

מסכת חולין פרק ראשון הכל שוחטין (דף ב ע"א) בפירש"י בד"ה הכל שוחטין כל היכא דתנן כו' ומפרש הכל לאתויי מאי והכל שוחטין דמתני' פליגי בה אמוראי למר לאתויי טמא בחולין ולמר לאתויי כותי או מומר עכ"ל הנה זכר אוקמתא דרבה בר עולה ודרבא בכותי ודרב אשי בישראל מומר ומאוקמתא דרבינא בתרי לישני לקמן לא זכר כלום ואפשר דהנך הם אליבא דהלכתא ולכך זכר אותם דנ"מ לדינא אבל תרי לישני דרבינא לית הלכה כן כדמסיק לקמן כולהו כרבינא לא אמרי רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם ולעלופי לא חיישינן וכן פסק בי"ד סי' א' ובחזושינו לי"ד אבאר שם באורך ולכך השמיט אוקמתא דרבינא.

ומה שכתבנו דהנך הם אליבא דהלכתא כן הוא סברת הראב"ד ז"ל דהך דרבה בר עולא דחולין שנעט"ק כקודש דמי הלכה הוא שכן כתב בפ"א מה' אבות הטומאה הלכה ט' שהשיג על הר"מ ז"ל במ"ש דלאו כקודש דמי יע"ש. ואמת שמגמ' דריש ערכין משמע דלאו כקודש דמי מדאמר הכל שוחטין חדא לאתויי כותי וחדא ישראל מומר ואמאי לא אמר חדא לטמא בחולין דהוה א"ש לישנא דכולן אלא משמע דסתמא דתלמודא סובר דלאו כקודש דמי.

והא דכותי הלכה הוא אף דלקמן דף ו' ע"א מסיק דשחיטת כותי ואף בעע"ג דהוה כנכרי מ"מ נ"מ לדידן בישראל חשוד לעבור על לאו דלפני עור דדינו כמו כותי קודם שגזרו עליו או לסברת שלטי הגבורים בפ"ק דחולין דישראל מומר להכעיס לאותו דבר עדיף טפי ממומר לתיאבון דזה לא מרתת וזה מרתת וישראל יוצא ונכנס שרי דיעבד דלא כר"מ ז"ל בהלכות שחיטה שסובר דדינו כנכרי גמור ולקמן גבי מימרא דרב אשי אבאר זאת בעז"ה וא"כ נפקא מיני' טובא לדידן ומש"ה הביא הנך אוקמתות ואף דרש"י אין דרכו בכך מ"מ צריך לומר כן ופעמים שכותב פסק הלכה: ובד"ה וכולן בגמ' מפרש מאי וכולן עכ"ל ר"ל דאחש"ו לחודי' לא מצי קאי דא"כ ואם שחטו מיבעי ליה אלא משמע דקאי נמי אמאי דמרבין מהכל דפעמים אינו כשר אלא באחרים רואין אותו ועיין לקמן מ"ש שם בזה: בתוס' בד"ה הכל שוחטים כתב בהלכות ארץ ישראל דנשים לא ישחטו מפני שדעתן קלות ואין נראה כו' ולא אמר משום נשים דתני להו ברישא והא דלא תני אחד נשים כו' אפילו כהנות עכ"ל אותו חכם שכתב הלכ' א"י כתב זאת מסברא דנפשי' דנשים אין שוחטות מפני שדעתן קלות ור"ל שאין להם נאמנות לומר ששחטו כראוי ואפשר שהוציא ממה דאמרי' בריש פסחים ד' ע"ב כיון דמדרבנן הוא הימנוהו רבנן דרבנן משמע דאם הוה דאוריית' לא הוה מהימני וה"ה בשחיטה ועיין בתו' שם בד"ה הימנוהו יע"ש והם לשיטתייהו דהכא שכתבו דיש להם נאמנות אפילו בקדשים לכתחלה ולכך תירצו דשאני בדיקת חמץ דיש טירחא יתירא אבל הלכות א"י סובר דאין לחלק ולכך היכא דאפשר לתקוני מתקנינן ולכתחלה אין שוחטות וה"ה בדיקת חמץ אי הוה דאוריית' היה צריך לחזור ולבדוק ולא הוה מהימני ומיהו דיעבד מודה הלכ' א"י דכשירה שחיטתן מהא דכל הפסולים ששחטו וקחשיב נשים בהדייהו, ולפי מה שאכתוב לקמן אין ראייה ומה שיש להקשות בדברי יש"ש בסימן א' במ"ש על מש"כ התוס' דנשים נאמנין על השחיטה היינו שמעידין שאדם שחט כראוי וכן בדיקת חמץ היינו שמעידין שאחרי' בדקוה והא התם בפסחי' אמרי' וקאמרי הני אנן בדקנוה אבאר בי"ד בסימן א' באורך בעז"ה.

או דסברת והוכחת ה' א"י ממתני' גופא דלא קתני הכל שוחטין א' אנשים וא' נשים כדקתני ריש תמורה אבל נראה דמהתם אין ראייה וכמ"ש התו' דשאני התם דכל הפרשה בלשון זכר נאמרה דאלת"ה הא בכמה מקומות לא תני א' אנשים וא' נשים ובריש ערכין נמי לא תני א' אנשים וא' נשים אלא דשאני התם דה"א משום דהפרשה בלשון זכר נאמרה.

ולישב קושית התוס' על הלכות א"י מה דלא משני התם איידי דנשים דתני ברישא י"ל דאותו חכם שכתב הלכות ארץ ישראל סובר דנשים אף דיעבד שחיטתן פסולה לאחריים מפני שדעתן קלות דהיינו שחשודין על לאו דלפני עור וכמ"ש לקמן מזה וכמ"ש הפרישה בי"ד סימן א' וההיא דזבחים ע"כ מיירי באחרים רואין אותן וסובר באחרים רואין אין שוחטות לכתחלה דעדיפי מן חרש שוטה וקטן דאף באחרים רואין אין כשר לכתחלה דהנהו מועדין לקלקל ביותר וחיישינן שמא לא מסקי אדעתיהו הני אחרים משא"כ באשה דהא בגדול וידע דלא גמיר סובר הרא"ש והטור בסימן א' והרשב"א ז"ל בחדושו ובת"ה א' בלולב הגזול דמותר לשחוט לכתחלה באחרים רואין אותו דלאו מועד הוא לקלקל כ"כ כמו חש"ו וה"ה אשה וא"כ ע"כ הא דתנן החם דיעבד משום טמא נקיט לה ולא משום נשים דאי באין ע"ג אף דיעבד אסור ואי בעע"ג אף לכתחלה שרי וכדכתיבנא: או יאמר ע"פ מה שכתב הכל בו הביאו הב"י בסימן א' הר"ר יצחק כתב שאין הנשים שוחטות אלא לעצמן ולא לאחרים ועיין בדרישה ס"ק י"ח דחשידי לעבור אלפני עור כו' יע"ש והנה י"ל דלאחרים אף דיעבד פסול ויש כדמות ראייה לזה דאל"כ אמאי לא מוקי הכל שוחטין דמתני' בהכי לרבות נשים ששוחטין לעצמן לכתחלה ושחיטתן כשירה דיעבד לאחריים או לאחריים לכתחלה באחרים רואין ואי דקשיא וכולן הא לרבינא ולרב אשי נמי לא מיתוקם וכולן אלא אחש"ו כדמסיק לקמן אלא משמע לאחריים אף דיעבד פסול וההיא מתני' דכל הפסולים מיירי בקרבן שלהם דלעצמן כשירים הם לשחוט אי משום דאוכלין מן הקרבן או דבא לכפרה דהוה לעצמן דאף לכתחלה כשר ומש"ה צריך לומר דנקיט איידי משום טמא דאי נשים לעצמן אף לכתחלה ולאחרים אף דיעבד אסור.

ומה שיש לעיין לוקמי' מתני' דיעבד בחותך כזית בשר עיין מ"ש לקמן גבי אוקמתא דאביי יע"ש: וראיתי להתוס' בקדושין דף נ"ב ע"ב בד"ה וכי אשה בעזרה מניין שכתבו על מה שפירש"י דאשה אסורה לכנוס לעזרת ישראל הקשו דלא מצינו בשום מקום שתהא אשה אסורה לכנוס ועוד דתנן שהשחיטה כשירה בנשים א"כ יכולה לכנוס לעזרה עכ"ל ורצונם לומר דע"כ אשה יכולה לכנוס לעזרת ישראל דאל"כ אמאי לא אמר התם דמש"ה נקיט ששחטו דיעבד משום נשים דלכתחלה לא דלמא אתי לאימשוכי בפנים וכמ"ש התו' כאן בשמעתין ע"ב בד"ה שמא יגע היכא שהוא טהור גמור טפי איכא למיגזר דלמא אתי לאימש' דלא זהיר כמו טמא יע"ש וה"נ ודאי דאיכא למיגזר כיון שהיא טהורה גמור' אלא מדרבנן אסורה כפירש"י בקדושין וטעמ' שמא תפרוס נדה א"כ אמאי לא אמר איידי דנשים.

אבל אין לומר דדייקי מדתנן שהשחיטה כשירה בנשים משמע אף לכתחל' דז"א דהא תנן נמי ובטמאים והתם דוקא דיעבד וא"כ ה"ה נשים דלכתחלה לא דלמא אתי

לאימשוכי. והא דפריך התם ורמינהו היינו משום דתניא ושחט שחיט' כשירה בזר וכן הא דאמר מקבלה ואילך מצות כהונה ומש"ה פריך לה וע"כ כמ"ש: הן אמת דמההיא דבן זומא אין ראייה דמבעיא ליה בדף ל"א ביומא אי גזרינן בטהור גמור דלמא אתי לאימשוכי בפנים דשאני התם דטבילה זו לבן זומא הוא מן התורה ומש"ה גזרינן משא"כ באשה דאין אסורה לכנוס לעזרה כ"א מדרבנן לא גזרינן דהוה גזירה לגזירה שוב ראיתי בתוס' ביומא דף ל' ע"א בד"ה ומה דלבן זומא לא הוה טבילה זו מן התורה כ"א הנכנס לעבוד עבודה דהק"ו מיה"כ הוא דמשנה מקודש לקודש הוא לצורך עבודה אבל שלא לצורך עבודה הוה מדרבנן יע"ש וא"כ הא דמיבעיא לן שם ל"א ע"א מהו שיעשה סכין ארוכה דלמא אתי לאימשוכי בפנים אף דהוה מדרבנן דשחיטה לאו עבודה היא וכשירה בזר ודאי דליכא ק"ו מיה"כ דהתם לצורך עבודה גמורה הוה ואף דאמר התם תיבעי לרבנן דשאני הכא דעביד עבודה לאו דוקא אלא מדרבנן בעי טבילה דעביד מיהא עבודה כל דהו היינו שחיטה וכי אמרי רבנן דא"צ בלא לצורך כלל ומשא"כ הכי יע"ש ומ"מ לא ידענא מאי קושיא והא הך דיומא הוא איבעיא דלא איפשטא לבן זומא וא"כ מש"ה לא אמר איידי דנשים דהיא גופא מספקא ליה אי נשים שוחטין לכתחלה בסכין ארוכה קצת לכתחלה דלא גזרינן דילמא אתי לאימשוכי בפנים ומש"ה לא אמר איידי דנשים ואמר איידי דטמאים והא ודאי דנשים שוחטין לכתחלה בסכין ארוכה קצת אי לא גזרינן דילמא אתי לאימשוכי אף בטהור גמור.

ודע דליכא למימר דמש"ה אמר איידי דטמא ונשים נמי דאל"כ הוה תלתא אגב חדא לא קתני כדפריך ריש קידושין דתנא דרכים ומש"ה אמר ג"כ משום טמא דא"כ הוה ליה לומר נשים וטמא ועוד דבכה"ג אף משום חדא צריך למיתני דיעבד היאך יאמר לכתחלה וטמא אסור לכתחלה משא"כ אי תנא דיעבד אין כאן שקר דאה"נ דאינך לכתחלה שרי ומשא"כ בההיא דקדושין יע"ש: שם במשנה חוץ מחש"ו שמא יקלקלו את שחיטתן ויש גורסין שמא יקלקלו בשחיטתן ולפירש"י הגירסא את שחיטתן דבאחרים רואין עסקינן ומש"ה קתני יקלקלו דלכתחלה לא כדדייק רבא לקמן דף י"ב ע"ב דאין מוסרין חולין לכתחלה וכפירש"י שם וא"כ מש"ה נקיט שמא יקלקלו את שחיטתן דהני אחרים לאו אדעתיהו ויאכלו משחיטתן והא דתנא לשון שמא אף דשחיטתן ודאי נבילה באין ספק כדמסיק לקמן פ"ו ע"א מחייב היה ר"מ על שחיטתן משום נביל' דלשון שמא קאי באחרים שמא לא ידקדקו לראות אחריהם ולכך אין מוסרין להם לכתחלה ולשיטת ר"ת דאין מוסרין להם באין אחרים רואין אותן מיירירישא ואף להשליך לכלבים אין מוסרין להם דשמא יבואו אחרים לאכול משחיטתן וכמו שאפרש בתו' בד"ה שמא יקלקלו וא"כ הגי' בשחיטתן ור"ל שמא יבואו לקלקל אחרי' שיאכלו משחיטה זו כו' וא"כ א"ש מלת שמא: ע"ש וכולן, ששחטו ואחרים רואין אותן שחיטתן כשירה אף דמלתא דפשיטא היא דבאחרים רואין ששחטו שפיר דכשר וכן פריך לקמן י"ב ע"א אמר רב ראה אחד ששחט כו' אי דידע דלא גמיר פשיטא ופירש"י פשיטא דראה כשר ולא ראה פסול יע"ש אפשר לומר דכאן אשמעינן דוקא דיעבד ולא לכתחלה או דלא נימא דהני מעשה קוף הם ואף דיעבד פסולה ואף באחרים רואין אותן.

והנה במה שאמר ואחרים רואין אותן בלשון רבים היה נראה לומר דוקא בשנים הוא דמהימני ולא באחד רואה דלא מהימן דהם ז"ל הקשו איך שוחט מהימן והא ע"א אין

נאמן באיסורין היכא דאיתחזק איסורא והכא איכא חזקה דבהמה בחייה בחזק' איסור עומדת ותירצו כל שבידו נאמן כדמסיק ריש האשה רבה וה"נ בידו לשחוט שפיר ועיין ב"י סימן א' וא"כ כל זה בשוחט עצמו אבל בחש"ו ששחטו ואחד רואה לא מהימן דע"א אין נאמן היכא דאיתחזק איסורא והכא אין בידו ואין נאמן לומר ששחטו כראוי אבל מהא דלקמן אמר רב ראה א' ששחט משמע דחד מהימן ובי"ד אבאר ומלשון ראה ודאי משמע דחד נמי מהימן לומר שהוא שחט כראוי: ובתוס' בד"ה שמא יקלקלו אבל חש"ו שוחטין לכתחלה כו' ולרבא לא קאי אלא אחש"ו כל כי היכא דלא חייש בהא דלא קתני ואם שחטו שמא קלקלו עכ"ל מה שהקשו על פירש"י ז"ל דמסיפא שמעינן לה כבר תירצו האחרונים דאשמעינן ברישא אף בעומד ע"ג דעדיף טפי מאחרים רואין מרחוק דלאו אדעתיהו אפ"ה לכתחלה לא וזה שכתב רש"י בדף י"ב ע"ב אין מוסרין חולין לכתחלה בעע"ג יע"ש ויפה כיוונו בזה.

והא דלא תני בסיפא וכולן ששחטו ואחרים עומדין ע"ג דאשמעינן אף באחרים רואין מרחוק אפ"ה דיעבד כשר או דאשמעינן דלא בעינן כונה לשחיטה ועיין דף י"ב ע"ב בתו' בד"ה מאן תנא יע"ש. ומ"ש התוס' אבל חש"ו שוחטין לכתחלה רצונם לומר דהא מצי למיטעי דש"ו אף לכתחלה ונקיט דיעבד משום טמא ולזה כתבו דרבא הוא דדייק לה ולדידיה לא קאי וכולן אלא אחש"ו לחודי' דמוקי למתני' בכותי יע"ש ומ"ש עוד דרבא לא דייק בין יקלקלו לקלקלו כי היכי דלא חייש בהא דלא קתני ואם שחטו ר"ל דפריך לקמן וכולן אהייא אי אחש"ו ואם שחטו מיבעי ליה ואסיקנא בקושיא ולדידיה צ"ל דלא חייש בכך וה"ה בהא דיקלקלו.

ולפ"ז הא דחוץ מחש"ו שמא יקלקלו היינו דיעבד ובאין אחרים רואין אותן מיירי וא"כ מלת שמא קשה דהא ודאי נבלה הוא לר"מ בפרק כיסוי הדם דף פ"ו דמחייב על שחיטתן משום נבילה דסתם מתני' ר"מ והלכה כמותו ג"כ כמו שפסק הר"מ ז"ל בפ"ב מהלכות שחיטה וטעמו דהורה רבי כר"מ שם יע"ש וא"כ צ"ל דמתני' רבנן דחשבי לשחיטת חש"ו לספק ומיהו התו' לא כתבו כן כ"א לפום רהיטא ולא קיימא הכי במסקנא ועיין מ"ש דף י"ב ע"ב: בא"ד ור"ת מפרש דאין מוסרין אף להשליך לכלבים דלמא אתי למיכל מיני' כו' וניחא השתא דבאין אחרים רואין עסקינן ברישא עכ"ל הא ודאי אף באחרים רואין אין מוסרין לכתחלה להשליך לכלבים דיבואו למיכל משחיטה זו אלא דכתבו כן דלשיתת רש"י רישא דקתני יקלקלו מיירי באחרים רואין אותן ולא א"ש דהא אדיעבד קאי ושחיטתן כשירה חוץ מחש"ו דאף דיעבד נמי לא וכדמסיק בגמ' ג' ע"א וברש"י שם ד"ה חוץ מחש"ו דאף דיעבד נמי לא דהא אדיעבד קיימינן ויקלקלו משמע לכתחלה אבל דיעבד ש"ד דבאחרים רואין מיירי וא"כ זה דוחק משא"כ לר"ת מיירי רישא באין אחרים רואין וא"ש חוץ מחש"ו דאף דיעבד נמי לא דאין רוב מעשים מתוקנים ואפילו למסור להשליך לכלבים אסור לכתחלה שמא יקלקל לאחרים בשחיטה זו שיבואו למיכל מיניה שרואין שמסרו להם לשחוט ולא ידעו דלהשליך לכלבים מסרו להם ועיי' ב"ח שפי' קצת בדרך אחר ובי"ד אבאר ועיין ש"ך: בפירש"י בד"ה ושחיטתן כשירה דיעבד כו' והא ליכא למימר כולה מתני' לכתחלה וחדא קתני דכיון דתנן הכל שוחטין פשיטא דכשירה עכ"ל ר"ל דליכא למימר הכי קתני הכל שוחטין ואם שחטו שחיטתן כשירה פשיטא כו' והא ליכא למימר דנקיט הכי כדי דנדע דחש"ו אף דיעבד

אסור ועלה קאי ואי הוה תני הכל שוחטין חוץ מחש"ו ה"א דלכתחלה אסור ודיעבד ש"ד ולישנא דיקלקלו הוה מסייע ליה יש לומר דמסיפא שמעינן לה דקתני ששחטו דיעבד ואפ"ה בעינן אחרים רואין אותן הא לא"ה אף דיעבד פסול: ובד"ה לא שהאדם רשאי ולא נקיט לשון קצרה הכל שהמירו כו' דלשון תנאי הוא עכ"ל קצת קשה אמאי לא פירש דהאי לא שהאדם רשאי משום סיפא נקיט לה כמ"ש רש"י ע"ב בד"ת תרתי דיעבד דהא דתני לא שהאדם רשאי משום סיפא דסופג ארבעים כו' והכי נמי הוה ליה לפרש כך בהא משום סיפא נקיט לה ואפ"ה התם שאני דעקר להכל דרישא ממילא תני לא שהאדם רשאי משא"כ הכא לא תני הך לישנא אלא ושחיטתן כשירה והכל דרישא בדוכתי קאי דמשמע לכתחלה וקשיא רישא לסיפא ועיין מ"ש לקמן בד"ה תרתי: ובתו' בד"ה התם כדקתני טעמא כו' והוה מצי לשנויי משום סיפא כו' עכ"ל ר"ל דמה קושיא הכל ממירין לכתחלה והא איכא הכל דיעבד כמו הכל מעריכין ואי דתרתי דיעבד למה לי הא איצטריך לא שהאדם רשאי משום סופג את הארבעים.

ולכך פירש רבינו תם דהכל לכתחלה הוא דהיינו במזיד תמורתו תמורה ומשום הכי איצטריך ליה לא שהאדם רשאי לומר דלכתחלה לעשות כן ודאי אסור וקרא כתיב לא יחליפנו אלא שאם המיר מומר במזיד וכשר לקרבן ומ"ש עוד לענין כשר למזבח פשיט לן שוגג יותר ממזיד ר"ל לענין שתהא נתפסת בקדושת חברתה פשיט לן יותר מזיד משוגג אבל לענין שתהא כשירה למזבח שוגג מסתברא יותר, ועיין בר"מ מלובלין ובתמורה דף י"ז ע"א ובתו' בד"ה גבי תמורה לקי וע"ש ואין כאן מקומו להאריך: ובד"ה וסופג את הארבעים וא"ת היה לומר וסופג שמונים דתרי לאוי כתיבי וי"ל חד בשלו וחד בשל חבירו עכ"ל כן הוא בתמורה דף ט' ע"א אלא דלא ידענא מאי קושיא והא מימר הוא דאמר דליהוי שתיהן קודש ומש"ה לא לקי אלא חדא כדאמר' התם דאי הוה כתיב לא יחליפנו ה"א תצא זו ותכנס זו הוא דלקי אבל ממיר לא ופירש"י חילוף תצא זו ותכנס זו וא"כ בממיר דליכא אלא חד לאו לא לקי אלא מ' ובמחליף ודאי היה ללקות שמונים דביה איכא תרי לאוי לא יחליפנו ולא ימיר דאם בשתיהן קודש לקי מכ"ש תצא זו ותכנס זו וכה"ג לא הוה עונשין מן הדין ולזה כתבו התוספות דלא יחליפנו איצטריך לשל חבירו וכמ"ש רש"י שם דחילוף ע"י ב' אנשים משמע וע"ש ואיצטרכו תרווייהו ומש"ה לא לקי אלא חדא אלא דלא הבינותי דהא מתני' הכל ממירין קאמר ואה"נ דבמחליף שמונים לקי ואפשר דקושית התו' דהוה ליה לומר הכל מחליפין וסופג שמונים ותו' כו' ועיין בתי"ט שם: כתב מהרש"א ז"ל דלמאי דאמרינן בתמורה ד' ע"ב דמש"ה לקי בממיר אף דניתק לעשה דלא אתי חד עשה ועקר תרי לאוין אין מקים לקושייתם דאהנך תרי לאוי לא לקי אלא חדא משום דאי לא הוה אלא חד לאו לא הוה לקי כלל עכ"ל כוונתו דהני תרי לאוי איצטרכו דאי לא הוה כתיב אלא חדא לא הוה לקי כלל דהוה ניתק לעשה משא"כ השתא דכתיבי תרווייהו לא אתא קד עשה ועקר תרי לאוי וכיון דלצורך כתביניהו מנא לן לומר דלטפוויי לאוין הוא דאתא ואין לוקה אלא מ' אבל הא לא קשיא ליה דלא אתא חד עשה ועקר תרי לאוי אבל חדא מיהא עוקר ולא נשאר אלא חדא דז"א דמנלן זאת דאימא דלא אתי חד עשה ועקר תרי לאוי כלל וכלל ולקי על שניהם ובכללים הארכנו בזה.

אלא דהכי קשיא ליה כיון דצריכי תרווייהו ממילא אין לוקה אלא חדא. אלא דלפ"ז היה לו להקשות אהא דאמרינן בתמורה דף ט' ולכתוב לא יחליפנו ולא בעי לא ימיר ומאי קושיא והא צריכי תרווייהו דאי הוה כתיב חדא לא הוי לקי כלל דהוה ניתק לעשה ונראה דאף אי הוה כתיב לא יחליפנו ואם המר ימיר כו' הוה לקי כיון דהלאו בלשון חילוף והעשה בלשון תמורה בכה"ג לא חשיב ניתק לעשה וכה"ג כתב מהרש"א במס' בבא מציעא דף ס"א ע"א בתוס' בד"ה לעבור בב' לאוין דכי מוקמינן לא תגזול לעושק שכר שכיר לקי אף דכתיב או העושק אשר עשק לא הוה ניתק דהלאו כתוב בלשון אחר והא דפריך והרי מימר היינו למסקנא דמלא יחליפנו לא הוה שמעינן ממיר דתרווייהו מקדש קדשי פריך שפיר דאמימר לא היה ללקות דניתק לעשה ואפ"ה משני דלא אתי עשה ועקר תרי לאווי ואף דבמימר לא הוה כ"א חד לאו אפ"ה כיון דסמוכי בהדדי תרי לאווי לא עקר ובזה יש ליישב הא דלא התחיל הכל מחליפין לאשמעינן אף בממיר ולקי: ודע דבממיר שאומר שתיהן קודש תרווייהו מקדש קדשי וקרא מלא כתיב ואם המר ימיר והיה הוא ותמורתו יהיה קודש אלא במחליף דאמר תצא זו ותכנס זו מנלן דתרווייהו קדשי כיון שבדעתו היה שתצא זו ותכנס זו וכיון דלא אהני מעשיו דאין הקדש תם יוצא לחולין בלא מום אימא דהוי חולין כדמעיקרא ולא קדשי כלל.

ובשלמא לאביי דאמר בתמורה כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד דאי עביד מהני ניחא דע"כ האי יהיה קודש אמחליף קאי דהכי פריך התם בתמורה ולאביי האי יהיה קודש למה לי דהא בעלמא, נמי מהני ומשני ה"א תצא זו ותכנס זו יע"ש דף ה' והיינו למחליף דאי לממיר מהיכי תיתי שתצא זו ותכנס זו והא איהו לא אמר הכי אלא תרווייהו קמקדיש ליה אלא אחילוף הוא דכתיב דה"א תצא זו ותכנס זו אלא לרבא דאיצטריך לגופא דבעלמא לא מהני א"כ אימא דבמחליף לא מהני: ולפי מה שהתבאר בחזושינו בפתיחה בחלק א' יש ליישב קושית מהרש"א בענין אחר והוא דאביי דפריך ריש אמורה ה' ע"ב והרי ממיר לשיטתיה פריך דאמר כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עבוד מהני דאי לא אמאי לקי וא"כ בצבור דלא מהני דאין עושין תמורה לא לקי ומש"ה אמר ריש תמורה ה"מ לאו דשוה בכל אבל תמורה לא דאין נוהג בציבור וכמ"ש יע"ש משא"כ לרבא דאמר לא מהני והאי דלקי משום דעבר אמימרא דרחמנא א"כ גם בציבור לקי לא קשיא כלל והרי ממיר דניתק ולקי דטעמא רבה אית ביה דכיון שאין העשה מנתק ללאו במקצתו דהיינו ציבור שוב אין מנתק ביחיד וכעין מה שכתב הר"מ בח"א מה' תמורה יע"ש וא"כ הוקשה להם שפיר לרבא ובפרט דהלכתא כותיה לחד דעה ועיין פרק י"ג מה' שאלה ושכירות ובמ"מ יע"ש אמאי לא לקי שמונים.

ועיין לחם משנה ריש הלכות תמור' וברכ' זבח ריש מסכת תמורה יע"ש ואין להקשות דאף לאביי מ"מ לא הוה ניתק דהלאו שייך איסורי' גבי ציבור והעשה לא שייכה שכלל בציבור ונימא כטעם הר"מ ז"ל בריש פ"א דתמורה דעשה דקיל לא דחיא ללאו השוה בכל י"ל דמ"מ העש' מנתק ליחיד והלאו בציבור אין לוקין דלא מהני מעשיו ונאמר כטעם השני שכתבנו בכללים פה בח"ש ועיין ריש הלכות חמץ ומצה במשנה למלך ועיין בכללים כאן ובחזושינו לחלק א' בפתיחה יע"ש: ובד"ה טוב מזה ומזה כו' דלא מייתי בגמרא האי קרא עכ"ל אפשר דכוונת רש"י דר"מ לאו מדסמיך לקרא דאת אשר תדור דייק דטוב מזה אלא ר"מ דייק דאי קרא כפשטי' איירי פשיט' ומאי למימר' דטוב

אשר לא תדור משתדור ולא תשלם אלא ע"כ קרא ה"ק טוב אשר לא תדור כלל כי משתדור שמא ולא תשלם אלא דקשיא ליה לרש"י ז"ל דלא הוה למסתם דבריו כ"כ בקרא לכך כתב דסמך עצמו אמ"ש מקודם את אשר תדור שלם וע"ז אמר טוב אשר לא תדור כו' ור' יהודא דאמר דווקא מאשר תדור ולא תשלם והיא טוב אין להקשות פשיטא וקרא למאי אתי די"ל דהיא גופא אשמעינן דווקא משתדור ולא תשלם הא משתדור ותשלם לא שזה טוב יותר דלא תימא וכי תחזל לנדור אף במשלם מיירי קמ"ל ועיין בחדושי הריטב"א ז"ל מ"ש כאן: (ע"ב) גמרא אנא שחיטתן כשירה קשיא לי דאי דיעבד תרתי דיעבד למה לי עכ"ל אבל הא לא קשיא ליה דאי הכל דיעבד אמאי לא תני נשים במתני' לשיטת הלכות א"י דכבר כתבנו לעיל דגם הלכות א"י מודה, דהא דתנן בתמורה א' אנשים וא' נשים משום דכל שהפרשה בלשון זכר נאמרה ואותו חכם שכתב הלכו' א"י לאו מדלא תני נשים במתני' הוכיח סברתו אלא מפסחים דאמר הימנוהו בדרבנן: וברש"י בד"ה דאי דיעבד תרתי דיעבד למה לי כו' שחיטת הכל כשירה א"נ ליתני הכל שוחטין לחודי' כו' ולא מפרש עכ"ל הוקשה לו מאי קושיא תרתי דיעבד למה, לי הא איצטריך ושחיטתן כשירה דלא נימא מה דמרבנן מהכל לכתחלה הוה כיון דאיכא הכל לכתחלה לזה כתב דליתני שחיטת הכל כשרה ואי דלאו לשון תנאים הוא זה כמ"ש רש"י לעיל דמשום זה לא הוה למיתני תרתי דיעבד דפשיטא דזה יותר לאו לשון תנאים הוא ועוד ליתני הכל שוחטין לחודיה ואי דלא ליתני למיטעי והא בערכין לא מפר' כו' ועיין במהרש"א אבל דברי מהר"מ מלובלין אינני מבין דלא מתרץ במה שכתב רש"י דליתני שחיטת הכל כשיר' יע"ש.

ומ"ש רש"י דאשמעינן דלוקין על לאו שאין בו מעשה התם בתמורה מפרש דבדיבורו עביד מעשה והיא גופא אשמעינן וה"ה דה"מ לומר דאשמעינן אף דהוה לאו הניתק לעשה אפ"ה לוקין כדמסיק בתמורה דלא אתא חד, עשה ועקר תרי לאוין: גמרא כיצד הוא עושה מביא סכין ארוכה דווקא סכין ארוכה דבסכין קצרה א"א שלא ליגע בבשר בסוף גמר שחיטה מחמת שהסכין קצרה ואסור לטמאות מדרבנן חולין שנעט"ק מדרבנן ולכך אמר אביא סכין ארוכה ומיהו זאת יוצדק לפי מ"ש התו' בד"ה ובמוקדשין בתירוצם שנית דלענין טומאה אמרינן מפרכסת אינה כחיה אבל לפי מ"ש בתירוץ ראשון דחיישינן שמא יגע אחר פרכוס א"כ בחולין שנעט"ק אף בסכין קצרה יכול לשחוט דאף אם יגע בבשר בעודה מפרכסת לית לן בה ולשמא ישהה אחר פרכוס הוה גזיר' לגזירה ומיהו י"ל כל מה דאפשר לתקן מתקנינן דשמא מיד בסוף שחיטה תמות הבהמה ויגע בה בסכין קצרה ומ"ה דווקא סכין ארוכה: ע"ש חוץ מחש"ו דאפילו בחולין גרידי דיעבד נמי לא שמא ישהו עכ"ל כתוב רש"י גרידי שלא קיבל עליו טהרה כהן ר"ל שלא קבל עליו הכהן שיאכל חולין בטהרה כמו קדשים דכהנים הוא דאכלי חולין בטהרה משום שאוכלין תמיד בשר קדשים חטאות ואשמות, ומ"מ נראה דלאו דוקא הוא דגם ישראל אוכל חולין בטהרה שאוכל שלמים וכיוצא בזה ומ"ש עוד שמא ישהו כלומר שמא שהו הוצרך לכתוב כן דבדיעבד לא שייך לשון שמא ישהו וכתב דעל מתני' לא ל דאשמעינן דאין מוסרין חולין כו' ומיהו וודאי דחש"ו דיעבד נמי לא דאדיעבד קיימינן ומסיפא נמי דבאחרים רואין דיעבד ובלא, אחר' דיעבד, נמי לא ומ"ש חוץ מחש"ו דאפי' בחולין גרידי שמא ישהו האמת הוא אומר דלאו בני דעה הם ובודאי אף בחולין גרידי אסורים

דיעבד דמועדין לקלקל אבל ממתני' לא מוכח דאיכא למימר דחוץ מחש"ו אשחיטתן כשירה לחוד קאי ולא אהכל שוחטין דרישא וכמו שאבאר לקמן לאביי דחוץ לא קאי כ"א אדיעבד וא"כ מש"ה פסולין בקדשים דבעינן כוונה לשחיטה ומתעסק פסול עיין.

דף י"ג לקמן והני לאו בני כוונה ה' וכדמסיק נמי לקמן י"ב ע"ב מאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה וא' מסיפא דכולן ששחטו ואחרים רואין שחיטתן כשירה מיירי נמי בקדשים ונאמר דאחרים רואין אותן שמזהירין לו שישחוט לשם קדשים ומש"ה כשר ולפי מ"ש התוס' בדף י"ב בד"ה מאן תנא א"ש יעוין שם אבל אם נאמר דאחרים היינו נמי ע"ג קשה ומיהו ז"א דהא דייק לקמן מאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה.

ושם אבאר בעזה"י ועיין מ"ש בתוספות בד"ה אילימא אחש"ו יע"ש: שם גמרא אילימא אחש"ו עלה קאי כו' הא אמרת לכתחלה נמי שחית כו' דליתיה קמן דנישייליה עכ"ל פירש"י עלה קאי מינייהו קסליק מאי וכולן ויהיה פירושו בניחותא עלה קאי ומאי וכולן אבל לפי' התוספות בד"ה אילימא אחש"ו עלה קאי בלשון תימא ר"ל איך, ס"ד דעלה לחודיה קאי ואם שחטו מיבעי ליה והא דפריך הא אמרת שחית לכתחלה ולא פריך למה לי כלל אחרים רואין אותן ומיהו באמת דמסיק דליתיה קמן דנישייליה ולכך צריך אחרים הרואין אותן א"כ מצי קאי נמי וכולן אחולין שנעט"ק ואי אין אחרים רואין אותן אסור לאכול, מספק דשמא נגע בבשר ואסור לאכול חולין טמאים שנעט"ק מדרבנן ועין לקמן ל"ה בהא דשלישי נאכל בנזיד הדמע יע"ש ואה"נ דאף לכתחלה שרי בחולין עט"ק ונקיט ששחטו משום חש"ו וצ"ל דעדיפא מיניה פריך הא אמרת שחט לכתחלה אף בלא אחרים רואין אותן ועיין מ"ש לקמן דף ג' הא אמרת כשישראל ע"ג שחית לכתחלה יע"ש וספק טומאה ברה"י כוודאי הוא ובחודשינו לפסח' בספק משקין ליטמא אבאר שם.

והא דפריך בברי לי סגי ר"ל למה לי אחרים רואין בברי לי דקיל טפי נמי סגי. והקשה הריטב"א ז"ל בחדושו דאם כן מה משני דליתיה קמן דנישייליה הא מכל שכן שמעינן לה דאי בברי סגי כל שכן באחרים רואין יע"ש ולי נראה דאשמעינן תנא דפעמים אין כשר אלא באחרים.

רואין ולא בע"א וכגון דליתיה קמן ואשמעינן עזרה רשות היחיד הוה או אף דרשות הרבים הוה רובי פעמים לא יכול ליזהר מליגע כמו שכתבו התוספות בד"ה דליתיה קמן יע"ש ולפ"ז ה"ה בחולין עט"ק אסור בליתיה קמן דספק דרבנן דוקא בספק השקול מותר לא בע"א ולפי מ"ש התו' עוד דמיירי בכמה ור"ל ברה"י א"כ קשה מאי קמ"ל וכולן פשיטא דכשר באחרים רואין אותן וי"ל דאי לאו וכולן ה"א לכתחלה לא ישחוט שמא אתי לאימשוכי בפנים ודיעבד כשר בלא שום דבר קמ"ל דבעינן ברי לי או אחרים בליתיה קמן דחיישינן שמא יגע בבשר או דאשמועינן מפרכסת אינה כחיה לכל דבריה ועיין: גמ' והא מהכא נפקא מהתם נפקא קשיא לי אי מהתם ה"א טעמ' דלמא אתי לאימשוכי בפנים ולכך לכתחל' לא ישחוט והיכא דלא שייך דלמא אתי לאימשוכי כמו בבמת יחיד או בשחיטת פרה שהיא חוץ למקדש אף לכתחלה שרי דלא חיישינן שמא יגע ומכ"ש לפי מ"ש התוספות דחיישינן שמא יגע אחר פרכוס דחששא רחוקה היא ולכך אשמועינן הכא דלכתחלה לא ישחוט שמא יגע בבשר ואם שחט צריך לומר ברי

לי ואי לית' קמן צריך אחרים רואין ואף אם נדחוק לומר דמקשה למה לי הכא והתם ליתני הכא לחוד או התם מ"מ לקמן קשה דאמר כולהו כרבה בר עולא לא אמרי התם עיקר והכא לא צריך והא טובא אשמעינן וכמ"ש ולת' ראשון שכתבו התו' בד"ה שמא יגע דטמא מיזהר זהיר א"ש ולת' שני דחיישינן דלמא אתי לאימשוכי אלא דנקיט שמא יגע משום סיפא דאם שחט צריך שיאמר ברי לי ולית' קמן קשה ובתוספות לקמן דף ג' אבאר, עוד בזה ועיין מ"ש בד"ה שמא יגע בבשר ובתוספות בד"ה שמא יגע בבשר דאפילו טהור גמור לבן זומא כו' ואסור לשחוט בסכין דלמא אתי לאימשוכי כו' אבל טמא מיזהר זהיר עכ"ל מ"ש דאסור לשחוט בסכין ארוכה לבן זומא איבעיא דלא איפשטא הוא ביומא ל"א ע"א אלא דהתו' כתבו שם בע"א בד"ה או דלמא שבריש חולין אמר שמא יגע בבשר אף לאחר פרכוס ולא אמר דלמא אתי לאימשוכי ואף דכאן, מספקא ליה היינו משום דטהור הוא אבל בטמא דאית ביה כרת ודאי גזרינן וי"ל דהיא הנותנת דמיזהר זהיר.

ודע דיש להקשות כיון דטמא מיזהר זהיר ולא חיישינן דלמא אתי לאימשוכי בפנים א"כ איך חיישינן שמא יגע בבשר והלא זהיר הוא בכך ומיהו אי אמרינן ביאה במקצת לא שמי' ביאה א"ש ורצוני לומר לא מבעיא לשיטת הר"מ ז"ל בהלכות ביאת מקדש פרק ג' הלכה י"ח דביאה במקצת לא אסור כי אם מדרבנן אתי שפיר דלא זהיר ואף להשגות הר"א ז"ל שם דלוקה מן התורה קאמר מ"מ לא זהיר דוקא בטמא הוא דאית ביה כרת זהיר ולא בדבר שזדונו בלאו וכן משמע בתוספות יומא דף ל"א בד"ה או דלמא שכתבו דטמא דאית ביה כרת מיזהר זהיר ומיהו ז"א דשם כתבו בקושייתם זאת, אבל בתירוצם אף בלא כרת נמי מיזהר זהיר ושאני טהור גמור לבן זוטא דלא הוה אלא מדרבנן לא זהיר וכמ"ש התוס' דף ל' ע"א ביומא והבאתיו לעיל.

ומיהו התוספות ריש כל הפסולים בזבחים בד"ה ובטמאים כתבו דמש"ה לא אמר שמא יכניס ידו לפנים אף דאיכא למ"ד ביאה במקצת שמיה ביאה עכ"ל ויש להקשות למ"ד ביאה במקצת שמיה ביאה ומיזהר זהיר א"כ לכתחלה אמאי לא ישחוט טמא דחיישי' שמא יגע בבשר ואיך יבוא לידי נגיעה כיון דמיזהר זהיר וי"ל בקדשים, קלים דמצי למשחט אצל הפתח ממש ומצינו שיגע בבשר ולא ליהוי ביאה במקצת כלל דהבהמה עומדת בשוה לפתח וכי נגע לא הכניס ידו לפנים כלל לעזרה ומש"ה לכתחלה לא ישחוט שמא יגע בבשר: ולפי זה יש לומר דוקא בקדשים קלים הוא דאסור לטמא לשחוט לכתחלה ולא בקדשי קדשים אם נאמר כר' יוסי בזבחים דאמר מרחק צפון דאין כשר לשחוט קדשי קדשים כ"א נגד המזבח הוא הנקרא צפון ולא כל עזרה כולה עד הפתח יע"ש בזבחים דף כ' ע"א פלוגתא דר' יוסי בר' יהודה ורבי ולר"י דאמר מרחק צפון שרי לטמא לשחוט ק"ק לכתחלה דלא חיישינן שמא יגע בבשר בשעת גמר שחיטה ואיך יכול לבוא לידי נגיעה כיון דמיזהר זהיר לכנוס לפני' ולרבי אף בק"ק איתא להך דינא דכשר כל העזרה חצי' של צד צפון ולפי זה הכל שוחטין דמתני' אפשר בקדשי קדשים ושחיטתן כשרה בקדשים קלים אלא דמתניתן רבי היא וכן פסק הר"מ ז"ל ועיין בזבחים: בא"ד א"נ נקיט שמא יגע משום דבעי למימר ואם שחט ואמר ברי לי כו' עכ"ל לכאורה דכולן ששחטו לא הוה א"ש אי טעמא דלמא אתי לאימשוכי למה לי דיעבד אחרים רואין אלא דמלשון דבעי למימר ואם שחט ואמר ברי לי משמע דההיא גופא לא הוה א"ש אי הוה

טעמא דלמא אתי לאימשוכי וראיתי למהר"מ מלובלין ז"ל שכתב דפשיטא דכשירה דיעבד יע"ש ולא ידענא דהשתא נמי דטעמא שמא יגע נמי קשיא פשיטא דבברי לי סגי ואפשר דה"א דטרוד בשחיטה ולא אדעת' ואם נאמר שמא יגע אחר פרכוס לא א"ש עוד כתב מהר"מ ז"ל דהא דהקשו אמאי לא אמר טעמא דלמא אתי לאימשוכי ולא לימא כלל טעמא דנגיעה דא"כ פשיטא בחולין עט"ק דשוחט לכתחלה אלא דקשיא להו אימא בסכין ארוכה אף בקדשי' לא חיישינן לנגיעה ומשום דלמא אתי לאימשוכי יע"ש ולא הבינותי דאי בסכין ארוכה לא חיישינן לנגיעה א"כ אכתי מאי קמ"ל בחולין עט"ק לא חיישינן לנגיעה דהוה גזירה לגזירה הא בלא"ה לא חיישינן כלל וא"י דאה"נ הכל שוחטין דלא חיישינן כלל לנגיעה בסכין ארוכה ולמה לי באמת לומר טעמ' דהוה גזירה לגזירה: בא"ד אי נמי דהכ' איירי בסמוך ובזה יתישב בסמוך עכ"ל כתב מהר"מ מלובלין ז"ל ר"ל בד"ה דליתיה קמן דעזרה ר"ה והכא איירי בבמה עכ"ל ולא ידענא אמאי לא הא דהקשו אמאי לא אמר דלמ' אתי לאימשוכי בפנים ואי איירי בבמה א"ש.

ודע דיש להקשות אמ"ש איך יתכן שתהא סכין ארוכה כ"כ ותי' בבמה ולפ"ז לא יצויר טמא שישחוט בקדשים אם לא בבמה א"כ מתני' דריש כל הפסולים קחשיב טמאים וזרים ואיך כלל שניהם וחד והא זרה בבמה אף לשאר עבודות כשר דאין זרות בבמה ועיין בסוף זבחי' ואפשר דלאו בחד גוונא מיירי דזר במקדש וטמא בבמה ועוד דמתני' דהתם איירי בפנים ואה"נ דלא ישחוט לכתחלה דלא יצויר ועיין שם בזבחי' ריש כל הפסולים ובתוס' שם: ובד"ה שמא ישהו ומיהו עיקור דסכין פגומה לא מינכר עכ"ל ור"ל דהוה לומר שמא שחטו בסכין פגומה והא דקתני וכולן ששחטו ואחרים רואין אותן ע"כ בבדק סכין ונתן לו ואחר' רואין שלא ישהו משא"כ במומר לקמן פריך שפיר אחרים למה לי ובד"ה אילימא אחש"ו עלה קאי פי' עלה לחודי' קאי אבל הא פשיטא כו' דלא בעינן כוונה לשחיטה עכ"ל יראה דהתו' לא פירשו כרש"י אלא בלשון בתמיה איך ס"ד עלה לחודי' הוה ליה לומר ואם שחטו אבל מהר"מ משמע דמפרש לתו' כמו לרש"י בניחותא ומ"ש אילימא עלה לחודי' קאי יע"ש ולא ידעתי למה.

ומ"ש עוד התו' דאי לאו אחש"ו קאי א"כ מנלן דלא בעינן כוונה לשחיט' יש לתמו' והא רבא הוא דאמ' הכין לקמן ל"ב ע"ב ואיהו אמר דכולן לא קאי כ"א אחש"ו לחוד אבל לרבה בר עולא אה"נ דכולן לא קאי אלא אמה דמרבין מהכל ודוחק לומר שכתבו כן אמקשה דפריך לקמן מאן תנא דאימא הוא מדברי רבא כי כן הסוגיא וי"ל בדוחק למה דמסיק רבא דאזיל לאתויי כותי וחדא ישראל מומר והכל שוחטין דמתני' מצי לאוקמי' בישראל מומר וכולן א"ש כפי מ"ש הר"מ ז"ל דמומר אין רוב מצוין מומחין ולקמן אבאר א"כ מנא לי' לרבא דמאן תנא ולקמן אבאר: גמרא האי טמא דאיטמי במאי עכ"ל מקשינן העולם שם בזבחים דהוה לאקשוויי כי שם מקומה והכא אגב גררא נסיב לה ואין לומר התם ה"א שלא הוכשרו שלא היה משקה טופח עלי' ולא ישחוט לכתחלה דלמא אתי לאימשוכי או שמכניס כלי טמא לעזרה משא"כ הכא ע"כ בהוכשרו דהא וכולן מוקמינן בלית' קמן כו' ופריך שפיר והא דאמר התם שמא יגע אגב דמסיק כאן שמא יגע כו'.

או התם אין קושיא דאסור לכתחלה להכניס כלי טמא ועיין בעירובין ק"ד יע"ש אלא דוודאי חיבת הקודש מכשיר ותקשה התם וי"ל עפ"י מ"ש התו' בד"ה ובמוקדשין דמפרכסת אינה כחיה לכל דבריה או דהוה כחי' לכל דבריה ועפ"י מה דאמר כיצד הוא עושה מביא סכין ארוכה ושוחטו בה יש ליישב זאת ועיין מ"ש לעיל מזה: (דף ג ע"א) גמרא ליטמיה לסכין ואזיל סכין וטמיתיה לבשר לפי מ"ש התוס' בד"ה ובמוקד' דמפרכסת כחי' לכל דבריה לא הוה מקשה מכאן מידי ועיין מה שכתבתי בסמוך: כתב הר"מ ז"ל בפ"א מהל' פסולי המוקדשין כל הפסולין שוחטין לכתחלה חוץ מטמא אף שהוא חוץ לעזרה ופשט ידיו לעזרה גזירה שמא יגע וכתב הלח"מ אף דבריש כל הפסולין מוקי בסכין ארוכה כתב רבינו ופשט ידיו לעזר' משום דבפ"ג מה' ביאת מקדש כתב דביא' במקצ' לא שמה ביאה עכ"ל מ"ש בריש כל הפסולי' מוקי בסכין ארוכה לא מצאתיו שם ומ"ש דבפ"ג מה' ביאת מקדש פסק דביאה במקצת לא שמיה ביאה מ"מ הא כתב שם דלוקה מכות מרדות מדרבנן וא"כ אכתי בפשט ידיו אף בלא שמא יגע אסור להכניס ידיו לכתחלה לעזר' ועוד בסכין קצרה א"א דלא נגע ואמאי דיעבד כשר דהא בחולין עט"ק מוקין בסכין ארוכה משמע בקצרה א"א דלא נגע ומיהו זאת יש ליישב וקושיא ראשונה צ"ע: עוד אבאר לך שמ"ש התו' לעיל בד"ה שמא דחבת הקודש מכשרתן אף דלהר"מ ז"ל שפסק בפרק עשירי מהל' טומאת אוכלין הלכה י"ו דחיבת הקודש לא מכשיר כ"א מדרבנן אפ"ה לא הוה גזירה לגזירה דאי יטמא הבשר צריך לשרוף עכ"פ מדרבנן והתורה אמרה משמרת תרומתי וה"ה קודש שאסור להפסיד קודש ולא הוה אלא חזא גזירה: גמרא אמר הכי קתני הכל שוחטין ואפילו כותי בד"א בישראל עע"ג עכ"ל וקמ"ל דלכתחלה שרי באחרים רואין אותן ואף דבחש"ו לא שרי באחר' אלא דיעבד דמועדין לקלקל ביותר או דמש"ה אין מוסרין להם לכתחלה דאסור לנבל בהמה כשירה כמ"ש הפוסקים משא"כ בכותי לא שייך הני טעמים.

ולכך שרי לכתחלה באחרים רואין. ואם נאמר דביעבד שרי אף בלא חותך כזית בשר ביוצ' ונכנס ועיין בתו' בד"ה המניח א"ש טפי דמש"ה שרי באחר' לכתחלה דליכא למיחש שמא ידקדקו יפה לראות מה בכך הא דיעבד שרי ביוצ' ונכנס ולא גרעי הני אחרים מיוצא ונכנס ושרי לכתחלה כסברת הגאונים שהביא הטור בסי' א' ולקמן אבאר בעזה"י: ע"ש אכלו מותר לאכול משחיטתו לא אכלו אסור לאכול משחיטתו אם נאמר כמ"ש התו' בד"ה המניח בתירוצם שנית א"ש כפל הלשון דאי לא הוה אמר אלא אכלו מותר לאכול ה"א דעיקר מה שחותך ונותן לו הוא כדי שיהא ישראל רשאי לאכול וליתא דאי לית' לפנינו נמי שרי אלא מה שחותך הוא דאי לא אכלו אסור לאכול משחיטתו דכל היכא דאיכא לברורי מבררינן ולתי' ראשון צ"ל להיפך לא אכלי דלית' קמן ולתי' שני א"ש: אלא אכותי הא אמרת כשישראל עע"ג שחיט לכתחלה אין להקשות דלמא נקיט לשון דיעבד משום חש"ו דעלה קאי אבל אה"נ דמה דמרבין מהכל שוחטין אף לכתחלה וכה"ג כתבו התו' במתני' ד"ה שמא יקלקלו אלא דמ"מ פריך שפיר דמדקתני וכולן ולא נקיט ואם שחטו משמע דאתא לאשמעינן דמה דמרבין מהכל שרי באחרים רואין והא מרישא שמעינן לה כבר דהכל שוחטין מרישא באחרים רואין אותן וע"כ הא דנקיט תו וכולן לאשמעינן דפעמים אין כשר באחרים אלא דיעבד וקשיא רישא לסיפא ומש"ה פריך שפיר ועיין לעיל מה שאכתוב לקמן עוד מזה בעזה"י: ובפרש"י בד"ה ואפילו כותי

דמיון שהחזיקו בה היא כו' אבל ישראל יוצא ונכנס לא ימסור לו לשחוט כו' עכ"ל מ"ש דמיון שהחזיקו דאל"כ אין מוסרין להם ואף דיעבד אסור דהוה כנכרי ומומר להכעיס דאין מאמין בזביחה דאסור אף באחרים רואין אותן ועיין י"ד סי' ב' ובתו' לקמן ד' ע"ב בד"ה אלא מומר לאותו דבר יע"ש ולכך אי לא החזיקו במצוה זו בחמשה דברים שבהל' שחיטה לא הוה בכלל וזבחת.

ומ"ש אבל יוצא ונכנס לא ימסור לכתחלה לשחוט אין הכרע בדבריו דאפשר דנקיט לשון גמ' והיינו בחותך כזית בשר אפ"ה לא ימסור לכתחלה ובלא חותך אפשר אף דיעבד אסור כמו שכתבו התוס' בד"ה המניח בתו' א' ומ"ש עוד דאין מקפידין אם יאכלו ישראל נבילות כו' משמע דלא חיישינן שינבלו בידיהם להכעיס להכשיל אחרים אלא כיון שאין מקפידין על לפני עור חיישינן שמא שהה או דרס בלא פשיעה ולא יגיד כיון דאין מקפיד על לאו דלפני עור כו' ואף דכתבו הפוסקים והרשב"א בחדושו ובת"ה הביאו הב"י בסי' ב' דכל שרוצה לשחוט שחיטה הגונה לא חיישינן דלמא איתרמי ליה ששהה ודרס כמו שאבאר לקמן במומר לתיאבון שאני הכא כיון דלא מקפיד על לפני עור כו' אינו נותן לב לשחוט שחיטה הגונה וחיישינן שמא שהה בלא פשיעה ואינו דומה לחש"ו ועיין עוד לקמן ובדרישה בי"ד סימן א' וב' יע"ש: ובד"ה חוץ מחש"ו דאפי' דיעבד נמי לא דהא אדיעבד קיימינן עכ"ל ר"ל דלאביי כפי מה דמוקי מתני' ודאי דאי אפשר לפרש חוץ מחש"ו רק אדיעבד דאי אהכל הא חש"ו נמי כשר באחרים רואין ומיהו ז"א דאכתי מצינו לפרושי חוץ מחש"ו דאין מוסרין להם לכתחלה אף באחרים רואין אלא דאדיעבד קיימינן דמיני' קסליק ואיני יודע אמאי לא פי' כן בדברי רבה בר עולא וי"ל דלעיל איכא למימר אדיעבד בקדשים ומשום דלאו בני כוונה הן אלא דא"כ קשיא סיפא דכולן ששחטו בדיעבד ודוקא בחולין או דשמא יקלקלו לא א"ש ואין להאריך: ובתו' בד"ה המניח קתני דיעבד כו' א"נ כל זמן שיכול לתקן ע"י חותך כזית יתקן ואי ליתא לכותי שרי עכ"ל ר"ל דאי איתא קמן מתקן ואי לא יאכל אסור לאכול ומכאן נראה דאף דאי ליתא לכותי קמן שרי דיעבד אפ"ה אין לו ליתן לכתחלה ביוצא ונכנס ע"ו חיתוך כזית בשר דחיישינן שמא מישתלי אח"כ כמ"ש התו' ע"ב בד"ה בודק ואף דאי מישתלי שרי דיעבד כסברת הגאונים שהביא הטור בסי' א' אלא דכל כה"ג קרוב הדבר שודאי מישתלי ליתן אח"כ כזית בשר ואסור ליתן לו לכתחלה ולא דמי לאחרים רואין דכתבתי לעיל דשרי לכתחלה דא"נ לא ידקדקו היטב הוה יוצא ונכנס דשרי דיעבד משא"כ הכא ליתן לכתחלה ע"ס חיתוך דודאי אח"כ מישתלי.

ולפ"ז ע"כ מ"ש התוס' לקמן ע"ב בד"ה רוב מצוין ושוחטין לכתחלה היינו אף אי איתא לפנינו אין צריך לשואלו. דאי כסברת הגאונים שהביאו הרא"ש והטור בסי' א' דרשאי ליתן לכתחלה ע"ס שיבדקנו אח"כ דאי נמי מישתלי הוה דיעבד ושרי דא"כ לאביי אמאי לא יתן לאביי לכתחלה ביוצא ונכנס ע"ס חותך כזית ועיין מ"ש לקמן שם: ע"ש גמ' הא אמרת כשישראל ע"ג שחיט לכתחלה.

לקמן י"ב ע"ב כתב מהרש"א אמה שכתב המרדכי ריש חולין דמה קשיא כאן דלמא יש חילוק בין ע"ג דשחיט לכתחלה ובין אחרים רואין מרחוק ותו' מהרש"א דבכותי לא שייך לחלק דלא שייך דלא מכוין אלא דלא חייש אלפני עור ועוד דקתני סיפא דלא בעי

כונה ליכא לאלומי עע"ג מאחרים רואין עכ"ל יע"ש היטב הנה מ"ש בתי' א' דלא שייך לחלק בכותי דבר כונה הוא אם ר"ל דבר כונה הוא מה בכך כיון דלא חייש אלפני עור שפיר יש לחלק בין עע"ג דעביד אדעת' דידיה ובין אחרים רואין מרחוק ואין מזהירין לעשות בכונה דוקא דיעבד ולא לכתחלה גם בתי' שני דקתני סיפא דלא בעינן כונה לשחיטה מ"מ אימא דלכתחלה בעינן כונה לשחיטה אלא דאין זה סברא דלא אשכחן בשום דוכתא חילוק בין תחלה ודיעבד לענין כונה דמאן דלא בעי כונה אף לכתחלה כשר גם יש לומר דבכותי לא שייך עע"ג ומזהירו דמ"מ גדול אדעת' דנפשי' עביד ודוקא חש"ו דלאו בני דעה נינהו עבדי אדעתא דגדול ולא בכותי דאדעת' דנפשי' קעביד ומה"ט כתב הרא"ש הביאו הטור בהל' ציצית דבעינן לשמן אם עשאן נכרי לא מהני גדול עע"ג דאדעת' דנפשי' עביד וה"ה כאן.

עוד י"ל דכותי נהי דלא חייש אלפני עור היינו דלא איכפת ליה אבל לעשות להכעיס לא ומש"ה אין לחלק בכותי דאף דבעינן כונה לשחיטה מ"מ הכותי מכיון דלהכעיס לא עביד ומה שצריך ישראל עע"ג היינו דלמא איתרמי לי' ששהה ולא יגיד וכמ"ש לעיל או דדרס בכונה למהר שחיטתו ומש"ה צריך עע"ג כמ"ש הר"ן ז"ל בחדושו בחמש שיטות ובמכיון לא חיישינן וכמ"ש: ועם זה יתיישב מ"ש מהרש"ל ז"ל ביש"ש סי' י"ג בפ' שני דהא דלא בעינן כונה לשחיטה היינו שלא מכיון כלל אבל אם כיון שלא לשחוט לשם שחיטה אלא כמחתך בשר אף ששחט כראוי פסול ועיין בתב"ש סי' ד' שכתב דמדגלי רחמנא מתעסק בקדשים הא בחולין כשר היינו בסתמא אבל לא כשכוון להיפך יע"ש א"כ בכותי אמאי שרי כשישראל עע"ג דלמא מכיון לחתיכת קנה או דלעת ולא לשם שחיטה דזה פסול אלא דלהכעיס לא עביד וי"ל בע"א: שוב עיינתי במרדכי גבי הא דאמר לקמן י"ב ראה א' ששחט דיש רוצין לומר דחש"ו שוחטין לכתחלה בעע"ג ומחלקין בין אחרים רואין משום דקשיא להו הא דגיטין הכל כשירין לכתוב הגט אף חש"ו כשישראל עע"ג ול"נ דא"כ מה פריך לעיל אביי עכ"ל וכונתו נ"ל מבואר דיש רוצים לומר דחש"ו שוחטין לכתחלה בעע"ג דראו יפה משא"כ באחרים רואין מרחוק חיישינן שמא לא יראו יפה ובדיעבד לא.

חיישינן להכי ומייתי ראייה מדדייק מאן תנא דלא בעינן כונה לשחיטה ומאי קושיא והא בעע"ג שרי והוא קושית התו' שם י"ב ע"ב אלא דאחרי' רואין לאו היינו עע"ג וא"כ יש לחלק ג"כ בין עע"ג דשוחט לכתחלה חש"ו ובאחרי' מרחוק דיעבד דוקא שמא לא ידקדקו ואין נראה דא"כ מה פריך לעיל לאביי אימא דיש חילוק בין עע"ג דמדקדקין היטב לראות ובין אחרי' שאין מדקדקין לראות דמה"ט בחש"ו כשר לכתחלה בעע"ג דמדקדקין היטב לראות שישחטו יפה ולא שייך תירוצם של מהרש"א ז"ל.

ולפמ"ש לעיל דבכותי בלא חותך כזית בשר דיעבד שרי בלית' קמן א"כ באחרי' רואין מרחוק שרי לכתחלה דא"נ לא ידקדקו היטב לראות הא לא גרע מיוצא ונכנס דשרי דיעבד גם כתבנו דיש לחלק בין אחרי' ליתן ע"ס אח"כ דכל ע"ס אח"כ קרוב הדבר ודאי שישכח ליתן לו אח"כ כזית בשר משא"כ באחרים רואין שפיר נותנין לו לכתחלה א"כ ע"כ שפיר דליכא למיחש כלל ומקשה שפיר: גמרא התם מי קתני מניח המניח קתני יש להקשות לשיטת הגאונים ומביא הרא"ש ושאר פוסקים דבריהם דמש"ה נותנין לכל

אדם לשחוט ע"ס שיבדקנו אח"כ אי יודע הלכות שחיטה דאי משתלי לאו איסורא קעביד
א"כ מה קאמר מי קתני מניח וממ"נ למאן קאמר לה אי להקשות על רבא דאמר יוצא
ונכנס לכתחלה והא רבא שפיר קאמר ליה דאמרת יוצא ונכנס לכתחלה לא אף בחותך
כזית בשר אח"כ דהא את הוא דאמרת ואם שחט חותך כזית בשר ונותן לו ומוקי
לשחיטתן כשירה דמתני' בכך והא ביין נסך קתני המניח כו' וא"כ היכא דליכא לברורי
כי ההיא דיין נסך שרי דיעבד ביוצא ונכנס א"כ בכותי אמאי לא ישחוט לכתחלה ביוצא
ונכנס ע"ס חותך כזית אח"כ ואי דלמא מישתלי ומה בכך דיעבד ש"ד בלא חותך דומי'
דנותנין לכל אדם לשחוט כו' ואי לשנויי אליביה דאביי אתי אכתי לא מיתרצא אמאי
יוצא ונכנס דיעבד עם חותך כזית בשר ולא לכתחלה כיון דהתם שרי בלא בירור דיעבד
ביוצא ונכנס הוה לן לשרויי בכותי לכתחל' ביוצא ונכנס ע"י חותך אח"כ וצ"ל דרבא
דאמר ויוצא ונכנס לכתחלה לא משמע אף בלא חותך סובר דרשאי ופריך ליה לרבא מי
קתני מניח המניח קתני ועיין מ"ש בהא דמקשה וכולן אההיא: ובתו' בד"ה אין השומר
כו' ומשני אי מההיא ה"א דיעבד כו' אי מההוא לא משמע הכי עכ"ל עיין בגיטין ד' ע"ב
ובתחלה מיתניא רישא המביא ממדינת הים ואח"כ סיפא המביא בא"י ממדינה למדינה
ומפרשי' התו' דפריך והא בהדיא תנן בסיפא דבא"י א"צ ממדינה למדינה וא"כ קשה
הרישא דאמאי קתני המביא ממדינת הים ממדינה למדינה צריך שיאמר דאפי' באותה
מדינה נמי לרבה דאמר לפי שאין בקיאים לשמה ומשני אי מההיא דסיפא ה"א דיעבד כו'
וקשיא להו והא אין צריך משמע לכתחלה אבל רש"י פי' דקשיא למה לי הסיפא והא
מדיוקא דרישא שמעינן לה ומשני אי מדיוקא דרישא ה"א דיעבד ש"ד בא"י ולשון
מההיא משמע מסיפא דפריך ליה והא בהדיא קתני ורישא למה לי וע"ש בגיטין מזה:
גמרא אלא אמר רבא כו' וכולן ששחטו אההיא קשיא עכ"ל י"ל באמת למה דמסיק לקמן
ע"ב ואביי התם לא נגע הכא נגע יש לומר דרבא קיבלה מיני' מאביי בתר דמשני לי'
דיש חילוק בין יין נסך לשחיטה וא"כ מצינו לומר דרבא באמת מוקי למתני' הכי הכל
שוחטין אף ביוצא ונכנס ע"ס שיתן לו כזית בשר אח"כ דאי נמי מישתלי לאו איסורא
עביד דסובר בשחיטה נמי ביוצא ונכנס שרי דיעבד אי ליתא לפנינו ולכך שרי לכתחלה
ביוצא ונכנס ע"ס שיתן לו כזית בשר אח"כ ובא ומצאו שרי דיעבד ע"י חותך ולא
לכתחלה דלמא מישתלי וכולן ששחטו ואחרים רואין אותו שרי אף בלא חותך כזית
בשר ואף אי איתא קמן דהא אחרים ראו ששחט הכותי יפה ואה"נ דאף לכתחלה שחיט
באחרים רואין דא"נ לא ידקדקו לראות היטב לא גרע מיוצא ונכנס וכ"ש הוא מיוצא
ונכנס אלא דמש"ה נקיט לשון דיעבד משום חש"ו ומה דמקשה לאביי ורבא הא אמרת
שוחט לכתחלה כבר פירשנו לעיל: אמנם לפי שיטת הגאונים' ליתא להך אוקמתא דהכל
שוחטין משמע בלא שום תיקון דאל"כ תקשה קושית הרא"ש ז"ל לקמן גבי כולהו
כרבינא לא אמרי דאמאי לא מוקי הכל שוחטין באין יודעין שהוא מומחה ע"ס שיבדקנו
ותי' דהכל שוחטין משמע בלא שום תיקון וע"ש וה"נ ליכא למימר הכי אבל לשי' התוס'
בד"ה המניח וע"ב בד"ה רוב מצוין דמשמע מסתימת דבריהם אף בלא סמך שיבדקנו
אח"כ וכמו שאבאר שם ומש"ה נאדו מאוקמתא דרבינא דשחיטהכשירה קשיא דאף
לכתחלה כשירה באין יודעין ומצינו למימר דרבא מוקי למתני' באמת כמ"ש ועיין.

ולפ"ז היה מקום ליישב הא שכתבו התו' ב' ע"ב ד"ה אילימא שהקשינו שם דהא רבא דייק דחולין לא בעי כונה יע"ש אלא דזה ליתא חדא דתו' במתני' ד"ה שמא יקלקלו הקשו לרש"י דמסיפא שמעינן לה כו' אלא אחש"ו יע"ש ולפמ"ש אף לרבא באמת מצינו לומר וכולן קאי נמי אמה דמרבינן מהכל ועוד דמה פריך לקמן אלא רבא מ"ט לא אמר כשמעתי' ופירשו התו' דפריך דרישא הוה ליה לוקי במומר ומאי קושיא והא מש"ה אוקי בכותי לתרוצי וכולן ויש ליישב זאת דאה"נ מה דמשני לדבריו דאביי קאמר ועיין מ"ש לקמן בתו' בד"ה מאי טעמא יעוי"ש: קשיא לי בשמעתי' אמאי לא אוקמיה רבא למתני באוקמתא רויחא טפי וה"ק הכל שוחטין ואפילו כותי בישראל יוצא ונכנס בד"א שאין אנו יודעין אי רגיל להתעלף אי לא דרוב מצוין אצל שחיטה מוחזקין הם וכדמסיק לקמן לעלופי לא חיישינן וכמו שאבאר שם אבל אי יודעין שרגיל להתעלף לא ישחוט ואם שחט חותך כזית ונותן לו אכלו מותר לאכול משחיטתו ואי ליתא קמן באחרים רואין סגי.

ואפרש דברי דהב"י בסי' א' כתב דמי שיודעין שרגיל להתעלף מותר לאכול משחיטתו דאי נתעלף היה אוסרה ולא. היה מאכילה לנו יע"ש ולפי זה ודאי בכותי דאיהו אלפני עור לא חייש והלכך ברגיל להתעלף אף ביוצא ונכנס אסור אם לא על ידי חותך כזית בשר ואי ליתא קמן אסור דכל קלקול שבא לו שלא מדעת לא מרתת ולא נתפס עליו כגנב ומנא אמינא לה ממה שכתב הר"ן ז"ל בחדושו לחולין בחמש שיטות עלה דכותי וז"ל דאם שחט בהמה שלו מותר לאכול הימנו אף שלא יאכל הכותי ממנו דלא חיישינן שמא אירע לו קלקול דכל שרוצה לשחוט שחיטה הגונה כראוי הוא שוחט ולא יארע לו קלקול דאלת"ה ביוצא ונכנס אמאי שרי דלמא אירע לו קלקול שלא מדעת וכל שלא מדעת לא נתפס עליו כגנב יע"ש היטב וה"ה ודאי במי שרגיל להתעלף ודאי דחיישינן דלמא שהה ולא אדעת' גם לא מירתת כיון שלא פשע וצריך אחר' רואין אותו בליתא קמן.

ומיהו הא יש ליישב באין יודעין שהוא מוחזק אפשר לא ישחוט לכתחלה אלא ע"ס שיאמר אח"כ ולא שייך הכל דמשמע בלא שום תיקון כמ"ש הרא"ש לשיטת הגאונים לקמן והבאתיו לעיל יע"ש אלא דאמאי לא אוקמי' הכל שוחטין ביודעין שהוא מוחזק ושחיטתן כשירה באין יודעין אי אמרינן טעמא דלעלופי לא חיישינן דאם נתעלף היה אומר וזה א שייך בכותי ועיין ב"י בסי' א' שכתב על דברי הרמב"ם ז"ל וזה פי' לעלופי לא חיישינן ועיין ע"ב כולהו כרבינא במ"ש שם: ע"ש רב אשי אמר ה"ק הכל שוחטין ואפילו ישראל מומר כו' ובודק סכין וניתן לו כו' עכ"ל ובכותי לא הזכיר בדיקת סכין התו' כתבו בד"ה בודק סכין דבכותי אין צריך בדיקת סכין אבל הר"ן בחמש שיטות והריטב"א בחדושו כתבו דאפשר דגם בכותי בעינן בדיקת סכין ולא הוצרך להשמיענו דבר זה דמלתא דפשיטא הוא: (ע"ב) גמרא בודק סכינו אחריו וכו' וכולן ששחטו אהיי עכ"ל מ"ש בודק סכינו אחריו ר"ל ודאי דלכתחלה בעינן בדיקת סכין ולא הוצרך להשמיענו שחיטה כמו בשוחט כשר דצריך בדיקת הסכין תחלה וסוף כמבואר ביו"ד סימן י"ח וכן כתב בחדושי הרשב"א כאן דאי איתא לסכין צריך לבדוק ג"כ אחר שחיט' אלא שמ"ש בודק סכינו ונותן לו וש"ד דאף אי שכח אח"כ ולא בדק לאו איסורא קעביד דמוקמינן לסכין אחזקתה ובכל שוחט הדין כן אלא אי לא בדק בתחל' סומך דיעבד על בדיק' של

סוף אי נמצ' סכיננו יפה מות' והא דאמ' ואם לאו ר"ל שנאבד הסכין אסור לאכול משחיט' דבהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה והך סכין לית ליה חזקה דהא לא בדק מקודם אבל הריטב"א ז"ל בחדושיו כתב דבכל שוחט א"צ לבדוק הסכין אחר שחיטה וה"ה במומר אי בדק לכתחילה ומייתי ראייה מירושלמי דר' זירא זריק לה לאחר שחיטה להסכין יעוין שם היטב ועיין מ"ש לקמן דף יו"ד: ודע שראיתי להרשב"א בחדושיו עלה הא דמסיק לעלופי לא חיישינן שכתב בשם הרמב"ן ז"ל דלכתחל' מוסרין לו לשחוט וא"צ (לשואלו) אח"כ אם הוא מוחזק מדאמר לעלופי לא חיישינן וכן כתב אח"כ בד"ה ומיהו היכא דאיתא קמן עלה דכללא דנקטינן מהך שמעתא דעילוף גבן אין מצוי כלל ומוסרין לכתחל' לשחוט א"כ יש להקשות אמאי לא אוקמוה הכי הכל שוחטין במומר לתיאבון בבודק סכין ונותן לו כדרבא בד"א אם אין יודעין שהוא מוחזק דסתם אדם אין מצוי בו עילוף ואם יודעין שרגיל להתעלף אין מוסרין לו לשחוט ואם שחט ואמר ברי כשר כמ"ש רמ"א בהג"ה בי"ד סימן א' ואי ליתא לפנינו צריך אחרים רואין עיין בתב"ש שכתב דווקא באומר ברי הא לא"ה פסול דלא כש"ך שכתב דיעבד כשר יע"ש.

אלא זה טעות דהא במומר לא מהימן באומר ברי לי דהא אי מתרמי ליה לדידי' שנתעלף אוכל ממנה כו' דלא חייש אלפני עור כה"ג באונס. אלא אי קשיא והא קשיא למ"ש הרא"ש דמתוך דברי רב אלפס משמע דדין א' למומחה ומוחזק היכא דאיתא קמן צריך לשואלו אם נתעלף והביאו הב"י בי"ד סימן א' יע"ש ולפ"ז הא דשוחט לכתחלה באין יודעין שהוא מוחזק ע"ס שישאלנו אח"כ דאי מישתלי לאו איסורא קעביד ולפי זה במומר לתיאבון ודאי אין נותנין לו לכתחלה ע"ס שישאלנו אח"כ דברי דידיה כמאן דליתא דמי דאי נמי נתעלף אכיל מיני' ואין מוסרין לכתחלה באין יודעין שהוא.

מוחזק וא"כ לוקמי מתני' בהכי הכל שוחטין במומר בידעין שהוא מוחזק ובאין יודעין לא ישחוט ודיעבד כשר, ואם יודעין שרגיל להתעלף צריך אחרים רואין אותן הא לא"ה פסול דבר' דילי' כמאן דלית' דמי ויש ליישב זאת דמשמע לי' דכולן ששחטו קאי אהכל שוחטין דרישא או אשחיטתן כשירה ולא אמה דלא הוזכר כלל במתני' לא ברישא ולא בסיפא ולקמן גבי לעלופי לא חיישינן אבאר: וברש"י בד"ה חוץ מחש"ו כו' דווקא מומר לתיאבון כו' הא אוכל נבילות להכעיס לא דמועד לנבל בידים עכ"ל הא באחרים רואין אותו משמע דכשר דבר זביחה הוא וכן דעת הרשב"א ז"ל דלא כמ"ש הרא"ש ז"ל שדינו כנכרי ואף אחרי' לא מהני ועיין בי"ד סימן ב' ולקמן בשמעת' דרבא אבאר שם בעז"ה מזה באורך: ובתו' בד"ה בודק סכין כו' ואין להקשות אמאי צריך לכתחלה לבדוק הסכין כו' ואח"כ יבדוק הסכין עכ"ל ואף דבשוחט כשר נמי הדין דצריך בדיקת סכין לכתחלה דהתם איכא טעמא חשש ברכה לבטלה או דאסור לנבל בידים ובמומר לא שייך זה ולכך הוקשה להם ותירצו דחיישינן שמא ישכח אח"כ לבדוק ואיסורא קאכיל דלא היה לסכין חזקת כשרות מעולם וכמ"ש לעיל ועיין י"ד סימן ב': בא"ד ויש לומר דחיישינן דלמא מישתלי ואכיל כמו שפי' ר"ת אין מוסרין חולין לכתחלה לחש"ו עכ"ל אם נאמר דמ"ש ר"ת והביאו קו' דבריו במתני' ד"ה שמא יקלקלו דלמא אתי למיכל משחיטה זו עצמה וכמ"ש התב"ש בסימן א' וכמ"ש בפ"ה התוספת יע"ש א"ש דחיישינן דלמא משתלי ואכל בלא בדיקת סכין כמו התם דאסור ליתן להם להשליך לכלבים דחיישינן דלמא אתי

למיכל משחיטה זו ובי"ד בסימן א' בש"ך אבאר מזה בעז"ה: גמרא רבינא אמר הכי קתני הכל מומחין שוחטין ואף שאין מוחזקין בד"א כו'.

מתני' אתי לאשמעינן דמומחין אף שאין מוחזקין שאין אנו יודעין אם הוא מוחזק אבל בדגלי לן שהוא רגיל להתעלף לכתחלה וכמו שאבאר לקמן בסמוך והאי בד"א אינו תנאי אלא פרושי קמפרש דהאי מומחין היינו שיודעין שיודע הלכו' שחיטה ומ"ש רש"י מומחין ויודעין ה"ש צ"ל בשי"ן שיודעין ה"ש ובמוחזקין פירש"י שלא נתעלף או שיודעין לאמן ידיהם וע"ש ובקצת נוסחאות ליתא הוי"ו אלא מומחין יודעין הלכות שחיטה ועיין ביורה דעה: אלא אשאין מומחין בבודקין אותו סגי דליתיה קמן דליבדקיה עכ"ל הנה לדעת הרא"ש והטור בסימן א' וכן דעת הרשב"א, בחדושו והרבה פוסקים בידע דלא גמיר שוחט לכתחלה באחריו רואין אותו דלאו מועד הוא.

לקלקל כמו חש"ו הא דנקיט וכולן ששחטו משום חש"ו נקיט לה אבל גדול אף דודאי לאו גמיר שוחט לכתחל' ועיין מ"ש לעיל בהא דפריך לאביי הא אמרת שחייט לכתחלה אשמעינן תנא דמתני' במה דנקיט וכולן דאי ליתא לפנינו צריך אחרים ולא סמכינן דיעבד ארוב מצוין אצל שחיטה מומחין דאי לאו וכולן ה"א לכתחלה ביודעין ודיעבד באין יודעין א"צ לשואלו או עכ"פ בליתא לפנינו וא' קשיא א"כ לכתחלה אמאי לא יתנו ע"ס שישאלנו אח"כ דאיכא מאן דלא ידע מהאי קושיא או שנאמר כדעת ר"י בעל התו' בד"ה רוב או דעת בעל העיטור שמביא הטור סי' אז ומש"ה תני וכולן ששחטו ואחריו רואין ועיין בתו' בד"ה.

דליתיה קמן ומה שאכתוב שם בעז"ה: לשון הרמב"ם ז"ל בפ"ה המשניות וז"ל ההלכה הזאת נתקשה בה בגמרא כו' ות"י הקושיות האלה כפי מה שנתאמת בגמרא הוא כמו שאבאר עכשיו בקצרה וזה שהשוחט צריך שידע כו' וע"ש כל זה צריך להיות מומחה במלאכת השחיטה ולכשידע הדברים המפסידיים את השחיטה ויהיה מומחה שוחט לכתחלה כו' אבל אם לא היו מומחין ועברו ושחטו בודקין אותן כו' וכ"ז אם לא נמצא השוחט אבל אם מצאנו אותו על שאלתו אנו סומכין לא על אחרים שראו עכ"ל דבריו צריכין ביאור ונ"ל דהכי פירושו דהוא ז"ל פסק כתרי לישנא דרבינא לחומר' וצריך לכתחלה לידע אם הוא מומחה ר"ל אם יודע הלכות שחיטה ומוחזק ששחט פעמים רבות לפנינו ולא נתעלף הא לאו הכא שאין אנו יודעין אין נותנין לו ע"ס שיבדקנו אחר כך בין לענין מומחה ובין לענין מוחזק ודין אחד להם והכל שוחטין אם יודע ה"ש ומוחזק ששחט פעמים רבות כי הר"מ ז"ל קורא למומחה היינו ששחט ג"כ פעמי' רבות ואם אין אנו יודעין לא ישחוט לכתחלה ואם שחט בודקין אותו והיכא דליתא לפנינו באחרים רואין סגי והלכתא כן מדלא כתב ואין הלכה כן כאותה משנה או דאל"כ הוה ליה לפרש כמו שפירש רבינא למתני' או כרבה בר עולא אלא ש"מ לפרושי אליבא דהלכתא קאמר ופסק כתרי לישנא דרבינא לחומר' ואי קשיא אי ביודעין שהוא מומחה ומוחזק פשיטא אטו מאן שוחט יש לומר דודאי הכל אתי לרבווי כמה דברים נשים ועבדים כו' דמש"ה לא הוה קשה להמקשה הכל לאתויי מאי אלא הקשה רישא לסיפא הכל לכתחלה ושחיטתן כשירה דיעבד כו'.

אלא דיש עוד להקשות בדבריו במ"ש וכ"ז אם לא נמצא השוחט אבל אם מצינו אותו על שאלתו אנו סומכין לא על אחרים שראו אותו דמה האי אם ר"ל אם שאלו אותו ולא ידע דברים המפסידין את השחיטה דאסור אף באחרים רואין וכמ"ש התוספות בד"ה דליתיה קמן זה אינו דהא איהו פסק בפ"ד מה"ש דכשר באחרים רואין אותו שכך כתב שם בהלכה א' ישראל שאינו יודע ה"ש ושחט בינו לבין עצמו אסור הא בראה א' מתחלה ועד סוף כשר וכמימרא דרב נחמן לקמן דף י"ב ע"א יע"ש גם מ"ש דאי ליתא לפנינו ואחרים רואין כשר דמשמע הא אין אחרים רואין אסור אף דיעבד והא ודאי שלא כהלכתא היא דהא פסק בפ"ד מה' אלו הלכה ז"ח דאי ליתא לפנינו כשר דסמכין ארוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם יע"ש ואיך כתב כאן דבעינן אחרים רואין אותו, וכבר כתבנו שזה שפירש הר"מ ז"ל דמתני' הלכה הוא אומר ולא לפרושי בלבד.

וליישב זאת הקושיא צריך לומר במ"ש הב"ח בשם רמב"ן הביאו ג"כ הש"ך בסי' א' ס"ק ה' דרבינו דאמר דאי ליתא לפנינו בעינן אחרים הוא כשמצינו למירדף אבתריה דבאחרים אין צריך למרדף בתריה ובאין אחרים צריך למרדף בתריה ושואלין אותו אם יודע הלכות שחיטה ואם אינו יודע אסור אבל אם הלך ולא ידענו מה היה לו בזה גם רבינא מודה דכה"ג סומכין ארוב מצוין אצל שחיטה מומחין ובברייתא דלקמן דאבדו לו גדייו ומצאן שחוטין מותר מסייע לזה ולא נצטרך לדחוק כמ"ש התו' בד"ה ואם שחט יע"ש ומש"ה בפ"ד מה"ש הלכה ז כתב הרי שראינו ישראל ששחט והלך לו כו' דאיירי בלא מצינו למרדף בתרי' דאז סומכין ארוב מצויין וז"ש רבינא דליתיה קמן דליבדקי' ולא אמר דליתיה אלא דמצינו למרדף בתרי' ובאחרי' אין צריך למרדף בתרי' וע' בתב"ש ס"ק ג' יע"ש.

ומ"ש דאי אית' לפנינו על שאלתו אנו סומכין לא על אחרים אפשר לפרש בלשון שלילה דאי השוחט לפנינו א"צ לאחרי' דוקא אלא מצינו למשאל אותו ורצה לומר דכולן ששחטו ואחרים רואין דמשמע דליכא שום תקנה אחרת והא מצינו למישאל אותו ומש"ה לא מוקי באיתיה לפנינו ולא ידע אי גמיר.

דבאחרים רואין א"צ לשאול אותו דמשמע דליכא תקנה אחריתא והא דלא מוקי באיתיה לפנינו וידעינן דלא גמיר אבאר בתוס' בד"ה דליתיה קמן. או מ"ש דאי איתא לפנינו על שאלתו אנו סומכין ר"ל דלכתחלה אין ליתן לו לשחוט אף באחרים רואין אם לא ששאלו אותו ויודע ה"ש וכל זה דלא כשיטת הגאונים דלכתחלה אין לו ליתן ע"ס שיבדקנו אח"כ ובי"ד אאריך בזה דהטור לא פי' כן בדברי הר"מ ז"ל ועיין פרישה ועיין בכ"מ בפ"ד מה"ש במ"ש דהטור פסק כתרי לישני דרבינא לחומרא וזה ג"כ דלא כהבנת הטור בהר"מ ז"ל ומ"ש הכ"מ דפסק כרבינא בדפוס יעסניץ יש ט"ס וצריך להגיה כלישנא קמא דרבינא וכן בסמוך שם צ"ל כל"ב דרבינא יע"ש ומ"ש דאי ליתא לפנינו כשר שרבינא בעצמו אמר כן דליתיה קמן צ"ע לכאורה דהא לרבינא בעינן אחרי' רואין אותו ולפי מ"ש יש ליישב דרבינא אמר דליתיה קמן דמשמע דמצינו למירדף בתרי' אלא דליתא לפנינו הוא דבעינן אחרים ובאין אחרים רודפין אותו ושואלין אותו אבל לא מצינו להשיבו שפיר סמכין ארובא וכברייתא.

דאבדו לו גדייו ומצאן שחוטין דמותר ועיין לקמן גבי כולהו כרבינא לא אמרי כי שם אאריך בעזה"י: ובתוספות בד"ה ואם שחט בודקין אותו כו' דסבר רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם עכ"ל לא ידענא דהא וודאי לאו קושיא היא דביעבד היכא דליתא לפנינו סמיכנא ארובא ומש"ה במצא תרנגול' שחוטה דמותר ומ"מ אי איתא לפנינו שרי דווקא ע"י בדיקה וכן הוא באמת סבר' הגאונים כמ"ש הרא"ש והטור בשמם בסימן א' ואהא דמסיק דליתא לפנינו הוה להו להקשות מברייתא דלקמן דלא בעינן אחרים רואין אותן.

ויש ליישב קצת דהוקשה להם דמדקאמר ואם שחט בודקין אותו משמע לכתחלה ע"ס שיבדקנו אסור דלמא משתלי וע"כ אף דיעבד אסור אי מישתלי וכשיטת הגאונים הוקשה להם שפיר מההיא דמצא תרנגולת שחוטה דדיעבד שרי ומ"מ לא מתישב לי שפיר ועוד דההו' לא סברי כשיטת הגאונים כמ"ש לעיל וכמו שאבאר עוד בתוספות בד"ה רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם יעוין שם: ובד"ה דליתיה קמן דליבדקיה תימא דמשמע אי איתא קמן ולא גמיר אסור כו' עכ"ל ובתב"ש יישב זה וזה לשונו דאי בלא גמיר פשיטא דראה מותר דלא גרע מחש"ו ולא ראה אסור ומש"ה מוקי דליתיה קמן וקמ"ל דלא אמרינן רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם עכ"ל יע"ש והנה יש לומר דאכתי לוקמי' באיתיה ולא ידע וקמ"ל דיעבד אין לכתחלה לא דלא תימא לכתחלה נמי ולקמן גבי ראה א' ששחט פריך שפיר וכמ"ש שם בס"ד.

עוד אני אומר דקושית התו' היא אמאי לא אוקמיה באיתיה לפנינו ואחרים רואין א"צ לשואלו אם יודע אם לאו דל"ת דיעבד שפיר דמי אף בלא שאלה כלל וכסברת בה"ע שמביא הטור בסימן א' דלכתחלה אין לו ליתן לשחוט באין יודעין ודיעבד בלא שאלה שרי קמ"ל דצריך דווקא אחרים רואין אלא ע"כ דאי איתא לפנינו על שאלתו אנו סומכין לא על אחרים שראו דאי לא גמיר לא מהני אחרים רואין אותו וע"ז הוקשה להם שפיר מהא דלקמן ראה א' ששחט מתחלה ועד סוף כשר וכבר כתבנו בפ"ה הר"מ ז"ל דמשמע שאין תקנה אחרת כ"א זה והא אפשר למשאל אותו ועיין לקמן גבי כולהו כרבינא: בהג"א כתב וזה לשונו כתב הר"ר ברוך מדאמר בבודקין אותו סגי ולא אמר לכתחלה נמי משמע בלא גמיר אסור לכתחלה באחרים רואין עכ"ל וזה דלא כשיטת הטור ביורה דעה סי' א' שכתב בידע דלא גמיר שוחט לכתחלה באחרים רואין דאיכא למימר דנקיט ששחטו משום חש"ו אבל ידע דלא גמיר שוחט לכתחלה באחרי' רואין.

ולפי מ"ש התוספות דסוגיא דהכי סוברת דבידע דלא גמיר אף דיעבד אסור באחרים רואין אותו מדמוקי דליתיה קמן ולא מוקי באיתיה קמן ולא ידע כו' א"כ אין ראייה דמש"ה באין אנו יודעין שהוא מומחה וודאי דלכתחלה לא ישחוט אף באחרי' רואין דשמא לא גמיר ופסול אף דיעבד באחרים רואין משא"כ לדידן דפסקינן כהך מימרא דרב נחמן לקמן י"ב ע"ב דידע דלא גמיר כשר באחרים רואין אה"נ דאף לכתחלה שרי באחרים רואין ולא דמי לחש"ו דמועדים לקלקל משא"כ בגדול דלא גמיר פעמים ששוחט כהוגן ולא מועד לקלקל כנ"ל ואפשר דהר"ר ברוך סובר דהך סוגיא נמי סוברת כמימרא דרב נחמן דידע דלא גמיר כשר באחרים רואין ולקושית התו' בד"ה דליתיה קמן יתרץ כמ"ש התב"ש והבאתי דבריו לעיל.

ועיין שם: ודע דיש להקשות בדברי התו' שכתבו דמסוגיא דהכא משמע דידע דלא גמיר פסול דיעבד אף באחרים רואין י"ל א"כ אמאי באין לפנינו סמכינן אאחרים כיון דרבינא סובר דלא אמרינן רוב מצוים אצל שחיטה מומחין הם א"כ ניחוש דלמא לא גמיר ופסול אף באחרים רואין אותן. ונראה לי הא דכתבו התוספות דידע דלא גמיר אף באחרים רואין אותן אסור היינו מדרבנן חיישינן שמא לא דקדקו יפה ובחש"ו מסתמא דקדקו היטב אי דגזרינן אי יתירו באחרים אתי למישרי בלא אחרים ובחש"ו לא גזרינן דהכל יודעין שהם מועדים לקלקל ובידע דלא גמיר חיישינן ועיין בתב"ש סימן א' ס"ק למ"ד יע"ש היטב וכיון שכן באין לפנינו הוה ליה ספק דרבנן ולקולא משא"כ באי איתא לפנינו שואלין אותן דכל היכא דאיכא לברורי בקל לא סמכינן אספק דרבנן להקל ובי"ד סימן ק"י אבאר באורך בספק דרבנן היכא דאיכא לברורי אי אמרינן ביה ספיקו להקל ומיהו היה נראה אף דבאחרים לא היה אסור אלא מדרבנן דלמא לא דקדקו יפה באין לפנינו הוה לן למיזל לחומרא דספק בשחיט' הוא היכא דאיתחזק איסור' אף בדרבנן ספיקו להחמיר כמ"ש הש"ך בי"ד סימן ק"י ובפר"ח יע"ש ובחדושינו שם נאריך בה בעזה"י וא"כ אכתי קשה באין לפנינו אמאי כשר.

וי"ל דודאי גם רבינא סובר רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם אלא דסובר דסמוך מיעוטא לחזק' דבהמה בחייה בחזקת איסור שאינ' זבוחה עומדת וה"ל פלגא ופלגא וכמו שהקשה הרא"ש באמת לקמן בהא דרוב מצוין מומחין הם ושם אבאר בעזה"י וכיון שכן הוה ליה ספיקא ומש"ה בליתא לפנינו באחרים רואין כשר דספיקא דרבנן להקל דתו ליכא למימר דאיתחזק איסור' דבהמה בחייה בחזקת שאין זבוח דחזקה כמאן דליתא דמי דהא איכא רובא נגדה ונהי דסמוך מיעוטא לחזקה והוה ספק השקול תו אמרינן ספק להקל בדרבנן כה"ג דליכא תו חזקה וכדכתיבנ' דהוה ספק השקול ועיי' ברא"ש מה שיישב בקושיא זו דסמוך מיעוטא ולקמן גבי רוב מצוין אבאר שם וי"ל עוד דבאין לפנינו הוה ס"ס ועיין בתב"ש ואין להאריך כאן: גמרא א"ד הכי קתני הכל מוחזקין כו' דליתיה קמן עכ"ל הא דמשני דליתיה קמן דאי איתא קמן בברי לי סגי ומתני' קתני ואחרים רואין אותו משמע דלית תקנה אחרת והא אפשר דנשייליה וכמ"ש לעיל יע"ש ואי אמרינן דבנתעלף ולא ידעינן כמה נתעלף דאינו נאמן לומר שלא שהה שיעור שהייה כיון דנתעלף אינו יודע כמה שהה וכמ"ש הב"י והאחרונים בסי' א' א"כ קשיא אמאי לא אוקמיה באית' לפנינו ונתעלף דבאחרים רואין אותו שחיטתו כשירה שראו שלא שהה שיעור שהיה וצ"ל כמ"ש התב"ש לתרץ קושית התוספות בד"ה דליתיה קמן ה"נ כאן יש לומר כן דאי בנתעלף פשיטא דבאחרים רואין דכשר דלא גרע מחש"ו אלא דאשמעינן דבליתא לפנינו בעינן אחרים דווקא ולא סמכינן ארובא דמוחזקין.

ולולא דברי התוספות בד"ה דליתיה הייתי אומר דלא ניחא לאוקמיה כן דמשמעו' וכולן משמע או אהכל שוחטין או אשחיטתן כשירה ולא אדבר חדש שלא הזכר במתני' כלל וכמ"ש לעיל באוקמת' דרבא בכותי יוצא ונכנס יע"ש: ובתו' בד"ה אעפ"י שאין מומחין פ' דלא ידעינן אי גמיר או לאו עכ"ל הא דלא פ' לעיל בלישנא קמא מומחין אף שאין מוחזקין היינו שאין אנו יודעין אי מוחזק דהתם מצינו לפרושי אף ביודעין שאין מוחזק שרי דסתם בן דעת אין מתעלף או אפילו ביודעין שרגיל להתעלף סובר רבינא בל"ק דשרי דאי יארע שיתעלף אומר ולא מאכיל לאחרים ואף לכתחלה כשר ועיין ב"י בי"ד

סימן א' כיון שיודע ה"ש וע"ש במ"ש על דברי הר"מ ז"ל במי שרגיל להתעלף ועיין מ"ש גבי כותי ומש"ה לא כתבו כ"א כאן דאין מומחין שאין אנו יודעין ואי צריך לשואלו אבאר לקמן: במרא ואם שחט ואמר בכי לי שלא נתעלפתי כו' דליתיה קמן דנישייליה עכ"ל הנה יראה בבירור לרבינא דבאינו ידוע אם מוחזק וכ"ש ברגיל להתעלף דבעינן שיאמר ברי לי הא לא"ה שחיתתו אסורה ולא אמרינן כיון דגמיר ויודע ה"ש אילו נתעלף לא היה מאכילה לנו בסתם ומ"ש הב"י בסימן א' אף ברגיל להתעלף מותר לאכול משחיתתו אף בלא אומר ברי לי היינו משום דמסיק כולהו כרבינא לא אמרי לעלופי לא חיישינן והיינו שהיה אומר לנו אם נתעלף ומש"ה פסק דשרי אף ברגיל להתעלף ובש"ע השמיט המחבר דין מי שרגיל להתעלף ורמ"א מביאו אלא שכתב שצריך שיאמר ברי לי שלא נתעלפתי ובש"ך כתב דה"ה בסתם והפר"ח נמשך אחריו אבל דעת רמ"א משמע וודאי דווקא באומר ברי ולא בסתמא ועיין בתב"ש סימן א' ובי"ד אבאר בעזה"י: ע"ש גמרא להך לישנא דאמרת הכא עיקר התם עיקר לכאורה משום דאי הכא עיקר אף דחולין שנעט"ק לאו כקודש דמי אפ"ה א"ש דאידי דנקיט טמא במוקדשין בסיפא תני נמי טמא בחולין משא"כ דמסיק דהתם עיקר והכא אידי דטמא בחולין קאמר שפיר דטמא בחולין גופא לא צריך דלאו כקודש דמי אבל התו' בד"ה חולין לא כתבו כן וי"ל.

ודע דהא דאמר חולין שנעט"ק לאו כקודש דמי אין להקשות דלמא רבי נמי הכי קאמר הכל שוחטין טמא בחולין מתרי טעמי א' דלאו כקודש דמי וא"נ כקודש הוה גזירה לגזירה תי' הריטב"א בחדושו לעיל גבי רבה בר עולא דא"כ הוי למתני בעלמא דחולין עט"ק לאו כקודש דמי ולא הוי למתני כאן גבי שחיטה יע"ש: כולהו כרבינא לא אמרי.

להך לישנא דאמרת מומחין אין רוב מצוין מומחין הם יש בכאן פירושים רבים ויש לעיין בה מחמת ספיקות רבות הנופלים בה והנני מבארם אחת אל אחת בעז"ה: הפירוש הא' הוא פירוש התוספות בד"ה רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם וכפי מה שהבין הר"י בדבריהם הביאו הב"י בסימן א' דשוחטין לכתחלה וא"צ לשאלו כלל אף אם הוא לפנינו דסמכינן ארובא ואף היכא דאיכא לברורי.

ומקום יש ברא"ש להמעין בדבריו שהוא ז"ל סובר כך בפ"י דברי התוספות מדכתב והגאונים מפרשי וכו' ודוחק לומר דפרושי קמפרש דדעת ר"י בעל התוספות הוא כשיטת הגאונים ועיין ב"י סימן א' והנני מבאר דלפ"י זה אמרינן דסמכינן, ארובא אף היכא דאיכא לברורי ובחזקה הוא דאמרינן כל היכא דאיכא לברורי מבררינן וכההיא דריש פסחים חזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק למאי נ"מ לישיליה כו' אבל ברובא סמכינן אף היכא דאיכא לברורי ובדיקת הריאה שאני דמצוי בה סירכות ולכך בדקינן אבל בעלמא סמכינן ארובא וא"צ לשואלו אף אם הוא לפנינו ומה"ט שרי ס"ס אף שיכול להתברר כמבואר בי"ד סימן ק"י כמבואר בש"ך ובפר"ח כלל ב' יע"ש ויש לדחות.

ומיהו מהך דריש פסחים משמע דאף ברובא לא סמכינן היכא דאיתא לברורי בקל דהא איבעיא דחזקתו בדוק הוא מטעם דרוב בני אדם בודקין בתיהם בליל י"ד והוה חזקה מחמת רובא ובחדושינו למסכת פסחים אבאר בזה ועיין בר"ן במסכת חולין אהא דכתב הרי"ף ז"ל והיכא דראה א' ששחט שהביא הך דפסחים אלא שכתב וז"ל ודכוותיה אמרינן בפסחים כו' למאי נ"מ לישיליה אלמא לא סמכינן אחזקה.

ולפי מ"ש יראה דהך דפסחים מטעם רובא הוא דהוה ולא מחמת חזקה לחוד. שוב ראיתי להפר"ח דבא"ח הלכות פסח סימן תל"ו כתב דמ"ה לא בדקינן אחר י"ח טרפות דרובא אף דאיכא לברורי לא מבררינן ובס"ס משמע מדברי פר"ח דלא הוה אלא חזקה וכנראה מפירש"י שם דאוקמינן גברא אחזקה שלא עבר על מצות חכמים ובדק בזמנו ומש"ה בס"ס דהוה כמו רובא כמ"ש הרשב"א סימן ת"א בתשובה לא מבררינן אף היכא דאיכא לברורי ולפי שיטה זו מש"ה נאדו מאוקמתא דרבינא דשחיטתן כשירה קשיא להו דאיך יצויר שחיטתן כשירה דיעבד ולא לכתחלה דבאין יודעין נמי שוחטין לכתחלה וא"צ לשואלו כלל ואין להקשות אמאי לא אוקמיה הכל שוחטין באין יודעין ואי ידעין דלא גמיר אסור לכתחלה אף באחרים רואין ושחיטתן כשירה דיעבד באחרים רואין ז"א דהא חוץ מחש"ו אדיעבד קאי דמינייהו קסליק וא"כ באחרים רואין אף חש"ו כשר כדמסיים בסיפא וכולן ששחטו ואחרים רואין כשר כו' ועוד דידע דלא גמיר שוחט לכתחלה כדעת הרא"ש והטור דלא כהג"א בשם הר"ר ברוך יע"ש.

ולענין לעלופי לא חיישינן יראה לומר כפשוטו לשיטה זו דלא חיישינן לא בתחלה ולא בסיף וא"צ לשואלו וק"ו הדברים אם לשיטת הגאונים ושאר פירושים יש מקום לומר דבעילוף א"צ לשואלו ועדיף ממומחה דהתם צריך שאלה כיון דאמר רוב מצוין מומחין כו' ולעלופי אמר דלא חיישינן ועיין ב"י בסימן א' ובר"ן גבי והיכא דראה א' ששחט יע"ש מכ"ש לשיטת ר"י בעל התו' דבמומחה א"צ לשואלו ושוחט לכתחלה כ"ש בעילוף דאמר לא חיישינן כלל שא"צ שאלה כלל.

אלא דשינוי לשון קשה לפי זה דבמומחין אמר רוב מצוין ובעילוף אמר לא חיישינן בשלמא לפי הגאונים או לשאר פירושים א"ש דבעלופי לא חיישינן ואף אי איתא לפנינו ובמומחה אי איתא לפנינו שאלין ליה או דאין נותנין לכתחלה לדעת בעל העיטור וכמו שאבאר לקמן בעז"ה משא"כ לשיטת ר"י דאף דלא ידעין אי מומחה שוחט לכתחלה וא"צ שאלה כלל קשה אמאי שני בלישניה דלענין מומחין אמר רוב מצוין כו' ובעילוף אמר לעלופי לא חיישינן וי"ל דמ"ה אמר לא חיישינן אף שיודעין שרגיל להתעלף רשאי ליתן לכתחלה וכה"ג כתב הב"י לדעת הר"מ ז"ל בסימן א' דאם נתעלף לא היה מאכיל לנו ואף ששם כתב דווקא דיעבד מ"מ לשיטה זו אף לכתחל' נמי וכדכתיבנא: הפירוש הב' הוא שיטת הגאונים הביא הרא"ש דבריהם והרשב"א בחזושו והוא דלכתחלה נותנין אף באין יודעין שהוא מומחה ע"ס שישאלנו אח"כ דאי נמי מישתלי לאו איסורא קאכיל דביעבד סמכינן ארובא.

ואבאר כי הם ז"ל סוברים דברובא נמי היכא דאיכא לברורי מבררינן ולא דמי לי"ח טרפות דטירחא הוא לבדוק אחריהם משא"כ הכא דבקל יכול לברר ומה"ט בדיקת הריאה דכיון דיכול לבדוק ע"י נפיחת הריאה בדקינן ויש עוד לומר דשאני כאן דאיכא למימר סמוך מיעוטה לחזקה והוה פלגא ופלגא כמ"ש הרא"ש באמת בדף י' ע"ב וכן הריטב"א ז"ל בחזושו כאן הקשה דנימא הכי יע"ש וי"ל דאי נמי הוה פלגא ופלגא הוה ספק ויש עוד ספק והוה כמו ס"ס שמא הוא מומחה את"ל דאינו מומח' אכתי שמא שחיט שפיר דאף דאין מומח' זימנין דשחיט יפה ואין רוב מעשיו מקולקלי' ועיין לקמן דף ט' דאמר שמא שהה ובדף י"ב ע"א ראה ששחט ומה"ט ידע דלא גמיר שוחט לכתחלה

באחרים רואין אותו לדעת הטור דאין רוב מעשיו מקולקלים, וכיון שכן אפשר דהם סברי בס"ס היכא דאיכא לברורי מבררין דלא עדיף כמו רוב אלא גרע מרוב ועיין בחדושי הרשב"א לקמן דף נ"ג ע"א ד"ה קטע דשם צידד לומר דבס"ס היכא דאיכא לברורי מבררין ועיין ש"ך ובפר"ח סימן ק"י יע"ש ועיין בסי' א' בדין שוחט שבדק ושכח דחשיב ס"ס שמא שחיט שפיר עיין בש"ך ובנה"ך ובפר"ח ובתב"ש דספק שמא לא אירע טריפות בשחיטתו הוא ספק גמור אף בלא גמיר כלל ומש"ה סברי היכא דאיתא קמן צריך לשואלו ובי"ד סוף סימן א' אבאר בזה באורך בעזה"י.

ולפי פ"י זה כי נאדו מדברי רבינא נאדו מתחלת דבריו שאמר באין יודעין אין שוחט לכתחלה ע"ס שיבדקנו דלמא מישתלי וקעביד איסורא דאי ליתא לפנינו בעינן אחרים דווקא לדידיה אבל לדידן שרי ע"ס שיבדקנו אח"כ כיון דאי ליתא כשר כו' ונאדו ג"כ מסוף דבריו לדידיה בליתיה כלל אחרים ולדידן סמכינן ארובא בליתיה קמן אבל במ"ש ואם שחט שואלין אותו גם אנו סוברי' כן דאי איתא לפנינו בודקין אותו.

וכבר ידעת מה שנתקשה הרא"ש ז"ל בדברי הגאונים דאכתי לוקמיה הכל שוחטין ע"ס שיבדקנו ושחיטתן כשירה באי ליתא קמן וי"ל דלא שייך למתני הכל שוחטין לכתחלה כיון דמחוסר תיקון שצריך לשואלו יע"ש היטב. הנה מה שהקשה לוקי מתני' בהכי ולא סיים וכולן ששחטו אהיה לזה י"ל גם לרבא ולאביי ולרב אשי לא מיתוקם וכולן כ"א אחש"ו לחוד דמה"ט נאדו הגאונים ור"י בעל התו' מפ"י העיטור דבידעבד א"צ לשואלו וקשיא וכולן דהא גם לרבא ולשאר אמוראי קשיא וכולן.

או יאמר דמצינו לאוקמיה בידע דלא גמיר כפי האמת דכשר באחרים רואין אותו וכמימרא דרב לקמן דף י"ב ע"א והאדנקיט ששחטו משום חש"ו וכמ"ש כמה פעמים לעיל ומש"ה הוצרך לשנויי דלא שייך הכל שוחטין דמחוסר תיקון שצריך לשואלו ואין להקשות לוקמא הכל שוחטין שהוא מומחה ובאין יודעין וליתא לפנינו דיעבד כשר גם זה לא יתכן דאיך יאמר הכל שוחטין בידעין שהוא מומחה והא באין יודעין נמי שוחט לכתחלה ע"ס שיבדקנו אח"כ: ודע דאם נאמר באין יודעין שהוא מומחה מותר לשחוט לכתחלה באחרים רואין אותו ובידע דלא גמיר אסור לכתחלה באחרים רואין ועיין בש"ע סימן א' ס"ג בהג"ה ובש"ך ס"ק ט"ו וביש"ש סימן ה' בפ"ק יעו"ש א"כ אכתי איכא לאוקמיה הכל שוחטין באין יודעין שהוא מומחה באחרים רואין אף בלא סמך שיבדקנו אחריו ושחיטתן כשירה דיעבד בלא אחרים וליתא לפנינו וכמ"ש הרא"ש ולכתחלה אין ליתן בלא סמך שיבדקנו וא"ש לישנא דהכל בלא שום תיקון אח"כ כמו לאביי ולרבא בישראל עע"ג כו' ואי דקשיא וכולן וכמ"ש הפוסקים והתוס' בד"ה רוב כו' ולשיתת הרא"ש לא קשיא ואיהו סובר בידע דלא גמיר שוחט באחרים רואין וכמ"ש הטור בסי' א' ומש"ה לא מצינו לאוקמיה בהכי דמה איריא שאין יודעין שהוא מומחה אף בידע דלא גמיר שוחט לכתחלה באחרים רואין אבל בש"ע שפסק כשי' הגאונים ופסק בידע דלא גמיר אסור לכתחלה באחרים רואין אלא באין יודעין אם הוא מומחה קשיא וצ"ל דסבירא ליה לרמ"א כיון דכולן לא א"ש ניחא לכ"א לאוקמי' באוקמתא דידיה ולא באוקמת' חדשה וכמ"ש אח"כ בעזה"י וכמ"ש הדרישה בסימן א' לדעת בעל העיטור יעוין שם ולקמן אבאר באורך: וראיתי להרשב"א בחדושו עלה דאמרינן כולהו

כרבינא לא אמרי רוב מצויין מומחין הם כתב ותמיהא לי אמאי לא אוקמיה באוקמתא רויחא הכל שוחטין באין יודעין דרוב מצוין מומחין הם ולא גמיר אסור ואי שחט ואמר ברי לי שלא דרסתי כשר ואי ליתא באחרים סגי ומכאן יש ללמוד דלא מהני ברי שלו דכל מילתא דלא רמיא עליה דאינש לא מידכר וכן פסק בש"ע סי' א' יע"ש והנך רואה שהוא ז"ל לא חשש לסבר' הרא"ש דלא שייך הכל שוחטין כיון שמחוסר תיקון שהרי כ' מקוד' שסברתן של גאוני תורה וממנ' אין לזוז וכן הב"י הביא כן משמו בסי' א' וע"כ דמיאן בסבר' הרא"ש וא"כ אכתי תקש' לדידיה קושי' הרא"ש אלא שלא חש לקו' הרא"ש כיון דכולן לא מיתוקמא ניחא לכ"א לאוקמיה באוקמתא דידיה וכמו שסובר בה"ע וכמ"ש לעיל וכמו שאבאר לקמן בזה ומיהו לא ידענא דא"כ מה מקשה אביי לא אמר כרב אשי ובשלמא רב אשי שפיר מקשה אמאי לא סגי ליה בתירוצם של קמאי ולקמן בשיטת בעל העיטור אבאר: עוד דע לך שהרשב"א סובר כשיטת הרא"ש והטור דבלא גמיר כשר לכתחלה אם אחרים רואין וכן כתב בחדושו בד"ה כללא דנקטינן מהני שמעתתא וא"כ מה קשיא ליה לוקמיה בהכי אלא דכבר כתבנו דאיכא למימר דנקיט ששחטו משום חש"ו ואה"נ דלא גמיר שוחט לכתחלה באחרים רואין ודוקא לרבינא דסובר באין גמיר אף באחרים אסור דיעבד אין לו למסור לכתחלה באחרים רואין אף באין יודעין אם הוא מומחה דהוא סובר דאין רוב מצוין מומחין הם יע"ש לעיל מ"ש באורך.

ועוד י"ל בע"א ואין להאריך. אלא דיש להקשו' אמאי לא מוקמי הכל שוחטין באין יודעין ושחיט' כשירה בליחא לפנינו וכולן בלא גמיר בעינן אחרים אלא דכבר כתבנו לעיל דאפשר לא ניחא ליה בכך דכולן לא קאי אלא או אהכל או אשחיטתן כשירה ולא אדבר חדש שלא הוזכר במשנה עיין לעיל מ"ש גבי כותי.

סוף דבר לפי שהגאונים נאדו מתחלת דברי רבינא וגם מסוף אבל במ"ש רבינא אי איתא לפנינו בודקין גם לדידן כן ולדברי ר"י בעל תוס' והוא פי' הא' נאדו מכל דבריו דסמכינן ארובא אף באיכא לברורי: הפירוש הג' הוא דעת בה"ע הביאו הטור בסי' א' דלכתחלה אין לו ליתן לשחוט באין יודעין שהוא מומחה אף ע"ס שיבדקנו אח"כ ובדיעבד אף איתא לפנינו א"צ שאלה כלל ופי' זה יש להעמיס בדברי רש"י ז"ל שכתב הלכך לא בעי למיבדקיה משמע דיעבד אבל לכתחלה אין ליתן אף ע"ס שיבדקנו ומנא אמינא לה לבעל העיטור דאף ע"ס שיבדקנו אסור לכתחלה מדכתב הב"י בסי' א' דלבעל העיטור לא נאדו אלא מסוף דברי רבינא ולא מתחלת דבריו הרי בהדיא דהנהו אמוראי לא נטו ימין ושמאל מתחלת דברי רבינא ולרבינא ודאי אף ע"ס שיבדקנו אסור דלדידיה לא אמרינן רוב מצוין כו' ומוקי נמי שחיטתן כשירה בשאלה הא לכתחלה לא ולהני אמוראי ג"כ כן: והנה הפרישה והט"ז בס"ק ג' הקשו דלוקי מתני' בהכי הכל שוחטין ביודעין ושחיטתן כשירה באין יודעין שא"צ שאלה כלל ותי' הפרישה דכולן לא א"ש יע"ש והט"ז תי' בע"א וכמו שאבאר לקמן והנה קושיא זג מכת הקודמין היא דתו' בד"ה רוב מצוין הקשו כן דאי דיעבד ולא לכתחלה לוקי מתני' בהכי והוסיפו עוד בקושייתם דאי משום וכולן הא לדידהו נמי לא יתיישב וכולן ועיין במהרש"א ז"ל וכבר כתבנו: כי משיטת הרשב"א בחדושו במ"ש דאמאי לא אוקמיה דאם שחט ואמר ברי לי שלא דרסתי כו' מוכח דלא חש לקושיא זו וכדכתבינא לעיל יע"ש ומה שתי' הט"ז דשחיטתן

כשירה משמע ע"י איזה תיקון הנה הרא"ש ז"ל מיאן בסברא זו מדהוקשה לו לשיטת הגאונים אמאי לא אוקמיה הכל שוחטין ע"ס שיבדקנו ושחיטתן כשירה אי ליתא לפנינו והא לא שייך לומר על אדם אחד תחילה ודיעבד בלא תיקון אלא דמיאן בסברא זו.

הגם שיש קצת ראיה לדברי ט"ז מאוקמתא דאביי הכל שוחטין בכותי בישראל עע"ג ויוצא ונכנס דיעבד לחד תי' של תו' דאי ליתא לפנינו שרי בלא חותך כי ההיא דהמניח כו' קשה מי הכריח לאביי להזכיר בדבריו חותך כיון דבא לתרץ הכל שוחטין ושחיטתן כשירה לא היה לו לומר אלא ושחיטתן כשירה ביוצא ונכנס סתמא ואי דבא לאשמעינן דכל היכא דאיכא לברורי מבררין זה לא תלי כאן באוקימתא דמתני' אלא דשחי' כשירה משמע ע"י איזה תיקון ומ"מ אין הוכחה וכמ"ש, וגם ממה שכתבו בדף ב' ע"ב בד"ה שמא יגע בבשר שהקשו לימא דלמא אתי לאימשוכי ותי' משום דבעי לומר ואם שחט ואמר ברי לי שלא נגעתי ועיין במהר"מ מלובלין ז"ל ופשטא דלישנא הכי משמע דשחיטתן כשירה לא היה א"ש ואמאי אי דפשיטא דבדיעבד כשר כמ"ש מהר"מ מ"מ הא גופא איצטריך לאשמעינן פעמים לכתחלה בחולין עט"ק ופעמים דיעבד ולא לכתחלה בקדשים דשמא אתי לאימשוכי כו' אלא דשחיטתן כשירה משמע ע"י איזה תיקון וכמ"ש הט"ז בס"ק ג' בס"א א': ודע שראיתי להתב"ש בס"א א' סק"ה שכתב וז"ל ונראה לדעת בה"ע וא"ז דלכתחלה שרי ליתן ע"ס שיבדקנו ואז בדיעבד צריך לבדוקו ולא כב"י ובזה ל"ק קושית ט"ז בס"ק ג' עכ"ל יע"ש היטב הנך רואה שהוא פי' פירוש מחודש בדברי העיטור דמה דאסר ליתן לכתחלה היינו בלא סמך שיבדקנו ובדיעבד אי שחט א"ל לשואלו אבל ע"ס שיבדקנו שרי לכתחלה וכסברת הגאונים ובשחט צריך לבדוקו כיון דעל דעת כן נתנו לו לכתחלה, ומ"ש דלא קשה קושית הט"ז בס"ק ג' הוא ממה דמקשה אמאי לא אוקי מתני' בהכי הכל שוחטין ביודעין כו' דבאין יודעין נמי שרי לכתחלה ע"ס שיבדקנו ואי דלוקי מתני' הכל באין יודעין ע"ס שיבדקנו ושחיטתן כשירה בלא בדיקה אף אם הוא לפנינו לדעת העיטור ולכתחל' אין ליתן ע"ס שלא יבדקנו אח"כ י"ל כתי' הא' שכתב הרא"ש לדעת הגאונים דהכל משמע בלא תיקון וה"נ לבה"ע: והנה רש"י בד"ה מומחין הן כתב הלכך לא בעי למיבדקיה וכתב הב"י דהוא דעת העיטור וכתב מהרש"א דא"כ לוקי מתני' בהכי ואין לומר דרש"י סובר דלכתחל' אין לשחוט אלא בעינן תרווייהו שיודעין שהן מומחין ומוחזקין וא"כ ליכא לאוקמיה בהכי מתני' הכל שוחטין מומחין ומוחזקין פשיטא ואלא מאן לשחוט ומה קמרבי ליה ממלת הכל ובשלמא לבה"ע דסובר ביודעין שהוא מומחה אף בלא איתחזק שרי וא"צ שאלה כלל בעילוף יע"ש בטור סימן א' קשה שפיר לוקמיה הכל שוחטין מומחין אף שאין מוחזקין אבל רש"י אפשר דסובר דלכתחלה אין לשחוט אלא ביודעין שהוא מומחה ומוחזק ולא מצי לאוקמיה מתני' בהכי ועיין במ"ש בפ"י המשניות להר"מ ז"ל שהארכתי בזה אלא דא"כ עיקר חסר מן הספר דמה האי דאמר רוב מצוין כו' ולא הוה ליה לומר אלא דקסברי לכתחלה בעינן מומחה ומוחזק וא"כ פשיטא.

ומיהו הא לא קשיא לוקמיה באחרים רואין שרי לכתחלה באין יודעין ודיעבד שרי בלא אחרים ואף בלא שאלה דאפשר דרש"י סובר דידע דלא גמיר נמי שוחט לכתחלה באחרים רואין ועיי' בס"פ לולב הגזול קטן היודע לשחוט וברש"י ותוספות ורא"ש ועיי' ב"י בס"א א' מ"ש בקטן היודע לשחוט ומש"ה לא מצי לאוקמיה מתני' בהכי דמאי איריא

באין יודעין ביודעין דלא גמיר נמי שחיט לכתחילה ומ"ש רש"י הלכך לא בעי למיבדקיה משמע אף באיתא לפנינו וכן הוא דעת בה"ע ולכאורה טעמ' בעי דאמאי לכתחילה אסור ודיעבד אף דאיתא לפנינו א"צ לשואל כלל והא הוה כלכתחלה כיון דאיכא לברורי מבררין ונהי דסברתם מוכח דאם לא כן אלא היכא דליתא לפנינו סמכינן ארובא ולא באיתא לפנינו והא דלא מוקי מתני' בהכי משום דקשי' וכולן הא לאביי ואינך נמי לא מיתוקם וכולן ולהכי פירשו רש"י ובעל העיטור דאף אי איתא לפנינו אינו צריך שאלה ולהכי לא מצינו לאוקמיה מתני' בהכי דמשמע ושחי' כשירה ע"י איזה תיקון וכמ"ש הט"ז בס"א א"ס"ק ג' הבאתיו לעיל יע"ש מכל מקום קשה הכל טעמא מאי כיון דלכתחלה אסור כי איתא לפנינו אמאי א"צ שאלה הא הוה כלכתחלה לענין זה וכמה שכתבתי בסמוך: ומה שכתב מהרש"א ז"ל דבה"ע עשה פשרה ופסק לכתחלה כרבינא דאין מוסרין ובדיעבד פסק כהנהו אמוראי דבדיעבד לאבעי בדיקה עכ"ל ולפי זה לא קשה טעמא דבה"ע דעשה פשרה ופסק להחמיר לכתחלה ולא דיעבד ואבאר דברי מהרש"א כי בה"ע בפ"י הסוגיא סובר כפי התו' בד"ה רוב מצוין דלכתחלה שוחט וא"צ למיבדקיה אח"כ אף באיתא לפנינו ולא מיתוקמא ושחיטתן כשירה דמתני' והוא עשה פשרא לדינא.

ומש"ה אין לפרש בדברי רש"י והלכך לא בעי למיבדקיה דיעבד ולפרש הסוגיא כן דא"כ יקשה לוקי מתני' הכל ביודעין והוא קושית הפרישה וט"ז. ולפי דברי מהרש"א על כרחק ר"י בעל התו' היא דעה שלישית וכמו שפי' ר' ירוחם דבריו דאל"כ אלא כשיטת הגאונים ז"ל דלכתחלה יכולין ליתן לו ע"ס שיבדקנו אח"כ דא"כ בעל העיטור פסק דלא במאן במה שפסק דאיתא לפנינו א"צ לשואלו כלל אלא ודאי כמ"ש והב"י לא ניחא לי' לפרש כן דדעת ר"י היא דעה שלישית דא"כ אמאי השמיט הטור דעת ר"י בעל התו' אלא דהטור סובר דדעת רש"י הוא דעת בה"ע ופרושי קמפרש הסוגיא כן ומש"ה.

לא הביא הטור עכ"פ דעת רש"י במ"ש הלכך לא בעי למיבדקיה בין תחילה ובין דיעבד דדעת רש"י הוא כבה"ע: הפירוש הד' הוא דאנו נאמר רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם פי' כשאין לפנינו א"צ אחרים רואין דסמכינן ארובא רוב מצויין מומחין הם וזה שכתבו התו' בד"ה רוב אבל אין לפרש דדיעבד שחיט' כשירה באין אחרים רואין והיינו כמ"ש דאי איתא קמן ודאי שיולינן ליה אלא דבאין לפנינו כו' והוקשה להם שפיר אמאי לא מוקי מתני' בהכי הכל שוחטין ביודעין שהן מומחין ושחיטתן כשירה דיעבד באין יודעין ע"י שאלה אח"כ ואי וכולן הא לאביי ואינך נמי לא מיתוקמא וכולן אלא אחש"ו לחוד והשתא לא שייך קושית הט"ז בס"ק ג' דשחיטתן כשירה עם תיקון דשואלין אותו אם הוא יודע באיתא לפנינו.

ומדכתבו אבל אין לפרש דכשר באין אחרים רואין וע"ז הוקשה להם משמע דאי הוה מפרשינן אף באיתא לפנינו א"צ שאלה לא הוה קשיא להו לוקי מתני' בהכי וכת' הט"ז וא"כ אכתי קשיא אמאי לא פירשו כן וי"ל דלא מיסתבר להו לומר כך אי באיתא לפנינו א"צ לשואלו ה"ה לכתחלה נמי כשר לשחוט דמ"ש וכמ"ש לעיל דסמכינן ארובא אף היכא דאיכ' לברורי דבאיתא לפנינו הוה לכתחל'.

ומזה נראה דהתוספות היא דעה שלישית כמו שפ"י רבינו ירוחם הביאו הב"י סי' א' א' שוחטין לכתחלה בלא ע"ס שיבדקנו וא"צ שאלה אף אי אית' לפנינו א"צ לבדוק ולשואלו כלל דאל"כ אלא כשיטת הגאונים דלכתחלה מוסרין לו ע"ס שיבדקנו א"כ אמאי נקטו בדבריהם דאין לפרש דיעבד שחיטתו כשירה באין אחרים רואין דהיינו בליתיה קמן ולא כתבו סתמא דאין לפרש דיעבד שחיטתו כשירה והיינו אף באיתא לפנינו א"צ לשואלו כו' אלא דאי הכי ה"נ דמצינו לפרושי כן והא דנאדו מאוקמתא דרבינא משום דשחיטתן כשירה משמע ע"י איזה תיקון וכמש"כ הט"ז בס"ק ג' א"כ אכתי אימא דהכי פירושו וכמ"ש.

ואי דדיעבד כשר וא"צ לשואלו א"כ לכתחלה יכולין ליתן לו ע"ס שיבדקנו דא"נ מישתלי לאו איסורא קעביד דמה"ט נמי הו"מ לדחויי פירושם שכתבו באין אחרים רואין שרי דיעבד א"כ ה"ה לכתחלה נמי ע"ס שיבדקנו דאי מישתלי לאו איסורא עביד אלא נראה דהתו' רוצים לומר דלכתחלה שרי וא"צ שאלה כלל ומש"ה כתבו דליכא למימר דבאיתא לפנינו צריך לבדוקו וה"ה לכתחלה אין ליתן ע"ס שיבדקנו דלא כסברת הגאונים דקרוב הדבר שוודאי ישכחו אח"כ מלשואלו ואין לעשות כן לכתחלה וכנראה מדבריהם לעיל ע"א בד"ה המניח יע"ש וע"ז כתבו דא"כ לוקי מתני בהכי הכל שוחטין ביודעין שהוא מומחה ושחיטתן כשירה באין יודעין ואי איתא לפנינו בודקין אותו ואי משום וכולן הא לאביי ורבא ואינך נמי לא מיתרצא וכולן וע"כ צריך לומר באיתא לפנינו א"צ שאלה ומש"ה לא מוקי מתני' בהכי דשחיטתן כשירה משמע ע"י תיקון וכסברת הט"ז וכיון שכן משמע להו דאף לכתחלה שוחטין בלא ע"ס שיבדקנו באין יודעין שהוא מומחה דמאי שנא דאי איתא דכל היכא דאיכ' לברורי מבררין ולא סמכינן לכתחלה ארובא א"כ באיתא לפנינו אמאי א"צ בדיקה דזה הוי נמי כלכתחלה אלא דאין לחלק ואף לכתחלה נותנין לו בלא ע"ס שיבדקנו ודעת ר"י בעל תו' היא דעה שלישית וכדכתיבנא.

ובעלופי לא חיישינן סברי התוספות דאף לכתחלה נותנין לו דלא חיישינן משמע כן וכמו שאבאר לקמן א"כ קשיא להו שפיר אמאי לא מוקי בהכי מתני' הכל מומחין שוחטין אעפ"י שאין מוחזקין: סוף דבר הכל נשמע לפי' ר"י בעל התו' הנהו אמוראי נאדו מדברי רבינא מכל וכל בין מתחלת דבריו ומאמצע וסוף דלכתחלה מוסרין לשחוט באין יודעין שהוא מומחה וא"צ שאלה כלל לבסוף ומכ"ש דא"צ אחרים רואין בליתא לפנינו ולשיטת הגאונים נאדו מתחלת דברי רבינא שאמר לכתחלה לא אף ע"ס שיבדקנו ומסוף דבריו דהיכא דליתא לפנינו צריך אחרים וליתא אלא סמכינן ארובא היכא דא"א לבדוקו אבל במ"ש ואם שחט שואלין ג"כ הם סוברים כך דאי אית' קמן צריך לברורי אם יודע דברים המפסידי' את השחיטה.

ונאדו ג"כ מלשון שני דרבינא דאמר מוחזקין אף שאין מומחין דלרבינא א"צ לשואלו אף אי איתא לפנינו אם הוא מומחה ולהנהי אמוראי צריך שאלה דאין לפרש גם לרבינא בלשון שני דמוחזקין אף שאין מומחין ע"ס שיבדקנו ושחיטתן כשירה באין יודעין שהוא מוחזק וליתא לפנינו צריך אחרים רואין דהא לשיטת הגאונים לא שייך למתני הכל שוחטין כיון שהוא מחוסר תיקון דאל"כ תקשה קושית הרא"ש לוקמי מתני' כו'.

ולשיט' ר"י סביר' להו להנהו אמוראי כתרי לישני דרבינ' לקול' ובין במומחין ובין במוחזקין סבירא להו דרוב מצוין וא"צ שאלה כלל לא בתחלה ולא בסוף ולדעת בה"ע וא"ז וכפי הבנת הב"י הוא ג"כ דעת רש"י ז"ל נאדו הנהו אמוראי מאמצעי דברי רבינא ומסוף דבריו אבל לא מתחלת דבריו דגם לדידהו אין ליתן ע"ס שיבדקנו ולפי מ"ש התב"ש נאדו אף מתחלת דבריו דלרבינא אין נותנין ע"ס שיבדקנו ולדידהו נותנין ולפי' הד' לא נאדו אלא מסוף דבריו דבליתא א"צ אחרים רואין ולא מתחלה ומאמצע.

ועיין במה שאכתוב לקמן בסוגיא דאמר לא חיישינן לעלופי יע"ש: עוד אבאר לך בקצרה דהא דאחר' רואין משמע דאין שום תקנ' כ"א באחרים ולא בע"א ומש"ה לא קשי' כמה קושיות וכבר זכרנו מזה לעיל ועם זה יתישב הא דמוקי אביי בכותי וכולן קשיא הא מצינו לומר הכל דיעבד דאיכא הכל דיעבד אלא דתרת' דיעבד למה לי והא מצינו לפרושי הכי הכל דיעבד ביוצא ונכנס באיתא לפנינו ע"י חותך וליתא לפנינו שרי בלא כלום וכתירוץ הא' של תו' בד"ה המניח ושחיטתן כשירה באומצא דוקא ע"י חותך וליתא אסור וכולן כו' ואחר' רואין אף באיתא לפנינו א"צ כזית בשר אלא דהוא הדבר אשר דברנו דמשמע דאין תקנה אחרת והא איכא לברורי ע"י חותך ג"כ ועיין: ואכתי פש גבן לברורי בהא דאמר להך לישנא מוחזקין אין שאין מוחזקין לא לעלופי לא חיישינן יש בו פירושים רבים גם כן ואבארם בעזה"י: הפירוש הא' הוא דלעלופי לא, חיישינן לא בתחלה ולא בסוף וא"צ לשואלו כלל ולשיטת הגאונים ניחא הא דאמר לעלופי לא חיישינן ולעיל אמר רוב מצויין דהתם משום רובא וכל היכא דאיכא לברורי מבררינן אבל בעילוף אמר ל חיישינן וא"צ שאלה כלל והיינו טעמא דרובא דרוב מצויין הוה קצת רובא דתליא במעשה או דלא הוה אלא רוב לחוד' אבל בעילוף מיעוטא הוא דמתעלפין ולמיעוטא דמיעוטא לא חיישינן כלל או דאם היה מתעלף היה אומר לנו ולא היה מאכילה בסתם וכה"ג כתב הב"י בסימן א' לדעת הר"מ ז"ל יע"ש ומש"ה נמי לשיטת ר"י בעל התו' דאף במומחין א"צ שאלה כלל לא בתחלה ולא בסוף אפ"ה א"ש מה דאמר לעלופי לא חיישינן מה"ט דאם יתעלף יאמר לנו ואף ברגיל להתעלף אפשר דשוחט לכתחל' לדעה זו ר"ל לשיטת ר"י בעל התוספות ומה"ט דכתיבנא: הפירוש הב' הוא דמומחה ומוחזק דין א' להם כמ"ש הרא"ש הביאו הב"י סימן א' והיינו לשיטת הגאונים כמו במומחה נותנין לו ע"ס שיבדקנו כן במוחזק נותנין לו ע"ס שישאלנו אח"כ דאי ליתא לפנינו כשר ויש לנו סיוע בזה מדברי הרא"ש שכתב דדין א' למומחה ומוחזק הביאו הב"י בסימן א' ודעת הרי"ף לא מתברר לנו אי סובר דלכתחלה מוסרין ע"ס שיבדקנו או דלכתחל' אין מוסרין ע"ס שיבדקנו ובדיעבד חולק על בעל העיטור וסובר דצריך בדיקה והוא כפי' הד' שזכרנו לעיל ברוב מצויין כו' ורמזו התו' בד"ה רוב לזה הפי' כמ"ש לעיל ויותר נראה דסובר כפי' הגאונים דאי כפי' הד' א"כ לוקי מתני' בהכי כיון דהוא סבר דיעבד צריך שאלה היכא דאיתא לפנינו שכן כתב והיכא דראה א' ששחט ואזיל לעלמא סמכינן ארובא א"כ לא שייך תירוץ הט"ז ז"ל וכמ"ש לעיל.

ועיין בר"מ פ"ד מה"ש ובפי' המשניות שפסק כתרי לישני דרבינא לחומרא אבל הרי"ף פוסק דלא כרבינא ועיין ברא"ש: הפי' הג' הוא שיש לנו לומר לעלופי לא חיישינן דיעבד ולא בעינן לשואלו כלל אבל לכתחלה אין מוסרין כמו שסובר בה"ע לענין מומחין כן יש לנו לומר לענין עילוף וכן הוא דעת הר"מ בפ"ד מהל' שחיטה לפי הבנת הכ"מ שם

דלא כמ"ש בב"י ובחדושינו ל"ד נאריך בה בעז"ה ויש לנו לומר דלכתחלה אסור ודיעבד שרי דלכתחלה אין לסמוך על סברא זו דאם יתעלף יאמר לנו ודיעבד סמכינן על זה ולא נצטרך לומר דכל היכא דאיכא לברורי ברוב' מבררין אלא כמ"ש או דאין ליתן לכתחלה דלמא רגיל להתעלף ואיכא בל תשחית בהמה טהורה דמה"ט כתב הר"ן דאין מוסרין לחש"ו לכתחלה באחרים רואין דאסור לנבל בהמה טהורה ודיעבד שרי דאם יתעלף לא היה מאכילה לנו בסתם וכמ"ש הב"י בסימן א' לדעת הר"מ ז"ל: הפירוש הד' הוא כמו במומחין דלכתחלה אין מוסרין ודיעבד צריך שאלה ואי ליתא לפנינו כשר וא"צ אחרים דכל היכא דליכ' לברורי סמכינן ארובא דרוב מצוין אצל שחיטה מוחזקין הם.

וכיון שבררנו כל הפירושים שיש בסוגי' זו עדיין נשאר לנו לברר במי שרגיל להתעלף אם רשאי לשחוט לכתחלה מטעם דאם יתעלף יאמר לנו כו' או דיעבד דווקא מה"ט גופא דשמא ישכח אח"כ לומר נתעלפתי וכן מה דינו בשחט והלך לו אי כשר בסתמא או דווקא באומר ברי לי הוא דכשר ולא בהלך לו.

והנה בש"ע סימן א' סעיף ז' כתב י"א דמי שרגיל להתעלף ושחט ואמר ברי לי שחיטתו כשירה וכתב הש"ך בס"ק י"ג דה"ה בשותק והוא ממ"ש הב"י להר"מ ז"ל דמש"ה לא שיילינן ליה דאם נתעלף לא היה מאכילה לנו. ומשמע וודאי מדברי רמ"א דיעבד דווקא ולא לכתחלה שכן כתב ומי שרגיל להתעלף ושחט ואמר שברי לי משמע הא לכתחלה לא ולא מיבעיא אם נאמר כמ"ש התב"ש בסימן א' דווקא אמ' הא ליתא לפנינו אסור פשיטא דאין ליתן לכתחלה ע"ס שיאמר דלמא מישתלי אלא אפילו לשיטת הש"ך בכוונת רמ"א דאמר לאו דווקא אלא ה"ה שותק אפ"ה אין ליתן לכתחלה ע"ס סברא זו דמסתמא יאמר דשמא ישכח מלומר וגם נראה דאף ע"ס שיבדקו אותו שיאמר ברי אין ליתן לכתחלה דשמא מישתלי וגם הוא ישכח מלומר נתעלפתי ובדיעבד דשותק הוא דשרי.

והנה מתורתו של הרשב"א ז"ל בחדושינו יש להוכיח דדיעבד שרי אף בלא אמירה דאל"כ קשיא אמאי לא אוקמי' מתני' באוקמתא רויחא הכל שוחטין באין יודעין אם הוא מוחזק אם לאו ואי כתירוצו של הרא"ש ז"ל דלא שייך למיתני הכל שוחטין כיון דמחוס' תיקון דצריך לשואלו אח"כ ויאמ' ברי לי כמו במומח' לדעת הגאונים לית' דהא איהו לא חייש לזה מדהוקש' לו אמאי לא אוקמי' הכל באין יודעין שהוא מומחה ושחיטתן בלא גמיר ויאמר ברי לי שלא שהיתי והבאתיו לעיל יע"ש ועוד.

דהא כתב בהדיא שם בגמר' דף ע"ב בד"ה כללא דנקטינן מהני שמעתתא וכד"ה ומיהו היכא דאית' קמן דבעילוף לא חיישינן וא"צ שאלה לא בתחלה ולא בסוף וכן כתב הרמב"ן דעילוף בבן דעת אין מצוין כלל יע"ש וא"כ אמאי לא אוקמי' הכל באין יודעין שהוא מוחזק ושחיטתן כשירה ברגיל להתעלף שיאמר ברי לי ולכתחל' אסור דלמא מישתלי לבודקו ואי ליתא לפנינו וכולן ואחרים רואין סגי אלא וודאי דסובר דאי ליתא כשר ל' אחרים רואין דאם נתעלף היה אומר לנו וקשי' וכולן וכבר כתבנו לעי' דלדעתו ז"ל כל דקשי' וכולן ניחא לכ"א לאוקמי' באוקמתא דידיה יע"ש מ"ש לעיל הרי מוכח עכ"פ דלית' לפנינו כשר מסתמא אבל באם הוא לפנינו אין בידי ראייה דאפשר כל היכא דאיכא לברורי מבררין ולא סמכינן אסברא זו דהיה אומר לנו ועיין מ"ש בתוספות

בד"ה מ"ט לא אמר גם מדברי הרא"ש ז"ל יש כדמות ראייה לדין זה מדהוקשה לו לשיטת הגאונים הכל באין יודעין שהוא מומחה ושחיטתן כשירה באין לפנינו וקשיא וכולן ואמאי ל"ק ל"י הכל באין יודעין ושחיטתן בליתא לפנינו ואם רגיל להתעלף צריך אחרים רואין אלא משמע דיעבד שרי בלא אחרים רואין ויש לדחות ועיין: וקשיא לי לפי מ"ש הרא"ש דדין א' למומחה ומוחזק וכן כתב הטור וא"א הרא"ש ז"ל לא חילק בין מומחה למוחזק והנראה דלכתחלה מוסרין לו ע"ס שישאלנו אח"כ אם יודע ה"ש ולומר ברי לי שלא נתעלפתי ועיין פרישה סימן א' ס"ק יו"ד יע"ש היטב וכיון שכן יש להקשות אמאי לא אוקמיה הכי הכל שוחטין במומר אוכל נבילות לתיאב' וכדרבא בודק סכין ונותן לו בד"א שיודעין בו שמוחזק שלא יתעלף ובדין מומחה לא איירי כלל התנא אבל אם אין יודעין שהוא מוחזק אין ליתן לכתחלה לשחוט דוודאי הכין הוא כיון דלכתחלה לא סמכינן ארובא דכל היכא דאיכא לברורי מבררין אלא ע"ס שיבדקנו מותר לשחוט וזה באדם כשר אבל במומר לתיאבון וודאי דבריו שלו אינו כלום דאם נתעלף גם הוא יאכל ממנה דנהי דלא שביק היתרא כו' שהרי הר"ן ז"ל בחדושו כתב גבי כותי ובפירושו לרי"ף ז"ל וגם הרשב"א בחדושו גבי מומר כתב דליכא למיחש דשמא איתרמי ליה דשהה ומאכילה לנו י"ל דחזקה על בן דעת שאין מקלקל שחיטתו כל שרוצה לשחוט שחיטה הגונה יע"ש משא"כ בחיישי' שמא נתעלף וודאי ברי שלו לאו כלום הוא וליכא אלא רובא ולכתחלה לא סמכי' ארובא אלא ביודעין שהוא מוחזק ושחיטתן כשיר' באין יודעין דסמכינן ארוב' ושחיטתן כשירה ברגיל להתעלף ועיין מ"ש לקמן בתו' ד"ה מ"ט לא אמר יע"ש: כתב הרא"ש ז"ל ומדברי הרי"ף ז"ל אין להוכיח אי בעי מוחזקין יע"ש ויש להקשות דמהייתא ברייתא דאבדו לו גדיי דמוכח דלא בעינן מומחין משם מוכח דלא בעינן מוחזקין ויש ליישב דה"ק דודאי לרבינא בסתם שאין אנו יודעין אם הוא מוחזק אסור עד שיאמר ברי לי ואי ליתא לפנינו אסור עד שיראו אחרים דלא סבירא ליה רוב מצויין מוחזקין הם ומכ"ש דאי ידעין דרגיל להתעלף דאסור בליתא לפנינו ואמוראי דמבית רבינא מסקי לעלופי לא חיישינן בליתא לפנינו ואף ברגיל להתעלף שרי בליתא לפנינו מדאמר לעלופי לא חיישינן ולא אמר רוב מוחזקין כמו דאמר ברוב מצוין כו' וכמ"ש הב"י בס"א' והר"ן ז"ל ש"מ דטעמא דאי נתעלף היה אומר לנו ולא היה מאכילה לנו בספק כיון שהוא מומחה וודאי אוסרה דאינו יודע כמה שיהיה ומש"ה נותנין לכתחלה ע"ס שישאלנו אח"כ דאי נמי מישתלי שרי דיעבד דלא יאכילנה מספק ולפי זה אין הוכחה מהך ברייתא דאבדו לו גדיי ותרנגוליו דטעמא דלעלופי לא חיישינן שהיה אומר לנו דהתם טעמא דרוב מצוין אצל שחיטה מוחזקין הן אבל ברגיל להתעלף או שיודעין שזו תחילת שחיטתו דהוה כרגיל להתעלף אסור אף דיעבד עד שיאמר ברי לי שלא נתעלפתי והלכך אין ראייה לומר כן וזה שכ' הרא"ש ז"ל ולענין אי בעי מוחזקין ר"ל אי בעינן שיוחזק ג"פ בפני חכם או אף בדידעין שלא הוחזק שזו תחילת שחיט' או ברגיל להתעלף אי ליתא לפנינו אין ראייה מהתם ואף דמסיק לעלופי לא חיישינן אין ראייה ואח"כ מסיק דמדברי הרי"ף משמע דדין אחד למומחה ומוחזק דהיכא דאיתא לפנינו צריך לשואלו אם נתעלף וליתא לפנינו שרי מהייתא דמצא תרנגולת בשוק והיינו דוקא בלא ידעין אי רגיל להתעלף אבל ברגיל להתעלף אסור אף דיעבד בליתא לפנינו ויש עוד לפרש ולענין אי בעי מוחזקין שכ' הרא"ש דה"ק אי

בעי לשיולי ליה היכא דאית' לפנינו ור"ל דנותנין לו ע"ס שיבדקנו אי מוחזקין אי לאו מהכא משמע לעלופי לא חיישינן דא"צ לשואלו לא בתחלה ולא בסוף כיון דאמ' לא חיישינן ומהאי דמצא תרנגולת שחוט' לקמן אין ראייה והראשון נראה יותר.

ועיין מה שאכתוב עוד לקמן בזה בעזה"י: ומעתה כיון שביררנו באורך וברוחב כל הפירושים בסוגיא הזאת וסלקנו כל היתדות ת"ל אתחיל בפירוש הסוגיא בעזה"י. בפירש"י בד"ה בודקין שיודע הלכות שחיטה עכ"ל כתב כן לומר דבודקין אותו אם יודע ה"ש לא שבודקין אותו אם נתעלף או לאו וכן הוא בהדיא בגמרא בודקין אותו אם יודע לומר ה"ש כי רבינא בל"ק סובר דא"צ שאלה כלל לענין עילוף לא בתחלה ולא בסוף וכן בלישנא בתרא מוחזקין אף שאין מומחין ואם שחט בודקין אם נתעלף אבל שאלת מומחין א"צ כלל ועוד דודאי הכין הוא דאל"כ אלא מוחזקין אף שאין מומחין ע"ס שיבדקנו אח"כ אם הוא מומחה א"כ לא שייך לשון הכל כיון שמחוסר תיקון דאל"כ תקשה קושית הרא"ש לשיטת הגאונים לוקי מתני כו' ולפי זה תמיהא לי מה ראו הגאונים על ככה לומר דנותני' לו ע"ס שיבדקנו אם יודע ה"ש ושאלה אם נתעלפה ומנלן לאפושי מחלוקת נימא דהנהו אמוראי סבירא להו כתרי לישני דרבינא לקולא ממש וא"צ שאלה כלל, בין ביודע ה"ש ובין בנתעלף אף אי איתא לפנינו ובשלמא במומחין איכא למימר דמדאמר רוב מצוין מומחין הם סבירא להו לגאונים דאף ברובא כל היכא דאיכא לברורי מבררינן ושאני בדיקת י"ח טריפות דהוה טורח גדול ובדיקת הריאה דבקל יכול לבודקה ע"י נפיחה בדקינן וה"ה כאן דבקל יכול לשואלו ורבינא דאמר בל"ב לשאין מומחין וסובר דא"צ שאלה היינו דכל המצוי אצל שחיטה מומחין הם משא"כ אמוראי דבתר רבינא דמסיק רוב מצוין ולא אמר סתמא לשאין מומחין לא חיישי' ש"מ דרובא בלבד הוא דהוה וכל היכא דאיכ' לברורי מבררינן משא"כ בעילוף קשי' לי דמשמע מדברי הרא"ש והטור בסימן א' דדין א' למומחה ומוחזק ועיין פרישה ס"ק יו"ד וכן כתב הטור וא"א לא חילק באם הוא לפנינו צריך לשואלו אם הוא מוחזק ומנלן לאפושי מחלוקת כיון דרבינא דאמר בלישנא קמא לעילוף לא חיישי' כלל והגמרא ג"כ לא מזכיר אלא לעלופי לא חיישי' ולא רוב מוחזקין הם אלא לא חיישי' או שאין מצוי כלל עילוף בבן דעת כמ"ש הרשב"א בחדושו דף ד' ע"ב בשם הרמב"ן ד"ה ומיהו היכא דאיתא קמן וא"כ אמאי הצריך שאלה לענין עילוף גם לענין מומחין יש להם ראי' מריש פסחים וסוברים דהתם נמי חזקה מחמת רובא הוה דרוב בני אדם בודקין בתיהם ליל י"ד וא"כ חזינן דצריך לברורי מ"מ בעילוף קשה: וניחא לי דע"כ רבא ורב אשי ושאר אמוראי דמסיק לעלופי לא חיישינן היינו באי ליתא לפנינו אבל איתא צריך שאלה ולכתחלה נותנין ע"ס שיבדקנו דאל"ה אלא לא חיישי' כלל ואף אי איתא לפנינו א"צ שאלה א"כ לוקי מתני' בהכי הכל שוחטין באין יודעין שהוא מוחזק דלעלופי לא חיישינן וא"ל שאלה כלל ואי ידעינן שזה תחילת שחיטתו או ביודעין שרגיל להתעלף אין נותנין לו אף ע"ס שישאלנו אח"כ דלמא מישתלי ולא ישאלנו שיאמר ברי לי ואסור אף דיעבד כסברת רמ"א בהג"ה בסי' א' סעיף ג' וכדמשמע מפשט לשונו דוקא באומר ברי לי דלא כש"ך שם וכמ"ש התב"ש ואורח משור בסי' א' יע"ש ודיעבד כשר באומר ברי לי וליתא לפנינו אחרים רואין סגי ודוקא דיעבד דדמי לחש"ו דמועד ג"כ לקלקל דרגיל להתעלף אלא ודאי באין יודעין שהוא מוחזק צריך שאלה אם נתעלף ולא מצי לאוקמיה מתני' בהכי

דלא שייך הכל שוחטין כיון דמחוסר תיקון וכמ"ש הרא"ש לשיטת הגאונים במומחין ולכך מוכח שפיר דלכתחלה אין ליתן אלא ע"ס שישאלנו אח"כ ומש"ה הוה הרא"ש ז"ל מומחה ומוחזק דאי איתא צריך שאלה: אלא דיש להקשות אמאי לא אוקמי' הכל ברגיל להתעלף ע"י אחרים וע"ס שישאלנו דאי נמי משתלי דיעבד ש"ד ע"י אחרים ושחיטתן כשיר' דיעבד בלא אחרים ע"י שאלה שיאמר ברי לי אלא דלק"מ דלא שייך הכל כיון דמחוסר תיקון ושמעינן מיהת מהא דרגיל להתעלף ע"י אחרים לא שרי אלא דיעבד ולא לכתחלה דדמי לחש"ו דמועד לקלקל דאל"כ לוקי מתני' הכל ברגיל להתעלף ע"י אחרים ושחיטתן כשיר' ע"י ברי בלא אחרים וכולן הא לאינך נמי לא מיתוקמא וכולן וכעין קושית הרא"ש ז"ל אלא דאסור לכתחלה ודמי לחש"ו ובזה עלו דברי הרא"ש, ז"ל וכפי שיטת הגאונים ז"ל במ"ש כהוגן: ובד"ה מומחין הן הלכך לא בעי למיבדקיה עכ"ל עיין במהרש"א שפירש דברי רש"י דא"צ למיבדקיה בין בתחלה בין בסוף והוא כדעת ר"י בעל התו' בד"ה רוב מצוין וכפי מה שפי' רבינו ירוחם דבריו הביאו הב"י בסי' א' יע"ש והב"י מפרש דברי רש"י כבה"ע דיעבד א"צ למיבדק אבל לכתחלה אין מוסרין אף ע"ס שיבדקנו.

אבל הא לא ניחא לכולהו לפרש דברי רש"י כשיטת הגאונים דלא בעי למיבדקיה לכתחלה אלא נותנין לו ע"ס שיבדקנו אח"כ דאי נמי מישתלי לאו איסורא קאכיל דמסתימ' לשון רש"י לא משמע כך אלא או דיעבד וכלישנא דגמרא בודקין אותו דהיינו דיעבד או דבין לכתחלה ובין דיעבד א"צ וממילא הוא כיון דיעבד א"צ אף באית' לפנינו דהוה לכתחלה וש"מ אף היכא דאיכא לברורי לא מבררין א"כ ה"ה לכתחלה נמי דמ"ש אבל אי הוה סבירא ליה כשיטת הגאונים הוה ליה לומר דלא בעינן לידע לכתחלה אלא ע"ס שיבדקנו אח"כ ומדכ' א"צ למיבדקיה משמע דאדיעבד קאי וכלישנא דגמרא וממילא הוא הדין לכתחלה בלא על סמך שיבדקו וכדכתיבנא.

נתעלף עמוס ח' ולא מישעי' נ"א לומד אף רגיל כאשה ורש"י לשיטתו ודוק היטב: ובד"ה כי קושי' מהמניח נכרי בחנותו עכ"ל לכאורה מהא דאין השומר הוה ליה לפרש דמש"ה לא מוקי רבא כאביי דמהמניח אין ראייה כדדחי לעיל מי קתני מניח המניח קתני כו' ונהי דנאמר דהא דאמר לעיל מי קתני המניח לאו לשנויי אליבא דאביי אלא לאקשווי על רבא וכמ"ש התורה בד"ה המניח קתני דיעבד וא"כ מההיא דהמניח נמי קשי' לאביי דאיהו אמר יוצא ונכנס ע"י חותך דווקא והתם אף בלא סמך כלל שרי או דנותנין לו ביוצא ונכנס ע"ס שיחתוך כזית עכ"פ דא"נ מישתלי לאו איסורא קאכיל כדמוכח מהמניח וכעין שיטת הגאונים ממומחין ע"ס שישאלנו כו' וכמ"ש לעיל באוקמתא דאביי בכותי יע"ש מ"מ מהא דאין השומר וודאי דעדיף להביא ראייה מיני' דנותנין לכתחלה אף בלא סמך כלל.

ובהא דאביי ולא אמר כרבא פי' רש"י ז"ל דיליף מהשומר את החנות דיוצא ונכנס לכתחלה והיינו מאין השומר וא"כ קשי'. ויש ליישב מדאמר רבא לא אמר כאביי כי קושי' ואביי לא אמר כרבא כו' דמשמע שהן ענינים חלוקים והא ליתא דהא אביי ורבא מחולקין בגופא אחד אי כותי ביוצא ונכנס שוחט לכתחלה או דיעבד דווקא א"כ הכי הוה ליה למימר רבא לא אמר כאביי כי קושי' ואביי התם נגע הכא לא נגע כו' דר"ל

דאביי איך הבין קושית רבא אבל מדאמר ואביי לא אמר כרבא משמע שהוא ענין בפ"ע ולכך פירש"י דרבא לא אמר כאביי ביוצא ונכנס צריך חותך כזית בשר כי קושיא היינו מהמניח דוודאי מהתם ג"כ מוכח דיעבד א"צ כלום ולאביי אין קושיא מהמניח דהיכא דאיכא לברורי מבררינן וכמ"ש התורה לעיל בד"ה המניח בתירוצם שנית יע"ש ולא חש התלמוד לומר זה והדר אמר ואביי לא אמר כרבא ר"ל ביוצא ונכנס אמאי לכתחלה לא מהא דאין השומר ומשני התם נגע הכא לא נגע.

ואין למילף זה מזה ומה דמקשי ליה רבא לאביי מהמניח לענין שא"צ כזית בשר אף דרבא בעצמו סובר כל היכא דאיכא לברורי מבררינן דבא ומצאו כתבו התוספות דבאין לפנינו שרי בד"ה אבל בא ומצאו כו' רש"י לא סבירא ליה כן דיש לחלק בין נכרי שמצאו בצד הבור ובין שחיטה כמ"ש התורת חיים דהתם שנמצא בצד הבור מירתת שנכנס שלא ברשות אבל במניח וכן אין השומר איירי במטהר יינו של נכרי ומש"ה מייתי רבא שפיר ראייה עיין בתו"ח וכן, צריך לומר לשיטת הגאונים דבא ומצאו אף דיעבד בעינן כזית בשר ואי ליתא לפנינו, אסור דאל"כ אמאי אסור לכתחלה בע"ס כזית בשר דא"נ מישתלי לאו איסורא קאכיל אלא דיש לחלק בין נכרי שנמצא בצד הבור ובין מצאו ששחט אף לרבא וכמ"ש התורת חיים: עוד היה נראה לכאורה לומר דוודאי רבא דאותבי' לעיל לאביי מאין השומר צריך לשיטתיה הוא דאותביה וסבירא ליה אין צריך לכתחלה משמע בפשטא דלישנא דמתני' משום דאיהו אית ליה בריש גיטין לפי שאין עדים מצוין לקיימו משא"כ לרבה התם דאית ליה לפי שאין בקיאיין לשמה א"כ קשיא מה דמקשה התם תנן המביא גט במדינת הים ממדינה למדינה צריך הא באותה מדינה אין צריך ומשני ל"ת כו' אלא בא"י אף ממדינה למדינה א"צ ופריך הא תני סיפא המביא בא"י א"צ ומשני ה"א דיעבד ובפ"ה התוספות לעיל ע"א בד"ה אין השומר מוכרח הוא דאל"כ ליתני רבותא טפי באותה מדינה במדינת הים צריך ואי לאשמעינן בא"י מסיפא שמעינן ובתוספות בגיטין האריכו יע"ש וע"כ לרבה א"צ משמע נמי דיעבד ולא כמו שתירצו התוספות לעיל יע"ש וא"כ לאביי נמי אין קושיא ורבא לשיטתיה הוא דקשיא ליה מאין השומר וא"כ א"ש דרבא לא אמר כאביי דלכתחלה לא ביוצא ונכנס כי קושיא מאין השומר ואביי איכא לתרוצי דאין השומר צריך דיעבד הוא ר"ל דיעבד אין צריך היין ניתר בעומד ע"ג אלא אף ביוצא ונכנס והדר אמר אביי לא אמר כרבא ר"ל דיוצא ונכנס לכתחלה עכ"פ בחותך כזית בשר דא"נ מישתלי לאו איסורא קאכיל דהא התם לא שייך בנכרי שום דבר ומשני דאין ראי' מהת' דלא נגע והכ' נגע אבל רש"י לשיטתיה שם בגיטין דף ד' דמסיפא אין ראייה כלל דאימא דמיירי באותה מדינה עצמה יע"ש היטב ואי מההיא היינו מרישא וא"צ וודאי משמע לכתחלה לכ"ע ועיין במהרש"א ובמהר"ם מלובלין ז"ל ובפני יהושע שם בחזושו למסכת גיטין ומש"ה פירש להיפך רבא לא אמר כאביי: ובד"ה לא סבירא ליה הא דרבא דיהא ישראל מומר שוחט לכתחלה בבדיקת סכין עכ"ל משמע מלשונו דדיעבד מיהא שרי אף באין אחרים רואין אותו ולכתחלה אין לסמוך על סברא זו דלא שביק היתרא ואכיל איסורא.

ומה שהכריח אותו לזה ולא פ"ה דאף דיעבד אסור כיון דדש ביה כהיתרא דמיא דהא לקמן דף ד' ע"ב מייתי סיעתא לרבא מבריייתא הכל שוחטין ואפילו כותי וערל וישראל מומר כו' ודחי לה דלמא כדרב ענן במומר לע"ז וכיון דדחו לקמן לדרב ענן וקם בתיובתא

וודאי דתו הלכתא כרבא וכמו שאבאר לקמן וכן כתבו הפוסקים ולקמן אאריך בזה בעזה"י וא"כ איך יאמר דלא סבירא ליה הא דרבא ולכך פי' דלכתחלה אין לסמוך על האי סברא דלא שביק היתרא ומברייתא דהכל שוחטין לקמן אימא דיעבד הוא כיון דמסיק לעיל דאיכא הכל דיעבד ואי דתני נמי כותי וערל מה בכך הא כדאיתא והא כדאיתא או כותי ביוצא ונכנס או בא ומצאו ע"י חותך כו' וערל נמי לשיטת הר"מ ז"ל שסובר דמומר לשאר עבירות בעי בדיקת סכין דווקא והביאו הטור בסימן ב' וכמו שאבאר לקמן בסמוך וא"ש דכולהו הוה דיעבד דשוחט ע"ס שיבדקנו הסכין אחרי כן.

וכולהו חד דינא אית להו: ודע דלפי מ"ש הר"מ ז"ל והביאו הטור ג"כ בסימן ב' דמומר לשאר עבירות בעי בדיקת סכין א"כ אמאי לא אוקמי מתני' בהכי הכל שוחטין במומר לשאר עבירות דוודאי אין לומר דסובר במומר לשאר עבירות לא מהני בדיק' סכין דקיי"ל מומר לד"א לא הוה מומר לכה"ת כול' ויש ליישב ושיטת' כבר נתבאר או כדעת ר"י בעל התו' או כדעת העיטור ולא כשיטת הגאונים ולשיטת הגאונים צ"ל דלא סבירא ליה הא דרבא דאף דיעבד אסור באין עומד על גביו ישראל כשר והא דקתני לקמן בברי' הכל שוחטין ואפי' ישראל מומר יש לדחות מומר לע"ז בפעם אחת או בצנעא או בשאר גווני וליכא סיעתא לרבא אף דאיתותב רב ענן כמו שאבאר לקמן בס"ד ומש"ה א"ש דאל"כ לוקמי הכ"ש בישראל עע"ג דאי נמי לא ידקדקו יפה או דאתי למיטעי אף באין אחרים מה בכך הא דיעבד שרי ועיין מ"ש לקמן בברייתא שחיטת כותי מותרת ובתוס' בד"ה מ"ט לא אמר כשמעתי יעוין שם וכאן אין להאריך בזה: גמרא לדבריו דאביי קאמר וליה לא סבירא ליה ר"ל דלא סבירא ליה לאוקמי מתני' בכותי אלא בישראל מומר דבדין הוא שתקדום שחיטת ישראל מומר לדין כותי כמ"ש מהרש"א ז"ל בשם בעל המאור.

וכמו שאבאר בתוספות בד"ה מ"ט לא אמר כשמעתי ואה"נ דרבא מוקי לקמן אידך הכל שוחטין לאתויי כותי לקמן דף י"ז. ויש טועים ומקשין איך יאמר דלא סבירא ליה הא מוקי לקמן אידך הכל בכותי וקושיא וסברא נפסדת היא כמ"ש כאן.

וכבר היה אפשר לפרש אפילו אי יהיבין להו כולהו טעותייהו דת"ק דלא סבירא ליה היינו במצאו ששחט לא מהני חותך כזית בשר וכת"ק דרשב"ג דף ד' ע"א דבדלא כתיבא לא מהני אחזיק ביה וכמ"ש הרשב"א הביאו הטור בסימן ב' והב"י דהלכה כת"ק דרשב"ג ומש"ה לא מוקי מתני' בהכי דלא כהלכתא ומתני' דלקמן בעע"ג או ביוצא ונכנס והא דלא קשי' מנכרי שנמצא בצד הבור דאלמא דיעבד בלא חותך נמי מהני וה"ה לת"ק י"ל דשאני התם שנכנס שלא ברשות וכמ"ש התורת חיים הבאתיו לעיל אלא דאין צורך לזה דלי' לא סבירא לאוקמיה מתני' דהכי בכותי דין הוא שתקדום דין שחיטת ישראל מומר לדין שחיטת כותי וכמ"ש בעל המאור יע"ש: ובתוספות בד"ה קסבר כותים גרי אריות הן כו' ומומר אוכל נבילות להכעיס עיין בחדושינו לקמן דף ד' ע"א גבי אמר רבא ישראל מומר ושם אבאר בעזה"י ודע דאף דפלוגתא דתנאי היא אי כותים גרי אריות הן או גרי אמת ולקמן ד' ע"ב תניא בברייתא הכל שוחטין ואפילו כותי אלמא איכא מ"ד גרי אמת הן מ"מ לא ניחא ליה לרב אשי לאוקמי מתני' דלא כהלכתא דאיהו: סבירא ליה דגרי אריות הן והא דלא אמר דסבירא ליה כת"ק דרשב"ג דלא מהני חותך

כזית בשר ולשיטת התוספות בד"ה בא ומצאו ששחט א"ש ולשיטת התורת חיים י"ל
זזה היה די במה דלא אמר כרבא אבל כאביי אמאי לא אמר דישראל ע"ג שוחט
לכתחלה ויוצא ונכנס דיעבד בלא חותך ומשום הכי אמר גרי אריות הן ודי לסתור בזה
הקושיא דלא אמר כתרומיהו.

ומיהו באמת איכא למימר דוקא חותך לאביי ביוצא ונכנס לעיכובא דהא מחלק בין יין
נסך לשחיטה: ובד"ה מ"ט לא אמר כשמעתיה תימא כו' ויש לומר דקמייתא איבעי ליה
לאוקמי' כשמעתי' עכ"ל וכתב מהרש"א ז"ל בשם בעל המאור דבדין הוא שתקדום דין
שחיטת ישראל מומר לדין שחיטת כותי שהרי עשאום לבסוף כנכרים יע"ש והנה נראה
לומר לפי מ"ש לעיל דהוה מצי לאוקמי' מתני' במומר לתיאבון בבודק סכין בד"א
שיודעין שמוחזק אבל אין יודעין לכתחלה לא ישחוט או התו' סברי כשיטת הגאונים
וכפי מ"ש הב"י בסימן א' דדעת ר"י הוא כשיטת הגאונים וא"כ באין יודעין שהוא מוחזק
נותנין לו ע"ס שישאלנו אח"כ ובמומר ברי דידי' לאו כמ"ש לעיל ובשלמ' למיחוש שמא
יארע לו איזו קלקול לא חיישינן משא"כ באין יודעין שהוא מוחזק חיישי' שמא יתעלף
וישהה באונס ולא יאמר לנו כיון דגם לדידי' אי מתרמי כהאי יאכל ממנה כ"ש דלא חייש
אלפני עור כה"ג ולא הוה אלא רובא ולכתחלה לא סמכינן ארובא ודיעבד שחיטתו
כשירה דסמכינן ארובא וברגיל להתעלף או שזה תחילת שחיטתו בעינן אחרים רואין
וכמ"ש כל זה לעיל ומש"ה מקשי שפיר קמייתא הוה ליה לאוקמי' כשמעתי' והוה א"ש
וכולן משא"כ אי מוקמינן לקמייתא בכותי לא א"ש וכולן ובזה יש ליישב מ"ש התוספות
ב' ע"ב בד"ה אילימא אחש"ו דדייקי שפיר מרבא דהא באמת גם לרבא א"ש וכולן כמו
לרבינא שהקשו התוספות ד"ה דליתיה קמן תימא דמשמע איתא קמן לא מהני דאל"כ
לוקמי' הכל ביודעין ושחי' כשירה באין יודעין ואחרים בידע דלא גמיר ועיין שם
במהר"מ מלובלין ושאר מפרשים הכי נמי איכא לאוקמי' במומר ואי קשי' הא דכתבו
התו' במתני' ד"ה שמא יקלקלו שהקשו לרש"י הא מסיפא שמעינן לה דרבא הוא דדייק
לקמן ולדידיה לא קאי וכולן אלא אחש"ו והא באמת מצי קאי וכולן אמה דמרבינן מהכל
וכמ"ש יש לומר דרש"י לשיטתי' שכ' רוב מצויין הלכך לא בעי למיבדקיה ופשטא
דלישנא משמע כפי מה שפי' הב"י דבריו דסובר כבה"ע א"כ קשה קושית מהרש"א
אמאי לא אוקי מתני' בהכי וצ"ל כתי' הט"ז דלא שייך ושחיטתן כשירה בלא שום תיקון
וא"כ תו לא מצינו לאוקמי' מתני' הכל שוחטין ביודעין שהוא מוחזק ושחיטתן כשירה
באין יודעין בלא תיקון דהא ברי דידיה כמאן דליתא דמי דמומר לתיאבון הוא אלא
ארובא סמכינן ושחי' כשירה משמע ע"י תיקון ונהי דבכותי ע"י חותך ולתי' שני של תו'
ד"ה המניח דאי ליתא לפנינו כשר מ"מ שייך שפיר ושחיטתן כשירה ע"י תיקון דאי
איתא לפנינו מבררינן ואי אכיל ודאי שרי אבל במומר נהי דאי איתא לפנינו ואמר
דנתעלף אסור מ"מ שחיטתן כשירה ע"י תיקון ליתא דאם יאמר שלא נתעלף אמירה
דידיה לית ביה מששא אלא על רובא סמכינן ולא שייך תיקון וזה לשיטת רש"י אבל
לשיטת התוס' אין הכי נמי דמוקמינן הכי וכדכתיבנ': ודע דבכותי נמי מצינו לומר כן
הכל שוחטין ביודעין שהו' מוחזק ביוצא ונכנס אבל אין יודעין שהוא מוחזק אסור
לכתחלה דלא מירתת מה שהוא באונס וכמ"ש לעיל שם בשם הר"ן דדייק אמאי
מותר ביוצא ונכנס בכותי דלמא אירע לו איזה אונס ובאונס לא מירתת והבאתיו לעיל.

ודיעבד שרי דסמכינן ארובא ואי ידעינן דרגיל להתעלף בעינן אחרים רואין אותו ואי דלכתחלה רשאין ליתן לו באין יודעין ע"ס שיתנו לו כזית בשר אח"כ דאי נמי מישתלי לאו איסורא עביד מ"מ מצינו לאוקמי' הכל ביודעין ובאין יודעין בלא ע"ס חותך כזית בשר אין ליתן לכתחלה ושחיתתן כשירה דיעבד ואין להאריך: וזה לשון הר"ן ז"ל בחמש שיטות בחדושיו לחולין באוקמתא דכותי כו' אבל בהמה דידי' ששחט אוכלין ממנה אפי' לא יאכל הוא ממנה ולא חיישינן שמא אירע לו א' מהדברים הפוסלין את השחיטה ויאכיל אותה דלפסול שלא מדעת לא חיישינן וכן כתב הרשב"א בחדושיו דאין קלקולי שחיטה יוצא מבן דעת הרוצה לשחוט כהוגן ועיין בר"ן אצל הרי"ף יע"ש דאל"כ איך שרי רבא ביוצא ונכנס והא שריותיה דידיה משום דנתפס כגנב וכל שלא מדעת לא נתפס כגנב עכ"ל וה"נ כפי מ"ש דבאין יודעין אסור לכתחלה ובי"ד סי' ב' אבאר בזה בעזה"י ועיין בפר"ח סי' ב' ובתב"ש סי' א' וב' ולענין מומר להכעיס אי פסול באחרים רואין או כשר ואי לכתחלה או דיעבד אבאר במימרא דרבא לקמן מומר לתיאבון באורך גם לענין צדוקי ובייתוסי אי דינו ככותי קודם שגזרו עליהם אבאר שם ועיין בי"ד סי' ב' ובאחרונים יע"ש: ת"ר שחיתת כותי מותרת בד"א כשישראל ע"ג אבל בא ומצאו חותך כזית בשר ונותן לו אכלו מותר לאכול משחיתתו וא"ל אסור לאכול משחיתתו עכ"ל דע דהא דאין מוסרין לחש"ו לכתחלה באחרים רואין אותן כתב הרשב"א בד' שיטות והר"ן בחמש שיטות תרי טעמי א' שמא לא ידקדקו הני אחרים לראות יפה או דמועדין הן לקלקל ואיכא משום בל תשחית דאסור לנבל בהמה טהורה ודיעבד לא חיישינן שמא לא ראו יפה.

ובגדול דלא גמיר איכא דעות הרשב"א והרא"ש והטור דשוחט לכתחלה והיינו טעמא דאי מעשיו מקולקלים כמו חש"ו וכן כתב הרשב"א בחידושיו דף ד' ובת"ה יע"ש. ועוד יש לחלק בגדול שרי לכתחלה אחרים רואין דלא גזרינן אטו אין אחרים רואין שיסברו שזה גמיר הוא ואי משום שיתנו לזה יאמר להם שאינו גמיר ה"ש משא"כ בחש"ו גזרינן דלמא יתנו להם באין אחרים רואין.

ועין בפרישה בסי' א' ס"ק כ"ו ובפר"ח גבי ידע דלא גמיר בסימן א' אלא אי הוה טעמא דגזרינן אטו אין אחרים א"כ בכותי אמאי שרי לכתחלה באחרים ע"ג ולא גזרינן אטו אין אחרים משא"כ אי טעמא דלמא לא ידקדקו יפה לראות וכותי כל מעשיו מתוקנים או דא"נ לא ידקדקו יפה הו"ל כיוצא ונכנס דשרי דיעבד בלא חותך כזית בשר לחד תי' של תוספת ד"ה המניח ועיין מה שכתבו שם נמצא דיש שלשה טעמים בדבר זה דאין שוחטין לכתחלה וכמ"ש: והנה רש"י ז"ל פי' שחיתת כותי מותרת לכתחלה ומלשון הברייתא אין ראייה דאיכא למימר דיעבד וגדולה מזו בס"פ לולב הגזול קטן היודע לשחוט מותר לאכול משחיתתו איכא מאן דמפרש דיעבד וכ"ש הכא שיש לפרושי כן והחילוק בין בא ומצאו דהתם בעינן כזית בשר דיעבד וע"ג בלא כזית בשר שרי אלא דפי' כן משום דבין לאביי ובין לרבא שרי לכתחלה בע"ג עכ"פ ואף למאן דסובר דידע דלא גמיר אסור לכתחלה באחרים רואין שאני כותי דמומחה ומוחזק שרי לכתחלה כהאי גוונא באחרים רואין אותו: כתב הריטב"א ז"ל בחדושיו דהוה למירמי רישא אסיפא בלא אביי ורבא עכ"ל ר"ל דקשיא דיוקים אהדדי דמרישא משמע ע"ג לכתחלה ויוצא ונכנס דיעבד ומסיפא משמע דוקא בא ומצאו הא יוצא ונכנס לכתחלה ולשוניי נמי יוצא

ונכנס בא ומצאו קרי או ע"ג קרי ויש לומר דלא מצי למירמי רישא אסיפא דע"ג לכתחלה ויוצא ונכנס דיעבד בלא חותך ובא ומצאו בחותך ואי ליתא אסור.

ועיין מ"ש לקמן גבי לאביי קשיא סיפא ולרבא קשיא רישא והא דאמר בא ומצאו חותך אשמעינן דבלא חותך אסור דלא דמי לנכרי שנמצא בצד הבור או כרשב"ג דכל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין וסומך עליהם: (דף ד' ע"א) גמרא כיוצא בו מצא דקוריא של ציפרין קוטע ראשו של אחר מהן אכלו כו' יראה לי דבא לאשמעינן דשווין המה בא ומצאו ששחט כמו מצא בידו דקוריא של ציפרין ומיירי שעשאן למוכרן בשוק דאי לעצמן ודאי מותר לאכול מהן בלא חותך כזית ונותן לו כמ"ש לעיל בשם הר"ן בחמש שיטות באוקמתא דכותי דכל לעצמו ודאי שחט כראוי דחזקה על בן דעת שאין קלקולי שחיטה יוצא מתחת ידו אלא דמצא דקוריא למכור בשוק וקמ"ל מה במצא דקוריא וודאי לעיכובא הא דחותך ונותן לו ואי ליתא לפנינו אסור כיון דידיה הוא שוחט מאן נטיר ליה אף בבא ומצאו ששחט בהמת ישראל לעיכובא בעינן כזית בשר דלא כמ"ש התוס' לעיל בד"ה אבל בא ומצאו דלרבא אי ליתא לפנינו שרי כמו בנכרי שנמצא בצד הבור אלא כמ"ש התורת חיים הבאתיו לעיל יע"ש.

אבל אם נאמר כמ"ש התוספות לעיל צריך לומר דאשמעינן דאף בעוף סמכינן עלה במה דאוכל הכותי ממנה דה"א בבהמה דיש לעיקר שחיטה עיקר מן התורה דכתיב וזבחת הוא דאמרינן כיון דאחזיק. בהו כותי מיזהר זהירי ביה משא"כ בעוף דלדידן נמי מהיקשא דואת תורת הבהמה ועוף נפקא ברפ"ב לקמן ה"א דלא זהירי בהו כותים קמ"ל דאפ"ה מיזהר זהירי ביה וע' מ"ש לקמן בהא ודלמא אין שחיטה ע"ש גמרא אבי דייק מרישא רבא דייק מסיפא עכ"ל הנה אביי דייק מרישא דיוצא ונכנס לכתחלה לא שפיר קשה לאביי סיפאדבא ומצאו הא יוצא ונכנס לא צריך כזית בשר ואי דאה"נ וכמ"ש התו' לעיל ד"ה המניח דכל היכא דאיכא לברורי מבררינן ואי ליתא לפנינו שרי משא"כ בא ומצאו דאי ליתא לפנינו אסור ובזה מדויק לישנא דברייתא דקתני בא ומצאו חותך כזית בשר כו' ואם לאו אסור ולא קתני ואם לא אכלו דה"א דווקא כי איתא ולא אכלו ולכך אמר ואם לאו ר"ל שאינו נותן לו או שאין לפנינו אסור ואביי אמר לעיל ואם לא אכלו וא"כ משמע דווקא באית' לפנינו ולא אכלו הא ליתא לפנינו שרי אלא דא"כ קשיא יוצא ונכנס לכתחלה נמי ע"ס שיתנו לו כזית בשר וכשיטת הגאונים שכתבנו לעיל דא"נ מישתלי לאו איסורא הוא ומש"ה מקשה ולאביי קשי' סיפא כיון דעל כ"פ מוכח דדיעבד לא בעינן חותך כו'.

ומשני יוצא ונכנס בא ומלאו קרי ליה ר"ל דלא מישתרי דיעבד אלא בחותך כזית בשר ואי ליתא אסור דאביי לשיטתי' דמחלק בין שחיטה לייך נסך דהתם לא נגע והכא נגע ואין ראייה מהמניח לכאן ולכך אי ליתא לפנינו אף דיעבד אסור ולכתחלה אסור ע"ס שיתנו לו אח"כ דילמא מישתלי ולא יתנו לו אחרי כן כו'.

אבל לשיטת ר"י בעל התו' או לשיטת בה"ע דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם ואי איתא לפנינו א"צ שאלה ואפ"ה אין ליתן לכתחלה אף ע"ס שיבדקנו אח"כ וכפ"ה הב"י בסי' א' יע"ש וא"כ מאי קושי' לאביי מסיפא אימא דיוצא ונכנס דיעבד שרי בלא חותך כזית בשר באין לפנינו ובא ומצאו לא ניתר כ"א ע"י חותך דוקא וא"כ אין ראייה מסיפא

להיפך ומ"מ לכתחלה לא וכמו במומחין באין יודעין וה"נ דכוותי' באיתא לפנינו מבררין וליתא לפנינו שרי כמ"ש אמר אביי חותך כזית בשר והיינו באיתא לפנינו ושמא משום דבברייתא לא הוזכר בפ"י דבאין לפנינו אסור בבא ומצאו אלא אכלו כו' וא"כ הוה לאשמעינן ביוצא ונכנס ג"כ דבאית' לפנינו צריך חותך כזית בשר.

ואין להקשות דאי הוה תני יוצא ונכנס ה"א דכאן הוא דמהני חותך דא"נ הלכה כת"ק דרשב"ג דכל דלא כתיבא לא סמכינן עלייהו מ"מ ה"א דהך בחינה הוא לחומרא דאי לא אכיל אסור משא"כ בא ומצאו דהבחינה הוא דאי אכלו שרי וליתא לפנינו אסור וקמ"ל כרשב"ג דסומכינן עלייהו במצוה שהחזיקו בה יש לומר דהא מסיפא שמעינן לה דמצא דקוריא של ציפרינ דסמכינן עלייהו וא"כ בבא ומצאו הוה לאשמעינן רבותא טפי דאף יוצא ונכנס באית' לפנינו צריך כזית בשר דהא לא הוזכר בפ"י בברייתא דאי ליתא לפנינו אסור בבא ומצאו ועיין מ"ש בדברי רבא: רבא דייק מסיפא ופירש"י דיוצא ונכנס לא מצריך תנא בדיקה אלא בבא ומצאו.

והדין עמו דלא מוכח מכאן אלא דיוצא ונכנס א"צ כזית בשר אבל הא וודאי דלא שמעינן דיוצא ונכנס שרי לכתחלה דאימא דווקא דיעבד ולא לכתחלה ואפשר דאף באיתא א"צ כזית בשר ואפ"ה אין ליתן לכתחלה ע"ס שיתנו לו כזית בשר ולא סמכינן אטעמא דמירתת וכמו לשיטת בה"ע דאי שחט א"צ שאלה כלל ולכתחלה לא ישחוט ואף דהיכא דשחט אמאי לא בדקינן ליה דלענין זה הוה כלכתחלה אפ"ה דיעבד לא שאלין ליה ה"ה בכותי אי שחט א"צ כזית בשר ואף איתא לפנינו דסמכינן אמירתת ואפ"ה לכתחלה לא סמכינן אטעמא דמירתת ושיטת רש"י ברוב מצוין כתב הב"י שהוא כשיטת בה"ע וכבר נתבאר לעיל באורך ולשיטת הגאונים ה"ק אביי דייק מרישא רבא דייק מסיפא נוכל לומר דדייק מסיפא כל דבריו דיוצא ונכנס לכתחלה שרי בלא ע"ס כלל ומכ"ש דיעבד דאי איתא לפנינו א"צ ליתן לו כזית בשר כלל דאי ביוצא ונכנס באין לפנינו שרי ובאיתא לפנינו כל היכא דאיכא לברורי מבררין ובא ומצאו אף בליתא אסור כמ"ש הת"ח לעיל דלא דמי לנכרי שנמצא בצד הבור בנכנס שלא ברשות א"כ ביוצא ונכנס שרי לכתחלה ע"ס שיתנו לו כזית בשר וא"כ מתני' במאי מוקמת לה הכל שוחטין אם ביוצא ונכנס ע"ס הא לא שייך הכל כיון דמחוסר תיקון כמ"ש הרא"ש לשיטת הגאונים דאל"כ תקשה קושית הרא"ש בהא דרוב מצוין והתבאר לעיל ואי בעע"ג מאי ארייא עע"ג ביוצא ונכנס נמי ע"ס שיתנו לו ואין זה קושי' ועיין ולשיטת ר"י אם היא דעה שלישית א"ש טפי דבא ומצאו לרבא חותך היינו באית' לפנינו ואי ליתא שרי כיון דרבא מדמה שחיטה ליינ נסך וכמ"ש התו' בד"ה אבל בא ומצאו דלא כת"ח וא"כ ביוצא ונכנס ע"כ אף באית' לפנינו א"צ חותך כזית בשר וממילא דאף לכתחל' שרי ליתן לו אף בלא ע"ס שיתנו לו אח"כ דאל"כ אמאי דיעבד באיתא לפנינו א"צ חותך הא הוה כלכתחלה וכולה מלתא דייק רבא מסיפא לפי שיטה זו.

ופי' ר"י בעל התוס' הוא פי' מורווח בכולה שמעתין וכמ"ש לעיל: שם ודלמא סימנא יהיב בגווייה לפירש"י שפי' דקוריא מחרוזת פריך מעיקרא ודלמא ההיא דשחיט שפיר שנתן סימן במנין המחרוזת שהוא ג' או ד' וראש המחרוזת. ומשני במכניסן תחת כנפיו ופריך ודלמא ההיא דשחיט שפיר דבצפור גופא יהיב סימנא ולפי' התו' פריך ודלמא

ההיא דשחיט צפור שנתן סימן בגוף העוף ומשני במכניסן תחת כנפיו ופריך ודלמא סימנא יהיב בגויה פ'י בהאי רישיה אבל מלשון רש"י דלמא ההיא דשחיט שפיר וזה היה מכירו לא משמע כן שנתן ס'י במנין יע"ש: ודלמא קסברי כותים אין שחיטה לעוף מן התורה וליטעמיה כו' עכ"ל ואף שכתבו התו' לעיל ד"ה אבל בא ומצאו דלרבא בא ומצאו שרי בליתא לפנינו בלא חותך כזית בשר יע"ש וא"כ מאי קושיא דהא הבחינה הוא להחמיר י"ל בשלמא בא ומצאו שפיר סמכינן על בחינה דאי אכיל סמכינן אמירתת נמי ואי לא יאכל אסור דמה שנותנין לו הוא דאי לא יאכל דאסור משא"כ במצא דקוריא של ציפרין דלא מירתת דשלו הן ועשאן למכור בשוק וודאי דאי ליתא אסור ועיקר היתרא מה שיאכל פריך שפיר ודלמא קסברי כותים אין שחיטה לעוף מן התורה והא דאמר וליטעמיה שהיה כו' מי כתיבי לאו אבא ומצאו קשיא ליה דהתם איכא לשנויי דמה שנותנין לו הוא לברורי שאם לא יאכל ומכ"ש לרבא דהלכתא כוותיה אלא דקשיא ליה למה לך להקשות ודלמא אין שחיטה לעוף מן התורה ואמאי לא בפשיטות לענין דקוריא דלמא לא אחזיק בה' הלכות שחיטה ורש"י שפ'י וליטעמיה הך זביחה דכתיב בבקר ובצאן מי כתיבי אפשר דסובר כמ"ש הת"ק דיש לחלק בין נמצא בצד הבור ואבא ומצאו נמי קשיא: לשון הריטב"א ז"ל אלא כיון דאחזיק כו' ומה דקארי ליה דסבר בהמה דאית ליה עיקר מן התורה אמרינן אחזיק אבל עוף אין לו עיקר מן התורה עכ"ל ר"ל דהמקשה דפריך ודלמא קסברי כותים אין שחיטה לעוף מן התורה ואיך לא הקשה שהיה דרסה מי כתיבי אלא דבהמה דעיקר כתיב זביחה אמרינן דמהני לאחזיק משא"כ עוף דמהיקשא נפקא ברפ"ב זאת תורת.

בהמה ועוף נפקא. מה שאמר שהיה דרסה חלדה הגרמא ועיקר אגבי שהיה דרסה חלדה עיקור דסכינ פגומה דלא מינכר נקיט נמי הגרמא דמינכר הוא כמ"ש התו' ב' ע"ב ד"ה שמא ישהו ובירה דעה אכתוב בזה בדין הקראים בזמן הזה גם מה שאמר בכל הסוגיא חותך כזית בשר ונותן לו בדווקא נקיט כזית דחצי שיעור לר"ל מותר מן התורה ובדרבנן לא מהני הוחזקו ולר"י דאמר חצי שיעור אסור מן התורה אפשר דלא הוחזקו בפחות מכזית ובכזית הוחזקו או דסתם אכילה בכזית הוא ועיי' בריש הלכות חמץ ומצה במשנה למלך אי סתם אכילה בכזית והלכתא אתי לומר בכ"ש לאיסורא או סתם אכילה בכ"ש והלכתא שאין עונשין בכ"ש ועיי' בהלכות מלכים בר"י שכתב כל השיעורין לישראל לא לב"נ ובמקום אחר הארכנו בו: ע"ש ואחזיק ולא אחזיק בדלא כתיבי תנאי היא ר"ל אי הוה חזקה וסמכינן עליהו או לא הוה חזקה וז"ש ולא אחזיק ר"ל או לא הוה חזקה וריטב"א גורס ואחזיק בדלא כתיבא תנאי היא יע"ש ומ"ש הריטב"א אי אחזיק לדידן או נהי דאחזיק לדידהו לדידן לא אחזיק ר"ל אי יש לסמוך עליו גם לדידן דאף דאוכל ממנו יש לנו לאסור לאכול משחיטתו דאף דאחזיק פעמים עובר ואין לאכול משחיטתו אף בחותך כזית כו': לא בקיאי בשימור ר"ל לשם מצה ונהי דבקיאי בשימור דחימוץ מ"מ לא בקיאי לשם מצה ולצאת בלילה ראשונה בעינן שימור קמ"ל דבקיאי בשימור לשם מצה ולא זו דמותרת אלא אף לצאת ידי חובה לילה הראשונה יוצא ועיין מ"ש בתוספות בד"ה מצת כותי מותרת: ובתו' בד"ה מצת כותי מותרת וא"ת והאיך יוצא בה והא חשידי אלפני עור וי"ל שלא אכל כותי מצה אחרת כל הלילה כ"א זו עכ"ל קושיתם לא תלוי במה שפ'י דבעיסה של ישראל מיירי דא"צ מצת כותי דלמא אית ליה מצה

אחריני דיוצא בה ועיין במהרש"א בגיטין דף יו"ד שפי' דהא דלא קשיא להו ארישא איך מותר לאכול דלמא לא שמר מחימוץ כיון דחשידי לעבור אלפני עור וי"ל שרואה ישראל והכיר קודם אפיה שלא החמיץ וע"ש ולפי זה נקיט רישא מצת כותי מותרת דפשיטא הוא כיון שהכיר ישראל שלא החמיץ אלא אידי דסיפא דיוצא בה והא דפריך פשיטא אסיפא ומשני מ"ד לא בקיאי בשימור דמשמע דהם עצמן לא בקיאי בדין זה דבעי שימור לשם מצה ואמאי לא משני דא"נ בקיאי בשימור קמ"ל דסמכינן עלייהו באם לא אכל אלא ממצה זו הכותי כל הלילה אנן נמי רשאין לצאת בה דמרישא לא שמעינן זה דהא דמותר לישראל לאכול הימנו במכירו שלא החמיץ ואם נאמר דרישא איירי באין מכירו פריך שפיר ש דמותרת אלמא סמכינן עלי' באכל ממנה בכתיבא ואחזיק או בכתיבא לחוד ה"ה דסמכינן עליו בשימור לשם מצה באכל הכותי ממנה ומשני מ"ד דלא בקיאי כלל בשימור ק ומיהו לתו' נמי י"ל כן דפריך ליתני מצת כותי מותרת לחוד וע"כ בלא הכיר בה שלא החמיץ דאל"כ פשיטא אלא סמכינן אחימוץ ה"ה אשימור.

אבל למ"ש בספר פני יהושע בגיטין דרישא ע"כ מיירי בהכיר בה ישראל דאל"כ הא איכא שימור דרבנן ולת"ק בדלא כתיבא לאמהני אחזוק יע"ש היטב א"כ אף באמת ע"כ רישא מיירי בהכיר שלא החמיץ. וא"כ הוי לשנויי דקמ"ל דסמכינן עלייהו באם אכל הכותי דמרישא לא מוכח דבהכיר בה מיירי ומיהו י"ל דאכתי לא ידע במאי פליגי ת"ק ורשב"ג ובהא אמר דפליגי בלא אחזיק וכתיבא וא"כ איכא למימר דאחזיק ולא כתיבא או כתיבא ולא אחזיק מהני לת"ק ולרשב"ג דווקא אחזיק וא"כ שעיר פריך דהיה יכול להשמיענו מצת כותי מותרת בלא הכיר בה ישראל ומשני מ"ד לא בקיאי בשימור.

אבל לפי מה דמסיק דפליג באחזיק ולא כתיבא לת"ק לא מהני וכ"ש בדרבנן לא מהני ומצת כותי מותרת ע"כ בהכיר בה שלא החמיץ אה"נ דמצי לשנויי כמ"ש ומה שיש לדקדק בסוגיא זו ובתורה ד"ה א"ב עיין גיטין: וראיתי עוד בספר פני יהושע בגיטין שכתב דרבא לא ס"ל כרשב"ג דאחזיק מהני וא"כ הא דאמר לעיל מ"ט לא אמר כשמעתיה היינו דרישא הו"ל לאוקמיה במומר ולא בכותי דאיך יאמר ושחיתתן כשירה בחותך והא לא סמכינן עלייהו דרבא כרשב"ג לא סבירא ליה יע"ש ואני אומר אף אי האמת כך בלא"ה דהלכה כת"ק דרשב"ג כמ"ש הרשב"א הביאו הב"י ב"מ נופל לאוקמיה קמייתא כשמעתיה בכותי יוצא ונכנס לכתחלה ובא ומצאו דיעבד בלא חותך אי נמי בחותך לברורי ואי לא אכיל אסור לאכול וליתא לפנינו שרי והתוס' לשיטתייהו בד"ה אבל בא ומצאו מההיא דהנכרי שנמצא בצד הבור דיעבד בליתא לפנינו שרי ומש"ה הניחו בקושיא ד"ה מ"ט לא אמר: גופא אמר רבא ישראל מומר אוכל נבילות לתיאבון ישראל בודק סכין ונותן לו עכ"ל הנה כפי פשטא דלישנא משמע דוקא מומר לאותו דבר אבל מומר לתיאבון לשאר עבירות א"צ בדיקת סכין דמומר לד"א לא הוה מומר לכל התורה כולה וזה דעת הרשב"א בחדושו ובת"ה ועיי' ב"י ב"מ ב' ורבא דאמר ישראל מומר משמע דרגיל בכך כמ"ש הפוסקים דמומר משמע שעבר הרבה פעמים יע"ש וכ"כ הת"ח כאן דווקא רגיל בכך אבל בפ"א אין צריך בדיקת סכין והביא ראייה מפ"ד דהלכות שחיטה מדברי הר"מ דמי שהוא פסול לעדות בעבירה מן העבירות הר"ז שוחט וא"צ בדיקת סכין הנה מה שהביא ראייה מפ"ד יש לדחותה כמ"ש הב"י ב"מ ב'.

דשאני מומר לשאר עבירות דבפ"א א"צ בדיקת סכין אבל מומר לאותו דבר אף בפ"א צריך בדיקת סכין אלא דהכ"מ בעצמו בפ"ד מה"ש כתב וז"ל סברת רבינו דכל שאינו אלא פ"א א"צ בדיקת סכין דרבא אמר דוקא מומר לכך יע"ש ובודאי פשט דבריו מורין דאף בשחיטה בעינן הרבה פעמים ולא כפר"ח בסימן ב' ס"ק כ"ב דהמעייין יראה שדבריו בכ"מ סותרין דבריו שבב"י ואני רואה תורתו של הכהן הגדול צרופה וברורה שכתב בסי' ב' ס"ק כ' וכמ"ש בש"ע סי' קי"ט סעיף ז' דהחשוד בדבר מעיד בשל אחרים ולא בשל עצמו דעל לפני עור חושש שאין לו הנאה מיניה ומש"ה בפ"א בשל אחרים נאמן כבודק סכין דאינו חשוד בשל אחרים ובשל עצמו ר"ל בבהמה שלו אף בפ"א צריך לבדוק לו סכין אם רוצה ישראל כשר לאכול ממנו אבל אם רגיל בכך אפילו לאחרים אין נאמן לאותו דבר ואין חילוק בין לאותו דבר לשאר עבירות דבכל ענין צריך בדיקת סכין כיון דחזינן דפקר לתאווה חיישינן שמא לא מקיים שום מצוה כהלכת' ובדיקת סכין דאית ביה טורח חיישינן ומיהו כי בדק שרי דלא שביק היתרא ואכיל איסורא.

ועיי' בסי' קי"ט ס"ק י"ח שסיים וכ' אבל במומר שהוא מועד לכך אינו נאמן בשל אחרים והראה מקום לסי' ב' ס"ק כ' ובסימן קכ"ז ס"ק י"ט והוא ט"ס וצ"ל ס"ק כ' יע"ש באורך. ומ"ש שכן כתב בסי' ב' ס"ק כ' שם לא כתב בפ"ל לחלק בין מומר לפ"א אלא שם כ' דבכ"מ מיירי לאחרים ממילא דכן הוא דבמומר אף בשל אחרים אינו נאמן ולא זו בלבד אלא אף במומר לשאר עבירות צריך בדיקת סכין וטעמא אף דמומר לד"א לא הוה מומר לכל התורה כולה ונאמן להעיד אף בשל עצמו כמו שמוכח בש"ך סי' קכ"ז ס"ק כ' וכן מתשובת הרשב"א סי' ח"ל דמומר לשאר עבירות נאמן מ"מ שאני בדיקת סכין דאית ביה טורח חיישינן דלמא לא ידקדק ביה כיון דחזינן דעקר לתאווה שמא לא מקיים שום מצוה כהלכתא והיינו דוקא כה"ג דאית ביה טורח אמרינן הכי וזה שסיים בס"ק כ' ול' הרב שכ' דינו כמומר אינו מדוקדק לפ"ז יע"ש בסי' ב' ר"ל דבפ"א לאותו דבר לא הוה כמומר ורגיל דבפ"א נאמן בשל אחרים אף לאותו דבר ובמומר ורגיל אף לשאר עבירות אינו נאמן לענין בדיק' סכין וכמ"ש כאן ובחדושינו ל"ד נאריך בה בעז"ה: ולפי זה רבא דאמ' ישראל מומר אפשר דווקא נקיט מומר דאף בשל אחרים אינו נאמן הא בפ"א שוחט בהמת אחרים בלא בדיק' סכין דהחשוד לדבר מעיד בשל אחרים כמ"ש בש"ע סי' קי"ט ס"ז והוא דעת הר"מ ז"ל יע"ש בב"י והא דנקיט לאותו דבר ולא לשאר עבירות לאשמעינן אף לאותו דבר בעינן דוקא מומר בשל אחרים או דלא נימא כיון דדש בי' כהיתרא דמיא והכ"מ בפ"ז מה"ש לא כ' אלא דרב' רבות' נקיט אפ"ל מומר לאותו דבר די בבדיקת סכין ולפי מ"ש י"ל אפילו לאותו דבר דוקא מומר ורגיל בכך ודוקא לתיאבון אבל להכעיס הוה מין לכל התורה כולה ואסור אף בישראל עע"ג לדעת הר"מ ז"ל בהלכות רוצח פ"ד דהוה מומר לכל התורה כולה ועיין בבכור שור בע"ז כ"ו ע"ב יע"ש משמע ודאי דכל להכעיס הוה מומר לכל התורה כולה ודינו כעכו"ם אבל הרא"ש זצ"ל והרשב"א ומרש"י משמע דלהכעיס מומר הוה ולא מין משום דבע"ז כ"ו ע"ב פליגי רב אחא ורבינא להכעיס אי הוה מומר או לא וקי"ל לקולא כל היכא דפליגי רב אחא ורבינא כמ"ש לקמן דף צ"ג בפג"ה יע"ש ומש"ה הלכה דלא הוה מין וכיון שכן הרשב"א פסק דבישראל עע"ג שרי דיעבד ומרש"י נמי נראה כן דעתו שכתב באוקימתא דרב אשי אבל להכעיס לא דמועד לנבל בידיים משמע באחרים רואין שרי ובאין אחרים חיישינן שמא

מנבל בידיים דמומר הוא ואף בשל אחרים אין לו נאמנות דאם הוא עובר כ"ש דלית ליה לפני עור בכה"ג אבל לשאר עבירות נאמן להעיד ואף בשל עצמו ודעת הרא"ש ותוס' לעיל ד"ה קסבר כותים סבירא להו דלא הוה מומר לכל התורה להכעיס מדכתב, הרא"ש טעמא דאינו חושש לזבוח ותיפוק ליה דדינו כעכו"ם אלא דלאו כעכו"ם ומ"מ מימעט מקרא דוזבחת מי שהוא מאמין בזביחה משא"כ במומר להכעיס לאותו דבר ומ"מ מדברי התוס' ד"ה קסבר אין הכרע אי סברי דלהכעיס מין הוא ועיין בב"י סי' ב' אי מומר לא להכעיס ולא לתיאבון להרא"ש פסול ולהר"ן כשר ודעת הר"ן נראה כדעת הר"מ בפ"ד מהלכות רוצח יע"ש.

ולפי דברי הרשב"א נקיט רבא מומר לתיאבון בודק סכין ולהכעיס דוקא דיעבד בישראל וע"ג וליש מי שסובר דאף לכתחלה באחרים רואין ל בת"ה להרשב"א יע"ש היטב: וכבר כתבנו לשיטת הרמב"ם ז"ל וודאי אף מי שהוא מומר לשאר עבירות נאמן לשאר דברים ובתנאי לתיאבון ודוקא בדיקת סכין שיש בה טורח ולבדוק מפגימה כל שהו ויש בה דקדוק גדול סובר דאף במומר לשאר עבירות בעינן בדיקת סכין ויש לו ראייה מהאי ברייתא דלקמן הכל שוחטין ואפילו ישראל מומר יע"ש ולקמן אבאר עוד בהאי ברייתא ודיני חשוד וע"א נאמן באיסורין הלא הם מקור נובע ולא עת האסוף פה ואי"ה בי"ד סי' קי"ט אבאר: ע"ש חמצן של עוברי עבירה פירש"י ז"ל שאין מבערין חמץ בפסח מפני הפסידה עכ"ל ור"ל דאי משכח להו בתר זמן איסורא אין חוששין לכך ומשהין אותו עד לאחר הפסח מפני הפסד ממון שלהם אפ"ה מותר לאחר הפסח מיד דאי במשהין אותו בכונה אף קודם זמן איסורו הרי הן מומרים להכעיס לאותו דבר דהא היה יכול לבטלו ומיהו יש לומר כל שאין מבטלו בלב שלם אין הביטול כלום ועיין בא"ח הלכות פסח אבל אי הוה מהני ביטול כה"ג לא הוה א"ש הא דאמר סברו' הא מני ר"י היא מ"מ לא הוה אסור אלא מדרבנן אלא כמ"ש דלא הוה ביטול כלל או דשכחו מלבטלו והוה דאורייתא ועיין באורח חיים הלכות פסח בדין ביטול יע"ש: ודע שיש לתמוה מאי מייתי ראייה מהא דחמצן של עוברי עבירה דהא קי"ל מומר לד"א לא הוה מומר לכל התורה וא"כ נהי דחשידי לעבור על לאו דבל יראה מ"מ אלאו דלא תאכל חמץ לא ידעי' דעברי ומש"ה אמרין דהחליפו בשל עכו"ם אבל בחשוד לאותו דבר אימא כיון דדש ביה כהיתרא דמיא.

וראיתי להת"ח ז"ל שכתב בהא דלימא מסייע הכל שוחטין ואפילו כותי דמחמצן של עוברי עבירה ליכא סייעתא מעליא דאיכא למימר נהי דחשידי לעבור בב"י מ"מ לא חשידי לאכול חמץ שעבר עליו הפסח ואיסור אכילת חמץ חמירא עכ"ל ואני תמה דאפילו קצת סייעתא ליכא דהא קי"ל מומר לד"א לא הוה מומר לכל התורה כולה ומ"ש הת"ח דאיסור אכילת חמץ חמירא יפה כתב דנהי דקי"ל בי"ד סי' קי"ט ס"ה דהחשוד לדבר חמור חשוד לדבר הקל ממנו ואפילו אם נאמר דבשניהם שווין נמי הדין כך וכמו שנאריך בחדושינו בסי' קי"ט אי"ה מ"מ הא ודאי דאכילה חמור להם מב"י דהוה לאו שאין בו מעשה ואכילה עושה מעשה ולוקה עליו ואפילו למה דמסיק דר"ש הוא דחמץ שעבר עליו הפסח מדרבנן הוא וא"כ שפיר יש ראייה דהחשוד לדבר חמור חשוד לדבר קל מ"מ אפשר איסור אכילה חמור בעיני הבריות מבל יראה וכה"ג לא הוי חשוד לדבר קל ועיין באחרונים סי' קי"ט ואפשר מדנקיט חמצן של עוברי עבירה דהיינו

לתיאבון אמאי הא אפילו מומר להכעיס לענין ב"י הא רבא אית ליה בסנהדרין בפרק זה בורר דף כ"ז דמומר להכעיס כשר לעדות אלמא דלא הוה מומר לכל התורה כולה דלא כדעת הר"מ ז"ל פ"ד מהלכות רוצח ופ"ב מעכו"ם וי"א מהלכות גזילה ועיין בתב"ש סי' ב' ודלא כר"ן ג"כ וא"כ ע"כ דחמצן של עוברי עבירה היינו שחשוד לאכול חמץ שעבר עליו הפסח כי לא משכח להחליף ומ"מ כי משכח להחליף לא שביק היתרא ואכיל איסורא ומ"ש רש"י חמצן של עוברי עבירה שאין מבער מפניהפסידן היינו למסקנא דמסיק ר"ש הוא וא"כ אף שאין אנו יודעין שמוסרין לאכול חמץ שעבר עליו הפסח מ"מ מומר לדבר החמור הוה חשוד לדבר הקל שזה מן התורה וזה מדרבנן ונאמר שגם בעיני הבריות ב"י חמור יותר מן אכילה ומש"ה צריך לטעמא שהן מחליפין אלא שכל זה לא יועיל ולא יציל דאימא דאה"נ דחמצן של עוברי עבירה היינו להכעיס ואפ"ה שרי אחר הפסח לרבא דאית ליה בסנהדרין דחשוד להכעיס בד"א לא הוה חשוד לכל התורה ואולי לישנא דברייתא משמע ליה בעוברי עבירה לתיאבון וז"ש תניא דמסייע לך לרבא וצ"ע: (ע"ב) בפירש"י בד"ה מיד ואע"ג דלא שהה כדי לאפות כו' עכ"ל ולפי זה מותר היינו בהנאה דגזרו על פתן כמ"ש התוספות בד"ה מותר מיד ולפירש"י לאו בבצק מיירי ומה שקשה א"כ איך סברוה כר"י והא של נכרים נמי אסור לר"י כבר כתבו הרשב"א ז"ל בד' שיטות והר"ן בחמש שיטות ובעל המאור דהנהו רבנן סברי כדהוה סבר רב אחא בר יעקב בפכ"ש דר"י יליף שאור דאכילה משאור דראייה דשל אחרים שרי דלא הדר רב אחא בר יעקב מחמת תיובתא אלא מסברא דנפשיה ובתוס' אבאר בזה: ובד"ה מפני שהן מחליפין כו' ואע"ג דהשתא נמי אסור הוא לגביהם דמיתהני כו' דא"כ מצינו דמים לחמץ בפסח עכ"ל נראה דה"ק דודאי איסורי הנאה אם החליפין אסורין למחליף עצמו מדרבנן וכמו שאבאר לקמן אי"ה וא"כ כיון דמסיק ר"ש הוא דחמץ שעבר עליו הפסח מדרבנן אסור ולאחרים נמי אסור כמו דמוכח מסוגיא דכאן דאמר ר"ש הוא ואי ר"ש למה לי טעמא שהן מחליפין אלא ודאי אף לר"ש דקנסא קניס אפ"ה אסור לכל ישראל וכן הוא הלכה וא"כ אמאי שרי ליקח מהן דאמאי נימא שהחליף דלא מרויח כלום דכמו שהיה מתחלה מדרבנן מטעם קנס ה"ה עכשיו נמי קנסוה למחליף עצמו ולמה יטרח להחליף וע"ז תי' דכל מה דאפשר למיעבד פורתא בהיתרא עביד דקל הוא להם חליפי חמץ מחמץ עצמו שעבר עליו הפסח וכתב ולדידן מיהא שרי דלא קנסו אלא למחליף עצמו ולא לאחרים כה"ג דמדאורייתא אין לך איסורי.

הנאה שתופסים דמיהם כ"א ע"ז והקדש ושביעית ומדרבנן הוא דקנסי ולאחרים לא קנסו ומ"ש דמיתהני מחמץ שעבר הפסח ר"ל אף דיעבד אסור למחליף עצמו מטעם קנס למחליף עצמו שעבר ונהנה מאיסורי הנאה וכתב וי"א שאף למחליף עצמו מותר והקשה דא"כ מצינו דמים לחמץ בפסח וכבר כתבו התוספות והפוסקים דהא דמצינו דמים אין ראייה דלכתחלה אסור להחליף ולא מדי מפסיד ליה.

והא ודאי צריכא רבה ליישב דברי רש"י ז"ל ועיין בספר אשל אברהם שכתב ליישב דברי רש"י ז"ל דה"ק דבעיא בנדרים ע"כ דיעבד קאמר מהו בחליפין דאי לכתחלה מאי מיבעי ליה תפשוט דא"כ מצינו דמים לחמץ בפסח ובתו' אבאר ודבר חכמה אמר והן דברי הר"ן ז"ל בנדרים וכמו שאבאר בתוספות בד"ה מותר מיד באורך מזה בעז"ה אבל הם רחוקים מכוונת דברי רש"י ז"ל להעמיס פ"י זה בדבריו: ודע דמדברי רש"י ז"ל

מוכח דחליפי חליפין נמי אסורין למחליף עצמו דאי מותרין אמאי לא פירש בפשיטות דמש"ה מותר מיד דאני אומר דמסתמא החליפו חמץ שלהן עם נכרי ואותו חמץ גם באחר דהשתא מרויחין גם לדידהו דמותר גם להם חמץ זה אלא דסבירא ליה דאף למחליף עצמו אסור אף חליפי חליפין: ובתו' בד"ה מותר מיד כו' דגזרו על פתן של נכרים כו' דבבצק איירי ומותר מיד כשיעור לישא עכ"ל מתחלה כתבו דאיירי בלחם ומותר בהנא' דגזרו על פתן דודאי פת של עכו"ם הוא דמיד משמע שלא שהה כשיעור אפילו דלא הוה מיד וע"כ נאפה בפסח וע"כ הוה פת של עכו"ם אלא בהנאה הוא דמותר ולפי' ר"ת דמיירי בבצק מותר נמי באכילה וכתבו דלר"ת א"ש הא דהוה סברוה כר"י ולר"י אף חמץ של נכרי שעבר הפסח אסור כדמסיק בפסחים דהדר ביה רב אחא בר יעקב ממה דהיה אומר דיליף שאור דאכילה משאור דראיה אלא ודאי בבצק איירי ומיד היינו כשיעור לישא דזה מיקרי נמי מיד והנה לפירש"י ז"ל דקאמר מיד רבותא אף שמיד ודאי תוך הפסח נאפה ואשמעינן תרתי חדא דהחליף בשל נכרים ויליף שאור דאכילה כדהו' ס"ד דר"א ב"י ואשמעינן דלא שביק היתר' ואכיל איסור'.

ולפי' ר"ת יש ליישב דאפ"ה הוה רבות' אף מיד לאחר הפסח שלא שהה רק שיעור לישא לחוד אפ"ה אמרי' מסתמ' מצא כמה עיסות של נכרים שלשו אחר הפסח והחליף וקצת דחוק הוא. ועוד ממה שכתבו התוספות והשתא א"ש דלא תקשי כו' ולא כתבו והשתא א"ש נמי כדרכם בכל המקומות דהיינו לפי מה שפ"י ר"ת דבבצק איירי יתישב קושי' אחרת וממרוצת דבריהם משמע דהכל ענין א' הוא ולכך נרא' לי דה"ק דבבצק איירי דאי בפת הוה אסור באכילה דגזרו על פתן אלא בהנאה הוה שרי אלא דקשי' אמאי בששה שיעור אפיה לאחר הפסח הוה לן לומר דלמא החליף עיסה שהיה לו בעיסת נכרי ואפה הוא וליהוי מותר באכילה ובשלמא הא לא קשי' דבשהה לאחר הפסח שיעור ליש' ומכ"ש שיעור אפי' ל"ל טעמא דהחליפו ואמאי לא דהוא עצמו לש אחר הפסח י"ל כפי מה דהוה ס"ד דר' יהודה הוא דחמץ שעבר עליו הפסח מן התורה אסור א"כ הוה ספיקא דאורייתא לחומרא כיון שהוא חשוד לעבור על ב"י ושמא חמץ זה של שעבר עליו הפסח ומש"ה אמרינן נהי דכן הוא מסתמא מצוי כמה וכמה עיסות אצל נכרים שהחליפו לו אבל בפת אם שהה לאחר הפסח שיעור אפיה אית לן למיזל לקולא ולומר שהיה לו עיסה והחליפו בשל נכרים ואפה דפתן של נכרים מדרבנן אסור וספיקו לקולא ואפ"ה לא אמרינן כן דאמרינן כל מה שאנו מוצאין אצלו הן פת או בצק דהיה לו כן והחליפו בשל נכרים והא לא אמרינן דהיה לו פת והחליף עם בצק בשל נכרים ואפה פת דמיטרח לא טרח כמו דאמר רבא בודק סכין דמיטרח לא טרח ה"נ כן וזה מה שאמר בבריית' מותר מיד ואשמעי' בזה טובא דמיד היינו בצק ושהה שיעור לישא לאחר הפסח למאי דסברוה כר"י ושיעור לישא נמי מיקרי מיד משא"כ אי נמצא אצלו פת דאסור לאכול אותו פת דנהי דהחליף בשל עכו"ם שאפה אחר הפסח מ"מ הא גזרו על פתן של עכו"ם ומיטרח לא טרח וזה שאמר מיד דהיינו בצק אבל פת דאין זה מיד דצריך לשהות כשיעור לישא ואפי' אחר הפסח אסור דגזרו על פתן ועיין מהרש"א וכנראה שזה קצת כוונת דבריו ובזה א"ש דלא כתבו התוס' והשתא א"ש נמי דהוה משמע שיתישב קושי' אחרת אבל לפי מ"ש הכל הוא ענין א' וקאי אמ"ש מקודם דגזרו על פתן והבן זה: ודע דלכאורה היה נראה לומר דלמאי דהוה ס"ד דר"י היא א"ש דקאמר טעמא מפני שהן מחליפין

דהוה ספיקו בדאורייתא ואמר מפני שהן מחליפין דהוה ודאי דלא שביק היתרא ואכיל איסור' אבל למה דמסיק ר"ש הוא קשה למה לי טעמא מפני שהן מחליפין נימא דאיהו גופא לש בצק זה אחר הפסח ונהי דיש לדחוק ולומר דאשמעינן אגב אורחא דאף בדרבנן לא שביק היתרא ואכיל איסור' מ"מ למה דדחי לה דלמא ר"ש הוא וטעמא דהוה ספק דרבנן לקולא תיפוק ליה דבספק שאיהו גופא לש בצק זה אחר הפסח סגי לר"ש דחמץ שעבר הפסח הוי מדרבנן אלא דלמא דמסיק ר"ש הוא לא צריכנא לומר דמיד היינו בשהה שיעור לישא לאחר הפסח אלא מיד ממש וכפירש"י ורבנותא הוא דכי קניס ר"ש לכ"ע בחמץ של ישראל ולא בשל נכרים דלא עבר בב"י דע"כ לא צריכנא לומר מיד בשהה שיעור לישא אלא למה דהוה ס"ד דר"י דאף של נכרים אסור לאחר הפסח וכמ"ש.

אבל לפי מ"ש דכל מה שנמצא בידו אמרינן מסתמ' היה לו ג"כ תוך הפסח ולא אזלינן בספיקו להקל בלא"ה א"ש דצריך לומר אימור החליפו בשל נכרים וספיקו להקל בדברי רבנן וכדכתיבנא ועם זה יתישב הא דאמר סברוה הא מני ר"י הוא והקשה הרשב"א בחדו' כיון דאי ר"ש כ"ש דאיכא סייעתא לרבא וכדמפיק א"כ למה להו למימר סברוה כר"י ולפי מ"ש א"ש דמש"ה אמר הא מני ר"י וע"כ מיד בשהה שיעור לישא דהוא נמי מיד מיקרי כמ"ש מהרש"א ז"ל אלא דלמה לי מיד אלא דקמ"ל דווקא בצק ולא פת דגזרו על פתן ולא אמרינן דהחליף בצק שלו עם נכרים ואפה פת דאמ' מסתמא היה לו פת ולא אמרינן דהחליף פתו בבצק ואפה פת דמיטרח לא טרח והוה סייעתא לרבא בתרתי חדא דלא שביק היתרא ואכיל איסור' ועוד דמיטרח לא טרח משא"כ אי בריית' ר"ש הוא א"כ מצינו לומר מותר מיד ממש לאחר הפסח ורבנותא אשמעינן דאף שנילוש תוך הפסח אפ"ה שרי דמטעם קנס הוא וכי קניס בשל ישראל ולא בשל נכרים וליכא סייעתא אלא להא דלא שביק היתרא ואכיל איסורא וכדמסיק ותיהוי נמי ר"ש כו' ר"ל דעכ"פ סייעתא איכא דאף בדרבנן לא שביק היתרא ואכיל איסורא עיין מהרש"א ז"ל והרואה יראה שדבריו מדוקדקין ובנוין על מ"ש כאן.

ואף שמהר"מ מלובלין ז"ל כתב בע"א ועיין בס' אשל אברהם ודע שכל מה שמצינו בידו ואמרינן מסתמא כן היה לו בתוך הפסח פת או בצק אלא דהחליפו בשל נכרים ומש"ה בפת אסור דגזרו על פתן ולא אמרינן עיסה היה לו והחליף עם נכרי דמסתמא פת היה לו ולשמא החליף פת בבצק ל"ח דמיטרח לא טרח ולשמא החליף עם ישראל אחר ג"כ ל"ח דמי יחלוף לו איסורי הנאה דחמץ שעבר עליו הפסח אסור לכל ישראל אף לר' שמעון וכדכתיבנא לעיל ועיין בפסחים: בא"ד ומיהו שיש לאסור מההוא דנדרים דף מ"ז ע"א בעי רמי בר חמא כו' ודחי דלמא לכתחלה ושאני קידושי אשה עכ"ל ר"ל שיש לרש"י ראי' דחליפי אסורי הנאה אסורין דיעבד למחליף עצמו דבעיא דרמי בר חמי דמהו בחילופיהן ע"כ היינו אם הדמים אסורין למחליף עצמו או לאו דא"ל דמיבעיא ליה אי מותר להחליף איסורי הנאה פשיט' וכמ"ש הר"ן לשם בנדרים דא"כ מצינו דמים לחמץ בפסח גם מכירה וחליפין הוה דרך הנאה ממש כמו דהזכיר הכתוב בנבילה מכירה להתיר הא שאר איסורי הנאה שבתורה אסורין להחליף ולמכור גם מה ראי' מייתי מהא דמכרן וקידש בדמיהם דאיך לא ראה הפשטן דבדמי הערלה קידש אשה ומה ראייה לאסור להחליף איסורי הנאה בעצמו א"ו בהחליף מיבעיא ליה אי מותר למחליף מדרבנן

או לאו דמן התורה אין תופס את דמיו אלא ע"ז ושביעית והקדש כדמסיק בע"ז דף נ"ז ע"ב יע"ש והיה רוצה לפשוט מהא דמכרן וקידש מקודשת ויש לפרש או דסובר דאי חליפין אסורין ה"ה חליפי חליפין ואשה הוה כמו חליפי חליפין והוה לאצרוכי קידושין אחרים עיין בר"ן שם ומשני הא לכתחלה לא ר"ל שאסור להנות מן חליפין עצמן אבל אם עבר והחליפן חליפי חליפין מותרין הם ולפ"ז א"צ לחלק בין קידושי אשה לשאר דברים אבל רש"י ז"ל דסובר דחליפי חליפין אסורין כמו שמוכח מדבריו כאן דאל"כ לא הוה מקשה מה מרויחין עוברי עבירה בחילוף דטובא מרויחין ולא פורתא דכי מחליף בשל נכרי ומכר הפת הוה ליה הדמים חליפי חליפין דאף למחליף עצמו שרי א"ו דאסורין צ"ל התם בנדרי' קידושי אשה שאני משו' פו"ר התירו או דאין ניכר כמו כסות וכלים וכמ"ש כ"נ מדברי תוספות בפר"י דף נ"ז ע"ב ד"ה מכרן וקידש אשה מקודשת דקידושי אשה אינו דומה לחילוף דמים משמע דהיינו חליפי חליפין.

והמקשה הבין מכרן וקידש בדמיהם דאף לכתחלה שרי לקדש אשה בדמיהן ופשיט שפיר דאף למחליף עצמו שרי אותן הדמים דאין לומר שאני קידושי אשה דלכתחלה ודאי לא מהני טעמא דפו"ר גם שאין ניכר מ"מ לכתחלה לאח"ה מיני' אסור ומשני דיעבד קאמר שאם קידש מקודשת או משום פו"ר או דאשה אין ניכר כמו כסות וכלים ולא היה כמו חליפי חליפין ויש לפרש ג"כ דאי חליפין אסורין אמאי מקודשת הא לא יהיב לה מידי ונהי דלדידה שויא פרוטה לדידה לא שוה מידי ובעינן ונתן ועיין במ"ל פ"ה מהל' אישות באורך יע"ש ודחי דלמא קידושי אשה שאני והתירו לו דיעבד אם קידשה אבל לכתחלה לקדש בהן אשה לא דאסור למחליף עצמו גם לא שייך משום פו"ר דעדיין לא קידשה ועיין עוד במ"ל פ"ה מהלכות אישות יע"ש: והנה התו' ז"ל סברי כאן בדברי רש"י דמהא דנדריים כיון דאיבעיא דלא איפשטא היא אזלינן לחומרא דאסור למחליף עצמו גם חליפי חליפין אסורין דאין לחלק דמ"ש והא דבקידושי אשה שרי ולא צריך קידושין אחרים או דלא אמרינן דאף דיעבד אסור דהוה כחליפי חליפין דאף דיעבד אסור שאני קידושי אשה כן הוא סברת רש"י ז"ל.

וע"ז סמכו בקושייתם מההיא דשוכר את הפועל שכרו אסור ופריך כו' ומאי קושיא והא למחליף עצמו אסור וקידושין שאני דהוה דיעבד ואה"נ דלכתחלה אסור לקדשה ואי דהוה כלכתחלה שא"צ קידושי אחרים משום פו"ר לא גזרו דיעבד כה"ג ובשלמא אי אמרי' דחליפי חליפין שרי פריך ליה שפיר דשכרו אסור משמע כיון נסך עצמו ופריך ליה מקידושי אשה דא"צ קידושי אחרים ולית לן לאפלוגי בין קידושי אשה לשאר דברים דאשה הוה כמו חליפי חליפין ובנדריים הכי קאמר ת"ש דהוה ס"ד דלכתחלה מותר לקדש באותן דמי ערלה משא"כ לשיטת רש"י דמחלק בין קידושי אשה לשאר קנינים והיינו משום דקשיא ליה דחליפי חליפין נמי אסורין ואמאי לא צריך קידושין אחרים אף דיעבד אלא דשאני קידושי אשה וא"כ מה פריך מהא דשכרו אסור אה"נ דחליפי חליפין אסורין וקידש בדמיהן דיעבד ואשה לא מינכר כמו כסות וכלים ולא הוה חליפי חליפין משא"כ לפי פשוטו לא תלוי קושייתם כאן אלא בל"ו מאי קושיא דלמא הא לכתחלה והא דיעבד ולפי מ"ש א"ש ועיין ברא"ש סוף פרק האיש מקדש ותבוא על המכוון יע"ש.

שוב ראיתי בתו' דריש פרק השוכר את הפועל דף ס"ב ע"ב ד"ה והתנן שהקשו מאי קושי' דלמא לכתחלה אסור ודיעבד ש"ד ותירצו דמתני' משמע אף דיעבד עכ"ל ר"ל דשכרו אסור היינו אף שהחליף דהוה חליפי חליפין השכר אסור ועיין ברא"ש ס"פ האיש מקדש ולפי מ"ש כאן אין זה תי' לדברי רש"י אלא לפי שיטתם דחליפי חליפין שרי ואין חילוק בין קידושי אשה לשאר דברים ואין להאריך כאן ועיין במהרש"א ותבין שדרך רש"ל הוא דרך הישר ועיין בר"ן בנדרים שם ועיין במשנה למלך פ"ה מהל' אישות באורך ואנחנו עמדנו על זה במקום אחר ואין עת האסף פה.

עוד כתב מהרש"א ז"ל דהר"ן הקשה בשמעתין לפירש"י דלמחליף עצמו אסור מהא דמכרן כו' ולא ידענא מאי קושי' דהא בנדרים משני הא לכתחלה הא דיעבד ש"ד עכ"ל יפה תמה עליו דאין לומר דהר"ן הקשה לפירש"י דאין לחלק בין חליפין לחליפי חליפין מההיא דמכרן וקידש דא"צ קידושין אחרים הא י"ל דשאני קידושי אשה ועוד דעינתו בר"ן ומשמעות דבריו לכתחלה שרי להנות מחליפין גופייהו שכתב וז"ל ואיכא למידק לדברי רש"י דלמחליף עצמו לא שרי והרי תנן מכרן וקידש בדמיהן מקודשת וי"ל כיון שהיא יכולה להנות מקודשת אבל הר"מ ז"ל כתב דלעצמו נמי שרי כו' עכ"ל.

קושייתו כיון דלדידי' אסור לאו מידי קיהיב ות' כיון דלדידה שרי הוה שפיר נתינה ועיין במ"ל הלכות אישות פ"ה יע"ש וע"ז כתב והרמב"ן אמר דלמחליף עצמו שרי והביא ירושלמי דלאו דמי חליפי אסור הוה דגרסינן בירושלמי מכרן וקידש זאת אומרת שמקדשין בגזילה יע"ש ר"ל שאין הדמים חליפי אסור יע"ש היטב ושפיר הקשה מהרש"א ז"ל דא"כ מה פשיט בנדרים מהא דמכרן וקידש כו' ודוחק גדול לומר דסבירא ליה דאיבעיא, דהתם לכתחלה אי שרי להחליף איסורי הנאה וכמו שפיר' המ"ל בהל' אישות דברי הרא"ש לשם דהא הר"ן שם בנדרים בעצמו לא פי' כן: עוד אבאר לך שמ"ש רש"י בשמעתין דחליפי אסור אסורין למחליף עצמו משום שהחליפין בפת של גוים והוה חליפי אסור הנאה משא"כ כשהחליף עם ישראל אחר מותר המעות למחליף עצמו דלא הוה חליפי אסור או גזל או מתנה המעות שקיבל בידו מן הלוקח דלא מידי שויא מה שמכר ואין להאריך: בא"ד דאי שכרו אסור גם לאחרים אמאי מקודשת כיון שגם היא אסורה להנות מהן עכ"ל מדברים אלו מוכח דהיכא לדידה לא שוה ולדידה שוה מקודשת דאי לאו הכי אמאי מקודשת במכרן וקידש בדמיהן ואי דשאני קידושי אשה דלא גזרו רבנן א"כ בכה"ג נמי לא גזרו רבנן אף דבעלמא אסור לדידה שאני קידושי אשה דלא גזרו בהו רבנן אלא ודאי כמ"ש ועיין במ"ל פ"ה מהלכות אישות גמרא לימא מסייע ליה הכל שוחטין כו' עיין בתורת חיים שכתב אף דכבר אייתי סייעתא מחמצן של עוברי עבירה וע"ש והבאתיו לעיל יע"ש ועוד י"ל דלמא ר"ש היא ומפני שמחליפין לאו ראי' גמורה היא דהא הנך דסברוהו כר' יהודה נמי משום דאי כר"ש אין ראי' דאיכא למימר משום ספיקו כו' וכמ"ש הרשב"א בחדושו יע"ש.

ועוד יש לומר להיפך דלמא ברייתא ר' יהודא היא ודוקא בדאורייתא מיזהר זהיר ולא בדרבנן כי כן אמר ותיהוי נמי ר"ש השתא בדרבנן כו' וכמ"ש רש"י בד"ה מפני שהן מחליפין וא"כ כי מוקמינן כר"י איכא למימר בדאורייתא מיזהר זהיר ולא בדרבנן וא"כ אסור לשחוט לישראל מומר לתיאבון דאיכא מילי טובא בשחיט' דלא אסור אלא מדרבנן

כמו שהייה במיעוט בתרא וה"ה חלדה ודרסה וכמו דמיבעיא לקמן בפ' השוחט דף ל' ע"ב וכמו שנאריך שם דהני בעיון מדרבנן הוא וא"כ אימא בדרבנן לא סמכינן עליה ודלמא שהה או דרס במיעוט ולא אדעת' דליכא סייעתא מההיא ברייתא דחמצן של עוברי עבירה ולכך מייתי סייעתא מהא דישראל מומר לשחיטה דודאי איכא סייעתא מעליא וכדבעינן למימר לקמן ובחדו' ל"ד אכתוב בזה דלא נימא ספק דרבנן להקל חדא דהיכא דאיתחזק איסורא לא אמרינן ספק דרבנן להקל ובהמה בחי' בחזקת איסור עומדת ועוד דאין להכניס ולעשות ספק דרבנן לכתחלה ועיין בי"ד סי' ק"י ובש"ך: גמרא הכ"ש ואפי' כותי ואפי' ערל ואפי' ישראל מומר כו' מאי לאו מומר לא"ד לא כדרב ענן עכ"ל יש להקשות אימא דמיירי במומר לד"א להכעיס וערל היינו מומר לתיאבון לשיטת מי שסובר דלהכעיס לא הוה מין שוב ראיתי בחדושי הרשב"א כאן שהקשה אימא דמיירי בישראל ע"ג וי"ל דא"כ מאי אפילו דהא עדיף מכותי כשישראל ע"ג והקשה אימא דמיירי להכעיס לשחיטה וישראל ע"ג דגרע מכותי וי"ל דמ"מ אין מוסרין לכתחלה דגרע מחש"ו ותנא קאמר דמוסרין לכתחלה עכ"ל מ"ש דתנא קאמר דמוסרין משום לשון הכל לא מוכח מידי דמסיק לעיל דאיכא הכל דיעבד אלא מדנקיט ואפילו ערל דהוה לתיאבון דודאי שוחט לכתחלה דמומר לד"א לא הוה מומר לכל התורה כולה דכן הלכתא ה"ה ישראל מומר נמי לכתחלה נמי מיירי דבחד גוונא מיתניא ומה שהקשיתי בסמוך אימא דמיירי מומר לד"א להכעיס ואשמעינן דאף להכעיס לא הוה מומר לכל התורה כולה דפלוגתא היא בע"ז כ"ז ובהוריות י"ג רב אחא ורבינא והלכה כמאן דמיקל לדעת מי שסובר כן ומכ"ש רבא בסנהדרין פ' זה בורר אית ליה הכי וכמ"ש לעיל בחמצן של עוברי עבירה ואשמעינן אף להכעיס שוחט לכתחלה במומר לד"א ורש"י ז"ל שכתב אלא לאו מומר לערלות שמבעט במצוה זו וסובר דלהכעיס לא הוה מומר לכל התורה כולה מ"מ מנלן הא אימא דערל היינו לתיאבון בשביל צערו מניח מלמול אותו ומומר היינו להכעיס וברייתא לא זו אף זו קתני דהא אפילו תני ואם היינו אומרין כמ"ש הר"מ ז"ל בפ"ד מה"ש דאף מומר לשאר עבירות בעי בדיקת סכין וכמ"ש הכ"מ שם דמתני להו בהדדי ערל וישראל מומר ש"מ כי הדדי נינהו יע"ש הן אמת שיש לראות דהא קתני נמי כותי בהדי, ערל וישראל מומר וכותי לא בעי בדיקת סכין כמו שכתבו התוס' לעיל דף ג' ע"ב וכמעט שהוא מוסכם מכל הפוסקים ובי"ד אכתוב בזה בסי' ב' ואף שיש לדחוק וליישב מ"מ הא חזינן דלאו בחדאמחתא מחתינהו אלא דהוכחת הר"מ ז"ל דלמה לי ערל דהיינו לתיאבון דלא כרש"י דהוא לשיטת' דלהכעיס הוה מין לכל התורה כולה וכמו שהארכנו בזה לעיל ועיין בה' רוצח פ"ד ובשאר דוכתי והבאתיו לעיל וא"כ למה לי ערל השתא מומר לאותו דבר מכ"ש מומר לד"א ולא סבירא ליה דלא זו אף זו גם יחשב לדוחק דתני סיפא לגלויי רישא דאי לא הוה תני ערל ה"א מומר לד"א ועוד דליתני בהדיא מומר לשחיטה אלא מש"ה תני להו בהדדי לומר, דכי הדדי נינהו דאף בשאר עבירות נמי צריך בדיקת סכין ולפי זה אף אנו נאמר דאף אי מומר להכעיס לא הוה מומר לכל התורה כולה דהלכה כמאן דמיקל דרב אחא ורבינא הלכה כרבינא לקולא עיין בע"ז כ"ז ע"ב מ"מ האי ישראל מומר לא"ד מיירי דאי להכעיס ולד"א למה לי ערל לתיאבון אלא לאשמעינן דכי הדדי נינהו ואי בא"ד צריך בדיקת סכין ה"ה לד"א.

ומשני מומר לע"א וכדרב ענן ירצה בזה דמומר לע"ז לתיאבון וערל להכעיס והשתא איצטרכו תרווייהו ערל וישראל מומר דבע"ז נמי מצינו לתיאבון ועיין בי"ד סימן ב' והא דמקשה לרב ענן אברייתא דלקמן דרב ענן אף להכעיס סובר דהוה מותר דמייתי ראייה מאחאב ואפשר דהתם להכעיס הוה ולקמן עוד אבאר: וראיתי לשלטי הגבורים הנדפס אצל הרי"ף בפיסקא וכולן ששחטו שכתב בשם ריא"ז וז"ל ומומר לחלל שבתות בפרהסיא הוה מומר לכל התורה כולה ושחיטתו אסורה וכתב עוד דמשומד לכל התורה אינו דינו כעכו"ם דזה מצווה הוא ואם ישראל עע"ג שחיטתו כשירה עכ"ל סובר הוא ז"ל דהא דמומר לכל התורה אסור לאכול משחיטתו באין ישראל עע"ג דלא מימעט מוזבחת אלא מי שאינו מצווה על השחיטה היינו נכרי ולא דריש וזבחת מי שהוא מאמין בזביח' ובי"ד סי' ב' אבאר אלא דקשי' דא"כ מה פריך לרב ענן מברייתא לקמן דאין מקבלין ממנו קרבן ומה בכך מ"מ כשאחרים רואין כשר וי"ל דרב ענן אף באין אחרים וודאי נמי מכשיר דסתמא אמר גם מהראיה מאחאב דמסתמא לא היה עובדי' או אחר עע"ג אלא דקשי' מהא דאמר לעולם אימא לך מומר לע"ז לא דאמר מר חמורה וכדרבא והשתא עכ"פ איכא סייעתא לרבא ואמאי לא דחי דלתרווייהו ליכא סייעתא דמומר לע"ז וישראל עע"ג כמ"ש וליכא גם לרבא סייעתא: הא דקתני בברייתא הכל שוחטין כותי וערל ומומר הכל לרבוויי מאי לאתויי תרי לישני דרבינא ואף להנהו אמוראי דלא סבירא להו הא דרבינא מ"מ מרבינן ליתא קמן דשרי ואיפשר הכל דיעבד.

או דמהכל אין קושי' לרבוויי נשים ועבדים גם הא דמביא סייעתא לרבא דמומר משמע רגיל בכך ומש"ה פריך ליה: ע"ש שכן מצינו ביהושפט מלך יהודה שנהנה מסעודת אחאב עכ"ל הנה לשיטת הר"מ ז"ל דאף במומר לשאר עבירות בעי בדיקת סכין כו' קשה א"כ איך אכל יהושפט מסעוד' אחאב דנהי דמומר לע"ז לא הוה מומר לכל התורה כולה לרב ענן עכ"פ לא גרע ממומר לשאר עבירות דבעי בדיקת סכין וכ"ת דבדק ליה סכין לא הוה מפליג נפשי' מיני' כדמייתי לקמן ודוחק לומר דרבא פליג עם רב' בזה דלא מצינו פלוגתא זו בתלמוד ומיהו מהא דמייתי לקמן והעורבים מביאים לו בשר מבי טבחי דאחאב לא קשי' למה דס"ד דלא ידע עפ"י הדיבור שאני איך אכל אליהו בלא בדיקת סכין וי"ל כמ"ש התוס' בד"ה עפ"י הדיבור דזה הוה ידע דעפ"י הקב"ה שרי דמסתמא בסכין בדוק שחט אלא דקשיא ליה איך הותר איסור שחיטת עע"ז דדינו כגוי אבל מכאן קשה מיהושפט כו' ולפי מ"ש לעיל דלרבא יש לו הוכח' מברי' דאל"כ למה לי ערל דכ"ש הוה מומר לא"ד אלא דכהדדי נינהו מה כאן צריך בדיקת סכין אף לד"א בעי בדיקת סכין וכמ"ש הכ"מ משא"כ לרב ענן דמוקי בע"ז אין ראוייה דלהכי תני להו בהדדי לומר מה מומר לערלות א"צ שום תיקון לא עע"ג ולא בדיקת סכין ה"נ בישראל מומר כן דאי לא הוה תני אלא כותי ומומר לע"ז ה"א דמומר דומיא דכותי מה כותי בישראל עע"ג ה"נ במומר לע"ז בעינן עכ"פ עע"ג משום דחמורה ע"ז והוה חשוד לכל התורה ומיהו בעע"ג שרי והוא כעין סברת ריא"ז בשלטי הגבורים בפ"ק דחולין הבאתיו, לעיל קמ"ו דומיא דמומר לערלות דלא צריך עע"ג וה"ה בדיקת סכין דלא הוה חשוד לכל התורה כולה ה"ה במומר לע"ז הדין כן ולקמן אבאר מה דפריך לרב ענן מברייתא דמכמ יע"ש: ובתו' בד"ה אלא לאו מומר לאותו דבר ולתיאבון דאי להכעיס פשיט' דשחיטתו פסולה עכ"ל יראה לי לפרש דבריהם דהוקשה דאימא דמיירי להכעיס וישראל עע"ג

כקושיית הרשב"א בחדושו והבאתיו לעיל והיינו רבותא אפי' מומר דגרע מכותי ואפשר הכל דיעבד הוא דאיכ' הכל דיעבד והא דתנא בהדיהו ישראל ערל מ"מ לאו כחדא נינהו דהא כותי צריך חותך או יוצא ונכנס ואה"נ דמומר בעע"ג ודיעבד וערל לכתחלה או דסבירא להו כשיט' הר"מ ז"ל דמומר לשאר עבירות בעי בדיקת סכין וכולה בריית' דיעבד בערל בלא בדיקה תחילה ע"ס שיבדקנו אח"כ דהוה רק דיעבד אלא דהתוספ' לשיטתי' דלהכעיס דינו כגוי ואפילו אחרים רואין אותו שחי' פסול' דלא כשי' ריא"ז שהביא שלטי הגבורים בפ"ק דחולין והבאתיו לעיל דבאחרים רואין סגי וע"כ לתיאבון מיירי ובלא אחרי' רואין מיירי דאי בעע"ג מאי אפי' דהא וודאי עדיף ישראל מומר מכותי ר"ל ישראל מומר לתיאבון כמ"ש הרשב"א ז"ל: ודע דכבר כתבנו דמצינו למימר דהכל דבריית' מרבי כתרי לישני דרבינא דיעבד כליתיה קמן לדעת הגאונים ולשיטת העיטור אף באיתי' קמן ומתני' לא מצי לאוקמי' כן דהכל לכתחלה ושחיטתן דיעבד ליכא לאוקמי' הכי ולשי' ר"י בעל התוספות הכל דכאן לכתחלה ובהדי כותי וערל דהוה נמי לכתחלה וחולין עט"ק אמרינן לעיל דלית לאינך אמורא יע"ש או דהכל מרבי נשים ועבדים ועיין מ"ש לעיל: (דף ה ע"א) גמרא עפ"י הדיבור שאני ופירש"י שהקב"ה התירו לו לפי שעה וכן פי' התוספות בד"ה עפ"י הדיבור והיינו משום דסבירא להו דמומר לכל התורה כולה אף באחרים רואין לא מהני דטעמא לאו משום דלמא מנבל בידים אלא משום דדינו כגוי ופסול מוזבחת וע"כ שהקב"ה התיר לו איסור לפי שעה.

ולשיטת ריא"ז דבאחרים רואין שרי ע"פ הדיבור שאני דהקב"ה יודע שנשחט כראוי והמקשה דלא הוה ידע עפ"י הדיבור שאני לא הוה קשיא ליה מבשר שנתעלם מן העין דאפשר דסביב המקום ההוא שהי' אליהו שם היה רוב טבחי ישראל כשיעור שדרך העורב לבוא משם כמ"ש הפרישה בי"ד סימן א' ס"ק כ"ב יע"ש שהאריך במ"ש הטור מצא תרנגולת שחוטת יעוין שם וא"כ יש ליישב גם כאן ליישב שיטת ריא"ז: ע"ש מאי עורבים עורבים ממש סכ"ל משום דמסיק עפ"י הדיבור קאמר הכי משא"כ אי לאו ע"פ הדיבור ע"כ תרי גברי דשמייהו עוברים דאל"כ תקשה מבשר שנתעלם מן העין והתוספות שהקשה להמקשה לא ניחא להו דהמקשה היה סובר תרי גברי דשמייהו עורבים ועיין מה שאכתוב מזה בתוספות בד"ה על פי הדיבור כו': ובתו' בד"ה ע"פ הדיבור שאני וא"ת כו' דהא אמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור עכ"ל אפשר דנקטו רב לרבותא או דהוזכר בכאן אבל לענין דינא אף לוי מודה במצא בפיו של עוף חיישינן שמא נבילה או טריפה הוא ועיין בדרי' סימן א' מ"ש וא"כ ללוי נמי קשיא ובי"ד סימן ס"ג אכתוב בס"ד: בד"ה קרי לה קטנה כו' דריש נעורים מן המצות הכא לא שייך למדרש הכי עכ"ל ר"ל באלישע דריש התם משום שקילל אותם והיינו משום שהיו מנוערים מן המצות משא"כ הכא לענין מאי כתיב נערה ולהכי קשיא ליה שפיר קרי לה קטנה: וברש"י ד"ה עורביים מיבעי ליה דלא ליתי למיטעי בעורבים ממש עכ"ל כוונתו מבואר שבא לתרץ קושיית התו' בד"ה עורבים מיבעי ליה יע"ש: ובד"ה מכם ולא כולכם להוציא את המומר גבי קרבן נדבה כתיב עכ"ל בא לתרץ מה שהקשה הרשב"א בחדושו אהא דפריך חוץ מן המומר ה"ד אי לד"א הא אמרת רישא מקבלין קרבנות מפושעי ישראל אימא דמיירי במומר לא"ד יע"ש ומש"ה כתב רש"י דבקרבת נדבה מיירי בשלמא אי בקרבנות שהן באין לכפרה שפיר הוה מצינו למימר דמיירי במומר לאכול חלב והביא

על הדם וכאן מיירי על אותו דבר מה שאין כן אי בקרבן נדבה לא שייך מומר לא"ד ועיין ברשב"א מ"ש: ובד"ה מפושעי ישראל משמע מזידים כדאמרינן ביומא פושעים אלו המורדים עכ"ל אפשר כוונתו לומר דלא תימא דמקבלין קרבנות מפושעי ישראל מיירי במומר לד"א לתיאבון או שלא להכעיס וסיפא דחוץ מן המומר כו' מיירי במומר להכעיס לד"א דהוה מומר לכל התורה כולה לשיטת הפוסקים הסוברים כן ומש"ה אין מקבלין הימנו קרבן ומשום כן פי' פושעים אלו המורדים שיודעים רבונם ומתכוונים למרוד בו והיינו להכעיס ואפ"ה מקבלין ממנו קרבן וקשיא רישא לסיפא אבל אין לומר שבא לומר דל"ת דפושעים היינו שוגג דפשיטא ארא כתיב על שוגג שיביא קרבן ומאי קמ"ל: ובד"ה האי תנא, חמירא ליה שבת כע"ז כו' ויש נוסחאות חמיר שבת מע"ז.

לא ידענא מאי בעי רש"י בזה. אן לומר מדאסיק לרב ענן בתיובתא א"כ קם הלכתא כרבא מההיא ברייתא דהכל שוחטין ואפי' ישראל מומר וכמ"ש הרא"ש להדיא וז"ל כיון דאיתותב רב ענן מיתוקמא ברייתא אלא כרבא וכן כתב הרשב"א בחדושיו וקשיא לי' לרש"י אמאי לא אמר תיובתא דרב ענן וסייעתא לרבא או דאביי אמרינן לעיל דלא ס"ל הא דינא דרבא והא ע"כ מוכח מברייתא דהכל שוחטין כרבא אלא דאין ראייה דאיכא למימר דברייתא מרבי ישראל מומר לע"ז בצינעא וכדעת המרדכי פ"ק דחולין דגם בע"ז בעינן בפרהסיא יע"ש בדרישה בסימן ב' ס"ק י"ט יע"ש והא דלא תני הכי בהדיא גם בע"ז דבעינן פרהסיא י"ל דכ"ש משבת דחמירא מע"ז בעינן פרהסיא כ"ש ע"ז ולפ"ז ברייתא דישראל מומר בצינעא דלא הוה מומר לכל התור' כולה ואשמעינן אף דחמור משאר עבירות אפ"ה לא הוה מומר לכל התורה בצינעא ומומר דקתני בברייתא סובר רש"י דבפ"א נמי הוה מומר ר"ל דקרי לי' מומר אלא שאין זה נכון דבריי' מצינו לאוקמיה בשבת בצינעא דלא הוה מומר לכל התורה ואשמעינן אף דחמור משאר עבירות מותר לשחוט לכתחלה כו' יע"ש: ודע דהא דכתב הרשב"א כיון דאיתותב רב ענן איכא סייעתא לרבא אין להקשות הא הרשב"א בתשוב' הביאו הב"י סי' קי"ט והש"ך בסי' ד' ס"ק ד' ג"כ הביאו דע"ז צריך ג"פ דווקא א"כ מה ראייה מברייתא אימא דמיירי במומר לע"ז בפ"א ורביתא הוא אף דחמור משאר עבירות אפ"ה לא הוה מומר לכל התורה כולה י"ל דמומר משמע רגיל בכך הרבה פעמים כמ"ש הפוסקים והכ"מ בפ"ד מה"ש דמומר היינו רגיל בכך וא"כ וודאי אית סייעתא לרבא אבל הרא"ש ז"ל שכתב ג"כ דהלכתא כרבא מברייתא ומאי ראייה אימא דמיירי בשבת בצנעא דלא הוה מומר לכל התורה ואשמעינן אף דחמור שבת אפ"ה שוחט ואין לומר דדעת הרא"ש דכי בעינן פרהסיא בפ"א הא בהרבה פעמי' אף בצנעא חדא דמומר לנסך ולחלל אלמא מומר שרגיל בכך אפ"ה דוקא פרהסיא ועוד דהטור בי"ד סימן ב' כתב דבשבת בעינן פרהסיא דוקא וכתב הדרישה בס"ק י"ט מדלא הזכיר הטור בצנעא כמה פעמים אלא דסובר דוקא בפרהסיא יע"ש ומשמע ודאי מדבריו דאף בהרבה פעמים בעינן פרהסיא ואיך יחלוק על אביו הרא"ש ז"ל וצ"ע ולקמן דף י"ד אכתוב מזה בעה"י: והנה מ"ש רש"י האי תנא חמירא לי' שבת כו' לכאורה הגי' הנכונה חמירא שבת מע"ז ובא לתרץ מה שהקשה בעל קיקיון דיונה אימא דמומר לע"ז ושבת לא הוה מומר לכל התורה והא דאין מקבלין קרבן מדכתיב מן למעט אתא ונרבע ורובע אית לימודא אחרינא גם התורת חיים כ' וז"ל לאו מדכתיב מן הבהמה דריש לה דא"כ אימא דלאו כמומר לכל התורה אלא דמרבינן להו

דחמירי משאר עבירות ולרש"י הוקשה לו כל זה ולזה כתב אימא דמן לשבת אתי דחמור מע"ז אבל ע"ז מקבלין קרבן אלא וודאי הנך תרתי מצד הסברא דהוה מומר לכל התורה כולה ומכם נפקא לן ושפיר פריך.

אבל זה טעות דא"כ מאי פריך אימא ממנ נפקא ואי דאימא מן לשבת אתא דחמיר י"ל דאה"נ דשבת דחמירא לא אצטריך מן דמצד הסברא הוא דהוה מומר לכל התורה וממכם נפקא ומן ע"כ לע"ז אתא. ויש ליישב עפ"י מ"ש בעל קיקיון דיונה וז"ל דלמה ליה לפרושי כו' ברייתא הוה ליה להקשות בפשיטות דקתני לנסך ולחלל אין מקבלין ובמומר לד"א מקבלין וכן הקשה הרשב"א ז"ל ות"ל הקיקיון דיונה דאי לאו הכי ה"א דכתיב מן הבהמה מרבינן משא"כ דקתני חוץ מן המומר לנסך היין ולחלל שבתות דמלת מומר היא מלה יתירא אלא פירושא דרישא הוא דקתני מכם ולא המומר דהיינו מומר לכל התורה קאמר דסתם מומר היינו ע"ז וחילול שבת דהוא נמי מומר לכל התורה כולה חשיב ולפי זה גירסת האי תנא חמירא לי' שבת כע"ז א"ש וה"פ דאי לא חמירא שבת כע"ז א"כ תקשה קושית קיקיון דיונה לפרוך בלא זה דאי ממנ נפקא אימא דקאי רק אע"ז דחמירא כפי הנראה דבע"ז לא הזכיר פרהסיא ובשבת הזכיר פרהסיא ועיין ביורה דעה סי' ב' יע"ש ומנלן לרבוויי שבת ואין לומר דע"ז דחמור מצד הסברא דהוה מומר לכל התורה כולה וממכם נפקא לי' ומן לרבות שבת סוף סוף תקשה ליה לרב ענן דמוכח מכאן דע"ז הוא מומר לכל התורה כולה ולכך כתב רש"י דהאי תנא חמירא לי' שבת כע"ז ואם כי הוא רחוק ממכוון כתבתיו: הא דאיתותב רב ענן אף אי נימא דבע"ז בעינן פרהסיא הא רב ענן מייתי ראייה מאחאב דהיה פרהסי' גם מה דמקשה הא אמרת רישא מקבלין קרבנות מפושעי ישראל אימא דמיירי בפ"א וסיפא בהרבה פעמים דלא משמע ליה לחלק בשאר עבירות בין פ"א ובין הרבה פעמים: גמרא מן הבהמה להביא בני אדם שדומין לבהמה מכאן אמרו מקבלין קרבנות מפושעי ישראל עכ"ל.

קשי' לי למה לי קרא להכי הא קיי"ל מומר לד"א לא הוה מומר לכל התורה כולה ומהיכא תיתי דלא מקבלין מיניה קרבן והתוספות שכתבו בד"ה כדי שיחזרו בתשובה לאו טעמא דקרא קא דריש כו' ומאי קושי' הא וודאי מוקמינן קרא דמכם במסתבר טפי דווקא במומר לכל התורה ולא לד"א ודוחק לומר דמהכא שמעינן דמומר לד"א לא הוה מומר לכל התורה מדמקבלין מיניה קרבן דלא משמע הכי בכולא תלמודא אלא מצד הסברא מומר לד"א לא הוה מומר לכל התורה ואין לומר דמכם הוה לן לרבוויי כל מילי אפילו לד"א אי לאו ריבוויא דמן הבהמה א"כ מנלן דמומר לע"ז וחילול שבת הוה מומר לכל התורה ושאני הכא דריבוויא מוקמינן במסתבר טפי אמומר לשאר עבירות ולא לדבר דחמור דהיינו ע"ז ושבת ולפי מ"ש קיקיון דיונה דמומר לנסך הוא פירושא דרישא הוה א"ש ומיהו י"ל בלא"ה כיון דקרא ע"כ לאו כללא הוא הוה לן לאוקמי' דווקא במומר לכל התורה משא"כ אי לאו מן הבהמה אית לן לומר דקרא כללא כ"ל ואף לד"א: שם הא גופא קשיא אמרת מכם ולא כולכם להוציא את המומר כו' הא לא קשיא רישא במומר לכל התורה ומצעתא לד"א עכ"ל מדלא אמר רישא לכל התורה וסיפא לכל התורה חוץ מע"ז ושבת משמע דדינו כגוי אף באין עובר על ב' עבירות אלו וזה כדברי רבינו ירוחם הביאו הב"י בסימן ב' ועיין פר"ח בסימן ב' ס"ק א' ולפי מ"ש יש ראייה מדלא מוקי כאן כמ"ש.

ולפי דברי רבינו ירוחם איצטריך רישא וסיפא רישא במומר לכל התורה חוץ מיינ נסך ושבט אפ"ה אין מקבלין קרבן וסיפא אשמעינן דבשתיים אלו אי בזה או בזה הוה מומר לכל התורה ועיין מה שאכתוב עוד בזה ועיין בר"מ הל' מעה"ק בפרק שלישי יע"ש ולקמן אבאר בזה באורך בעזה"י מה שיש לדקדק בדברי הר"מ הללו בפרק הנ"ל הלכה ד' ואבאר שם מזה בעזה"י: ע"ש חוץ מן המומר לנסך כו' האי מומר ה"ד כו' אלא לאו מומר לנסך היין וש"מ מומר לע"ז הוה מומר לכל התורה כולה.

כבר כתבנו מה שיש להקשות דא"נ מומר ולנסך את היין נמי הוה מוכח דמומר לע"ז הוה מומר לכל התורה והרשב"א בחדושו כתב דאורחא הכי לתרוצי הברייתא תחלה ואח"כ למיפרך מינ'י. ולי נראה ליישב דאי לאו הא חוץ מן המומר לנסך היין לא הוה קשיא ולא מידי כפי מה שיראה הרואה במשנה למלך בפ"ג מהלכות שגגות הלכה ז' שהאריך מאוד בדיני מומר לענין קרבן וכתב בתוך דבריו דאם דמומר לע"ז דוקא בהרבה פעמים הוא דהוה מומר לכל התורה כולה וכמ"ש התוספות לקמן במתני' י"ד ע"א מ"מ לענין זבח רשעים תועבה אף בפ"א לאו בר קרבן הוא והביא ראיה מסנהדרין פרק חלק דקדשי עיר הנדחת ימותו משום זבח רשעים תועבה אף בפ"א עוד כתב שם גם בעולה דלא בא לכפרה שייך זבח רשעים יע"ש ולפי דבריו א"ש דאי לאו הא דחוץ מן המומר הייתי אומר דהא דאין מקבלין מומר לע"ז משום זבח רשעים ואף בפ"א כמבואר בסנהדרין פרק חלק ע"כ דיש חילוק בין קרבן לענין שחיטה וה"ה בהרבה פעמים לענין שחיטה לא הוה מומר לכל התורה ולענין קרבן ע"כ שאני משא"כ השתא דמומר לנסך היין דהיינו הרבה פעמים דמומר משמע רגיל בכך כמ"ש הפוסקים והכ"מ בפ"ד מהלכות שחיטה גבי מי שהוא פסול לעדות והבאתיו לעיל ותיפוק ליה אף בפ"א משום זבח רשעים תועבה וע"כ בעשה תשובה מיירי ואפ"ה אין מקבלין וע"כ מקרא דמכם דאימעט דלאו בר אתויי קרבן דהוה מומר לכל התורה כולה ודינו כגוי ולא משום זבח רשעים כמו שכתבו התוספות ע"ב בד"ה אינו שב מידיעתו ופריך שפיר לרב ענן דמייתי מאחאב דהיה רגיל בכך ואפ"ה הוה ס"ד דמותר: ודע דלפי זה במומר לכל התורה וה"ה לע"ז ושבט מימעט ממכם דאין מקבלין קרבן אף בעשה תשובה ואף דקרא דמכם בעולת נדבה קמיירי וודאי כל שעשה תשובה מקבלין ממנו קרבן אח"כ גם אין לומר שהפריש בעודו מומר הא בעלי חיים אין נדחין ואף בנראה ונדחה ועיין בפ"ג מהלכות שגגות הלכה ח' מ"מ לפי סוגיא דיומא דף ל"ו דעולה בא לכפר על חטא על עשה ולא תעשה שניתק לעשה ושאר עבירות ע"ש ובזה אתי שפיר מה שהקשה הרשב"א כאן בשמעתין אימא דחוץ מן המומר לאותו דבר והא בנדבה משתעי קרא וכבר כתבנו לעיל ולפי מ"ש כאן א"ש דמיירי בהפריש עולה על חטא עשה ולא תעשה שניתק לעשה ומומר לא"ד ועיין במ"ל בפ"ג מהלכות אלו שהעיר בזה לתרץ כן דלא הקשה אהרשב"א כמ"ש ואף שכתב רש"י ז"ל כי יקריב לכשירצה אה"נ דלא חייבתי תורה עולה ע"כ אלא דאם הביא אין מקבלין ממנו ובזה א"ש דקרא דמכם מימעט במומר על איזה עשה והביא עולה אין מקבלין ממנו במומר לכל התורה או לעבודה זרה ואף בעשה תשובה דבלא עשה תשובה אף בלא קרא דמכם אין מקבלין ואף בלא על שום חטא כ"א לדורון אין מקבלין משום זבח רשעים ובעשה תשובה אין מקבלין במומר לכל התורה כולה וה"ה ע"ז בהרבה פעמים דדינו כעכו"ם אין מקבלין ועיין במ"ל בפ"ג מהל' אלו שהביא

ראיה מרש"י ע"ב ד"ה דלאו חיובא כו' משום זבח רשעים תועבה יעוין שם היטב ואתי שפיר כאן מ"ש בזה: והא מהכא נפקא מהתם נפקא יש לומר כפי דרכנו דבלא"ה ודאי הוה יודעין דהאי קרוא דמכם בעולת נדבה מיירי ואין שום שייכות להאי קרא דמעם הארץ דמיירי בחטאת שבא לכפרה משא"כ השתא דאיצטריך לאתווי חוץ מן המומר לנסך היין דאי לא"ה ה"א טעמא משום זבח רשעים וכיון דשייך זבח רשעים אף בעולת נדבה א"כ למה לי קרא דמכם וע"כ בעשה תשובה ואמאי אין מקבלין קרבן וכי ס"ד אף בעשה תשובה אין מקבלין ממנו קרבן כמו שהחמי' המ"ל שם בפ"ג וע"כ קרא להביא עולה על עשהול"ת שניתק לעשה שאין מקבלין כיון שבשעה שחטא לאו בר קרבן הוה כמו בחטאת ופריך שפיר ותיפוק ליה מעם הארץ כיון דתרווייהו לכפרה ומשני שאני עולה דדורון הוא ר"ל דלא חייבתה התורה להביא עולה על עשה אלא שמכפרת וה"א שמקבלין מיניה וכן להיפך ועיין: (ע"ב) גמרא מעם הארץ פרט למימר ר"ש אומר השב מידיעתו כו' מאי בינייהו ואמר רב הונא מומר לאכול חלב עכ"ל הנה יש בכאן שלש פירושים הפי' הא' דבהא פליגי דת"ק סובר במומר לד"א אין מקבלין ממנו שום קרבן ור"ש סובר דמקבלין לשאר דברים דמומר לד"א לא הוה מומר לכל התורה ופריך מר"ש למה לי מכם דמומר לכל התורה דאין מקבלין דהוה מומר לא"ד ומשני חדא בעולה לא שייך מומר לא"ד וכפי מ"ש בסמוך א"ש טפי וזה נראה דעת הלח"מ בפ"ב מהלכות שגגות הלכה ב' דר"מ ז"ל פסק כר"ש ולא כת"ק מדמקשינן מר"ש והא מהכא נפקא וכמו שאבאר לקמן בעזה"י.

הפי' השני הוא פי' ר"ת מומר לאכול חלב הוא לכל התורה חוץ מדם לת"ק אין מקבלין ולר"ש מקבלין ולפ"ז הלכה כת"ק דודאי מומר לע"ז לחוד נמי הוה מומר לכל התורה כולה ואפשר דת"ק ורבי שמעון פליגי במומר לכל התורה חוץ משתי אלו ע"ז ושבת לת"ק הוה מומר ולר"ש לא הוה ועיין מ"ש לעיל בשם רבינו ירוחם.

הפי' השלישי דפליגי במומר לאכול חלב אי הוה מומר לדם אי הוה לא"ד אי לאו ולפ"ז הקושיא משניהם אזלא דכ"ע מומר לא"ד אין מקבלין וה"ה במומר לעבודה זרה דהוה מומר לכל התורה כולה ומשני בעולה לא שייך א"ד או כמה שכתבתי לעיל יעוין שם: ודע דבהוריות דף י"א והא אמר רבא מומר לאכול חלב כ"ע מביא קרבן על הדם ואי כפי' ר"ת איך יתכן שיאמר רבא כן דלכ"ע מביא קרבן על הדם והא הוה מומר לכל התורה ואף לע"ז לחוד הוה מומר לכל התורה וע"כ צריך לומר לאכול חלב כל עבירה שבתורה חוץ משתים אלו ע"ז ושבת ודלא כרבינו ירוחם הביאו בש"ע סימן ב' סעיף ה' דהוה מומר ומדברי רבא לא מוכח כן.

והמעיין בתבואת שור סימן ב' ס"ק כ"ב יראה דכוונתו מבואר דהר"מ השמיט בפ"ג מהלכות מעה"ק דין דמומר דכל התורה דפסק כרבא בהוריות י"א ור"ל דמדאמר והא אמר רבא מומר לאכול חלב והביא קרבן על הדם דהיינו לכל התורה חוץ משתי אלו ע"ז ושבת ומומר לע"ז פסק בברייתא דחוץ מן המומר לנסך היין ולחלל שבתות בפרהסיא דאין מקבלין דהוה מומר לכל התורה כולה יע"ש: וראיתי להלחם משנה בפ"ב מהלכות שגגות הלכה ב' שהקשה שם קושיא עצומה על הר"מ ז"ל דמזכה שטרא לבי תרי כיון שפסק כר' יוחנן דאע"ג שהזיד בלאו חייב חטאת א"כ ע"כ אשר לא תעשינה

ואשם לכדר"ש השב מידיעתו כדמסיק בפרק כלל גדול ואיך פסק בפ"ג מהלכות מעה"ק דנתחלף חלב בשומן דאין מקבלין הימנו דלא כרבא אליבא דר"ש בהוריות ותי' דרבינו פוסק כרב הונא ולדידיה אין חילוק בין להכעיס ובין לתיאבון אין מביא לר"ש עכ"ל ולפי דבריו ר"י ור"ל פליגי בהא דר"י סובר כר"ש דהשב מידיעתו כו' ור"ל כת"ק דמעם הארץ פרט למומר ואיתר אשר לא תעשינה ואשם לומר עד שישגוג בלאו וכתר.

ולפי זה הא דאמר מאי בינייהו הו"מ לומר לת"ק בעינן שישגוג בלאו ג"כ מאשר לא תעשינה ולר"ש הזיד בלאו חייב ואפשר דנ"מ בהאי דינא גופא לענין קרבן וכמו שאמר רב הונא או כאוקמתא דרבא בהוריות: עוד אבאר לך הא דפריך בהוריות ב' ע"א לר' יוחנן דאמר הורו בית דין שחלב מותר והלך היחיד ואכל חלב שנתחלף בשומן דחייב והא אינו שב מידיעתו הוא ומייתי הא דר"ש ומאי קושיא דלמא ר"י כת"ק דר"ש סבירא ליה דהלכה כת"ק כפי הנראה מדברי התו' דכאן בד"ה מעם הארץ לפי ר"ת מת"ק פריך וחשבו לדוחק דפריך מר"ש דלית הלכתא כר"ש וגם רבינו בפ"ג מהלכות מעה"ק ובפ"ג מהלכות שגגות כפי הבנת הכ"מ פסק כת"ק יע"ש אבל י"ל דפריך שפיר דר' יוחנן לשיטתו דאיהו ע"כ כר"ש סובר כדמסיק בכלל גדול דהזיד בלאו חייב ואשר לא תעשינה להשב מידיעתו פריך שפיר בנתחלף חלב בשומן ואכל אמאי חייב יע"ש: ודע דבהוריות י"א אמר רב המנונא מומר לאכול חלב והביא על הדם א"ב ופריך והא אמר רבא דכ"ע מביא על הדם אלא במומר לתיאבון ונתחלף לו חלב בשומן מ"ס דהוה מומר ומ"ס כיון דאי משכח היתרא לא אכיל לאו מומר הוא עכ"ל היה נראה לפרש איפכא בנתחלף חלב בשומן שהיה חתיכה אחת לפנינו וסבור שומן הוא מר סבר מומר הוא היינו ר"ש דאמר שב מידיעתו והכא אין שב מידיעתו כיון דאין לפניו כ"א חתיכה אחת א"נ הוה ידע דחלב הוא הוה אכיל כי אין לו היתרא ומר סבר היינו ת"ק כיון דאי משכח היתרא לא אכיל איסורא לאו מומר הוא ולא מימעט מעם הארץ אלא להכעיס ולא לתיאבון ולפ"ז הר"מ ז"ל פסק כר"ש דמומר לתיאבון אין מביא קרבן ואי דאמר מר סבר ומר סבר אפ"ה מצינו לומר דמ"ס קמא הוא ר"ש השנוי לאחר ת"ק וכה"ג מצינו בחולין לקמן צ"ח ע"ב בלישנא בתרא של רש"י דמ"ס קמא הוא ר"ש השנוי לאחר ת"ק ועיין בתו' שם בד"ה מ"ס.

וא"כ פסק הר"מ כר"ש במומר לתיאבון דאין מביא וכאוקימתא דרבא בהוריות שם. ומיהו יש לעיין בהיו לפניו שתי חתיכות חלב ושומן וסבר ששומן אכל לר"ש כה"ג מביא קרבן דהשב מידיעתו הוא דשתיהן לפניו ולא שביק היתרא ואכל איסורא אילו הוה ידע דחלב הוא וא"כ אמאי סתם הר"מ ז"ל דבריו בפ"ג מהלכות מעה"ק ובפ"ג מהלכות שגגות ולא חילק באם שתיהן לפניו או לאו.

אבל רואה אני שהלחם משנה בפ"ב מהלכות שגגות חולק ע"ז וסובר דרבינו פוסק כר"ש אליבא דרב הונא וסובר דלתיאבון לר"ש נמי אין שב מידיעתו מיקרי יע"ש אלמא דאין לחלק בין היו שתיהן לפניו או לאו אפ"ה אין מיקרי שב מידיעתו ולכך סתם הר"מ ז"ל דבריו וסובר דבכל ענין אין מקבלין ממנו קרבן והדין עמו בהא דלר"ש אין חילוק בין להכעיס ובין לתיאבון דמדלא אמר רב הונא כרבא דא"ב לתיאבון וא"כ בהיו שתיהן לפניו ונתחלף לו חלב בשומן דאינו שב מידיעתו מיקרי לר"ש אליביה דרב הונא דאל"כ

לימא דא"ב שהיו שתיהן לפניו אלא כמ"ש כאן ודע דבל"מ דפוס יעסניץ ט"ס שם וצ"ל ולכך פסק בין להכעיס ובין לתיאבון אין מביא קרבן והוא טעות דמוכח שהשמיטו בדפוס תיבת אין וכתבו דבין להכעיס ובין לתיאבון מביא והוא דהר"מ ז"ל פוסק דאין מביא במומר אף לתיאבון אלא כמ"ש צריך לומר והוא פשוט: עוד קשיא לי בהא דאמר מ"ב בין ת"ק לר"ש אמאי לא אמר דת"ק דריש מעם הארץ פרט למומר דוקא מומר לכל התורה כולה הא מומר לד"א והביא על א"ד מקבלין כיון דלא דריש השב מידיעתו ולר"ש אין מקבלין לא"ד ולא מיבעיא למאן דמפרש מומר לאכול חלב והביא על דם פליגי לת"ק הוה מומר לא"ד ולר"ש השב מידיעתו מיקרי כמ"ש התו' בד"ה מעם הארץ בתו' השני דפשיטא דקשה אמאי לא אמר לת"ק דוקא לכל התורה ולר"ש אף לא"ד לחוד אלא אפילו לפיר"ת דפי' מומר לכל התורה והביא קרבן על הדם אפ"ה קשה אמאי לא אמר בפשיטות לת"ק מומר לכל התורה אין מביאי הא לא"ד לחוד מביא דלא דריש השב מידיעתו ולת"ק מומר לאותו דבר לחוד אין מביא דאינו שב מידיעתו.

והנה יש לו' איפכא לתו' השני שכתבו התו' והרשב"א בחדושו הביא בשם ר"ת ז"ל תו' השני עיקר ואח"כ כ' תו' ראשון בלשון ועי"ל והר"ן בחמש שיטות לא הביא בשם ר"ת ז"ל כ"א תו' השני של תוס' בד"ה מעם הארץ ונראה דאית לן לומר דמומר לכל התורה חוץ מדם וודאי דלא צריך קרא דאין מקבלין מיניה חטאת דדינו כעכו"ם לענין שחיטה וכן גבי שבת וכדומה גם לר"ש לא מסתבר דמקבלין דדינו כגוי ומעכו"ם אין מקבלין כ"א עולה או שלמים ולא חטאת ואשם דלכפרה ועיין בפ"ב מהלכות מעה"ק ע"ש בכ"מ ומש"ה הביאו התו' השני לעיקר וא"כ לא קשיא מה שהקשינו אמאי לא אמר לת"ק דווקא מומר לכל התורה הא לא"ד לא דזה אינו דע"ה ע"כ מומר לד"א דמומר לכל התורה מסברא ידעינן דדינו כעכו"ם ואין מקבלין קרבן והא דאיצטריך לעיל מכם ולא כולכם להוציא את המומר התם בעולת נדבה איירי ומגוי מקבלין עולה מריבויא דאיש איש מש"ה איצטריך מכם למעט ישראל מומר משא"כ בחטאת במומר לכל התורה לא איצטריך קרא ועל כרחך במומר לד"א ופריך שפיר מאי בינייהו ומשני מומר לאכול חלב והביא קרבן על הדם לת"ק כיון דשניהם בלאו אחד הוה מומר לא"ד ור"ש מ"מ מיקרי שב מידיעתו.

אבל לפי תו' ראשון של ר"ת שהביאו התוספות קשה אמאי לא קאמר דא"ב מומר לד"א והביא קרבן לאותו דבר לת"ק מקבלין מיניה דמע"ה מוקמינן במסתבר טפי דוק' מומר לכל התורה כולה. ולר"ש מומר לא"ד אין מקבלין וכ"ש לכל התורה כולה חוץ מדם דאין מקבלין אף לדם דדינו כגוי ולא שב מידיעתו מיקרי ואין מקבלין מיניה קרבן ואמאי לא אמר א"ב כו': והנה מתוך כך נראה לי לומר דפשיטא להו לסתמא דתלמודא דבין ת"ק ובין ר"ש אית להו דרשא דשב מידיעתו מביא קרבן ואין שב מידיעתו אין מביא קרבן והוא כיון דחזינן ר"י ור"ל דפליגי באם הזיד בלאו לר"י מביא קרבן וא"כ אשר לא תעשינה ע"כ להשב מידיעתו אתא וכדמסיק בפרק כלל גדול אלא דלת"ק אית ליה נמי דרשא דמעם הארץ פרט למומר או דאתא מומר לאכול חלב והביא עליהם דאין מקבלין ואי לאו קרא דאשר לא תעשינה הוה מוקמינן במסתבר דוקא לא"ד או דאתא מומר לכל התורה חוץ מדם דאינו מביא והשתא איצטריך לא תעשינה לא"ד גופא או דע"ה אתי למימר דמומר לאכול חלב הוה כמומר לדם דתרווייהו בלאו אחד נאמרו ואי

לאו קרא דלא תעשינה הוה מוקמינן לא"ד גופא ומיתורא שמעינן לה או יאמר לתירוץ השני של תוספות לא צריכנא לזה דת"ק לית ליה דרשא דהשב ולר"ת הוא דאיצטריך למימר הכי וכמ"ש לעיל ולא קשה מידי לר"ת וכדכתיבנא: ומעתה אף אנו נאמר דהר"מ פוסק כאוקימתא דרבא ופוסק כת"ק דאפי' נתחלף חלב בשומן אם הוא מומר לתיאבון אין מביא קרבן על שגגתו ואפ"ה איצטריך ג"כ קרא דאשר לא תעשינה כמו שאבאר דמע"ה נפיק לן מומר לתאבון לא"ד דאין מקבלין מיניה וזה דווקא בעודו רשע ולא חזר בתשובה כמו שיראה הרואה בפ"ג מהלכות שגגות הלכה ז' בדברי הר"מ ז"ל וז"ל כיצד מומר לאכול חלב ואכל חלב בשגגה אין מקבלין ממנו עד שיחזור בתשובה ואפילו היה מומר לתאבון ונתחלף חלב בשומן אין מקבלין ממנו שמשאכל חלב בין להכעיס ובין לתאבון הרי זה מומר עכ"ל הרי מפשטות לשונו משמע דאם חזר בתשובה מקבלין ממנו אף על חטא שחטא בעודו מומר ועיין במ"ל יע"ש היטב ואי דבעודו מומר הוה זבח רשעים כקושית התוספות בד"ה אינו שב מידיעתו כו' י"ל כמ"ש המ"ל שם בתחלת דבריו דכל לתאבון לא מיקרי זבח רשעים וכמו שאבאר בתוס' ד"ה אינו שב מידיעתו מיקרי כו' וקרא דאינו שב מידיעתו ע"כ מלהכעיס מיירי דאי לתאבון שב מידיעתו מיקרי וכמ"ש רבא בהוריות י"א ע"ב דאיכא בין ת"ק לר"ש יע"ש וע"כ אף בלהכעיס קאמר קרא דאין מקבלין ובעשה תשובה מיירי דבלא עשה תשובה ידעינן מסברא זבח רשעים כקו' התו' ד"ה אינו שב מידיעתו אלא בלהכעיס אין מקבלין קרבן על חטא בעודו מומר אף שעשה אח"כ תשובה ונמצא הני תרי קראי צריכי מע"ה פרט למומר לתיאבון וזה דוקא בלא עשה תשובה הא עשה תשובה מקבלין מיני' ושב מידיעתו ולהכעיס אף בעשה תשובה אין מקבלין דבלא תשובה זבח רשעים תועבה ולפ"ז כיון דהני תרי קראי צריכי קאמר שפיר מ"ב כיון דת"ק נמי אית ליה דרשא דשב מידיעתו ליכא למימר דת"ק במומר לכל התורה ולא לא"ד דהא לא שב מידיעתו ומשני רב הונא מומר לאכול חלב דהיינו לכל התורה חוץ מדם לת"ק אין מקבלין ולר"ש מקבלין דמ"מ שב מידיעתו מיקרי וזה לפר"ת בת"י ראשון שהביאו התוספות בד"ה מעם הארץ והשתא לשון הר"מ ז"ל בפ"ג מהלכות שגגות הלכה ז' מדוקדקין שכתב אין מקבלין ממנו עד שעשה תשובה אפילו היה מומר לתאבון כו' שמשאכל כו' דהאי אפילו אינו ר"ל דשניהם שוין בין להכעיס ובין לתאבון כו' דזה אינו דלתאבון כשחזר בתשובה מקבלין ולהכעיס אף שחזר בתשובה אין מקבלין דשב מידיעתו ע"כ כשחזר דאל"כ זבח רשעים תועבה אלא אפילו בלא וי"ו וה"ק אפילו שזה האיש היה מומר לתאבון אפ"ה אין מקבלין עד שיחזור בתשובה ולא מיבעיא להכעיס דאז אפילו חזר בתשובה לא מהני ויש לנו כיוצא בזה בדברי הר"ח בפ"ד מה"ש שכתב לשם הרים אפילו שחט לדברי הבאי ועיין בב"י בטי"ד סי' ד' שפירש דברי הר"מ ז"ל לדעת הטור כן: ובזה א"ש דהר"מ פוסק כאוקימתא דרבא וכת"ק דר"ש ואפ"ה איצטריך השב מידיעתו דלהכעיס אף בעשה תשובה דאין מקבלין מיניה דקרא להכי איצטריך כמ"ש וכמ"ש הכ"מ בפ"ג מהל' מעה"ק הלכה ד' יע"ש ודע שמ"ש דאינו שב מידיעתו להכעיס איירי דלתאבון שב מידיעתו מיקרי כן הוא ודאי דא"ל דקרא לתיאבון מיירי והיה מונח לפניו כ"א חתיכה אחת דא"נ הוה ידע היה אוכל ורבא מיירי בהיו לפניו שתי חתיכות דלר"ש שב מידיעתו מיקרי דלא שביק היתרא ואכיל איסורא אבל המעיין בגמרא דהוריות י"א ע"א יראה דאין שום משמעות לומר כן

אלא סתמא אמר בין ב' חתיכות או חתוכה אחת לתאבון שב מידיעתו מיקרי דאל"ה
הוה ליה לומר היו ב' חתיכות לפניו וכן במה דמסיק ומ"ס כיון דאי משכח היתרא כו'
לא היה לו לומר אלא אי הוה ידע ודאי פורש ממנו כיון ששנים לפניו אלא ודאי בהיה
א' לפניו אפ"ה אילו משכח היתרא שביק איסורא שב מידיעתו מיקרי וכן הר"מ ז"ל
סתם את דבריו ולא כתב רבותא אף במונחין לפניו שתיהן אלא דאין חילוק וכמ"ש.

ומצאתי לי עד נאמן המ"ל דאחר שכתב דלתאבון לא מיקרי זבח רשעים הוקשה לו מאי
הוקשה להם לתו' ד"ה שב אינו שב מידיעתו תיפוק ליה מזבח רשעים ותו' דסבירא להו
דרב הונא מודה לרבא דכל לתאבון שב מידיעתו מיקרי יע"ש ואכתי מאי קושיא אימא
קרא לתאבון מיירי ולא היה מונח לפניו כ"א חתיכה אחת והיינו נתחלף לו חלב בשומן
ועיין בהוריות י"א וברש"י שם דלא הוי זבח רשעים אלא דאין חילוק וכמ"ש, כאן ומה
שיש עוד לן לדקדק עיין בתו' ד"ה אינו שב מידיעתו שם אבאר על משנה למלך: סוף
דבר דכ"ע אית להו הך דרשא דאשר לא תעשינה ואשם השב מידיעתו דהלכתא כר"י
דאפילו הזיד בלאו מביא קרבן על שגגת כרת כו' אלא דת"ק סבירא לי' ג"כ דרשא דע"ה
ור"ש לא סבירא ליה ונ"ח או כרב הונא או כרבא במומר לתאבון והר"מ ז"ל פסק כת"ק
וכאוקימתא דרבא כמ"ש הכ"מ בפ"ג מהל' מעה"ק הלכה ד' ולא קשיא קושית הלחם
משנה ובתוס' ד"ה אינו שב מידיעתו אבאר יותר בעזה"י גם מיושב דלא אמר א"ב שהזיד
בלאו וכמ"ש.

הן אמת שמ"ש הכ"מ בפ"ג מהל' מעה"ק דרבינו פוסק כאוקימתא דרבא לא ידענא מנא
ליה דאימא דפוסק כרב הונא וכת"ק מומר לאכול חלב היינו לכל התורה כולה חוץ מדם
דאינו מביא קרבן על הדם והשתא א"ש נמי דאית ליה דר"ש נמי במומר לא"ד לחוד
חשב השב מידיעתו ומכ"ש לפי הבנת הכ"מ דלא חש לקושית הלח"מ א"כ אימא דפוסק
כרב הונא וכפי' ר"ת דמומר לאכול חלב היינו לכל התורה חוץ מדם דאינו מביא על
הדם אלא דא"כ קשי' דהוה למפסק כרבא בהא מלתא דהוא בתרא.

עוד י"ל שסברתו הוא במומר לתאבון כ"ע גם רב הונא מודה דלר"ש לא הוה מומר ושב
מידיעתו מיקרי וכמ"ש המ"ל בד"ה אינו שב מידיעתו בתו' ולקמן אבאר יע"ש וא"כ
אמאי לא אמר רב הונא מומר לתאבון א"ב כמו רבא אלא דס"ל במומר לתאבון גם ת"ק
מודה דלא הוה מומר בד"א ואף לא"ד מביא קרבן ומעם הארץ פרט למומר לא ממעט
אלא מומר להכעיס א"כ רבינו דפסק דבמומר לתיאבון אין מקבלין קרבן כרבא דלרב
הונא בין לת"ק ובין לר"ש מקבלין: עוד אבאר לך דרבא דאמר בהוריות י"א ע"א מומר
לתאבון א"ב לשיטתי' הוא דאמר כן דמוקי אינו שב מידיעתו להכעיס ולתאבון הוה שב
מידיעתו לר"ש וכמ"ש המ"ל ג"כ בהל' שגגות פ"ג ואי להכעיס לדבר אחד הוה מומר
לכל התורה כולה א"כ מאי ארייא דכתבי' רחמנא אינו שב מידיעתו אפילו מומר לד"א
להכעיס אינו מביא קרבן על כל התורה דדינו ככותים מסברא כמו גבי שחיטה לדעת
הר"ן ושאר פוסקים הביאו הב"י בסי' א' דמומר להכעיס לד"א הוה מסברא מומר לכל
התורה כולה בשלמא לעיל גבי מכם להוציא את המומר התם בעולה קמיירי דמנכרי
מקבל וקמ"ל דישאל מומר גרע טפי משא"כ בחטאת למה לי קרא להכי אלא רבא
לשיטתי' דאית לי' בפ' זה בורר דעובר עבירה להכעיס כשר לעדות דבעינן רשע דחמס

א"כ מוכח דמומר לד"א להכעיס לא הוה מומר לכל התורה ועיין בתב"ש סי' ב' ס"ק י"ז יע"ש שפיר אמר מומר לתאבון א"ב אבל רב הונא אפשר דסובר דמומר להכעיס הוה מומר לכל התורה ומשום הכי אמר מומר לאכול חלב והביא על הדם איכא בינייהו דלתנא קמא אין מביא ולרבי שמעון מביא או כפר"ת ויש ליישב פר"ת דלת"ק אשמעינן מומר לכל התורה חוץ מדם וחוץ ע"ז ושבת ואשמעינן דהוה מומר לכל התורה ומיני' לפינן נמי לעלמא וכסברת רבינו ירוחם שהביא הב"י בי"ד בסימן י' יע"ש ומומר לא להכעיס ולא לתאבון אי הוה כלהכעיס או לאו עיין בסימן ב' יע"ש: ובתו' בד"ה אינו שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו תימא מה צריך קרא תיפוק ליה דזבח רשעים תועבה וי"ל בעשה תשובה עכ"ל הא דלא הוקשה להם לת"ק הוא פשוט דלת"ק במומר לאכול חלב והביא קרבן על הדם לאו זבח רשעים הוא ועיין במ"ל הל' שגגות פ"ג הלכה ז ומ"ש המ"ל שם דסבירא להו דלרב הונא נמי במומר לתאבון שב מידיעתו מיקרי ומש"ה קשי' להו וי"ל דא"כ אמאי לא אמר א"ב כרבא דלת"ק אין מביא במומר לתאבון ולר"ש מביא אלא משמע כמ"ש הלח"מ שם בפ"ב מהל' אלו דלרב הונא אף לרבי שמעון במומר לתאבון אינו שב מידיעתו מיקרי וצ"ל אם נאמר דסבירא להו דלתאבון לאו זבח רשעים מיקרי סביר' להו דלת"ק נמי לתאבון לא מימעט מע"ה לרב הונא דמומר לד"א לא הוה מומר לכל התורה כולה ואפשר דהתו' סבירא להו הא דאמר מומר לאכול חלב להכעיס דהוה מומר לכל התורה לת"ק אין מביא ולר"ש מביא דשב מידיעתו מיקרי וכה"ג צ"ל לפר"ת מומר לאכול חלב לכל התורה ואפ"ה כיון שנזהר מדם שב מידיעתו מיקרי לר"ש ועיין בתורת חיים שכתב ודוחק לומר במומר לכל התורה חוץ מדם דמקבלין קרבן על הדם והיינו לשיטת ר"ת וכדכתיבנא כאן ויתר הדברים שיש לדקדק בזה לא עת האסוף פה ואי"ה במקום אחר אבאר: גמרא אמר ליה ר"ז לר' יעקב בר אידי שמא לא שמע אלא כשאין ישראל עע"ג אמר ליה למימרא בעי קבלה מיניה עכ"ל.

יראה לפרש דר"ז היה מסופק דשמא ר"ג וב"ד דנמנו וגמרו היינו ביוצא ונכנס דמתחלה היה מותר והם אסרוה דלא דמי ליינן נסך דהתם לא נגע והכא נגע וכסברת אביי לעיל וזה לא שמע ר' אלא באין עע"ג לא ביוצא ונכנס ואמר ליה ר' יעקב בר אידי באין יוצא ונכנס כלל פשיטא דאסור ואי ביוצא ונכנס מ"ש יוצא ונכנס מעע"ג דסבירא לי' כרבא לעיל ואפ"ה גזרו משום דמות יונה שמלאו להם בראש הר גריזים וא"כ אין חילוק בין עע"ג ליוצאונכנס.

אבל הר"ן ז"ל בחמש שיטות בחדושי לחולין כתב בע"א וז"ל דר"ז היה מסופק שמא לא אסר ר"ג אלא דלא ליסגי חותך כזית וכת"ק דרשב"ג דכל מצוה דלא כתיבא לא סמכינן עלייהו ור"י בר אידי אמר למימרא בעי פשיטא דהלכה כת"ק אלא דגזרו אף בעע"ג דפשיט מר' יוחנן שאכל וע"כ בעע"ג דאי לא היכי שביק ת"ק דרשב"ג כו' עכ"ל ור"ל דאין ישראל עע"ג דכאן היינו בא ומצאו דבעינן כזית בשר וכרבא דלעיל ויוצא ונכנס עע"ג קרי ליה כמו דמסיק לעיל יוצא ונכנס עע"ג קרי לי' ועין בחדושי הרשב"א שכ' ג"כ בדרך זה יע"ש ועיין ב"י סי' ב' לענין צדוקים: עוד נראה לפרש שמא לא שמע ר' אלא כשאין ישראל עומד על גביו אלא בא ומצאו וע"י חותך כזית בשר וגזרו משום דמות יונה שמצאו וע"ז הוה.

כמומר לכל התורה ומשום הכי לא מהמנין להו אף בחותך כזית בשר ואוכל דהוה מומר לכל התורה אבל בעע"ג שרי וכסברת ריא"ז שהבאתי לעיל דבעע"ג שרי אף במומר לכל התורה כולה דמוזבחת לא מימעט אלא מי שאינו מצווה על זביחה אבל זה אע"פ שמומר הוא ישראל הוא ומחויב הוא אלא שחטא ומה"ט מומר להכעיס לשחיטה כשר באחרים עע"ג ליש מי שסובר כן ובי"ד סימן ב' אכתוב טעם האוסרין במומר לכל התורה בעע"ג ובלהכעיס לשחיטה מותר בעע"ג וכן הוא דעת הרשב"א ושם אבאר בעזה"י ואמר ליה אי באין ישראל עע"ג אלא בא ומצאו למימרא בעי בלא"ה שמצאו דמות יונה בהר גריזים אסור דהלכה כת"ק דכל דלא כתיבא לא סמכינן עלי' ומסיק דקבלה מינה דר' יוחנן שאכל ופשיט ר"ז דשמיע ולא קיבלה מיניה ומאי קושיא דלמא שמיע וקיבלה מיניה והא דאכיל בישראל עע"ג אלא ש"מ אף בעע"ג אסור מטעם דדינו כנכרי מוזבחת שאינו מאמין בזביחה או וטעם הר"מ ז"ל דקרא ואכלת מזבח ובי"ד סימן ב' אבאר ומכאן מוכח דמומר לכל התורה אף בעע"ג אסור דלא כסברת ריא"ז בשלטי גבורים שהבאתי לעיל דאל"כ והא דאמר בישראל עע"ג היינו יוצא ונכנס אכתי דלמא שמיע וקבלה ואכיל בעע"ג ממש אלא דלא מהני עע"ג ממש מקרא דזבחת כו': ובתו' בד"ה ר"ג ובית דינו נמנו על שחיטת כותי ואסרוה כו' ועוד תימא דר"מ גזר על סתם יינם ולא גזר על השחיטה שהוא דאורייתא עכ"ל ר"ל אם הוא ר"ג שאחר ר"מ א"כ ר"מ אמאי גזר על סתם יינם שהוא מדרבנן ולא חש לגזור על שחיט' דראוי לגזור יותר שהוא מן התורה אבל ר"ג דיבנה שהיה מקודם ר"מ גזר על השחיטה שהיא מה"ת ור"מ גזר על סתם יינם ועיין לקמן גבי שדרי' ר"מ לאתויי חמרא מבי כותים יע"ש.

ומה שהקשה התוס' לפירש"י יישבו הרשב"א בחדושו בד"ה למאי בדף ו' יע"ש וזה לשונו דר"מ לא גזר אלא על יין נסך ולא על שחיטה דהוה סבירא לי' כרב ענן לעיל דמומר לע"ז לא הוה מומר לכל התורה כולה ומותר לאכול משחיטתו והר"ן ז"ל בחמש שיטות בחדושו כתב ג"כ כדבריו אלא שסיים בה ולא גזר ר"מ אלא באיסורין של דבריהם שהיו קלים בעיניהם עכ"ל פי' כן דאל"כ אמאי גזרו על יינם שלהם כיון דלא גזר על השחיטה לר"מ דמומר לע"ז לא הוה מומר לכל התורה ואף דעובדים ע"ז אין יינם נאסר דהוה לשיטתיה כמ"ש לעיל דף ד' ע"ב אהא דאמרי' מ"ש שתיה דמומר לע"ז לא הוה מומר לכל התורה כתב קשיא מ"מ כיון דעובד ע"ז אמאי אין עושה יין נסך במגעו וי"ל דיינם משום איסור חתנות בנותיהן גזרו עליהן ודוקא אי הוה מומר לכל התורה ודינו כעכו"ם הוה בכלל גזירתן אף שאין בבנותיו איסור חתנות משא"כ אי לא הוה מומר לכל התורה עכ"ל ומש"ה צריך לפרושי הכי דגזר על יינם דדבריהם היו קלים בעיניהם והנה לא היה צריך לזה אלא דמש"ה גזרו על סתם יינם דאין נזהרין ממגע נכרי ואף אם יתנו לכותי לשתות ישתה דהלכה כת"ק דרשב"ג דכל מצוה דלא כתיבא לא מהמני וה"ה וכ"ש בדרבנן ובשחיטה לא גזור בישראל עע"ג ורואהו דמומר לע"ז לא הוה מומר לכל התורה כולה ור"ג דמבחר ר"מ גזר נמי על השחיטה דמומר לע"ז הוה מומר לכל התורה כולה או דר"מ לא גזר על השחיטה שבימיו היו עובדים בצנעא ובע"ז בעינן פרהסיא ג"כ ליש מי שסובר כך ובימי ר"ג היו עובדים בפרהסיא ואז הוה מומר לכל התורה כולה במומר לע"ז ודלא כרב ענן: ודע דלפי מ"ש הר"ן ז"ל בע"ז והביאו מרן הב"י ז"ל בי"ד סימן קכ"ג הלכות יין נסך דהא דגזרו על יין משום בנותיהן ולא

משום שמא נתנסך דמיעוטא הוה ולא גזרו משום מיעוטא עכ"ל ולפ"ז ר"מ דחייש למיעוטא א"ש בפשיטות דמש"ה גזר על יין שמא נתנסך כיון דהיו עובדים ע"ז ור"מ חייש למיעוטא ועל השחיטה לא גזור דמומר לע"ז לא הוה מומר לכל התורה או דהיו עובדים בצנעה ובימי ר"ג היו עובדים בפרהסיא ומומר לע"ז הוה מומר לכל התורה וגזור על השחיטה ובזה א"ש לקמן דאמר למאי אי לשחיטה ויין נסך מהתם גזור ולמה ליה להזכיר שחיטה אלא דאיכא למימר דר"מ לא גזר אלא על יין דחייש למיעוטא שמא נתנסך ולית ליה האי סברא אי איתא דנסכיה לא הוה מזבין ליה אלא כמ"ש הר"ן שם גבי גזרו משום בנותיהן ועיין בי"ד סימן קכ"ג בב"י יע"ש ומש"ה אמר דר"ג גזר נמי על השחיטה דמומר לע"ז הוה מומר לכל התורה א"כ למה הוצרכו לגזור ר"א ור"א עליהם וה"ה להיפך אי הוה אמר דר"ג גזר על שחיטה לא הוה מוכח דגזר על יינם כו' ומש"ה אמר תרתי: ובד"ה צדיקים עצמן לא כ"ש שאתי לידי אכילת איסור שמאכיל בת ישראל בתרומה ואין לו בה קידושין עכ"ל וכן נמי מצינו למימר דאתי לידי אכילת איסור באם שישחרר העבד ואוכל בתרומה והוה זר.

ומ"ש דהוא עבד ואין לו בה קידושין דאי הוה בה קידושין היתה אוכלת בתרומה מחמת רבו כהן. ומכאן משמע דאף באיסור דרבנן אין הקב"ה מזמין לצדיק מהא דכתבו דטעים קודם הבדלה וכן לקמן בדמאי בר"ז ור"א דהוה דרבנן ואפ"ה אמר דאין הקב"ה מזמין אכילת איסור לפיו של צדיק ואף בספק כמו שאבאר לקמן בעז"ה: (דף ו' ע"א) גמרא ואי ס"ד לא קבלה מיניה לישני כאן כשישראל עע"ג עכ"ל פי' דאי ס"ד דלא קיבלה ר"ז מר' יעקב בר אידי אלא דגזירת ר"ג היתה דלא ליהני חותך כזית בשר א"כ אמאי פשיטא ליה לר"ז דר"י שאכל לא סבירא ליה הא דר"ג דלמא סבירא ליה ואכל בעע"ג א"נ ביוצא ונכנס דעע"ג קרי ליה והא דלא אמר אי איתא דר"ז לא קיבל מר' יעקב בר אידי א"כ אמאי פשיט ליה דשמיע ליה ולא קיבל אימא דלא שמיע ליה ואי הוה שמיע ליה הוה מקבל ור' חנן שאכל ע"י חותך כזית בשר ואי דאין הקב"ה מזמין אכילת איסור לפיו של צדיק י"ל כיון דר"ג דגזר ע"י חותך דלא מהמנינן להי כת"ק דרשב"ג ודלמא לא שחיט שפיר והש"י הוא היודע דהוה שחיט שפיר אלא ע"כ דקיבלה מיניה דאף בעע"ג אסור משום דמות יונה ומומר לע"ז הוה מומר לכל התורה כולה ור"י שאכל ע"י חותך ולא סבירא ליה הא דר"ג וי"ל דפשיטא ליה לתלמודא דר"י שאכל בעע"ג היה: דלא שביק ת"ק ופסק כרשב"ג אלא בעע"ג או יוצא ונכנס ומש"ה אמר שפיר דאי לא קיבלה מיניה מה היה קשה מר"ז שאכל דהא ודאי בעומד על גביו אכיל ולפי מה שכתוב לעיל שמא לא שמע רבי אלא כשאין ישראל עומד על גביו אלא יוצא ונכנס ואמר לה בשאין ישראל עומד על גביו כלל אלא בא ומצאו למימרא בעי אלא יוצא ונכנס ואין חילוק בין עע"ג ליוצא ונכנס או דיוצא ונכנס למימרא בעי דסובר כאביי התם לא נגע ובלא דמות יונה אסור וע"כ בישראל עע"ג נמי אסור א"כ קשיא אמאי לא אמר אי ס"ד לא קיבלה אמאי פשיט ליה דשמיע ולא קבלה אימא לא שמיע ליה ואי הוה שמיע הוה מקבל ור"י שאכל ע"י יוצא ונכנס ואי דאין הקב"ה מביא תקלה על ידם הא רק מספק אסור שמא שהה או דרס והש"י הוא היודע שהיתה שחיטה זו בכשרות ומש"ה הזמין לפיו של צדיק.

ויש לומר דמ"מ כיון שר"ג וב"ד נמנו ואסרו יוצא ונכנס מספק תו הוה ליה איסור דרבנן ואיך נזדמן אכילת איסור לפיו של צדיק דהא דמאי נמי מספק אסור ורוב ע"ה מעשרין

הן ואפ"ה תמה ר"א לקמן אין הקב"ה מביא תקלה על ידן ודלמא מעושר הוה אלא כיון דרבנן אסרו לאכול מן ע"ה הוה ליה אכילת איסור וה"ה כאן ומש"ה אמר לישני דלמא היה בישראל ע"ג אלא אף בישראל ע"ג אסור ודע דמדברי רש"י ז"ל לעיל בד"ה אכל משחיטת כותי בישראל ע"ג או ע"י חותך כזית בשר עכ"ל אלמא סבירא ליה לרש"י ז"ל דהלכה כרשב"ג דאמר אף דלא כתיבא ואחזיק ביה מהמנינן ליה וכבר יש פוסקים סוברים כן ועיין ב"י י"ד סי' ב' יע"ש ולפי זה היה נראה לומר הא דאמר לישני כאן כשישראל ע"ג כאן כשאין ישראל, ע"ג רצה לומר דגזירת ר"ג וב"ד היתה באין ישראל ע"ג והכא בישראל ע"ג דאל"כ אין הקב"ה מביא תקלה דומיא דמאי גמ' ר' יצחק בן יוסף שדרי' ר"א לאתווי, חמרא מבי כותאי כו' לא זזו משם עד שעשאום נכרים גמורין למאי אי לשחיטה ויין נסך מהתם גזר מאי נכרים גמורים לבטל רשות עכ"ל, קשה בכאן טובא חדא ר"א היאך שדרי' לר"י בן יוסף לאתווי חמרא מבי כותאי והא ר"מ גזר עלי' ונהי דלמאי דמסיק דלא קבלו מינייהו המקשה דהקשה הא מהתם גזר ולמה להו למגזר ואמאי לא קשי' ליה טפי היאך שלח ליה לבי כותאי והא כבר גזרו ועוד דאמר מאי נכרים גמורין לבטל רשות דמשמע ודגמורים קשי' ליה דלא הל"ל אלא נכרים ואהא לא משני דמהיכא תיתי דלענין לבטל רשות לא ליהוי נכרים עד שהוצרכו לגזור בפ"י עוד קשה דאינהו לא גזרו רק על שחיטה ויין נסך והם גזרו על כלהתורה כולה.

וראיתי להר"ן בחמש שיטות והרשב"א בחדושו שכתבו אי לשחיטה ויין נסך היינו לשחיטה ולכל איסורין גזר ר"ג ויין נסך ולכל איסור דרבנן גזר ר"מ יע"ש ופריך שפיר אלא דא"כ לא משני לבטל רשות דהוה בכלל דרבנן. ומהר"מ מלובלין עמד על קושי' זו דלמא לבטל רשות גזרו עלייהו ות' דהם אף על היין גזרו דההיא מעשה ביין הוה עכ"ל והנה יקשה קושיות הראשונות שכתבנו גם למה ליה להזכיר שחיטה כיון דעיקר הקושי' מיינן נסך דר"מ גזר עלי' והנה מ"ש ר"א לר"י בן יוסף לאתווי חמרא מבי כותאי יש ליישב קצת דבאמת ר"א לא סבירא ליה הא דר"מ דחייש למיעוטא ומש"ה שלח אצלם וההיא סבא אמר לית כאן שומרי תורה שקלקלו מעשיהם רובם ככולם ומש"ה אסרו היין שלהם אלא דהמקשה הוה קשי' ליה דלמה להו לר"א ור"א לגזור מחדש על שחיטת כותי וכדומה לא הוה להו לומר אלא דאסור ליקח מהם שום דבר משום גזרת ר"מ ומשני דגזירה ראשונה בטולי בטלי' או מטעם דלא חיישינן למיעוטא או כפירש"י שא"א לפרוש להם מן הכותים ומש"ה הוצרכו לגזור מחדש ולמנות עליהם דליהוי כנכרים גמורים.

ומה דאמר גמורים לבטל רשות יש לפרש דה"ק דאף דגזור ר"ג על השחיטה היינו טעמא דעובד ע"ז הוה מומר לכל התורה להכעיס כמ"ש הפוסקים ועיין בב"י ובתב"ש בי"ד סי' ב' ומש"ה שחיטתו אסורה דמומר לשחיטה לחוד להכעיס שחיטתו פסולה לדעת הרא"ש ז"ל שאינו חושש לזבוח ולא הוה וזבחת אף דסובר דמומר להכעיס בד"א לא הוה מומר לכל התורה מדהוצרך ליתן טעם שאינו חושש לזבוח ובי"ד סי' ב' אבאר בזה ומשום הכי גזר ר"ג על שחיטה אף בעע"ג ולא דהוה כנכרי גמור והוא הדין ר"מ דגזר על יינם הוא משום דלמא נתנסך דחייש למיעוטא וכמ"ש לעיל ולא דהוה כנכרי ונ"מ נהי שאין לו נאמנות בכל התורה כולה מ"מ לענין ביטול רשות אפשר דמהני כמו בישראל שאין תלוי בנאמנות ולכך גזרו עליו דלא מהני עד שישכור כדי שלא ילמוד

ממעשיו כדאיתא בפ' הדר ס"ט ועשאום נכרים גמורים ועדיין צ"ע קושיות אחרות שהקשינו ובי"ד אבאר בעזה"י.

בהא דאינהו גזור ולא קבלוה פירש"י שא"א לפרוש להם מן הכותים אבל הר"ן ורשב"א פירשו דאח"כ נתקלקלו רובן או כולם ואסרוה ומתחלה לא היה אלא מיעוטא ולית להו דר"מ דחייש למיעוטא וכן כתב הת"ח יע"ש ועיין מ"ש בסמוך מזה בהא דר"י בן יוסף: ע"ש אמר ר' זירא אפשר גזרו כו' והא דלא שני ל'י דמסתמא כיון דזימן הקב"ה לפיו של ר' אסי אכילה של היתר הוא דע"ה עישר ליינ מ"מ כיון דגזרו על תערובת דמאי והוה איסור דרבנן לא היה מזמין לפיו של ר' אסי ועיין מ"ש לעיל: דתניא הלוקח יין כו' כרשינן לעשות מהן טחינין עדשים לעשות מהן רסיסין עכ"ל מ"ש בספרים דתנן הוא טעות דאינו משנה אלא תוספתא בדמאי פ"ג ועיין בכ"מ פ"ג הוא מהל' מעשר הלכה י"ח יע"ש ומ"ש רש"י בד"ה טחינין מאכל של גריסין ותבלין מעורבין בו אף שסוף כל אלו לערב כתב מהרש"א ז"ל דר"ל שהתבשיל גופו סופו לערב דתבלין אין חייבין במעשר דאל"כ למ"ד טעמא לא בטיל אמאי א"צ לעשר עכ"ל מ"ש דתבלין א"צ לעשר הנה הרשב"א ז"ל בחדושו והר"ן בחדושו כתבו דאיכא תבלין דחייבין במעשר כמו שומין ובצלים הראוין למאכל בפ"ע ותבלין דפטורין ממעשר הוא כפלפל ומלח אלא דמ"מ הקושי' השניה שהקשה מהרש"א ז"ל ודאי חזקה היא דא"כ לת' השני בגמרא דשאני שאור ותבלין דלטעמא עבידי ולא בטיל א"כ בלוקח שומין ובצלים להתערב עם טחינין או עם רסיסים שהוא מן עדשים והוא דחייב והן עצמם פטורים כשלקחן מע"ה ואמאי הא טעמא לא בטיל ונהי דאיכא למימר הא דקתני לקמן וחושש משום מעשר אשאור קאי ותבלין דהתם בפלפל וכדומה מ"מ אין משמע לחלק בין תבלין דהתם לתבלין דשומין ובצלים וראיה לזה ממ"ש הפר"ח בי"ד סי' צ"ח ס"ק ר"ד שהביא מ"ש בפ' הר"מ המשניות דמס' ערלה דשומין ובצלים הם הנקראים תבלין ג"כ והת' בשבת דף קמ"א דלא הוה סתם תבלין אלא כמון כו' מ"מ כתב הפר"ח לענין לטעמא עבידי אין נ"מ דאי נרגש הטעם של תבלין כו' יע"ש ויש לחלק בין הך דהכא דאמרינן לטעמא עבידי כו', ובין הא שיהא בטל התבלין בתבשיל: והתניא הנותן לשכנתו כו' אינו חושש לשאור ותבלין שבה לא משום שביעית ולא משום מעשר ואם אמר עשי משליכי חושש משום שביעית ומשום מעשר עכ"ל הא דקתני אינו חושש לשאור ותבלין שבה ולא אמר סתמא אינו חושש משום שביעית ומשום מעשר דמצי נמי קאי אעיסה ותבשיל שנתן לה דלא חיישינן לאיחלופי ואמר בזה בג' פנים או דמש"ה נקיט שאור ותבלין ולא שמעינן דוקא דלא חיישינן לאחלופי הא אי הוה חיישינן לאחלופי הוה חיישינן אף מל התבלין אף דהוה תערובות דמאי כיון דהוא נתן נה משנו אפ"ה שאני שאור ותבלין דלטעמא עבידי כמ"ש רפרם או יאמר דאתיא כו' יוסי משנה ד' פ"ג דדמאי דהוה חייש לאחלופי דחשודין ע"ה על הגזל וכמ"ש לקמן בתו' ד"ה התם מוריא ומש"ה דוקא על שאור ותבלין לא חיישינן דהוה תערובת ולא גזרו דנתן לה משלו ועיסה ותבשיל מכיר שהוא שלו או יאמר דנקיט משום סיפא דאם אמר עשי משליכי חושש והיינו דאשמעינן כיון דאמר עשי משליכי כמאן דעריב בידיים או לטעמא עבידי אבל בעיסה ותבשיל לא הוה משמיענו שום חידוש דאם אמר, עשי משליכי דחושש דפשיטא הוא ומש"ה אגב סיפא נקיט נמי ברישא אינו חושש לשאור ותבלין שבה.

ובזה א"ש הא דפריך אח"כ ולאחלופי לא חיישינן והתנן הנותן לחמותו דוקא הכי פריך לה דמסיק שאני שאור לטעמא עבידי אלמא מוכח דלא חיישינן לאחלופי דאל"כ אמאי לא חיישינן לשאור ותבלין שבה אבל לתי' ראשון ודאי דלק"מ דא"נ החליפה הוה לי' תערובת דמאי ולא גזרו ולחשש כבר כתבנו דמיירי שמכיר העיסה ועיין במהדורא בתרא ומש"ה פריך לה הכי ומ"ש להקשות מאינו חושש משום שביעית אבאר לקמן בד"ה עוד אבאר לך: ורש"י שכתב בד"ה וקדירה לבשל אינו חושש שמא החליפה דלא חשידי אגזל היינו לתירוץ של רפרם שני או דקושטא דמלתא כתב דע"ה אין חשוד על הגזל וכמו שאבאר עוד שאני התם כו' כמאן דעריב בידיד דמי רפרם אמר שאני שאור ותבלין לטעמא עביד ולא בטיל עכ"ל מ"ש וטעמא לא בטיל אין ר"ל דלענין ביטול ביותר מס' מיירי דהא ודאי הא דלא גזרו על תערובת דמאי אף שהיין נרגש בתבשיל דביצים המצומקות ביין ודאי היין היה נרגש וכדומה דאל"ה בכל איסורין בטל בס' אלא מ"ש שאני שאור הוא כיון דטעמא הוא הוה כמאן דאיתי' בעיני' ולא הוה תערובות.

וז"ש רש"י בד"ה טעמא לפי שהוא עיקר הרי כמ"ש שוב מצאתי כן בפר"ח יורה דעה סי' צ"ח ס"ק ז' בד"ה וקודם עמדי כו' שכתב כה"ג כמ"ש ומ"ש הפר"ח דלא גזרו על תערובת דמאי אף דאיכא טעמא דאי ליכא טעמא אף ודאי נמי יפה כתב אם נאמר דדשיל"מ במינו הוא דאינו בטל וכמ"ש הר"מ ז"ל בהל' מ"א פט"ו ובי"ד סי' ק"ב.

אבל אם נאמר אף באינו מינו הדין כן והרי הרב ז"ל נמי ספוקי מספקא לי' שתלה הדבר בירא' לי ועיין בפר"ח סי' ק"ב ס"ק ג' יע"ש א"כ אין ראי' דלא גזרו על תערובת דמאי אף שיש בידו להפריש והוה דשיל"מ ובודאי לא מהני ביטול בס' אבל מההיא דמצמקת ביין ראייה: ודע דהני ב' תירוצים אפשר דלא פליגי אלא דתי' ראשון אף בדברים דלא עבידי לטעמא אם אמר עשי משליכי חושש ותי' שני נמי נ"מ באם ידעינן שהחליפה או בלוקח דברים מעורבין מע"ה חושש בדברים שהן עבידי לטעמא דכמאן דאיתא בעינייה דמי.

וכן נראה ממ"ש הב"י בי"ד סי' קי"ב במה שכתבו דפת של נכרים אף בשאור הוה להו לאסור והביא סוגיא דכאן. או יש לומר דלתי' ראשון דוקא אי אמר עשי משליכי הא לא"ה אף בדברים שהן לטעם לא גזרו ותירוץ השני פליג על תי' ראשון דוקא לטעמא הא לא"ה אף שאמר עשי משליכי לא גזרו ומיהו משמע ודאי דאי אמר עשי משליכי כמאן דעריב בידיד והר"מ ז"ל בהלכות מעשר פי"א וי"ג לא הביא כ"א הא דלטעמא לא בטיל ולא הא דעשי משליכי כפי"א הלכה י"ב ופי"ג הלכה י"ח יע"ש ואין הכרע מדבריו ובמקום אחר נאריך בה בעזה"י: והתנן הנותן לחמותו מעשר את שהוא נותן לה ואת שהוא נוטל הימנה מפני שחשדוה לחלוף המתקלקל עכ"ל המקשה היה סבור דלטובה מיכוונא כדקתני מפני שמחלפת המקולקל אלא דסבר דה"ה לשכנתו פעמים שמכוונה לטובה ומחלפת המקולקל ומשני דוקא חמותו דבושה מחתנה ורוצה בתקנת בתה אבל לאיש אחר ואף בשכנתו אינה מחלפת לטובה ולגזל לא חיישינן.

אבל מדברי רש"י בד"ה התם כדקתני טעמא דלטובה מיכוונא משמע דהמקשה היה סבור דלגזל חשידי ואפשר שחשודה לחלוף המקולקל שלה אם לחם שלה או תבשיל נתקלקל מחליפה ודוקא כה"ג הא בלא שום הנאה לא חיישי' לגזל כדאיתא בש"ע סימן קי"ט

סעיף יו"ד ועיין בפר"ח שם ס"ק ל"ו ומש"ה מסיק דלטובה מיכוונא והמתקלקל של חתנה לא שלה דלגזל לא חיישינן לעלמא גם לטובה לא מיכוונא אלא בחמותו ולא באיש אחר וזה לשון הר"מ ז"ל בפ"ג דדמאי משנה ו' מתקלקל כו' תקח זה הנשחת לעצמה ותחליפנו באחר טוב ממנו ור"י אינו חולק על מה שהוקדם אלא מבאר טעם הדבר וראיה מ"ש אמר ר"י ולא ר"י אומר ור' יהודא מודה לר' יוסי בפירות שביעית שאינה חשודה להאכיל לאנשי ביתה פירות שביעית יע"ש הנה מ"ש דר"י אינו חולק על מה שהוקדם לכאורה מהיכא תיתי דחולק ולפי מ"ש אפשר לומר דת"ק אמר שחשודה לחלוף המקולקל היינו שלה דחשידי אגזל וכ"ש לאיש אחר ואפ"ה מעשר את שהוא נותן לה דלא סבירא ליה כמו ר' יוסי בפונדקית דאין אנו אחראין לרמאין דמ"מ חבר אינו רשאי להוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן ור' יהודה פליג את"ק דמשנה ו' וסובר דאי איתא שחשודה לחלוף המקולקל שלה ולגזול קא מיכוונא וזה שאמר שחשודה אין אנו אחראין לרמאין כר' יוסי אלא דבושה מחתנה ולטובה מיכוונא הא לא"ה לא היה מעשר את שהוא נותן לה ולכן מפרש דר"י אינו חולק אלא מפרש ומביא ראיה אמר ר"י ולא ר"י אומר: ויותר נראה לפרש דבריו דלא תימא הנך שתי משניות משנה ה' ומשנה ו' סובר ת"ק דפונדקית וחמותו שוין הם לטובה.

מיכוונא ור"י פליג ואמר אין אנו אחראין לרמאין וסבר דלגזול מיכוונא וכמ"ש הר"ש שם בפ"ה המשניות וכמו שאבאר לקמן בתוס' ד"ה התם מוריא היתרא וה"ה בנותן לחמותו אמר כן הת"ק ואמר ר"י בחמותו מודינא לך דלטובה מיכוונא ומעשר את שהוא נותן לה אבל בקמייתא דגזליה אין אנו אחראין לרמאין כר"י ולכך אמר דאינו כן ורישא דנותן לחמותו נמי ר' יהודא היא ומפרש לה דבושה מחתנה וה"ה בפונדקית או דלטובה מיכוונא בר בי רב ליכול חמימא כפירש"י בשמעתין או כפי' התוס' דלגזול מיכוונא ובשביל טרחתה דתמיד סמוך מורא היתרא ומ"ש דמודה ר' יהודה לר' יוסי אף דר"י בחמותו משמע דלא פליג וסובר ג"כ דצריך לעשר מה שהוא נותן לה' דהתם כ"ע מודו דלטובה מיכוונא ונהי בפונדקית סובר ר' יוסי דלרעה מיכוונא מ"מ בחמותו אפשר דמודה וא"כ איך שייך לומר ומודה ר"י ודוחק לומר דאפונדקית קאי ולפי מ"ש המגיני שלמה ע"כ בשמעתין לתרץ דברי רש"י דאף דפונדקית לטובה מיכוונא מ"מ א"א דלא יהא גזילה דלפעמים של חבירו יותר טוב משלה ומ"ה אמר ר"י אין אנו אחראין לרמאין אף שלטובה מיכוונא יע"ש ולפי דבריו א"ש מה דתנן הנותן לחמותו מפני שחשודה לחלוף היינו דאי לא היתה חשודה על הגזל לא היתה מחלפת אף דלטובה מיכוונא כמ"ש המגיני שלמה וזה דלר' יוסי אף בחמותו אין מעשר מה שהוא נותן לה' ומודה ר' יהודה בנותן לחמותו פירות שביעית ולא חייש שמא תאכל חמותו שלא בקדושת שביעית דאינה חשודה להאכיל בני ביתה שביעית דלר' יהודא שביעית, חמירא להו ועיין בגיטין דף ס"א ע"ב יע"ש ולפי דבריו פי' בנותן לחמותו פירות שביעית היינו פירות שביעית ממש ולא חיישינן שמא תחליפם חמותו וגורם לה מכשול כי חמור להם שביעית.

אבל מדברי הר"ש שם בפ' המשניות נראה שמפרש מודה ר' יהודא בנותן לחמותו בשביעית ר"ל בשנת השמיטה והוא נותן לה פירות של שאר שני שבוע ואינו חושש שמא תחליפם בפירות שביעית ותתן לבתה מפני דחמירא להו שביעית ולא חשידא על כך ומודה דאמר ר' יהודא לפי דברינו היינו לרבנן דפליגי עליה וסבירא להו דהנותן

לחמותו כנותן לשכנתו דלא חיישינן לאחלופי בחמותו ומודה להם ר"י בשביעית דלא חיישינן לאחלופי דחמירא להם שביעית.

ועיין בר"מ הלכות מעשר פי"ח הלכה י"ב דפסק כרבנן דפליגי על ר' יהודא בחמותו ור"ש שם מביאו בירושלמי ועיין בכ"מ והנה הר"מ דפסק בחמותו כרבנן דפליגי עליה דר"י בירושלמי וסברי בחמותו דאינה חשודה לחלוף ובפונדקית פסק דלטובה מיכוונא יותר מן חמותו או כפי' התוס' בד"ה מוריא ואמרה דתמיד סמוך עליה ומיכוונא לגזול ועיין לקמן.

ומיהו נראה דר"מ כרש"י סובר מההיא דפ"ט דמעשר שני הלכה ז ואין ראייה כיון דמוריא היתרא לאו רשעה גמורה היא ומש"ה מעשר את שהוא נותן לה ודוקא התם בנטע רבעי דהוה גזול גמור אמרינן הלעיטהו לרשע כרשב"ג דמעשר שני יע"ש: עוד אבאר לך שמ"ש לעיל דמש"ה נקיט אינו חושש לשאור ותבלין כר' יוסי דחשודה אגזול אלא דא"ל החליפה הוה תערובת דמאי ולא גזרו גם כתבנו דמש"ה פריך לה הכי ולחלופי לא חיישינן לתירוץ השני דרפרם דלתי' ראשון לא קשה דלא גזרו על תערובת דמאי לכאורה ליתא דתינח דמאי אבל שביעית מא"ל דודאי גזרו על תערובת שביעית דהוה ספיקא דאורייתא ולחומרא בשלמא דמאי רוב ע"ה מעשרין הן משא"כ שביעית ומכ"ש לפי מ"ש הרשב"א דמיירי ע"כ בע"ה שהוא חשוד על השביעית דסתם ע"ה אין חשוד על השביעית כמו דמוכח ממתני' המוליך חיטין לטוחן ע"ה הרי הם בחזקתן דהתם מיירי במי שחשוד לכך יע"ש ומש"ה ניחא דקתני בכרייתא הנותן לשכנתו.

אינו חושש משום שביעית ובע"ה חשוד לכך מיירי ואמאי לא תני סתמא אין חושש משום מעשר ובסתם ע"ה דאין חשוד על שביעית וכמו דתנן בפונדקית חושש משום מעשר וכן בחמותו אלא דאי לא הוה תני שביעית ה"א דלחלופי חיישינן אלא דלא גזרו על תערובת דמאי לכך קאמר שביעית וזה יוצדק לתי' ראשון כיון דאמר עשו משליכי כו' ולפ"ז הא דנקיט שאור ותבלין יאמר בשני פנים: אבל יש לומר דמש"ה לא חיישינן שמא החליפם בפירות שביעית דספק ספיקא הוא שמא לא החליפם כלל ואת"ל החליפם שמא לאו בפירות שביעית ואדרבה רוב פירות של היתר הן וס"ס אף בדאורייתא מהני ועיין בפני יהושע בגיטין דף ס"א בהא דקארי ליה מה קארי לי' יע"ש באורך אלא להא דשמא החליפם בפירותיהם והם דמאי הוה לן למיחש ואף דס"ס הוא שמא לא החליפם ואת"ל החליפם שמא מעושרין הם י"ל כמ"ש הכ"מ בהלכות מעשר פי"א הי"ב אהא דכתב הר"מ ז"ל דהטוחן כותי לא חיישינן שהחליף עם תבואת ע"ה דהוה ס"ס וכתב הכ"מ כיון דרבנן אחמור וחששו למיעוטא דרוב ע"ה מעשרין הם החמירו דלא מהני ס"ס עכ"ל ויראה לי דה"ק כיון דס"ס דשרי הוא מטעם רובא וכמ"ש הרשב"א בתשובה הביאו האחרונים דבריו ועיין בט"ו ובש"ך סי' ק"י ובפני יהושע בק"א בסוגיא דאלמנת עיסה וא"כ בדמאי דלא מהני רוב ה"ה ס"ס כן נ"ל.

וכאן נמי דאי הוה חיישינן לחלופי לא מהני ס"ס לענין דמאי ואם אמר עשה משליכי חושש משום שביעית ג"כ דליכא אלא חדא ספיקא דשמא של שביעית הן דמשלה עשתה לו. עוד אני אומר טעם אחר דהא דחיישינן לחלופי כמו בפונדקית וחמותו דמעשר את שהוא נותן לה ואת שנוטל הימנה אף דהוה ס"ס שמא לא החליפם ואת"ל החליפם שמא

מעושרין הם דרוב ע"ה מעשרין הם י"ל דטבל הוה דבר שיש לו מתירין כמו שמבואר בר"מ הל' מ"א פכ"ו יע"ש ודבר שיש לו מתירין לא מהני ס"ס ועיין בס"י ק"י בהגהת רמ"א סעיף ה' ובפר"ח ס"ק מ"ג באורך בדשיל"מ לא מהני ס"ס וטבל הוה דשיל"מ להפריש ממקום אחר ומש"ה בנותן לחמותו מעשר כו' ומדברי הכ"מ דפי"א מהלכות מעשר משמע דמהני ס"ס בדשיל"מ ואפשר שכתב בדמאי אפילו היכא דלא הוה דשיל"מ כגון דלית ליה להפריש ממקום אחר וכמ"ש הפר"ח בי"ד סי' ק"ב ס"ק ג' וכמ"ש התוספות והר"ן בס"פ בתרא דע"ז דהא דיהיב טעמא בגמרא דילן כאיסורו כך היתרו כשאין לו להפריש ממקום אחר דלא הוה דשיל"מ יע"ש באורך ומש"ה יהיב טעמא במוליך חיטין לטוחן נכרי דחיישינן בס"ס דלא הלכו בתר רובא וס"ס רובא הוא וכדכתיבנא ודע דשביעית אין לה דין שיל"מ והא דתנן בסוף פ"ז דשביעית שביעית מין במינו במשהו שלא במינו בנ"ט לאו דוקא שביעית אלא כל איסורין שבתור' כן הוא שהרי סיים זה הכלל מין במינו במשהו שלא במינו בנ"ט ועיין שם בר"מ ובר"ש ובפי' הרע"ב ובתי"ט שם ואין הלכה כאותה משנה דאנן קי"ל כל איסורין שבתורה במינו בנ"ט חוץ רש"י ז"ל שפסק כר"י דמין במינו לא בטיל יע"ש ועיין בר"מ ז"ל פט"ו מהל' מ"א הלכה ה' ובכ"מ ובלח"מ יע"ש ואבאר לקמן מזה בעזה"י שמצינו למידין דשביעית אין לו דבר שיל"מ דלאחר הביעור שחייב לשרוף לא הוה דשיל"מ ועיין שם בהשגות הר"א וקודם זמן הביעור שחייב לאוכלו בקדושת שביעית שלא להפסיד ולא לעשות בהן סחורה לא מיקרי דשיל"מ דלאותו דבר לא נאסר מעולם וכמו שאבאר אח"כ בס"ד ובזה ניחא מה דתנן בדמאי פ"ג משנה ד' המוליך חיטין לטוחן כותי ולע"ה הרי הן בחזקתן למעשרות ולשביעית לטוחן נכרי הרי הן דמאי ולא קאמר נמי שביעית אם הוא בזמן השמיטה או קרוב לה אלא ש"מ דלא חיישינן דס"ס הוא שמא לא החליפם ואת"ל החליפם שמא של שאר שני שבוע דרובן היתר נינהו ולא חיישינן שמא החליפם דהוה ס"ס ולא מיבעיא לר"י ותי' הכ"מ בפי"א מהלכות מעשר דהא דלא מהני ס"ס בדמאי משום דרובא לא מהני בי' וה"ה ס"ס בשביעית לא שייך זה ומכ"ש אי מיירי דוקא בע"ה חשוד על השב ולשביעית הוה זו ואצ"ל זו דלא דתנן לטוחן כותי וע"ה בחזקתן למעשרות ולשביעית הוה זו ואצ"ל זו דלא מיבעיא לשביעית דלא חיישינן אלא אפי' למעשר דראוי לחוש לא חיישינן חשידא גזל כו' ועיין בתוספות י"ט שם בד"ה למעשרות יעוין שם.

ומש"ה ניחא נמי הא דתנן הנותן לפונדקית ולחמותו מעשר את שהוא נותן לה ואת שהוא נוטל הימנה ולשביעית לא חיישינן וכבר עמד הרשב"א בחזקתו על קושיא זו ולפי מ"ש מש"ה לא חיישינן לשביעית דהוה ס"ס וכמ"ש גם הר"מ ז"ל בפי"א מהלכות מעשר הלכה י"ב כתב דאינה חשודה להחליף משום מעשר שני כן ובהלכה י"ג כתב כדברי המשנה דהמוליך חיטין לטוחן נכרי הרי הן דמאי ולא שביעית יעוין שם היטב הן אמת שיש לראות לפ"ז מה שהשיג שם הר"א ז"ל בפי"א על מ"ש הר"מ דלנכרי חיישינן שמא החליפם בשל ע"ה דסובר מירוח נכרי אף מדרבנן פטור ומש"ה החששא שמא בשל ע"ה החליפם הטוחן הנכרי ור"א ז"ל אמר כי לזה לא היינו חוששין דהוה ס"ס ועיין בכ"מ שם יש להקשות אם כן בהא דהנותן לחמותו מעשר את שהוא נותן לה ואת שהוא נוטל הימנה ונהי דמה שהוא נותן לה צריך לעשר דליכא אלא חדא ספיקא שמא

תחליפם וחזקה על חבר שאין מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן מ"מ למה הוא מעשר את שהוא נוטל הימנה והא הוה ס"ס שמא לא החליפם ואת"ל החליפם שמא מעושרין הם דרוב ע"המעשרין הם וכן בפונדקית למה מעשר את שהוא נוטל הימנה לשיטת הר"א ז"ל אם לא שנאמר דהתם בחמותו ופונדקית מיירי בע"ה חשוד לכך שאין נותן מעשר מן פירותיו ולא מן סתם ע"ה מיירי ומש"ה מעשר את שהוא נוטל הימנה דליכא אלא חדא ספיקא שאין מעשר כלל פירותיו אלא דקשיא מאי פריך משכנתו דלמא מש"ה אינו חושש דהוה ס"ס דמיירי בסתם ע"ה לשיטת הר"א ז"ל: עוד זאת אומר לך שמה שכתבנו דבמתני' דף פ"ז דשביעית המוליך חיטין לטוחן נכרי חושש משום דמאי ולא משום שביעית וכן הר"מ ז"ל בפ"א מהלכות מעשר כתב הרי הם דמאי ולא סיים בה שביעית הנה בפ"ד מהלכות שמטה ויובל הלכה כ"ט כתב הר"מ ז"ל עכו"ם שזרע קרקע פירותיו מותרין יע"ש בכ"מ שהאריך שם בדברי בעל כפתור ופרח ובפ' שביעי מהלכות אלו הלכה ג' כתב הכ"מ בשם הר"י קורקיס דתקנה ליושבי הארץ כו' דלמ"ד אין קנין לעכו"ם בארץ ישראל נהי דמותר ליקח מן הנכרי פירות שדה שלו מ"מ כשיגיע זמן הביעור חלה קדושת שביעית עליהן וחייב לבערם כיון דקיי"ל אין קנין לעכו"ם בא"י יע"ש וא"כ על הר"מ ודאי קשה אמאי כתב בפ"א מהלכו' מעשר לטוחן נכרי הרי הם דמאי ולא זכר שביעית בשלמא במתני' איכא למימר דלא תני בכותי שביעית דסבירא למתני' דיש קנין לעכו"ם בא"י משא"כ הר"מ ז"ל דסובר אין קנין לעכו"ם בא"י וכמ"ש הר"י קורקיס ז"ל קשה אלא כמ"ש דשביעית הוה ס"ס ולא גזרו כמו בדמאי ועיין בהלכות שמטה ויובל פ"ז הלכה כ"ב במ"ש הר"מ ז"ל דפירות שביעית מין במינו בכל שהוא ושלא במינו בנותן טעם יע"ש ועיין בפרק ד' מהלכות אלו הלכה כ"ט במה שהאריך הכ"מ וכתב דהא דאין קנין לנכרי בא"י להפקיע מן המעשרות היינו דווקא בשקנאה ישראל אח"כ ולא בעודו ביד הנכרי וכמ"ש בפ"א מהלכות תרומות הלכה יו"ד דדוקא בשחזר ישראל וקנאה מן הנכרי הא לא"ה מופקעת היא לגמרי מן המצות בעודה ביד נכרי ואילו בפ"ג מהלכות שמטה ויובל הלכה ג' כתב סתם בשם הר"י קורקיס ז"ל דאין קנין לעכו"ם משמע מהפירות שקנה מקרקע עכו"ם נמי דינא הכי דחייבים בביעור ומש"ה יעץ להם כפירוש רבינו שמשון והתוספות והרמב"ן דמהני הפקר יע"ש וצ"ע הנה מבואר לך דמ"ש במשנה ד' פ"ז דדמאי דהמוליך חיטים לע"ה הרי הן בחזקתן למעשרות ולשביעית ולטוחן נכרי הרי הם דמאי ולא נקיט נמי שביעית לשיטת הר"מ דשמא החליפם בשל ע"ה אחר משום דהוה ס"ס ולשיטת הר"א ז"ל דפי' בשל נכרי עצמו ואפשר דהוה ס"ס מכ"ש דדמאי או דאין נוהג שביעית בעודו ביד כותים או דמתניתין סברה יש קנין לעכו"ם בא"י להפקיע מן המצות ולקמן אבאר עוד באורך בעזה"י מזה: עוד אחת ראיתי לכתוב דמ"ש הרב בפ"א המשניות בפ"ז דשביעית משנה ז דאין הלכה דמין במינו במשהו הוא לשאר איסורין אבל לשביעית הוה הלכה דמין במינו במשהו וכתב שם הרב לאחר הביעור ולא קודם הביעור לענין לאכלה ולא להפסד וכן כתב הר"ש בפ"א המשניות.

והנה מ"ש לאחר הביעור היינו לביעור ראשון דמשכלה מן העיר והחומה צריך להוציא מן הבית אבל ביעור שני כשכלה מכל ארץ יהודה ובגליל מכל ארץ הגליל דצריך שריפה לדעת הר"א והר"מ ז"ל בפ"ז מהלכות שמטה ויובלות דלא הוה דשיל"מ והרב ברטנורה

גורס בפ"ט דשביעית משנה ט' כג' התוס' ור"ש ורמב"ן יע"ש ומש"ה מסתם לה סתומי דלאחר הביעור במשהו וקודם הביעור בנ"ט נמצא דלכ"ע קודם ביעור ראשון ואחר ביעור שני בנותן טעם וביעור ראשון ולרב ברטנורא והעומדים בשיטתה אין ביעור אחר ביעור אלא אחד בלבד במינו במשהו דהוה דשיל"מ שיש יכולת להפקיר יע"ש וא"ש מ"ש דאינו חושש משום שביעית דהוה ס"ס וקודם ביעור ראשון מיירי או אחר ביעור שני דלא הוה דשיל"מ וכדכתיבנא והר"מ ז"ל דסתם דבריו בפ"ז מהלכות שמטה ויובל הלכה כ"ב דמין במינו בשביעית במשהו לא ידענא למה והוה ליה לפרש אימתי ועיין בנדרים דף נ"ח שהביא שם המשנה דשביעית במינו בכל שהוא יע"ש וכבר ידעת כי דיני שבועות ותרומות ומעשרות ענינים ארוכים הם ולא עת האספ פה ואי"ה במקום אחר נאריך בה בעזה"י: (ע"ב) גמרא הנותן לפונדקית מעשר את שהוא נותן לה ואת שהוא נוטל הימנה עכ"ל הא מתניתין מיתנייא ברישא בפ"ג דדמאי משנה ה' והנותן לחמותו הוא משנה ו' ופריך ברישא מחמותו והדר מפונדקית והא מילתא ודאי צריכא ועיין בחדושי הרשב"א ז"ל במסכת חולין שכתב ג"כ דהא דפרכינן ברישא מהנותן לחמותו דההיא דנותן לחמותו היא בשלהי פרקין ורישא וסיפא מסוים יותר מאמצעית ולהכי פריך מיניה עכ"ל ויש לפרש דהוה ידע המקשה דאיכא לתרוצי הך דפונדקית דלטובה מיכוונא שהוא סומך עליה תמיד בר בי רב ליכול חמימא כו' בניחותא וכפירש"י ז"ל תדע דמש"ה נקיט פונדקית דמשמע הא איש אחר אין חוששין לחלופי משא"כ השתא דנקיט בחמותו שמחלפת את המתקלקל דהיינו לטובה מיכוונא דר' יהודא לפרש בא דבריו הראשונים במה דאמר בושה מחתנה והכא בפונדקית לא תנן שחשודה לחלוף המקולקל אלא שחשודה לחלוף וש"מ דחשודה אגזל אבל אי לאו הא דמקשי מחמותו הייתי אומר להיפוך דחמותו מחלפת המקולקל שלה וכמ"ש לעיל ובפונדקית לא תנן המקולקל דלטובה מיכוונא שהוא סומך עליו תמיד משא"כ השתא דאקשי ליה מחמותו ומשני דמחלפת המתקלקל של חתנה ולטובה מיכוונא א"כ בפונדקית דלא תנן המתקלקל אלמא חשודה אגזל ומשני התם מוריא ואמרה בר בי רב ליכול חמימא כו' ירצה בזה דלא שייך למיתני המתקלקל דא"כ לא נתקלקל אלא נצטנן הלחם לחוד מתחלפא ליה דתמיד הוא סומך עליה ושכתב רש"י ז"ל בד"ה מפני דלא תנן המתקלקל ובת"י כתב והא דלא תנן המתקלקל וזה מורה להדיא כמ"ש כאן והוא נכון: בתוס' בד"ה התם נמי מוריא ואמרה כו' ר' יוסי אומר אין אנו אחראין לרמאין עכ"ל ר"ל ואם איתא דלטובה מיכוונא אמאי אר"י אין אנו אחראין ע"ד הלעיטהו לרשע כו' והא לטובה ולא לגזול מיכוונא ועיין במגיני שלמה על קושיא ראשונה דמוריא נמי היתר לנפשה דא"א שלא יהא גזל דשל חבירו יפה יותר אף שהאשה לטובה מיכוונא ומש"ה אמר ר' יוסי אין אנו אחראין לרמאין יע"ש ובתי"ט ישב קושיית התוס' השניה בע"א וכמ"ש הר"ש דר"י ורבנן בהא מחולקין דלרבנן לטובה מיכוונא ור"י לגזול היא מיכוונא דחשידי אגזל כו' וכן כתב התורת חיים בשמעתין כאן: גמרא והתניא אשת חבר טוחנת עם אשת עם הארץ כו' תוספתא היא בפ' שביעי דטהרות הביאו ר"ש שם במשנה ג' יע"ש וג' הספרים דכאן מורה כפירש"י דאשת חבר טפילה לאשת ע"ה ובתבואה של ע"ה מיירי אבל בתוספתא שם כתוב אשת ע"ה טוחנת עם אשת חבר והא ודאי כפירוש התוס' ויש לדחות כמו שדוחה הר"ש פירש"י הא דגרסינן כאן אשת חבר טוחנת עם אשת ע"ה כמו במסכת

אבות יפה תורה עם דרך ארץ וידוע דהתורה עיקר יע"ש בר"ש והכי נמי להיפך: ובתו' בד"ה אשת חבר כו' מקבלין דבר מועט לצדקה.

מסיים הר"ן והרשב"א ז"ל בחדושיהם למסכת חולין דאין לומר בגבאי צדקה הוא דאין הבעל מקפיד דהא תנא עלה בתוספתא הבן שאוכל אצל אביו ועבד אצל רבו נותן פרוסה לבנו ולבתו של אוהבו עכ"ל אלמא דאין לחוש בדבר מועט ובזה נדחה מה שכתב במגיני שלמה דדוקא גבאי צדקה אין מקפיד דהא בתוספתא מוכח דאין חילוק ובכל ענין מקבלין מהן דבר מועט וא"כ מה גזילה איכא בהא דנותנת: בא"ד ועוד היאך טוחנת והלא מסייעא ידי עוברי עבירה כו' אבל בסתם ע"ה לא ולאביי כו' והכא הא אסרינן בזמן שהיא טהורה כו' דהא בוררת נוגעת עכ"ל ר"ל דהתם בגיטין דף ס"א תנן שלא תטחון אשת חבר עם אשת עם הארץ בשביעית שמסייעת ידי עוברי עבירה והדר תנא בוררת עם אשת ע"ה ופריך מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא דמסייע נמי בטבל ומשני אביי רוב ע"ה מעשרין הם ורבא אמר משום זה לא היתה רשאי לסייע אלא מתני' מיירי בע"ה דר"מ שאינו אוכל חולין בטהרה אבל על המעשר נאמן הוא וליכא מסייע ידי עוברי עבירה והוקשה להם לתוספות לרבא דאיך אמר בתוספתא דבזמן שהיא טמאה תטחון עמה והא מסייע עוברי עבירה דהכא ע"כ בע"ה שחשוד על המעשרות מיירי וכדפי' רש"י דשמא תשכח ותאכל ומש"ה בזמן שטהורה אסורה וא"כ בזמן שטמאה נמי ובלאו האי טעמא דשמא תאכל אסורה דמסייע עוברי עבירה ואפי' לאביי דאמר בדמאי רוב ע"ה מעשרין וליכא משום מסייע ידי עוברי עבירה מ"מ קשיא הך דהתם דאמאי בוררת עמה ולא חיישי' לשמא תאכל אשת חבר שאין מעושר כיון דמוקי לה התם בסתם ע"ה ואין לומר דהתם בטומא' איירי וכרשב"א דאמר אף טמאה לא תטחון הא לא אתיא אלא כת"ק דבוררין ונוגעת וע"כ בטהורה דאשת חבר נזהרת שלא לטמא חולין ואפ"ה לא חיישינן שמא תאכל שאין מעושר כמו דחיישינן הכי בתוספתא וליכא לאוקמיה הכי בע"ה שהוא חשוד ודאי על המעשרות דלא שייך ביה רוב מעשרין הן או בשביעית דספיקא דאורייתא הוא ומש"ה חיישינן שפיר דלמא תאכל אשת חבר מתבואת ע"ה והתם במתני' מיירי מסתם ע"ה דלא חיישינן להכי דא"נ מנשיא ואכלה רובן מעשרין הם כמו דלא חיישינן במה שמסייע ידי עוברי עבירה מה"ט דרוב מעשרין יש לומר דא"כ הדרא קושין לדוכתיה איך תטחון בזמן שהיא טמאה והא מסייעא ידי עוברי עבירה כיון דבע"ה חשוד ודאי על המעשרות מיירי או מחשש שביעית דע"כ לא אוקמוה אביי התם בגיטין בסתם ע"ה משום דרובן מעשרין הם וליכא משום מסייע והרשב"א ז"ל בחדושו הקשה ג"כ קושית התוס' דלרבא איך שרי לסייע ידי עוברי עבירה ולאביי דמוקי התם בע"ה דרבנן (ר"ל שסתם ע"ה חשוד על המעשרות) הא אמר התם דרוב מעשרין הם הא לאו הכי אסור לסייע עכ"ל ולא ידענא מאי האי שסיים הא לא"ה לא אה"נ דעיקר טעמא משום דרובן מעשרין וליכא משום מסייע והתוס' לא הוקשה להם בכאן אלא דא"כ במתני' דהתם אמאי לא חיישינן שמא תשכח ותאכל אשת חבר מתבואת ע"ה ואולי יש ליישב במ"ש בסמוך דליכא למימר דאיירי בע"ה חשוד ודאי לכך שאינו מעשר או משום חשש שביעית דא"כ איך תסייע ידי עוברי עבירה ובמגיני שלמה תירץ לרבא עם קושיא שניה של תוספות דרבא נמי סבר דרוב ע"ה מעשרין ומ"ה ליכא כאן מסייע והתם ע"כ בע"ה דר"מ דא"כ שמא תאכל כמו הכא ולאביי חילוק בין התם בגיטין דמשום

דרכי שלום התירו וכאן לית דרכי שלום ויפה כיון: בא"ד ובתוספתא דטהרות תני לה אף שאין אוכלת נותנת לאחרים ופריך השתא מיגזל גזלה עכ"ל לשון התוספתא ודאי קשיא לפירש"י ז"ל דאשת חבר מסייעא בתבואה לאשת ע"ה א"כ ודאי דהיא לא חשודה אגזל ועוד דמה בכך שהיא נותנת לאחרים ועוד הא נזהרת מליגע כיון דטמאה היא ועיין בר"ש פ"ז דטהרות יע"ש.

ובחדושי הרשב"א ז"ל מסיים וז"ל והשתא פריך בין לת"ק ובין לר"ש עכ"ל. לא ידענא איך יאמר דמת"ק נמי פריך והא ת"ק בזמן שאשת ע"ה מחזקת עצמה כטמאה טוחנת לא ס"ל הא דר"ש דחברתה אשת ע"ה אחר תתן לתוך פיה של זו שטוחנת ואה"נ דאפשר דלא חיישינן לגזל ובטהורה דאין טוחנת דאין נזהרת מליגע ולא משום שתאכל ותטמא בנגיעה אלא דאין נזהרת אם תיגע וחיישינן שמא תיגע בתבואה של חבר ובאמת טמאה היא וכן לרש"י אין הקושיא אלא מר"ש דבזמן שטמאה תטחון דאשת ע"ה לא תתן לאשת חבר דלא חשוד אגזל וא"כ בין לרש"י ותוספות אין הקושיא אלא מר"ש ויש ליישב: כתב הרשב"א ז"ל בחידושיו כאן בד"ה כללא דנקטינן מתני שמעתתא דאין ליתן לחייט לתפור בחוטי קנבוס שלו אם הוא חשוד לתפור בגדיו בפשתן והביא ראיה מהא דאמר עשי לי משליכי אף דאומר לה ליתן מעשר מן התבלין וכן בחשוד לאכול גבינת עכו"ם אין לו לומר ליקח לו גבינה כשירה יע"ש באורך ועיין בדמאי פ"ד.

עכ"פ מוכח מכאן דנהי דפסקינן בש"ע סימן קי"ט סעיף ז' דחשוד נאמן על של חבירו היינו במידי דלית ביה שום טירחא ומש"ה באומר לחשוד על הגבינה קנה לי מן הכשירה אינו נאמן והוא ג"כ בסימן קי"ט ואף דהלכה כרשב"ג דפליג על ר"מ דהחשוד בדבר מעיד ודין ועיין שם בסעיף ז' באחרונים ובפר"ח באורך מ"מ היכא דאיכא טירחא חיישינן מתוך שהוקל בעיניו אינו חושש ודוקא להעיד בשל אחרים שהוא מעושר או כדומה נאמן אבל במידי דאית ביה טירחא אינו נאמן ומש"ה תנינן בפ"ד דדמאי האומר למי שהוא חשוד על המעשרות קח לי ממי שהוא נאמן אינו נאמן אא"כ אומר לו מן פלוני מומחה דיחזיקנו כגנב דמירתת והיינו טעמ' דשמא לא ימצא ביד מי שהוא נאמן ולא יטרח לילך למרחוק ויקנה ממי שאינו נאמן כל זה מבואר להמעייין בפוסקי' וא"כ יש לתמוה על הש"ך בסימן ב' שכתב מי שהוא חשוד ואינו רגיל לאכול נבילות לתיאבון אם שוחט לאחרים אינו צריך בדיקת סכין דהחשוד נאמן על של אחרים ומה בכך כיון שהוקל בעיניו ואינו טורח לעצמו ומכ"ש לאחר' דאינו מטריח ולא יבדוק הסכין ונהי דנאמן בשל אחרים להעיד דחזקה דאין אדם חוטא ולא לו היינו במידי דלית ביה טירחא כלל אבל אי אית ביה טירחא אינו נאמן וההיא דפ"ד דדמאי דאם אמר למי שהוא חשוד על המעשרות ליקח ממי שהוא נאמן אינו נאמן דאית ביה טירחא ועיין בסימן ב' בהא דמומר לאכול נבילות דנאמן לומר מכשר לקח ובב"י בשם רשב"א מהא דחמצן של עוברי עבירה ובי"ד סימן קי"ט וסימן ב' אבאר בעזה"י: בתוספות בד"ה והתיר רבי את בית שאן כו' שלח ליה ר"י אתרוג עכ"ל דלמד ממנו שודאי אינו מעושר דקסרין מקום שאין מעשרין ודאי ולא דמאי דהוה ספק וג"כ דטמא ושלא היה לו עוד אתרוג דאל"כ איך שלח ליה והא אסור לשלוח ודאי לרבנן אלא ע"כ דלא היה לו אחר וכתבו התו' דלמ' עישר דודאי אסור לשלוח אף בהודיעו והא דשלח ליה דקסרין הוא משום טמאה ותירצו דא"כ היה לו להודיעו זאת שהוא מוכשר ולא לומר דמקסרין הוא אלא שג' דברים הן ומש"ה שלח

ליה דמקסרין הוא ופריך דר"י לשיטתו סובר בפ"ד דדמאי דודאי שרי בהודעה והכא הא הודיעו לו שהוא ודאי שהרי אמר מקסרין הוא ות"י דר"י לא עבד עובדא כוותיה ופריך וקסרין לאו מפירות המותרין הן ר"ל וא"כ מה קאמר שהוא ודאי והא פטורין הן מן המעשר ורבי יוסי שפיר עבד דאמר זה בא לידי מקסרין ופטור מן המעשר ומפני שני דברי' שלח לר"ג כן א' שהוא מוכשר וא' שהוא פטור מן המעשר וא"כ קשיא דמשמע אף מן הודאי פטורין ופי' בתוספות דקשיא ליה לירושלמי דלמא בהודעה שרי דע"כ לא פליגי רבנן עליה דר"י אלא בא"י ולא בח"ל ופירות המותרין ר"ל משום דמאי ולא משום וודאי וכיון שאתרוג מפירות המותרין משום דמאי דמקסרין הוא ולא מא"י א"כ בודאי שרי על ידי הודעה ועיין מהרש"א ומהר"מ מלובלין יע"ש עוד כתב מהר"מ מלובלין דצ"ל לרבנן אף דמאי אסור בא"י ע"י הודעה דאל"כ מה קאמר מפירות המותרין יע"ש רצונו לומר דלמה ליה להזכיר והלא מפירות המותרין אפי' היה אתרוג מפירות האסורין משום שמא מא"י הוא א"כ הוה ליה דמאי דפירות קסרין היה ודאי ושל א"י דמאי ומותר לשלוח אלא שאסור לשלוח אף ע"י הודעה אבל בתו"ט ראיתי בפ"ג דדמאי עלה דר"י אמר דודאי מותר ע"י הודעה אבל דמאי אף ר"י מודה דאסור ע"י הודעה דגזרינן שמא לא יודיענו ודוקא בודאי לא חיישינן דלא מישתלי לשלוח לחבירו טבל בלא הודעה אבל בדמאי חיישינן וזה שאמר ר"י מתיר בודאי ולא בדמאי ועיין בר"מ הלכות מעשר בפ"ב יעוין שם ובמקום אחר אאריך: (דף ז' ע"א) גמרא אלא מקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו מפרש"י דהראשונה הניחו בכונה כדי שיבואו בניהם אח"כ ויתגדל שמם ע"י כך ובאמת צריך להבין איך הניחו ע"ז להטעות כל העם אחריהם כדי להגדיל שמם של בניהם אבל התוס' כתבו בד"ה מקום הניחו לו אבותיו להתגדר דמן השמים עכבוהו לראשונים ולא נתנו לב על זה והטעות היה כיון דנחש הנחושת הי' ע"פ הדבור מש"ה לא בערום מן העולם והניחו מן השמים לחזקיה שהוא יבערם כו' משא"כ הך דפרק במה בהמה יע"ש: ע"ש גמרא וקסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא לעתיד לבוא והניחום כדי שיסמכו עליהם עניים בשביעית עכ"ל מפרש"י יראה דחדא מלתא הוא וה"ק הרבה כרכים כבשום עולי מצרים ולא עולי בבל דקסברי קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא לעתיד לבוא ומפני כך הניחום ולא כבשום כדי שיהו רשאים לחרוש ולזרוע באותן כרכי' כיון דלא כבשום בשניה ובטלה קדושה ראשונה והו"ו כח"ל כדי שיסמכו עניים בשביעית ליתן להם לקט כו דנהי דדין אותן כרכים כח"ל מ"מ היו נוהגין בו מדרבנן גם בחו"ל לענין תרומת דגן תירוש ויצהר כמ"ש רש"י לעיל גבי והתיר רבי את בית שאן דמעשר ירק מדרבנן ומש"ה בית שאן שרי ולא במינים שהן בא"י מן התירה יע"ש ועיין בד"ה הרבה כרכים.

ולשון וקסבר בוי"ו לא מתישב שפיר דמשמע דהוא ענין אחר אבל מפ"י הר"מ ז"ל בהלכות תרומות פ"א הלכה ה' למדתי מתוך דבריו פי' אחר בסוגיא ולדעתי הכי פירוש הרבה כרכים כבשום עולי מצרים ולא עולי בבל משום דכולן לא עלו והיו מעט אשר עלו ולכך לא כבשום הכל וקסבר ר"מ שאכל עלה של ירק מבית שאן דקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא לעתיד לבוא והניחום ר"ל ואעפ"י כן הניחום ולא פטרום מתרומה ומעשרות כדי שיסמכו עליהן עניים בשביעית ר"ל אותן הסמוכים למקומות אלו שלא כבשום שבמקומותיהם שכבשום בקדושה שניה הי' אסור לזרוע בשביעית והמקומות

שלא קדשו בקדושה שניה מותר לזרוע בשביעית והניחום בקדושת הארץ לענין תרומה: ומעשר כדי שיסמכו עניים ויהיה להם מה להתפרנס בשביעית ומש"ה הניחום בקדושה לענין מעשר ותרומה ושאר מתנות עניים שיהא נוהג וא"ת לדעת רבינו מ"ש בית שאן שהתיר רבי דאיהו סבר אפילו מודאי פטר את בית שאן לזה יש לומר מפני שרחוקי המה ואין ישראל מצויין שם בכיבוש שני ומש"ה פטור לגמרי אף מן ודאי והא דאמר הרבה כרכים כבשום עולי מצרי' ולא עולי בבל דאם כבשום ודאי דהי' נוהג בהן מעשר וכדומה דנהי דמן התורה פטורין בזמן הזה שאין כל יושביה עליה לשיטת הר"מ ז"ל פ"א מהלכות תו"מ מ"מ מדרבנן חיובא מחייבי' ואף שבית שאן ושאר מקומות לא היו מצויין שם ישראל מ"מ לא היה לרבי להתיר ומעיקרא מאי קסברי דהוה נהגו איסור אלא דהוה טעו וסברו דנתקדש' בקדוש' שניה ור"מ שאכל עלה של ירק ע"כ קים ליה דלא כבשום ומש"ה התיר את בית שאן.

ודע דרש"י סובר תרומה ומעשר בזמן הזה דאורייתא מדמחלק בין ודאי של דגן תירוש ויצהר ובין ירק דרבנן ועיין בכסף משנה בפ"א מהל' תרומות: ובתוס' בד"ה ודלמא נתן עיניו בצד זה ואכל בצד אחר כו' מעלין את המדומע עכ"ל ר"ל דסאה תרומה שנפלה למאה חולין בטל ואפ"ה צריך להרים סאה א' וליתנו לכהן משום גזל השבט וקאמר להרים בשבת שרי כיון דמותר להיות נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר אף בלא הרמה לא הוה מתקן אם מרים וקשיא להו בדמאי אמאי אין מעשרין בשבת כיון דמותר להיות נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר ות' דשאני תחילת טבל מאם נפל אח"כ סאה תרומה למאה חולין יע"ש: אמר ליה אם אי אתה חולק גוזרניעליך שלא יעברו ביך לעולם מים אף דנהר גינאי השיב לו תשובה נצחת כבר כתב מהרש"א ז"ל דה"ק ליה דאם גוזרני שלא יהא כך מים לעולם לא יהיה כמ"ש ותגזור אומר ויקם וכיון שכן אין הליכה שלך או מניעתך בחירה והליכה שלי בחירה ועדיפנא ממך ועיין במהרש"א וא"ש נמי שלא אמר גוזרני עליך שתחלוק מימך אלא שלא יעברו מים לעולם והיינו כמ"ש: דבמצוה קא עסיק ופירש"י דבעי שימור מתחלת טחינה והרקדה עכ"ל משמע כפי' הרא"ש בפכ"ש דלא בעי שיעור אלא משעת טחינה שאז מקרבין למים ומשם ואילך בעי שימור ועיין בטא"ח הלכות פסח ובחדושינו למסכת פסחים אבאר בזה: ודלמא הכי נמי חדא זימנא אלא כמשה ושיתין ריבוא עיין פירש"י והת"ח כתב בע"א דהא דאמר חלוק נמי להאי היינו מתחלה לא חלק אלא עד שיוכל לילך עד צוואר במים ולהאי דדרי חיטא עד הכתף ולטייעא עד הקרקע יע"ש וא"ש הלשון חלוק נמי להאי דבכל פעם היו המים מתמעטין משא"כ לפירש"י שהיה מתירא שלא יחזרו המים: אקלע להאי אושפיזא רמי ליה שערי לחמריה ולא אכל מהא מייתי דאין הקב"ה מביא תקלה לצדיק מחמת כ"ש השתא בהמתן של צדיקים ואף בדבר שאין אכילה פעמים שהצדיק נכשל בכך כמו דמייתי תוספות לעיל ד"ה צדיקים עצמן לא כ"ש יע"ש מ"מ מייתי ראייה מדחזינן שהקב"ה מנעו לחמור דר"פ ב"י שלא יהא לבעליה מכשול שיאכילנו דמאי מכ"ש ודאי שאין הקב"ה מביא לצדיק שום מכשול באכילת הצדיק עצמו אבל משום דלא אכל החמור אכילת איסור אין ראייה דחמור לאו בר מצות הוא כמ"ש מהרש"א ע"ב ועיין ברש"י לעיל גבי שחיטת כותי בד"ה אין דמשמע שאין הבהמה אוכלת דבר האסור לה ויש ליישב לשונו: (ע"ב) גמרא חבטינהו לא אכל נקרניהו לא אכל כתב רש"י דע"כ

חבטינהו בנפה דאל"כ מעיקרא אמאי לא אכל וכתב מהרש"א ז"ל דאין לומר דלא אכלה מעיקרא דלא היו טובים לאכילה דא"כ לא היו משמעין בזה מה דלא אכלה מעיקרא עכ"ל.

רצה לומר דלאיזה צורך הזכיר חבטינהו אלא ודאי דנמרחו ואשמעין תלמודא דלא אכלה משום מעשר. ודע דמפרש"י יראה להדיא דאי שלא נמרחו מעיקרא אמאי לא אכלה משמע דלאחר שנמרחו שפיר עבדה דלא אכלה ואמאי הא אמר ר"א בפסחים ד ט' ובדוכתי טובא דמערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה ואפילו אם נמרח אח"כ פטור מן המעשר דבראי' פני הבית לא היו ממורחין ועיין בתו' שם וב"מ דף פ"ח ע"ב ובמנחות דף ס"ז ע"ב ובתוספות שם וא"כ אמאי אמר מעיקרא אמאי לא אכלה גם אחר כך אמאי לא אכלה ואם נאמר המקח קובע למעשר והני דרמי שערי לחמריה שלקחון ר"פ ב"י ומש"ה לא קשי' ליה לרש"י ז"ל אמאי לא אכלה אח"כ כיון שהומרחו ומקח קובע אלא אמאי דלא אכלה מעיקרא קשי' ליה ועיין בר"מ הל' מעשר פ"ג הלכה ג"ד יע"ש ובכ"מ שם אלא דלפ"ז איכא למימר דחבטינהו היינו דישה והא דמעיקרא לא אכלה שלא היו טובים ואשמעין בזה טובא אף שהכניסו בשבלים לבית לצורך עצמן ולא למכור בשוק והני דרמי שערי לחמרי' מסתמא במתנה ולא במכר ומתנה לאו כמכר לענין זה ועיין בספ"ב דדמאי דהמחליף זה בזה חייב משמע הא מתנה לא וא"כ אשמעין בהא דלא אכלה אח"כ אף דהומרחו בבית למאי דמסיק בב"מ דף פ"ח ע"ב דשאני חטים ושעורים דגורן כתיבא ביה וכמ"ש התוספות במנחות דף ס"ז ע"ב ד"ה כדי שתהא בהמתו שכתבו דלמ"ד שאני חטין דגורן כתיבא ביה לא גרע מהומרחו בבית מאילו הומרחו בשדה יע"ש ולזה אשמעין כאן.

ומיהו הר"מ ז"ל בהל' מעשר פ"ג ה"ב ופ"ד הלכה א' אין סובר תי' זה דשאני חטים ושעורים והר"א ז"ל בהשגותיו סובר תי' הוא בע"א כ"ב יע"ש בכ"מ ובמ"ל מה שכתבו שם ולקמן אבאר עוד בזה בעזה"י יע"ש: עוד ראיתי להזכיר בכאן קצת בהא מלתא דשייך למעשר בר"מ פ"ג מהל' אלו הלכה ב' והשיג שם הר"א חוץ מדגן תירוש ויצהר שעשאן בגורן ומרחן דהני בגורן ויקב תלנהו רחמנא ועיין במ"ל שם ובכ"מ כתב צ"ע דלר"א אין חייב בתרומה מן התורה כ"א דגן תירוש ויצהר א"כ כי כתב דבעינן פני הבית בדגן כו' דאילו שאר פירות פטורין עכ"ל מ"ש דלר"א לא הוה שאר פירות מן התורה כ"א מדרבנן הוא אמת ויציב שכן כתב הר"מ בפ"א מהל' מעשר הלכה ט' שאין חייב מן התורה אלא דגן תירוש ויצהר אבל מ"ש הכ"מ דע"כ כי מיעט קרא דבעינן שיראה פני הבית בדגן תירוש ויצהר לא ידענא מאי קאמר דהא בהדיא מסיק בב"מ דף פ"ח ע"א כי קאמר ר' ינאי בזיתים וענבים דלאו בני גורן נינהו וכמ"ש התו' שם ד"ה כי קאמר ר"י דמיירי ברוצה לאוכלן הזיתים והענבים הוא דבעינן ראיית פני הבית דוקא והגיעו לעונת המעשרות ונגמרה מלאכתן מקודם שהכניסו לבית אבל אם דרכן לעשות מהן יין ושמן גמר מלאכתן שלהן לחוד קובע למעשר מן התורה וזה שנא' גורן ויקב וכדכתיבנא ומ"ש הר"א חוץ מדגן תירוש ויצהר שעשאן בגורן ומרחן לא קאי אלא אדגן דהא תירוש ויצהר בהדיא אמרינן בב"מ שאני זיתים וענבים דלאו בני גורן נינהו וזה שסיים דהנהו בגורן ויקב תלינהו רחמנא והיינו בדרכן ואי לאכילה בעינן לאחר גמר מלאכתן ראיית פני הבית וזה דכתיב בערתי מן הבית בענבים לאכילה מיירי: עוד ראיתי

בהא דב"מ דף פ"ח ע"ב שהקשה ממשנה דדמאי פ"א משנה ה' דהקשו אי משיפקסו אלמא דלא בעינן ראיית פני הבית והתם בהדיא תני לה בד"א במוליך למכור בשוק אבל במוליך לביתו אינו חייב עד שיביא לביתו וכמ"ש הר"מ בפ"י המשניות שם דהעיקר דאין הטבל חייב במעשר עד שיראה פני הבית והיינו בתנאי של עצמן שלא למכור דאילו למכור קובע אף בלא ראיית פני הבית מדרבנן ומן התורה אינו קובע למעשר אלא בראיית פני הבית אחר גמר מלאכתן וכל זה מתבאר ממ"ש הר"מ ספ"ג ופ"ד מהל' מעשר יע"ש וא"כ איך לא ראה הסיפא דאדרבה יש סייעתא מיניה לדר' ינאי ועיין שם בפ"י הר"ש ודבריו צ"ע לי ביותר יע"ש.

ודע דרש"י ז"ל בב"מ פ"ח ע"ב כתב הא דאמרינן חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות הרי הן בחזקת מתוקנני לית לי' הא דשאני חטין ושעורין יע"ש היינו דאי אית ליה ליכא למימר דהוה ספק דמערי' אדם על תבואתו כיון דנמרחו בבית לא גרע מאילו נמרחו בשדה דמהני כמ"ש התו' במנחות דף ס"ח ע"ב ד"ה כדי שתהא בהמתו אוכלת ומיהו קשה דלמא ההיא מיירי באותן דברים שלא שייך בהו גורן כמו זיתים וענבים וכדומה דהביאם לבית במוץ שלה דפטורים אף אח"כ ועיין פ"י במסכת פסחים דף ט' שהקשה דמאי קושי' מהא דחבר דלמא איירי בפירות שהן מדרבנן למאן דסובר שאר פירות חוץ דגן תירוש ויצהר הוה דרבנן וכן סברי התוספות ובדרבנן אתי ספק ומוציא מידי ודאי כמ"ש התוס' יע"ש ואני אומר דאף אם נאמר שאר פירות מן התורה לבד מירק כשיטת הר"ח ז"ל נמי קשה דלמא מיירי בתרומה בזמן הזה דהוה דרבנן או תרומת ח"ל דהוה בזמן הבית דרבנן ומש"ה אתי ספק ומוציא מידי וודאי ובחדושינו למס' פסחים אבאר זה ועיין במ"ל בפ"ג ופ"ד מהל' מעשר יע"ש: כתב הר"מ ז"ל בפ"ג מהל' אלו הלכה ד' הכניסן לבית קודם שנגמר מלאכתן אוכל מהן עראי נגמר מלאכתן בבית הר"ז חייב כיצד קשואין כו' עכ"ל קשה דהא פסק כר"א דמערים אדם על תבואתו ומכניסו במוץ שלה ואפ"י מרח' אח"כ פטור וכמ"ש לעיל וכמ"ש הר"מ שם הלכ' ו' מערי' אדם כו' וצ"ל כמ"ש התו' בב"מ דף פ"ח ע"ב ד"ה לא יע"ש דקשואין ודלועין דרכן לכנס לבית עם הפיק' יע"ש הן אמת שמ"ש שם בהלכה ו' מותר להערים על התבואה וזורה מעט מעט עד שאינו מתחיל לגמור הכל לא ידענא דמשמע אם זורה הרבה ביחד ועשאן כעין כרי אסור ואמאי דאם נאמר שהוא סובר כפי' הר"א וכמו שתי' בב"י שם דכל מידי דרך גורן הוא לא בעי ראיית פני הבית ובגורן לחוד מיחייב יש ליישב קצת: ובתוספות בד"ה הא אתמר עלה כו' דמחמרה אנפשיה עכ"ל חמור לא שייך במצות אלא שהקב"ה מנעו לחמור מלאכול דמאי אף שמן הדין שרי מ"מ גנאי הוא לר"פ ב"י והוא הי' מחמיר על עצמו ומש"ה מנע הקב"ה גם לחמורו ובירושלמי מסכת דמאי איתא המעשה בע"א שנגנבה חמרי' דר"פ ב"י ולא טעמה תלת יומא כלום ועיין במהרש"א ז"ל במה שכתב בהא דהלוקח לבהמה יעוין שם גמרא והאמר ר' יוחנן למה נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה שאני ר' חנינא דנפיש זכותיה עכ"ל מכחישים פירש"י שלא גזרו על זה למות והוא מת ע"י כשפים ומכחישים משמע ח"ו מתנגד דאם גזרו על האדם שיחיה מת הוא ע"י כשפים דכן הוא דאם לא גזרו עליו שימות בוודאי גזרו עליו שיחיה ואפשר דאין זה קושיא דאדם בעל בחירה הוא ויכול הוא להמית חבירו ע"י כשפים: אמרו עליו על רפב"י מימיו לא נהנה משל אחרים ומיום שעמד על דעתו לא נהנה משל אביו ר"ל

כל ימיו לא נהנה משל אחרים ומיום שעמד על דעתו אף משל אביו לא רצה להנות ממנו.

ובתוספות ד"ה גדולים צדיקים במיתתן וקשה עיין במגיני שלמה שיישב יפה דרש"י נשמר בזה יע"ש וכן עלה בדעתו לפרש: ע"ש הא דחבטינהו לא אכל פירש"י דאי לשון דישא מעיקרא אמאי לא אכלה דהא לא נתחייב במעשר קודם מירוח והנה מצינו בדמאי פרק שני פלוגתא בפירות שלא נגמרה מלאכתן למעשר אי תרומה קובע וה"ה מקח ועיין בר"מ פ"ג בהלכות מעשר ופלוגתא דר"מ וחכמים הוא ואפשר דמחמרה אנפשיה הוה: (דף ח ע"א) גמרא אמר ר' זירא אמר שמואל ליבן סכין ושחט בה שחיטתו כשירה חידודה קודם לליבונה והאיכא צדדין ביה"ש מרווח רווח מפירש"י יראה להדיא דקושית והאיכא צדדין קאי אוושט שכן כתב שהרי וושט נקובתו במשהו משום דבקנה לא איכפת לן במה ששורף צדדין דכל זמן שלא נשחט רובו מה בכך ששורף צדדין מידי דהוה אחצי קנה פגום ולאחר שחתך עוד משהו והשלימו לרובו אף ששורף בצדדין אין בכך כלום דכפסיק דמי וכן דקדק בלשונו במ"ש קודם ששחט רוב הסימנים דלאחר ששחט רוב הסימנים כשר וכל זה מתבאר ג"כ במ"ש הש"ך בי"ד סי' כ"ו יע"ש ויתבאר לקמן שוב ראיתי בפר"ח בסימן ט' שכתב בפשיטות בעוף אם תפס הקנה לבדו ושחט בסכין מלובנת שכשר וכמה שכתבנו ולפי זה יש לתמוה במה שהשמיט הרי"ף ז"ל הא דר"ז אמר שמואל וכתבו הפוסקים דטעמא מהא דלקמן דף י"ז ע"ב דבעיא סכין בדיקה אתלת רוחתא ודלא כרב יימר התם וכן הלכתא אם כן ש"מ דלית הלכתא כר"ז דביה"ש מרווח רווח ואכתי הא בעוף כשר כה"ג ולמה השמיט ועיין מ"ש לקמן בר"מ בדין טומאת צרעת ועל הר"מ ז"ל בפ"א מהל' שחיטה שכתב פסולה לא קשיא אמאי לא כתב בעוף דכשר יש לומר דסמך אמ"ש בהל' טומאת צרעת פרק ה' הלכה ב' דליבן שפוד וברזי"י מיברז חבטא קדים דהיינו חידודה קודם לליבונה אבל הרי"ף ז"ל דהשמיט הא דר' זירא בליבן סכין קשה למה השמיט הא בעוף כשר כה"ג: ודע דלפי מה שכתבו הפוסקים ובטי"ד סי' כ"א כתב ג"כ דשיעור השחיטה הוא ברוב מצומצם במדידה סגי אבל מהרי"ו פי' דברי הרי"ף ז"ל בפרק השוחט דף כ"ח ע"ב דרוב הנראה לעינים הוא רוב גמור ולא במדידה ועיין בתב"ש סי' כ"א שהאריך וכתב דמספקא לן אי בעינן מן התורה רוב הניכר או רוב מצומצם ואזלינן בטריפות לחומר' דבמשהו יותר מן חצי קנה טריפה ולענין שחיטה בעינן רוב הניכר דוקא או שנא' כמ"ש הפר"ח דמדרבנן בעינן רוב הניכר דלמא אתי למיעבד אלא פלגא יע"ש א"כ לא משכחת להאי דינא אף בעוף בסכין מלובנת דמיד ששחט רוב המשוער במדידה אח"כ שורף הצדדין לדידן דלא סבירא לן ביה"ש מרווח רווח מדמצריכינן בדיקה אתלת רוחתא ומ"מ מדרבנן לא הוה שחיטה אלא עד רוב הניכר וכיון שכן הוא שורף בצדדין קודם דהוה רובא דמינכר וטריפה כיון דלענין טריפות ברוב המשוער טריפה מן התורה וא"כ בודאי אי שחט רוב המשוער בצמצום ונפסק הגרגרת נגד מה ששחט כבר טריפה מדרבנן דהא מדרבנן צריך שחיטה עד רוב הנראה לעינים וה"ה הכא בסכין מלובנת דכן הוא ועוד לפי מה דאני גם התב"ש כתב בסי' כ"א דמש"ה מדרבנן בעינן רוב הניכר מח לא אתי למיעבד רוב מצומצם וכן כתב הפר"ח בסימן כ"א וא"כ ודאי דהכי נמי דאם שחט רוב מצומצם וניקב נגד מה ששחט כבר אסור דלמא יבואו להתיר בלא שחט אלא מחצה וניקב הוושט נגדו או הקנה ברובו וכמ"ש.

ועוד יש לנו לומר אף לענין טריפות כל שהוא יותר ממחצה טריפה דפסוקת הגרגרת ברובו היינו רוב מצומצם מ"מ לענין שחיטה בעינן מן התורה רובא דמינכר דהכי אגמרי' רחמנ' למשה שחוט רובא דוקא הניכר לעין וכדעת רי"ו שפי' דברי הרי"ף הכין דלא כר"ן ז"ל יע"ש א"כ ליתא להך דינא בסכין מלובנת בעוף וכדכתיבנא ולא דמי לשהי' במיעוט בתרא דכשר ליש מי שסובר כן דהתם א"צ בדיעבד כל הסי' אלא לכתחלה הוא דבעינן כל הסי' מש"ה כשר שהיה במיעוט בתרא משא"כ בנ"ד דרוב משוער במדידה אף דיעבד פסול מדרבנן א"כ ודאי כל ששורף הסכין בצדדין לאחר רוב המשוער במדיד' אסור מדרבנן דהא צריך לשחוט מדרבנן רוב הניכר או כמ"ש דאפשר מן התורה צריך רוב הניכר דע"כ לא קשי' לן בפ' השוחט דף כ"ט אלא ולא ק"ו הוא אם בטריפות אינו אוסר במחצה כל שכן בשחיטה שאין נותר במחצה אבל להיפך בטריפות רוב משוער ובשחיטה רוב הניכר אה"נ ומש"ה השמיט הרי"ף הא דר"ז ואל תשיבני ממ"ש בסי' כ"ג בעוף בקנה לא שייך שהי' ואמאי והא אשכוחי משכחת לה בשחט רוב מצומצם ושהי' דמדרבנן פסול דצריך שיהא רוב הניכר י"ל דהטור והש"ע סברי דבשחיטה לא בעינן אלא רוב מדוד ומש"ה למאן דמכשיר שהיי' במיעוט בתרא לא משכחת בשחיטה עם רוב הניכר אה"נ דמשכחת שהיי' בקנה בעוף וכמה שכתבנו ועיין בפרק השוחט בחדושינו ושם אבאר עוד באורך ומדברי ר"ן בחמש שיטות והרשב"א בחדושו שם בפ' השוחט גבי ואי מחצה אינו כרוב לא עבר כלום משמע דלא כמ"ש דאי מדרבנן בעינן רוב הניכר לא מיטרפא תו בשהיי' לאחר ששחט רוב מדוד בצמצום ושם אבאר בעזה"י מה שיש לעיין: עוד אבאר לך לפי מה דקיי"ל כר"י דבן ט' חי נותר בשחיטת אמו ובתנאי שלא הפריס ע"ג קרקע שאז טעון שחיטה מדרבנן ושאר טריפות אין פוסל בו אבל שחיטה ראויה בעינן כמבואר בש"ע סי' י"ג א"כ אכתי נמי בהך דינא דר"ז בליבן סכין בשוחט בן פקועה דאי אמרינן חידודה קודם לליבונה נמצא השחיטה היתה כראוי אלא ששורף בצדדין ומה בכך דלו הן ניקב הוושט אין פוסל בן פקועה דטריפות אין פוסל בו ואף במקום שחיטה ששום פוסק לא הזכיר אלא שחיטה ראויה בעינן לאפוקי שהי' או דרס משא"כ כה"ג דכשר בן פקועה משא"כ אי שורף החוד אין כאן שחיטה כלל אלא שריפת הסימנים ואסור בן פקוע' בהפריס ע"ג קרקע דטעון שחיטה מדרבנן ולא הי' לו לרי"ף להשמיט הא דר"ז והרי"ף ז"ל פסק בפ' בהמה המקשה כחכמים דר"מ בלא הפריס ע"ג"ק ובהפריס טעון מדרבנן ובפ' השוחט כ"ט אכתוב: ובתוס' בד"ה והאיכא צדדין מכאן משמע שאם ניקב הוושט נגד מה ששחט טריפה עכ"ל ובתנאי קודם רוב הוושט והעד ע"ז מדלא נקטו קנה בדבריהם אלא כמ"ש וכן דעת רש"י שכתב קודם ששחט רובן ועין י"ד סי' כ"ו בש"ך ובפר"ח: גמרא משום מכוה נידון כו' היינו כדמסיק אי חבטא קדים או הבלא קדים ומשמע ודאי חידודה קדים דאין פועל הליבון כלל דאל"כ שורף אחר החידוד והא דאמר התם דברז"ל מיברז היינו משום צדדי השפוד דאין מתרחב שם מקום המכה כן כתב הרשב"א ז"ל בחדושו יע"ש ובי"ד סימן ט' אבאר בזה: ובתוס' בד"ה מטמאים בשבוע אחד בשני סימנים כך דינו דבסוף שבוע ראשון כו' עכ"ל הנה שחין ומכוה חלוק משאר נגעים בכמה דינים דבשאר נגעים יש להם ג' סימנין שיער לבן ומחיה האמורה בתורה ופישיון ושחין ומכוה אינו כן שאין המחיה בהם סימן טומאה אלא פישיון ושיער לבן וזה שאמר שחין ומכוה מטמאים בשני סימנין ולא יותר משא"כ

בשאר נגעי עור הבשר ויש עוד בנגעי עוד הבשר אם עמד בעיניו בסוף שבוע ראשון בעי הסגר שני ובסוף הסגר שני אם בעיניו טהור אם לא בא' מג' סימנין ושחין ומכה אין בהם אלא הסגר א' שאם בסוף שבוע ראשון עמד בעיניו טהור ופישיון בתחלת הסגר ראשון אין בו סימן טומאה שאפילו פושה תחת יד הכהן אפ"ה מסגירו ושיער לבן ומחיה הן סימני טומאה אף בתחלתו מיד ועיין בפ"ג ופ"ש דנגעים ובר"מ הל' טומאת צרעת פ"א הלכה יו"ד ופ"ד הלכה ב' ופ"ה הלכה ד' יע"ש ובר"ש בפ"ה המשניות: במ' למאי נ"מ לכדתנן כו' ולא לכדתניא דמשנה היא בפ"ג דנגעים ועיין מ"ש לקמן בזה ומדמקשה למאי נ"מ ופירש"י כיון דדינן שוין מאי תיבעי לך יש להביא ראיה לדברי הר"מ ז"ל בפ"ה מהל' אלו דאם באו שחין או מכה ולא נודע לנו אם שחין הוא או מכה דטמא וכמ"ש בהל' ו' וכג"ה הכ"מ בההיא דת"כ ותוספתא הביאה הר"ש בפ"ט דנגעים דרבינו היה גורס הרי שבאו לפניך ואין יודע אם שחין או מכה טמא דאי כג"ה הר"ש טהור א"כ מה מקשה ליה למאי נ"מ הא והאי צריך למיבעי לידע איזה מהן קדים ואתי חבריה ומבטל ליה דאי לא ידעינן הי מינייהו קדים הרי הן טהורין וכמ"ש בתוספתא הרי שבאו לפניך ואין יודע אם שחין או מכה טהור אלא ודאי כג"ה הכ"מ טמא ומש"ה פריך למאי נ"מ כיון דדינן שווין ומשני לענין איצטרופי נ"מ כמו דמסיק שהיה חצי גריס שחין כו' וכדבעינן למימר לקמן: ותניא שחין ומכה בטל אחרון את הראשון עכ"ל ופירש"י ז"ל חצי גריס שחין ואח"כ נעשה מכה ואצל זה נעשה חצי גריס שחין אין מצטרפין פ"ל כן דאפילו לקולא אמרינן דמבטלין זה את זה וכל שכן לחומרא חצי גריס שחין ונעשה מכה ואצל זה עוד חצי גריס מכה דמצטרפין והא דקאמר והכא היכי דמי הוה מצי לפרושי דומיא דתוספתא דביטל אחרון את הראשון שליבן שפוד והכה ונעשה חצי גריס ולאחר זמן נעשה אצל זה חצי גריס שחין אי חבטא קדים הרי שחין ומכה ואין מצטרף ואי הבלא קדים הרי גריס שלם שחין ומדברי מהרש"א ז"ל נראה דאי הוה גריס שלם שחין או מכה ואח"כ עלה על מקצתו שחין או מכה דאין מבטל וטמא הוא כדמעיקרא ומש"ה בהך דתוספתא דביטל אחרון את הראשון שרוצה לפרש ג"כ לקולא לא משכחת ליה אלא באם ביטל מכה את השחין בעודו חצי גריס ומיהו לחומרא ודאי הוה מצי לפרושי שהיה חצי גריס שחין ואצלו חצי גריס מכה ואח"כ הכה על המכה דביטל ונעשה גריס שלם שחין אלא דרש"י רוצה לפרש אף לקולא ובאיבעי' דליבן שפוד אמר הגמרא רבותא דהכי משכחת ליה אף בהיה חצי גריס שחין ואצלו לקה בשפוד מלבנת או חבטא קדים אתי הבלא ומבטל לי' דלא היה גריס שלם שחין מעולם דמיד ההבל מבטל ליה זה תוכן כונתו אמנם לא ידענא מהיכן פשיטא ליה דאי הוה גריס שלם שחין ואח"כ עלה על מקצתו מכה דאין נ"מ בביטולו דמה בכך שהי' טמא לא יהא אלא נגע שהיה כגריס ונתמעט דטהור וה"נ דשחין ומכה אין מצטרפין ועיין בת"ח שכתב ג"כ כאן דאף דהיה גריס שלם מכה מבטל אח"כ יע"ש ודע דמה שכתבנו לעיל דהג"ה לכדתנן שוב ראיתי שג"ה הנכונה לכדתניא דאף דמשנה היא בפ"ג ופ"ט דנגעים מ"מ במשנה ראשונה לא נזכר אלא שחין ומכה מטמאין בשבוע א' ובמשנה שני' תנן שאין מצטרפין זה עם זה והיה צריך להביא ב' משניות ומש"ה הביא תוספתא אחת דקתני בה תרתי, ומ"מ לא ידענא לאיזה צורך הביא הא דשחין ומכה מטמאין בשבוע א' ואמאי לא הביא משנה דפ"ט דנגעים משלה ב' השחין ומכה אין מצטרפין זה עם זה ודי בכך וכן הא

דמביא אח"כ ותניא איזה שחין ואיזה מכוה כו' הי' יכול להביא ממשנה א' דפ"ט דנגעים יע"ש וזה יש ליישב קצת: ת"ש ליבן שפוד והכה בו נידון משום מכות אש התם דברזיי' מיברזו דהיינו חידוד עכ"ל כבר כתבנו בשם חדושי רשב"א דאף בחידוד מ"מ אח"כ בא ההבלא וא"כ בשוחט אמאי כשר ות' דשאני הכי דאיכא צדדין דאין מתרחבין כביה"ש יע"ש אבל בחידוד אין יכולת כלל בהבל לבוא ולשרוף אח"כ כן הוא תוכן כוונת דבריו ודע דר"מ ז"ל בהל' טומאת צרעת פ"ה הלכה ב' כתב וז"ל ליבן שפוד והכה בו אם היה ראשו מבורז הר"ז מכוה ואם היה ראשו חז הר"ז ספק אם שחין או מכוה והכ"מ פי' דבריו דהא דאמר דברזי' היינו שהיה ראש השפוד רחב כברזא ודאי דחבטא קדים ואח"כ ההבל וכן בסכין ודאי דחידוד של סכין קדים ומיבעיא ליה אי היה ראש השפוד חז ודק ולא כשל סכין אי הבלא קדים או חבטא יע"ש ולפי זה הא דלא הזכיר הר"מ ז"ל דאם היה ראש השפוד דק כמו סכין דחבטא קדים ואח"כ ההבל או דבר דק כמו סכין דחבטא קדים י"ל שסמך על מ"ש בפ"א מהל' שחיטה דליבן סכין ושחט בה שחיטתו כשירה דחידודה קודם לפי גי' הכ"מ שם וכן הוא גי' הר"ן ז"ל בפ"ק דחולין אלא דאכתי קשה למה השמיט דין זה בכאן לפי מ"ש דאילו היה בחידודו של סכין ודאי היה פשוט לן דחבטא קודם ואתא הבלא ומבטל ליה דהוה ליה לבאר כאן דהתם בליבן סכין דשחיטתו כשירה ע"כ דחידוד קודם לליבון ואין הליבון פועל אח"כ כלל כמ"ש הרשב"א בחדושי' והבאתיו בסמוך וכאן הוה ליה לבאר דמ"מ נידון משום מכוה דאח"כ פועל הליבון וכמו שחילק הרשב"א דצדדי המכה אין מתרחבין כמו צדדי ביה"ש ומש"ה ההבלא מבטל אח"כ להחידוד ואלולא דברי הכ"מ הייתי אומר דיש להר"מ ז"ל הוכחה דברזי' היינו שראשו עב ועגול כעין ברזא לתרץ קושית הרשב"א בחדושי' דמהא דר"ז משמע שאין הליבון פועל כלל אח"כ ושאני הכא דראשו עב ואתי אח"כ ההבל ומבטל לחבטא ומיבעיא בליבון בשפוד בחידוד שאינו דק כמו בשל סכין דודאי הליבון פועל בו אלא מיבעיא איזה מהן קדים והא דגריס בגמרא דידן דהיינו חידוד לר"מ ז"ל לא גרסינן ליה אבל לפי זה הוה א"ש הא דלא הזכיר דין דאם היה דבר דק כמו סכין דחידוד קדים דכבר הזכיר זה בפ"א מהל' שחיטה ואה"נ דלית בי' הבלא כלל אלא חבטא לחוד אבל לפי דברי הכ"מ צ"ע ודע עוד דגי' מהר"י אבוהב בפ"ה הלכה ב' ואם היה ראשו כדור כו' ונראה דהכי צריך להיות אם היה ראשו מבורז הר"ז מכוה ואם הי' כדור ר"ל עגול הר"ז ספק והוא כפי' רש"י ז"ל בגמרא ומש"ה אתיא הגי' בפ"א מהל' שחיטה ליבן סכין שחיטתו פסול' משום דצדדין אין מתרחבין והא דהשמיט בעוף בתפס הקנ' וכמ"ש הפר"ח סמך עצמו אמ"ש כאן דראשו מבורז נידון משום מכוה דצדדי המכה אין מרחיבין וה"ה צדדי ביה"ש אין מרחיבין לדידן דצריך אתלת רוחתא אבל אין לומר דמהר"י אבוהב גורס כך אם היה ראשו כדור הר"ז מכוה ואם ראשו חז הר"ז ספק דא"א להעמידה מפני כמה טעמים וא' מהן הוא דא"כ לוקמיה ההיא דליבון שפוד בעגול ולא דברזיי' מיברזו אלא כמ"ש ואין להאריך: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה סכין של ע"ג לשחוט מותר ואסור לחתוך בה בשר והקשו התוס' דאמאי מיחייב בשוחט לע"ג בשבת דקלקולו יתר על תיקונו ולא ידענא אמאי לא קשיא להו דאמאי חייב בשוחט בהמת חולין בשבת דקלקולו יתר על תיקונו כמו בכאן דמותר לשחוט בסכין של ע"ז דהקלקול יתר על תיקונו ודוחק לומר דמשוחט לא קשיא דאיכא למימר מקלקל בחבורה

חייב דאכתי למ"ד פטור אמאי חייב בשוחט בשבת ולתרוצי נמי דמלאכת מחשבת אסרה תורה.

והנה מלשון מותר משמע אף לכתחלה וכן הוא בטור יו"ד סי' י' וקמ"ב דאם לבנה בישנה דשרי אף לכתחלה כיון דקלקול יתר על תקונו והא ודאי מוכרח הוא לשיטת הרא"ש ז"ל שיתבאר בסמוך דדיעבד אף מחתך שרי וא"צ הולכת הנאה לים המלח וע"כ לכתחלה הוא דאסור ממילא מותר לשוחט הוא אף לכתחלה אבל להר"מ ז"ל בהלכות עכו"ם פ"ז הלכה י"ט דבחתך אף דיעבד אסור וכ"ש בשחט בהמה מסוכנת דאסור אף דיעבד ולא מהני הולכת הנאה לים המלח לדידיה דלטעמי' אזיל שכתב בפ' הנזכר י"ד דנטל כרכר וארג בגד ועצים ואפה פת דלא מהני הולכת הנאה לים המלח אלא ע"י תערובת שנתערב באחרים הא בעיני' אסור א"כ מצינו לומר דמותר לשחוט היינו דיעבד ואף שזה דוחק דמותר משמע לכתחלה מ"מ הרואה בכ"מ שם יראה להדיא כמ"ש שכתב אהא שכתב הר"מ סכין ששחט בה מותר דרבינו מפרש דמותר לאו היינו לכתחלה אלא דיעבד ומשמע דהיינו טעמא דלכתחלה אסור דמ"מ נהנה הוא כיון דלדידיה הוה הנאה אף שקלקולו יתר על תקונו ודיעבד מיהא שרי דלא הוה נהנה בכך מאיסורי הנאה ולא רצה לפרש דברי הר"מ דמה שכתב לכתחלה אסור משום שמנונית דאיסורא ובישנה ודיעבד מותר ע"י הדחה או קולף כמ"ש בהל' שחיטה דזה דוחק דאמאי לא ביאר רבינו בחדש' או בישנ' שלבנה באור דשריא לכתחלה ולכך מפרש דמותר היינו דיעבד ומיניה דאסור לחתוך אף דיעבד וכשיטתיה דלא מהני הולכת הנאה לים המלח ג"כ ובש"ע בס"י יו"ד כתב דאם היא חדשה מותר לכתחלה ובס"י קמ"ב סעיף ב' כתב המחבר כלשון הר"מ ז"ל בפ"ז מהל' עכו"ם ורמ"א הגיה עליו ואם לבנה או חדשה מותר לכתחלה והראה מקום לס"י יו"ד ויפה עשה דלא ליסתרן דבריו אהדדי ואף שנאמר דמ"ש בסימן קי"ב דהבהמה אסורה היינו אף דיעבד מ"מ לשון מותר משמע אף לכתחלה וכמ"ש בסמוך ועיין מה שכתב בסמוך גבי הא דפריך ותיפוק ליה משום שמנונית דאיסור כו': ע"ש גמרא ותיפוק ליה משום שמנונית דאיסורא וכתב הרא"ש ז"ל דע"כ הא דאמר ואסור לחתוך בה בשר היינו לכתחלה ולא שיאסור הבשר דיעבד כו' ותדע מדפר' ותיפוק ליה יע"ש עוד כתב דבמסוכנת לא אסרוה נמי חכמים הנאותה דיעבד ומהרש"ל ביש"ש סי' י"א הקשה עליו דאימא דקשיא ליה אהא דמותר לשחוט לכתחלה ומותר לחתוך לכתחלה ואמאי הא אסור משום שמנונית דאיסורא גם מהרש"א ז"ל הקשה עליו כך בחדושו כאן אלא שרש"ל ביש"ש הוסיף עוד דאפי' ע"ס שיקלפנו אח"כ כמ"ש הרא"ש לקמן בסכין של כותים ואפי' נאמר שהרא"ש סובר שהמקשן לא היה יכול להקשות דשמא מותר ע"ס שיקלפנו (ר"ל הא דכתב הרא"ש בסכין של גוים דאסור ע"ס שיקלפנו דלמא מישתלי היינו מדאמר לקמן השוחט בסכין של נכרים משמע דאסור לכתחלה אבל על המקשה שפיר קשה מנ"ל להקשות אימא דרבה בר אבוה סובר דלכתחלה נמי שרי ע"ס שיקלפנו כו') דא"כ ממ"נ לא מקשה מידי אי אאיסורא דלמא אשמעינן אף דרוצה ע"ס שיקלפנו אסור לכתחלה משום הנאה דע"ז ואי אהיתר נמי ע"ס שיקלפנו שרי לכתחלה וכשל עוזר ונפל העזור והעלה לבסוף דצריך הולכת הנאה לים המלח יע"ש והנה מ"ש דאיך מותר ע"ס שיקלפנו דלמא משתלי כמ"ש הרא"ש בסכין של כותים היה נראה ליישב דהכי קא קשיא ליה דאי אהיתרא פריך אימא דמיירי בסכין שאינו בן יומו או בסתם

סכין דהוה נט"ל ושרי לכתחלה ע"ס שיקלפנו אח"כ דאי נמי מישתלי לאו איסור קאכיל דנט"ל שרי דיעבד כמ"ש מהרש"ל גופא בסי' י"ב בסכין של נכרים ועיין בש"ך בסי' יו"ד בס"ק י"א יע"ש והרא"ש כתב לקמן בסכין של נכרים בידוע שהוא בת יומא הא לא"ה לא ומשמע מדבריו ג"כ דמסתמ' היא נקי' וכמו שאבאר לקמן ומש"ה הוקשה לו דלמא מיירי בסתם סכין אלא דקושית מהרש"ל תפול גם בכאן דא"כ גם אי אמרינן דשרי דיעבד דלא דמי לנטל עצים וארג בגד אכתי מה מקשה אי אאיסורא דלמא אשמעינן דלכתחלה אסור אף בסתם סכין ע"ס שיקלפנו וגם אהיתרא לא פריך כלום דשרי ע"ס שיקלפנו אח"כ כמ"ש.

הן אמת שמ"ש היש"ש דאף אי תאמר שהרא"ש היה סובר שהמקשה לא היה יכול להקשות דשמא מותר ע"ס שיקלפנו דהמעין בלשון הרא"ש בלא"ה, א"א לפרש דבריו כן שכתב וגם אי אהיתרא פריך קשה הא איצטריך לאשמעינן דבשר מותר וכח דהיתרא עדיף, טפי ממה שישמענו דלכתחלה אסור שזהו דבר פשוט עכ"ל הרי בהדיא מדבריו דלכתחלה אסור משום שמנונית ואפ"ה אשמעינן כח דהיתר דיעבד שרי ולא אסור משום לא ידבק בידך דלאו נהנה הוא אלא מקלקל בשוחט וצ"ל דסובר דשמא מותר לשחוט דיעבד קאמר וזה דוחק דליכא למימר דבאמת סובר הרא"ש ז"ל כמ"ש הר"מ בהלכות עכו"ם דהא דמותר לשחוט ע"כ דיעבד דלכתחלה וודאי אסור דמ"מ נהנה הוא כיון שהוא רוצה לשחוט וכמ"ש הכ"מ שם והבאתיו לעיל וא"כ הוקשה לו שפיר הא ליתא דע"כ לדידי' לכתחלה שרי כיון דמסיק דמחתך לכתחלה אסור ולא דיעבד דלא דמי לנטל כרכר וארג בגד א"כ ע"כ מותר הא דקאמר מותר לשחוט לכתחלה הוא ואם כן מאי קא קשיא ליה וכדכתיבנא ודע דהש"ך ז"ל בסי' יו"ד ס"ק ה' כתב דהרא"ש ז"ל נמי לענין שאין נאסר כולו קאמר אבל לענין שכר הסכין מודה לרשב"א דצריך יע"ש א"כ י"ל דאסור לחתוך עד שיוליך הנאה לים המלח אף דיעבד ומותר לשחוט אפשר דיעבד כמו לסברת הר"מ וכמ"ש הכ"מ בפ"ד מהל' עכו"ם דמ"מ נהנה הוא במקצת אלא שהמעין ברא"ש יראת שכתב אסור לחתוך היינו לכתחלה משמע דמותר לכתחלה ג"כ וי"ל זאת בדוחק להש"ך דמ"מ בעינן הולכת הנאה לים המלח ולכתחלה היינו דיש תיקון בדיעבד.

וראיתי להתב"ש בסי' יו"ד ס"ק ה' ובספר אשל אברהם בחדושי' לחולין שהקשו על הש"ך דא"כ מאי קשיא ותיפוק לי' משום שמנונית דהא אשמעינן דיעבד צריך הולכת הנאה וכן אהיתרא יע"ש והדרא קושי' לדוכתיה עכ"ל אף שיש ליישב זאת מ"מ פריך אאיסורא איך לא הזכיר במסוכנת דצריך קליפה או הדחה בבשר כיון דיש תקנה נמי לע"ז על ידי הולכת הנאה לים המלח ובשלמא אי אסור אף דיעבד שפיר, הוקשה לרא"ש ז"ל מאי קושי' ותיפוק ליה דהתם ע"י קליפ' שרי והכא כל הבשר נאסר משא"כ אי אית תקנה ע"י הולכת הנאה לים המלח א"כ אסור דאמר ע"י תקנה ואמאי לא מזכיר תקנה משום שמנונית שיקלפנו או ידיחנו הבשר בחתך בה בשר: אמנם כן נראה לי לומר דהש"ך יפה כוון במ"ש בסימן י' ס"ק ה' דכל פלפולו של הרא"ש אינו אלא שלא לאסור הבהמה כולה אבל לענין הולכת הנאה לים המלח גם הרא"ש מודה דצריך כמו שסובר הרשב"א ז"ל והיינו במסוכנת הוא דצריך דהנאתה מרובה שאם לא היה שוחטה היה מתה וכמ"ש הרא"ש בשמעתי' דהתם הוא דצריך הולכת הנאה לים המלח הא במחתך בשר דהנאה מועטת הוא אפי' כדי שכר סכין א"צ להוליק לדעת הרא"ש ז"ל וזה שסיים

הש"ך ז"ל בס"ק ה' שצריך להוליך הנאת שכר סכין לשחיטה ולא במחתך בה בשר דהוה הנאה מועטת והרי להר"מ ז"ל נמי יש חילוק בין מסוכנת דאסור אף דיעבד ולא סגי בהולכת הנאה לים המלח ובמחתך בשר בהולכת הנאה לים המלח וכמ"ש הש"ך בי"ד סי' קמ"ב ס"ק ו' יע"ש וה"ה לשיטת הרא"ש ז"ל נמי נימא הכי דבמחתך לא צריך כלל הולכת הנא' לים המלח ובשוחט צריך.

ולפי זה א"ש הא דפריך ותיפוק ליה משום שמנונית דאיסורא ואאיסורא דלחתוך קא קשיא לי' כיון דאין איסור אלא לכתחלה ולא דיעבד א"כ מאי אריא דאסור משום דנהנה מע"ז ותיפוק לי' שמנונית דאיסורא ואהיתרא נמי קא קשיא לי' דאיך מותר לכתחלה וכמ"ש. וא"ש קושית הגמרא ומ"ש הש"ך בס"י ס"ק ה' דמודה הרא"ש להרשב"א לאו לכל מילי אלא במסוכנת דהוה הנאה מרובה ולא במחתך בה בשר ובהכי א"ש לישנא דגמרא אסור לחתוך ומותר לשחוט ורבא אמר פעמים אף שהשוחט אסור ומשמע אף דיעבד והיינו עד שיוליך הנא' לים המלח וקושי' הגמ' לרבה בר אבוא אזלא וכמו שכתבתי כאן: ובפירש"י בד"ה ותיפוק ליה משום שמנונית דאיסורא אע"ג דמקלקל הוא מ"מ אסור משום שמנונית נבילה שנבלע בסכין עכ"ל מלשון זה משמע ודאי דאהיתרא דלחתוך פריך דלכתחלה אסור משום שמנונית ולא אאיסורא דאפשר דסבירא ליה דשוחט אף דיעבד אסור במסוכנת כדעת הר"מ ז"ל בפ"ז מהל' עכו"ם או עכ"פ הולכת הנאה לים המלח בעינן כדעת הרשב"א בחדושיו בת"ה וה"ה דאסור בחותך נמי בעינן הולכת הנאה לים המלח ומש"ה לא קשיא לי' כ"א אהיתרא ומיהו אהיתרא דלשחוט ודאי דהוה מצי לפרושי דאיך שרינן לכתחלה ע"ס שיקלפנו או שידיחנו למ"ד בהדחה סגי דלמא מישתלי ומהרש"א ז"ל שכתב דבין אהיתרא ובין אאיסורא פריך לא ידענא מנא ליה זאת דלמא רש"י סובר כר"מ ז"ל או עכ"פ כרשב"א דיוליך הנאה ולא קשיא כ"א אהיתרא ולא אאיסורא.

וממ"ש רש"י שמנונית שנבלע בסכין יראה להדיא דאף בצונן דהיינו לחתוך בה בשר באטמי דקיימא לקורבני' דשרי ופריך והא שמנונית דאיסורא משמע דאף בצונן פולט מה שבלוע דהא כתב הבלוע בסכין ולא כתב מה שעל דופני הסכין ויפה פי' דאי משום זה היה יכול לומר שהודחה יפה ולא לשנויי שליבנה באור ואף אי הקושיא אהיתרא דלשחוט אימא דרבה בר אבוא סובר דבי"ש צונן ולרש"י ז"ל לשיטתיה שכתב לקמן בפ' כ"ה דף קי"א ע"ב צונן אמרי בעי הדחה אבשר קאי ולא אסכין ולפי זה אף שהסכין נקי אמרי בעי הדחת הבשר דאגב דוחקא מפליט קצת בצונן מהסכין ומ"מ מהני הדחה לצונן כיון דליכא חורפא עם דוחקא דסכינא נהי שמפליטין הסכין מ"מ אין מפליט ומבליע כאחת ועיין בחדושי הרשב"א שם בדף קי"א שכתב י"א דבצונן מפליט קצת ושם בחדושינו הארכנו יע"ש ועיין מ"ש לקמן ע"ב בתוספות ד"ה והלכתא אפילו בצונן ולשיטת התוספות לקמן דצונן אין מפליט כלל היכא דליכא חורפא וגרסי בהך דכל הבשר בעיא הדחה ואסכין קאי צריך לומר דקושית הגמ' ותיפוק אאיסור דלשחוט או אהיתרא דלשחוט דאמחתך איכא לשנויי שהודחה יפה ומש"ה כתב בו כאן בד"ה שליבנה דהא דאמר שליבנה באור כדי ליישב למ"ד ביה"ש רותח הוא משא"כ לרש מוקי הכי אף אמחתך דהלכה כמאן דאמר התם צונן בעי הדחה ואבשר קאי ואף אי הסכין נקי וכמ"ש דכן פסקו הפוסקים התם דהלכה כמ"ד בעיא הדחה יע"ש: ובתוספות בד"ה

מותר לשחוט כו' תיקון כל דהו עכ"ל כבר כתבנו בגמרא אמאי לא קשי' להו בכל שוחט אמאי חייב בשבת והא קלקולו יתר על תיקונו שוב ראיתי בתוספות פרק האורג ק"ו ע"א ד"ה כל המקלקלין פטורין שהקשו באמת השוחט בשבת אמאי מיחייב ועיין בדרישה ב"ד סימן א' ס"ק יו"ד הקשה השוחט בשבת אמאי מיחייב והביא הא דחולין ולא הא דשבת: ובד"ה שלבנה באור היינו לחתוך בה צונן כו' עכ"ל מה שיש לעיין בכאן דפעמים מזכיר הדחה ופעמים נעיצה ופעמים הגעלה ופעמים ליבון אבאר באורך ע"ב ובחדושינו לי סי' י' וסימן קכ"א אאריך בזה כי שם ביתו ועיין בחדושי הרשב"א בשמעתי: בא"ד ור"ת אומר דלא חיישינן דלמא אתרמי הכי ואפי' אתרמי ואשתמש ע"י האור סגי בהגעלה דכל מה שסופו לפלוט ע"י רותחין פולט בהגעלה ראשונה עכ"ל רצונו לומר כשאנו לוקחים סכינים מן הנכרים ואין אנו משתמשים ע"י האור אלא ע"י חמין שרי בהגעלה חדא דלא חיישינן שמא שמש הנכרי ע"י האור ועוד דא"נ כן מה בכך דאי לא יצא ע"י הגעלה אח"כ נמי כי משתמש ע"י חמין לא יוצא ודחו זה דלמא פולט מעט מעט ועיין מהר"מ מלובלין ז"ל שכוונתו דלר"ת סכינים גדולים שתשמישם ע"י האור אף כי משתמש ישראל ע"י חמין אין חילוק וצריך ליבון דוקא משא"כ סכינים קטנים דאף אי איתרמי ליה דאשתמש נכרי ע"י האור אפ"ה לא חשו לכך דכל מה שפולט פולט בפ"א ושמעתין איירי בסכינים גדולים ומש"ה אמר בלבנה באור כן תוכן כוונתו.

ועיין במהרש"א ז"ל שכתב דסכין טריפה דשמעתין לא קשיא להו לתוספות ותוכן כוונתו דשאני הכא כיון דלא נשתמש אלא ברותח דשחיטה דהוה כחמין סגי בהגעלה והך סכין ע"ז דנשתמש ע"י האור צריך ליבון כמו שכתבו דפולט מעט מעט אבל מהא דפסחים דמסיק ברותח אמאי הא פעמים נשתמש ע"י האור ועיין י"ד סי' קכ"א ובאו"ח סי' תנ"א ותנ"ב: ע"ב גמרא אתמר השוחט בסכין של נכרים רב אמר קולף ורבה בב"ח אמר מדיח מדאמר השוחט דיעבד כתב הרא"ש וכל הפוסקים דלכתחלה אסור ע"ס שיקלפנו דלמא מישתלי ועביד איסורא וכן לרבה בב"ח דווקא דיעבד ולא לכתחלה דלמא מישתלי ואף דבלא"ה הבשר צריך הדחה למליחה ולמ"ד לצלי לא בעי הדחה א"ש ולמ"ד אף לצלי בעי הדחה כתב הרשב"א ושאר פוסקים דמשום שמנונית צריך שפשוף גדול והנה מפני שראיתי כי רבה המבוכה ופירושים רבים אמרתי אבאר קצת ובי"ד סימן י' אבאר באורך ובכאן אכתוב כפי אשר יורוני מן השמים ואתחיל בפ"ה הלכה: הפירוש הא' הוא פירוש"י בשמעתי וכפי מה שהבין הר"ן דבריו בפרק כל הבשר דף קי"א ע"ב ואבאר הנה לפי דברי הר"ן סובר רש"י באמת דצונן אין מפליט כלל אגב דוחקא דסכינא ואם הסכין נקי אז א"צ הבשר הדחה והא דספכ"ה אמרי לה בעי הדחה משום דם בעיין של הסכין ואמרי לה לא בעי הדחה דדם מתיבש על הסכין וכן חתך צונן מתפרך ונופל ולפ"ז השוחט בסכין של גויים ע"כ באין מקונח דאי במקונח יפה ומשום בלוע הוא א"כ מ"ט דמ"ד מדיח כיון דביה"ש צונן ואינו מפליט מה שבסכין אמאי צריך הדחה כלל אלא באינו נקי מיירי וזה שפי' רש"י בד"ה צונן ומיהו הדחה בעי דנתקנח בו שמנונית שא"א בדופני הסכין בלא שמנונית הרי בהדיא דמפרש לה באין הסכין נקי כמ"ש דאי במקונח מ"ט דמ"ד מדיח למ"ד ביה"ש צונן דאין מפליט הבלוע מן הסכין.

דאי הוה פלט מן הסכין מכ"ש דכותלי ביה"ש הוה בולעין לפום סברא דהשתא וכפי שיטת הר"ן בכ"ה דף קי"א ע"ב ומסיק כאן בגמרא בג' אנפי או דפליג אי ביה"ש רותח

או דכ"ע רותח אלא דמ"ד מדיח איירי דטרידי סימנים למפלט דם לא בלעי או דכ"ע צונן היינו שאין כח בחום ביה"ש לבלוע בכותלי ביה"ש כדי קליפה, אלא אגב דוחקא דסכינא וחם קצת סובר רב דבולע ורבה בב"ח פליג ופסק רש"י כרב דמחמיר ואיכא למימר דלרש"י אין הכי נמי דאין חום ביה"ש חזק כל כך להבליע בסכין או, להפליט ממנו כלל ובשיש טוח על פניו הוא דפסק הלכה כרב דמבליע מיהת בבשר שהוא רך.

ובסכין טרפ' דפליגי בה רב אחא ורבינא והיינו בהכשרו דסכין במה נכשר לכתחלה לשחוט בו אח"כ ויש לפרש ג"כ בהנך תלתא גווני שמפרש לעיל בפלוגתא דרב ורבב"ח או דפליגי מ"ד בחמין והיינו הגעלה דביה"ש רותח ומבליע בסכין ומש"ה לא מהני הדחה בצונן ומ"ד מדיח צונן הוא ולפ"ז פליגי אף לחתוך בה רותח אח"כ או דלכ"ע ביה"ש רותח פליגי אגב דטרידי למפלט דם ודווקא לשחוט בה מכאן ולהבא הוא דפליגי אבל לחתוך בה רותח כ"ע מודים דבעי הגעלה או דכ"ע ביה"ש צונן ומ"ד בחמין אגב דוחקא וחם קצת בולע כו' ופליגי נמי בלחתוך בה רותח אח"כ דשרי בהדחת צונן לחד מינייהו משום דלא בלע הסכין כלל וכאן פסק הגמרא הלכתא בצונן משום דלענין זה ביה"ש צונן וודאי דאין מבליע בסכין שהוא קשה וה"ה דאין מפליט מן הסכין שהוא קשה והא דאסור לעיל כרב משום איסור בעין שעל הסכין שאין מקונח יפה כמ"ש בד"ה צונן כו' והבאתיו בסמוך ולפי זה הא דאמר שמואל לקמן בפכ"ה דף קי"א ע"ב סכין ששחט בה אסור לחתוך רותח הכי הלכתא משום דם בעין שעל הסכין הוא ומש"ה פ"י צונן אמרי לה בעי הדחה אצונן קאי ור"ל אי חתך צונן בסכין בלא הדחת הסכין אותו צונן בעי הדחה דאי אסכין גם לחתוך רותח מהני הדחת הסכין דאין חום ביה"ש מבליע בסכין וכמ"ש כאן דהלכתא בצונן ומ"ש רש"י וחד אמר בצונן קסבר ביה"ש צונן ולא בלע נתחמם היינו או דביה"ש צונן ומ"ד בחמין קסבר ביה"ש רותח או אגב דוחקא והא דלא פ"י ג"כ דמ"ד בצונן מפני טרדת הסימנים חזא דמשמע מ"ד בצונן אף לחתוך בה רותח ועוד דמש"ה לא פירש כן דהא דמסיק והלכתא אפ"י בצונן ולעיל לא פסק כן וע"כ כמו שחילק הוא ז"ל ואי מטעמא דטרדת הסימנים בוודאי אין חילוק בין הך דהכא ובין הא דלעיל ואמאי לא פסק ג"כ בהא דלעיל דמדיח אלא ודאי דהך אוקמתא הוא האמת או דפליגי אי ביה"ש רותח או אגב דוחקא כו' ואיך שהי' למ"ד בצונן דביה"ש צונן ולא בלע ג"כ אגב דוחקא ומש"ה פסק הלכתא כן ולעיל פסק לחומרא ג"כ דטרדת הסימנים אין מועיל לענין השמנונית ודווקא לגבי דם אמרינן אידי דטריד לא בלע דם ומש"ה בפכ"ה אמר אסור לחתוך רותח הא לשחוט שרי אף בלא קנוח כלל משום טרדת הסימנים והא דהוה אמר מתחלה למ"ד בצונן אגב דטרידי היינו משום שהם שופעין הרבה דם לא בלעי אפילו שמנונית וכה"ג גבי כבד אוסרת ואינה נאסרת בפכ"ה דף ק"י יע"ש ומיהו להלכה לא קיי"ל כן אלא דאסור בסכין של גוים ולפ"ז אי חילוק כלל בין סכין טריפה לשל גוים דבין בזה ובין בזה לכתחלה סגי בהדחת הסכין או בנעיצה עשרה פעמים וכמו שאבאר בתוס' ד"ה והלכתא אלא אי איתרמי דשחט בלא הדחת הסכין הלכה כרב דאמר קולף.

וא"ש נמי הא דלא נקיט פלוגתא דרב אחא ורבינא בהכשרו דסכין לכתחלה בסכין של נכרים לרב בחמין או בליבון ולרבב"ח מדיח בצונן או נעיצה עכ"פ מהני אלא דכ"ע מודים דאם מדיח יפה או נעיצה עשרה פעמים עד שאין שום ממשות בעין עליו שרי לכ"ע דאין חום ביה"ש חזק להפליט הבלוע מן הסכין אלא בשחט בה באין מקונח הואיל

ובשר רך לבלוע בהא פליגי מ"ד קולף ומ"ד מדיח וכן רב אחא ורבינא פליגי לכתחלה בהכשרו דסכין מר סובר בהגעלה ומר סבר הדחה בצונן סגי ומיהו אי לא הודחה תחילה אפשר דכ"ע מודים לרב דקולף דלענין זה ביה"ש רותח שבשר רך הוא לבלוע מן בעין שעל הסכין ומיהו הוה מלי לפלוגי במקונחת יפה ושקט בה חד אמר קולף וחד אמר מדיח אלא דלא בעי הדחה אם הוא מקונח לפי שיטה זו והוה צריך להאריך ולכך אמר בקצרה סכין טריפה מה הכשירו דסתם סכין אין מקונח יפה או דבא לאשמעינן דסגי בהדחה דלא צריך נעיצה כמ"ש התוס' ד"ה והלכתא.

והיינו אף לכתחלה סגי בהדחה וא"צ נעיצה ובי"ד סי' יו"ד אכתוב מזה ומ"ש רש"י לקמן בשמעתין אהא דמ"ד בחמין משום שמנונית דאיסורא אבל משום דם ליכא שהסכין קשה ואין דם נבלע בו רצה לומר דדם משרק שריק במליחה בכלי מנוקב וה"ה הכא בחום ביה"ש דמשרק שריק וה"ה דהוה מצי לפרושי דמ"ש"ה לא חייש אבליעת דם דאגב דטרידי למפלט דם דידהו בוודאי לא בלעי דמא ואפשר דכתב כן אף לחתוך רותח לא חיישינן לבליעת דם בסכין דדם משרק שריק, ולפי זה מ"ש רש"י בפכ"ה דף קי"א צונן אמרי לה בעי הדחה אצונן בלא"ה א"ש כפי הבנת הר"ן דא"נ שמואל הוה סבר כמ"ד ובכאן בחמין דחום ביה"ש חזק שמבליע בסכין וה"ה להפליט מן הסכין אפ"ה ע"כ אצונן קאי דאי אסכין אף לחתוך בה רותח סגי בהדחה מן דם שעל פניו דדם משרק שריק ואינו נבלע בסכין כמו במליחה בכלי מנוקב דשרי למלוח בה כמה פעמים ואף להניח בה רותח שרי דמא משרק שריק בכלי מנוקב וה"ה בסכין ועיין י"ד סימן ס"ט וע"א ובפכ"ה בחדושנו מ"ש שם בעזה"י ואין צורך למ"ש הר"ן דמשום דפסקינן כאן כרבינא לקולא דבהדחה סגי דאף א"ת דלא סגי בהדחה מ"מ בסכין כשירה וודאי דסגי בהדחה וכמ"ש רש"י כאן דמא משרק שריק ואף לחתוך בה רותח שרי בהדחה וכדכתיבנא: הן אמת שדברי הר"ן ז"ל דפכ"ה נפלאו ממני ולא ידענא איך יאמר זאת דהא רש"י כתב שם בהדיא דף קי"א ד"ה סכין ששחט בה אידי דביה"ש רותח בולע הסכין וחוזר ופולט הרי בהדיא שפירש דברי שמואל אף בהדחה אסור מטעם דביה"ש רותח ובולע סכין וחוזר ופולט יראה בהדיא דלא משום דם בעין שעל פניו אסור לחתוך בה רותח ואעפ"י כן מותר לשחוט דאגב דטרידי למפלט לא בלעי דם והוכרח לזה משום דאסור משמע שאין לו תקנה כלל כמו בקערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח דלא מהני ודאי הדחה ה"ה כאן דלא.

מהני הדחה ועיין בחדושי רשב"א שם ובשאר פוסקים וזה ע"כ מפני שסובר ביה"ש רותח הוא וה"ה דהו"מ לפרש אגב דוחקא דסכינא ואם קצת מבליע בסכין ומש"ה אסור אף בהדחה ומש"ה צריך לפרש צונן בעי הדחה אצונן קאי דומיא דאסור לחתוך רותח משמע ודאי אף בהדחה ה"ה צונן בעי הדחה אבשר קאי ומיהו אין זה דיוק דאימא דה"ק רותח אסור לחתוך אף בהדחה וצונן אמרי בעי הדחה ומשום אמרי לא בעי הדחה נקיט נמי בעי הדחה וה"ה דהו"מ לומר סגי בהדחה אלא משום אמרי לה לא בעי הדחה ועיין בתוס' ד"ה והלכתא שמפרשים כך צונן בעי הדחה ולרותח לא מהני הדחה יע"ש ואיך שיהי' מכל מקום מוכח דלא כדברי הר"ן ז"ל בדברי רש"י ז"ל וכדכתיבנא הפירוש הב' בדברי רש"י ז"ל והוא הנכון לדעתי דרב דאמר קולף הוא אפי' בהודח הסכין או נעיצה בקרקע קשה אפ"ה קולף דחום ביה"ש רותח ומפליט מן הסכין ומבליע בכותלי ביה"ש

וכוותיה קיי"ל ומה שפי' למ"ד מדיח שהרי נתקנח בה שמנונית וא"א לדופני הסכין בלא שמנונית לאו משום דאי הוה מקונח הסכין אף הדחה לא צריך הבית השחיטה כיון דצונן הוא לא מפליט דהא בפכ"ה פירש"י צונן אמרי בעי הדחה קאי אבשר ואף שהודח הסכין צריך הבשר הדחה דומיא דאסור לחתוך רותח אף בהודח הסכין וע"ז קאי צונן כו' וגם מדאמר בעי הדחה ולא אמר סגי בהדחת הסכין כמ"ש בסמוך אלא דאבשר קאי דצונן נמי פולט קצת וכמ"ש הריטב"א בפכ"ה וכמ"ש המגיני שלמה בכאן בתוס' ד"ה והלכתא יע"ש ואם נאמר דהלכה דבעי הדחה כמ"ש הפוסקים כא"ד דבעי הדחה לא היה צריך לכתוב דא"א בלא שמנונית בדופני הסכין דמשמע משום שומן בעין הוא י"ל דלרווחא דמלתא כתב כן דא"נ הלכה כא"ד לא בעי הדחה א"ש כאן א"נ דפי' כן דלא תקשה הא סתם כלים של נכרים אינם בני יומן כקושית התוס' בד"ה השוחט ולכך כתב דסתם סכין אין מקונח יפה ולא הוה נט"ל וכמ"ש הרשב"א בחדושו ובת"ה ומש"ה צריך הדחה והא דלא פי' כן לרב י"ל דרש"י לשיטתו שפי' בפסחים דף למ"ד ע"א דרב סובר נט"ל אסור יע"ש ד"ה אמר רב קדירות בפסח ישברו רב לטעמיה כו' ובחדושינו למס' פסחים אבאר בזה וא"כ לרב לא צריך לפרש כן אבל לרבה בב"ח דוחק לו לומר דסובר נט"ל אסור ולכך פי' דמשום טוח שעל פניו הוא אבל זה אינו דאדרבה לרב אי' היה מפרש כך הוא א"ש ולא לרבה בב"ח דלדידי נט"ל נמי מיתוקמא והדחה בעינן דאף בצונן מפליט קצת לשיטת רש"י ז"ל בפכ"ה כמ"ש הריטב"א שם ובמגיני שלמה כאן דאף דנט"ל שרי דיעבד מ"מ מדיח הוה לכתחלה ונט"ל לא שרי לכתחלה ועיין מ"ש בתוס' ד"ה השוחט בסכין של נכרים הלכך מסתברא כמ"ש מקודם שפירש כן למ"ד לא בעי הדחה ולרווחא דמלתא כתב כן ורש"י אפשר דסובר כמ"ד בעי הדחה, ועיין מ"ש לקמן בסמוך בזה והא דאמר השוחט בסכין של נכרים ולא פליגי בהכשרו דסכין לרב בחמין או בליבון ועיין לעיל תוספות ד"ה שליבנה באור יע"ש ולרבה בב"ח מדיח או נעיצה ועיין בתוספות ד"ה והלכתא ובמ"ש שם בס"ד אה"נ דהוה מצי פליגי בכך דלרב לא מהני הדחה וצריך הגעלה דמ"מ מפליט הוא מה שבתוך הסכין דנהי שכתב רש"י לקמן ד"ה והלכתא שאין חום ביה"ש חזק להבליע בסכין מ"מ חזק הוא להפליט ממנו להבליע בכותלי ביה"ש וזה הפך סברת הרשב"א דלדידיה הסכין בולע מן בעין ע"י חום ביה"ש ואין מפליט ע"י חום ביה"ש וכמו שאבאר לקמן אי"ה ולרש"י הפך הוא דאין הסכין בולע ע"י חום ביה"ש ומפליט שפיר ע"י חום ביה"ש בסכין של נכרים שבלע הרבה מפליט ע"י חום ביה"ש ועיין מה שכתב התב"ש בסי' י' בס"ק י"א בד"ה אמנם יע"ש שכתב ג"כ לרש"י דמפליט ע"י חום ביה"ש ודייק לה מדכתב רש"י ד"ה והלכתא שהסכין אסורה ולא כתב שהטוח שעל הסכין אלא דכל הסכין אסורה ומפליט יע"ש והא דלא ניחא לי' לרש"י יותר לפרש כמ"ש הרשב"א דודאי סכין בולע מה שהוא בעין ע"י חום ביה"ש ואין מפליט מה שבלוע בתוכו ע"י חום ביה"ש וזה יותר נכון לכאורה ומש"ה לעיל בשחט בלא הדחה דאיכא בעין על הסכין ודאי דכותלי ביה"ש בולעין מכ"ש דסכין בדבר שהוא בעין ושאינו הכי בפלוגתא דרב אחא ורבינא דפליגי בהכשרו דסכין ובודאי הלכה כמאן דמיקל כיון דהודח הסכין אין מפליט הבלוע ע"י חום ביה"ש יש לומר דרש"י לשיטתו דהלכה כאמרי לה בעי הדחה לק' בפכ"ה ואבשר קאי ואף שצונן מפליט פורתא אגב דוחקא ובהדחה מיהא סגי וכמ"ש בשם הריטב"א ומגיני שלמה לעיל יע"ש וא"כ מ"ט פסקינן

דסגי בצונן דמ"מ מפליט הוא אח"כ מה שבלוע בצונן ובעי צונן הדחה ואסר לכתחלה דלמא משתלי וכמתני' דב"ה צורר בשר וגבינה ובלבד שלא יהיו נוגעין ופריך וכי נוגעין מה הוה ומשני הדחהמיהא בעי וכמ"ש הפוסקים דאסור לכתחלה דלמא משתלי ומש"ה פ"י דמש"ה פסקינן כאן דמדיח הסכין דאין הסכין בולע ע"י חום ביה"ש.

אלא דקשה לפי זה איך אמר שמואל התם דאסור לחתוך רותח אף בהדחה וצונן הדחת בשר בעינן והא לא בלע כלל שוב ראיתי לרשב"א בכאן שהקשה קושי' זו על רש"י יע"ש ועוד הקשה אף אי ביה"ש רותח הא דם משרק שריק וצ"ל לרש"י דשמואל ליתא מכח הלכתא דכאן דאין חום ביה"ש מבליע בסכין של שחיטה ומכ"ש צונן דלא בעי הדחת בשר אבל בהא הלכתא כא"ד בעי הדחה היינו בסכין שבלע איסור ע"י רותח ע"י האש דצונן בעי הדחה וכדכתיבנא ועיין מ"ש לעיל ע"א בד"ה ותיפוק ליה משום שמנונית דאיסורא שנבלע בסכין משמע דבצונן נמי מפליט קצת וכמ"ש הריטב"א בחדושו בפכ"ה דף קי"א ע"ב יעוין שם היטב: הפירוש הג' הוא פ"י הרשב"א בחדושו ובת"ה והוא דכאן מיירי בשוחט בסכין של גוים שאינו מקונח יפה ומשום טוח שעל פניו הוא דבעי קליפה ולא משום שפולט דחום ביה"ש אין חזק כ"כ להפליט הבלוע אלא מה שהוא בעין בולע ע"י חום ביה"ש בסכין וכ"ש בכותלי ביה"ש שבולעין מה שהוא בעין מסכין ע"י חום ביה"ש שהם רכים לבלוע יותר מן הסכין שהוא קשה ולפי זה רב ורבה בב"ח פליגי באינו מקונח יפה הא במקונח יפה שרי אף לרב דאין מפליט הבלוע ע"י חום ביה"ש ואף שכתב הרשב"א בחדושו כאן בד"ה אתמר שני תירוצים על קושיתו וא"ת סתם כלים אינן בני יומן א' דמיירי בידוע שהוא בן יומא וא' משום שמנונית בעין י"ל דה"ק דמיירי שהוא בן יומא ואף את"ל דאף בעין שעל הברזל נפגם ונהי דבשאר כלים אין נפגם מה שהוא בעין אלא הבלוע בדופני הכלי שאני ברזל דמפגים אף הטוח שעל פניו שהוא בעין וכמ"ש לקמן י"ל דמיירי בסכין בן יומא ואח"כ חזר מזה ואמר דמיירי באין בן יומא ומה שהוא בעין אין נפגם אף בסכין דומיא דשאר כלים ועיין בחדושינו לקמן בד"ה סכין טריפ' ולפי זה רב ורבה בב"ח פליגי בדיעבד דלא הודח הסכין ונתקנח יפה לרב צריך קליפה כו' אבל לכתחלה לעשות תקנה לסכין כ"ע לא פליגי דדי בהדחה דאין מפליט מה שבלוע בסכין ובסכין טריפה דפליגי בה רב אחא ורבינא בהכשרו דסכין אבל אי שחט בה בלא הדחה גם אידך מודה דצריך קליפה משום בעין שעל הסכין ובהכשרו דסכין פליגי מ"ד בחמין מחמיר יותר הוא בדבר זה מן פלוגתא דלעיל דאלו רב ורבה בב"ח מודים דהכא שרי ע"י הדחה ואיהו סובר דחום ביה"ש חזק אף להפליט הבלוע מן הסכין ולזה פסק הגמרא כאן והלכתא אפילו בצונן ולעיל לא פסק דאין חום ביה"ש חזק להפליט הבלוע אבל בעין מבליע הוא בסכין וכ"ש בב"ה"ש שהוא רך ולפי זה הא דשמואל בפכ"ה דף קי"א הלכתא הוא והדחה מיירי שהוא מלוכלך בדם אסור לחתוך רותח עד שיגעילנה דאף שידיחנה מ"מ הסכין בולע מן בעין וחוזר ופולט ברותח אבל לשחוט בה שרי דאין מפליט הבלוע א"נ אגב דטרידי סימנין למפלט לא בלעי דם והא דפריך למ"ד בחמין משום דבלע שמנונית דאיסורא אבל משום דם לא דאגב דטרידי לא בלעי ודווקא לשחוט שרי ולא לחתוך רותח וכמ"ש ובהא צונן אמרי' בעי הדחה פ"י שם הרשב"א בחדושו דאסכין קאי וכמ"ש התוס' כאן ד"ה והלכתא אבל הבשר א"צ הדחה אם הודח הסכין דאין מפליט מן הסכין כלום והא

דמ"ד מדיח משום בעין ולא משום שמפליט הבלוע והא דכתב הרשב"א בת"י ראשון וי"ל דמיירי בידוע שהוא בן יומא היינו דהיה סובר אף הטוח שהוא בעין נפגם בברזל וכמ"ש בסמוך דאל"כ מ"ט דמ"ד מדיח ולמה צריך להדיח ביה"ש דאין לומר דסובר דאף בצונן מפליט מה שבלוע בסכין דא"כ אמאי לא פ"י שם בפכ"ה אמרי בעי הדחה אבשר קאי וכפירש"י שם ועיין מה שאכתוב בתוס' ד"ה והלכתא אפ"י בצונן ודע דאיכא למימר בבן יומא מפליט ואף שהסכין נקי ומ"ד מדיח דמ"מ מפליט קצת אף דביה"ש צונן לאו צונן גמור אלא חם קצת ובצונן גמור ודאי אין סברא שיפליט ומש"ה מיאן הרשב"א בפ"י רש"י בפכ"ה ומ"מ היותר נכון כמ"ש בתחלה דלרשב"א אין חום ביה"ש מפליט כלל מה שבלוע וכמ"ש בחדושו כן בשמעתין בד"ה סכין טריפה ומש"ה מחלק בין סכין טריפה ובין סכין של נכרים דביה"ש אין מפליט הבלוע והא דכתב הטור, בס"י ק"ה דחום ביה"ש מפליט להרשב"א יעוין שם היטב היינו שמפליט מן בעין לסכין לבלוע בה ועיין בתב"ש ס"י יו"ד מ"ש באורך: הפירוש הד' הוא פירוש הרא"ש ז"ל בשמעתין וצריך לבאר דבריו כי היכי דלא לסתרו דבריו אהדדי וזה שהוא ל כתב דמיירי בידוע שהסכין בן יומא דסתם כלים אינן בן יומא ולא בעי לא קליפה ולא הדחה ויש לפרש בו פירוש א' דסובר דגם הטוח שעל פניו נפגם בברזל באין בן יומא כמ"ש משמרת הבית ובדק הבית דלא כמ"ש הרשב"א בחדושו דבעין אין נפגם או דכתב כן בסכין נקי או דכמו דסתם כלים אין בני יומן ה"ה דהם נקיים ולזה כתב דמיירי בידוע שהוא בן יומא ומסתמא כל שהוא בן יומא אין מקונח ג"כ ומכל אלו הפירושים אין נראה לפרש בדבריו אלא הפ"י הא' והוא דטוח שעל פניו נמי נפגם בברזל כו' כיון דמשהו הוה דאי בנקי מיירי א"כ מ"ט דמ"ד מדיח ביה"ש כיון דביה"ש צונן הוא דאין לומר דמ"מ פולט מהסכין ע"י דוחקא דסכינא כ"ש שהסימנין שהן רכין דבולעין והיה לאסור כ"ק דהא איהו ז"ל סובר לקמן בפכ"ה צונן בעי הדחה אסכין קאי דלא כרש"י ומסתמא אית ליה צונן בהדחה סגי דהיינו הדחת סכין דלא מפליט כלום מסכין ומסתברא דאית ליה כסברא החיצונה כל שאין ביה"ש בולע כ"ש שאין הסכין מפליט וכדכתיבנא גם פ"י השני ושלישי לא מסתבר דא"כ אמאי לא אוקמי' באין ידוע שהוא בן יומא וידוע שיש טוח על פניו ובהא פליגי דלרב קולף כו' אלא ודאי משמע דבאין בן יומא גם הטוח שעל פניו נפגם ולהכי לא אשכח פתרי לאוקמיה אלא בידוע שהוא בן יומא וממ"ש דבאין בן יומא א"צ לא קליפה ולא הדחה ר"ל לרב קליפה ולרבה בב"ח הדחת ביה"ש תראה בפ"י דסבירא ליה ז"ל דבאין בן יומא א"צ הדחת ביה"ש ואף דנט"ל אסור לכתחלה זה הוה דיעבד מה שצריך להדיח שפשוף יתירא כמ"ש הפוסקים ז"ל וזה דלא כמ"ש הסמ"ג בדברי הר"מ ז"ל שפסק כרבה בב"ח דמוקי פלוגתייהו באין בן יומא ואפ"ה מדיח.

דזה הוה לכתחלה והרא"ש מיאן בזה ועיין מ"ש לקמן על מ"ש בס' אשל אברהם על מ"ש הש"ך בי"ד ס"י י' יע"ש ודוחק גדול לומר דה"ק דבאין בן יומא לא בעי קליפה דיעבד ולא הדחת סכין דלכתחלה ודאי הדחת סכין דבעינן דנט"ל לכתחלה אסור ומ"מ הדחה הוה מהני לסכין לכתחלה דסובר כמ"ש בפ"י רש"י בפ"י הא' דשאני הא דסכין טריפה שאין מבליע בסכין ולעיל משום טוח שעל פניו הוא דבעינן קולף דכותלי ביה"ש רכין ובולעין כ"ק מבעין אבל ודאי כמו שאין הסכין פולט ע"י חום ביה"ש כמו כן אינו מפליט, ע"י חומו והדחה מהני לסכין ומש"ה אי הוה אינו בן יומא לא הוה צריך לכתחלה

אלא ע"ס שיקלפנו אח"כ דאי נמי מישתלי לאו איסור קעביד דנט"ל שרי דיעבד דאין זה סובל לפרש כלל דבריו כן וע"כ דסובר דאי חתך בסכין שאינו בן יומא אף הדחה א"צ ואם היינו אומרים דסתם כלים כמו שהן אין בן יומא כמו, כן הן נקיים ובבן יומא מסתמא אינן נקיים כמ"ש בספר.

אשל אברהם בשמעתין הוה א"ש דלא בעי הדחה דמסתמא נקי הוא ואין מפליט מה שבלוע בסכין למ"ד ביה"ש צונן הוא כ"ש סכין שהוא קשה שאין מפליט מה שבתוכו לחוץ בצונן ומש"ה לא בעי הדחה ועיין: והנה בהא דפסק הלכתא אפילו בצונן הביא דברי רש"י ממש ויש לפרש כמו לרש"י אמנם זה קשיא שכתב וזה לשונו והא דפליגי בסכין טריפה היינו לשחוט בה אבל לחתוך בה רותח אפי' שחט כשירה אסור כדאמרינן בפכ"ה כו' ואסכין קאי אבל לשחוט מותר דטרידי ומשרק עכ"ל צ"ע כיון דפסק הלכתא אפילו בצונן ואיתא נמי לדרב וכפירש"י דסכין קשה הוא לבלוע ולא בלע מחום ביה"ש ודאי דליתא לדשמואל התם דאמר אף בהודח הסכין אסור לחתוך רותח והא לא בלע הסכין מחום ביה"ש ומ"ש בלשחוט דפליגי ופסקינן נמי הלכתא דשרי ע"י הדחת הסכין וברותח אסור דאי משום דטרידי ולא בלעי שמנונית א"כ בסכין נכרים נמי ועוד דהא כתב טעמא כרש"י דאין הסכין בולע מחום ביה"ש והא ודאי קשיא ובשלמא להרשב"א איתא לכולהו לדרב משום בעין שעל הסכין מבליע בביה"ש אח"כ וסכין טריפה שהסכין בלע מבעין מ"מ אין מפליט הבלוע דחום ביה"ש אין עושה אלא שמבליע בעין ואסור לחתוך רותח דע"י רתיחה ממש מפליט הבלוע בסכין שבלע הסכין מבעין שמנונית טריפה או דם בכשירה אבל לרא"ש שכתב דברי רש"י ונהי דה"פ דלעיל איסור בעין הוא, מה שטוח על פני הסכין ואין מפליט ומבליע בסכין שהוא קשה מ"מ אמאי ברותח לא מהני הדחה.

והיה נראה לומר דה"ק דודאי בפעם אחת ששחט טריפה אין חום ביה"ש חזק לבלוע בסכין ומש"ה שרי בהדחה אבל לחתוך רותח ירצה בסכין של שחיטה דהוה רגיל ותשמישו בכך ודאי דבולע ע"י חום ביה"ש כיון דתדיר הוא ומש"ה אסור לחתוך רותח בסכין של שחיטה משום שבולע שתשמישו תדיר ופלט ברותח משא"כ לשחוט ודאי דשרי דאי משום דם שבלע הסכין אפי' מלוכלך שרי דאגב דטרידי לא בלעי דם או דיוצא אגב מליחה או דמשריק שריק מצואר בהמה ואי משום טריפה אינו רגיל ובאקראי הוא ובפ"א אינו בולע משא"כ בסכין נכרים א"פ"א אין מפליט ומבליע בסכין מ"מ כותלי ביה"ש דרכין הם בלעי אפילו בזימנא חדא ששחט בולעין בעין או כפי' השני שכתבנו ברש"י ז"ל דסכין שבלע הרבה והוה שבע פולט אף ע"י חום ביה"ש ועיין בתב"ש סימן יו"ד ס"ק י"א ד"ה אמנם יע"ש באורך ובהכי א"ש ההיא דכ"ה קי"א ע"ב דרותח אסור לחתוך דסכין בולע שתשמישו תדיר ובולע מדם ע"י חום ביה"ש וחילוק זה בין באקראי או רגיל בכך חילקו הפוסקים בכמה גווני ע"ש בסימן יו"ד באחרונים וה"נ בנ"ד ועיין בספר אשל אברהם מ"ש ג"כ לחלק בין אקראי במ"ש רש"י דשאני סכין שהוא קשה יע"ש.

ואי קשיא אם כן דההיא דפרק כל הבשר איירי ברגיל דהיינו סכין של שחיטה ששוחט בה תמיד אם כן בצונן אמרי לה בעי הדחה ואסכין קאי כמ"ש הרא"ש בהדיא כאן ואמאי

והא בעינן נעיצה עשרה פעמים בקרקע קשה כמו שחילק הרא"ש כאן בשמעתין דההיא דע"ז דף ע"ה דבעי נעיצה בצונן ברגיל בכך וכ"ת דהתם ע"י חום גמור ושאני ביה"ש הא כתב דמש"ה בסכין טריפה סגי בהדחה באקראי הוא משמע אי הוה רגיל בכך אף ע"י חום ביה"ש צריך נעיצה י"ל דשאני הכא דאיסורא משום שמנונית הוא דיש לחלק בין רגיל בכך או לאו אבל לענין דם דמשרק שריק מש"ה אף ברגיל בכך סגי בהדחה לחתוך בה צונן כיון דאין איסור אלא משום דם ומשרק שריק.

ועיין תוס' ד"ה והלכתא ובי"ד סימן יו"ד בש"ך ס"ק ט"ו ויע"ש היטב. עוד י"ל דמ"ש רש"י וכן הרא"ש שהביא דברי רש"י דאין חום ביה"ש חזק לבלוע בסכין היינו דאין מבליע כ"כ הרבה בסכין אלא מעט ואין כח בחום ביה"ש לפלוט אותו המעט משא"כ לעיל בסכין טריפה שבלע ע"י רתיחת אש הרבה פולט הוא אח"כ בקל ע"י חום ביה"ש ואף בסכין נקי דינא הכי ומש"ה כתב שפיר דווקא לשחוט פליגי משום דאין חום ביה"ש מפליט מה שבלוע בסכין מעט מה שבלע ע"י חום ביה"ש משא"כ לעיל בסכין של נכרים וזה כפי' השני שכתבנו בדברי רש"י ז"ל.

עיין בתב"ש סימן יו"ד ס"ק י"א בד"ה אמנם יע"ש באורך והא דכתב רש"י לא איתסר בבליעה זו אבשר קאי דאסכין הו"ל לומר דלא איתסרה ומיהו אח"כ כתב וקשה הוא לבלוע וברא"ש כתב וקשה הוא לבלוע יש ליישב שפיר כמ"ש ולפ"ז לשחוט שרי בסכין טריפה ולחתוך בה רותח אסור אף בשחט בה פ"א ואיתא לכולהו לדרב ולדרבינא לקולא ואיתא נמי להא דאמר שמואל בפרק כל הבשר דאסור לחתוך בה רותח וכמה שכתבנו כאן בזה: עוד אבאר לך שמ"ש הרא"ש בשמעתין והא דפליגי אם מותר בסכין טריפה ע"י הדחה היינו לשחוט בה אבל לחתוך אסור מדכתב דפליגי משמע דלחתוך כ"ע מודים וליכא פלוגתא וסבירא להו דשמואל דאסור דנהי דביה"ש צונן הוא היינו שאין בולע אלא מעט ואותו מעט אין פולט ע"י חום ביה"ש וכמ"ש וא"כ קשה מ"ש בפכ"ה דאסור לחתוך רותח ולמ"ד ביה"ש רותח צריך הגעלה ולמ"ד ביה"ש צונן סגי בהדחה והא כאן כתב בפ"ק דלכ"ע דווקא לשחוט פליגי בה ולא לחתוך בה רותח והיינו מטעמא דכתיבנא או אפשר משום דמצטרף נמי טעמא דטרידי למ"ד בצונן ואיך שיהיה קשה ממ"ש שם למ"ש כאן ועיין בש"ך סימן יו"ד ס"ק י"ד ותבין כונתו והוא ז"ל כתב דברותח שרי דיעבד בלא הגעלה ולכתחלה צריך הגעלה ולא דיעבד ומיהו למ"ד רותח ממש צריך אף דיעבד הגעלה וז"ש הרא"ש שם בפכ"ה דלמ"ד בחמין דביה"ש רותח ואף דיעבד קאמר והא דכתב עוד שם בש"ך דבהמה טריפה ששחט בסכין דסגי בהדחה משום דזה הוה כדיעבד להגעיל בין כל בהמה ובהמה לא ידענא מה קשיא ליה דשאני לשחוט וכמ"ש לעיל בסמוך דחום ביה"ש אין מפליט כ"כ דבר מועט שנבלע בסכין משא"כ ברותח ע"י אש שהוא אסור כמ"ש ואולי שהוא ז"ל סובר ומפרש דלא תקשי מן סכין טריפה דלשחוט שרי בהדחה ולחתוך בה רותח צריך הגעלה לכתחלה ותי' דלחתוך לכתחלה צריך הגעלה לכתחלה לשיטתיה בסי' י' ס"ק י"ד ומש"ה לשחוט די בהדחה דהוה כדיעבד דאל"כ היה צריך בין כל בהמה להגעיל הסכין ומ"מ מדברי הרא"ש בשמעתין כאן משמע דלא נחית לזה לחלק בין שחיטה לרותח מטעם דהתם הוה לכתחלה וכאן דיעבד אלא כמ"ש לעיל לחלק בין שחיטה לרותח יע"ש והיינו דכתב הרא"ש דלא פליגי בלחתוך בה רותח יע"ש וכדכתיבנא: עוד כתב הרא"ש בשמעתין וז"ל אבל לחתוך בה רותח

אסור אפילו הדיחה דאף לחתוך צונן אמרי לה בעי הדחה ואמרי לה לא בעי הדחה אלא בליתא דפרסא ואסכין קאי עכ"ל הנה לכאור' יאמר בפירו' דהכי קאמר דע"כ לחתוך בה רותח לא מהני הדחה דלחתוך בה צונן אמרי דבעי הדחה הסכין ואי לחתוך רותח נמי מהני הדחה אין חילוק בין רותח לצונן אלא משמע דברותח לא מהני וכ' דאסכין קאי כפירש"י ז"ל דאבשר קאי אין הוכחה דברותח נמי מהני הדח' וה"ק כשחתך הבשר בלא הדחת הסכין אסור הרותח וצונן מהני הדחת בשר ולכך פ"י דאסכין קאי ועיין שם בפכ"ה בר"ן שכתב דמש"ה פ"י רש"י דאבשר קאי משום דלרותח נמי די בהדחת הסכין יע"ש וכבר בארנו לעיל דבריו ובחדושינו לקמן בפכ"ה אבל הש"ך ז"ל בסימן יו"ד ס"ק י"ו הקשה שלש קושיות חדא לדברי יש"ש בפכ"ה סימן נ"ט שכתב דצ"ל ברא"ש כאן ואמרי לה לא בעי, הדחה ולא בליתא דפרסא דא"כ למה נקיט הרא"ש כלל בליתא דפרסא כיון דפרסא והדחה חדא נינהו ועוד לאיזה צורך הזכיר הרא"ש ואמרי לה לא בעי הדחה דלית הלכתא כותיהו ועוד דבפכ"ה הוה למכתב זה דשם מקומו (ר"ל הא דצונן אמרי לה בעי הדחה ואמרי לה לא בעי הדחה ולא בליתא דפרסא הוה לכתבו שם בפכ"ה ולא כאן) אלא דרא"ש כתב ואסכין קאי והוקשה, לו מ"ט דמ"ד לא בעי הדחה משום דם בעין שעל הסכין ולכך כתב דאמרי לה סוברין דבליתא דפרסא מהני עכ"ל ותוכן כוונתו מפני שרא"ש פסק, מדיח וסגי הוצרך להביא הא דשמואל בפכ"ה דהלכתא הוא דלא סתרי אהדדי וכמ"ש לעיל וע"ז הוצרך להביא נמי דאסכין קאי דאי אבשר אין מוכרח משם דלרותח לא מהני הדחה אלא דמהני הדחה וכמ"ש הר"ן ז"ל לשיטתו בפ"י רש"י בפכ"ה יע"ש ועי"ז הוצרך נמי להביא הא דאמרי לה לא בעי הדחה ולפרש דבריו הראשונים שלא תקשה עליו דאי אסכין מ"ט דמ"ד לא בעי הדחה הא יש טוח דם בעין שעל הסכין וכתב דלא"ד מהני בליתא דפרסא ולדידן לא מהני בליתא דפרסא כמ"ש הש"ך שם ולעולם דאסכין קאי דבעיא בא' משמע אסכין דאל"כ בעי הו"ל אלא דקשיא ממה נתחדש לו הקושיא בדברי עצמו יותר מן פירש"י דאבשר קאי אמאי לא בעי הדחה והא נתקנח דם בעין של הסכין בצונן וכן הקשה הר"ן ז"ל ותירץ דדם מיפרך ונופל ואיך שיהיה הקושיא יותר קשה בדברי רש"י ממה שקשה אם אסכין קאי ולפי מ"ש לעיל א"ש דלרש"י בפכ"ה ודאי נמי דמפרש אבשר קאי בעי הדחה מיירי דהסכין מקונח יפה ואפ"ה פולט בצונן קצת כמ"ש הריטב"א שם ובמגיני שלמה כאן תוס' ד"ה והלכתא והבאתיו לעיל וא"כ א"ש דצונן אמרי לה לא בעי הדחה צונן אינו מפליט כלל אבל אי אסכין קאי קשה איך ס"ד דלא בעי הדחת הסכין ולזה כתב דבליתא פרסא מהני לא"ד ואין להקשות א"כ הדרא קושיא לדוכתיה דלמה לו להביא כאן אסכין קאי דא"נ אבשר ע"כ בהודח הסכין דאל"כ מ"ט דאמרי לה לא בעי הדחה י"ל דודאי הוצרך להביא הא דאסכין קאי דלשון בעיא בא' משמע אסכין כמ"ש הרשב"א בחדושי ויהתוס' ד"ה והלכתא דאי לא הביא לא הוה ראייה כלל דאימא לרותח נמי מהני הדחה ואמרי בעי הדחה אבשר קאי ואי מ"ט דאמרי לה לא בעי הדחה הוא דבליתא דפרסא מהני לסכין וע"ז הוצרך לומר דג"י בעיא בא' הוא האמת וכיון שכן ע"כ דלרותח לא מהני הדחת סכין וכמ"ש הר"ן בפכ"ה יע"ש וכיון שהביא הא הוצרך לבאר דבריו מפני שלא יקשה עליו איך ס"ד דבעיא בא' הוא האמת ואסכין קאי א"כ מ"ט דמ"ד לא בעי הדחה לזה כתב דבליתא דפרסא מהני כו' ומיניה למד הש"ך ז"ל דינו דלאמרי בעי הדחה לא אהני בליתא

דפרסא וחילק בין הא דסכין טריפה דסגי בליתא דפרסא ובין כין ששחט כשירה דלא מהני לצונן בליתא דפרסא דהתם לשחוט מהני טעמא דטרידי סימנין לפלוט מש"ה סגי בקנוח וצונן בעי הדחה דוקא ולא בליתא דפרסא.

והא דלא חילק דסכין טריפה באקראי סגי בליתא דפרסא ולא בסכין ששחט בה תמיד דמשמע ליה דלחתוך צונן אף בפ"א לא מהני אלא הדח' דווקא אבל אין לומר דהתם ע"כ בפ"א דאל"כ אמאי סגי בהדח' ולא נעיצה יפה בקרקע קשה דכבר כתבנו שאני התם דבלע שמנונית והתם בפכ"ה ליכא אלא דם כמ"ש התו' ד"ה והלכתא אפילו בצונן ועיין מ"ש לעיל מזה ויתר הדברים מה שיש לדקדק בדברי הפוסקים אבאר בי"ד סי' יו"ד: הפירוש החמישי הוא פי' הרי"ף והר"מ ז"ל בפ"ז מהלכות מ"א והוא דסבירא להו דהא דפסקינן והלכתא אפילו בצונן הוא משום דביה"ש צונן ואין הסכין בולע מן הטריפה וה"ה שאין מפליט הבלוע מן הסכין ואין לחלק כלל בין סכין טריפה לסכין של עכו"ם ומש"ה אי איתא להא דפסקינן והלכתא אפי' בצונן ע"כ ליתא להא דרב דאמר לעיל קולף כיון דביה"ש צונן וסגי בהדחה בעלמא ה"ה שאין מפליט הבלוע מן הסכין ואפשר דה"ה בעין שעל הסכין א"צ קליפה ובהדחה סגי כיון דביה"ש צונן ולית להו הני חילוקין שכתב רש"י דהבשר רך לבלוע כו' ומש"ה הוצרך לפסוק הלכתא אפי' בצונן אף דבכ"מ דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כמאן דמיקל ועיין בריש כיצד צולין מ"מ הוצרך לפסוק כאן והלכתא משום דלא נימא דרב סובר כמאן דמחמיר דאמר קולף דביה"ש רותח ומש"ה פסק הלכתא בצונן וממילא אידחו לה הא דרב.

ור"ף ז"ל שכתב בפכ"ה צונן אמרי בעי הדחה אפשר דכרש"י סובר דאבשר קאי ומיהו מיירי בלא הודח הסכין דאי בהודח אף לרותח סגי או דשאני סימנין דטרודין מהני דלא בלעי וסגי בצונן וכן לא בעינן קולף ולעולם דסכין בולע מחום ביה"ש ומש"ה ברותח אסור אף בהדחה דהדר פליט לרותח וכל זה לרי"ף ז"ל איכא למימר דלשחוט אין חילוק כלל בין סכין טריפה לשל עכו"ם ומש"ה כדפסקינן הלכתא בצונן ע"כ ממילא אידחי והיא דרב דאמר קולף והך דכ"ה או דלעולם סכין בולע מביה"ש אלא שאין מפליטין מן הסכין וה"ה שאין בולעין מן הסכין אף בעין שעל הסכין אגב דטרידי וסגי בהדחה לביה"ש או לסכין לכתחלה או דסובר כפי' רש"י ז"ל דבעיא הדחה אף בא' הוא אבשר ולא, אסכין או דאפשר דגירס' הרי"ף הנכונה בעי בלא א' ושם בדפוס א' ראיתי בפרק כ"ה ואין ראיה משם דאולי צ"ל בעי או דאין ראיה דאף באל"ף יש לפרש דאבשר קאי ומיהו במגיני שלמה בשמעתין כתב דג' רש"י בעי בלא אל"ף יע"ש.

אבל שיטת הר"מ ז"ל אי אפשר לפרש כך שהרי בפרק י"ז מהלכות אלו הלכה ז כתב הלוקח סכין מן הנכרי ורצה לאכול בה חמין או לשחוט בה צריך ליבון או משחיזה ברחיים שחט בה קודם שיטהרנה מדיח ואם קלף הר"ז משובח ואילו לענין סכין טריפה פסק שם בהלכה ח' דדי אף לכתחלה בהדחת הסכין ואמאי לעיל כתב דמלבנה ונהי שהתם ע"י אור הוה כאן לחוש לכתחלה להגעיל את הסכין אלא ודאי דיש חילוק בין סכין נכרים שבלע הרבה ובין כאן וא"כ מנא ליה דהנך פסקי סתרי אהדדי ואימא דהלכתא כרב לגבי רבה בר בר חנה והלכתא נמי בסכין טריפה דסגי ליה בהדחה והלכתא

נמי כוותיה דשמואל בפרק כל הבשר וכמ"ש: הפירוש הששי הוא פי' ר"י בר מאיר שהביאו התוספות בשמעתין בד"ה אגב דוחקא דסכינא ואבאר.

כי הוא ז"ל סובר דהא דאמר כ"ע ביה"ש צונן ומ"ד קולף אגב דוחקא דסכינא בלע היינו טוח שעל פני הסכין דסתם סכין אינו נקי ומש"ה הבשר שהוא רך בולע כ"ק מן בעין והא דפסקינן הלכתא מדיח בצונן בסכין טריפה ודאי הלכתא הוא דדוקא בשר שהוא רך בולע כ"ק מן בעין שעל הסכין אגב דוחקא דסכינא ובסכין טריפה קמיירי בהכשרו דסכין לכתחלה ומש"ה סגי בהדחה בצונן דודאי סכין לא בלע מביה"ש אגב דוחקא ואף בשר אין בולע מן הבלוע שבסכין אגב דוחקא והא דמצריך קליפה בשר שנקרו מן החלב משום חלב בעין הסכין בלע ע"י דואקא דסכינא כ"ק וכמו כן בשר שמביאין מן בית טבחים עכו"ם שחותכין בקופיץ שלהם שיש שמנונית דאיסור' בעין על הקופיץ מש"ה צריך כ"ק והיא דכ"ה דף קי"א ע"ב הלכתא הוא דסכין ששחט בה אסור לחתוך רותח בלא הדחה משום דם בעין שעל הסכין אבל בהדחה שרי דסכין אין בולע מן דם דביה"ש צונן הוא ואגב דוחקא דסכינא לא מהני אלא בבשר שהוא רך לבלוע בולע ע"י דוחקא וכמ"ש בסמוך צונן אמרי לה בעי הדחה וסגי בכך ואף דהוא פסק דאגב דוחקא בולע בצונן לגמרי מדמצריך לקלוף הבשר שנקרו מן החלב וטעמא משום בעין שאני חלב דמפעפע ונדבק כ"ק בבשר אבל דם דמשרק שריק סגי בהדחת בשר ואבשר קאי דסגי בהדחה וכפירש"י לשם בפכ"ה אבל אין לומר דאה"נ דכפירש"י לשם דאבשר קאי והודח הסכין ואפ"ה אגב דוחקא מפליט ג"כ בצונן ובהדחה מיהא סגי דא"כ ברותח נמי ליסגי בהדחת הסכין כיון דהוא סובר ביה"ש צונן וע"י דוחקא בולע מן בעין ולא מן בלוע והסכין שהוא קשה אין בולע דאל"כ אמאי פסק הלכת' בצונן בסכין טריפה דהא עכ"פ הדחת הבשר בעינן אח"כ אלא כמ"ש.

והנה מה דפסק ר"י בר מאיר דצריך לקלוף הבשר אחר ניקור דאגב דוחקא בולע נראה לי משום דסובר דהל' כרב לגבי רבה בב"ח וכמ"ש הפוסקים והרשב"א בחידושיו דרבה בב"ח הוה כתלמיד לגבי רב יע"ש וא"כ ע"כ טעמא דאגב דוחקא בלע הוא העיקר דאין לומר משום דביה"ש רותח גמור הוא כמ"ש בלשון ראשון דפליגי אי ביה"ש רותח או צונן או דכ"ע רותח ומ"ד מדיח דאגב דטרידי למפלט לא בלע קשה א"כ אמאי פסק הלכתא בסכין טריפה דמדיח ודי בכך והא ודאי הלכה כרב דביה"ש רותח וסימנין בלעי דאע"ג דטרידי היינו דלא בלעי דם אבל שמנונית בלעי סגי בסכין טריפה בהדחה דהא ודאי כיון דביה"ש רותח אין לחלק בין בשר שהוא רך ובין סכין שקשה כמו שחילק רש"י ז"ל בד"ה והלכתא דמ"ש כאן דביה"ש רותח ודאי מפליט ומבליע אף בסכין אלא ודאי דביה"ש צונן ובצונן נמי אגב דוחקא בלע הבשר שהוא רך מן בעין שעל הסכין ומש"ה בסכין טריפה בהכשרו דסכין ודאי במדיח סגי כיון דלית בעין על הסכין מפליט בצונן וה"ה בסכין של עכו"ם אי הוה מקונח יפה הוה שרי ופליגי באין מקונח לומר בקולף והלכה כוותיה מטעמא דבשר בולע אגב דוחקא כ"ק ובפכ"ה סכין ששחט אסור לחתוך רותח בלא הדחה ולשחוט שרי אף בלא הדחה איידי דטרידי לא בלעי דם ולחתוך בה צונן אמרי בעי הדחת הבשר ואמרי לא בעי דדם מיפרך ונופל וכמ"ש הר"ן ז"ל שם כפי הבנתו בדברי רש"י לשם והלכתא דהדחה בעי וסגי בכך משום דדם משרק שריק ואינו נבלע כי דוחקא כ"כ בצונן להצריך כ"ק ובזה נמי הא, דאמר סכין טריפה ח"א

בחמין וח"א בצונן ע"כ דפליגי למר ביה"ש רותח ולמר ביה"ש צונן דאי הוה ביה"ש צונן כ"ע מודים דסגי בצונן דנהי דבשר מן בעין בולע שהוא רך אבל הסכין שהוא קשה אין בולע אף מן בעין ומש"ה והלכתא בצונן משום דביה"ש צונן הוא וסגי ליה לסכין בהדחה צונן ומסיק כן להלכה וכמ"ש: ומה שהקשו התוספות מפכ"ה קי"א ע"ב צונן שחתכו בסכין כו' דאגב חורפא בלע הא דוחקא דסכינא לחוד לא מהני אומר אני די שיישב בב' פנים או דמיירי בסכין מקונח יפה ומש"ה אגב חורפא מפליט הסכין ובלע צונן הא בשאר צונן אין מפליט מן הסכין לבשר וכמ"ש בסמוך או יאמר צונן שחתכו בסכין של בשר אסור לאכלו כולו בכותח ולא מהני ביה כ"ק דדמי לקורט של חלתית דאמרינן דף ל"ט ע"א דאסור כולו וה"ה בצונן ועיין בי"ד סי' צ"ה וצ"ו מדין צונן שחתכו בסכין בשר או איסור יע"ש וא"כ אין ראייה לסתור דברי ר"י בר מאיר ז"ל אבל התו' לשיטתייהו בכל אלה ולכן ראיותיה' חזקות וכמו שאבאר כי התו' סוברין הא דאמר בפכ"ה צונן אמרי בעי הדחה אסכין קאי וא"כ בהכרח דלרותח לא מהני הדחה וכמ"ש כולן בזה וע"כ משום דסכין בלע דם מביה"ש ואי ס"ד דאף בצונן גמור בולע על ידי דוחקא א"כ שמעינן נמי דאף שהסכין קשה בולע דם אגב דוחקא כיון דסבירא לן להלכה דביה"ש צונן ואמאי סגי בסכין טריפ' בהדחה והא בלע שמנוני' מכ"ש דדם דמשרק שריק בולע כ"ש שמנונית אלא ודאי דלית' כלל וגם לא מוכח מכאן דדוקא בחם קצת ודוחקא בולע ולא צונן לגמרי וא"צ לקלוף בשר לאחר שנקרו מן חלב כו'.

וכן הביאו ראייה מפכ"ה קי"א ע"ב דוקא צונן שהוא דבר חריף בולע ע"י דוחקא דאין לומר דהתם במקונח יפה דא"כ אמאי אסור לאוכלו בכותח והא הוה נ"ט בר נ"ט דהיתר' דהתוספות לשיטתם שם שכתבו ד"ה הלכת' דגים שעלו בקערה דנתבשלו שרי וה"ה וכ"ש חורפא דצונן דלא עדיף מנתבשלו יע"ש היטב וע"כ בסכין שאין נקי מיירי ומשום טוח שעל נסכין דבלע מן בעין ולא הוה נ"ט בר נ"ט אלא ממשו של איסור וא"כ מאי ארי' צונן כל דבר צונן נמי אלא דאין בולע ע"י דוחקא דסכינא אלא ביה"ש שחם קצת ודוחקא בולע ובהכי א"ש דקאמר לאימת בלע לכי חיימ' כמ"ש התוס' בעצמם דווקא חם קצת ודוחקא בולע ולא בצונן גמור דאין בולע וגם הא דאמר צונן שחתכו בסכין של בשר אסור היינו כ"ק ולא כולו גם כדי נטילה לא בעינן ומש"ה הוקשה להם שפיר דמאי איריא צונן אפי' כל מילי נמי אלא ש"מ דוקא צונן אגב חורפא ודוחקא ועיין מ"ש בתו' בד"ה אגב דוחקא דסכינא יע"ש ועיין בע"ז דף ל"ט ע"א: וכיון שבררנו באורך שיטת כ"א ואחד בעזה"י וסלקנו כל יתידות הדרכים והרמנו כל מכשול מעתה אתחיל בפ' הלכה הזאת: בפירש"י בד"ה צונן כלומר אין חום ביה"ש חזק לבלוע כו' שא"א לדופני הסכין בלא שמנונית עכ"ל כתב כלומר אין חזק משום דודאי ביה"ש חם קצת אלא דאין חזק לבלוע דאין היד סולדת בו ומ"ד רותח סבר דטבע ביה"ש לבלוע אף בחום כל דהו דאלו בחמי האור בעינן היד סולדת בו וביה"ש אין היד סולדת בו ולא במציאות פליגי דלמר ביה"ש רותח ולמר צונן דנחזי אנן אי רותח אי צונן אלא דלרב קי"ל דטבע חום ביה"ש לבלוע בחמימות דידיה ועיין בחדושי רשב"א שכתב כה"ג בשם רבו נרו יע"ש. ומ"ש שא"א בלא שמנונית בדופני הסכין והיינו טוח שעל פניו י"ל דאף דסבירא ליה דצונן מפליט מיהא מסכין וכמ"ש בפכ"ה קי"א ע"ב אמרי בעי הדחה ואבשר קאי וכמ"ש

הריטב"א שם ומגיני שלמה בכאן דאף דהודח הסכין מפליט בצונן ובהדחה מיהא סגי לבשר מ"מ פי' כן לרווחא דמלתא דא"נ לאמרי התם לא.

בעי הדחה מ"מ משום שמנונית בעין בעי הדחה לביה"ש או דקשיא ליה דסתם סכין אין בן יומא והוה נט"ל וכרב לא רצה לפרש דאיהו ס"ל נט"ל אסור כמ"ש בפסחים אהא דקדירות בפסח ישברו ורבה בב"ח משמע דסבירא ליה כהלכתא דנט"ל שרי וסובר נמי דהדחה לא בעי כמו שסובר הרא"ש דאי בסתם סכין הדחה לא בעי דדיעבד הוא ונראה יותר כמ"ש בתחלה ובד"ה דוחקא דסכין כו' וכיון דלא אפסקא הלכתא ואיסור תורה עבדינן לחומרא ומיהו השוחט קאמר דיעבד עכ"ל יש לפרש קישור לשון רש"י ז"ל דלא תימא בסתם סכין איירי מדלא פי' בבן יומא איירי מסתמא בסתם סכין איירי וגם הטוח שעל הסכין פגום הוא באינו בן יומא דברזל מפגים מעט טוח שעל הסכין וכסברת הפוסקים שסוברים לפרש כן בדברי רא"ש ז"ל ועיין בט"ז וש"ך וב"ח בסימן יו"ד ובה' ומשמרת הבית יע"ש באורך והנה בין רב ובין רבה בב"ח סבירא להו דנט"ל שרי אלא דלכתחלה מיהא אסור ומש"ה סובר רבקולף ולא לעיכובא אלא לכתחלה ואה"נ דאי בשלו אח"כ אין אוסר השאר וכדי קליפה חשיב לכתחלה דדבר מועט הוא כקליפת השום וכ"ש רבה בב"ח דמדיח דהוה לכתחלה ומנא אמינא לה דכ"ק הוה לכתחלה ואף בנט"ל קולף דהוה דבר מועט ממ"ש הסמ"ג והביאו בס' אשל אברהם בשמעתינן כאן ליישב מ"ש הר"מ ז"ל מדיח ואם קלף הר"ז משובח דבאין בן יומא פליגי רב ורבה בב"ח ואנן קיי"ל דנט"ל שרי עכ"ל ומשמע מפשט לשונו שמ"ש הר"מ ואם קלף הר"ז משובח אף בסתם סכין איירי ואפ"ה אם קלף הר"ז משובח והיינו משום דקליפה הוא דבר מועט כקליפת השום והוה לכתחלה ולפ"ז אף אנו נאמר דאפשר דכ"ע סבירא להו דנט"ל שרי אלא דרב דאמר קולף דהוה לכתחלה ולא הפסד הוא דהוה דבר מועט ורבה בב"ח אמר מדיח דביה"ש צונן או כאינך אוקמתא ולפ"ז הוה לן למיפסק כמאן דמיקל כיון דהוה בשל סופרים דנט"ל שרי ואף לכתחלה לישרי ולזה כתב דע"כ איסור תורה הוה ומש"ה הלכה כמאן דמחמיר דאי דנט"ל א"כ אמאי אמר השוחט דיעבד ולא לכתחלה ע"ס שיקלפנו דא"נ מישתלי לאו איסורא קאכיל דנט"ל שרי דיעבד וכמ"ש הפוסקים כאן אלא וודאי דטוח שעל הסכין אין נפגם ומש"ה הלכ' כמאן דמחמיר דהוה איסור תורה ויותר נראה לפרש כמ"ש בס' אשל אברהם כה"ג דרב דאמר קולף הוא למצוה מן המובחר ודיעבד סגי בלא קליפה כלל ולא הדחה ואפשר דסובר רש"י דא"נ צריך כ"ק לכתחלה דנט"ל לכתחלה אסור מ"מ הוה גזירה לגזירה ושרי לכתחלה ע"ס שיקלפנו אח"כ אלא דכבר כתבנו דרש"י סובר דרב סובר נט"ל מן התורה אסור ואין זה מוכרח דאפשר דמדרבנן סובר דאסור ומש"ה לא הוה גזרינן לכתחלה דלמא מישתלי דהוה גזיר' לגזירה וכמ"ש ובי"ד סי' יו"ד אבאר בסתם סכין אי גזרינן לכתחלה ועיין ביש"ש בסי' י"א יע"ש: ובד"ה סכין טריפה ששחט בה טריפה משום דיש לפרש סכין של ישראל שהיא טריפה והא דלא פליגי בסכין של גוים דהתם שרי לכתחלה ע"ס שיקלפנו דא"נ מישתלי לאו איסורא קעביד דסבירא להו נט"ל שרי וסתם כלי עכו"ם אין בן יומא משא"כ בסכין ישראל די"א דלא אמרינן בישראל סתם כלים אינן בן יומא ועיין בי"ד סי' קכ"ב סעיף ז' יע"ש ובט"ז שם ומש"ה אין תקנה אם לא ע"י הגעלה תחלה ולזה כ' רש"י שאינו כן דאל"כ אמאי פסקינן הלכה בצונן דהא קיי"ל הלכה כרב לעיל היכא

שהסכין בלע ע"י חמי אור אף שהוא מקונח יפה פולט ע"י חום ביה"ש וכמ"ש לעיל בפ"י שני של רש"י וכמ"ש התב"ש בסי' יו"ד בד"ה אמנם יע"ש באורך: ובד"ה והלכתא כו' שהסכין קשה הוא אבל לעיל לא פסק מפני שהסכין אסורה והבשר רך לבלוע כבר הארכנו בזה דיש לפרש דשאני לעיל שיש טוח בעין על הסכין ובשר רך לבלוע או אף באין בעין אסור מפני שבלע הרבה ע"י רתיחת אש ופלט לביה"ש וזה נראה מדכתב שהסכין אסורה משמע שגוף הסכין ולא משום טוח שעל פניו ועיין בתב"ש בסי' יו"ד ד"ה אמנם והבאתיו בסמוך ובתו' ד"ה השוחט בסכין של נכרים כו' צ"ל שיודעין כו' דאל"כ אמאי קולף לרב עכ"ל לא הוקשה להם אלא לרב דנט"ל שרי דיעבד וזה הוה דיעבד אבל לרבה בב"ח דאמר מדיח לא קשיא דהוה לכתחלה ונט"ל אסור לכתחלה וכבר בארנו באורך ויש לפרש דבריהם דאי באין בן יומא אף הטוח נפגם אלא בבן יומא ומשום טוח ומש"ה א"ש מאן דאמר מדיח דאל"ה אמאי צריך הדחה דדוחק לומר שהם סוברים דפולט מן הסכין ואפ"ה די בהדחה כיון שהם מפרשים בפכ"ה בעיא הדחה אסכין וכמ"ש בד"ה והלכתא א"כ ודאי סברא חיצונה היא דאם יש כח להפליט מן הסכין כ"ש להבליע בבשר שהוה רך וממ"נ או דאף הדחה א"צ או דלא סגי בהדחה אלא דיראה לפרש כמ"ש ועיין בע"ז דף ס"ח ע"א בתו' ד"ה אמר רבא הלכתא שי"ל דבריהם עם מ"ש כאן: בא"ד וטעם לפגם דקאמר היינו שאין בני יומן כו' דא"כ קשי' מתני' דהתם כו' עכ"ל ר"ל הא דהתירו רבי משום דסתם כלים אינן בני יומא וסבר נט"ל שרי דיעבד ומתני' הוה אסרה משום דסברה נט"ל אסור והא דקתני שם בסיפא דף ל"ט ע"ב דבש של גוים שרי וקאמר אי משום עירובא יין משרי שרי ואי משום גיעולי גוים נט"ל שרי ואמאי אסרו בשמן מעיקרא אלא דשאני שמנונית בדבש דפוגם בו מעיקרא ומש"ה שרי משא"כ בשמן דזילפתן של כלים בבן יומא נ"ט לשבח בשמן גזרו שאין בן יומא אטו בן יומא ואף דיעבד אסור ואי הוה אמרינן דסתם כלים בן יומא הן ורבי דהתיר שמן אח"כ היינו דבשר בשמן נט"ל א"כ קשיא מתני' דאמאי שמן אסור ודבש מותר ועיין בע"ז דף ל"ו ע"א בתו' בד"ה בשלמ' דלא נחתי לחלק כמו שחילקו הכא ובחדושינו ליי"ד בסי' ק"ג אבאר בעזה"י: ובד"ה אגב דוחקא כו' תדע מדדייקינן בסמוך כו' דאגב חורפא דצנון פלט הסכין ובלע צנון עכ"ל כבר כתבנו באורך דר"י בר מאיר סובר דרב אחא ורבינא פליגי מ"ד בחמין קסבר ביה"ש רותח ומ"ד בצונן קסבר ביה"ש צונן ומש"ה בשחט כשירה א"ש ההיא שעתא היתרא דביה"ש רותח אינו אלא לבסוף דע"כ לא פליגי לעיל ואמרינן מ"ד קולף אגב דוחקא דסכינא אף דצונן משום בעין שעל הסכין אבל לפלוט מן הסכין סובר דליכא למ"ד אי ביה"ש צונן שאין הסכין פולט שהוא, קשה ומ"ש ראייה מצנון כבר כתבנו שאין ראי' או דהתם בנאסר כולו או בסכין נקי מיירי ובנקי מודה הר"י בר מאיר שהסכין שהוא קשה אין פולט, אגב דוחקא כ"א בחורפא דווקא ומה שסיימו שפלט הסכין ובלע צנון משמע מדבריהם דבסכין נקי איירי ובפכ"ה יראה מדבריהם דבסכין נקי הוה נ"ט בר נ"ט יע"ש ואולי מלת פלט לאו דוקא הוא אלא שמנונית בעין שעל הסכין דלא הוה נ"ט בר נ"ט יע"ש: ובד"ה סכין טריפה כו' לכ"ע בצונן כו' אסור לחתוך בה רותח עכ"ל מדברי תו' משמע להדיא דאף לשחוט צריך הדחה או בליטא דפרסא בין כל בהמה כשירה ג"כ ומ"ש אח"כ בסמוך אע"פ שמלוכלך בדם הרבה ר"ל והיה לנו לחוש שיבלע הסכין מדם ויפלוט אח"כ בבשר כמו דאסור לחתוך

רותח מטעם שבלע הסכין מדם ואפי' הדחה לא מהני והא דכתבו הרבה משום דקיי"ל דם משרק שריק בכל מנוקב במליחה וכאן דאסור משום דיש דם הרבה בולע הסכין וא"כ לשחוט נמי ותירצו דטרידי סימנים כו' ואפ"ה לדם בעין שעל הסכין לא מהני טעם דטרידי ומכ"ש דלא מהני ככ"פ בדם בעין ועיין ביו"ד סי' ס"ט וע"א יע"ש ויש עוד לפרש דהוקש' להם אמאי סגי הדחה והא בעי נעיצה יפה בקרקע קשה כיון דמלוכלך בדם הרבה ותשמישו תדיר לא מהני הדחה וכמ"ש אח"כ ד"ה והלכתא ולא נחתי לחלק בכאן אם משרק שריק וההיא דכ"ה יתרץ דשחט בה פ"א ומש"ה שרי לשחוט ולא בנעיצה מיירי ולר"ת הוא דהוכרחו לפרש ולקמן דיש לחלק בין דם דשריק אבל לפי תירוצם ראשון שם מיירי בשחט בה פ"א ומש"ה לחתוך בה צונן סגי בהדחה ומש"ה כתבו דלשחוט בסכין ששחט בה כשירות הרבה ודאי שרי על ידי הדחה ולא צריך נעיצה דשאני סמנין דטרידי ולא כ"כ דם מבעין ומש"ה לא בעי נעיצה כן יש לפרש דבריהם ועיין ביש"ש סימן י"ב כאן בפרקין ובתב"ש בבכ"ש בשמעתין מ"ש בזה ועיין ברא"ש שלא הביא דצריך הדחה לשחוט אח"כ ועיין ביו"ד סי' י' יע"ש ובחדושינו שם עוד אבאר מזה בעזה"י: ובד"ה הלכתא אפי' בצונן כו' דהכי באקראי בעלמא הי' ור"ת פי' כו' אלמ' קסבר ביה"ש רותח ואפ"ה לא בעי נעיצה עכ"ל.

לכאורה משמע דהאי פסקא דכ"ה א"א לקיים אם לא ביה"ש רותח מדלא מהני הדחה לסכין וכאן דאמר דמהני הדחה דפסק הלכתא בצונן משום דביה"ש צונן ולפ"ז ליתא דשמואל בפכ"ה מקמי הך דשמעתין והא התוס' בשמעתין בד"ה סכין טריפה פסקו דאסור לחתוך רותח ואין לומר התם בשחט הרבה פעמים והכא באקראי ומש"ה סגי בהדחה דא"כ אמאי סגי בהדחה והא נעיצה בעי בתדיר וע"כ התם בפ"א ששחט בה לפי סברתם ועיין מהר"מ מלובלין כאן.

והנה י"ל דאיתא להא דכ"ה וסכין בולע מבעין ואין מפליט הבלוע מחום ביה"ש כמ"ש הרשב"א בחדושו ובת"ה ומש"ה לחתוך אסור דפולט ולשחוט סגי בהדחה דחום ביה"ש אין מפליט בלוע ולעולם ביה"ש רותח הוא שבולע מן בעין סכין שהוא קשה וכ"ש כותלי ביה"ש דרכין הן אבל ר"ת שאמר ביה"ש צונן הוקשה להם מכ"ה ואי משום הא לאו קושיא הוא על ר"ת ז"ל דהוא ס"ל ביה"ש צונן היינו שאין בו כח אלא עם דוחקא דסכינא וכלישנא דאמר דכ"ה ביה"ש כולן היינו חם קצת ופסק והלכתא אפי' בצונן דכיון דאגב דוחקא דסכינא בלע סכין מבעין סגי בהדחה דע"י חם קצת ודוחקא דסכינא אין כח להפליט בלוע שבסכין וסכין של גוים בטוח שעל פניו מיירי ובולעין דופני ביה"ש מבעין וזה כסברת הרשב"א ז"ל בחדושו ולחתוך רותח ודאי אסור דפולט מה שבלע ע"י דוחקא מבעין דהיינו דם בעין ומש"ה סגי לצונן בהדחה וגם כאן פסק והלכתא בצונן ולא בעי נעיצה דביה"ש צונן הוא משא"כ אי הוה רותח גמור וודאי דאף לחתוך צונן לא סגי בהדחה וה"ה לשחוט דלא סגי אלא בהגעלה דס"ל אי רותח היינו רותח גמור ומפליט ומבליע כמו כל חמין ואף מן בלוע הוא מפליט ולית ליה אגב דטרידי לענין שמנונית וכמ"ש: ודע שמ"ש תו' דלא כפירש"י דאבשר קאי היה נראה לפרש דהא דפי' כן ולא פי' דאסכין קאי משום דסביר' ליה דהא דאמר סתם סכין ששחט בה משמע הרבה פעמים וכסתם סכין של שחיטה או דע"כ בשחט בה הרבה פעמים דאל"כ אלא פ"א אמאי אסור לחתוך רותח ואפי' הדחה לא מהני אי אסכין קאי ועוד בלא"ה אסור דומי' דקערה שמלח

בה בשר דלא מהני הדחה וכמ"ש הפוסקים והרשב"א בחדושיו שמבכ"ה ואמאי הא פסקינן כאן דסכין טריפה מהני הדחה ולא סובר החילוק שביה"ש לא מפליט הבלוע אבל מבליע בעין אלא אי מבליע ג"כ מפליט דלא כסברת הרשב"א ושאני כאן דהוה באקראי בפ"א ומש"ה אין מבליע וכותלי ביה"ש דרכין מבליע שפיר בפ"א והך דכ"ה ע"ב בסכין ששחט בה הרבה פעמים וכמה בהמות זה אחר זה ושפיר מבליע בסכין או דבפ"א בולע דבר מועט ואין בו כח לפלוט כו' ולפ"ז בעיא הדחה אבשר ולא אסכין קאי דלא מהני ליה הדחה לסכין אלא נעיצה י"פ בקרקע קשה דרגיל להשתמש תדיר וכההיא דע"ז דסכין בעי נעיצה: בא"ד וי"ל שאני התם דליכא איסורא אלא משום דם ולא בלע כו' או צונן בלא הדחה או קנוח לאמרי לה דלא בעי הדחה משו' שיש רוב דם על הסכין כמו כבדא עכ"ל הנה מ"ש דלא בלע דם דמשרק שריק מלת בלע לא יתישב שפיר דהא משום דם בעין שעל פני הסכין הוא והוה להו למימר דלא נדבק כ"כ על פני הסכין דדם שריק ומש"ה די בהדחה ולא בנעיצה ואולי שהתוס' סוברי' דנעיצה מהני להפליט מה שבקליפת הסכין וזה דעת הפרישה אליבא דרשב"א בי"ד סי' יו"ד והביאו הט"ז והש"ך דבריו יע"ש ומש"ה סובר ר"ת דרותח שבלע הרבה צריך נעיצה להפליט מקליפת הסכין ושאני דם דשריק ולא בלע הרבה ומש"ה לחתוך צונן שרי בהדחה ולא נעיצה.

ומ"ש עוד דלחתוך בה צונן צריך הדחה או קנוח לאמרי לה לא בעי הדחה משום דאי אסכין קאי כמ"ש התו' ודאי טעמא דאמרי לה לא בעי הדחה אלא קנוח דא"א להתיר בלא קנוח משום שיש דם בעין על פני הסכין מבחוץ וכמ"ש הרא"ש בשמעתינן לאמרי לא בעי הדחה אלא בליתא דפרסא וכמ"ש הש"ך בסי' י' ס"ק י"ד יע"ש ומיהו אין זה מוכרח דאיכא למימר דהתוספת כהר"ן בפכ"ה סבירא להו לאמרי לא בעי הדחה ולא בליתא דפרסא אלא קנוח כל דהו וכמ"ש הי"ש בפכ"ה בסי' נ"ט יע"ש וכן נראה מדסתמו דבריהם בזה ומ"ש שיש רוב דם על הסכין הוא טעם למה לחתוך רותח לא מהני הדחה דאי דבלע הסכין הא דם משרק שריק וע"ז כתבו דשאני דם ביה"ש שהוא הרבה מאוד ודם בעין ומש"ה בלע הסכין וצריך הגעלה לחתוך רותח ולצונן סגי בהדחה ולא צריך נעיצה דדם שריק ונופל שפיר ע"י הדחה והדחה בעי מפני דם בעין שעל הסכין ואף אי שריק היינו שלא יבלע אבל ודאי צריך הדחה מפני דם בעין שעליו אלא כמ"ש דהוא טעם לרותח למה צריך הגעלה ומש"ה בחתך בסכין צלי אצל האש דשרי כמבואר בי"ד סי' ע"ו יעוין שם וכאן אסור היינו טעמא מפני רוב דם בעין ובולע הסכין ממנו וכדכתיבנא: גמרא ולמ"ד בחמין כו' דהיתרא נמי בלע אמ"ה לאימת קא בלע לכו חיימא ההיא שעתא היתרא הוה עיין ברשב"א דה"ה למ"ד בצונן נמי קשה דהיתרא נמי ליבעי הדחה משום אמ"ה יע"ש ולשיטת רש"י דפי' אבל אבליעת דם לא חייש דסכין קשה הוא ולא סובר דטרידי למפלט דם כנראה לכאורה מדבריו ודאי למ"ד בצונן לאו דווקא סכין טריפה אלא ה"ה כשירה וה"ה למ"ש התוספות בד"ה סכין טריפה דמשמע דבעי הדחה לסכין כשירה יע"ש וכן הוא האמת אבל לרשב"א י"ל דבאמת למ"ד בצונן דוקא סכין טריפה ולא סכין כשירה דבתחילת שחיט' אין נדבק בה שמנונית דאמ"ה מפני רוב דם שעל הסכין ושריק השמנונית עם הדם ובסוף דחיימא קצת נדבק השמנונית ומש"ה בסכין טריפה צריך הדחה או קנוח יפה דהיינו בליתא דפרסא ולא קנוח כל דהו

משא"כ באמ"ה דההיא שעתא היתרא הוה בסוף שחיטה ובחדושינו לי"ד אכתוב עוד מזה בעזה"י.

ויש לומר ג"כ דרש"י מודה לסברת התוספות דמשום דם לא חיישינן דבלא"ה יש הרבה דם ולא בלע ביה"ש דטרידי לענין שלא יבלע דם ותדע שהרי בפכ"ה דף קי"א סכין ששחט אסור לחתוך רותח פירש שם רש"י דביה"ש רותח ואפ"ה לשחוט מותר דלא בלע ביה"ש דם והא דפי' דאבליעת דם לא חייש משום דמשמע ליה דסכין טריפה לחתוך בה רותח נמי קמיירי הכשר סכין דהכא ולזה כתב כך ועיין בבעל המאור מ"ש על דברי רש"י הללו.

ולפ"ז סובר ע"כ שמואל ביה"ש רותח והכא כ"ע סבירא להו ביה"ש צונן אלא אגב דוחקא בולע ומש"ה לא חייש לדם וכבר הארכנו לעיל בדברי רש"י הללו וכאן אין להאריך: ודע דהא דפריך ולמאן דאמר בחמין מפני שבלע כו' ואמאי לא קשיא לעיל לרב דאמר קולף דבית השחיטה רותח מאי איריא סכין של כותים של כשירה נמי למאי דלא אסיק אדעתיה אימת בלע לכי חיימא ואם נאמר כסברת רש"י ז"ל דסכין קשה היא לבלוע ע"י חום ביה"ש ופולט הוא שפיר משום דבלע הרבה ע"י האש בסכין של נכרים א"ש וכמ"ש בפ"ה השני של רש"י וכמ"ש התב"ש בס"י י' יע"ש ומייירי בסכין נקי ומש"ה דוקא בסכין נכרים משא"כ בסכין טריפה למ"ד בחמין דע"י חום ביה"ש בולע קשיא דהיתרא נמי ובפרש"י בד"ה א' ששחט בה כו' שישחוט בלא בדיק' עכ"ל ר"ל שישכח לבדוק קודם השחיטה ואח"כ יאבד הסכין דבסכין בדוק כשר דהעמידוהו בחזקת כשרות וכמו שאבאר לקמן ועיין בי"ד סימן י"ח סעיף י"ד יע"ש משא"כ אם ישתמש בא' חיישינן שמא פגום הוא ולית ליה חזקת כשרות ומיהו לכתחלה צריך לבדוק אף סכין בדוקה שמצניעו דפעמים מתקלקל הוא בעמידתו ועוד דכל היכא דאיכא לברורי לא סמכינן אחזקה וכההיא דריש פסחים עיין בא"ח סימן ח' סעיף י"ט ובמ"א ס"ק י"א יע"ש: ובד"ח חלבים למכור בשוק עכ"ל ירצה דוקא שמחתך חלב גופא למכור בשוק אבל מה שנקר בסכין א"צ סכין אחר לחתוך בה בשר כיון דלא מחתך בחלב להדיא ועיין ביש"ש סי' י"ג בפרקין וברא"ש בשמעתין ובחדושי רשב"א בשמעתין על מ"ש א' ששחט בה: ובד"ה ואח"כ יחתוך בשר וישכח מלקנח ויחתוך בלא קינוח עכ"ל משמע דבקנוח יפה דהיינו בליתא דפרסא אז אפשר דבקנוח כל דהו סגי והא דצריך בע"ז נעיצה וליכא למימר דתשמישו תדיר דהא נמי רגיל לחתוך בה חלבים תדיר אלא דסובר כפי' ר"ת ד"ה והלכתא דלא בעי נעיצה אלא בנשתמש ע"י האש ומש"ה כתב בקנוח: גמ' לא ליסחיף אינש כפלי עילוי בישראל דדאיב תרבא ובלע בישראל משמע בעוד שלא נצטנן דבלע בישראל ודיעבד צריך כ"ק והר"מ ז"ל סובר דיעבד ש"ד יע"ש ועיין בי"ד סימן ס"ד והרשב"א בחדושו כן כתב דבלע משמע דבולע ולא כהר"מ דמפרש דיעבד ש"ד ולכתחל' אסור שמא ישכח מלשפשף היטב וכבר כתבנו בתוספות ד"ה והלכתא דלשון בלע לאו דוקא יע"ש והרי ראייה מדברי הר"מ כאן.

ודע שלפי מ"ש הרשב"א והתוספות בשמעתין ד"ה לא ליסחיף לאחר שנצטנן שרי וקרא מלא הוא וישימו החלבים על החזות מאי ראי' מקרא דודאי מדרבנן אסור שמא ישכח מלשפשף היטב לאחר מיכן ואני תמה היאך שרי הא משנה שלימה שנינן צורר בשר

וגבינה שלא יגעו זה בזה ופריך וכי נוגעין מאי הוה ומשני הדחה בעי וחיישינן שמא ישכח ועיין כ"ה ק"ז ע"ב ואפשר דאיכא קרמא וחששא הוא שמא נפסק הקרום וכולי האי לא גזרו ועיין ביש"ש סי' י"ד שכתב דר"מ ז"ל שכתב בפ"ז מהל' מ"א הלכה י"ט דדיעבד שרי דהוה ס"ס שמא לא יזוב ושמא לא נפסק הקרום יע"ש וה"נ כן אבל חלב ממש על בשר אסור דשמא ישכח להדיח ושפשוף יפה דלא מהני הדחה כל דהו: ובתוס' בד"ה וליתקן ליה חדא כו' יהא זכור להכשירה ועל הסכין ששחט לא פריך עכ"ל מ"ש יהא זכור להכשירה היינו נעיצה לפי שיטתה דרגיל להשתמש תדיר ומ"ש על הסכין ששחט לא פריך ומיהו בתירוץ יתיישב נמי הא דמשום דם בעין של הסכין שמא ישכח להדיחו וכמ"ש הר"ן ז"ל בשמעתין וז"ל ולמה סכין מיוחד לשחיטה דהא צריך לבודקו קודם שחיטה (וסובר דאם הניחו בדוק ושחט אח"כ ונאבד אסור דשמא נפגם בעמידתו ולא כרא"ש ומרדכי ועיין ברא"ש ומרדכי ובי"ד סי' י"ח וביש"ש בפרקין סי' י"ג יע"ש) ותירצו משום דם שעל פניו ולזה כתבו התוספות דמ"מ אמאי לא פריך בקושייתו ולתקן חדא ואין זה נכו ואפשר דקושיית התוספות באמת הכין הוא דאמאי לא פריך מסכין של שחיטה דאי משום דם שעל פניו הא בלא"ה צריך להדיח הבשר מן הדם ותירצו דרגילין להצניע סכין של שחיטה אבל הר"ן ז"ל כתב דצריך סכין אחר משום דם שעל פניו אע"ג דצונן הוא וכן הוא שמחתך חלבים אף דסגי בהדח' ובשר בלא"ה צריך להדיח מ"מ חיישינן דחללי' ביה טבחי יחתוך ואיכא משום דם או חלב הנה מה שהקשה בלא"ה צריך הדחה על סכין של שחיטה הוא דקשיא ליה ולא על סכין שמחתך חלבים דצריך שפשוף יתירא משא"כ על סכין של שחיטה שפיר קשיא ליה דבהאי הדחה שמדיחו מן דם של עצמו סגי נמי לדם הנדבק בו מן סכין ותי' דזימנין דחלליה בי טבחי ואח"כ יחתוך בסכין של שחיטה ומה שסיים ואיכא משום דם או חלב האי או חלב לא קאי אמה דסמיך ליה דבלאו ה"ט צריך סכין מיוחד לחלב דצריך שפשוף גדול לחלב ואילו לדם בהדחה בעלמא סגי וכמ"ש לעיל אהא דרבה בב"ח אמר מדיח וכתב הר"ן והא בלא"ה צריך הדחה ותי' דאילו משום דם בהדחה בעלמ' סגי כו' יע"ש והתוספות מיאנו בתירוץ של הר"ן לכן הוקשה להם שפיר מסכין של שחיטה כו': (דף ט' ע"א) גמרא איידי דמשמשא ידא דטבחי מפחת כו' כתבנו לעיל דחיישינן שמא נפחת הקרום ולא ודאי הוא יע"ש ומשום הכי ניחא מה שכתבו התוספות דבצונן שרי ומקרא מלא הוא יע"ש: ע"ש ואידך הני שכיחן ופירש"י ז"ל תפילין וציצית וברכת חתנים.

אף דכתב שחיטה ומילה מצוין יותר מ"מ כתב הר"ן ז"ל בחמש שיטות דהכי אין מצוין לת"ח כי ממנין אנשים ידועים על השחיטה וכ מילה וכתב ומש"ה צריך הת"ח להרגיל עצמו בהן משא"כ תפילין וציצית וברכת חתנים שכל אדם רגיל בהן ולכך לא חשיב להו אבל התוספות פירשו בע"א דהני שכיחן למצוא אצל בר חבו וכן ציצית אצל התגר וברכת חתנים ימצאו כמה אנשים שידועים ברכת חתנים ועיין ברא"ש כאן מ"ש מזה יע"ש: ואלו הן הלכות שחיטה שהיה דרסה חלדה הגרמה ועיקור אף דהגרמה מינכר הוא מ"מ חיישינן דלמא פעם לא יהיה בית השחיטה לפנינו ואתי למיכל משחיטתו ולכך אסור לאכול משחיטתו: ומעין דשהי ודריס ולא ידע עכ"ל הטורי זהב בסי' ט"ז ס"ק י"ג כתב דאחר שחיטת הולד ידע דלא גמיר מותר לשחוט האם אחריו דרוב מעשיו מקולקלים כמו בחש"ו והא דאמר זמנין קאי על ולא ידע עכ"ל ולא ידענא היאך יאמר

זאת שהרי הר"מ ז"ל בפ"ד מה"ש הלכה א' כתב ישראל שאינו יודע ה"ש אסור לאכול משחיטתו והר"ז קרובה לספק נבילה וכתב הכ"מ דכתב קרוב לספק נבילה דלא נולד בה שום דבר ושחיטתו כמ"פ שפיר אלא דחיישינן שמא פ"א ישהה ולא ידע שאסור לעשות כן ומאכילה לנו ומפני כך כתב קרוב לספק נבילה עכ"ל הנך רואה להר"מ ז"ל אין דומה שחיטת ידע דלא גמיר לחש"ו דהתם ודאי נבילה ולוקה ארבעי' האוכלו כמו שאמר בכיסוי הדם דף פ"ח ע"א מחייב היה ר"מ על שחיטתן משום נבילה ומש"ה מותר לשחוט אחריהם האם או הבת ובידע דלא גמיר אפי' ספק נבילה לא הוה אלא קרוב לספק נבלה ואף אם נאמר דהר"מ שכתב קרוב לספק נבילה מיירי בשחט כמה פעמים שפיר וכפשט דברי הכ"מ שם ומ"ש בהלכה ב' אפילו שחט הרבה פעמים שפיר ברישא נמי מיירי בהכי והט"ז מיירי בלא ראינו ששחט כמה פעמים שפיר הא ליתא דא"כ מה הוקשה לו מלישנא הגמרא דאמר זימנין דשהי ודריס והא הכי מיירי ששחט ב' וג' פעמים שפיר כדמסיק בסמוך ושייך שפיר זימנין דלאו ודאי נבילה אלא קרוב לספק נבילה.

גם מ"ש הט"ז דזימנין קאי על לא ידע המוזכר בגמרא ואינו יודע דמ"מ איך שייך לשון זימנין פשיטא כיון שאין יודע ה"ש תמיד אינו יודע אם אסור לעשות כן וכפירש"י והכ"מ בפ"ד מה"ש דאינו יודע אם אסור לעשות כן ועל זה לא שייך זימנין ולמ"ש הרשב"א בחדושו דלא ידע ר"ל אף אם שואלין אותו אח"כ ומשיב ששחט כהוגן אמרינן מלתא דלא רמיא עלה דאינש לאו אדעתיה וכמו שאבאר לקמן א"ש לשון זימנין דלא ידע כו' ר"ל דלאו אדעתיה ומ"מ לפירוש רש"י אי אפשר לפרש כן ובי"ד סי' פ"ז אכתוב מזה בעזה"י יע"ש: וברש"י ד"ה ולא ידע אינו יודע שאסור לעשות כן ומאכילה לנו כ' הרשב"א מלשון זה משמע דאם שואלין אותו ואמר ברי לי שלא דרסתי כו' שמותר וכן אמרו בשם הצרפתים ז"ל ואינו מחוור דכל מלתא דלא רמיא עלה דאינש לאו אדעתיה יע"ש: ובתו' ד"ה כולהו תנינא כו' אפי' עוף כו' עכ"ל עיין במהר"מ מלובלין דהא דקושיא מפרק כיסוי הדם ולא ממתני' דפרק ב' דהתם איירי בנשמתה הגרגרת באמצע ר"ל דאפשר לפרש כן אבל אפשר לפרש ג"כ שנעקר ממקום חבורו בלחי דלר"ע טריפה היינו שאין שחיטה מועלת בו ואפילו הכי לא היה אלא טריפה כמו חלדה דקתני התם או שהוליד תחת השני ואפ"ה פליג ר"ע ואמר דטריפה הוא ה"ה בעיקור מצינו לומר דפליגי לר"ע כ"ז שלא שחטה כשירה וכי שחטה אח"כ הוה טריפה ולבסוף הודה לר' ישבב דהוה נבילה אלא דא"כ לא הוה פריך שם בדף ל"ב ממתני' דאלו טריפות דהתם בפסוקת הגרגרת באמצע איירי ושחטה ומש"ה לא הוה אלא טריפה משא"כ עיקור דמתני' דר' ישבב ור"ע מיירי שנעקר ממקום חיבורו בלחי ואפשר דפריך דכ"ש הוא דאם נפסק באמצע דהוה טריפה אפ"ה לא היה נבילה לאחר שחיטה כ"ש שנעקר ממקום חיבורו בלחי דלא הוה טריפה כ"ש דלא הוה נבילה לאחר שחיטה.

ושם במקומו אבאר ומ"ש מהר"מ מלובלין דמהאי ברייתא דמייתי לקמן דף י' ע"ב בעוף מיירי כו' הך ברייתא מביאו ג"כ לקמן דף כ"ח ע"א וקאמר שם דבעוף מיירי והא דמוכרח שם לפרש דאיירי בנשמת ממקום חיבורו בלחי וכפי' ה"ג משום דאילו לפירש"י ז"ל פשיטא ומאי קמ"ל אם שחט הוושט ואח"כ נשמת הגרגרת דכשר והוא כבר נגמר השחיטה בעוף בסימן א' וה"ה נמי להיפך דנשמת הגרגרת ואח"כ שחט הוושט דטריפה דכל טריפות שמנו חז"ל בבהמה כנגדן בעוף דטריפה אלא מיירי בנשמת מלחי וקמ"ל

אף דלא מטרפא בכך אפ"ה אם נשמטה הגרגרת ואח"כ שחט הוושט אף דעוף די בסימן א' אפ"ה פסולה דהכי אגמרי' רחמנא למשה בשעת שחיטה צריך שיהיו ב' סימנים חיבורי בלחי.

ולפרש"י בהא דשחט הוושט ונשחטה הגרגרת דכשירה אפשר דאשמעינן דאין עיקור בסימן שני פוסל בעוף או במיעוט בתרא בסימן ראשון ואפשר דאף בעיקור דסכין פגומה לא מיפסל ועין ב"ד סי' כ"ד ובפר"ח ס"ק ל"א ועין בסי' כ"ג ס"ק ט"ו ועיין בפר"ח בסי' כ"ד בס"ק ל"ב דגם לכה"ג הות טריפה אלא שאם שחט אח"כ הוה ג"כ נבילה.

ואיני יודע דקושית התו' דלא שייך להזכיר כאן דין דעיקור לענין טבח שאין יודע ה"ש דנעקר הסי' ממקום חבורו הוה טריפה בלא"ה ואף שיודע דבסי' שמוט אסור מ"מ אסור מטעם טריפה וא"כ הוה לומר כל שאין יודע הלכות טריפות ואי יודע שהסימן השמוט טריפה אף שאין יודע שהסימן השמוט נבילה מותר לאכול משחיטתו ואהא כתבו דטריפה לא הוה אלא דלא שייך ביה הלכות שחיטה לחוד ובי"ד סי' כ"ד אבאר מזה באורך מה שיש לעיין בזה יעוין שם: גמ' במתניתא תנא נבילה ומטמא במשא כן פסק הר"מ ז"ל בהלכות שחיטה פ"א הי"ב דהוה נבילה ודאית וכמ"ש הכ"מ שם דמסתבר טעמי' דכל שלא בדק בסימנים מוקמינן לה אחזקה קמייתא וממילא הוה נבילה ויש לראות ולשים לב במה שפעם אמרו ז"ל דהוה נבילה וודאית כמו הכא דמוקמינן אחזקה ואלו בספק בשחיטה פסק הר"מ ז"ל בפ"ג מהל' שחיטה הלכה י"ח דהוה ספק נבילה וה"ה אם נמצא הסכין פגום הוה ספק נבילה כמ"ש בפ"א מהל' אלו הלכה כ"ד דאם בדק הסכין ונמצאת פגומ' הר"ז ספק נבילה ועיין בכ"מ שם.

ואמאי לא אמרינן בכל הני דהוה נבילה ודאית דאוקמינן אחזקה קמייתא והנה גם בנאבד הסכין פסקו הטור בסי' י"ח והש"ע והר"מ בפ"א הלכה כ"ד וכ"ה דכשר ואמאי לא נימא דהוה ספק נבילה דנהי דסכין אית ליה חזקת כשרות שנבדק מקודם הא אית חזקה לבהמה דבהמה בחיי' בחזקת איסור שאינו זבוח ולכל הפחות הוה ספק נבילה ובזה יש לנו לומר דחזקת הסכין לא איתרע כלל וחזקת הבהמה איתרע שהרי שחוטה לפניך ומ"ה מכשירין בנאבד הסכין ובנמצא הסכין פגום אית לן לומר דלא הוה אלא ספק נבילה משום דהסכין היה לו חזקה דמעיקרא שהיה בדוק והשתא הוא דאיתרע וחזקה דמעיקרא טובה יותר מחזקה דהשתא כמו בכל מקום דאזלינן בתריה ר"ל בתר חזקה דמעיקרא ולא בתר חזקה דהשתא וכמו שאבאר לקמן באורך דף י"א גבי מנא הא מלתא יע"ש ואף דבהמה בחיי' בחזקת איסור שאין זבוח עומדת והוה תרתי במקום חדא חזקה דבהמה וחזקה דסכין והשתא י"ל דחזקה דבהמה נמי איתרע ודמיא חזקה דבהמה לחזקה דסכין והוה ספק וכדכתיבנא אלא דבספק שהה או דרס אמאי לא אמרינן דאוקמי' אחזקה קמייתא והוה ודאי נבילה כיון דליכא אחרת כנגדה ואי משום דאיתרע קצת דהרי שחוטה לפניך מה בכך ודומה ללא בדק בסימנים דהוה ודאי נבילה ודוחק לחלק דהתם לא ידעינן אי נשחטו הסימנים רובן מ"מ מה בכך.

והנה ודאי רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הן ואין קלקולי שחיטה יוצאין מתחת ידם ומש"ה מצא גדיין ותרנגולי' שחוטין כשירין הם ולא חיישינן שמא אירע בהם פסול שהי' או דרסה דחזקה על בן דעת שלא יארע לו פסול בשחיטה ומש"ה מוסרינן למומר

לתאבון סכין בדוק לשחוט ולא חיישינן שמא יארע לו באונס פסול ולא יגיד דחזקה על בן דעת שאין קלקולי שחיטה יוצאין מתחת ידו וכמ"ש הרשב"א והר"ן ושאר פוסקים ומש"ה באירע לו ספק בשחיטה ספק שהה או דרס הוה ספיקא דרוב שוחטין כהוגן ומיעוטא הוא דהוה וסמוך מיעוטא לחזקה דבהמה בחיי' והוה ליה פלגא ופלגא לרבנן דר"מ ועיין בפרק כיוסי הזם דף פ"ח ובתו' שם ומש"ה הוה ספק נבילה ולא ודאי ואי קשיא בישראל מומר אמאי שרי שמא יארע לו פסול שהיה באונס ולא יגיד ואי דרוב אין קלקולי שחיטה יוצא מתחת ידו מ"מ סמוך מיעוט לחזקה י"ל דהתם כל שלא נודע הספק אין לנו להחזיק לספק הזה ולא נצטרך לומר דהוה מיעוטא דמיעוטא.

ועיין בתו' שבועו' כ"ד ע"א שכתבו לריב"א איסור עשה דשאינו זבוח הוה שפיר חזקה ולתו' שמיאנו בזה הוה חזקה מחזקה לחזקה. וכן בנמצא גרירת שמוטה בעוף ואין ידוע אם קודם שחיטת הוושט או אח"כ הוה ספק נבילה משום דאיכא רובא דרוב בהמות אין הגרירת שלהן פסוקה ומיעוטא הוא דהוה טריפה וסמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא ומש"ה הוה ספיקא אף לרבנן דר"מ דלא חיישו למיעוטא היינו היכא דליכ' חזקה עם המיעוט אבל היכא דאיכא חזקה עם המיעוט אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה והוה ליה פלגא ופלגא לרבנן ולר"מ אפשר דאתרע רובא לגמרי או ספיקא הוה וכמו שאבאר לקמן בדף י"א באורך מזה בעזה"י.

אלא דלענין לא בדק בסימנים אמרינן נמי דרוב שוחטין מסתמא שוחטין שחיטה ראוי' ושוחטין רוב אלא דמ"מ כי אמרינן אזלינן בתר רובא ה"מ רובא ומיעוטא דשווין הן דתליא במעשה או דלא תליא במעשה אבל רובא דתליא במעשה ומיעוטא לא תליא במעשה לא אזלינן בתר רובא כי הך דבכורות דף כ' וכדמסיק רבינא שם וה"נ דרובא תלי במעשה ששוחטין רוב ומיעוט הוא לא תלי במעשה שמא הניח ולא שחט רוב ומש"ה הוה נבילה וכן למדתי מתוך דברי הרשב"א בחדושיו כאן בהא דלא בדק בסימנים ומשא"כ בכל ספק בשחיטה דלא הוה אלא ספק כמ"ש ומהא דישאל מומר דמוסרין לו לשחוט בסכין בדוק ולא חיישינן שמא לא שחט רוב הסימנים דנהי דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין הוה ולא מצרפינן המיעוט לחזקה דבהמה בחיי' כמ"ש הרא"ש לקמן דהוה מיעוטא דמיעוטא מ"מ להא דלא שחט רוב הסימנים ע"כ מיעוט המצוי הוא מדהוה נבילה וודאית וא"כ אמאי לא חיישינן לכך כבר כתב, הרשב"א בחדושיו ובת"ה דכיון דלא שביק היתרא ואכיל איסורא מסתמא רואה אי לא שחט רוב חוזר ושוחט קודם שיעור שהי' והב"י מביאו בסי' ג' גבי שחיטת מומר יע"ש.

אלא דקשיא לי בהא דישאל מומר לתאבון דבדוק סכין ונותן לו ולא חיישינן שמא שחט רוב, סימנים כמ"ש הרשב"א בחידושיו דף ד' ע"ב בד"ה וישאל כו' דכשאינן לפנינו סומכין עליו ולומר שאין קלקולי שחיטה יוצא מתחת ידו ואם לא שחט, רוב חוזר ושוחט קודם שיעור שהי' וכבר אמרו שאין מניח ההיתר ואוכל איסור וכה"ג כ' הב"י משמו מדבריו שבת"ה וא"כ לדידן דפסקינן בסי' כ"ג דשיעור שהי' אפילו מועט מאוד פוסל לדידן ומכ"ש בעוף די"א דמדינא פוסל שיעור מועט וא"כ אמאי מותר בישראל מומר לתיאבון ורמ"א לא הגיה שם כלל בסי' ב' ואמאי לא חיישינן שמא לא שחט רוב ואי דחוזר וגומר מה בכך הא הוה שהי' ובשלמא מדינא דגמרא דשיעור שהי' הוא זמן מרובה

א"ש כמ"ש הרשב"א בחדושי דאם לא שחט רוב סימנים חוזר וגו' קודם שיעור שהי' משא"כ לדידן דאין שיעור לשהי' ומכ"ש בעוף אמאי מכשירין בשחיטת מומר ונראה לי משום דאמרי' כל שוחט מסתמא רואה ושוחט שפי' הרוב בבירור ועד שלא ידע בבירור שהוא הרוב אין זו ומסלק ידו מן השחיטה ומ"ה שרי דלא שביק היתרא ואכיל איסורא.

ולפ"ז מ"ה בלא בדק הסימנים לאחר שחיטה הוה נבילה כיון דלא ידע אם נשחטו רובן או לא הוה נבילה ואין צ"ל דרוב שוחטין שחיטה ראוי' ושוחטין רוב אלא כל שוחט מסתמא אינו זו ומסלק ידו עד שיודע בבירור שנשחטו רוב משא"כ בלא בדק בסימנים כו' ולא ידע ודאי דהוה נבילה ודאית: שוב ראיתי בתב"ש סי' ב' סעיף ה' שהרגיש במה שכתבנו לדידן שיעור שהיה מועט הוא וכתב דמ"מ לא הוה אלא מדרבנן ועוד דמסתמא שוחט הקנה תחלה יע"ש הנה מ"ש דמ"מ לא הוה אלא מדרבנן יש לעיין בזה משמע מדבריו דספק דרבנן להקל ואמאי הא איתחזק איסור דבהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת ולא אמרינן כה"ג ספק דרבנן להקל כמבואר ביורה דעה סימן ק"י דלא אמרינן ספק דרבנן להקל אלא היכא דלא איתחזק איסורא יע"ש בש"ך ובחדושינו ל"ד אבאר מזה ובתוס' ד"ה ואסורה באכילה משום דרוב פעמים שוחט שפיר ושריא מן התורה מש"ה לא החמירו לעשות נביל' כוונתם מבואר דמ"ט דמ"ד דלא הוה נבילה דבהמה בחייה בחזקת איסור שאין זבוח וממילא הוה נבילה אלא דרוב פעמים שוחט רוב סימנין ומדרבנן הוא דסמוך מיעוטא לחזקה כו' ומש"ה לא החמירו לעשות נבילה וא"כ משמע מדברי תו' דכאן דסמוך מיעוטא לא הוה אלא לר"מ ולא לרבנן וההיא דריש האשה ביבמות קי"ט אף במסקנא כר"מ אתיא יע"ש וכבר יש מחלוקת בין הפי' בזה לרבנן במיעוט וחזקה אי הוה ספק או לאו ואין מוכרח והמבין יבין ולקמן י"א ע"ב אבאר ולפי זה לרבינא בבכורות דמסיק כי אזלינן בתר רובא היכא דלא תלי במעשה וכאן המיעוט לא תלוי במעשה ורובא תלי במעשה והוה לן למיזל בתר מיעוטא או ספיקא מיהא הוה ומן התורה אסורה אלא דר"א אפשר כרבא, דבכורות ס"ל דלר"מ הוא דחייש למיעוטא אבל לרבנן אף ברובא דתלי במעשה ומיעוט דלא תלה במעשה הולכין בתר רובא יע"ש ומש"ה יש לנו לומר דהר"מ ז"ל בפ"א מהל' שחיטה פסק דנבילה ומטמא במשא משום דהלכה כבתראי מאביי ורבא ואילך הוה הלכה כרבנא דרובא דתלי במעשה אין הולכין אחריו ומש"ה הוה וודאי נבילה דאזלינן תו בתר חזקה דבהמה בחי' בחזקת איסור עומדת ומטמאה במשא שפיר כמ"ש כאן ודע דהרשב"א בחדושיו כתב כאן וז"ל דרוב פעמים שוחט שפיר אבל ברובא דתלי במעש' ומיעוט דלא תליא במעשה לא אזלינן בתר רובא ומש"ה אוקמיה רבנן בחזקה הראשונה יע"ש משמע לכאורה מדבריו דכתוס' ס"ל דמן התורה שריא אלא מדרבנן אסורה דהא דלא אזלינן בתר רובא דתליא במעשה אפשר מדרבנן הוא ולא מן התורה וזה שכתב מ"ה אוקמוה רבנן אחזקתה דמשמע דמדרבנן אסורה ולא מן התורה וגם דאי טעמא דלא מוקמינן אחזקת טומא' דלא הוה בחזקת טומאה מעיקרא לא הל"ל משום דרוב פעמים שוחט שפיר ולא יזה צורך כתב כך אלא נראה כמ"ש דמש"ה לא החמירו לעשות נבילה ולא ספק נבילה דמן התורה שריא: הן אמת אם נאמר כמ"ש בדברי רשב"א כאן דרובא דתליא במעשה מדרבנן הוא דאין הולכין אחריה ומן התורה שרי' אף דתליא במעשה יש לראות בנה דפסקינן בי"ד סימן שי"ו סעיף א' דהלוקח בהמה מן הנכרי הר"ז ספק בכור אפי' אמר העכו"ם מסל"ת

שבכרה לא מהני ואמאי נהי דאין עכו"ם מסל"ת מן התורה אלא בעדות, אשה ולא בשאר איסורין מ"מ מדרבנן עכו"ם מסל"ת אף בשאר איסורין ועיין בש"ך שם וא"כ כיון דמ"ה הולכין בתר רובא דתליא במעשה ומדרבנן אין הולכין ואמאי לא מהימן עכו"ם מסל"ת בדבר דרבנן ואין לומר דסמוך מיעוטא לחזקה דלא ילדה וכמ"ש התו' בכורות שם ע"ב ולפי דבריהם במסקנא ה"נ דגם רבנן מודו דחיישינן למיעוטא עם חזקה וכמו שאבאר לקמן בזה באורך מכל מקום לא הוה אלא מדרבנן ולהחמיר הוא דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ולא להקל ועיין בחולין לקמן דף פ"ז ע"ב בתו' יע"ש היטב וא"כ אמאי אינו נאמן במסיה לפי תומו ואם היינו אומרים דאף באיסור דרבנן אינו נאמן מסל"ת בשאר איסורין הוה א"ש משא"כ לפוסקים דנאמן אף בשאר איסורין בדרבנן קשה ועיין י"ד סי' צ"ח ובש"ך ס"ק ב' יע"ש ובפר"ח סי' ס"ט שהאריך בזה ולפי שאין כאן מקומו אמרתי לקצר ולקמן בדף י"א ע"ב אבאר בזה באורך בעזה"י: אמר ליה אין חוששין שמא במקום נקב כו' והיינו דסומכין ארובא דרוב בהמות כשרות הן ומש"ה מוקמינן לי' אחזקה ואף דאיתרע השתא וכן באינקבה ריאה היכא דמשמשא ידא דטבחא תלינן משום חזקה ולקמן אבאר אי דווקא היכא שהיתר שכיח יותר מאיסור או אף בשווין אבל באיסור שכיח טפי לאו.

ועיין תב"ש סי' כ"ט ול"א ופר"ח סי' כ"ט וש"ך סי' נ' ובתשובת מוהרמ"מ סימן ס"ו ובש"ד סי' פ"ז ובר"ן פ"ק מ"ש בשם רבינו יונה ולקמן דף יו"ד ע"א אבאר עוד בספק השקול ואיכא חזקת היתר אי מוקמינן הדבר על חזקה כהאי גוונא או לאו יע"ש באורך מזה: (ע"ב) גמרא א"ל אביי ולא שאני בין ספק איסורא לסכנתא והא אילו ספק טומאה ברה"ר ספיקו טהור כו' אמר ליה התם הלכתא גמירי לה מסוטה עכ"ל יש לראות וכי רבא לא ס"ל דאזלינן בכל מקום בתר חזקה דהא יליף לה לקמן מקראי או מהל"מ וגם אביי דמדמי ספק איסור לספק טומאה ברשות הרבים ולא לספק טומאה ברה"י דספיקו טמא אלמא לא אזלינן בתר חזקה ומנלן דמדמינן לרה"ר אימא דילפינן מרה"י ולא מהני חזקה בספק איסורא ועוד דמ"מ ליהוי כספק טומאה דברה"ר טהור וברה"י גלי לן קרא דלא מהני חזקה וכמ"ש התו' ד"ה התם הלכתא גמירי מסוטה ה"ה בספק איסורא נימא הכי דברה"ר מותר וברה"י אסור אם מדמינן איסור לטומאה והיה נראה לפרש דרבא דאמר מ"ש ספק איסורא כו' מדרבנן קאמר לה דנהי דמן התורה אזלינן בתר חזקה או מקרא דוהסגיר את הבית או מהל"מ כמו שיתבאר לקמן אי"ה י"א ע"א מ"מ מדרבנן ראוי להחמיר וכמו דחייש ר"מ למיעוטא מדרבנן ואין הולכין אחר רובא כמו שאבאר לקמן גבי ר"מ חייש למיעוטא ה"ה וכ"ש דראוי לחוש מדרבנן שלא לילך אחר חזקה דרובא וחזקה רובא עדיף ורבא אפשר דסובר כר"מ בהא דחייש למיעוטא מדרבנן ומש"ה אמר רבא מ"ש ספק סכנתא מאיסורא דהא בצפור המנקר בתאנה ומים מגולים לא אזלינן בתר חזקה והיינו מדרבנן ה"ה באיסורא נמי ראוי להחמיר מדרבנן ולא לילך בתר חזקה ואביי מהדר ליה דהא ע"כ שאני סכנה מאיסורא דהא בטומאה ברה"ר אזלינן להקל מטעם חזקה ואף מדרבנן א"צ טבילה ואילו ספק מים מגולים אסורים והא דברה"י ספיקו טמא היינו דגזירת הכתוב הוא דברה"י לא מהני חזקה בטומאה.

ומיהו בשאר איסורין אזלינן בתר חזקה בין ברה"ר ובין ברה"י מקרא דוהסגיר או מהל"מ וסתם נאמרה הלכתא בין ברה"ר ובין ברה"י ומכל הלין נשמע דהולכין בתר

חזקה ואין לנו להחמיר אף מדרבנן ורבא שני ליה התם לאו משום דמוקמינן ליה אחזקה ברה"ר דספק טהור אלא הלכתא גמירי מסוטה כפלי דהכי אגמרי רחמנא למשה ספק טומאה ברה"י טמא וברה"ר טהור ואי קשי' מ"מ מדרבנן הוה למיזל לחומרא י"ל כיון דהתירה התורה בפירוש ברה"ר אין כח ביד חכמים לגזור כמ"ש הט"ז בי"ד סי' קי"ז דהיכא שמפורש היתר מן התורה א כח ביד חכמים לגזור וזהו אמרם ב"ד מכין ועונשין ולא לעבור על ד"ת יע"ש וה"נ כן דהל"מ הוה כמפורש מ"ה ועיין מ"ל בהל' דבר הנלמוד בי"ג מדות והל"מ הוה דין תורה ממש ומש"ה לא מחמרינן והולכין אחר חזקה אף מדרבנן משא"כ בשאר איסורין אית לן להחמיר מדרבנן וכמ"ש ואף דהא דילפינן חזקה מקרא דוהסגיר את הבית מכל מקום לא הוה בשאר איסורין היתר בפלי אלא דיליף במ"מ מיניה ויש כח ביד חכמים לגזור כה"גואף אי מהל"מ מ"מ לא נאמרה על דבר פרטי ודוקא כי ההיא דאו מכור לנכרי או בחלב יעשה לכל מלאכה אין כח ביד חכמים לגזור תדע דהא לר"מ מ"ה הולכין בתר רובא ומדרבנן חייש כמ"ש התוס' בדף י"ב ע"ב גבי פסח וקדשים מא"ל ד"ה פסח כו' והיאך רשאי לעקור דבר מה"ת אלא דלא נאמר על דבר פרטי בפלי רשאי להחמיר וה"נ כן ומש"ה פריך ליה רבא דמדרבנן הוה להחמיר בחזקה: או יאמר דהכי משני ליה הלכתא גמירי מסוטה וע"כ אף היכא דליכא חזקה וכמ"ש התוס' ד"ה התם הלכתא כתב כההיא דמקוה שנמדד ונמצא כו' דאי היכא דאיכא חזקה למה לי הל"מ הא מקרא דוהסגיר נפיק לקמן אלא ע"כ אף דליכא חזקה וכיון שכן גזירת הכתוב הוא דספק טומאה ברה"ר טהור לא מטעם חזקה ומש"ה לא החמירו חכמים אבל בחזקה אית לן להחמיר מדרבנן לר"מ דחייש למיעוטא וכ"ש חזקה דרובא וחזקה רובא עדיף ואם שיש לומר ברובא אמרינן דחיישינן למיעוטא ולא בחזקה מ"מ כפי הנראה דמכ"ש חזקה אלא דמדברי רש"י ד"ה הלכתא גמירי דברה"י טמא וכל ספק איסורא נמי לחומרא בעיא למיזל קשה דמשמע דרבא אקשי ליה לאביי דספק איסורא מרה"י הוה לן למילף דלא ניזל בתר חזקה וכמ"ש לקמן בפירושו ומאי קושיא והא ודאי דבא זאב ונטל בני מעים מטעם רובא הוא דמכשרינן דרוב כשירות הן ולא מטעם חזקה ומאי ראייה מסוטה דלא הוה אלא חזקה שהיתה מותרת לבעלה בשעה שנשאה.

ואולי התם נמי רובא איכא דרוב ישראל כשירים אינן מזנים ועיין מ"ש לקמן בהא דאתיא ממכה אביו ואמו ועיין בפר"ח י"ד סי' ק"י דמדרבנן ראוי להחמיר בחזקה ולקמן אבאר: שוב ראיתי במהרש"א לקמן דף י"א ע"ב אהא דאמרינן דלמא במקום נקב קשחית אלא היכא דלא אפשר כו' שהקשה רב אשי דמסיק דיליף משחיתה למה ליה להקשות לעיל מצלוחית ואמאי לא הקשה, בפשיטות דכמו דלא חיישינן שמא במקום נקב שחית דאזלינן בתר רובא ה"ה דלא ניחוש שמא במקום נקב ותירץ דלעיל לר"מ מיבעיא ליה דחייש היכא דאפשר ומלתא דזאב אפשר מיקרי עכ"ל ורצה לומר אף שבא זאב ונטל אסור דצריך לבדוק אחר י"ח טריפות מדרבנן ואם לא בדק ונאבדו אסור הרי שהרגיש במ"ש אלא דא"כ מאי משני ליה מצלוחית והא ודאי לר"מ לא אכלינן אלא כשבדק אחר י"ח טריפות וכל שלא בדק ונאבדו אסור מדרבנן וצ"ע ולקמן דף י"א אבאר עוד מזה יע"ש ועיין מה שאכתוב בתו' ד"ה התם הלכתא גמירי לה מסוטה: אבל מדברי רש"י ז"ל ד"ה הלכתא גמירי מסוטה אין נראה כן אלא שמפרש ברה"ר טהור דגזירת הכתוב הוא דהא ברה"י ספיקו טמא וכל ספק איסורא בעינן למיזל לחומרא

יע"ש יראה מדבריו דאה"נ דהלכתא מסוטה בפ"י נאמרה דברה"ר טהור ולא בסברא ידעינן לה כיון דלא דמי לסוטה דברה"י הוא דראוי לסתירה וא"כ ברה"ר ממילא טהור דאזלינן בתר חזקה אלא דבפ"י נאמרה כך ברה"י טמא וברה"ר טהור ולכך בשאר איסורין אית לן למילף לחומרא מרה"י ולא מרה"ר דגזירת הכתוב הוא וחידוש הוא ולא ילפינן מיניה אלא מוקמינן אדינא ולא למיזל בתר חזקה דלית ליה חזקה כלל מן התורה.

וכה"ג כתב הרשב"א בחדושיו כמו שאבאר בסמוך ועיין בת"ח שכתב לרבא חזקה לאו מלתא כלל ולא אזלינן בתר חזקה אלא בממון וזה דוחק. הרשב"א כתב בחדושיו וזה לשונו וא"ת אביי אמאי לא מדמה לספק טומאה ברה"י דטמא וי"ל דודאי בכ"מ מוקמינן אחזקה וברה"י התורה גזרה וחדית ביה דלא מוקמינן אחזקה וברה"ר קם אדינא דמוקמינן אחזקה ולכך בכ"מ ילפינן מרה"ר דקם אדינא ולא מרה"י דחדית ביה רחמנא ור"ל דלא ילפינן מחידוש ולכך בכ"מ ילפינן בין ברה"ר ובין ברה"י מרה"ר דאוקמינן אחזקה בין להקל ובין להחמיר דליהוי כודאי ורבא שני ליה דבין איסורא וסכנתא אית לן למילף לחומרא ושאיני ספק טומאה ברה"ר דבפ"י נאמרה הלכתא דטהור כן נראה להמעייין שם ברשב"א: ובהא נמי פריך רב שמי משרץ בפי חולדה דספיקו טהור נמי הכין הוא דהוה ס"ד דבר שאין בו דעת לישראל דטהור דלא דמי לסוטה דיש בה דעת לישראל וכיון דלא דמי לסוטה מש"ה מוקמינן לה אדינא דהולכין בתר חזקה ומוכח דחמירא סכנתא מאיסורא דבאיסור' אף מדרבנן לא מחמירינן ביה ומשני הלכתא גמירי מסוטה בפ"י דבר שיש דעת לשאול טמא ולא שאין בו דעת לישראל לא כדהוה ס"ד מעיקרא דמש"ה טהור דהלכתא נאמרה דספק טומאה ברה"י מסוטה גמרינן ודאי הוה קשיא דבר שאין בו דעת לישראל נהי דודאי טמא לא הוה דלא דמי לסוטה מ"מ אמאי טהור אלא דמוקמינן אחזקה אבל השתא דבפ"י נאמרה כך ומש"ה אף היכא דלית חזקה כההיא דתנן שנמצא בצד העיסה כמ"ש תוספות ד"ה התם הלכתא גמירי דמטהר ר"מ משום דבפ"י נאמרה הלכתא כך.

ועיין בתוספות בנדה דף ד' ובסוטה דף כ"ז ובנזיר ריש שני נזירין יע"ש. ועוד דע"כ הכי הוא דאי משום דלא דמי לסוטה א"כ אמאי מוקמינן אחזקה בדבר שאין בו דעת לשאול ספיקא ניהוי דהא גלי קרא דלא מהני חזקה ברה"י לענין טומאה אלא כמ"ש ובתוס' ד"ה התם הלכתא גמירי אבאר יותר.

וקמן בדף י"א אבאר עוד מזה באורך: שוב ראיתי שמה שכתבנו דרבא סובר לרבי מאיר כמו דחייש למיעוטא מדרבנן ה"ה חזקה דמדרבנן הוה לן למיחש לא צריכנא לזה דהא בבא זאב ונטל בני מעיים לאו משום חזקה הוא אלא מטעם רובא ונהי נמי דאית חזקה מחמת רובא דבחייה היתה מוחזקת בחזקת כשרות מחמת דרוב כשירות הן מ"מ לר"מ דחייש למיעוטא ממילא אזלא חזקה ומש"ה סבר רבא דמדרבנן הוה למיחוש ולהחמיר ומ"ש רש"י ורשב"א בא זאב דאוקמיה אחזקה היינו מכח רובא וכדכתיבנא ותדע דהא ליכא חזקה אחרת דאף אי חיתה י"ב חודש חזקה שלא נתבררה לא הוה חזקה וכמו שאבאר לקמן: ובתוספות ד"ה התם הלכתא גמירי לה מסוטה כו' עכ"ל רצה לומר דהתם קאמר דמביאין בשותפות קרבן טומאה כדין נזיר שנטמא ולאחר תשלום הנזירות מביאין קרבן טהרה, בשותפות ואומר אם קרבן טומאה שלך וקרבן טהרה שלי וכן להיפך

ולאח"כ חוזרים ומונים ומביאין קרבן טהרה ביחד ופריך והא רה"ר ספיקו טהור ולא היה להביא אלא קרבן טהרה בסוף ימי נזירות ומשני באומר ראיתי שנזרקה ביניכם והוא עומד מרחוק דהוה רה"י והוקשה להם דאכתי לא יביאו אלא קרבן טומאה דברשות היחיד ודאי טמא ולא ספק וא"כ מיד קודם תשלום נזירות היה לכ"א להביא קרבן טומאה ולמנות ימי נזירות ולהביא כ"א קרבן טהרה והביאו ראיה דברה"י ודאי טמא מריש נדה דפריך לר"ש אמאי תולין והא מסוטה גמרינן והתם עשאה הכתוב כודאי.

ולא ידענא דהא משני לה התם דרגלים לדבר שהרי קינא לה ור"מ עשאה כודאי דברה"י חזקה כמאן דליתא דמי וספיקא הוה ואיכא רגלים דקינא לה הוה ודאי ובטמא שירד לטבול ליכא רגלים לדבר משום הכי הוה ספיקא דברה"י לא מוקמינן אחזקה ועוד דהתם לר"ש ליכא חזקה לא לטהר ולא לטמא וכמ"ש התוס' אח"כ וא"כ אה"נ דבשני נזירים משום הכי מביאין קרבן טהרה דליכא רגלים לדבר ומוקמינן כ"א אחזקה וספיקא מיהא הוה.

דהא רבנן לא פליגי אר"ש בהא אלא דברה"ר סברי דנמי טמא מספק ומיהו זה אינו אלא דלרב' מטמאין ודאי בין ברה"ר ובין ברה"י אלא דאכתי קשיא דע"כ דהא דמטמאין ברה"ר ע"כ משום תרתי לריעותא הרי חסר דהוה חזקה דהשתא והעמד טמא על חזקתו ומשום הכי גם ברה"י טמא ודאי מטעם זה ולעולם כל היכא דספק טומאה ברה"י לרבנן כר"ש סבירא להו, דהוה ספק ושאני סוטה דרגלים לדבר והכא בשני נזירין מאי רגלים איכא ואולי התוס' מדמין ההיא דטומאה שנזרקה ביניהם להא דסוטה ודוחק הוא דלא דמי לסוטה דנסתרה והוה רגלים לדבר ועיין בתוספות נדה דף ג' ד"ה ושניהם למדוה ועיין במשנה למלך בהלכות מקואות פ"י הלכה ה' בד"ה כתבו התוס' יע"ש באורך.

ועוד דהתוס' הביאו דברי ר"ש ולא רבנן דעיקר ראי' אינו אלא מדרבנן אם נאמר דמדרבנן מיייתי ראי' וצ"ע. וכלל קושית התוס' דברה"ר דטהור ע"כ משום דאוקמינן אחזקה דאי מסוטה א"כ באומר ראיתי שנזרקה טומאה ביניכם דא"א להיות כמו סוטה שא' ודאי נטמא ואפ"ה הם בחזקת טהרה וע"כ דמוקמינן אחזקה ותירץ דבאמת אה"נ דאוקמינן אחזקה והלכתא איצטריך היכא דליכא חזקה כההיא דמקוה שנמדד כו' אבל בחזקה אף אי לא נאמרה הלכתא בפ"י דברה"ר טהור היינו מטהרין דלא דמי לסוטה דזרכה להסתתר ברה"י כו' וצריך לראות תינח לר"ש התם אבל לרבנן דאמר התם אף ברה"י הוה וודאי טומאה מטעם תרתי לריעותא וכדמסיק ריש נדה דף ג' יע"ש א"כ הלכתא ל"ל ואי לתינוק שנמצא בצד העיסה דרוב מטפחין כו' סמוך מיעוטא לחזקה והוה פלגא ופלגא וליכא חזקה כמ"ש התוספות אח"כ בסמוך מ"מ קשה תינח לר"מ אבל לרבנן וודאי מ"ה רובא וחזקה רובא עדיף ומדרבנן איכא דיעות אי מחמרינן וא"כ למה לי הלכתא כיון דבלא"ה לא דמי לסוטה ואוקמינן אחזקה ולתי' השני בריש נדה דרבנן לא ילפינן מסוטה אלא תחלת טומאה היה אפשר לומר דלרבנן לא הוה תרתי לריעותא אלא ספק השקול וז"א דא"כ אמאי לא וודאי יע"ש וראיתי לתוס' בסוטה דף כ"ח ע"ב ד"ה מכאן שכתבו דאי לאו הלכתא ה"א דגזירת מלך הוא דבטומאה אף דליכא סתירה ואף ברה"ר טמאה וסתירה דנקיט קרא דבר הכתוב בהווה ולכך, איצטריך הלכה יע"ש וא"כ א"ש דלרבנן איצטריך הלכתא אף היכא דאיכא חזקה דלא נימא דסוטה לאו דווקא

ברה"י וסתירה דקרא דבר בהווה ובאמת היכא דאיכא חזקה נמי צריך הלכה ונמצא דבין לרבנן ובין לר' שמעון, מחולקין בהא דלרבנן צריך אף היכא דאיכא חזקה ולר"ש היכא דאיכא חזקה לא צריך הלכה וכיאצטריך ע"כ היכא דליכא חזקה ואפשר לתרווייהו איצטריך ומיהו אי הכי הוה מוקמינן הלכתא אמסתבר טפי אלא כמ"ש.

שוב עיינתי דגם לרבנן מצינו לאשכוחי היכא דליכא חזקה לא לטהרה ולא לטומאה כגון מקוה שנסתפקנו בה בעת שטבל הטמא אם היה בה שינוי מראה או נטל סאה ונתן סאה ולא ידעינן אם הוא עד רובו וכה"ג כתב המ"ל בפ"י מהלכות מקוואות ד"ה כתבו התוס' יע"ש דהשתא ליכא תרתי לריעותא דהרי חסר שספק הזה שייך בלהבא ג"כ או אח"כ חזרו למראה מים וכדומה וליכא חזקה כלל דהעמד טמא על חזקה והעמד מקוה על חזקה ועוד מצינו לאשכוחי בכמה גוונים ומיהו בנסתפק לנו במקוה שדרכה להתחסר אם בעת שטבל היה בה שיעור מקוה ועתה יש בה שיעור מקוה י"ל דוודאי טהור דהעמד על חזקה דמעיקרא וחזקה דהשתא ויש לעיין דהוה חזקה שדרך להפסיק כמו ציצית עיין בא"ח והדברים ארוכים: בא"ד וכן דבר שאין בו דעת לישאל כו' וא"ת ומסוטה היכי גמרינן כו' כלל דברי התוס' דהא דהלכתא גמירי מסוטה דבר שאין דעת לשאול טהור היינו אף דליכא חזקה לטהרו כההיא דתנוק לר"מ דסמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע רובא והוה ספק השקול ואפ"ה טהור לר"מ דאין בו דעת לישאל ומש"ה הא ביבמות קי"ט ע"ב דמסיק התם דהוה פלגא ופלגא משא"כ לקמן פ"ו ע"ב משמע דאיתרע רובא ואית חזקה דטהרת עיסה יע"ש והוקשה להם ומסוטה היכי מצי למילף דבר שאין בו דעת לשאול לטהרה נהי דהכי נאמרה הלכתא בפ"י דכל שאין בו דעת לישאל טהור נימא דומיא דסוטה דאיכא חזקה ובהכי מטהרין באין דעת לישאל אבל מספק טומאה ברה"ר לא קשיא להו אימא דהלכתא דומיא דסוטה דאיכא חזקה דא"כ הלכתא למה לי והא בלא"ה כיון דלא דמי לסוטה אוקמינן אחזקה ומיהו לפי מ"ש התוס' בסוטה דף כ"ח והבאתי לעיל א"כ צריך נמי הלכתא להיכא דאיכא חזקה.

אבל בדבר שאין דעתו לשאול הוקשה להם שפיר אימא דווקא היכא דאיכא חזקה ואי דהלכתא למה לי יש לומר דברה"י גלי קרא דלא ניזול בתר חזק' כמ"ש התוס' ואף דלא דמי לסוטה אפ"ה לא אזלינן בתר חזקה דגילוי מלתא בעלמא הוא כמ"ש מהר"מ מלובלין בכאן יע"ש אבל לפי מ"ש מהר"ש דהא דכתבו התוספות דבר שאין בו דעת לשאול דהלכתא הוא לטהר באין חזקה דאי ביש חזקה בלא"ה כיון דלא דמי לסוטה אוקמינן אחזקה א"כ קשה מה הוקשה להם לתוספות דמנלן למילף מסוטה היכא דליכא חזקה והא ע"כ הלכתא להכי הוא דאי ליש חזקה לא איצטריך הלכה דבלא"ה כיון דלא דמי לסוטה דאין בו דעת לשאול הוה מוקמינן אחזקה וצ"ל לדידיה דקושית התוס' אהא דספק טומאה ברה"ר דטהור אף היכא דליכא חזקה דא איצטריך אף היכא דאיכא חזקה שלא נאמר דגזירת הכתוב הוא וסתירה דבר הכתוב בהווה וה"ה ספק טומאה ברה"ר וכמ"ש התוס' בסוטה כ"ח ולזה תירצו דכיון דנסתרה לית לה חזקה ויליף שפיר והוקשה להם א"כ מנלן דספק טומאה ברה"י טמא היכא דאיכא חזקה אימא דוקא היכא דליכא חזקה ואי דהלכתא למה לי דברה"י טמא פשיטא כיון דליכא חזקה יש לומר דיהא ודאי טמא ואף לר"ש יש ליישב ותירצו דע"כ חזינן דחזקה כמאן דליתא דמי דאי מהני חזקה נהי דנסתרה ואיתרע חזקה הוה פלגא ופלגא ואמאי עשאוה כוודאי אלא ודאי דחזקה לענין

טומאה כמאן דליתא דמי ברה"י ונסתרה רגלים לדבר כן הוא כונת תוס': ומה שכתב מהר"ם מלובלין וכן מהרש"ל אהא שכתבו התוס' דבר שאין בו דעת לשאול אף היכא דליכא חזקה והא איצטריך אף היכא דאיכא חזקה דלא נימא דברה"י לא מהני חזקה כמו בסוטה ומהרש"ל תירץ כיון דלא דמי לסוטה לא הוה ילפינן מיניה ומהר"ם תירץ בענין אחר יע"ש איני יודע מה הוקשה להם ז"ל דשפיר כתבו דהא דילפינן מסוטה דבר שאין בו דעת טהור היכא דליכא חזקה דאי ביש חזקה תיפוק לי' מדרב גידל אמר רב בסוטה כ"ט ע"א דהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל הא ספק טהור והא ודאי מוכח מהתם דבר שאין בו דעת טהור בין ברה"י ובין ברה"ר והא דאמר התם בסוטה דאי מדרב גידל ה"א דבר שיש בו דעת ברה"ר טמא ה"ה דהו"מ לומר דאי מהתם ה"א דוקא היכא דאיכא חזקה מטהרינן באין בו דעת ומסוטה גמרינן אף היכא דליכא חזקה אלא דכבר כתבו התוס' דה"ה דהו"מ לומר דאי מדרב גידל ה"א דוקא היכא דליכא חזקה וה"ה איפכא דהא דדבר שאין בו דעת לישאל טהור היכא דאיכא חזקה לבשר ההוא ומסוטה גמרינן אף בלא יש חזקה כההיא דתינוק בצד העיסה דהוה פלגא ופלגא וע"כ הלכתא להכי דאי באין חזקה מדרב גידל נפקא דבר שאין בו דעת לשאול, טהור אלא אף היכא דליכא חזקה וכבר כתבנו דהא דאמרינן בה הלכתא גמירי לה מסוטה כו' הוא דבפ"י נאמרה הלכתא כך ולא משום דלא דמי לסוטה דא"כ הדרא קושין לדוכתיה ומאי שני ליה רבא והא ע"כ אוקמינן אחזקה וכן רב שימי דפריך משרץ אלא על כרחך כמה שכתבנו כאן בזה ועיין מ"ש לקמן בזה: גמרא תא שמע צלוחית שהניחה מגולה ומצאה מכוסה עכ"ל ראיתי לבאר ע"ד הפשוט לשיטת רש"י ז"ל והוא דבפ"י א' דפרה משנה א' נקיט ברישא ובסיפא פסולה משום דמיירי דנתקדשו המים באפר ומש"ה לא נקיט טמאה דמה נ"מ וכמ"ש רש"י ז"ל דבלא"ה מטמאין אדם וכלים ובתוספתא מיירי דעדיין לא נתקדש באפר ומ"ה תנא ברישא טמאה פ"י המים ואפשר דגירסת רש"י היה טמאים ומש"ה ברישא דאין דרכן של שרצים לכסות וע"כ אדם הוא שכיסה וטמאים וטהורים שכיחי וכמ"ש רש"י לקמן ד"ה מפני שדרכן כו' וכמו שאבאר שם טמאים המים אבל בסיפא מכוסה ומצאה מגולה אם יכולה חולדה או נחש לשתות מהן פסולה ולא טמאה דתלינן בתר רובא שרצים ואדם טהור הנך רואה מדברי רש"י לקמן דאף שדרכן של בני אדם לגלות אזלינן בתר רובא וכמ"ש, בד"ה מפני ואף דאדם נמי דרכו לגלות תלינן בתר רובא והביא ראיה דבאיסורא תלינן בתר רובא והא דלא הביא מתניתין דקתני בין ברישא ובין בסיפא פסולה ואפ"ה הוה מצי לאתויי מיניה מדחזינן טעמא דרישא דאדם טמא ואף שאין חולדה ונחש יכולה לשתות פסולה וסיפא קתני דוקא אם חולדה ונחש יכולין לשתות פסולה הא לא"ה כשירים למי חטאת וכמ"ש הר"מ ז"ל בהלכות פרה פ"ט הלכה ט"ו כלי שיש בו מים מקודשין הניחה מגולה ומצאה מכוסה פסול שודאי אדם כיסה כו' הניחה מכוסה ומצאה מגולה אם יכולה חולדה כו' פסול ואם לאו כשרין שהרי יש כאן שתי ספיקות שמא שאר בהמה חיה ורמש ואת"ל אדם שמא טהור יע"ש א"כ ממתני' נמי הוה מצי להביא ראיה דבסיפא אינו פסול אא"כ יכולה חולדה לשתות דאז הוה ספק השקול שמא אדם טמא או חולדה ושמא אדם טהור ושאר מינים שאין פוסלין מי חטאת בשתייתן הא לא"ה שאין שם חולדה כשירין דאזלינן בתר רובא ואלו ספק מים מגולין אסורין אף דאיכא רובא כמ"ש רש"י לקמן ש"מ חמירא סכנתא מאיסורא

וצריך לומר כמ"ש התוס' ד"ה או שירד טלי בלילה דבברייתא מפורש טעמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ובמתני' לא קתני כן בפ' ובתוס' אבאר מזה התבאר דבמתני' דתני ברישא ובסיפא פסולה ולאחר שנתקדשו עם האפר מיירי דאין נ"מ לענין טומאה וכמ"ש רש"י ז"ל וא"כ ע"כ הא דתני סיפא אם יכולה, חולדה לשתות פסול' הא לא"ה היינו אלא שאר בהמה חיה ורמש דאיכא רובא להיתרא אדם טהור ושאר מינים וכמ"ש הר"מ בפ"ט מהלכות אלו הלכה ט"ו דיש כאן שתי ספיקות והבאתיו בסמוך ובתוספתא דתני ברישא טמאה וסיפא פסולה איכא למימר דהכי פירושו דרישא טמאה דודאי באדם תלינן שאין דרכם של שרצים לכסות וסיפא אם יכולה חולדה ונחש לשתות ר"ל אם מונחת הצלוחית במקום מדרון ונמוך שהשרצים יכולין לשתות ממנה אז היה פסולה ולא טמאה דתלינן ברובא ואם לאו הרצון שהוא מונח במקום גבוה שאין שום חיה ורמש והוא הדין חולדה ונחש יכולה לשתות מהן טמאה נמי הוה דליכא אלא חד ספק או אדם טהור או אדם טמא ולא נצטרך לומר ואם לאו אלא שאר שרצים אלא כמה שכתבנו כאן.

ואין להקשות לפי זה מאי קושיא דאלמא דאזלינן בתר רובא באיסורא וטומאה אימא דהכי קתני אם יכולה חולדה כו' פסולה נמי הוה וא"ל שאין יכולה אלא אדם לחוד או שאר בהמה וחיה לא הוה פסולה אלא טמאה לחוד וסברה כמאן דאמר מי חטאת שנטמאו מטהרין להזאה כמ"ש תוספות ד"ה או שירד טל וא"כ לעולם דלא אזלינן בתר רובא וברישא טמאה ולא פסולה דמי חטאת שנטמאו מטהרין וחולדה ונחש ליכא למיחש שאין דרכן לכסות וסיפא דהניחה מגולה ומצא' מכוסה אם יכולה חולדה לשתות פסולה נמי הוה ואי לאו אלא אדם' או שאר שרצים נמי טמאין הוא דהוה דלא אזלינן בתר רובא וכשירין להזאה כיון דאין חולדה יכולה לשתות מהן ואדרבה ממתני' הוה לאתויי ראייה דקתני ברישא פסולה ובסיפא אם יכולה חולדה לשתות הא לאו הכי אלא שאר שרצים לא הוה פסולה כיון דהאי תנא סבר מי חטאת שנטמאו אינם כשירים להזאה, ומיהו ז"א דשפיר הביא ראי' מברייתא דע"כ בסיפא טהורין הן דאי טמאין הו"ל למיתני אם יכולה חולדה או נחש לשתות מהן טמאים ופסולה וכה"ג כתב רש"י לקמן מהא ואית דילפי יע"ש, או יאמר דא"א לפרש בלא"ה כן דבסיפא פסולה ג"כ ורישא לא הוה אלא טמאה דהא תוספתא מיירי קודם שנתקדשו המים באפר וכמ"ש רש"י דאי לא"ה טמאים למאי נ"מ וכיון שכן וודאי דמים טמאים פסולים להזאה דע"כ לא פליגי התם בזבחים דף צ"ג ע"א ר"א וחכמים במים טמאים אלא במים שנתקדשו עם אפר דר"א מדמי לנדה שמזין עליה וחכמים סברי טמאין מעיקרא לא אבל קודם קידוש כ"ע מודים דמים טמאין פסולים להזאה וזה מבואר מתוספות שם ד"ה מי חטאת שנטמאו שכתבו דוקא לאחר קידוש ולא קודם קידוש ובודאי אין חילוק בין מים לאפר ומים טמאין קודם קידוש אין ראוי לקדש ולהזות ופריך שפיר ומייתי ראייה דאזלינן בתר רובא דאל"כ אף באין יכולה חולדה לשתות נמי פסולה וטמאה בין שיכולין שאר בהמות לשתות או לאו אלא דאזלינן בתר רובא וה"ק אם יכולה חולדה פסולה וא"ל טמאה או א"ל אלא שאר בהמה וחיה לא פסול איכא ולא טומאה איכא בהא משום דאזלינן בתר רובא בטומאה ואיסורא ולא בסכנה: עוד אבאר לך שצריך שתדע שמ"ש רש"י ז"ל ד"ה ואמר ריב"ל מה טעם לא חיישינן שמא אדם גילה ותטמא אחרים עכ"ל הנה משום הא אפשר לומר לעולם אימא לך דמדרבנן לא אזלינן בתר רובא והא דפסולה ולא טמאה משום דרובא איכא אדם

טהור ושרצים וחזקת המים שהיו טהורים מקודם ומשום הכי אין טמאין דאדם טמא הוה מיעוטא דמיעוטא כדמסיק בריש האשה דף קי"ט דאף ר"מ דחייש למיעוטא כי איכא חזקה עם רובא אף ר"מ לא חייש אבל ברובא לחוד או חזקה לחוד חיישינן מדרבנן וכמ"ש לעיל וכן יראה מדברי רש"י לקמן במ"ש ד"ה מפני אלמא תלינן לקולא למיזל בתר רובא מדכתב אלמא תלינן אף לקולא משמע דמדרבנן היה ראוי לחוש ובא זאב ליכא כ"א רובא לחוד דחזקה לא הוה כ"א מחמת רובא וכן בשאר דוכתינן ואין לומר דברה"י לא מהני חזקה כמ"ש התוס' ד"ה התם הלכתא גמירי כו' ואף היכא דאיכא חזקה מ"מ היינו דלא מוקמינן אחזקה לחוד אבל רובא וחזקה מהני ומש"ה לא מחמרין מדרבנן אף להקל או מן התורה לא אזלינן אלא בתר רובא וחזקה ואיך שיהי' אין מכאן ראייה לומר דאזלינן בתר רובא לחוד או בתר חזקה לחוד או מדרבנן או מן התורה לפי מה דהוה ס"ד דרבא דספק איסורא לחומרא.

והנה יש לומר דמכל מקום מייתי אביי ורב אשי ראייה מצלוחית דחמירא סכנתא מאיסורא דהא במים מגולים איכא רובא דלא משקי למים רק נחש וחזקת המים קוד' שנתגלו דהיו מותרים ואפ"ה אסורין ואילו בספק טומאה ואיסורא עכ"פ כה"ג היכא דאיכא חזקה ורובא הולכין להיתרא אם כן ש"מ דלא חמירא איסורא כסכנתא ולא בא אלא להוציא מלב סברת רבא דמ"ש סכנתא מאיסורא והביא מצלוחית: אבל אם נאמר דהא דאמר מה טעם מפני שדרכן של שרצים כו' הוא טעם להא דקאמר אם יכולה חולדה לשתות הוא דפסולה הוה הא באין יכולה חולדה לשתות אף פסולה לא הוה דאזלינן בתר רובא כמ"ש הר"מ ז"ל דאיכא תרי ספיקי שמא שאר בהמה חיה ורמש ושמא אדם טהור גילה הצלוחית ואמאי כשירים להזאה נימא העמד טמא על חזקתו ואיכא חזקה להדי חזקה וליכא אלא רובא לחוד ואפ"ה אזלינן בתרי' אלמא אף מדרבנן לא מחמרין וא"כ שפיר איכא ראייה להא דנטל זאב בני מעים והחזירן כשהן נקובים דאזלינן בתר רובא ולא חיישינן למיעוטא מדרבנן אלא שיש להתישב בדבר דאמאי אם אין חולדה ונחש יכולין לשתות כשירים להזאה ואמאי לא נימא סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא או דפלגא ופלגא מיהת הוה ומדרבנן הוה למיחוש וכה"ג הקשה מהרש"א לקמן דף י"א ע"א בתוס' ד"ה אתיא מפרה אדומה שהקשה אמאי לא נימא סמוך מיעוטא לחזקה ותירץ דמיעוט טריפות לא שכיח כלל או דמן התורה רובא עדיף יע"ש וכאן לא שייך הני תירוצים דמיעוט המצוי הוא ומדרבנן היה למיחוש דליהוי פלגא ופלגא ואין לומר דאיכא חזקה אחרת נגדה העמד המים על חזקתן שהיו טהורים הא ברה"י לא מהני חזקה לקולא כמ"ש התוס' ד"ה התם הלכתא גמירי לה מסוטה וא"כ עיקר הקולא שמקלינן כאן מטעם רובא לחוד והא איכא חזקה נגדה ויש ליישב: ודע דהר"ש ז"ל במסכת פרה פי"א משנה א' כתב אם יכולה חולדה לשתות פסולה וא"ל כשרים שאין דרכן של בני אדם לגלות אלא לכסות ואין דרכן של שרצים לכסות אלא לגלות יע"ש.

מ"ש דאין דרכן של בני אדם לגלות הוא דלא כמ"ש רש"י כאן דדרכן נמי לגלות ומיניה נמי מדכתב שדרכן לכסות ולא לגלות משמע הא אם היה דרכן לגלות ג"כ הוה פסולה דשמא אדם טמא גילה ואמאי לא ניזול בתר רובא שמא שאר בהמה או טהור דהא מתני' ע"כ ה"ק אם יכולה חולדה וא"ל אלא שאר שרצים כשרים ולמה לי טעמא דאין דרכן לגלות ושמא יש לומר דאיכא למימר העמד טמא על חזקה וסמוך מיעוט' לחזקה ואחותרע

רובא או פלגא ופלגא ואין לומר דאיכא חזקת המים דהא ברה"י לא מהני חזקה דטהרה וכמ"ש לעיל בסמוך וכאן עיקר שריותא לחק חזקה היא אלא ע"כ דאין דרכן של בני אדם לגלות ומש"ה אם כולה חולדה לשתות פסולה וליכא למימר העמד המים על חזקתן שהיו מקודם אדרבה העמד טמא על חזקתו ולא ליהני ליה הזאה אבל אין יכולה חולדה לשתות אז ודאי שאר בהמה וחיה ורמש גילו ולא אדם שאין דרכן לגלות ואי קשיא כיון דטעמא דסיפא פסולה ולא טמאה הוא מפני שאין דרכן של אדם, לגלות הא לא"ה הוה מטמאין ולא אזלינן בתר רובא מטעמא דכתיבנא סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא א"כ למה ליה לריב"ל לומר מפני, שדרכן של שרצים לגלות ואין דרכן לכסות דאי נמי דרכן של שרצים לכסות הוה טמא מספק דלמא אדם טמא כיסה כמו דאם היה דרכן של אדם לגלות היה טמא מספק אף דאיכא למיתלי בשאר שרצים והעיקר חסר מן הספר דבא ליתן טעם מפני מה בסיפא פסולה ולא טמאה והוה לומר מפני שאין דרכן של אדם לגלות והוא אמר שאין דרכן של שרצים לכסות ואין לומר דה"ק מה טעם ברישא קתני טמאה ולא פסולה ומשמע בכל גוני טמאה ולא פסולה אף שיכולה חולדה לשתות מהן טמאה ולא, פסולה ואמאי ומשני מפני שדרכן של שרצים לגלות ונכלל בזה ולא בני אדם וברישא מש"ה טמאה לחוד ולא פסולה דאין דרכן של שרצים לכסות ומש"ה אף ביכולה חולדה לשתות טמאה הוא דהוה שאני אומר אדם טמא נכנס לשם וכיסה ולא חיישינן לשרצים והאי תנא סבר מי חטאת שנטמאו מטהרים להזאה דאי הוה נמי ברישא פסולה הוה למיתלי טמאה ופסולה ונ"מ בהא דתני טמאה דגם הצלוחית טמאה או כמה נ"מ כמ"ש תו' והר"ש בסוף פ"ט דפרה אלא דאכתי קשיא דא"נ דרכן של שרצים לכסות אפ"ה א"ש ברישא טמאה ולא פסולה דאזלינן בתר רובא אדם ושאר בהמה חיה ורמש דהוה רובא לגבי נחש ואי דסמוך מיעוטא דנחש לחזקה דהעמד טמא על חזקתו איתרע רובא או לכל הפחות הו"ל פלגא ופלגא הא הוה נמי חזקה דמים שהיו מקודם כשרים להזאה דבשלמא לענין טמאה אמרינן דלא מהני חזקה ברה"י כמ"ש התו' ד"ה התם הלכתא גמירי משא"כ לפום סברא דהשתא דמי חטאת שנטמאו כשרים להזאה וודאי לענין לפסול המים להזאה איכא חזקה טובה דמים שהיו מקודם אלא דיש ליישב דאדרבה כיון דסבירא ליה להאי תנא דמי חטאת שנטמאו מטהרים להזאה מש"ה איצטריך לריב"ל לומר מה טעם שאין דרכן של שרצים לכסות דאל"כ אמאי טמאה ברישא והא וודאי להזאה כשר אלא דמטמאה אוכלין ומשקין ומיהו ז"א אלא לטמא הצלוחית כיון דמיירי אחר קידוש וקשי' שפיר אמאי לא ניזל בתר רובא ולטהר הצלוחית דליכא חזקה אחרת כנגדה אלא דהדרא קושיא לדוכתי' בסיפא למה לי טעמא דאין דרכן של אדם לגלות דא"נ דרכן לגלות לא הוה פסולה דמי חטאת שנטמאו מטהרין להזאה ולענין טמאה ניזל בתר רובא אלא יש לומר דאה"נ דהאי תנא סובר מי חטאת שנטמאו מטהרין אין ראויין להזאה וטמאה דנקיט ברישא משום צלוחית הוא וכמ"ש הר"ש זה ג"כ בפ"א דפרה יע"ש אלא דקשיא ליה אמאי צלוחית טמאה והא הוה למיזל בתר רובא אדם טהור ושרצים דליכא חזקה אחרת נגדה מש"ה אמר דאין דרכן של שרצים לכסות וליכא לספוקי אלא באדם ובסיפא אם יכולה חולדה לשתות פסולה וא"ל אף פסולה לא הוה וכשרים להזאה ואמאי נימא סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא אף לרבנן דר"מ מדרבנן וכמו שאבאר לקמן דף י"א ע"א יע"ש והכי פסקינן הלכתא בריש האשה

רבה דסמוך מיעוטא לחזקה להחמיר וה"נ נימא הכי ואמאי באין יכולה חולדה דהוה פסולה ולכך כתב הר"ש דאין דרכן של אדם לגלות ומשום הכי כשר להזאה: וראיתי לתוספות יום טוב בפ"א דפרה משנה א' שכתב אהא דאם אין יכולה חולדה לשתות מהן לא הוה פסולה שיש ס"ס שמא אדם טהור או שאר בהמה חיה ורמש כו' יע"ש ולא ידענא איך הרכיב פירוש הר"מ ז"ל בחבורו בפ"ט דפרה על פירוש הרב דהוא ז"ל כתב בהדיא אם יכולה חולדה לשתות פסולה ואם לאו לא פסלינן שמא אדם נכנס לשם דאין דרך בני אדם לגלות והוא כפירוש הר"ש במשניות לא כפי' הר"מ ורש"י בכאן אלא טעמא דאין דרך בני אדם לגלות אלא לכסות והוא הרכיב זה על זה וכמ"ש כאן: עוד ראיתי להרב שם בפירוש המשנה שכתב טמאה שאני אומר אדם טמא נכנס לשם שרוב בני אדם אינן טהורין לחטאת והוא מדברי הר"מ ז"ל בפ"א דפרה וז"ל הנה לא יהיה טהור שרוב בני אדם אינן טהורין לחטאת ולא כפירוש"י דהוה ספק השקול אלא דרובן טמאים נינהו וכפי הנראה דמדרבנן היא טמאה דכל אדם שטבל לקודש טמא לחטאת הוא רק מעלה מדרבנן והא דפירשו כך משום דקשיא להו מקרדום שאבד בבית וכאן דתלינן באדם טמא ואלו בככר הנתונה על הדף תלינן באדם טהור וכמו שהוקשה כל זה לתו' כאן בשמעתין ד"ה שאני אומר וניחא להו דשאני כאן דרובן אין טהורין לחטאת וגבי קרדום כבר כתב, הר"מ ז"ל בפ"ב מהלכות משכב ומושב הלכה י"ו הביאו הכ"מ שנשאל רבינו מ"ש קורדם דתלינן באדם טמא ובככר תלינן באדם טהור והשיב זה שנכנס שלא ברשות רשע הוא ושואל שלא מדעת גזלן הוא ופחות מע"ה הוה יע"ש ומ"ה כתב כאן דרוב בני אדם אין טהורין לחטאת.

ולפי זה יש ליישב מ"ש הר"ש בפירוש המשניות דמש"ה טהור בסיפא דאין דרך בני אדם לגלות הא לא"ה טמא דלא הוה רובא דאחד מני אלף הוא דטהור לחטאת ומש"ה כתב כן: עוד יש לי לחקור בהא מתני' דקתני אם יכולה חולדה לשתות מהן או נחש לדברי ר"ג כו' והא כל הבהמה ועופות פוסלין כדתנן פ"ט משנה ג' דפרה דכל בהמה ועופות פוסלין חוץ מן היונה מפני שהיא מוצצת והתוס' והר"ש הוקשה להם אמאי לא תני אף העכבר ות"י דר"א שמותי והיינו מתלמידי שמאי ואמאי לא קתני כל העופות וחיה ובהמה ועוד יותר אני תמה על הר"מ ז"ל שכתב בפ"ט מהלכות פרה הניחה מכוסה ומצאה מגולה פסולה אם יכולה חולדה לשתות ואם לאו כשרין שיש שתי ספיקות שמא שאר בהמה וחיה ורמש או אדם טהור והא שאר בהמות וחיות ועופות נמי פוסלין מי חטאת והכי הוה ליה למימר וא"ל שמא שאר שרצים או אדם טהור ובתנאי שלא יהא שאר בהמה וחיה ועוף שהן נמי פוסלין למי חטאת כדפסק בפ"ט הלכ' י"ב.

וסבור הייתי לומר שמ"ש הר"מ בהלכה ו' מפני שיש שתי ספיקות לא קאי אאם אינו יכולה חולדה לשתות דלאו פסולה היא דזה אינו אלא נתן טעם אם יכולה חולדה לשתות דפסולה ולא טמאה ולזה אמר הא דלא מטמאינן לה שיש שתי ספיקות כו' אבל המעיין בתוס' י"ט בפ"א דפרה כתב הא טעמא אאין יכולה חולדה לשתות מהן ועוד דוחק הוא לומר ולפרש בדברי הר"מ דקאי אאין טמאה ועוד דהא בר"מ ז"ל לא נזכר ברישא טמאה אלא העתיק המשנה בין ברישא ובין בסיפא פסולה והיינו משום דמיירי במים מקודשין עם האפר כנראה מדבריו שם בהלכות אלו בכמה מקומות ובפ"י הלכה ד' יע"ש ואין

נ"מ לפסול לענין טומאה כפירש"י בשמעתין וא"כ איזה טעם נותן שיהיו שתי ספיקות וע"כ שיהיו כשרים לגמרי וצ"ע.

והנה ראיתי בתוספות פסחים דף י"ח ד"ה בטלו במעים שכתבו דהא דכל העופ' פוסלין (צריך לומר בהמה חיה ועופ') היינו קודם קידוש ופסולין משום דבעינן מים חיים אי משום שנעשה בהן מלאכה אבל לאחר קידוש לא (דלא בעינן מים חיים לאחר קידוש וכן אין נפסלין במלאכה לאחר קידוש כמבואר במסכת פרה ובר"מ הלכות אלו) וא"כ יכולין לומר הא דתנן אם יכולה חולדה לשתות או נחש לר"ג לאחר קידוש מיירי ופסול משום רוק שבפיהם המתערב עם מים דאילו שאר בהמה וחיה ועופות אין פוסלין אלא משום מלאכה או דבעינן מים חיים אבל משום רוק שבפיהם אין מתערב כן נוכל לומר וקודם קידוש הוא דפוסלין וחולדה ונחש אף לאחר קידוש פוסלין דרוק שבפיהם מתערב עם מים ואין בהם כדי שיעור הזיה כמ"ש התוספות בשמעתין ד"ה אם יכולה חולדה וא"ש דלא סתרי דברי תו' דפסחים לכאן ששם כתבו דהנך לא פסלי אלא קודם קידוש וכאן כתבו דמיירי לאחר קידוש ופסולין משום רוק שמתערב אלא כמה שכתבנו דחולד' ונחש טעמ' משום רוק ובהמה וחיה משום מלאכה הוא ופרה ששתת' מי חטאת דנפסלו במעי' הו' לאחר קידוש וניח' דנקיט אם יכולה חולדה או נחש דמיירי לאחר קידוש ואין פוסלין שאר בהמה חיה ועופות וכ"ש שאר שרצים שאין פוסלין לאחר קידוש וה"ה קודם קידוש שאין שרצים פוסלים חוץ מן חולדה ונחש לר"ג דפוסלין קודם קידוש ולאחר קידוש והיה ניחא דברי הר"מ ז"ל במה שנתן טעם שיש ב' ספיקות האחד שמא בהמה חיה ורמש שאין פוסלין לאחר קידוש אבל המעיין בהלכה י"ב שם כתב מים מקודשין ששתתה מהן בהמה חיה ועופות פסולין חוץ מן היונה מפני שהיא מוצצת ואין ריר יוצא מפיה ומתערב משמע שאר בהמה וחיה משום רוק שבפיהם שמתערב הוא ואף לאחר קידוש פוסלין וכן מ"ש מים מקודשין משמע שנתקדשו עם האפר ואפ"ה אם שתו שאר בהמה או רמש וחיה פסולין וא"כ דבריו צ"ע מ"ש בהלכה י"ו שמא בהמה וחיה והא ודאי הני נמי פוסלין והוה למימר ואם אין יכולה חולדה וה"ה שאר בהמה לשתות כשרים שמא שאר שרצים או אדם טהור והוה רובא ועיין בר"ש בפ"ט דפרה משנה ג' שכתב כטעם של הר"מ ז"ל דבהמה וחיה פוסלין מפני ריר המתערב ועל הא דפסחים בטלו במעיה אבל בפיה לא תירץ דלאו הוה פסול הגוף אלא טעמא מפני ריר המתערב ובחזושינו למס' פסחים אבאר ובפירש"י בד"ה צלוחית דאי לאפסולי ליתני פסולה ואי לטמויי אחריני בלא"ה מי חטאת מטמאין עכ"ל קשיא לי בהא דודאי נ"מ בהא דאמר טמאה דאי טהורה הוה מטמאין אדם וכלים כדין מי חטאת ואפילו במשא כדכתיב והנושא אותם יכבס בגדיו אבל השתא דמטמאין למי חטאת אין מטמאין אדם וכלים דמי חטאת שנטמאו אין מטהרין ואין מטמאין אדם וכלים אלא אוכלין ומשקין מחמת טומאה שנגע באחרים וכההיא דפרה ששתתה מי חטאת בטלו במעים והכי תנן בפ"ט דפרה משנה ח' דמי חטאת שנטמאו ואין ראוין להזאה מטמאין הטהור לתרומה בידיה ובגופו והטהור לחטאת בידיה אבל לא בגופו והיינו מדרבנן דמן התורה אין מטמאין עוד דאינן ראוין להזאה ועיין בכ"מ פט"ו דפרה הלכה ב"ג ששם ביאר יפה זה וכתב בהדיא דטומאה זו מדרבנן ומש"ה הטהור לחטאת דוקא בידיה אבל לא בגופו יע"ש וא"כ ודאי נ"מ במה שהן טמאין שאין מטמאין אדם טהור לחולין כלל ולתרומה מדרבנן

ולחטאת בידיו אבל לא בגופו אף מדרבנן וא"ל דקשיא ליה טמאין למאי אי לטמאי אדם בלא"ה מי חטאת מטמאין אדם וכלים ואי אדרבה משום דטמאין הם מש"ה לא מטמאין אחרים מ"מ ספק הוא ובלא"ה מטמאין אדם וכלים י"ל הא כל ספק טומאה ברה"י ודאי הוא ולא ספק כמ"ש התוס' ד"ה התם הלכתא גמירי לה מסוטה ועיין ד"ה או שירד טל בלילה יע"ש.

ויש ליישב ולומר דהאי טומאה דהכא מד"ס הוא ולא מן התור' דמה"ת רובן טהורה אלא דמדרבנן עשו מעל' לחטא' או כמ"ש התו' ד"ה שאני אומר דלא גזרו על ספק אוכלין וגזרו על ספק כלים כו' משמע דטומאה דהכא מדרבנן הוא ומן התורה ראויין הן להזאה ומשום הכי הוקשה לו ז"ל שפיר דלמאי נ"מ קתני טמאין הא בלא"ה מטמאין אדם וכלים כיון דמן התורה ראויין הם להזאה.

ודע שאני מסתפק בזה אם מדרבנן אין ראויין להזאה ומן התורה ראויין הם להזאה אי מטמאין הם אדם וכלים כו' או לאו ועיין בתוספות ד"ה או שירד טל בלילה יעוין שם היטב מ"ש שם: ובד"ה אם יכולה חולדה לשתות כו' שנעשו בהם מלאכה או דבעינן מים חיים. הנך ב' טעמים הוא לשיטתיה דמיירי קודם שנעשה מים מקודשין עם אפר דלאחר קידוש אין מלאכה פוסלין בהם כמבואר במסכת פרה ובר"מ הלכות פרה פ"ז הלכה א' ועיי' בכ"מ שם והוא משנה פ"ד דפרה המלאכה אין פוסלת בו משיטילו האפר.

ואיני יודע למה לא נקיט בהמה חיה ועוף ואפשר דמסתמא הנך לא שכיחי להיות אצל מי חטאת ומ"מ א"ש אם יכולה חולדה לשתות ואם לאו אלא שאר שרצים מכשירים הם דאזלינן בתר רובא אדם טהור ושאר שרצים ולא תלינן באדם טמא וכפי' הר"מ בפרה וכבר התבאר: ובתוס' בד"ה טמאה פי' גם הצלוחית עכ"ל היינו לשיטתם שכתבו אחר זה דאחר קידוש מיירי ודקדקו נמי מלת טמא' דטמאים הוה לומר אלא דקאי אצלוחית דנהי דמי חטאת מטמאין אדם וכלים היינו אם נגעו בהן שלא לצורך הזאה אבל הכלי שיש בה מי חטאת טהורה כמבואר בר"מ פט"ו מהלכות אלו דאל"כ לא תמצא מי חטאת טהורין.

וחיישינן שמא אדם טמא ונטמא הצלוחית והר"מ בפ"ט דפרה השמיט טמאה וכתב פסולה כמו במתני' ואפשר דודאי הצלוחית טמאה מלהיות שם מי חטאת אבל לחולין ולתרומה טהורה דרוב בני אדם טהורין כמו בככר הנתונה על הדף ומים פסולין דרוב בני אדם אין טהורין לחטאת כמ"ש הוא ז"ל: ובד"ה שאני אומר כו' דגזרו על ספק כלים ולא על ספק אוכלין עכ"ל משמע דטומאה זו מדרבנן הוא.

והא דלא גזרו על אוכלין פירשה הר"ן בחמש שיטות דכלי יש לה תקנה ע"י טבילה ואף כלי חרס דאין להם טהרה במקוה לא חלקו חכמים משא"כ באוכלין דלית להו טהרה במקוה לא רצו חכמים לגזור ולהפסידן לגמרי עכ"ל ולפי זה אף המים נמי פסולים דיש להן טהרה במקוה ע"י השקה דבטלו ונעשו חיבור למקוה ועיין במס' פסחים דף ל"ד ע"ב ובר"מ הלכות איסורי מזבח פ"ו יע"ש ואף דלשאר משקין לא מהני השקה מ"מ גזרו על המים דטמאין או אפשר דממים לא קשו להו דמ"ש מככר דשני ושני הוא דרוב בני אדם אין, טהורין לחטאת וכמ"ש הר"מ והרע"ב בפ"א דפרה משנה א' אלא על

הצלוחית קשיא להו דאמאי טמאה דמשמע אף לחולין ותירצו דגזרו על ספק הכלים ולא על ספק אוכלין.

וכבר היה נראה לפרש טמאה הצלוחית ולא המים דלא גזרו על משקין דלית להו טהרה במקוה ולא חילקו נמי במים ולא גזרו עליו טומאה והמים טהורין ואין נפסלים דתלינן באדם טהור ולא בשרצים אלא דא"כ למה תנא לה במסכת פרה אלא גם לענין המים נ"מ וכן מוכיחין ד"ה שכתבו גם הצלוחית ומסתבר הוא כיון דהיא טמאה א"כ ה"ה המים אף דלא גזרו על ספק משקין נמי הכין הוא דהוה וכדכתיבנא: אבל לאינך תירוצים שכתבו התו' כאן נוכל לומר מש"ה טמא דתלינן באדם טמא ושאני ככר הנתונה על הדף דהתם קרוב לוודאי דאדם טהור נטל' משם כדי שלא תפול מעל הדף כו' יע"ש: ובד"ה אם יכולה חולדה לשתות פסולה עיין בפ"י הר"ש במס' פרה פ"ט משנה ג' יע"ש מ"ש: ובד"ה או נחש לדברי ר"ג כו' והא דלא תנא עכבר משום דר"א שמותי הוא עכ"ל לפי מב"ש ולית הלכתא כותיה וכר"ג קיי"ל כן ומש"ה לא תנן אף העכבר ואפשר אף אי הוה הלכתא כר"א לא הוה קשי' ליתני אף העכבר לר"א דהא במתני' תנן פסולה ואלו לר"א מי חטאת שנטמאו מטהרין כדאיתא בזבחים צ"ג ע"ב מ"מ מה בכך רבי היא ונסיב אליבא דתנאי גם בבבברייתא דתנא טמאה והיינו כר"א דמי חטאת שנטמאו מטהרין והיינו כר"א ואפ"ה לא תנא אף העכבר דנסיב לה אליבא דתנאי: ובד"ה אי שירד טל בלילה ברייתא היא כו' ושמה ניחא להביא שמפורש בה שאני אומר אדם טמא נכנס לשם כו' משום דאיכא למ"ד מי חטאת שנטמאו מטהרין או דפסול אגב טמאה כו' עכ"ל מ"ש מי חטאת שנטמאו ראויין להזאה יש לראות א"כ ברייתא היאך מיירי אי בנתקדשו עם האפר תקשי טמאין למאי הא לא פסולה ובלא"ה טמאה ואי קודם קידוש בלא"ה אתי שפיר דתנא ברייתא טמאה קודם קידוש ומתני' לאחר קידוש מיירי ואפשר דמיירי לאחר קידוש וקתני טמאה לומר דאפ"ה טמאה ולא פסולה ונ"מ קודם קידוש שמטמאין אחרים ולפי זה יש לראות בסיפא אם יכולה חולדה לשתות פסולה ואמאי פסולה והא איכא למיתלי באדם ושאר שרצים דאדם טמא נמי אין פוסל דמי חטאת שנטמאו מטהרין לפום סברא דהשתא א"ו משמע דלא אזלינן בתר רובא בהא.

ולפ"ז י"ל מ"ש הר"ש ז"ל בפ"י המשניות פ"א דפרה משנה א' הטעם דאין דרכן של אדם לגלות ולא כתב מטעם רובא וכבר הארכנו בזה לעיל ויש לומר דאל"כ אמאי בסיפ' פסולה ולא תלינן באדם ושאר שרצים דהוה רובא אלא דאין דרכן של אדם לגלות והוה מחצה על מחצה שרצים או חולדה ומש"ה אזלינן לחומרא ואי חזקה דמים איכא חזקה דהעמד טמא על חזקתו כמו שהארכנו בזה לעיל בפירש"י יע"ש.

ודע דע"כ הא דטמאה שכתבו התו' ולא פסולה דמי חטאת שנטמאו מטהרין להזאה היינו לאחר קידוש ולא קודם קידוש דאי קודם קידוש אין ראוי להתקדש עוד כמ"ש התו' בזבחים דף צ"ג ע"א דהך דיבמות קי"ו ע"ב קודם קידוש איירי ואין לומר דהתם באפר וטעם דכ"ז שאין ראוי להזאה תיפסל בטומאה משא"כ המים דלאו חטאת כתיב ביה דלאחר שנותן האפר אף דנטמא האפר מ"מ הא ראוי להזאה זה א"א דבעינן שיהא ראוי להזאה קודם טומאה ולא טומאה וראוי להזאה כאחת עוד דא"א שיהא שניהן בב"א דמיד כשנוגע האפר במים נטמא ואין ראוי להזאה עד שיבלל יפה דאלת"ה קשיא קושית התו'

לשם בזבחים דהא בברייתא דיבמות דף קט"ז ע"ב תני' לא ישא אדם מי חטאת ואפר חטאת ע"ג הנהר והיינו מי חטאת קודם שנתקדשו עם אפר אף המים הטמאים פסולים לכ"ע אלא כמ"ש כאן.

הן אמת מה שהוקשה להם לתו' בזבחים לא ידענא דהא דגזרו היינו אליבא דחכמים דהלכתא כוותיהו דמי חטאת שנטמאו טמאין ואין ראויין להזאה. עוד כתב זה התו' דגם הצלוחית טמאה פי' דמש"ה תנא טמאה דנ"מ אף לאחר קידוש לענין הצלוחית ועוד יש נ"מ למה דתנן בפ"ט דפרה כוונתם דתנן בפ"ט משנה ח' נפסלו מי חטאת הנוגע בידי ובגופו כו' ואילו נטמאו יש חילוק והבאתיו לעיל יע"ש.

ומש"ה לא תנא פסול' דה"א פסול אחר ולכך תני טמאה כו' ובכל אלה התיירוץ לא יתיישב כ"א מה דתנא טמאה לאיזה צורך תנא לה וליישב קושיית רש"י אי אחר קידוש מיירי אבל מה שהקשו אמאי שינתה הברייתא ממתני' לא יתיישב דאכתי אמאי במתני' תנן פסולה ובברייתא לא רק לפי התו' ראשון י"ל וכבר הארכנו בזה לעיל בתכלית האריכות יע"ש: וראיתי למהרש"א ז"ל שכתב בכאן דברים אשר לא זכיתי להבין אותם במ"ש לכאורה קשה כיון דבין ברישא ובין בסיפא אינה אלא פסולה ולאחר קידוש קמיירי א"כ מאי אריא אם יכולה חולדה בלא"ה נמי פסולה דתלינן באדם טמא יע"ש ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים הנה מ"ש לאחר קידוש מיירי אמת הוא ממ"ש התו' דלהכי נקיט טמאה דפסול אגב טומאה בא ואי קודם ודאי דנ"מ טובא במה דנקיט טמאה אלא לאחר קידוש ואין נ"מ במה דנקיט טמאה דבלא"ה מי חטאת מטמאין אדם וכלים אלא משום דפסול אגב טומאה בא אלא מה שהוקשה כו' לא ידענא לפרש דלכאורה כוונתו מאי איריא אם יכולה חולדה לשתות אפי' אין יכולה חולדה וה"ה שאר שרצים דמסתמא כן הוא דמונח במקום גבוה נמי פסולה דתליא באדם טמא ובשלמא אי טמאה דרישא דווקא וקודם קידוש א"ש דאי אין יכולה חולדה לשתות נמי טמאה ואי יכולה חולדה פסולה הוה ולא טמאה כפירש"י משא"כ לפי התו' כן נראה לכאורה כוונתו ותו' דשייך למיתני אם יכולה חולדה לשתות דאין דרך בני אדם לגלות כמ"ש הר"ש בפ"י המשניות אלא דזה דוחק: ועוד דאמאי לא אם יכולה חולדה לשתות אלא שאר שרצים וכן צריך אתה לומר לדעת הר"ש שם בפ"י המשניות שכתב ואם אין יכולה חולדה לשתות כשרים הן הרי אלא שאר שרצים וכמ"ש הר"מ מפני שיש שתי ספיקות כו' אם נאמר לאחר קידוש שאר בהמה וחיה אין פוסלין וכמ"ש לעיל.

גם אין ליישב דבריו דע"כ תו' לא סבירא להו דאזלינן בתר רובא בכאן דאל"כ לתירוץ ראשון דמי חטאת שנטמאו מטהרין אמאי בסיפא פסולים ולא תלינן בשאר שרצים ואדם דהוה רובא דא"נ אדם טמא הם כשירים להזאה אלא דלא אזלינן בתר רובא וא"כ קשיא ליה שפיר אמאי אם אין יכולה חולדה אלא שאר שרצים לתו' שני אמאי כשירים ומ"ה א"ש דאין דרכן של אדם לגלות דא"כ לא מייתי ראייה מרישא דהתם ליכא למיתלי אלא באדם ולא בשרצים דאין דרך לכסות גם מ"ש דלא גרסי א"נ וכן כתב מהר"מ כתבנו לעיל דיש לפרש דמתני' מצי למידק אם יכולה חולדה הא לא"ה אלא שאר שרצים כשרים להזאה וטהורים סוף דבר דברי מהרש"א נעלמו ממני וצ"ע: (דף י' ע"א) גמרא הא מצאה כמה שהניחה לא טומאה ולא פסולה איכא עכ"ל ר"ל דלא מחזקינן טומאה

ופסול מספיקא היכא דלא נתחדש שום דבר וכי אמרינן ספיקא דאורייתא היינו היכא שנתחדש בה שום דבר מה ולא כשלא נולד לנו ונתחדש שום דבר וכמה מקומות אמרינן מספיקא לא מחזקינן איסורא ואלו ספק מים מגולין אף מצאה כמו שהניחה נמי אסור אלמא חמירא סכנתא מאיסורא ומהא דהניחה ומצאה כמה שהניחה אין ראייה אלא דחמירא סכנתא מאיסורא ולא דנילך בתר רובא או חזקתא אין ראייה אבל מהא דברי שא טמאה ובסיפא פסולה יש ראייה דאזלינן בתר רובא וכפירש"י ד"ה ואין דרכן לכסות אלמא במידי דאיסורא תלינן לקולא ואזלינן בתר רובא וכמ"ש לעיל ומהא דמצאה כמה שהניחה אין ראייה דאזלינן בתר חזקה דמים דהא איכא נהי העמד טמא על חזקה או כמ"ש לעיל אלא כמ"ש כאן: ובפירש"י בד"ה ש"מ חמירא סכנתא מאיסורא ואית דילפי כו' עכ"ל, הנה לאית דאמרי סברי בסיפא טמאה והא דנקיט פסולה לאשמעינן דחיישינן נמי לנחש דדרכן לגלות וליהוי ספק סכנה ולא חש למינקט טמאה דחמירא ליה סכנתא מאיסורא ולפ"ז הא דאמר ריב"ל מה טעם מפני שדרכן לגלות ואין דרכן לכסות הוה למיתני ברישא פסולה משום דאיכא סכנה משום חשש ולהכי אמר דאין דרכן לכסות כו' ובודאי אדם כיסה וליכא למיתלי בנחש כלל ולכך לא נקיט פסולה ומ"ש רש"י ואע"ג דלגבי איסור קולא הוא דלא מטמא לאו למימרא דאין טמאה אלא דיכול לטעות ולומר דאין טמאה אפ"ה הא ניחא ליה לאשמעינן דאסור משום סכנה אלא דקשיא לי דאכתי ברישא אמאי תנא טמאה והא ודאי דאסור נמי משום סכנה שמא נחש שתה ומה בכך דאין דרכן לכסות מ"מ כשהניחה מגולה שמא שתה דהא מים מגולים הניחה ומצאה כמות שהיתה אסורין וליכא מאן דפליג אם לא שנאמר דהאי לישנא סובר טמאה ולא פסולה דמי חטאת שנטמאו מטהרין וכמ"ש התו' ד"ה או שירד כו' דמ"ש שינתה התוספתא ונקטה ברישא טמאה ועל זה נתן טעם דודאי גם לענין איסור סכנה גם ברישא חייש להכי אלא דנקיט טמאה ולא פסולה לענין הזאה דלענין זה אין דרכן לכסות והא לא חיישינן שמא מ"מ שתה הנחש או חולדה כשהניחה מגולה דכל היכא דלא איתליד ריעותא ונתחדש דבר מה לא חיישינן וכמ"ש לעיל זולת בסכנה מצאה כמה שהניחה חיישינן וכדכתבנא ומ"מ מדייק מדקתני סיפא פסולה ולא טמאה אלא דניחא לאשמעינן פסולה ואסור נמי משום סכנה ואף דאיכא למיטעי ולומר פסולה ולא טמאה הא ניחא לי יותר דמשום דחמירא לי לתנא סכנתא מאיסורא ומש"ה דייק שפיר כמה שכתבנו והבן זה: אתמר השוחט בסכין ונמצאת פגומה אמר רב הונא אפילו שיבר בה עצמות כל היום פסולה חיישינן שמא בעור נפגמה ורב חסדא אמר כשירה שמא בעצם נפגמה עכ"ל הנה רב הונא דנקיט השוחט בסכין ונמצאת פגומה משמע דבנאבד הסכין כשירה גם לר"ה וכמ"ש הרא"ש ז"ל בפסקיו ונתן טעם לזה דלא שכיח שיפגום הסכין בעור או בסימנין והוה כאלו נודע לנו שנשחטה כראוי עכ"ל עוד י"ל דחזקת בהמה שאין זבוח איתרע קצת דהרי שחוטה לפניך חזקה דסכין שהיתה בדוקה מקודם לא איתרע כלל הלכך מוקמינן אחזקה דאי לא"ה הוה מיהא ספיקא חזקה דאין זבוח להדי חזקה דסכין אלא כמ"ש דאין זבוח איתרע ודע דלשיטת משאת בנימין בתשובה דכל היכא דאיתחזק איסורא לא מהני ספק ספיקא והביאו דבריו הש"ך וט"ז בי"ד סי' ק"ו וראיתו מדלא מהני אפילו שחט הרבה בהמות דאיכא ס"ס שמא בבתרייתא ואת"ל בקמייתא שמא בעצם המפרקת ואת"ל בעור שמא לא שחט כנגד הפגימה אלא, דלא מהני כיון דאיתחזק

איסורא דבהמה בחייה וכמו שאני עתיד לבאר לקמן אי"ה הא תינח בנמצאת הסכין פגומה
דהוה חזקה דהשתא דהרי פגומה לפניך וחזקה דבהמה בחיי' והוה תרתי נגד חדא חזקה
דסכין שהיתה בדוקה מקודם לכן וחדא במקום תרתי לא אמרינן כדאית' בריש נדה דף
ג' ע"א דמקוה שנמדד ונמצא חסר דרבנן מטמאין בין ברה"ר ובין ברה"י וודאי ולא ספק
דהוה תרתי במקום חדא וכמו שיתבאר לקמן ומש"ה לא מהני ס"ס כיון דאתחזק איסורא
אבל בנאבד הסכין ואין ידוע מה הי' לו אם נפגם אם לאו א"כ אוקי חזקה להדי חזקה
והוה ספק השקול ותהני ס"ס להתיר שמא לא נפגם כלל ואת"ל, נפגם שמא בעצם
המפרקת ואת"ל בסימן שמא במיעוט בתרא או שמא לא שחט כנגד הפגימה והוה ארבע
ספיקות להתיר וחזקה לית כאן נגד הס"ס דמאי אמרת בהמה בחיי' בחזקת שאין זבוח
עומדת הא איכא נמי חזקה דסכין שהיתה בדוקה מקודם ולא איתרע כלל והוה ספק
השקול וחזקה כמאן דליתא ומהני ס"ס.

ולמה ליה להרא"ש לומר דבנאבד מש"ה מותר דהוה מלתא דלא שכיחא או דחזקה
דבהמה דאין זבוח איתרע דלמה לי הא הוה ס"ס. ודוחק לומר כיון דאיכא חדא חזקה
לאיסורא אף דיש חזקה אחרת נגדו תו לא מהני הס"ס דמאי שנא מאילו לא היה כלל
חזקה דאיכא חדא להדי חדא ואישתרי מטעם ס"ס.

ומיהו י"ל דאי הוה ספק השקול אי נפגם בעור או לאו יש לנו לאסור לאסור היכא
דנאבדה הסכין בלא בדיקה דחזקה דסכין כמאן דליתא דמי' כיון דעשוי לפגום ולקלקל
ע"י העור הוה חזקה העשויה להשתנות ולא אזלינן בתרה ועיין בא"ח סי' ק' ס"ק י"א
במ"א גבי ציצית יע"ש ובי"ד סי' ר"א ס"ה במקוה שהוחזק להיות מימיו מתמעטין ואין
ראי' מהתם דהתם הוחזק ורגילות שהמים תמיד מתמעטין וה"ה בציצית עשוי לפסוק
בכל שעה משא"כ בסכין דא"נ הוה ספק השקול אפ"ה איכא חזקה טובה דסכין שהיתה
בדוקה מעיקרא.

והנה לפי הבנת הש"ך וט"ז שם בסי' ק"י דס"ס מהני אף היכא דאיתחזק איסור ומההיא
דשמעתין שהביא המ"ב ראייה דחה שם הש"ך בס"ק ס"ד ואמר דלא חשיב ס"ס דהכל
שם אחד הוא. כמ"ש בס"ק י"ג בשם האגור וספיקא דשמא לא נגד הפגימה אין ספק
דמסתמא הוליד נגד כל הסכין עכ"ל הנה ביאור דבריו נ"ל דה"ק דבשחט בהמה אחת
ליכא ס"ס שמא בעצם ואת"ל בסי' שמא במיעוט בתרא דהוה שפיר ס"ס דספק השני
מחמיר יותר מן הא' דשמא בסי' ושם יש מקום להטריף אלא שכתב האגור ומביאו הש"ך
שם ס"ק י"ג שלא תוכל להפכו דאיך תאמר שמא במיעוט בתרא ואת"ל בעצם דספק
השני מיקל יותר מן הא' יע"ש בהדיא וקאמר דשמא לא שחט נגד הפגימה הוה ס"ס
שמא בעצם ואת"ל בסי' שמא במיעוט בתרא וכן להיפך שמא במיעוט בתרא ואת"ל
במיעוט קמא שמא א שחט נגד הפגימה או יאמר דהאי ס"ס לחוד שמא במיעוט בתרא
ואת"ל במיעוט קמא שמא לא שחט נגד הפגימה די בכך והוה ס"ס ולא צריך להתהפך
שמא לא שחט נגד הפגימה ואת"ל שחט נגד הפגימה תו אין לומר שמא במיעוט בתרא
דשם אין פוסל שום פגימה מ"מ כאן א"צ להתהפך דמתחלה אתה צריך לדון על גוף
המעשה אימת נעשה וא"צ להתהפך וכה"ג ספק על בדריס' או נשבר הגף ואין ידוע אם
מחיים שכתב הש"ך דכללו של דבר כל ששתי הספיקות הן בגוף וענין אחד צריך

להתהפך משא"כ כשהן בב' ענינים אז א"צ להתהפך וה"נ דכוותי דמתחלה צריך אתה לדון אם היה פגימה בעת ששחט ואח"כ לדון אם שחט נגד הפגימה וא"צ להתהפך ומש"ה כתב הש"ך דלא חשיב ספק דמסתמא הוליד כל הסכין.

ואי קשיא לך אכתי בשחט הרבה בהמות איכא ס"ס שמא בתרי' ואת"ל בקמייתא שמא בעצם המפרקת וכן להיפך בעצם המפרקת או במיעוט בתרא של סי' ראשון דספק הב' מחמיר יותר מן הראשון ולא הוה משם אחד ומש"ה יפה עשה המ"ב שהביא הא דשחט הרבה בהמות ולא משחט אחת ולא קשה שם קושית הש"ך אבל יראה דכה"ג הוה שם א' שמא עצם בתרייתא או עצם קמייתא ומה לי זה אין שום פסול עליו וזה ג"כ אין שום פסול עליו ודוקא מיעוט סי' ששם יש מקום להטריף הוא דהוה מחמיר כו' ולפי זה יש להקשות דנאבד הסכין לאחר שחיטה פשיטא דיש ס"ס וחשוב הוא חדא שמא לא נפגם לה כלל ואת"ל נפגם שמא במיעוט בתרא ואין צריך להתהפך כלל דמתחלה צריך לדון אי הוה פגם כלל ואח"כ אימת נפגם דהוה שני ענינים ודמיא ממש להא דספק על ספק לא על ולספק נשבר הגף ואין ידוע אם מחיים דהוה שני ענינים א' שמא לאחר שחיטה וא' שמא לא ניקבה הריאה וכן בארי וה"נ דכוותי' ובשלמא בנמצאת פגומה ואנו באנו לדון אימת נעשה שפיר אמרינן מאי חזית דמתחיל שמא לאחר שחיטה תתחיל שמא במיעוט בתרא ושוב לא תוכל לומר כלל משא"כ כאן דמתחלה צריך לדון אם נפגם כלל ולא צריך להתפך כלל כה"ג וחזקה ליכא נגדו וא"כ למה ליה להרא"ש טעמא דלא שכיח ועוד מתחלה כשהבין הש"ך דס"ס מהני נגד חזקה והכא לא מהני דלא חשיב ס"ס יע"ש א"כ בנאבד הסכין פשיטא דמהני ס"ס דהוה ס"ס חשוב ולמה לי שאר טעמי': והרשב"א בחדושו הביא דברי הרמב"ן ז"ל דלרב הונא בנאבדה הסכין פסולה דחיישינן שמא בעור נפגמה כו' יע"ש והנה קשה כפי מ"ש דס"ס גמור הוא ואולי הוא ז"ל סובר דרב הונא סובר דעור שכיח טובא שפוגם והוה כמו דברים הרגילים ומש"ה טריפה כי ליתא לסכין דאמרינן קרוב הדבר לודאי שנפגם בעור ולא אמרינן אוקי הסכין אחזקתו וראיה לזה מדכתב הרשב"א ז"ל דלהרמב"ן עור הוה כדברים החוצצים ונתעסק בהן בין חפיפה לטבילה דלא עלתה לו טבילה כלל אף דלא נמצא עליו שום דבר חוצץ אח"כ דאימור במים נפל והוא בנדה דף ס"ו ובי"ד סימן קצ"ט סעיף י"ג הרי דמדמה זה לזה ומש"ה שפיר כתב דלרב הונא כי נאבד הסכין טריפה דעור קרוב לודאי שהוא פוגם ולית ספק כלל.

או חדא ספיקא הוה דשמא לא נגד הפגימה שחט ואסור מספק דספיקא לחומרא מ"ה כה"ג: ומיהו מהא דאמר רב הונא ונמצאת פגומה אין ראי' להתיר בנאבדה י"ל דרב הונא אמר בנמצאת פגומה הוה פסולה ופסולה משמע ודאי נבילה וכמ"ש מהר"מ ז"ל הלכות שחיטה בפ"ג כ"מ שאמרנו פסולה הר"ז נבילה וודאית יעו"ש בהלכה י"ח ומסתמא רב הונא נמי דאמר הר"ז פסולה היינו נבילה וודאית קאמר ואף דאמר חיישי' שמא בעור נפגמה אין זה דיוק ולימא דהוה ספק נבילה אלא יכול להיות שודאי הוא מפני שיש כאן שתי חזקות חדא דבהמה בחיי' בחזקת איסור שאין זבוח עומדת וחדא דסכין דהשתא דהרי פגום לפניך והוה תרתי נגד חדא חזקה דסכין דמעיקרא וחדא במקום תרתי לא אמרינן כההיא דמקוה שנמדד ונמצא חסר דהלכה כרבנן דמאמאין ודאי כדמסיק שם בנדה דף ג' ע"א יע"ש משא"כ בנאבדה הסכין דלא הוה ודאי נבילה דמידי ספיקא לא

נפקא דהוה חדא נגד חדא ומש"ה אמר מילתי' בנמצאת פגומה דהוה ודאי כמ"ש: וכל זה לא נ"מ לדידן לדינא דהא פסקינן כרב חסדא בששיבר בה עצמות דתלינן בעצם נפגם וכ"ש בנאבדה הסכין דכשירה דלו יהא ודאי דעצם פוגם מ"מ הוה לי' כנאבדה בלא בדיקה ושמא בסי' או בעור נפגם אלא ש"מ לדידן בנאבדה הסכין כשירה וכן הוא בחדושי הרשב"א בתר דכתב כללא דנקטינן מהאי שמעתין כתב שם בד"ה ומיהו אם שיבר בה עצמות וז"ל ונאבדה הסכין כשירה ק"ו מנמצאת פגומה ושיבר בה עצמות הרי כמ"ש דלדידן גם הרמב"ן מודה דהיכא דנאבד הסכין כשירה בלא בדיקה ודוקא לרב הונא הוא דאמר הכי דס"ל דאם דנאבד פסולה ודייק לה מדאמר רב הונא בשמעתין בהמה בחי' בחזקת איסור עד שיודע לך במה נשחטה משמע עד שיודע בבירור וכל זמן שלא נודע לנו במה נשחטה אסורה אבל לרב חסדא אינו כן ובנאבד שרי וטעמא דהא מלתא כבר כתבנו לעיל גם טעם מחלוקת רב הונא ורב חסדא מבואר הוא ממה שכתבנו ובהכי נמי מה דפריך לרב חסדא מאי טעמא ומשני עצם ודאי פוגם ואין ספק מוציא מידי ודאי ואכתי הקשה אף בנאבד אמאי כשירה דהא בהמה בחי' בחזקת איסור עומדת וכרב הונא ומכ"ש בנמצא פגום אלא דזה לאו קושי' הוא דבנאבד אמרינן ס"ס או דלא שכיח כלל כמ"ש הרא"ש ז"ל ודוקא לרב הונא דהוא מרי' דשמעתין דלעיל דאמר כל זמן שלא נודע הרי היא בחזקת איסור כו' ולא לרב חסדא דאינו כן כו' וכמה שכתבנו: וראיתי להים של שלמה בפרקין סימן י"ח שכתב וזה לשונו ואם נאבד הסכין כשר ואיני יודע על מה נתחבטו המחברים להביא ראיה על זה דכשר דהא רב הונא דטריף דוקא כשנמצאת פגומה כו' עכ"ל ולא ידענא דהוה ליה לאקשוויי ביותר על מי שנתחבט בדבר זה להתיר הא פסקינן הלכתא כר"ח בששיבר בה עצמות וכמ"ש בנאבד הסכין וכמ"ש הרשב"א בחדושו ד"ה ומיהו והבאתיו לעיל יע"ש אלא דאין זה ראיה דאיכא למימר דהא דפסקינן הלכתא כר"ח בסכין ארוך דווקא דאיכא ספיקי טובא שמא ל"ש נגד הפגימה או שמא במיעוט בתרא ויוכל גם כן להתהפך כמ"ש לעיל אבל היכא שאין בסכין אלא כמלא צוואר וליכא אלא חדא ספיקא שמא בעצם או במיעוט בתרא ולא תוכל להתהפך כמ"ש האגור והביאו הש"ך בסי' ק"י בס"ק י"ג בכללי הס"ס יע"ש אסור בנאבד וכן דעת רבו של הרשב"א ז"ל הביאו הרשב"א שם בחדושו בד"ה ומיהו אם שיבר בה עצמות וז"ל כתב רבינו ז"ל דהיכא שיש הכשר שחיטה חוץ לפגימה הוא דאמרינן הכי יע"ש והיינו כמ"ש דסכין איתרעי בהמה לא איתרעי ואיכא ספיקי טובא שמא במיעוט בתרא או שלא נגד הסימנין והיינו שמא בעצם או במיעוט בתרא וכן להיפך שמא במיעוט בתרא או שמא לא נגד הפגימה או כמ"ש לעיל דהוה ב' ענינים וא"צ להתהפך ואיך שיהיה נוכל לומר דוקא דהא דפסקינן בששיבר עצמות דכשירה לדידן ביש הכשר שחיטה חוץ לפגימה וה"ה וכ"ש בנאבד כה"ג דכשירה אבל באין בה שיעור הכשר שחיטה חוץ לפגימה בנמצא בו פגם פסול לדעת רבו של הרשב"א ואפשר דה"ה בנאבד הסכין כה"ג ומ"ה צריכין לראייה והדרא קושינן לדוכתי' דגם ראיות היש"ש אין ראייה דמה שלא הזכיר רב הונא אלא נמצא' פגומה הא נאבד שרי גם לרב הונא איירי ביש שיעור הכשר שחיטה בלא הפגימה ומש"ה כי נאבד שרי מחמת ס"ס כמ"ש לעיל בסמוך אבל כשנמצאת פגומה איכא תרתי חזקה לאיסורא וחדא במקום תרתי לא אמרינן כההיא דמקוה וה"נ כן וס"ס היכא דאיתחזק לא מהני כמ"ש המ"ב כן הוא סברת רב

הונא ואוקי חזקה דסכין מעיקרא נגד בהמה בחייה ונשאר חזקה דהשתא דהרי פגום לפניך אבל בליכא שיעור שחיטה בלא פגימה לא מהני אף נאבד הסכין לא מהני דאיכא חזקה להדי' חזקה ומידי ספיקא, לא נפקא וס"ס לא הוה בכאן ומיהו לפי מ"ש לעיל גם בכאן איכא ס"ס שמא נפגם ואת"ל שמא במיעוט בתרא ולא צריך להתהפך דהוה שני ענינים דמתחלה צריך לדון אם היה כלל פגימה ודומה לספק על או נשבר הגף כו': והנה אנן דפסקינן כר"ח בששיבר בה עצמות ואם לא שיבר ונמצאת פגומה אסור אעפ"י כן לא הוה אלא ספק נבילה וכמ"ש המחבר בש"ע סי' נ"ח ס"כ דכה"ג מכסה בלא ברכה וה"ה למו"ב הוה ספק ולא ודאי יע"ש והש"ך ז"ל שם בס"ק כ"ז הרעיש על הב"ח במ"ש דהוה ודאי נבילה והביא רא' מטור ריש סי' י"ח דכתב דהוה נבילה והוא ז"ל דחה זה יע"ש ואני אומר איברא דמדברי הר"מ ז"ל בהל' שחיטה פ"א הלכה כ"ד משמע בפ' דכל הנמצאת דסכין פגומה ולא שיבר עצמות דהוה ספק נבילה ולא ודאי יע"ש נוכל לומר דמיירי בנגע בעצם מפרקת מש"ה הוה ספיקא אבל אם ברור לו שלא נגע בעצם המפרקת אפשר דודאי הוה דליכא למיתלי במידי ומיהו ממ"ש הש"ך דאיכא למ"ד דמיקל נראה ללישנא דמסיק ואבע"א כרב הונא דאי כר"ח מכדי מתלא תלינן כו' משמע דר"ח מכשיר א בליכא למיתלי כלל וא"כ אנן דמחמרינן מידי ספיקא לא נפקא ולקמן אבאר מפני מה מיקל לרב חסדא: הן אמת דמדברי הר"מ ז"ל אין הכרח דהוא ז"ל לשיטת' אזיל דפסק בפ"ה מהל' תרומות דחביות מכאן ואילך הוה ספק ולא ודאי וכבר הוקשה להכ"מ שם לרבנן דאמרי במקוה דטמא ודאי וה"נ בטבל דהוה תרתי במקום חדא יע"ש ובמ"ל בהל' מקוואות פי"א דמקוואות בד"ה כתבו התו' כתב דרבינו סובר דתירוצא דואבע"א בנד' דף ג' ע"א הו' עיקר דהרי חסר לפניך לאו ריעות' הוא וליכא אלא חדא נגד חדא ומש"ה בטבל ספיקא הוה ובטומא' שאני דהחמירה תורה ולא יליף תחלת טומאה מסוף טומאה והא דטעמא ודאי דילפי' מרה"י דטמא ודאי כן הוא תוכן כוונתו שם וכמו שאבאר עוד לקמן בעזה"י ומש"ה ניחא בטבל דהוה ספק יע"ש ולפ"ז מש"ה כתב ג"כ בפ"א מהל' שחיטה הכ"ד דהוה ספק נבילה ולא ודאי דלא הוה תרתי לריעותא דהרי פגום לפניך ליתא כלל נגד חזקה דמעיקרא שהיה בסכין כמו שאבאר עוד מזה לקמן ומידי ספיקא לא נפקא משא"כ הטור דכתב בסי' י"ח דהר"ז נבילה ומשמע ודאית היינו משום דאיהו פסק כלישנא קמא בנדה דף ג' דהוה תרתי לריעותא או דואבע"א נמי סובר דלרבנן דודאי הוא משום תרתי לריעותא ועיין במ"ל שם באורך ועיין בתו' נדה שם ואין להאריך כאן ומש"ה דהוה נבילה ודאית ובחביות לא ביאר הטור דעתו בסי' של"א והשמיט שם דכמה דינים השמיט שם כמ"ש שם בתחלת הסימן שאין מצוי יע"ש וז"ש בסי' י"ח הר"ז נבילה ואפילו אם נגע בעצם המפרקת חיישינן שמא בעור נפגמה והיינו דוקא כשנגע בעצם כתב חיישינן והוה ספיקא דלרב חסדא מכשיר בהכי.

אבל כשלא נגע וודאי הוה מטעם תרתי במקום חדא ואף דבגמרא איכא לישנא דר"ה מכשיר אף בנגע בעצם המפרקת דמתלא תלינן כדאמר ע"ב דאי ר"ח איסור בעצם בתרייתא אפגם אלמא לא לר"ח אף שלא יש לתלות תלינן לא קיי"ל הכי אלא כלישנא דאמר לאכשורי קמייתי והיינו דיש לתלות במידי דהיינו עצם מפרקת ולא כשאין דבר לתלות דהוה תרתי במקום חדא וה"ה ודאי נבילה וס"ס לא הוה כמ"ש הש"ך בסי' ק"י

דלא תוכל להתהפך וספק שמא לא שחט נגד הפגימה לאו ספק הוא דמסתמא מוליך כל הסכין ומש"ה הוה ודאי והא דאמר בלישנא בתרא מכדי מתלא תלינן היינו אי אמרינן דהרי פגום לפניך לא הוה ריעותא ואיכא חזקה נגד חזקה וכיון דסכין איתרעי בהמה לא איתרעי הוה כידוע במה נשחטה אבל אנן דקיימא לן בחביות ובמקוה דוודאי טמאין וודאי טבל כתי' ראשון בנדה וה"נ דכוותי' כן הוא להטור ומש"ה הוא וודאי: עוד אחת אבאר לך דאף דמשמע דהא דמטמאין ברה"ר וברה"י ודאי משום תרתי לריעותא וחדא במקום תרתי לא אמרינן ומש"ה הוה ודאי דחזקה דהרי חסר מצטרפת עם העמד טמא על חזקה ולתי' הב' שם ואבע"א דרבנן לא ילפי סוף טומאה מתחלת טומאה משמע דהדר בי' ממה דהוה אמר לרבנן הוה תרתי לריעותא אלא דחזקה דהשתא כמאן דליתא דמי וטומאה שאני דעשאה הכתוב כוודאי וסוף שאני מתחלתה ומש"ה בחביות פסק הר"מ ז"ל בפ"ה מהל' תרומות הלכה כ"ד דספיקא הוה וכמ"ש כל זה המ"ל בי"א מפרה והבאתיו לעיל יש לומר דרש"י ג"כ הכי סבירא ליה שהרי בגיטין דף ל"א ע"ב עלה דהמפריש פירות ונאבדו דאמר חלוקין חביריו על ר"א פירש"י ז"ל בד"ה חלוקין אלמא דלעולם חיישינן כו' יע"ש משמע דלא פליגי עליה אלא במה דאמר ר"א מעת לעת ורבנן חיישי לעולם אבל במה דאמר ר"א דהוה ספק לא פליגי רבנן עליה ואינהו נמי ספק משוי להו ולא טבל ואמאי והא איכא חזקה דטב והרי נאבדו לפנינו והוה תרתי במקום חדא כמו במקוה דמה"ט מטמאין ודאי אף ברה"ר מטעם תרתי לריעותא דאל"כ הוה לי' לפרש דחלוקין עליו בתרתי דודאי משוי להו ולעולם הוא ודאי ומגמרא אין ראי' דאמר פשיטא ותי' מ"ד מעת לעת ומה בכך, והא מ"מ חלוקין חביריו עליו דאיהו ספק משוי לי' והם סברי דהוה ודאי דיש לומר דלענין זה דלעולם הוה טבל אשמעינן דפליגי רבנן עליה אבל מפירש"י משמע שפיר כמ"ש והיינו דרש"י לשיטתו' בריש נדה שפי' שם על הא דואבע"א דרבנן טעמייהו דלא ילפי סוף טומאה משמע דהדר בי' משינויא קמא וכמ"ש המ"ל בפ"א דמקואות וכתב על מהר"ם מלובלין שדברי המנהיר לא נהירין ליה ולכאורה יפה עשה שלא נכנסו דברי הרב המנהיר ז"ל באזניו כדמוכח מהא דגיטין וכדכתיבנא אבל כדדייקנן ביה אית לן לומר דודאי לא הדר בתירוץ בתרא ומה דהוה אמר מעיקרא דרבנן טעמייהו דהוה תרתי לריעותא ודברי רש"י בנדה כפי' מהר"מ מלובלין יע"ש והא דפירש"י בגיטין דחולקין משום דהוה ספק עד עולם ולא פלי' דאינו ודאי משוי להו אלא משמע דהם נמי לספק חשבו ותרומה ויחזור ויתרום היינו דע"כ לא אמרינן במקוה דהרי חסר לפניך אלא משום דרגילות הוא להתחסר מעט מעט ולא בפ"א מש"ה אמרינן דהרי חסר לפניך הוה חזקה טובה ומש"ה הוה תרתי במקום חדא משא"כ בפירוש שנאבדו היינו שנגנבו ולא שהרקיבו וכמ"ש הרשב"א בד' שיטות בחזושו' לגיטין יע"ש וא"כ ודאי חזקה דהשתא כמאן דליתא דמי וחזקה דמעיקרא טובה היא ואמרינן עתה הוא דנאבדו ומש"ה הוה ספק ולא ודאי דאוקי חזקה להדי חזקה ובהא פליגי רבנן עלי' דר"א דלר"א מעל"ע הוא דחייש ולא יותר ולרבנן לעולם חיישינן והוה ספק אבל כ"ע מודים דספק: ומנא אמינ' לה מהא דכתבו התו' ריש נדה ע"ב ד"ה התם תרתי לריעות' שהוקשה להם מהא דאמרי' אוקמי' אחזקה ותירצו דבנגע אף אם נכנס אדם טהור לבית טמא הוא אף דאית ליה חזקת טהרה והרי חסר הנגע לפניך והוה תרתי במקום חדא מ"מ דרך הנגע להתחסר בב"א משא"כ במקוה דאין דרך להתחסר הרבה

בפ"א יע"ש הרי כמ"ש דלא אמרינן חזקה דהשתא אלא דומיא דמקוה וה"ה בחביות שנמצא חומץ דרגילות להתחמץ לא בב"א אלא מעט מעט וכדאיתא בריש נדה ע"ב משא"כ בנאבדו הפירות דלא אמרי' כן וכן בשמעתין ד"ה סכין איתרעי כו' כתבו בחזקת תירוצא דשאני מקוה דחסר ואתאי והיינו נמי דחזקה דהשתא אלימתא הוה הרגילות להתחסר מעט מעט ומש"ה הוה תרתי לריעותא ואף שבכאן כתבו עוד תירוצים אחרים מ"מ בנדה ע"ב ההוא תירוצא עיקר ממה שהוקשה להם מהא דאמרו רבנן אוקמי' אחזקה ועיין בתו' בסוגי' דפתח פתח ובפי' שם ולמ"ש כאן אין ראי' ממקוה: וראיתי להר"מ ז"ל בהל' מעשר פרק שביעי הלכה ד' שכתב המניח פירות להיות מפריש עליהן מעשרות כו' נאבדו הפירות הר"ז חושש לכל מה שהפריש ואינו מפריש וודאי וכתב הכ"מ על מ"ש רבינו הר"ז חושש כו' ואינו וודאי פשוט הוא עכ"ל והמ"ל תמה, עליו דבחביות פ"ה מהל' תרומה הקשה הכ"מ על הר"מ דאמאי הוה ספק וכאן כתב דפשוט הוא דהוה ספק ולפי דברי המ"ל הא דחביות וכאן א' הן משום דפסק כאבע"א בריש נדה דלא הוה אלא ספיקא וכמ"ש בפ"א מהל' מקוואות והבאתיו לעיל ואני אומר דיפה עשה הכ"מ דשם בחביות הוקשה לו דדמי ממש למקוה דהחמין מעט מעט וכדמסיק בריש נדה מאן תנא חביו' ר"ש היא וכתירוצא קמא שם בריש נדה דמקו' וחביו' הוה תרתי לריעות' משא"כ בפירות שדרך ליאבד מן העולם בב"א או שנגנבו היה ספק דאוקי חדא להדי חדא ובזה הוא שכתב שפשוט דמידי ספיקא לא נפקא כו' ומש"ה ג"כ בשחיטה בנמצא' הסכין פגומ' דלא הוה אלא ספק נבילה כמ"ש הר"מ ז"ל בפ"א מהל' שחיטה הלכה כ"ד הוה ג"כ מטעם זה דלא היה אלא חדא חזקה להדי חדא ומידי ספיקא לא נפקא וכן לענין כיסוי הדם אף שלא היה בסכין שיעור שחיטה חוץ למקום הפגימה ולא גמר השחיטה רק רוב המשוער, בצמצום ומשהו יותר ונמצאת פגומה דהוה ספק ולא ודאי דאוקי חזקה להדי חזקה ולאכודאי דיינינן ליה.

הן אמת שתו' ע"ב ד"ה ודלמא הניחו בקושי' מהא דנגע ובנדה תירצו דשאני מקוה דחסר ואתאי: ויש לראות בגיטין דף ל"א ע"ב בהא דחלוקין חביריו עליו דלר"א מעל"ע ולרבנן לעולם הוה ספק והא לר"א במקוה תולין לעולם ברה"י וכאן מעל"ע ואפשר דשאני טומאה דמסוטה ילפינן לה דברה"י תולין לר"ש ואף לעולם תולין משא"כ כאן אין תולין אלא עד מעל"ע ויש לעיין בזה: ודע דראיתי להט"ז בי"ד ק א ס"ק ו' שהשיג על האגור ורמ"א בדין שוחט שנטל קבלה ושכח ולא דע ה"ש וקשי' ליה ממקוה וג' תירוצים של תו' לא שייכים כאן יע"ש ויש לתמוה אמאי לא קשי' ליה בפשיטות טפי דבההיא דר"ח לא פסקינן כוותי' אלא בששיבר בה עצמות דתולין במצוי טפי הא לא"ה לא ואמאי דוקא לתי' השלישי של תו' דכתבו דאיכא ס"ס נתחדש לו זאת הקושי' דלא פסקינן כוותי' דרב חסדא אלא כששיבר בה עצמות.

שוב ראיתי בתב"ש סימן א' ס"ק כ"ג הרגיש בזה קצת יע"ש ולי נראה דודאי ידע הט"ז מזה דשוחט לא דמי לנמצא הסכין פגום דכאן איכא ס"ס שמא ידע ואת"ל שכח שמא לא אירע לו פסול וכמ"ש הט"ז בתו' הג' של התו' ואפי' נימא דבנמצא' פגומה ליכא ס"ס כמ"ש הש"ך בסי' ק"י ס"ק ס"ד דשמ' לא הוליד נגד הפגימה מסתמא הוליד נגד כל הסכין.

וספק א' בעצם או במיעוט בתרא לא מתהפך כמ"ש בס"ק י"ג בשם האגור יע"ש אפ"ה אי אפשר להכשיר מטעם זה בשוחט שלא ידע דיני השחיטה דהא במקוה מטמאין רבנן וודאי אף ברה"ר וע"כ דהוה תרתי במקום חדא חזקה דהשתא דהרי חסר לפניך וחזקה דטמא כמ"ש בריש נדה וא"כ בשוחט דהכי נמי איכא תרתי חזקה דהשתא וחזקה דבהמה בחי' ואין מועיל הס"ס היכא דאיתחזק איסורא וכמ"ש הט"ז בס"י ק"י ס"ק ט"ז שהסכי' למ"ב דכל היכא שהחזקה סותר לא מהני ס"ס יע"ש וכן הסכי' שם הש"ך ומש"ה דינא הוא דלא ליהני כאן הס"ס בהאי שוחט וכתב הט"ז דאי במקוה מטעם חסר ואתאי הוא דהוה חזקה דהשתא חזקה אלימתא ה"נ בהאי שוחט אין דרך לשכוח הכל בפעם אחד אלא מעט מעט ואי דברב חסדא הטעם דאין ספק מוציא מידי ודאי הא כאן אין שייך זה ואח"כ כתב דאי דסמך אגודה על תי' שלישי של תו' דטעמ' דר"ח דמתיר הוא מטעם ס"ס וסובר הט"ז דמאי דכתבו התוס' ספיקי טובא היינו ס"ס ממש וא"כ ע"כ מוכח דמהני ס"ס אף היכא דאיתחזק איסורא ומשם למד האגודה דבריו מדין דרב חסדא דכאן נמי איכא ס"ס לזה הוקש' לו שפיר דאדרב' משם מוכח דלא מהני ס"ס היכא דאיתחזק איסור' דהא אנן לא פסקינן כר"ח אלא בששיביר בה עצמות דאין ספק מוציא מידי ודאי וטבל ועל' שאני דסכין איתרעי בהמה לא איתרעי וכיון שכן ודאי בהאי שוחט לא מהני ס"ס להתיר היכא דאיתחזק איסור' וכמו שהסכימו הט"ז וש"ך בס"י ק"י ומש"ה בתי' הג' הוה דקשי' ליה וכמ"ש ומה שיש עוד לדקדק בדין זה אבאר בי"ד סי' א' בעזה"י עוד יש לי לחקור חקירה אחת וגדולה היא אלי במ"ש הט"ז סי' א' ס"ק ו' דאין להתיר כלים שבישלו בהן בשר מאותו שוחט דאוקמי' אחזקתייהו דרש"י פ"י בגיטין ל"א ע"ב כל טהורות שנעשו ע"ג טמאות כל תרומות שנשתמשו טמאות עכ"ל ור"ל דאין להתיר הכלים מטעם ס"ס דבכלים ליכא למימר איתחזק איסורא דהא איכא חזקה דשוחט שפיר יודע מעיקרא וחזקה דכלים ואיכא תרתי להדי תרתי ותו מהני ס"ס דליכא תו חזקת איסור או יאמר דשוחט איתרע הכלים לא איתרעי והא דלא פסקינן כותיה דר"ח כ"א בשיביר עצמות הוא דהוה תרתי במקום חדא משא"כ כשלא שיביר חזקה דהשת' ליתא דודאי בעצם נפגם.

ומש"ה.

בנאבד הסכין כשירה דהרי שחוטה לפניך ובכלים נמי חזקה לאיסור דאוקי תרתי להדי תרתי ושוחט איתרעי כלים לא איתרעי וע"ז כ' דהא במקוה שנמדד ולמצא חסר פירש"י בגיטין ל"א ע"ב דתרומות טמאות הרי אף דאיכא חזקה לאותן טהרות ואוקי תרתי להדי תרתי ויהיה עכ"פ ספק או טהור ברה"ר דכל ספק טומאה ברה"ר היכא דליכא חזקה לאיסור טהור הוא אלא ע"כ כיון דהאדם והכלים שטבלו באותן מקוואות טמאין ודאי מחמת תרתי במקום חדא א"כ ממילא התרומה שנשתמש באותן כלים טמאין ודאי ובתרייהו גרירי.

אבל לי ההדיוט מה דפשיטא ליה לרבינו הגדול ז"ל אל מפקפק בו הרבה והוא כמו שאבאר שהרי הר"מ ז"ל בפרק עשירי ה"ז מהל' מקוואות כתב שני מקוואות א' כשר וא' פסול וטבל באחת מהן ועשה טהרות הרי הן תלויות כו' (והיינו כשטבל מטומאה חמורה יע"ש) והו' תוספתא בפ"ב דמקוואות הביאה הר"ש ופירשה וא"כ יש לראות

אמאי הן תלויו' ולא שורפין דהא הטמא שטבל במקוה ואינו יודע באיזה מהן או בכשירה או בפסולה הוה ודאי טמא דאוקי אחזקה שהיה טמא, מקודם וחזקת אחרת ליכא נגדה וא"כ אותן טהרות שנגע בהן אח"כ אמאי לא הוה ודאי דבתר טמא גרירן אלא נהי דהטמא בחזקתו הוא אבל אלו כלת דיש להם חזקה דטהרות אוקי חזקה להדי חזקה ומש"ה מידי ספיקא לא נפקא, וה"נ בנדון דידן בכלים נמי.

ולפ"ז הא דמקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו ע"ג טמאות למפרע טמאות היינו אדם וכלים שטבלו באותן מקוואות ולא התרומה דבתרומה איכא חזקה להדי חזקה ותולין מיהא כמה שאמר בתוספתא בירד לטבול ואינו יודע אם בכשירה או בפסולה דתולין ולא ודאי אלמא לא בתר טמא גרירן וה"נ כאן בכלים שנשתמשו בהן מאותו שוחט: הן אמת דלא ידענא אמאי מיסתם לה סתומי בתוספתא דהרי הן תלויות ולא מפרש דוקא אם נגע בהן ברה"ר הרי הן ספק ולא ברה"י משום דספק טומאה ברה"י הוה ודאי טמא ושורפין עלי' תרומה וקדשים וזה מבואר הוא וא"כ אמאי לא חילקו בכך בין נגע בטהרות ברה"ר ובין נגע ברה"י וכמ"ש.

ואפשר דלא דמי לסוטה דהתם מסופקין אם נטמאה האשה או לאו וכאן הדבר שנגע בהן הוא דהוה הספק ואפשר דלא דמי לסוטה ומש"ה אף ברה"י ספק הוה ואיך שיהיה מוכח מכאן דאוקמינן אחזקה כה"ג וה"ה בכלים ובי"ד סי' א' אבאר בזה בעזה"י וכאן אין להאריך: ובתוס' בד"ה עד שיאמר ברי לי כו' ואומר ר"ח דהכא מיירי דנמצא בגוף עכ"ל ורצה לומר דבגוף לא הצריכו חפיפה כלל דאי הוה איירי בראש וע"כ בחפף ולא סמוך לטבילה דאי סמוך לטבילה הוה חפיפה לא הוה צריך טבילה אחרת כדאמר רבא התם וא"כ הוה לפרש דמיירי בחפף וטבל אח"כ לא סמוך לחפיפה דאי לא חפף כלל א"כ אף בלא נמצא עליו דבר חוצץ לא עלתה לו טבילה ולכך פיר"ת דאיירי בגוף שא"צ כלל חפיפה אלא דיש להקשות דא"כ מה פריך לרב חסדא מטבל ועלה דהתם העמד טמא על חזקתו והכי איכא חזקה דסכין שהיתה בדוקה מעיקרא.

יש לעיין בש"ע קצ"ט ובר"מ פ"ב דמקוואות: ובד"ה סכין איתרעי בהמה לא איתרעי כו' וי"ל דאיכא למימר חסר ואתאי כו' כלל דברי התו' הוא דמאי דמשני סכין איתרעי בהמה לא איתרעי דמשמע דהאי טעמא לחוד סגי ליה לרב חסדא ומש"ה אמרינן לקמן דלא כרב חסדא דאי לרב חסדא מכדי מתלא תלינן אלמא אף בלא אין ספק מוציא מידי ודאי סבר רב חסדא דכשר ומיהו מהא דאלא במאי איפגם אין ראייה דאדרבה מדמשני אימור בעצם המפרקת איפגם ש"מ דוקא כי נגע בעצם המפרקת דקרוב לוודאי שפוגם יותר מעור והיה כשיבר בה עצמות ולקמן אפרש בזה אבל מהא דאמר מכדי מתלא תלינן ודאי יש ראי' גדולה והוקשה להם א"כ דהדר מטעמא דעצם ודאי פוגם כו' א"כ תיקשי ליה ממקוה דהתם נמי מקוה איתרעי אדם לא איתרעי ותירצו דלא דמי דהתם איכא למימר חסר ואתאי ומש"ה חזקה דהשתא חזקה אלימתא הוא והוה תרתי במקום חדא אבל כאן חזקה דהשתא כמאן דליתא דמי ואוקי חזקה דסכין שהיתה בדוקה מעיקר' וסכין איתרעי בהמ' לא איתרעי דהרי שחיט' לפניך ואיתרע קצת חזק' דאין זבוח ועוד תירצו דלעולם תרתי בעינן סכין איתרעי ואדם לא איתרעי ועצם ודאי פוגם ומש"ה חזק' דהשתא כמאן דלית' דמי משא"כ במקוה דליכא למיתלי במידי והא דאמר מכדי מתלא

תלינן היינו דמסתמא תלינן בבתרייתא וכמ"ש התו' בתירוץ ועוד תירצו דכאן איכא ספק ספיקא ובמקוה לא היה ס"ס והתו' בכאן לא הזכירו כ"א ספיקי טובא ועיין בש"ך בי"ד סי' ק"י יע"ש ובריש נדה הזכירו עוד שמא בעצם המפרק' איפגם או שמא במיעוט בתרא או שמא לא שחט נגד הפגימה יע"ש מ"ש בזה: בא"ד והשתא פריך שפיר כו' ופריך מאי שנא כיון דתרווייהו קרובים ודאי להכשיר עכ"ל עיין במהרש"א ומ"ש מהר"מ מלובלין ז"ל ולי נראה דהכי קאמרי דוודאי לפי תי' האמצעי דעצם ודאי פוגם ואין ספק מוציא מידי ודאי כו' ולא הדר מהא ותרווייהו צריכי עצם ודאי פוגם דלא תיקשי ממקוה וסכין איתרעי בהמה לא איתרעי ולא תקשה מטבל ועלה א"כ מאי פריך ליה מספק שהה ודרס ומ"ש דליכא למיתלי התם במידי אלא אפילו לתי' ראשון דעיקר תירוצא סכין איתרעי מאי קשיא ליה וכי לא ידע דשאני כאן דסכין איתרעי כו' אבל לתי' השלישי דמש"ה מכשיר רב חסדא דהוה ס"ס פריך שפיר דמדאמר כל ספק בשחיטה לאתויי כה"ג ואי לאתויי ספק שהה או דרס והא רוב שוחטין שפיר בלא שהיה דרס' דאל"כ מומר האיך מותר לשחוט ע"י בדיקת סכין דלמא איתרמי ליה דשהה או דרס אלא חזקה על בן דעת שאין קלקולי שחיטה יוצאין מתחת ידו וכמ"ש הרשב"א ושאר אחרונים שם וכאן בשמעתין נמי כתב הרשב"א לאו לאתויי ספק שהה או דרס וקמ"ל אף דרוב מצוין אצל שחיטה אין שוהין ואין דורסין אפ"ה חיישינן עכ"ל.

ואני אפרש דר"ל אף דרוב אין שוהין ודורסין אפ"ה כיון דאיכא חזקה דבהמה בחיי' בחזקת שאין זבוח סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא כיון דנולדספק משא"כ במומר דלא נולד לן כלל הספק ומדרבנן מחמרינן אף לרבנן דר"מ כמו בהאשה רבה ביבמות דלא חולצת ולא מתיבמת דלהחמיר אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה כמו שאני עתיד לבאר לקמן דף י"א אי"ה ומש"ה קשיא ליה שפיר דמ"ש כאן דמכשירין כשנמצאת פגומה דאי הוה ס"ס ומה בכך והא ס"ס הוא מטעם רובא כמ"ש הרשב"א בתשובה סימן ת"א הביאו אחרונים דבריו וכאן דאיכא חזקה נגדו דהא איכא תרתי במקום חדא כו' א"כ סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא ולא ליהני ס"ס נגד חזקה וכדעת המ"ב כו' ומשני אפ"ה כיון דמדרבנן הוה דמחמרינן כאן דסכין איתרעי בהמה לא איתרעי לא מחמרינן ביה ומ"ש התו' מה לי איתילד ריעותא בבהמה או בסכין היינו אי מן התורה הוה ספיקא או מטעם חזקה לחומרא אז אין ראוי להקל בזה הסברא דסכין איתרעי בהמה לא איתרעי משא"כ אי מ"ה שריא ומדרבנן הוא ודאי יש לחלק: אלא דמ"מ קשיא לי א"כ בשחיטת מומר איך שרי ע"י בדיקת סכין שמא אירע לו איזה קלקול ששהה או דרס והוא לא יגיד ואי דרוב אין יוצאין קלקולי שחיטה מתחת ידו נימא סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא ויש לחלק דלעולם מיעוטא דלא שכיח הוא ומיעוטא דמיעוטא לכ"ע לא חיישינן כמ"ש הרא"ש לקמן י"א גבי רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הן שהקשה נימא סמוך מיעוטא לחזקה יע"ש וכאן שאני כיון שנסתפק לו אי שהה או דרס שפיר יש לנו לומר כה"ג סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע רובא: או יאמר לתי' האמצעי שכתבו דעצם ודאי פוגם קשיא להו דמאי פריך לאו לאתויי כה"ג אימא דאה"נ דמרבי כה"ג ובלא שיבר בה עצמות ואי דאמר כל ספק דמשמע דנוטה יותר להתיר מלאיסור היינו דאף דאיכא למימר עצם המפרקת קרוב לוודאי שהוא פוגם ואף דרב חסדא פליג נמי כה"ג לקמן הא אכתי לא ידע מזה דאמר והלכתא מכלל דפליג רב חסדא אבל המקשה

לא ידע מזה וא"כ מאי קושיא ועוד אימא דמרבי אף שהיה נגיעה בעצם המפרקת ורב חסדא מיירי בנמצא חתך במפרקת ועיין י"ד בסי' י"ח ובאחרונים ולתי' ראשון דעיקר התי' דסכין איתרעי א"כ מאי פריך אח"כ ומ"ש משהה או דרס אבל אי עיקר התי' דהוה ס"ס פריך שפיר וכמ"ש דליכא למימר דמרבי כה"ג ובליכא שיעור שחיטה חוץ לפגימה דא"כ מאי רבותא וכל ספק משמע דנוטה להתיר יותר מאיסורא: גמרא טבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ כו' יש לראות כיון דמיעוט המקפיד הוא מדרבנן ולא מן התורה דמן התורה אינו חוצץ אלא רובו ומקפיד עליו א"כ אמאי לא אמרינן בזה ספק דרבנן להקל ואף דאיתחזק איסורא לפי מה דפסק הר"מ ז"ל בפ' עשירי דמקוואות דבטומאה קלה בספק טבל טהור הוא ועיין י"ד בפר"ח סי' ק"י שהוכיח מכאן דבדרבנן אף היכא דאיתחזק איסורא ספק דרבנן להקל וא"כ כאן נמי אמאי לא אמרינן ספק דרבנן להקל ודוחק לומר נמצא עליו דבר חוצץ היינו ברובו ומקפיד דהוה מ"ה דסתמא קתני: ע"ש גמ' שחט הוושט ואח"כ נמצא גרגרת שמוטה ואין ידוע אם קודם שחיטה זה היה מעשה ואמרו כל ספק בשחיט' פסולה עכ"ל אף דתנא פסולה מ"מ לא הוה וודאי נבילה ועוד נ"ל דאפי' ספיקא דאורייתא ליכא לענ"ד כ"א איסורא מדרבנן כמו שאבאר דודאי אי שמוטת הגרגרת טריפה הוא הא ודאי דאזלינן בתר רובא אלא אפילו אם נאמר דלאו טריפה הוא אלא שאין מועיל שחיטה בסימן השמוט כדעת בה"ג שהביאו התו' לעיל דף ט' ע"א ד"ה כולהו תנינא מ"מ ודאי רוב בהמות אין סימנין שלהם נשמטים בחייהם והוה לן למיזל בתר רובא אלא דאיכא חזקה נגדה דאינו זבוח וסמוך מעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא להחמיר מיהא מדרבנן כמו באשה שאינה חולצת ולא מתיבמת מה"ט וכמ"ש הנ"י והרשב"א ושאר פוסקים שם דבמסקנא אתיא מתני' דאשה רבה קי"ט אף כרבנן דהיכא דאיכא מיעוט' עם חזקה חיישינן להחמיר וכמו שאבאר עוד לקמן ומש"ה ספק הוה מדרבנן ולא מן התורה ובש"ך ופר"ח בסימן כ"ד סעיף י"ז כתבו פסולה פי' ספק נבילה וכתב הש"ך בס"ק כ"ז דפשוט הוא והנה לא ביארו לנו אם הוא מן התורה או מדרבנן כמ"ש.

ומ"ש הר"ן בשם רבינו יונה ז"ל דמהא דכל ספק בשחיטה שמעינן דהיכא דנשבר גף העוף כו' היכא דאיסור והיתר תרווייהו שכיחי או לא שכיחי תלינן לחומרא יע"ש ולא פי' אי מ"ה או מדרבנן ובחדושי רשב"א בד"ה כל ספק בשחיטה כתב רבינו ז"ל (הוא רבינו יונה) דמסתבר היכא דנשבר גף העוף ולא ידעינן אי מחיים אי לאחר שחיטה דספיקא דאורייתא הוא וסיים דבתרווייהו שכיחי או לא שכיחי אזלינן לחומרא אם לא שהיתר שכיח טפי מלאיסור אז מכשירינן וכבר נודע לך מחלוקת זה אי דווקא כשהיתר שכיח או אף שניהם שווין הלא המה כתובים באורך בפר"ח סי' כ"ט ובתב"ש סימן הנ"ל ול"א יע"ש ובש"ך ובט"ז סימן נ' והנה מהא דנמצאת הגרגרת שמוטה משמע ודאי משום דספק בשחיטה הוא הא לא"ה הוה תלינן לקולא ושאני שחיטה דאיכא חזקה דבהמה בחי' כו' ואם נאמר דהיכא דאיסור שכיח יותר מהיתר אסור מ"ה ולא מוקמינן אחזקה א"ש הא דנמצאת הגרגרת שמוטה דשכיח טפי שנשמטה מחיים ממה דנימא דלאחר שחיטה נשמטה כמ"ש הפוסקים סברא זו בנשבר הגף וכדומה ועיין בתב"ש סימן כ"ט שהזכיר סברא זו כמה פעמים יע"ש ומש"ה בשחיטה כיון דאיתרע חזקה זו דאיסור שכיח יותר מן ההיתר תו אית חזקה דבהמה בחי' בחזקת שאינה זבוח ומש"ה הוה, ודאי

פסולה וזה שאמרו כל ספק בשחיטה פסולה הוא דהוה ואף אם נאמר היכא דתרווייהו שכיחי או לא שכיחי הוה ספיקא דאורייתא ולא מוקמינן אחזקה כיון דאיתרע שיש ריעותא שנשבר או נשמט הגף וכדומה ולא אמרינן אוקי אחזקה אלא היכא שאין ריעותא שנים אומרים סירכא היה וב' אומרים לא הי' או שאר טריפות או שהיו מסופקין אם נוטה לגבה או הוה כסדרן דלאו ריעותא הוא דשמא אין כאן ריעותא דכסדרן ליחה בעלמא הוא ועין בסי' ל"ו ושם נאריך בה בעזה"י וא"כ ה"נ בנשמטה הגרגרת אפשר דספק השקול משוי ליה רבינו יונה ומש"ה בשחיטה פסולה ודאי דחזקה דכשרות מחמת רובא איתרע ונשאר חזקה שאין זכות והוה ודאי משא"כ בשאר טריפות ספיקא הוא דהוה ולא ודאי.

והש"ך והפר"ח שכתבו בנשמטה הגרגרת ספיקא הוא דהוה אפשר דהש"ך סובר היכא דאיסור והיתר כי הדדי נינהו מוקמינן אחזקה וכאן משום דסמוך מיעוט לחזקה והו"ל פלגא ופלגא מדרבנן ועל הפר"ח יש להקשות דאיהו פסק דכי הדדי נינהו הוה ספיקא דאורייתא ואפ"ה כתב בסימן כ"ד דנשמטה הוה ספיקא ולא ודאי ואפשר ליישב בענין זה ואין להאריך כאן.

אלא שיש לראות ולהתיישב דהא אף אם נימא היכא דאיסור והיתר שכיחי אף דאיכא חזקה מ"ה לחומרא מ"מ הא בכל טריפות מלבד החזקה איכא רובא וצ"ל אף ברובא היכא דאיתרע כמו נמצא הגף שבור וכן באמרתא דהוה שדרך כרעא בתרייתא לא אזלינן בתר רובא ותלינן לחומרא בזה ובי"ד אכתוב בזה: (ע"ב) גמרא והלכתא כוותיה דרב הונא בלא שיבר בה עצמות וכתב רש"י ז"ל שעל ידו הוה מעשה ושאל ר"י בר יקר בעוף ואסר רצונו הא ודאי דפסקינן הלכתא כרב הונא אלא דאיכא למימר דוקא בבהמה שעור מצוי לפגום יותר מן הסימנים אבל עוף שעורו רך מקילינן ע"ז כתב שהורו לו לאיסור' אף בעוף ולשיטתו יש לו הוכחה גדולה לזה דהא מפרש לקמן דר"ח דמכשיר דוקא בנגע במפרקת ואפ"ה לית הלכתא כוותי' אלא כרב הונא והא ודאי שעור אינו מצוי לפגום יותר מן עצם המפרקת אלמא כהדדי ספיקא ואסור ומיהו אין ראי' דעוף עורו רך ועצם המפרקת מצוי לפגום יותר ואפשר דר"י בר יקר כשטריף לי' בלא נגע בעצם המפרקת ולדינא פסקינן אף בעוף בנגע במפרקת פסולה: בעצם המפרקת איפגם ופירש"י ז"ל לאחר שחיטה שנגע בעצם המפרקת כו' דההיא נגיעה דעצם המפרקת לא פגמה טפי מעור אבל שבירת עצמות ודאי תלינן הנה מדבריו משמע שכתב שנגע משמע דוקא בידע שנגע הא יש ספק אי נגע במפרקת לא ועיין ברשב"א שפי' כן דבריו ומ"ש דההיא נגיעה לא פגמה משמע קצת דוקא נגיעה לא פגמה אבל חתך בעצם מפרקת תלינן ומדכתב אבל שבירת עצמות תלינן משמע דלא תלינן בחתך מפרקת ואין הכרע ועיין בי"ד סי' י"ח יע"ש ושם אבאר בזה בעזה"י: והנה בהא דפריך ואלא במאי איפגם ומאי קושיא והא מסקינן דסכין איתרעי לר"ח הוא העיקר דהוה ס"ס ושאיני ממקוה וכמ"ש התוס' לעיל ד"ה סכין ובשלמא לתי' ראשון דעצם פוגם שפיר מקשה אלא להנך תירוצים שכתבו דבאמת אין צורך לזה דעצם ודאי ועיין במהרש"א א"כ מאי מקשה והנה לפי דברי הרשב"א בחדושו שכתב אימור שמא בעצם המפרקת פי' דתלינן שמא נגע י"ל דעצם ודאי פוגם כו' או יאמר דהכי פריך ואלא במאי איפגם וכיון שכן הוה למיתני יותר בעור ממה שנאמר במיעוט בתרא של סימן או בבשר של המפרקת ולא הוה לן למיתלי

לקולא מטעם דסכין איתרעי או מטעם ס"ס דכי אזלינן בתר ס"ס היינו היכא דכי הדדי
נינהו וספק השקול ולא כשהאיסור שכיח יותר מן ההיתר וכמ"ש הב"ח בי"ד סינ"ג
שכתב הא דמכשירינן בס"ס דוקא כשהאיסור והיתר שווין שכיחי או לא שכיחי אבל
כשהאיסור שכיח יותר מן ההיתר לא מהני ס"ס ולכן אסור בנשבר גף העוף אף דאיכא
ס"ס דרגיל הוא שהשוחט שובר אותו והא ודאי דרובא עדיף מס"ס וכיון דרובא היכא
דאיסורא שכיח טפי לא אזלינן בתר לובא וכמ"ש לעיל כ"ש בס"ס ואיהו המעין בב"ח
יראה דס"ס עדיף מרובא דהא היכא דכי הדדי נינהו כס"ס שרי וברובא אסור ובחדושינו
לי"דאאריך ועיין חשוכת רשב"א סי' ת"א: גמרא כמאן כרב הונא דאי כרב חסדא מכדי
מתלא תלינן אימור בתרייתא איפגם ופירש"י דהא נגיעה במפרקת אין פוגם יותר מעור
והנה מבואר מדבריו דעצם המפרקת אין פוגם יותר מן העור והא דפריך לעיל ואלא
במאי איפגם דהיה קשה צו דעור יותר מצווי לפגום מן מיעוט בתרא או בשר מפרקת
והוה למיתלי יותר בעור ומשני בעצם המפרקת וכי הדדי נינהו ומש"ה תלינן וכמ"ש
לעיל וז"ש כאן מכדי מתלי תלינן או דשני התירוצים בגמרא פליגי בהא לת' ראשון הא
דמכשיר לרב"ח הוא דעצם פוגם יותר מן העור ולישנא בתרא סובר דעצם המפרקת אין
פוגם יותר מעור בנגיעה לחוד ומיהו לישנא דהא ודאי נגיעת סכין במפרקת כו' משמע
יותר כמה שכקבתי מתחלה ויש לעיין בזה ובי"ד בעזה"י אבאר עוד בזה וכאן אין
להאריך: ודע דהא דפריך אלא במאי איפגם אין לפרש דהכי פריך אבא במאי איפגם
דאי במיעוט סי' בתרא נמי טריפה לדעת רש"י ז"ל שפי' לקמן בעיא דשהה במיעוט
סימנין במיעוט בתרא וקם בתיקו ואסור וה"ה עיקור דסכין פגומה נמי אסור במיעוט
בתרא של סימן לרש"י כמ"ש הש"ך ופר"ח ותב"ש בס"י כ"ד יע"ש מ"מ אימא בבשר
המפרקת חיפגם דודאי כשירה היא ואמאי הוצרך לומר בעצם המפרקת איפגם אלא
כמ"ש: ועם זה היה נראה לכאורה ליישב מ"ש המשאת בנימין בתשובה סי' ל"ח דרצה
להוכיח ס"ס לא מהני היכא דאיתחזק איסורא מה דטרף רב יוסף עד תליסר חיותא והא
איכא ס"ס שמא בבתרייתא איפגם ואת"ל בקמייתא שמא בעצם המפרקת ואת"ל
בסימנין שמא לא שחט נגד הפגימה והקשה הש"ך בי"ד סי' ק"י ס"ק ס"ד דבחדא נמי
הוה לאקשוויי דאיכא ספיקי טובה שמא בעצם או במיעוט בתרא או שמא לא שחט נגד
הפגימה וכמ"ש התו' ריש נדה יע"ש ולענ"ד יש ליישב זאת דהוא ז"ל רוצה להוכיח אפי'
בתלת ספיקי לא מתירין היכא דאיתחזק איסורא כמו כאן דאיכא תלת ספיקי והגם
במעשה ששחט הרבה עופות ונמצא בא' מהם שמביא שם לא הוה כ"א תרי ספיקי מ"מ
הוא ז"ל רוצה להוכיח דאף בשלש ספיקות לא מהני ומש"ה לא מצי להביא ראוייה
מבהמה אחת אימא דהלכתא כרש"י דבמיעוט בתרא פוסל עיקור וליכא כ"א שני ספיקות
א' ספק שמא בעצם או בבשר זה לא ניתן להאמר כלל דודאי שם אחד הוא ואחד הוא
ממש ומש"ה צריך להביא הא דטרף רב יוסף עד תליסר חיותא דהוה ודאי ס"ס ותלתא
ספיקי הוא דהוה שמא בבתרייתא איפגם ואת"ל בקמייתא שמא בעצם המפרקת איפגם
וסובר דלא הוה משם אחד דאי בקמייתא ויש חשש בבהמה אפ"ה שמא בעצם המפרקת
איפגם ואת"ל בעור שמא לא שחט נגד הפגימה וזה שהשמיט הא דמיעוט בתרא דסימנין
שכתבו התו' בריש נדה ב' ע"ב תו' ד"ה התם דתו' לשיטתייהו לקמן שפירשו לקמן דף
ל' ע"ב בעיא דשהה במיעוט סימנין בע"א ושהה במיעוט בתרא שרי משא"כ לדידן

ומש"ה מהא דטרף איכא ראי' והש"ך שם דחה האי ס"ס דשם א' הוא וכבר כתבנו כוונתו לעיל דמה לי עצם בתרייתא או קמייתא יע"ש ויש עוד לפרש דה"ק דהוא נמי סובר דהוה ס"ס אלא שאין מתהפך וספק שמא לא שחט נגד הפגימה לאו ספק הוא וספק שמא במיעוט בתרא לא חשיב המ"ב כמ"ש וראשון נראה יותר ועיין שם בש"ך בתלת ספיקי אי הכי תיבעי בדיקת חכם לכאורה יאמר בזה כיון דבדיקה הוא משום אותן שיש לשחוט א"כ הוה בדיקה דמעיקרא משא"כ אי הוה בדיקה, שלאחר שחיטה וכרב הונא דלאכשורי קמייתא היינו מה ששחט כבר אין צריך בדיקת חכם אלא דקשי' לי סוף סוף בין לרב הונא ובין לרב חסדא תיקשי תיבעי בדיקת חכם דלרב הונא נמי תיבעי בדיקה למה שרוצה לשחוט אחר כך ומה בכך דהבדיקה והוא גם קן למה ששחט כבר ונראה לפרש דהכי קאמר בשלמא לרב הונא משום הכי אין צריך להראות לחכם דאי נמי נאבד הסכין אחר כן כל הבהמות כשירות הן דאוקמיה לסכין אחזקה שהיה בדוק מעיקרא וכי איאא לפנינו הוא דבדקינן לאכשורי קמיית' ועצה טובה היא ולא חובה מש"ה אין צריך להראות לחכם משא"כ לרב חסדא דאמר לאכשורי בתרייתא וראשונה לחוד כשירה דתלינן בעצם מפרקת ראשונה דעצם וודאי פוגם ועוק ספק ואין ספק מוציא מידי וודאי ומש"ה בתרייתא פסולה ולדידי ספקן ואין ספק א א כי נאבד הסכין בזה רב חסדא לחומר רב הונא לקולא דלרב חסד דאמר עצם המפרקת הוה כשבירת עצמות ודאי אם בדק הסכין ושיבר עצמות ושחט ונאבד אסורה ולרב הונא דסובר שבירת המפרקת לאו כלום הוא אוקמי' אחזק' קמייתא ומיהו רב הונא אף בשיבר עצמות כלי עב רר חסדא אלא דאנן הכי קאמרינן דלפי שה דפסקינן הלכתא כוזי דר"ח כששיבר בה עצמות ולא כשנגע בעצם המפרקת א"ש דאמרינן אי הכי תיבעי נמי בדיקת חכם ומשני הא לא אמרו להראות סכין אלא מפני כבודו של חכם וכיון שפעם אחת בדק לו החכם א"צ בין כל חזא וחדא ודי בכך.

ועיין בחדושי רשב"א בשמעתין ור"ן בחמש שיטות בחדושי לחילין ועיין ברשב"א שהשיב על הא דרמב"ן שכתב לרב הונא פוסל בנאבד הסכין מהא דלרב הונא לא מצריך בדיקה לחכם ותבין דבריו כמ"ש כאן: עוד כתב הרשב"א ראי' מהא דמומר בודק סכין ונותן לו ע"כ מוכח דאי נאבד הסכין דכשר דאל"כ איך נותנין לו וסומכין עליו בבדיקה שלאחר שחיטה ועוד דלמה לי בודק סכין יבדוק אח"כ וזו ראי' גמורה אא"כ תאמר דרבא לעיל כרב חסדא דשיבר כשר וכ"ש נאבד יע"ש וראיתי בס' אשל אברהם שתמה על ראיית הרשב"א ז"ל במה שהביא ראי' מרבא מישראל מומר וכתב וז"ל ואני תמה מאד על ראייתו דמה דאמר בודק סכין וכו' ואם שחט בודקין אחריו קאי נמי לבדק סכין בתחלה דבודק אח"כ ובישראל גמור ג"כ הדין כן ואי קשיא למה לבדוק סכין בתחלה הא בישראל גמור נמי בודקין תחילה וסוף ותדע דהא לרוב פוסקים צריך בדיקה היכא שהוא לפנינו אלא ע"כ בישראל מומר אה"נ דבודק תחלה וסוף עכ"ל ואני אומר אף שאין משיבין הארי אחרי מותו מ"מ גם לא היה להשיב הארי אחרי מותו להאדון הגדול הרשב"א ז"ל כי לדעתי ראיית הרשב"א ז"ל ראי' נכונה היא וכמו שאבאר.

והוא כי הרב ז"ל סובר דראיית הרשב"א מישראל מומר הוא מהא דאמר בודק סכין ונותן לו ולא הזכיר בדיקה שלבסוף. אלא אם לא בדק תחלה אמר שבדק לאחר שחיטה ולזה הוקשה לו שפיר דאימא דאם שחט בודקין קאי ג"כ אבדק נמי לכתחלה אבל

הרשב"א ז"ל מביא ראי' דאי בנאבד הסכין אסור א"כ איך נותנין לו לכתחלה סכין בדוק לישראל דלמא מישתלי ולא יבדקו אח"כ כמו בכותי אסור לכתחלה ע"ס שיתנו לו כזית בשר ובאין יודעין שהוא מומחה לרבינא ע"ס שישאלנו דלמא מישתלי ואף דבישראל כשר ג"כ צריך בדיקה אח"כ מ"מ אין ליתן למומר דלמא יסמכו על בדיקתו של מומר והוא אינו נאמן דא"נ ימצא פגום לא יגיד לנו כמ"ש הרשב"א ושאר פוסקים ועוד איך נותנים לו לכתחלה והא חיישינן לרואים שיסברו שבדיקה שלבסוף יסמכו על המומר ולזה כתב דאפילו נימא דלא חיישינן דלמא מישתלי דהא בישראל כשר נמי צריך בדיק' אח"כ וא"כ יהא זכור א"כ תקש' למה לי בדיקה לכתחל' בישראל מומר יון דבסוף ע"כ צריך לבדוק דג' טעמים יש במה שצריך לבדוק הסכין תחלה ולא נסמוך על בדיק' שלבסוף הא' הוא טעם הרשב"א בעצמו הביאו הב"י בסי' י"ח ואחרונים עיין ש"ך ס"ק ה' דלמא משתלי אח"כ לבדוק ועוד טעם נמי משום ברכה לבטל' ועוד משום בל תשחית דאסור לגרום טריפות לחולין ועיין בתב"ש סי' י"ח שכתב הג' טעמים ולפי זה יפה כתב הרשב"א דאי ס"ד דלרב הונא אסור אף דיעבד אם נאבד הסכין א"כ למה בודק סכין תחלה דטעם הרשב"א ליתא דלמא מישתלי ולא יבדוק אח"כ דא"נ בדק תחל' ולא בסוף איסורא אכיל לרב הונא לדעת הרמב"ן ובשלמא בישראל כשר אין לסמוך על בדיקה שלבסוף מטעם ברכה כמ"ש הב"ח או מטעם טריפות וקעבר משום בל תשחית משא"כ ישראל כשר לא שייך הני טעמים כמ"ש הב"ח ואחרונים בהא דכתב הטור בסימן ב' וש"ך סעיף ב' דאין ליתן למומר ע"ס שיבדקנו אח"כ והוקש' להם דבישראל כשר נמי דינא הכי ותי' הב"ח דטעמ' בישראל כשר משום ברכ' וזה לא שייך במומר ועיין ש"ך ס"ק י' יע"ש והיינו דאיכ' טעמא דרשב"א שמא ישכח לבדוק אח"כ או חשש הרואים שיסברו שסומכין על בדיקת מומר וכמ"ש הר"ן בפ"י לרי"ף ובחזושינו לחולין וע' ש"ך ס"ק ח' בסימן ב' יע"ש ואם נאמר דנאבד הסכין אף דיעבד אסור אם כן טעמא דר"ן ליתא דאכתי יסברו שסומכין עליו על בדיקה שלבסוף גם טעם הרשב"א ליתא דא"נ בודק תחילה כי לא בדק בסוף איסורא קאכיל וטעם ברכה או בל תשחית ליתא במומר וכדכתיבנו ולמה לי בדיקה שלכתחל' יסמכו על בדיקה של סוף אלא ש"מ בנאבד שרי ומש"ה צריך בדיקה תחלה דלמא מישתלי ולא יבדקנו בסוף ואיסור' קאכיל משא"כ אי בדק תחלה אף אי מישתלי אח"כ לאו איסור' קאכיל דבנאבד כשר ודמיא להא דסי' א' במי שאין יודעין אם הוא מומחה רשאי ליתן לכתחל' ע"ס שישאלנו כשיטת הגאונים שם ובזה אני חמה על הרב ז"ל במ"ש ותדע דהא צריך לבדוק הסכין אח"כ אי איתא לפנינו וא"כ בישראל מומר היאך נותנין לו אלא שישראל כשר בודק אחריו ואינו יודע דאה"נ אלא דלא חיישינן דמישתלי דא"נ מישתלי לאו איסור קאכיל דלא יהא אלא נאבד וכדכתיבנו'.

ועין ש"ך בסי' ב' ס"ק ד' דכתב דבמומר א"צ אח"כ לבדוק כי אמרינן מסתמ' מצאו יפה והוא מדברי ב"י בסי' ב' שכתב בשם הרשב"א בת"היע"ש א"כ בלא"ה א"ש אלא דבחזושינו כתב להדיא דהיכא דאיתא לסכין צריך לבדוק בישראל מומר אח"כ ודברי הש"ך הם ברורים במ"ש דמסתמא בדקו דא"נ לא בדק אין איסור דיעבד גם אי נאבד שרי וכמ"ש לעיל ובי"ד סימן ב' אבאר עוד בזה בעזה"י: גמרא מנא הא מלתא דאמרי רבנן אוקי מלתא אחזקה ופירש"י ז"ל במקומות הרבה סמכו חכמים על חזקה כי ההיא

דלעיל לכאורה משמע דקאי אהא דנטל זאב בני מעים דמכשרינן מטעם חזקה וז"א דהתם משום דאזלינן בתר רובא ורוב אינן טריפות ולא מטעם חזקה ואי מהא דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת הוא לאסור לחוד ולא להתיר ונראה דלאסור ולהתיר תרוייהו בדרב הונא אית' בשוחט בסכין ונמצא' פגומה דהוה תרתי במקום חדא ומש"ה אסור כשלא שיבר בה עצמות ונאבד הסכין כשירה דוקא נמצאת פגומה הוא דאוסר ולא בנאבד וכ"ש למאי דפסקינן בשיבר עצמות כשר כ"ש נאבד וכמ"ש הרשב"א בחדושו הבאתיו לעיל היינו משום דמוקמינן הסכין אחזקה שהיתה בדוקה מקודם וחזקה דבהמה איתרע דהרי שחוטא לפניך ומש"ה כתב רש"י לאסור ולהתיר כי היא דלעיל דסמכו בין להחמיר ובין להקל על חזקה כו': והנה בהא דאסיקנא כאן דאוקמינן מלתא אחזקה בכל מקום יש לראות לר"מ דלא אזיל בתר רובא וחייש למיעוטא מכ"ש דלא ניזיל בתר חזקה דרובה וחזקה רובא עדיף לדידן והוא לא לא אזיל בתר רובא מכ"ש בתר חזקה ואף אי נאמר דר"מ מן התורה אזיל בתר רובא ומדרבנן הוא דחייש כמו שכתבו התוס' י"ב ע"א ד"ה פסח וקדשים מא"ל יע"ש מ"מ בחזקה נמי הוה למיחש מדרבנן ולא לילך בתר חזקה ולא מצינו בכל הש"ס לר"מ דלא אזיל בתר חזקה ולקמן אבאר באורך בעזה"י ועיין בפר"ח סימן ק"י במה שהאריך בענינים אלו ובסימן כ"ט ובתב"ש סימן כ"ט האריך שם בספק השקול אי מוקמינן מלתא אחזקה יע"ש ואי"ה לקמן דף י"ב ע"א אבאר באורך דיני וכלל רובא וחזקה וכאן לא אכתוב כי אם פירושא דשמעתין בס"ד: גמרא אמר קרא ויצא הכהן מן הבית אל פתח הבית והסגיר את הבית דלמא אדנפיק ואתי בציר ליה שיעורא אלא דאמרינן אוקי אחזקה עכ"ל קשיא לי מנלן מכאן דאוקי מילתא אחזקה דלמא לאחר שיצא מן הבית החזיר פניו וראה שלא חסר הנגע מכמו שהיה בתחלה שוב ראיתי בחדושי הרשב"א ז"ל בשמעתין שהקשה כן יעוין שם בזה: בתוס' בד"ה ודלמא אדנפיק כו' ואפי' רה"ר ואפי' דבר שאין בו דעת לישאל עכ"ל הוקשה להם דלמא לא אזלינן בתר חזקה והכא טמא הבית דברה"י ספיקו טמא כודאי ומש"ה אדם הנכנס לשם בימי הסגרו טמא הוא ודאי ותירץ דבכל ענין מיירי או אף כשהכניס שם כלים דהוה דבר שאין בו דעת לישאל אפ"ה הם טמאים אף דבר שאין בו דעת לישאל גם ברה"י טהור אלא דמוקמינן הבית אחזקה אלא דקשיא לישנא דאפילו דבר שאין בו דעת לישאל דהא הבית גופא טמא ואם יגע בו אדם טמא הוא והא הבית דבר שאין בו דעת לישאל הוא ואף אם יגע אדם יהא טהור אלא משום חזקה: ודע דלפי מ"ש בדבור שאחר זה דילפינן מכאן קולא דאף אם נחסר בסוף שבוע ראשון טהור הוא כו' א"כ לא קשיא קושית התוס' דכאן דספק טומאה ברה"י טמא דאדרבה הא מטהרין בסוף שבוע ראשון אם נמצא חסר דלמא מיד כשיצא בתחלה נחסר והשתא עומד בעיניו הוא וליבעי הסגר שני וספק טומאה ברה"י ספיקו טמא אלא דאוקמינן אחזקה.

עוד קשיא לי דבאמת כשהיה בסוף שבוע חסר ממה שהיה בתחלה מטהרין הבית והבא שם לאחר מיכן ואמאי ספק טומאה ברה"י ספיקו טמא ולא מהני חזקה דילפינן מסוטה כמ"ש התוס' דף ט' ע"ב ד"ה התם הלכתא גמירי מסוטה ולזה יש לומר דבית דבר שאין בו דעת לישאל הוא וספק טהור וממילא אדם הנכנס לשם טהור אף ברה"י וכדכתבנא: בא"ד אבל היכא דאיכא ריעותא כגון סכין שנמצאת פגומה עכ"ל עיין בר"מ ז"ל והנה נראה לפרש דבריהם לרב חסדא דמכשיר מטעם דאוקמינן לסכין אחזקה דמעיקרא

וכנראה שכן כוונת המהרש"א ז"ל ומ"ש התוס' לעיל דטעמ' דרב חסדא הוא מטעם ס"ס משום דודאי כ"ע מודים היכ' דאיתחזק איסורא לא מהני ס"ס כשיטת המ"ב שהבאתיו לעיל וגם הט"ז וש"ך מודים לו בסימן ק"י יע"ש אלא דרב חסדא סבר חזקה דהשתא נגד חזקה דמעיקרא כמאן דליתא דמי והוה חזא נגד חזא ומהני ס"ס ורב הונא סובר דהוה תרתי במקום חזא ולא מהני ס"ס נגד חזקת ולרב חסדא לא תקשי ממקוה דאמאי טמא ברה"ר דיליף סוף טומאה ברה"ר מתחלת טומאה ברה"י ומש"ה הוה ודאי כמו שכתב המ"ל בפ"א מהלכות מקוואות והבאתיו לעיל ומ"ה הוקשה להם שמנלן היכא דאיתרע לא אוקמינן אחזקה למיהוי ספק השקול.

גם איני יודע מה קשיא ליה למהר"מ מלובלין ז"ל דאימא דקושית התוספות לתירוץ ראשון לעיל ד"ה סכין איתרעי דהתם חסר ואתאי ומש"ה הוה חזק' דהשתא חזקה אלימתא משא"כ הכא ור"ל דהוה חזא נגד חזא וסכין איתרעי בהמה לא איתרעי כיון שאין ריעות' בבהמה כן צ"ל לתירוץ ראשון שם וא"כ הוקשה להם הא חזקה דסכין כמאן דליתא דמי דהא איתרעי והרי פגום לפניך ונימא דחזקה דהשתא הרי פגום לפניך עדיף מחזקה דמעיקרא או עכ"פ שווין ומה בכך דבהמה לא איתרעי ולזה תירצו דמהיכא שמעינן דחזקה דמעיקרא עדיף מחזקה דהשתא דהרי חסר הנגע והיינו משום דדרך הנגע להתחסר בפ"א כמ"ש בריש נדה ע"ב כמו שאביא דבריהם לקמן וא"כ ה"נ איכא חזקה סכין דמעיקרא וחזקה דבהמה בחייה לא הוה שוה להך חזקה דסכין איתרעי בהמה לא איתרעי כו' אבל לתי' שני שם דאין ספק מוציא מידי וודאי לא קשה קושיות התוס' דכאן דהתם לא איתרעי חזקה כלל דתלינן בשיבר עצמות או במפרקת אחרונה: בא"ד ויש לומר דאה"נ איכא ריעותא גדולה כו' ולא מטהרין כל אותן שנכנסו בימי הסגר עכ"ל.

וה"ה דאף לקולא ילפינן מהכי דאוקמינן אחזקה אף היכא דאיתרע דמביא קרבן אם נכנס למקדש או דמטהרין הבית אם חסר בסוף שבוע ונימא שהיה כן מוקדם ועמד בעינו הוא דהרי חסר לפניך אלא ע"כ משום דאוקמינן אחזקה קמייתא לקולא ואף היכא דאיכא ריעותא דהרי חסר עתה: בא"ד ומיהו קשה דהך מלתא דמיא למקוה עס"ה יע"ש.

דברי תוספות צריכין ביאור כי וודאי נראה דלא קשיא להו אמאי טמא הבית דלמא אדנפיק ואתי בציר ליה שיעורא ואי דמוקמינן אחזקה הרי חסר לפניך ואי דחזקה דמעיקרא עדיף מחזקה דהשתא או חזקה דהשתא כמאן דליתא דמי מ"מ הא חזקת הבית שהיה מעיקרא טהור וניהוי פלגא ופלגא וברה"ר טהור או אף ברה"י דהבית דבר שאין בו דעת לישאל הוא ואם נאמר חזקה דהשתא איתא אלא דלא עדיף כמו חזקה דמעיקרא איכא חזא במקום תרתי וחזא במקום תרתי לא אמרינן.

הא לא קשיא להו משום דחזקת הבית שהיא מעיקרא טהור כבר חלף והלך לו מיד כשראה הכהן הנגע כשני גריסין בקירות הבית וא"כ תו לא הוה אלא חזקה דהשתא וחזקה דמעיקרא עדיף טפי וטמא הבית ואף כי חסר בסוף שבוע מ"מ חזקה דמעיקרא עדיף טפי אלא דקושית התוס' הוא אמאי אדם הנכנס לשם כל ימי הסגר טמא הוא דנימא קודם שיצא הכהן מן הבית נפחת הנגע והיה טהור דאוקי חזקת גברא נגד חזקה דמעיקרא וחזקה דהשתא הוה תרתי במקום חזא כמו במקוה דטמא מהאי טעמא וה"נ כאן ברה"ר ניהוי טהור מה"ט דהוה תרתי במקום חזא אלא דקשיא לי במאי איירי אי ברה"י ספיקו

טמא ולו יש אלף חזקות לא מהני ברה"י לטהר מטומאתו ואי ברה"ר מאי איריא דהוה תרתי במקום חדא תיפוק ליה בלא"ה דאוקי חזקה דגברא לחזקה דנגע ומספק טהור ברה"ר אם לא שנאמר דהא ודאי לא קשיא להו דניהווי פלגא ופלגא דע"כ לא מטהרינן ספק טומאה ברה"ר דהלכתא גמירא לה מסוטה אף היכא דליכא חזקה אלא דומיא דסוטה ספק נגע או לא נגע אבל הכא דודאי נגע אלא ספק אי הבית טהור או לאו לא דמי לסוטה ומ"מ הוקשה להם דאכתי הוה לטהר דאוקמיה גברא אחזקה והוה תרתי במקום חדא והוה לטהר מכח חזקה אף דלא דמי לסוטה כמו במקוה והנה כאן הניחו בקושיא ובנדה דף ב' ע"ב ד"ה התם תרתי לריעותא תירצו וי"ל דשאני מקוה דחסר ואתאי משא"כ נגע דרך להתחסר הרבה בב"א וכוונתם מבואר דלעולם חזקה דהשתא ליתא כלל נגד חזק' דמעיקר' במקוה שאני דדרך להתחסר מעט מעט ומש"ה חזקה דהשתא אלימתא משא"כ בשאר מקומות ומש"ה לא הוה חזקת תרתי אלא חזקה להדי חזקה ומסוטה לא גמרינן כה"ג ליטהר כמ"ש לעיל אלא דמ"מ קשיא ליהוי ספק ולא ודאי ואמאי הנכנס למקדש מביא קרבן ולא שורפין תרומה וקדשים כ"א להיות תולין אם לא שנאמר דכה"ג הוה כסוף טומאה ויליף לה מתחלת טומאה ברה"י וכה"ג כתב המ"ל בהלכות מקוואות בפ"א יע"ש והבאתיו לעיל ומיהו אי הוה חזקה דהשתא חזק' הוה מטהרין לי' דהוה תרתי כו' ולכך כ' דלא מטהרין דחזק' דהשתא כמאן דליתא דמי דהתם חסר ואתאי ודע דהתוס' כתבו שם בסוף דבריהם דאם נחסר הנגע אחר כך גזירת הכתוב הוא דטמא עד סוף שבוע ואפשר דקאי למה שכתבו דאם נכנס אדם לשם טמא ע"כ כשלא חסר הנגע דאל"כ הבית ג"כ טהור הוא ונימא דאינו טמא אלא כשרואה שהנגע עמד בעיניו וע"ז כתבו דלא כן הוא דאפילו נחסר הנגע טמא הוא וכל הבא לתוכו עד סוף השבוע ולזה ודאי קשיא אמאי טמא גברא נימא דהעמד גברא אחזקה וקודם שיצא הכהן מן הבית הוה כן ולא ליבעי הסגר ואין טמא כלל האדם וראיתי למהר"מ מלובלין שכתב שם בדברי תוס' ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים ואף שאין דברי התוס' מורין כמושפירשנו דבריהם מ"מ דברי מהר"מ ז"ל לא הבינותים: הנה הראת לדעת דמ"מ ש' התוס' כאן מוכח בבירור דלאו הא בהא תליא מלתא כי אף שהבית טמא ודאי כל ימי הסגרו ואין לומר בו אוקי אחזקה מעיקרא דמיד כשראה הכהן הנגע כבר חלף והלך לו אותה חזקה דמעיקרא ואין לו אלא חזקה דהשתא והרי הוא ודאי טמא ואף שחסר בסוף השבוע מטהרין מכאן ולהבא ולא למפרע דודאי חזקה דמעיקרא עדיף טובא מחזקה דהשתא כדקיי"ל בכל המקומות אלא דאי איכא עוד חזקה בהדי חזקה דהשתא הוה תרתי במקום חדא כו' כמו שאבאר לקמן באורך בעזה"י מזה וא"כ הוא מאי הוקשה להם דנוקי גברא אחזקה והא ממילא הוא כיון דהבית טמא ה"ה אדם וכלים הנכנסין לשם בתרי' גרירן אלא ש"מ לאו הא בהא תליא דלגבי אדם הוה תרתי במקום חדא זולת מה שתירץ בנדה יע"ש ולפ"ז אני חוזר על מ"ש הט"ז בסימן א' ס"ק ו' בשוחט שנטל קבלה שכתב ואין להכשיר הכלים מטעם אוקי אחזקה דהא רש"י בגיטין כתב כל טהרות שנעשו ע"ג תרומה כו' ומדברי תוספות דכאן משמע דלאו הא בהא תליא וכדכתיבנא.

גם הבאתי לעיל ראי' מפ"ב דמקוואות מתוספתא הביאה הר"ש שם והר"מ פסקה להלכה בפ"י דמקוואות הלכה ז' שני מקוואות א' כשר וא' פסול וורד לטבול באחת מהן מטומאה חמורה ונגע בטהרות הרי הן תלויות והיינו טעמא דנהי דאדם בחזקת טומאה ודאי דהעמד

על חזקה מ"מ הטהרות היה להן חזקה והוה ספק אלא דיש לעיין אי ברה"ר ספיקו טהור הטהרות ואי ברשות היחיד וודאי טמא וכבר ישבנו לעיל דלא דמי לסוטה דהתם ספק נגע או לא נגע וכאן אנו דנין על מה שנגע בהן אם הוא טומאה או לאו ומש"ה בין ברשות הרבים או ברה"י ספק הוה או יאמר דהר"מ ס"ל דספק טומאה ברה"ר טהור דהלכתא הוא ולא משום חזקה הוא לפי ה"א שם בדף ט' אבל באמת הטעם משום חזקה ולא משום הלכתא והיכא דליכא חזקה אף ברה"ר ספיקו טמא מספק או דהלכתא צריך לרה"ר היכא דאיכא חזקה דלא, נימא מה לי רה"ר או רה"י ועיין תוספות סוטה כ"ח ע"ב ד"ה מכאן אמרו שכתבו כן בפ"י דהלכתא צריך היכא דאיכא חזקה דלא כמ"ש לעיל דף ט' ד"ה התם הלכתא גמירי לה מסוטה ונאמר היכא דליכא חזקה טמא מספק ברה"ר והא דמטהר ר"מ בתינוק בצד העיסה דהוה מחצה על מחצה לאו היינו טמא אלא דסמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא ועדיף מרובא ומש"ה מטהר ברה"ר ולא ברה"י וביבמות קי"ט ע"ב דמסיק דהוה פלגא ופלגא לרבנן הוא דמסיק דהוה פלגא ופלגא להחמיר או דתינוק לר"מ הוה כאין בו דעת לישאל עיין תוס' לקמן דף פ"ו ע"ב ד"ה סמוך ובקדושין דף פ' ע"א יע"ש סוף דבר בהא מלתא ובהיחא דתוספתא לא ידענא מה אידון ביה דמשמע מדברי תוס' כאן ומהא דתוספתא דלאו הא בהא תליא אלא שאין ענין זה לזה ובד"ה אלא לאו משום דאמרינן כו' דמ"ה אין לחלק ר"ל מדרבנן יש חילוק דאמרו באיזה מקומן להחמיר ולא להקל כמו סמוך מיעוטא לחזקה דלהחמיר מהני ולא להקל יע"ש: בא"ד ונמצא שהנגע עמד בעינו ובעי הסגר שני עכ"ל והא דלא כתבו יותר רבותא דאם חסר הנגע בסוף מטהרין ולא חיישינן דלמא קודם שיצא נפחת הנגע עד"מ שהיה ד' גריסין ונעשה ב' גריסין ועכשיו הוא ג' גריסין ופשיון הוא וטמא מספק דליבעי חוצץ וקוצץ וטח מספק כמו אם פשה בשבוע ראשון ועיין ר"מ הלכות טומאת צרעת פט"ו יע"ש י"ל דבכאן לא איתרע חזקה ודי לנו שנאמר.

שהיה כמו שהוא עתה ולא שעתה נוסף דזה הוה ידעינן דאוקמינן אחזקה היכא דלא. אתילד ריעותא אלא היכא דאיכא ריעותא מנלן להקל וע"ז כתבו מדמטהרין הבית כשנאסר בסוף השבוע ממה שהיה מקודם ואמאי נימא דהיה קודם הסגר כך והוה עמד בעינו אלא דאוקי אחזקה אף לקולא אף היכא דאיתרע אבל פשיון אין ריעותא ודע שמה שכתבו התוס' דלמא אדנפיק בציר ליה שיעורא היינו לומר בציר ממה שהיה כגון שהיה ג' גריסין וקודם הסגר נעשה ב' גריסין והשתא עמד בעינו הוא ומ"ש בגמרא דלמא אדנפיק בציר שיעור היינו משני גריסין דאין שם נגע עליו כמ"ש רש"י בד"ה ויצא הכהן מן הבית ומ"ש כגריס היינו גריס לכל קיר כדכתיב והנה נגע בקורות הבית דב' גריסין כמ"ש הר"מ ז"ל בהלכות טומאת צרעת והביא קרא את האבנים אשר בהן הנגע וקשיא לי במ"ש דאם נפקת הנגע לבסוף מטהרין דא"כ מאי דיק מהא דוהסגיר את הבית מ"מ שאם הסגיר ע"י חבל ארוך דהוה מוסגר היינו לחומר דאף בהכי הוה הסגר והבא לבית כל ימי הסגר טמא ומנלן דאף לקולא הוא אימא דאה"נ דאם אירע שלא ראה הנגע בשעת הסגרו ונפחת בסוף שבוע אין מטהרין ובעי הסגר שני דלקולא לא מוקמינן אחזקה אלא לחומר דוקא הוא דמוקמינן אחזקה ויש ליישב בזה: (דף יא ע"א) גמרא מנא הא מלתא דאמרי רבנן זיל בתר רובא ופירש"י אידי דאיירי במנא הא מלתא דאוקי אחזקה ועיין ר"ן בחמש שיטות בחדושיו לחולין שכתב א"נ אסיפא מלתא דרב הונא קאי דאמר

נשחטה בחזקת היתר עומדת והיינו מטעם רובא ויש לראות אמאי לא פ' רש"י כן דהא ודאי חזקה ליכא כ"א מחמת רובא ואף אי אמרינן חזקה שלא נתבררה הוה חזקה דלא כמ"ש התוס' ד"ה אתיא מפרה מ"מ דוחק גדול הוא לומר דרב הונא איירי מבהמה שחיתה י"ב חודש ויותר כו' אלא ודאי מטעם רובא הוה: בתוס' ד"ה מנא הא מלתא כו' דלא קים ליה חזקה מקרא ר"ל דאמר לעיל מתקיף ליה רב אחא בר יעקב כו' ולדידיה לית ליה חזקה מקרא אלא מהל"מ ואין דנין ק"ו מהלכה ועיין מהרש"א: בא"ד דאיכא חזקה נגד הרוב כו' א"ש הכי עכ"ל ר"ל כיון דלא ידע מהיכן נפקא דאזיל בתר רובא ולא אסיק מפרה פשיטא דלא ידע נמי רובא וחזקה רובא עדיף ולבסוף מסיק דהולכין בתר רובא מפרה דאל"כ דלמא טריפה הוא ומהרש"א ז"ב הקשה בכאן אמאי לא חיישינן באמת דסמוך מיעוטא לחזקה כנראה מדברי תוס' לקמן וי"ל, דלא חיישינן אלא מדרבנן או דמיעוטא דלא שכיח הוא עכ"ל מ"ש מדברי תוספות: לקמן הוא מ"ש התוס' ע"ב בד"ה דר"מ דחייש למיעוטא דר' יוחנן דפסק כרשב"ג אלמא חייש למיעוטא אף דליכא חזקה בהדה דאי משום אוקי הבהמה בחזקת שלא ילדה יע"ש משמע אי הוה חזקה הוה ניחא אף לרבנן דסמוך מיעוטא לחזקה והא ודאי מן התורה לא חיישי רבנן אלא מדרבנן ולהחמיר כמו באשה שהלך בעלה למדינת הים דלא חולצת ולא כו' וכמו שאבאר עוד לקמן אי"ה.

אבל לר"מ קשה דנהי דהא לא קשיא לר"מ דחייש למיעוטא מפרה ושעיר המשתלח ושאר הוכחות שאמרו בגמרא לקמן י"ל כמ"ש התוס' ד"ה פסח וקדשים דמן התור' מודה ר"מ דלא חייש למיעוטא ומ"מ היכא דאיכא חזקה מודה ר"מ דמ"ה חיישי כמ"ש התוס' ביבמות קי"ט ע"א וכמ"ש התוס' לקמן פ"ו ע"ב א"כ אמאי אזלינן בפרה בתר רובא והא איכא חזקה נגד הרוב ועיין במ"ש לקמן בהא דלא אפשר יע"ש דהיינו מדרבנן לא החמיר אם לא כתי' שני של מהרש"א דמיעוט טריפות מיעוט שאין מצוי.

אלא דא"כ היכי בעי למילף דאזלינן בתר רובא מרישא של עולה ופרה אדומה ושאר דברים תינח במיעוט שאין מצוי אבל במיעוט המצוי מנלן דשבקינן המיעוט ואזלינן בתר רובא ועוד קשה מאי קאמר לקמן ור"מ היכי אכיל בישראל והא במיעוטא שאין מצוי גם ר"מ מודה דלא חיישינן כדמסיק בריש בנות כותים ובגיטין וכמ"ש הרא"ש לקמן גבי ור"מ היכי אכיל בישראל וא"כ מה ראייה מקטן וקטנה דהוה ע"כ מיעוט המצוי משחיטה דטריפות לאו מיעוט המצוי הוא אלא ע"כ מיעוט טריפות נמי שכיח הוא.

ולפ"ז צ"ל דר"מ סובר חזקה שלא נתבררה הוה חזקה ואוקי חזקה להדי חזקה ואין קושיא מפרה אדומה וכן מעדים זוממין צ"ל דיליף למ"ד טריפה חיה או דאדם אית ליה מזלא וחיי ועיין בריש אלו טריפות מ"ב ע"ב ד"ה ואמר רב יהודה יע"ש ואם נאמר כמ"ש התוס' דחזקה שלא נתבררה לא הוה חזקה צ"ל לר"מ מן התורה לא חייש אף בחזקה נגד הרוב כ"א מדרבנן וכמו שאבאר לקמן וא"כ אין קושיא מפרה אדומה או אפשר דר"מ סובר דהוה חזקה ולרבנן לא הוה: גמרא אתיא מרישא של עולה הר"מ ז"ל בפ"ט מהלכות טומאת מת הלכה י"ב כתב דיראה לו כל ספיקא מן התורה שריא והא דאמרו ספק תורה להחמיר הוא מדרבנן והרשב"א הקשה עליו מהא דיליף משבירת עצם בפסח או מפרה אדומה ומאי ראייה והא מן התורה ספק מותר ופ"ה ה"מ היכא דליכא

לברורי אבל איכא לברורי מן התורה אסור וכן תי' מוהרי"ט ז"ל והרוצה לעיין בזה
יעיין בפר"ח בסימן ק"י בכללי ס"ס יע"ש.

והנה מרישא של עולה שהוא קודם בגמרא אמאי לא קשיא, ליה דמאי ראייה הא מן
התורה כל ספיקא שריא והא דמקשה מנלן דאזלינן בתר רובא או חזקה היינו להחמיר
או היכא דאיכא חזקה נגד הרוב ושאר ענינים וכמו שאבאר לקמן. ואין לומר דהיכא
דאיכא איסור כרת גם הר"מ מודה דספיקו מן התורה אסור.

ודוקא איסור עשה או לאו כמו ספק ממזר וכדומה כמו שיש נוסחא אחת בדברי הר"מ
שם ועיין בכ"מ דהקשה איך מביא אשם תלוי יע"ש וא"כ מתמיד יש ראייה דדחי שבת
דהוה כרת וסקילה וכה"ג ספיקו מ"ה אסור והא דלא קשיא מכל הקרבנות דדחי שבת
י"ל מספק אמרה תורה דלידחי שבת משא"כ מתמיד יש ראייה דהקטרתו דוחה שבת
ג"כ כמבואר בר"מ בפ"א מהלכות תמידין ומוספין ובפ"ד מהלכות מעה"ק יע"ש ואמאי
דלמא ניקב קרום של מוח ואיך מקריב מספק ומחלל שבת אלא יעלה וילינה כו' דזה
אינו כיון דבגוף הדבראין בו אלא לאו בעלמא להקריב טריפה למזבח מקרא דכל
הפסולים שבשור ושה בלא ירצה והותר מן התורה ממילא אף הקטרתו בשבת הותר
ממילא דאם לא כן מאי קושיא מפרה אדומה דאיכא גם כן צד כרת איך מזין עליו ונכנס
למחנה שכינה דהוה כרת אלא כיון דבגוף הדבר אין בו כרת תו לא שייך אח"כ מה דהוה
ספק כרת ומותר מן התורה וכיון שהותר הותר וה"ה מרישא של עולה נמי היה לי'
לאקשוויי ז"ל כמ"ש: ודע דבדברי הר"מ הללו יש מקום עיון שכתב בין בעריות ושבתות
ספיקן אסור מדרבנן והיאך יאמר כן והא שבת ועריות הוה כרת ולדעתו באיסור כרת
אסור מן התורה ועיין בהלכות אישות פ"א דכל שאסר ביאתו מן התורה בכרת נקראים
עריות ובלאו נקראים חייבי לאוין ובשבת מצינו לאשכוחי בלאו דמחמר או שביתת כלים
דהוה עשה מותר בין השמשות דספק מ"ה שריא כיון דאין בו כרת אבל בעריות קשה
אם לא חיבוק ונישוק לדעתו ז"ל שהוא בלאו בהלכות איסורי ביאה ומותר מ"ה בספק
ערוה וצ"ע גם מ"ש דבטומאה נמי ספיקא מן התורה שריא לא ידענא ברה"ר מן התורה
ומדרבנן שרי וברה"י אסור מן התורה כודאי ולא מהני חזקה ועיין תוס' ד"ה התם
הלכתא גמירי: ובד"ה אבל היכא דיליף לית לן בה כו' מקשים אמאי לא יליף מכל
קרבנות דדחי שבת עכ"ל ולכאורה נראה דהכי קיימינן אליביה דרב אחא בר יעקב כמ"ש
התנא לעיל ד"ה מנא הא מלתא ואיהו סבירא ליה לקמן דף ל"ב ע"א דכל זמן שבהמה
מפרכסת אסורה לבני נח והתוס' בשבת דף ק"ו ע"א ד"ה חוץ כתבו דלר"ת דר' יהודה
דמקלקל בחבורה פטור שוחט דמחייב משום שהתיקון בא מיד להוציאו מידי אמ"ה ודאי
היינו לבני נח דאי לישראל ליכא תיקון דמ"מ אסור לדידיה משום טריפה וממ"נ שוחט
בשבת דאי טריפה הוא לא תיקון כלום דאין התיקון בא מיד דכ"ז שהיא מפרכסת בן נח
נהרג עליו וסעד לדברי מצאתי ממ"ש רש"י שם ובפסחים דף ע"ג ע"א שכתב תיקון
להוציאו מידי אמ"ה לבני נח שאינו נהרג עליו יע"ש והיינו משום דלישראל לא תיקון
דמ"מ אסור משום טריפה אלא לבני נח תיקון שאינו נהרג עליו ובכה"ג לרב אחא בר
יעקב ליתא וכמ"ש כאן אלא דמשם גופא ליתא דמסיק שם תיקון להוציאו מידי נבילה
בטריפה וה"ה הכי דתיקון לענין זה דע"כ לא הוצרך לומר שם תיקון להוציא מידי אמ"ה
אלא בשוחט לע"ז דתקרובת עכו"ם מטמאה יע"ש בפסחים דטריפה ששחטה אף

במוקדשים אין מטמאין רלא מדרבנן והתוס' שכתבו בשבת ק"ו תיקן להוציא מידי אמ"ה הוא בשוחט לע"ז אבל בשוחט קדשים תיקן להוציא מידי נבילה ותדע דאל"כ לרב אחא בר יעקב היאך חייב לר"י בשוחט בשבת והא אין התיקון בא מיד אלא תיקן להוציא מידי נבילה הן אמת שיש להתישב בזה דע"כ לא אמרינן תיקן להוציא מידי נבילה אלא אם נאמר שאף שאין התיקון בא מיד חשיב תיקון אבל למ"ד לא חשיב תיקון ומ"ה בחובל וצריך הדם לכלבו פטור לר"י וכמ"ש התו' דף ק"ו בשבת ד"ה חוץ מחובל יע"ש א"כ לא חשיב תיקון בשוחט ונמצא טריפה דבאכילה אסור לישראל ואי שאין מטמאה הא אין התיקון בא מיד דא"נ נטרף לא היה מטמאה בעודה מפרכסת והכי אליבא דר"י קיימינן דלר"מ לא אזיל בתר רובא ביבמות ס"א ורבנן דסתם בר פלוגתא דר"מ הוא ר' יהודא סובר אזלינן בתר רובא ולדידיה לא תיקן מידי לרב אחא ב"י ומכ"ש להר"מ דפסק כר"י בהלכו' שבת דאין התיקון מיד דאי מידי אמ"ה אסור בעוד' מפרכסת לרב אחא בר יעקב ואי מידי נבילה זה לא מטעם שחיט' אלא דמפרכסת הרי היא כחיה לכל דבריהם כמבואר בעור ורוטב קכ"ז ומ"ש לעיל דא"כ לרב אחא ב"י שוחט היאך מיחייב אין ה"נ דבטריפה לא מיחייב ובחולין תיקן להוציא מידי איסור אמ"ה לישראל ושרי ליה מיד דבשחיטה תליא מלתא ונאמר הא דאסור לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה לאו מן התורה הוא לישראל כסברת הר"מ בפיה"ח מהלכו' סנהדרין אלא מדרבנן הוא דאיכא איסורא מאסמכתא דלא תאכלו על הדם ועיין בה"ש ועיין בי"ד ושם נאריך אלא שיש להתישב גם בזה דמ"מ שוחט אמאי מחייב ואי דלישראל שרי מן התורה מה בכך כיון דחז"ל אסרו קודם שתצא נפשה אן התיקון מיד ולקמן דף ל"ב אבאר עוד בזה באורך: ובתו' בד"ה אהיא מפרה אדומה וא"ת דפרה בת ב' שנים וי"ל כל חזקה שלא נתבררה כו' עכ"ל יש להקשות אי קושית התוספות לת' ראשון לעיל ד"ה מנא הא מלתא דלרב אחא ב"י פריך א"כ שפיר מייתי ראייה מפרה אדומה דאי מטעם חזקה א"כ מוכח חזקה מקרא וק"ו לרובא דעדיף מחזקה ואי לפי רבינו חיים לעיל א"כ איך תירצו הא דאיכא חזקה אחרת נגדה ואיך הונח להם בזה דא"כ מנלן דרובא וחזקה רובא עדיף דהא איכא חזקה נגד חזקה ומש"ה אזלינן בתר רובא, למאי דס"ד בקושיית' דחזקה שלא נתבררה הוה חזקה.

עוד קשה מאי הוקשה להם דלמא אם מטעם חזקה א"כ למה לי הלכה למשה מסיני דהולכין בתר חזקה תיפוק ליה מקרא אלא דשאני התם דאזלינן בתר רובא. אמנם ראיתי להר"ן ז"ל בפירקין שכתב ואיכא למידק דלמא טעמא דפרה משום דאיכא רובא וחזקה דפרה בת ב' שנים תירצו בתוספות דכל חזקה כו' א"כ נוכל לומר דקושית התו' הוא לת' ראשון לעיל דלא קים לן חזקה מקרא ואע"פ כן הוקשה להם דמפרה לא מוכח דטעמא באמת משום חזקה וכפי' הל"מ ומ"מ מקרא לא מוכח חזקה דלמא טעמא משום רובא וחזקה ומש"ה איצטריך הל"מ וא"כ ליכא למיגמר מפרה דמטעם חזקה הוא ומ"מ מקרא לא שמעינן חזקה וכמ"ש: אבל הרשב"א ז"ל בחדושו תי' דפריך מנלן דאזלינן בתר רובא לרב אחא בר יעקב ולא איפשטא לן אי אזלינן בתר חזקה אבל למאן דאיפשיט ליה דאזיל בתר חזקה כ"ש בתר רובא יע"ש ולא ידענא היאך מוכח מפרה דאזלינן בתר רובא דלמא משום דאיכא תרתי חזקה ורובא ואה"נ דחזקה לחוד לא מהני לרב אחא ב"י וה"ה רובא לחוד לא מהנו ומנלן למפשט לראב"י, דמהני מפרה כיון דהוא ז"ל סובר

דקושיית הגמרא לראב"י ולא ידעינן אי אזלינן בתר חזקה כלל דלא כפי' מהרש"א ז"ל דמהל"מ ידעינן ואין דנין ק"ו מהלכה יע"ש ואין להאריך: בא"ד וי"ל כל חזקה שלא נתבררה לא אזלינן בתרה ויש ללמוד מתוך כך כו' עד כאן לשונו מהרש"א ז"ל הקשה לעיל תוספות ד"ה מנא הא מלתא דאמאי לא נימא סמוך מיעוטא לחזקה ועיין מ"ש לעיל בזה ולקמן בסוף הסוגיא גבי ור"מ היכי אכיל בישראל אבאר עוד מזה אי מיעוט טריפות הוה מיעוט המצוי יע"ש.

ובענין הגבינות שכתבו התוספות לאסור הנה הוא מחלוקת בין הפוסקים והרשב"א בחדושו הביא בשם רבינו שמשון להתיר מטעם רובא והתו' סוברים דחזינן דהא ליתא מרובא דטריפה היא וגם אין להתיר מטעם חזקה מבוררת שהיה לה מחמת רובא כיון דרובא ליתא גם חזקה הבאה מכח רובא לא מהני ועיין תב"ש סי' כ"ט ול"א שהאריך ויש"ש סי' כ' ובי"ד סי' פ"א אבאר בזה: גמ' דמנח גומרתא וכתבו התו' ואפי' חל ע"פ בשבת מלאכה שא"א לעשותה מע"ש דחיא שבת ר"ל דהקטר חלביו דוחה שבת בפסח כדאיתא ריש אלו דברים והיאך שרי כשחל ע"פ בשבת דא"א לבדוק המוח ע"י גומרתא בשבת ולזה כתבו דמלאכה שא"א לעשותה: רב אחא בר יעקב אמר אתיא משעיר המשתלח כו' הא אין הגורל קובע אלא בראוי לשם עכ"ל הלחם משנה בהלכות יה"כ פ"ה הלכה י"ח הקשה על הר"מ ז"ל דכתב מקרא דיעמד חי פרט לטריפה ובגמרא לא אמרו כן ועיין במ"ל יע"ש והנה נראה ליישב זאת דרב אחא ב"י הוא דיליף משעיר המשתלח ואיהו אית ליה לקמן נ"ז ע"ב דטריפה יולדת ומשבחת ומאן דאית ליה טריפה יולדת כ"ש דאית ליה דחיה וליכא למעט מיעמד חי לאפוקי טריפה ומנא אמינא מהא דע"ז דף ה' מכל החי למעט מחוסר אבר והא מיבעיא לטריפה טריפה מלחיות זרע נפקא הניחא למ"ד טריפה אינה יולדת אלא למ"ד יולדת מא"ל וכתבו התו' וא"ת למ"ד יולדת כ"ש דחיה י"ב חודש וליכא למעט מכל החי וי"ל דמ"מ מתנונת והולכת עכ"ל והנה לראב"י דאמר טריפ' יולדת ומשבחת ליכא למעט מיעמד חי דאינה מתנונת ג"כ אלא משבחת ועוד אפשר דר"מ מפרש אלא למ"ד טריפה יולדת מא"ל היינו מנלן דטריפה אסור לבני נח ולא כפי' התוס' דפירשו דאיצטריך מכל החי למעט טריפה אלא כמ"ש אבל הר"מ ז"ל דפסק להלכה טריפה אינה חיה בהלכות מ"א בפ"ד שפיר אימעטו מיעמד חי טריפה ונ"מ לאחר הגרלה כמ"ש המ"ל.

ודע שמ"ש המשנה למלך דקרא למה לי לאו דוקא דאיצטריך לכמה דרשות ואם מת צריך להביא אחר במקומו עיין ביומא דף מ' ע"ב וברש"י ד"ה יעמד חי לומר שאם מת שצריך להביא אחר במקומו אלא על הר"מ קשיא ליה אמאי לא אמר דאין הגורל קובע ואי משום הא לא איריא דנקיט דרשא הפשוטה יותר והמפורשת בקרא לדידן: ועם זה נתיישב מ"ש התו' ד"ה אתיא מפרה אדומה וא"ת פרה בת ב' שנים ותי' דאיכ' חזקה דטמא אבל קשה מעדים זוממין ולא הוקשו משעיר המשתלח דכתיב שעירים וקיי"ל שעיר בני שתים כמ"ש הר"מ ז"ל בהלכות מעה"ק פ"א הלכה י"ד דלא כג' הכ"מ שם ועיין במ"ל שם אלא דלר"א ב"י דטריפה חיה שפיר יליף ומיהו לג' הכ"מ שעיר בן שנה בלא"ה א"ש ועיין ביומא ס"ה ע"ב ובתו' ד"ה משום חטאת שעברה שנתה משמע דשעיר בן שנה יע"ש ומגמרא שם אין הכרע יע"ש היטב: (ע"ב) גמרא אתיא ממכה אביו ואמו כו' וכתבו התוספות דהו"מ לומר דאוקי האם בחזקת צדיקת וכתב מהרש"א לפי

מה דמסיק אין אפוטרופס לעריות צ"ל שמא נאנסה יע"ש ואף שאונס לגבי רצון הוה רצון רובא א"כ מוכח דאזלינן בתר רובא ויש לעיין אלא שהתוספות כתב בסוגיא דפתח פתוח דמדרבנן הוא דהוה רצון רובא לא מ"ה ומ"מדחוק הוא דא"כ מתחלה נמי אימא דדייק דאזלינן בתר רובא דאל"כ דלמא נאנס' אמו וליכא חזקה: מה שמקשין העולם דלמא מיירי קרא בקינא לה הבעל ושתתה מי המרים ולא בדקוה וע"כ דלא זינתה עכ"ל ואף שאין דרכי בחיבור זה להביא דברים כאלו מ"מ לפלפולא ועוד דבגמרא נמי כגון שהיו חבושים בבית אסורים וא"כ ע"כ קרא דחוק ומוקים אנפשיה א"כ י"ל כדבריה' ואין לומר דלמא לאו אביו הוא וא"כ אין האיש מנוקה מעון דבא על סוטה ואף שלא ידע מזה מ"מ בשוגג ג"כ חשיב אין מנוקה ועיין בהלכות סוטה ואם עשה תשובה הא לא ידע שיעשה תשובה ועוד דתשובה לא מהני עיין במ"ל הלכות סוטה אלא דאיכא לומר שהיו לו ב' נשים וקינא לשתייהן וא' בדקה המים וא"כ ע"כ גם השניה לא זינתה דאל"כ אין האיש מנוקה מעון שבא ביאה אסורה אח"כ ואיך בדקו המים לראשונה אמנם כל זה טעות דהא עיקר החששא דלמא זינתה, באונס וכמ"ש מהרש"א ז"ל בתו' ד"ה כגון שהיו אביו ואמו חבושים וא"כ אין ראייה מהא דלא בדקו המים לשניה דהר"מ כתב להדיא בהלכות סוטה דאין המים בודקים באונס אף באשת כהן וגם באשת ישראל חשוב הבעל מנוקה מעון דאשת ישראל מישראל שרי באונס לבעלה ועיין במ"ל פ"ג מהלכות סוטה.

ולשיטת ר"ת בכתובות ג' ע"ב דביאת עכו"ם ועבד אין אוסר בא"א אף ברצון א"ש בלא"ה דחיישינן שמא בא העכו"ם עליה ותדע דחששא הוא כן דאל"כ לוקי בחזקת צדיקת ואי באונס אכתי כל ישראל בחזקת כשרים אלא חיישינן לעכו"ם ומיהו אין הלכה כר"ת עיין אבן העזר פי' ז' בהג"ה ובהלכות סוטה מקנין ע"י עכו"ם וראשון הוא עיקר ואין להאריך בזה ומה שיש לעיין בהלכות סוטה אבאר במקום אחר: ע"ש גמרא דלמא לאו אביו הוא אלא ש"מ דאזלינן בתר רובא ורוב בעילות אחר הבעל עכ"ל הוצרך לזה דאי משום דרוב אין מזנין וזנות לא שכיח דהא עיקר חששא דלמא אנסה עכו"ם ורובא דעלמא גוים הן ורצון לגבי אונס לא הוה רוב מן התורה אלא מדרבנן כמ"ש תו' בכתובו' ט' בסוגיא דפתח פתוח: התורת חיים הקשה אמאי לא יליף דאזלינן בתר רובא דאל"כ היאך שריא לאינסובי איתתא דלמא ממזר הוא או ממזרת וכהן האיך עומד ע"ג המזבח ומשמש דלמא לאו כהן הוא אלא דרוב בעילות אחר הבעל עכ"ל דרך פלפול אכתוב הנה מה דהוקשה לו האיך שרי לאינסובי איתתא לא ידענא הא ספק ממזר מ"ה שריא כדאיתא בקדושין ממזר ודאי הוא דלא יבוא וכדמסיק בכמה מקומות מן התורה שתוקי מותר כו' וזה מוסכם אין חולק בו ומה שהקשה מכהן איך עובד עבודה לא ידענא באמת איך יתורץ זה נהי דאזלינן בתר רובא ורוב בעילות אחר הבעל כדמסיק להדיא בגמ' מ"מ דלמא זינתה אמו פ"א והוה זונה וולדה חלל ואיך עובד עבודה אלא דז"א דהא אמרינן בקדושין ס"ז ע"ב כהן שעבד ונמצא בן גרושה עבודתו כשירה וכן פסק הר"מ ז"ל בהלכות ביאת מקדש פ"ו הלכה יו"ד יע"ש וא"כ אי אזלינן בתר רובא ולא הוה אלא ספק חלל עבודתו כשירה משא"כ אי לא אזלינן בתר רובא שמא ממזר הוא ועבודתו אף בספק פסולה אלא דאכתי קשיא דהא פלוגתא הוא בפ"ח דתרומות משנה א' ר' אליעזר פוסל במי שנודע שהוא בן גרושה וא"כ קשיא לר"א באמת איך כהן עובד עבודה דלמא זינתה אמו פ"א והוה חלל ואף ספק מחלל עבודה לר"א.

עוד אני חוזר למ"ש הת"ק דאיך שרי לאינסובי איתתא דאימא העמד האם בחזקת צדיקת וגם כל ישראל בחזקת צדיקים דילמא נאנסה מעכו"ם וכמ"ש לעיל ל"ק ולא מידי דהא קיי"ל בא"ה סי' ד' סעיף י"ח נכרי ועבד הבא על אשת איש הוולד כשר יע"ש בב"י ובבית שמואל ואין קושיא כלל אמנם מה שהקשינו מכהן איך באמת עובד עבודה ואי דהעמד האם בחזקת צדיקת דלמא אנסה עכו"ם ובאונס נמי הוי זונה כמ"ש הר"מ ז"ל בפ"ח מהלכות איסורי ביאה הלכה ו' כל הנבעלות לאדם בין באונס כו' הוה זונה ואין לומר לשיטת הר"מ ז"ל דכל ספק היכא דליכא לברורי מן התורה שריא ומש"ה מפרה וכיוצא אפשר לברורי לולא גזירת המלך משא"כ בכה"ג ולא קשה ג"כ קושית הת"ח וממנה מיייתי ראיה איך הורגין מספק מכל מקום קשיא דהא למאן קיימינן לר' אליעזר דלמאן דמכשיר ספק חלל בלא"ה לא קשיא אלא לר"א דפוסל ולדידיה ספיקא מן התורה אסור דאל"כ אשם תלוי היאך משכחת ליה דהא ספיקא מן התורה אסור ור' אליעזר סובר בכריתות כוי מביא על חלבו אשם תלוי אלמא לא בעינן חתיכה אחת משתי חתיכות ולא בעינן איקבע איסורא וע"כ סובר כל ספק מן התורה אסור וקשיא שפיר ועיין בכללים כלל ז' וכלל ח' בארתי שם באורך קושית הכ"מ ופר"ח אבל יש לומר למאן קשיא לר"א אי הכי לא קשיא ולא מידי דהא בהא דכתב הר"מ באונס עשאה זונה כתב המ"ל בהלכות איסורי ביאה פח"י דרשב"א סי' אל"ף רל"א כ' דבאונס לא הוה זונה אף בשאר איסורי לאוין לא בא"א דוקא יע"ש במ"ל ור"א סובר ביבמות פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה ולדידיה קשיא למה לי דכתב רחמנא בתולה ולא בעולה תיפוק ליה בלא"ה דזונה הוה וכבר עמד המ"ל בקושיא זו שם וצ"ל לדידיה כל באונס לא עשאה זונה ולא הוה הוולד חלל ולא קשיא ולא מידי לר"א איך ל עובד עבודה.

[מן דבור המתחיל מה שמקשין העולם עד כאן כתבתי לפלפולא בעלמא ומ"מ יש בו קצת תועלת]: עלה דהך מלתא השיב לי הרב הגאון רבן של בני הגולה כהן הגדול מאחיו זקן ויושב בישיבה כבוד מוהר"ר חיים הכהן נר"ו אב"ד דק"ק לבוב וז"ל במכתב לאמר על קושית הרשב"א יש להשיב דשפיר הוכיחו מפרה דאזלינן בתר רובא דהא בדבר שזדונו כרת מודה הרמב"ם דספיקו אסור מן התורה וא"כ אי לאו דאזלינן ב"ר היאך מטהרין באפר הפרה שהרי הנכנס למקדש ע"י טהרת הפרה הוא בספק דבר שזדונו כרת וספק זה הוא מ"ה אע"כ דאזלינן בתר רובא.

ועפ"ז נסתר הוכחות מכ"ת דר"א ל"ל דטעם היתר ס"ס הוא מטעם רובא דלמא ס"ל דהספק הראשון הוא מדרבנן והא דמחייב בחלב הכוי משום דזדונו כרת והרמב"ם כ' בהדיא דבר שחייבין ע"ז כרת ספיקו אסור מ"ה שהרי העושה אותו מביא אשם תלוי. ומ"ש מכ"ת בשם הכ"מ שהקשה בפ"ט מה' ט"מ היאך חייבה התורה אשם תלוי לא עיין מעל' בכ"מ כי אדרבה הכ"מ כתב דהקשו על הרמב"ם היאך חייבה תורה אשם תלוי כו' ואעפ"י כן דבר שחייבים על זדונו כרת עכ"ל וכמדומה שמעל' כתב זאת ע"פ מה שסמך עצמו על פ"ח או ס' אחר ולפי"ז א"צ לתירוצו של פ"ח ונסתר בנינו.

מה שהקשה מכ"ת איך שרי לכהן לעבוד עבודה אף דאזלינן בתר רובא דלמא חלל הוא ולא ניחא ליה דאוקמיה התם בחזקת צדיקת דלמא אנסה נכרי זה אינו דאמרי' אוקמי' בחזקת צדיקת דלא הוה מכשילה לבעלה כהן אילו נאנסה והוה זונה כמ"ש מכ"ת עצמו

דאף באונס עשאה זונה. ומ"ש אח"ז דקשיא לר"א משום דבהכרח סובר דספיקו מן התורה אסור מדהביא אשם תלוי דהא לא בעי חתיכה מב"ח כבר מלתא אמורה דהא דמחייב אשם תלוי משום דבר שזדונו כרת מ"ה אסור וכמ"ש הרמב"ם ז"ל עצמו יע"ש.

עד כאן לשון הרב הגאון הנ"ל. וזאת תשובתי על דברים הנ"ל: הנה הגאון הנ"ל לא ראה ספרי כ"א מה שהעתקתי לו שנים ושלושה עלים ולכן כתב על קושית הרשב"א מ"ש מפרה י"ל דבר שזדונו כרת מודה הר"מ וזה אינו דנוסחא אחת היא שמצא הכ"מ כתובה כן בספרי הר"מ אבל כל הפוסקים לא הסכימו לאותה נוסחא ועיקר טעמא דמביא אשם תלוי דאיתחזק איסורא כמ"ש הרשב"א ושאר פוסקים וכבר האריך בזה הפר"ח בסי' ק"י בתכלית האריכו' יע"ש ומ"ש הגאון הנ"ל דאיך נכנס למקדש כבר כתבנו כן בכלל ז' בספרי גנת וורדים דיש להסתפק בזה הואיל ואין לע"ע כרת הואיל ואתי לידי ספק כרת גם בשמעתין כתבנו מרישא של עולה בשבת וממילא מ"ש ג"כ דנסתר בניני מהא דר"א דמחייב אשם תלוי בניני כעמוד של ברזל לאותן פוסקים שסוברים דעיקר טעמא דמביא אשם תלוי מטעם איקבע איסורא ובכרת לא משגחי' ביה ובכל ספיקי לאוין תמצא שלפעמים יבוא לידי כרת אלא דלא משגיחין ביה ובספק ממזר לר"ע דאין קידושין יבוא לידי כרת וכדומה.

אמנם מ"ש דלא עיינתי בכ"מ כי סמכתי עצמי על ס' פר"ח או ס' אחר היטב חרה לי על שחשד האדון אותי בדבר כי דבר זה אפילו למתחילים הוא דבר נפסד לעיין באחרונים ולא לעיין מקור ומוצא הדבר ההוא לא תהי' כזאת אמנם מ"ש דהעמד האם בחזקת צדיקת שלא הוה מכשילה לבעלה בזה אמת ויציב דיבר ותמהני למה בחר האדון בחזקה זו ולא דנוקי בחזקת צדיקת ואלו נאנסה לא היתה מכשילה א"ע דגם היא מוזהרת כמו הזכר ועל שניהם הוזהיר הכתוב לא יקחו ואיסורא עבדא היא שנבעלת לכהן והיא זונה אלא דכ"ע לאו דינא כי הא גמירי ומכ"ש נשי להיות יודעין דבאונס עשאה זונה וגם חכמים גדולים נסתפקו בזה ואם באנו לדון על חזקה היינו אומרים דאוקי בחזקת כשרות והיתר לבעלה או בחזקת היתר לכהונה משעה שנולדה ואין להאריך כי לא כתבתי אלא לפלפולא: ועתה אני חוזר ואכתוב פירושא דשמעתין בעזרת השם יתברך ואתחיל מיד בפ"י: מה שמקשין התו' דלמא העמד האם בחזקת צדיקת לפי מ"ש לעיל דלראב"י בעי דלית ליה חזקה מקרא א"כ אין קושי' כיון דידעינן חזקה מקרא כ"ש רובא דעדיף מחזק' ויש לדחות כדלעיל דמקרא לא שמעינן אלא תרווייהו בהדדי רובא וחזקה ומהל"מ הוא דידעינן ואין דנין: גמ' אתיא מהורג הנפש דלמא טריפה הוה כו' מהא לא קשיא דלמא אוקמי' אחזקה דהא אפילו בהורג קטן שעדיין לא חי י"ב חודש נהרג דליכא חזקה ומעדים זוממין דהן בני עונשין הוקשה לתוספות שפיר לעיל ע"א ד"ה אתיא מפרה אדומה עד שהוצרכו לומר דחזקה שלא נתבררה לא הוה חזקה והא דמקשין תוספות ד"ה וכי תימא דאמאי לא נילף מרוצח גופא אין לומר דרב כהנא סובר דחזקה שלא נתבררה הוה חזקה ומ"ה לא יליף מעדים זוממין וה"ה מרוצח גופא י"ל דאין סברא דפליגי רבינא ורב כהנא בזה ועוד רבינא דיליף מעדים זוממין וסובר דלא הוה חזקה אמאי לא יליף מרוצח גופא וכתבתי דיש מחלוקת בזה יע"ש: גמ' רב אשי אמר אתיא משחיטה עצמה דלמא במקום נקב קשחייט לשיטת הר"מ ז"ל בפ"ט מהל' ט"מ דכל ספק שאין בידו לבררו מ"ה מותר ומדרבנן אסור צריך לומר דלאו היכא אכלינן בישרא מביא ראייה

דהא מ"ה מותר דעכשיו אין בידו לברורי ואין לומר דאיכא חזקה דבהמה בחיי' וספק כי הא מ"ה אסור אלא דאזלינן בתר רובא דעדיף מחזקה זה לא ניתן להאמר כלל דהא בחיי' בחזקת שאין זבוח עומדת לא בחזקת טריפה ומה"ט אמרינן בפא"ט דאין חוששין לספק דרוסה ואפילו למאן דחייש כתבו התו' בדף פ"ג ע"ר בד"ה קסבר עולא דהא דלא מוקמינן אחזקה נשחטה הותרה דרוסה שכיח הא לא"ה אפי' נולד הספק מחיים היה ראוי להתיר וכ"ש בסתם בהמות דלא איתילד ריעותא כלל דלא הוה חזקה לא להיתרא ולא לאיסורא וספק כי הא מן התורה שריא ואף אם תאמר דבאמת אזלינן בתר רובא ומש"ה אי לאו דרוסה שכיח הוה להתיר משא"כ אי לא אזלינן בתר רובא מ"ה הוה ספיקו דאוקמיה אחזקה כמו שהיתה באיסור שאין זבוח ה"נ אית לן לומר דניקב הוושט ובמקום שחיטה הוה כאילו לא נשחט כלל והוה נבילה כמבואר ושפיר הוה חזקה זה לא ניתן להאמר ג"כ דמהיכא תיתי נחזוק איסורא דהרי שחוטה לפניך וספק ניקב ליכא חזקה ומ"ה מותר ודוקא לא בדק בסימנים אית לומר שלא שחט רוב כמו שהיתה בחזקה מקודם וכן ספק שהה או דרס לא כה"ג דאל"כ הדרא קושי' לדוכתי' למה להו לתוספות לומר דרוסה שכיח נימא דהוה ספק השוקל וסמוך מיעוטא לחזק' והו"ל פלגא ופלגא אלא כמ"ש ושם אאריך בזה ובי"ד אבאר עוד.

אלא ע"כ דקושית הגמרא הוא היאך התירה התורה להכניס עצמינו לספק זה והא קודם שחיטה בידינו לברורי ולקרוע העור ולראות אם יש נקב בוושט וא"כ סמיא בידי' לברורי וספק כי הא לא התירה התורה ועיין פר"ח בי"ד סימן ק' באורך יע"ש ואכתי קשי' לי דהא הרשב"א בחדושו והר"ן ז"ל בחמש שיטות הקשו מאי קושי' דלמא דקרע לעור וראה מבחוץ שאין נקב בוושט ותירץ הרשב"א ז"ל דוושט אין לו בדיקה מבחוץ לענין נקב ואכתי מאי קושי' והא כיון שראה מבחוץ ואין בו נקב אף אם יהפוך הוושט מבפנים לחוץ ויהיה נקב בעור הפנימי אפ"ה מידי ספיקא לא נפקא דשמא אין נקב בעור החיצון וניקב זה בלא זה כשר כמ"ש לקמן בפא"ט והוא מוסכם מכל הפוסקים וא"כ אין בידו לברורי הספק הזה וכיון שראה שאין נקב בעור החיצון בודאי מותר לשחוט מ"ה דספיקו מ"ה שאין בידו לברורי שריא וע"כ דדייק מפסח וקדשים רב אשי דא"א לקרוע העור ולראות אם יש נקב בוושט דאין לך מום גדול מזה ובידו לברורי ופריך שפיר שוב ראיתי בחמש שיטות להר"ן שכתב דרב אשי מפסח וקדשים דייק ה"ה לר"מ דנימא הכי ועיין בי"ד סי' ל"ג ובדרישה שם דר"מ סובר דוושט אין לו בדיקה מבחוץ לענין נקב ואף אי סובר יש לו בדיקה פשיטא דקשה דלמא כשקרע העור.

ותדע דרב אשי מפסח וקדשים דייק למילתי' ממ"ש התו' לקמן דף כ"ח ע"ב ד"ה אתא ממסמס קועיא דמא שכתבו למאן דסבירא לי' וושט יש לו בדיקה מבחוץ מאי פריך לעיל ור"מ היכא אכיל בישרא דלמא ע"י בדיקה ותי' דה"ק וכ"ת דלא אכיל כ"א ע"י בדיקה פסח וקדשי' מא"ל דאין לך מום גדול מזה ואכתי לרב אשי דדייק מאי דייק אלא מקדשים דייק למילתיה וכדכתיבנא אלא דקשי' לי אמאי לא הוקשה להם לתו' אדברי רב אשי דהוא מקודם בגמרא מאי דייק דלמא דבדק מבחוץ כיון דוושט יש לו בדיקה מבחוץ לענין נקב ולתרוצי נמי דמפסח וקדשים קא דייק ליה: עוד יש לומר דרב אשי משחיטת חולין דייק וכדאמר דרחמנא אמר שחוט ואכול ואי דספק שאין בידו לברורי מ"ה מותר י"ל דספק כי האי לא שריא רחמנא דנהי דאנן לא בקיאינן בנקב משהו מ"מ דלמא יש

חכם גדול שיוכל להכיר שיש נקב וכיון שכן בידו לברורי מקרי והאיך התירה להכניס עצמנו לספק זה והא גם מבפנים יש לראות אם ניקב וראיתי למהרש"א ז"ל שם כ"ח ע"ב שכתב אהא שכתבו התוספות דיש שום חולי שיאדים כמו דרוסה הקשה תיפוק ליה לר"מ דחייש למיעוטא חייש לספק דרוס' עכ"ל ור"ל לדידן דלא חיישינן למיעוטא אין חוששין לדרוסה אלא היכא דעל ארי ביניהם והוא שותק והם מקרקרים כדאיתא בא"ט ובזה אסרינן דשכיח הוא משא"כ בלא ידעינן אמרינן דרובא אין נדרסין ולר"מ חיישינן למיעוטא.

ומ"מ לא ידענא מאי קושי' דלספק דרוסה אמרינן אוקמיה אחזקה כמו שנולדה לא היתה דרוסה וחזקה שנתבררה הוא ומש"ה אוקמיה אחזקה ולא משום דאזלינן בתר רובא ואי דרובא וחזקה רובא עדיף כבר כתבנו דלמא מטעם רובא וחזקה או כמ"ש הרשב"א ושאר מפרשים אי לא ידעינן דאזיל בתר רובא לא ידעינן רובא וחזקה הי מינייהו עדיף ואפשר חזקה עדיף אלא לבתר דילפינן דאזיל בתר רובא מסברא אית לומר דרובא עדיף וא"כ אין ראיי' מדרוס' דאזלינן בתר רובא אבל מחולי שיאדים כמו דרוסה יש ראיי' ור"מ היכי אכיל בישראל דחייש למיעוט' ואף שחי י"ב חודש דלא נתבררה לא הוה חזקה כמ"ש התוספות לעיל ומכ"ש פסח וקדשים דבני שנה ליכא חזקה כלל כה"ג היאך אכיל מיניה כו' וא"כ קשיא: והנה יש ליישב דבריו לפי מ"ש התוספות בשמעתין פסח וקדשים מא"ל דמן התורה לא חייש ר"מ למיעוטא כ"א מדרבנן ודייק היאך אכיל מדרבנן אלא היכא דלא אפשר יע"ש וא"כ שפיר הוקשה לו למהרש"א ז"ל כיון דמ"ה לר"מ אזלינן בתר רובא וממילא ידעינן מסברא רובא וחזקה רובא עדיף ומדרבנן חייש למיעוטא וכ"ש שיש לחוש מדרבנן לדידי' שלא לילך בתר חזקה מדרבנן וכבר כתבנו לעיל מזה בתחלת הסוגיא יע"ש וא"כ הוה מצי לפרושי דפריך ור"מ היכי אכיל בישראל ולא חייש מדרבנן לספק דרוסה ולא לילך בתר חזקה ג"כ ויש לעיין דהוה רובא וחזקה וכה"ג מודה ר"מ דלא חייש למיעוטא ואם נאמר דחזקה דבהמה בחי' הוה א"ש אלא דדחינו זאת ולקמן אבאר עוד מזה: עוד נראה לי לפי מ"ש הט"ז בי"ד סימן ע"ט ס"ג צ"ע דאם נדרסה האם אי יזיק טפת הארס אף לוולד והניח בצ"ע וא"מ שפיר כתב מהרש"א אמאי לא כתבו התוספות לקמן כ"ח ע"ב דלר"מ דחייש למיעוטא דלמא דרוסה היא ואי דהיה לה חזקה ז"א דלמא נדרסה האם ויזיק גם לוולד כמ"ש הט"ז ומה שחי י"ב חדש הוה חזקה שלא נתבררה ולמאן דסובר חזקה שלא נתבררה הוה חזקה א"ש לישנא פסח וקדשים ולא אמר סתמא קדשים מא"ל דנקיט פסח שהוא תוך שנה וקדשים חטאת שתוך שנתה דליכא חזקה כלל וכה"ג: (דף יב ע"א) גמרא אלא היכא דאפשר אפשר כו' עכ"ל אי ר"מ חייש מ"ה למיעוטא צריך לחלק מ"ה בין היכא דאפשר ולא אפשר כיון דצוותה התורה לשרוף כשהיא שלמה אלא מבשר תאוה קשה דהוה אפשר לא לשחוט ולא ליכול וברשב"א ובחמש שיטות כתבו דלא דברה תורה אלא נגד יצה"ר ודוחק גם דוחק לומר דע"י שקרע העור ועיין מ"ש בתו' ד"ה פסח וקדשים מא"ל יע"ש: ובפירש"י בד"ה פסח וקדשים כו' והיכא דאיפרשה ריאה ולא בדק כו' עכ"ל רוצה לומר דבדיקת הריאה הוא מדרבנן דחששו למיעוט המצוי או כמ"ש הרשב"א בחדושינו כיון דבקל יכול לראות אם יש בה סירכא הוה כמעלים עיניו מן האיסור יע"ש ולא מן התורה כדעת קצת פוסקים בזה ובי"ד סי' ל"ט אבאר בזה בעזה"י ומשום הכי כתב נאבדה הריאה כשר דלא הצריכו

חז"ל בדיקה אלא לכתחלה ולא לאסור דיעבד ורש"י בתשובה הביא הרשב"א ז"ל דבריו דן לפני רבותיו דאל"כ איך הותר לאכול חלב ורבותיו השיבו לו דהתורה התירה לאכול ארץ זבת חלב ודבש כדאיתא בכורות ו' ע"ב ורשב"א כתב דאין ראייה דלמא דהתירה התורה חלב מבהמה שחי ב' שנים משנה ראשונה מותר דטרופה אינה חיל יותר מי"ב חודש ובענין זה התירה התורה החלב עוד הביא רשב"א ראייה דבדיקת הריאה מדרבנן מהא דמייתי מפרה אדומה ושעיר המשתלח עכ"ל ור"ל מה בכך דאזלינן בתר רובא מ"מ דלמא נטרפה הריאה דזה מצוי הוא ואיך מזין עליו גם בשעיר המשתלח וזה ראייה שאין עליה תשובה: גם מהא דאמר בכורות ו' חלב בהמה ס"ד חלב טהורה חידוש דאמ"ה שרי ולא אמר ספק טריפה מותר דחדא מיניהו נקיט ועדיף מיניה קאמר דהתירה איסור ודאי יע"ש: ובתו' ד"ה פסח וקדשים מא"ל מפסח פריך ולא מבשר תאווה עכ"ל היינו אי נאמר דוושט אין לו בדיקה מבחוץ לענין נקב אבל מאן דסובר יש לו בדיקה מבחוץ לענין נקב לא קשה מבשר תאווה דקרע העור וראה שאין נקב וניקב זה בלא זה כשר והא דפריך ור"מ היכי אכיל בשרא ה"פ וכ"ת דלא אכיל כ"א ע"י בדיקה פסח וקדשים מא"ל דאין מום גדול מזה ועיין לקמן כ"ח ע"ב ד"ה אתא יע"ש ויש לראות לפי מה דס"ד בקושייתם דר"מ מ"ה חייש למיעוטא א"כ תיקשי מפרה ושעיר המשתלח דודאי מוכח דאזלינן בתר רובא אלא ע"כ היכא דלא אפשר שאני וכיון דצוותה התורה לשרוף שלמה חשיב לא אפשר כמו פסח וקדשים דאי אפשר לקרוע העור דאין לך מום גדול מזה חשיב לא אפשר.

ויש ראי' לפסק הר"מ ז"ל דכל ספק היכא שאין לברורי מ"ה שריא ומ"ה לא קשיא מבשר תאווה דקרע העור ואי דאין לוושט בדיקה מבחוץ א"כ אף אם יראת בצד פנימי נקב הוה ספקשאין בידו לברורי וניקב זה בלא זה כשר ור"מ לשיטתיה דפסק בפ"ג מהלכות שחיטה גם לענין שם אין לוושט בדיקה מבחוץ ועיין פרישה סי' ל"ג יעוין שם: בא"ד משום דנראה דר"מ מן התורה לא חייש למיעוטא כ"א מדרבנן ר"ל אף היכא דאפשר אזלינן בתר רובא וכתבנו לעיל אי מדרבנן חייש למיעוטא ה"ה דראוי לחוש מדרבנן שלא לילך בתר חזקה ואי מן התורה חייש למיעוטא ה"ה בחזקה דלא לילך בתרה היכא דאפשר כמו ברובא: והנה כל זה לר"מ דחייש למיעוטא או מן התורה או מדרבנן אבל אנן קיי"ל כרבנן ואף מדרבנן לא חיישינן למיעוטא אף היכא דאפשר כמו קטן וקטנה דמייבמין לית להו חילוק זה בין היכא דאפשר ללא אפשר וס"ס מתירין ומחמירין עפ"י ספיקא דס"ס בכ"מ הוא מטעם רובא כמ"ש הרשב"א בתשובה סי' ת"א ולפי זה לר"מ דחייש למיעוטא מ"ה גם ס"ס לא מהני לדידיה ואי מדרבנן עכ"פ מדרבנן לא מהני ס"ס לדידי' אם לא שנאמר דעדיף ס"ס מרובא וצריך לראות שלא מצא סתירה לזה בש"ס.

ועיין בפני יהושע בק"א למסכת כתובות בהא דפ"ק בדיני ס"ס ואי בחזקה היכא דאיכא לברורי וברובא ובס"ס היכא דאיכא לברורי אי צריך לברר אבאר הכל על נכון בסמוך באורך בעזה"י ועיין בא"ח סי' תל"ז ובפר"ח: גם בממון אין הולכין אחר רובא וה"ה ס"ס לא מהני ביה דלא הוה אלא מטעם רובא ולא עדיף מרוב ועיין בסוגיא דפ"פ ע"ב בתוספות שם דיבור המתחיל אי למיתב לה כתובה ובק"א בפני יהושע יע"ש ואבאר בסמוך לקמן אי"ה באורך הכל על נכון כי ענינים עמוקים המה וצריך לעיין בהם: ראיתי

לכתוב בכאן קצת עניני חזקה ורובא כי ענינים עמוקים הם ומפוזרים במקומות הרבה בש"ס לכן ראיתי להאריך בהם שהם מפתח גדול לכמה שיטות וסוגיות שהן חמורות ויש בהן תועלת: הנה קיי"ל דאוקמי מילתא אחזקה בין להקל ובין להחמיר כמבואר בכמה מקומות וכמ"ש התוספות דף י"א ע"ב ד"ה אלא לאו כו' יע"ש ולשיטת הר"מ דכל ספק רחמנא שריא הא דאיצטריך למילף מקרא דאזיל בתר חזקה היינו היכא דלהחמיר או היכא דבידו לברורי דספק כי הא לא שריא מ"ה ועיין פר"ח י"ד סי' ק"י יע"ש ומש"ה מהני חזקה ואף דאמרינן בפסחים ד' ע"א למאי נ"מ לישל"י משמע כל היכא דאיכא לברורי מבררינן ולא אוקי מלתא אחזקה אפשר דהיינו מדרבנן ומן התורה אף היכא דאיכא לברורי לא מבררינן ושפיר נ"מ במאי דיליף אוקמיה אחזקה אף להקל וכמ"ש אמנם עיקרן של דברים אלו דודאי היכא דבקל אפשר לברורי ודאי מבררינן ולא סמכינן אחזק' כמו התם דיכולין לישאל פי המשכיר אבל היכא דלית' למשכיר אי מוקמינן אחזקה אין צריך למבדק כולה ביתא אף דבידו לברורי ולהר"מ ספיקא כי הא מ"ה אסור אפ"ה מוקמינן אחזקה כיון דטריחא מלתא לחזור ולבדוק ולא אמרו לישל"י אלא היכא שהוא בקל ואף בזה נראה שהוא מדרבנן וכמ"ש מעיקרא וא"כ א"ש דיליף מקרא חזקה אף להקל והיכא שיש לברורי אפ"ה אוקמינן אחזקה אם לא היכא שבקל יכול לברר כי ההיא דמשכיר כי אתי קמן ולקמן אבאר עוד מזה.

ואזלינן בתר חזקה אף היכא דאיתרע השתא כמ"ש לקמן אפ"ה חזקה דמעיקרא עדיף טפי מחזקה דהשתא וזה מבואר ממה דאוקמינן הבית בחזקת טמא אף היכא שלאחר ז' מים נפחת הנגע לא אמרינן דלמא אדנפיק בציר שיעורא וכמו שהוא עכשיו כן היה קודם הסגר אלא ש"מ חזקה דמעיקרא עדיף טפי ויש לנו לחקור ולדעת אי חזקה דהשתא ליתא כלל נגד חזקה דמעיקרא או דחשיבא אלא דחזקה דמעיקרא עדיף זה מחלוקת דרבנן ור"ש והובא בריש נדה ובכמה מקומות מקוה שנמדד ונמצא חסר דלרבנן טמא ודאי משום דהוה תקחי במקום חדא משום דסבירא להו דחזקה דהשתא חשיבא אלא חזקה דמעיקרא עדיפא ומ"ה כי איכא עוד חזקה אוקי חזקה להדי חזקה ונשאר חזקה דהשתא ור"ש סבר חזקה דהשתא ליתא כלל ומ"ה ברה"ר טהור דהוה חדא להדי חדא וככל ספק טומאה ברה"ר דטהור וברה"י תולין דאיהו סבר כל ספק טומאה ברה"י תולין ומיהו לתירוץ שני שם בריש נדה וכפי מה שפי' הרשב"א בחדושיו וכפי מה שביאר המ"ל בפ"א דמקוואות הלכה ד"ה כתבו התוס' דלתי' שני היינו טעמא ודאי אף ברה"ר דסוף טומאה לא גמרינן מתחלת טומאה וצריך לפרש דבריו כיון דהתורה עשאה ספק טומאה כודאי ברה"י אלא ברה"י הלכתא גמירי, מסוטה היינו בתחלת טומאה אבל בסוף טומאה אמרינן מה לי רה"ר או רה"י ויש לזה שורש בסוטה כ"א ע"ב ד"ה מכאן אמרו שכתבו דהלכתא צריך לטהר ברה"ר אף היכא דאיכא חזקה דה"א מה לי רה"ר או רה"י ודבר הכתוב בהוה יע"ש וא"כ כיון דמהלכתא הוא דידיעין אמרינן דוקא תחלת טומאה ולא סוף טומאה והוה ודאי טמא ולקמן אבאר עוד מזה.

עוד אבאר לך דאף אי קיי"ל כתי' ראשון דהוה תרתי במקום חדא דחזקה דהשתא הוה חזקה היינו דוקא במקוה ובחביות המוזכר שם ריש נדה דחסר ואתאי והחמיץ מעט מעט מש"ה אלימא חזקה דהשתא דאין לומר עתה ברגע זו חסר ואין לזה זמן משא"כ בשאר חזקות אפשר גם רבנן מודים דחזקה דהשתא ליתא כלל נגד חזקה דמעיקרא ועיין בתוס'

נדה ע"ב ד"ה התם תל"ר וכאן בדף י' ע"א ד"ה סכין איתרעי ודף י"א ד"ה אדנפיק ואתי
ובזה א"ש דהר"מ בפ"ה מהלכות תרומות הלכה כ"ד פסק בחביות דהוה ספק וכ"מ תמה
שם דלרבנן הוה ודאי כמו במקוה כדמסיק בריש נדה ואלו בדין הסמוך לו בהלכה כ"ה
בהא דהמפריש פירות להיות מעשר עליהן ונאבדו הוה ספק וכתב הכ"מ דפשוט הוא
והמ"ל בהלכות מעשר פ"ז ה"ד כתב דצריך עיון דלרבנן הוה ודאי כמו בחביות עכ"ל
ור"ל דאמאי בחביות תמה על הר"מ דפסק דהוה ספק וכאן כתב דפשוט הוא ולפי מ"ש
אין קושיא דע"כ לא אמרינן מאן תנא חביות ר"ש משום דלרבנן הוה תרתי במקום חדא
דדרך להחמיץ מעט מעט ודמי למקוה דחסר ואתאי משא"כ בהך מתני' דס"פ כל הגט
דף ל"א ע"ב דנאבדו דאף בפ"א אפשר דנאבדו מן העולם או נגנבו חזקה דהשתא ליתא
כלל ומש"ה כתב הכ"מ דפשוט הוא דמידי ספיקא לא נפקא והא דנאבדו היינו נגנבו או
בענין אחר לא שהרקיבו דאל"כ לא הוה ספק אלא עד שעה שאפשר להם להרקיב
וכמ"ש הרשב"א בד' שיטות במס' גיטין יע"ש ובזה א"ש בשוחט בסכין ונמצאת פגומה
בלא שיבר עצמות ולא נגע במפרקת ואין בו שיעור הכשר שחיטה חוץ לפגימה אפ"ה
כתב הר"מ ז"ל בהלכות שחיטה פ"א הכ"ד ובש"ע סימן י"ח ואמאי לא ודאית דהוה
תרתי במקום חדא דבהמה בחייה וחזקה דסכין דהשתא נגד חזקה דסכין דמעיקרא ודוחק
דסכין איתרעי מה בכך אלא דכאן חזקה דהשתא ליתא כלל ומש"ה הוה ספק באופן
שלמידין מכאן חזקה דהשתא ליתא כלל אם לא כהאי דמקוה וחביות והמ"ל כתב בפ"א
דמקוואות הלכה ז' דר"מ סובר כתי' שני דריש נדה דאף במקוה לא הוה אלא חדא להדי
חדא ושאני טומאה דלא יליף סוף טומאה מתחלת טומאה ומש"ה פסק בחביות דהוה
ספק יע"ש באורך: ודע דבא"ח סימן תל"ז הקשה הב"י מ"ש מי"ח טריפות דלא בדקין
אף אי איתא קמן והכא אי איתא בעיר שיילינן ליה ותירץ דבהמה היה לה חזקת כשרות
משעה שנולדה משא"כ בבית דכל השנה הוא בחזקת חמץ וכתב הפר"ח דאינו יודע איזה
חזקה יש לבהמה בשעה שנולדה ואי משום הא לא קשיא מידי דסברת הב"י היא כי היכי
בחזקה כל היכא דאיכא לברורי מבררינן ה"ה ברובא הדין כן או הא דמיבעיא חזקתו
בדוק היינו נמי מחמת רובא דרוב בני אדם בודקין כדינן וכמו שאבאר לקמן ומש"ה
הוקשה לו מ"ש מטריפות ותירץ דהתם משעה שנולדה אית לה חזקת כשרות מחמת
רובא והכא כל השנה הוא בחזקת חמץ.

והמ"א בא"ח סי' תל"ז ס"ק ד' פ"י דברי ב"י דבהמה לא היה לה חזקת טריפה יע"ש ולפי
מ"ש בלא"ה א"ש כפשוטן דהיה לה חזקת כשרות מחמת רובא ומה שסיים המ"א שם
דומיא דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת יפה כתב דמש"ה ברוב מצוין אצל שחיטה
מומחין הם אי איתא קמן צרי למישאל משום דבהמה בחייה בחזקת איסור וכל היכא
שאתה בא להוציא מחזקה זו מחמת רובא דעדיף מיניה וכמ"ש לקמן מש"ה צריך
לשואלו מש"ה בחמץ דהיה לו חזקת חמץ צריך לשואלו.

ובזה נדחו דברי פר"ח שכתב דשאני י"ח טריפות דרובא עדיף מחזקה וא"צ לשואלו
דז"א דקושית ב"י הוא מדחזינן דרוב מצוין מומחין אפ"ה צריך לשאול אלמא דאין
חילוק בין רוב לחזקה לענין זה ומ"מ הוה ליה לב"י להקשות מרוב מצוין ולא מחזקה
ארובא דא"ל כמ"ש הפר"ח. ואפשר לומר הא דמיבעיא לן חזקתו בדוק היינו מחמת
רובא דרוב בני אדם בודקין בתיהם ליל י"ג שהורגלו בכך ועושיין כך דאלת"ה אלא

דמיבעיא אי אזלינן בתר חזקה דכל ישראל בחזקת כשרות הן ולא עבר על מצות חז"ל ובדק בלילה וכנראה מדברי הלבוש בסי' תל"ז יע"ש א"כ אמאי חזקתו בדוק והא איכא נגדה חזקת הבית כל השנה בחמץ ודומה לבהמה בחייה בחזקת איסור ונאבד הסכין לרמב"ן אליבא דר"ה פסולה ואף לדידן דקיי"ל דכשירה הא כתב הרא"ש דמלתא לא שכיח שיפגום הסכין וגם הרי שחיטה לפניך והכא לא שייכי הני טעמים אלא דמיבעיא ליה דרובן בודקין בלילה ומטעם רובא אתינן עלי' הורגלו בכך ורובא וחזקה רובא עדיף ואף דמדרבנן אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא להחמיר י"ל דהמיעוט היה מיעוטא דמיעוטא ולא חיישינן ליה כמ"ש הרא"ש גבי רוב מצוין מש"ה לא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא דהמיעוט הוה מיעוטא דמיעוטא ואבאר לקמן בכלל רובי דבריו וכיון שכן הוקשה שפיר לב"י דמ"ש מי"ח טריפות ותירץ דהתם ליכא חזקה נגדה והכא איכא חזקה דכל השנה אמנם בגוף הקושיא לא ידענא מאי קשיא ליה מי"ח טריפות דהא גם כאן אי ליתא בעיר סמכינן אחזקה אלא היכא דבקל יכולין לשואלו לא סמכינן אחזקה והפר"ח הרגיש בזה יע"ש וא"כ מעתה גם מרוב מציינן אין קושיא דבקל יכולין לשואלו ומ"ש הפר"ח דרוב מצוין לא חשיב כרוב בהמות בחזקת כשרות איני יודע למה דהא רוב מצוין רוב גמור הוא ומיעוטא דמיעוטא הוא דאין יודעין ומש"ה מוציא מחזקה דבהמה בחייה כו'.

ועדיין יש לי לחקור בעניני חזקה שלשה חקירות בהן: החקירה הא' אם הוא דמוקמינן מלתא אחזקה הוא דוקא מה"ת אבל מדרבנן ראוי להחמיר בהן ולא לוקי אחזקה ואף דברובא אף מדרבנן לא מחמרינן דאין בודקין אחר י"ח טריפות שאני רובא דעדיף מחזקה משא"כ בחזקה אפשר דמדרבנן אסור או דלמא לא שנא בחזקה: הב' הא דאמרינן בבכורות ריש הלוקח עובר חמורו דהא דאזלינן בתר רובא דוקא דלא תלי במעשה וכמו שאבאר לקמן בדיני רובא א"כ ה"ה וכ"ש בחזקה דתליא במעשה דלא אזלינן בתרה דרובא עדיף מחזקה או דלמא שאני רובא כיון דהמיעוט לא תלוי במעשה והרוב תלוי במעשה הוה שכיח והוה כמחצה על מחצה כמ"ש הרשב"א בחדושו כאן בשמעתין משא"כ בחזקה מה איכפת לן אי תלוי במעשה אפילו הכא הוה חזקה אלימתא ואזלינן בתרה: הג' אם הא דאמרינן אוקי מלתא אחזקה והוה כודאי שהרי שורפין וסוקלין על החזקה אי איתרמי אח"כ מלתא אחריתא דתלוי בהך קמייטא מי אמרינן כיון דבקמייטא אוקי מלתא אחזקה תו השני נגדרת אחר הראשונה בין להקל ובין להחמיר או דלמא כיון דבשניה איכא חזקה אחרת נגדה הוה ספק ולא ודאי ולקמן אבאר עוד מזה באורך בעזה"י: המקומות שהובאו בש"ס דאזלינן בתר חזקה הן מרובין ואביא קצתם המקום הראשון הוא בריש פסחים המשכיר בית לחבירו בי"ד חזקתו בדוק או לאו ופסקינן בש"ע סי' תל"ז חזקתו בדוק אלמא אף מדרבנן אוקמינן אחזקה ולא מחמרינן וזה יש לדחות מכמה טעמים חדא דמטעם רובא אתינן עלה ולא מטעם חזקה וכמ"ש לעיל ואף אם נאמר כמ"ש הלבוש דמטעם חזקה הוא דאתינן עלה מ"מ אין רא' דאם ביטלו הוה איסור דרבנן ובאיסור דרבנן לא מחמרינן ואזלינן בתר חזקה אבל באיסור תורה אה"נ דמדרבנן חיישינן ואם אירע דלא בטלו ונזכר תוך הפסח אה"נ דצריך לבדוק ובלא"ה פסק שם הש"ע בלא ביטלו דצריך לבדוק דהוה ספיקא דאורייתא דבעיא דלא איפשטא היא וביטלו הוה דרבנן ובדרבנן לא מחמרינן אבל באיסור תורה אפשר דמדרבנן

מחמירינן מש"ה א"ש גם הבעיא דנ"מ להיכא דביטלו באופן שאין מכאן ראייה כלל וכדכתיבנא: המקום השני הוא ממה דאמרינן במשנה דפ"ה דטהרות שני שבילין אחד טמא וא' טהור והלך בא' ועשה טהרות והשני בשני ועשה טהרות אם נשאלו זה בפ"ע וזה בפ"ע טהורין וע' בר"מ ז"ל פי"ט מהלכות אבות הטומא' יע"ש והא הכא דמדין ספק טומאה ברה"ר דספיקו טהור הוא משום דמוקמינן לכ"א אחזקה ואף מדרבנן מטהרין להו ודוקא כשבאו לשאול בב"א הוא דמטמאין מספק מדרבנן וכמ"ש התוס' בפסחים דף יו"ד ובכתובות כ"ז יע"ש ועיין במשנה למלך פי"ט מהלכות שא"ה באורך דאי מהלכתא מסוטה הוא דמטהרין לה ברה"ר ומש"ה לא מחמירין אף בדרבנן וא"צ טבילה הא ליתא כמ"ש התוספות לעיל ד"ט ד"ה התם הלכתא גמירי דהיכא דלא דמי לסוטה לא גמירין מסוטה.

כי ההיא דשני נזירים שאמר א' ראיתי טומאה שנזרקה ביניכם דודאי א' מהן טמא הוא ולא מטהרין ליה אלא מחמת חזקה דמוקמינן לכ"א מהן וה"ה כאן בב' בני אדם בשני שבילין דא' מהן ודאי טמא ע"כ מטעם חזקה מטהרין בבאו לישאל זא"ז ואף דבע"ז דף ל"ז ע"ב דכי אתו לקמיה דר' ינאי אמר זילו טבילו בשיקעתא דמיא הוא עצה טובה ולא מדינא ועיין במ"ל פי"ט דשא"ה ואם נאמר דמדינא הוא כיון דאפשר בטבילה משא"כ טהרות שעשו שא"א בטבילה טהורין הן אלמא אף מדרבנן לא מחמירין ואוקמינן מלתא אחזקה לגמרי: המקום השלישי הוא בקדושין דף ה' ע"ב נתן הוא ואמרה היא ספיקא הוה חיישינן משמע לכאורה אף דאוקמינן אחזקה מדרבנן חיישינן י"ל משום חומר א"א החמירו בו כמ"ש הר"ן שם ועוד דשאני ספיקא דדינא וספיקא דגוף המעשה ומ"ש בכתובות דף כ"ג אין ראייה דמשום חומר א"א או דיש ע"א עכ"פ לאסור או כמ"ש התוס' שם יע"ש ומכל הלין משמע דאוקי מלתא אחזקה אף מדרבנן ואף בספק השקול אוקי אחזקה אבל היכא שאיסור שכיח יותר זה תלוי במחלוקת גם הט"ז בי"ד בסי' ל"ט בסופו כתב דכל שהספק שקול אוקי אחזקה להתיר.

וראיתי להפר"ח בי"ד סי' כ"ט שהאריך וכתב ג"כ בספק השקול לאסור ובסימן ק"י בכללי הס"ס כלל ששי כתב ג"כ בספק שקול לאסור ואף דאיכ' חזקת כשרות מ"מ כבר הוכחנו כלל א' דמדרבנן חיישינן עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים, דבכלל א' לא כתב כ"א הך דע"א אומר נתקדשה והתם משום דע"א אומר כן או כמ"ש התוספות בכתובות שם כ"ג דשמא טעה אחד והיה קרוב לה ומש"ה מחמירין מדר' אבל כשאין שם ע"א ולא איתרע החזקה כלל בהא אזלינן בתרה בין להקל בין להחמיר ואף מדרבנן ועיין בפר"ח סימן כ"ט וק"י ובתבואות שור סימן כ"ט ול"א יע"ש ובחדושינו לי"ד אבאר מזה: ועתה באתי לעיין בהתרת הספק הב' במה שנסתפקנו בחזקה דתליא במעשה אי אזלינן בתרה אי לאו הנה בא"ח סימן ח' כתב דצריך לעיין בציצית שמא נפסקו א' מן החוטין והב"ח כתב אמ"ש הרא"ש דא"צ דאוקי אחזקה כתב דרובא דתליא במעשה לא הוה רוב ור"ל דכ"ש חזקה דרובא עדיף מחזקה הן אמת שכבר פרכינא המ"א להב"ח בס"ק י"א יע"ש מ"מ בעיקר הדין משמע דמודה לדבריו דלא הוה חזקה כיון דתליא במעשה אלא שיש להקשות מהא דלעיל דריש פסחים דאיבעיא להו המשכיר בית חזקתו בדוק ואמאי הא חזקה דתליא במעשה הוא דשמא לא בדק ואמאי אוקמינן אחזקה אלא משמע דחזקה אף דתלי במעשה אזלינן בתרה בשלמא ברובא אמרינן דמיעוט לא תלי

במעשה ורובא תלי במעשה הוה כמחצה על מחצה ואם שניהן תלוין במעשה אזלינן בתר רובא כמו שאבאר בדיני רובא ואם כן בחזקה מה לי אי תלוי במעשה או לאו וליכא קל וחומר מרובא ולפי זה הך איבעיא דפסחים על כרחך מטעם חזקה אתינין עליה דאי מטעם רובא כמ"ש לעיל דרוב הורגלו לבדוק בי"ד והא רובא דתליא במעשה ומיעוטא דלא תליא במעשה לא הולכין בתר רובא אלא מטעם דכל ישראל בחזקת כשרות ולא עבר על דברי חז"ל כמ"ש הלבוש בסימן תל"ז ויש לדחות דלעולם מטעם רובא וחזקה מחמת רובא קאמר ומיעוטו דמיעוטא, הוא ובכה"ג לא איכפת לן אי מיעוט תלוי במעשה או לאו ולקמן אבאר.

ומהא דאמרינן חזקה שליח עושה שליחותו או מן התורה או מדרבנן ועיין בעירובין דף ל"ב ע"א ולקמן י"ב ע"א אין ראיה לומר חזקה דתליא במעשה כי הוא לומר שהשליח עשה הדבר ההוא הוה חזקה דהתם אלימא טובא ומסתמא עשה כדעת משלחו דאל"כ אלא הוא ככל חזקות דעלמא אמאי הוה בעי לומר המשלח גדייו ביד שליח לשחוט ומצאן שחוטין דחזקה שליח עושה שליחותיה לפום מה דלא אמר רוב מצוין מומחין הן ואמאי הא איכא חזקת בהמה בחייה והוה חזקה להדי חזקה אלא דאלימא טובא דאין אדם חוטא ולא לו ואין לדמות לשאר חזקות ואפשר לומר דהרי שחוטה ואיתרע קצת אלא דאין זה לדינא.

ועיין בפ"ד מהלכות בכורות במ"ל באורך מדין שליח עושה שליחותו גם לקמן נסתפקתי בדין רובא דתליא במעשה דאין הולכין אחריו אי מ"ה או מדרבנן ולפי זה גם בחזקה יש לספק כן אי אמרינן דחזקה דלא הוה אלא במעשה לא הוה חזקה אי מ"ה או מדרבנן ועיין בפני יהושע כתובות ט' יע"ש: ומה שנסתפקנו בספק השלישי אי השני מוכרח להיות כמו ראשון או לאו הנה לא נפלאות הוא והדבר מבואר בי"ד סי' א' בשוחט שנטל קבלה ובדקוהו שאינו יודע כתב הט"ז דאסר כל ששחט דהוה תרתי במקום חזקה וכתב דאין להתיר הכלים מטעם אוקי אחזקייהו מהא דמקוה ופירש"י כל טהרות התרומה שנשתמשו באותן כלים טמאות בגיטין ל"א ע"ב אף שיש חזקה לתרומה עכ"ל ר"ל דאין לומר דכלים כשירים דאוקי חזקה להדי חזקה והוה שקול ואיכא ס"ס או דחזקה דכלים עדיפא מחזקה דהשתא ואוקי חזקה דמעיקרא נגד בהמה בחייה וחזקה דהשתא לא עדיף כחזקה דכלים וכתב דז"א כיון דהבהמה אסורה ודאי מטעם תרתי לריעותא ממילא הכלים אסורין כו' ולי ההדיוט הכותב דברים אלו צ"ע לי כי מדברי תוספות דף יו"ד ע"ב ד"ה ודלמא אדנפיק שהוקשה להם אמאי מטמאין גברא שנכנס לבית המנוגע נימא אוקי גברא אחזקה והרי חסר הנגע והוה תרתי במקום חזקה והניחו בקושיא ובנדה ב' ע"ב ד"ה התם חסר ואתאי תירצו דשאני התם דחסר ואתאי הא לא"ה הוה מטהרין לגברא ואמאי כיון דהבית ודאי טמא דאוקי אחזקה א"כ ממילא האדם נגרר בתרי' אלא אפילו הכי כיון דאוקי גברא אחזקה הי"ו ליטהר אלמא לאו הא בהא תליא.

ובאמת שלשון חולין דאמר ר"ש משמע כפירש"י בגיטין דקאי אתרומה דשייך לשון זה לא אוכלין ולא שורפין דאי אכלים ואדם הו"ל ברשות היחיד ספק ועלה קאמרי חכמים בין ברשות הרבים ובין ברה"י טמאות ודאי ומ"מ אני מסתפק בו הרבה דאפשר כל הטהרות שנעשו ע"ג אכלים קאי שהוטבלו אבל תרומה ספק מיהא הוה או טהור גמור

ממ"ש לעיל באורך מזה יעוין שם היטב: הנה הר"מ ז"ל בהלכות מקוואות פרק י' הלכה ז כתב ב' מקוואות א' כשר וא' פסול וטבל בא' מהן ואינו יודע ועשה טהרות הרי הן תלויות והיא תוספתא הביאה הר"ש בפ"ב דמקוואות ואמאי תלויות ולא טמאות ודאי דהאדם אוקי אחזקה וממילא התרומה טמאה אלא דבתרומה איכא חזקה להדי חזקה והן ספק ודוקא כה"ג הא בתרומה שנעשו בכלים שנעשה ע"ג מקוה שנמדד ונמצא חסר אפשר טהורים לגמרי דחזקה דהשתא דמקוה אינה טובה כחזקה דתרומה וכמ"ש כהאי גונא בשוחט.

וראיתי אח"כ במשנה למלך שכתב עלה דהך בד"ה שני מקוואות והא דאמרינן מקוה שנמדד ונמצא חסר דהן טמאות ודאי דהתם הרי חסר לפניך משא"כ בשני מקוואות עכ"ל ולא ידענא דהרי הדברים ק"ו ומה התם דאיכא חזקה דמקוה דמעיקרא שהיא אלימא נגד חזקה דאדם אפ"ה אדם טמא מכח חזקה דהשתא, דהרי חסר לפניך וממילא מטמאין התרומה מכ"ש כאן דאינו יודע באיזה טבל דאיכא חזקה טובה ואלימא העמד גברא על חזקה ודאי טמא וממילא התרומה טמאה ודאי ולכן דבריו צ"ע וישוּב דעת.

ואף אי התם חסר ואתאי הוה כחזקה דמעיקרא מ"מ כ"ש הוא ודברי התוספות שם בפרק שני צריכין ביאור ולא היה לי פנאי כעת לעיין בהם: הן אמת שדברי הט"ז יש לעיין בהם מה שהביא ראייה מכל טהרות שנעשו ע"ג דתרומה טמאה ודאי ונשרפת דלו יהי כן דכל הטהרות אתרומה קאי וכפשטא דלישנא וכפירש"י בגיטין ל"א ע"ב מ"מ אין ראייה לכאן דהתם אדם וכלים בחזקת ודאי טמאים מטעם תרתי לריעותא או דסוף טומאה מתחלת טומאה לא ילפינן וילפי רבנן מרה"י דאף ברה"ר סוף טמא ודאי כתיב ואבע"א בנדה דף ג' ע"א וכמ"ש המשנה למלך בפ"א דמקוואות וביארתינו לעיל ומש"ה דין הוא שיהא התרומה טמאה ודאי דבתר"י גרירן דהוה תרתי דסתרן משא"כ בשוחט שנשל קבלה ואינו יודע דנהי דכל מה ששחט אסור מ"מ לא הוה ודאי אלא ספק דומיא דשוחט ונמצאת פגימה הר"ז נבילה כמ"ש הש"ע סימן י"ח ופי' הש"ך ספק נבילה וכן הוא בר"מ ז"ל להדיא בפ"א מהלכות שחיטה הכ"ד דשוחט בסכין ונמצאת פגומה דהוה ספק וטעמא כתבתי לעיל דלא דמי למקוה דהתם ודאי ולא מיבעיא למ"ש המשנה למלך בפ"י דהלכות מקוואות דהר"מ פסק כאבע"א דחזקה דהשתא ליתא נגד חזקה דמעיקרא ובטומאה ילפי סוף טומאה ברה"ר מתחלת טומאה מרה"י פשיטא דבאיסורא מידי ספיקא לא נפקא דאוקי חזקה דסכין להא חזקה דבהמה בחייה והוה ספק אלא אפילו לתירוץ ראשון א"ש או דהתם חסר ואתאי או דכאן איכא ס"ס אלא דאיתחזק איסורא לא מהני ס"ס דלא כמ"ב בתשובה סי' ל"ז ועיין בסי' ק"י בש"ך וט"ז דס"ס הוא מטעם רובא כמ"ש הרשב"א בתשובה סי' ת"א וסמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא להחמיר ומש"ה הוה ספק נבילה וא"כ בההיא שוחט דאיכא נמי ס"ס כמ"ש הט"ז שם בסימן א' א"כ הוה ספק ולא ודאי וא"כ הכלים ראוי להכשיר מטעם אוקי אחזקה בשלמה במקוה דאדם וכלים טמאין ודאי אף התרומה טמאה דהוה תרתי דסתרן משא"כ כאן דבהמה מספק אסורה אין זה סותר אם הכלים יהיו כשירים מטעם אוקי הכלים אחזקה ואין ראייה מהתם לכאן וכמו שכתב והבן עוד אבאר לך דההיא דתוספתא שהביאה הר"מ להלכה בפ"י דמקוואות מ"ב ברה"ר מיירי והא דלא טהורות לגמרי דהוה קצת כסוף טומאה דלא

גמירי הלכתא אלא היכא דליכא חזקה כלל משא"כ כאן דאיכא חזקה להדי חזקה גרע טפי ועיין מ"ש לעיל דאפשר דאיירי ברה"י יע"ש.

וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה ומ"מ נראה כמ"ש דאם דבר ראשון לא אסור אלא מספיקא לא תלוי הב' בראשון ודברי הט"ז צ"ע במ"ש ראי' ממקוה דלא דמי דהתם האדם ודאי טמא מש"ה נגררין כלים והתרומה אבתרי' משא"כ הינא שהדבר הראשון בספק לא הוה כתרתי דסתרן אהדדי דשפיר יש להכשיר הכלים: סוף דבר הכל נשמע דאזלינן בתר חזקה בין להקל ובין להחמיר ואף מדרבנן לא מחמירינן בחזקה וכסברת רבים מהפוסקים ולכך היכא דהוה ספק השקול אזלינן לקולא ואני תמה עוד על מ"ש הפר"ח בסי' ק"י כלל ששי דהיכא דהוה שקולין אזלינן להחמיר ואף היכא דאיכ' חזקה מ"מ כבר הוכחנו בכלל א' מדרבנן יש להחמיר יע"ש וכבר כתבנו לעיל דלא כן הוא ועוד דלו יהי כדבריו דבשקול לא אזלינן בתר חזקה מ"מ בספק טריפות אית לן להתיר בספק השקול דהא לאו מטעם חזקה לחוד אתינן עלה אלא מטעם רובא דרוב בהמות, כשירות ק] וכמ"ש הרשב"א ור"ן בחמש שיטות בחדושי' לחולין אהא דאמרינן מנלן דאזלינן בתר רובא דקאי אהא דבא זאב ונטל בני מעים דמטעם רובא הוא וברובא אף מדרבנן לא מחמירין ואין צריך לפנינו ולקמן בדיני רובא אבאר עוד ואולי כונתו בנמצא ריעותא מחיים כמו בפתחו המוח ונמצא מים בראש ולא ידעו אם המוח מקיף המים שהובא בהגהת ש"ט סימן נ"א וכהיא אמרתא דהוה שדרן כרעא בתרייתא דאי לאו דשגרונא שכיח הוה ספק השקול וטריפה דכאן ליכא רובא דהא רוב בהמות אין להם מים בראש ולא שדרן כרעא בתרייתא אלא מטעם חזקה דהיה לה מקודם מטעם רובא כנ"ל ליישב דבריו ועיין בתב"ש באורך בסימן כ"ט ול"א יע"ש היטב ומ"מ כבר כתבנו דאף מדרבנן אזלינן בתר חזקה וההיא דע"א בקדושינן ספיקא הוה חיישינן מדרבנן אין ראייה כמבואר וההיא דנשבר הגף וכדומה ואין ידוע דמטעם ס"ס מתירין הא לא"ה לא התם שאני דמסתבר יותר לתלות מחיים מלאחר שחיטה ואיתרע חזקה ומש"ה בעינן ס"ס.

ומהלין שכתבנו משמע דעכ"פ בס"ס מתירין אף שאין הספק השקול מכ"ש ברובא דעדדיף מס"ס דמתירין אף שאין ספק השקול לגמרי ואיסור שכיח טפי ויש לעיין ברובא וראיתי להפר"ח בסי' ק"י כלל שביעי דס"ס לא שרי אלא בספק השקול לא כשהאיסור שכיח טפי מהיתר וכן כתב הב"ח בסי' נ"ג והנה לדעת הרב בהג"ה דמצאו מים בראש ולא נודע אם הקיף המוח המים דאסור מטעם דריעותא מחיים הוה בסי' נ"א הא לא"ה שרי ע"כ דסובר בשקול אזלינן לקולא כשיטת התו' וסייעתם אם לא היכא שריעותא מחיים ועיין בתב"ש סי' כ"ט ואם כן בנשבר הגף בסימן נ"ג וק"י דמכשיר מטעם ס"ס ע"כ דשכיח טפי מחיים שהולך כאן וכאן דרך לישבר מלומר אחר שחיטה דאל"כ תיפוק לי' בספק השקול כשר מטעם נשחטה הותרה ועיין בתב"ש סי' כ"ט ואפ"ה מכשיר מטעם ס"ס ואף בנשמט כמ"ש סי' ק"י אלא דלחומרא בעלמא החמיר בסי' כ"ג בנשמט כמו שפירשו אחרונים את דבריו.

והב"ח לשיטתו דסובר בספק השקול אסור וסובר נשבר הגף ואין ידוע אם מחיים הוה ספק השקול וכדעת רבינו יונה הובאו דבריו בחדושי הרשב"א בדף יו"ד אהא דכל ספק

בשחיטה דמהא שמעינן דנשבר הגף ואין ידוע דאסור אם לא היכא דהיתר שכיח טפי לא בספק השקול יע"ש אלמא דסובר נשבר הגף היה שקול אבל לדידן דשכיח איסורא טפי ואפ"ה מתירין בנשבר הגף מטעם ס"ס אלמא בס"ס מתירין אף שאין ספק השקול וכדכתיבנא: ודע שסברת הב"ח ז"ל בסימן נ"ג היכא דאיסורא שכיח טפי לא מתירין בס"ס פירושו אף שהספק הא' שקול הוא כיון שהב' אין שקול לא הוה ס"ס כמו הני אווזות שמוליכין לשוחט שמעקמין כנפיהם בשעת שחיטה דמצוי הוא יותר בשעת שחי' לשבור יע"ש והנה דין זה לא נפלא ולא רחוקה הוא ממני דהתו' בכתובות ט' ע"א בסוגי' דפתח פתיח הקשו מאי קושי' והא ס"ס דאונס לגבי רצון הוה רצון רובא עד שהוצרכו לומר דרצון לא הוה רוב גמור יע"ש וא"כ אית לן למילף דכל שהספק הא' אין שקול לא מהני להצטרף עם ספק השקול וה"נ בהני אווזות.

הן אמת שהרב הגדול בספרו פני יהושע תמה שם על דברי התו' כיון דספק הא' הוה שקול בקל יכול ספק הב' להכריע דהוה רובא ומכ"ש למ"ש הרשב"א דס"ס הוא כמו רובא יע"ש ועיין בתו' ע"ב שם ד"ה אי למיתב מבואר דלא הוה ס"ס כה"ג יעוין שם ולקמן בדיני רובא אבאר עוד מזה באורך לענין הס"ה כה"ג יעו"ש באורך: באופן שלמידין מכאן בספק השקול אזלינן בתר חזקה אף מדרבנן והיכא שהאיסור שכיח טפי אסור אף מן התורה דאיתרע חזקה וחזקה דהשתא אי הוה כמאן דליתא או לאו ביארנו לעיל והיכא דאיכא חזקה אף ספק דרבנן להחמיר ובי"ד סי' ק"י אבאר וחזקה שלא נתבררה לא הוה חזקה כמ"ש התו' ראי' מעדים זוממין יע"ש והיכא דאיכא חזקה להדי חזקה הדר הוה ליה ספק השקול ומן התורה לחומרא ובדרבנן מסתבר להקל כיון דאיכא חזקה להדי חזקה ויש לספק להר"מ דכל ספיקא מ"ה שריא, אי בחזקה להדי חזקה אי מ"ה אסור או לאו יש לעיין וכ"ז לרבנן אבל לר"מ דחייש למיעוטא ה"ה דלא אזיל בתר חזקה או מ"ה או מדרבנן כמו שיתבאר לקמן וה"מ היכא דאפשר אבל היכא דלא אפשר אזיל בתר רובא וה"ה בתר חזקה ומיהו אי מן התורה לא אזיל ר"מ בתר רובא יש לעיין בחיקה ולקמן בדיני רובא אבאר.

גם ס"ס היכא דאיכא חזקה נגדו אבאר לקמן כי שם ביתו. עוד אבאר לך דלא מחזקינן איסורא זה לאיסור אחר ומש"ה אף בנולד ריעותא מחיים הוה לאכשורי וכמו סוגיא דפד"א אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת אף דהיתה א"א מ"מ היתה בחזקת שאם ימות בעלה מותרת לשוק כמ"ש התו' שם ל"א ע"ב בחולין מ"ג ע"ב ד"ה קסבר והא דספק בשחיטה אסור דמוקמינן בחזקת שאין זבוח דהוה בי' מעיקרא.

ומיהו למ"ש התוס' בשבועות כ"ד ע"ב בד"ה האוכל נבילה בי"ה לפי' ריצב"א דליכא איסור שאין זבוח לא מחיים ולא לאחר שמתה דזבחת בא לומר שאם תרצה לאכול שחוט הא לא"ה באיסור אמ"ה קאי ע"כ דמחזקינן מאיסורא לאיסורא ובקל יש לחלק ביניהם: כלל רובא הלא כבר נודע פלוגת' ר"מ ורבנן דר"מ חייש למיעוט' ורבנן לא חיישי ואזלי בחר רובא ור"מ דחייש למיעוט' יש ב' דרכים או דמן התור' חיישלמיעוטא היכא דאפשר והיכא דלא אפשר מודה דאזלינן בתר רובא מפרה ושעיר המשתלח וכדומה ומבשר תאוה אין קושי' דרחמנא אמר שחוט ואכול דלאו חובה הוא לא לישחט ולא ליכול וחשיב אפשר ואפ"ה שרי י"ל דחשיב נמי לא אפשר דלא דברה תורה אלא

כנגד יצה"ר מוטב שיאכלו ישראל כו' כמ"ש הר"ן בחמש שיטות על קושית התו' מבשר תאוה לא פריך ולמאן דסובר וושט יש לו בדיקה מבחוץ לענין נקב לא קשי' דקרע לעור ובדק ל' ולא פריך אלא מקדשים דאין לך מום גדול מזה וכמ"ש התו' כ"ח ע"ב יע"ש ושם אי אפשר ור"ע ור"ט דאמרי אילו היינו בסנהדרין לא היה אדם נהרג מעולם משמע קצת דמן התורה חיישי למיעוטא דאי מדרבנן היאך היו מבטלין מ"ע דובערת הרע מקרבך ודרך השני הוא דמן התורה מודה ר"מ דאזיל בתר רובא ומדר' הוא דחיישי היכא דאפשר כמו קטן וקטנה דימתינו עד שיגדילו ורבנן לא חיישי אף מדרב' למיעוטא דהמיעוט כמאן דליתא דמי אמנם יש נ"מ מן התורה ג"כ לר"מ המיעוט לאו כמאן דליתא דמי אלא דרובא עדיף מיני' ומש"ה היכא דאיכא חזקה נגד הרוב אוקי מיעוטא להדי חזקה והו"ל פלגא ופלגא ומ"ה חיישינן ועיין ביבמות קי"ט דמסיק דהו"ל פלגא ופלגא ולקמן דף פ"ו ע"ב תו' ד"ה סמוך כתבו דמן התורה חיישי ר"מ בהדי חזקה וביבמות בד"ה מחוורתא משמע דאפילו היכא דאיכא חזקה עם המיעוט מדרבנן הוא דחיישי ר"מ לא מ"ה ולפי מ"ש לקמן פליגי דלר"מ המיעוט חשיב ולרבנן המיעוט כמאן דליתא דמי ודע אי אמרינן לר"מ חזקה בהדי מיעוטא חיישי מ"ה ר"מ אף בלא אפשר לא תיקשי מפרה אמאי נימא סמוך מיעוטא לחזקה דנימא העמד טמא על חזקתו דאפשר דטריפות מיעוטא דמיעוטא הוא אלא שכבר כתבנו לעיל דז"א אלא צריך לומר דמודה ר"מ היכא דלא אפשר דרובא עדיף מחזקה וכי אמר דהו"ל פלגא ופלגא באפשר ומיהו רובא וליכא חזקה נגדו מ"ה לא חיישי ר"מ מבשר תאוה מוכח דנראה דזה הוה אפשר דלא לישחוט וכמ"ש ל' אלא דאי הכי קשי' מתינוק שנמצ' בצד העיס' דמטהר ר"מ מטעם סמוך מיעוטא כו' והא היכא דלא אפשר אזיל בתר רובא ואיך יקל בטומאה אלא כמ"ש תחלה דטריפות הוה מיעוט שאין מצוי.

אבל רבנן דהלכתא כוותיהו אזלינן בתר רובא אף מדרבנן ולא בדקינן אחר י"ח טריפות והוא הדין קטן וקטנה יגדלו זה עם זה ומיהו כי איכא חזקה בהדי מיעוט גם לרבנן הוה ליה פלגא ופלגא מדרבנן להחמיר ולא להקל ומן התורה רובא עדיף מחזקה ואי הוה מיעוטא דמיעוטא בהא גם ר"מ מודה דאף מדרבנן לא מחמירין והר"מ ז"ל פסק בהל' א"ב באשה שהלך בעלה למ"ה דלא תתיבם דמתוך דסמוך מיעוטא לחזקה דאף לרבנן אמרינן סמוך מיעוט' לחזקה להחמיר יע"ש ועיין בפ"ג מהל' יבום הלכה י"ו ועיין בנימוקי יוסף שם בריש האשה רבה שכתב כן.

וז"ל הרא"ש עלה הא דאמרינן דאזלינן בתר רובא דר"ת אומר היכא דאיכא חזקה עם המיעוט חיישינן להחמיר והא דסמכינן ארוב מצוין מומחין הם ולא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה דבהמה בחיי' דמיעוטא דמיעוטא ובהא גם ר"מ מודה עכ"ל מ"ש דר"מ מודה בהא הוא ביבמות קי"ט ע"ב למיעוטא דמיעוטא לא חיישי ר"מ ואף דראיית ר"ת מחלב יש לדחות כמ"ש בהג"א כאן ע"כ דיש לפרש כמו שפי' ר"י יע"ש בבכו' מ"מ הדין דין אמת דהיכא דאיכא חזקה עם המיעוט הולכין להחמיר.

אף לרבנן דר"מ מדרבנן כמו ההיא דאשה רבה קי"ט דסתם מתני' והלכתא כוותי' וכן פסק הר"מ בהל' יבום ובא"ה סימן קנ"ז ועיין ברא"ש שם בריש אשה יע"ש והיכא דאית חזקה נגד הרוב ועם הרוב ג"כ חזקה אזלינן בתר רובא לדרבנן דהלכתא כוותי' דאוקי

חזקה להדי חזקה ואזלינן אף מדרבנן בתר רובא ולר"מ בכה"ג לא אזלינן וחיישינן עכ"פ מדרבנן והיכא שיש חזקה עם הרוב אין חזקה מתנגד הא מסיק ביבמות דגם לר"מ לא חייש כה"ג.

והנה לר"מ דחייש למיעוטא מדרבנן נראה דכ"ש לחזקה מדרבנן דלא ליזיל בתר חזקה מדרבנן ואי מ"ה חייש למיעוטא היכא דאפשר ה"ה בחזקה היכא דאפשר. ופירוש אפשר יש ליישב בב' פנים או דבר הרשות אפשר מיקרי או היכא דאיכא לברורי הוא אפשר.

אלא דיש להקשות דא"כ הא דיליף מוהסגיר את הבית נהי דחשיב לא אפשר דגזירת הכתוב הוא דיצא דרך יציאה מ"מ מהא לא שמעינן דאוקמי אחזקה כדדחי תלמודא אלא מהסגיר הבית ע"י חבל ארוך ואמאי מוקמינן אחזקה הא אפשר שלא ילך לביתו ויסגור בצד הדלת ורואה והיכא דאפשר סובר ר"מ דלא אזיל בתר רובא וכ"ש בתר חזקה וצ"ל לר"מ אה"נ דאין לעשות כן ויליף חזקה מהיכא דנפקא לי' לראב"י מהל"מ ועיין תו' ד"ה מנלן דאזלינן בתר רובא ובמהרש"א שם או דוהסגיר מ"מ היינו דיעבד שהלך ולא ראה דהוה תו לא אפשר וראשון יותר נכון הכלל העולה לר"מ היכא דאפשר היינו לברורי כי ההיא דקטן וקטנה דימתינו לא סמכינן ארובא וה"ה וכ"ש אחזקה ופי' זה נראה דלא תיקשי מבשר תאוה ולא נצטרך לומר דלא דברה תורה אלא נגד היצה"ר כמ"ש אלא בדלא אפשר לברורי סמכי' והיכא דאפשר או מ"ה לא סמכינן בין ארובא וחזקה או מדרבנן ולרבנן אזלינן בתר רובא ולא זו בלבד כי ההיא דקטן וקטנה דהשתא מיהא ליכא לברורי אלא אפי' היכא דסמיא בידי' לברורי עכשיו אפ"ה אזלינן בתר רובא ומש"ה לא בדקינן אחר י"ח טריפות כיון דטורח גדול הוא לבדוק בכל, הבהמה סמכינן ארובא ועיין מ"ש לקמן בזה: והנה בהא דאמרינן דאזלינן בתר רובא אף לר"מ ז"ל דאמר כל ספיקא מן התורה שריא יש לפרש בג' פנים או דנ"מ היכא דאיכא חזקה נגד הרוב דספק כי הא מ"ה אסור אזלינן בתר, רובא דעדיף מחזקה או דנ"מ להחמיר הולכין בתר רובא או היכא דסמיא בידיה לברורי בטורח דספק כי ההיא מן התורה אסור ועיין בפר"ח י"ד סי' ק"י ומהני רובא ודע שמה שהקשה הרשב"א ז"ל הביאו הפר"ח בס"י ק"י דמה ראוי מפרה אדומה ומשבירת עצם בפסח דכל ספק רחמנא שריא עד שהוצרך לתרץ דספק דיכול לברורי מן התורה אסור והנה מפרה אין קושי' דאיכא חזקה דהעמד טמא על חזקה הוה לומר דלמא טריפה היא ואי דפרה בת שתי שנים הא חזקה שלא נתבררה לא הוה חזקה ויש ליישב זאת כיון דבפרה גופה מותר הא ספיקא תו ליהני לי' הזאה אח"כ למטמאין ויש לעיין בזה ודע דהא דקיי"ל דאזלינן בתר רובא צריך שיתחס אליו שלשה תנאי' ואז אזלינן בתרי' התנאי הא' הוא דבעינן שיהא דוקא הרוב והמיעוט או תרווייהו תליא במעשה או לא תליא במעשה וכ"ש כשהמיעוט תליא במעשה ורובא לא תליא במעשה אבל כשרובא תליא במעשה ומיעוטא לא תליא במעשה אין הולכין בתר רובא ודבר זה מתבאר בבכורות כ' ע"א רבינא אמר ה"ט דלא אזלינן בתר רוב בהמות מתעברות ויולדות דרובא דתליא במעשה ומיעוט לא תליא במעשה ורשב"א ז"ל כאן בשמעתין הביא הא דרבינא להלכה ועיין תוספות שם בבכורות ד"ה רבינא אמר ובד"ה ואיבעית אימא שחילקו בין תשמיש דאדם לבהמה ועיין בריש האשה רבה.

ויש לחקור בזה ב' חקירות הא' אם הוא מן התורה או מדרבנן לא אזלינן כה"ג בתר רובא ומ"ה אזלינן אף ברובא דתליא במעשה כו'. הב' אם במיעוטא דמיעוטא אי שייך זה לומר דרובא דתליא במעשה כו' וכבר דברנו מזה לעיל במקומות מפוזרים עיין עליהם ולקמן נדבר בו עוד אי"ה בעזה"י מזה: התנאי הב' כי אזלינן בתר רובא היכא דליכא חזקה נגדו הא איכא חזקה נגדו לר"מ מן התורה אזלינן בתרי' ולרבנן עכ"פ מדרבנן חיישינן להחמיר ולא להקל כמו שנתבאר לעיל ובתנאי דלא הוה מיעוטא דמיעוטא דאי מיעוטא דמיעוטא אף לר"מ לא חיישינן ואף מדרבנן וזה מתבאר ממ"ש רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם וכמ"ש הרא"ש בשמעתין הבאתיו לעיל ובאשה רבה ע"ב יע"ש וקושית הרא"ש מה שהקשה מהא דרוב מצוין אבאר לקמן בס"ד מזה: התנאי הג' הא דאזלינן בתר רובא הוא דוקא באיסורא ולא בממון דאין הולכין בממון אחר הרוב ודבר זה הוא פלוגתא דרב ושמואל בכמה מקומות ועיין ריש האשה שנתארמלה בתו' ד"ה כיון דרוב נשים כו' שכתבו לרב פריך יע"ש ועיין ב"ק מ"ו פלוגתא דרב ושמואל והלכתא כוותי' דשמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב וב"ב צ"ב יע"ש.

ובטעמא דהא מלתא דאין הולכין בממון אחר הרוב יש ליתן טעם פשוט כיון דאיכא חזקה נגד הרוב דאוקי ממונא בחזקת מרי' סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא והמוציא מחבירו עליו הראי' ושוב ראיתי בפרק המניח תוספות ד"ה קא משמע לן דאין הולכין בממון אחר הרוב שהקשו אמאי לא אזלינן בתר רובא בממון ותי' דאיכא חזקה עם המיעוט יע"ש והיינו כמ"ש דסמוך מיעוטא לחזקה ואף לרבנן דר"מ מ"מ הפקר ב"ד הפקר ואין מוציאין מדרבנן מיד המוחזק ולפ"ז היכא דהוה מיעוטא דמיעוטא אף בממון אי"ל למיזל בתר רובא דליכ' למימר סמוך מיעוטא לחזקה דכה"ג כמאן דליתא דמי וה"ה היכא דאיכא חזקה נגד חזקה דאית לן למיזל בממון ג"כ בתר רובא דלא שייך הני טעמים דכתיבנא ועיין בעל המאור ובפני יהושע שם בריש האשה שנתארמל': ויש עוד דבר אחד דומה אל הרוב ואזלינן בתרי' בין להקל ובין להחמיר והוא הספק ספיקא דקיי"ל בכולא תלמודא דהולכין אחריו והטעם כתב הרשב"א בתשובה סימן ת"א דהוא מטעם רובא דיש שני צדדים להתיר וצ"א לאיסור והביאו אחרונים דבריו ומהאי טעמא נראה לי דהיכא דאיכא ס"ס וחזקה נגדו אין הולכין אחריו דברוב גופא היכא דאיכא חזקה נגדו מחמירין מדרבנן כמבואר לעיל בסמוך ויש סברא לומר דבס"ס אף מן התורה אסור היכא דאיכא חזקה נגדו דלא עדיף כמו רובא וכבר כתבו הט"ז וש"ך בסימן ק"י דלית הלכתא כמשאת בנימין דהיכא דחזקהמתנגד לס"ס דלא מהני גם בממון אין מהני ס"ס דהא אין הולכין בממון אחר הרוב ועיין תו' כתובות ט' ע"ב ד"ה אי למיתב לה כתובה דמשמע דמהני ס"ס אף בממון להוציא ממון ועיין בפני יהושע מה שהקשה על התו' יע"ש ויש ליישב דע"כ לא כתבו התוספות התם דמוציאין ממון בספק ספיקא אלא כה"ג דאיכא נמי חזקת הגוף משנולדה היתה בתולה נעמידנה על חזקה דלא זינתה ואוקי חזקה להדי חזקה ומש"ה הולכין אף בממון אחר רוב וס"ס מהני דליכא תו חזקה נגד הס"ס דליכא לומר סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא אבל היכא דליכא חזקה נגד חזקה דלא מהני ס"ס ודלא כמשמע מתשובת אחרוני' דמהני ס"ס אף בממון: עוד יש לראות בהא דרובא דתליא במעשה ומיעוטא דלא תליא במעשה אין הולכין אחר הרוב א"כ בהא דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין ואמאי והא רובא דתליא במעשה הוה דאדם כשנולד

אינו יודע כלום וכשנולד אח"כ יודע והוא תליא במעשה ואמאי אזלינן בתרי' ואם היינו אומר' דבמיעוט' דמיעוט' לא אמרינן דרובא תליא במעשה לאו כלום הוא דהמיעוט כמאן דליתא דמי הוא א"ש דרוב מצוין הוא רוב גמור דאל"כ תקשה קושית הרא"ש נימא סמוך מיעוטא לחזקה אלא דהמיעוט הוא מיעוטא דמיעוטא ומש"ה אזלינן בתר רובא אף דתליא במעשה ובהא ניחא נמי בריש פסחים דף ד' המשכיר בית לחבירו בי"ד בחזק' בדוק בין אי יהי' פירושו מחמת חזקה או מחמת רובא כמ"ש לעיל מ"מ הוא רובא דתליא במעשה דלא אזלי' בתרי' גם בחזקה דתלי' במעשה עיין בא"ח ה' ציצית סי' ט' ולפי מ"ש ניחא דהוא מיעוטא דמיעוטא ואם נאמר דמן התורה אף ברובא דתליא במעשה הוא רוב אלא מדרבנן מחמירין ובדיקת חמץ לאחר שבטלו הוא דרבנן ובדרבנן סמכינן כה"ג ארובא אף דתליא במעשה ואיבעיא לאחר שבטלו קאי או קודם שביטלו נמי הוא דרבנן דאין החמץ של שובר ואיסורא לא ניחא ליה דליקני כו' אלא שמא יבוא לאכול אלא שבא"ח כתב דוקא כשביטלו הוא דרבנן ואין להאריך: והנה בס"ס דאזלינן בתרו' להחמיר אף בדרבנן כן הוא וזה מבואר מעצמו לא מיבעי' למי שסובר ספק דרבנן היכא דאיתחזק איסורא לא אמרינן ספיקו להקל פשיטא דס"ס עדיף מרוב אלא אפילו למאן דסובר ספק דרבנן להקל אף היכא דאיתחזק איסורא כמבואר בי"ד ובפר"ח יע"ש מ"מ ס"ס עדיף מחזקה והולכין ביה להחמיר.

שוב מצאתי במשנה למלך הל' בכורות פ"ד הלכה א' שכתב בסופו דהא איכא ס"ס שמא לא עשה השליח כו' ובהלכו' אבות הטומאה פ"ח הלכה ה' ודבריו שם צריכין להתישב בי' ובהל' מקוואות פ"י דין ו' יע"ש ולענ"ד הדין פשוט כמ"ש דאף באיסור דרבנן וס"ס הולכין להחמיר ומ"ש בהל' בכורות כיון דאיכא ס"ס חשיב מיעוט' דמיעוט' זה יורה כסברת המ"ב בתשו' סי' ל"ז דאף נגד חזקה מהני ס"ס ולא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא דהוא מיעוטא דמיעוטא וכמ"ש לעיל: ודע שמה שהקשה הרא"ש ז"ל בהא דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם נימא סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא ומה בכך והא הוא ס"ס ובכל שוחט איכא ס"ס שמא ידע ה"ש ואת"ל לא ידע שמא שחט שפיר וכמ"ש הט"ז בי"ד סימן א' והבאתיו לעיל וגם התב"ש כתב כן בסי' א' והביא כן בשם תשובת הרשב"א וא"כ כיון דאיכ' ס"ס שרי אף דבמקום חזקה לא מהני ס"ס הא כאן הוא ספק השקול דסמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא ואיכא ס"ס ושרי אף לר"מ דאמר מן התורה חיישינן ואם נאמר דידע דלא גמיר רוב מעשיו מקולקלים וגרע מחש"ו כמ"ש הט"ז בסימן י"ו והבאתיו לעיל וא"כ ליכא ס"ס דאי לא גמיר ודאי רוב מעשיו מקולקלים וגרע מחש"ו משא"כ בשוחט שנטל קבלה דידע ועתה שכח שפיר איכא ס"ס דאין רוב מעשיו מקולקלים כיון דידע פ"א א"ש גם אפשר דאיכא חזקה דמעיקרא משעה שנולד דלא ידע והוא ודאי ובי"ד סי' א' אבאר יותר מזה עיין בסנהדרין דף ג' ע"ב תו' ד"ה דיני ממונות לא כ"ש שכתבו דרובא דזבני לרדיא לא הוא רוב גמור יע"ש מ"מ לדנא קי"ל אין הולכין בממון אף אחר רוב גמור וכמו שנתבאר לעיל מלתא בטעמ' ובאיסורין ובדיני נפשות ובטומאה אף ברה"י הולכין אחר הרוב ואף רובא דליתיה קמן ועיין בסנהדרין ס"ט ועיקר הראיה על ליתיה קמן דבאיתיה קמן קרא כתיב אחרי רבים להטות: עוד אברר לך דהיכא דאיכא רובא להיתרא וס"ס נגדו יש לעיין בדבר גם ברובא ותרי חזקות נגדו יש לעיין אי מן התורה חיישינן או מדרבנן גם כבר

כתבנו לעיל שהתו' בסוגי' דפ"פ כתבו דהיכא שאין הספק השני שקול לא הוה ס"ס ובספר פני יהושע תמה עליהם דמ"מ הוה רובא והנה לשיטת הר"מ ז"ל כל ספיקא מ"ה שריא ומדרבנן אסור וא"כ אפשר דבס"ס היינו טעמא דשרי דספק א' הוה וודאי איסור דרבנן וספק השני הוה ליה תו ספק דרבנן להקל ועיין בק"א בפני יהושע שהרגיש בזה יע"ש וכבר כתבנו מזה בכלל ח' יע"ש וא"כ נ"מ דווקא היכא דליכא לברורי וגם כשספק א' אין שקול תו לא מצי לאצטרופי כלל לספק השני דלאו מטעם רובא אתינן עלי' משא"כ לשיטת התוספות יש לעיין דלדידהו ע"כ טעמא דס"ס מטעם רובא כמ"ש הרשב"א עיין בפר"ח סימן ק"י יע"ש א"כ אף כשאין שקול הוה לן למישרי כה"ג וצ"ע: גם לענין רובא אפשר אף דאיתא לפנינו אין צריך לשואלו והא דשואלין ברוב מצוין התם איכא חזקת איסור דבהמה בחייה ועיין במ"א הלכות פסח סימן ת"ל יעוין שם משא"כ היכא דלא בא להוציא מחזקה אין צריך לשואלו ואין הכרע.

גם בס"ס היכא דאפשר לברורי בקל נראה דצריך לברר והא דכתב בי"ד סימן ק"י דבס"ס א"צ לברר היינו על ידי טורח אבל בקל על ידי שאלה מבררין דומיא דחזקה שכתב הפר"ח לחלק בין חזקה לרובא בא"ח סימן תל"ז יע"ש ועיין ביורה דעה סימן קכ"ב לענין כלים של נכרי סתם אין בני יומן ובשל ישראל כו' יע"ש ורובא וחזקה תרווייהו ילפינן מהל"מ כמ"ש רש"י בסוף שמעתין וה"ה רובא וחזקה ולראב"י ודאי דהכין הוא יעוין שם ועיין במהרש"א שם מה שכתב בזה: יען וביען כי דיני רובא וחזקה וס"ס המה ענינים עמוקים ומפוזרים במקומות רבים מהתלמוד אני לא באתי כ"א לעורר לב המעיין וזכרתי קצת פרטים ואי"ה במקום אחר אבאר עוד: גמרא אמר רב נחמן אמר רב ראה א' ששחט אם ראה מתחלה ועד סוף מותר לאכול משחיטתו וא"ל כו' עכ"ל מלשון מותר אין הכרע אי לכתחלה נמי בידע דלא גמיר באחרים רואין וכסברת הטור בי"ד סימן א' או דוקא דיעבד ולא לכתחלה אף באחרים רואין.

ועיין בס"פ לולב הגזול קטן היודע לשחוט מותר לאכול משחיטתו ובמ"ש הרא"ש שם ועיין בית יוסף סימן א' ועיין מ"ש ברש"י ד"ה פשיטא דראה מותר: וברש"י ד"ה פשיטא דראה מותר ולא ראה אסור עכ"ל מדבריו נראה בין ארישא ובין סיפא קשיא ליה ובתירוצא דמסיק ששחט חד סימן שפיר נקיט רישא אגב סיפא ומיהו נראה לכאורה מרישא אין קושיא או דמותר לכתחלה משמע קמ"ל דלא דמי ידע דלא גמיר לחש"ו או דמותר לאכול משמע דיעבד והיא גופא קמ"ל דוקא דיעבד ושני הפירושי' מתבארי' מההי' דס"פ לולב הגזול ברא"ש ובר"ן וב"ח בסימן א' ולא קשי ליה אלא מסיפא דלא ראה אסור.

והנה היה אפשר לומר בל"ז דפריך אסיפא ולא ארישא דהא לרבינא לעיל דף ג' ע"ב כתבו התו' ד"ה דליתיה קמן דאי איתיה ולא גמיר אסור אף באחר' ואיצט' טובא לאשמעינן לאפוקי מרבינא אלא אסיפא קשיא פשיטא דלא ראה אסור. עוד היה אפשר לומר דפריך פשיט' דבעינן ראה מתחל' ועד סוף והי' די באומרו אם ראה אותו וא"ל אסור והיינו בלא גמיר ולמה לי מתחל' ועד סוף ומשני מ"ד מדהאי שפיר האי נמי קמ"ל עוד י"ל דאשמעינן אף שראה ששחט רוב שנים בבהמה ורוב א' בעוף אפ"ה אסור דיש שהיה במיעוט בתרא וה"ה דרס' וחלד' ולהכי אמר מתחלה ועד סוף והא דלא משני

הכי דלא למפשט בעיא דלקמן יש שהיה במיעוט סימנים ומש"ה אמר דשחט חד שפיר קמ"ל ובהא דאמרינן ק"ל אידך שמא שהה או דרס משמע דידע דלא גמיר אין רוב מעשיו מקולקלים מדאמר שמא ובט"ז סי' י"ו כתב דרוב מעשיו מקולקלים והא דאמר דף ט' זימנין כו' יע"ש והכי משמע דספק הוא אם לא שיש לחלק בין שחט הרבה פעמים שפיר אפ"ה הוה ודאי נבילה ובשחט חד סי' שפיר באותה שחיטה לא הוה ודאי אלא ספק ודוחק הוא לחלק בכך ובי"ד אבאר עוד מזה: גמ' אי חזקה שלוח עושה שליחותיה משמע דהיה רוצה לומר דטעמא משום חזקה אף דאיכ' חזקה אחרת נגדה בהמה בחייה אפשר דחזק' דבהמה איתרע דהרי שחוטה וחזקה דשליח לא איתרע או חזקה דשליח עושה שליחותו אלימא טפי וכבר כתבנו מזה באורך לעיל בדיני חזקה.

ובהא היה אפשר לומר דמיבעיא ליה האומר צא ותרומה והלך ומצא תרום מאי בשני פנים או דידע מדת הכרי ואח"כ מצא חסר כשיעור תרומה או דלא ידע מדת הכרי אלא שמצא אח"כ קצת תבוא' מונח אצל הכרי לתרומה ואמאי לא מיבעיא לי' בסתמא האומר צא ותרומה והלך לו השליח אי חזקתו תרם וכגון דאמר קח לך התרומה ותהיה טובת הנאה שלך אי חזקה שליח עושה שליחותו אי לאו אלא וודאי משמע בכה"ג ודאי דלא הוה חזקה דשליח עושה שליחותו דאיכא חזקה נגדה דהיה טבל מעיקרא משא"כ בהלך ומצא תרום דאיתרע חזקה דטבל וחזקה דשליח לא, איתרע דהרי תרום לפניך אלא דלא ידעינן אי אינש אחרינא ובכה"ג הוא דמבעיא ליה: ע"ש לימא רוב מצוין אצל שחיטה מומחין תנאי היא כו' עכ"ל לפי מה דס"ד נראין דאמר רבי מכריע הוא דנראין דברי ר"י באשפה שאדם עשוי להטיל נבלתו שם ור"י הגלילי בבית דרוב מצוין מומחין הם.

ובהא דאמר באשפה שבשוק כ"ע לא פליגי יש לראות מי הכריחו לזה לא הוה לי' לומר אלא דפליגי בין באשפה שבשוק ובין אשפה שבבית והוה א"ש נראין דברי ר"י באשפה שבשוק ובאשפה שבבית הלכה כר"י הגלילי שוב מצאתי במהדורא בתרא שהקשה כן יע"ש והיה נראה לומר דיותר מסתבר להתיר אשפה שבבית משוק בלא אשפה וא"כ ליכא למימר דה"ק נראין להלכה כר"י באשפה דהיינו אשפה שבשוק דמשמע הא שוק לחוד מותר והדר אמר דברי ר"י הגלילי בבית היינו אשפה שבבית משמע הא שוק בלא אשפה אסור וקשיא רישא לסיפא ומש"ה אמר דלאו הכרע הוא אלא נראין דברי ר"י לדברי ר"א בנו של ר"י הגלילי באשפה שבשוק אלא דלא יתישב שפיר מה דמסיק אח"כ ה"ק נראין דברי ר"י לר"ח שאף ר"ח לא נחלק עליו כו' וי"ל לפי מה דמפרש הת"ח לקמן ע"ב דרבי ה"ק ודברי ר"ח בבית ממש לר' יהודא א"ש דלא תקשה כלל רישא לסיפא ולקמן אבאר עוד: ע"ש לא דכ"ע רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם כו' משום דהכי הלכה מוקי דכ"ע הכי סבירא להו ורבינא דאמר לעיל דף ג' דאין רוב מומחין ומוקי למתני' דהכל שוחטין בהכי כתבו התוספות שם דאיהו מוקי לברייתא כתנאי ומתני' כמ"ד אין רוב מומחין יע"ש תוספות ד"ה ואם שחט.

ולולא דבריהם הייתי אומר דודאי מהאי ברייתא דמצא תרנגולת שחוטה בשוק מוכח ודאי דרוב מצוין כו' וכן ברייתא דאבדו לו גדייני הא אמרינן נמי דכ"ע כו' אלא דמתני' מוקי למתני' כר"מ דסתם מתני' ר"מ הוא ואיהו חייש למיעוט' וא"כ אף דרוב מומחין הן סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא כו' מן התורה ונאמר דהאי מיעוט המצוי הוא דלא

כמ"ש הרא"ש בשמעתין דאזלינן בתר רובא ואי קשי' לרבנן אמאי לא אמרינן סמוך מיעוטא י"ל דרבנן דלא אמרינן כן אף להחמיר ומתני' דריש האשה רבה כר"מ אתיא ולא כרבנן ועיין ברא"ש שם יבמות ששם כתב כך דלא כסברת ר"ת מההיא דבכורות דף כ' ועיין ברא"ש ובהג"א בשמעתין דרובא ועיין בעל המאור אהא דאי איתא לפנינו א"צ שאלה והוא השיב דאיכא חזקה יע"ש היטב וברייתא סבירא דלא חייש למיעוטא והא דאמר כולהו כרבינא לא אמרי היינו דלא ניחא להו לאוקי דלא כהלכתא דלא חיישינן למיעוטא.

דהא באמר גרי אריות אף דאיכא כמה דסברי גרי אמת הן לא מוקמינן דלא כהלכתא כו' וה"נ כן אלא מדאמר כולהו כרבינא לא אמרי רוב מומחין משמע דבהא פליגי עליה דאיהו סובר דאין רוב מומחין הן דאם לא כן עיקר חסר מן הספר בזה אלא כמ"ש הם ז"ל: (ע"ב) גמרא ה"ק נראין כו' שאף ר"ח לא נחלק עליו אלא באשפה שבבית עכ"ל מדברי רש"י נראה דה"ק נראין דברי ר"י לר"ח באשפה שבשוק ודברי ר"ח ר"ל שהרי ר"ח לא נחלק עליו אלא באשפה שבבית אבל באשפה שבשוק מודה ליה ולדבריו לא גרסינן בגמרא ונראין כו' ומה שסיים רש"י ז"ל וממילא שמעינן דבבית שרי ר"ל דלא תקשה אמאי לא אמר נמי ונראין דברי ר"ח לר"י בבית גופא ואמר דממילא מוכח דבהא לא פליגי מדאוקי פלוגתייהו באשפה שבבית משמע בבית כ"ע מודי' דשרי ואין זה מוכרח.

ולא ידענא אמאי לא פי' כפשוטו כמ"ש הת"ח ז"ל דה"ק נראין דברי ר"י לר"ח באשפה שבשוק והאי שאף הוא סתמא דתלמודא קאמר לה ונראין דברי ר"ח לר"י בבית ממש כ"ע מודים דשרי דרוב מצוין אצל שחיט' מומחין הם וגי' ונראין הוא גי' רש"י ז"ל יעוין שם היטב: ופירש"י ד"ה שמא יקלקלו דמשמע דמועדים הם לקלקל כו' עכ"ל לכאורה אין לו מובן דלא הי' לו לפרש אלא שמא יקלקלו משמע לכתחלה הא דיעבד ש"ד גם דוחק לומר דכתב ליתן טעם דיקלקלו לכתחלה אף באחרים רואין אותן דמועדין הם לקלקל ולא דמי לגדול ידע דלא גמיר דמותר באחרים לכתחלה דהיה לו לפרש בדברי המתרג' כך: ובד"ה זאת אומרת כו' ואפילו אחרים רואין אותן עד כאן לשונו עיין בתוספות דף ב' ע"א ד"ה שמא יקלקלו שהקשו על רש"י ויש לתרג' בכמה גוונים ורש"י בעצמו כתב כאן אף בע"ג דאסור וסיפא אשמעינן אף ברואין מרחוק שרי דיעבד כמ"ש האחרונים ועיין בתב"ש ועיין לעיל באוקמתא דעולם בחולין עט"ק ששם פי' אחרים רואין דהתם הכל כו' וכולן על מה דמרבין מהכל ובלא"ה אין קושיא על רש"י יע"ש: גמ' מאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה אמר ר' נתן הוא עכ"ל הרשב"א ז"ל בחדושו כתב על הא שהקשו תוספות דלמא שאני הכי דכוונת אחרים מהני כמו בגט ותי' הוא ז"ל דדיוקא מרישא דקתני חוץ מחש"ו שמא יקלקלו טעמא דקלקלו הא אתא אליהו ואמר דיפה שחטו א"נ באחר ראה שמא יקלקלו כשר עכ"ל ויש להקשות מרישא לא מוכח מידי דלהכי נקיט שמא יקלקלו אף אחרים ע"ג ממש ומזהירים שישחטו לשמן ואין יודעין ה"ש דאסור שמא שהו או דרסו והני אחרים לא ידען דלא גמירי ה"ש וכוונה איכא גם יש לראות למאן קאמר לה אי לפר"ת לעיל דף ב' ד"ה שמא יקלקלו דהיינו שאחרים יאכלו משחיטתן זו או שימסרו להם פ"א לשחוט ולא גרסינן את שחיטתן ועיין בקול הרמ"ז על משניות וא"כ אין ראייה מרישא דנקיט שמא יקלקלו אף להשליך

לכלבים דלמא יקלקלו לאחרי שיאכלו משחיטה זו ואי לפירש"י דפי' אין מוסרין לכתחלה באחרים א"כ אין ראייה כלל דהני אחרים מזהירים שישחטו לשמן וליכא למידק מרישא כלל וזאת יש ליישב דמשמע דעיקר טעמם אדיעבד קאי שמא קלקלו ונקיט נמי לשון עתיד לאשמעינן נמי דאין מוסרין לכתחלה אבל מה שהקשיתי בתחילה קשה דלמא, נקיט טעמא דיקלקלו אף באחרים רואין אלא דלא גמירי ה"ש וכוונה איכא ויש ליישב דמ"מ אמאי לא נקיט נמי טעמא דכוונה ועיין תוספות ד"ה מאן תנא זעירא דמן חברייא פירש"י דמן בני הישיבה ויש לפרש דאושעיא זעירא היה נקרא ומן בני הישיבה היה ולא קשה קושית הר"ן ז"ל דלא היה לומר דמן בדלי"ת אבל לפי מה שפירש"י בפ' שני ל"א ע"א אושעיא זעירא מן בני הישיבה קשה קושית הר"ן ז"ל והתוספות כאן פירשו אושעיא זעירא היה נקרא וחברייא.

שם מקום וכן פירש הר"ן ז"ל בכי עיין שם מ"ש בזה: ובתוספות ד"ה מאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה כו' הכל כשרים לכתוב את הגט עכ"ל ולפי שיטת הר"מ ז"ל בפ"ג מהלכות גירושין הלכה י"ח דווקא טופס הגט הוא דכשר לכתחלה באחרים עע"ג מטעם דדיעבד כשר אף בלא לשמה אבל תורף אף דיעבד פסול בעע"ג ועיין בכ"מ דשמואל מוסיף אדרב הונא יע"ש וא"כ אין קושיא כלל דאי בעינן כוונה לשחיטה אף דיעבד פסול לרבנן ולא מהני גדול עע"ג אלא ע"כ דר' נתן הוא דסובר דלא בעינן כוונה לשחיטה כלל: בא"ד וי"ל דגבי גט מהני דמזכיר שמה ושם עירה עכ"ל ר"ל דבגט אף בשוטה מהני ובחליצה לא מהני אלא לחרש וקטן וגדול עע"ג ומש"ה איצטריך לטעמא דאיש ולא בני קרייה אבל שוטה פסול לחליצה דלאו בר דעה הוא ולא מהני בחליצה ובגט מהני ושאיני חרש וקטן דדעת קלישתא מיהא אית להו ולפי זה ה"ה בשחיטה דוודאי בשוטה לא מהני לרבנן דאית להו דבעינן כוונה לשחיטה אף בגדול עע"ג דומיא דחליצה ודייק שפיר מאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה ולפי זה מרישא ליכא למידק דנקיט שמא יקלקלו משום חרש וקטן דאף באחרים מזהירים אלא דלא ראו השחיטה או דלא גמירי ה"ש מסיפא דייק שפיר דמכשיר שוטה והא לא מהני עע"ג דלא מוכח ממעשיו שמכוין לחתיכת סימנים ודמיא לחליצה ולא לגט.

ועיין בחדושי הרשב"א מה שתי' בשם רבו ז"ל בע"א דבשוחט לא בעינן דעת בעלים כלל ומש"ה לא מהני גדול עע"ג והכל תלוי בדעת השוחט משא"כ בגט ועיין מ"ש הרשב"א בגיטין כ"ב: בד"ה זרק סכין כו' הא חשיב מתכוין לחתיכה ונקיט לרבנותא דרבנן עכ"ל אף במכוין לחתיכת בשר לא מהני עד שיתכוין לחתיכת סימנין מ"מ נקיט קצת רבותא לרבנן וקצת לר' נתן ובפרק השוחט דף ל"א ע"א אכתוב בזה וביורה דעה סי' ג' ושם אבאר בזה ג"כ בעזה"י מה שיש לעיין בזה: גמרא בעי ר' יוחנן קטן יש לו מחשבה או אין לו מחשבה הנה נקיט קטן ולא חרש ושוחט משמע וודאי דהני לאו בני דעה הן ואפי' מחשבתו נכרת מתוך מעשיו אין להם ודוקא קטן דאית ליה דעת קצת וכן משמע בר"מ ז"ל שבכל המקומות לא הזכיר אלא קטן בפ"א מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ו' כתב קטן יע"ש ובפי"ד מהל' טומאת אוכלין הלכ' ב' כ' המעלה פירותיו מפני הכנימה כו' העלו' חש"ו אע"פ שנתכוננו לכך אינן בכי יותן (ר"ל העלו' מפני הכנימה או אפשר כפי התו') ואח"כ כ' הפכום קטנים על הגג הרי זה בכי יותן שהקטן יש לו מחשבתו נכרת מתוך מעשיו מדרבנן יע"ש הרי שמתחלה כתב חש"ו ואח"כ כתב קטן לבד ומה

שאמר ר' יוחנן לא שנו אלא שלא היפך בהן קאי אקטן לחוד דהיפך בהן יש לו מחשבתו נכרת מתוך מעשיו מדרבנן אלא באידך בעיא דר' יוחנן קטן יש לו מעשה מן התורה או מדרבנן לא ידענא אמאי לא נקיט גם חרש ושוטה דוודאי גם הם יש להם מעשה וכמ"ש הר"מ ז"ל בפ"ב מהלכות כלים הלכה ב' גבי האלון ורמון יע"ש ולשון הר"מ ז"ל בפ"א מהלכות פסולי המוקדשין כך הוא קטן אינו שוחט קדשים אף שגדול ע"ג מפני שקדשים צריכין מחשבה כו' עכ"ל וכתב הכ"מ הכי משמע בהדיא בחולין י"ב מ"ש הכי משמע בחולין יראה מהא דאמר מאן דלא בעינן כוונה לשחיטה ר' נתן הוא משמע בקדשים דבעינן כוונה לא מהני שחיטת קטן ואחרים רואין אלא דהתוס' כתבו ד"ה מאן תנא דיש חילוק בין ע"ג לאחרים רואין והוא לא מחלק בכך ועוד דהוא ז"ל לשיטתיה שכתב בפ"ג מהלכות גירושין דוקא בתופס מהני גדול ע"ג משום דבדיעבד לא בעי כוונה משא"כ תורף דפסול אף בע"ג וה"ה שחיטה ומחליצה יש לתרץ כמ"ש הרשב"א ושאר פוסקים ז"ל דנקיט לאו בני קריי' לאלמית ואיש למעט קטן שהגיע לעונת הפעוטות דמקחו מקח ויש לו דעת אפ"ה אין ראוי לחליצה ומדברי הרשב"א הללו אנו למדין דקטן שאמרו יש לו מעשה ואין לו מחשבה לאו בקטן שלא הגיע לכלל גדלות אלא כל שהוא כבן עשר דמקחו מקח יש לו דעת ג"כ ובחליצה לא משום דאיש כתיב: וברש"י ד"ה קטן יש לו מחשבה כגון בשחיטת קדשים דבעינן כוונה כדיליף בשמעתא קמייתא דזבחים עכ"ל והיינו כמ"ש תוספות ד"ה קטן דאף דזבחים סתמן לשמן קיימי מ"מ גרע קטן דסובר חולין הוא כו' ומ"ש רש"י בשמעתא קמייתא דזבחים היינו דשם מביא הא דלשם ששה דברים יע"ש ומיהו רש"י לשיטתיה שפ"י לקמן מניין למתעסק בקדשים שהוא פסול שלא נתכון אלא לזורקו כו' אבל כי מתכוין לחתיכה בעלמא יראה דכשר לרש"י אליבא דר' נתן דבחולין אף בזרק סכין שלא לנועצה בכותל כשר ובקדשי' כוונה לחתיכה בעינן וא"כ בקטן כה"ג נמי כשר דהא יש לו מעשה ואף בלא דבור דע"כ לא קמיבעיא ליה מחשבתו נכרת מתוך מעשיו אלא כי ההוא דאלון ורמון שחקקו סתם ואיכא למימר שחקקו שלא לשם בית קיבול אבל בשוחט הא קמן דמכוון לחתיכה מיהא ומש"ה פירש דשוחט עולה לשמה ר"ל דבעינן שתהא לשם קדשים ולא שסבור שהוא חולין ומש"ה בעי שפיר שהביא עולה מדרום לצפון אבל לדברי התוספות לקמן מניין למתעסק כו' מצינו לפרושי כפשטיה דבעינן כוונה לזביחה ובעי יש לו מעשה בלא דבור: ובד"ה שיש להן מעשה כגון זה כו' ואומרים כן עכ"ל הנה משמע מרש"י דמחשבה היינו דבור גרידא ומעשה עם דבור היינו מעשה ומעשה בלא דבור הוא מחשבתו נכרת מתוך מעשיו והא דלקמן העלום חש"ו היינו מפני הכנימה ואח"כ נתכוונו דהוה מחשבה לחוד ור' יוחנן דאמר לא שנו אלא שלא היפך בהן אבל היפך בהו אף שלא אמרו מפני כך עושין דהוה מחשבתו נכרת מתוך מעשיו דהיינו מעשה גרידא מהני מדרבנן ומה שהקשו התוספות דהוה מצי למינקט ואין להם מעשה גרידא כבר תי' הר"ן בחמש שיטות כיון דאסיקנא דמדרבנן יש לו לא מצי למיתני בסתם דאין לו כיון דמדרבנן יש לו ומרש"א ז"ל שכתב דאי משום דלפעמים יש להם מעשה גרידא במחשבתו נכרת מתוך מעשיו הוה ליה למפשט ממתני' מדלא קתני ואין להם מעשה גרידא עכ"ל הגם שיש לכיון דבריו כמ"ש הר"ן ז"ל דלפעמים יש לו היינו מדרבנן אלא דא"כ מאי קשיא ליה דלפשוט ממתני' דלמא היא גופא קמיבעיא ליה דלמא הא דתנן שיש להם מעשה אם הוא מעשה עם הדבור או

מעשה בלא דבור והא דלא תני דמעשה לחוד לא מהני מכל מקום מדרבנן מיהא מהני או דמעשה היינו מעשה גרידא ולענין טומאה מהני מדרבנן להחמיר ואם כוונתו למאי דלא ידע דאורייתא או דרבנן אלא מעשה גרידא מיבעי ליה ואמאי לא פשיט ממתני' דא"כ קושית התוספות ניחא בפשיטות דקשיא להו למאי דס"ד דלא ידע דאורייתא או דרבנן אלא דמיבעיא ליה מעשה לחוד א"כ אמאי לא מתני' דאין להם מעשה לחוד: ודע שממה שכתב רש"י לקמן ד"ה אבל היפך בהן אעפ"י שלא פי' מחשבתו כו' דאי בשפי' אחשבתו בשעת כו' עכ"ל הנה יראה לומר דמעשה היינו שעושה מעשה ובשעת מעשה אומר דלשם כך הוא כמו חקיקת האלון ורמון ואומרים בשעת חקיקה דלשם כלי חוקקין ומחשבתו נכרת מתוך מעשיו היינו בשעת מעשה אין אומר כלום ואח"כ אומר כן הוה מחשבתו נכרת מתוך מעשיו אלא שממה שכתב העלום חש"ו מפני הכנימה יש קצת ראייה להיפך ואין זה דיוק אבל שיטת התוספות דאמירה דקטן לאו כלום הוא ואי מעשה לחוד לא מהני גם הדבור לא מהני אלא מעשה מעליא כי ההיא דחקיקת האלון הוה מעשה מעליא ואף בלא דבור כלל ומעשה גרוע כי ההיא דהעלום חש"ו אף שאמרו בשעת מעשה כן לא מהני כיון דאי לאו דבור לא מהני דמעשה גרוע הוא דמסתבר יותר מפני הכנימה העלום הלכך דבור דידהו לא מהני נמי ועולה בדרום מיבעיא ליה אי הוה מעשה או לאו והא דכתבנו העלום חש"ו אפי' אמרו כן בשעת מעשה לאו כלום הוא כן הוא ודאי לשיטת התוס' שהקשו לרש"י דאעפ"י שנתכוונו משמע בשעת העלאה יע"ש: (דף י"ג ע"א) בפירש"י בד"ה אעפ"י שכוון לכך לאחר שירד הטל עליהם לא ידענא אמאי דווקא לאחר שירד הטל אף קודם שירד אם אמר דניחא ליה בכך מחשבה לחוד לא מהני ובד"ה מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול כו' שלא נתכון לשום שחיטה אבל אם נתכוין כו' אלא שלא מלה לבעלים עכ"ל לר' נתן דהלכתא כוותיה פי' כן דבחולין לא בעינן כלל כוונה אף לחתיכה ובקדשים לחתיכה מיהא בעינן כוונה אלא שמה שכתב לא עלה לבעלים לשם חובה לא ידענא מאי ניהו או משום שלא נתכוין לשם עולה הא זבחים סתמן לשמן קאי עיין ריש זבחים ואולי ידי מצוה מן המובחר לא יצא וכתו' בד"ה מניין למתעסק בקדשים שהוא פסול כו' היינו דמכווין לחתיכת סימנים ר"ל לרבנן בחולין ובעינן כונה לחתיכת סימנים ובקדשים בעינן כוונה לזביחה היינו שהש"י צוה לנו לשחוט ועיין לקמן בפ"ב דף ל"ב ע"ב יע"ש ועיין עוד בסוף פרק בית שמאי בזבחים ובתוספות יע"ש ובר"מ הלכות פסולי המוקדשין יע"ש: וברש"י ד"ה ואין להם מחשבה כגון מצא לקליפת אגוז וחשב למוד בהן עפר או מדד בה עכ"ל עיין בפרק י"ז מכלים משנה י"ד בתוספות יום טוב שכתב מפי הרב אין נראה כך אלא מדדו הוה מעשה גם מה שהזכירה המשנה למוד בהן עפר לפירוש רש"י שאומרים כך ולתוספות אורחא דמלתא נקיט כיון דמעשה בלא דבור נמי מהני כו': גמ' מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול שנאמר ושחט את בן הבקר עיין בחדושי רשב"א שפי' דבקדשים בעינן שיהא יודע דנצטוו ישראל על השחיטה ולכך הוא שוחט ורבינו יצחק ז"ל פירש מתעסק בקדשים סבור שהוא חולין וכדגרסינן בזבחים עולה ששחטה כו' יע"ש והנה בהא דאמר דקיימא עולה בדרום ומשכה לצפון היינו מחשבתו נכרת מתוך מעשיו שיודע שקדשים הוא ולא חולין ומש"ה משכה לצפון דעולה טעונה צפון אבל מתעסק דלא מתכוין שצוה הש"י על מצות שחיטה אכתי אין מחשבתו נכרת מתוך מעשיו בכך במה שמשכה מדרום לצפון

דיודע הוא שקדשים הן ולא מכוין למי שצוה אותו לשחוט ואיך יצוייר מחשבתו נכרת מתוך מעשיו בקדשים שיהא הקטן ראוי לשחוט עד דמיבעיא ליה בקטן אי מהני אי לאו ולפירש"י א"ש לר' נתן דסגי בקדשים במכוין לחתיכה לחוד וזה יש לקטן וכמ"ש לעיל אלא דצריך להתכוין לשם עולה ולא לשם חולין ולכך כי משכה מדרום לצפון מחשבתו נכרת מתוך מעשיו בכך אבל לאינך קשה וצריך עיון בזה ויש ליישב: מתניתין שחיטת עכו"ם נבילה ומטמא במשא.

היינו אף באחרים רואין אותן וכמ"ש רש"י ז"ל וכ"כ בעל העיטור הביאו הכ"מ בפ"ד מהלכות שחיטה ומוכח הוא דאל"כ פשיטא ומאי קמ"ל וכי לא ידעינן דעכו"ם לא חייש אלפני עור לא תתן מכשול ומנבל להכעיס אלא באחרים רואין נמי אסור. ובטעמא דהא מלתא כתבו התוספות לעיל דף ג' ע"ב ד"ה קסבר דכתיב וזבחת ואכלת אותו שהוא בר זביחה לאפוקי אוכל נבילות להכעיס והרא"ש ז"ל כתב כן בשם ר"י אותו שהוא בר זביחה ולא פ"י כאן אם מומר להכעיס לאותו דבר מה דינו ושם ע"ב כתב פר"י כיון דאין חושש לזבוח כו' והוא כמו שכתבו התוספות אבל הר"מ ז"ל בפ"ד מהל' שחיטה כתב בהלכה י"א כתיב בפ' כי תשא וקרא לך ואכלת מזבחו מכאן אתה למד שזבחו אסור ולוקה על אכילתו מן התורה יע"ש ועיין מ"ש לקמן בגמר' נבילה אין.

ומה שהקשה הרא"ש עליו דאינן דברים של טעם דלמ' לא הזהירה תורה אלא כשזבח תוך ביתו ובתוספות יום טוב במתני' תירץ דמלת מזבחו מיותר הוא דלא הוה לומר אלא וקרא לך ואכלת אלא לומר אף כשבבית ישראל זבח אסור יע"ש והנה קושית הרא"ש ז"ל משמע דקשיא ליה דלמא גזירת הכתוב הוא דווקא כשזבח תוך ביתו כו' ולא קשיא ליה דעדיפא מיניה דהא בקרא בהדיא כתיב פן תכרות ברית ליושב הארץ וגו' וזבחו לאלהיהם וקרא לך כו' דמשמע ודאי דמיירי בתקרובת ע"ז שאסור מן התורה ולוקה ב' על אכילתו כמו שיתבאר לקמן ומנלן בשוחט בסתם דלאו לע"ז הוא ובסמ"ג לאוין קמ"ח יליף מהאי קרא ת"ע ובתב"ש סימן ב' ס"ק א' הביאו ולתי' התוס' יום טוב גם זה לא קשה מידי ועיין בפ"ז מהלכות עכו"ם וחוקותיהם הלכה ב' נראה דלהר"מ ת"ע מלא תביא תועבה ולא ידבק כו' נפקא ועיין בפ"א מהלכות מ"א הלכה א' בל"מ מ"ש על מ"ש הר"מ יין שנתנסך וראיתי להעתיק בכאן דברי הר"מ דה"ש פ"ד הלכה י"א וי"ב ובפרק ב' מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה יו"ד כי רבה המבוכה ופירושי רבים נאמרו בדבריו ז"ל והנני מעתיקם ואבארם וזה לשון הר"מ ז"ל בפ"ד דה"ש הלכה י"א עכו"ם ששחט ואפילו שחט בפרי ישראל ובסכין יפה ואפ"י הי' קטן שחיטתו נבילה ולוקה על אכילתו מן התורה שנאמר וקרא לך ואכלת מזבחו מאחר שהזהירה שמא יאכל מזבחו אתה למד שזבחו אסור ואינו דומה לישראל שאינו יודע ה"ש (ר"ל דהתם באחרים רואין סגי והכא פסול) ובהלכה י"ב וגדר גדול גדרו בדבר (שאפ"י עכו"ם שאין עע"ז שחיטתו נבילה עכ"ל).

הנה כתב דשחיטתו נבילה ולוקה על אכילתו משמע משום נבילה לקי עליה ובפר"ח סי' ב' הקשה דמקרא ואכלת לא מוכח אלא לאו הבא מכלל עשה ותירץ דאזהריה לאיסורא קמא וזה אינו נכון דלא דמי לתזבח ולא גיזה דהתם אהדרי' לאיסורא קמא שהיה בו מקודם שהומם משא"כ כאן דלא ידעינן שחיטת נכרי דאסורה אלא מקרא דואכלת כו'

גם הבכ"ש השיגו בכך יע"ש ומ"ש תי' ב' יש לעיין ביה וחי' השלישי דפן הוא לאו והיה כאילו כתוב ופן ואכלת מזבחו לדעתי הוא נכון ודוגמא לזה בפסחים מ"א ע"ב אל תאכלו כ"א צלי אש יע"ש ולקמן אבאר מזה ואין להקשות אמאי אינו אסור בהנאה לר"א דאמר כ"מ שנאמר אכילה הנאה נמי במשמע וי"ל כמ"ש התוספות בפסחים כ"א ע"ב אהא דיהא נהנה בחמץ בפסח בכרת ותירצו דלא ילפינן כי כל אוכל מלא יאכל יע"ש וה"ה דלא יליף ואכלת מן לא יאכל.

והנה כן משמע פשט לשון הר"מ ז"ל דמשום נבילה הוא דלוקה והיינו כתי' השני או כתי' השלישי ונבילה לאו דווקא נקיט אלא לישנא דמתני' נקיט לומר נבילה אין איסור הנאה לא. ולא נצטרך לומר דדבריו שבכאן סותרים דבריו בהלכות שא"ה וחזר שם ממ"ש כאן כמו שאבאר לקמן בעזה"י.

אבל התב"ש בסימן ב' ס"ק א' האריך וכתב דהאי ולוקה שכתב הר"מ ז"ל הוא משום ת"ע וסובר כר"א דסתם מחשבות עכו"ם לע"ז ונבילה לאו דווקא אלא לומר אסורה ויש ספק אי הוה נבילה יע"ש ואני תמה עליו מאוד איך יאמר דסובר סתם מחשבות כותי לע"ז הא כתב בפ"ד מהלכות מ"א הלכה י"ט קיבת הנבלה והטמאה מותר שהוא כשאר טנופת שבגוף לפיכך מותר להעמיד בה גבינה ומותר להעמיד בקיבת שחיטת עכו"ם עכ"ל והוא מגמרא פרק כל הבשר דף קט"ז הלכתא מעמידין בקיבת שחיטת עכו"ם ולר"א דאמר סתם מחשבת עכו"ם לע"ז ודאי אין מעמידין והכי איתא התם להדיא אמר ר' יוחנן מעמידין בקיבת נבילה ואין מעמידין בקיבת שחיטת עכו"ם כמאן כר"א דאמר סתם מחשבתו לעכו"ם ופירש"י ואף פרש אסור כדין ת"ע וא"כ הר"מ ז"ל דפסק דמעמידין בקיבת שחיטת עכו"ם וודאי דפסק כחכמים דר"א ועוד דהא סתם מתני' הוא כאן כחכמים ועוד דבגמרא מסיק נבילה אין איסור הנאה לא אלמא מדקרי נבילה משמע דינו כנבילה ושריא בהנאה והר"מ נמי כתב הר"ז נבילה משמע דשרי בהנאה ומיהו יש לומר דנקיט לשון המשנה ודוחק.

ומ"ש בפירוש המשניות שחיטת עכו"ם נבילה לפי שסתם מחשבת עכו"ם לע"ז אינו ר"ל כר"א אלא דמין האדוק בע"ז סתם מחשבתו לע"ז ובגלל הדבר הזה הזהירה התורה אף עכו"ם שאין עובד ע"ז וכמו שיראה מדבריו בהלכות שא"ה פ"ב הלכה יו"ד יע"ש וכשיטת הש"ך ושאר אחרונים דאף עכו"ם שאין עע"ז שחיטתו אסורה מן התורה ומ"ש וגדר גדול גדרו בדבר אבאר לקמן בסמוך ותדע שהרי כתב בפ"א המשניות ולמה לא אסורה בהנאה כו' כמו שיראה הרואה שם וכן מה שהביא התב"ש ראייה ממה שכתב הר"מ בפ"ב מהלכות שחיטה הלכה כ"ב ישראל ששחט לישראל שחיטתו אסורה כמו שיתבאר חוששין למחשבת הזובח לפיכך עכו"ם ששחט לישראל שחיטתו אסורה כמו שיתבאר עכ"ל ומדכתב לפיכך משמע דטעמא הוא דהולכין אחר מחשבת הזובח וסתם מחשבת כותי לע"ז וסובר ג"כ דקטן היודע בטיב ע"ז קמיירי ולמה לא ראה מ"ש הלחם משנה שם וז"ל כיון דעיקר בתר מחשבת הזובח מש"ה כי כתיב ואכלת מזבחו היינו בהמת ישראל ועכו"ם זובח ולא תימא דווקא בהמה שלו יע"ש ואם כן אין מכאן ראייה: ובמה שכתב בהלכה י"ב וגדר גדול גדרו כו' ואיכא פלוגתא כי שיטת הכ"מ וב"י סימן ב' והב"ח וט"ז דבעכו"ם שאין עע"ז אין שחיטה אסורה מה"ת כ"א מדרבנן והש"ך וכנראה

שהפר"ח הסכים עמו דגדר גדול קאי אכותי שגזרו שיהיה כעכו"ם מדרבנן אבל גר ותושב וכדומה מה"ת אסור וזה לשון הר"מ ז"ל בפ"ב מהלכות שא"ה הלכה יו"ד שחיטת עכו"ם נבילה ומטמאה במשא ואפילו ישראל עע"ג ושחט העכו"ם בסכין יפה שחיטה כראוי א' גוי וא' כותי וא' גר תושב שחיטתו נבילה וקרוב בעיני שאף זה מד"ס שהרי טומאת ע"ז ותקרובותיה מד"ס ובגלל ע"ז נתרחקו הכותי ונאסרה שחיטתו וא"ת והלא אסורה באכילה דין תורה לא כל האסור באכילה מטמא שהרי טריפה ששחטה מטהרת מידי נבילה ועיין בכ"מ שם ונראה לי פי' דבריו דודאי מ"ש הר"מ וקרוב בעיני שאף זה מד"ס קאי אכל מה דלעיל אף עכו"ם שעובד ע"ז ולענין טומאה קאמר כיון דלא ידעינן אלא מקרא דואכלת מזבחו מנלן דהוה נבילה וכיון שכן אין מטמאה אלא מדרבנן, ומ"ש הכ"מ דרבינו לטעמיה אזיל שכתב בפ"ד מה"ש דשחיטת עכו"ם נבילה ולוקה על אכילתו מקרא דואכלת מזבחו ונדר גדול כו' לאו למימרא מדכתב וגדר גדול אלמא א עע"ז מדרבנן אסור ומ"ש כאן מד"ס קאי לגר חושב א"א לומר כן חדא למה ליה דכתב דת"ע מדרבנן והא בכאן אף באכילה מדרבנן ועוד הא כתב וא"ת הא אסור באכילה מן התורה שהרי טריפה ששחטה כו' אלא כוונת הכ"מ דלטעמיה אזיל שכתב בפ"ד מה"ש דלוקה מקרא דואכלת מזבחו הרי דלא סובר דרשא דתוספתא וזבחת מי הוא בר זביחה ואסמכתא הוא ולוקה מפן דהוה מניעה כמ"ש הפר"ח אין לנו לומר שחיטת עכו"ם הוה נבילה בשלמא מן זבחת משמע מי שאינו בר זביחה לאו שחיטה הוא והוה כמתה מאליה משא"כ מקרא דואכלת מזבחו איכא למימר דגזירת הכתוב הוא לענין אכילה ולא לענין טומאה וכמו שיתבאר לקמן אי"ה ומה שסיים הכ"מ דגדר גדול כו' הוא נמי להוכיח דרבינו אינו סובר דרשות התוס' ואסמכתא הוא דאל"כ אף נכרי שאין עע"ז נמי אסור מן התורה מקרא דזבחת וכיון שכן מש"ה נסתפק הר"מ ז"ל אי הוה נבילה ומטמאה מן התורה מדבריהם וסיים וקרוב בעיני שאף זה מד"ס שהרי ת"ע מד"ס וכ"ש שחיטת נכרי דלאו לעכו"ם דסתם מחשבת כותי לאו לע"ז כחכמים דפליגי על ר"א אלא דגזרו משום לתא דע"ז שיהא מטמא כמו ת"ע עצמו זהו מה שנ"ל בכוונתו ודע שהפר"ח בסימן ב' ס"ק א' כתב דמ"ש בפ"ד מה"ש דנבילה ולוקה עלי' וא"כ ע"כ ג"כ דמטמא מן התורה ואולי חזר בכאן וסבר דליכא כ"א איסורא מפן תכרות א"נ מואכלת מזבחו לקי כמ"ש בתירוץ השלישי ואף דלקי עליה משום נבילה מ"מ אפשר דאין מטמא אלא מד"ס עכ"ל ובתב"ש סימן ב' ס"ק א' כתב דתירוץ שני של פר"ח תמוה דהיכן מצינו סברא כזאת דלוקין משום נבילה ואין מטמא עכ"ל הבין שזה תירוץ אחד הוא בפר"ח ובאמת היה לו להקשות מגמרא ערוכה דקאמר לקמן ומטמאה פשיטא כיון דהוה נבילה ומאי קושיא והא מצינו לומר שנבילה ואין מטמאה במשא כמו שנסתפק הר"מ ז"ל ואני רואה בדברי פר"ח חסרון הניכר בדבריו שהרי כתב א"נ דלקי עלי' מואכלת כמ"ש בדרך השלישי כו' והגם דלקי משום נבילה כיון דלא כתיב בהדיא בקרא אין מטמא וקשה חדא כיון דלקי מפן דהוה מניעה לדעת הר"ב ז"ל לאו משום נבילה הוא אלא לאו בפ"ע הוא ועוד אי עיקר תירוץ כיון דלא כתיב בהדיא בקרא דהוה נבילה אפשר דלא מטמא מן התורה א"כ מאי אירי' לתי' השלישי אפילו לתי' א' וב' נמי הגם דלקי משום דאהדרי' לאיסורא קמא או כיון דאסר לו שחיטת נכרי הוה כמתה מאליה כיון דלא כתב בהדיא דהוה נבילה

יש להסתפק אי מטמא מן התורה וע"כ נ"ל דצריך להיות א"נ כתירוץ השלישי שכתבתי לעיל דלקי מפן דהוה לאו ולא משום נבילה.

ומ"ש הר"מ שחיתת נכרי נבילה שגירת לשון הוא א"צ לומר דשרי בהנאה כמו נבילה או מדרבנן הוה נבילה ומטמא ולקי עליה מפן תכרות ברית האמור בפ' כי תשא ולא משום נבילה א"נ צריך להיות כדבריו הגם דלקי עליה משום נבלה כיון דלא כתב בהדיא בקרא אלא כיון דאהדרי' לאיסורא קמא או כיון דאסר שחיתת נכרי הוה כמתה מאליה אפשר דלא מטמא במשא וכן צריך להיות לשיתת תב"ש דלקי משום ת"ע יעויין שם ומ"מ קושיא זו שהקשיתי על תירוץ השלישי דכיון דלא כתב בקרא כו' קשיא דא"כ מאי פריך בגמרא פשיטא: כתב הש"ך ז"ל בסימן כ' ס"ק ב' דהכ"מ כתב בפ"ב מהלכות שא"ה ליישב התוספתא ונכנס בדחוקים עפ"י דברי הר"מ יע"ש משמע דלש"ך א"ש דאף עכו"ם שאין עע"ז שחיתתו אסורה וזה בתוספתא וזבחת ולא שזבח העכו"ם ואף שאין עע"ז ומ"מ קשה דאי סובר הר"מ ז"ל דרשא דזבחת היא דרשה גמורה א"כ ודאי דהוה נבילה מן התורה ואיך יאמר דאין מטמא מה"ת דמקרא דזבחת מוכח בהדיא דמי שאין מאמין או מצווה על הזביחה לא בר זביחה הוא והוה וודאי נבילה ואיך נסתפק הר"מ בשא"ה אי טומאתה מה"ת או מד"ס עד שהסכים וקרוב בעיני שהוא מד"ס ואיך יהיה זאת כיון דכתב בפ' בקרא כו' ועוד א"כ למה לי לר"מ להביא קרא דואכלת מזבחו דלא מוכח מיניה אלא עכו"ם שעע"ז ולא נקיט דרשה פשוטה מוזבחת וגם משם שמעינן מלקות ומפן תכרות אית לן לומר דלא הוה אלא איסורא כמ"ש הפר"ח ואף אם נאמר דר"מ סובר דרשא דתוספתא ובעיניו הוכשר קרא דואכלת שהיא פשוטה יותר לדעתו ז"ל ובפ"א מהלכות חמץ ומצה כתב החמץ אסור בהנאה שנאמר לא יאכל בצירי אף שפוסק כר"מ יע"ש אלא דלפי מ"ש התי"ט במתני' דמזבחו מיותר הוא דאפשר לכתוב ואכלת א"כ קשה באמת למה לי מזבחו כיון דמוזבחת נפקא לן שפיר מי שאינו מאמין דאינו בר זביחה וכבר היה אפשר ליישב דתרווייהו צריכי דמקרא פן תכרות לא שמעינן אלא עע"ז דכתיב וזבחו לאלהיהן ולכך כתיב זבחת ומוזבחת לא שמעינן אלא עכו"ם שאינו מצווה על הזביחה אבל ישראל מומר עע"ז לא נפקא מוזבחת דאי דדינו כעכו"ם מה בכך מ"מ לא נפקא מדרשא דזבחת דהוה מצווה על השחיטה אעפ"י שחטא ישראל הוא וכבר כתבנו לעיל גבי ר"א אכל משחיתת כותי בשם הש"ג דישאל מומר לכל התורה כשר באחרים רואין אותו והיינו דדרשינן מי שהוא מצווה לא מי שהוא מאמין כו' ולכך נפיק מקרא דפן תכרות כיון דבגלל ע"ז נתרחקו הכותים ונאסרה שחיתתן ה"ה ישראל עע"ז וישראל שאין עע"ז אלא מומר לכל התורה חוץ מע"ז אה"נ דשחיתתו מדרבנן אסורה לא מן התורה וכמ"ש אבל הש"ך כתב מומר לשבת או לכלהתורה חוץ מע"ז ושבת שחיתתו מה"ת אסור קשה: עוד ראיתי להזכיר בכאן מ"ש הפר"ח שם דאין ראיית רי"ו מכרחת ולפ"ז אין ראי' גם לש"ך מהא דמומר לכל התורה כולה חוץ משתים אלו שבת וע"ז יע"ש היטב ואני תמה מאוד דאפילו אי נימא דבעינן דוקא לשתי אלה מ"מ כיון דחזינן דמומר לחלל שבתות לחוד אף שהוא משמר כל התורה כולה וגם אין עע"ז אפ"ה שחיתתו אסורה מה"ת ודינו כעכו"ם לכל דבריו כדמוכח מבריייתא חוץ מן המומר לחלל שבתות לענין קרבן וה"ה לענין שחיטה לפי דברי הש"ך ז"ל א"כ מוכח שפיר דכ"ש כותי שאין עובד עבודה זרה דשחיתתו הוה נבילה מן התורה וכדכתיבנא

ובי"ד סימן ב' אבאר בזה אי"ה באורך: מה שכתב הר"מ ז"ל בה"ש פ"ב הלכה כ"ב ישראל ששחט בהמת נכרי אין המחשבה הולכת אלא אחר העובד לפיכך נכרי ששחט לישראל, ואפילו קטן שחיתתו אסורה כמו שיתבאר עכ"ל וכבר כתבנו מ"ש הלח"מ והוא קצת דוחק ולי נראה דה"ק מדכתיב ואכלת מזבחך שהוא מיותר כמ"ש התוספות יום טוב לומר שאסור אף ששחט בבית ישראל עכ"ל ויש לנו להוסיף ביאור בדברים אלו דוודאי פשטא דקרא מיירי בת"ע ובאמת בסמ"ג לאוין קמ"ח הוציא מכאן שת"ע אסור מן התורה אלא דממלת מזבחך שהוא מיותר דרשינן אף ששחט שלא לשם ע"ז ומנלן זאת דלמא לא בא הכתוב אלא לומר אף שזבח ישראל בהמה של נכרי שחיתתו אסורה דהנכרי מחשב וזה שכתב מזבחך שהבהמה היא של עכו"ם לא השחיטה ולזה כתב מאחר דבקדשים זה מחשב וזה עובד לא אמרינן ה"ה בחולין לע"ז כן וע"כ ואכלת מזבחך לאסור שחיתת נכרי אף שלא לשם ע"ז אף שרחוק מכוונת הר"מ ז"ל כתבתי: גמרא נבילה אין איסור הנאה לא מאן תנא אמר ר"ח בר אבא אמר ר"י דלא כר"א אין לומר דמדלא תני שחיתת נכרי אסורה אלא נבילה לומר נבילה אין איסור לא דז"א דאשמעינן דלקי משום נבילה דאי לא"ה הוה אמינא איסורא בעלמא ועוד דאי הוה תני אסורה לא הוה קשיא ומטמאה במשא פשיטא ומתני' אתי לאורויי כר"י בן בתירא או דלא כוותיה כדמסיק לקמן ע"ב והנראה מפשטא דייק מדקרי ליה נבילה משמע דהוה לגמרי כי נבילה ומותרת בהנאה כמו נבילה ועיין מה שאכתוב לקמן ברש"י דבור המתחיל רבי אמי מתני הכי יעוין שם: ע"ש רבי אמי מתני הכי שחיתת נכרי נבילה הא דמין לע"ז עכ"ל ר"ל ואסור נמי בהנאה ואיני יודע מהיכן דייק לה ר"א דמין לע"ז דאי דלא תני במתני' שחיתת מין ה"א דנכרי מותר ובשלמא לפי ר"י ורא"ש דזבחת מי שאינו מאמין או עכ"פ מי שאינו מחויב כו' א"ש דליתני רבותא טפי דאפילו מין האדוק בע"ז לא הוה אלא נבילה ולא איסור הנאה וע"כ מקרא דזבחת נפקא וה"ה נכרי אבל להר"מ ז"ל דמפיק ליה מפן תכרות וקרא לך ואכלת מזבחך אתה למד כו' לא מיבעיא למאן דמפרש דבריו דאף גוי שאין ע"ז שחיתתו אסור מה"ת א"כ לא הוי מצי למיתני שחיתת מין דה"א דווקא ע"ז דקרא וזבחו לאלהיהם כתיב וה"ה נכרי דלא מין ע"ז שחיתתו אסורה ומין רבותא דאפ"ה אין איסור הנאה אבל שאין ע"ז לא לכך נקיט נכרי וסתמא אף שאין ע"ז אסור מה"ת אלא אף למאן דמפרש דבריו דאין ע"ז מדרבנן אסור מ"מ היא גופא אשמעינן דשחיתת נכרי ואף שאין ע"ז מדרבנן מיהא שחיתתו אסורה, וראיתי להתורת חיים שכתב דא"נ הוה נקיט מין ע"כ מזבחת או מוקרא לך ואכלת וה"ה נכרי יע"ש ואינו יודע דלר"מ אפשר שטעות דווקא בעובד ע"ז דומיא דמין דוקרא בזבחו לאלהיהן כתיב דמ"ש הפוסקי' ז"ל וכדכתיבנא ואפשר דמדלא תנן שחיתת נכרי ודומין נביל' דייק לי' דמין לע"ז: ובפירש"י בד"ה ומטמאה במשא בגמרא פריך פשיטא הס"ד ואח"כ מה"ח הא אמרינן לקמן ושייך לגמרא וטעות נפל בדפוס חדש ובדפוס ויניציאה הוא נכון יע"ש: ובד"ה רבי אמי מתני הכי כו' ובמין ישראל קמיירי והך דיוקא דמתני כו' ור"א לא פליג אר"ח כו' אלא דלא איצטריך למידק דממילא שמעינן עכ"ל מ"ש במין ישראל קמיירי לענין דינא קאמר דאף מין ישראל הוה מחשבתו לע"ז כדמוכח מברייתא דפירותיו טבלים וע"כ בישראל מיירי ומיהו ממתני' ליכא למידק אלא מין נכרי ותנינא להא דת"ר היינו דמ"מ במקצת הוה סייעתא דמין נכרי לע"ז ומ"ש

דר"א לא פליג משום דרבי אמי אמר משמע הלשון דאתי לאיפלוגי ולכך אמר דוודאי לא פליג דאיהו נמי הכי דייק דנכרי לאו לע"ז והוא דלא כר' אליעזר הא דמין לע"ז וסיים דמ"מ שייך ר"א אמר ולא אמר רבי אמי דפליגי בפירושא דמתני' דלא איצטריך למידק כו' וכי איצטרך למידק הא דמין לע"ז ולא ידענא מה האי דלא איצטריך למידק דהא דר"ת נמי ה"ק נבילה אין איסור הנאה לא מדקרי ליה נבילה ש"מ כי נבילה הוה שחיטת עכו"ם ומותר בהנאה.

והיה נראה לפרש דר"ח הכי דייק מדתנן שחיטת נכרי נבילה ואיכא למימר טעמא מקרא דואכלת מזבחזו כמ"ש הר"מ בפ"ד מהלכות שחיטה ואמאי לא תנן רבותא טפי ישראל מומר להכעיס לשחיטה דשחיטתו נבילה דזבחת מי שהוא מאמין כמ"ש התוס' ג' ע"ב ד"ה קסבר וכן הוא דעת הרא"ש ז"ל אלא לאשמעינן בנכרי נבילה אין איסור הנאה לא דלא הוה לע"ז ודלא כר"א דאמר סתם מחשבת עכו"ם לע"ז כו' ורבי אמי פליג עלי' דאי למידק דמחשבתו לאו לע"ז כחכמים דפליגי על ר"א לא צריכנא לדיוקא דאל"כ ליתני ישראל מומר אוכל נבילות להכעיס דבלא"ה מדקרי ליה נבילה משמע כי נבילה ומותר בהנאה אלא אי דייקנן הכי דייקנן ממתני' מש"ה לא תנן בישראל מומר לאשמעינן הא דמין לע"ז האדוק ונעשה כומר לע"ז דסתם מחשבתו לע"ז דלא הוה שמעינן זה אי הוה תני ישראל אוכל נבילות להכעיס דה"א דרבותא קמ"ל כו' והא דדייק הא דמין לע"ז דלמא היא גופא שמעינן דאין מחשבת נכרי לע"ז י"ל דסבירא לי' דהא סתם לקמן בפ"ב דף ל"ח ע"ב כחכמים אלא הא אתי לאשמעינן דמין כו' כן היה נראה לפרש אבל המעיין ברש"י ג' ע"ב ד"ה חוץ מחש"ו שכתב דוקא אוכל נבילות לתיאבון ולא להכעיס דמועד לנבל בידים הוא עכ"ל משמע הא באחרים רואין שרי וזה כדעת הרשב"א בחדושיו שם דלא כמ"ש התוס' והרא"ש שם וא"כ ליכא לפרושי, בדידיה דליתני שחיטת מומר דהא כשר באחרים רואין: ובד"ה תנינא להא דת"ר כו' והא ברייתא במין ישראל קמיירי מדקתני פירותיו טבלים.

ר"ל ואי במין עכו"ם הא דיגון נכרי פטור וא"נ חייב מדרבנן מאי איריא מין סתם עכו"ם נמי פירותיו טבלים ומיין בר"מ הלכות תרומות ומעשרות אי דיגון נכרי חייב מדרבנן או לאו והא דלא דייק מרישא פתו פת כותי יינו יי"נ דאי במין נכרי מאי פתו פת כותי ומאי איריא מין וכן יינו יי"נ י"ל ביין אשמעינן דהוה וודאי יי"נ ולא סתם יינם כמו בכותי ופתו אשמעינן אף בשל פלטר דלא גזרו בשל כותי וביין אסור ועיין ר"ן בחמש שיטות בחדושיו לחולין שכתב פתו פת כותי ר"ל כותיים הבאין ממדינת כותאי דחמיר יותר מן עכו"ם במקום שאין פלטר מצוי אף בשל בעל הבית מותר ובכותי אסור שמא יטמע בהן יע"ש ולדבריו נמי א"ש מה דלא דייק מרישא יע"ש ואף שיש שם קצת ט"ס בדפוס מ"מ כוונתן כמ"ש.

ועיין בסדר זרעים: (ע"ב) גמרא מכם בכם חלקתי ולא בעו"ג פי' אף מרשיעי שעובד ע"ז בן נח שמצווה על ז' מצות וא' מהן ע"ז אפ"ה מקבלין מיניה ולשון הר"מ ז"ל בפ"ג מהלכות מעשה קרבנות הלכה ב' אפילו עולות עוף מקבלין ואפילו עובד עבודה זרה מקבלין כו': ובתו' בד"ה אבל מעו"ג כלל וכלל לא כו' וא"ת הא איצטרך איש איש לרבות וי"ל דמ"מ ס"ד מצדיקי נקבל עכ"ל מהרש"א ומהר"מ ז"ל הקשו אימא דסברא

חיצונה דעכו"ם שוה לישראל דמצדיקי נקבל ומרשיעי לא נקבל ואיש איש איצטרך שלא תימא מכם ולא באומה אף מצדיקי לא יע"ש וי"ל דברי התוס' דע"כ סברא חיצונה דאף מצדיקי לא דהא ודאי אין לומר דמנכרי מרשיעי נמי היכא תיתי שיהא עדיף מישראל ועוד דא"כ למה לי איש איש ולא מכם אלא לכתוב מן האדם כו' וגם אין לומר דנכרי שוה לישראל בזה דמצדיקי נקבל כו' דא"כ למה לי מכם לומר ולא באומות דמאיש איש נפקא דע"כ אף מרשיעי דאי מצדיקי לא צריך קרא כו' ולמה לי מכם ועיין במהר"מ מלובלין ז"ל יע"ש אלא ע"כ דסברא חיצונה מנכרי כלל לא ואיצטריך איש איש לומר מצדיקי נקבל ומכם נמי שלא תחלוק באומות וזה שכתב והא איצטריך איש איש לרבות אף צדיקי דאל"כ למה לי באמת מכם דמאיש איש ע"כ אף מרשיעי אלא דסברא חיצונה מצדיקי לא וא"כ מאי פריך ואימא כלל וכלל לא.

ואין להקשות אי סברא חיצונה אף מצדיקי לא נקבל א"כ למה לי איש איש דממכם ידעינן שלא תחלוק באומות דאי כלל לא הא איצטרך דסברא הוא דבאמת איצטרך איש איש למעוטי ולא לרבות דאי מאדם כי יקריב מכם דכתיב סתמא בין לעולה ובין לשלמים ושאר קרבנות הבאין בנדר ונדבה כמו שפירש"י לעיל דף ה' ע"א וא"כ ה"א דנכרי מקבלין מיניה גם שלמים לכך כתיב איש איש דבהוא קרא דפ' אמור כתיב אשר יקריבו לה' לעולה ואמרי' במנחות דף ע"ג ב' דלר"ע למעוטי שלמים דר"י אמר מה ת"ל עולה למעט נזירות ור"ע למעט שלמים ושאר קרבנות וכן פסק הר"מ בפ"ג מהלכות מעה"ק הלכה כר"ע ועיין בכ"מ שם ומש"ה צריך איש איש כמ"ש ואיצטרך נמי מכם דמרשיעי לקבל ותרווייהו צריך ומ"מ ע"כ דסברא חיצונה דבאומות כלל לא דאל"כ למה לי מכם דמאיש איש ידעינן אף מרשיעי דמצדיקי לא צריך דקרא משמע לרבות אתא ג"כ וע"ז תירצו דמ"מ ס"ד מצדיקי נקבל ירצה אף דלפי האמת מוכח דסברא חיצונה הוא דמכותי אף מצדיקי לא נקבל מ"מ המקשה לא ידע מאיש איש וליכאהוכחה דמאומות אף מצדיקי לא נקבל סברא חיצונה.

אלא הוה סבר דסברא חיצונה דמאומות מצדיקי נקבל ופריך שפיר מנלן מכם דבאמת אף מרשיעי דלמא אף מצדיקי לא וזה שכתבו מכל מקום ר"ל אף באמת מוכח דסברא חיצונה דאף מצדיקי לא נקבל מכל מקום ס"ד דמקשה דסברא חיצונה דמצדיקי נקבל ופריך שפיר כמו שכתבתי: וראיתי להר"מ ז"ל בפרק הנזכר שכתב וז"ל ואין מקבלין אלא עולה בלבד שנאמר ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם כו' עכ"ל ולכאורה יש לתמוה דהאי קרא ויקרא כ"ב בבעלי מומין משתעי דאין מקבלין מן הכותים ולמה לא הביא דרשא דר"ע שוב ראיתי בלחם משנה שנתעורר בזה ותירץ עפ"י מ"ש התוס' במנחות ע"ג ע"ב ד"ה איש איש שהביאו דרשא דת"כ דמיד בן נכר קאי אקרבנות צבור דאין מקבלין ממנו וכ"ש קרבן עצמו יע"ש ור"ל אף תמימין יע"ש היטב ודאי שהתוס' סיימו במנחות ומיהו השתא דכתיב איש איש מוקמינן נמי קרא בבעלי מומין יע"ש ולא ידענא כוונתם דהשתא נמי דכתיב איש איש לרבות בין לר' יוסי ובין לר"ע אימא דקרא אתא רק לתמימים וה"ה קרא דמיד בן נכר כו' כי משחתם בהם ר"ל בעכו"ם כמו דאי לא הוה כתיב איש איש ה"ה השתא ואפשר לר"ע כתבו כן דסוגי' דתמורה דף ז' כר"ע אתיא דמאיש איש לא מרבינן אלא עולה דכתיב אשר יקריבו לה' לעולה ולא איצטרך ומיד בן נכר למעט קרבנות צבור אלא למעט בעלי מומין אתא וצ"ע בכוונתם.

ולפ"ז יש ליישב קושית התוספות דכאן דלעולם באמת סברא חיצונה דנכרי שוה לישראל בזה דמצדיקי נקבל ולא מרשיעי ואפ"ה איצטרך מכם דאי מאיש איש ה"א דמצדיקי לחוד נקבל ואי דלמה לי מכם י"ל דל"ת ומיד בן נכר מיעוטא הוא כדרשא דת"כ ולכך כתיב איש איש והשתא כולהו תלתא קראי צריכי וכדכתיבנא גם קושיא השני' שהקשו דאיך יתכן מאומות כלל לא דא"כ מעוך כו' ומיד בן נכר כו' י"ל כדרשא דתורת כהנים דקאי על תמימים דאין מקבלין מן הנכרים וכמ"ש התוספות במנחות שם: שוב עיינתי בתמורה דף ז' ע"א וראיתי שהתוס' שם בד"ה ומיד בן נכר שהוקשה להם למה לי איש איש תיפוק ליה ומיד בן נכר הא תמימים יקריבו וי"ל דצריך לדרשא דר' יוסי ור"ע או דנזירות לא או דאין מקבלין אלא עולה כר"ע וזה עולה כמ"ש לעיל באמת למה לי איש איש תיפוק מכם י"ל למעט שאר קרבנות אתא דמכם ה"א כל הקרבנות מקבלין מיני' ויש לעיין במ"ש לעיל דמ"מ מוכח דסברא חיצונה כו': ובד"ה תקרובת ע"א ודלא כר"י בן בתירה משמע לרבנן לא מקשינן תקרובת למת עכ"ל ר"ל ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים ובמשא דמטמא מדרבנן הוא ולא מן התורה וטומאת אוהל אפי' מדרבנן אין לה וכן פסק הר"מ ז"ל בפ"ו ה"ז מהלכות שא"ה דאין מטמא אלא במשא ולא באוהל ואיהו לשיטתיה שפסק דטומאת ת"ע במשא לא הוה אלא מדרבנן ועיין בכ"מ שם וכן פסק בהדיא בפ"ב מהלכות אלו שטומאת ת"ע לא הוה אלא מדרבנן וכאן בפ"ו הלכה א' כתב דטומאת ת"ע במשא מדבריהם ומיניה שטומאת אוהל אף מדרבנן לא ועיין מ"ש בתוס' לקמן גבי ר"י בן בתירא: בא"ד ומאי קושיא דלמא כר"א ומתני' לא ר"י בן בתירא הוא עכ"ל ויש להקשות דלמא ר"ח בר אבא נמי סבירא ליה דיוקא דר"א דנכרי הא דמין לע"ז כו' וא"כ ע"כ מתני' דלא כר"א דהא במין לע"ז וע"כ דלא כחכמים אלא כר"י בן בתירא ואפ"ה נכרי נבילה אין איסור הנאה לא וע"כ דלא כר"א ומיהו אי לאו דיוקא נבילה אין לא הוה מוכח מידי דלא כר"א דאימא אף דנכרי אסור בהנאה ולכך אמר נבילה אין כו' ולזה יש לנו לומר דאימא דמתני' כר"א והא דדייקנן הא דמין לע"ז לא נידוק מיניה כלל דאי לא תני רבותא טפי אף דמין אין אסור בהנאה י"ל דאין זה רבותא כיון דמתני' ר"א היא דסתם מחשבת כותי לע"ז ואפ"ה איסור הנאה לא וע"כ דלא כר"י בן בתירא וא"כ מה לי נכרי או מין ואדרבה זה רבותא דאף שחיטת נכרי אסורה מיהא ומ"ש עוד דמצינו לומר דמתני' דלא כר"א אי מתני' ר"י בן בתירא היא ור' אמי נמי למאי דמוקי מתני' כר"י בן בתירא כו' דייק ליה הא דמין לעבודה זרה ולא אם נאמר דמתני' ר"א ולא כר"י בן בתירא כו': בא"ד ומיהו אי לאו מיתורא מלשון זבחי מתים א"א לדקדק דלמא כר"י בן בתירא עכ"ל ר"ל דאי לאו דקתני התם בשר היוצא אסור לא הוה מוקמינן מתני' כר"י בן בתירא אלא רבנן והא דתנן זבחי מתים אין קושי' כיון דאסור בהנאה שייך למיתני כן דאלת"ה מאי פריך פסולה אין זבחי מחים לא והיינו דמותר בהנאה אימא דאסור בהנאה ולא מצי למתני זבחי מתים דהוה מטמא באוהל כמת ומתני' רבנן וברייתא ר"י בן בתירא אלא דזבחי מתים שייך שפיר לענין שיהא אסור כמת בהנאה ופריך שפיר דא"נ מתני' רבנן היא אמאי לא תני זבחי מתים דאסור בהנאה כמת דרבנן מודים לר"י בן בתירא דאסור בהנאה כמ"ש לעיל ומהרש"א ז"ל הקשה דמכאן נמי הוה מצי להוכיח דרבנן מודים לענין הנאה דאל"כ אימא מתני' רבנן ומש"ה לא תנן זבחי מתים דמותר בהנאה יע"ש והא דאשמעינן השוחט

לשם הרים לאשמעין דאפ"ה שחיתתו אסורה באכילה מיהא וכן צריך לומר למ"ש התוס' כאן דלא מוקי מתני כרבנן אלא דיש לראות אימא ולרבנן גם איסור אכילה נמי לא הוה אסור מה"ת כיון דלא איתקש למת וא"כ ע"כ מתני' דהתם ע"כ דלא כרבנן דאי רבנן אמאי שחיתתו אסורה באכילה אלא דז"א דבאכילה ודאי אסור מקרא דפ' האזינו אשר חלב זבחימו כו' ועיין בע"ז דף ל"ת ע"ב יע"ש: בא"ד ואע"ג דלרבנן ליכא טומאת אוהל מ"מ טומאה בעלמא מדרבנן כו' אבל לר"י הוה דאורייתא עכ"ל לא ידענא כוונתם מה הוא אי לומר דלרבנן דסברי היקשא דת"ע למת לא הוה אלא לענין הנאה ולא לאוהל וה"ה טומאת מגע ומשא נמי לא ומ"מ מדרבנן אית להו טומאת משא והביאו ראי' מע"ז נ"ב ע"ב דאמר טומאה דרבנן בטלה והיינו לרבנן דלר"י בן בתירא מ"ה הוא קשה אמאי לא הביאו מכאן דאמר א"ד ויש לך אחרת שהיא כזו ודלא כר"י בן בתירא אלמא לרבנן אית להו עכ"פ טומאת משא מדרבנן דאמר שהיא כזו כנבילה ולמה הביאו ממרחק ואי לומר דרבנן טומאת אוהל נמי אית להו מדרבנן זה לא ניתן להאמר דהא כי מוקי מתני' כרבנן ע"כ ת"ע אף מדרבנן לית להו טומאת אוהל כו' גם מהראי' שהביאו לא מוכח כלל גם מהא דאמר שם דף מ"ח ואם עבר טמא א"א דליכא ת"ע ור"י ואמאי לא מוקי כרבנן ומדרבנן מטמא באהל אלא ע"כ לרבנן אף מדרבנן לית להו טומאת אוהל א"כ אמאי לא הביאו ראי' משמעתי' דאמר ויש לך אחרת שטמאה במשא ודלא כר"י והיינו מדרבנן וי"ל מהכא לא מצי למידק דה"ק ויש לך אחרת רוצה לומר ששחט נכרי בפ"י לשם ע"ז או דמין ובמין נכרי קמיירי דמטמא במשא מטעם שחיתת נכרי ולא באוהל דאין ת"ע מטמא באוהל דלא אתקש למת לענין זה אלא דמ"מ הוה מצי למימר ויש לך אחרת שאין כזו ששחט מין ישראל לע"ז דאף במשא לא מטמא וכרבנן אלא דמ"מ הביאו שפיר ראי' מע"ז דהתם מפורש בהדיא משא"כ כאן לא מפורש כן כה"ד ולכך הביאו משם ולא מכאן: ודע דהתוספות סבורים כאן דאף טומאת אהל בת"ע הוה מן התורה לר"י בן בתירא מהיקשא דויאכלו זבחי מתים ולרבנן טומאת אהל אף מדרבנן לית להו ומשא ומגע מדרבנן אית להו כדמוכח בע"ז נ"ב ע"ב טומאה דרבנן יע"ש והיינו בשחט ישראל לע"ז דאי גוי הוה מ"ה משום.

נבילה אבל ראיתי להר"מ בפ"ו מהל' שא"ה הלכה ז שכתב דת"ע מטמאה כנבילה והיינו ממתני' דכאן וכא"ד ויש לך אחרת שהיא כזו דאי מע"ז נ"ב ע"ב אין ראי' דלמא טומאת מגע לבד אית לה ועוד יש לדחות, כמו שאבאר לקמן וכתב הכ"מ דרבינו פוסק כלישנא בתרא דטעמא דטומאת ע"ז דרבנן וספיקו להקל ואי לר"י בן בתירא הוה מן התורה איך יאמר בה דספק להקל אלא ש"מ דגם לר"י בן בתירא לא הוה כ"א מדרבנן ומש"ה אמר דספיקו להקל דאין מטמא באוהל וראיתי בשבת פרק אמר ר"ע דף פ"ג טומאת ע"ז דרבנן ופירש"י דכל הני הקישים דברי קבלה הן וה"נ היקשא ויאכלו זבחי מתים דברי קבלה הן (תהלים ק"ו) ות"ע דאסור באכילה ובהנאה ויין נסך נפקא ליה מלא ידבק בידך להמעין בר"מ בפ"א מהל' מ"א ובפ"ו מהל' עכו"ם וחוקותיהם וע"ש וכיון שכן ודאי לכ"ע ת"ע טומאתה מדרבנן בשחט ישראל לע"ז אלא דר"י מחמיר לענין אוהל ג"כ ורבנן לא מחמירי ופסק הר"מ כרבנן דרבי' נינהו אף דבהל' עכו"ם פרק שביעי הלכה ט"ו כתב בשר היוצא מן ע"ז אסור בהנאה כתב הלח"מ שם דלרבנן נמי אסור והא דמוקי כר"י בן בתירא משום דזבחי מתים מיותר הוא כמ"ש התוספות כאן ומש"ה הא דתנן

בפ' כל הצלמים דף מ"ח ואם ישב טמא השמיט הר"מ דין זה דפסק כרבנן דת"ע אין מטמא באוהל וממה שכתב בפ"ז הלכה ט"ו אתה רואה ג"כ דפסק דלא כר"א דאמר שסתם מחשבת כותי לע"ז ממה שכתב בשר הנכנס מותר ובכ"מ הראה מקום למתני' ל"ב ע"ב ובשר היוצא אסור ומה שנרשם בדפוס חדש בע"ז ל"ב ע"ב ובשר הנכנס מותר מתני' דלא כר"א נרשם מיימוני פי"א מהל' עכו"ם ה"ד והוא טעות כי שם לא נמצא דבר אבל בפ' שביעי הלכה ט"ו כתב דשרי דלא כר"א ומזה תשובה למ"ש תב"ש סי' ב' ס"ק א' וכתבנו ג"כ לעיל: עוד ראיתי להר"מ בפ"ו מהל' שא"ה הלכה ז שכתב ת"ע מטמא כנבילה שהרי הכתו' קראו זבחי מתים לא ידענא כונתו אם אי אסמכתא דמת באוהל נמי לטמא מדרבנן כר"י בן בחזירה ורבנן לא דרשי כלל לענין טומאה הך היקשא כמ"ש התוס' כאן וטומאת מגע ומשא הם עצמם החמירו מדרבנן א"כ לאיזה צורך הביא היקשא דמת וצ"ע: ובד"ה בין בראש הספינה וא"א לומר כן כו' עכ"ל הוא ברייתאשם סוף הפרק דאף בספינה שוחט על דופני הספינה ודם שותת ויורד לים מן דופני ספינה ולא ישחוט להדיא לים ועיין ב"ח מה שחילק בזה ועיין ש"ך סי' י"א יע"ש ובפר"ח סי' הנ"ל: ובד"ה תקרובת ע"ז כו' ואע"ג דלרבנן לית להו טומאת אוהל מ"מ טומאה בעלמא מדרבנן אית להו בהעור ורוטב הרי אמרו ת"ע של אוכלין מטמא לר"י עכ"ל כבר כתבנו לעיל טומאת אוהל אף מדרבנן אין מטמא לרבנן דר"י דכן מוכח מהא דלא יעבור תחת' ומוקי כר"י ולא כרבנן ומדרבנן וכן מוכח מראי' שהביא דאיסור לא בטל טומאה דרבנן בטלה לא מוכח אלא מגע ומשא אלא דקשי' מהא דפריך מהעור ורוטב הרי אמרו ת"ע של אוכלין מטמא באוהל טומאתה לאו דאורייתא אלא מדרבנן והיינו לרבנן וכמ"ש התוס' כאן והא לרבנן לית להו כלל טומאת אוהל אף מדרבנן וכדכתיבנא גם הר"מ בפ"ו ה"ז פסק כרבנן דמגע ומשא מדרבנן ואוהל כלל וכלל לא והיינו כרבנן ועיין בכ"מ שם וכפי הנראה דג"י התוס' בהעור ורוטב היא כך בדף קכ"ט הרי אמרו ת"ע מטמאין סתם ולא באוהל אלא ממה דמטמאין במגע ובמשא פריך ולהכי אמר של אוכלין ולא אמר בהמה דת"ע דבהמה הוא טומאה דמעיקרא ושל אוכלין היינו פירות שהיו מתחלה טהורין ואח"כ מטמאין אדם וכלים ע"כ טומאתה לאו דאו' דאי דאורייתא א"כ מצינו.

אוכלין מטמאין טומאה חמורה אדם וכו' וג"י מטמאין באוהל הוא גירסת רש"י שם יע"ש בד"ה הרי אמרו דקרא אסמכתא בעלמא הוא והיינו קרא דויאכלו זבחי מתים דברי קבלה ואף לר"י בן בתירא הוה דרבנן וכמ"ש הכ"מ בפ"ו מהל' שא"ה דספיק' דרבנן ומש"ה פסק להקל וכמ"ש לעיל ותדע דלתו' מטמאין באוהל דאל"כ מה מספקא ליה אי דאורייתא דא"כ במה פליגי עם ר"י בן בתירא אלא דלא גרסינן אלא מטמאין ומסופק במגע ובמשא וכמ"ש ואין להאריך כאן בזה: (דף יד ע"א) מתני' השוחט בשבת ובי"ה אעפ"י שמתחייב בנפשו שחיטתו כשורה הנה לקמן מוקי מתני' כר"י ובשוגג מיתוקמא ולא במזיד מדקתני שחיטתו כשירה משמע בין לו ובין לאחרי' ובמזיד אסור לר"י לו עולמית אלא בשוגג ואעפ"י שמתחייב.

בנפשו ה"ק אילו היה מזיד היה מתחייב סקילה בשבת וכתב בי"ה והנה מה דתנן שחיטתו כשורה אפשר לאפוקי מר"י הסנדלר דאמר בשוגג יאכלו אחרים למ"ש ולא הוא ואשמעינן דלא כוותיה דשחיטתו כשירה משמע ל"ש לאחרים ול"ש לו וענין אומרו אע"פ שמתחייב בנפשו הא עיקר רבותא יש לומר דה"ק לא מיבעיא היכא דלא עביד

איסורא במזיד כגון שהיה לו חולה שנחלה בשבת דשחט בהיתר דמותר לבריא במ"ש ומיהו בו ביום אסור לבריא משום מוקצה לר"י מחמת איסור דדיחוי הוא דקמדחי לה לקמן כמ"ש התוספות ד"ה אימור דשמעת ליה אלא אפילו שחט באיסור שלא היה חולה או חולה והבריא: בשבת אילו היה מזיד מתחייב בנפשו אפ"ה שרי למ"ש דלא קניס ר"י שוגג אטו מזיד ועיין בתוספות לקמן ט"ו ד"ה כי שרי ר"מ יע"ש ועיין בדרישה סי' י"א ובתבואת שור סי' י"א ובכור שור מ"ש בזה יע"ש: ובתוספות בד"ה השוחט בשבת אפילו במזיד בעי לאוקמיה כו' ועוד דכר"מ בעי לאוקמי' ור"מ סובר מומר לד"א הוה מומר לכל התורה כולה עכ"ל הוקשה להם ב' קושיות א' איך בעי לאוקמיה במזיד דפסול לכ"ע בשבת ועוד דלר"מ אף לד"א הוה מומר לכל התורה ומיהו מ"ש האי לישנא דלר"מ מומר לד"א הוה לכל התורה כולה לאו דוקא דבבכורות דף ל' ע"ב אמרינן דחשוד לד"א לר"מ הוה חשוד לכל התורה כולה ואין דינו כגוי אלא דאין לו נאמנות ועיין במהרי"ק שורש ק"ס הביאו.

הבכור שור דמה קושי' דלמא באחר עע"ג וראה ששחט שפיר והב"ש תי' דהול"ל בהדיא ואחרים הרואין יע"ש והנה י"ל דמיירי בשחט במזיד בשבת לתאבון ולא להכעיס אלא שרוצה לאכול בשר ונהי דחשוד לכל התורה כולה היינו לתיאבון ולא שביק היתרא ואכיל איסורא ומיירי שבדקו לו סכין תחילה ומש"ה מותר ואף דלענין שבת אין חילוק בין תיאבון להכעיס כמ"ש הב"י בסי' רס"ח ביו"ד בד"ה א' האיש מ"מ קושי' שני' לר"מ לא הוה מקשה דלמא דבדקו לו סכין ובתי' ראשון יתישב גם קושי' שני' ובי"ד סי' ב' אבאר באורך דיני מומר לחלל שבתות בא"ד וי"ל דהתם בפרהסיא והכא צנעא ועוד י"ל בפ"א לא חשיב מומר עכ"ל הנה יש לפרש בב' פנים א' שבת' ראשון כתבו דיש חילוק בין פרהסיא.

לצנעא כמבואר בברייתא לעיל ומחלל שבתות בפרהסיא ובצנעא אף בהרבה פעמים לא הוה מומר ובצנעא הוא דהדין כן ובפרהסיא אף בפ"א הוה מומר ויהיה שב מלת מומר דתניא בברייתא לעיל חוץ מן האומר לנסך היין ולחלל שבתות האי. מומר קאי אע"ז דשם אין המומר לנסך היין ולחלל שבתות האי מומר דשם אין חילוק בין צנעא לפרהסיא אלא דבהרב' פעמים הוא דנעשה מומר דמלת מומר מורה על הרבה פעמים כמו שכתבו הפוסקים והכ"מ בפ"ד מה"ש יע"ש ובשבת אף בפ"א אם בפרהסיא נעשה מומר ובצנעא אף בהרבה פעמים אין נעשה מומר ולפ"ז יקשה עדיין קושי' שני' דלר"מ החשוד לד"א חשוד לכל התורה אף בצנעא דר"מ לא הזכיר פרהסיא ולכן תי' בשני דבפ"א לא חשיב מומר אף בפרהסיא אלא דוקא כמה פעמים ופרהסיא ומלת חוץ מן המומר שב ג"כ אל שבת דבע"ז הרבה פעמים בצנעא ובשבת הרבה פעמים ופרהסיא ונמצא תי' השני מיקל הוא דלתי' ראשון אף בפ"א ופרהסיא הוה מומר ולתי' שני דוקא הרבה פעמים ובפרהסיא דוקא.

אלא דיש' לראות דא"כ מה ראי' הביאו מפ"ב מהא דשוחט לע"ז דהא ודאי יש חילוק בין שבת לע"ז דבע"ז בעינן הרבה פעמים דקתני חוץ מן המומר לנסך יין אבל שבת אפשר פ"א וגי' לעיל חוץ מן המומר לנסך יין ומחלל ולא לחלל דהא קודם שמגי' נמי

ומחלל יע"ש ועוד דמהא דמוקמינן לקמן בישראל מומר ואפ"ה כתבו התוס' דמיירי בפ"א אלמא לשון מומר משמע להו גם בפ"א דלא כמ"ש הכ"מ יע"ש.

ועוד יש לפרש בדברי תוס' שבת' ראשון כתבו דהכא בצנעא והתם פרהסיא היינו בפ"א ומיניה דבהרבה פעמים אף בצנעא חשיב מומר ובת' הב' כתבו דבפ"א אף בפרהסיא לא חשיב מומר ובעינן כמה פעמים ובפרהסיא ולפ"ז ג"כ תי' שני מיקל לגבי תי' ראשון. אבל ראיתי בי"ד סי' ב' בדרישה ס"ק י"ט משמע דתי' שני הוא המחמיר דבת' ראשון אין חילוק אלא בין פרהסיא לצנעא דפרהסיא אף בפ"א חשוב מומר ובצנעא אף בהרבה פעמים אין נעשה מומר ובת' השני כתבו דבצנעא בהרבה פעמים הוה מומר ופ"א לא הוה מומר אלא בפרהסיא דהא דתניא לחלל שבתות בפרהסיא אפ"א קאי והא ראי' מדכתב הדריש' שרבינו תפס שינויא קמא לעיקר יע"ש ומה שהביאו התוס' ראייה מהא דשוחט לזרוק דמה לע"ז וכן משנים אוחזים בסכין ה"ט י"ל דהכי מייתי ראייה כמו דמצינו בע"ז דיש חילוק בין פ"א להרבה פעמים הוא הדין שאפשר לחלק בשבת כך או שנאמר דמייתי ראייה מכ"ש אם שבת הקל מע"ז דדוקא בהרבה פעמים ולא בפ"א ואם נאמר דמ"ש ועוד י"ל בפ"א לא חשוב מומר היינו אף בפרהסיא ומצינו לומר דמתני' בפרהסיא מיירי ופ"א לא חשיב מומר א"כ מה ראייה מע"ז דהתם בצנעא ומש"ה בפ"א לא חשיב מומר אבל שבת דפרהסיא אף פ"א חשיב מומר אבל אי פירושו ועוד י"ל דפ"א לא חשיב מומר היינו בצנעא ולתרוצי ההיא דר"מ אתי דאמר חשוד לד"א הוה חשוד לכל התורה כולה דכתבו דפ"א לא הוה מומר ומיהו מתני' כדאוקי מעיקר' בצנעא דבפרהסיא בפ"א ובצנעא בהרבה פעמים הוה א"ש דמייתי ראייה מע"ז דפ"א בצנעא לא חשוב מומר וא"כ לא קשיא מדר"מ דבעינן כמה פעמים דוקא מכ"ש דע"ז החמורה ועיין בס' ב' ובש"ך ובפר"ח ובס' י"א יע"ש: ודע שמה שהוכיחו התוס' דפ"א לא חשיב מומר מהא דשוחט לזרוק דמה לע"ז הנה הרשב"א בת"ה הארוך בית א' שער א' כתב דמיירי שחשב ישראל שהעכו"ם יזרוק דמה לע"ז דגברא לאו בר קטלא הוא יע"ש ואין ראי' דפ"א לא חשיב מומר.

ובחזושו הביא ראייה מפרק או"ב דאמר ר"י שחט ראשון לשלחנו ושני לע"ז ולא אתרו בי' משום או"ב חייב לרב' דשחיטה שאינה ראויה שמיה שחיטה והא שחיטת מומר הוא ונבילה הוה וחשיב כמו נחירה אלא דפ"א לא: חשוב מומר עכ"ל (ר"ל דע"כ לא אמרו רבנן דשחיטה שאינה ראויה שמיה שחיטה אלא בשוחט טריפה וכדומה דמהני לטהר מידי נבילה אבל כאן דמטמא במשא הוה כמו נחירה ופטור אף לרבנן) ומיהו למ"ש בת"ה שעה א' דאין ראייה מדר"ל דמיירי באומר בגמר זביחה עובדה וכמ"ש הב"ח סי' י"א דאם מומר וגמר שחיטה באין כא' גם הרשב"א מודה דמותר יע"ש א"כ אין ראייה ג"כ מאו"ב דמיירי בגמר זביחה הוא עובד דשחיטתו לא הוה נבילה אבל בתחלת או באמצע אה"נ דהוה שחיטת מומר ועיין ב"ח סי' ד' שכתב צ"ע מראיה מאו"ב ולא ידענא אמאי לא כמ"ש ואו"ב נמי לא מחייב אלא בגמר זביחה ובפרק או"ב אבאר זה ובי"ד אבאר יותר בעזה"י א"ס: לשון הר"מ ז"ל בפירוש המשניות ואמר השוחט בשבת אם הי' שוגג שחיטתו כשירה ושמא תאמר ולמה לא תהא שחיטת מזיד כשירה שהרי לא חלל עד גמר שחיטה כו' יע"ש ועיין ב"ח סי' ב' וז' וי"א ושם אבאר ומ"ש הר"מ ז"ל דבמזיד שחיטתו פסולה עיין ב"י י"ד סימן י"א ויש לראות דא"כ מה אמר ונוקמיה במזיד

ור"מ כיון דשחיטתו פסולה מזיד גם מ"ש ואמר אם היה שוגג כשירה היכן אמרו כן ואולי מהא דלקמן דאמר ומי מצית לאוקמי' בשוגג כר"י והא אע"פ שמתחייב בנפשו קתני ה"ק כו' ולא מוקי לה בין בשוגג ובין במזיד ואי דבמזיד לא מצי לאוקמי' דשחיטתו כשירה משמע בין לו בין לאחרים כמו שאמר דמשום הכי לא אוקמי' כר"י הסנדלר יע"ש מ"מ המקשה דלא ידע מזה דהא פריך ונוקמיה כר"י הסנדלר א"כ מה קא קשיא ליה ומי מצית לאוקמיה בשוגג כו' דלמא בין בשוגג ובין במזיד מיתוק' א"ו במזיד אין שחיטתו כשירה אבל ז"א דא"כ היאך מקשה ונוקמיה במזיד כר"מ וכמ"ש בסמוך אלא דהוה ניהא ליה בכך ה"ה לר' יהודא ג"כ ולקמן בסוגין אבאר שם ודע דמתני' מצינן לאוקמיה בעוד שהיה חצי קנה פגום דשחיטה וחילול שבת, באין כאחד אלא דדוחק לומר דמתני' מיירי בעוף וכה"ג ז' ומ"מ לדינא גם הר"מ יודה דבצנעא אין שחיטתו פסולה אלא פרהסיא דוקא כדתניא לעיל ולחלל שבתות פרהסיא ולא פליגי הפוסקים אלא בפ"א ובפרהסיא אי חשיב מומר או באותה שחיטה או נעשה מומר ועיין ש"ך סי' ב' וי"א: כתב הר"ן ז"ל בחדושיו לחולין בחמש שיטות וראיה מאו"ב בשחט שני לע"ז כו' והוא כמו ראיות הרשב"א בחדושיו וכתב שיש דוחין ואומרים אף שחיטת מומר אסורה אין מטמא במשא דאינו כנכרי ממש דקדושיו קידושין והוה כשחוטה שאינה ראויה כיון דמטהר מידי נבילה עכ"ל כבר כתבנו לעיל גבי מומר דיש להקשות למאן דמפרש וזבחת מי שהוא מצווה על השחיטה ומכשיר מומר להכעיס לשחיטה והוא ג"כ דעת הרשב"א בחדושיו קשה דמומר לכל התורה נמי דקדושיו קידושין ואע"פ שחטא ישראל הוא והשלטי גבורים בפ"ק דחולין באמת כתב שאחרים רואין כשר במומר לע"ז ואולי מדרבנן שחיטתו פסולה אבל דעת הרבה פוסקים דמן התורה שחיטתו פסולה ולמ"ד מומר להכעיס לשחיטה פסול י"ל דה"ה מומר לע"ז נמי דאנן הכי קאמרינן כיון שכפר מסתמא הוא מומר לכל התורה להכעיס ועוד בע"ז מה שייך תאבון וכמ"ש הב"י י"ד סימן רס"ח: והנה מכאן היה נראה סעד למ"ש הר"מ בפ"ו מהל' שא"ה הלכה ז' דטומאת ת"ע הוא מדרבנן וכתב הכ"מ אף דמוקי משניות טובא כר"י בן בתירא דמטמא באוהל כיון דהוה מדרבנן פסק להקל וכבר כתבנו לעיל דלשי' התוס' לר"י בן בתירא ת"ע הוא מן התורה ולא הוה למפסק וי"ל דהר"מ סובר כתוספות דלר"י בן בתירא טומאת ת"ע מ"ה ואפ"ה פסק כרבנן דלית להו היקשא ויאכלו זבחי מתים והיינו מדחזינן פלוגתא דר"י ור"ל באו"ב פ"א ע"ב בשוחט ראשון לשלחנו ושני לע"ז דחייב ר' יוחנן ואמאי הא לא הוה שחיטה כלל דת"ע מטמא במשא מן התורה לר"י בן בתירא והוה כנוחר ומעקר כמ"ש הר"ן דכל כמה דלא מהניא שחיטה לטהר מידי נבילה אפ"ה שחיטה שאינה ראויה לא מיקריא וגם רצה לומר דפותר דחייבי מיתות שוגגין פטור ממלקות ותיפוק ליה דלא הוה שחיטה כלל דלהוציא מידי אמ"ה גם נחירה עושה פעולה זו אלא דהלכה כחכמי' דלענין טומאה לא הוקש ת"ע למת ונהי דמדרבנן מטמא מ"מ לוקה דמן התורה מהני שחיטה לטהרה מידי נבילה ועיין בתב"ש סי' ב' דמ"ש הר"מ דלקי אשחיטת נכרי משום ת"ע הוא דסתם מחשבתו לע"ז יע"ש וא"כ כיון דהני תרי אמוראים סוברים כחכמים מסתמא הכין הלכתא כן נראה לי אלא שיש לעיין בזה דעד כאן לא אמרינן דכל היכא דאין מטהר מידי נבילה אף שחיטה שאינה ראויה לא מיקריא אלא במומר דדרשינן וזבחת מי שהוא מאמין וזה שאינו מאמין הוה כמתה מאלי' משא"כ ת"ע דהוה שחיטה

מעליא אלא דגזירת הכתוב הוא דמטמא במשא ומגע אפשר דחשיב שחיטה שאינה ראויה עכ"פ ועיין לקמן מ"א גבי השוחט בשבת לע"ז: ובד"ה ונסבין חברייא למימר ר"י הוא כו' ויש לומר כגון שעבר ומלחה ר"ל דע"כ ר"י הוא דאי רבנן מאי קמ"ל וכי לא ידעינן שאסור בלא מליחה אלא בעבר ומלחה ואפ"ה אסור וע"כ ר"י הוא אי מדנקיט שבת דומיא די"ה מה התם אף ומלחה וע"כ ר"י: בא"ד ומתוך כך נראה דלצלי כו' ולא מיבעיא כשנצלה יפה ונפלט כל הדם דשרי עכ"ל עיקר ראי' דלצלי אין צריך מליחה מכבר שחתך עליה בשר דמאומצא אין ראייה דאימא שאני צלי דפי' ממקום למקום הוה כמו פי' לחוץ אלא מכבר שחתך עליו בשר יש ראייה ופירשו הם דבצלי איירי ההיא דככר ולא נצלו כל צורכו אף שפי' ממקום למקום שרי א"נ בשר חי מיירי נמי יש להוכיח דשרי בפי' ממקום למקום ומ"ש עוד דלא מיבעי כשנצלה יפה ונפלט כל הדם דשרי הלשון קצת מגומגם דוודאי כשיצא כל הדם גם רש"י ור"מ ז"ל מודי' דא"צ עוד אלא דהם סוברים דע"י צלי אין יוצא כל הדם ומש"ה צריך צלי מליחה ועיין בריש כיצד צולין וברש"י שם ובר"מ פ"ו מהל' מ"א יע"ש ולדידי' ההיא דאומצא אפשר דעל ידי חליטה איירי ועיין בכ"מ שם.

וכנראה דכאילו כתבו כן לא מבעיא כשנצלה יפה דאז יצא כל הדם ופליגי על מי שסובר דע"י צלי אין כל הדם נפלט לחוץ ובעי מליחה. ומיהו נראה וודאי דע"י צלי כל צורך יצא כל הדם דאל"כ איך שרי לבשולי אח"כ לדידהו דלא בעי מליחה לצלי ומ"מ צריך לתקן הלשון כמ"ש דכתבו דפשיטא דע"י צלי יוצא כל הדם ושרי ולא כאותן שסוברים שאין יוצא.

ויש עוד לפרש דה"א אף שיצא כל הדם בנצלה כ"צ אפ"ה בעי מליחה תחלה כמו לקדירה דאל"כ מיד כשנתעורר הדם לצאת ופי' ממקום למקום א"כ נאסר למאן דסובר פי' ממקום למקום הוה כיצא לחוץ ומיד חנ"נ למאן דסובר בשאר איסורים חנ"נ ואפשר לסוחטו אסור אף שיוצא אח"כ כל הדם ומיהו ע"י מליחה שרי דאף שמיד כשפי' ממקום למקום נ"נ י"ל כמ"ש הר"ן ס"פ כל הבשר דבשאר איסורין משום לתא דבב"ח ודוקא ע"י בישול לא ע"י מליחה ועיין ש"ך בסימן כ"ב ובשאר דוכתין משא"כ צליה דאסור בב"ח מן התורה כמ"ש הפר"ח בסי' פ"ז דמצינו דקרא הכתוב לצלי בישול כדכתיב ויבשלו את הפסח א"כ מיד שנתעורר הדם לצאת חנ"נ דפי' ממקום למקום ואוסר כל החתיכה ואף לאחר שיצא דאפשר לסוחטו אסור כו' אפ"ה כתבו דלא מיבעיא כשנצלה כ"צ ונפלט דשרי דאין הנאסר יותר, מן האוסר וכל שלא נשאר כלום מן האיסור לא אמרינן אפשר לסוחטו אסור ועוד דמה שיש תקנה לצאת לא אמרינן חנ"נ כמו שאבאר וזה לשון המרדכי בפרק גיד הנשה דאיסור שיכול להפריד לא אמרינן ביה חתיכה נעשה נבילה בשם רא"ם דאל"כ אין בשר נכשר ביציאת דם מטעם ככ"פ והלא מיד נ"נ וכן בכלי מתכות לא אמרינן חנ"נ דיש תיקון ע"י הגעלה ולהפריד האיסור יע"ש ועיין ב"ד סי' צ"ח והנה דברי המרדכי יש לפרש בחתיכה שלא נמלחה ומונח אצל חתיכה שנמלחה ובולע דלא שייך אידי דטרוד ואפ"ה מותר אח"כ מטעם ככ"פ ואמאי לא אמרינן נ"נ וז"ש מיד בהכנס הדם בה יע"ש ובחדושינו פג"ה וכ"ה כתבנו דה"ה מטעם אין הנאסר והיא היא.

וא"כ ה"ה במליחה יש להקשות כן אי דם שפי' ממקום למקום אסור איך מולחין בשר והלא מיד שפירש ממקום למקום נ"נ ואיך יצויר שבשר נותר ע"י מליחה ואף שיצא אח"כ דאפשר לסוחטו אסור וכמו בשר המלוכלך בדמים שנתבשל אף שיש ס' נגד כל החתי' אסור מטעם פי' ממקום למקום וה"ה כאן יע"ש בי"ד סי' ס"ט דהחתיכה עצמה אסורה אלא מטעם דבמליחה לא גזרו דמשום לתא דבשר בחלב גזרו וזה דוקא ע"י בישול משא"כ צלי ה"א דאסור וליבעי מליחה קודם ולשהות שיעור שעה שיצא כל דם ולזה כתבו לא מיבעיא בנצלה כל צורך ונפלט דמו דשרי ע"י צלי' דלא אמרינן ביה חנ"נ מטעם שאין הנאסר יותר מן האוסר או שיכול להפריד האיסור ולא אמרינן חנ"נ אלא כשנשאר מעט מן האיסור עמו ונ"מ ג"כ דבעי' ס' נגד כל החתיכה ולא כשיצא כל האיסור אז אפשר לסוחטו יותר ואף בבשר בחלב יש מי שאומר כן ועיין י"ד סי' ק"ח וכבר כתבנו לקמן בג"ה באורך: בא"ד דפליט האי ובלע האי היינו פריש לחוץ עכ"ל משמע אי אמרינן דם האברים שלא פירש לחוץ אלא ממקום למקום נמי אסור יש לפרש חדא נמי דפריש בתוך החתיכה ממקום למקום ואף שאין זה קושיא דתרי לא דבלע דם מעלמא ואין פולט אבל חתיכה א' ככ"פ כן מצי סבר רב אשי וי"ל דפריך שפיר דהא אגב דטריד למפלט לא בלע אלא כשמלח חדא חתיכה קודם גומרת פליטתה ובולעת אח"כ מחברתה ה"ה חדא מה שנמלח קודם אותו הצד פולט ואח"כ בולע מן דם וע"ש בפכ"ה ושם כתבנו עוד מזה: ע"ש גמרא הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין כו' עכ"ל יש בכאן ענין עמוק והלא כבר נודע דיני ברירה ארוכים מני ים והרבה מזה המין מפוזר במקומות רבים מהש"ס ואין אני מכניס עצמי בכאן לפרש דיני ברירה אלא לפרש הפשוט.

הנה ממ"ש רש"י ז"ל בד"ה הלוקח יין מבין הכותים לאשמעינן דכותים חשודים על התרומה ואינן כעמי הארץ כו' תראה שהוקשה לו דבר מה מש"ה הוצרך לומר דבא לאשמעינן דכותים אף על תרומה גדול' חשידי וגריעי מע"ה ואבאר כי הוקשה לו מאחר דמיירי בלוקח יין מבין הכותים בחול ואין לו כלים להפריש או בע"ש סמוך לחשיכה ואין לו שהות להפריש כמ"ש רש"י בד"ה אומר שני לוגין דלא כמ"ש הרב והר"ש במשנה פ"ז דדמאי משנה ד' דמיירי בלוקח ע"ש בין השמשות דספק הוא דמעשרין ולא ודאי ויין של כותים ודאי הוא יע"ש אלא בחול מיירי ואין לו כלים להפריש או בע"ש מבעוד יום מיירי ואין לו שהות דאי בין השמשות ואין לו שהות שיקדש היום תיפוק ליה דבין השמשות נמי אסור להפריש ודאי אלא דמאי כדתנן בבמה מדליקין ספק חשיכה אין מעשרין הודאי ומדכתב רש"י שאין לו שהות ע"כ מבע"י סמוך לבין, השמשות קמיירי והוקשה, לו אמאי תנן הלוקח יין מבין הכותי' אמאי לא תנא הלוקח טבל ודאי ואין לו כלים הך תקנתא דאומר ב' לוגין כו' ולכך פי' דכותים אשמעינן דהם חשודים אתרומה גדולה ואינן כע"ה ומה"ט הוה פירותיו ודאי טבלים שאין מפרישים כלל דלא חיישי אלפני עור כמו שכתב הרשב"א ושאר מפרשים ז"ל ועיין בדמאי פ"ז מ"ד בתי"ט בד"ה הלוקח יין מבין הכותים ועיין מה שאכתוב עוד בזה לקמן בעזה"י ויש לנו דרך אחרת בזה דממ"ש רש"י דכותים חשודים כל התרומה וגם ממ"ש ואינן כע"ה כו' א"כ נראה דאין חילוק בין כותי לע"ה אלא לענין תרומה גדולה אבל שאר דיניהם שווין המה דפירותיו ספק ולא ודאי דלא כמ"ש הרב והר"ש שם דהוה ודאי אלא ספק הוא ומ"ש רש"י ד"ה אומר ב' לוגין או שהיתה חשיכה בליל שבת היינו בין השמשות והוקשה לו

דא"כ לאשמענין הך דינא בלוקח מע"ה ולכך כתב לאשמענין אף תרומה גדולה אין מפרישין ומה שכתבתי די"ל דהוה ספק מצאתי כן אח"כ בס' פני יהושע בגיטין כ"ה בד"ה ומיחל יע"ש.

ואני תמה איך יהיה ספק לשיטת רש"י שהרי כתב שם בד"ה מבין הכותים בסוף הדבור דכותים חשודים על הכל והלוקח מהן צריך להפריש ודאי ואיך כתב פי' לש"י רש"י ספק: ודע דאם נאמר כפי' הרב ור"ש בפ"ז מ"ד דדמאי דהוה ודאי טבל דלא חיישי אלפני עור כו' א"כ קשה מאי פריך ומי אית לי' לר"י ברירה מהך דלוקח ודלמא בדאורייתא סובר אין ברירה דהוה ודאי טבל ומוקצה הוה דרבנן אית ליה ברירה ומש"ה שפיר אמרינן דשחטינן בהמה בי"ט דהוברר כו' ובשלמא אי אמרי' בכותי הוה מדרבנן חומרא בעלמא והחמירו ג"כ דלפרוש תרומה גדולה וכמ"ש ג"כ בס' פני יהושע גיטין כ"ה הוה א"ש דמייתי ראי' דאף מדרבנן לית לי' ברירה משא"כ אי ודאי אין ראי' כמ"ש והייתי סבור לומר שמ"ש רש"י בגיטין דהוה ודאי טבל לר"מ כתב כן דנהי דאיכא ס"ס שמא עשה לעצמו היין והפריש תרומה ונהי דלמכור בשוק עשה מ"מ אין ודאי שלא הפריש נהי דלא חיישי אלפני עור מ"מ פעמים הוא מפריש והוה ס"ס וע"ש בפ"י שכתב קצת מזה יע"ש אלא דס"ס הוה כמו רובא ומיעוט המצוי הוא שאין מפרישין וס"ס במקום חזקה לא אמרינן כמבואר בחדושינו לעיל והיינו לר"מ סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא או דהו"ל פלגא ופלגא עכ"פ כמו שיראה הרואה באשה רבה קי"ט ע"א בתוס' בד"ה מחזורתא מתני' ר"מ שהוקשה להם בס"ה איך הוה דמאי מדרבנן לר"מ יע"ש וה"נ כאן דהוה חזק' דטבל ומש"ה כתב רש"י דהוה ודאי טבל או דאיתרע רובא או דספיקא דאורייתא לחומרא הוה כמו ודאי דרבנן משא"כ לר"י דפליג בכ"מ על ר"מ כמו קטן וקטנה ואזיל בתר רובא וסתם בר פלוגתי דר"מ הוא ר"י וא"כ לדידי' הוה ס"ס כמו רובא ומ"ה שריא דרובא וחזקה רובא עדיף אלא מדרבנן סמוך מיעוט' לחזקה והו"ל פלגא ופלגא להחמיר ודייק שפיר דעלמא דרבנן לית לי' לר' יהודא ברירה.

הן אמת שמה שהוקשה להם להתוס' בהאשה רבה לר"מ אמאי הוה דמאי דרבנן ובבכורות כ"א ד"ה ואיבעית אימא הקשו ג"כ דאמאי לא סמוך מיעוטא לחזקה כו' ומאי קושיא והא בטבל ליכא חזקה דאימא דהכניס במוץ שלה וכדר"א. ולזה י"ל דהתוס' מקשינן להך תירוץא בפ' הפועלים דף פ"ח ע"ב כי קאמר ר' ינאי בזיתים וענבים ולא בחיטין ושעורים וכמ"ש רש"י שם דחיטין ושעורים א"צ ראיית פני הבית ואף במוץ שלה חייב כשימרח ולית ליה דר' אושעיא יע"ש א"כ קשיא להו שפיר אמאי לא אמר הא מני ר"מ היא ומיירי בחיטין ושעורים ומ"מ אין זה קושיא דלית לי' הך תירוץא התם ומ"ש בס' פני יהושע בגיטין שם דביין לא שייך הא דר"א היינו לתירוץא כי קאמר ר' ינאי בזיתים וענבים משא"כ לר"א הא נמי דרכן ועשה יין נמי הוה כחיטין ושעורין ועיין תוס' ב"מ פ"ח ד"ה כי קאמר ר' ינאי: עוד אבאר לך שראיתי כתב בס' פני יהושע שם דר"ת לשיטתי' דמשמע מדבריו בכורות כ"א ע"ב דמיעוט וחזקה מן התורה חיישינן ומכ"ש כאן לר"מ קיימינן עכ"ל יראה מדבריו דאף לרבנן דלא חיישי למיעוטא מ"מ בהדי חזקה חיישינן מה"ת וליתא אלא מדרבנן להחמיר ולא להקל וכמ"ש א שם בפ' ד"ה, חלב פוטר אבל דלר"מ דחייש למיעוטא בהדי חזקה הוה מן התורה ולא קיי"ל כן מ"מ חיישינן מדרבנן להחמיר וכן הביא הרא"ש ז"ל בשמעתין דף י"א וכבר בררנו כל

וה באורך לעיל ומש"ה מטהר ר"מ בתינוק בין ברה"ר ובין ברה"י דהוה ספק השקול ודבר שאין דעת לישראל עיין תוספת פ"ו לקמן ולרבנן להחמיר ולא להקל וליתא לדבריו ז"ל גם מ"ש לר"מ חייש למיעוטא היינו אי מן התורה אבל בכמה מקומות משמע דהוה דרבנן ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים במ"ש לרבנן חיישי מ"ה וכמ"ש וכבר יש לומר דהוה דרבנן בלוקח יין מבין הכותים כשיטת מי שסובר כל לוקח אף לאחר מירוח פטור ועיין בפרק הפועלים דף פ"ח תוספות ד"ה תבואת זרעך ולא לוקח ועיין בפ"ב מהלכות מעשר ה"ב דלהר"א ז"ל בין קודם מירוח ובין לאחר מירוח לא הוה אלא דרבנן יעוין שם בכסף משנה ומשום הכי מייתי שפיר ראיא דאין ברירה אף בדרבנן: או יאמר דמייתי שפיר ראי' דבמנחות פרק ר' ישמעאל ס"ו ע"ב תורמין משל ישראל כו' והיא משנה שנויה בדמאי ובתוספתא הביאה הר"ש ז"ל בפ"ה משנה ט' דדמאי משמע דר' יהודא ור' יוסי כולהו בחדא שיטה קיימי או דיש קנין או דמירוח הנכרי פוטר וכותים גרי אריות הן וא"כ לא מיחייב אלא מדרבנן אין מירוח הנכרי פוטר וכדמסיק במנחות פ"ד ס"ו ע"ב גזירה משום בעלי כיסין יע"ש ומש"ה מייתי שפיר סייעתא דר"י לית לי ברירה אף בדרבנן ומיהו כל זה לשיטת הירושלמי ותוספתא דגריס דברי ר"מ ר"י ור"י ור"ש כו' וגריס ר' יהודה בלא ו' וכן משמע בחדושי רשב"א בשמעתין כאן שהקשה דהכי משמע דכותים גרי אמת הן ובמנחות משמע דר"י ור"י ור"ש סברי גרי אריות הן ותירץ דר"י ור"י ור"ש לדברי ר"מ אמרו ולקמן אבאר דבריו משמע דגריס ר"י בלא ו' כמ"ש הר"ש פ"ה מ"ט דמאי אבל לפי סוגית גמרא דידן במנחות בדף ס"ו ע"ב משמע דזוזי קתני (ר"ל זוגי זוגי קתני) ר"מ ור"י אומרין מעשרין על כל משמע דמן התורה חייבין פירות כותי במעשר וכמו שאבאר לקמן אי"ה א"כ קשה מה שהקשינו: הן אמת שמההיא מתני' דדמאי מוכח דפירות כותי הוה ודאי טבל ולא ספק וכמ"ש הר"ש שם להדיא דאל"כ איך מעשר משל כותי על של ישראל או להיפך כיון דהוה ספק.

ומיהו כבר כתבנו דמתני' ר"מ הוא ולדידיה הוה מיעוט המצוי ולא דמי לדמאי דהוה מיעוטא דמיעוטא כמ"ש התוספות בכורות כ' ד"ה ואיבעית אימא ובהאשה רבה קי"ט ד"ה מחזורתא ומש"ה הוה ודאי מן התורה דסמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע רובא משא"כ לר"י ואינך קשיא ואם נאמר דגירסא הוא כגירס' הירושלמי א"ש דר' יהודא כר"י ור"ש סובר.

וגם ע"ז קשה דא"כ אמאי לא מוקי הירושלמי פלוגתא בהכי ולזה י"ל דא"כ בשל נכרים במאי פליגי. וגם לר"מ קשה דאיך מעשר בשל כותי על של ישראל או להיפך דמידי ספיקא לא נפקא אם נאמר כמ"ש בהאשה בתרא דהו"ל פלגא ופלגא ואם נאמר כמ"ש לקמן פ"ו דאיתרע רובא א"ש ושם אבאר הנך רואה דמההיא מתני' מוכח דפירות כותי הוה ודאי ולא ספק אם לא שנאמר דסמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע רובא.

ומ"ש רש"י כאן דחשידי ובגיטין כתב דהוה ודאי יש לומר ודאי מדרבנן דסמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא מ"ה לר"מ ואם כן הוה עכ"פ ודאי איסור דרבנן אלא דמתני' דפ"ה דדמאי משנה ט' מוכח דפירותיהן הוה ודאי טבל מן התורה מדמעשרין משל כותי על של ישראל ומשל ישראל על של כותי ומיהו ר"א פליג שם ואוסר משל כותי על של כותי וה"ה משל כותי על של ישראל אלמא ספיקא הוה וכמ"ש הרב ור"ש שם ועיין

בתי"ט שם שכ"כ להדיא יע"ש והיה נראה לי בטעם דפליגי ר"א ואוסר דלשיטתיה אזיל כי כבר כתבנו לעיל דבפירות כותי איכא ס"ס שמא לצורך עצמו עשאן ועישר ואם תמצא לומר למכור בשוק אפ"ה לאו ודאי דלא מעשרין אלא ספק והוה ס"ס או כמ"ש בפני יהושע בגיטין שם בע"א וטעמא דהולכין בתר ס"ס בכ"מ הוא כמ"ש הרשב"א בתשובה סימן ת"א מטעם רובא דאיכא ב' צדדין להתיר וא' לאיסור ולפי זה אף נגד חזקה מהני ס"ס דרובא עדיף מחזקה זולת לר"מ דסבירא ליה סמוך מיעוטא לחזקה כו' ויש עוד טעם אחר כתבנו במקום אחר דלר"מ ז"ל בפ"ט מהלכות טומאת מת דכל ספק מה"ת שריא ומדרבנן אסור וא"כ בספק א' הוה ודאי איסור דרבנן וכשיש עוד ספק הוה ליה תו ספק דרבנן ולהקל וא"כ נגד חזקה לא מהני ס"ס דע"כ לא אמר הר"מ ז"ל דספיקו מה"ת שריא אלא היכא דליכא חזקה ולא היכא דאיכא חזקה כמבואר בפר"ח י"ד סימן ק"י וא"כ אף אלף ספיקות לא מהני ור"א לשיטתיה דאית ליה בפ"ו דטהרות דס"ס מהני אטומאה ברה"י כמו שיראה הרואה בתוס' פסחים ט' וי' וב"ב נ' ע"ב ובר"ש בפ"ו דטהרות וע"כ סובר ס"ס מטעם רובא דאי מטעם ספק דרבנן הא בטומאה גם הר"מ מודה דהוה מן התורה דהלכתא מסוטה וא"כ לו יהי' אלף ספיקות לא מהני אלא מטעם רובא ורוב מהני אף בטומאה כמו שמוכח ממתניתין דט' שרצים וצפרדע א' או להיפך ועיין כתובות ריש האשה שנתארמלה יע"ש ואזיל לשיטתיה דסובר כו' חייבין על חלבן אשם תלוי דלא בעינן חתיכה מב' חתיכות וא"כ קשיא איך מביא אשם תלוי והא מה"ת שריא אם נאמר אף בכרת מותר דלא כגירסת הכ"מ שם ועיין בפר"ח י"ד סי' ק"י באורך וע"כ ספיקו דאורייתא מה"ת אסורה א"כ ס"ס מטעם רובא הוא ועיין בכלל ח' שם הארכנו בזה.

ומש"ה ר"א לשיטתיה סובר דאין מעשרין משל כותי על של כותי וק"ה על של ישראל דמידי ספיקא לא נפקא וסמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא מדרבנן להחמיר משא"כ ר"מ דחייש למיעוטא ואף לר"י ור"י ור"ש לא מהני ס"ס דאוקי אחזקה דטבל דמעיקרא ולא מהני ס"ס דטעמא דס"ס הוא משום ספק דרבנן ובחזקה לא שייך זה והוה ודאי טבל ומש"ה מעשרין מכותי על כותי משא"כ בדמאי דמיעוטא דמיעוטא הוא דאין מעשרין ולא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה כה"ג במיעוט דמיעוטא מש"ה הוה דרבנן ועיין תוספות יבמות ד"ה מחוורתא ובכורות כ' ד"ה ואי בעית אימא ובגיטין בפ"י: עוד ראיתי להזכיר מ"ש בס' פני יהושע בגטין כ"ה ד"ה ומיחל דלפי ר"ת דכל לוקח הוה מדרבנן אם הוא ממורח ביד המוכר א"כ לא הוה ההיא דלוקח אלא מדרבנן ומש"ה שרי להפריש בין השמשות יע"ש ואני מסתפק בזה דלדבריו כל שהוא מדרבנן מותר להפריש עליו בין השמשות ואפשר דאינו כן אלא דמאי הוא דהתירו דלא היה ודאי דדבריהם אלא ספק דבריהם דרוב ע"ה מעשרין הן ומיעוטא דמיעוטא דאין מעשרין וחומרא דרבנן בעלמא הוא ומש"ה בין השמשות רשאי לעשר משא"כ בודאי דרבנן אפשר דלא התירו וראי' לזה הא דאמר ריש במה מדליקין ספק חשיכה אין מעשרין הודאי ואין מטבילין הכלים דמתקן מנא הוא ולר"מ ז"ל טבילת כלים דרבנן הוא כמ"ש בפ"ז מהלכות מ"א ועיין בי"ד סי' ק"ך בב"י גבי משכנתא ובפר"ח בס"ק ו' יע"ש ואפ"ה אסור להטביל כלים בין השמשות דמתקן מנא הוא אף דהתיקון הוא מדרבנן דמה"ת אין צריך טבילה אפ"ה חשיב תיקון ה"ה ודאי דרבנן דאין מעשרין דהוה מתקן מדרבנן ובדמאי הקילו.

דאשכחן כמה קולות שהקילו בדמאי דהוה רק חומרא בעלמא לא בוודאי איסור דרבנן אם לא שנחלק בין ההיא דאין מטבילין הכלים דהוה אסמכתא מקרא דכלי מדין חמור יותר ובלא"ה לרש"י אפשר דסובר טבילת כלים מה"ת ומ"מ לענין דינא צ"ע באיסור דרבנן ועיין א"ח בשבות: ועתה אשוב אל משנתנו דהלוקח יין מבין הכותים הנה רש"י בגיטין כ"ה ע"א ד"ה מבין הכותים כתב וזה לשונו כותים גרי אמת הן ואין א"י נפקעת קדושתה על ידם עכ"ל יש לראות למאן קאמר לה אי לר"מ ור' יהודא הא הם סבירא להו דאף בעכו"ם אין א"י נפקעת קדושתה על ידו דאין קנין לעכו"ם בא"י ומאי איריא כותים דגרי אמת הן ומנא אמינא לה מהא דתנן תורמין כו' במנחות ס"ו ע"ב אמר רבא מירוח נכרי פליגי תנאי ומייתי ממתני' ד' פ"ז דדמאי ותוספתא שם ר"מ ור"י אומרים מעשרין מכל על כל (והוא כגל' תלמוד דידן דזוגי זוגתא קתני ר"מ ור"י בחדא שיטה ור"י ור"ש בחדא שיטה עיין בר"ש שם).

ופירש"י מכותי על של ישראל דאין קנין לעכו"ם בא"י ואין מירוח עכו"ם פוטר ר"י ור"ש אומרים תורמין מש עכו"ם על כותים ומשל כותים על של עכו"ם אבל לא מכותים ומעכו"ם על של ישראל דמירוח הנכרי פוטר והם נמי סבירא להו דאין קנין אלא דמירוח פוטר ואיך שיהיה מוכח דלר"מ ור"י אין קנין לעכו"ם וא"כ תיפוק ליה דא"נ גרי אריות הן אין א"י נפקעת קדושתה על ידם ואי לר' יוסי ור' שמעון פ"י כן דהם אפשר דסבירא להו דיש קנין לעכו"ם בא"י אם כן לדידהו ע"כ כותים גרי אריות הן דאל"כ אמאי פליגי דאין מעשרין משל כותי על של ישראל ומשל עכו"ם על כותי מעשרין או מכותי על כותי אלמא דוודאי טבל משוינן לה ואפ"ה אין מעשרין משל כותי על ישראל ומישראל על כותי אלמא דגרי אריות הן ויש קנין לעכו"ם בא"י או דמירוח העכו"ם פוטר וה"ה כותי דגרי אריות הן ואיך כתב רש"י דגרי אמת הן ואין א"י נפקעת כו' ולמאן קאמר לא לר"מ ור"י ולא ר"ש: ולהתיר הספק הזה נוכל לומר שמ"ש רש"י כאן הוא כמ"ש הר"ש בפירוש המשניות בדמאי ז' משנה ד' ופ"ה משנה ט' דכתב דסוגיא דמנחות סברה דכ"ע יש קנין לעכו"ם להפקיע מיד המעשר אלא בתבואה שלקח כותי מישראל ומרחה פליגי דלר"מ ור"י מירוח נכרי אין פוטר ולר"י ור"ש מירוח נכרי פוטר יע"ש ודבריו ראויין למי שאמרן דסוגיא דידן לשיטתיה כמו שאמרו בע"ז דף כ"א דשדה דאית ביה תרתי היינו הפקעת מעשר דיש קנין לר"מ וע"כ פליגי בלקח עכו"ם תבואה מישראל ומרחה ומש"ה פירש"י כאן שפיר דכותים גרי אמת הן ואין א"י נפקעת, מקדושתה על ידם הפך מה שפ"י במנחות.

ואף דר"י ור"ש ע"כ סבירא להו דכותים גרי אריות הן ומירוח נכרי ג"כ פוטר אלא מדרבנן הוא דחייב משום בעלי כיסין כדמפרש במנחות ס"ז ע"א מ"מ מפרש לר"מ ור"י דאף בדאורייתא אית להו ברירה יעוין שם היטב במנחות ובגיטין ולקמן אבאר עוד בעזה"י: הן אמת שיש לתמוה בההיא דמנחות מי הכריחו לרש"י לפרש דכ"ע אין קנין והוא הפך סוגיא דע"ז כ"א וגם יקשה קושית הר"ש מנא ליה לרבא דפליגי במירוח נכרי אי פוטר אי לאו דלמא דכ"ע אין פוטר ופליגי ביש קנין או בלקח בשבלים יע"ש ובברייתא לא נזכר דר"א פליגי ואוסר בשל כותים על של כותים ועיין לקמן מ"ש בדברי ר"א יע"ש והיה אפשר לומר דהוכרח רש"י לפרש דר"מ סובר דאין קנין לעכו"ם בא"י משום דמסיק שם במנחות ס"ז ע"א מ"ט דר"מ דכתיב דגנך שני פעמים אין מיעוט אחר

מיעוט אלא לרבות ואי סבירא ליה דיש קנין לעכו"ם בא"י אימא חדא למעט עכו"ם ן ולא נכרי דיש קנין וחדא למעוטי מירוח נכרי דפוטר אלא ש"מ דסבירא ליה דאין קנין ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות מירוח נכרי דאין פוטר מן המעשר ועיין מנחות ל"א ע"א תוס' ד"ה קסבר אין קנין שכתבו וא"ת והא מירוח עכו"ם פוטר ואין לומר דאין פוטר דלא אשכחן תנא דאית ליה תרתי דאם כן דגנך ב' פעמים במאי מוקי לה דר"מ סובר דמירוח נכרי אין פוטר וסובר דיש קנין.

מה שכתבו דר"מ סובר דיש קנין הוא כשיטת הר"ש ז"ל בפ"י המשניות פ"ה דדמאי מ"ט וסבירא להו דמיירי בלקח כותי תבואה מישראל בשבלים אמנם מה שכתבו דר"מ סבר יש קנין משמע דגנך מוקי להא גופא ליש קנין ולא ידענא דהא אמר לקמן ס"ז ע"א אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות מירוח גם לא מקשין מידי דלית תנא דאית ליה תרתי מירוח אין פוטר ואין קנין דא"כ דגנך במאי מוקי לה והא אדרבה מוקי למירוח דאין פוטר דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות וגם למה דהדר רבא ואמר למ"ד מירוח אינו פוטר ה"ה הקדש אין פוטר יש לראות וליישב זאת וי"ל באמת הני ב' דגנך כחדא חשיב או חד לשום דרשא וחדא דמירוח עכו"ם אין פוטר ולזה שפיר כתבו דמדפשוט לרבא כ"כ ש"מ דלית תנא דאית ליה תרתי דמירוח העכו"ם אין פוטר ואין קנין ואין להאריך כאן: גם זאת אומר לך ש"מ ש הר"ב בפ"י המשניות פ"ז מ"ד דדמאי דאינה הלכה דלפי שמדרב' יש ברירה ולא בדבר דאורייתא לכאורה כל לוקח הוא מדרבנן ולזה י"ל דסבירא ליה כשיטת ריב"א בפ' הפועלים פ"ח ע"א ד"ה אין הטבל מתחייב אלא בראית פני הבית יע"ש אבל הר"מ ז"ל שכתב ג"כ וזאת הלכה היא לר"מ ולא קיי"ל לפי דבאורייתא אין ברירה קשה והא פסק בפ"ב מהלכות מעשר ה"ב דלוקח תבואה שלא ממורה חייב מה"ת וממורה מדרבנן חייב והוא כשיטת ר"ח בהפועלים שם ד"ה תבואת זרעך ולא לוקח וכמ"ש הכ"מ יע"ש היטב וא"כ אמאי אינה הלכה והא הלוקח יין מבין הכותים נגמר מלאכתן בידם ובזה כ"ע מודים דיש ברירה בדרבנן דהכי הלכתא ואמאי כתב שאין הלכה: שוב ראיתי בתוספות בכורות י"א ד"ה טבלים דהא דאמרינן בעירובין ל"ה ע"ב דלמא כי לית ליה לר"ש ברירה ה"מ בדאורייתא שהוקשה להם לר"ת דכל לוקח מדרבנן הוא דחייב איך אמר ר"ש בדאורייתא ותירץ דה"ק תרומת דגן תירוש ויצהר קרוי דאורייתא עכ"ל רצונם לומר דשאני תרומה דאית ליה שורש מן התורה משא"כ תחומין דאין להם עיקר בתורה ולפי זה לדידן ע"כ אף בדרבנן אלא דיש לו עיקר מה"ת קיי"ל אין ברירה ומש"ה כתב הר"מ ז"ל דאינה הלכה כאותה משנה.

וכבר כתבנו שאין כונתנו כאן אלא לבאר פ"י המשנה ולא לדבר דיני ברירה כי לא עת האסף פה: ודע עוד שמה שהוקשה להם לתוס' בכורות י"א הא דאמר בעירובין ה"מ בדאורייתא דמשמע דנתחדש להם קושיא זו דוקא לר"ת דאמר כל לוקח מדרבנן חייב והא לפי ריב"א נמי יקשה דהא ר"י ור"ש סוברים דיש קנין לעכו"ם בא"י וכותים גרי אריות הן או דמירוח העכו"ם פוטר כדמסיק שם במנחות וא"כ הלוקח יין מבין הכותים דנגמרה מלאכתן ביד הכותי והם גרי אריות ודאי לא חייב במעשר אלא מדרבנן וכיון שכן איך אמר כי לית ליה לר"ש מן התורה והא לא הוה אלא מדרבנן וכדכתבנא וההיא דהלוקח יין מבין הכותים לר"ש ור' יוסי או במטהר יינם או דלא גזרו על סתם יינם כמ"ש התוס' בגיטין דף כ"ה ולקמן אבאר תי' הרשב"א ז"ל.

ואין לומר דר"י ור"ש במירוה נכרי הוא דפליגי אבל סברי אין קנין ויין לא שייך מירוה כדמסיק בפ' הפועלים פ"ח ע"ב ואי בעית אימא כי קאמר ר' ינאי בזיתים וענבים דלאו בני גורן נינהו ותלה בראיית פני הבית לחוד וכי כתיב דגנך ולא דיגון נכרי בדגן הוא דכתיב דעיקר חיוב המעשר בא לאחר מירוה מש"ה דיגון גוי פוטר משא"כ ביין זה לא ניתן להאמר כלל כיון דעשאן יין הוה גורן דידהו יין דדוקא משירד לבור ומשנה ערוכה היא היין עד שירד לבור ועיין בבא מציעא פ"ח תוס' ד"ה זיתים וענבים ועיין בפני יהושע בגיטין כ"א ע"א: עוד אבאר לך כי רבא דאמר במנחות ס"ו ע"ב דמירוה הכותי תנאי היא ולא מוקי פלוגתייהו כמו בירושלמי דפליגי ביש קנין ואין קנין הביאו הר"ש בפ"ה מ"ט ובתוס' בכורות י"א ד"ה טבלים שאתה לוקח מן העכו"ם כל דבריהם שם מבוארים יותר בפ"ה הר"ש אפשר דהוה קשיא ליה אי פליגי ויש קנין לעכו"ם א"כ ע"כ ר"ש סובר דיש קנין לכותי וכותים גרי אריות הן ומש"ה אין מעשרין משל כותי על של ישראל א"כ קשיא דר' יהודא אדר' יהודה דבסוכה כ"ג מסיק דר"י לא חייש אבקיעת הנוד דלא חייש למיתה ור"י דאמר הלוקח יין מבין הכותים שאוסר טעמא משום ברירה ולדבריו דר"מ קאמר הא דבקיעת הנוד לדברין שאתה אוסר לעשות סוכה מבעלי חיים ע"כ דחיישת למיתה ומיהו ר"מ טעמא אחרינא אית ליה כדמסיק התם ור"י מדמכשיר לעשות סוכה אף בשאר בהמה דלאו פיל דכי מיית ליכא ביה עשרה ואפ"ה שרי דלא חיישינן למיתה אף במסקנא וע"כ טעמא דידיה משום דאין ברירה וא"כ קשיא מתני' דעירובין ל"ו ע"ב דאית לר"י ברירה וע"כ צריך לומר כי לית ליה ברירהבדאורייתא אבל בדרבנן אית ליה יע"ש היטב בסוגיא דעירובין.

כן סובר רבא ואף דרבא תירץ שם אליבא דר"ש דמש"ה אוסר בלוקח יין מבין הכותים דבעינן ראשית ששיריה ניכרין המעיין בחדושי הרשב"א בשמעתיך שכתב למ"ד יש ברירה כי מפריש לאחר זמן ב' לוגין תרומה הוברר הדבר למפרע דזהו תרומה ושיריה ניכרין מיקרי והקשה מעירובין דרבא אמר שאני יין דבעינן שירי' ניכרין אלמא אף מאן דאית ליה ברירה לא מהני ותירץ דמש"ה ואי בעית אימא דחייש לבקיעת הנוד הא משום שירים ניכרין מהני למ"ד יש ברירה כן הוא תוכן כוונתו יע"ש שכתב דלמ"ד י"ב מהני והביא כן בשם הרמב"ן ובשם גאון סוף דבר דרבא חזר גופא מהך תירוץ ואמר ואבע"א משום בקיעת הנוד בעירובין ולפי סוגיא דסוגיא איתברר מילתא דר"י לא חייש למיתה וכ"ש לבקיעת הנוד כמ"ש לעיל ולדבריו דר"מ קאמר וטעמא דר"י דלית ליה ברירה בדאורייתא ובהא דתני תורמין משל כל על של כל גורס רבא לר"מ לחוד ור"י ור"י ור"ש כולהו סברי דאין מעשרין משל כותים על של ישראל וכגירסת ירושלמי הביאו הר"ש בפ"ה מ"ט דדמאי ואפשר שגירסת רש"י במנחות נמי היה כן דר"י ור"י ור"ש כולהו בחזא שיטתא קמיירי וע"כ דמירוה עכו"ם אי פוטר פליגי דאי סבר ר"י יש קנין וכותים גרי אריות הן א"כ בלוקח יין מבין הכותים נמי הוה דרבנן אלא ע"כ דאין קנין ופוטור משום מירוה עכו"ם והא דלוקח יין איירי במטהר יינו של כותי וישראל הוא העושה כמ"ש התוס' בדוכתי טובא בגיטין ומנחות ובכורות וסוכה ועירובין ורש"י ז"ל לשיטתיה שסובר אף שהתבואה ברשות עכו"ם כי מרחה ישראל מירוה ישראל קרינן ביה ומנא אמין לה מבכורות י"א ע"ב שכתב בד"ה דאימרחנהו ישראל ברשות עכו"ם שהיה ישראל אריס וקרקע של עכו"ם הוה אלמא אף שהתבואה ברשות עכו"ם מירוה

ישראל קרינן ביה ועיין בתוס' שם דבור המ' דמרחינהו ישראל ובר"מ פ"א הי"א מהלכות תרומות ובכ"מ שם דרבינו מפרש כפי' התוספות אבל רש"י לא סבירא ליה הכי אלא כמ"ש כאן: או יאמר אי פליגי במירוח הגוי אי פוטר א"ש דר"י ור"י ור"ש אוסרין דבתרומה גדולה לא שייך למדרש דגנך ולא דיגון עכו"ם דתרומה גדולה אפשר מעיקר הדין חיובא דידיה חל קודם גמר מלאכה וכדאיתא בירושלמי אי אפשר לגורן שתעקר אא"כ הפרוש ממנו תרומה גדולה וכמ"ש בספר פני יהושע גיטין כ"ה ד"ה עשרה מעשר ראשון יע"ש וא"כ מהיכא תיתי דלפטור מירוח עכו"ם משא"כ מעשר דאינו חל עד גמר מלאכה וכיון שנגמר מלאכתן ביד העכו"ם פטור ומיהו בר"ח הלכות תרומות פ"א כתב דפטור מכלום במירוח עכו"ם יע"ש ואין כאן מקומו להאריך: עוד אבאר לך דהא דאמר בעירובין ל"ז ע"ב דלמא כי לית ליה לר"ש ברירה ה"מ מן התורה אבל בדרבנן אית ליה שהוקשה לתוס' בכורות י"א ד"ה טבלים והלא כל לוקח מן התורה פטור בממורח ביד המוכר לשיטת ר"ת ולפי מ"ש מהרימ"ט ח"א סימן פ"ה הביאו במשנה למלך פ"א מהל' תרומות הי"א דלא פטרה תורה לוקח אלא מן מעשר ולא מן תרומה גדולה ותרומת מעשר א"כ מש"ה ר"י ור"ש אוסרין משום תרומה גדולה דהוה מן התורה אף בלוקח ועיין במשנה למלך כמ"ש שם דתוס' סברי דבתרומת מעשר פטור יעוין שם ובמ"ש התוס' שם עוד דההיא דמנחות ס"ז מיירי בעכו"ם שתרם משלו על של ישראל דהוה תרומה כדתנן בפ"ג דתרומות יש לעיין ביה טובא דהא ע"כ לא אמרינן דעכו"ם שתרם תרומתו תרומה אלא בדנפשיה דאין קנין לעכו"ם בא"י אבל לתרום משלו על של ישראל אף שלא מדעתו כיון דמטעם זכיה הוא הוה כשליחות ונכרי אין נעשה שליח גם מדברי התוס' משמע דתרומתו מן התורה הוא והכי איתא התם בפ"ג דתרומות אבל הר"מ ז"ל בהלכות אלו פ"ד הט"ו כתב דמדין תורה אין תרומתו תרומה והטעם אף שבמ"ש פ"ג דתרומות משמע דהוה מ"ה לת"ק משום דכתיב איש איש שנודרים כישראל וה"ה תרומה מרבים מיניה ועיין בר"ש שם ובקדושין מ"א ע"ב יע"ש והר"מ ז"ל דפסק בהלכות מעה"ק דאין לו אלא עולה כר"ע ולא שאר קרבנות וכ"ש תרומה דאימעט דלא הוה מה"ת ואם נאמר דיש קנין אם לא חזר ישראל ולקח מעכו"ם דרפוי מרפי ביד הכ"מ בבר זה כמו שיראה הרואה בפרק א' ה"י וי"א אם כן בלא"ה א"ש דמש"ה תרומות גוי דרבנן דיש קנין כה"ג כ"ש: כתב התוי"ט במסכת דמאי פ"ז מ"ד מ"ש הרב דלוקח בע"ש בין השמשות כתב ולא מוקי בלוקח מע"י שיקח בשבת היין מן הכותי כו' ולא ידענא אמאי לא אמר לצפוננו או לדרומו כיון דמבע"י מיירי כמו בדמאי אף שאין בידו אומר כך כמו שמבואר במשנה א' יע"ש עוד כתב אהא דהיו לו טבל של תאנים אומר כו' קשה הא תו למה לי עכ"ל ואפשר דאשמעינן תרתי דאי מקמייתא ה"א דווקא דרבנן ויש שורש מ"ה הוא דאית לר"מ ברירה כמו הלוקח יין דכל לוקח דרבנן הוא ועיין תוס' בכורות י"א ב' ד"ה טבלים או דיש קנין לר"מ וההיא דמנחות מיירי בתבואה שלקחה עכו"ם מישראל וכמ"ש הר"ש פ"ה ובתוס' בכורות שם ובמנחות ס"ו ד"ה מירוח וע"ש וכותים גרי אריות הן ולכך אשמעינן בטבל שלו דהוה מה"ת אפ"ה יש ברירה ועיין בפ"ה הר"מ ז"ל בהך משנה פ"ז יע"ש ומשנה א' איצטריך א' שלא גזרו על סתם יינם ב' דגרי אמת הן או דנחשדו גם על תרומה גדולה כמ"ש רש"י כאן ועוד דהוה ודאי ולא ספק ומש"ה לא הוזכר לצפוננו או לדרומו ושאר ענינים שמחולק וודאי

מן דמאי: ולהכי צריכי תרווייהו ומיהו אי פירות הוה מדרבנן לבד דגן תירוש ויצהר דהוה מן התורה וזה דעת הראב"ד בהלכות תרומות פ"א ה"א יע"ש בכ"מ ובמשנה למלך אם כן הא דקתני מתני' היו לו מאה תאנים של טבל לא הוצרך להשמיענו דכבר אשמעינן במשנה הקודמת ואפשר לומר להיפך דמתני' דהכא כ"ע היא ור"י ור"ש אמרוה דאפילו מאן דלית ליה ברירה ה"מ בדאורייתא כי ההיא דהלוקח יין ואין קנין דהוה מה"ת וישראל מטהר יינו או דתרומה גדולה לא שייך בה מירוח נכרי דפוטר דחיובא דידה מקמי גמר מלאכה הוא ולא שייך מירוח כמ"ש לעיל בשם ירושלמי והביאו פנ"י בגיטין כ"ה ודגנך ולא דיגון נכרי במעשר הוא דכתיב אבל במשנה ב' כ"ע מודים דיש ברירה דהוה דרבנן אלא דקשה הא הלוקח פטור מדין תורה בין קודם מירוח בין לאחר מירוח להר"א ז"ל עיין בהלכו' תרומו' ואם נאמר דתרומה גדולה חייב בה הלוקח מד"ת כמ"ש מהרימ"ט בח"א והבאתיו לעיל הוא א"ש ויש לתרץ בע"א ואין להאריך: העולה מהני מילי מעלייתא דלכאורה ממשנה ט' פ"ה דדמאי מעשרין מכותים על של ישראל מוכח דהוה וודאי טבל וכמ"ש הר"ש שם יע"ש ואין לומר דמיירי בידע שלא עישר או בלקח ממנו קודם גמר מלאכה דא"כ מ"ט דר"א דאוסר משל כותי על של כותי וכמ"ש הר"מ דספיקא משוי ליה בלא ידעינן אי עישר ואפ"ה לת"ק מעשרין משל כל על כל והיינו משום דפירותיו וודאי טבלי' כשמוכר לאחרים דלא חיישי אלפני עור.

אמנם ראיתי בר"ש שהביא ירושלמי ור"א אוסר אמר ר' יוחנן כשם שעשו פירות ישראל דמאי אחר רובן ואין מעשרין מזה על זה כך עשו פירות כותי וודאי ואין מעשרין מזה על זה וצריך ביאור ונראה דהכי פירוש כמו בדמאי דאין מעשרין מזה על זה דשמא א' עישר והב' לא והוה מן הפטור על החיוב ומ"ש אחר רובן דאי הוה ספק השקול הוה וודאי דאוקמיה אחזקה אלא דרובן מעשרין ומש"ה לא הוה אלא ספק דבריהם כך עשו פירות כותי וודאי טבל מדבריהם דלשון עשו כך משמע ומש"ה ג"כ אין מעשרין מזה על זה דשמא א' עישר ויש עוד לפרש דר"א סובר פירות כותי הוה וודאי ואפ"ה אין מעשרין מזה על זה דשמא א' נכרי גמור ויש קנין והב' גר צדק הוה ואין עע"ז ומש"ה הוה מן הפטור על החיוב ולפ"ז אין ראוי דמצינו לומר דכ"ע פירות כותי ספיקא הוה או חששא דרבנן בעלמא הוא דהוה ס"ס שמא עישרן לצורך עצמן ואת"ל שעשה מתחלה למוכרן בשוק שמא עישר הלאו וודאי הוא כמ"ש לעיל וכאן מיירי בידוע שלא עישר או שלקחו קודם גמר מלאכה דאפילו הפריש לא הוה מעשר ויש לעיין בזה.

וטעמא דר"א שמא א' מהן נכרי גמור או עע"ז כדמצינו בימי ר"מ שהיו מועטין עע"ז וא' מהן ישראל וגר צדק והוה מן החיוב על הפטור: והנה בהא דדמאי דכתבו התו' באשה רבה ובכורות כ' ד"ה ואי בעית אימא דהוה דרבנן שאין להחזיק שום אדם ברשע ובאשה רבה ד"ה מחזורתא כתבו ג"כ בדרך זה ור"ל דכל ישראל בחזקת כשרות הן ואכתי אוקי להדי חזקה דטבל ורובא דתליא במעשה לא אזלינן בתריה כמ"ש בבכורות והרשב"א בחדושיו לעיל דף י"א ואם נאמר דהא דאין הולכין אחר רובא דתליא במעשה היינו מדרבנן וכבר כתבנו בזה לעיל באורך בדיני רובא הוה א"ש מש"ה הוה דרבנן ואם נאמר דמיעוט' דמיעוט' הוא וכמ"ש הפני יהושע ג"כ בגיטין א"ש דע"כ לא אמרינן דרובא דתליא במעשה אין הולכין אחריו אלא במיעוט המצוי לא בע"א וכבר כתבנו לעיל בדיני רובא ואף אם נאמר דמעשרין בדיבורא ממקום אחר חדא זה הוה מיעוטא דמיעוט' ועוד

זה נמי לא אזלינן בתריה דהמיעוט לא צריך שום דבר אלא ממילא הוא ולא אזלינן בקר רובא ואון עת האספ פה הלא דברים ארוכים הם: ובד"ה ומיחל פי' מחלל מעשר שני על מעות כו' עכ"ל לרש"י ז"ל שפי' דמיירי באומר בע"ש מבע"י או בחול שאין לו כלים ומש"ה הא דתשעה מעשר שני אה"נ דאומר לצפוננו או לדרומו ומחלל מיד על המעו' משא"כ לפי התו' והרב והר"ש דמיירי בע"ש בין השמשות ומש"ה אסור לקרוא לה שם ממש אלא אומר לכשישתה יהא תרומה ומעשר למפרע ע"כומיחל היינו מתחיל ושותה ועיין בגיטין כ"ה ובדוכתי טובא מ"ש התוס' בזה יע"ש היטב: גמרא דברי ר"מ ר"י ור"י ור"ש אוסרין.

אבל עולא בעירובין דל"ה ע"ב מוקי ר"י כר"מ דזוגי זוגי קתני ואדרבה אית ליה לר"י ברירה וכבר הארכנו לעיל בגי' הללו יע"ש: (ע"ב) בתוספות בד"ה התם כדקתני טעמא כו' ורב אית ליה דטעמא דר"י דאין בריר'. עכ"ל והא דאמ' דלמא יבקע הנוד לדבריו דר"מ קאמ' לה' והא' דדייק רב דלר"י אין ברירה ולדבריו דר"מ קאמר לה מנלי' זאת דלמא טעמא משום בקיעת הנוד כבר כתבנו דר"י מכשיר בעשה בהמה דופן לסוכה בכל ענין אף אי מיית לית בה עשרה אלמא דלא חייש למיתה ויה"כ מעלה בעלמא: עי' סוכה דף כ"ג ע"ב וכ"ש דלא חייש לבקיעת הנוד דמסר לשומר אלא משום דאין ברירה ותירצו התו' דאי' לאו ההיא דאין היינו מוכרחין לומר דעיקר טעמא דר"י משום בקיעת הנוד ולא משום דאין ברירה כי היכי דלא תיקשה ממתני' דעירובין אבל השתא דאיתא לדאין אמרינן שפיר דטעמא דר"י משום אין ברירה ולא משום בקיעת הנוד דלא חייש לבקיעת הנוד ומש"ה פריך והא ר"י ל"ל בריר' דאליבי' דרב קיימינן הכא משא"כ לעולא בעירו' דאמר ליתא לדאין מקמי מתני' דעירובין דסבר ר' יהודא יש ברירה יע"ש: וברש"י ד"ה מזרח ומערב כו' עיין במהר"ם מלובלין וביצה ל"ז ועירו' ל"ו ומ"ש רש"י אילן או גדר ע' בעירו' ד"ל וע' במהרש"א ז"ל במס' ביצה מ"ש בזה: (דף טו ע"א) גמרא דתנן המבשל בשבת בשוגג מפני שיש בכאן כמה דקדוקים אמרתי לפרש הנה רש"י ז"ל בכתובות דף ל"ד ע"א ד"ה בשוגג יאכל הוא וד"ה במזיד לא יאכל הוא עולמית אבל אחרים אוכלין ר"י אומר בשוגג ואכל למ"ש הוא עכ"ל הנה לפי דבריו שם כך הוא לר"מ בשוגג יאכל בו ביום הוא וכ"ש אחרים דלא קנס ר"מ שוגג אטו מזיד במזיד לא יאכל הוא' עולמית מטעם קנס אבל אחרים אוכלין אפשר אף בו ביום דלא עבדי איסורא אף דנהנה ממעשה שבת או אפשר עד מ"ש וכמ"ש לקמן ולר"י בשוגג יאכל למ"ש דקניס שוגג אטו מזיד כמ"ש שם רש"י להדיא ובסוגיא דגיטין דף נ"ג ע"ב דטעמא דר"י משום קנסא מדפריך ורמי דר"י אדר"י יע"ש וא"כ כי קניס ר"י לו אבל באחרים לא שייך קנס וכמ"ש מהרש"א כאן דסברת רש"י הוא כל משום קנסא לא שייך אלא לו ולא לאחרים במזיד לא יאכל עולמית מטעם קנס ובשוגג לא קנסו כולי האי ודי שיקנסו בו ביום ועיין מהרש"ל מה שכתב בכאן וגם מהרש"א ז"ל מודה לזה דסוגיא דגיטין הכי סברה ולאחרים אפשר אף בו ביום שרי או אפשר דמ"מ מודה דבו ביום אסור כמו לר"מ וכמו שאבאר עוד לקמן ור"י הסנדלר סובר בשוגג לא יאכל עולמית מטעם קנס אטו מזיד ובמזיד לא יאכל עולמית מן התורה בין הוא ובין אחרים מקרא דכי קודש הוא כמו דדריש בכתובות שם וב"ק יע"ש ובשוגג הוא עולמית ואחרים למ"ש הוא מטעם שלא ינהה ממלאכת שבת דאי מטעם קנס והוא דעביד איסורא קנסו לעולם ולאחרים עד מ"ש

הא ליתא לשי' רש"י בכאן וכפי מה שפי' מהרש"א אליבי' דסברתו הוא דלא שייך למקנס אחרים כלל דלא עבדי איסורא אלא ע"כ דלא יהנה במלאכת שבת וכמ"ש רש"י בשמעתן לר"י.

והנה יש שוגג אטו מזיד דלמא טעמא דר"י דלא ליתנהי ממלאכת שבא ואי דסוגיא לראות בגיטין דפריך ורמי דר"מ אדר"מ ור"י אדר"י דר"מ במבשל לא קניס שוגג אטו מזיד ור"י קניס שוגג אטו מזיד מנא לי' דר"י קניס דהתם לא סברה הך סברא דלא ליתנהי ממלאכת שבת הא לר"י הסנדלר ע"כ טעמא משום הכי הוא דאל"כ בשוגג אמאי אסור לאחריים עד מ"ש ואי מטעם קנס הא לשי' רש"י ודאי דלא שייך למקנס אחרים כמ"ש מהרש"א בשמעתין כאן וא"כ ה"ה ר"י טעמא דעד מ"ש דלא ליתנהי מעבירה ולא משום דקניס ולזה י"ל דסוגיא דהתם סברה מדקתני בשוגג יאכל למ"ש הוא משמע ואמאי לא קתני דגם אחרים אין אוכלין עד מ"ש ולית ליה האי תירוץא שכתב רש"י כאן דאידי דתנא סיפא לא יאכל בדידי' ולזה הכריח דר"י לא משום שלא יהנה הוא דא"כ לאחריים נמי אלא מטעם קנס ולדידי' קניס ולא לאחריים דלא שייך וא"כ פריך שפיר דר"י אדר"י דכאן קניס אלא דיש לראות במה שהביא מהרש"א בשם פי' ישן אחד וז"ל דר"י קניס שוגג אטו מזיד ובעינן לערב כדי שיעשו דלא נימטיי' הנאה מעבירה עכ"ל לא ידענא היאך הרכיב שניהם יחד דסוגיא דגיטין סברה דטעמא דר"י משום דקניס שוגג אטו מזיד דאי דלאו נימטיי' הנאה מעבירה א"כ מנלי' דקניס ר"י שוגג אטו מזיד והלא בטעמא דלא: נימטי' סגי ומאי פריך ורמי דר"י אדר"י אלא דסוגיא דהתם סברה מטעם קנס לחוד מדקתני לא יאכל משמע הוא ולא אחריני וכמ"ש לעיל.

וי"ל זאת דתו' בפ"י ישן דלערב עד כדי שיעשו דלא נימטיי' הנאה מעבירה לאו משום דבשוגג חשיב לי' עבירה אלא טעמא דר"י משום קנס והיינו אי שרית ליה בשוגג אתי לאיערומי ויבשל במזיד ויאמר שוגג הייתי ומש"ה קנסו שוגג אטו מזיד וכמ"ש הרשב"א ושאר פוסקים וא"כ מש"ה בעינן לערב בכדי שיעשו דאי שרית לי' מיד אכתי אתי לאיערומי כיון דא"צ להמתין כדי שיעשו משא"כ אי צריך להמתין לא אתי לאיערומי דיכול לבשל במ"ש וז"ש בפ"י ישן דצריך להמתין כדי שיעשו כדי דלא נימטי' הנאה מעבירה ר"ל שיבשל במזיד וא"צ לשהות כדי שיעשו וז"ל חדושי רשב"א בשמעתין ר"י אומר בשוגג יאכל למ"ש דקניס שוגג אטו מזיד דלא אתי להערים ולומר שוגג הייתי ואח"כ כתב דצריך להמתין כדו שיעשו דלא ליהני מעשיו הרעים יע"ש ור"ל דאכתי אתי להערים משא"כ אז צריך כדי שיעשו תו לא אתי לאיערומי וה"נ י"ל בפ"י ישן ולא דשוגג עבירה הוא: ודברי הרשב"א הם נלמדים ממ"ש בשבת ל"ח דלמא אתי לומר שוכח אני כמ"ש לקמן וה"נ כן.

ולפי דברי הרשב"א אין צריך לדחוק כמ"ש מהרש"ל דהא דלא קנסו שוגג עולמית כמו מזיד דדי שיקנסו בו ביום אלא כיון דטעמא דלא אתי לאיערומי וכיון שאסור עד כדי שיעשו כו' תו לא אחי להערים דלא נהנה ולא דשוגג עבירה הוא ושייך בי' קנס משא"כ במזיד דעביד איסורא קנסו ממש דעביד איסורא ואף עולמית.

ויש לראות לפי זה מאי פריך בגיטין ורמי דר"י אדר"י דכאן קניס שוגג אטו מזיד ובמטמא יין של חברו לא קניס שוגג ופטור ומאי קושיא דהתם לא שייך אתי לאיערומי

וי"ל דהתם נמי שלא יעשה להכעיס לחבירו ויאמר שוגג הייתי ומיהו לפי מה שסיים הרשב"א שם דלא בעינן בכדי שיעשו א"ש טפי דע"כ טעמא דר"י משום קנסא לחוד נמצינו למידין דסוגיא דגיטין וכפי מה שפי' רש"י בכתובות ל"ד ע"א סברה דלר"מ במזיד לא יאכל עד מ"ש לו ולאחרים מותר בו ביום דלא שייך קנס ואפשר דמ"ש עד כדי שיעשו אף לאחרים דלא ליתנהי מעבירה ושוגג לאו עבירה הוא ור"י סובר בשוגג יאכל הוא למ"ש ואחרים בו ביום ובמזיד לא יאכל הוא עולמית ואחרים למ"ש עד כדי שיעשו כדי לא ליתנהי מעביר' ובעינן כדי שיעשו וכדכתיבנא: ארא שיש לראות מי הכריח לרש"י ז"ל בכתובות לר"מ במזיד לא יאכל הוא עולמית הפך סוגיא דכאן דמוכח דלר"מ יאכל למ"ש אף הוא מדפריך ונוקמי' במזיד וכו' אלמא במ"ש שרי וכמו שאבאר בלשון התו' ד"ה המבשל וכן פי' רש"י כאן להדיא ומי הכריח לרש"י שם בכתובות בע"א.

וי"ל דסברת רש"י הוא דודאי במזיד דין הוא שאף לאחרים אסור עד מ"ש כדי דלא ליתנהי מעבירה וא"כ לר"מ אמאי נקיט במזיד לא יאכל הוא משמע הא אחרים שרי ולטעמא דלא ליתנהי אין חילוק בין לו או לאחרים אלא דסוגיא דהתם ודגיטין סברא דבמזיד לא יאכל הוא עולמית מטעם קנס ולאחרים לא שייך קנס אלא עד מ"ש דלא ליתנהי מעבירה ור"י סובר בשוגג לא יאכל מטעם קנס דאי משום לא ליתנהי בשוגג לאו עבירה הוא ובמזיד הוא לא יאכל עולמית אבל אחרים עד מ"ש ונמצא לענין מזיד לא פליגי ר"מ ור"י אלא בשוגג לר"מ יאכל הוא אף בו ביום דלא קניס ור"י קניס הוא' עד מ"ש ואחרים בו ביום נמי שרי משא"כ סוגיא דשמעתין סברה דר"י בשוגג נמי עבירה היא ואף לאחרים אסור עד מ"ש וא"כ יאכל דקתני הוא' עצמו איידי דסיפא תני לה וכמ"ש רש"י לקמן בשמעתן א"כ ה"ה לר"מ דאמר במזיד לא יאכל היינו למ"ש בין הוא ובין אחרים ואיידי דתני רישא רבותא דאף הוא יאכל בו ביום תני סיפא בדידי' ומש"ה פריך ונוקמי' במזיד וכו' דאי לר"מ במזיד לעולם אסור א"כ מאי פריך הא שחיטתו כשירה משמע לו ולאחרים כדמשני לר"י הסנדלר וכן נמי לאחרים אסור עד מ"ש מה"ט מדפריך ונוקמא במזיד וכו' משא"כ סוגיא דגיטין דלא ס"ל איידי וכמ"ש לעיל מש"ה פי' רש"י ז"ל שפיר דלר"מ לא יאכל הוא עולמית במזיד ופירושו בכתובו' הוא ע"פ סוגיא דגיטין דהכי משמע ריטאה דסוגין כמו שפי' הגמ' בגיטין דפליגי אי קנסו כו' ועיין מ"ש לעיל ובלשון התו' ד"ה המבשל אבאר יותר בעזה"י ועיין בפני יהושע דף ל"ד ע"א: והנה ממ"ש רש"י ז"ל בשמעתין ד"ה לא יאכל בו ביום וה"ה לאחרני דלא נימטי' הנאה מעבירה וה"ה בשוגג יאכל דהא דאמרינן לערב בכדי שיעשו ה"מ במזיד דעביד איסורא עכ"ל פשוט לו באיזה מקום בש"ס דישאל העושה מלאכה במזיד בשבת אסור גם לאחרים עד כדי שיעשו דלא נימטי' הנאה מעבירה ועיין ביצה וכמ"ש לעיל דמש"ה פירש"י בכתובות במזיד לא יאכל הוא עולמית דלאחר' נמי אסור, עד מ"ש.

ומיהו מסוגין דהכי נמי יש להוכיח כן דלכ"ע במזיד אסור אף לאחרים עד כדי שיעשו דלא ליתנהי מעבירה וזה מדפריך ונוקמיה במזיד וכו' ומנא לך הא דלמא ר"מ סובר דבמזיד לאחרים בו ביום שרי ומתנית' קתני דומיא די"ה ל"ש לו ול"ש לאחרני אסור ומש"ה מוקי' למתני' כר"י דבשוגג אסור אף לאחרים בו ביום דע"כ טעמא דר"י דלא ליתנהי מעבירה דאי מטעם קנס הוה למיקנסי' לדידי' עולמית כמ"ש רש"י דכן הוא

סברת סוגין דשמעתין משא"כ לר"מ אימא לאחרי' שרי אף בו ביום אלא ש"מ דפשוט להסברת הש"ס דליכא מ"ד דסובר דבמזיד אסור לכל ישראל לערב כדי שיעשו דלא ליתנהי מעבירה ובשוגג פליגי לר"מ שוגג לא חשיב עבירה ולר"י מ"מ עבירה הוא לכך אסור בין לו ולאחרים דלא נימטי' הנאה מעבירה ולכך הוכרח רש"י שפיר לפרש בגיטין ובכתו' ל"ד ע"א דלא יאכל עולמית דגם לאחרים אסור עד מ"ש מטעם הפשוט כאן דלא ליתנהי מעבירה מדפריך ונוקמי' במזיד וכו' ומ"מ ש רש"י כאן דהא דאמרינן בעלמא דאסור לערב.

עד כדי שיעשו היינו במזיד משמע דפשיט' לי' לרש"י באיזה מקום בש"ס דבמזיד מיהא אסור לכל ישראל עד כדי שיעשו דלא נימטי' הנאה מעבירה וכדכתיבנא. ואין להקשות מאי פריך ונוקמא במזיד וכו' מ"מ דלמא ר"מ אסור לו במזיד עד עולם כמו שפירש"י בכתוב' ושחיתתו כשירה משמ' בין לו ולאחרים ומנ"ל דלר"מ לא יאכל עד מ"ש י"ל או דהמקשן לא ידע מזה עד דמשני לי' לר"י הסנדלר ומיהו הא ידע ודאי דומי' דיה"כ ל"ש לו ולאחריני ומיהו ז"א אלא י"ל דא"כ היינו מזיד דר"י וסוגיא דהכא סברה דנמ לענין מזיד פליגי דלא כמו סוגיא דגיטין דלא פליגי לענין מזיד דא"כ למה הוזכר מזיד כלל בדברי ר"י כמ"ש התוספות ד"ה המבשל או סוגיא דהכא סברה לא יאכל משמע בין לו ולאחריני גם ז"א והתי' האמצעי הוא הנכון.

ולפי זה סוגיא דבגיטין עלה כהוגן וכפי מה שהתבאר בכתובות ל"ד ע"א ברש"י שם וסוגיא דכאן נמי שפיר וכפי מ"ש מהרש"א: עוד שם גמרא ר' יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל למ"ש לאחרים ולא לו במזיד לא יאכל עולמית עכ"ל מה שאסור לאחרים עד מ"ש הוא שלא יהנה ממלאכת שבת וכמ"ש רש"י כאן וגם סוגיא דגיטין הכי סבירא דלאחרים אין שייך קנס לשיטת רש"י וכמ"ש מהרש"א ז"ל בשמעתין ולו אסור לעולם דקניס שוגג אטו מזיד ור"י נהי דקניס שוגג לפי סוגיא דגיטין מ"מ די שנקנוס עד מ"ש וי"ל דפליגי ר"י ור"י הסנדלר בהא דלר"י במזיד גופא מדרבנן לא קניס כולי האי שוגג אטו מזיד משא"כ לר"י הסנדלר דבמזיד מ"ה אסור קניס בשוגג לדידי' לעולם ולא לאחריני דלא שייך קנס באחרים ועד מ"ש אסור שלא יהנה ממלאכת שבת כפי שיטת רש"י כאן וגיטין.

וראיתי להרשב"א שכתב כאן דלר"י דאוסר במזיד היינו לו ולא לאחרים דאל"כ מה פריך בב"ק וכתובות מ"ט דר"י הסנדלר ולא אמר מ"ט דר"י יע"ש ובתו' דגיטין ד"ה המבשל כתבו דאמאי מוקי בב"ק ובכתובות בטובח ע"י אחר דפטורי לר"י הסנדלר ולא לר"י עכ"ל. ויש להקשות אימא דלר"י במזיד אסור לעולם אף לאחרים מטעם קנס ור"י הסנדלר אוסר במזיד מ"ה מקרא דכי קודש הוא ומש"ה מוקי במרובה ובכתוב' כר"י הסנדלר דהוה שחיטה שאינה ראוי' מ"ה משא"כ לר"י דמ"ה שרי ומדרבנן אסור מטעם קנס א"כ הוה שחיטה ראוי' מן התורה ואמאי פטור.

ואין לומר דתו' בשיטת רש"י קיימי דלאחריני לא שייך קנס וע"כ מקרא דכי קודש הוא ואמאי לא מוקי כר"י הא תו' לא סבירא להו כרש"י שהרי פירשו בשוגג דר"י דלא יאכל בין לו ולאחרים בסוגיא דגיטין יע"ש בד"ה המבשל הרי מטעם קנס אף לאחרים א"כ קשה דמש"ה לא מוקי כר"י, דמ"ה הוה שחיטה ראוי' ג"כ בשמעתין ד"ה המבשל כתבו

דאמאי לא מוקי כר"י ואינו אמאי לא כמ"ש ולשיטתם לא שייך טעמא דלא יהנה ואיהו בזה אפרש לקמן אבל מסוגיא דגיטין מוכח בהדיא דכתבו שם דלר"י גם לאחרים אסור עד מ"ש וסוגיא דהתם סברה דטעמא דר"י משום קנסו שוגג אטו מזיד.

ולקמן ע"ב ד"ה כגון שהיה לו חולה מבע"י והבריא כתבו וכן לר"י דלא אסר אלא מטעם קנס יע"ש משמע דלא סבירא להו שלא יהנה ממלאכת שבת בשוגג אלא מטעם קנס אסור אף לאחרים בשוגג וא"כ קשיא מ"ש: וראיתי להלבוש בא"ח הל' שבת סי' שי"ח שכ' דברים אשר לא זכיתי להבין אותם והם זרים ותמוהים עד מאוד וז"ל בסעי' א' המבשל במזיד אסור לו עולמית דכתיב כי קודש הוא ולאחרים אסור מדרבנן בו ביום ולמ"ש א"צ כדי שיעשו ובשוגג אסור לו ולאחרים עד מ"ש מיד.

הנה כל הפוסקים הר"מ ז"ל בפ"ו מה"ש ובטא"ח סי' שי"ח פסקו כר"י ואם דעתו לפסוק כר"י שכן נראה מדבריו חדא דבשוגג פסק דבמ"ש מותר גם לו ואילו לר"י הסנדלר אסור לו לעולם ועוד דבמזיד פסק לאחרים במ"ש ולר"י הסנדלר בין לו ולאחרים אסור לעולם וכיון שהוא פוסק כר"י ודאי דמ"ה שרי דלית לי' דרשא דכי קודש הוא כדמסיק בכתובות ל"ד דהיא קודש ואין מעשי' קודש ועיין באלי' זוטא שכתב בשם מ"ט קצת מזה.

עוד אני תמה על דבריו שכתב לו מן התורה אסור ולאחרים שרי כיון דדריש מקר' דכי קודש הוא קרא סתמא כתיב מה קודש אסור בין לו ולאחרים כמו לר"י הסנדלר דאוסר לעולם אף לאחרים מה"ט דסתמא כתיב וה"ה לאחרים: ובהתרת קשר זה נ"ל ליישב והוא דפריך בכתובות ל"ד וב"ק מ"ט דר"י הסנדלר ומסיק מקרא דכי קודש הוא ואמאי לא דטעמא דר"י הסנדלר כמו טעמא דר"י מטעם קנס ומיהו ר"י לא קניס לאחרני אלא עד מ"ש והוא סובר דגם לאחרים אסור לעולם מטעם קנס ולא מן התורה ואה"נ ההי' דגנב וטבח בשבת לא מיתוקמא כר"י הסנדלר דאיהו מדרבנן אוסר ומן התורה הוה שחיטה ראויה כמ"ש לעיל ואין לומר דסבירא לי' לסתמא דתלמודא דאי מטעם קנס די שנקנס עד מ"ש ולא עולמית ור"ל דאוסר לו עולמית טעמא נמי כמ"ש הלבוש דמ"ה הוא מכי קודש הוא דז"א דלר"י הסנדלר לא יאכל הוא עולמית מטעם קנס בשוגג.

ואין לדחוק ולומר דר"י הסנדלר לאחרים עד מ"ש ולא בעינן כדי שיעשו ולדידי' כדי שיעשו דלא אתי להערים כמ"ש לעיל דזה דוחק ועוד דא"כ אמאי לא מוקי מתני' כר"י הסנדלר בשוגג דהיה כשוגג דר"י וא"נ פליגי דלר"י מותר למ"ש אף לו מיד ולר"י הסנדלר לכדי שיעשו מה בכך, מ"מ השוחט בשבת שחיטתו כשירה למ"ש ומה בכך אי לו כדי שיעשו ולאחרים מיד אלא ודאי דלר"י הסנדלר לו לעולם אסור והא דלא תני בהדיא לאחרים במ"ש ולו לעולם דממילא משתמע הכי וא"כ חזינן דקניס לו לעולם בשוגג ואימא במזיד אף אחרים אסור לעולם מטעם קנס ובשוגג לא קניס אחרים כולי האי ומה הוקשה לו בר"י הסנדלר מ"ט טפי מר"י בשלמא לשיטת רש"י ז"ל בשמעתין דמטעם קנס לא שייך למיקנס אחרים כלל פריך שפיר מ"ט דר"י הסנדלר דגם לאחרים לעולם אסור וע"כ מקרא דכי קודש משא"כ לשיטת התוספות והוא שיטת שאר פוסקים דגם מטעם קנס שייך באחרים והיינו דקנסו לדידיה שאף לישראל אחר אין רשאי ליתן וודאי קשה ומה שהקשינו ולזה צריך לומר דסבירא לי' לסתמא דתלמודא דאי מטעם

קנסא לא הוה למקנס שוגג אטו מזיד לר"י הסנדלר כיון דמזיד גופא הוא מטעם קנס לא הוה למיקנסיה שוגג אטו מזיד דגם בגזירה לגזירה לא גזרו כמה פעמים כ"ש דבר שהוא מטעם קנס פשיטא דלא קנסו שוגג אטו מזיד אלא טעמא דר"י הסנדלר במזיד מקרא דכי קודש הוא ומ"ה אסור באכילה ובשוגג קנסו אטו מזיד דהוה מדינא ולפי זה תקשי באמת לר"י דבשוגג יאכל למ"ש והיינו מטעם קנס קנסו שוגג אטו מזיד והא במזיד גופא הוה קנס ואיך שייך דעבדו רבנן קנסא לקנסא כמ"ש בסמוך.

אלא ודאי דר"י במזיד אוסר לו מקרא דכי קודש הוא ואוסר שוגג מטעם קנס אטו מזיד דהוה דאורייתא ואה"נ בשוגג לאחרים מותר בו ביום דבמזיד גופא לא הוה אלא מטעם קנס או שלא יהנה במזיד ממלאכת שבת ולא גזרו גזירה לגזירה ומש"ה קנסו שוגג לדידי' ולא לאחרני ומתני' דקתני' שבת דומיא די"ה מיתוקמא לפי סוגי' דגיטין ובכתובות כר"מ או כר"י ומטעם מוקצה מחמת איסור אסורה באכילה ליומא ואה"נ במבשל דראוי לכוס סובר ר"י דלאחרים בשוגג שרי בו ביום כיון דבמזיד לא הוה לאחרים אלא מטעם קנס לא שייך למיקנס שוגג אטו מזיד ולא קתני' שבת דומיא די"ה אלא לענין אסורה באכילה ליומא ולא דומיא ממש ולא היה לו חולה מבע"י והבריא וכמ"ש התורת חיים בשמעתין וז"ל ותימא ר' אבא ואינך איך מוקי למתני' מטעם הכנה או מטעם אחר והא דומיא די"ה וי"ל לאו לכל מילי יע"ש ומנא אמינא לה להאי סברא מסוגיא דגיטין נלמוד זה דף נ"ג ע"ב דמסיק דכ"ע היזק שאין ניכר לא שמי' היזק והכא בקנסו שוגג אטו מזיד קמיפלגי ר"מ קני' שוגג אטו מזיד ופירש"י אף דמזיד קא קנסא הוא יע"ש הרי דמשמע דמדינא לא היה לחז"ל לקנוס שוגג אטו מזיד אף אנו נאמר דסוגיא דב"ק וכתובות דמוקי בשוחט ע"י אחר ורבנן דפטרי כר"י הסנדלר דדריש מקרא דכי קודש הוא דאי טעמא דר"י מקנס א"כ אמאי קניס לאחרים עד מ"ש והא במזיד גופא לא הוה אלא מטעם קנס וסוברת הסוגיא דלא הוה למיקנסי' קנסא לקנסא אלא מקרא והוה שחיטה שאינה ראוי' וא"כ לר"י דבשוגג יאכל למ"ש נמי הוה הטעם דבמזיד הוה מן התורה לו עכ"פ ובהכי פליגי רב אחא ורבינא ח"א מעשה שבת דרבנן היינו אף לר"י הסנדלר ואף דבמזיד הוה דרבנן אפ"ה קנסו שוגג אטו מזיד כסוגיא דגיטין דמוקי דכ"ע היזק שאין ניכר לא שמי' היזק ור"מ קניס שוגג אטו מזיד אף דבמזיד גופאלא הוה אלא קנס וה"ה לר' יהודא קניס שוגג אטו מזיד ור"י הסנדלר ג"כ קניס שוגג אטו מזיד ובמזיד נמי הוה דרבנן למ"ד מעשה שבת דרבנן וכדפריך ולמ"ד מעשה שבת דרבנן מ"ט דרבנן דפטרי יע"ש ובזה א"ש מאי פריך ורמי דר"י אדר"י ומאי קושיא דלמא כי קניס ר"י היכא דבמזיד אסור מן התורה קניס בשוגג משא"כ במטמא ומדמע ומנסך דמזיד לא הוה אלא דרבנן לא קניס שוגג אטו מזיד אלא דסוגיא דגיטין לשיטתיה דסוברת לר"מ קניס שוגג אטו מזיד ואף קנסא לקנסא עבדי רבנן דהיזק שאין ניכר לא שמי' היזק לכ"ע ומעשה שבת סוברת לכ"ע הוה דרבנן גם לר"י הסנדלר וקניס שוגג אטו מזיד וה"ה ר"י קניס שוגג אטו מזיד קנסא לקנסא ופריך שפיר.

ולפ"ז למאי דמוקי בכתובות וב"ק בטובח ע"י, אחר ורבנן דפטרי כר"י הסנדלר היינו משום דהוה מן התורה ומנא לך הא וע"כ דסברה דאי מטעם קנס לא הוה למיקנסי' קנסא לקנסא בשוגג וא"כ מ"ט דר' יהודא דסובר בשוגג אסור עד מ"ש דבמזיד אסור מן התורה מכי קודש הוא ואה"נ דאחרים בשוגג בו ביום מותר דבמזיד גופא לא הוה אלא מטעם

קנס' ולפי' פסק הלבוש לחומר' כב' סוגי' דב"ק וכתובות דמוקי בטובח ע"י אחר וכו' הסנדלר ומנא לך הא דלמא מדרב' אלא דא"כ לא הוה קניס שוגג אטו מזיד ולר"י ע"כ במזיד מקרא דכי קודש ואה"נ דאחרים בו ביום ואפ"ה פסק ג"כ לחומר דלאחרים אסור ב"ב דלמא כסוגי' דגיטין דלר"י.

אסור בשוגג מטעם קנס ואף במזיד גופא נמי מטעם קנס וכסוגי' דחולין כאן דמוקי למתני' שבת דומיא די"ה כר"י ואף לאחרים אסור בו ביום ופסק בתרווייהו לחומר דמן התורה אסור ומידי ספיקא לא נפקא ונ"מ לספק תערובת דהוה ס' איסור תורה ופסק ג"כ דלאחרים אסור עד מ"ש וכסוגי' דשמעתין וגיטין.

ומה שהקשינו דאי מקרא דקודש אין לחלק בין לו ולאחרים י"ל או מדכתיב מחלליה דריש ר"י דוקא הוא המחלל ולא אחרים או דכתיב קודש ריבויא וכתוביב הא מיעוטא ואין מעשייה קודש מוקי לו ומיעוטא לאחרי' הן דלפי מ"ש הלבוש ספוקי מספקא לי' דלמא כסוגי' דכתובות ודב"ק דמוקי בטובח ע"י אחר ור"י הסנדלר או כסוגי' דגיטין וכמ"ש בסמוך א"כ תקשה אמאי כתב מהרש"א ז"ל דסברת רש"י הוא דאי מטעם קנס לא שייך למיקנס לאחרים ומש"ה כתב רש"י דסוגי' דשמעתין סברה דטעמא דר"י הוא שלא יהנה ממלאכת שבת א"כ מה יאמר בהא דפליגי רב אחא ורבינא ח"א דרבנן אף לר"י הסנדלר א"כ מ"ט דר"י הסנדלר דאף לאחרים אסור עולמית דלא שייך למיקנס אחרים דאי שייך א"כ הדרא קושין לדוכתי' אימא דטעמא דר' יהודא, מטעם קנס אלא דלא שייך למקנס אחרים א"כ מ"ט דר"י הסנדלר דהא ודאי משמע דפליגי רב אחא ורבינא אליבא דר"י הסנדלר פליגי דאי לדידי' כ"ע מודים דהוה מ"ה והם להלכה פליגי אי מ"ה או דרבנן א"כ מה פריך בב"ק וכתו' ולמ"ד דרבנן מ"ט דרבנן דפטרי ולמה לא הונח לו באוקמתא קמייתא דמוקי כר"י הסנדלר אלא דפליגי לר"י הסנדלר א"כ למ"ד דרבנן מ"ט דלאחרים אסור עולמית.

אשר על כן נראה לי הא דפליגי רב אחא ורבינא אליבא דנפשייהו פליגי אי הוה דאורייתא או דרבנן והא דפריך בכתובות וב"ק ולמ"ד דרבנן מ"ט דפטרי הכי קשיא ליה כיון דבכ"מ דפליגי רב אחא ורבינא הלכתא לקולא ומעשה שבת דרבנן וא"כ קשי' הלכתא אהלכתא דקיי"ל כחכמים דפליגי על ר"מ בברייתא דפטרי בטבח ע"י אחר מ"ט כיון דמ"ה הוה שחיטה ראוי' וכן הא דפריך ולמ"ד דרבנן מ"ט הכי פריך מסתבר טעמי' דר"י הסנדלר דמכי קודש לאסור מ"ה ומשני היא קודש ואין מעשייה קודש.

ועדיין לא נתישבה דעתי בזה וליישב שיטת הלבוש ז"ל ועיין ברש"י כאן בשמעתין ד"ה במזיד לא יאכל עולמית בדר"י הסנדלר כתב לאו משום קנסא דאחרים לא עבדי איסורא אלא מקרא דכי קודש כו' וזה יורה כמו שכתוב בסמוך דרב אחא ורבינא אליבא דנפשייהו פליגי וזה סיוע למ"ש מהרש"א ז"ל בשמעתין בפירש"י אמנם מצאתי בס' אליה רבא שנדפס זה לא ימים כבירים דכתב בס' שי"ח דרב אחא ורבינא אליבא דר"י הסנדלר פליגי יעוין שם היטב וכעת הדבר בספק אצלי וצ"ע: וליישב שיטת הלבוש ז"ל נראה לי דע"כ לר"י מעשה שבת לדידי' דאסור עולמית מן התורה הוא מכי קודש הוא כו' ומיעוטא דהיא למעט דלאחרים שרי וכמ"ש לעיל שם דהנה בכתובות ל"ד ע"א אמרינן ולמ"ד דרבנן מ"ט ומשני היא קודש ואין מעשי' קודש והוקשה להם לתו' ז"ל

שם בד"ה היא קודש דלא לכתוב לא קודש ולא היא דהוה אסורה מלא תאכל כל תועבה כדאמר בחולין קט"ו ובחולין פריך שילוח הקן ליתסר ומשני לא אמרה תורה שלח לתקלה ופירש"י שילוח הקן ליתסר היכא דעבר ולקחה מתועבה ועיין בתו' שם ד"ה חורש בש"ו דלא מצי לשנויי ק"ו ממעשה שבת דאפשר שילוח הקן ניכר האיסור יותר ממעשה שבת יע"ש היטב ומשני לא אמרה תורה שלח לתקלה ופירש"י שאף לאחר שעבר ולקחה צריך לשלחה וכו' וכל זה לר"מ אבל לר' יהודא דאמר לקמן קמ"א ע"א הנוטל אם על הבנים לוקח ואינו משלח דשלח מעיקרא משמע ואם עבר ולקחה תו לא אמרה תורה דלשלח וא"כ לדילי' תקשה שילוח הקן ליתסר דלא מצי לתרוצי לא אמרה תורה שלח לתקלה דהיכן אמרה דעבר ולקחה אין חייב לשלח וכ"ת אה"נ לא מצינו בכל הש"ס שיאמר לר' יהודא שילוח הקן דאסור ולא הוה שותק מלגלות זאת אלא דלית ליה דרשא דלא תאכל כל תועבה דלא כ"ע גמירי לה ובר"י הסנדלר צריך לו' דלא סבירא ליה דרשא דלא תאכל כפי הנראה מתו' שם קט"ו ושם יש לדחות עיין בחדושינו לקמן גם הנך דדרשי מג"פ לא תבשל או מבשל מבושל לכאורה לא סביר' להו דרשא דלא תאכל וגם זה יש לדחות דלא תאכל הוה לאו שבכללות ולא כזה אף חדא לא לקי שאין על דבר מסוים ולדר"מ בפ"ה מהל' בכורות משמע דלאו כ"ע סבירא הך דרשא דלא תאכל כל תועבה ואיהו אפשר לשיטתי' ומוכח מהני דדריש מג"פ לא תבשל ואין הכרע ומ"מ לר"י נראה דלא סובר דרשא דלא תאכל דאל"כ תקשי שילוח הקן ליתסר וכיון שכן תקשה קושית התו' דכתובו' לא לכתוב לא קודש ולא היא אלא ע"כ קודש לדידי' אסור לעולם מ"ה והיא למעוטי אחרי' דלמ"ש שרי ובו ביום או מקנסא או כדי דלא ליתנהי ממלאכ' שבת כמ"ש לעיל ומש"ה פסק הלבוש כר"י כי כן פסקו כולן כר"י וכדאמרינן לקמן כי דריש בפירקא כו' ופסק דלו אסור מ"ה ולאחרים שרי מהיא קודש ואין מעשיה קודש למימעט אחרים.

ומש"ה מוקי בטובח ע"י אחר כר"י הסנדלר ולא מוקי כר"י דלדידיה הוה שחיטה ראוי' לאחרים דאל"כ היא למה לי וכמ"ש לעיל בסמוך ומש"ה מוקי כר"י הסנדלר ועיין מ"ש בתו' ד"ה המבשל בשבת יע"ש ואי"ה במקום אחר אנופף ידי בזה באורך לבאר דברי הלבוש וכאן אין להאריך: גמרא ונוקמא במזיד וכו' מ כבר כתבנו לעיל דסוגיא דהכא סברה במזיד לא יאכל היינו עד מ"ש דאל"כ היינו מזיד דר"י כמו שאפרש בתו' ד"ה המבשל וסוגי' דכתובות מה שהכריח לרש"י ז"ל לפרש לא יאכל עולמית כתבנו לעיל שהוא עפ"י סוגי' דגיטין דקנסו שוגג אטו מזיד יע"ש.

ומשני דומיא די"ה ל"ש שוגג ול"ש מזיד ואלו לר"מ שוגג יאכל בו ביום אף הוא: ע"ש גמרא ומי מצית לאוקמי' בשוגג וכו' והא אעפ"י שמתחייב בנפשו קתני קשי' לי כיון דלא ידע המקשה מהא דשחיטתו כשירה משמע אף לו מדפריך ונוקמי בשוגג וכו' י הסנדלר א"כ מנא ליה להמקשה דהא דמוקמי' בשוגג וכו' י אימא בין בשוגג ובין במזיד ובו ביום אסור אף שוגג דומי' די"ה ושחיטתו כשירה בין שוגג ובין מזיד שוגג לעצמו למ"ש ומזיד לאחרים למ"ש וי"ל דה"ק ומי מצית לאוקמי' בשוגג וכו' י דע"כ מתני' לא איירי אלא במזיד דקתני אעפ"י שמתחייב בנפשו משמע דמיירי במזיד ולא בשוגג וכיון שכן הדרא קושיא לדוכתי' ונוקמי' במזיד ור"מ ומשני מתני' ודאי שבת דומיא די"ה משמע ל"ש שוגג ול"ש מזיד ומה דקתני אעפ"י שמתחייב בנפשו אין לטעות ולומר דוקא

מזיד דה"ק אף שאילו היה מזיד היה מתחייב בנפשו ועשה עבירה גדולה אפ"ה שוגג כשירה וכמ"ש מהרי"ק בשורש ק"ס הביאו הבכור שור בחולין יע"ש ולא דאיירי דוקא מזיד אלא דוקא שוגג וכדמסיק שחיטתו כשירה ל"ש לו ול"ש לאחרים וה"ה דה"מ לשנויי דמתני' בין שוגג ובין מזיד מיירי דומיא די"ה ואעפ"י שמתחייב בנפשו רבותא היא לומר אף במזיד לא קנסינן ליה ושחיטתו כשירה לאחרים מיהת כפי סברת המקשה דפריך ונוקמיה כר' הסנדלר אלא דקושטא משני ליה דמתני' לא איירי במזיד כלל דשחיטתו כשיר' משמע ל"ש לו ול"ש לאחרים ומש"ה לא מוקי כר"י הסנדלר.

ומה שהקשה ונוקמיה כר"י הסנדלר דאמר ל"ש שוגג ול"ש מזיד דלא אכיל ר"ל דנוקמי' שוגג ור"י הסנדלר דמזיד איך תני שחיטתו כשירה וא"כ הוא יתור לשון הוא דאמר ל"ש שוגג ול"ש מזיד. שוב ראיתי להרשב"א שכתב ואמאי לא אמר ונוקמי' בשוגג ור"י הסנדלר יע"ש.

ועיין תו' ד"ה כי שרי ר"מ דמ"מ מתניתין לאו לגמרי דומיא די"ה דהיה לו חולה ולא הבריא מותר לבריא ג"כ ולא גזרינן נמי שירבה בשבילו היינו דתני לה בהדיא אעפ"י שמתחייב בנפשו היינו בהבריא וכן כתב הרשב"א ז"ל יע"ש: ובתו' ד"ה המבשל כו' ובפ' כירה כו' עכ"ל התו' לא סבירא להו האי סברא דלא נימטי' הנאה מעבירה וכיון שכן ודאי ר"מ שרי אפי' בו ביום דאי משום קנס הא בהניזקין נ"ג ע"ב פריך ורמי דר"מ אדר"ח דלא קניס שוגג אטו מזיד.

והא דמייתו ראייה מפ' כירה קצרו בכאן ובכתובות אף שהאריכו קצת יותר מ"מ קצרו כמוכן. וראיתם מהא דאמרי' התם ל"ח ע"א שכח קדירת ע"ג כירה בשוגג מהו נפק דרש המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכלול"ש ופליגי התם ח"א ל"ש דהכא אף במזיד שרו וח"א מבשל דלא אתי להערים שיבשל מזיד ויאמר שוגג אני ומש"ה שוגג מותר לשהות דאתי' להערים דלא הוה אלא איסור דרבנן יע"ש ואם איתא דבשוגג יאכל למ"ש מה אמר מבשל דלא אתי להערים דא"נ מערים לא משתכר מידי ולא נהנה דהא אסור עד מ"ש ולמ"ש יכול לעשות בהיתר וכן לשהות ע"ג כירה דאסור משום דלמא אתי להערים לא שייך אלא בו ביום ולא למו"ש וממילא דהמבשל בשבת אף בו ביום שרי בשוגג כן הוא ראייתם ועיין בחי' רשב"א שהבאתי לעיל ולא ידענא דבלא סוגיא דגיטין מההיא דשבת אין ראייה דאימא ר"מ קניס שוגג אטו מזיד ולא יאכל עד מו"ש וא"צ להמתין כדי שיעשו כשי' התו' לקמן ד"ה מורי להו ועיין ביצה כ"ה בתו' של דלא גזרינן שיאמר שוכח אני כיון דהוה איסורא דאורי' משא"כ שוכח ע"ג כירה דהוה דרבנן אתי להערים ולכך אסור עד מ"ש כדי שיעשו דאל"ה אכתי אתי להערים לאכול מיד במ"ש וכה"ג כתב הרשב"א בשמעתי' והבאתי לעיל וא"כ אין ראי' מההיא דפ' כירה וצ"ע: ומה שיש הקשות דהוה להו להוכיח בפשיטות דאי שוגג יאכל למ"ש היינו שוגג דר"י וכן הקשה במהדורא בתרא י"ל אימא דפליגי לאחרים לר"מ בו ביום ולר"י אף אחרים למ"ש ואי דיאכל דר"מ למ"ש לו ולאחר' בו ביום א"כ ובמזיד לא יאכל עולמית הוא לדידי' מטעם קנס א"כ בשוגג נמי לעולם יהא אסור מטעם קנס דאי משום דלא ליתהני מעבירה ה"ה אחרים נמי ז"א דהתו' קיימי כאן בשיטת הניזקין בגיטין ודי לו שנקנס עד מ"ש ולא עולמית דלא כפירש"י כאן ובאחרים פליגי כמ"ש כאן.

שוב ראיתי בס' פני יהושע בגיטין שם דלא תימא לר"מ בשוגג יאכל לאחרים בו ביום ובמזיד גם לאחרים אסור בו ביום דר"י פליג ואמר גם בשוגג אסור לאחרים עד מ"ש יע"ש וקשה הא ודאי יאכל ולא יאכל בדידי' מיירי אלא דמצינו לומר גם באחרים מיירי ואידי דתני כו' כמ"ש רש"י בכאן אבל לומר דקאי רק אחרים זה אינו נכון ועוד דא"כ מזיד דר"י לא יאכל ע"כ לאחרים דאיאכל דשוגג קאי וא"כ היינו מזיד דר"י הסנדלר גם תירוצו לא מתישב שפיר.

אשר ע"כ נראה לי ליישב בע"א דאימא יאכל דר"מ למ"ש מיד וא"צ כדי שיעשו דבשוגג לא עבר עבירה ומטעם קנס לחוד די שנקנס עד מ"ש לחוד ור"י סובר גם בשוגג אסור עד כדי שיעשו דבשוגג נמי עבירה ולא ליתהני מעבירה כמ"ש רש"י כאן ובמזיד לר"מ עד כדי שיעשו ולר"י עולמית לדידי' ובזה א"ש דלא מצי להוכיח דע"כ יאכל בו ביום דאי למ"ש הא במזיד ע"כ למ"ש דאל"כ היינו מזיד דר"י כמ"ש התו' ומיני' דשוגג ע"כ בו ביום אלא דאיכא למימר כמ"ש דבשוגג יאכל למ"ש ואין צריך כדי שיעשו והביאו שפיר ראי' מהניזקין דשם מוכח דר"מ לא קניס כלל שוגג אטו מזיד ואף בו ביום שרי אבל מפ' כירה אין ראי' דאימא דבשוהה ע"ג כירה צריך למ"ש כדי שיעשו ובמבשל למ"ש מיד מותר וא"צ כדי שיעשו ואולי ס"ל לתו' משום כדי שיעשו לחוד לא אתי להערים כיון שבשבת לא שרי כו': והנה נראה לומר דהתו' שכתבו מפרק כירה ומהניזקין מוכח ר"ל דמתרווייהו הוא דמוכח דבו ביום שרי כמו שיראה הרוואה וקצרתו והמבין יבין מעצמו: בא"ד במזיד לא יאכל לא הוא ולא אחרים ולמ"ש שרי מדבעי לאוקמי' כו' ומתני' שבת דומיא כו' עכ"ל ר"ל דלא יאכל ע"כ אף לאחרים וגם רש"י בכאן יודה לזה ד לדידיה היאך בעי לאוקמי כר"מ באמת והא דומיא די"ה דמשמע אף לאחרים ולמ"ש מותר אף לדידיה דאי כפירש"י בכתובות לר"מ במזיד לא יאכל עולמית הא שחיתתו כשי' ל"ש לו כו' ומזה הו"מ לאוכוחי דשוגג יאכל בו ביום דאי למ"ש וכמ"ש לעיל דלא בעינן כדי שיעשו נוקי בשוגג ור"מ אבל לפי אי' א' שכתבנו לעיל א"ש יעו"ש: בא"ד דא"כ היינו מזיד דר"י כו' א"כ היינו מזיד דר"י הסנדלר כו' ועוד דלא מוקי כר"י עכ"ל כבר כתבנו דאיכא למימר לר"י הוה במזיד לא יאכל עולמית מדרבנן ולר"י הסנדלר הוה מן התורה ומש"ה לא מוקי כר"י דהוה מ"ה שחיתה ראוי' ולפי זה לא הוה מזיד דר"י אסור גם לאחרים עולמית מדרבנן ולר"מ לו אסור עולמית ולאחרים עד מ"ש ועיין כתובות: ובד"ה מורי להו כר"מ פו' והרי מבשל בשבת בשוגג שרי אף דנהנה ממלאכת שבת עכ"ל התו' אינם סוברים כרש"י דטעמא דלא יהנה לאו סברא הוא ומש"ה א"צ להמתין בשל ישראל כדי שיעשו וע' או"ח סי' שי"ח ומ"ש דבמלתא דלא שכיחא לא גזרו היינו בשל ישראל ועיין במגן אברהם בסי' שי"ח מ"ש בזה יע"ש: (ע"ב) גמרא אי הכי מ"ט דר' יהודא דאוסר אמתני' ק"ל דאוסר ר"מ בו ביום דומי' די"ה והא בהי' לו חולה דלא עביד מ"ט אסור ואי משום שמא ירבה בשבילו א"א לכזית כו' הא דתנן במתני' השוחט בשבת ובי"ה אפשר דבשחי' חולין קא עסיק או מש"ה לא תנן העושה אב מאבות מלאכות בשבת שרי י"ל דאשמעינן דלא הוה שחיתת מומר כמ"ש התו' בהשוחט דבצנעא או פ"א לא חשיב מומר ולמאן דמוקי כר"י דהכנה או דנרות א"ש דלא נקיט מבשל דראוי לכוס ולא הוה מוקצה ושרי לאחרים בו ביום דלא שייך קנס לאחרים כסוגיא דגיטין לשי' רש"י וכמ"ש מהרש"א ז"ל בשמעתין: גם מ"ש לעיל לשיטת רש"י

דפשיטא ליה בש"ם דבמזיד אסור עד כדי שיעשו דלא ליתנהי ממלאכת שבת מצאתי אח"כ במס' שבת דף י"ח לא תמלא אשה קדירה עססית ותניח לתוך התנור וכן נחתום לא ימלא חביות מים כו' ואם עשה כן צריך להמתין לערב כדי שיעשו והוא התוספתא דשבת ובא"ח סימן רנ"ד וסובר רש"י כי הוא מאמר מוחלט ולר"מ במזיד ולר"י אף בשוגג הדין כן אבל שאר פוסקים כתבו שאני התם דממילא איתעביד מלאכה החמירו כדי שיעשו וכן נכרי שהביא דורון כו' משא"כ ישראל העושה מלאכה דמלתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן ועי' בחדושי, רשב"א בשמעתין ואנן פסקינן דלא בעינן כדי שיעשו בישראל ואין להאריך כאן: מתני' השוחט במגל יד ובצור וקנה שחיטתו כשירה.

הא דלא תני במתני' זכוכית כמו בברייתא דבכל שוחטין בין בצור וזכוכית ולפי מה דהוה בעי כר"ח דמחובר מעיקרו נמי כשר דיעבד א"ש דזכוכית הוה תלוש ולבסוף חיברו ותנא לא אתי לאשמעינן אלא לאפוקי מרבי ומחובר מעיקרו נמי כשר וברייתא אשמעינן דבזכוכית לכתחלה שוחטין משא"כ אי בתלוש ולבסוף חיברו וכרבי יש לעיין אמאי לא תנא זכוכית במתני' וי"ל מה לו להזכיר זכוכית אטו תנא כי רוכלא ליחשוב וליזל וצור וקנה דרכן לקרוע בקרקע מש"ה תני לה וברייתא לכתחלה מיירי אשמעי' בזכוכית שוחט לכתחלה ולא חיישי' לקסמי' נבדלים ממנו כמ"ש הט"ז וש"ך בסי' ו' יע"ש משא"כ במתני' דאיירי בדיעבד ועיקר דינא תלוש ולבסוף חיברו אתי לאשמעינן מש"ה לא תני זכוכית: גמרא השוחט דיעבד אין לכתחלה לא בשלמא כו' בכל שוחטין עכ"ל התו' הקשו ד"ה צור וקנה דלמא נקיט ששחטו משום מגל יד והביא ראי' מכל הפסולים כו'.

דלא תימא דלא שייך למיתני חדא גבי תרתי לזה הביאו מזבחים דתנא ג' אטו חדא וזה לפי שיטתם בריש פירקין דנשים שוחטין לכתחלה משא"כ להלכו' א"י תני תרתי אטו תרתי ומש"ה אמר אידי דטמאי' דליהוי תרתי אגב תרתי אבל חדא אגב תרתי לא שייך למיתני וכה"ג אמר ריש קידושין ע"ב ותני אגב חדא תרתי ותל' לא שייך הכי והתוספות סוברים דשאני כאן דמשום דינא דמגל יד דיעבד הוצרך לומר בכולן דיעבד משא"כ התם דליכא נ"מ לדינא פריך שפיר דהוה למיתני דברים משום כסף ושטר ואף אם נאמר דלא ניחא לשנויי דתני תרתי אטו חדא אכתי א"ל דתני חדא אגב תרתי דקנה אקנה לא קשיא כמ"ש תו' ד"ה ורמינהי דמתני' בשאר קנים.

אבל הא ליכא למימר דמגל יד לכתחלה וצור וקנה דיעבד וברייתא דבכל שוחטין דיעבד כיון דאיכא הכל דיעבד כמ"ש מהרש"א בשמעתין ומש"ה לא תנא מגל יד בהדייהו דמגל יד לכתחלה נמי חדא דמסברא מגל יד לכתחלה לא דלמא באידך גיסא כדמסיק ועוד דאין טעם לדבר דבמתני' תני להו בהדדי וברייתא לא תנא מגל יד: ע"ש ורמינהו בכל שוחטין בין בצור וזכוכית וקרומית של קנה.

מהרש"ל ז"ל כתב בדף ט"ז ע"ב בתו' ד"ה תלוש כו' דלרוחא דמלתא הקשה מבריי' ובלא"ה קשה וכי סכין כתוב בתו' ומ"מ קושית מהרש"ל תקשה דמבריי' לא פריך מידי כיון דאיכא הכל דיעבד ומהרש"א ז"ל תי' דמתני' גופא מוכח דלכתחלה דצור וקנה מרבינן לקמן מהכל שוחטין כדמסיק רבא י"ן ע"א וע"כ לכתחלה דאי דיעבד תרתי דיעבד למה לי עכ"ל ונראה דאין דלא מקשי מתני' גופא אהדדי י"ל דבמתני' לא קתני בכל שוחטין כו' ורבא הוא דמסיק לקמן כן אבל במתני' איכא למימר דמרבי קנה לחוד

וקנה אקנה לא קשיא הא בשאר קנים הא בשל אגם כמ"ש תו' ד"ה ורמינהו בכל שוחטין ולמ"ש מהרש"א לא הוה מקשין תו' מידי בד"ה אלא צור וקנה דלמא נקיט דיעבד משום מגל יד דא"כ למה לי ברישא צור וקנה דהא מרבינן מהכל שוחטין גם התו' לעיל דף ג' ע"א ד"ה המניח שכתבו הא דפריך השוחט דיעבד לכתחלה לא והא איכא השוחט לכתחלה ומאי קושיא דא"כ תרתי לכתחלה למה לי ועוד דא"כ ליתני בברייתא נמי מגל יד כיון דכולהו חד דינא אית להו ומיהו דמשמע להו מלשון השוחט דייק וקשיא להו שפיר: תוספות ד"ה אלא צור וקנה כו' וז"ל דהתם תני למידק דמי מערה דומיא דחמי טבריא עכ"ל קשיא לי דאכתי אימא דצור וקנה לכתחלה והא דנקיט דיעבד משום מגל יד והא דתנן מגל יד בהדי אינך לאשמעינן דומיא דמגל יד דהוה תלוש ולבסוף חיברו ה"ה צור וקנה הא מחובר מעיקרו פסול לר"ח אף דיעבד כי פליגי בתלוש ולבסוף חיברו דר"ח מכשיר לכתחילה ומתני' תלוש ולבסוף חיברו ואה"נ לכתחלה ומאי פריך מברייתא דהכל שוחטין בין בתלוש ובין מחובר ולזה י"ל דלא ניחא ליה לאוקמיה ר"א חדא דא"כ ברייתא דהשוחט במחובר לקרקע כמאןכר"ח אפילו לכתחלה וכו' אף דיעבד נמי לא.

ועוד דמשמע ליה דר"ח דמכשיר אף מחובר מעיקרו מכשיר מהא דלקמן דאמר ר"ח לרב וי"ו דכתיב אאופתא קאמר משמע דפליג על עיקר דינו של רבי וקרא זריזותי' דאברהם קמ"ל ומחובר מעיקרו נמי כשר וא"כ לא שייך לומר דומיא דמגל יד ומש"ה פריך שפיר ועוד דא"כ ליתני זכוכי' וצור וקנה דהוה חד דינא והוא דומיא: ובד"ה ורמינהו כו' הא בסימנא דאגמא.

זה לפי הירושלמי דשאר קנים לכתחלה אין שוחטין בהם משום ר"ר משא"כ לפירש"י לקמן שקיסמים נבדלין מהן אף דיעבד אסור לא מצי מיירי מתני' בשאר קנים דא"כ דיעבד נמי אסור ועיין בב"י סי' ו' יע"ש ושם אבאר בעזה"י: גמרא ע"כ לא מכשיר ר"ח אלא דיעבד כבר כתבנו שיש לפרש דלכתחלה לא דגזרינן אטו מחובר מעיקרו דהשתא סבירא לן דגם ר"ח מודה דמחובר מעיקרו פסול דיעבד ופלוגתא בתלוש ולבסוף חיברו לר"ח דיעבד כשר ולרבי הוה כמחובר מעיקרו ופסול ולר"ח לכתחלה לא אטו מחובר מעיקרו אלא דא"כ תקשה אמאי לא אוקמיה בהכי מתני' וברייתא דהשוחט במוכנו ונעוץ סכין כר"א ולכתחלה לא אטו מחובר מעיקרו וברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש ומחובר איירי שנעץ סכין לקורה תלושה דהוה מחובר לתלוש דלא שייך למגזר אטו מחובר מעיקרו ואשמעינן דלא חיישינן לדרסה עיין סימן ו' בש"ך ס"ק ח' וכדמסיק לקמן צוואר למטה או בעופא דקליל ובפר"ח ס"ק י"א כתב דבקורה תלושה אף צוואר למעלה לכתחלה נמי אלא דכתבנו דר"ח וודאי אמחובר מעיקרו נמי פליג ומכשיר דאמר וי"ו דכתיב אאופתא קאמר וכמ"ש הרשב"א ז"ל בחדושו אלא לפי מה דהוה קשיא ליה לרשב"א ז"ל דלוקי מתני' כר"ח וברייתא דבכל שוחטין מיירי בסכין דלא מבטל ליה אמאי לא הקשה כמ"ש דמחובר היינו שחיברו לדבר תלוש ואולי לשון מחובר משמע לקרקע אמנם לקמן תני השוחט במחובר לקרקע שחיטתו כו' משמע שבא לשלול דלא תימא במחובר סכין לדבר תלוש כו' ועיין: אבר האמת הוא לפי מה דמוקי כר"ח אף מחובר מעיקרו כשר דיעבד ולכתחלה לא שמא ידרוס ופריך שפיר מברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש בין מחובר ולטעמא שמא ידרוס אין חילוק בין מחובר מעיקרו

לתלוש ולבסוף חיברו כמ"ש התוספות דברי המתחיל כאן ואין להקשות כיון דאיכא הכל דיעבד אימא דהכא דיעבד הוא י"ל דבין בתלוש והא וודאי לכתחלה ואין לומר דה"ק בין בתלוש ולבסוף חיברו ובין מחובר מעיקרו דזה ג"כ דוחק דתלוש משמע לגמרי.

מה שהקשה מהר"מ מלובלין ז"ל והוא קושית התו' ט"ז ע"ב ד"ה תלוש ולבסוף חיברו דאיך בעי לאוקמי מתני' כר"ח והא ציפורן הוא מטעם מחובר היינו לפי מ"ש דר"ח אף מחובר מעיקרו מכשיר אבל אי אמרינן דר"ח פוסל מחובר מעיקרו מתני' תלוש ולבסוף חיברו והא דמקשי מבריי' בין מחובר משמע ליה מחובר לקרקע דהוא נקרא מחובר ולא משני נמי סכין דלא מבטל משום בריי' דמוכני דאף סכין דמבטל דווקא דיעבד כו' יע"ש א"ש: לשון הרשב"א ז"ל בשמעתין ע"כ לא מכשיר ר"ח אלא דיעבד האי מחובר תלוש ולבסוף חיברו דאי מחובר מעיקרו מ"ט דר"ח אי סבירא ליה מחובר דאורייתא אף דיעבד נמי לא ואי לא אף לכתחלה נמי דה מידי מדאורייתא דנגזור עלי' עכ"ל כוונתו מבואר והוא עפ"י מ"ש התו' בשמעתין כאן במחובר מעיקרו דלא תימא הא דמשני ע"כ לא מכשיר ר"ח אלא דיעבד הוא מחובר מעיקרו ותלוש ולבסוף חיברו לכתחלה ולא תקשי מבריייתא דבכל שוחטין בין בתלוש ובין במחובר דז"א דאי מן התורה מויקח המאכלת אף דיעבד פסול ואי מ"ה כשר אין לבדות גזיר' מלבנו אם לא מטעם דרס' ואין לחלק כו' ומה שיש עוד לעיין בשמעתין אבאר לקמן בעזה"י בסוגיא דבעי רבא תלוש ולסוף חיברו לענין שחיטה מאי: בתוספות ד"ה לאשמעינן כחו דרבי כו' דכבר אשמעינן בבריייתא דבכל שוחטין עכ"ל ואין להקשות מבריייתא לא מוכח אלא תלוש ולסוף חיברו דמחובר היינו תלוש ולסוף חיברו והוצרך להשמיענו אף מחובר מעיקרו נמי מכשיר ר"ח לכתחלה דפלוגתייהו במחובר מעיקרו מדפוסל רבי וי"ל מהיכא תיתי לחלק לכתחלה בין מחובר מעיקרו ובין תלוש ולסוף חיברו כמה שכתבו התוספות ד"ה כאן במחובר מעיקרו יע"ש והבאתיו בסמוך: גמרא לא קשיא כאן במחובר מעיקרו כו' ומנא תימרא כו' במחובר לקרקע שחיטתו כשירה הנה אוקימתא זו יראה לפרש אליבא דרב זביד לקמן דבצוואר בהמה למעלה אף דיעבד פסול כמימרא דרב ענן אמר שמואל לקמן ובריייתא דבכל שוחטין בין מחובר ע"כ דצוואר למטה וסכין למעלה הלכך ברייתא דבכל שוחטין בין במחובר ר' חייא הוא ואפילו במחובר מעיקרו מיתוקמא דלית ליה דרשא דויקח המאכלת ומתני' רבי היא ובתלוש ולסוף חיברו ובריייתא דהשוחט במוכני רבי היא ומש"ה מחובר מעיקרו פסול ותלוש ולסוף חיברו דיעבד ולא לכתחלה דגזרינן אטו מחובר מעיקרו ובסכין למעלה איירי ור"ח מכשיר לכתחלה דליכא למיגזר לדידיה דאף, מחובר מעיקרו נמי מכשיר ר"ח אף לכתחלה וכמ"ש ומדאמר לא קשיא כאן במחובר מעיקרו וכאן תלוש ולבסוף חיברו משמע וודאי דבסוגין אין חילוק לרבי אלא בין מחובר מעיקרו ובין תלוש ולבסוף חיברו אבל בתלוש ולסוף חיברו אין חילוק בין סכין דלא מבטיל ליה ובין דבר המבטל ליה בכל ענין כשר דאל"כ אמאי לא אמר ל"ק כאן בביטלו ומתני' בלא ביטלו דכשר דיעבד אלא שמע מינה בכל ענין כשר ולקמן בסוגיא דבעי רבא אבאר שם יותר בעזה"י מה שיש לעיין בכאן: (דף טז ע"א) גמרא קשין אהדדי אלא לאו ש"מ כו' עכ"ל ולא ניחא ליה לומר דהא דקתני היה צור מן הכותל דפסול מיירי, בצוואר למעלה וסכין למטה דפסול אף דיעבד משום דרסה כמו שאמר רב ענן לקמן ובתלוש

כשר כמו שאבאר לקמן אי"ה דא"כ לאיזה צורך אמר צור יוצא מן הכותל או קנה עולה מאליו לומר דומיא דקנה מאליו ובמחובר מעיקרו הא תלוש ולסוף חיברו כשר וש"מ דבצוואר בהמה למטה ומשום מחובר הוא דפסול ורישא בתלוש ולסוף חיברו.

ועוד דעיקר חסר מן הברייטא והוה לפרש דסיפא מיירי בצוואר בהמה למעלה אלא ע"כ דיש חילוק בין מחובר מעיקרו והא קא מפרש לה או קנה עולה מאליו דומיא הא בתלוש ולסוף חיברו כשר דיעבד ולא לכתחלה ואף בסכין למעלה וצוואר למטה דגזרינן אטו מחובר מעיקרו דפסול מקרא דאברהם ויקח את המאכלת: ברש"י ד"ה אלא לאו ש"מ כו' והא מתנייתא רבי היא דאי ר"ח אף לכתחלה נמי עכ"ל ר"ל דקתני במחובר לקרקע שחיטתו כשירה דמשמע דיעבד ור"ח מכשיר לכתחלה מהא דקתני בכל שוחטין בין בתלוש ובין מחובר.

ויש לראות דפשיטא דע"כ רבי היא דאי ר"ח אמאי מחובר מעיקרו פסול וטפי הוה לאתויי הא ממה דהביא מרישא דברייטא דאימא מחובר לקרקע לכתחלה נמי ואיירי דתנן במוכני דיעבד דגזרינן אטו סביבה שניה או אטו דמיא ומש"ה לכתחלה לא ה"ה תני נמי במחובר לקרקע. ומיהו לפי מה דכתבו התו' בד"ה אלא צור וקנה א"ש ואין לומר דאי לאו ברייתא דמוקי לר"ח דמחובר אף לכתחלה כשר לא הוה מוכח מידי דברייטא דמוכני כרבי דאימא ר"ח היא ופוסל במחובר מעיקרו ופלוגתא דרבי ור"ח בתלוש ולבסוף חיברו איירי ולית ליה מ"ש לעיל דר"ח אף מחובר מעיקרו לית ליה מהא דאמר וי"ו דכתיב אאופתא קאמר ומש"ה הוכרח להביא מהא דר"ח מכשיר אף לכתחלה דמ"מ יש חילוק בין מחובר מעיקרו לתלוש ולסוף חיברו ותיהוי נמי ר"ח א"ש והמתרץ לא בא להוכיח אלא דיש חילוק בין מחובר מעיקרו לתלוש ולסוף חיברו.

ויש ליישב דאפשר לרבי אין חילוק בין תלוש ולסוף חיברו כיון דיליף מאברהם ויקח את המאכלת בעינן דבר הניקח ביד וברייטא דפוסל מחובר מעיקרו ר"ח הוא ומש"ה מחובר מעיקרו פסול גזירה שמא יאמר שחיטה שאינה באה מכח אדם כשירה היא וכה"ג כתב הריטב"א בחזושו יע"ש ומש"ה תלוש ולסוף חיברו כשר דלא גזרינן אבל לרבי מויקח המאכלת אין לחלק ולזה כתב דע"כ ברייתא רבי היא דאי ר"ח לכתחלה נמי מברייטא דבכל שוחטין בין בתלוש ובין מחובר אלא ש"מ רבי היא ואף לרבי יש חילוק בין תלוש ולסוף חיברו כו': ובד"ה צור יוצא מן הכותל היינו מחובר מעיקרו והא דתנן סכין אף דלא מבטל ליה אפ"ה לכתחלה לא ישחוט עכ"ל היינו לסוגיא דהכי דאין חילוק ואף דבר המבטליה אפ"ה סובר רבי דכשר מדאמר ל"ק כאן במחובר מעיקרו ולא קאמר כאן דמבטל ליה אלא ש"מ דאין חילוק וסכין ע"כ רבותא אשמעינן לא מיבעיא בדבר המבטל דלכתחלה לא אטו מחובר מעיקרו אלא סכין נמי לכתחלה לא דאפ"ה גזרינן אטו מחובר מעיקרו ולקמן הוא דבא לדחות דלא לפשוט בעיא דרבא מסיק פרושי קמפרש ועיין מהרש"א ז"ל: גמרא הא בסרנא דמיא ואב"א הא והא בסרנא דמיא כו' הרשב"א ז"ל בת"ה כתב דהני תרי לישני פליגי לת' ראשון דפחרא דיעבד ולת' שני דמיא דיעבד גזרינן אטו כחשני ודפחרא לכתחלה והיש"ש בחולין סימן ל"ה כתב דאפשר דלא פליגי אלא מר אמר חדא יע"ש.

ולהר"מ ז"ל בפ"ב והרא"ש ז"ל שכתבו דפחרא נמי דיעבד ולא לכתחלה יש להקשות דכפי הנראה לישנא קמא פליג נמי אלישנא בתרא וסובר במיא אף בסביבה ראשונה פסולה דגזרינן אטו שני' וכה"ג מצינו לקמן משום שלא ידרוס פ"א אסור אף דיעבד יע"ש תו' ד"ה אמר שמואל דאל"כ אמאי לא אוקמיה כמו בתל' ב' הא והא במיא ועוד דאם כן הוא גזירה לגזירה והו"ל ליפסק לחומרא ויש ליישב: בתוספות ד"ה מנין לשחיטה שהיא בתלוש כו' והתם לא שייך לדחויי הכי עכ"ל בתוספות בזבחים ומנחות ביארו בזה בשלמא לענין שלקח תלוש ולא סמך עצמו במה שימצא שם צור וקנה דקרא זריזותיה דאברהם קמ"למשא"כ לענין כלי לאיזה צורך הזכיר שלקח מאכלת ולא כתיב המחתיך ע"ש והנה לר"ח דאמר הא דכתיב ויקח ולא כתיב ויכין שמעינן זריזותיה דאברהם קשה למה כתיב בנו ולא כתיב לשחוט העולה דאי דמלת בנו (אתי לומר) לא דייק ליה א"כ לימא קדשים שאני ואכשר דר"ח פליג דבקדשים גופא אי שחט במחובר מעיקרו ועשאו לקרומית כעין כלי דכשר וי"ל דר"ח מודה דבקדשים בעינן כלי וה"ה תלוש בעינן ומלת מאכלת גופא והא דכתיב לשחוט את בנו לאשמעינן זריזותיה דאברהם דאף אי לא היה מעליהו לעולה אלא סתם לשחוט בצוית שמו יתברך היה לוקח מאכלת ולא סמך עצמו במה שימצא שם צור וקנה ועיין מהר"מ מלובלין ז"ל ועיין רש"י מנחות פ"י דבעינן כלי ולא חולקין יע"ש ור"ל כיון דכתיב זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת וסובר דהאי חטאת בחטאת עוף נמי מיירי וה"א דאיתקש כולהו להדדי וכולן במליקה כשירין ואף דכתיב כמה פעמים ושחט ה"א דה"ה במליקה כשירין לכך כתב עולה מה עולה טעונה כלי דילפינן מאברהם דכתיב מאכלת ולא המחתיך.

ובזבחים פי' רש"י מה עונה טעונה כלי כמו שפי' התוספות כאן יע"ש והר"מ ז"ל בפ"ד מהלכות מעה"ק כתב לכתחלה צריך לשחוט בכלי ודיעבד כשר בלא כלי יע"ש ונראה לכאורה שהדין עמו דבקדשים בעינן קרא לעכב משא"כ לענין תלוש דאף בחולין הדין כן מדכתיב בנו כמ"ש התורה בכאן וודאי אף דיעבד פסול וה"ה וכ"ש בקדשים דפסול דיעבד במחובר מעיקרו אבל התוס' לעיל דף ג' ע"א ד"ה כגון שבדק קרומית של קנה סברי דאף דיעבד בעינן כלי דאל"כ לא היו מקשים מידי דהא התם דיעבד הוא והא דאמר ואם שחט ואמר ברי לי כדי דתתישב וכולן מש"ה אמר ובמוקדשין לא ישחוט שמא יגע בבשר וה"ה דלכתחלה לא ישחוט בה דבעינן כלי או לאידך תירוצא דאיטמי בשרץ אמר כן: (ע"ב) גמרא בעי רבא תלוש ולבסוף חברו לענין שחיטה מאי הנה דעת הרשב"א ורא"ש ז"ל ורבים עמהם דרבא בביטלו מיבעיא ליה לרבי אי הוה כמחובר מעיקרו או לא כדמסיק שאני סכין דלא מבטל ליה כו' אבל ביטלו מיבעיא ליה אי פסול כמחובר מעיקרו ומתני' בלא ביטלו וכן ברייתא דסכין וסיפא בכותל בנין וביטלו ומש"ה פסול אף דיעבד דהוה כמחובר מעיקר' או דלמא אף בביטלו כשר דיעבד וברייתא דמוכני במחובר שחיטתו כשירה אף ביטלו וסכין אשמעינן רבותא דאפ"ה לכתחלה לא דגזרינן אטו מחובר מעיקרו כמ"ש רש"י ע"א יע"ש וצור יוצא מן הכותל בכותל מערה כו' וכדדחי לה תלמודא.

ויש להקשות תפשוט דנמי ביטלו כשר דיעבד דאל"כ אמאי נקיט היה קנה עולה מאליו אפילו תלוש ולבסוף חיברו כה"ג בביטלו פסול וכה"ג הקשה הריטב"א בשם הרמב"ן

ועיין במלחמות. ודוחק לומר דתנא קנה לגלויי אצור דאיירי בתלוש דאל"כ תרתי מחובר מעיקרו למה.

והנראה דאשמעינן צור דומיא דקנה עולה מאליו שביטלו דאי לא הוה תני קנה ה"א צור אף שלא ביטלו פסול דיעבד ושאני סכין דלא מבטל ליה ר"ל דסכין אית ליה תרתי למעליותא חדא דאין דרך לבטל ליה ועוד שהרואה יודע דלא בטלו משא"כ צור דהרואה יאמר שביטלו אף שלא בטלו ה"א דפסול דיעבד מפני הרואים שיאמרו שביטלו.

ולכך תני דומיא דקנה עולה מאליו דלאשמעינן דווקא כה"ג שביטלו ממש הוא דפסול הא לא ביטלו אף שדרך לבטלו לא גזרינן משום הרואים וכשר דיעבד. ובזה א"ש הא דאמר ת"ש במחובר לקרקע שחיתתו כשירה דלמא פרושי קמפרש סכין דלא מבטל ליה.

ואמאי לא דקתני דומיא דסכין ואף דבר שדרכו ליבטל כיון דהוא לא בטיל כשר דיעבד וסכין אשמעינן דאפ"ה לכתחלה לא אף דאית ביה תרתי למעליותא ולא פרושי קמפרש לה ותדע דבעיא דרבא הוא אף בכל מחובר ובביטלו מיבעיא ליה הא בלא בטלו אף שדבר דדרכו לבטל מפשט פשיטא ליה דכשר ממתני' דצור וקנה דרך ליבטל ואפ"ה כל שלא בטלו כשר דיעבד ולפי האוקמתא של רא"ש ורשב"א יקשה זאת ועיין מ"ש בתוספות ד"ה תלוש ולבסוף חיברו אלא דמש"ה אמר שאני סכין ופרושי קמפרש כדי דלא תפשוט מסיפא דברייתא דקתני עולה מאליו הא תלוש ולסוף חיברו אף בטלו מהני ואי לאשמעינן דומיא דקנה עולה מאליו דוקא ביטלו הא לא ביטלו לא הא מרישא שמעינן זה ומשני דהתם פרושי מפרש ושאני סכין דאית תרתי למעליותא דגם הרואה יודע דמסתמא לא בטלו לסכין הא דבר שדרכו לבטל אף דאיהו לא בטילי ה"א דפסול דיעבד משום הרואים קמ"ל דומיא דקנה עולה מאליו שנטלו הוא דפסול לא כשלא בטלו ועיין בחדושי הרשב"א בשמעתין שכתב דאשמעינן במחובר שחיתתו כשירה דלא תימא דווקא סכין יודעין כולם שאין מבטל ליה משא"כ מחובר לקרקע יע"ש וזה עולה כפי מ"ש כאן.

ומש"ה א"ש נמי דפשט תחלה מסיפא דברייתא ואחר כך מרישא עד שהוצרך לומר דפרושי קמפרש מאי מחובר פכין דלא מבטל ליה וליכא למיפשט מהך ברייתא מידי וכדכתיבא. ועיין בתבואת שור סימן ו' שכתב לחלק בין סכין דסתם לא מבטל ליה ודווקא כשבטלו בפירוש פסול וצור וקנה מסתמא בטל ודווקא כשפי' שלא בטלו כשר דיעבד כו': ע"ש אמר רב ענן אמר שמואל כו' לצדדין קתני עכ"ל בהא מלתא דשמואל מסברא אמר לה ואליבא דכ"ע ואף דיעבד פסול וצוואר למטה דיעבד כשר ולא לכתחלה ולא משום דרסה אלא אטו מחובר מעיקרו וזה לרבי וברייתא דבכל שוחטין לר"ח וליכא למיגזר מידי.

דגם מחובר מעיקרו כשר לדידיה וקרא זריזותיה דאברהם קמ"ל אבל לענין שלא ידרוס מנלן לאשוי מחלוקת בין רבי לר"ח ורב פפא אמר בעופא דקליל ולא פליג על רב זביד אלא דלא צריך לשינויא דחיקא דברייתא לצדדין קתני אלא בעופא דקליל ושוחטין אף בצוואר למעלה לר"ח דליכא למיגזר מידי לדידיה והא דתני בין שצוואר בהמה לא חש לזה ועיין ברשב"א וריטב"א בשמעתין יש לא גרסי' בהמה יע"ש.

ולכך הרי"ף ז"ל ורא"ש וכל פוסקים פסקו דלהא דרב זביד ור"פ דל"פ אהדדי ויש עוד לפרש דפליגי דלרב זביד אין חילוק בין עוף לבהמה ולרב פפא אף שצוואר למטה וסכין למעלה בבהמה אסור לכתחלה אף לר"ח שמא ידרוס וברייתא דמכשיר לכתחלה לר"ח איירי בעופא דקליל דגם לענין זה יש חילוק בין עוף לבהמה דעוף דקליל יכול להוליך בידו על חודו של סכין משא"כ בבהמה ומש"ה אף צוואר למטה לכתחלה לא כו' ונ"מ גם לרבי דהלכתא כוותיה בנעץ סכין בקורה תלושה דליכא למיגזר משום מחובר מעיקרו אפ"ה אסור לכתחלה בצוואר למטה שמא ידרוס.

או יאמר בעופא דקליל שוחט לכתחלה לרבי דלא גזרינן אטו מחובר מעיקרו ובריית' דמוכני דהשוחט במחובר לקרקע שחיטתו כשיר' דיעבד בצוואר בהמה למטה וסכין למעלה ולכתחלה לא שמא ידרוס וברייתא דבכל שוחטין בין תלוש ובין מחובר מצי אתיא ככ"ע בין ר' ובין רבנן או ר' בתלוש ולסוף חיברו או ר"ח ומחובר מעיקרו ושאני עופא דקליל ועיין מהרש"א ז"ל בשמעתין מ"ש אהא דר"פ בעופא דקליל יע"ש ומ"מ כדי דלא לאשוי מחלוקת מה דלא נזכר בגמרא מסתמא לא פליגי הנהו אמוראי אלא כפי הברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש ובין במחובר בין שהסכין למעלה ובין שהסכין למטה דרב זביד מוקי לצדדין משום דבהמה קתני לא ניחא ליה לומר בעופא ור"פ לא ניחא ליה בשינויא דלצדדין מש"ה מוקי בעופא דקליל ולא חש להא דתנן בהמה וכדכתיבנא ודע דמסוגיא זו מתבאר דצוואר למטה שרי לכתחלה אף במחובר באוקמתא דרב זביד וצוואר למעלה אף דיעבד אסור ועופא דקליל אף צוואר למעלה שרי במחובר כר"פ והיינו לר"ח אף במחובר לקרקע ולרבי דווקא במחובר לדבר תלוש הא מחובר לקרקע לכתחלה לא אטו מחובר מעיקרו והא דפריך לעיל מברייתא דבכל שוחטין בין תלוש ומחובר לר"ח דלא מכשיר אלא דיעבד.

קשיא אימא דהכל דיעבד כיון דאיכא הכל דיעבד כמו שהקשה מהרש"א ז"ל מברייתא דבכל שוחטין בין בצור וכאן לא שייך ב' תירוצים שלו יע"ש ואי דתני תלוש ובתלוש שוחט אף לכתחלה מנלן הא ל"מ לרב זביד דמוקי לצדדין צוואר למעלה בתלוש א"כ אימא דמש"ה לא שרי אלא דיעבד ולא לכתחלה ואף לר"פ דמוקי בעופא דקליל וקאי תרווייהו בין לתלוש ובין למחובר אכתי אימא בתלוש גופא וסכין למעלה וצוואר למטה כל שאין מוליך הסכין על הנשחט אלא הנשחט על החוד איכא חשש דרסה ולכתחלה לא ומנא ליה להקשות.

ואין לומר דקושית המקשן הוא לר"פ וקאי בין שהסכין למעלה ובין למטה אתרווייהו ולא לצדדין והשתא בתלוש גמור וסכין למעלה שרי לכתחלה אף שאין מוליך הסכין כ"א הנשחט דאל"כ מתני' דקתני צור וקנה ומטעם מחובר לא שרינן לכתחלה הא בתלוש גמור נמי אסור לכתחלה כל שאין מוליך הסכין אף שהסכין למעלה ומתני' מטעם מחובר קאתינן עלה דאל"כ מ"ש צור וקנה דנקיט אלא משום דהני דרך להיות מחוברין וכ"ת דאשמעינן בחולין לא בעינן כלי דמש"ה הוצרך למפרך מברייתא דבכל שוחטין בין בצור כו' דמ"מ לא הוה למיתני דיעבד בצור וקנה ולכתחלה לא במוליך צוואר הנשחט דמה ענין זה לזה אלא ש"מ דווקא מחובר הא דלכתחלה לא בסכין למעלה הא בתלוש גמור אף לכתחלה שרי אף שמוליך צוואר הנשחט כשהסכין למעלה ופריך שפיר

מבריייתא דבכל שוחטין בין בתלוש כו' בין שהסכין למעלה וקאי נמי אתלוש והא וודאי לכתחלה שרי וה"ה מחובר נמי ופריך אכתי תקשה הא לר"פ לא קשיא ולא מידי דאימא אה"נ דהכל לכתחלה ובעופא דקליל ומתני' בבהמה ואף סכין למעלה וצוואר למטה לכתחלה כיון שמעביר הבהמה ומתוך כובדה לא יוליך שפיר ושמא דרס ומש"ה דיעבד אין ובריייתא בעופא דקליל ומש"ה אף מחובר וצוואר למעלה שרי לכתחלה וכ"ש צוואר למטה ובהמה אף צוואר למטה לא כיון שמעביר הנשחט על הסכין ועיין מהרש"א ז"ל דמש"ה כ' דאוקמתא לעיל לרב זביד הוא דאזלא יע"ש ואם כן קשה מה שהקשינו כאן בסמוך דאימא הכל דיעבד והנה הש"ך ז"ל בסימן ו' ס"ק ד' כתב דאף נעצו בדבר תלוש (ר"ל דליכא גזיר' אטו מחובר) וצוואר למטה לכתחלה לא וגם מוכח בש"ס דתלוש גמור וצוואר למעלה דיעבד אין כו' וגם עוף יש ליזהר לכתחלה בצוואר למעלה יע"ש היטב.

וע' בפר"ח סי' הנ"ל שכ' אדרבה מוכח בגמרא דבכל הנך שרי לכתחלה וע' בתב"ש באורך. והי' נראה לומר דר"ז דאמר לצדדין תנן בין שהסכין למעלה ממחובר כו' אתלוש כו' ורש"י פי' ד"ה סכין דהא דאמר סכין מעלה ממחובר כלומ' אף ממחובר והדין עמו דכ"ש אתלוש קאי דכשר וכ"ש הוא.

אבל הש"ך פי' אהא דאמר ר"ז סכין למעלה מחובר דוקא אמר והוא דר"ז מוקי להך ברייתא בכל שוחטין בין תלוש ומחובר דיעבד דאיכא הכל דיעבד כברייתא פרקין וכמ"ש לעיל וניחא לאוקמי' הכי דתיהוי אליבא דהלכתא כר"י דתלוש ולבסוף חיברו דיעבד לא לכתחילה מההיא ברייתא דמוכני ומתני' נמי רבי היא ודיעבד ולא לכתחלה וא"ה הא דתני בין בתלוש ובין במחובר בברייתא ע"כ לצדדין ממש הוא דסכין למעלה וצוואר למטה קאי דוקא ממחובר דאילו אתלוש אף לכתחלה שרינן כה"ג בסכין למעלה וצוואר למטה כנראה מדברי הש"ך דסכין למעלה אף שמוליך הצוואר על החוד שרי מדכתב צוואר למעלה וסכין למטה דיעבד כו' וא"כ איך תני הני תרתי בהדדי דסכין למטה אף תלוש גמור אסור לכתחלה ובסכין למעלה אף שמוליך הנשחט על החוד שרי לכתחלה בתלוש גמור אלא ע"כ הא דסכין למעלה קאי ממחובר ודיעבד ולא לכתחלה וסכין למטה תלוש ודיעבד ולא לכתחלה וז"ש דמשמע בש"ס כל שהסכין למטה אף תלוש גמור אסור לכתחלה דאל"כ אכתי איך תני להו בהדדי דבתלוש שרי לכתחלה ובסכין למעלה במחובר דוקא דיעבד משום דרסה וכ"ש לרבי אטו מחובר מעיקרו ואי דכר"ח אתיא אה"נ כל שהסכין למעלה לכתחלה שרי במחובר וסכין למטה בתלוש א"כ אמאי אוקמייה סכין למעלה במחובר דוקא וכמ"ש הא כ"ש תלוש אלא ודאי כמ"ש.

ומש"ה בהך דינא דנעצו בדבר תלוש דכתב דיעבד לא לכתחלה בסכין למעלה וצוואר למטה לא כתב דכן מוכח בש"ס דאימא התם הטעם משום מחובר מעיקרו קאתינן עלה וכרבי אתיא ומש"ה דיעבד אין כו' אלא דהרב בהג"ה החמיר בזה דאף בדבר התלוש לגמרי אפשר דאסור מטעם דרסה זהו הנ"ל כפי דבריו ז"ל.

ומ"ש לאסור בעוף וסכין תלוש בידו וצוואר למעלה משום דמשמע ליה ז"ל דר"פ לא פליג עם ר"ז בזה דברייתא דיעבד הוא אלא דר"פ מוקי סכין למטה גם ממחובר בעופא דקליל ועיין ברבינו ירוחם שגם הוא ז"ל כתב דבצוואר בהמה למטה במחובר או שנעצו בדבר התלוש דיעבד אין לכתחלה לא הביאו התב"ש סימן ו' ס"ק ט' ואין להאריך:

ברש"י ד"ה סכין למטה וצואר בהמה למעלה אתלוש דאדם אוחוז הסכין בידו ובהמה תלויה למעלה ומוליך ומביא הסכין לידו עכ"ל משמע מדבריו דוקא כה"ג שבהמה קשורה ומוליך ומביא בסכין הא אין קשורה אפשר לכתחלה לא ואפשר דיעבד נמי אסור ככה"ג וע' בתבואת שור סי' הנ"ל ס"ק ט' ובי"ד אבאר שם: עוד אבאר לך דהא דאמרינן לעיל אלא הא דתנן בכל שוחטין ומוקי כר"א הוא דלא כאוקמתא דרב זביד וכבר ידעת שגם רבא חולק על אוקמתא דלעיל וכמ"ש הרשב"א ומלחמות ושאר פוסקים דאיהו מחלק בין בטלו ללא ביטלו ולעיל לא מחלק אלא בין מחובר לתלוש גם לעי סובר הכל לכתחלה והוא דלא כרב זביד כמ"ש כאן: בתוספות בד"ה תלוש ולבסוף חברו לענין שחיטה מאי כו' ואי לא ידע הני ברייתות מ"מ יש להוכיח ממתני' דאפילו מוקי מתני' במחובר מעיקרו ולכתחלה לא שמא ידרוס מ"מ יש להוכיח תלוש ולבסוף חברו יאסור מה"ט עכ"ל ר"ל דרבא דמיבעיא לי' משמע להו סתמא מיבעיא בין בטלו ובין לא בטלו לא כפי' הרשב"א ורא"ש ז"ל דא"כ הו"ל לומר תלוש ולבסוף חברו ובטלו מאי אלא ודאי רבא מסתם לי' סתומי ואף בלא בטלו מיבעיא לי' עד דפשיט לי' מברייתא דצור יוצא מן הכותל כו' ומוקי לי' לבסוף דאכתי מבעיא בבטלו מאי אבל רבא בין בטלו ובין לא בטלו מיבעיא לכתחלה ואהא קשיא להו נהי דלא ידע מברייתא דשוחט במוכני דפשיט ליה מיני' מקצת בלא בבטלו מיהת שרי מ"מ הו"ל למפשט ממתני' דע"כ רבי היא דאי ר"ח קשיא הך ברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש ובין במחובר דהוה לכתחלה כדפריך לעיל וע"כ ר"ח היא ומתני' רבי הוא ובתלוש ולסוף חיברו נפשטה איבעיא במקצת דבלא בטלו עכ"פ לרבי כשר.

או יאמר מדמשני שאני סכין דלא מבטל ליה ופירושי מפרש ולא אמר רישא בלא בטלו ולא פירושי מפרש ואשמעינן תרתי במחובר לקרקע אף דדרך לבטלו אפ"ה כיון שהוא לא בטלו כשר דיעבד וסכין אשמעינן אף שאין דרך לבטלו והכל יודעין וליכא למגזר שהרוא' אומר שביטלו אפ"ה לכתחלה לא משום דרסה אלא בעיא דרבא אף בלא בטלו שמא פסול דיעבד או שמא יאמרו הרוא' שבטלו ופסול לרבי תלוש ולבסוף חברו או גזירה בצור וקנה דדרך להיות מחוברים שמחובר מעיקרו הוא וסכין שהכל יודעין דלא בטלו הוא דשרי דיעבד אבל בשאר תלוש ולסוף חיברו מבעיא ליה דגזירה שיאמרו מחובר מעיקרו הוא ותדע דבעיא דרבא מדרבנן הוא דאל"כ מ"ש לענין ע"ז והכשר זרעים דהיה כתלוש אלא דסתם לחומרא וה"נ אית לן למיזל לחומרא כמ"ש הב"ח בק"א ועיין בדו"פ סי' הנ"ל יע"ש היטב וא"כ יש לפרש כמ"ש והוקשה להם שפיר דאי ידע מהנהו ברייתות א"כ תפשוט באמת בעיא דרבא ממתני' דע"כ אתיא כרבי וקתני צור וקנה תלוש ולסוף חברו שמעינן מיהא דבלא בטלו בצור וקנה שרי דיעבד ולא לכתחלה אמנם מ"ש א"נ לא ידע מהנהו ברייתות לא ידענא להולמו דאי לא ידע מבכל שוחטין בין בצור ובכל שוחטין בין במחובר כו' וברייתא דמוכני וידע וודאי פלוגתא דרבי ורבנן במחובר מעיקרו לרבי פסול ולר"ח כשר מיבעיא לי' שפיר תלוש וחברו לרבי איפסיל אי מן התורה או מדרבנן מיהת או דכשר דיעבד ומתני' צור וקנה אי כרבי ותלוש ולסוף חיברו כשר ואי פסול ע"כ כר"ח ומשום חשש דרסה לכתחלה לא וה"ה תלוש וחברו לדבר תלוש לכתחלה לא ולרבי תלוש ולסוף חברו פסול דיעבד והיינו בעיא דרבא.

ודוחק גדול לומר שמ"ש דלא ידע מהני ברייתא שפלוגתא דרבי ור"ח ג"כ לא שמיע ליה וכתבו שפיר דמתני' ע"כ מוכח דתלוש וחברו כשר דזה דוחק: בא"ד ומתניתין דמכשיר דיעבד כר"ח ולכתחלה לא שמא ידרוס וברייתא דמכשיר לכתחלה (ר"ל בריית' דבכל שוחטין בין תלוש ומחובר) בעופ' דקליל א"נ כר"ז עכ"ל בתחלה כתבו דשמא לרבי הוה כמחובר מעיקרו ומתני' ר"ח היא ובברייתא בעופא דקליל רצונם לומר דגם רבא סובר מימרא דרב ענן אמר שמואל צוואר בהמה למעלה אף דיעבד אסור ומאמר מוחלט הוא ולית בי' שום חולק ומתניתין סכין למעלה וצוואר למטה ואפ"ה לכתחלה לא כיון שאין מוליך ומביא הסכין שמחובר הוא אלא צוואר בהמה ומתוך כובדה חיישינן שיבא לידי דרסה וברייתא דבין חלוש ומחובר בעופא דקליל ומש"ה לכתחל' ואף בצוואר למעלה וכ"ש צוואר למטה דיעבד אין לכתחלה כ' ממתניתין והדר כתבו א"נ כר"ז לצדדין קתני וחולק רבא אמימרא דשמואל ומוקי מתני' במחובר וצוואר למעלה וסכין למטה ואפ"ה כשר דיעבד ועיין בתב"ש סימן ו' שכתב כה"ג יע"ש וראיתי שאין צורך לזה אלא אדרבה תי' שני הוא העיקר מדכתבו באחרונה ולכתחלה אמרו דמתניתין איירי בבהמה.

וע"כ בצוואר למטה דאי למעלה אף דיעבד פסול כמימרא דרב ענן אמר שמואל וברייתא דמכשיר לכתחלה בעופא דקליל וע"כ דיש לחלק בצוואר הנשחט למטה בין עוף לבהמה ואח"כ כתבו דלעולם בצוואר הנשחט למטה אין חילוק בין עוף לבהמה ואף בבהמה שרינן לכתחלה אלא דרבא מוקי למתני' ג"כ בעופא דקליל דהיינו וצוואר למעלה ובזה דיעבד כשר ובהמה אף דיעבד אסור כמימרא דשמואל ומתניתין בצוואר עוף למעלה ודיעבד ולא לכתחלה וזה מסכים עם מה שכתב הש"ך ז"ל בסיומן ו' ס"ק ח' ומיהו הוא ז"ל כתב אף שהסכין תלושה בידו ותו' סבירא להו בהך אוקמתא דווקא במחובר כמו צור וקנה הוא דיעבד ולא לכתחל' וברייתא דבכל שוחטין בין תלוש ומחובר כרב זביד דאמר לצדדין קתני רצה לומר סכין למעלה קאי אמחובר וסכין למטה קאי אתלוש אבל במחובר אף עוף דקליל וסכין למטה בצוואר למעלה דיעבד ולא לכתחלה שמא ידרוס ומה שנקטו בדבריהם כרב זביד ובצוואר למטה שרי אף לכתחלה בהמה לאו דווקא כמו לר"פ דמוקי לברייתא בעופא דקליל ובהמה דנקיט לאו דווקא הוא זהו הנראה לי בכוונת דבריהם ז"ל: בא"ד אבל קשה היאך בעי לאוקמי' כר"ח והא קתני ציפורן ופסול ציפורן הוה משום מחובר עכ"ל משום דפשיטא להו דר"ח אף מחובר מעיקרו מכשיר מדאמר ו' דכתיב אאופתא קאמר וכמ"ש לעיל ועיין בחדושי רשב"א ומכאן אתה רואה דבעיא דרבא הוא אף לפי האמת ולא נפשטה וברייתא דמוכני סכין דווקא ולא פרושי מפרש הא צור וקנה אסור אף דלא מבטל ליה ופסול אף דיעבד מדרבנן וקשיא להו שפיר דבאמת ע"כ מתני' רבי מדפסול ציפורן ואפ"ה צור וקנה דיעבד שפיר דמי וע"כ מוכח דסכין לאו דוקא ולא פרושי קמפרש לה: ודע עוד לפי מה דפשוט מברייתא דמוכני שיש חילוק בין בטלו ולא בטלו יש לפרש אוקמתא חדשה או רבי סובר לא בטלו ש"ד דיעבד דכולה ר' היא ומתניתין רבי היא ולא ביטלו ואף לכתחלה והא דנקיט דיעבד משום מגל יד כקושיית התוספות לעיל ד"ה אלא צור וקנה ואי דמה לו לשנות כל הפסולים יחד י"ל דנקיט דומיא דמגל יד שאין מבטל ליה עם נעוץ במחובר אף צור וקנה כן ומש"ה א"ש ברייתא דבכל שוחטין בין תלוש ומחובר וברייתא דמוכני קשיא ומיהו אי רבי סובר אף

בטלו ש"ד מצינו לומר דברייתא דמוכני בבטלו ואף סכין בבטלו ואשמעינן אף דליכא למיחש שיאמרו מחובר מעיקרו הוא אפ"ה לכתחלה לא ישחוט אטו מחובר מעיקרו ומתני' נמי בטלו מיירי וברייתא דבכל שוחטין בין בתלוש כו' מיירי בלא בטלו ושרי לכתחלה דכולי האי לא מחמרינן ועיין מהרש"א ז"ל במה שכתב בהא דר"פ בעופא דקליל יע"ש היטב ואין להאריך כאן ובי"ד אבאר עוד ועיין ב"ח בק"א: הכל שוחטין הכל בשחיטה אפילו עוף עכ"ל כתב הרשב"א ז"ל בחדושי קשיא והא בהדיא תנן בריש השוחט אחד בעוף ותי' דאי מהתם ה"א דרבנן קמ"ל הכא דדינו כבהמה עכ"ל ר"ל דפלוגתא דתנאי היא אי יש שחיטה לעוף מ"ה ומדרבנן ודאי צריך שחיטה וכן כתב רש"י להדיא דף כ"א וכ"ז יע"ש מש"ה תני הכל בשחיטה דהוה מן התורה כמו בבהמה: בפירש"י בד"ה מאן תנא כו' דהא תני לה רישא הכל לאתויי כל הני שראוין לשחוט כותי ומומר וטמא בחולין ובקצת נוסחאות יש ט"ס ונכרי וצ"ל ומומר והנה מה שלא הביא תרי לישני דרבינא מומחין אף שאין מוחזקין או מוחזקין אף שאין מומחין גם בריש פרק' במשנ' לא הביא הא דרבינ' ושם כתבנו דמשום דלית הלכת' כרבינא יע"ש משא"כ כאן דודאי הכל מצי לרבות מומחין או מוחזקין דרוב מצוין מומחין הן ושוחטין לכתחיל' לעיל לא מצי לאוקמי' הכי דקשי' ושחי' כשיר' משא"כ כאן ואדרב' כיון דלא מרבינן לה מהכל דרישא אית לן לרבוויי מסיפא הכל שוחטין מומחין אף שאין מוחזקין ולעולם שוחטין מוחזקין שאין מומחין או להיפך ואם נאמר דרש"י סובר דמומחין שאין מוחזקין או להיפך אין שוחטין לכתחלה כדעת בה"ע וכפי הב"י בסי' א' והא דנאדו מאוקמתא דרבינא משום וכולן א"ש דלעולם שוחטין משמע ליה ז"ל לכתחלה ואם נאמר כשיטת הגאונים דלכתחלה ע"ס שישאלנו אם הוא לפנינו נמי א"ש דלעולם שוחטין משמע בלא שום תיקון וכאן צריך לשואלו אבל מלשון רש"י ג' ע"ב שכתב רוב מצויין מומחין הלכך לא בעי למיבדקי' משמע או כפי' ר"י בעל התו' שהיא דעה שלישית דשוחטין וא"צ לשואלו או כבה"ע ועיין מהרש"א ז"ל וכבר הארכנו בזה לעיל.

והנה מ"ש דהא תני לעיל הכל לאתויי כל הני שראוין לשחוט משמע דמצינו לומר דלעולם שוחטין קאי אאדם דכל אדם ראוי לשחוט ואף דמשמע דקאי אזמן הא לפום סברא דהשתא מוקי הכל שוחטין הכל בשחיטה ולא חש לדקדק ביה אמנם מ"מ קשה מ"ש דכל הני שראוין לשחוט איתרבי מהכל דריש פירקן לא ידענא דא"כ איך באמת מתרץ רבא חזא לאתויי כותי וחדא מומר הרי דלא מרבינן מחד הכל כולן.

ויש לומר דה"ק דמהכל דרישא איתרבי כל הני ר"ל למאן דמוקי בכותי ולא בישראל מומר וטמא בחולין דלא סבירא ליה דרבא במומר וחולין עט"ק לאו כקודש דמי וכן למאן דמוקי במומר סובר כותים גרי אריות הן ורבא הוא דמסיק לקמן חזא כותי וחדא מומר כשמעתיא דרבא לשיטתיה לעיל ומש"ה כתב רש"י כן ולא כל הני כאחד אלא כמו שכתבנו: ובד"ה נאסר להן בשר תאוה כו' ואם היו שוחטין בלא קרבן היו ענושים כרת עכ"ל הנה מפירוש רש"י יראה דהא דכתיב ואל פתח א"מ לא הביאו קאי בין לקדשים ששוחט בחוץ או חולין שלא הקדישן וחייב כרת ועיין ברמב"ן פ' אחרי מות שהביא ברייתא השנוי' בויקרא רבה כדברי רש"י ז"ל וע' ברשב"א שהביא דברי הרמב"ן וג"כ הביא ברייתא דשמות רבה משמע ג"כ כרש"י ולפי זה הא דכתיב בשחוט חוץ חוקת עולם לדורותיכם לא קשיא למה לי מה"ת שלא יהא נוהג לדורות י"ל לר"י

דהכל היו בכלל ואל פתח א"מ לא הביאו ואף חולין וכיון שאח"כ הותר להם בשר תאוה ה"א ה"ה קדשים בחוץ דהותר כולו קמ"ל קרא דקדשים קיימי באיסור הראשון ולר"ע צ"ל דס"ד כיון דאיתרחקי ממשכן אח"כ הותר לשחוט בבמה לכך כתיב חוקת עולם לאסור בזמן דאיכא מקדש וכבר הי' אפשר לומר דמש"ה כתיב חוקת עולם לר' ישמעאל דס"ד במדבר הוא דנוהג דין זה דמלקות ואף דבהאי פרשה לא כתיב מלקות אפשר דר"י יליף מלאמור לאו אמור וא"כ ס"ד במדבר הוא דאיכא מלקות דליכא התראת ספק דא"נ ישאל על הקדישו והדר' לחולין נמי חייב מלקות על חולין לשיטת רש"י ז"ל דמ"ש מכרת משא"כ שהותר להם בשר תאוה ה"א דהתראת ספק הוא אי יש שאלה בחולין ולכך כתיב חוקת עולם לפי מ"ש התוס' בגיטין דף ל"ג ד"ה כל דמקדש אדעת' דרבנן מקדש שהקשו בנזיר שמא ישאל על נזירתו ותירץ דמוקמינן אחזקה כמו שהוא עתה וה"נ דכותי'.

ודע דבפ' ראה כ' אזהר' דהעלא' בקדשים חוץ אפ"ה דשחיטה אין נוהג בבית עולמים מה"ט שכתבנו ועוד אף אי הוה כתיב שם כשחיטה לא קשי' דבשעת מעשה אמר להם שיהא נוהג לדורות בתוס' ד"ה שבתחלה נאסר להם בשר תאוה כו' וקשה הא האי קרא לא איירי אלא בקרבן בהמה עכ"ל ר"ל דאי מקרא דואל פתח א"מ שנאסר להם בשר תאוה ולא מיתסר אלא מה שראוי להקריב ולא בעלי מומין וכ"ש חיה צבי ואיל ועוד דבהאי פרשה כתיב בהדיא אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה ואל פתח א"מ לא הביאו ועיין בחדושי רשב"א כאן: גמ' לעולם שוחטין ואוכלין מיבעי ליה לפירש"י בתחלה נאסר בשר תאוה מההוא קרא דפא"מ ואף לשחוט היה אסור וחייב כרת א"כ מאחר דאמר לעולם שוחטין פשיטא דאוכלין ג"כ ומה הוקשה לו שוחטין ואוכלין מיבעי משא"כ לתו' דלא נאסר כלל לשחוט אלא לאכול אסור פריך שפיר דעיקר הוה ליה לאשמעינן דאוכלין וי"ל מכל מקום פריך שפיר גם לשיטת רש"י דמ"מ הוה לאשמעינן תרווייהו לעולם שוחטין ואוכלין ומשני לי' כו': (דף יז ע"א) גמרא במאי קמפלגי והוקשה להם לתוספות דלמא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי אבל בהא דמוקי מתני' כר"ע א"נ ר"י סובר כר"ע מוקי כר"ע דאמר הכי בהדיא ולר"י לא שמעינן דאמר כן בהדיא וכהנה רבות בש"ס עיין פסחים בפכ"ש יע"ש כן: ע"ש גמרא אברי בשר נחירה שהכניסו עמהן לא"י עיין ברא"ש שפ"ה מה נ"מ יע"ש והנהגה בהא דאמר כי אישתרי שלל של כותים דידהו לא אישתרי אין להקשות אמאי לא מיבעיא בנטל בשר נחירה של עכו"ם בשבע שנים שכבשו והותר אח"כ אי שרי אי לאו וכן לתי' ראשון דאמר לאחר שכבשו משמע של ישראל נמי אישתרי א"כ אמאי לא מיבעיא ליה אליבא דכ"ע אם הותר אח"כ אי שרי לאחר שכבשו ואף לר"י דאמר בשר נחירה לא אישתרי כלל מ"מ איכ' למיבעיא אלא דז"א כיון שכבר נצטוו על השחיט' והתורה התירה בשבע שכבשו ודאי לאחר מכאן מה שנשאר אסור דלא התירה אלא בשעת מלחמה משא"כ אברי בשר נחירה שבשעה שנחרו היה היתר גמור ואח"כ נצטוו על השחיטה מיבעיא ליה אי הותר אח"כ או לא.

ומדאמר ואי בעית אימא שבע שכבשו כי אישתרי כו' תראה דלאו ודאי הוא דלא אישתרי של ישראל דלא מסתבר לומר דפליגי בהא תי' ראשון עם שני אלא דספיקי מספק' ליה דלמא כי אישתרי ולתי' ראשון לא ניחא ליה דמיבעיא באת"ל ולכך תי' דלאחר שכבשו

מיבעיא ליה תי' שני סובר דמיבעי' באת"ל כלל כותים אישתרי ולא ישראל מיבעיא ליה אברי בשר נחירה מהו ועיין מה שאכתוב בתוס' ד"ה כי אישתרי שלל של כותים: לשון הר"מ ז"ל בהלכות מלכים פ"ח ה"א חלוצי צבא כשיכנסו לגבול עכו"ם ולא ימצאו מה לאכול מותרים לאכול נבילות וטריפות וכתב הכ"מ היינו בלא שכיח קמיה היתרא יע"ש.

והנה יש להקשות ב' קושיות קושיא א' דלדידיה לא מקשה הגמרא מידי אילימא בשבע שכבשו השתא שלל של כותים אישתרי הא לא אישתרי אלא היכא דלא שכיח היתרא ואילו מבשר נחירה מיבעיא ליה אי היתר גמור הוא כיון שנשאר ממה שנחרו בהיתר. וקושיא שני' אמאי לא ביאר הר"מ ז"ל דחלוצי צבא לא אישתרי אלא שלל של כותים דידהו לא אישתרי כאיבעית אימא ולזה יש לומר דהא דמשני כי אישתרי שלל של כותים דידהו לא אישתרי היינו דלא הותר להם לנחור משלהם ומש"ה לא ביאר הר"מ ז"ל זה כיון דכתב דלא הותר להם אלא היכא דאין להם היתר בודאי אסור לנחור כיון דאפשר בהיתרא לשחוט ובזה נמי מתורץ קושיא ראשונה דהיינו הא דמשני כי אישתרי כלל של כותים דידהו לא אישתרי והיינו טעמא כיון דאפשר להם בהיתר לשחוט.

אלא דאכתי מאי מיבעיא לי' אברי בשר נחירה שהכניסו עמהן לארץ מהו כיון דכבר היה בידם קודם שבאו לארץ פשיטא דמותר אי לית להו היתרא למיכל בשבע שכבשו. ואפשר דה"נ משני דידהו לא אישתרי ואסור להם לנחור ומש"ה מיבעיא ליה באברי בשר נחירה אי שרי אף ביש להם בשר כשר כיון שהיה להם משע' שמותר לנחור: ובתוספות ד"ה כי אישתרי שלל של כותים כו' אלא במה שנחרו במדבר עכ"ל משום דיש גירסא כי אישתרי שלל כותים דידהו לא אישתרי א"ד ל"ש משמ' דאיבעי' הו' אי אישתר' שלל של יש' א"כ לא הוה למיבעי אב' בשר נחירה שהכניסו עמהן אלא בשר דידהו בז' שכבשו ונטרפו או נחרו אי מותר ומ"ש התוס' דלמא שלל של כותים אישתרי ולא דידהו ולכך אסור להם לנחור כו' לא ידענא מאי האי שכתבו דלמא שלל כותים דמשמע באת"ל מיבעי' ליה את"ל דידהו לא אישתרי איברי בשר נחירה שהכניסו עמהן לארץ אי שרי בשבע שכבשו או לאו כו' ואמאי לא פירשו דפשיטא ליה לתלמודא דידהו לא אישתרי ודוחק לומר דמלת דלמא קאי דמש"ה מיבעיא ליה כו' ועיין מ"ש בגמרא.

ומ"ש התוספות דאסור להם לנחור יראה לכאורה כדברי הר"מ ז"ל דלנחור אסור כיון דאפשר בהיתר ע"י שחיטה משא"כ בנטרפה להם איזה דבר שרי בז' שכבשו אף דידהו וזכוכי' וקרומית של קנה ואיצטריך לרבות הני דלא תימא ויקח המאכלת דכתיב באברהם מיני' ילפינן מחובר ה"ה כלי דבעינן קמ"ל דווקא קדשים בעינן כלי דשאר עבודות נמי בעינן כלי ועיין לעיל תוספות ד"ה מניין.

ומהרש"ל ז"ל שכתב לעיל דצור וקנה פשיטא דלכתחלה כו' לא ידענא הא ה"א דבעינן כלי כמ"ש כאן ומ"ש רבא בכל שוחטין לאתויי צור וקנה וזכוכי' קנה מיירי בסימונא דאגמא דאי שאר קנים ודאי לכתחלה לא ומיהו מתני' איכא למימר דלא מרבי אלא חד מהנך ומש"ה הוצרך לעיל לאתויי ברייתא דבכל שוחטין בין בצור דמתני' איכא למימר דלא מרבי אלא קנה וקנה אקנה לא קשיא כמ"ש.

והנה לרב אשי דמוקי למתני' דריש פרקין במומר לתאבון ולא מוקי כאביי ורבא דסבר כותים גרי אריות הן גם כרבה בר עולא לא מוקי דחולין עט"ק לאו כקודש דמי וכתרי לישני דרבינא אין סובר מדלא מוקי מתני' הכי א"כ לדידי' קשיא שנית הכל שוחטין מאי מרבי ביה אבל למש"ל ברש"י ד"ה מאן תנא יע"ש מ"ש דמוקי לה במומחין אף שאין מוחזקין וכן להיפך וקמייטא לא מצי לאוקמ' בהכי דשחיטתן כשירה הוה קשיא לי' משא"כ כאן דלא תנן אלא הכל שוחטין לחודי' ויש לראו' בשמעת' דערכין דאמר תרי הכל שוחטין חדא לאתויי כותי וחדא מומר וכבר גזרו על הכותים להיותן גוים גמורים ואמאי לא אליבא דהלכת' וכמ"ש כאן קמייטא מומר והא לאתויי מומחין כיון דלא תנן ושחיטתן כשירה ולפי מה שכתב הרא"ש לגאונים א"ש: כתב הים של שלמה בסי' ל"ו לפי פי' הרא"ש דאיבעיא דר' ירמיה באברי בשר נחירה היכא דנודר ומתפיס בקרבן דהוה ספיקא דאורייתא ולחומר.

אבל היכא שנדר סתם הריני נודר דהוה דרבנן ספק דרבנן להקל. ואני תמה על עצמי הא נודר הוה דבר שיש לו מתירין כמו שמבואר בי"ד סי' ק"ג סעיף מ"ד בהג"ה יע"ש באורך דאפשר לשאל על נדרו ובדבר שיל"מ קיימ' לן דאפי' ספק דבריהם אסור כמבואר שם סעיף א' והוא מבואר בריש ביצה דספיקא אסורה ואיך כתב דהוה דרבנן וספיקו להקל והא אף שאוסר על עצמו לעולם אפשר לשאול על נדרו וספיקו להחמיר אם לא שסובר דנדרים לא הוה דשיל"מ כיון שאין המתיר עתיד לבוא לאחר זמן אלא דמירושלמי דנדרים לא מוכח ק דאמר עבוד לון נדרים כדשיל"מ יע"ש בפ' אין בין המודר לי שם באורך אלמא שאין המתיר עתיד לבוא בודאי אפ"ה חשיב דשיל"מ ואין להאריך כאן ובחדושינו לי"ד סי' ק"ב אבאר ועיין בפר"ח סי' ק"ב וק"י ס"ח מה שכתב לענין דשיל"מ יע"ש: ע"ש אבוא דשמואל פגם ושדר כו' ופירש"י כן עשה פעמים ושלש יראה לפרש ע"ד שאמר רבא לקמן ג' מדות בסכין אוגרת ומסוכ' ועולה ויורד ושלחו ליה כמגירה פסול בכל ענין אף בהולכה לחוד או הבאה לחוד מה שאין כן במסוכסכות א' דכשר בהולכה לחוד לפירוש רש"י והוא דקיימא ארישא דסכינא ולרי"ף אף באמצע הסכין נמי כשר בהולכה כשאחורי העוקץ לצד הראש ולהיפך בהובאה לחוד כמו שיתבאר לקמן בסמוך ע"ב אי"ה יע"ש: (ע"ב) גמרא ת"ר סכין שאין בה אלא פגימה אחת אוגרת פסולה מסוכסכות כשירה והרבה תידון כמגירה כו' עכ"ל מפני שיש כאן פירושים רבים לכן ראיתי לבארם: הפי' הא' הוא פי' רש"י ורא"ש ז"ל והוא דמסוכס' דכאן שהיה לסכין ב' עוקצין והושחזו א' במשחזות ונשאר א' זקף וסוכרים דעוקץ כזה כיון שהוא זקוף קורע אף דרך ירידה ומ"ש בברייתא מסוכס' כשירה ה"פ סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגורה הוא אף מסוכס' ומה שאמר כמגירה ולא פסולה לכונה מיוחדת אמר כן דהוה כמגירה ונבילה ודאית אף בכולן מסוכס' ולא תאמר אסורה באכילה ולא נבילה כמו מגל קציר לב"ה מטהרין מידי נבילה ובאכילה אסור גזירה הולכה אטו הובאה (רצה לומר דגזרינן שמא ישוב ידו מעט לאחר הולכה וכמו שאבאר לקמן) קמ"ל דשאני מגל קציר שראשי' כפופין מאוד ובדרך הולכה אין קורעין ומש"ה תטהר מידי נבילה משא"כ מסוכס' האמור כאן הוא על צורה אחרת שהעוקץ זקוף ודאי קורע דרך ירידה ג"כ הוה נבילה ואף בא' מהן אם עומד באמצע הסכין וה"ק פגימות הרבה א"א שתהי' כשירה משא"כ באחת מהן פעמי' כשר כשעומד בראש הסכין כו'

והרבה פגימות א"א בשום פנים דכשר דאחת מהן וודאי באמצע או כמ"ש מהרש"א ז"ל דקמ"ל מורשא קמא מחליש עור ובשר והא דפשיטא ליה לרש"י דמורשא אף דרך ירידה בוזע הוא מדאמר סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה וע"כ במסוכס' ומדלא חילק בין הוליך ולא הביא ואחוריהן לצד הראש כשר משמע בכל ענין פסול ותידון כמגירה הכי משמע מה מגירה בין בהולכה ובין בהובאה פסול אף מסוכס' הרבה כן ואחת כשירה כד קיימא ארישא דסכינא ואין חילוק בין אחורי עוקץ לצד הראש או לאו והוליך ולא הביא או לצד הקתא והביא ולא הוליך ואם פגימת המסוכ' לצד הקתא אצל הקתא ממש וזקוף הפגימה והוליך ולא הביא הוה נבילה שדרך ירידה קורע ובוזע בסי' ואם הוא כפוף מאוד כמו מגל קציר אסורה, באכילה ולא נבילה חיישינן שמא השיב ידו מעט ולא אדעתיה ולא נבילה.

ומ"ש רש"י לקמן בד"ה אבל באכילה גזירה הולכה אטו הובאה היינו ג"כ חיישינן שמא השיב ידו מעט דאי לאו הכי א"כ אמאי דקיימא עוקץ אסיפא דסכינא או ארישא דסכינא כשר ולא גזרינן הולכה אטו הובאה אלא כמו שכתב כאן ויש עוד פירוש אחר עפ"י שיטת רש"י ז"ל. הביאו הר"ן ז"ל בחמש שיטות בחדושו לחולין וז"ל דמחליש ובוזע בסי' גופא קאמר ואף בשוחט בסימני' גרידי כל שלא קדם חורפא או מורשא אין כח בעוקץ אחד לקרוע הסי' יע"ש והוא ג"כ עפ"י שיטת רש"י כאן ועיין בחדושי רשב"א בשמעתין.

ולפי הנך ב' פירושים לשיטת רש"י הא דאמר ל"ק כאן שהוליך ולא הביא ובדקיימא נמי ארישא דסכינא ותרוייהו בעינן דבאמצע בכל ענין פסול דאף דרך ירידה בוזע ומש"ה כי פריך סוף סוף כי אזלא כו' ולא אמר אלא משום דלא הזר מתירוצ' קמא ונמצא לפי זה במסוכסכו' הרבה אף שהוליך ולא הביא הוה נבילה וודאית ואף שאחורי עוקציהן לצד הראש ואחת נמי נבילה באמצע סכין וברישא כשר בהוליך ולא הביא ובסיפא בהביא ולא הוליך.

ואם ראשי' כפופי' עד מאוד ע"ד תמונת מגל יד אחת אף באמצע כשירה בהוליך ולא הביא וכן להיפך ואם הרבה אסור באכילה ולא נבילה וזה מתבאר ממ"ש לקמן השוחט במגל קציר לב"ה אסורה באכילה לא נבילה. ויש להסתפק פגימה אחת כפופה כעין מגל קציר ועומדת ממש אצל הקתא ושחט בהולכה לחוד אי כשר ולקמן משמע דאסור באכילה דחד טעמא הוא שמא השיב ידו מעט או אפשר דע"כ לא גזרינן התם אלא במגל קציר שכל המגל מלא פגימות ואף שיש לשחוט בהולכה לחוד רצוני לומר שיש שיעור שחיטה בחדא הולכה מ"מ חיישינן שמא באמצע הסכין ישכח ויביא קודם שישחט הרוב ומש"ה לא קשיא נמי מהא דקיימא ארישא דסכינא דמיירי שיש שיעור שחיטה בהולכה לחוד וליכא למיחש למידי.

ולשיטה זו הו"מ לשנויי אהא דרבא ל"ק הא דקיימא ארישא דסכינא והא באמצע והוא קושיות התוספות ד"ה כאן שהוליך כו' ותרוייהו בהוליך: הפירוש הב' הוא שיטת הרי"ף ז"ל וכפי מה שהבין הרא"ש בדבריו דגם הרי"ף ז"ל מודה דתמונת מסוכס' הוא שהיו לה שני עוקצין זקופין והוחלק הא' במשחזת אלא שסובר דרך ירידה אין בוזע

עוקץ ופריך חורפא מחליש ומורשא בזע דקאי ארישא דסכינא ר"ל אחורי עוקץ לצד הראש והוליך ולא הביא.

ומש"ה לא הביא הרי"ף דקאי ארישא אלא אף באמצע הסכין ואחוריו לצד הראש כשר שאין קורע דרך ירידה אלא שהראש בעצמו הקשה עליו דאמאי השמיט כשאחורי העוקץ לצד הראש שזהו הפי' האמור דקאי ארישא דסכינא. ומיהו הא לא קשיא לפירוש דאמאי מסוכס' הרבה תידון כמגירה דהוה נבילה ובמגל קציר אסור באכילה לזה י"ל דלאו לגמרי מדמה לה למגירה אלא לענין איסור אכילה לחוד וכמו שצ"ל לשיטת הר"ן אליב' דרי"ף כמו שאבאר לקמן אי"ה אבל אין לומר סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה באחורי העוקץ לצד הקתא ואחת כשר אריש' דסכינא והרי"ף ז"ל דכתב בכל ענין כשר מיירי באחורי העוקץ לראש כו' דא"כ אמאי לא הביא בהלכותיו דאריש' דסכינא אף באחורי עוקץ לצד הקתא כשר כו' אלא ודאי לדידי' אין חילוק בעוקץ לצד הקתא בכל ענין פסול ואף בקיימא ארישא דסכינא ובאחוריו לצד הראש כשר אף באמצע הסכין והוליך ולא הביא.

או יאמר דשאני מגל קציר כמו שכתב הרשב"א כאן דמסוכות הרבה ושוכבין זע"ז ואף אם ישיב ידו מעט אפשר שלא יקרע הסי' הלכך די לאסור באכילה יע"ש. ולפי זה א"ש במסוכס' שעוקץ זקוף הוא ודאי בהרבה פגימות הוה נבילה דא"א שלא השיב ידו מעט וקורע בפגעו בו דרך זקיפה ומש"ה תידון כמגירה או מדרבנן שמא השיב ידו מעט.

והנה לפי הרא"ש אליבא דרי"ף תפול קושית מהרש"א ז"ל אמאי מכשיר בעומדת אצל הקתא ולא חיישינן שמא השיב ידו מעט וליהוי נביל' ועל הברייתא ל"ק דאפשר דבהרבה השוו אותה למגל קציר אף שאין עומדין אצל הקתא משא"כ לרי"ף דמסתם לה סתומי באחת כשירה אף אצל הקתא קשה שפיר וגם לפי שיטה זו הו"מ לשנויי ל"ק הא דקיימא אחורי עוקץ לצד הראש והא דקיימא לצד הקתא ותרואייהו בהוליך ולא הביא.

ולפי שיטת רש"י ז"ל יש להקשות הא דאמר רבא שלש מדות כו' ואמאי לא אמר ד' מדות אוגרת ומסוכס' דומיא דאוגרית שעוקץ זקוף ומורשא אחת כעין מגל קציר עולה ויורד אוגרת בכל ענין פסול מסוכס' ארישא ממש כשר ובאמצע בכל ענין פסול ומורשא כעין מגל קציר אף באמצע הוליך ולא הביא כשרומגל קציר שאני דמתוך שפגימותי' מרובות אצל הקתא חיישינן שמא השיב ידו מעט ועולה ויורד ודוחק לומר כל שאין עומדת בראשו ממש תו גזרינן הולכה אטו הובאה דזה לא ניתן להאמר כלל ועוד דמ"מ הוה ד' מדות דמסוכס' הוה נבילה ומורשא כעין מגל קציר באמצע אסורה באכילה ולא נבילה ולשיטת הרא"ש אליבא דרי"ף א"ש דליכא כ"א ג' מדות בסכין דבמסוכס' באמצע הסכין כשר כשהוליך ולא הביא ואין חילוק בינה לבין פגימ' של מגל קציר ומ"ש מהרש"א להרי"ף אמאי כשר בעומד אצל הקתא ממש אפשר אה"נ כמו מגל קציר ומה שלא כתב דוקא באמצע הסכין סמך אמה שהביא שם השוחט במגל קציר כו' ומה שאמרו בברייתא שיש בה פגימות הרבה כבר כתבנו דאפשר בהרבה פגימות אף שאין עומדין אצל הקתא ממש אסור דדומה למגל קציר ואסור ויש לעיין בזה: הפירוש הג' הוא פי' הר"ן אליבא דרי"ף דמסוכס' כו' מרוח אחת ודומה ממש למגל קציר שפגימותי' כפופים מאוד ותידון כמגירה לאו דוקא אלא אסורה באכילה ולא נבילה כמו מגל קציר לקמן

דב"ה מטהר מידי נבילה ואסור באכילה שמא השיב ידו מעט ואפשר אף באין עומדין סמוך אצל הקת' ממש כמ"ש בסמוך וא' כשירה דאמצע לא אצל הקתא ואפשר עוד דמחמיר במסוכס' בעוקץ זקיף אף דקיימא ארישא דסכינא ממש אסור דעוקץ קורע דרך ירידה ואף כשיתחיל לשחוט היה עור ובשר שלם גזירה שמא ישחוט בסימנים גרידי דמורשא קורע דרך ירידה או דבפעם אחת קורע העור ובשר והסימנים.

ולפי זה א"ש דשלש מדות בסכין דאם עוקץ זקיף הוה כמו מגירה ואוגרת בין דקיימא ארישא ובין באמצע והוליד ולא הביא פסול כו' ונבילה נמי הוה אלא בפירושא דשמעתא יש שני פירושים הפי' הא' הוא פי' הר"ן ז"ל בחדושיו לחולין וגם בביאורו לרי"ף קיצר וכתב ועיין בחדושי ועיינתי בחדושיו וז"ל ולפיכך פירש לפי דרכו ז"ל (ר"ל לפי דרך הרי"ף ז"ל) שהמסוכס' הוא פגימה כפופה עד מאוד ומעיקרא הוה משמע ליה אף בשוחט כדרך שהפגימה פוגמת הסי' ומש"ה פריך לה חורפא מחליש ומורשא בזע ומשני ארישא דסכינא וכל שלא קדם חורפא אין בו כח לקרוע ופריך סוף סוף כי אתיא בזע ומשני שהוליד ולא הביא ולא צריכנא לומר דארישא דסכינא כו' כיון שכפופה והיינו דמשני ל"ק כאן שהוליד כו' ולא הזכיר כלל ארישא דסכינא כו' והרשב"א הקשה דא"כ אמאי לא אמר אלא ולי יש ליישב דלא הדר ביה מהאי דינא דכל שלא קדם חורפא אין כח במורשא אחת לקרוע ואף ששוחט בדרך שהפגימה פוגעת בסכין.

ומסוכס' הרבה אסור חיישינן שמא השיב ידו מעט כמו במגל קציר עכ"ל יע"ש היטב העתקתיו כולו מפני שאין הספר ההוא לע"ע ביד כל. והנה פירוש דבריו כך הוא דבתחלה עלה על דעת המקשן דאחת כשירה אף ששוחט בה בדרך שהפגימה פוגעת בסימן דהיינו שאחורי עוקץ לצד הראש והביא או להיפך ומשני דקיימא ארישא דסכינא וכל שלא קדם לו חורפא דסכינא אין כח במורשא לקרוע הסי' כמו שפי' לשיטת רש"י הבאתיו לעיל בסמוך.

ולפי זה הפ' הברייתא סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה כששוחט בדרך שהפגימה פוגעת בסי' דעוקץ קמא מחליש הסי' והשני בזע וה"ה אחת באמצע הסכין ויתפרש כמ"ש למעלה או כמו שכתב מהרש"א לפי' רש"י ואחת כשר ופריך סוף סוף כי אתא מחלשא וכי אתא בזע היינו לומר דמכשיר בין שאחורי עוקץ לצד הראש או לצד הקתא והיינו דקשיא ליה כשאחוריו לצד הראש כי אזלא מחלשא כי אתא בזע ומשני שלא הביא וכיון דאתינן להכי שלא כשר אלא בהוליד לחוד מצינו לומר דברייתא לאו בכל גוונא מיירי אלא באחוריו לצד הראש וכפיפה והוליד ולא הביא דכשר אמנם מ"ש על הרשב"א דמש"ה לא אמר אלא דלא הדר מהאי דינא שלא קדם חורפא או מורשא אין כח בעוקץ א' לקרוע הסימן קשה א"כ הדרא קושיא לדוכתין אמאי לא הביא הרי"ף ז"ל בהלכותיו הך דינא בקיימא ארישא דסכינא דכשר אף ששוחט בה בדרך שפוגם בסי' אם אחורי העוקץ לצד הקתא והוליד או להיפך או בעוקץ זקוף דאף דרך ירידה קורע אפ"ה כל שלא קדם חורפא או מורשא אין כח לקרוע וזה לשון הרשב"א בחדושיו הכי פירוש ה"נ חורפא מחליש ומורשא בזע היינו כשהוליד והביא ומשני כשהוליד ולא הביא בתחלה אמר דקאי ארישא דסכינא ממש וליכא חורפא ופריך סוף סוף כי אתא בזע (ר"ל והיא קושי' ראשונה) ומשני שהוליד ולא הביא והדר ביה ממה

דהוא אמר דקאי אריש' דסכינא והקש' דהול"ל אלא יע"ש והיינו כמ"ש וממה שכתב הרשב"א תבין כי פירושו בדברי רי"ף ז"ל אינו כמו שפ"י הר"ן ז"ל בחדושו דאלו לר"ן כי פריך חורפא מחליש היינו דסתמא קתני מסוכ' אחת כשירה ואף ששוחט בדרך שהפגימה פוגעת בסי' ומשני דקאי ארישא דסכינא ופריך סוף סוף ואיך תני סתמא והא פסול בהוליד והביא מפני עוקץ נגד הקתא ומשני דברייתא לאו בכל ענין מיירי אלא בהוליד ולא הביא והשתא דאתי' להכי אף באמצע ואחוריו לצד הראש והוליד ולא הביא כשר ולרשב"א פ"י אחר וכמו שהתבאר לך.

ולבסוף העלה הרשב"א שפ"י הרא"ש ז"ל כפי הרי"ף יע"ש ובי"ד סי' ו' וסי' י"ח אבאר באורך מזה בעזה"י לבאר שיטת כל א' וא': גמ' אמר רב חסדא מניין לבדיקת סכין מ"ה פשיט' כיון דכי נקיב טריפה עכ"ל עיין ש"ך סימן י"ח ס"ק ה' על מ"ש פרישה דהטעם דצריך בדיקה שנאמר ושחטתם בזה ואכלתם כו' והקשה עליו יע"ש ובחדושו לי"ד סי' ב' וי"ח אבאר בזה: (שייך לסוגיא הקודמת לעיל).

הפירוש הד' הוא פירוש בה"ע לפרש הברייתא דסכין שיש בה פגימות הרבה ולפי שאין ספר בעל העיטור בידי לכן אכתוב בקיצור כי הוא ז"ל סובר דסכין שיש בה מסוכס' הרבה כשר בהוליד ולא הביא והביאו הטור בסימן י"ח ולפי דבריו נתקשו המפרשים הרבה בפ"י הברייתא. והנה יש לראות ולתריך עוד קושיא אחת מה שיש בדבריו מה שלא הקשו הב"י והפרישה כי קשה אמאי במסוכס' הרבה כשר באכילה ולא אסור כמו מגל קציר דאסור באכילה מיהת לב"ה ואף אם יצויר מסוכס' כפ"י הר"ן ז"ל אליבא דרי"ף יקש' זאת מ"ש ממגל קציר שוב ראי' בר"ן ז"ל אהא מתני' דהשוחט במגל קציר שכ' ואי' מ"ד דוק' מגל קציר שהו' כלי שצורתו כך חיישי' שמא ירגיל עצמו לשחוט כך משא"כ סכין שיש פגימות הרבה כשר דיעבד יע"ש וזה מסכים עם פ"י בה"ע דבמגל קציר שהוא כלו עשוי כך חיישינן שירגיל עצמו בכך משא"כ סכין שנפגם ופגימות כעין מגל קציר בהוליד ולא הביא כשר דיעבד ובזה הותר הספק הזה.

אמנם הם הקשו דא"כ ברייתא ע"כ איירי באוגרת ומאי איריא הרבה אפילו אחת נמי ובשלמא לרש"י מפרש כמ"ש מהרש"א ז"ל דאיירי במסוכסכת הרבה ואין רבותא שישמענין אחת באמצע הסכין וחורפא מחליש ואשמעינן דעוקץ מחליש משא"כ לעיטור וודאי קשה מאי איריא הרבה אפי' אחת וקיימא ארישא דסכינא דקמא מחליש ושני בזע.

והנה יש לי ליישב דבריו ולומר דבה"ע סובר כל שלא קדם חורפא או עוקץ אין כח בעוקץ אחד לקרוע הסימן כמ"ש הר"ן ז"ל בחדושו דמורשא קמא מחליש הסימן ומורשא בתרא בזע לא כפ"י רש"י מחליש עור ובשר ונאמר דכל ששוחט בהמה שלא נקרע עור ובשר שעליה ושלמה הוא אף באוגרת והיא אחת וקיימא ארישא דסכינא כשיר' לפי שמורשא קמא מחליש עור ובשר והשני מחליש הסי' ואין בו כח לקרוע וכפי מ"ש הר"ן בחמש שיטות יע"ש היטב והעתקתיו לעיל ובקיימא באמצע הסכין פסול' דחורפא מחליש לעור ובשר ומורשא קמא מחליש לסימן ושני בזע ובהרבה אוגרת נמי פסולה בכל ענין דמורשא קמא מחליש לעור ובשר ואח"כ אחרות קורעין לסימן כו' ואי קשיא כיון דבפגימות הרבה א"א שיהיו כולן ארישא דסכינא א"כ מאי איריא הרבה אפי'

אחת באמצע אוגרת פסולה י"ל כמ"ש רש"י ז"ל וכפי מה שפי' מהרש"א דבריו דאין זה רבותא ואשמעינן דעוקץ מחליש ה"ה לבה"ע נאמר כן.

ולפי זה ה"פ דברייתא סכין שיש פגימות הרבה ולא דווקא הרבה אלא שני פגימות ועיין דרישה סימן י"ח יע"ש פסולה לפי ששני מורשת הראשונה מחלישין לעור ובשר וחדא משנים קורע לסימן. ומסוכסכת כשירה ופריך מ"ש אוגרת דמורשא קמא מחליש והב' בזע וע"כ דאיירי באמצע הסכין דחורפא מחליש לעור ובשר ועוקץ מחליש לסי' והב' בזע לסי' מסוכס' נמי חורפא מחליש לעור ובשר וגם לסימן כיון שעבר שיעור מה מהסכין קודם מהפגימה מחליש גם לסימן ומורשא בזע משני דקאי ארישא דסכינא ירצה בזה דאחורי עוקץ לצד הראש ונהי דמחליש דרך ירידה כי מוסכם לכל הפי' הוא מהא דאמר מ"ש אוגרת דמורשא קמא מחליש והיינו אף דרך ירידה וע' בי"ד סי' י"ח ובר"ן וברשב"א יע"ש מ"מ אין קורע דרך ירידה ומש"ה מסוכסכת אחת כשירה בהוליד ולא הביא ואחוריו לצד הראש ואין להקשות מאי ארייא א' אפי' הרבה נמי כשירה לדעת בה"ע שאין קורא דרך ירידה י"ל דאה"נ ואידי דאמר משום אוגרת א' פסולה מש"ה אמר מסוכה כשירה ואה"נ דהרבה כה"ג כשר בדקיימא ארישא דסכינא ופריך ס"ס כי אזלא בזע ומשני שהוליד ולא הביא ולפ"ז הפ' ברייתא סכין שיש בה הרבה אוגרת תדין כמגירה משא"כ אחת אם עומדת ברישא ממש דכל שלא קדם לו אלא מורשא קמא לקרוע העור ובשר אין כח במורשא א' לקרוע הסי' ואם עומדת באמצע חורפא מחליש לעור ובשר ומורשא קמא לסי' ושני בזע ומסוכסכת באחוריו לצד הראש כשר אף באמצע הסכין כנ"ל פי' דברי בה"ע ומה שהקשינו מ"ש ממגל קציר דאסור באכילה מיהת יש לנו עודלומד דהתם חיישינן שמא השיב ידו מעט ומיד פוגע הפגימה בסימן משא"כ בסכין שיש בה פגימות הרבה ואין כלין עד סמוך לקתא ממש דא"נ השיב ידו מעט עדיין לא בא אל פגימה שרי באכילה וע' במהרש"א בשמעתין אבל שיטת הרי"ף דאם יש הרבה פגימות אף שאין כלין עד הקתא עשאוהו כמגל קציר ואסור באכילה ושאין בה אלא פגימה א' ועומדת אצל הקתא ואחורי עוקץ לצד הראש נמי אסור באכילה דחיישינן שמא השיב ידו מעט כי כן דרך האדם ששוחט בהולכה לחוד להשיב ידו מעט ומש"ה אסור באכילה או דיש לחלק ולומר דוקא פגימות הרבה אף שהן נמוכות מאד ואף שישב ידו מעט אפשר שלא יפגע הסימן בפגימה כמ"ש הרשב"א בחדושו מ"מ בהרבה חיישינן ואסור באכילה דיעבד במגל קציר וכדומה יעוין שם היטב: ודע דהט"ז בסי' י"ח תירץ דבסכין שיש פגימות הרבה תידון כמגירה אף בשחט באותו צד שאין בה פגימות יע"ש ולדידיה א"ש הא דאמר ושאין בה אלא פגימה אחת אוגרת פסולה מסוכסכת כשירות דאין להקשות מאי ארייא אחת אפי' הרבה מסוכסכות כשירה דיש לומר דמיירי אחורי עוקץ לצד הקתא ופני העוקץ לצד הראש קאי ומש"ה באחת כשר ובהרבה וודאי דפסולה ובה"ע מכשיר בעומדין דרך מגל קציר פניהם לצד הקתא דרך ירידה אין קורע כו' ופריך מסוכס' נמי בדקיימא פניהם לצד הראש תאסור ומשני דקיימא ארישא דסכינא ממש וכפירש"י ז"ל והוליד ולא הביא ומש"ה באחת כשר ובהרבה פסולה וכדכתיבנא כשעומדין פניהם לצד הראש ובה"ע לא הכשיר אלא כשעומדין אחוריהן לצד הראש דומיא דמגל קציר וכבר כתבנו פי' אחר בדברי בה"ע ולדידן הא דאמר מסוכס' כשירה ה"ה הרבה כה"ג בקיימא אחורי לצד הראש זהו מה שנ"ל: גמרא

אמר רב חסדא מניין לבדיקת סכין מה"ת היינו מנלן דבעי בדיקה כלל ופריך פשיטא כיון דכי נקיב טריפה ועיקור דסכין פגומה מחמשה ה"ש הוא פשיטא דבעיא בדיקה ואי דפריך מניין דקודם שחיטה בעי בדיקה ולא סגי בבדיקה שלאחר השחיטה זה היה פשוט לו דלאו מן התורה הוא אלא מדרבנן גזירה דלמא ישכח לבודקו אחר שחיטה כמ"ש הרשב"א ז"ל בחדושו ועיין ש"ך סי' ב' ס"ק י' ובסימן י"ח ס"ק ה' אלא לחכם קאמרינן ופריך והא לא אמרו אלא מדרבנן אבל לפי' הפרישה בסימן י"ח ס"ק ח' שכתב דמהא דשמואל ילפינן בדיקה שקודם השחיטה נהי דבדרך אסמכתא ילפינן לה אמאי משני לחכם קאמרינן ולא משני בדיקה גופא קודם השחיטה ילפינן מהא ובי"ד אבאר מזה עוד יע"ש: ע"ש במערבא בדקי להו בשימשא עיין ברא"ש ובי"ד סימן י"ח דכל פגימה שאין בה כדי חגירת ציפורן אינה פגימה והני דבדקו בשימשא ובמיא משום דהיה להם דבר קל לבדוק וכמ"ש הר"ן או דחומרא הוא דנהגו בעצמן דאי דפליגי אהא דאמרינן כדי חגירת הציפורן וסברו פגימה כ"ש פוסלת מאי פריך ואידך אמאי לא חשיב פגימת הסכין אימא דאית ליה בכ"ש טריפה אלא משמע דכולהו סבירא כך שוב מצאתי ברשב"א וריטב"א דה"ק אמאי לא חשיב פגימת סכין ולימא בכ"ש ומיהו לפי מ"ש התוספות בד"ה פגימת אוזן בבכור דהא דלא תני פגימת המזבח כו' דבהדיא כתיב אבנים שלימות יע"ש והשתא אכתי אמאי לא תני ד' פגימות הן ג' חגירת הציפורן ואחד טפח או כזית דהוא ודאי לא כתב בתורה ל"מ אם נאמר כמ"ש הרשב"א וריטב"א דהלכתא גמירי דפגימ' הסיד בכזית ואו טפח דקשה אלא אפי' אם נאמר מקרא דוזבחת עליו כשהוא שלם ולא כשהוא חסר מ"מ מקרא מפורש ליתא כמו תמים דכתיב בקרא כמ"ש התוס' ד"ה פגימת אוזן בבכור ואם נאמר דפגימת סיד היינו מדרבנן כמ"ש הריטב"א א"ש דלא מני אלא מה שהן מה"ת והנראה דתוס' סברי דכ"ע פגימת סכין כדי מגורת ציפורן ומש"ה פריך ואידך.

אבל הא לא קשיא דלחשוב פגימות דלא שוה בשיעורין אבל הרשב"א לשיטתו שכתב דהלכה כהני דבדקי בשימשא שהוא פחות מחגירת ציפורן וצ"ל כריטב"א לא חשיב אלא הכשר בשר ומש"ה לא מני פגימת המזבח: (דף יח ע"א) גמרא וכמה פגימת המזבח טפח ראב"י אומר כזית הר"מ ז"ל בפ"ב מהלכות בית הבחירה הלכה י"ח פסק כרשב"י טפח וכתב הכ"מ דהא דאמרו משנת ראב"י קב ונקי במתני' ולא בברייתא יע"ש ומ"מ דברי הר"מ שם סתומים גם לא כתב חגירת הציפורן באבנים שוב ראיתי שכתב זה, בפ"א מהלכ' אלו הלכה י"ד אלא שלשונו צ"ע שכתב שצריך שלא יהא בנשאר אבן פגומה מה ענין לזה דסיד כדי טפח וזה בציפורן ותרי מילי נינהו: גם בפ"א כתב המזבח עושין בנין אבני גזית ומלת גזית יורה דמשפייין ליה כמ"ש בכמה מקומות גזית אבני דמשפייין ומשמע לי' ז"ל דעל ידי שמיר היה נעשה כמ"ש התוס' ד"ה כמה פגימת המזבח כדאמר בסוטה פ' עגלה ערופה ובתוספות אבאר: ובתוס' ד"ה וכמה פגימת המזבח כו' וי"ל דבפ' איזהו מקומן משמע שהיו מביאין חלקי נחל עכ"ל ומיהו דזבחים מהא אין ראיה דא"א לעשות ע"י שמיר בלא חגירת ציפורן כיון שהיה אפשר לעשות בע"א חלקי נחל בלא טרחא או מש"ה היו מביאין חלקי נחל שמא נגע ברזל בא' מן האבנים ופסול למזבח עיין במשנה למלך בפ"א הי"ד יעוין: בא"ד ומיהו קשה דגבי בה"מ נמי כתיב אבן שלמה מסע נבנה ואומר ר"י דנבנה ע"י שמיר עכ"ל מ"ש דאבני היכל צריכין נחמיה

הוא דלר"י ע"י שמיר ולר"נ היה מתקן מבחוץ ומביא לפנים ובפנים לא היה שם ברזל ובכ"מ לא הביא כלל פלוגתא דר"י ור"נ בסוטה ולא ידעתי למה ואפשר דמביא ראי' לפסק של הר"מ ז"ל דלא פסק כר"מ וכו' דאמר נראין דברי ר"י ומביא ראי' מתמיד דאביי סובר כר"נ ומתוספתא יע"ש ובסוטה פריך שמיר למאי ומשני לאבני חושן ולא ידענא דשמיר למזבח אתא דכ"ע מודו דע"י שמיר ואפילו לתקן מבחוץ אסור כמ"ש הר"מ ז"ל שנאמר ולא כו' כי חרבך הנפת עליה כו' ויש לומר דמזבח היו יכולין לבנות ע"י חלקי נחל כמו שאמר בזבחים נ"ד ובלא"ה היה צריך חלקי נחל שלא נגע מהן ברזל כמ"ש המשנה למלך יע"ש: גמרא א"ר חסדא האי טבחה דלא סר סכינא קמי' חכם משמתין ורבא אמר מעבירין כו' הנה וודאי רבינא חולק עם מה שקדם והלשון מוכיח דאמר רבינא אמר ולא אמר רבינא אלא שיש בזה ב' פירושים הפי' האחד הוא כפי הנראה פי' הרא"ש ז"ל דרבינא פליג על רבא ואמר היכא דלא נמצא סכינא יפה אפילו לגוים לא מזדבן וזה שתמה על הרי"ף שלא הביא הא דרבינא שהוא בתרא ר"ל בתר רבא והוה למפסק כרבינא.

וסובר נמי הא דרבה בר חיננא שהעביר הטבח היינו שהחמיר עליו לכבודו כמ"ש הריטב"א בשם מורו הרא"ה ז"ל והוא ע"ד פי' הרי"ף ז"ל ורב אשי איקלע לגבי רבה בר חיננא ואמר ליעיין במלתא דתלא ביה טפלי שלא להחמיר עליו יותר מדאי ובדקו ונמצאת סכינא יפה ואכשרי' וכ"ע בנמצאת יפה מנדין אותו לחוד ותו לא ורבה בר חיננא החמיר עליו כי היה נראה לו שעשה במרד ובמעל וכמ"ש הריטב"א דמכאן נראה שאם רצה החכם להחמיר על הטבח הרשות בידו ור"ל דרבה בר חיננא אכריז אבישרא דטריפה והעביר אותו ולא בדק סכינא אם הוא יפה או לאו עד שלבסוף יאמרו דתלי בי' טפלא כו' והא דאמר שליחותי' קעבדינן היינו דאין צרוף להמליך עם רבה בר חיננא כמ"ש רש"י ד"ה שליחותי' קעבדינן ועיין מ"ש לקמן ולפ"ז הוה למפסק הלכתא כרבינא דהוה בתרא דהיכא שלא נמצאת סכינא יפה ממסמס ליה בפרתא דאפילו לעכו"ם לא מזדבן וחולק על רבא בהא אבל מדברי רש"י ז"ל ובעל העיטור הביאן הב"י בסימן י"ח סוברים דרבינא פליג על סתמא דתלמודא דמשני דלא פליג רבא ורב הונא ורבינא אמר דפליגי דע"כ רבא מיירי בנמצאת יפה דבלא נמצאת יפה לעכו"ם נמי לא מזדבן ורבה בר חיננא נמי כרבינא סובר דרבא מיירי בנמצא סכינא יפה וכן פירש"י להדיא רב אשי דאכשרי' סובר כסתמא דתלמודא לעיל מש"ה כתב היש"ש בסימן א' דמש"ה השמיט הרי"ף ז"ל הא דרבינא דרב אשי שהוא בתרא סובר כסתמא דתלמודא דמשני לא פליג רב הונא ורבא.

ורבינא ורב אשי הלכה כרב אשי. ודע דהב"י בסימן י"ח כתב דרי"ף מפרש ג"כ ככה"ע דרבינא פליג על סתמא דתלמודא וכיון דאיכא הפסד ממון דטבח פסק להקל כלקמן עכ"ל והיינו דסתמא דתלמודא מבתר רבינא פסק דלא פליגי ועוד דהפסד ממון טבח הוא ולא איסורא דאורייתא נקטינן להקל ומה"ט השמיט נמי דנמצאת סכינא יפה ואדרבה כתב להדיא בנמצאת יפה מנדין לחוד ולא מכריזין אבישרא דטריפה הוא כיון דלא הוה אלא משום קנסא הא דמכריזין אבישרא דטריפא נקטינן להקל.

ולהיש"ש א"ש טפי דרב אשי דאכשרי' לההוא טבחא אלמא סובר כל שנמצאת סכינא יפה מנדין לחוד וה"ה לא נמצאת יפה דמכריז לחוד ולא ממסמס בפרתא. ויש להקשות להב"י שסובר דרי"ף סובר כבה"ע ואמאי לא הביא הב"י שיטת רש"י ז"ל שהוא כבה"ע ועוד יש ולהקשות אמאי לא תירץ בפשיטות טפי כמ"ש היש"ש בסימן ל"ט כיון דרב אשי דאכשרי' ע"כ כרבא דאמר מכריזין אבישרא דטריפה הוא באין נמצאת סכינא יפה ודכ"ע אית להו דרבא בין רבינא ובין רב אשי ומש"ה השמיט הרי"ף הא דרבינא דקיי"ל כרב אשי נגד רבינא.

והנראה לי בזה דאיכא למימר רב אשי כרבינא סובר דרבא דאמר מכריזין אבישרא שהוא טריפה בנמצאת סכינא יפה וכמו רבה בר חיננא ומש"ה אעבר' לההוא טבח ואכריז אבישרא דטריפה הוא אלא כיון דאמר רבה בר חיננא גופא ליעייני רבה במלתא דתלי ביה טפלי היה כח ביד רב אשי להכשירו לאומנתו להיות טבח כיון דהא דמשמתינן ומכריזין הוא משום שפקר והחציף נגד כבודו ואם החכם רוצה יכול למחול על כבודו ושלא לנדות אותו כמבואר ביורה דעה סי' י"ח סעיף י"ז בהג"ה מכל שכן דיש כח ביד החכם שלא להעביר אותו מאומנתו ולא להכריז אבישרא דטריפה הוא ומשום שאמר ליעיינו במלתא ובדק רב אשי ונמצאת סכינא יפה ואכשרי' ורבה גופא מחל על כבודו בזה כדמסיק שליחותיה קעבדינן ואין ראייה מכאן לומר דרב אשי פליג על רבינא בזה ולכך הוצרך הב"י לומר טעמא דנקטינן כסתמא דתלמודא כיון דאין בדבר איסור תורה וכמ"ש והיש"ש סובר אפשר דע"כ לא אמרינן דמנדין אלא משום כבוד הרב אבל מכריזין ומעבירי' אין כח ביד החכם למחול ואין זה מוכרח דאימא דמעבירין ג"כ משום שהחציף נגד החכם ומש"ה הוצרך הב"י לומר דנקטינן כסתמא דתלמודא כו' ואמר דלא פליגי והלכה, כרבא אבל הר"מ ז"ל בפ"א מה"ש הלכה כ"ו שהשמיט הא דרבינא דממסמס ליה בפרתא ולדידיה י"ל, כמ"ש היש"ש בסימן ל"ט דרב אשי דהוא, בתרא פסק כלקמן ואין לומר דרב אשי סובר כרבינא ומאחר דאמר ליעיינו במלתא דתלי ביה טפלא אכשרי' דהא דמעבירין ומנדין כולהו לכבוד הרב הוא ויכול למחול על כבודו דהא הר"מ ז"ל כתב הטעם דמנדין שלא יסמוך על עצמו בפעם אחרת וכתבו הפוסקים דלדידיה לא מהני אם רצה החכם למחול על כבודו ומ"ה מעבירין ה"ט שלא יסמוך פעם אחרת ויכשיל את הרבים עיין ש"ך בסי' י"ח סעיף י"ז יע"ש וא"כ רב אשי דאכשרי' לההוא טבחא ע"כ כל"ק סובר דרבא ורב הונא לא פליגי ורבא מיירי באין נמצאת יפה מכריזין אבישרא דטריפה ולא ממסמס בפרתא וה"ה כשנמצאת יפה מנדין ולא מכריזין והלכך אכשרי' רב אשי: הן אמת דאיכא למימר שרש"י ורי"ף ובה"ע כולהו לא פליגי ושפה אחת להם בפירוש סוגיא דשמעתין דרבינא אמר חולק על סתמא דתלמודא ואמר דרבא ע"כ בנמצאת יפה דבלא נמצאת יפה ממסמס ליה בפרתא דאפילו לכותים לא מזדבן ליה והוקשה לו לרא"ש דהוה לרי"ף למפסק כרבינא דהוא בתרא ר"ל אף דל"ק אמר דלא פליגי מ"מ רבינא דהוא בתרא הוה למפסק הלכתא כוותיה ומשמע ליה ז"ל מדקבע הש"ס תירוץ דרבינא בתר תירוץ דלא פליגי נראה דסתמא דתלמודא דקודם רבינא אמר דלא פליגי ורבינא אמר דפליגי והוה למפסק כרבינא כל היכא שלא נמצאת סכינא יפה ממסמס ליה בפרתא אפילו לכותים לא מזדבן והא דלא הוקשה לרא"ש אמאי כתב הרי"ף בנמצאת יפה מנדין לחוד ולא מכריזין אבישרא דטריפה והוה להקשות עליו

בתרתי דהיכא דנמצאת יפה מכריזין אבישרא דטריפה ובלא נמצאת יפה ממסמס ליה בפרתא כיון דהוא סובר דרבינא חולק עם סתמא דתלמודא יש לומר דרב אשי שהוא בתרא נגד רבינא סובר כל שנמצאת יפה מנדין לחוד ולא מכריזין אבישרא שהוא טריפה מדאכשיר לההוא טבחא מסתמא גם הבשר הכשיר דתרווייהו כי הדדי נינהו דכל היכא שאין מעבירין אותו גם הבשר כשר ולא נמצא מי שחילק בזה ונאמר דרב אשי כרבינא סובר דבלא נמצאת יפה ממסמס ליה בפרתא ורבא ע"כ בנמצאת יפה מכריזין ומעבירין אותו מאומנתו ורב אשי דאכשריה לההוא טבחא אפשר דפליג על רבא וסובר כרב הונא דבנמצאת יפה מנדין לחוד ולא מעבירין וה"ה דלא מכריזין אבישרא ולפ"ז לא קשיא על הרי"ף שהשמיט וכתב דנמצאת יפה מנדין ולא מעבירין ומכריזין משום דהלכה כר"א שחולק על רבא ומש"ה אכשרי' לההוא טבחא ומנדין לחוד וראה ובדק שהיה סכינא יפה אכשרי' אבל בהא דלא נמצאת סכינא יפה אפשר דליכא שום חולק על רבינא דמסמס ליה בפרתא ומש"ה לא הוקשה לרא"ש כ"א אמה דהשמיט הרי"ף ז"ל הא דמסמס ליה בפרתא דאפילו לעכו"ם לא מזדבן כן נראה לי דכולהו כחדא סברי בפירושא דהאי שמעתא עוד יש לראות בהא דפירש"י שליחותיה קעבדינן ואין צריך להמליך בו דנראה דסותר לפירושו שכתב מקודם דוודאי רבה בר חיננא סובר כי אמר רבא מעבירין אותו בנמצא יפה דאי לא נמצאת יפה אף לעכו"ם לא מזדבן וע"כ לומר הא דאמר שליחותיה קעבדינן היינו כיון שסילק עצמו רבה בר חיננא מדינו של טבחא אנו מכשרינן ליה כמ"ש היש"ש בסימן ל"ט ומ"ש רש"י אין אנו צריכין להמליך בו הוא לפי פירושא אם נאמר דרבה בר חיננא אחמיר בדין טבח ומדינא מנדין לחוד בנמצאת יפה אלא שהיה נראה בעיניו שעשה הטבח במרד ובמעל החמיר עליו והעביר אותו וכמ"ש הריטב"א בחדושו יע"ש וכיון שנתן להם רשות לעיין אבתרי' מחל על כבודו ושלא להחמיר עליו רק כפי שורת הדין ובזה א"ש דאמר ולא חייש מר לסבא לומר לשאול אותו וע"ז משני שליחותי' קעבדינן ואין אנו צריכין להמליך בו עוד כו' משא"כ לפירש"י קשה: מתני' השוחט במגל קציר דרך הליכתה ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין ומסיק בגמרא דאף כשהכשירו ב"ה לא הכשירו אלא לטהר מידי נבילה ולא באכילה ופירש"י דגזרינן הולכה אטו הובאה.

כפי הנראה דרצה לומר שמא ישיב ידו מעט ומיד פוגע הפגם בסימן ובזעזע כי יש פגימות עד סמוך לקתא משא"כ לעיל בסכין שיש בה פגימה אחת וקיימא ארישא לשיטת רש"י ז"ל שאף יביא מעט לא יפגע בפגימה ועיין מהרש"א לעיל אמנם מסתימת לשונו שכתב דגזרינן הולכה אטו הובאה יש לומר כמ"ש הר"ן ז"ל בכאן דאיכא למ"ד דוקא מגל קציר שהוא כלי שצורתו כך גזרינן שיבוא להרגיל ולשחוט בו משא"כ סכין שיש בה פגימות הרבה לא גזרינן יע"ש וה"ה לשיטת רש"י נימא כן דבמגל קציר ירגיל עצמו בהולכה ויבוא לשחוט ג"כ בהבאה משא"כ בסכין אם אירע פגימות דומות למגל קציר לא, חיישינן לכך ולרש"י ז"ל הוקשה לו לעיל דמ"ש במגל קציר דלא הוה נבילה לשיטתיה דבזעזע נמי דרך ירידה ותירץ דשאני מסוכסכת דאין דומה למגל קציר שכפופים מאוד ועיין לעיל יע"ש: עוד אבאר לך בקיצור לדברי בה"ע שמכשיר פגימות הרבה אם היא בדרך שאין קורע בהליכתה היה נראה לומר דברייטא דסכין שיש פגימות הרבה במסוכסכת מיירי ואחוריהן נגד הקתא ופניהן לצד הראש שקורע בהליכה ומש"ה אסור ואחת כשירה בדקיימא ארישא דסכינא ממש וכי פריך סוף סוף כי הדק אתא בזעזע ומה

בכך כיון שפני עוקץ לצד הראש אין קורע דרך יריד' לשיט' בה"ע דמכשיר בהרבה פגימות ואחוריהן לצד הראש י"ל דפריך מדאמר סתמא אחת כשירה משמע אף שפני עוקץ לצד הקתא וה"ה אם הוליך והביא, כמה פעמים נמי פסול אף דקיימא פני עוקץ נגד הראש ומשני שהוליך ולא הביא ומש"ה כשר בכל ענין והרבה פסול והא לא קשיא מאי אריא הרבה אף אחת באמצע הסכין ופני העוקץ נגד הראש יתורץ כמו לרש"י דאין זה רבותא יותר ואדרבה אשמעי' דבהרבה פגימות מורשא קמא מחליש ושני בזע וכמ"ש מהרש"א לשיטת רש"י ז"ל ומש"ה פ"ה העיטור כן צריכין אנו לומר למ"ש הר"ן בחמש שיטות בחדושיו לחולין עפ"י שיטת הרי"ף וז"ל מתחלה סבור דהא דמכשירין מסוכ' אחת אפ"ה בשוחט בדרך שהפגימה פוגעת בסימן (רצה לומר פגימה כפופה כעין מגל קציר ופני העוקץ לצד הראש) ומשני דקאי ארישא ממש וכל שלא קדם חורפא דסכינא אין כח בעוקץ אחד לקרוע הסימן ופריך כי אזלא מחלשא וכי אתא בזע וע"כ צ"ל דפריך כי אתא כמה פעמים ויקרע בהולכה דבהובאה אין קורע כיון שהוא פגימה כפופה עד מאוד או דפריך דמכשיר בכל ענין פני עוקץ לצד הראש או לצד הקתא היכא דקיימא ארישא דסכינא ומשני שהוליך ולא הביא ור"ל דשחט בהולכה אחת וא"כ בין שפני עוקץ נגד הראש או קתא כשר בקיימא ארישא או יאמר דמשני שהוליך ולא הביא דוקא וחזר מתירוץ ראשון ולא מיירי אלא פני העוקץ נגד הקתא ומיהו מדין הראשון לא חזר דכל שלא קדם חורפא או מורשא אין כח במורשא א' לקרוע ומש"ה לא אמר אלא וכן יפרש לדברי העיטור וכדכתיבנא.

שוב ראיתי בלשון הטור שמביא לבה"ע שכתב ובה"ע מכשיר בכולן מסוכ' אלא מיירי באוגר' כו' משמע דברייטא מיירי באוגרת ושפיר קשה מה שהקשו הם ז"ל דמאי איריא הרבה אפ"ה אחת כו' ויתורץ כמ"ש לעיל: מתני' השוחט מתוך הטבעת ושייר מלא חוט על פני כולה כשירה פלוגתא דרבנן ור"י בר"י הוא בהגרים במיעוט בתרא אי פסול לרבנן צריך כל השחיטה במקום שחיטה ואף אי שבוק לה כך כשר כיון שנשחט הרוב מ"מ בשחיטה אחת שהגרים במיעוט בתרא פסול ור"י בר"י אומר כשר כיון שנשחט הרוב במקום שחיטה ואגב השמיענו מקום הגרמה בקנה דכ"ע רבנן ור"י בר"י סוברים שהוא למעלה מטבעת הגדולה דלא כר"ח בן אנטוניגנוס דמכשיר למעלה משם ומש"ה לא רצה להשמיענו פלוגתייהו בוושט או יאמר דמש"ה אמר קנה דר"י בר"י דאמר מלא חוט על פני רובא הוא בהגרים שלישי ושחט ב' שלישים וכרב חסדא לקמן וע"ז פליגי רבנן ובוושט לא שייך זה דנקובתו במשהו אסור מש"ה נקיט בקנה כמ"ש: וברש"י ד"ה ר"י בר"י אומר וכו' ואית דמפרשי בכל טבעת חשוב הגרמה לרבנן ולר"י כו' לכאורה משום דקשיא להו מדקתני סתמא השוחט מתוך הטבעת ולא אמר השוחט מתוך הטבעת הגדולה ש"מ דבכל טבעת חשיב הגרמה וכשהתחיל לשחוט בתוכה צריך לגמור כל השחיטה בתוכה לרבנן ולר"י בר"י רובא ודחה רש"י פ"ה זה וה"ה דמצי לדחויי דאיך מתוקמא בכל טבעת ור"י בר"י מכשיר ברוב טבעת והא לא הוה רוב הקנה דאין מקיפין כל הקנה וכמ"ש רש"י לקמן הלכתא ועיין מה שכתבתי שם: (ע"ב) רש"י בד"ה הכי קאמרי הלכה כו' ולאית דמפרשי כו' וכ"ת בלא הגרים לא איצטריך למיתני והיאך מצי לאכשורי דיציאה דשאר טבעת לא חשיב הגרמה כתב מהרש"א ז"ל דליכא למימר דמברייטא מוכח דרוב הטבעת הוה רוב הקנה דא"כ הדרא קושין לדוכתין דלמא בלא הגרמה איירי

עכ"ל מ"ש דלמא רוב הטבעת הוה רוב הקנהיינו כמ"ש בעל המאור ובמלחמות ומהר"מ מלובלין ז"ל יע"ש אלא דיש לראות מאי האי שכתב דאימא בלא הגרמה איירי אכתי כיון דמוכח דרוב הטבעת הוה רוב הקנה א"כ תקשי לרב ושמואל דאמרו השוחט בשאר טבעת והגרים לאחר רוב פסול והא רוב הטבעת ג"כ רוב קנה.

ומהני לר"י בר"י ולי נראה דאימא הא דאמר השוחט בשאר טבעת כשר לאשמעינן דבעינן שישחוט כל הטבעת דאז הוה רובא של קנה כו' לא בעינן אחר דבעינן רוב חלל קנה וה"ק הואיל ומקפת את רוב הקנה סגי בשחיטה כל הטבעת ומיניה דרוב הטבעת לא מהני דלא סגי ברוב עובי קנה אלא רוב חלל הקנה והיא גופא אתי לאשמעינן והכי משמע לישנא הואיל ומקפת רוב הקנה משמע דבעינן כל הטבעת לא רובא ועיין במהדורא בתרא וכן ללשון שלישי יש לפרש כך דפריך אהא דגזרינן רוב הקנה אטו רוב הטבעת מברייתא דהשוחט בשאר טבעת כשר בהגרמה כיון ששחט רוב הטבעת נמי סגי דברוב עובי הקנה משערינן ולא ברוב חלל דתו ליכא למיגזר אטו רוב הטבעת דסגי בהכי דרוב הטבעת הוה רוב הקנה כמ"ש המאור ובעל מלחמות ומהר"מ מלובלין ז"ל ומ"ש הואיל ומקפח את רוב הקנה היינו ויש ברוב טבעת רוב עובי הקנה כמ"ש מהר"מ ז"ל אלא דהדרא קושיא לדוכתיה דלמא בלא הגרמה איירי והיא גופא אתי לאשמעינן דבעינן כל הטבעת דהכי משמע הלשון הואיל ומקפת את רוב הקנה ר"ל כל הטבעת מקפת רוב הקנה ובשחיטת כל הטבעת הוה רוב הקנה וכה"ג כתב מהדורא בתרא יע"ש ועיין לקמן בפא"ט גבי ההיא פסוקת הגרגרת דאתא לקמיה דרב ובדקה ברוב עובי' ושם אבאר: ודע דללשון ראשון שכתב רש"י ז"ל א"ש דקאמר הלכה כמותו בטבעת הגדולה כו' ופליגי עליה דכרבנן סבירא להו בזה דרובא דקנה לא הוה ככולה בין לענין הגרמה ובין לענין מקום שחיטה ונהי דהלכה כר"י בר"י לענין הגרמה מ"מ לשוי' מקום שחוטתו בשאר טבעת לא אלא כרבנן קיימא לן בזה.

אבל לשון שני וכמ"ש בעל המאור או כמ"ש רש"י קשה מנא ליה לשמואל שהוא אמורא לחלוק על ר"י בר"י שהוא תנא כיון דר"י בר"י סובר בברייתא דיציאת שאר טבעת לא חשיב הגרמה או כמ"ש בעל המאור דרוב הטבעת הוה רוב קנה דבעוביה משערינן וחכמים לא פליגי עליה בהא מלתא דאפשר גם חכמים מודי' דסגי בשחיטת רוב הטבעת או דלא שייך הגרמה בשאר טבעת ומיהו למ"ש רש"י י"ל מדאמר במתני' השוחט מתוך הטבעת סתמא משמע דבכל טבעת היה הגרמה ור"י בר"י אטבעת הגדולה לחוד קאי אבל למ"ש בעל המאור קשה כמ"ש מנא ליה לחלוק על תנא וכ"ת דכרב סובר ורב תנא הוא ופליגי והא שמואל לא מחזיק רב לתנא שחולק עליו בכ"מ וכה"ג כתבו התוס' בכתובות דף ח' ע"א ד"ה רב דר"י לא מחזיק לרב כתנא וא"כ איך יחלוק שמואל על ר"י בר"י בלי, ראייה: ומה שכתב רש"י דאין להחליף השיטה בשביל זה דהלכה כר"ח בן אנטיגנוס ר"ל דאין נ"מ בכל הפירושים הללו דהלכה כר"ח כו'.

ולא ידענא מאי ענין עדותו של ר"ח בן אנטיגנוס לכאן דהוא העיד אף למעלה מטבעת הגדולה הוה מקום שחיטה היינו היכא דהתחיל למעלה אבל כל שהתחיל בתוך הטבעת ואף בשאר טבעת שייך הגרמה ומיהו זה יש ליישב דר"ח אר"י בר"י קאי ולשון הגרמה נמי משמע שמכריע ידו לצאת והתחיל במקום אחר אמנם מה שכתבו התו' בד"ה אבל

בשאר טבעת לא ומה שאין אנו נזהרים בזה עכשיו הוא משום דהל' כר"ח כמו שפי' בקונטרס ור"ל במ"ש רש"י דאין להחליף השיטה דהלכה כר"ח ומאי שייך עדותו של ר"ח לענין מקום שחיטה בשאר טבעת דאיהו על מוגרמת דר"י בר"י קאי שהתחיל בטבעת הגדולה והגרים למעלה סובר גם שם מקום שחיטה אבל בשאר טבעת אימא דלאו מקום שחיטה הוא כלל ועיין בפ' המשניות להר"מ ומה שיש לעיין בדבריו אכתוב בסי' כ' וב"ד יע"ש: גמרא איבעיא להו פגע ונגע או פגע ולא נגע.

ראיתי לבאר בכאן עפ"י דרך הפשוט הנה התו' בד"ה או דלמא כתבו לפירש"י ז"ל פגע ולא נגע ופגע ונגע היינו שמדבר ממקום השחיטה בצואר ולמעלה הימנו היינו פגע ולא נגע ששייר החוטים לצד הראש או דוקא נגע בהן הוא דטריפה הא לא נגע כשר ואף שהן למעלה מטבעת הגדולה. ואני לא מצאתי ברש"י שום רמז לזה שיפרש דברי בעל איבעיא כן ועל הא דפגע ולא נגע כתב שחתך סמוך להם מאוד ויש לפרש כפירוש התוספות היינו ששייר כולן לצד הצוואר.

ואמנם מדהיף גירסת הספרים לקמן בהא דמר בר רב אשי שגי' כל הספרים פגע בחיטי טריפה שייר בחיטי כשירה והוא גורס להיפך פגע כשירה שייר טריפה והיינו משום דסובר דהנהו אמוראי מיירי בדרך שרוצה לשחוט ממקום שחיטה והגרים למעלה קצת ושיירי בחיטי משמע להו בין לרש"י ותוס' היינו ששחט בתוך החיטים ממש כמו שאבאר לקמן אם ירצה השם וע"כ דפגע טריפה ושייר כשירה ופגע ולא נגע ליכא למגרס דהשתא פגע ולא נגע טריפה כ"ש פגע ונגע היינו שייר בחיטי טריפה ולא ניחה ליה לפרש פגע ולא נגע אלא ששיירם לצד הצואר דמדרך הוא כשרוצה לשחוט במקום שחיטה ומכריע ידו לצאת ממקום שחיטה לצד הראש ופגע ולא נגע משמע ודאי ששיירם לצד הראש או עכ"פ פגע ונגע והיינו ששייר בחיטים ולכך הוכרח להפך הגירסא ולגרס כדמר בר רב אשי פגע כשירה והיינו ולא נגע ושייר החיטין לצד הראש ומן הצואר ולמעלה קחשיב ושייר טריפה וכיון שכן ע"כ בהא דאיבעיא לן פגע ולא נגע ע"כ מן הצואר לצד הראש חשיב וכמ"ש ומיבעיא ליה אי פגע ולא נגע ג"כ טריפה או דלמא דוקא פגע ונגע טריפה ולפי זה רב פפי ורב פפא פליגי אליבא דרבא דלר"פ שייר בחיטי כשירה ולרב פפי שייר בחיטי ודאי טריפה ומיבעיא לן לעיל והשתא נפשוט בעיא דלעיל ממר בר רב אשי דאמר פגע כשירה היינו פגע ולא נגע וה"ה לרב פפי דאמר טריפה היינו פגע ולא נגע ושלש מחלוקת בדבר לרב פפי פגע ולא נגע טריפה ולרב פפא פגע ונגע כשירה ולמר בר רב אשי הוא דעת ממוצע פגע ולא נגע כשרה פגע ונגע טריפה והיינו שייר בחיטי ועדיין אין הכרע לומר דרש"י מפרש איבעיא פגע ולא נגע היינו ששייר לצד הראש דאימא פגע ולא נגע ששייר לצואר ומה שגורס במר בר רב אשי להיפך דקשיא ליה לישנא דמר בר רב אשי אמר משמע דפליג על רבינא כקושית התוס' ד"ה או דלמא ולכך גורס מר בר רב אשי אמר פגע כשר ושייר טריפה והיינו פגע ולא נגע כו' והשתא גם בעיא דלעיל נפשטה ומש"ה לא אמר תיקו דודאי לישנא דפגע משמע ולא נגע כמו למר בר רב אשי אלא דמר בר ר"א קחשיב ממטה למעלה פגע ולא נגע ור"פ אמר פגע ולא נגע אלא שייר למטה לצד הצוואר ושייר בחיטי כשירה ולא פליגא אליבא דרבא רב פפי ור"פ כלל.

ואולי בקונטרס אחד אפשר שהיה כתוב בפ"י כן לרש"י ז"ל דאיבעיא פגע ולא נגע היינו שייר לצד הראש. או דלא ניחא לתוס' לומר דמר בר רב אשי חשיב פגע ולא נגע לצד הראש ולרב פפי שייר לצד הצוואר מש"ה פירשו בדברי רש"י כן.

ודעת התוס' דאיבעיא פגע ולא נגע דטריפה הוא א"ד לאו דוקא אלא פגע ונגע נמי טריפה הוא ופשיט מרב פפא דמסתמא לא פליגי אליבא דרבא וע"כ פגע ולא נגע ומר בר ר"א גרסינן פגע טריפה היינו לא נגע ושייר לצד מטה כולם וממר בר רב אשי נפשט ג"כ איבעיא וליכא כאן שום מחלוקת דבין ר"פ ורב פפי ורבינא ומר בר ר"א סוברים דפגע ולא נגע ושייר לצד הצוואר טריפה ושייר בחיטי כשירה והא דפסק הלכתא משיפוי כובע למטה והיינו שייר בחיטי לאפוקי מרבנן ור"י בר"י דסבירא להו למעלה מטבעת הגדולה הוה הגרמה והיינו עכ"פ שייר בחיטי טריפה ולחד פירושא בפוסקים הוה פגע ולא נגע אלא שייר לצד הראש טריפה ומש"ה אמר הלכתא וראיתי להתו"ח שכתב לפי התוס' מאי הלכתא דקאמר והא ליכא מאן דפליג בהא ולא ידענא דהא איצטריך לאפוקי מרבנן ור"י בר"י: והנה יש עוד דעה שלישית והוא דעת הא"ז הביאו היש"ש בס"י ז' שכתב בשם ראב"י דאם נגע בחיטי במשהו טריפה וכ' היש"ש וע"כ סובר שייר בחיטי כשירה ששייר כולם לצד הראש ואין הלשון משמע כך דא"כ הול"ל שיירי חיטי ולא שייר בחיטי ועוד דאין הסוגיא מחוורת אליביה עכ"ל הנה מ"ש שסובר שיירי בחיטי ששייר כולם ע"כ כן הוא דאי שייר היינו פגע ונגע אמאי פסק דטריפה ואף אם סובר כג"י רש"י במר בר ר"א שייר טריפה ומה בכך והא מסקינן תלמודא מבתר מר בר ר"א דהלכתא משיפוי כובע ולמטה והיינו שייר בחיטי והוה לא"ז למפסק כן אלא ע"כ שייר בחיטי כשירה ששיירם כולם לצד הראש ולפ"ז ע"כ סובר הא"ז כגירסת התוס' פגע טריפה שייר טריפה ומיהו פגע ונגע ושייר כולם לצד הראש כשירה דאי כג"י רש"י שייר טריפה א"כ פגע פשיטא טריפה אי פגע ולא נגע נמי טריפה דהיינו שייר ולפ"ז הא דמיבעיא פגע ולא נגע ע"כ כפירש"י ז"ל אי לא נגע נמי טריפה או דלמא דוקא נגע ופשיט ליה מרב פפא דאמר שייר בחיטי דהיינו ששייר לצד הראש כולם הוא דכשירה וע"כ פגע ונגע טריפה.

ולא ידענא מ"ש היש"ש שאין הסוגיא מחוורת אליבא דא"ז והא אנן מחוורין לה בס"ד ואולי לפי ג"י רש"י לא א"ש גם הלשון והלכתא משיפוי כובע ולמטה לא יתיישב לפי הא"ז עיין בתב"ש סימן כ' ס"ק ו' יע"ש. ולמ"ש הר"מ ז"ל בפ"י המשניות דחיטים הוא בתוך טבעת הגדולה וצ"ל לכאורה כמ"ש התב"ש בס"י כ' ס"ק ג' יע"ש דהתחלתן בתוך טבעת וכלין עד למעלה יע"ש א"ש דסוגיא אין מחוורת אליביה דאי שייר בחיטי כולם לצד הראש א"כ הוא בתוך הטבעת הגדולה ודאי כמ"ש הר"מ ז"ל א"כ למה ליה למפסק הלכתא שייר בחיטי כשירה והא ליכא מאן דפליג ורבנן ור"י בר"י מודים דכשירה כה"ג ומיהו הא דאמר והלכתא משיפוי כובע ולמטה והיינו שייר בחיטי אמר זה דלא תימא מש"כ ולמטה ממש ולכך אמר דשייר כולם לצד הראש ולמטה לאו מיד וכמו דאמר לקמן (דף ע"ו) וכמ"ש התב"ש בסימן כ' ס"ק ו' יע"ש מש"כ רב נחמן דאמר סתמא אכשור משיפוי כובע ולמטה ולא סיים והיינו שייר בחיטי משמע למטה מיד והיינו למעלה מטבעת הגדולה כי כן הוא דש"כ הוא למעלה מט"ג ומש"ה א"ש מ"ש הר"ן

בהגהות שחיטות וכללא הוא דאי לא נגע בחיטי דהיינו שייר חוט מט"ג וכמ"ש התב"ש כס"ג כ' ס"ק ג' וד' יע"ש.

ופריך לר"נ דוקא כמאן לא כרבנן ולא כר"י בר"י משא"כ להא דפסק הלכתא א"ש כמ"ש דלמטה לאו דווקא מיד הוא אלא למטה וכדסיים והיינו שייר בחיטי וכדעת הא"ז דשייר כולם לצד הראש וכמו שכ"ל: והנה יש ליישב גי' רש"י ז"ל בדרך אחר והוא דשייר בחיטי יש לפרש שני פירושים. א' כפשוטו דשייר בתוך החיטים דהיינו פגע ונגע או שייר כולן וכן הוא שיטת רבינו ירוחם וקצת גאונים שיש לפרש שייר כולן לצד הראש או שייר כולן לצד הצוואר ומיבעיא ליה הכי הא דאמר ר"פ משמיה דרבא פגע בחיטי טריפה אי פגע ולא נגע וא"כ מר בר ר"א דאמר פגע כשירה ג"כ שלא נגע ושייר הוא כפשוטו ששחט בתוך החיטים ממש ולפי זה ר"פ משמיה דרבא ודאי פליג אדר פפי דמכשיר אף בשחט בתוך החיטים וכ"ש פגע ולא נגע או דלמא פגע ונגע ומר בר ר"א מכשיר פגע ונגע ושייר דטריפה היינו ששייר לצד הצוואר כולן מש"ה היה טריפה ורב פפא דאמר שייר בחיטי כשירה ששייר לצד הראש כולן דהיינו פגע ולא נגע ומר בר ר"א לא קחשיב דרך שחיטה אלא כמ"ש ומש"ה אמר דטריפה ורב פפא קחשיב דרך שחיטה ושייר כולן לצד הראש ומש"ה כשירה ולפ"ז לא פליגי ר"פ ורב פפי אליביה דרבא וזה מסתבר טפי ומש"ה מיבעיא ליה לבעל איבעיין דיש שני צדדים לומר או כך או כך כמ"ש ואף אם תרצה לומר דשייך דרב פפא ודמר בר ר"א בגוונא חזא הוא ופליג ר"פ ארב פפי דמכשיר שייר כולן לצד מטה אפ"ה איכא למיבעיא כדכתיבנא אי פגע ונגע או לא נגע ומסיק הלכתא משיפויי כובע ולמטה כשירה והיינו שייר בחיטי ירצה בזה דהיינו פירושא דשייר בחיטי דודאי משמע דשייר מקצתן ושחט בתוך החיטים כפי' הפשוטו דלא כמ"ש מהר"י וקצת גאונים ורש"י ז"ל כתב והיינו שייר בחיטי כלומר כמאן דאמר שייר בחיטי כשירה כתב כלומר משום דקשיא ליה לישנא והיינו דשייר בחיטי ולפי מ"ש א"ש דבא לפרש פירושא דשייר בחיטי דלא תימא היינו ששייר כולם כפי' רבינו ירוחם וא"כ יש לפרש ששייר כולן לצד הראש הוא דכשירה לכך אמר דאין הפי' כן אלא שייר בחיטים ששחט בתוך החיטים ושייר קצת לצד הראש כי כן סובר היש"ש דסובל יותר כן מדלא אמר שייר חיטי כו' יע"ש בסימן ה' והבאתיו לעיל וכיון שכן נפשטה בעיין דלעיל דודאי רב פפי משמיה דרבא דאמר פגע טריפה היינו פגע ולא נגע ומדמר בר ר"א דאמר פגע כשירה שייר טריפה ושייר היינו שחט בתוך החיטים וא"כ ע"כ פגע כשר פגע ולא נגע דאל"כ היינו שייר בחיטי וממילא פגע דרב פפי הכין הוא דבלישנא לא פליגי כמ"ש התוס' ד"ה או דלמא וע"כ פליגי רב פפי ור"פ אליביה דרבא דרב פפא מכשיר פגע ונגע ורב פפי אף פגע ולא נגע נמי אוסר וזהו דלא אמר תא שמע דודאי איבעיין לא נפשטה מר"פ וגם ממר בר ר"א דיש לפרש כמ"ש אלא דמש"ה לא אמר תיקו כו' דתלמודא פשיט ליה מסברא דנפשיה דשייר בחיטי משמע שחט בתוך החיטי ממש וכמ"ש וא"כ נפשטה בעיין דלא משמע שייר לצד כו': (דף יט ע"א) גמרא אמר רב הונא אמר רב אסי מחלוקת כשהגרים שליש כו' כתב הריטב"א ז"ל בחזושו דרבנן סברי דבעינן כל השחיטה בהכשר ואף דבשחיטה סגי ברוב ה"מ שלא שחט יותר ואפשר שהוא מדרבנן עכ"ל ולא כתבנו במשנה דלרבנן דמצרכי כל השחיטה בט"ג אפשר דמודים דדי בשחיטת רובא וחמיר יותר כשהגרים לבסוף וזה דעת רש"י ז"ל

לקמן בפ' השוחט דף ל' ע"ב ד"ה תיקו ולחומרא וגבי הגרמה נמי דלמא הלכה כרבנן טרופאי עכ"ל ורבנן טרופאי היינו חכמים דפליגי על ר"י בר"י במתני' וכרב הונא משמיה דר"א דמוקי פלוגתייהו בשחט ב' שלישים והגרים שלישי ואף דקיי"ל רובי שא"כ בריש השוחט דהוה סתם ואין הלכה כמחלוקת דיש לחלק בין שחט והגרים לבסוף דחמיר יותר כמו לדידן דפסול שהיה במיעוט בתרא וה"ה דרסה חלדה לפי ריב"ם עיין בטי"ד סי' כ"ד ולפ"ז הא דאמר מאן נימא לן דרובא דהתם לאו ר"י בר"י כו' קתני לה דיחויא הוא דקמדחי ויש לומר דרבנן נמי מודים דרובו שא"כ כמ"ש כאן שוב ראיתי לרשב"א בחזקתו שכתב ולקמן דף ל' ע"ב כר"ן בשמעתין שהקשו כן לפירש"י ז"ל דקיי"ל רובו שא"כ יע"ש והיינו דלא דמי הגריס במיעוט בתרא להסליד במיעוט בתרא דהתם במקום שחיט' משא"כ הגרמה לא במקום שחיטה ובסי' כ"ד בי"ד אבאר בזה למאן דמחלק בין שהיה דרסה וחלדה דהן במקום שחיטה מאינך דלא הוה במקום שחיטה: ע"ש לימא מר איפכא מחלוקת כששחט ב' שלישים והגרים בתחלה שלישי כו' מידי דהוה אחצי קנה פגום ופירש"י ומיהו הכי לא מתכשר בתוספת כל דהו עכ"ל לפירש"י כ"ע בין ר"י בר"י ורבנן מודים דבעינן רובא במקום הראוי לשחוט אלא.

דר"י בר"י סובר דלא מיפסל מה דנפיק חיותא בשחיטה שלא במקום הראוי דהא חצי קנה פגום נמי כן הוא דכי נפיק חיותא לאו בשחיטת רוב במקום שחיט' ורבנן שאני חצי קנה פגום דמ"מ במקום שחיטה הוא והוכרח רש"י לפרש כך מדנקיט מחלוקת בהגרים שלישי ושחט ב' שלישים משמע דוקא כששחט אח"כ ב' שלישים לא בהגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי אבל ודאי יש לומר אף כה"ג כשר שהרי רב הונא אמר רב מכשיר לקמן כה"ג בהגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי אלא דאכתי לא יתישב כיון דגם לר"י בר"י צריך לחלק בין חצי קנה פגום, דהוא במקום שחיטה ובין הגרים דהא בעינן דוקא שחט ב' שלישים ולא מהני הוספת כ"ש א"כ מאי ראייה מביא מהא דחצי קנה דשפיר קאמרי ליה רבנן אבל הר"ן וריטב"א כתבו דאה"נ דהא דאמר מחלוקת בהגרים ושחט ב' שלישים הוא לאו דוקא אלא ה"ה בהגרים שלישי ושחט שלישי הדין כן ור"י הגרמה כמקום שחיטה משוי לה ור"ל ובתנאי שלא יהא כל השחיטה בהגרמה וה"ה הגרים ב' שלישים ושחט שלישי פסול לכ"ע.

והגרים שלישי ושחט שלישי והניחה כן נמי כשר וחצי קנה פגום אף שלא במקום שחיטה והוסיף עליו כ"ש במקום שחיטה שחתך ואזיל עד מקום שחיטה באורך ואח"כ הוסיף ברוחב כשר לר"י בר"י ולרבנן פסול ויראה עוד מדברי הר"ן ז"ל בחמש שיטות דרב הונא משמיה דרב דאמר הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי כשר כלישנא בתרא דלעיל דאמר מחלוקת כשהגרים שלישי ושחט ב' שלישים ולרבנן דרבנן אמר דאפ"ה טרפה אי דלאו דוקא הוא ולרש"י ז"ל הא בלאו הכי א"ש דהא משמיה דרב אסי קאמר לה והא משמיה דרב קאמר לה כו' ולא קשיא לי כלל יע"ש: בתוספות בד"ה דלמא ר"י בר"י הוא כו' תימא דלא משני רובו היינו וושט ושמא רבנן פליגי אף בוושט עכ"ל מה שיש לחלק בין קנה לוושט הוא מבואר דוושט חיותו מועט ובנקב משהו הוה נבילה או עכ"פ טריפה מש"ה סגי בשחיטת רוב ממנו משא"כ קנה דחצי קנה פגום כשר מש"ה בעינן שחיטת כל הסי' גם לענין שחיטה.

ואם שחט רוב והניחה כך לא מהני וממילא בעינן כל הסימן במקום שחיטה דוקא. ומ"ש כרב אדא בר אהבה לקמן מצינו לומר לאו דוקא ממש כרב אדא אלא דרבנן סברי א' בעוף קנה או וושט אלא ורובו שא"כ הוא וושט דוקא דאחד מיותר הוא דלא הול"ל אלא ורובו כמוהו אלא מיוחד דהיינו וושט משא"כ ברישא א' בעוף לאו מיותר הוא וה"ה קנה או וושט: ודע דסיפא דמתני' דקתני ורוב שנים בבהמה ודאי יקשה לרבנן דאלמא גם בקנה סגי ברובא ודוחק לומר קושית התוס' מהא דמקשה מרובו שא"כ דמש"ה לא הוה להניח בתימא וי"ל: (ע"ב) גמרא שחט במקום נקב כו' שחט ופגע בנקב עכ"ל לפירש"י א תקשה מהגרים שלישי ושחט והגרים שלישי דהתם רובא בשחיטה מיהת משא"כ הכא חצי קנה פגום לצד מפרקת ולא שחט אלא מחצה ומיהו כי שחט במקום נקב כי נפיק חיותא בשחיטה מיהת נפקא ולפי זה אין המשך לתרי שאלות דהכא להדדי.

אבל בתוס' מפרשים שחט ופגע בנקב בשלישי אמצעי וקאמר טריפה אף דרובא בשחיטה ולא דמי להגרים שלישי האמצעי, ומ"ש התוספות שחט במקום נקב מידי דהוה אחצי קנה פגום הלשון קשה קצת דהא הוה חצי קנה פגום ומה מידי שייך ביה ובכל שמעתין דאמר הגרים ושחט והגרים הגרמה בתרא לאו דווקא אלא ה"ה הגרים שלישי ושחט שלישי כמי דינא הכי ומיהו בהגרים שלישי ושחט ב' שלישים בזה יש מחלוקת בין רש"י ור"ן וריטב"א והבאתיו לעיל יע"ש וביו"ד אבאר עוד בזה בעזה"י ודע דרש"י ז"ל דפוסק לקמן ל' ע"ב דהגרמה במיעוט בתרא פסול דלמא הלכה כרבנן טרופאי והקשו עליו הר"ן ורשב"א לקמן הבאתיו לעיל.

אבל הרא"ש הקשה עליו דהא רב ושמואל פסקו כר"י בר"י דכשר עכ"ל והנה רב כהנא דבעי לרב יהודא שחט במקום נקב מהו והא היינו הך דחצי קנה פגום והוסיף עליו כ"ש דכשר כקושית התוספות שם וי"ל דסובר רב כהנא דפלוגתא דר"י בר"י וחכמים במתני' הוה בהגרים שלישי ושקט שלישי והגרים שלישי או הניחם כך לר"י בר"י ע"פ רובא היינו שלישי אמצעי יהא בשחיטה ורבנן סברי ולרבנן רובא בשחיטה היינו הגרים שלישי ושחט ב' שלישים ומבעיא ליה שפיר דהא דתניא בתוס' לקמן כ"ח וכ"ט דהוסיף עליו כ"ש כשר כר"י בר"י אתיא דלא בעינן רובא בשחיטה בהגרמה והוא הדין דלא בעינן רובא בשחיטה אבל לרבנן דבעינן רובא בשחיטה דווקא מספקא ליה שפיר דע"כ לא פסלי רבנן אלא בהגרמה דלאו מקום שחיטה הוא אבל במקום שחיטה ש"ד כמ"ש התוס' בכאן ד"ה שחט ופגע בנקב אבל במקום נקב כו' ועיין במהר"מ ומהרש"א ז"ל מ"ש או דלמא חצי קנה נמי ל"ש ובעינן רובא בשתיים כמו שחט ב' שלישים האחרונים דכשר לרבנן ופלוגתייהו בשחט שלישי והגרים שלישי והניחה כך ועיין בחדושי ריטב"א יע"ש או בהגרים שלישי ושחט שלישי כמ"ש לעיל והשיב לו ר"י דכשר כה"ג ולפ"ז ע"כ מיבעיא ליה רב כהנא לרב יהודא כן ע"כ הוא סובר דהלכה כרבנן טרופאי דפליגי על ר"י בר"י במתני' ומש"ה שפיר מספקא ליה לרש"י ז"ל לקמן בהגרים במיעוט בתרא דשמא פלוגתייהו דר"י בר"י בשחט ב' שלישים והגרים שלישי והלכה כרבנן כיון דרב כהנא נמי סובר דהלכה כרבנן ובי"ד אכתוב בזה אלא הכא מה פגע במקום או לאו משום דבמקום שחיטה הוא כל זמן שלא נפגם רוב הקנה הוה ככולו שלם ומש"ה בהוסיף עליו כ"ש הוה כשחט רובו וכן פגע בנקב שהיה חצי קנה לצד.

המפרקת פגום אפ"ה כשירה וגם תוס' יודו לזה באמת כפירש"י דבמקום שחיטה כל זמן שלא נפגם רובו הוה ככולו שלם וכשר בין כך ובין כך ובי"ד סימן כ"א אבאר ועיין פר"ח שם: מתני' השוחט מצדדין שחיטתו כשירה המולק מצדדין מליקתו פסולה במליקה פסול אף שמלק המפרקת קודם הסימנין אפ"ה פסול דהתורה קבעה מקום למליקה ממול עורף דוקא ולא מצדדין משא"כ בשחיטה דהתורה לא קבעה שום מקום אלא דקפיד שיהא הסימנין נשחטין מקודם א"כ בין מן הצוואר או מן העורף ובהחזיר סימנים לאחורי עורף כשר וה"ה מצדדין ודמסיק לקמן בגמרא דמתני' דקתני מן העורף פסול' בדלא אהדרי.

וכן כתב הרשב"א ז"ל בחדושו אהא דמאי איריא מולק אפילו שוחט נמי דלא הקפידה תורה במקום אלא בסימנין תליא מלתא עכ"ל אלא לפי מ"ש התוס' לקמן דף כ' ע"ב ד"ה מפני שהוא מחליד ששוחט ממטה למעלה יע"ש וכפי הנראה דהלכה כרב הונא שם דהוה חלדה בכך שהרי הרב אומר כן ביש"ש סימן מ"ב דהר"מ ז"ל פסק דמוליך ומביא כשר במליקה וע"כ מפני שהוא מחליד וכפי' התוספות דנהי דלא הקפידה תורה שיהא במקום הצוואר מ"מ אסימנין הקפידה תורה שיהא השחיטה כדרך שהן מונחין בצוואר ממעלה למטה ולפי זה הי' נראה לומר בשחט מצדדין אף ששחט הסימנין קודם פסול כיון ששחט בצדדי הסימנין ובעינן שישחוט כדרך שהן מונחין בצוואר ממעל' למטה לא מצדדי סימנין ובזה אפשר לפרש מ"ש התוספות ד"ה השוחט דווקא דיעבד ואפילו החזיר אטו לא החזיר ובלא החזיר פסול אף שידע שחתך הסימנין קודם המפרקת דלאו דרך שחיטה הוא ששוחט בצדדי הסימן משא"כ לרש"י שפי' לקמן חלדה שמתכסה הסכין תחת העצם ולא חשיב חלדה מה ששוחט ממטה למעלה דהתורה לא הקפידה בזה מש"ה כתב השוחט לכתחלה דבלא החזיר נמי: השוחט מן העורף שחיטתו פסולה המולק מעורף מליקתו כשירה הא דנקיט פסול אף דלכאורה לא הוה אלא טריפה מטעם דתבר שזרה ומפרקת קודם חתיכת הסימנין דהוה טריפה לחוד כמ"ש רש"י ד"ה פסולה דאיטרפה לה משום שבירת המפרקת ואין לומר דהוה נבילה משום דזעירי נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבילה דהא דומיא דמולק תנן והתם ע"כ שזרה ומפרקת בלא רוב בשר ומולק הסימנין קודם ה"נ בשחיטה כה"ג לא הוה אלא טריפה ולרב.

הונא דאמר לקמן מלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה מפני שהוא מחליד א"ש דמש"ה השוחט מן העורף שחיטתו פסולה ונבילה נמי הוה ולרבא דאמר מפני שהוא דורס וא"כ לא שייך כאן דורס דהא דרך שחיט' שחט אלא מן העורף א"כ לא הוה אלא טריפה ואפשר אה"נ דלא דווקא פסולה אלא טריפה ועיין בר"מ ז"ל הלכות שחיטה פרק ג' הלכה י"ח כ"מ שאמרנו פסולה הרי זה נבילה וודאית וצ"ל לשון הגמרא לחוד ולשון הר"מ ז"ל לחוד.

או יאמר דרבא דפליג על רב הונא ואמר דלא הוה חלדה היינו לפי מה דס"ד השתא דמולק שזרה ומפרקת ורוב בשר ואח"כ סימנין ומש"ה לא הוה חלדה לרבא כה"ג אבל למה דמסיק לקמן דף כ"ח דכיצד הוא עושה חותך שזרה ומפרקת בלא רוב בשר עד שמגיע לסימנין א"כ גם רבא מודה דמלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה משום חלדה הוה מטעם שנועץ ראש הסכין בתוך המפרקת לפי שאין רוצה לחתוך בשר המפרקת

ועיין בתוספות שם ד"ה מפני וכמו שפירש"י בזבחים ס"ח ע"א ובתוס' שם ד"ה מליק בסכין ולקמן כ' ע"ב ד"ה מפני שהוא מחליד ועיין ביש"ש סימן מ"ב יע"ש וא"כ א"ש דהשוחט מן העורף שחיטתו פסולה ממ"נ אי שוחט המפרקת ורוב בשר הוה נבילה ואי נועץ הסכין בתוך המפרקת הוה חלדה ומש"ה הוה נבילה וודאית וכדברי מהרי"ח בשם ר"י שכשאדם שוחט וחס על העור כו' ועיין י"ד סימן כ"ד וב"ק וט"ז וש"ך ופר"ח יע"ש.

ולפי זה הא דכתב ראב"י בשם רש"י ועיין בהג"א בפ' השוחט ובי"ד סימן כ"ד דאם חתך המפרקת אחר הסימנין הוה טריפה ממה דאמרין וקרא אתא דלא לישוויה גיסטרא והקשה עליו הפרישה בסי' א' וכ"ד ממתני' דשוחט מעורף מאי איריא מן העורף אף מצוואר כה"ג טריפה וי"ל דבצוואר הוה טריפה ולא נבילה ומעורף הוה נבילה ושחיטתו פסולה כמ"ש כאן אבל ממ"ש רש"י השוחט מצדדין כשר דהא משחטו הסימנין שפיר קודם חתיכת המפרקת משמע דאף שחתך המפרקת לאחר מיכן כשר.

ע"כ צריך ליישב דאף למי שפוסל בחתך מפרקת לאחר שחיטה היינו בחתך רוב בשר ורוב מפרקת עמה וכמ"ש הט"ז בסימן כ"ד ס"ק ב' דבעינן שישחוט חוט השדרה ג"כ דע"י החוט יוצא החיות דרחמנא אמר דלא לישוויה גיעטרא דתו לא היינו שלא יעשה מעשה שיצא החיות זולת שחיטת הסימנין כו' והיינו וודאי עם רוב הבשר דפסיקת החוט לחוד טריפה הוא דהוה ולא נבילה ובשבירת המפרקת ורוב בשר בלא חוט גם כן לא הוה נבילה עיין בט"ז סימן כ"ז ובפר"ח יע"ש.

והנה דין מליקת חטאת העורף חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר וחותך סימן א' בעולה שנים או רוב שנים ואח"כ חותך רוב בשר לכתחלה ודיעבד איכא פלוגתא אי מעכב או לאו ולפי מה דמסיק בזבחים ס"ה ע"ב דלר"ש אין צריך להבדיל אפשר דכ"ע מודים דאין מעכב וא"כ מתני' דקתני המולק מן העורף מליקתו כשירה היינו בלא רוב בשר דיעבד כשר ובשחיטה פסולה וטריפה הוה משום פסיקת החוט כפירש"י במתני' כאן דאלו משום שחתך המפרקת אין כאן איסור דשביק רוב בשר ומצוואר כה"ג כשר דאין החיות יוצא על ידי זה וכן מה שפירש"י מצדדין דהא מישחטי הסימנין קודם המפרקת היינו בלא בשר עמה ולפי זה א"ש הא דתנן המולק מן העורף מליקתו כשירה דיעבד משום דאיירי בלא רוב בשר ולאשמעינן דכה"ג בשחיטה טריפה ומצוואר כשר ולכתחלה צריך במליקה רוב בשר אחר מליקת הסימנין ועיין בר"מ פ"ו מהלכות מעה"ק הלכה כ"ג ועיין בלחם משנה שם דלכתחלה בעינן רוב בשר אחר הסימן ומה שרש"י פי' בגמרא דווקא מחזיר ואם לא החזיר פסולה דלא כמ"ש התו' ד"ה מסתברא דהא דאמר מחזיר דווקא היינו לכתחלה משום דרש"י לשיטתיה בריש פרק השוחט לשון שני ותו לא שאסור לחתוך המפרקת לשנים דהיינו רוב בשר עמה וא"כ ע"כ המולק מן העורף דיעבד הוא והניח רוב בשר שלא חתך וכה"ג בשוחט מן העורף אסור הא מצוואר כשירה כמ"ש לעיל כיון שלא חתך רוב בשר עמה וא"כ מה מקשה למ"ד מחזיר דווקא הא מתני' ע"כ דיעבד הוא דאל"כ מאי איריא מן העורף מן הצוואר נמי כה"ג שחתך מפרקת ורוב בשר אסור אלא המולק דיעבד הוא ולמ"ד מחזיר אף דיעבד פסול כשלא החזיר ושפיר פריך ממתני'.

ומה שפירש"י במתני' המולק מן העורף אף לכתחלה היינו ללשון ראשון שם בשוחט קרא דלא לשוויי' גסטרא לדרסה אתי' יע"ש אבל לשון שני שם ע"כ דיעבד מיירי דהמולק משמע דיעבד וה"ה ללשון ראשון מה פריך אלא ע"כ מחזיר דווקא ואף דיעבד פסול כו': השוחט מן הצוואר שחיטתו כשירה המולק מן הצוואר מליקתו פסולה כתב הת"ח דמשנה שאינה צריכה היא דמצדדין נשמע לצוואר דבשחיטה כשירה ובמליקה פסול עכ"ל אף שמצדדין דיעבד וצוואר לכתחלה זה לא השמיענו במתני'.

דבתרווייהו נקיט לשון דיעבד ועוד לרש"י מא"ל ואפשר לומר בצדדין בעינן דווקא החזיר ולא החזיר אף דיעבד פסול לשיטת התו' ד"ה השוחט וד"ה מסתברא ובשוחט מצוואר לא בעינן שיתפוס בסימנים ובכל ענין כשר ועיין בי"ד סימן כ': ובפירש"י ד"ה השוחט שחיטתו כשירה והוא הדין לכתחלה ואידי דתנא המולק מצדדין מליקתו פסולה נקיט נמי השוחט מצדדין שחיטתו כשירה עכ"ל הנה יראה מפירוש רש"י ז"ל דבשוחט מן הצדדין אף בלא ידע ולא החזיר ש"ד לכתחלה דמסתמא שוחט הסימנים קודם המפרקת דאלת"ה אלא בהחזיר דווקא כשר לכתחלה ולא גזרינן אטו לא החזיר דלא כתוספות ד"ה השוחט אכתי מי דחקו לפרש השוחט לאו דוקא דיעבד הוא אימא בלא החזיר מיירי ואין לומר בלא החזיר אף דיעבד אסור הא כתב אח"כ שחיטתו פסולה והשוחט מצדדין אף בלא אהדר נמי הרי ע"כ דיעבד מיהת כשר אלא אף לכתחל' שרי כה"ג אלא דיש לומר דידע מיהת בעינן לרש"י שחתך הסימנין קודם המפרקת ולא בסתמא כמ"ש הרא"ש עלה דמתני' השוחט מצדדין והוא שידע כו' וסובר רש"י שבידע לכתחלה שרינן ולא גזרינן אטו לא ידע והר"ן שכתב על רש"י דמי הזקיקו לכך כו' יש ליישב ועיין בפר"ח י"ד סי' כ' ושם אבאר אי"ה.

ועם זה יש ליישב מ"ש המרדכי בפ"ק דחולין בהגהות דרש"י פי' שוחטין לכתחלה אם החזיר משמע בלא החזיר דיעבד שרי א"כ לוקי מתני' בהכי ולפי מ"ש א"ש דבהחזיר לחוד הייני ידיעה או בידע לחוד מהני ול"גאטו לא ידע: ובתוספות ד"ה השוחט מצדדין מצינו לומר דוקא דיעבד ואפילו החזיר אטו לא החזיר עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל שמתוספות משמע דבלא החזיר נמי כשר דיעבד היינו מלשון אפילו משמע בין החזיר ובין לא החזיר דיעבד וחד דינא אית להו ולשיטת הב"ח וש"ך שכתבו בלא החזיר פסול דיעבד האי אפילו ה"פ אף שהחזיר אפ"ה לכתחלה לא ומ"ש הש"ך דאי לא החזיר כשר דיעבד לא שייך למגזר בהחזיר אטו לא החזיר והביאו ראייה מסימן הגאונים דנותנין לכתחלה יע"ש הנה התוספות דף ב' גבי שחיטת כותי יראה מדבריהם אף כה"ג שייך למגזר ומהרש"א לשיטתו בדף ג' ע"ב דר"י בעל התוספות הוא דעה שלישית דשוחטין לכתחלה בלא סמך שיבדקנו ובה"ע הוא דרך פשרה וכבר התבאר זה לעיל באורך יע"ש וא"כ א"ש: ודע דבסימן כ' בש"ע כתב דבשחט מצדדין והחזיר סומכים וידע שחתכם קודם מפרקת כשר משמע תרתי בעינן החזיר וידע הא ידע ולא החזיר או החזיר ולא ידע פסול ובש"ך כתב דהוא ו' מחלקת אמנם פשטא משמע דבעינן תרתי והנה בחבורו בב"י כתב דמדברי תוספות משמע דאם לא החזיר פסולה והרא"ש כתב ובלבד שידע והרא"ש כתב משמע דלפלוגי על התוספות אתי דאל"כ הול"ל כתי' הרא"ש גם מה שהביא ראי' מתוספות דלא החזיר פסולה י"ל הא מרא"ש נמי מוכח להדיא כן שכתב

דלא ידע ולא החזיר פסולה אלא ידע שהרי כתב הרא"ש והוא שידע ובין אי קאי אהחזיר או אלא החזיר מוכח דפסול' בלא ידע ואדיעבד קאי דאל"כ הוה ליה לרא"ש לפרושי דהשוחט לכתחלה הוא אלא ודאי כסברת התוספות דהשוחט דיעבד משמע וא"כ הוה לי' לב"י לכתוב וכ"כ הרא"ש ועוד דבהג"א מבואר בהדיא השוחט מצדדין או מעורף כשירה אם החזיר דיעבד הרי מצדדין ומעורף דוקא החזיר ודיעבד ולא החזיר אף דיעבד אסור ועיין בת"ח שכתב דמדברי הג"א מבואר להדיא כן אלא ודאי דהב"י רוצה להביא ראיה מדברי הרא"ש דאף בהחזיר צריך שידע מדכ' הרא"ש והוא שידע דליכ' לאכשורי אם לא שידע אבל בגוונא אחרינא פסול אף בהחזיר ומיניה למד בש"ע שכתב דבעינן ידע אלא מדברי הרא"ש משמע דידע לחוד מהני דאל"כ הוה ליה להתנות דבעינן החזיר אבל מתוספות משמע דכל שלא החזיר לא מהני ואף ידע מדכתבו התוס' מצינו לומר דוקא דיעבד ואף החזיר אטו לא החזיר דמשמע דתוס' מוקי למתני' בהחזיר אף שזה דוחק דא"כ מעורף נמי כשר דיעבד אלא דע"כ החזיר מיירי דבלא החזיר אף דיעבד פסול ואמאי לא מוקי בלא החזיר וידע ועוד דמנא להו לתוספות לבדות גזירה אטו לא החזיר אימא דלא גזרינן אטו לא החזיר ומתני' בלא החזיר וגזרינן אטו לא ידע ועוד דשאני לא החזיר דאסור לכתחלה משום צער ב"ח שחותך בשר מפרקת תחלה קודם הסימנים קצת ובהחזיר לא גזרינן כלל וגם מהא דכתבו סתמא דוקא דיעבד ואף החזיר ולא חילקו בין ידע ללא ידע דבהחזיר וידע שרי לכתחלה לדעת התוספות תדע שהרי בהחזיר אף בלא ידע כשר לדעת התוספות ופליגי עם הרא"ש בזה דאל"כ אמאי כתבו אטו לא החזיר ולא אטו לא ידע ועיין ט"ז וש"ך אלא ודאי בהחזיר ולא ידע כשר דיעבד וא"כ בהחזיר וידע שרי לכתחלה דמה איכא למיגזר אטו לא החזיר כשר דיעבד ואטו לא ידע כשר דיעבד ואין לומר אטו לא ידע ולא החזיר דזה לא גזרינן ועוד הו"ל לומר כן אלא מדכתבו סתמא משמע אף החזיר וידע דיעבד הוא דמשום דסבירא להו בלא החזיר ידע לחוד לא מהני וגזרינן בהחזיר וידע אטו לא החזיר וידע לחוד לא מהני וזה שהביא ראיה מדברי התוספות דבלא החזיר פסול אף ידע הפך דברי הרא"ש ז"ל ונמצא הרא"ש ז"ל ותוס' בתרתי פליגי בידע לחוד לרא"ש כשר דיעבד ולתוספות פסול אף דיעבד ובהחזיר ולא ידע לתוספות כשר דיעבד ולרא"ש פסול כ"ז שלא ידע דחזרה לחוד לא מהני ומש"ה הביא דברי התוספות ודברי הרא"ש ובש"ע פסק תרוייהו לחומרא צריך שידע והחזיר דוקא.

ומה דקשיא אמא ידע לחוד לא מהני י"ל כמ"ש הב"ח והביאו הט"ז דיש לחוש כשחתך קצת בבשר המפרקת נגע בוושט ואח"כ חתך בבשר והוה שהי' ועיין בתב"ש סי' ב' יע"ש ואף דמדינא בגמרא לא פסלה שהי' כ"ש מ"מ מתני' מיירי בעוף דומיא דמליקה ובעוף שהי' כ"ש פוסל מדינא דשחיטה דיליף כ"ש שהיה חצי קנה פגום כו'.

ולפי זה מה שהשיג מהרש"א על הב"י הוא ממה שנראה מב"י לתוספות אם לא החזיר פסול אף בידע ולזה השיג דא"כ מה איריא מצדדין מעורף נמי אם החזיר אלא מצדדין כשר בידע לחוד ובעורף לא שייך ידיעה ועיין ש"ך. ולשון אפילו שכתבו התוספות יש לפרשו כפשוטו לא מיבעיא בלא החזיר וידע דוקא דיעבד אלא אף החזיר ולא ידע זה נמי דיעבד אבל החזיר וידע אה"נ דלכתחלה וכדכתבנא ועיין ב"ח שכתב בסימן כ' וז"ל ומ"ש הטור שצריך שידע כ"כ הרא"ש כו' משמע מדבריו שאם לא החזיר כשר כו' ואם

כן מ"ש התו' והמרדכי מצדדין כשר דיעבד ואפי' החזיר אין כונתם לומר בלא החזיר דיעבד נמי הוה פסולה כמו שהבין הב"י כו' אלא בין החזיר ולא החזיר דיעבד ובלבד שידע עכ"ל הרי בהדיא דסובר לתוספות בעינן דוקא ידע שחתך הסימנין קודם המפרקת.

ולא זכיתי להבין דברי הש"ך שהשיג על הב"ח בזה דגם הב"ח סובר בהדיא דלתוספות בלא החזיר ולא ידע פסול דיעבד שכן כתב ובתנאי שידע כו' ועיקר השגת הב"ח על הב"י דמשמע מדבריו דאף בידע לא מהני אם לא החזיר לזה כתב הב"ח דליתא ותו' לאו פרושי מפרש מתני' אלא מתני' מיירי בלא החזיר וא"צ לדחוק כמ"ש הת"ח אלא בידע ובעורף לא שייך ידיעה והתוספות מסברא דנפשייהו כתבו כן דיש להחמיר ולאסור לכתחלה אף בהחזיר ולא ידע אטו לא החזיר ולא ידע וכמה שכתבנו לעיל ודברי מהרש"א ז"ל נכונים כדברי הב"ח ובי"ד אבאר עוד: ברש"י ד"ה מחזיר הסימנים וחותר הסימנים לבדק עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל שכתב בחטאת עוף מיירי ואסור משום הבדלה וכן כשחותך מפרקת תחלה אין חותר כל הסימנים ומברייתא לקמן הוה מצי לאתויי תיובתא למ"ד מחזיר דוקא עכ"ל הנה מ"ש מברייתא לקמן הוא דתניא כיצד הוא עושה חותר שדרה ומפרקת בלא רוב בשר ובעולה סי' ב' ובחטאת סי' א' אלמא בלא החזיר כשר ואיך אמר מחזיר דוקא ואף אם נאמר מחזיר לכתחלה כפי' התוספות כיצד הוא עושה משמע לכתחלה דין מצות מליקה חותר שדרה ואח"כ סימנין אמנם מ"ש דאסור בחטאת לחתוך המפרקת אחר הסימני' משום לא יבדיל אם חותר הסי' תחלה ואם חותר מפרקת אסור לחתוך כל השנים לכאורה משמע אם חתך סימנים תחלה רשאי לחתוך שנים בחטאת ולא יבדיל היינו מפרקת ואם חתך מפרקת קודם לא יבדיל בסימן א' ואינו יודע דאף בחותר הסימנין תחל' אסור למלוך סי' הב' כיון דעוף בחד סי' מיית הוה סי' הב' הבדלה ואם נאמר דסימני' לאו דוקא אלא סי' א' בחטאת עוף א"כ אמאי אין רשאי לחתוך המפרקת דלא יבדיל אסימנים קאי ואין לומר כיון דקיים מצות מליקה בסימן א' תו אף מפרקת והעור אין רשאי לחתוך דהא באמת חנינא כיצד הוא עושה חותר שדרה ומפרקת בלא רוב בשר עד שמגיע לסימן וחותר סי' א' ורוב בשר עמו ובזבחי' ס"ז ע"ב נמי רוב בשר עם סי' א' לכתחל' מיהת בעי' ודיעבד אי מעכב איכא פלוגתא וא"כ איך רשאי לחלוק רוב בשר אחר שימלוק הסי' ולזה י"ל דבאמת מצות מליקה בלא מחזיר והקפיד' התור' למלוך ממול עורף משמע ודאי דכל השדרה ומפרקת ורוב בשר צריך לחתוך אלא דקודם מליקת הסי' א"א וכי מתה עומד ומולק כדלק' וע"כ חותר רוב בשר אחר מליקת הסי' משא"כ לבני ר"ח דסברי דוקא מחזיר ומולק עורף להחזיר סימנים לאחורי עורף א"כ לא שמעינן דבעינן שדרה ומפרקת כלל ומש"ה לאחר מליקת הסי' אסור בשדרה כו' דלא יבדיל כתיב וקאי נמי אבשר ועור ואף בעולת עוף עור ובשר אין מעכב לענין הבדלה לשי' רש"י ז"ל לקמן וכיון שמלק ב' סימני' הוה הבדלה מ"מ לענין חטאת דלא יבדיל הוה עור ובשר בכלל זה וכ"ש מסי' שני דלכתחלה בשחיטה בעינן ב' סימנין מ"ה ושייכי' בשחיטה אמרה תורה לא יבדיל כ"ש עור ובשר ולקמן בסוגיא דכמשפט אבאר בעזה"י.

ולולא דברי מהרש"א הייתי אומר בעולה לחוד קאי למ"ד דוקא מחזיר תו אין צריך שדרה ומפרקת ולמ"ד אף מחזיר שהתורה נתנה רשות אי בעיא מחזיר לאחורי העורף ואי בעי חותר שדרה ומפרקת ולא איכפת לן במה שנטרפה מקודם בשבירת ופסיקת

החוט כמ"ש הר"ן בחמש שיטות יע"ש היטב וא"כ בחותך הסימנים תחלה א"צ תו לחתוך מפרקת ודי בכך.

ובאמת דמחזיר פסול כר' ינאי דאמר יקבלו הרובין תשובתן ומול עורף דוקא הוא שיחתוך שדרה ומפרקת וא"כ ע"כ זקוק הוא לכך שיחתוך שדרה ומפרקת ואח"כ הסימנים ויהי פירושו במ"ש רש"י וחותר סימנים לבד שאין צריך יותר מזה. דרש"י לשיטתו לקמן בעולת עוף דבעינן הבדלה היינו סימנים וא"צ להבדיל עור מגוף דלא כשיטת הר"מ ז"ל דפ"ו ופ"ז מהל"מעה"ק דפסק בעולת עוף צריך להבדיל הראש מגוף ועיין בלחם משנה שם ומש"ה כתב רש"י דאין צריך יותר: וזה מפני שהתורה נתנה רשות או לחתוך הסימנים קודם או מפרקת קודם ולא מטרפא בכך משא"כ באמת דצריך דוקא לחתוך המפרקת אז אף לאחר שחתך הסי' צריך לחתוך רוב בשר אח"כ וראיתי לריטב"א ז"ל בחדושו שכתב שלא כדברי האומרים חותר הסימנים ואח"כ שדרה ומפרקת דכי מתה עומד ומולק עכ"ל הנה אפשר אף בחטאת עוף קאמר דרש"י פי' לקמן אהא דעולת עוף בעי שני סימנים וכי מתה עומד ומולק דהוא עוף בחזק סי' מיית אלא דקשי' אף אי נימא דקאי אעולת עוף ולאחר ב' סימנים וכי מתה עומד ומולק הא מסיק לקמן דהותזו ראשיהן שמטמאין היינו הבדלת עולת עוף וע"כ עם המפרקת ועוד דבחטאת קתני בהדיא כיצד מולקין חטאת עוף כו' הגיע לוושט או לקנה ורוב בשר עמו הרי אף דבסי' א' מיית אפ"ה אח"כ רוב בשר ועוד בחטאת כתיב לא יבדיל אלא כמ"ש דבשלמא באחת דלית הלכתא כר"ח ומחזיר פסול ומול עורף מצותו בכך שיחתוך העורף תחלה ומשמעות הקרא דכל העורף ורוב בשר עמו מולק וע"כ רוב בשר לאחר מליקת הסי' דכי מתה עומד ומולק משא"כ אי אמרינן מחזיר דוקא ולא הקפיד קרא אלא שיחזיר לאחורי עורף אית לן לומר שפיר דתו לא צריך דכי מתה עומד ומולק ואף בעולת העוף דהבדלה הוא בסימנים לרבנן שנים ולראב"ש רוב שנים ותו לא צריך ולקמן אבאר: ולפי מה שיבאר לקמן בריש השוחט וקרא דלא לישווי גסטרא שלא יחתוך מפרקת ג"כ שמבליע דם באברים ואסור בקדשים דלדם הוא צריך דהאי קרא בקדשים כתיב ושחט את בן הבקר ועיין בחדושי רשב"א שם בריש השוחט א"כ א"ש מ"ש רש"י וחותר הסימנים לבדם שאסור לשבור מפרקת דמבליע דם ובקדשים לדם הוא צריך משא"כ באמת דמצותו מן העורף דוקא.

אלא דלפ"ז למ"ד אף מחזיר ודאי דשרי לחתוך מפרקת אח"כ כיון דנתנה התורה רשות ורש"י פי' אף למ"ד מחזיר וחותר לבדם לכן נראה כמש"כ לעיל: (דף כ ע"א) גמרא מאי איריא מולק שוחט נמי כו' עכ"ל ופירש"י מ"ש עורף מצדדין ר"ל דליכא למימר דהתורה קבעה מקום דוקא מן צוואר כמו במליקה דווקא להחזיר לאחורי עורף דא"כ מצדדין אמאי כשר אלא דהתורה לא קבעה מקום אלא הקפידה שתהא שחיטה בסימנים א"כ מעורף כשר כו'.

אבל למ"ד אף מחזיר לא סייעתא ולא תיובתא הוא מתני' לפירש"י דהמולק דיעבד ואידי כו' דודאי למ"ד אף מחזיר הוא דעיקר מצוה לחתוך שדרה ומפרקת תחלה כמ"ש רש"י לעיל בד"ה אף מחזיר דלישנא דאף מחזיר הכי משמע ועיין בחדושי הר"ן יע"ש ולענין הל' אי מחזיר כשר או לא כר' ינאי דאמר יקבלו הרובין תשובתן אבאר לקמן גבי הא

דאמר בני ר"ח סברי מוליך ומביא במליקה פסול ואבאר ג"כ לשם הר"מ ז"ל בפ"ו מהל' מעשה הקרבנות בעזה"י יע"ש: גמ' כשר במליקה פסול בשחי' למעוטי מאי עכ"ל ל' לשי' מי שפירש אם חתך כל מפרקת לשנים דפסול אם מתכוון לכך ומתני' בשחט מעורף פסול מיירי בלא מתכוין ועיין פרישה סי' א' וכ"ד יע"ש וע"כ יש להקשות אימא דבא לרבות כשר במליקה חותך מפרקת ופסול בשחיטה אם מתכוין לכך ואף בשוחט מצדדין או מצוואר אם חתך המפרקת פסול ואפשר ליש מי שסובר הוא הראבי' ברש"י ריש השוחט וקרא דלא לישווי' גסטר' ועיין בהג"א ריש פרק השוחט הא דתנן דף י' התזו הראש בב"א פסולה היינו משום חתיכת מפרקת וכבר יש מי שפי' כן למתני' דהתם שהרי הרמב"ן הביאו הר"ן ורשב"א בחדושינו שם דוקא בחתך כל המפרקת הוא דבעינן בסכין כמלא צוואר חוץ לצוואר ועיין בי"ד סימן כ"ב וראבי' יפרש המתני' כמו להרמב"ן דהתזו הראש בב"א היינו פסולה דחתך המפרקת לשנים ומיהו להרמב"ן כשר בחתך מפרקת אלא דמוקי להתזת הראש דמתני' בחתך כל המפרקת דאל"כ לא בעינן כמלא צוואר חוץ לצוואר יע"ש ורמב"ן יפרש כך אבל ראבי' יפרש דרישא שם דף ל' ע"ב התזו הראש בב"א היינו שחתך כל המפרקת לשנים ופסול' לאו משום דרסה אלא משום חתיכת מפרקת דלא לישווי' גיסטר' ובאם לאו כפירש"י דרסה אלא כלומר בשוה עם הסימנים שנתכוין לכך ובשעת שחיטה הא אם שהה מעט ואח"כ חתך מפרקת כשר ודווקא כשחתך המפרקת בב"א עם הסימנין הוא דפסולה א"כ ליכא למימר דבא לאטו הא תני לקמן זה ואין להקשות א"כ אימא לאתווי דרסה דכשר במליקה ופסול בשחיטה לפום סברא דהשת' כקושית התוספות ד"ה למעוטי שן וציפורן יש לומר דסיפא דהיה שוחט והתזו הראש בב"א אם יש בסכין כמלא צוואר ע"כ מיירי בדרסה דאל"כ אלא משום פסול חתיכת מפרקת מאי מהני אם יש בסכין מלא צוואר אלא בלא מתכוין מיירי ודרסה הוא דכשר כשיש מלא צוואר דאפשר דשחט בלא דרסה בהולכה לחוד.

וה"ק במתני' התזו הראש בב"א בכונה פסולה ולא חילק אם יש בסכין כמלא צוואר חוץ לצוואר דטעמא משום שחתך המפרקת לשנים היה שוחט והתזו הראש בב"א שלא בכוונ' אלא דרס אם יש בסכין כמלא צוואר כשירה ובזה אפשר דברישא תני התזו הראש דהיינו התזת כל הראש ומאי איריא שהתזו כל הראש אי מטעם דרסה הוא דאתינן עלה בשלמא סיפא נקיט משום שיעורא דסכין אי כמלא צוואר חוץ לצוואר מש"ה דווקא בהתזת כל הראש הוא דבעינן כן כסברת הרמב"ן שהבאתיו לעיל משא"כ ריש' דלא הוזכר שיעורא דסכין אלא מטע' דרס' מאי איריא התזו לגמרי אלא כמ"ש כפי' ראבי' דרישא בכונה פסולה בכ"ע משום דלא לישווי' גסטר' הי' שוחט והתזו שלא בכונה דלשון היה שוחט משמע כך דליכא פסול מפרקת בלא כוונה אם יש מלא צוואר לאו דרסה ופריך למעוטי מאי דהא תרווייהו כחזא תננהו התם: לא למעוטי שן וציפורן ואין להקשות היאך תני כשר בשחיטה פסול במליק' והא מחזיר סימנים לאחורי עורף דכשר בזה ובזה י"ל לאו לכל מילי קאמר ולא כללא קא כייל א"נ י"ל כשר לכתחלה קאמר מה שכשר בזה פסול בזה דנהי דאף מחזיר מ"מ לכתחלה מצותו שאין מחזיר לאחורי עורף ופסול בשחיטה וה"ה כשר בשחיטה לכתחלה מן הצוואר פסול במליקה ואף לשיטת רש"י דמצדדין כשר לכתחלה היינו דמסתמא שוחט סימנין מקודם המפרקת משא"כ מן העורף דלכתחלה לא בהחזיר גזירה אטו לא החזיר והא דכתב רש"י בד"ה ואי ס"ד

מחזיר דוקא מ"ש עורף מצדדין כבר כתבנו דה"פ דלא תימא דהתורה קבעה מקום מצוואר לזה אמר דמצדדין כשר דהתורה לא הקפידה אלא שיהא הסימנין נשחטין קודם וכמ"ש הרשב"א בחדושו הבאתיו לעיל ולזה אמר כשר במליקה כו' וכשר בשחיטה צוואר פסול במליקה: בני ר"ח סברי כמ"ד מוליך ומביא במליקה פסול הר"מ ז"ל בפ"ו מהל' מעה"ק הלכה כ"ג כתב מוליך ומביא במליקה כשר ולפ"ז נדחו דברי בני ר"ח דע"כ מחזיר פסול דכשר בשחיטה פסול במליקה לאתויי מחזיר סימנים ומש"ה לא כתב הר"מ ז"ל דאם החזיר סימנים דכשר במליקה.

ועיין ביש"ש סימן מ"ב משום דמסיק רב כהנא קוצץ ויורד וכ"ש מוליך ומביא דכשר במליקה ולכאורה יש לראות בהא דמסיק לקמן בברייתא דרמי בר יחזקאל דאין עיקור סימנין לעוף במליקה ובשחיטה יש עיקור והיינו נעקרו סימנין ממקום חיבורן בלחי א"כ י"ל דמתני' דתנן כשר במליקה פסול בשחיטה לאתויי עיקור דכשר דיעבד במליקה ופסול בשחיטה דהוה נבילה ואי דמשמע דקאי אמה דתנן מקודם ז"א דהא מוליך ומביא לא תנן כלל במתני' ואפ"ה אמר לאתויי מוליך ומביא אימא לאתויי דרמי בר יחזקאל וכמ"ש הר"מ ז"ל בפ"ו הלכה כ"ג דאם נעקרו סימנים אינו חושש ואשמעינן כשר במליקה פסול בשחיטה ואי דתנא בפ' כיסוי הדם הנוחר והמעקר פטור מלכסות עיין לעיל דף ט' ע"א בתוס' ד"ה כולהו תנינא יע"ש י"ל דע"כ לא שמעינן דיש עיקור אלא בבהמה וה"ה חי' דשוה לבהמה בכל מקום משא"כ עוף לא שמעינן לה בשום מקום דיש עיקור בשחיטה לעוף תדע שהרי רש"י ז"ל לא הוקשה לו לקמן אלא מברייתא דשחט הוושט ונמצא גרגרת שמוטה דמיירי בעוף דהוכשרו בסי' א' אברייתא דרמי בר יחזקאל דאמר אין עיקור סימנין בעוף יע"ש ע"ב ד"ה ההיא פליגא וממתני' דף פ"ו דנוחר ומעקר דפטור מכיסוי מצינו לאוקמיה בדם חי' אבל עוף נהי דאיתקש לבהמה לאו לכל מילי איתקש ותדע דר' ירמיה דאמר משום שמואל כשר בשחיטה כשר במליקה ע"כ לדידיה אין עיקור אף בשחיטה או כמ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה או להיפך למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה הכי גמירי דאין עיקור ואשמעינן מתני' דלאו כן הוא אלא כשר במליקה פסול בשחיטה ורישא אידי דסיפא והא דמסיק כאן בני ר"ח סברי מוליך ומביא פסול במליקה ה"ה דהוה מצי לתרוצי דמרבין עיקור דפסול בשחיטה וכשר במליקה וסיפא עיקר אלא דר' ירמיה הוא דמשני הכי אמר ר' ירמיה למעוטי מוליך ומביא ואיהו לשיטתי' לקמן דאמר אמר ר' ירמיה אמר שמואל כשר בשחיטה כשר במליקה ומסיק לדידיה ע"כ בעוף אין עיקור אף בשחיטה ומש"ה הוצרך לשנויי הכי בני ר"ח סברי מוליך ומביא פסול במליקה אבל הר"מ ז"ל דפסק בפ"ו מהל' אלו דאין עיקור סימנין בעוף לענין מליקה ובהל' שחיטה פ"ג הלכה י"ד פסק דיש עיקור סימנין בעוף לענין שחיטה א"כ קשה מנא ליה לדחות דברי בני ר"ח מהלכה דאף מחזיר סימני' לאחורי עורף וי"ל דאיהו סובר כמ"ש הי"מ לא למעוטי שן וציפורן תלוש ורישא עיקר וסיפא אידי אבל לא אמרינן רישא אידי דסיפא כמ"ש מהר"מ מלובלין ז"ל יע"ש א"כ א"ש ועיין בדף כ"ח בתוספות ד"ה ר' היא שכתבו בפשיטות למ"ד מחזיר מוליך ומביא במליקה פסול דבע"א לא מיתוקמא כשר בשחיטה היינו לפי שני של רש"י כאן או למ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה שייך עיקור ור' הכין סבירא ליה דיש שחיטה לעוף מן התורה ועיין שם: ודע דרא"ם ז"ל בפ' ויקרא כתב על מ"ש רש"י קוצץ ויורד וכ"ש מוליך ומביא וכבני ר"ח דאמרי

אף מחזיר סימנים ואף דאמר ר' ינאי יקבלו הרובין כו'הא תירץ בני ר"ח סברי כמ"ד מוליך ומביא במליקה פסול והלח"מ בפ"ו הלכה כ"ג כתב דהביא דברים סותרים יע"ש ולפי מ"ש אין כאן סתירה דהלכה כבני ר"ח ואפ"ה מוליך ומביא כשר ומתני' למעוטי הא דרמי בר יחזקאל וכמ"ש ואי דשמעי' בברי' לקמן כ"ח שחט הוושט ונמצ' גרגרת שמוטה ובעוף מיירי וא"כ תני לה בברייתא דיש עיקור בשחיטה בעוף והוה למיתני' כשר בשחיטה כשר במליקה כמ"ש התוספות ד"ה למעוטי שן וצפורן י"ל דכ"פ שונה במתני' מה דתנא בברייתא כמ"ש רש"י בלישנא בתרא למעוטי שן.

וצפורן יע"ש. ומה דכתב הרא"ם תי' הגמרא סי' דלישנ' נקיט דאיכא לתרוצי כמ"ש כאן: וראיתי להמגיני שלמה על מה שהקשו תוספות ד"ה אילימא למעוטי עיקור סימנים שהקשו תיפוק ליה דטריפה ותי' הוא ז"ל דא"נ דלענין לטהרו מידי נבילה איתמר דאין עיקור סימנין בעוף וא"כ ליכא למימר דכשר במליקה היינו עיקור דטריפה מיהת הוה אלא כו' ומש"ה פסק הר"מ דליתא לבני ר"ח אלא דהא ליתא דא"כ אמאי פסק הר"מ ז"ל דנעקרו סימנים במליקה אינו חושש והא הוה טריפה בעוף אלא דליתא וגם התי' השני של היש"ש בעוף לא הוה טריפה ליתא דבאמת הלכה כברייתא דלוי דכל מה שמנו חז"ל בבהמה יתר עליהן עוף כמו שאבאר לקמן בתוספות ד"ה אילימא למעוטי עיקור סימנים.

ולפי זה מה שכתב הב"י בסי' כ"ד על דברי הר"מ ז"ל ובר"מ פ"ק מה"ש דסימנין שנתקפלו לא הוה טריפה הוא נכון דאי לפי' הרא"ש כדברי הרי"ף וה"ה אם נא' דר"מ בשיטת הרי"ף רבו אמרה דהוה טריפה לא יתכן מ"ש בהל' מעה"ק דאם נעקרו אינו חושש והא הוה טריפה ובתו' ד"ה אילימא למעוטי עיקור סימנין לפי' הקונטרס דהוה טריפה כו' פליג אלוי עכ"ל ר"ל לרש"י שפי' לעיל דף ט' דעיקור היינו בסכין פגום ולא כבה"ג דממקום חיבורו בלחי דהוא סובר יותר דהיינו עיקור מה"ש שאין שחיטה מועלת בו אלא ודאי דרש"י סובר דהוה טריפה כפשטא דסוגיא דאלו טריפות דף מ"ד ע"א סימנים שנדלדלו ברובן טריפה ועיקור המצוי בה"ש היינו סכין פגומה ונעקרו מלחי לא הוה נבילה דלאו במקום שחיטה הוא אלא טריפה כמו תורבץ הוושט שניקב דלא הוה נבילה כמו שתמה הש"ך בי"ד סי' ל"ג סעיף ג' ס"ק ה' יע"ש.

וא"כ הוקשה להם שפיר לפי מה דס"ד למעוטי עיקור כמו דפסול בשחיטה ה"ה במליקה פשיטא כיון דטריפה הוה מאי מכשיר לי' וכן לרבנן בר קוסי דאמר בשחיטה יש עיקור והיינו טריפה ובמליקה אין עיקור והא נטרפו מקודם ואי דהכי הלכתא דהתירה התורה טריפה בחטאת עוף א"כ מאי איריא עיקור מכל ע' טריפות דנקיט גם היאך תלוי אין עיקור למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה דמ"מ טריפות פוסל בעוף וגם נחירה בסימנין בעינן כמ"ש התוס' בד"ה לא אמרן וא"כ איך כשר למ"ד אין שחיטה אבל הא לא קשיא להו לשמואל דכשר בשחיט' כשר במליקה ועיקור בין בשחיטה ובין במליקה אין פוסל בעוף י"ל דפליגי על לוי וסובר בעוף טריפות בסימנים עקורים ליכא כמו שכתבו התוס' בסוף הדבור דלרש"י פליג רמי בר יחזקאל על ברייתא דלוי.

וכבר כתבנו לעיל להר"מ ז"ל ודאי עיקור סימנים מלחי לא הוה טריפה דאיהו פסק כלוי דטריפות שמנו חז"ל בבהמה כו' ופסק בפ"ק מה"ש דבעוף יש עיקור ואפ"ה פסק בפ"ו

מהל' מעה"ק דאם נעקרו כשר ואינו חושש במליקה יע"ש ועיין במגיני שלמה מ"ש כאן בשמעתי: (ע"ב) רש"י בד"ה ההיא פליגא ולית הלכתא כו' במתני' דרמי בר יחזקאל הא כמ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה והלך אחר המחמיר עכ"ל מ"ש דלית הלכתא כמתני' דרמי בר יחזקאל הר"מ ז"ל פסקה להלכה בפ"ו מהל' מעה"ק לענין מליקה אלא לענין שחיטה אין הלכה כך אליבא דר' ירמ' אמר שמואל ומ"ש הא כמ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה ר"ל ולא מכרעא מלתא אי כרבי אחא בריה דרבא או כרב אשי דאמר איפכא מסתברא והלכך אף דהלכה כמ"ד יש שחיטה לעוף מ"ה מההיא מתניתין דזבחים מלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה כדמסיק לקמן דף כ"ח והלכה כסתם משנה אפילו הכי אימא דהלכה כרב אשי דאמר למ"ד יש שחיטה הכי אגמרי' דאין עיקור מש"ה הוצרך לומר בשל תורה הלך אחר המחמיר והיינו כרב אחא ומש"ה מ"ה הוה טריפה בסי' עקורי' בעוף בשחיטה ולא במליקה: ודע דלשי' רש"י ז"ל דסימנין עקורים מלחי הוה טריפה ורמי בר יחזקאל או דמיירי לענין לטהרו מידי נבילה כמ"ש המגיני שלמה בתי' א' יע"ש ר"ל דגם רש"י סובר דנאמרה הלכה בסימנים עקורים אין שחיטה מועיל לטמא מידי נבילה ובמליקה עכ"פ מהני לטהרו מידי נבילה א"כ מאי מייתי ראי' מהא ברייתא דשחט הוושט ונשמטה הגרגרת פסולה דלמא טריפה ולא נבילה ואי דפסולה משמע נבילה הא במתני' תנן מן העורף שחיטתו פסולה ואפ"ה כתב בד"ה תהני לה סכין לטהרו מידי נבילה דטריפה הוה ולא נבילה א"כ ליכא למידק מלשון פסולה וא"כ מה ראי' משם ועיין מ"ש במתני' וי"ל דע"כ פסולה דהתם נבילה דאל"כ מאי קמ"ל נשמטה הגרגרת ושחט הוושט דטריפה דמי יתיר טריפה שהיתה מקודם ואי דהיא גופא קמ"ל דסימנים עקורים הוה טריפה הכי הוה למיתני נשמטה הגרגרת טריפה כו' אלא דבא לומר דהוה נבילה ממש דאין שחיטה מועיל בסימנין עקורים ונ"מ דהוה נבילה לכמה דברים הנוהגים כמו שיתבאר בהא דזעירי נשברה מפרקת.

ודע שאני תמה על מ"ש מגיני שלמה בתי' ראשון דאה"נ דהוה טריפה אלא הא דאמר אין עיקור לטהרו מידי נבילה א"כ מאי פריך מהא דר' ירמיה אמר שמואל כשר במליקה הא פסול בשחיטה פסול במליקה ומאי קשיא והא אה"נ פסול בשחיטה פסול במליקה דטריפה מיהת הוה ושמואל לא אמר בפ' פסול למשמע מיני' דהוה נבילה אלא אמר כשר ולמידק מיניה מה דלא כשר בשחיטה במליקה ג"כ אין כשר דהוה טריפה דהא דיני' נבילה והא כדיני' טריפה ועוד לשיטת רש"י ז"ל פסולה לאו דוקא הוא וכמ"ש לעיל בסמוך ותי' שני דכתב מגיני שלמה דברייתא דרמי פליג על לוי וסובר בעוף אין עיקור סימנין טריפה א"כ רש"י דמביא ראי' מנשמטה גרגרת ושחט הוושט דפסולה דאין ראי' אלא דשחיטה אין מועיל בסימנים עקורים ואמאי לא הביא מלוי דשם מוכח דטריפה הוה מקודם שחיטה דכל שמנו בבהמה כנגדן כו' יתר ונ"מ טובא דביצה וחלב אסור: הן אמת שמ"ש בסמוך לתי' ראשון של מגיני שלמה דכולה סוגי' לענין דהוה נבילה בעיקור סימן מלחי ואמר רמי בר יחזקאל דבעוף לא הוה נבילה ונאמרו בו פירושים רבים או דבשחיטה ג"כ או דוקא מליקה ולמ"ד אין שחיטה או להיפך למ"ד יש שחיטה מ"מ מייתי רש"י שפיר ראי' מברייתא דלקמן דף כ"ח שחט הוושט ונשמטה גרגרת פסולה ע"כ נבילה דאי טריפה מסיפא דבריית' ואם אין ידוע אמרו כל ספק בשחיטה פסולה וע"כ מטעם דאוקי אחזקה בהמה בחיי' בחזקת שאין זבוח כו' ואי דהוה טריפה ולא נבילה דלא

היה במקום שחיטה כמו תורבין הוושט וכמ"ש הש"ך בסי' ל"ג הבאתיו לעיל א"כ אמאי החמירו בספק נימא נשחטה הותרה לאחר שחיטה נשמטה דרובא אין טריפות וחזקה מחמת רובא ג"כ אלא אין שחיטה מועיל והוה נבילה ואוקמי' אחזקה דבהמה בחי' ואף דרובא עדיף מחזקה כבר הארכנו לעיל דסמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא או באופן אחר יע"ש ואם כן מוכח דלא טריפה לחוד אלא נבילה ובזה א"ש דמביא רש"י סיפא דבריית' ואין ידוע דסגי ברישא לחוד אלא כמ"ש, דמרישא ליכא למידק דאימא פסולה טריפה ומסיפא ע"כ מטעם חזקה אתינן עלי' ונבילה ובי"ד סי' כ"ח ול"א ונ"א אאריך בזה אי"ה עוד אבאר לך הא דתני רמי בר יחזקאל אין עיקור סימנין בעוף ליכא לפרושי עיקור דסכין פגומה ומש"ה במליקה אין פוסל בו צפורן פגום ולמ"ד בשחיטה ג"כ סובר דהכי אגמרי' רחמנא בעוף דאם כן למאן דאמר אין שחיטה לעוף מ"ה מ"ש עיקור משאר הלכות שחיטה דפסול מדרבנן ועיקור אף מדרבנן לא מחמרינן מה שאין כן אי עיקור סימנין מהלחי א"ש כמ"ש הר"ן ז"ל בחדושו דעיקור לאו מה"ש הוא יע"ש ר"ל ה"ש בשעת שחיטה משא"כ עיקור מהלחי.

ועוד דא"כ הא דאמר שמואל כשר בשחיטה פסול במליקה ורוצה לומר למעוטי עיקור סימנין ופריך והא אמר רמי בר יחז' כו' ומאי פריך אי סימנים בסכין פגומה וגם רמי בכך איירי הא ע"כ שמואל לאו בה"ש קמיירי כמ"ש רש"י ז"ל דא"כ והא איכא מוליך ומביא ותלוש כו' והא נמי מה"ש נינהו א"ו עיקור היינו סימנים מהלחי וזה לא הוה מה"ש אלא מקום שחיטה דפסול בשחיטה היינו במקום סימנים עקורים כנגדו בעורף פסול במליקה בסימנים עקורים כמ"ש הריטב"א בחדושו דזה הוה מקום שחיטה ולא ה"ש אלא ע"כ עיקור דהכ' היינו שנעקרו סימנים מהלחי וכפי' רש"י ז"ל בכאן בד"ה אילימא למעוטי כו' ובד"ה הא תני רמי בר יחזקאל ובד"ה הא פסול פסול ואי צוואר שנעקרו סימנין פסול לשחיטה יע"ש וע"כ תרו גווני עיקור היה עיקור דסכין פגומה מצה ה"ש ועיקור סימנין מהלחי הוה נמי עיקור וכמ"ש: ע"ש אמר זעירי נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבילה הטור בי"ד סימן כ"ז כתב כל שנפסלה בשחי' הר"ז נבילה נשברה מפרקת ורוב בשר עמה הוה נבילה והוקשה להם ז"ל לענין מאי כתבה והתורת חיים כתב דנ"מ להושיט אמ"ה לב"נ בחתך בעודה מפרקס' דלא שייך מי איכא מידי דלא מהני הך שחיטה לישראל כלל בשלמא לטריפה ששחטה א"ש דמהני לטהר מידי נבילה ובנשברה מפרקת אסור להאכיל הבני מעים לבני נח עכ"ל מ"ש מדאם נפסלה בשחיטה אסור להאכיל הבני מעיים לב"נ דבריו כנים ואמתים ומבוארים בפ' העור ורוטב קכ"א ע"ב השוחט בהמה טמאה לגוי כו' וה"ה נכרי בטהורה ומ"ש טריפה ששחטה שרי לב"נ כן הוא בש"ך סי' הנ"ל ובתב"ש ג"כ כתב כך כיון דמהני שחיטה לטהר מידי נבילה שחיטה מעליא הוא ולא שייך לומר דלישראל אסור משום טרי' א"כ לא שייך מי איכא מידי מ"מ הוה שחיטה וכדכתיבנא, אמנם מ"ש דנשברה מפרקת ורוב בשר עמה אסור להושיט לב"נ זה לא ידענא מנין לו כיון דחשיבה מתה ומטמאה כנבילה א"כ אף בחתך בעודה מפרקת שרי לב"נ דמתה ממש הוה ולדידי' נמי שרי תדע דהא לקמן בהעור ורוטב קכ"א ע"ב פליגי חזקיה ור' יוחנן בשוחט שנים בבהמה טמאה לחזקי' אינה לאברים וב"נ אין מוזהר עלי' ומותיב ליה דידי' אדידיה דאמר אינה מטמאת טומאת נבילות ברוב שנים ומשני יצאה מכלל חי' ולכלל מתה לא באה פי' לענין אמ"ה לא הוה

כחי ולענין טומאת נבילות אין מטמא דכתיב כי ימות דוקא הרי לפעמי' לענין אמ"ה לא הוה כחי' ולענין טומאה הוה כחי' אבל אי מטמאה כ"ע מודים דלית בה משום אמ"ה ונשברה מפרקת ורוב בשר דמטמאה כמבואר בר"מ הל' שא"ה פ"ב יע"ש מכ"ש דלית בה אמ"ה.

שוב מצאתי להתב"ש בסי' הנ"ל דדחה דברי תורת חיים אלא מ"ש הטור הא דזעירי הוא לומר דמתה ממש היא ומותר להושיט אמ"ה לב"נ כמ"ש אלא דדוחק הוא דא"כ לא הוה למסתם בחד גוונא עם מה שקודם כל שנפסלה בשחיטה הוה נבלה אלא לפרש דנשברה מפרקת ורוב בשר הוה נבילה ומטמאה והוא ז"ל לא סיים דמטמא אלא דהוה נבילה ע"כ נראה דנ"מ לענין או"ב ושאר נ"מ כמ"ש אחרונים בזה ועיין ב"ח וט"ז וש"ך מה שכתבו יע"ש: בט"ז סימן כ"ז הביא תשובה אחת מאחיו ז"ל אי נשברה מפרקת ורוב בשר דאמר זעירי בלא פסיקת החוט או דוקא עם פסיקת החוט כו' יע"ש ומדברי אחיו ז"ל משמע אף בלא פסיקת החוט כיון דנשברה המפרקת ורוב בשר אף בלא פסיקת החוט הוה נבילה כפשטא דזעירי שלא הזכיר פסיקת החוט ומש"ה כתב שם הא דמביא הטור דזעירי היינו לומר דהוה נבילה וה"ה טריפה יע"ש ואי ס"ד עם החוט דווקא אין נ"מ במה דהביא הא דזעירי דחוט לחוד טריפה ועוד שכתב וכי בהמה שמתה יכולה לחיות אח"כ משמע נמי שמ"ש דלדידי' נשברה מפרקת ורוב בשר בלא פסיקת חוט הוה נבילה ואף שסיים הט"ז וז"ל מדברי אחי משמע דבשבירת המפרקת בלא החוט הוה טריפה לאו דוקא הוא אלא נבלה ג"כ אלא דלדידן אין נ"מ בין נבילה לטריפה כתב טריפה ולפי מ"ש לעיל דהטור כתב הא דזעירי לומר בעודה מפרקת כו'.

ודע דהטור כתב חתך בשר בעוד' מפרקס' כו' ולאחר שמתה מותר להאכיל לב"נ. ומותר להאכיל בני מעיים לעכו"ם עכ"ל מ"ש לאחר שמתה מותר להאכיל לגוי הוא גמ' ערוכה לקמן דף ל"ג מי איכא מידי לישראל שרי ולעכו"ם אסור אמנם מ"ש ומותר להאכיל בני מעיים הוא לכאורה ללא צורך דמהיכא תיתי לאסור אי מהא דריש לקיש שם מזמנין ישראל ואין מזמנין כותי על בני מעיים הא כיון דכתב חתך בשר בעודה מפרקת שרי לגוי כ"ש בני מעיים דלא אסרינן מטעם כמאן דמנחא בדיקולא מה"ט גופא ועוד על כל פנים איפכא הוה ליה לכתוב דלהוי לא זו אף זו ולהפוסקים דפסקו דלא כר"ל כמ"ש הפר"ח בסימן כ"ז מטעם דפסקינן לעיל בסימן כ"ו ניקבה הריאה כו' יע"ש א"ש דהטור כתב דמותר להאכיל לנכרי בני מעיים אף קודם שתצא נפשה ועיין בתב"ש סימן כ"ז או דנ"מ שנפסלה בשחיט' דמי איכא מידי ליכא ואפ"ה שרי לב"נ מטעם דלית הלכתא כר"ל יע"ש אבל להתב"ש שכתב דוודאי אם נשחטו שני סימנין לכ"ע הוה כבישרא בדיקולא ואה"נ דאסור למכור בני מעיים מבהמה שנפסלה בשחיטה לבן נח יע"ש א"כ לאיזה צורך כתב דין בני מעיים דכ"ש הוא ובי"ד אבאר אי"ה: ובפירש"י בד"ה תיהני להסכין לטהרו מידי נבילה ואי קשיא לותבי' ממתני' דקתני שחיטתו פסולה ואיכא למימר טריפה ולא נבילה עכ"ל ר"ל דוודאי פסולה משמע באמת נבילה אלא דמאי קמ"ל כו' לא הוה מצי למפרך דאיכא למטעי ולומר טריפה ומש"ה פריך ממתני' דזבחים ועיין מ"ש במשנה וכתב מהרש"א ז"ל מפ"י רש"י יראה דאף אנן נמי תנינא משמע דקושיא הוא מאי קמ"ל ומש"ה כתב רש"י ז"ל לותבי' ממתני' מאי קמ"ל ר"ל מאי קמ"ל ובזה תי' מה שדחק הרשב"א ויתבאר לקמן אי"ה אמנם אף אנן נמי תנינא משמע דסייעתא הוא ובכתובות

ט' ע"ב בסוגיא דפ"פ אמר אביי אף אנן נמי תנינא כתב מהר"ם שי"ף ז"ל דלא קשיא ליה מאי קמ"ל יע"ש אלמא דסייעתא משמע ולא קושיא היא וה"נ מציינו לומר כאן דודאי ממתני' דזבחים לאו קושיא היא דמציינו לומר דאתיא כר' יוסי דאמר בזבחים שחיטה מטהרת טריפה מטומאתה לא מליקה כמ"ש התוספות ד"ה תהני לה סכין לקמן כ"ח ע"א יע"ש והא דמשני לקמן הוא, דאמר כר"א הקפר משום דדוחק לאוקמיה סתם מתני' דלא כר"מ וא"כ ה"ה הכי נמי מש"ה לא פריך מאי קמ"ל תנינא דאיכא לאוקמי' כר' יוסי וסייעתא מיהא הוה דסתם מתני' ר"מ היא אלא דזה אינו דוודאי לפום סברא דהשתא דלא ידע מפני שהוא מחליד או דורס וודאי אף לר' יוסי קשיא אמאי מטמא בגדים אבית הבליע' דשחיטה מעליא הוה וע"כ לא אמרינן לקמן לר' יוסי לא פריך היינו למסקנא דשחיטה לא הוה מפני שהוא דורס או מחליד ונחירה לא מטהר לר' יוסי כמו מליקה דאין מהני ועיין במהרש"א שם דף כ"ח משא"כ בסוגיא דכאן דלא ידע מפני שהוא מחליד א"כ גם לר' יוסי אמאי מטמא בגדים אבית הבליעה אלא דאיכא למימר דמתני' דזבחים ר' יהודא היא דאית ליה התם בזבחים ס"ח ע"ב דאף שחיטה אינה מטהרת מידי נבילה בעוף ודוקא בבהמה יע"ש בזבחים.

הן אמת שיש לראות בתוספות כ"ח שכתבו לר' יוסי לא שייך הך פירכא ואמאי לא הזכירו ר' יהוד' ג"כ שמוזכר מקודם שם במשנה וסובר בעוף אף שחיטה אין מטהר, טריפה מטומאתה ועיין בתוספות זבחים ס"ח ע"א בד"ה מלק בשמאל או בלילה שכתבו דמתני' איכא לאוקמי' כר' יהודה יע"ש ואפשר מש"ה כתבו ר"י דהלכתא כוותי' כמ"ש הרמב"ם ז"ל בהל' אבות הטומא' בפ"ג הל' י"ב יע"ש ממה דנימא דאתיא כר' יהודא דלית הלכתא כוותי' והלכה כסתם משנה ומ"מ לא מצי למיפרך מאי קמ"ל דאיכא לאוקמי' כר' יהודה וכמ"ש וסייעתא איכא דסתם מתני' ר"מ ועוד דא"כ קשיא הלכתא אהלכתא דקיימא לן הלכה כסתם משנה: ע"ש גמרא אמר רבא אי קשיא לי הא קשי' לי וכי מתה עומד ומולק ופירש"י אי קשי' בהא דזעירי כו' חתיכת סימנים עכ"ל רש"י לשיטתו דפ"א אף אנן נמי תנינא קושיא היא שייך שפיר הלשון אי קשיא דקושיא ראשונה מיתרצא בהא דמפני שהוא מחליד או מפני שהוא דורס והא קשיא כו' וכי מתה עומד ומולק ומש"ה פירוש בהא דזעירי.

והריטב"א בחדושי ומהרשב"א הקשו דאינו מחזור שלא הקשה שום אדם על זעירי מקודם וכתב הריטב"א בשם מהרשב"א ז"ל דאי קשי' אכולה תלמודא קאמר ולפי' מ"ש רש"י לשיטתו דאף אנן נמי תנינא קושיא היא ומש"ה א"ש: אמר ליה אביי ותקשי עולת העוף דבעי ב' סימנין וכי מתה עומד ומולק התם כדי לקיים מצות הבדלה ופירש"י ז"ל דהא עוף בחזק סימן מייט וכתב מהרשב"א היינו עם חתיכת מפרקת ורוב בשר דאל"כ תקשי בחטאת עוף דלקמן חותך סימן א' ואח"כ רוב בשר עכ"ל ר"ל בחטאת לא שייך תירוצא לקיים מצות הבדלה אלא בלא רוב בשר לא הוה כמתה אלא דלא ידענא מאי קא קשיא לי' וכן הריטב"א כתב דע"כ עם שבירת מפרקת ורוב בשר הוה כמתה והר"ן בחמש שיטות ג"כ כתב דעם רוב בשר הוה כמתה היינו משום קושיא אחריתא דכפ' העור ורוטב דף קכ"א אמרינן שחטו בה שנים או רוב שנים ומפרכסת הרי כחי' לכל דברי' אבל מברייטא דכיצד מולקין חטאת עוף לא ידענא מאי קשיא דע"כ הלכה למשה מסיני הוא דאחר שמלק הסימן בעינן רוב בשר או דממול עורף משמע לגמרי אף הבשר

אלא דקודם הסימנין א"א דכי מתה עומד ומולק דאל"כ תקשי למה לי כלל חתיכת בשר אחר הסימן ועוד דאיסורא נמי ליהוי לשיטת רש"י ז"ל דלא יבדיל כתיב וכיון שאין צורך יותר הוה הבדלה ואין לומר דלא יבדיל קאי אסימן הב' מ"מ למה הוא חותך אח"כ אלא או דהלמ"מ הוא או דממול עורפו משמע כך כמ"ש לעיל וכיון שכן אין קושיא וכי מתה עומד ומולק דמצותו בכך וה"ה בעולה כדי קיום מצות הבדלה והא דקשיא ליה לאביי ולרבא וכי מתה עומד ומולק היינו דקשיא ליה דלא מסתבר שתהא מצות מליקה חלוקה מדין שחיטה לגמרי ששם החיות יוצא ע"י סימנין ובמליקה ע"י ד"א היינו שבירת המפרקת ולא מחטאת עוף לבד הוא דקשיא ליה לרבא אלא מעולה ג"כ נמי כדי לקיים מצות הבדלה מ"מ לא מסתבר שיצא החיות ע"י שבירת המפרקת ורוב בשר עמה ויהי' מליקה חלוקה לגמרי מדין שחיטה וכמ"ש בסמוך מזה: הר"מ ז"ל בה"ש פ"ג הי"ט כתב ניטל הירך וחלל שלה ניכר כו' וניקב הוושט ופסוקת הגרגרת נבילה מחיים והש"ך ז"ל בסי' ל"ג ס"ק ד' הבין מדבריו דהוה נבילה מחיי' ומטמא מיד ומש"ה הוקשה לו דבפ' השוחט אמרינן בדף ל"ב ע"ב כי קתני נבילה דלא מטמא מחיים וע"ש ולא ידענא אמאי לא קשיא ליה מכאן דמכל שחיטות דעלמא הוה ליה למפרך דקיי"ל בעוף רובא בעינן אף בוושט ובבהמה רוב שנים וכי מתה עומד ושוחט דהוה נבילה מיד וכן פירש"י ז"ל להדיא כאן דכל הנשחטין טריפ' הוא דהוה ולפי הבנת הש"ך קשה.

אבל לפי מה שהאריך התב"ש בסימן ל"ג וכתב לענין איסור הוה נבילה ולא לענין טומאה ויש חילוק בין זה לזה א"ש דמשאר שחיטות אין קושיא דלאו מתה ממש הוא אלא לענין איסור משא"כ לזעירי דאמר נשברה מפרקת ורוב בשר הוה נבילה ומטמא מיד קשה ואף דזעירי לא אמר דמטמא מ"מ ידוע היה לו להמקשן דזעירי הכי סובר דמטמא ותדע שהרי הרב אומר כן הרשב"א בחדושו וז"ל הא דזעירי לטמא מיד דאל"כ מה פריך והא נקובת הוושט הוה נבילה כו' ישבב והודה לו ר"ע והמעיינן שם יראה דהוה כתב"ש דנבילה הוה לענין איסור ולא לענין טומאה ובחדושינו ל"ד אאריך בזה בעזה"י ולפי מה שהתבאר דזעירי דאמר נבילה ומטמא' מיד וחילוק יש בין איסור נבילה ובין לטומאה כמ"ש הרשב"א והבאתיו בסמוך וכמו שהאריך התב"ש בסימן ל"ג יע"ש א"כ ממתני' דזבחים מלק בסכין אין ראי' אלא דלא מהני לטהרו מידי נבילה אבל לא שמעינן מהתם דמטמאה מיד וזעירי אשמעינן דמטמאה מיד והא דזעירי דשמואל הוא לקמן אמר שמואל ומטמא באוהל כמ"ש הרשב"א ושאר פוסקים וא"כ אף אנן נמי תנינא סייעתא ולא קושיא וכמ"ש כאן ומש"ה הוקשה לו לרשב"א שפיר בלשון אי קשיא דהא ל"ק קושיא אחרת: ודע דרבא אפשר לשיטתו דאמר לקמן ל"ב ע"ב על הא ולחשוב דחזקי' כו' קתני נבילה דלא מטמאה מחיים אלמא נקובת הוושט לא הוה נבילה מחיים כמ"ש הש"ך סי' ל"ב א"כ א"ש אי קשיא לי בעניני שחיטה לא קשיא לי אלא הא דכי מתה עומד ומולק כו' משא"כ לשאר תירוצים שם דף ל"ב ע"ב אפשר דנקובת הוושט נבילה מחיים ועיינן ש"ך ע"ש א"כ בלא"ה קשיא מכל הנשחטין וכי מתה עומד ושוחט כמ"ש: (דף כא ע"א) גמרא כיצד מולקין חטאת העוף חותך שדרה ומפרקת א בלא רוב בשר עד שמגיע לוושט או לקנה ובעולה שנים או רוב שנים עכ"ל כבר כתבנו לעיל או דהלמ"מ הוא דבעינן רוב בשר אחר הסימן או דממול עורף משמע לגמרי אלא דקודם הסימן א"א וכי מתה עומד ומולק מש"ה לאחר הסימן חותך רוב בשר כו' ועיינן בזבחים

ס"ה ע"ב רוב בשר מעכב א"ב אבל לכתחלה כ"ע מודים דבעינן רוב בשר: כתב הר"מ ז"ל בפ"ו הכ"ג מהל' מעה"ק וז"ל כיצד מולקין חטאת עוף כו' קוצץ ויורד ואם רצה להוליך ולהביא ואם רצה דורס כו' וחותר שדרה ומפרקת בלא רוב בשר שאם חתך רוב בשר הר"ז כמתה קודם שיגיע לסימן וצריך לחתוך בעולה ב' סימנין כשהוא יורד עכ"ל מ"ש אם רצה מוליך ואם רצה דורס הקדים מוליך לדורס שכן אמרו אף זו מצותה ועיקר מצוה מוליך ומביא ומ"ש וחותר בלא רוב בשר כתב הלחם משנה בסוף פרק קדשי קדשים משמע לאחר שיחתוך רוב שנים בעולה ורוב א' בחטאת חותר אח"כ רוב בשר ולא ידעתי למה לא הזכיר רבינו דלאח"כ צריך חתיכת רוב בשר הנה מה שהתמי' עליו על מה שלא כתב בפ"ז דין ו' בחטאת צריך אח"כ רוב בשר הוא קושיא אבל מה שהקשה אמאי השמיט בכאן בעולה רוב חתיכת בשר לא ידענא מאי קושיא כיון דכתב מקודם בהלכה ו' דצריך בעולה להבדיל ואם לא הבדיל פסול והבדלה להר"מ ז"ל הוא הראש מגוף ואף עור צריך להבדיל שכן כתב פ"ז ה"ו ואינו מבדיל בחטאת הראש מגוף וכמ"ש הלח"מ שם דרבינו סובר דשלוש מחלוקת בדבר דלרבנן דפליגי אר"י סברי ומלק והקטיר מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו אף מליקה הראש בעצמו והגוף בעצמו ואם כן הא דכתב בפרק ו' וצריך להבדיל היינו מגוף ממש ובחטאת אסור להבדיל הראש מגוף וב' סימנין שרי ועולה צריך להבדיל הראש מגוף ואם כן לאיזה צורך יאמר רבינו ז"ל דצריך לחתוך אח"כ רוב בשר הא גם עור צריך להבדיל וממה שציין הכ"מ כאן דבריו משמע דקשיא ליה גם אעולה וגם ממה שכתב דבעולה צריך אחר חתיכת ב' סימנין רוב בשר משמע להדיא דאעולה קא קשיא ליה ג"כ ולא ידענא כיון דכתב הר"מ דצריך להבדיל ממילא נשמע אלא דקשי' לאיזה צורך כתב בהלכה דצריך לחתוך ב' סימנים בעולה כשהוא יורד לאיזה צורך כתב כן והא לרבנן אף עור צריך להבדיל וכמ"ש בסמוך לזה י"ל דהר"מ השמיענו בזה דבר חידוש והוא שרצה לומר שצריך לחתוך ב' סימני' כשהוא יורד קודם בואו לחתוך בשר מפרקת וכי כן הוא קבלה מהל"מ וכדתניא בברייתא ובעולה שנים או רוב שנים והיינו קודם חתיכת בשר המפרק' ולא נצטרך לומר דברייתא כר' ישמעאל אלא כרבנן דהלכת' כוותייהו דצריך להבדיל הראש מגוף אלא מה שאמרו שנים הוא בלי שהיה רוב בשר בלחים וזה שאמרו בזבחים ס"ה ע"ב שהי' בסימן שני בעולת עוף מעכב א"ב אביי אמר רוב בשר מעכב א"ב ועיין פירש"י שם דכ"ע שהי' בעולת עוף מעכב יע"ש ולזה כתב הר"מ דצריך בעולה חתיכת ב' סימנין כשהוא יורד לאו מתורת הבדלה נגעו ביה אלא גזירת הכתוב הוא דבעינן שני סימנין ואסור לשהות בין סימן לסימן והא דאמר רבא בכאן כדי לקיים מצות הבדלה כבר כתבו התו' ד"ה ואינו מבדיל יע"ש ולדידן נמי נאמר כן רבא לשיטתיה שם בזבחים אמר כדי לקיים מצות הבדלה אבל באמת אה"נ לדידן בעינן שנים דווקא לא מתורת הבדל' אלא בתורת מליק' ושהי' פוסלת בין סימן לסימן ולקמן אבאר עוד: תנן התם הותרו ראשיהן אעפ"י שמפרכסין טמאין כו' מאי הותרו ר"ל אמר הותרו ממש ר"א א"ר מני כהבדלת עולת העוף ומסיק כהבדלת העוף ברוב שנים וכתבו התו' דפליגי אזעירי דאמר בשבירת המפרקת לחוד הוה, נבילה ומדכתבו דפליגי משמע תרוויי' פליגי לא מיבעיא ריש לקיש וודאי פליג דאמר הותרו ממש ואילו לזעירי בשבירת מפרקת ורוב בשר לחוד נבילה אף שהסימנים שלימים אלא אפילו ר"א אמר ר' מני נמי פליג דאמר כהבדלת עילת העוף

ולכתחלה וודאי בעינן רוב בשק בעולת עוף ואפ"ה בעינן דווקא ב' סימנים ג"כ ולפי זה ליתא לר"ל ולר"א מקמי' זעירי דברייתא דכיצד מולקין חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר דאי רוב בשר תחלה וכי מתה עומד ומולק מסייע לזעירי וכן כתב הרשב"א בחדושו והיה מתניתין דהתיז ראשיהן מוקי שמואל וזעירי בשבירת מפרקת ורוב בשר לחוד הותזו קרי ליה וכן כתב הרשב"א ז"ל דאי בסימני' לחוד הא תנן בהעור ורוטב שחט שנים או רוב שנים הרי היא כחיה לכל דבריה אבל היש"ש כתב בפשיטות בסימן מ"ד דר"ל ור"א אמר ר' מני איירי בשבירת המפרקת וב' סימנים בלא רוב בשר דהוה נבילה ולא זכר כלל דברי התו' שהם מפרשים דאיירי עם רוב בשר מדכתבו דפליגי אזעירי והרשב"א בחדושו דחה פיה זה דהיש"ש כנראה למעיין שם ולפי שיטת היש"ש הא דתניא כיצד מולקין חטאת העוף כו' ובעולה שנים או רוב שנים ומשמע אח"כ חותך רוב בשר בעולה גם כן כמו שאמר הלחם משנה בפרק ו' מהל' מעה"ק הלכה כ"ג והבאתיו לעיל ועיין בזבחים ס"ה ע"ב א"כ תקשי וכי מתה עומד ומולק דהא לאחר חתיכת ב' סימנין עם שבירת המפרקת בלא רוב בשר הוה נבילה כמתני' דאהלות הותזו ראשיהן כו' ואי כדאי לקיים מצות הבדלה הא לשיטת רש"י לקמן לא שייך הבדלה אלא בסימנין ולא לאחר שחתך הסימנין י"ל דגזירת הכתוב הוא דבעינן רוב בשר או מהלמ"מ או ממול עורפו משמע לגמרי שבירת מפרקת ורוב בשר אלא דקודם סימנין א"א מש"ה אח"כ כמו חטאת עוף דא"צ הבדלה ואפ"ה בעינן אח"כ חתיכת רוב בשר ה"ה בעולה וכדכתיבנא: כתב הר"מ ז"ל בפ"ב מהל' אבות הטומאה הלכה א' נשברה מפרקת ורוב בשר עמה הוה נבילה לכל דבר והיינו כשמעתא דזעירי ובפ"ד מהל' אלו הלכה י"ד כתב השרץ אינו מטמא עד שימות הותזו ראשיהן אף שעדיין הראש מעורה בגוף עם העור הרי זה טמא והיינו כר"ל וכמ"ש הכ"מ שם ואיך זיכה רבינו שטרא לבי תרי שוב ראיתי להת"ח שהעיר בזה.

והנה יש להקשות למה הביא ממרחק לחמו להקשות דברי ז"ל אהדדי הא בפ"ב גופא הלכה א' כתב בהמה או חיה טמאה אינה מטמאה עד שיתז ראשה ואח"כ כתב נשברה מפרקת ורוב בשר עמה הוה נבילה ואיך כתב מקודם דבעינן התזת הראש דוקא ודוחק לומר לא זו אף זו קתני וכן בפ"א מהל' טומאת מת הלכה ט"ו כתב המת אין מטמא עד שתצא נפשו נשברה מפרקתו ורוב בשר עמו או שנקרע כדג מגבו או הותז ראשו או שנחלק ב' חלקים בבטנו הר"ז מטמא וכיון דכתב נשברה מפרקת ורוב בשר מטמא לאיזה צורך הזכיר הותז ראשו דהיינו ב' סימנין ג"כ הא בשבירת מפרקת ורוב בשר מטמא ולזה יש לומר שהוא ז"ל מפרש הותזו ראשיהן ב' סימנין עם שבירת המפרקת בלא רוב בשר ולא פליגי ר"ל ור"א אמר ר' מני אזעירי כמו שכתב היש"ש בס"י מ"ד הבאתיו לעיל וכמו שעלה בתחלה על דעת הרשב"א לומר כן יע"ש ומש"ה בפ"א מהל' טומאת מת כתב או הותז ראשו דהיינו ב' סימנין עם שבירת מפרקת וכו' ל דאמר שנים דווקא בלא רוב בשר ובפ"ב מהל' א"ה נמי כשכתב בהמה או חיה טמאה אינה מטמאה עד שיתז ראשה והיינו שבירת מפרקת בלא רוב בשר אבל בפ"ד דכתב הותזו ראשיהן אעפ"י שעדיין מעורה הראש בעור הגוף משמע דליכא שום חיבור כ"א העור אפ"ה אין טמאים כ"א כה"ג ותיפוק ליה בשבירת המפרקת ורוב בשר לחוד נבילה, דאיהו פסק כזעירי ומש"ה הקשה הת"ח אהדדי בפ"ב עם פ"ד כמ"ש ואי משום הא לא איריא דאיכא למימר

דהר"מ ז"ל בדקדוק כתב השרץ אינו מטמא עד שיתז ראשו וכפי רש"י ז"ל דגבי שרצים מיתניא וכמ"ש הרשב"א ז"ל בחדושו וזה לשונו וא"ת אמאי לא הקשו מהא מתני' דהותזו לשמואל וזעירי דאמר בשבירת מפרקת לחוד הוה נבילה ואפשר מש"ה פירשה רש"י בשרצים מיירי ומשום שחיותן יותר גדול מאדם ובהמה עכ"ל והר"מ ז"ל אפשר דסובר כן ומש"ה בשרצים אינן טמאין עד שיתז ראשן לגמרי ואדם ובהמה בשבירת המפרקת ברוב בשר לחוד הוה נבילה אע"פ שמפרכסין אלא דקשיא ליה א"כ כיון דסובר דהא מתני' לשרצים מיתניא ולא כמ"ש התו' דאדלעיל קאי ועלה אמר ר"ל הותזו ממש וכהבדלת עולת העוף לרבנן בשנים ושבירת המפרקת ורוב בשר א"כ קשה מנא ליה דאדם ובהמה וחיה טמאין בב' סימנים עם שבירת המפרקת בלא רוב בשר כמ"ש בפ"ב מהל' אלו ובהל' ט"מ וכמו שפירשתי דבריו כיון דמתני' לענין שרצים מיתניא והותזו לגמרי וכמ"ש וצ"ע וע' בכסף משנה בפ"א מהל' ט"מ הלכה ט"ו ובי"ד סימן כ"ז אבאר עוד ואאריך בזה אי"ה: (ע"ב) גמרא אי מה להלן ברוב שנים אף כאן ברוב שנים ת"ל ומלקוהקטיר עכ"ל ראיתי לבאר בכאן עפ"י דרך הפשוט כי יש קושיות רבות בסוגין חדא במאי פליגי ת"ק עם ראב"ש לת"ק מוקי היקשא דכמשפט לחטאת בהמה ולא מוקי לחטאת העוף ועוד קשה מה דפריך אי מה להלן ברוב שנים כו' והא כיון דאיצטריך היקשא כמשפט לשאר דברים לאינה באה אלא מן החולין ובידו הימנית תו אית לן לומר דחילוקא דהקריבו לגמרי משמע דבעינן שנים דווקא ותדע דהא לקמן דפריך ות"ק וראב"ש ממול עורף מנא להו ופירש"י ז"ל דאי איצטריך היקשא למול עורף אית לן לומר חילוקא דהקריבו לגמרי משמע יע"ש וא"כ מה פריך מה להלן רוב שנים כו' דע"כ לא יליף ראב"ש מכמשפט חטאת העוף רוב שנים אלא משום דלא איצטריך ליה היקשא למלתא אחריתא ע"כ קרא דהקריבו לאו לגמרי ממעט לה וכמ"ש רש"י בד"ה ת"ל והקריבו מאחר שכתוב א' הקישן יע"ש בסוף הדבור ושאר הקושיות יבוארו בתוך הדברים והנה אומר דת"ק משמע ליה טפי כמשפט חטאת בהמה דהשתא ומלק והקטיר היקשא לגמרי הוה דאין היקש למחצה ודרשינן מיניה מה הקטרה בראשו של מזבח ומה הקטרה הראש בעצמו אף קודם הזאה הראש בעצמו והגוף בעצמו.

וחילוקא דהקריבו נמי לגמרי משמע וא"ש משא"כ אי כמשפט חטאת העוף ע"כ לא אתי לומר אלא ברוב שנים א"כ היקשא דכמשפט לאו לגמרי הוה והיקשא דומלק והקטיר לאו לגמרי ג"כ וחילוקא דהקריבו לאו כפשטי' דהקריבו משמע שיהא חלוק לגמרי לא ברוב שנים משא"כ אי כמשפט חטאת בהמה ניהי דכמשפט לאו לגמרי דאלו התם רוב שנים והכי בעינן כל השנים מ"מ היקשא דומלק והקטיר לגמרי הוה וחילוקא דהקריבו כפשטי' ומיהו אי לאו והקריבו ה"א כמשפט חטאת העוף ומלק לדרשא אחרתא כדמסיק לקמן ואף דדוחק הוא מהיכא תיתי לומר כמשפט חטאת והא אין היקש למחצה ומלק והקטיר ע"ז נאמר דמה חזית היקש' דומלק לגמרי אימא היקשא דכמשפט לגמרי כחטאת עוף ואינו מבדיל בסי' א' דא"נ כמשפט בהמה לאו לגמרי הוה היקשא דמשפט אי מקיימת היקשא דמלק והקטיר דבחטאת בהמה רוב שנים סגי ואילו הכי בעינן כל הסימנים ואדרבה עדיף לומר כמשפט חטאת העוף דמיני' קא סליק ולקמן ה"ה דה"מ לומר אי לאו והקריבו ה"א כמשפט חטאת בהמה אלא מה להלן ברוב שנים אף כאן ברוב ב' ואי היקשא דמלק והקטיר מאי חזית דהיקשא דמלק לגמרי משמע אימא היקשא דמשפט

לגמרי משמע ברוב שנים אלא דעדיפ' קאמר אי לאו והקריבו ה"א כמשפט חטאת עוף דמינ' קסליק והוה טעות בתרתי חדא דלא הוה ידעינן דאין באה אלא מן חולין דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש ועוד מה התם סי' אחד דווקא אף עולה הדין כן והשתא צריכי תרווייהו והקריבו והיקש' דמלק והקטיר אי לאו והקריבו ה"א כמשפט חטאת עוף כמה שכתב' או כמה דמסיק לקמן ואי לאו ומלק ה"א מה להלן רוב שנים אף כאן ואף דהקריבו לגמרי משמע מ"מ אית לומר טפי אין היקשא למחצה והיקשא לגמרי הוה ממה דנימא חלוקה דהקריבו לגמרי הוה.

ומשני דאיכא היקשא ומלק והקטיר וכיון דאיכא היקשא להדי היקשא תו מסתבר לומר והקריבו לגמרי משמע והיקשא דמלק נמי לגמרי הוה והא דאמר לקמן וראב"ש ממול עורף מנא ליה ופירש"י ז"ל דאי מצריכי' היקשא למול עורף אית לן לומר חילוקא דהקריבו לגמרי היינו דאית נמי היקשא דומלק והקטיר דליהוי היקשא לגמרי אבל כל כמה דלא ידעינן מהא דמלק והקטיר פריך שפיר אי מה להלן רוב שנים דטפי עדיף לומר היקשא לגמרי ממה דנימא חילוק' דהקריבו לגמרי משמע או יאמר דבלא"ה א"ש דלקמן פירש"י שפיר דאי איצטריך היקשא למול עורף א"כ נימא חילוקא דהקריבו לגמרי משמע ואי דהיקש' עדיף מ"מ אי נימא היקשא מה להלן כשהוא אחוז הראש בגוף מזה לא הוה לגמרי דהא עכ"פ חלוק מיניה דאילו בחטאת העוף בסי' א' וכאן רוב שנים וכיון שכן דהיקשא לאו לגמרי ממש א"כ ניחא לומר חילוקא דהקריבו לגמרי משא"כ לעיל לת"ק פריך דנימא היקשא לגמרי אתי ועדיף טפי מלומר חילוקא דהקריבו לגמרי אתא ובהכי ניחא מה דאמר או אינו אלא כמשפט חטאת עוף ת"ל והקריבו דמשמע מהקריבו לחוד בלא מלק והקטיר ידעינן דלאו כמשפט חטאת עוף הוא והיינו משום דניחא ליה לת"ק לומר במשפט חטאת בהמה דאף דלא הוה לגמרי מ"מ חילוקא דהקריבו לגמרי הוה משא"כ אי כמשפט עוף היקשא לאו לגמרי הוה והקריבו נמי לאו לגמרי ומש"ה ניחא ליה כמשפט חטאת בהמה וראב"ש סובר דטפי אית לומר חטאת עוף דמיניה קסליק ולא כחטאת בהמה דכתיב לעיל מיניה וע"כ היקשא לאו לגמרי והקריבו נמי לאו לגמרי והיקשא דמלק והקטיר לא אתא אלא לומר מה הקטרה בראשו של מזבח דעולת העוף למעלה היתה נעשית.

עוד אבאר דהא דמסיק לקמן מליקה ממליקה לאו ג"ש הוא אלא גילוי מלתא בעלמא הוא כמ"ש רש"י במה מצינו וכן התוספות ד"ה והקריבו יע"ש דאי גזרה שוה הוא אם כן יקשה לת"ק אימא כמשפט חטאת עוף ואי משום היקש' מלק והקטיר הא איכא נמי ג"ש דעדיפא מהיקש' כדמסיק בהשולח מיד דכ"ע ג"ש עדיפא יע"ש וכיון שכן אית לן לומר כמשפט חטאת העוף או כמשפט חטאת בהמה לגמרי מה להלן ברוב שנים וחילוקא והקריבו לא לאו לגמרי ואי ומלק והקטיר הא איכ' נמי ג"ש מליקה ממליק' דעדיף וכמ"ש בסמוך אלא לאו ג"ש הוא ועוד יש לעיין בזה: ורבי ישמעאל סבר כמשפט חטאת עוף לומר למול עורף והקריבו לחלק לומר דמבדיל וחילוקא לגמרי משמע ואי נימא איפכא והקריבו לחלק שלא יהא ממול עורף והיקשא דמשפט לומר שיהא בסי' א' תי' רש"י ז"ל דאמלק והקטיר סמוך והקשו בתו' ד"ה והקריבו דומלק והקטיר לחוד ליכא למשמע מיניה כמו שאמר לת"ק ור"ל לת"ק א"ש דלמול עורף לא צריך דגמר מליקה מליק' במה מצינו ואי כמשפט חטאת עוף בסי' א' והקריבו למאי אתי ואי לומר ברוב שנים

א"כ והקריבו לאו לגמרי משמע והיקשא דמלק והקטיר לאו לגמרי מש"ה ניחא ליה כמשפט חטאת בהמה משא"כ לראב"ש אימא והקריבו לגמרי שזה מול עורף וזה מן הצוואר והיקשא דמשפט לגמרי אתא בסי' א' ומלק לאו לגמרי הוה אלא שבזה י"ל וכן כתב הת"ח והר"ן ז"ל בחמש שיטות דאי כמשפט חטאת עוף בסי' א' ע"כ לאו לגמרי שחלוק מיניה שזה מול עורף כו' מהקריבו והיקשא דמלק והקטיר נמי לאו לגמרי הלכך ניחא לומר כמשפט לענין מול עורף והקריבו לגמרי ומלק והקטיר לגמרי דהיינו כל השני סימנין זהו הנראה לנו בשיטת שמועתנו ועיין עוד מה שאכתוב לקמן בזה: אבל הר"מ ז"ל בפ"ז מהל' מעה"ק אית לי שיטה אחרת בשמעתין לא כפירש"י וכמ"ש הלח"מ שם דג' מחלוקת בדבר דת"ק סובר הבדלת הרא"ש מגוף ממש בעינן ואף עור מעכב בהבדלה ומיני' בחטאת עוף לא יבדיל היינו הבדלה הראש מגוף ממש כמו בעולה מדרשא דמלק מה הקטרה הראש בעצמו ממש ור"י סובר שני' לחודי' סגי ולא דריש ומלק והקטיר להך דרשא אלא מה הקטרה בראשו של מזבח ולפי שיטה זו איכא לאקשוויי שפיר אימא והקריבו למול עורף דלא הוה והיקשא כמשפט מה להלן בסי' א' כיון דלאו אהיקש' דמלק והקטיר סמיך וצריך לומר כפי' התו' ד"ה והקריבו דמסתברא למול עורף אקשינהו דהא לת"ק וראב"ש מול עורף מסברא ידעינן כו' ופליגי ר"י וראב"ש בהא דלר"י היקשא משפט למול עורף וכיון שכן והקריבו חילוקא לגמרי משמע כפירש"י בשמעתין והיינו שני סימנין אבל א"צ עור הראש מגוף כו' וראב"ש סובר מליקה ממול עורף במה מצינו יליף מליקה ממליקה וע"כ היקשא לרוב שנים הוא דאתא דלא איצטריך אלא להא בלבד יע"ש.

משא"כ לר"י. ואי קשי' לר"י אדרבה נימא היקשא עדיף ממה דנימא והקריבו לגמרי ר"ל אי נמי היקשא לרוב שנים לא הוה לגמרי וכיון שכן ניחא לומר והקריבו לגמרי וע"כ היקשא בלא"ה לא הוה לגמרי וכדכתיבנא ועיין בזבחים ס"ה ע"ב ובתו' שם וכאן ומ"ש לעיל והא מיעוט סימנים לרבנן כבר כ' הלח"מ לאו ת"ק אלא ר"י יע"ש בל"מ: (דף כב ע"א) רש"י ד"ה אף כאן כו' דע"כ היקשא להכי הוא דאתא ומול עורף בג"ש יליף לקמן וכמ"ש חטאת בהמה לא אמרינן דמעוף קסליק עכ"ל מ"ש דמול עורף מג"ש נפק' משו' דאי הוה צריך היקשא למול עורף אית לן לומר חילוקא דהקריבו לגמרי ותיהוי נמי היקשא דמלק והקטיר לגמרי כמ"ש רש"י לקמן אהא דפריך ות"ק וראב"ש ממול עורף מנא להו וכמ"ש לעיל ומ"ש מג"ש אשגרת לשון הוא דלא הוה רק מ"מ כמ"ש לעיל אמנם מ"ש דכמשפט בהמה לא אמרינן דמעוף קסליק קשיא לי א"נ לאו מעוף קסליק אפ"ה ע"כ כמשפט חטאת עוף לראב"ש כאן דאיהו ע"כ ביום בידו הימנית וחולין מקרא דזאת התורה לעולה למנחה ולחטאת האמור בפ' צו ועיין בסוף התורה והביאו רש"י לעיל כמו לר"י וסובר דלא שנא עוף ובהמה במשמע דאל"כ באמת מנא ליה הא וע"כ כמ"ש וכיון שכן היקשא דחטאת בהמה למאי אתא אי לומר מה להלן ברוב שנים אם כן והקריבו למה לי לחלק הא מהיקשא נפקא ואי דהקריבו לגמרי כל השנים א"כ היקשא למאי אתא לכתוב והקריבו לחוד ובשלמא אי רש"י הוה סובר כר"מ ז"ל דבעולה בעינן עור מגוף לת"ק הוה א"ש אימא כמשפט חטאת בהמה דמה להלן לא סגי בסי' א' אף כאן לא סגי בסי' א' ואי מה להלן ברוב שנים ת"ל והקריבו לחלק כל שני סימנין ואי לא הוה כתיב כלל כמשפט הוה אמינא מוהקריבו לגמרי משמע ואף עורו נמי

כהיקשא דמלק והקטיר והקריבו לא הוה ידעינן למה אתי ולכך כתיב כמשפט חטאת בהמה דהתם א"צ להבדיל הראשמגוף וכדי שלא נימא רוב שנים ת"ל והקריבו דבעינן כל הב' כו' אבל רש"י לא סבירא ליה הא דר"מ ז"ל שהרי פי' ד"ה אף עולת העוף הראש בעצמו וגוף בעצמו היינו שני סימנין ואפי' מחובר בעור כו' הרי אף לת"ק פי' כן א"כ אי ס"ד כמשפט חטאת בהמה א"כ למאי אתא אי ברוב שנים למה לי והקריבו ואי לומר שנים ממש בעינן א"כ למה לי כמשפט וגם והקריבו נמלק והקטיר ידעינן מה הקטרה הראש בעצמו אף כו' והיינו שמחובר בעור לשיטת רש"י ז"ל וא"כ קשה לאיזה צורך אמר דמעוף קסליק דא"נ לאו כן ע"כ כמשפט חטאת העוף כמ"ש כאן, דלמאי הלכתא אקשינהו לבהמה ונראה דלק"מ וה"פ דכמשפט חטאת בהמה לא אמרינן ור"ל דקשיא ליה לראב"ש אמאי לא נימא ליה לומר כמשפט חטאת בהמה מה להלן רוב שנים אף כאן רוב שנים ואה"נ דדינים דראב"ש אמת אלא דהכי נימא טפי דהיקשא לגמרי הוה ממה דנימא בחטאת העוף דלא הוה לגמרי אף במה שהוקש והשתא איצטריך והקריבו דאי לאו והקריבו ה"א כמשפט חטאת עוף לגמרי דמיניה קסליק ג"כ ולכך כתיב והקריבו לחלק וע"כ כמשפט חטאת בהמה ואי לאו כמשפט ה"א והקריבו לגמרי כל הב' ואי דא"כ לא לכתוב כלל והקריבו ומלק והקטיר הוה ידעינן מה הקטר' הראש בעצמו כו' משום הא אכתי לא הוה ידעינן והקריבו למאי אתא וכהנה רבות בש"ס במקומות הרבה ומש"ה צריך היקשא כמשפט חטאת בהמה מה להלן רוב שנים וא"צ להבדיל ב' סימנין והוה א"ש טפי כמשפט לגמרי וע"ז כתב רש"י ז"ל דניחא לראב"ש לומר כמשפט חטאת אף דלא הוה לגמרי אף במה שהוקש לו מ"מ מיניה קסליק ולא חטאת בהמה שלא נזכר באותה פרשה כלל.

וכבר הארכנו לעיל בזה בשיטת שמעתין דכ"א לשיטתיה דת"ק לשיטתיה ור"י לשיטתיה וראב"ש לשיטתיה והוא מבואר ממש שכתבנו דלראב"ש לא איצטריך היקשא דחטאת העוף אלא לזה אחוז הראש בגוף מזה כו': ופירש"י ד"ה השתא דכתיב והקריבו ע"כ עקרי' מיניה דחילוקא לגמרי משמע דלא תיגמר מיני' כלל עכ"ל לא הוה צריך לזה דא"נ והקריבו חילוקא קצת משמע אפ"ה אית לן לומר כמשפט חטאת בהמה דהשתא ניהי דהיקשא דכמשפט לא הוה לגמרי מ"מ היקשא דמלק והקטיר הוה לגמרי דאין היקש למחצה אבל אי כמשפט חטאת העוף גם היקשא דמלק הוה לחצאין בשלמ' אי לאו והקריבו ה"א כמשפט חטאת העוף ואי ומלק לא הוה לגמרי מאי חזית דהך היקשא יהא לגמרי אימא היקש' כמשפט יהא לגמרי ואדרב' אי כמשפט חטאת בהמה א"כ כמשפט לאו דוקא א"כ טפי כמשפט חטאת עוף דמיניה קא סליק משא"כ השתא דכתיב והקריבו ע"כ לחלק אתא וכיון שכן נימא כמשפט חטאת בהמה דליהוי מיהת היקשא דמלק והקטיר לגמרי כו' אלא מיהת הא ודאי דחילוקא והקריבו לגמרי משמע דאלת"ה.

אכתי אימא מה להלן רוב ב' אף כאן רוב שנים ואי ומלק והקטיר מאי חזית הך היקשא לגמרי אימא כמשפט לגמרי אתי ואי לאו והקריבו ה"א כמשפט חטאת העוף אלא שמ"ש רש"י אהא אי לאו והקריבו ה"א כמשפט חטאת עוף והשת' דכתיב והקריבו חילוקא לגמרי משמע פי' כן משום דלעיל בדברי ת"ק דאמר או אינו אלא כמשפט חטאת העוף ת"ל והקריבו משמע מוהקריבו לחוד נמי ידעינן כמ"ש חטאת בהמה בלא ומלק והקטיר משום דהקריבו לגמרי משמע וע"כ כחטאת בהמה דאי כעוף מה להלן אחוז הראש בגוף

מזה כראב"ש דהיינו רוב ב' דהקריבו חילוקא לגמרי משמע וראב"ש לשיטתיה דיום וידו הימנית וחולין ממקום אחר נפקא וע"כ היקשא כחטאת עוף אחי דאי כחטאת בהמה ולמאי אי לרוב ב' והקריבו למה לי ואי דלא נטעה כמ"ש לעיל כמשפט חטאת עוף מ"מ ניחא ליה כמשפט חטאת העוף מלומר כמשפט חטאת בהמה דמיניה קסליק כמ"ש שם יע"ש ואין להאריך יותר בזה: מתני' כשר בתורין פסול בבני יונה פירש"י ז"ל לשון משנה הוא משום דבקרא כתיב תורים במ"ם ובגמרא תנו רבנן תורים ופירש"י אתורים דקרא קאי משום דהוא במ"ם לשון עברי ובנו"ן ארמית: תחילת הציהוב בזה ובזה פסול ופירש"י דיצא מכלל קטנים ולכלל גדולים לא באו עכ"ל ומשמע דהוה ברי' בפ"ע ואי אמר הרי עלי מן התורים או בני יונה והביא תחלת הציהוב בשניהם לא יצא ידי נדרו בגמרא מיבעיא לן לקמן אי בריה הוה או ספיקא ולא אפשטא והר"מ ז"ל בפ"ו מהלכות מעה"ק ה"ב כתב וז"ל הנודר מן התורים או בני יונה והביא תחלת הציהוב לא יצא והיינו דלא אפשטא בעיין ומש"ה כתב דהוה ספיקא ועיין מ"ש לקמן בגמרא אי ספיקא הוה יע"ש והר"מ ז"ל בהלכות אסורי מזבח פרק ג' הלכה ב' יע"ש ובכסף משנה שם ומשום הכי כתב רש"י כאן דיצאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא באו דספיק' הוה.

שיכול והלא דין הוא עיין בתוספת ובמהר"מ מלובלין ז"ל יעוין שם: (ע"ב) גמרא ומה תורים כו' הנה שיטת רש"י ז"ל יראה לפרש כפשוטו דתורים משמע גדולים ובני יונה קטנים אלא דאמר אי לאו דכתיב תורים אצל בני יונה להיקשא ה"א דתורים כשירים דיעבד קטנים ומה בני יונה שלא הוכשרו בגדולים דיעבד הוכשרו קטנים לכתחלה תורים שכשירין לכתחלה גדולים אינו דין שיוכשרו דיעבד מיהת קטנים ת"ל תורים אצל בני יונה להיקשא מה התם גדולים דיעבד לא אף תורים קטנים דיעבד לא והדר אמר ויהא בני יונה דיעבד כשרים גדולים מק"ו ומה תורים שלא הוכשרו בקטנים לכתחלה דתורים ודאי גדולים משמע הוכשרו בגדולים לכתחלה בני יונה שהוכשרו קטנים לכתחלה דבני קטנים משמע א"ד שיוכשרו גדולים דיעבד וה"ה דקושייתו עכשיו דתורים יהיו כשירים קטנים דיעבד הא השתא ליכא היקשא דומיא דבני יונה דאה"נ דיונים כשירים דיעבד גדולים ובנו"ן לכתחלה קטנים ולא אמרינן תרי ק"ו דסותרו אהדדי תיקום כל חד אדוכתי דאין א' סותר חבירו דתורים משמע לכתחלה גדולים ובני יונה משמע לכתחלה קטני וילפינן ומה תורים שלא הוכשרו תחלה בקטנים הוכשרו תחלה בגדולים בני יונה א"ד שיהיו דיעבד כשר גדולים ועיין מהרש"א ז"ל לקמן גבי ותהא פרה שהקשו התוספות נימא כ"א תיקום אדוכתיה כתב ולעיל לא הוקשה להם כו' ובזבחים הקשו לפירש"י ולא ידענא דגם לפירש"י אין קושיא דאין א' סותר חבירו כמ"ש כאן ומשני לא לישתמיט ולכתוב מן היונה בחזק קרא ומדכתב בכ"מ בני ש"מ לעיכובא נמי פסול גדולים ופריך תורים איבעי גדולים לייתי ואי בעי קטנים לייתי ואין הלשון מדויק דלכתחלה אסור דתורים גדולים משמע אלא דיש להקשות דאין זה ק"ו דהיאך נימ' ומה תורים שלא הוכשרו קטנים הוכשרו גדולים בני יונה.

שהוכשרו קטנים א"ד שיוכשרו גדולים דיעבד דאיכא למפרך מה לתורים שכן הוכשרו לכתחלה גדולים וכן להיפך שוב ראיתי במהדורא בתרא שהקשה כן ויש עוד אחרת והוא ג"כ דרך מגיני שלמה ועיין מהר"מ מלובלין ז"ל דגם לרש"י הק"ו הוא דתורים ובני יונה יהיו כשירים גדולים וקטנים לכתחלה ואף דתורים גדולים משמע מכ"ש קטנים

ולא צריך למכתב וכן להיפך ומשני לא לשתמיט ולכתוב בשום מקום מן היונה דהוה משמע בין גדולים וקטנים אלא כו' ולפי' א' נמי א"ש דלא לישתמיט כו' ועיין במהרש"א ומה שהקשו התוספות בזבחים כו' הוא לפי' שני של רש"י דתורים ובני יונה לכתחלה בין גדולים וקטנים מש"ה הוקשה להם: וברש"י ד"ה ומה בני יונה שלא הוכשרו בגדולים דבני קטני' משמע ועיכובא דגדולים לקמן יליף עכ"ל מלשון זה משמע קצת דהק"ו הוא לענין דיעבד והכי יליף ומה בני יונה שאף דיעבד פסול גדולים הוכשרו קטנים תורים כו' ואי לאו דבני יונה פסולים גדולים דיעבד אלא, לכתחלה לא הוה שייך למילף תורים מיניה דהא חזינן דבני יונה לכתחלה פסולים גדולים ותורים להיפך ואין א' מן המינים עדיף מחבירו ולא הוה ילפינן ק"ו משא"כ אי בבני יונה גדולים דיעבד פסולים א"ש הק"ו ומה יונים שלא כל בני יונה כשירים אפ"ה קטנים כשר מכ"ש תורים דלכתחלה גדולים א"ד שיוכשרו קטנים דיעבד מיהת מה שאין כן אי הק"ו הוא לכתחלה אף דלא ידעינן אי גדולים דיעבד פסול בבני יונה אפ"ה איכא ק"ו ומה בני יונה שלא הוכשרו לכתחלה גדולים הוכשרו קטנים כ"ש תורים שלכתחלה גדולים אינו דין שיוכשרו לכתחלה קטנים ומדכתב רש"י ועיכוב' משמ' לענין דיעבד הוא ק"ו: גמרא בעי ר' זירא האומר הרי עולה כו' ספיקא הוה עכ"ל אין להקשות איך ס"ד ספק הוה ומספק אסרה תורה לדידן שאין אנו יודעים אי גדולים או קטנים ולכך פסולים בין לתורים שמא קטנים הן ולבני יונה שמא גדולים הן וקמי שמיא גליא מה הן א"כ מה קאמר לעיל.

בברייתא אי לאו תורים אצל בני יונה שכשירים בין גדולים ובין קטנים לכתחלה ק לבני יונה לשיטת התוספות וכן לפירש"י למגיני שלמה ומהר"מ מלובלין ז"ל אם כן מן דכתיב בתורים למע' תחלת הציהוב אמאי פסלינהו מספיקא דהא בין גדולים ובין קטנים כשירים בשלמא אי הק"ו לענין דיעבד ולכתחלה תורים משמע גדולים א"ש דמן למעוטי תחלת הציהוב דלכתחלה לא משא"כ אי אמרינן דאף לכתחלה יהיו כשירים א"כ מן התורים למעוטי מאי וי"ל דאביי ור' זירא ידעי דמן למעוטי נרבע ונעבד ומבעי' להו שפיר אי הוה ספיקא או לאו והמקשה עדיפא פריך צריך קרא למעט ספק: ע"ש איצטריך קרא למעט ספק היינו כפירש"י ז"ל בלא"ה הוה מחמירין דספיקא דאורייתא לחומרא מן התורה ולדעת מי שסובר ספיקו מ"ה שריא ומדרבנאסור והוא דעת הר"מ בפ"ט מהלכות ט"מ וכן הוא דעת הראב"ד להמעין שם צריך לומר דה"ק איצטריך קרא למעט ספיקא בין תורים ובין בני יונה והא בא' מן המינים האלו חד כשר ואיך מיטעה התורה שניהם הא קמי שמיא גליא ולשון איצטריך צריך ליישב ועיין בקרבן אהרן פרשת ויקרא ובמ"ש לקמן תוס' ד"ה איצטריך ועיין פר"ח סי' ק"י באורך בד"ה והר"ן יע"ש ועיין בת"ח דמשמע דלא קשיא לתלמודא איך מיטעה משניהם דאיכא למימר דהתורה אסרה לנו דאנן לא ידעינן אלא דהקושיא בלא"ה היו מחמירין: (דף כג ע"א) גמרא כי צריך קרא לנרבע ונעבד כתב הרשב"א בחדושו למ"ד יש נרבע בעופות למעוטי נרבע ולמ"ד אין נרבע למעוטי נעבד ובעיא הוא בזבחים עכ"ל מ"ש למ"ד אין נרבע בעופות למעט נעבד היינו דמחד מן קדריש תרוויהו כמו שפי' הר"ר אהרן מרעגנשפורק או דאיצטריך חד לתורים וחד לבני יונה ועיין תו' ד"ה כי איצטריך קרא אלא דלא ידענא מה שכת' למ"ד אין נרבע והא בתר דבעיא דזבחים פ"ה פשטה ממתני' וברייתא דיש נרבע בעופות

יע"ש ועיין בתוס' שם דכאן דריש כפי המסקנא שם יע"ש: ובתו' ד"ה כי צריך קרא למעט נרבע ונעבד כו' דהא ר"ע אית ליה דרשא דמשחתם כו' עכ"ל ר"ל דלכאורה אין ראייה דאיצטריך מן להאי דרשא דהא דאית ליה לר"ע נרבע בעופות משום דיליף מבהמה עוף לענין זה ולית ליה דרשא דמשחתם אלא מן הבקר ומן הבהמה להוציא נרבע ונעבד ומאן דיליף מן משחתם סבר אה"נ דאין נרבע בעופות ומן התורים ובני יונה למעט תחלת הציהוב ולזה כתבו דר"ע אית ליה בהדיא יש נרבע בעופות ואפ"ה שמעינן ליה דאית ליה דרשא דמשחת' דרובע חל עליו מעשר בהמה יע"ש היטב: בא"ד והר"ר אהרן מרעגנשפורק תי' כו' דאי לא הוה כתיב אלא חד מיעוטא עכ"ל רצה לומר דהוא ז"ל סובר דהא דפריך צריך קרא למעט ספיק' היינו או מן דתורים ודבני יונה אסור תחלת הציהוב ולדידן אסור קרא תרווייהו דאנן לא ידעינן מה ניהי תחלת הציהוב ומש"ה אי נדר והביא משניהם יוצא ממ"נ פריך הא בלא"ה היינו מחמירין מספק אלא דבריה הוה ומש"ה צריך קרא למעט דאין יוצא בשניהם יחד ומש"ה צריך קראי בתרווייהו דאי לא הוה כתיב אלא בני יונה לחוד ה"א דמיעט קרא דגדולים הן ואי לאו קרא ה"א או קטנים או גדולים לכך מיעטה לומר גדולים, הן ודאי ולא ספק וכן אי לא הוה כתיב אלא בתורים ה"א לומר בהיפוך ולכך צריך בתרווייהו וע"כ ברי' הוה דאי ספיקא בלא"ה היו מחמירין ולשתוק ומשני אה"נ דהתורה לא מיעטה אלא בחדא או בתורים או בבני יונה דקטנים ודאי או גדולים ודאי אלא אנן לא ידעינן הי מן ממעט לתחלת ציהוב ומן שני למעט נרבע ונעבד אתי וברייטא הכי קאמר ת"ל מן התורים ומן בני היונה וא' מהן למעט תחלת הציהוב ממילא תרווייהו פסולין דלא ידעינן הי מן ממעט ליה ומ"ש תו' אהא דאנדרו והקשו יש לעיין קצת בזה שם ועיין מ"ש בסוגיא דלעיל ויהא תורים כשירים כו': ודע דדעת רש"י ז"ל אם נאמר כפי' מגיני שלמה ומהר"מ מלובלין דבני יונה לכתחלה כשירים גדולים וכן בתורים כן הוא הק"ו ומשני לא לישתמיט ולכתוב פעם מן היונה ופעם בני יונה ואז יהיו כשירים לכתחלה בין הא ובין הא יש לראות דלכאורה לא ס"ל כהר"ר אהרן דאל"כ אכתי לכתוב חד קרא מן היונה וע"כ ידעינן דתורים דוקא גדולים ובני יונה דוקא קטנים דאי מן דבני יונה למעט תחלת הציהוב א"כ שמעינן בבני יונה האמור במקום א' דוקא וליתא להק"ו דאל"כ אמאי מיעטה התורה לתחלת הציהוב הא בין גדולים וקטנים כשרים ואי מן דתורים למעט תחלת הציהוב וע"כ תורים פסולים קטנים לכתחלה וא"כ נימא בני יונה דומיא דתורים דהיינו קטנים ולא גדולים כמו באמת דאמרינן תורים דומיא דבני יונה וא"כ אף דיעבד פסולים גדולים דליכא ק"ו דמה לתורים שכן לכתחלה כשירים גדולים כמ"ש לעיל אלא דרש"י סובר כתי' ב' של תו' חדא למעוטי נרבע וא' נעבד ואין לומר דרש"י סובר כהר"ר אהרן ואיצטריך בני בכולהו דאל"כ הייתי אומר מן דבני יונה למעט גדולים שלא נילף מק"ו מתורים כו' ותחלת הציהוב לא הוה ידעינן דפסול לכך כתיב בני בכולהו וע"כ מן לתחלת הציהוב אלא דאם כן תפשוט מן בני יונה לתחלת הציהוב ואמר בברייטא תרווייהו אסורין דלא ידעינן אי מן בני יונה למעט תחלת הציהוב או מן תורים והא ע"כ מן בני יונה דאל"כ הדרא קושין לדוכתיה למה לי בני בכולהו בני יונה כיון דתורים ידעינן דלכתחלה מיהת קטנים פסולים וא"כ ב"י דומיא דתורים וליכא תו' ק"ו להכשיר דיעבד דמה לתורים שכן

לכתחלה כשר גדולים כקושית מהדורא בתרא שהבאתיו לעיל וגם זה יש לדחות דא"ל דה"א דמן בני יונה.

למעט או תחלת הציהוב או גדולים ומן דתורים למעט נרבע: בא"ד והא דאיכא תרי מיעוטי כו' דמחד קרא נפקא אלא חד לתורים וא' לבני יונה ולמאי דס"ד מעיק' עכ"ל ר"ל דהדר עכשיו מדרשא דמן לתחלת הציהוב ובין אי הוה ספיקא ובין בריה לא צריך קרא ל עט השתא במסקנא דמהיכא תיתי לרבות וב' קראי לאורים ולבני יונה וא"ש למאי דס"ד בריה הוה צריך תרי לתורים ולבני יונה משא"כ אי לנרבע ונעבד א"כ בהוה אמינא דלא ידע מזה א"כ למה לי תרי קראי בתורים ובבני יונה בחד קרא סגי למאי דנדחה פי' הר"ר אהרן דע"כ בחד קרא הוה ידעינן דבריה הוא כמו דמוכח מפרק אלו מומין.

ואפשר ליישב זאת דהמקשה היה סובר אין נרבע בעופות וחד למעט נעבד או להיפך דאיצטריך קרא לנרבע דסד"א כל דאיתיה ברובע כמ"ש בזבחים דף פ"ה ע"ב והביאו התוס' ד"ה כי משחתם ובד"ה תמות וזכרות ולנעבד לא איצטריך דמהיכא תיתי להתיר בעוף דלא הוה ידע מן דרשא דמשחתם וחד מן למעט תחלת הציהוב ותפשוט דברי' דאי ספיקא איצטריך קראי למעט ספק ומשני דאיצטריך למעט נרבע ונעבד מדרש' דמשחתם ומש"ה לא הקשה איך מעטה התורה משניהם מתורים ובני יונה כמ"ש ועיין בק"א פ' ויקרא: בא"ד ויותר נראה לומר נרבע ונעבד מחד קרא נפקא עכ"ל יש להקשות מנלן זה דאף דנימא דריבתי תורה נרבע או נעבד ולא דרשינן משחתם כל שהמום פוסל מ"מ אימא דוקא נעבד ריבתי התורה ולא נרבע מטעמא דליתיה ברובע ליתיה בנרבע כדאיבעיא זבחים כ"ה ע"ב: ובד"ה כי משחתם כו' ומיהו מהכא איכא למדחי דאיצטריך תרי קראי למעוטי נרבע עכ"ל ותרי קראי חד לתורים וחד לבני יונה או כפי' הר"ר אהרן שהביאו התו' ד"ה כי איצטריך כו': ובד"ה תמות וזכרות בבהמה וא"ת כו' ומן העוף לאסור אפילו מומין שאין פוסלין כו' וא"ת מדאיצטריך מן התורים עכ"ל לכאורה דאי לאו מיעוטא דאין מים פוסל בעופות ה"א דאין נרבע פוסל בעופות הואיל וליתיה ברובע וה"א היקשא להיפך כי משחתם כל שישנו בהשחתה דהיינו דבר ערוה ישנו במום ועופות הואיל וליתיה בנרבע דליתיה ברובע ליתיה במום ולכך כתיב מן העוף למעט מומין דפסולין בעופות ומן התורים ומן בני יונה אפילו הנך מומין דשרי בבהמה פסול בעופות וחד לתורים וא' לבני יונה או כפירוש הר"ר אהרן שהבאתי לעיל דעל כרחך בתירוצם נמי להנך תירוצים הוה כמו שאבאר לקמן או להיפך דמן דתורים ומן בני יונה לאסור מום ומן העוף אפילו הנך מומין דשרי בבהמה אסור בעופות אלא דהתוספות כיון דהוצרכו לכל זה עדיפא מיניה תירצו דמן התורים לנרבע דלא תימא הואיל וליתיה ברובע ומן העוף לאסור הנך מומין דשרי בבהמה אלא אי קשיא הא קשיא דמאי קושיא דאי לאו מיעוטא דאין מום פוסל בעופות לא הוה ידעינן מדאיצטריך מן דתורים דאדרבה הייתי אומר להיפך דמן דתורים למעט מום בעוף וע"כ משום דאין נרבע ונעבד בעוף ול"ת היקשא כי משחתם בהם כל שאין דבר ערוה פוסל אין מום פוסל ולכך כתיב מן דתורים לפסול מום ומן העוף אף מומין דאין פוסלין בבהמה פוסל בעופות כמ"ש תו' לעיל דמאי חזית לומ' מדאיצטריך מן דתורים למעט נרבע ונעבד משום שאין המום פוסל נימא להיפך מדאיצטריך מן דתורים שהמום פוסל בהן ע"כ דאין נרבע ונעבד פוסל

בהן וכל שאין השחתה פוסל אין מום פוסל בהן ואי לאו מן תורים הייתי אומר מן העוף למעט מום ולא מומין דשרינן בבהמה משא"כ השתא דכתיב מן הבקר תמים זכר למעט מום דאין פוסל בעופות ע"כ מן התורים למעט נרבע ונעבד ומן העוף למעט מחוסר אבר אתא ולזה י"ל דקרא מידרש מסיפא לרישא ולא מריש' לסיפא וכה"ג מצינו ריש אלו עוברין ס"ג ע"ב סד"א כל שישנו באכילת מצה ובתו' ד"ה כל שישנו כו' יע"ש וה"נ דכוותיה דמסתברא לדרוש כל שהמום פוסל ולא כל שהשחתה פוסל ולכך הקשו שפיר: בא"ד ויש לומר הואיל ועופות ליתנהו ברובע עכ"ל היינו כפי' הר"ר אהרן או כתי' שני שהביאו לעיל חז' לתורים וחד לבני יונה אבל לתי' שכתבו דאיצטריך תרי קראי חז' לנרבע וחד לנעבד יקשה דל"ל תמים זכר דאין מום בעופות ותיפוק ליה דאל"כ למה למעט נעבד: וברש"י בד"ה בבהמה כתיב תמים זכר ולא בעוף הלכך לא פסול מומין אבל מחוסר אבר אסור משום הקריבהו נא לפחתך עכ"ל הנה מ"ש בעו לא כתב תמים זכר משמע משום דלא כתיב בי' תמים זכר ממילא לית לן למעט ואינו כן אלא מיתורא דקרא דכתיב בבקר ובצאן למעט עופות כמו שיתבאר וראיתי להרא"ם ז"ל פ' ויקרא על מ"ש רש"י מן עו למעט מחוסר אבר לפי שנאמר תמים זכר בבקר ובצאן כו' כתב הרא"ם ז"ל וא"ת מנלן דאין תמות וזכרות בעופות ואי משום דלא כתיב ביהתמים אמאי לא נימא וי"ו מוסיף על ענין ראשון ואי דלמה לי תמים זכר בצאן נילף מוי"ו מבקר י"ל דאז לא הוה ידעינן בעופות דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש ע"כ כתבי' בצאן וי"ל דזה לא הוה היקשא אלא ככתוב בהדיא עכ"ל מ"ש דוי"ו מוסיף הוה ככתוב בהדי' י"ל הא בזבחים דף מ"ח ע"א ואם נפש וי"ו מוסיף על ענין ראשון ומסיק דכ"ע היקשא עדיפא הרי דקרי לוי"ו היקשא והתוס' שם בד"ה דכ"ע היקשא עדיפא הקשו מגיטין פ' השולח דכ"ע ג"ש עדיפא והא ודאי דיש לחלק בין היקשא ובין וי"ו דככתוב בהדיא דמי אלא דלא הוה אלא היקשא כשאר היקשים ובעיקר קושייתו של הרא"ם ז"ל היה נראה דל"ל בבקר תמים זכר לא לכתוב אלא בצאן וילמוד עופות תחתון מעליון מוי"ו ובקר עליון מתחתון דהכי אמרי' בזבחים מ"ח ע"א דוי"ו היקשא הוא וילמוד ליון מתחתון ותחתון מעליון יע"ש וה"נ דכוותיה אלא למעט אתא דאין תמות וזכרות אלא שאני תמה עוד דרש"י בקדושין כ"ד ע"א תמות וזכרות בבהמה האי קרא קדריש דכתיב בכלל כל הקרבנות איש איש כו' אשר יקריבו כו' תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים יע"ש הרי בהדיא מקרא אחרנא קדריש מיתורא דלא לכתוב אלא תמים זכר לחודיה ול"ל בקר וכשב ועז אלא למעט דאין מום פוסל בעופות שוב מצאתי להקרנן אהרן פ' ויקרא שכתב דמהך קרא דכתיב פרשת אמור תמים זכר בבקר קדריש וא"כ קשיא מ"ש לעיל.

ומ"ש רש"י מחוסר אבר אסור משום הקריבהו נא לפחתך והתו' הקשו עליו דבקדושין דריש מן העוף וכן הא בת"כ פ' ויקרא ואפשר מן העוף צריך לאיסור עשה דמסברא הקריבהו לא הוה אלא איסורא בעלמא והא דצריך ליה לומר משום הקריבהו ולא משום מן העוף דקשיא ליה קושית התו' ד"ה כי איצטריך דתפשוט דהוה ספיקא דאי ברי' מנלן נרבע ונעבד דפסול בעופות ולכך כתב דאפשר דברי' הוה ודרשא בת"כ מן התורים לאו אסמכתא אלא לומר דברי' הוא ודרשא דמן העוף דדריש בת"כ למעט מ"א הוה אסמכתא דמסברא אסור משום הקריבהו ואה"נ דלית ביה עשה אלא איסורא בעלמא ומן העוף

לנרבע ונעבד אתא ובעיין לא נפשטה אי מן התורים הוה אסמכתא דאיצטריך קרא למעט ספיקא אלא לנרבע הוא דאתא ומן העוף דרשא גמורה למעט מ"א דהוה בעשה או דרשא דמן התורים למעט דהוה ברי' ומן העוף לנרבע ונעבד ומ"א משום הקריבהו ולית ביה אלא כו' ומחד קרא נפקי נרבע ונעבד כיון דסתמא כתיב ואם מן העוף ותרוייהו מוזכרים בהאי קרא בפ' ויקרא תורים ובני יונה כן נ"ל: ודע דרש"י בזבחים פ"ח ע"ב ד"ה הואיל כתב ומיהו מ"א לא משום הקריבהו לפחתך וה"ה מום מגונה יע"ש משמע מדבריו דמום מגונה נמי פוסל בעופות מהאי דהקריבהו ועיין בפנים מאירות בח"א בחדושיו למסכת זבחים בד"ה בדוקין שבעין ובזה א"ש דמן העוף איצטריך למום גדול דלא אסור לבני נח ולא קשה קושית התוס' ד"ה תמות וזכרות למה לי מן העוף דמ"א לב"נ נמי אסור יע"ש אלא דלישנא דמן העוף למעט יבשה משמע דאיצטריך למ"א: כתב הר"מ ז"ל בפט"ז הי"ב דנדר מן התורים או מן בני יונה והביא תחלת הציהוב בזה ובזה לא יצא דבעיין לא נפשטה ושמא ברי' הוא ועיין בפ"ג מהלכות איסורי מזבח תורים גדולים ובני יונה קטנים שנאמר מן התורים ומן בני יונה הביא תחלת הציהוב פסול מ"ש מן התורים לאו ממין קדריש אלא מדכתיב בכולהו מן בני יונה ותורים דומיא דבני יונה ותחלת הציהוב פוסל בהביא מאחד לבד ואשניהם הוה ספיקא דבעיין לא פשט ליה בתלמודא וכמ"ש לעיל וע"ש: גמ' בעי ר' זירא האומר הרי עלי עולה מן האיל או מן הכבש והבי' פלגס מהו עכ"ל הנה לפי מה דפסק הר"מ ז"ל בפ"ו מהל' מעה"ק ה"א הנודר גדול והביא קטן לא יצא קטן והביא גדול יצא ועיין בכ"מ דפסק רבינו כת"ק במנחות ק"ז ולא כרבי א"כ מאי איריא דאמר מן הכבש ומן האיל דא"נ אמר מן הכבש לחוד איכא למיבעי אי פשיט ליה לבר פדא דלא הוה ברי' אלא בכבש ואיל מסופק ויצא דקטן והביא גדול יצא א"נ איל הוא א"ד בברי' נמי מסופק ולא יצא וכן הר"מ שם בפט"ז הי"ב כ' הנודר מן הכבשים או אילים והביא פלגס הר"ז ספק לא היה צריך לכתוב מזה או מזה אלא מכבשים לחוד נדר הוה ספק כמ"ש ספק ועל מ"ש הר"מ דהוה ספק כתב היש"ש בסימן מ"ה וז"ל והרמב"ם ג"כ בזה כ' לא יצא ידי נדרו מכח ספק דהא לא איבעיא אלא לב"פ וכ"פ שתי מדות איתותב בר פדא עכ"ל יש חסרון בדפוס וצ"ל ואין נראה דהא איבעיא לב"פ ואיתותב והלכה כר"י והיא קושית הכ"מ שם, ועיין בלח"מ דקשיא כו': עוד ראיתי להרא"ש ז"ל במס' פרה שכתב וז"ל ואין עולה מזבח לר' יוחנן אף נדר או כבש או איל ולבר פדא אם מחויב כבש לבד והביא פלגס לא יצא עכ"ל מ"ש לר"י לא יצא אם נדר או כבש או איל הכי אמרינן כאן דברי' הוא ומ"ש לבר פדא בנדר כבש לחוד היינו אי מסופק בכבש ואיל לחוד ואי מסופק ג"כ בברי' מתוקמא מתני' כמו לר"י.

והנך רואה מה ששינה הרא"ש ז"ל לשונו שכתב לר"י אם נדר מן הכבש או איל ולב"פ אם מחויב איל או כבש לחוד ולא כתב ולב"פ אם נדר איל לחוד או כבש אלא דודאי בכבש יצא דקטן והביא גדול יצא אלא אם היה מחויב כבש כגון נזיר לאחר שנטמא מביא עולה וחתאת ואשם שהוא כבש ושאר כבשים הן אילים עיין בר"מ הלכות מעה"ק פ"א והלכות נזירות פ"ז הי"א יע"ש וא"כ לא יצא בפלגס דשמא איל הוא והוא מחויב כבש ואגב כתב ג"כ באיל מחויב כו': (ע"ב) גמרא מי אמרינן איל וכבש מתנה אי בריה נמי מתנה עכ"ל הנה לכאורה יאמר דגם ב"פ סובר קרא דאו לאיל וא"כ איצטריך קרא למעט ספיקא דמספק נמי צריך להביא נסכי איל אלא דב"פ סובר דפלגס ספק כבש או

בריה הוא ובאיל לא מסופק ואי לאו קרא דאו לאיל ה"א דלא מייתי כ"א ג' לוגין ממ"נ אי כבש הוא ואי ברי' א"צ כלום ויהא נדבה דאיל וכבש כתיב בפרשה ולא ברי' ואיצטריך או לאיל וא"כ תפשוט דבריה הוא לב"פ ג"כ ומסופק בו אלא דב"פ שתי מדות ל"א איתותב בר פדא מהאי קרא דאו לאיל ואיצטריך קרא לרבויי ספיקא והיינו דבר פדא באיל נמי מסופק דאי בכבש וברי' א"כ אמאי מייתי ומתנה כיון דריבתה התורה לנסכי איל ע"כ גזירת הכתוב דפלגס צריך נסכי איל אלא דאכתי קשיא דלמא ב"פ בכבש וברי' מסופק ולא באיל ואיצטריך קרא דאי לאו קרא לא היה מביא כ"א ג' לוגין ממ"נ אי כבש די ואי ברי' לא צריך כלל לכך גזרה התורה דפלגס כיון דיצא מכלל כבש צריך נסכי איל ואכתי מספיקא אמר רחמנא דלהביא נסכי איל שמא ברי' הוא ואי כבש לא צריך כ"א ג' לוגין ולל"ק צריך קרא למעט ספק דאי לאו קרא לא היה מביא כ"א ג' לוגין ומייתי ומתנ' דאמר בר פדא היינו לוג ד' שמא כבש הוא ולוג הד' הוא דהוה נדבה ותפשוט לבר פדא דבברי' נמי מסופק ליה ועיין שם במנחו' שרש"י פ"א בע"א צריך למעט ספק: כתב הלח"מ בפט"ז מהלכות מעה"ק שיש להקשות על הר"מ ז"ל במה דפסק שאם הביא פלגס הוה ספק ממ"ש בהלכה ו' בפרק ב' דמביא נסכי איל עם הפלגס ומתנ' עכ"ל והא דאי קושי' היא כיון דלא הזכיר תנאי אלמא כר"י ס"ל מאו לאיל דברי' הוא וא"כ ודאי לא נפסק ולא מספיקא והנה אפשר לר"י נמי מסופק בכבש וברי' והתורה אמרה או לאיל דמביא נסכי איל והא דאמר לר"י לא תיבעי לך דבריו היינו גם בברי' מסופ' ליה אבל לבר פדא דלית ליה או לאיל מיבעי' ליה אי בכבש ואיל לחוד או בברי' נמי והר"מ ז"ל פוסק כר"י וא"צ תנאי ואפ"ה ספיקא הוה אלא דז"א דא"כ לייתי הלוג ד' ולתני כמ"ש לעיל דהא דרבתה התורה מספיקא הוא ולייתי הלוג הד' ולתני וכמה שכתוב בסמוך וצ"ע: בעי ר' זירא האומ' הרי עלי לחמי תוד' כו' תיקו הר"מ ז"ל בהלכות מעה"ק כתב בענין לחמי תודה והשמיט בעיא זו משום דאנן פסקינן בא"ח הלכות פסח סימן תנ"ט דזה וזה האוכלו חייב כרת חמץ גמור הוא כר"מ משום דשנאו בלשון חכמים בפא"ע דף מ"ח ע"ב איכא ליכא למיבעי וכן כתב יש"ש בסי' מ"ה ואף במה שאמר ר"מ שיאור שהכסיפו פניו לוקה לא שנאו בלשון חכמים ובמשנה לא זכר כלל משאור דר"מ אי לוקה מ"מ כיון דנדחו דברי ר"י מהלכתא אית לן למפסק הלכתא בהא נמי כר"מ דלקי בהכסיפו פניו והוה חמץ נוקשה כמו שאמר בברייתא שיאור ישרף והאוכלו בארבעים אתאן לר"מ יע"ש בפסחים דף מ"ג.

אבל המעיין בפוסקים בהל' פסח יראה שהוא מחלוקת אי הלכה כמתנ' דא"ע או כסתם מתנ' דשאור ישרוף ואוכלו פטור בדף מ"ח דהיינו הכסיפו פניו עכ"פ פטור ואין לוקה וא"כ איכא למיבעי' לדידן אי ספק או בריה הוה ולר"י ג"כ דלא לקי על שאור דידי' פירש"י כאן משום ספק והוה התראה ספק לאו דווקא דא"נ התראת ספק שמיה התראה היינו בנודע אח"כ דעשה עבירה משא"כ כאן שמא מצה הוא.

גם מנין דספיקא הוא ומש"ה לא לקי דלמא לית לי' כל חמץ נוקשה למלקות וכל זה יבואר באורך בעזה"י בחדושונו למס' פסחים בפרק אלו עוברין בס"ד: והא דמסיק בתיקו דלא הוה אליבא דהלכתא כמ"ש יש"ש למידין מכאן דאף דלא הוה אליבא דהלכתא אסיק בתיקו וכן באיבעיא דלעיל בהביא פלגס למה דאיתותב בר פדא מסיק בתיקו: (דף כד ע"א) רש"י בד"ה דתניא הגורל קובע כו' שאם אמר זה לשם וזה לעזאזל אין השם

קובע ואם הגורל שינה הולכין אחר הגורל עכ"ל יש להקשות אמאי לא פ"י כפשוטו דאי לאו ועשהו חטאת ה"א בלא הגרלה נמי כשר בשם לחוד כמו בשאר קרבנות ולכך כתיב ועשהו חטאת דאין השם קובע וצריך דווקא להגריל כדמסיק יומא דף מ"א דהגרלה מעכב וביומא פ"י רש"י ואין השם קובעאם קרא לו שם בלא גורל ומדבריו כאן משמע דעיקר ועשהו בא לומר דגורל משנה קריאת שם ואין לומר דהוכרח לפרש כן דאי דלא נימא דשם בלא גורל מהני דיעבד לזה לא צריך ק"ו דסתם סיפרא ר' יהודא דאמר חוקה לא כתב אלא אדברים הנעשים בפנים ולא אהגרלה כמו שהביאו התוספות ד"ה טעמא כו' וקושית הגמ' כמו שתי' השר מקוצי בתוספות והוקשה לרש"י דאי לאו ועשהו חטאת בלאו ק"ו הייתי אומר דשם קובע דיעבד ואין הגרלה מעכבא דחוקה לא כתיב אדברים הנעשים בחוץ ושם קובע דיעבד לא גרע מכל הקדשים בלא ק"ו מש"ה פ' דמש"ה אמר הק"ו דנימא השם קובע ויהא עדיף מגורל ואין הגורל יכול לשנות אח"כ דשם עדיף מק"ו ומה במקו' כו' ולכך כתיב ועשהו דגורל עדיף ושם לא מהני כאן כלל והגרלה מעכבא נמי.

דאכתי דלמא איצטריך הק"ו דאף לכתחלה אין צורך הגרלה ובקריאת שם לחוד סגי והתורה אמרה דהגרלה נמי מהני כאן וכ"ש קריאת שם מק"ו דשאר קרבנות וכהאי גוונא איתא בסוגין לעיל דתורין ובני יונה כו' לפי מהרש"א הוה ק"ו לענין דיעבד ולמהר"מ ולמגיני שלמה לכתחלה וה"נ כאן הק"ו לכתחלה דשם לחודיה סגי ואין לומר דאכתי לא צריך ק"ו די"ה בכלל כל קרבנות הן ופשיטא דמהני שם וגורל דכתיב בי"ה לומר אף זה מהני ולהכי פירש"י דעביד קל וחומר דשם עדיף מגורל ואין גורל משנה השם לכך כתיב כו' ז"א דאדרבה התוספות ביומא דף מ' ע"ב ד"ה ומה במקום הקשו דהיכא יליף י"ה בק"ו והא י"ה הוה דבר שהיה בכלל ויצא מכלל לידון בדבר החדש אי אתה יכול להחזירו לכללו ות"י אי ליכא פירכא למדין בק"ו או במ"מ יע"ש וא"כ וודאי צריך הק"ו ללמוד משאר קרבנות דל"ת דבר שהיה בכלל ויצא בדבר החדש ולשיטת מהרש"א לעיל בתורים דהק"ו הוא לענין דיעבד ולא לכתחלה דלא שייך ק"ו אלא בקולא וחומרא ולא כה"ג א"כ.

הק"ו כאן לענין דיעבד א"ש קצת דבלא ק"ו היינו יודעין שאין הגורל מעכב דיעבד לר"י דחוקה אדברים הנעשים בפנים קאי אלא דעביד ק"ו שיהא שם עדיף מגורל ואם שינה הגורל לאו כלום הוא והשתא דכתיב ועשהו ממילא ידעין דהגרלה מעכב ושם לא מהני כלל ואם שינה הגורל הולכין אחריו: עוד יש לראות מה פריך טעמא דכתיב ועשהו חטאת אימא דאי לאו ועשהו וגם זאת לא הוה כתיב הייתי אומר דחוקה קאי נמי אהגרלה דמעכבא ואי לא עביד גורל לאו כלום הוא אלא דה"א דאם קרא שם קבע השם ואם שינה הגורל פסולין מק"ו דשם עדיף וצריך להביא אחרים להגריל ומש"ה כתב ועשהו דשם לא מהני כאן ואם שינה הגורל כשירין ויש ליישב: ובד"ה ומה במקום שלא קידש הגורל כו' לא מצינו שיהא הגורל קובען עכ"ל וברשב"א כתב מדאמר רב חסדא בעירובין דף ל"ז (וביומא מ"א א') אין הקינין מתפרשות אלא אי בלקיח' בעלים או בעשית כהן שמעינן דוקא בלקיחת בעלים ובעשית כהן ולא הגורל יע"ש ואני אומר דאי כפ"י הרשב"א לא הוה מקשה הגמרא וכל היכא דכתיב חוקה לא דרשינן ק"ו ומאי קושיא דהא דהוה דרשינן ק"ו בי"ה שיקדש השם משום דק"ו גמור הוא ומה שאר קרבנות דלא

מהני גורל מהני שם כ"ש י"ה דמהני גורל אינו דין שיהני שם וק"ו גמור הוא משא"כ בק"ו דלעיל פרה ועגלה דהקשו תוספות בד"ה ותהא פרה כו' דכל חד תיקום אדוכתי ות' דלא הוה אלא מה מצינו ועיין בזבחים י"ז ע"ב ובתוס' ד"ה ותהא יע"ש וא"כ כיון דלא הוה אלא מ"מ ליתן האמור של זה בזה שפיר אמר דכיון דכתיב חוקה לא ילפינן אבל ק"ו דעדיף ממ"מ אף דכתיב חוקה ילפינן ואין לומר דהא ע"כ אית מיעוטא דעגלה בשחיטה לא דאל"כ נילף בק"ו גמור מפרה דתהא כשירה בשחיטה וכיון דאיכא מיעוטא בעגלה הדרא קושין לדוכתי נילף בק"ו גמור פרה מעגלה אף דכתיב חוקה דא"כ הוה למקשן לפרוך בתר הכי עד דאסיק לכולה מלתא ותהא עגלה בשחיטה כשירה וכיון שהקשה מיד אמאי דאמר פרה בשחיטה אלמא אף אי לאו מיעוטא דעגלה בשחיטה לא אפ"ה קשיא ליה דנילף מעגלה דפרה בעריפה ומאי קושי' והא לא הוה אלא מ"מ אלא ע"כ בשאר קרבנות נמי לא מפורש מיעוטא דגורל אין קובע אלא דלא מצינו שיהא קובע וכיון שכן וודאי איכא למעבד בכל חדא ק"ו להיפך אם לא במ"מ ליתן האמור של זה בזה וכמ"ש התוס' בפרה ועגלה ובזבחים ד"ה כל חדא יע"ש מה שסיימו שם בשם רש"י ז"ל דהיינו כמ"ש כאן בת' ראשון דהוה מ"מ ושפיר פריך הרי דחזינן אף במ"מ אמרינן דחוקה קאי לשאר דברים וה"ה פרה ועגלה ואין להקשות באמת מנלן דשאר קרבנות אין הגורל קובע מק"ו גמור מי"ה שאין השם קובע דכתיב ועשהו חטאת כבר כתבו התוספות ביומא דף מ' ע"ב ד"ה ת"ל ועשהו משמע לזה ולא לאחר ותרתי שמעת מיני' יע"ש וא"כ שפיר כתב רש"י ומה במקום שלא קידש דלא מצינו דהא השתא לא כתיב ועשהו קאמר והוה כעין ק"ו דלעיל פרה ועגלה דהוה רק מה מצינו וכדכתיבנא ובד"ה קידש השם כו' אם שינה פסול דכתיב מוצא שפתיך תשמור עכ"ל הרשב"א הקשה דא"כ אף שלא בלקיחת בעלים נמי יע"ש ולי נראה דודאי מולקחה שתי תורים או ועשה הכהן א' עולה ילפינן דאין הקינין מתפרשת כו' היינו אם שלא בשעת לקיחה אמר זה עולה לאו כלום הוא ואם הקריבן סתמא פסול דלא הוה לשמן או עכ"פ לא עלו לבעלים כשאר קרבנות אף דמסיק בזבחים ב' ע"ב סתמן לשמן היינו אי קרא שם בשעת לקיחה תו א"צ אבל אי לא קרא בשעת לקיחה ואח"כ קרא פסולין משא"כ אם קרא בשעת לקיחה ואח"כ קרא הכהן בשעת עשי' להיפך לא ידעינן דפסולין לכך כ' מוצא שפתיך תשמור דהוה נמי לעכב וע' בזבחים ריש פרקין: (ע"ב) גמרא ויהי כאחד למחצצרים ולמשוררים ולהשמייע קול אחד וכן פסק הר"מ ז"ל דבן לוי אין נפסל אלא בקול וסיים בפ"ג מכלי מקדש ה"ח ויראה לי שאין נפסל אלא לשיר אבל יהי' מן השוערים עכ"ל לא ידענא דהא אמרינן בהדיא בערכין י"א ע"ב משורר ששיער חייב מיתה וכתבו התוס' ד"ה משורר ששיער דבד"ה כתיב משפחות שהיו משוערים ומשפחות שהיו משוררים וכן כתב הר"מ באותו פרק הלכה י' שלא יסייע אחד למלאכת חבירו ואיך כתב דבן לוי שהיה משורר ונפסל בקול דעובד עבודת משוער והלא זר אצלה ודוחק לומר דבזמן שהוא ראוי לשיר פסול לשוער ולא בזמן שנפסל לשיר דזה נשתקע ולא נאמר כלל גם מ"ש רבינו ויהי' מן השוערי' ר"ל דבן לוי לשיר נפסל בקול אבל בן לוי שעבודתו לשוער אין נפסל ואין הלשון משמע כך וצ"ע: ע"ש גמרא מאימתי כשר לעבודה משיביא ב' שערות ובן לוי אין, כשר אלא מבן שלשים דכתיב מבן שלשים שנה ועיין בר"מ ז"ל הלכות כלי מקדש פ"ג ה"ז אין בן לוי נכנס עד שילמדהו חמש שנים שנא' מבן שלשים ואין קטן נכנס

לעבודה עד שיהא בן י"ג עכ"ל והקשה הכ"מ דמתחלה כתיב מבן שלשים ואח"כ כתב עד שיהא איש (והיינו י"ג וב' שערות) ות"י לשיר שהוא חכמת המוסיקה היא חכמה גדולה ועוד תירץ בזמן שהי' עבודה בכתף עכ"ל ויש להקשות א"כ מפ' לעיל כתוב א' אומר מבן כ"ה והוא מקרא בפ' בהעלותך במדבר ט' וכתוב א' אמר מבן ל' ואין קושיא דלמא לעבוד עבודת משא צריך שיהא בן שלשים וכדאמרינן פ"ה מאבות בן שלשים לכה ופירש הרב שם שכן במשכן אין בן לוי נכנס עד שיהא בן שלשים להעמיד ולפרק וכ"ה איירי לשיר ולשאר עבודות ואי דע"כ קרא דבן כ"ה איירי לעבודת משא דאי לשיר איך כתיב ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה והא לשיר אין נפסל אלא בקול וע"כ לעבודת משא איירי ואפ"ה כתיב מבן כ"ה וקשיא קראי אהדדי אכתי מאי קושיא אימא דחמשים שנה בעבודת שיר אמר רחמנא דישוב ולא יעבוד עוד דהא דאמרינן יכול אף בשילה ובית עולמים כן ת"ל מבן ל' שנה ועד בן חמשים שנה כל הבא לעבוד עבודה עבודה ועבודת משא לא אמרתי אלא בשעה שיש עבודה בכתף והוא מקרא בפ' נשא ומנלן זאת אימא האי עבודת משא קאי אבן שלשים שנה דהא דאמרתי לך מבן שלשים שנה היינו בזמן שהעבודה בכתף אבל לשיר ושאר עבודות מיד שיהא כ"ה כשר ומבן חמשים ישוב בין לשיר ובין לכתף ומנלן דעבודת משא קאי על בן חמשים שנה ישוב ולא איפכא על בן שלשים אלא דס"ל לתלמודא דבן כ"ה ושלשים לא קאי כ"א על עבודת משא אבל לשיר משיגדיל ויהיה איש דהיינו י"ג והביא ב' שערות כשר לעבודה ומיהו רש"י בערכין י"ג ע"ב פי' אין קטן נכנס לעבודה לכבד את העזרה והגפות דלתות והיינו כתי' ראשון של כ"מ דלשיר ומשא צריך שיהא בן שלשים דוקא וע"ש היטב ודע דבקרא פ' נשא כתיב מבן ל' שנה ועד בן נ' שנה כל הבא לעבוד עבודה ועבודת משא ופירש"י בחומש זהו עבודת שיר שהוא עבודה לעבודה אחרת ור"ל לקרבן ולא ידענא דהא לשיר לא היה נפסל בשנים עד שיזקין כדמסיק כאן ולמה הוזכר עבודת שיר בקרא ונהי דנאמר בימי משה עדיין לא נחלקו הלויים והיו כולן משוררים ועבודת הקדש בכתף מכל מקום למה הוזכר כלל שיר אלא לומר אף לשיר בעינן ל' וכמ"ש: גם בפרשת בהעלותך בקרא דזאת אשר ללויים מבן כ"ה שנה ומעלה כתיב ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ושרת את אחיו ועבודה לא יעבוד עוד.

ורש"י פי' ושרת את אחיו עם אחוהי לשיר ולנעילת שערים ולטעון עגלות הנה מ"ש לשיר ולנעילת שערים הוא מה שאמרו כאן דאינו נפסל אלא לעבודת משא ולא לשיר וה"ה לנעילת שערי' אבל מ"ש לטעון עגלות איני יודע דהא בקרא דבני גרשון ומררי שגם הם לא היה עבודתם אלא בעגלות ואפ"ה כתיב מבן ל' ועד בן חמשים ועבודת הכתף לא היה אלא בבני קהת כמבואר בפסוק פ' נשא שנתן ב' עגלות לבני גרשון וד' למררי זולת קהת כי עבודת הקודש בכתף ישאו אלמא נראה דאף לטעון עגלות נפסל בשנים וזה אין קושיא דלטעון עגלות רשאי ומה דכתיב אצל בני גרשון ובני מררי ומבן חמשים ישוב היינו לעמוד ולפרק המשכן אבל מה שכתב ושרת עם אחוהי משמע לא לבדו היינו עם חלקי משפחות שיהיו משוררים לבד ועגלות לבד דאז ודאי מי שהיה מעבודת הכתף ולעמוד ולפרק אין רשאי להיות מן משוררים וכמו שאמרו בערכין י"א משורר ששיער חייב מיתה ועיין בכ"מ פ"ג מהלכות כלי מקדש הט"ו דלפי גירסת הגמרא מסייע אין איסור תורה אלא מדרבנן יע"ש ולפי זה א"ש מה דכתיב ושרת עם

אחוהי אבל לא בפ"ע כיון דהיה מן משא מה בכך שנפסל אפ"ה אסור להיות מן משוערים
דהוה זר אצלה ומסייע מותר מן התורה וזה מסכים למ"ש לעיל וכתוב נמי ועבודה לא
יעבוד דהא מיותר דהא כתיב לעיל מיניה ישוב מצבא עבודה ולא יעבוד עוד אלא דבא
לומר ועבודה לא יעבוד היינו נעילת שערים ושיר כיון דהיה מן משא מה בכך שנפסל
עתה הוה ליה זר אצלה מעיקרא ועיין בתוס' ערכין י"א ע"ב ד"ה מיתבי שפי' הר"ר
מנחם אזהרה דכתיב לשמור משמרת ועבודה לא יעבוד ככה תעשה ללויים במשמרותם
ולפי מה שכתבנו אתי שפיר דמקרא אומר כן בפירוש כדכתיבנא ואין להאריך: ד"ה
התורה העידה כו' ואפי' חרדל הוא ענין בפ' והב': (דף כה ע"א) מתני' טהור בכלי עץ
טמא בכלי מתכות טהור בכ"מ טמא בכלי עץ עכ"ל ומסיק בגמ' גולמי כלי עץ כו' שעתיד
לשוף ולהטיח בטונס כו' והקשו התוס' דהא בסנהדרין אמר מטה ועריסה משישופם
בעור הדג ותירצו דתרי גווני שיפה והנה תמהתי אמאי הקשו מסנהדרין והא משנה
ערוכה היא בכלים פרק ששה עשר משנה א' המטה והעריסה משישופם בעור הדג והר"מ
ז"ל בפ"ה דכלים ה"א כתב בסתם משישופם בעור הדג ולא חילק בין מה שמסיר קסמין
גדולים ובין מה שמחליק ומצהיבן פניו לנוי גם בפ' המשניות כתב ורצה לומר משישופם
משיכסכס בעור דג ידוע החביב נקרא אלספון ימרקו בו הכלים וימרקם ויבהיקם הרי
דפי' דמה ששנוי במשנה המטה ועריסה משישופם בעור הדג היינו ליפותם ואפ"ה אין
טמא עד שיטיח בטונס: (ע"ב) גמרא מ"ב כלי עצם לר' יוחנן הוה ככלי עץ ולר"נ ככלי
מתכות והר"מ ז"ל בפ"ה מהלכות כלים פסק כר' יוחנן יע"ש והנה מה דאר"נ כלי עצם
ככלי מתכות דמי פ"ה הרשב"א והר"ן בחמש שיטות לענין גולמי כלי עצם ולא לענין
פשוטיהן דמשנה שלימה היא בפ"ב דכלים והביאו התוס' כאן ד"ה מכלל כלי עצם
פשוטיהן טהורי ועיין בשבת פ"א א' ברש"י שסובר דכלי עצם ככלי מתכות אף לענין
פשוטיהן והקשו עליו התוס' יע"ש וע' מגיני שלמה שכתב דמדרבנן טמאין ומש"ה פריך
הכא מנלן דמקבלין טומאה מה"ת דאי מדרבנן לא היה להם לגזור פשוטיהן כמו כלי
זכוכית יע"ש ויפה כתב ובפני יהושע שם בשבת כתב ג"כ כדברי מ"ש יע"ש.

והא דתנן במתני' טהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות ולא תנן טהור בכלי עץ ועצם טהור
בכלי מתכות וכן להיפך וזה לר"י ולר"נ דאמר כלי עצם ככלי מתכות קשה דנימא טהור
בכלי עץ טמא בכלי מתכות ועצם לשיטת רש"י ולזה יש לומר דלא הוה אלא מדרבנן
והתנא אמר מן התורה וכן יש לומר לר"י דכלי עצם מדרבנן פשוטיהן טמאין ולהכי לא
אמר טהור בכלי עצם דמדרבנן טמא: החייב בשקדים המרים פטור במתוקים החייב
במתוקים פטור במרים עכ"ל והר"מ ז"ל פסק בפ"א מהלכות מעשר ה"ט ופ"ב ה"ה
כדברי האומר זה וזה לפטור ופי' התוס' זה וזה לפטור היינו מרים בין גדולים ובין קטנים
דאלו לפי רש"י ז"ל זה וזה לפטור קטנים בין מרים ומתוקים א"כ גדולים מרים אפשר
דחייבין במעשר כדברי האומר זה וזה לחיוב הואיל ויכול למתקן ע"י אור דלרש"י הני
תרי לישני זה וזה לפטור וזה וזה לחיוב לא פליגי אלא מר אמר חדא כו' והודה ר"ח
בציפורי כמ"ד זה וזה לפטור לאו למימרא דלית הלכתא כמ"ד זה וזה לחיוב אלא כמ"ד
זה וזה לפטור עשה מעשה כן והורה בציפורי כן וא"כ מנא ליה להר"מ דמרים לעולם
פטורין ואף בגדולין ואי דהלכה כסתם משנה דתנן החייב בשקדים מתוקים פטור במרים
אלמא מרים גדולים פטורין דהא כיון דלית הלכתא כמתני' במה דתני החייב בשקדים

המרים דהא הודה ר"ח בציפורי זה וזה לפטור קטנים מרים פטורים אין להביא ראיה ממתני' כלל אלא דמפרש כפי' התוספות ועי' בפ"א בכ"מ שם: (דף כו ע"א) אמר רב נחמן אמר.

רבה בר אבוה כו' עיין בחדושי הרשב"א והר"ן בחמש שיטו' מה שכתבו בזה ולא הי' הזמן גורם לעיין כעת: (ע"ב) מתני' כ"מ שיש חליצה אין מיאון וכ"מ שיש מיאון אין חליצה ובגמ' אמר ר"י אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים עד שירבה השחור על הלבן אלמא יש מיאון במקום חליצה דהיינו לאחר הבאת שערות גדולה היא לכל מילי אף לר' יהודא אלא לענין קידושי דרבנן לא גזרי כ"כ ואמרו אף בהביאה ב' שערות לא הוה קידושין מ"ה דלא גדלו קידושין בהדה סובר ר"י אלא מדרבנן ומש"ה סבור ר"י דממאנה עד שירבה השחור דאז נראית גדולה ביותר ודע דאין הלכה כר"י אלא כר"מ וכן פסקו כל הפוסקים ועיין פ' י"א מהלכות גירושין ובא"ע סימן קנ"ה סעיף י"ב ואין להקשות מכאן אמ"ש הרא"ש, בכתובות מ' ע"ב אמתני' דכ"מ שיש מכר אין קנס אמר רב יהודא אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים יש קנס במקום מכר כתב דהלכה כרב יהודא דכ"מ דאמר זו דברי פלוני משמע זו ולא סבירא ליה יע"ש והכא הרי לית הלכה כר' יהודא דאמר עד שירבה השחור על הלבן ובזה יש לנו לומר דאה"נ דרב יהודא משמיה דרב דאמר זו דברי ר"מ אבל ר"י אומר כו' סובר דהלכה כר"י וממאנת עד שירבה השחור אבל אנן לא פסקינן כוותיה דר' יהודא משמיה דרב כיון דבב"ב קנ"ז ע"א אמר רב נחמן אמר שמואל בודקין פי' שתי שערות לחליצה למיאון ומסיק לאפוקי מר"י דאמר עד שירבה השחור קמ"ל דלא ומסיק בכולהו הלכה כר"נ ומש"ה פסקינן הכי ועיין ברא"ש נדה נ"ב: כתב הרשב"א בחדושו לחולין וזה לשונו ותמיהא לי אמאי לא קאמר זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים יש חליצה במקום מיאון דהא אמרו לי' לר"מ קטן יפה אמרת איש כתיב בפרשה אבל אשה בין קטנה ובין גדולה א"נ לימא מאן חכמים ר"י בר"י כדאיתא ביבמות ק"ה ב' עכ"ל מ"ש לימא אבל חכמים אומרים יש מיאון במקום חליצה לא מצאתיו ואדרבה בכל המקומות בש"ס שמוזכר פלוגתא דר"מ וחכמים ביבמות דף ס"ד אמרו לו לא תחלוץ איש כתיב ומקשינן אשה לאיש וכן הוא בדף ק"ט ובדף ק"ה ע"ב אמרינן עלה דמתני' קטנה שחלצה א"ר יהודא אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים איש כתיב אבל אשה בין גדולה בין קטנה ומסיק מאן חכמים ר' ישמעאל בר' יוסי ימ"ש ואפשר דט"ס וצ"ל תמיהא לי אמאי לא אמר זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים יש מיאון במקום חליצה כר"י בר' יוסי שאמר משום אביו כדאיתא ביבמות ואי משום הא י"ל דרב יהודה אשמעינן בכאן דהלכתא כר"י דאמר עד מתי הבת ממאנת עד שירבה השחור על הלבן וכדאיתא בנדה כ"ב ב' אמר ר' אלעזר הלכה כר' יהודא ור' יהודא משמיה דרב נמי הכין סבירא ליה ואילו הא מלתא דר' ישמעאל בר' יוסי כבר אמרה חזא זימנא ביבמות ק"ה ב' אמר רב יהודא אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים אשה בין קטנה ובין גדולה וכאן אשמעינן דגם בגדלות איכא מיאון עד שירבה השחור על הלבן ומ"ש אבל חכמים אומרים יש מיאון במקום חליצה לאו למימרא דבקטנות ליכא חליצה אלא אדברי ר"מ קאמר ר' יהודא דלר"מ בגדלות ליכא מיאון ור' יהודא אמר בגדלות איכא מיאון.

ומיהו ר' יהודא סובר דמקשינן אשה לאיש והיינו חכמים דפליגי עליה על ר"מ עיין בימות ס"א ובנדה ל"ב ע"ב יע"ש: ודע דרב יהודא אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים יש מיאון במקום חליצה כו' שינה לשונו מדלעיל דאמר אבל חכמים אומרים יש קנס במקום מכר וארישא קאי דקתני כ"מ שיש מכר אין קנס ואילו כאן אמר אבל חכמים אומרים יש מיאון במקום חליצה ואסיפא קאי דקתני כ"מ שיש חליצה אין מיאון ולא אמר נמי ארישא וחכמים אומרים יש חליצה במקום מיאון והנה אין קושיא דאמלתא דר"מ קאי ושפיר אמר אבל חכמים אומרים יש מיאון בגדלות לאחר הבאת ב' שערות אבל ארישא יש חליצה במקום מיאון לא יתכן דאיך יאמר אדברי ר"מ דמ"ש ר"מ במתני' במקום מיאון היינו בקטנות לדידיה אין חליצה ולחכמים יש חליצה והא גם לחכמים מקשי' אשה לאיש יע"ש בימות ס"א ע"ב וקי"ט ונדה ל"ב ב' ומש"ה ציין דבריו אסיפא דמתני' ולפי מ"ש בסמוך א"ש טפי דרב יהודא משמיה דרב לא סיים דבריו אלא אמר זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים יש מיאון במקום חליצה והא דתניא אפשר סתמא דתלמודא אמר להא ברייתא ולכך אי הוה אמר רב יהודה ארישא יש חליצה במקום מיאון ה"א דהיינו חכמים ר"י בר"י דקטנה חולצת דלא מקשינן אשה לאיש ולכך אמר דבריו אסיפא דגם במקום חליצה לר"מ דהיינו בגדלות יש מיאון וכו' יהודא דאמר עד שירבה השחור על הלבן וע' בחדושי רשב"א יבמות קי"ט ע"ב מ"ש בשם בעל הנתיבות ומקצת הראשונים בהא דקדושי קטנה לכי גדלי ומה שפי' שם לפי דבריו במתני' דכאן ואין להאריך.

ובנדה ל"ב א' וב' ונ"ב וברא"ש: ודע דהתוס' ב"ב קנ"ז ע"א בד"ה לאפוקי מדר' יהודא כתבו ומיהו צ"ל אי אמר ר' יהודא למלתיה גבי מיאון דוקא או לא עכ"ל וראיתי להמ"ל בפ"ב במהלכות אישות ה"כ הרבה להקשות על דברי תוס' אלו דאיך בא הדבר לכלל ספק אם ר' יהודא בכל התורה כולה סובר דבעינן שירבה השחור להחשיבו גדול א"כ מה יענו ביום שידובר במ סוגית הגמרא דכאן דחכמים אומרים יש מיאון במקום חליצה אלמא לענין חליצה אף קודם שירבה הוה גדולה ולפי דבריו ה"פ בתוס' צ"ע אי ר"י דוקא למיאון אמר או לא ואי לכל התורה אמר הדרא קושיא לדוכתי אמאי אמר ולמיאונין לאפוקי מדרב יהודא אימא בבדיקות דר' יהודא איירי ר"נ משמיה דשמואל וכמו שהוקשה להם זה ואי דומיא דאינך קתני הא באינך נמי סובר ר"י עד שירבה ואימא דבודקין אי רבה השחור כו' יע"ש ומה שתמה מסוגין דכאן יש לנו לומר דהתוס' מסופקין שמא לר' יהודא מה"ת לאחר י"ג שנים בזכר וי"ב בנקיבה חשיבו גדולים לאחר הבאת ב' שערות אלא מדרבנן הוא דיש לספק שמא לא הוה גדולה עד שירבה וק"ו הוא אם לקולא בקדושי קטנה אמר ר' יהודה דממאנת עד שירבה דכי גדלה סובר ר"י דהוה דרבנן ומש"ה לא החמירו מכ"ש להחמיר היכא דבעינן גדולה דצריך עד שירבה מדרבנן וכן לחליצה ולקדושינן כו' ולגירושין צריך עד שירבה ואי לא אם קידשה אחר צריכה גם משני גט מדרבנן אם קידשה השני לאחר שירבה וצ"ע דהדרא קושיא לדוכתי אמאי לא אמר כר"י נמי אתיא ובבדיקות דר"י איירי עד שירבה ודומיא דאינך דהתם נמי מדרבנן בעינן עד שירבה השחור על הלבן ואי דקשיא סוגיא דשמעתין דאמר רב יהודא משמיה דרב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים יש מיאון במקום חליצה והיינו ר' יהודא דאמר עד מתי הבת ממאנת עד שירבה השחור על הלבן אלמא להחמיר בחליצה לא

בעינן מדרבנן עד שירבה דאל"כ לא משכחת מיאון במקום חליצה י"ל דה"ק יש מיאון במקום חליצ' מן התורה והתוס' לשיטתי' ביבמות ק"ה ב' דלר"מ קטנה מן התור' לא הוה חליצ' ועיין בחדושי רשב"א שם אלא דמנא ליה לרב יהודא לאוקמי' מתני' דלא כהלכתא אימא דמתני' כר' יהודא אתיא ואין מיאון במקום חליצה מדרבנן קאמר דלהחמיר בעינן עד שירבה: אבל יש לומר דודאי ר' יהודא סובר מדרבנן לא הוה גדולה אלא עד שירבה השחור על הלבן וכ"ש הוא אם להקל אמרו כך במיאון דחשיבא מדרבנן קטנה עד שירבה כ"ש להחמיר ומיהו כי אמרה ר"י היכא דנפיק מיניה איסור תורה כמו גירושין וקדושין כמו שאפרש לקמן אבל חליצה אפשר דכ"ע סוברים חליצת קטנה דפסולה לא הוה אלא מדרבנן וכמ"ש התוס' יבמות ק"ה ב' דבסדר ירושלמי גריס במשנה במצות חליצה ואם חלץ חליצת' כשיר' דהיקשא אשה לאיש לא הוה אלא מדרבנן ואסמכתא בעלמא הוא א"כ ר"י מש"ה לא גזר בהבאת ב' שערות דא"נ יאמרו קטנה חולצת לא הוה אלא איסורא דרבנן והוה גזירה לגזירה ומש"ה גם ר"י מודה דלאחר הבאת ב' שערות חולצת מיד דהוה גזירה לגזירה ועיין ברשב"א שם ביבמות ובגירושין אם קידשה אביה אינה מתגרשת עד שירבה שלא יאמרו דקטנה שאין לה יד מתגרשת וכפי' רש"י בגיטין דף ס"ד וקדושין מ"א וא"כ גזרינן שלא יאמרו קטנה שאין לה יד מתגרשת וגבי קידושין ג"כ אם קידשה לאחר הבאת שערות ובא אחר וקידש' צריכה גט משני שלא יאמרו א"א יוצאה משני בלא גט מדרבנן הוה קטנה בהבאת ב' שערות ושני קידשה לאחר שירבה ומ"ש התו' ב"ב ד"ה לאפוקי מדר' יהודא צ"ע אי אמר ר"י במיאון דווקא או בשאר מילי נמי הכי קאמרי דאי ר' יהודה בשאר מילי ג"כ אמר היכא דנפיק מיני' איסור תורה דלא חשיבא מדרבנן עד שירבה השחור על הלבן בגדולה מאי אמר ולחליצה לאפוקי מדר' יוסי דאמר קטנה חולצת ותיפוק ליה דאיצטריך לומר לחליצה דאי לא הוה אמר שמואל אלא בודקין לקדושין ולגירושין הוה אמינא דכר' יהודא סבירא ליה ובודקין לקדושין היינו בדיקות דר' יהודא דאי לא הוה עד שירבה לא הוה קדושין מדרבנן ואם קידש' שני צריכה הימנו גט אם קידשה לאחר שירבה וכן בגירושין בדידי' משכחת לי' ביבם שכנס יבמתו ורוצה אח"כ לפטור בגט דצריך עד שירבה דלא לפגע באיסור תורה שיאמרו יבמה יוצא לשוק בלא חליצה דביאת קטן לא מהני וגט ביבמה לא מהני וה"ה בעלמא דמעשה קטן אין כלום ובדידיה בודקין כפשטי' שאם קידשה אביה דיאמרו א"א קטנה יוצאה בלא גט דאין יד לקטנה וכמ"ש לעיל בשם רש"י ז"ל דבדידי' קשיא וכי מאחר דבודקין לקידושין לגירושין למה לי מה שא"כ בדידה ובדידיה משכחת ביבם וכמ"ש בסמוך ומש"ה אסר לחליצה והיינו ע"כ בודקין בהבאת ב' שערות דגם ר' יהודא מודה דלא גזרינן אטו קטנה דקטנה גופא שלא תחלוץ היא מדרבנן והיקשא דמקשינן אשה לאיש הוה אסמכתא בעלמא ומש"ה לא גזרינן דהוה גזירה לגזירה וכמ"ש לעיל וה"ה בדיקה דלמיאונין נמי מיירי בהבאת ב' שערות ומזה מוכח דלא סבירא ליה כר' יהודא וא"כ כל עיקרו של דינו דשמואל תלוי במה שאמר ולחליצה דאי לא הוה אמר ולחליצה ה"א כר' יהודא סבירא ליה ובודקין בבדיקות דר' יהודא עד שירבה השחור על ק' כו' ומש"ה כתבו התוספות דצ"ע אי נימא דר"י דווקא למיאון אמרה למילתיה ולא בשאר דלא גזרינן להחמיר בשאר איסורין מדרבנן א"ד היכא דנפיק מיני' איסור תורה גזרינן שפיר ובכאן בשמעתינן נמי אמר שפיר זו דברי ר' מאיר אבל חכמים

אומרים יש מיאון במקום חליצה דחליצה כשירה משתביא ב', שערות ולא גזרינן להחמיר מדרבנן להמתין עד שירבה השחור על הלבן כיון דהא דאין קטנה חולצת לא הוה אלא מדרבנן והיקשא דאשה לאיש לא הוה אלא אסמכתא וכמה שכתבו התוס' ביבמות ק"ה ב' דבסדר ירושלמי גרסינן ואם חלצה חליצתה כשירה והבאתיו לעיל תו לא גזרינן גזירה לגזירה ואין צריך להמתין עד שירבה השחור על הלבן כה"ג היכא דלא נפיק חורבא מדרבנן לא גזרו וכדכתיבנא עוד ראיתי לתוס' ב"ב קנ"ו ע"א ד"ה ולחליצה לאפוקי מדר' יוסי שכתבו וא"ת דלמא באיש מיירי וי"ל דומיא בקדושין וגירושין בין לאיש ובין לאשה עכ"ל ויש לנו הרהורי דברים בזה מה בדיקה שייך בגירושין הא הקטנה מתגרשת כל שמגיע לעונת הפעוטות או כל שמבחנת בין גיטה לדבר אחר ועיין בא"ע סי' קי"ט סעיף ו' וסימן קמ"א סעיף ו' בגיטין ע"א ובפ' חרש קי"ט ובגיטין ס"ד ובקדושין מ"ד יע"ש ועיין בר"מ הלכות גירושין פרק שני ופ' עשירי יעוין שם היטב ואי אין יודעת לשמור את גיטה אפילו גדולה כמה אינה מתגרשת שמשלחת וחוזרת כדמסיק בכמה דוכתי ומה בדיקה בהבאת שתי שערות שייך באשה בגירושין ועיין בחלקת מחוקק באבן העזר סי' קי"ט סעיף קטן י"א ובבית שמואל שם ס"ק ט' מה שהביאו בשם תשובת רש"ל ולא היה בידי כעת תשובת רש"ל לעיין בי' ואין עת האספ' פה ואי"ה במקום אחר אנופף ידי בזה: כיצד מבדילין אומר המבדיל בין קודש לקודש ר' דוסא אומר בין קודש חמור לקודש הקל.

רצ"ל בי"ט אחר שבת שצריך להבדיל מפני שבקדושת שבת חמיר מקדושת יו"ט שאוכל נפש שרי בי"ט ובשבת אסור גם זה זדונו בכרת וסקילה וזה זדונו בלאו ולכך סובר ר' דוסא דאומר בין קודש חמור לקודש קל ואין הלכה כר' דוסא. ועיין ביש"ש סימן נ"ז טעם מה שמוסיפין בנוסח הבדלה כשחל י"ט במ"ש דהוה ז' הבדלות כדאמרינן והמוסיף אל יוסיף מז' הבדלות ופירוש את יום השביעי מששת ימי המעשה היינו חול המועד עיין שם שהשיב ר"ת להר"ר אפרים והביא המרדכי בפרק ע"פ יעוין שם: סליק פרק ראשון הכל שוחטין בעזה"י: לפרט והיה זה שלום לפרט: השוחט פרק שני השוחט א' בעוף ושנים בבהמה שחיטתו כשירה ורובו של אחד כמוהו עכ"ל יש לראות אמאי לא נקיט הכי השוחט רוב א' בעוף ורוב ב' בבהמה שחיטתו כשירה וכ"ש סימן א' כולו וכל השנים בבהמה ולתירוץ ראשון ניחא דבא לומר אף סימן א' דווקא דיעבד ולא לכתחלה ואגב נקיט ב' בבהמה ולתירוץ שני דהשוחט ארובו שא"כ קאי קשה ודוחק לומר לר' יהודא תני כן דאף בשוחט סימן א' כו' אפ"ה צריך שישחט הוורידין דהא ר' יהודא אף בשוחט ב' סימנין צריך לשחוט את הוורידין כמו שאבאר לקמן בגמרא גבי ר' יהודה אומר עד שישחט וושט וב' וורידין.

והיה נראה לומר דאשמעינן דרובא דסיפא אף בחוט השערה יותר מן מחצה כשר כדעת הרשב"א בחדושיו והר"ן פ' השוחט וכן הוא בש"ע סימן כ"א והיינו דקתני שנים בבהמה וסימן א' בעוף היינו שנים הדומין לשנים וסימן א' הדומה לסימן א' וזהו רוב גמור הנראה לעינים ובתר הכי תנן ורובו שא"כ אף בחוט השערה יותר וכה"ג אמרינן בפ"ק דף כ"א כיצד מולקין חטאת העוף כו' ובעולה שנים או רוב שנים ומסיק כראב"ש אתיא ומאי שנים שדומין לשנים ועיין בפר"ח סימן כ"א ס"ק ג' שפי' דר"ל דמש"ה תנן שנים שדומין לשנים לגלויי דרוב שנים היינו כ"ש יותר כחוט השערה וכמו שאבאר לקמן

בגמרא בהא דמסיק שאני לענין טריפה דבעינן רוב הנראה לעינים וא"כ ה"ה הכא נמי כן אלא דא"כ לא הוה פריך השוחט דיעבד אין שנים בבהמה עד כמה לישחט וליזיל כיון דשנים דומין לשנים וא' דומה לא' מש"ה דיעבד אין וכדכתיבנא ע"ש חצי בעוף וא' וחצי בבהמה שחיטתו פסולה.

הנה לדעת הפוסקים שסוברים דבעי' רובא דמינכר וכמ"ש הפר"ח סימן כ"א ס"ק ג' יש להקשות מאי איריא חצי דפסול אפי' כ"ש יותר ממחצה נמי פסול מדרבנן ובוודאי מתני' תקנתא אתא לאשמעינן אף מדרבנן ולזה יש לומר דסיפא, איירי בקדשים כדמסיק לקמן רישא בחולין וסיפא בקדשים וה"ה חצי א' דהיינו סיפאכמ"ש התוס' לקמן בדף כ"ט ע"א בד"ה אבל בחולין יע"ש ובקדשים וודאי ברוב מצומצם כשר כדמסיק בהעור ורוטב קכ"ג ע"ב עולת עוף ליגזור ומשני כהנים זריזין הם ועיין שם בתוספות ד"ה עולת העוף ובפ"ק כ"א א' אמרינן כיצד מולקין חטאת עוף כו' ובעולה רוב שנים והיינו רוב מצומצם כחוט כ"ש יותר ממחצה ועיין פר"ח סי' כ"א ס"ק ג' יע"ש: גמרא שנים בבהמה לכתחלה לא עד כמה לשחוט וליזיל.

משום דמסיק לקמן רישא בחולין פריך הכי דאי בקדשים וודאי לא סגי עד שישחוט וורידין עיין בר"מ פ"ד, מהלכות מעה"ק יע"ש: איבעית אימא אאחד בעוף ואיבעית אימא ארובו שא"כ ללישנא קמא קאי השוחט אאחד בעוף נמי דלכתחלה צריך שישחוט ב' סימנין בעוף וכ"ש דקאי ארובו שא"כ אלא דמסתבר ליה דקאי אמה דסמיך ליה אא' בעוף לשון דיעבד ולל"ב לא קאי כ"א ארובו שא"כ דלכתחלה א"צ יותר מכל סימן ועיין בתב"ש סימן כ"א מ"ש שם.

ולענין דינא הרי"ף ז"ל והר"מ כתבו דבעוף צריך ב' לכתחלה כתי' א' וגרסינן בדבריו אבל לכתחלה מיבעי למשחט לכולי סימנין אבל הרא"ש גורס בדבריו כולי סי' דבשל סופרים הלך אחר המיקל יע"ש: ובפירש"י בד"ה אאחד בעוף דלכתחלה אצרכי' רבנן תרווייהו משום הרחקה עכ"ל משמע דמ"ה לכתחלה סגי בסימן א' ומיהו ברוב סי' א' אפשר דלא סגי ובעינן לכתחל' כל הסי' אף מ"ה לבר קפרא דיליף מהטיל הכתוב בין בהמה לדגים לחייבו בסי' א' אלא דיעבד סגי ברוב דהוה ככולו, ולפ"ז א"ש הא דאמרינן לעיל כ"א ע"ב אי מה להלן מולק ואינו מבדיל בסימן א' ופירש"י דמצות שחיטה לכתחלה בסי' א' וסי' ב' אף מצוה לכתחלה ליכא והקשו בתוספות שם דהא אמרינן כאן השוחט דיעבד אא' בעוף ור"ל אף אי רש"י פוסק כל"ב מ"מ קשה לל"ק מרשב"ש ור' ישמעאל ורבנן דכולהו סבירא להו חטאת העוף בסי' א' ולא יותר ממ"נ אי הקפידה תורה שלא יבדיל מה שהכשיר בשחי' דיעבד א"כ לא יבדיל אלא רוב סימן א' ואי מה דבעי לכתחלה הא לתירוץ ראשון בעינן כל השנים ולא יבדיל נימא הראש מגוף וכדעת הר"מ ז"ל שם באמת ולפי מ"ש כאן י"ל דמ"ה מצוה לכתחלה בכל הסי' וסי' ב' מדרבנן הוא דעבדי הרחקה ולא מ"ה ומש"ה יותר מסימן א' הוה הבדלה כמו שכתב: ועם זה יתישב הא דכתב הר"מ ז"ל בפ"ז מהל' מעה"ק ה"ו כיצד מולקין חטאת העוף חותך הסי' או רוב א' ואינו מבדיל הראש מן הגוף וכבר תמה הלח"מ שם דבגמרא אמרינן בהדיא ואינו מבדיל בסי' א' ולפי מ"ש א"ש דהר"מ לשיטתיה דפסק בפ"א מהל' שחיטה ה"א דבעוף מן התורה בעינן כל השנים בכ"מ שם דיליף מקרא דכי יצוד ציד חיה או עוף מה חיי

לכתחלה ב' סימנין ולבר קפרא יליף מהטיל הכתוב בין בהמה לדגים לכתחלה בסימן א' יע"ש ולפי זה הא דכתיב לא יבדיל ע"כ עור הראש מגוף דהא מן התורה בעינן כל השנים לכתחלה והא דאמרינן ואינו מבדיל בסי' א' הם סברי כברייתא דבר קפרא הטיל הכתוב בין בהמה לדגים וכמו שהביא שם רש"י כ"א ע"ב ומש"ה ואינו מבדיל בסי' א' דאף מצוה לכתחלה ליכא ומש"ה הוה הבדל' יותר מסי' א' וכפי מ"ש כאן אין הכרע אי רש"י פוסק כל"ק או כל"ב ועי' ביש"ש בסי' א' דכתב דרש"י פוסק כלישנא בתרא יע"ש ולפי מ"ש אין הכרע: ובתוס' בד"ה ר' יהודא אומר עד שישחוט את הוורידין וכו' קי"ל מדא' הזהרי כו' ונרא' דוקא לכתחלה ולא דיעבד עכ"ל רצונם לומר מדאמר הזהרי משמע זריזות לכתחלה: בא"ד אבל אם צלאו דיעבד שרי כדמוכח בגמרא דאמר רישא בחולין כו' דלמא לכתחלה מודו דבעינן וורידים עכ"ל לכאורה יאמר בזה לפום ה"א דרישא בקדשים שפיר אית לן לומר.

דרבנן מודים דבעינן לכתחלה חתי' וורידין דלדם הוא צריך אבל באמת דרישא בחולין ע"כ דלרבנן אף לכתחלה א"צ חתיכת וורידין בשעת שחיטה כמ"ש רשב"א בחדושי מהא דאמרו לר"י לקמן דף כ"ח ע"ב מה לי בשעת שחיטה או לא ואין זה דיוק דהתוספות סבירא להו דלדברי ר"י אמרו דפוסל דיעבד בצלאו שלם אם לא ניקבו בשעת שחיטה אלא אח"כ ואין הכי נמי דלרבנן בעינן אף באמת לכתחלה חתיכ' וורידין כו' ודע דממ"ש התוספות אם צלאו שלם שרי משמע ודאי דאם לא צלאו עדיין הוה לכתחלה וצריך לנתחו אבר אבר וכן יראה דהוה כלכתחלה אלא דא"כ הקושיא במקומה עומדת אימא רישא בקדשים ורבנן סברי לכתחלה צריך חתיכת וורידין בשעת מליקה משום דלדם הוא צריך ואם לא חתכן בשעת מליקה ודאי דרשאי לצלות אף לכתחלה שלם דלית להו טעמא דר"י דאין דם שבוורידין יוצא ע"י צלי ולר"י צריך שינתחנו א"א ולזה פליג ר"י ואמר עד שישחוט את הוורידין בשעת שחיטה ואם לא אסור לצלות שלם ומה בכך דר' יהודא מתיר דיעבד בצלאו שלם אפ"ה שייך פלוגתייהו לכתחלה אי לא חתך בשעת מליקה וצ"ע: עוד אבאר לך שדעת הרשב"א ור"ן הפך דעת התוספות דר"י אף דיעבד אוסר אם צלאו שלם וכן דעת הרא"ש ז"ל בשמעתין וכמו שאבאר לקמן והא דלא תקשי א"כ מה מוכח לקמן דרישא בחולין אימא בקדשים ורבנן דיעבד פליגי עלי' דר"י כבר כתב הר"ן ז"ל בחמש שיטות בחדושו לחולין לתרץ זה וי"ל דאי רישא בקדשי' ובחולין ל"צ חתיכת וורידין א"כ ודאי לכתחלה בעי ר"י חתיכת וורידין דלדם הוא צריך ואמאי פליגי רבנן עלי' עכ"ל וירצה בזה כמ"ש הרשב"א לקמן בחדושו דף כ"ט ע"א דפריך הי בחולין והי בקדשים דמה נ"מ וי"ל דנ"מ לענין וורידין דאי רישא בחולין שפיר ואי רישא בקדשים בחולין לא צריך לר"י חתיכת וורידין עכ"ל ולפ"ז שפיר אמר אי רישא בחולין ור"ל בקדשי' לא צריך חתיכת וורידין וע"כ ר"י לכתחלה הוא דצריך דלדם הוא צריך וא"כ אמאי פליגי רבנן עלי' ואה"נ דרישא מצי מיירי בקדשים לפי זה אלא דאנן הכי קאמרינן מסתברא רישא בחולין היינו דר"י אף בחולין בעינן חתיכת וורידין ומיהו למ"ד המולק מיבעי ליה הוה כפשטיה: עוד כתב הר"ן בפ' השוחט דמסתברא דר"י אף דיעבד אוסר דהא מתני' דיעבד קתני וכן לקמן שחט שני חצאי סימנין בעוף פסולה ר"י אומר עד שישחוט וושט ושני וורידין אלמא ר"י אפסולה קאי ועוד דלכתחלה בעינן שני סימנין עכ"ל הנה מ"ש דמתני' דיעבד הוא לת' דהשוחט אא' בעוף קאי אלא דלא ידענא

דמ"מ אימא דיעבד שרי ר"י אם צלאו שלם ור"י ה"ק אף דיעבד אינו רשאי לצלותו שלם אם לא חתך וורידין עד שינתח א"א והרשב"א בחדושו לקמן גבי ר"י אומר עד שישחוט וושט כתב ג"כ דר"י ע"כ אפסולה מדאמר וושט וב' וורידין גם כן ק"ל כמ"ש כאן: ובד"ה חצי א' בעוף ומרישא נמי שמיע לי דוקא רוב בעינן עכ"ל הנה לכאורה אין קושיא כלל דמרישא לא הוה שמעינן דה"א מחצה נמי סגי דהוא רוב במחשבת הלב ועיין י"ד סי' כ"א בב"י ותדע דהכין הוא דהא לקמן דף כ"ח ע"ב דהיה ס"ד מחצה כרוב ופריך מחצי א' דפסול ולא פריך מרישא דרובו דוקא בעי' אלא דה"א מחצה רוב קרי ליה דהוא במחשבת הלב וכן פירש"י שם להדיא בד"ה רחמנא למשה והא דאמר שנצטוה על רוב א' מחצה נמי רוב קרי ליה כו' יע"ש וא"כ ע"כ בהכרח צריך למיתני חצי א' פסול ולשי' הפוסקים דבעינן רובא דמינכר בחולין עיין בפר"ח סי' כ"א א"כ צריך למיתני חצי לומר דוקא חצי הא כ"ש יותר ממחצה כחוט השערה כשר בקדשי' דכהנים זריזין הם כדמסיק בהעור ורוטב קכ"ג ע"ב וכבר כתבנו לעיל מזה קצת במשנה יע"ש ואי לא הוה תנן חצי א' ה"א דרובו דסיפא ממש כרובו דרישא רובא דמינכר כמ"ש מהרש"א כהאי גוונא לקמן כ"ט ע"א יע"ש בהא דפריך מחצי א' בעוף יע"ש וא"פ דהתוס' סוברים דגם בחולין כשר כחוט השערה יותר ולקמן בהא דמחצה כרוב אבאר: ובד"ה שנים בבהמה כו' ואי משום וורידין אף ר"י מודה כו' עכ"ל יש להקשות דהו"מ לדחויי לפי שיטתם א"כ במאי פליגי ר"י ורבנן ואפשר דלרבנן לכתחלה לנקבן בשעת שחיטה ואם לא עשה כן שרי לצלאו כך ולר"י אם צלאו דיעבד הא לכתחלה צריך א"א וכבר כתבנו לעיל מה שיש להקשות אימא רישא בקדשים: במ' וקרא להאי אתא דלא לישווי' גיסטרא ופירש"י ז"ל בלשון שני שיחתוך סימנים ותו לא כתב המרדכי בפ' השוחט שראבי' דקדק מפירש"י שאסור לחתוך המפרקת לשנים ועיין בי"ד סי' ש"ד ומש"ה לא קשיא קושית התו' ד"ה ותו דמהיכא תיתי שיצטרך לחתוך המפרקת ולפירש"י אין קושיא דבא הכתוב לומר שאסור לחתוך המפרקת וטעמא דהא מלתא כתב הרשב"א בתה"א דף כ"ג משום שמבליע דם באברים כדאמר בכ"ה דף קי"ג והט"ז בסי' כ"ה הקשה דלדעת רשב"א לקמן באומצא דוקא לאכול חי הוא דאסור ואילו לאכול צלי או בע"י מליחה שרי ואילו מקרא היה לנו לאסור בכל גווני יע"ש ור"ל וכיון דכתיב וזבחת לומר שאסור יותר לחתוך הוה ליה כפסול.

בשחיטה ומנלן דטעמא דקרא משום דם היא אימא דגזירת הכתוב ובכל ענין אסור ולא ידענא אמאי לא. קשיא לי' לט"ז דאף אי נימא ע"י מליחה וצלי נמי אסור מ"מ תיקשי מאי איריא משו' דם.

תיפוק לי' דכלא נשחט וכדכתיבנא ונ"מ אי בישלו דדם שבישלו לא הוה אלא מדרבנן ואילו משום גזירת הכתוב אסור מ"ה ועוד לטמא משום נבילה ואי משום הא לא קשיא להרשב"א דאית לו לומר טעמא דקרא ולא גזירת הכתוב: וראיתי בספר מקום שמואל בחדושו לי"ד סימן כ"ד שכתב דהרשב"א אקדשים קאי דוזבחת בקדשים כתיב ומשום דלדם הוא צריך וכן כתב בתשובה כו' ומה"ט כתב הב"י בסימן הנ"ל דמדברי הרשב"א מוכח דטעמא משום דם הוא עכ"ל וכדומה לי שלא הביא דברי הט"ז דהקשה מנלן דטעמא משום דם אימא משום דפסול בשחיטה הוא אם חתך המפרקת גם מה שכתב מב"י אין צורך להשיב עליו ובי"ד סימן כ"ד אכתוב הן אמת שיש לראות הא

דאיבעיאבפכ"ה מהו למיכל מיניה באומצא וסלקא בתיקו ואמאי לא פשיט לי' מהא דאמר וקרא שלא לשווי' גיסטרא שלא יחתוך המפרקת לשנים ש"מ דאסור למיכל מיהת באומצא ולג' רש"י לקמן דאיבעיא הוא אף על ידי מליחה א"ש דאיבעיא הוא דקרא באומצא אוסר.

ודע שהרשב"א בחדושיו כתב דלא לישווייה גיסטרא בקדשים דלדם הוא צריך ובדבר יימר נמי גרסינן דלא לישווי' גסטרא ואף דבחולין כתיב מ"מ אסור משום דם שפי' ממקו' למקום עכ"ל והיינו כג' לקמן באומצא אסור ומכאן תראה שהרשב"א גופא כתב בפ' דלא אסור אלא באומצא. גם תראה ביטול דברי מקום שמואל דהא זבחת בחולין כתיב כמ"ש הרשב"א בחדושיו והבאתיו בסמוך: גמרא אין לי אלא נתחים שישנו בכלל הפשטה מנין לרבות הראש שכבר הותז עיין במהרש"א ז"ל ונראה לפרש דבריו דודאי באמת דכתיב וערכו כו' את הראש ואת הפדר מסתברא לרבות מוהקטיר הכהן הכל המזבחה צמר שבראשי תישים ומוכח מוהקטיר הכהן הכל דראש אינו בכלל הפשט ומיהו קרא צריך שלא יתלש שער שבזקן תישים דאי שאין הראש בכלל הפשט ממילא ידעינן כיון שכבר הותז ולא קאי והפשיט אראש וה"ה בכלל ונתח ומש"ה צריך לכתוב וערכו את הראש אלא דלא תימא מ"ש רש"י שהרי הותז הוא טעמא דקרא דמש"ה כתיב והקטיר הכל לרבות צמר שבראשי כבשים כו' דלא הוה בכלל הפשט שהותז דא"כ בקצרה הוה ליה להוכיח מדחזינן דרבי קרא לראש שאין בכלל הפשט משום שהותז אלמא שחיטה מן הצוואר אלא ודאי דלאו טעמא דקרא הוא.

ומיהו אי לאו וערכו כו' את הראש ה"א שאין הראש בכלל עריכה והקטירו הכל ע"כ לרבות טלפים ועצמות ואלא השתא דכתיב את הראש מרבינן מהכל אף צמר שבראשי תישים וידעינן נמי מהאי גופא שאין הראש בכלל הפשטה ומ"ש רש"י שהרי הותז היינו דמש"ה צריך את הראש שיהא בכלל עריכה דה"א דאין הראש בכלל והפשיט גם בכלל נתוח כיון דכתיב והפשיט העולה דקאי על גוף העולה והראש אינו מחובר לעולה בעת הפשט שהרי הותז בשחיטה ומ"ש מהרש"א ומיהו משום שאין הראש בכלל הפשט לא איצטריך לרבות שיהא בכלל עריכה כיון שהוא מחובר לגוף לאו למימרא מוהקטיר הכל דאי לאו את הראש ע"כ דוהקטיר הכל קאי אעצמות לחוד אלא דקשיא ליה מנלן דשחיטה מצוואר מדאיצטריך לרבות הראש שיהא בכלל עריכה ש"מ הלמ"מ דשחיטה מצוואר אימא דש"מ דראש אין בכלל הפשט כמו שהוא האמת וכיון שאין בכלל הפשט אינו בכלל נתחים וצריך לרבות שיהא בכלל עריכה להכי כתב דא"נ אין הראש בכלל הפשט והפשיט לא קאי אראש מ"מ ונתח קאי אראש והוה בכלל נתחים ובכלל עריכה כיון שהוא מחובר לגוף עדיין אלא ש"מ דשחיטה מצוואר הוא.

והא דאמר אין לי אלא נתחים שישנן בכלל הפשטה היינו דאי הוה הראש בכלל הפשט אף דהותז בשחיטה מ"מ קאי עליה ונתח לנתחים אבל כיון שאין הראש לא בכלל והפשיט ולא בכלל ונתח ה"א שאין בכלל וערכו לכך כתיב וערכו את הראש הא דלא הוה בכלל הפשט כתבנו דהכל משום שהותז בשחיטה וע' מהר"מ ואין להאריך: ובתוספות בד"ה מדקאמר את הראש שכבר הותז כו' לא ידעינן אי מן עורף או מן צוואר עכ"ל מצינו לומר דהך תנא סובר נמי דרשא דר' אלעזר לקמן ע"ב ראשו של זה במליקה

מן העורף ולא ראשו של אחר בשחיטה אלא מצוואר אלא דאי לאו דרשא וערכו ה"א דראשו למעט ואין ראשו של אחר מצוואר אלא מלבו דוקא כדפריך ואימא מלבו משא"כ השתא דידעינן דשחיטה מן ראש מערכו ע"כ ראשו של זה ואין ראשו של אחר אלא מצוואר דוקא ועיין תוספות ד"ה ותהא פרה בפ"ק כ"ג ע"ב שהוקשה להם דתהא פרה כשירה במליקה ות"י דראשו של זה כו' אלמא דכ"ע אית להו דרשא דראשו כו': (ע"ב) בתוס' בד"ה ופדר קמא למאי אתא כו' אלא הוה דרשינן שחופהו על ביה"ש עכ"ל ביומא דף כ"ה ע"ב ד"ה פדר כתבו וא"ת מהאי קרא תיפוק שפדר קודם לכל הנתחים כיון שראש קודם וי"ל דה"א שמסירו אח"כ א"נ דלא הוה דרשינן אלא שראש ופדר קודמין לכל הנתחים עכ"ל הנה לשם הקשו דלכתוב תרי ראש וחד פדר דראש ופדר שחופהו ואידך ראש שקודם לכל הנתחים וה"ה פדר ולמה לי אידך פדר ות"י דה"א שמעלהו למזבח ומסיר אחר כך הפדר למטה ולא הוה ידעינן שהפדר קודם לכל הנתחים בהקרבה א"נ ראש יפדר הוה דרשינן שקודמין וחופהו לא הוה ידעינן וראש שני הא צריך לכדאמרן כאן שכבר הותז ולאשמעינן דשחיטה מצוואר אלא דלפי זה הוה מצי למימר איפכא דראש ופדר שחופהו וראש שני לאשמעינן שכבר הותז ושחיטה מן הצוואר ולא הוה ידעינן כלל דקודמין לכל הנתחי' ומדלא כתבו כך היה נראה לומר דהתם אסקי אדעת' דמפדר לחוד מיתורא הוה שמעינן שפיר דחופהו והשתא ע"כ אי הוה כתיב תרי ראש וחד פדר ע"כ לקודמין דאי שחופהו לכתוב פדר לחוד וראש לחוד דמראש שמעינן שיהא בכלל עריכה ומפדר שחופהו ולכך כתבו דהוה דרשינן מראש ופדר שקודמין ומראש שני שיהא בכלל עריכה ולאשמעינן דשחיטה מן הצוואר אלא דלפ"ז תקשה להם קושית התוספות דכאן לכתוב תרי פדר וחד ראש דהשתא ליכא לתרוצי דה"א שמסיר הפדר ומקטירו אח"כ דהא כתיב פדר שני שקודם לכל הנתחים וע"כ ה"ה ראש קודם דאיך יעלה אח"כ הראש ואין זה דרך כבוד למעלה כיון שצריך לחפות פדר על ביה"ש גם ליכא לתרוצי דלא הוה ידעינן שחיטה מן הצוואר אלא שחופהו לחוד דא"כ לכתוב תרי פדר לחוד ומחד פדר ידעינן שחופהו ואידך שקודם לכל נתחים וה"ה ראש שקודם.

ויש עוד לפרש דהתו' ביומא כתבו לפי מה דאמרינן כאן רב כהנא ורב יימר דשחיטה מן הצוואר גמרא וראש איצטריך לגופא שיהא בכלל עריכה כיון שכבר הותז לא הוה בכלל הפשט וניתוח ואם כן שפיר הוקשה להם לשם לכתוב תרי ראש וחד פדר דמחד ראש ופדר שחופהו ואידך שקודם לכל אברים והוא הדין פדר שקודם וליכא למימר ראש שני שיהא בכלל עריכה דמראש קמא ידעינן זה ופדר דכתיב גבי' שחופהו ולמה לי ראש שני אלא וודאי הוה דרשינן שקודם ולזה תירצו דה"א ראש ופדר שקודם וראש שני שיהא בכלל עריכה דאי לא הוה כתיב ראש שני הוה אמינא ראש קמא שיהא בכלל עריכה ופדר שקודם ולא הוה ידעינן שראש קודם לכל הנתחים ומש"ה צריך ראש שני שיהא בכלל עריכה וראש ופדר שיהיו שניהן קודמין לכל הנתחים ולפי זה התוספות ביומא סברי כשיטתם כאן בחולין דמפדר לחוד לא הוה דרשינן שחופהו אי לאו דכתיב הראש גבי' כמ"ש מהרא"ש ומהר"מ מלובלין ז"ל בכאן.

אלא דלפ"ז מ"מ היה להם לתוספות להקשות שם למאן דיליף שחיטה מצוואר גמרא דלכתוב תרי פדר וחד ראש כקושייתם כאן דליכא לתרוצי כמ"ש התוספות כאן דלא הוה ידעינן שחיטה מצוואר דהא גמרא הוא ואם כן תקשי על התוספות ביומא מ"מ נ"א אי

אזלי אליבא דר"ח דשחיטה מצוואר מדאיצטריך הראש שכבר הותז ולא קשיא לכתוב חד ראש ותרי פדר כמו שתירצו כאן א"כ אמאי לא תירצו שם דה"א איפכא בתרי ראש וחד פדר שחופהו על ביה"ש כו' וראש לעריכה שיהא שחיטה מן הצוואר כאן: ודע דבת"כ פ' ויקרא איתא ל"ל ראש ופדר לומר שראש ופדר אינן מתנתחי' כן הוא גירסת הראב"ד ז"ל הביאו הקרבן אהרן שם ופי' אף בשור הגדול אין חולקין את הראש לשנים אף שטבחים דרכם לחלוק כו' ולפי זה למאן דאית ליה שחיטה מן הצוואר הלכה איצטריך חד ראש לגופא שיהא בכלל עריכה וראש שני שאין מתנתח וחד פדר שחופהו ואידך שיהא קודם לכל אברים וה"ה ראש קודם כיון שחופהו על ביה"ש והנה היה נראה לפרש דהא דכתיב את הראש שאין מתנתח לא כסברת הראב"ד ז"ל אף שהטבחים מנתחים אותו לשנים אלא דלא תימא דאין הראש בכלל ונתח אותה לנתחיה דדלמא ניקב קרוב של מוח וטריפה הוא והא דמנתח אותו לשנים ואותה לנתחים קאי לשאר אברים דסתם ספרא רב אליבא דר' מאיר ואליבא דר"ע כמ"ש הק"א בהקדמתו וכמבואר בסנהדרין יע"ש ור"ע אית ליה במכות דף ז' דחייש למיעוטא ועיין שם בתוספות דנראה מדבריהם דמן התורה חייש למיעוטא ועיין לעיל י"א בד"ה וליחוש ונהי היכא דלא אפשר דגלתה התורה דאזלי' בתר רובא אזלינן והיכא דלא גלתה אזלינן נמי בתר מיעוטא כנראה מההיא דמכות דף ז' ומתוספות שם ולעיל י"א ד"ה ליחוש יע"ש וה"א דאין הראש בכלל ונתח אותה לנתחיה ולא נתחים לנתחים קמ"ל וערכו בני אהרן את הנתחים הראש והפדר שיהא בכלל אותה לנתחים ולא נתחים לנתחים והמעיין בתורת כהנים שם דאמר לומר ראש ופדר שאין מתנתחים משמע דקאי נמי אפדר וזה יורה כסברת הראב"ד יע"ש ועם זה יש לומר מה דאמרינן לעיל דף י"א ע"ב אמר רב אשי אמריתא לשמעתי קמי' דרב כהנא ואמר היכא דאפשר אפשר כו' דרב כהנא דאמר שם הוא לשיטתיה דכאן אמר שחיטה מצוואר גמרא וקרא דלא לישווי' גיסטרא וכפי' התו' בד"ה ותו כו' וא"כ לדידי' תקשי למה לי תרי ראש ופדר לכתוב חד ראש ותרי פדר אלא דאיצטריך לגלות דאזלינן בעול' בתר רובא ולזה אמר שפיר היכא דאפשר לאסמכי' ארובא: ובפרש"י בד"ה אי מה בהמה ברוב שנים דאי בסימן א' לאו הותז קריא ליה עכ"ל דליכא למימר דהאי תנא כרבי סובר דנצטווה משה על רוב א' בעוף ורוב ב' בבהמה דא"נ נצטווה בפ' גם על רוב א' בעוף כדלקמן ולפי זה איכא למימר מאן דיליף שחי' מן הצוואר גמרא מ"מ לא ידעינן שנים בבהמה אלא מדאיצטריך את הראש שכבר הותז ולא קשיא למה לי ראש שני דלא הוה ידעינן שנים בבהמה כמ"ש לעיל ורבי דיליף לקמן מכאשר צויתך מלמד שנצטווה משה ע"פ קשה: ובד"ה בסימן א' דכתיב ולא יבדיל בחטאת עוף עכ"ל יש להקשות הא כל זמן דלא ידעינן דעוף די לו בסימן א' לא ידעינן פירושו דלא יבדיל ואימא לא יבדיל הראש מגוף קאמר וכפי' הר"מ ז"ל בהל' מעה"ק פ"ו יע"ש ועוד אימא דעוף די לו ברוב שנים כמו בהמה ולא יבדיל היינו כל השנים שהרי רש"י בדף כ"א ע"ב ד"ה ואינו מבדיל בסי' א' כתב דעוף הכשירו בסי' א' וכל מה דעביד יותר הוה הבדלה הא כל כמה דלא ידעינן דעוף די לו בסי' א' לא ידעינן פירושא דלא יבדיל ועוד מאי ראייה מחטאת העוף דשאני התם דתבר לה שדרה ומפרקת כדמסיק לקמן דף כ"ח ע"א שאני חטאת עוף דתבר כו' ועיין לעיל דף כ' ע"ב ברש"י ד"ה וכי מתה עומד וחולק דהא עוף בחד סימן מיית ובמהרש"א שם וברשב"א.

ותדע שהרי הר"מ ז"ל דסובר בהל' מעה"ק דלא יבדיל הראש מגוף א"כ מנלן עוף בסי' א' דלא יבדיל היינו הראש מגוף אלא מסברא אית לן לומר דעוף יוצא חיותו בחד סימן כמ"ש. ומיהו לזה י"ל דר"מ ז"ל פוסק כת"ק דפליג על ר' ישמעאל בפ"ק כ"א ב' וכמ"ש הלח"מ בפ"ז מהלכ' מעה"ק יע"ש אבל ר' ישמעאל סובר מולק ואינו מבדיל בסי' א' והאי תנא כר"י סובר ואומר שפיר אי מה עוף בסי' א' ומ"מ קשה מה שהקשינו אימא לא יבדיל שלא יחתוך כל השנים אלא רוב ב' וכמ"ש רש"י לעיל כ"א ב' ד"ה ואינו מבדיל בסימן א' משום דיותר מסימן א' אף מצוה לכתחלה ליכא הרי כ"ז דלא ידעינן דעוף די בסימן א' לא ידעינן פירושא דקרא.

ואפשר דהאי תנא סובר כראב"ש כמשפט חטאת העוף דלא יבדיל והקריבו לחלק אתא וע"כ עוף די לו בסימן א' דאי ברוב שנים וא"כ והקריבו לחלק לומר שצריך כל השנים דווקא וכמשפט למאי אתא דאין לומר דה"א והקריבו לחלק לומר שצריך לחלק הראש מגוף מהיכי תיתי לומר כן דהא לת"ק ולר"י א"צ להבדיל הראש מן גוף דוהקריבו אסימנין קאי וה"ה לראב"ש ולמה לי כמשפט אלא וודאי דעוף די לו בסי' א' ואי לאו כמשפט ה"א והקריבו שצריך לחלק כל השנים הואיל ושייכין בשחיטה כמ"ש רש"י כ' ע"ב כל דאיתי' בשחיטה איתי' בהבדלה יע"ש וכל זה לשיטת רש"י ולהר"מ יש לעיין בזה וכמ"ש והנה לשיטת רש"י ז"ל א"ש דלת"ק סובר כת"ק דר"י או כר"י כמשפט חטאת בהמה א"כ ליכא הוכחה דעוף סגי בסי' א' דאימא ברוב שנים והקריבו לחלק שיהא כל השנים ולכך איצטריך מיעוטא דזאת לומר דעוף בחד סימן סגי ור' אלעזר סובר כראב"ש כמשפט חטאת העוף וע"כ דעוף סגי בסי' א' אחד וכדכתיבנא ולא איצטריך וזאת למעט עוף דדי לו בסי' א' ולהר"מ ז"ל צריך לומר דת"ק מסברא אית ליה דעוף בחד סימן מיית וכמ"ש רש"י כ' ע"ב עולת העוף וכי מתה עומד ומולק דעוף בחד סימן מיית יעו"ש אלא דלא נימא דהיקשא דזאת תורת הבהמה והעוף לומר דעוף בעי שני סימנין כבהמה והתם ידעינן מדאיצטריך את הראש שכבר הותז ור"א סובר את הראש אתי לדרשא אחרנא שאין מתנתחים כדאיתא בת"כ והבאתיו לעיל וכג"ה הראב"ד שם או כמ"ש לעיל ומשום הכי ע"כ הוקש בהמה לעוף דמן הצוואר ואי מה עוף בסימן א' אף בהמה כן מש"ה צריך מיעוטא דזאת כנ"ל: תני בר קפרא כו' הטיל הכתוב בין בהמה לדגים כו' לעיל בריש פרקין מסיק דמן התורה בחד סגי אף לכתחלה ומדרבנן הוא דבעינן לכתחלה שנים בעוף אבל דעת הר"מ ז"ל בפ"א מה"ש דמן התורה צריך לכתחלה שנים ועיין בכ"מ שם מדרשא דיצוד ציד חי' או עוף שפיכת דם עוף כחי' והיינו לכתחלה והנה רש"י דף כ"א ע"ב דפי' ואינו מבדיל בסי' א' דסימן שני אף מצוה לכתחלה ליכא וכמ"ש כאן ריש פרקין ע"א דמדרבנן הוא דאצרכוה תרווייהו אבל בדף כ' ע"ב אהא דכל המעכב בשחיטה פירש"י וסימנים שחיטה תלה בהו רחמנא ולכתחלה כולהו בעי ולכאורה משמע דמן התורה כולהו בעי היינו לדרשא דכי יצוד ציד חי' כו' ומה שפירש"י בריש השוחט דהוה מדרבנן היינו אליבא דבר קפרא ולר"א דהטיל הכתוב בין בהמה לדגים ועיין בכ"מ פרק א' מהלכות שחיטה יע"ש היטב: הן אמת שדברי רש"י לשם יש לעיין בהו דכתב שם אהא והא מיעוט סימני' דלא מעכבי בשחיטה דהא ברוב שנים סגי והא פי' מקודם דלכתחלה בעינן כולהו ולפי דעת הר"מ ז"ל אפשר לומר דמן התורה סגי ברוב שנים לכתחלה בין בבהמה ובין בעוף דרובו ככולו ודיעבד סגי בעוף ברוב א'

ופריך שפיר והא מיעוט סימנין ואפשר דרש"י ג"כ סובר כר"מ ז"ל דמאן דדריש מכי יצוד ששפיכת דם העוף כדם חיה די לכתחלה ברוב שנים והא דכתב לכתחלה כולהו בעי לאו דוקא אלא רובו ככולהו ומיהו לשון הר"מ ז"ל משמע דמן התורה צריך לכתחלה כל השנים ולא סגי ברוב שנים: גמרא מיתבי השוחט ונתנבלה בידו הנוחר והמעקר פטור מלכסות מתני' היא לקמן דף פ"ה ולר' מאיר צריך ליה האי בבא דאילו לחכמים דהתם הא תני ליה רישא אף בשוחט ונמצא טריפה דפטור מכיסוי כ"ש נוחר או מעקר ואפ"ה פריך שפיר דקס"ד דרב יהודא אליבא דכ"ע אמרה למלתיה דאף ר"מ דאית ליה ג"ש ושפך משחיטה חוץ לענין שחיטה שאינה ראויה מ"מ פשטא דקרא משמע דבשפיכה בעלמ' סגי ומש"ה פריך ליה וכן מברייתא כיצד הוא עושה לכאורה כר"מ אתיא מדלא אשכח תקנה אחרת להטריף כ"א נוחר ומעקר וזה שכתבו התו' בד"ה בשפיכה בעלמא ואף לר"מ דיליף לקמן כו' כמ"ש ועיין לקמן פ"ה ב' דאמר רבי לר"ח צא נחור לרבנות והכי לא שייך זה דא"כ למאי קתני או עוקרו ואי דבא להשמיענו כל תקנות שיכול לעשות היה לו לומר טרוף אלא כר"מ אתיא ועיין בחדושי רשב"א שכתב מאי לאו בעוף משום דנוחרו לשון זכר דאל"כ הוה למתני נוחרה ואהדר דלישנא לא דייק ויש לראות מהא דמקשה ממתני' דהשוחט ונתנבלה דאימא אחיה קאי נהי דלשון נתנבל' אפשר אשחיטה קאי מכל מקום מאי קשיא ליה מנא ליה בעוף אימא אחיה קאי כו' (דף כח ע"א) רש"י ד"ה נהי דכי תבר שזרה מפרקת בלא רוב בשר כדאמרן בפ"ק ובד"ה לטהרה כו' דנחירתו זו היא שחיטתו עכ"ל מ"ש בלא רוב בשר משום דברוב בשר לא הוה קשיא תיהני סכין דהוה נבלה מקודם אלא דחותך בלא רוב בשר משום דהך קושיא וכי מתה עומד ומולק ומ"ש ועוד לישנא דועוד לא ידענא דהא חזא הוה דנחירה זו שחיטתו הוה טריפה ששחטה דלמ"ד שחיטה יש לעוף מ"ה לא הוה קשיא מידי תהני סכין דהוה דורס או, מחליד כדמסיק לעיל בפרק קמא יעוין שם: ובד"ה מאן תנא נוחרו או עוקרו מפ"י מהרש"א ז"ל ההיא לא מכרעא דאימ' אחיה והוה לאתויי מלק בסכין עכ"ל ויש ליישב דנוחרו או עוקרו מכרעא טפי דנקיט לשון זכר כו' כמ"ש לעיל בשם הרשב"א והמתרץ דחי קמדחי לה ומש"ה לא הביא הא דמלק בסכין דאיכא לדחויי הא מני ר' יוסי היא דאין מליקה מטהרתו אלא שחיטה והלכה כמותו ועי' בתו' ד"ה תיהני להסכין כו' ומש"ה נקיט רש"י ברייתא דכיצד הוא עושה כו' ושביק מתני' דהשוחט ונתנבל' בידו דאיכא לדחויי דקאי אחי' וכמ"ש לעיל יע"ש: גמרא וזבחת כאשר צויתך כו' מפר' הר"ן בחמש שיטות דומיא דבהמה דבשחיטה דוקא ולא בנחירה ה"ה עוף נמי משמע כן ובתוס' אבאר עוד וע"ש מ"ש בזה: ובתו' בד"ה תיהני ליה סכין לטהרו מידי נבילה כו' אלא לר"מ פריך עכ"ל אבל לר' יהודה דאמר התם שחיטת בהמה מטהרת ולא שחיטת עף פשיטא דלא קשה מידי אלא דהלכה כר' יוסי וכן פסק הר"מ ז"ל בהלכות אבות הטומאה פרק שלישי הלכה י"ב יע"ש מש"ה נקט בדבריהם ר' יוסי ואין לומר דמתני' דקתני שחיטת לילה אין מטמא ואילו לר' יהודה תרד כבר כתבו התו' שם בדף ס"ח ע"א ד"ה מלק בשמאל דמצינו לומר דמתני' ר' יהודה היא ומודה בעוף יע"ש ומ"מ מקשה הכי שפיר דסתם מתני' ר"מ היא ועוד דסיפא ר"מ ריש' נמי ר"מ.

שוב ראיתי בתוספות דנקטו דוקא ר' יוסי דאלו ר' יהודה לא מיתוקמא מתני' כותי' דתנן מלק בשמאל כו' דמטהר ואמאי כיון דהוה מליקה פסולה וצריך לומר מדרשא דאמר שם

ס"ט ע"א ת"ר יכול תהא מליקה שהיא בפנים מטמא ת"ל טרפה ופי' רש"י כר"מ אתיא דאי ר' יהודה הא דריש לה לקמן להביא טריפה ששחטה בעוף טהור שמטמא יע"ש היטב וא"כ מתני' לאו ר' יהודה היא.

ואני תמה על מ"ש התו' שם ד"ה מלק בשמאל דכר' יהודה מצי אתיא א"כ במליקה פסולה אמאי מטהרת מידי טומאה דטריפה איצטריך טריפה ששחטה בעוף טהור שמטמא לר' יהודה דף ס"ט ע"ב יע"ש ודע דמה דמקשה ממלק בסכין דמשמע ליה מתני' ר"מ היא ואף דתנן זה הכלל כל שאין פסולו בקודש מטמא אבית הבליעה ואילו לר"מ הא איכא מלק ונמצאת טריפה אפ"ה מטהרת מליקתה וי"ל דשאני התם דריבה קרא זאת תורת הבהמה והעוף כדדריש ר"מ שם ס"ט ב' וזה הכלל לאו דוקא ואין למדין מכללות אף במקום שנאמר בהן חוץ והר"מ ז"ל בפ"ז מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ד' כתב זה הכלל כל שלא היה פסולו בקודש מטמא לפיכך המולק ונמצא טריפה מטמא דפסק כר' יוסי וכלל גם טריפה בזה הכלל: ובד"ה רבי היא וה"מ למימר בר קפרא היא עכ"ל ר"ל דאמר לעיל הטיל הכתוב בין בהמה לדגים לחייבו בב' א"א אלא בסימן א' ומקשינן לבהמה דבשחיטה אלא דאין מוכרח דאימא דהוקש לענין דדי לו בסימן א' ולעולם בשפיכה מקרא דושפך כדאמר לעיל הא כתיב זאת תורת הבהמה והעוף הא כתיב ושפך וע"כ זאת תורת לומר דמן הצוואר וה"ה לבר קפרא נאמר כן ומתנא דלעיל דאמר זאת תורת הבהמה והעוף מה בהמה בשחיטה הוה מצי לאתויי אלא דלא הוזכר שמו בפירוש ומש"ה אמר רבי היא וכו"ג כתב רש"י בפרק כל שעה בפסחים גבי תנור שהסיק בקליפי ערלה יע"ש היטב: בא"ד תיקשי לרבי הא כהן אכול מליקה כו' ואפילו יחזיר סימנין עכ"ל אבל לעיל שם דמשני אין שחיטה לעוף מן התורה לא קשיא דאיכא למימר מחזיר סימנין לאחורי עורף ואף דדורס מה בכך לא גרע מנחירה אלא לרבי קשה וכן כתב בחדושי רשב"א ועיין במהר"מ מלובלין שכתב דאין טריפה בעוף במליקה יע"ש ורצה לומר דשאר טריפות פוסלין בעוף אלא טריפות שבירת המפרקת לא מטריף בעוף ואיני יודע למה כיון דתבר שדרה ומפרקת קודם נחיר' בסימנין אמאי לא הוה טריפה ועיין בזה: גמרא ר"י אומר עד שישחוט וושט וורידין משום דוושט סמוך לוורידין עכ"ל הר"ן ז"ל בריש פרקין הביא סברת רבינו משולם והראב"ד והב"י הביאו בסימן כ"ב דאם לא חתך בעוף הוורידין או כל הסימנין בשעת שחיטה צריך לחתכן בשעה שהדם חם יע"ש ואיני יודע דא"כ איך אמר ר' יהודה עד שישחוט וושט כו' והלא צריך ג"כ הקנה משום דם כמו וורידין ואף אם נדחוק לומר דצריך לנקוב בקוץ הקנה כמו וורידין והא דנקיט וושט משום דוושט סמוך לוורידין מ"מ לפי ס"ד דמקשה דר"י בדווקא נקיט קשה וי"ל דמ"מ צריך לנקוב גם הקנה בקוץ בשעה שהדם חם והא דלא זכר קנה משום דכל שכן הוא מוורידין ומש"ה לא הזכיר: תיובתא דרב אדא בר אהבה הב"י כתב בסימן כ"א בשם כל בו שיש פוסקים דבעינן וושט ותמה ב"י דהא איתותב רב אדא עכ"ל ור"ל מההיא בר אוזא כו' והב"ח ז"ל תי' דהם סברי א' בעוף לכתחלה נמי כלישנא בתרא דהשוחט ארובא קאי ואם כן לכתחלה מיהת בעינן וושט ולא קנה דרב אדא לא איתותב אלא מה דפוסל דיעבד וההיא בר אוזא, חשיב דיעבד כיון דא"א בע"א עד כאן לשונו הנה לפי זה אפשר דהם סברי דגם תי' ראשון דאמר לעיל איבעית אימא אא' בעוף לאו למימרא דלכתחלה בעינן שנים כפירש"י אלא ה"ק דאחד משמע

כל דהו ואף קנה וזה דיעבד דוקא ולא לכתחלה בעינן וושט דווקא ולא קנה כרב אדא ויש הוכחה להנך פוסקים דע"כ כך הוא דהנך פוסקים סבירא להו כשיטת התו' בריש פרקין ד"ה ר' יהודה דדוקא לכתחלה הוא דבעי ר"י חתיכת וורידין מדמסיק לקמן רישא בחולין כו' אלא דקשיא קושית הר"ן שהקשה בריש פרקין דע"כ ר' יהודה אדיעבד קאי דאמר עד שישחוט וושט וורידין דלכתחלה שנים בעי ולפי מ"ש א"ש דההוא תירוצא דאא' בעוף קאי ולכתחלה בעינן וושט דווקא ומש"ה אמר ר"י וושט וורידין דלכתחלה בעינן וושט ואיהו אלכתחלה קאי ולא נצטרך לדחוק דוושט סמוך לוורידין ומש"ה דייק לקמן שפיר רישא בחולין דע"כ ר"י אלכתחלה הוא דפליג מדנקיט וושט וורידין דרב פפא לא סבירא ליה הא דמשני משום דוושט סמוך לוורידין דההיא דחוי הוא ואדחוי לא סמכינן.

ומיהו התו' וודאי סוברים איבעית אימא אא' בעוף דלכתחלה בעינן ב' סימנים שכן כתבו דף כ"א ע"ב ד"ה ואינו מבדיל דלקמן אמר אא' בעוף דלכתחלה בעינן שנים ויקשה קושית הר"ן דלפי תי' ראשון ע"כ ר"י אדיעבד פליג דאי לכתחלה היאך יאמר דדי בוושט וורידין והא בעינן לכתחלה כל השנים ומיהו כבר כתבנו לעיל דהא איכא לדחויי ואין ראית הר"ן מכרעת דא"ל אדיעבד קאי וה"ק באם שחט הוושט לחוד דדי בדיעבד אם נקב את הוורידין בשעה שהם חם די אבל אם לא עשה כן צריך א"א ולעולם כל שצלאו שלם בלא וורידין שרי דיעבד וכבר כתבנו שם במתני' מה שיש לעיין בזה יע"ש: ודע דאם נאמר א' בעוף לכתחלה לא א"כ אימא רב נחמן אדיעבד קאמר דכשר בקנה דקאי אא' בעוף וא"כ מאי קושיא מר' יהודה דאמר וושט דלכתחלה בעינן וושט ויש ליישב: ברש"י ד"ה ממסמס קועיה דמא שנקרע צווארי' כו' ומשום דרוסה לא בעי למבדקיה עכ"ל לכאורה היינו לומר דא"צ בדיקה נגד כל החלל אלא דלאיזה צורך כתב זה כאן אלא דבא לומר דכאן ע"כ החששא הוא משום נקב הוא דהוה ואף דאזלינן בתר רובא וחזקה מכח רובא שאני הכא דאיתרע שנקרע העור מעל צווארו חיישינן שמא ניקב הוושט ושמע מיניה דלענין נקב אין לוושט בדיקה מבחוץ דלא נימא דכאן משום דרוסה הוא דאמר וושט אין לו בדיקה לזה אמר ספק כלבא ספק שונרא אימור כלבא וע"כ משום נקב ושמעינן דלנקב אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים ואף דרש"י פי' בפא"ט מ"ג ע"ב ההיא ספק דרוסה דיש בדיקה לוושט לענין דרוסה מבחוץ כיון דארס רחב הוא לא חיישינן דלמא במקום ארס שחט וא"כ ע"כ הכ' משום חשש נקב הוא דהוה מ"מ מנא הא אימא עלן דרוסה אין בדיקה מועיל דאדום מבחוץ ולענין נקב יש בדיקה מבחוץ דכן הסברא נותנת לכך הכריח שיטתו דע"כ כאן משום נקב הוה חששא דידיה כיון דבא ממסמס קועי' ולא ידענו מה היה לו ודאי תלינן בכלבא או בקוץ ולא בשונרא וע"כ אין בדיקה לענין נקב או יאמר דזכר זה כאן מפני שאמר נבדקי' והדר נשחטי' כו' אלא נבדקי' לקנה ולישחטי' והדר נהפכי' לוושט ולא הזכיר כלל בדיקת הוושט מבחוץ ואלו היה החשש משום דרוסה היה צריך לבדוק הוושט גם מחוץ כמ"ש הב"ח ז"ל בסימן ל"ג אהא דכתב הרא"ש בפא"ט דאם לא נתחלחל הארס לפנים אזי ניכר טפת דם אלא חיישינן שמא נכנס לפנים ומש"ה צריך בדיקה מחוץ ומבפנים ומש"ה כתב רש"י כאן דמשום חשש דרוסה אין חשש ומש"ה לא הזכיר בדיקת הוושט מבחוץ והזכיר רק בדיקת הקנה נבדקי' לקנה ונשחטי' ולא אמר נבדקי' לתרווייהו ובפא"ט אבאר עוד

יע"ש: ובתו' ד"ה אתא כי ממסמס קועי' דמא וא"ת מה נ"מ אי תלינן בכלבא או בקניא או אפילו קניא בעי בדיקה עכ"ל ר"ל לפירש"י שפי' דחששא דכאן משום שמא ניקב הוושט א"כ מאי נ"מ דתלינן מכלבא או בקניא והלא בין כך ובין כך צריך בדיק' משא"כ לפי' ריב"א שפי' דכאן החשש משום דרוסה ושראו חתול רודף אחריו וכמ"ש הרא"ש א"כ בספק תלינן בכלבא או קניא ולא בעיא בדיקה כלל דלא חיישינן לנקיבת הוושט כמ"ש הרא"ש בשמעתין לפי' ריב"א יע"ש והא דיש לוושט בדיקה מבחוץ לענין נקב אלמא חיישינן לנקיבת הוושט היינו היכא שניקב עור הפנימי ע"י קוץ דאז חיישינן שמא גם החיצון ניקב דקרוב הדבר שהיה הקוץ מונח במקום צר מש"ה אמרינן דיש בדיקה מבחוץ לענין נקב ולא בנקרע העור לחוד דאוקמיה אחזקה ורובא.

והא דאמרינן בפא"ט דף נ"ד בקוץ עד שתנקב לחלל אפשר דסימנין קשין הן אצל נקב נמי ועוד דלא דמי לר"ת ובפא"ט אכתוב עוד בעזה"י. ודע דמ"ש התו' דאמר למאי נ"מ לס' דרוסה ולא אמר לספק נקב וגם הרא"ש הביא זה ומאי קושיא והא איהו סובר דלא בעי בדיקה כלל לספק נקב ואין לומר לענין ישב לו קוץ בוושט מבפנים דחיישינן שמא ניקב החיצון וושט אין לו בדיקה מבחוץ דאם נאמר כפי' השני שם דף מ"ג ע"ב שמא הבריא ונתרפא א"כ בלא"ה לא שייך בדיקה מבחוץ ומאי אריא שהוא אדום ומש"ה אמר לספק דרוסה.

ואפשר דרא"ש סובר כפי' ראשון של רש"י שם דשמא הבריא ניקב עור החיצון יע"ש אלא דר"ש פוסק לקמן כראב"ן בפא"ט כעולא דאין חוששין שמא הבריא וא"כ אין ראייה מה דלא אמר נ"מ לספק נקב כיון דאין חוששין ויש ליישב. ועוד יש לפרש בלשון התוס' וא"ת מה נ"מ דאילו לשיטת ריב"א שפיר דאילו קניא מהני בדיקה ונקב יש לו בדיקה מבחוץ ואילו ספק שונרא חיישינן לספק דרוסה ואין בדיקה מבחוץ ובהמה אין לה תקנה אבל לפירש"י דגם בנקב אין תקנה א"כ לאיזה צורך תלינן בקניא ותירצו דא"צ כל החלל א"נ כו' ולפרש"י י"ל בהיפך תלינן בכלבא או בקניא לחומרא ואין לו תקנה, בבהמה ואילו לספק דרוסה היה תקנה דטפת ארס מינכר מבחוץ דרחב ומינכר ולא חיישינן שמא במקום נקב שחיט כמ"ש רש"י שם ואין זה נכון דא"כ אף בשונרא תלינן והוה לומר חיישינן שמא ניקב ועיין ברא"ש שהביא ההיא בר אווזא דרב אשי נ"ג ב' ולא הא דספק כלבא תלינן בכלבא דמרב משמע שהיה מיקל יע"ש אלא דכתבנו בסמוך דמכלבא או שונרא נמי מוכח דלקולא היא: (ע"ב) בא"ד וכשניקב זה בלא זה כשר וכשניקב הפנימי היכא ידעינן שלא ניקב החיצון עכ"ל משום דניקב זה בלא זה משמע אף שפנימי ניקב ולא החיצון דכשר וע"כ דיש לוושט בדיקה מבחוץ לענין נקב ולפירש"י יש לומר דשם מיירי דתחוב קוץ בוושט וחיישינן שמא ניקב חיצון ג"כ דהוה, מקום ידוע מש"ה מהני בדיקה מבחוץ לענין נקב ג"כ משא"כ כאן דלא הוה מקום ידוע ועיין בי"ד סי' ל"ג ובחדושי רשב"א כאן ומש"ה לא מהני כאן בדיקה דצריך לבדוק כל אורך הצוואר ומש"ה לא מהני בדיקה מבחוץ לענין נקב כה"ג ועיין בי"ד ושם אבאר ועוד אפשר לומר דרש"י פי' שם אמר עולא ישב קוץ בוושט א חוששין שמא הבריא פי' שמא ניקב ונתרפא א"כ לדידן דלא קיי"ל כעולא א"כ תקשי איך אמר רב נחמן ניקב זה בלא זה כשר ואף בדיקה לא מהני שמא נתרפא ואפילו אין בו קוץ לעת עתה חיישינן לכך ועיין ברש"י שם וברא"ש מ"ג ע"ב מ"ש על הא מ"ש רש"י דאין לנקב בדיקה

מבחוץ וע"כ ניקב זה בלא זה ע"י חולי דאין לחוש שמא ניקב השני כיון שאין רואין שם ריעותא כ"כ וכמ"ש התוס' בכאן ה"ה לרש"י כן ועיין בי"ד סי' ל"ג בפר"ח ובתב"ש ולקמן בפא"ט אבאר יותר בזה בעזה"י בא"ד ור"מ היכי אכיל בשרא דלמא ע"י בדיקה עכ"ל ר"ל דקרע עור החיצון וראה שאין נקב בחיצון ונקב זה בלא זה, כשר ומהרש"א ז"ל הקשה דפריך ור"מ היכי אכיל בישראל דחייש למיעוטא, וניחוש לספק דרוסה ועיין בחדושינו לעיל י"א ב' מ"ש שם דמדרוסה אין קושיא דאיכא חזקה ג"כ משנולדה לא היתה דרוסה וחזקה עם רובא גם ר"מ מודה דאף מדרבנן לא חיישינן משא"כ חששא שמא ניקב אף שחי' יותר מי"ב חודש הוה חזקה שלא נתבררה ולא הוה חזקה כ"ש פסח וכדומה שהן בני שנה ולמ"ש הט"ז ס"ס ע"ט דטפת הדרוסה יזיק גם לוולד ועיין פר"ח שם א"כ ליכא חזקה אף בדרוסה יע"ש וכבר הארכנו בזה שם: וברש"י ד"ה נבדקי' לקנה שאין נטרף אלא ברובו ושחיטה כשירה בעוף בסימן א' עכ"ל לרווחא דמלתא כתב כן לשיטתיה חיישינן לנקב ולא לדרוסה ומיהו בדרוסה אף בקנה במשהו טריפה דזהרי' מיקלא קלי ועיין בפא"ט נ"ג ע"ב גבי ההיא ספק דרוסה וברש"י שם אלא דניכר הוא בעור החיצון שהוא לבן בקנה אלא לרווחא כתב כן ומ"ש דדי בסימן א' אף לת' ראשון לעיל לכתחלה בעינן בעוף ב' סימנים זה הוה דיעבד: גמרא אמר ר"ח לא אמר ר' אלא בעוף הואיל וצולהו כולו כאחד אבל בבהמה לא צריך עכ"ל יראה לפרש לכאורה דר"ח בא לומר דלא תימא הא דתניא בכרייתא לעיל ר' יהודה אומר בעוף עד שישחוט וושט וב' וורידין הא דנקיט עוף דדי בסימן א' מש"ה אין הדם יוצא כ"כ וצריך חתיכת וורידין משא"כ בבהמה ולפ"ז בעוף אי שחט ב' סימנים א"צ חתיכת וורידין לזה אמר ר"ח דלא כן הוא אלא עיקר טעמא דר"י בעוף הואיל וצולהו כא' אף בשחט ב' סימנים אפ"ה צריך ב' וורידין ולא בהמה דמנתחה א"א ועיין בר"ן ריש השוחט שכתב בשם רבינו משולם שאם לא שחט כל ב' סימנים צריך לנקבן בשעה שהדם חם כמו וורידין ובב"י סי' כ"ב והבאתיו לעיל.

ויש לראות אמאי לא פליג ר"י במתני' אא' בעוף דצריך לנקוב סימן השני ג"כ כמו וורידין ואם נאמר דר"י לא פליג אלא לכתחלה יש ליישב זה ואם נאמר אף דיעבד פליג קשה גם בכרייתא לא אמר אלא וושט וב' וורידין ואין לומר דוושט סמוך לוורידין מ"מ המקשה לעיל דלא אסיק אדעתיה הו"ל להקשות כן דהא ס"ד וושט דווקא כו' ובמתני' י"ל דכ"ש סי' שני מוורידין וא"צ לפלוג ובמקש' לעיל הומ"ל וליטעמיך כתב הרא"ש ז"ל אהא דאמר ר"י במתני' עד שישחוט הוורידין אם שלם צלאו אסור דיעבד דלא כמ"ש התו' במתני' ד"ה ר"י אומר ואפ"ה כתב דר"ח במתני' איירי לכתחלה ואדיוקא דמתני' קאי דיעבד סימן א' ולכתחל' ב' ואמר ר"י לכתחלה צריך ב' וורידין אף דמחתכו א"א דלמא ימליך ויצלה כא' עכ"ל אף שהוא סובר דר"י נמי דיעבד פליג אפ"ה פי' דר"י לכתחלה איירי משום קושיא דרב פפא דדייק רישא בחולין ומנלן דלמא רבנן אדיעבד פליגי ולהכי פירש דר"י אמר לכתחלה אף רוצה לנתחו א"א אפ"ה צריך חתיכת וורידין ורבנן פליגי אף לכתחלה ודייק שפיר רישא בחולין ואין להקשות דלמא ר"י אדיעבד קאי אא' בעוף ורבנן אדיעבד הוא דפליגי ומנלן למידק רישא בחולין י"ל מדלא תנן ר"י פוסל כמו דתנא בתוספתא ר"י פוסל והר"ן תי' בזה משום דאיכא תקנה בחתיכ' אבר יע"ש ורא"ש לא ניחא ליה בת' זה ולכך פי' אלכתחלה קאי אף שרוצה לנתחו א"א.

ולפי דברי הרא"ש ר"ח בא לומר לא אמר ר"י אלא בעוף הואיל וצולוהו כא' רוצה לומר אף שמנתחו הואיל ולפעמי' צולוהו כא' בעי חתיכת וורידין וזה שאמר הואיל וצולוהו ולא אמר לפי שצולוהו כמ"ש הרא"ש במשנה משא"כ ברייתא דנקיט וושט וורידין דאדיעבד קאי דאילו לכתחלה בעינן ב' סימני' ובהא ודאי בהמה שרי דיעבד דמנתח' אבר אבר ור"ח אמתני' קאי דפליג ר"י אלכתחלה וכמ"ש הרא"ש ואשמעינן דאפ"ה דווקא בעוף אבל בבהמה אף לכתחלה לא ואשמעינן ג"כ דפליג אלכתחלה וכמ"ש הואיל וצולוהו ולא לפי: כתב הטור בי"ד סימן כ"ב בשם בה"ג דאף בבהמה חתיכת וורידין בעינן והב"י תמה עליו דהא ר"ח לא אמר ר"י אלא בעוף ותי' דעיקר תקנה הוא משום עוף עכ"ל והנה יש לומר דבה"ג סובר דיעבד אסור כשצולוהו שלם כרשב"א ושאר פוסקים ומש"ה אמר לא אמר ר"י אלא בעוף דאסור דיעבד אבל בהמה דיעבד אין איסור והא דאמר אבל בהמה לא צריך היינו שאין צריך שום תקנה בדיעבד היינו שיחתוך סביב הוורידין הבשר כדי נטילה אבל לכתחלה בעינן גם בבהמה חתיכת וורידין שוב ראיתי בבכור שור שכתב קצת כעין זה יע"ש.

ודע דדעת בה"ג א"כ דיעבד נמי אסור דאל"כ בהמה לא הוה לן למגזר לכתחלה דלמא יצלנו שלם דא"נ כך לא עביד איסורא וגזירה כי הא לא מצינו ועיין י"ד סי' א' גבי רוב מצוין ע"ס שיבדקנו ובדוכתי טובא יע"ש ומ"ש ב"י דעיקר תקנה היא משום עוף היתה ור"ל דר"ח אשמעינן דל"ת דר"י צריך חתיכת וורידין שיהיו בשחיטה ולכך אמר דעיקר תקנה משום דם ובעוף ולאח"כ גזרו אף בבהמה ומ"מ די בנקובת קוץ בשעה שהדם חם אלא דקשיא מברייתא דאמר ר"י בעוף עד שישחוט וושט וב' וורידין והתם דינא קמ"ל ומאי איריא עוף בהמ' נמי וי"ל דבריית' לענין דיעב' איירי דקאי אא' בעוף ומש"ה דוקא עוף ולא בהמה משא"כ ר"ח דקאי אמ"ת ור"ל לכתחלה פליג כמ"ש הרא"ש מהא דר"פ דאמר רישא בחולין וכמ"ש לעיל וע"כ דאדיוקא קאי שנים לכתחלה ואמר ר"י עד שישחוט וורידין גם מדלא אמר ר"י פוסל וכמ"ש לעיל ועלה קאי ר"ח לא אמר אלא בעוף משמע בהמה אף לכתחלה א"צ וקשיא ליה שפיר וליכא לתרוצי כמ"ש לעיל בסמוך וע"ז תי' הב"י דר"ח אמר לא אמר ר"י אלא בעוף דעיקר תקנה היה משום עוף כו' משא"כ בריית' דקאי אדיעבד שפיר אמר ר"י בעוף דוקא וכדכתיבנא ודע דהפרישה בי"ד סימן כ"ב כתב אף לדעת ר"י בעל התו' דיעבד שרי אפ"ה לכתחלה אסור אף כשרוצה לנתחו א"א הואיל ורוב פעמי' צולוהו כא' ולא דמי לסימן א', גבי רוב מצוין יע"ש בפרישה והדין עמו מדלא כתב הטור לא יאמר אנתחנו אבר אבר לאחר מחלוקת ר"י ורא"ש אלא מקודם מחלוקתם ש"מ דלכ"ע נוהג דין זה ולפ"ז הא דאמר ר"ח לא אמר ר"י אלא בעוף ולא אמר סתם לא אמר ר"י אלא בצולוהו שלם ויהי' בכללן בהמה בין עוף אלא ודאי בעוף כשרוצ' לנתח א"א אסור ובהמה אם מנתח א"א שרי לכתחל' ולפי' ר"י בעל התו' הוא דליכא למגזר מידי דא"נ צולוהו שלם אין איסור דיעבד ולא שייך מ"ש הדרישה דבעוף רובו לצלות שלם משא"כ בהמה רובא לנתחה וליש מי שסובר דאף דיעבד אסור אפ"ה בבהמה שרי לכתחלה דאין דרך לצלותו שלם כלל כו' אם לא מיעוטא דמיעוטא ולא גזרינן וזה לא כבה"ג ומש"ה תי' הב"י מה שת' יע"ש: כתב הטור בשם רבינו אפרים דווקא בצלי הוא דשרי בבהמה אבל בכישול אף בבהמה צריך חתיכת וורידין יע"ש וראיתו מדאמר ר"ח הואיל וצולוהו ולא אמר סתמא הואיל

ולא מנתחו א"א וליש מי שסובר דלאו דווקא הוא רבותא קמ"ל דאף בצלי אפ"ה בשלם צריך חתיכת וורידין ולדעת רבינו אפרים אפשר דחכמים מודים לר"י בבישול וע"כ לא פליגי חכמים עליה אלא בצלי ואמרו דא"צ אף לכתחלה חתיכת וורידין אבל בבישול צריך ולפ"ז מאי פריך לעיל שנים בבהמה לכתחלה לא עד לישחוט וליזול אימא דלכתחלה צריך חתיכת וורידין בבישול אף לרבנן דפליגי עלי' דר' יהודה וי"ל: בתו' בד"ה רב אמר מחצה על מחצה כרוב וגבי פסוקת הגרגר' נמי מחצה קרי רוב עכ"ל ר"ל דהוא רוב במחשבת הלב ועי' בטי"ד סי' כ"א ומיהו בקושייתם דלא אסקי אדעתיה הא הו"מ לאקשוויי מרישא ורובו שא"כ משמע דווקא רוב ולפי מ"ש הרשב"א בחדושו א"ש דמצינו לומר ורובו שא"כ פי' שאם הניח רוב טריפה ומיניה הא מחצה על מחצה כשר ומש"ה לא קשי' להו מרישא ואי תיקשי מסיפא רוב א' בעוף ורוב ב' בבהמה שחיטתו כשירה גם לפי תי' הרשב"א דמשמע דווקא רוב ולא חצי י"ל דסיפא איירי בקדשים ומשום דלדם הוא צריך אלא דא"כ לא הוה רובו דרישא כרובו דסיפא וכה"ג כתב מהרש"א דף כ"ט ע"א תו' ד"ה אבל בחולין ומש"ה פריך ליה מרישא מחצי א' בעוף וכמו שאבאר לקמן.

ובעיקר קושייתם לא ידענא דהא לפי ה"א זו דפלוגתייהו לענין שחיטה קאי ע"כ לענין טריפות מודה רב דמחצה אינו כרוב מדקתני הרי שהיה חצי קנה פגום וכדמסיק לפי ה"א זו אמר רבא שאני לענין טריפות דבעינן רוב הנראה לעינים עד דאקשי ליה אביי ולא כ"ש הוא ויש ליישב דקשיא להו אמאי לא מקשי דרב אדרב דאילו מבריייתא איכא למימר רב תנא ופליג ולזה כתבו דמעובדא דבדקה ברוב עובי' אין קושיא דמחצה רוב במחשבת הלב הוה: (דף כט ע"א) גמרא לא בעוף וממ"נ אי מחצה על מחצה ברוב כו' לא עבד כלום עכ"ל עיין במהרש"א וכוונתו דמש"ה אסר ממ"נ דה"א לענין שחיטה בעינן מדרבנן רובא ובטריפות במחצה נמי מיטרפא ולכך אמר ממ"נ דל"ת דשחט חצי קנה ושהה מדרבנן מיהת פסול לזה אמר דרבנן לא אמרי דבעינן רובא אלא מחמת גזירה דלמא לא אתי למיעבד מחצה והלכך בכה"ג ליכא למיחש למידי דאי לא שחט מחצה וישהה ומה בכך והא במיעוט קמא דקנה אין שהיה פוסל ולהכי אף מדרבנן שחיט' כשירה וע"כ כן הוא דאי מן התורה למה לי וגמרה כו'.

ועיין בס' אשל אברהם לקמן דף ל' ע"ב בתו' ד"ה החליד דמשמע מדבריו דמדרבנן יש לפסול כה"ג ולפי מ"ש ליתא ואף אם נאמר דשחיטתו כשירה היא מן התורה ולא מדרבנן והא דנקיט וגמרה לאו דווקא אלא ושחט לרבנותא דאף דשחט אח"כ לא הוה שהי' דאין שהי' במיעוט בתרא מן התור' ובעיא דר"פ לקמן החליד במיעוט בתרא או בשהי' הוא מדרבנן וכמו שאבאר שם זה אינו חדא דהא תני' בריי' אחרת בתוספת' שחט רוב גרגרת וגמרו לזמן מרוב' כשר יע"ש בתו' ד"ה החליד לקמן ועוד דהאיך תלוי האי דינא דמיעוט בתרא לקמן שחט חצי גרגרת ומיהו זה יש ליישב והנכון כמ"ש בסמוך: אמר רבא שאני לענין טריפות דבעינן רוב הנראה לעינים השתא הדר ממה דהוה סבור מעיקרא דלענין טריפה נמי מחצה רוב הוה ולפי זה אה"נ דמיתוקמא הא ברייתא דשחט חצי גרגרת אף בבהמה ולענין טריפות בעינן רוב הנראה לעינים ומש"ה לא מיטרפא בשחט חצי קנה והא דלא אמר אלא משום שלא הוזכר אמורא מקודם על קשיא דשחט חצי גרגרת וסתמא דתלמודא הוא דמשני לא בעוף לא ר"פ מש"ה לא אמר אלא ולקמן בתו' ד"ה החליד דף

ל' ע"ב אבאר באורך בעזה": ובפרש"י בד"ה רוב הנראה לעינים כלומר רוב גמור שהוא ניכר עכ"ל הרשב"א ז"ל בחדושו כתב כחוט השערה יותר ממחצה כשר והפר"ח בי"ד סי' כ"א ס"ק ג' כתב דאדרבה בדברי רש"י משמע רוב גמור לא במדידה יע"ש שהאריך ולכאורה היה נראה דמש"ה פירש"י רוב הניכר משום דלפום סברא דהשתא אמאי בשחט חצי קנה פגום כשר אמאי נגזור מדרבנן מחצה אטו רוב פסוק נמי אתי להכשיר כמו דגזרינן מחצה דלמא לא אתי למיעבד מחצה ה"ה הכי נמי הוי למגזר בחצי קנה פגום דפסול דלמא יכשיר בכ"ש יותר פסוק ולכך פירש"י כאן דבעינן רוב גמור וניכר ולפ"ז אין לגזור בחצי קנה פגום וכשר ואה"נ אם היה כ"ש יותר מן חצי מדרבנן אסור תו דגזרינן אטו רוב גמור ולפי זה אין ראי' למ"ש הט"ו בסימן כ"א ועיין בתבואת שור סימן כ"א משא"כ למסקנא דמסיק מחצה אינו כרוב איכא למימר דלא גזרינן כלל דלמא לא אתי למיעבד וה"ה בטריפות לא גזרינן ומש"ה חצי קנה פגום בצמצום כשר הא כחוט השערה טפי ממחצה פסוק טריפה.

ודעת הפר"ח שם דאף באמת כן הוא דגזרינן בשחיטה רוב מצומצם אטו מחצה יע"ש וקשיא לי א"כ בחצי קנה פגום אמאי כשר הא איכא למיגזר אטו כ"ש יותר דהוה מ"ה לדידי' ודוחק לומר דלא גזרו כה"ג דמאי שנא: והנה בדרך פלפול י"ל דרש"י לשיטתו שפיר' לעיל אי בעית אימ' אא' בעוף דלכתחלה בעינן שנים ולא פי' דלכתחלה בעינן חתיכת וורידין בעוף והוא כעין קושי' התוס' ד"ה שנים וכאן לא שייך תירוץ' וצ"ל דר"י לא פליג אדרבנן אלא לכתחלה ורבנן אף לכתחלה א"צ חתיכת וורידין ומנא לי' לרש"י זה אלא ע"כ מהו כ' התו' במתני' מדאמר ר"פ לקמן רישא בחולין יע"ש וא"כ הא דאמר לקמן הי בחולין והי בקדשים יש לראות לאיזה צורך אמר כן ומה נ"מ ועיין במהר"מ מלובלין לקמן ושם אבאר ואין לומר דנ"מ לענין חתיכת וורידין אי בקדשים ומש"ה סובר ר"י דבעינן חתיכת וורידין דלדם הוא צריך ולא בחולין דנורא משיב שייב וקפשיט אי בקדשים אמאי פליגי רבנן עלי' והלא כ"ע מודים דלדם הוא צריך וא"כ מנלן דר"י לכתחלה פליג אימא דיעבד ואפילו הכי פשיט שפיר רישא בחולין דאי בקדשים דוקא פליג ר"י ומשום דלדם הוא צריך ודאי דלא פליג כ"א אלקתחלה פליג כמו שאבאר לקמן גבי הי בחולין בשם הרשב"א והר"ן ז"ל ואין לומר דנ"מ הא דאמרינן השוחט דיעבד אא' בעוף ואי אחולין שפיר אבל אי בקדשים משום דלדם הוא צריך ובעי לכתחלה כל שנים אבל חולין אימא אף לכתחלה סגי בסימן א' ז"א דהא רש"י כ' בפ"ק כ"א ע"ב ד"ה ואינו מבדיל דאף לכתחלה אין מצוה כ"א סי' א' בעוף וכמ"ש היש"ש כאן בפרקין סימן א' דעת רש"י כרי"ף דהלכה כל"ב וא"כ אין לומר דסתמא דתלמודא בעי הי בחולין לומר דבחולין בעינן ב' סימנין וקפשיט רישא בחולין דלא כהלכתא ואין לומר דנ"מ ארובא אי רישא בקדשים אבל חולין אף לכתחלה די ברובא ז"א דהא תנן בסיפא רוב א' בעוף ורוב שנים בבהמה שחיטתו כשירה דמשמע דיעבד כמו שאבאר לקמן בשם הרשב"א גבי סיפא בקדשים יע"ש דאל"כ הוה למתני כשר לחודי' לא שחיטתו כשירה וא"כ אי רישא בקדשים סיפא חולין ואין נ"מ וצריך לומר דמש"ה בעי הי בחולין והי בקדשים דאנן קיי"ל רובא דמינכר בעינן ולא די כחוט השערה יותר ממחצה והנה מתני' דקתני חצי א' בעוף וא' וחצי בבהמה שחיטתו פסולה משמע הא כחוט השערה יותר מן מחצה כשר אלא דמתני' חצי א' בעוף הוא ג"כ סיפא ואיירי בקדשים כמ"ש התוספות

ד"ה אבל בחולין ומשום דבקדשים ליכא למגזר אטו מחצה דכהנים זריזין הם וכדמסיק בהעור ורוטב דף קכ"ג ע"ב ובתוספות שם ד"ה עולת עוף לריב"ש לגזור דיהא דוקא רוב הניכר ומשני כהנים זריזין משא"כ חולין ועיין פר"ח סימן כ"א ס"ק ג' יע"ש ולפ"ז שפיר שאל הי בחולין והי בקדשים דאי רישא בקדשים וסיפא חולין ה"ה חצי א' דהוא סיפא דמתני' איירי בחולין ודוקא חצי פסול הא כ"ש יותר מן מחצה כשר וקפשיט לי' דרישא בקדשים לא איירי אלא סיפא וחצי פסול הוא בקדשים הא בחולין בעינן רוב הניכר לעינים דגזרינן שפיר אטו מחצה ולזה הכריח רש"י לשטת' דבעינן רוב הנראה וניכר דוקא: והנה ראיתי להתבואת שור בסי' כ"א ס"ק ב' אהא דהביא פר"ח ראי' מפ"ק כ"א ע"א כיצד מולקין חטא' עוף סי' או רובו ובעולה שנים או רוב שנים ומסיק שנים שדומין לשנים דלכתחלה בעינן רוב הניכר ודיעבד רוב המשוער בצמצום אלמא אי בעוף לא הוה קתני שנים ה"א רוב שנים רוב הניכר ותמוהים דבריו דאיפכא מסתברא דרוב הוא בצמצום וקתני שנים לאשמעינן לכתחלה בעינן רובא דמינכר עכ"ל ואני תמה מאוד על השגתו שהוא ז"ל הביא דברי פר"ח והבין בו כוונה אחרת והמעייין בדברי פר"ח יראה להדיא שהוא ז"ל פי' שנים שדומי' לשנים היינו ברוב מצומצם כשר אף לכתחלה וברייתא מסייע ליה דכיצד מולקין משמע כל הבריית' איירי לכתחלה וז"ל הפר"ח ומשני שנים שדומי' לשנים פי' דאי הוה תני רוב שנים ה"א רובא דמינכר לכך תני שנים דהיינו רובא דמינכר וע"כ רוב שנים היינו רוב מצומצם אלמא כל היכא דתנן רוב היינו רובא דמינכר הרי דבריו ברור מללו.

ואמת שפי' תב"ש בגמרא היא פירש"י ז"ל שם דומין לשנים דלכתחלה בעינן רובא דמינכר או רוב מצומצם והאי או רוב מצומצם היינו דיעבד דאי לכתחלה הא דיעבד נמי פסול במחצה דהא סיפא חצי א' בעוף איירי בקדשים ופסול, אבל הפר"ח מפרש להדיא דלכתחלה או רוב משוער וכ"ש רוב הנראה כשר וכמ"ש.

ומנא לי' זאת לפר"ח לפרש בגמ' פי' אחר ממה שמפרש רש"י ז"ל אומר אני שיש ללמוד כן מתורתו של הרשב"א ז"ל בחזושו אהא דסיפא בקדשים ורובו של כ"א ובעולה רוב שנים שהקשה שחיטתו כשירה משמע דיעבד והא לראב"ש אף לכתחלה מצותו ברוב שנים ומאי קושיא דלמא הכי ברוב מצומצם איירי לשיטת הרשב"א דסובר בחולין כחוט השערה די יותר ממחצה ומש"ה נקיט דיעבד לכתחלה בעינן רובא דמינכר ש"מ דס"ל דרוב מצומצם נמי כשר לכתחלה לראב"ש וע"כ הא דקתני לעיל הדומין לשנים הכי פירושו לגלויי על רוב שנים ותרווייהו לכתחלה הוא דהוה דכיצד מולקין משמע לכתחלה וזה שכתב הרשב"א הא משמע דרוב שנים די לכתחלה אף מדרבנן וכמו שאבאר לקמן בעזה"י וא"כ שפיר הקשה פר"ח דברי רשב"א אהדדי דאיהו פסק דרוב מצומצם נמי סגי והא איהו מפרש הדומין לשנים לגלויי דרוב הוא רוב כ"ש הא כל היכא דתנן רוב הוא רוב הניכר ממש.

ובזה א"ש מאי דכתב שם מדאמר שאני כהנים זריזין הם ש"מ בעלמא בעינן רוב גדול עכ"ל ולכאורה אימא בעולה לכתחלה די ברוב מצומצם וחולין דיעבד מיהא ש"ד ולא לכתחלה אלא דכתב כן לדידן דאנן כפירש"י ז"ל סבירא לן דלכתחלה רובא דמינכר ודיעבד די ברוב מצומצם ושנים הדומין לשנים לכתחלה כו' א"כ הא דפריך עולת העוף

ליגזור אדיעבד קאי וא"כ שפיר מוכח בעלמא אף דיעבד אסור אמנם מ"ש מכלל דבעלמא מצריכין רוב גדול יש להשיב על דבריו דע"כ לא פריך ליגזור אלא בעולת העוף לראב"ש דאסור להבדיל כל השנים פריך שפיר ליגזור דבעינן רובא דמינכר דלמא לא אתי למעבד רובא דלא ליבדיל כמו בטלית התם משא"כ בחולין הקושיא מעיקרא ליתא מהיכא תיתי לגזור כיון דשרי ומצוה נמי איכא לכתחלה להבדיל בחולין כל השנים וכמ"ש התוספות דף כ"א ע"ב ד"ה ואינו מבדיל בסימן א' יע"ש היטב וא"כ אין רא' כלל לומר בעלמא צריך רובא דמינכר אף דיעבד דמה"ת לגזור וכמ"ש כאן ומה שיש לי להאריך בסוגיא דהעור ורוטב ברשב"א ובחמש שיטות שם אבאר שם באורך בעזה"י: ע"ש גמ' אי אשמעינן חולין דלאו לדם הוא צריך אבל קדשים אימא לא תסגי ברובא עד דאיכא כולה עכ"ל וה"ה דהו"מ למימר דה"א בקדשים מחצה סגי דבחולין הוא דבעינן רובא אבל קדשים דאיכא נמי שדרה ומפרקת במחצה סגי כמו דמחלק לעיל למ"ד וושט ולא קנה שאני מליקה דאיכא שדרה ומפרקת וה"נ כן אלא שאין זה קושיא דהא קתני חצי פסול דהיינו סיפא דאיירי בקדשים ואף בלא יתורא דמתני' סיפא בקדשים כמ"ש מהר"מ מלובלין ז"ל דכ"א אית ליה דסיפא בקדשים מהא דהשוחט ב' ראשון וכמו שאבאר לקמן וא"כ ידעינן בקדשים מחצה פסול ולכך אמר דה"א בקדשים לא תסגי לי' ברובא ואי קשיא הא נמי שמעי' מסיפא חצי פסול הא רובא כשר אף בקדשים וכן הקשה הרשב"א ז"ל ות' דהכי אורחא אף דאתיא מדיוקא תני לה בהדיא ומש"ה אמר דעיקר לאשמעינן דבקדשים ברובא סגי משא"כ מחצה דפסול בקדשים הא תנן לה בהדיא חצי פסול והיינו סיפא דאיירי בקדשים ועיין תוספות ד"ה אבל בחולין כו' ויש לעיין אלמא בלא החזיר והא בהחזיר ואין להאריך: ודע דקושית הרשב"א אפשר לתרץ דאי לא הוה תנן ורוב א' בעוף לא הוה מוקמינן חצי א' דפסול בקדשים אלא בחולין ומשום אחד ומחצה נקיט לה כמ"ש התוספות ד"ה חצי במתני' יע"ש משא"כ עכשיו דתנן משנה יתירא רוב א' בעוף וע"כ בקדשים וה"ה חצי א' דהוא סיפא איירי בקדשים אבל לפי מ"ש מהר"מ מלובלין מדנקיט תרי צריכותא ע"כ ידע הי בחולין והי בקדשים ואף בלא יתורא הוה ידעינן דאיירי בקדשים תקשי שפיר קושית הרשב"א דא"נ הוה תנן חצי לחוד הוה ידעינן דאיירי בקדשים תקשי שפיר קושית הרשב"א דא"נ הוה תנן חצי לחוד הוה ידעינן דאיירי בקדשים דהיינו סיפא דומיא דהשוחט ב' ראשון דאיירי בקדשים כדמסיק רב אשי אלא שיש ליישב קושית הרשב"א דאי לא הוה תני רוב א' בעוף ה"א דמחצה על מחצה כשר בחולין ורוב א' כמוהו מחצה נמי רוב קרוי לי' במחשבת הלב או כמ"ש הרשב"א לעיל דלא תימא רובו שא"כ הרוב המשויר שלא שחט הוה ככולו ומחצה כשר וחצי א' דפסול בקדשים ומשו' דלדם הוא צריך וכקושי' מהרש"א בתו' ד"ה אבל בחולין דהשתא לא שייך תי' שלו דלא הוה רובו דרישא כמו רובא דסיפא כיון דלא הוה תני כלל רובו דסיפא ולהכי תנן רובו לומר דרישא נמי הוה דומיא דהכי ודוקא רובו ולא חצי אלא דהוה עיקר חסר מן הספר ועוד דאין נכון לומר כן לומר דתני סיפא לגלויי על רובו דרישא: אבל חולין דלדם לא צריך אימא בפלגא סגי לי' עכ"ל בכאן לא קשה אמאי לא אמר משום דאיכא שדרה ומפרקת סגי ברובא ובחולין לא תסגי עד דאיכא כולא יש לומר דהא תנן רוב שנים בבהמה דכשר ובזה אין חילוק בין חולין לקדשים וה"ה לענין רוב א' בעוף אין חילוק כיון דחזינן דרובו ככולו

משא"כ לעיל קשיא לן שפיר אימא דאיצטריך רוב א' בעוף דל"ת בפלגא סגי משום דאיכא שדרה ומפרקת ואי דלמה לי רוב ב' בבהמה איידי דתנן רוב א' בעוף תני רוב שנים כו' וכה"ג כתבו התו' במתני' ד"ה חצי א' איידי דחצי וא' בבהמה יע"ש.

והו"מ למימר דרובא לכתחלה כשר אלא לתירוץ דהשו' אא' בעוף קאי ומ"מ קשה דה"א רוב בבהמה לכתחל' בחולין ולכך תני רישא דיעבד דוקא הי בחולין והי בקדשים עיין במהר"מ מלובלין ז"ל והנה יאמר בזה דנ"מ לדינ' הי בחולין לא מיבעי' לתי' א' לעיל דהשוחט קאי אא' בעוף פריך שפיר לידע אי רישא בקדשים ובחולין אף לכתחלה די בסימן א' אלא אף לתי' ב' דקאי ארובו שא"כ וא"כ א"נ סיפ' בחולין הא קתני רוב א' בעוף שחיטתו כשירה והיינו דיעבד וכמ"ש הרשב"א וכמו שאבאר לקמן מ"מ נ"מ לדינא לפי שיטת הפר"ח דבעינן רובא דמינכר והיינו בחולין ולא בקדשים וכמ"ש לעיל וא"כ אי רישא בקדשי' וסיפא בחולין וה"ה חצי א' דהוא סיפא איירי בחולין ועיין תו' ד"ה אבל חולין יע"ש א"כ מוכח דאף חולין מחצה פסול, הא כחוט השערה יותר ממחצה כשר ולכן שאל לידע אי רוב מנכר כו' ודע דאף לפי תירוץ קמא לעיל דהשוחט אא' בעוף קאי אפ"ה אפשר דוקא בקדשים ואי דבחסאת העוף אסור להבדיל יותר מסימן א' י"ל דאתיא כראב"ש וכמ"ד בזבחי' מאי לא יבדיל שא"צ להבדיל ועיין לעיל כ"א ב' בתו' ד"ה ואינו מבדיל יע"ש ומכ"ש דא"ש טפי לפי שיטת הר"מ ז"ל בפ"ז מהל' מעה"ק דלא יבדיל היינו הראש מגוף אבל כל השנים רשאי להבדיל כו' א"ש בפשיטות דיעבד ולכתחלה צריך כל השנים משום דלדם הוא צריך לא בחולין: מאי א' רוב של כ"א ובדין היא דליתני עכ"ל ורש"י ז"ל ד"ה מאי א' ה"ג ולא גרסינן אלא עכ"ל יראה לפרש דמתחלה אמר ואי ס"ד רישא בקדשים והא איכא עולת העוף דבעי ב' סימנין והיינו כרבנן דפליגי על ראב"ש וסברי כל השנים והשתא דמסיק סיפא בקדשים ורוב של כ"א ואחד וע"כ מתני' ראב"ש דעולת העוף רוב שנים והיה ראוי להיות הגי' אלא והדר בי' ממה דהוה אמר מעיקרא ועולת העוף ברובא דווקא ולזה אמר רש"י דלא הדר כלל והא דאמר והאיכא עולת העוף דבעי ב' סימנין היינו נמי דראב"ש וכמ"ד לא יבדיל א"צ להבדיל והא דכתיב והקריבו בעולת העוף לומר דבעי דווקא רוב שנים וה"ה אי בעי כל השנים רשאי והא דאמר כמשפט חטאת העוף אחוז הראש בגוף היינו אם ירצה ה"נ כן הוא וכמו שאבאר לקמן בלשון הרשב"א ז"ל בעזה"י וא"כ שפיר אמר והאיכא עולת העוף דבעי ב' סימנין לכתחלה מדרבנן אף לראב"ש משום דלדם הוא צריך או משאר טעמים ולבסוף אמר מאי רוב א' של כ"א וא' והיינו דיעבד דוק דשחיטתו כשירה משמע דיעבד ולכתחלה בעינן כל השנים אף לראב"ש וברייתא דפ"ק דף כ"א ע"א שנים או רוב שני' מיתוקמא כולה כראב"ש וכדבעינן למימר לקמן אי"ה בפרק העור ורוטב קכ"ג ע"ב גבי עולת העוף לראב"ש יע"ש ועיין לעיל כ"א ב' ובחדושי הרשב"א וריטב"א וחמש שיטות בשם הר"ן דלראב"ש אם רצה להבדיל מבדיל בעופו' והקריבו לחלק וכמשפט דל"ת שצריך כל השנים דווקא לכך כתיב כמשפט מה התם אם רוצה אוחז הרא"ש בגוף כו' ובסמוך אבאר יותר והא דאמר לעיל כ"א א' ולראב"ש רוב שנים דוקא ולרבנן שנים היינו למ"ד לראב"ש לא יבדיל בחטאת העוף שאין רשאי וה"ה בעולת עוף דכמשפט כו' לומר מה התם אינו רשאי ובפ' עור ורוטב אבאר עוד ולכך כתב רש"י דל"ג אלא: לשון הרשב"א ז"ל בחידושו וראב"ש היא דאמר בעולה רוב שנים קשי' לי

והא שחיתתו כשירה משמע דיעבד ואילו בחטאת כתיב לא יבדיל ועוד דעולת העוף רוב שנים דוקא לראב"ש כדאמרינן לעיל כ"א א' וי"ל דכאן כמ"ד לא יבדיל א"צ להבדיל ולעיל כמ"ד דאסור להבדיל ופלוגתא היא בזבחי' ס"ז א' והא דתנן שחיתתו כשירה כו' דיעבד מדרבנן לכתחלה שנים ואינו מחוור דמשמע אף לכתח' רוב שנים ואף מדרבנן וי"ל דאיירי בבהמה דיעבד אבל בעוף אף לכתחלה והיינו דאמר וראב"ש דאמר לכתחלה רוב ב' דאל"כ לא הוה לי' לומר אלא וראב"ש דאמר רוב שנים ותו לא עכ"ל העתקתיו מפני שיש ללמוד ממנו כמה הלכתא גבירתא ולפרש דבריו הנעמים הנה מה שכתב וראב"ש היא דאמר לכתחלה ברוב שנים בגמרא שלפנינו ליתא להאי גי' כלל וצ"ל שבנוסחתו היה כתוב מאי רוב א' של כ"א וא' וראב"ש היא דאמר לכתחלה ברוב שנים ואף לפי ג' גמרא שלנו סתמא כפירושו דכראב"ש אתיא דלרבנן צריך דוקא כל השנים ולא סגי ברוב שנים וכדמסיק לעיל כ"א א' וב' יע"ש ומה שהקשה דאיך תנן בסיפא רוב א' בעוף שחיתתו כשירה הא בחטאת העוף לא רשאי יותר מסימן א' דלא יבדיל כתיב ושחיתתו כשירה משמע דיעבד ומאי קושי' דמ"מ לכתחלה צריך כל הסימן ולא סגי ברוב א' וי"ל דקשי' לי' שפיר דאמאי לא סגי לכתחלה ברוב סימן א' ואי דלמא הא אתי למעבד רובא הכי נמי איכא למגזר בכל הסימן שלא יבדיל יותר מסימן א' ואם כן מה"ת לומר דגזרינן מדרבנן דבעינן כולו אי משום דלמא לא אתי למעבד רובא הא גם להיפך י"ל דלמא יבדיל יותר מסי' א' וגם אי טעמא משום דם או שאר טעמי' מ"מ לא הוה לאצרוכי לכתחלה כל הסימן דאיכא למגזר שמא יעשה יותר ויהא פסול משום הבדלה ועיין בר"ן בחמש שיטות בהעור ורוטב קכ"ג ע"ב עולת העוף לראב"ש לגזור דלא סגי ברוב מצומצם והקשה דאי רוב גמור יעבור על לאו דלא יבדיל הגם שיש לחלק מ"מ נ"ל כן כוונתו דאי לאו הכי הא קתני בפ"ק כ"א א' כיצד הוא עושה חותך כו' סימן א' או רובו הרי דבכל הסימן אינו עובר על לאו דלא יבדיל אלא מ"ט לא יבדיל היינו דודאי אין להצריך לכתחלה דווקא כל הסימן ומה"ט דכתיבנא.

גם היה לו להקשות מבריייתא דכיצד מולקין דמשמע לכתחלה ואף ברובו סגי לכתחלה כמו שאבאר לקמן דלדידיה משמע דכיצד מולקין לכתחלה אכולהו קאי וה"ה ארובא וה"ה אסיפא וכמו שיתבאר בסמוך ומ"ש עוד דעולת העוף דוקא רוב שנים ולא שנים ממש הוא ממה דאמרינן לעיל שנים לרבנן ורוב שנים לרבי אליעזר ב"ר שמעון וכן ע"ב אמר מה להלן אחוזה הראש בגוף ומזה א"כ איך אמר כאן דרוב א' של כל א' וא' ואיך וכלול עולת העוף במתני' דמשמע הא לכתחלה בעינן כל השנים והא אסור להבדיל וע"ז תי' דההיא דהכא כמ"ד א"צ להבדיל ולעיל כמ"ד צריך להבדיל ר"ל דלמ"ד א"צ להבדיל אתי כמשפט לומר מה להלן אחוז הראש בגוף ומזה היינו אם ירצה ה"נ כאן אם רצה אינו מבדיל והקריבו לחלק לומר שצריך מיהת יותר מסי' א' והיינו רוב שנים וכמשפט דל"ת והקריבו לחלק שצריך כל השנים דווקא ולפ"ז לראב"ש בעולת העוף הרשות בידו או שנים או רוב שנים ובריייתא דכיצד מולקין חטאת העוף שנים או רוב שנים כולה ראב"ש היא ולעיל דאמר שנים לרבנן ורוב שנים לראב"ש היינו כמ"ד לא יבדיל שאינו רשאי וכמשפט מה להלן אחוז הראש בגוף אף כאן כן שאין רשאי יותר משנים והא דתנן שחיתתו כשירה דיעבד היינו מדרבנן דלכתחלה בעי' מדרבנן כל השנים וכתב ע"ז ואינו מחוור דהא משמע דלכתחלה סגי ברוב שנים ואף מדרבנן והנה תראה

ממה שהוקשה לו כן סובר דברייתא דלעיל שנים הדומין לשנים או רוב שנים בצמצום ע"כ לכתחלה נמי וכמ"ש הפר"ח בס"א כ"א ס"ק ב' ולא כפירש"י לעיל כ"א א' בהא דשנים הדומין לשנים והבאתיו לעיל דאל"כ מאי קושיא דמש"ה תנן רוב א' בעוף דיעבד דלשי' הרשב"א כ"מ שנזכר רוב היינו רוב בצמצום כחוט השערה יותר דהא פסק בשחיטה סגי בחוט השערה יותר ודוקא דיעבד ולכתחלה בעינן כל הרוב הניכר לעינים ומעתה גם קושיא הראשונה לא קשיא דאימא כמ"ד לא יבדיל שאין רשאי להבדיל וכדכתיבנא אלא ע"כ דס"ל להרשב"א ז"ל דכיצד מולקין חטאת העוף ובעולת העוף שנים או רוב שנים היינו אף רוב שנים לכתחלה דכיצד מולקין משמע לכתחלה ואכל השנוי בברייתא קאי ולקמן בהעור ורוטב אבאר שכן שיט' התוס' שם ומש"ה קשיא לי' להרשב"א שפיר עד שהעלה דשחיטתו כשירה משום בהמה נקיט לה וזה שאמר וכראב"ש ברוב שנים ולא הוה לומר אלא כראב"ש דאמר רוב שנים ולא כראב"ש דאמר רוב ב' לכתחלה אלא דל"ת שחיטתו כשירה דיעבד קאי אעולת העוף קמ"ל דלכתחלה ברוב שנים ולפ"ז אפשר דסוגין כמ"ד לא יבדיל דוקא ובין למ"ד א"צ להבדיל רוב ב' לכתחלה מברייתא דכיצד מולקין וכ"מ דקתני רוב הוא רוב משוער כחוט השערה יותר וכיצד מולקין משמע לכתחלה כנ"ל פי' דבריו: ע"ש גמ' אמר ר"פ רישא בחולין מהכא כו' אלא בקדשים אמאי פליגי רבנן עליה כתב הר"ן ז"ל בחמש שיטות ואין לומר דרבנן אדיעבד פליגי י"ל דה"ק אי איתא דבקדשים דוקא ולא בחולין א"כ ודאי לכתחלה הוא דאמר ר"י דבעינן וורידין ולא דיעבד ואמאי פליגי רבנן עכ"ל ויש לפרש דבריו עפ"י דברי הרשב"א בחדושו וז"ל הי בחולין וא"ת מאי נ"מ וי"ל דלמא דוקא קדשים בעינן חתיכת וורידין ומשום דלדם הוא צריך ולא בחולין עכ"ל ומש"ה אמר שפיר אי בקדשים ור"ל ובחולין לא בעינן א"כ ודאי לא פליגי ר"י אלא לכתחלה דמשום דדם הוא צריך אין לפסול דיעבד ואמאי פליגי רבנן עליה ואף דאמרינן אי תני חולין ה"א קדשים לא תיסגי ברובא עד דאיכא כולה אלמא דאיכא ה"א דמשום דדם הוא צריך אף דיעבד פסול מ"מ עכשיו דתנן דסגי ברובו כ"ש חתיכת וורידין דלא מעכבי דיעבד משום דם אף לר"י.

וה"ה דהו"מ למפשט מברייתא דר"י פוסל אף דיעבד ועוד אי בקדשים מאי איריא עוף בהמה נמי ועי' בזבחים דף כ"ה ע"א ובר"מ הל' מעה"ק פ"ד ה"ד יע"ש מ"מ פשיט לי' ממתני' שוב מצאתי שהר"ן הקשה דלפשוט מברייתאותי דניחא לי' למפשט ממתני' יע"ש. ומיהו לפי מ"ש הרא"ש במתני' דר"י אף דיעבד פוסל ואפ"ה מתני' לכתחלה איירי ברוצה לנתחו א"א יע"ש וכתבתי לעיל דמוכח כן מדלא תנן במתני' ר"י פוסל עד שישחוט הוורידין כמו דתניא בברייתא אלא ש"מ לכתחלה איירי וכשרוצה לנתחו א"א פריך שפיר הי בחולין והי בקדשים דאי רישא בקדשים אימא מש"ה סובר ר"י עד שישחוט הוורידין דלדם הוא צריך ואף ברוצה לנתחו א"א צריך לכתחלה חתיכת וורידין ולא בחולין אין צריך לכתחלה כשרוצה לנתחו א"א דלא גזרינן דלמא ממלך ויצלנו שלם והשתא ליכא למפשט מברייתא דר"י פוסל באין מנתחו א"א דפסול בעוף דיעבד אף בחולין שאין דם יוצא ע"י צלי' ומשני שפיר אמאי פליגי רבנן עליה: ובתו' ד"ה אבל בחולין כו' היינו סיפא דאיירי בקדשים עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל דא"כ מאי פריך לעיל למ"ד מחצה כרוב וחצי א' דפסול דאיירי בקדשים וי"ל דא"כ לא הוה רובא דרישא כמו

בסיפא ורצה לומר דמרישא לא הוה מצי למפרך דאימא רובא היינו מחצה דהוא רוב במחשבת הלב אלא דרובא דסיפא ע"כ רוב גמור דחצי א' פסול בקדשים.

ולפי דעת הפר"ח דרוב' דרישא היינו רוב הנראה לעינים דוקא ורובא דסיפא היינו כחוט השערה יותר ממחצה כשר בקדשים דכהנים זריזין הם וגם מדקתני חצי פסול הא רוב כ"ש כשר וכמ"ש לעיל א"כ לא הוה רובו דרישא כמו רובא דסיפא והדרה קושין לדוכתי מאי פריך לעיל מחצי א' דפסול דאיירי בקדשים ומשום דלדם הוא צריך ולא בחולין.

והנה יש ליישב זאת ונאמר הא דתנן במתני' חצי א' בעוף דפסול הוא מיותר כמ"ש התו' במתני' ד"ה חצי וכבר כתבנו שם דמש"ה נקיט חצי לאשמעי' הא כ"ש יותר כשר בקדשים דל"ת רובא דסיפא הוה כמו רובא דרישא מש"ה נקט חצי א' בעוף משא"כ בה"א דלעי' דמחצ' כרוב הוה ובחולין כשר כ"ש בכהני' דזריזין הם וא"כ השתא אכתי נימא מש"ה תנן חצי פסול דל"ת רובא דסיפא הוה כמו ברישא דרוב במחשבת הלב קמ"ל דלדם הוא צריך ופסול חצי ורובא דסיפא הוה רוב יותר ממחצה עכ"פ אבל נאמר בזה כמ"ש הרשב"א ז"ל אהא דפריך למ"ד מחצה כשר מחצי א' בעוף והקשה אמאי לא פריך מרישא ורובו שא"כ וי"ל דה"א רוב המשויר כמוהו עכ"ל והבאתיו לעיל הרי דסבירא לי' רובו הוה רוב ממש ולא מחצה אלא מרישא אין להקשות דאימא רוב המשויר ככולו א"כ בסיפא דתנן רוב א' בעוף ורוב ב' בבהמה שחיטתו כשירה ליכא לפרושי ברוב המשויר כ"א בשחט רוב' דהא בהכשירו קמיירי לא בפסולא ולפי זה פריך שפיר דהא לפום סברא דהשתא ע"כ חצי א' בעוף בחולין מיירי דאי בקדשים למה לי הא מסיפא שמעי' דוקא רוב ולא חצי דלית לן תירוץ התו' אידי דחצי וא' בבהמה אלא או דבא לומר דחצי הא כ"ש יותר מחוט השערה כשר בקדשים דל"ת רובא דסיפא כמו רישא וזה באמת מה שא"כ השתא ליכא למימר הכי וע"כ ארישא קאי ואחולין דל"ת רוב המשוייר הוא דפסול הא מחצה כרוב קמ"ל חצי פסול ומש"ה אקשי לי' מחצי א' ולזה משני אה"נ דמדרבנן בעינן רוב והיינו כ"ש טפי ממחצה לפי מה דס"ד השתא דמ"ה במחצה כשר ומדרבנן גזרינן ומבעי טפי כ"ש וחצי א' ע"כ השתא ארישא קאי דל"ת רובו שא"ר רוב המשוייר משא"כ באמת קאי אסיפא דבחולין בעינן רוב הנראה וכדתיבנא: (ע"ב) בתוס' בד"ה למה לי למרק אע"ג דבחולין נמי בעינן כל השנים לכתחלה עכ"ל והת"ח כתב דהכא לא שייך באחר ופסול ולכאורה נראה דהתוס' סברי כמ"ש הר"ן בריש פרקין בשם הראב"ד ורבינו מ כל סימנין אפי צרי חתיכת א"א יע"ש שולם שאם לא חתך אפילו בעוף צריך גזרה דלמא לא אתי למעבד רובא דא"כ כי מירק אחר הוה לי' עבודה הבאתיו לעיל והתוס' אפשר דסבירא להו דטעמא דלכתחלה בעינן כל השנים לאו משום דלמא לא אתי למעבד רובא אלא משום דם הוא וגרע מוורידין דאף בבהמה שמנתחה א"א אפ"ה צריך לחתוך כל הב' סימנין אבל אין צורך לזה דמ"מ שייכא הך גזירה שמא לא ישחוט הרוב ויהי' פסול מן התורה ואלו כי מירק אחר על ידו כשר מ"ה מיהת ולא פסול אלא מדרבנן דשחיטה לאו עבודה היא כמ"ש התו' ד"ה א"כ הוה ליה עבודה באחר ועוד דהאי פסול שכתבו אפשר דמדרבנן ג"כ אין בו פסול אלא מצו' לכתחלה' כמו ר"י פוסל בוורידין לעיל ומצאתי און לי ממ"ש הר"ן בחמש שיטות וז"ל דאינו בדין שימרוק אחר לכתחלה יע"ש וזה מסכים למ"ש כאן ומש"ה כתבו מ"ש

ולפי הנראה מדברי תו' פ"ק כ"א ע"ב ד"ה ואינו מבדיל בסימן א' יראה שסוברים דמן התורה מצוה בכל השנים אף בעוף שכתבו וקשה הא מסיק לקמן דלכתחלה בעינן בעוף כל השנים הרי משמע דמן התורה בעינן כל הב' אף בעוף דלא"ה לא קשיא ולא מידי דמדרבנן הוא דבעינן שנים וזה דעת רש"י בריש פרקין ואי בעית אימא אא' בעוף יע"ש אבל דעת הר"מ כתוס' דבעוף צריך מ"ה לכתחלה כל השנים בפ"א מה"ש ה"א ומש"ה הוקשה להם שפיר דמאי פריך למה לי למרק ותי' דאיכא דוחק בפריי לא"ח תנ"א כתבנו מירק יע"ש ותו' מ"ש התו' וידק גמר עתי"ט יומא: גמ' אמר רשב"ל משום לוי סבא אינה לשחיטה אלא לבסוף ור' יוחנן אמר ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף וכתב היש"ש בס' ו' דהל' כרשב"ל דרבא סבר כוותיה בזבחים ולפ"ז בפרה היכא דשחטה בתרי גברי או בתרי סודרים הראשון טהור והב' טמא ותימא על הר"מ שהשמיע דינים אלו עכ"ל ור"ל בהל' פרה פ"ה הלכה ג' כתב אירע פסול בשחי' אין מטמא בגדים דהוה נתקלקלה בשחיטה ואמאי לא מפליג בהכשרה דפרה בתרי גברי דיעבד או בתרי סודרים דהראשון טהור ועוד להר"מ לכתחלה משכחת בתרי גברי דאיהו פסק כחכמים דפליגי על ראב"ש דשנים שוחטין זבח אחד בפ"א מהל' פסולי המוקדשין הלכה ד.

אבל אני תמה על אדונינו המלך שלמה במה שתמה על הר"מ ז"ל דהא הר"מ פסק כר' יוחנן ולא כר"ל שהרי בה"ש פ"ד הלכה י"ב כתב התחיל העכו"ם וגמר ישראל פסול שישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף וכתב הכ"מ פלוגתא דר"י ור"ל וידוע דהלכה כר"י ובפ"א מהל' פסולי המוקדשין הלכה י"ח כתב שחט מיעוט סימנין בחוץ וגמרה בפנים פסולה שישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף וכ' הכ"מ פלוגתא דר"י ור"ל והלכה כר"י עכ"ל וצריך לומר אף דרבא בזבחים סובר כוותי' דר"ל הא דאמרינן הלכה כרבא לגבי אביי בר מיע"ל קג"ם היינו היכא דפליגי אליבא דנפשייהו משא"כ הכא דר"י פליג על רבא ואף דהלכה כבתראי זה מאביי ורבא ואילך ומתני' דכל העוסקין בפרה דלא מפליג בהכשרה דפרה מסייע לר"י ואף דמשני בהכשרה לא קמיירי דחוי הוא דמדחינן ואנן כפשטא סבירא לן ואין מקום לקושית התוספות ולפ"ז יש לתמוה במה שתמה היש"ש דהר"מ השמיט דינים אלו כיון דהוא סובר ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף גם הראשון טמא ודע דהר"מ בפ"ז מהל' פסולי המוקדשין ה"ו כתב מלק עולת העוף למטה סי' א' פסולה ומאי איריא סי' א' הא אפי' מיעוט סימן למטה נמי למ"ד ישנה מתחלה ועד סוף והא דאמר לא נחלקו אלא ששחט מיעוט סימנין, כו' ה"ה דהו"מ למימר כגון שמלק מיעוט סימנין למטה וז"ל הרשב"א בחדושו לא נחלקו אלא בשחט מיעוט סימנין בחוץ דלא בעינן מעשה גמור וה"ה מלק מיעוט סימנין למטה עכ"ל ואף שכתב לעיל מיניה בעולת העוף היכא שמלק סי' א' למטה פסולה שהרי עשה מעשה חטאת העוף למטה ולא שייך לומר שהרי עשה מעשה טריפה דע"י הכשר למליקה נעשית ולכך אי לא מלק אלא מיעוט סימנין לכ"ע כשר היינו אי אמרינן לפי ה"א דכל שלא עשה מעשה רבה אף למ"ד ישנה מתחלה ועד סוף לא פסול מדאמר לא נחלקו אלא ששחט סי' א' בחוץ ולא אמר מיעוט סימנין בחוץ דהוה רבותא טפי למ"ד ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף דהלכתא כוותיה וכמו שפסק הר"מ ז"ל או עכ"פ דהוה לומר לא נחלקו אלא שחט מיעוט או סימן א' בחוץ דהוה רבותא לתרוייהו אלא בה"א זו סבור דבמעשה כל דהו כ"ע מודו דכשר משא"כ באמת וא"כ יש להקשות מאי איריא סי' א' למטה בעולת עוף דפסול אפילו

במעשה כל דהו למ"ד ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף וצ"ע: ע"ש שהרי נעשית מעשה טריפה ופירש"י נקיבת הקוץ עכ"ל ולכאורה נראה דלאו דוקא סי' א' אלא כ"ש הוה טריפה מוושט דניקב הוושט טריפה וכ"ע מודים אבל הר"מ ז"ל בפ"ד הי"ג מה"ש כתב התחיל הפסול וגמר ישראל פסולה שהרי ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף וכתב הכ"מ פלוגתא דר"י ור"ל ואמר רבא הכל מודים כו'.

יע"ש ומשמע דטעמא שהרי נעשה טריפה יספיק אף למ"ד אין לשחיטה אלא לבסוף ואף בכ"ש מוושט והרי אומר הר"ח ז"ל מפני שיש לשחיטה מתחלה ועד סוף ועיין בלח"מ שם ומיהו בשחט חצי גרגרת נכרי כשר אף דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף דשחיטת הנכרי לאו שחיטה היא אלא נקיבת קוץ בעלמא והרשב"א ז"ל מדכתב לא נחלקו בשוחט מיעוט סימנין בחוץ וה"ה במולק מיעוט סימן למטה ולא כתב וה"ה בשוחט נכרי מיעוט סי' אפשר דסובר משום מעשה טריפה כ"ע מודים כה"ג ואף למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף ומה שיש עוד לעיין בדברי ים של שלמה אבאר בחדושינו ליו"ד סי' ב' סע"י בעזה"י וכאן אין להאריך: ע"ש אירע בה פסול בשחיטתה בין קודם פסול ובין לאחר פסול אין מטמא בגדים כפי הנראה שטעות נפל בספרים והגירסא הנכונה אירע פסול בשחיטה אין מטמא בגדים וכן הוא הגי' בפ"ד מ"ד דפרה ותדע דכן הוא דאל"כ מאי קאמר לפלוג נמי בשחיטה והא בהדיא תני לה בין קודם שחיטה אלמא אינה לשחיטה אלא לבסוף ומיהו לפי מה שכתבו התוספות בד"ה אירע פסול דמלאכה אחרת נמי אין מטמאה אף קודם פסול יש ליישב דמהא דתנן בין קודם פסולה אינה מטמאה איירי בנתנבלה והוה ידע דנתקלקלה שחיטה למפרע לאו כלום הוא אלא דקשיא לי' לפלוג בפסול מלאכה בשחיטה ומשני נתקלקלה שחיט' קאמרת אף בכה"ג כולי עלמא מודים דלאו שחיטה היא ומכל מקום הגי' הנכונה כמו במשנה שם וכן הוא בר"מ בהלכות פרה פ"ה ה"ד יע"ש וראיתי להרשב"א ז"ל בחדושו וזה לשונו גירסא דווקנא לא גריס בין קודם ובין אחר כו' דבשחיטה מאי קודם שייך דהא אינה פרה אלא משחיטה ואילך עכ"ל ולא ידענא להולמו דאלמא דקודם היינו בתחלת שחיטה שאירע פסול באמצע שחיטה והיינו דמקשה לפלוג ולתני בשחיטה עצמה ולפי מ"ש יש ליישב דמדמקשה לפלוג ולתני ולא מקשה אמאי קתני קודם פסולה אין מטמא אלא דהיה סבור קודם שחיטה אין מטמא וה"ק אירע פסול מיד בתחלת שחיטה אין מטמא ולזה פריך לפלוג באירע פסול באמצע שחיטה ולזה הקשה רשב"א שפיר דקודם תחלת שחיטה פשיטא דלאו פרה היא כלל ואף בלא אירע פסול בשחיטה אין מטמאה עד שעת התחלת שחיטה עכ"פ ועיין בפ"ד דפרה משנה ד' יעוין שם היטב בזה: בפירש"י בד"ה אין מטמאה בגדים שא"כ עבודה כו' ולא נגע בה או נגע בה בפשו' כלי עץ עכ"ל צ"ע דהא לא מטמאה משום נבילה בגדים שעליו אלא במשא ולא במגע והכ' מטמאה בגדים קתני ועיין בר"מ הלכות אבות הטומאה ובפ"ה מהל' פרה אדומה ובהל' טומאת צרעת פי"ו ובפי' המשניות פ"ק דכלים והר"ב והר"ש כתבו בפ"ד דפרה אירע בה פסול ע"כ פסול מלאכה דאי פסול בשחיטה תיפוק ליה דנבילה הוא ואינו יודע למה דמ"מ אין טעון כבוס בגדים דאין כלי מקבל טומאה אלא מא"ה ובנושא גזירת הכתוב דבגדים שעליו טמאין לא במגע וכלים שנוגעין בו בשעת חיבורו לטומאה היא מחלוקת הר"מ ורש"י ז"ל כמבואר במשנה למלך בפ"א מהל' אבות הטומאה יע"ש גם מ"ש רש"י דנגע בפשוטי כלי עץ א"נ נגע בכלי מתכות

הכלי ראשון ואיהו טהור שאין אדם וכלים מקבלין טומאה אלא מא"ה עוד קשיא לי אף אם נגע להדיא איהו גופא טהור דכ"ז שהיא מפרכסת הרי היא כחיה לכל דבריה ועיין בר"מ הל' אבות הטומאה בפ"ב והוא גמרא ערוכה בהעור ורוטב קכ"א ע"ב השוחט בהמה טמאה לנכרי מטמאה טומאת אוכלין ולא טומאת נבילות יע"ש לכן דברי רש"י ור"ש והר"ב בפירוש המשניות צריכין עיון וישוב דעת: (דף ל ע"א) בתוספות ד"ה והוינן בה כו' מידי דהוה אשלמים ששחטן לשם פסח עכ"ל ואף למאן דסובר בריש זבחים אחרים לשם פסח נמי פסול היינו דוקא בי"ד לאחר חצות הואיל והוא פסול לשם אחרים אחריו פסולי' לשמו משא"כ בשאר ימות השנה כ"ע מודים אחרים לשם פסח כשר כמבואר שם י"א א' ובפסחים ס"ב ב' אבל התוספות בפסחים ס"ד א' טעמא דשלא לשמן סייעו בדברים דאחרים לשם פסח מכשיר ר' יהושע לעיל ולא ידענא מי הכריח' לזה דא"נ אחרים לשם פסח פסול זה בי"ד לאחר חצות לא בשאר ימות השנה דכולי עלמא מודים דאחרים לשם פסח כשר כמ"ש לעיל ובחדושינו למס' פסחים אבאר: ובד"ה השוחט בב' וג' מקומות כו' לא הוה שחיטה מפורעת בשלא נחתך הסימן כו' דהתם כששחט כל א' רוב דמ"מ כו' עכ"ל הא ודאי אף לשיטת רש"י ז"ל הא דפוסל ושמואל היינו היכא ששחט המיעוט תחלה ואח"כ רוב במ"א הוא דפסולה שאינה מפורעת דביה"ש מרווח רווח משא"כ כשיש שני חתכים כ"א דוחק חבירו ואינה מפורעת אבל אם שחט רוב במקום א' ואח"כ מיעוט במקום אחר דכשר אף לשמואל דהוה כשוחט בידה וברגלה וכן הוא ברא"ש וי"ל כיון שחתך המיעוט תחלה ואח"כ הרוב לא מרווח רווח עכ"ל הרי כמ"ש דווקא שחט מתחלה המיעוט וכן כתב ביש"ש בהדיא בסימן ז' דלא דמי להחליד במיעוט בתרא דהכל חזא שחיטה יע"ש ומ"ש התוס' בין למעלה ובין למטה היינו הכל קודם ששחט הרוב במקום אחר והוקשה להם מאי פריך משנים אוחזין דלמא התם איירי ששחט כל א' רוב ואפשר כה"ג גם שמואל מודה דהוה שחיטה מפורעת כיון שיש רוב במקום א' ותירצו דמ"מ קודם ששחט הב' רוב וגם הראשון שחט מיעוט כבר שחט השני מיעוט א"כ תו פסולה שחיטתו של ראשון וגם אח"כ כששוחט השני הרוב איך יוכשר למפרע.

ומהר"מ מלובלין הקשה דמנ"ל לתוספות לומר כששחט כ"א רוב הוה שחיטה מפורעת יע"ש והיש"ש פסק כשמואל דבעינן שחיטה מפורעת אלא דאם שחט במקום א' מיעוט ואח"כ במקום ב' חתך כל הסימן הוה שחיטה מפורעת יע"ש ומדברי התוספות לא נראה כך כיון שקודם שחתך כל הסימן הוה פסולה איך יוכשר אח"כ ע"י שחיטת כל הסי' ועוד דא"כ אכתי תקשה משני' אוחזין בסכין מאי פריך דלמא בשחט כל א' כל הסי' דהוה מפורעת אלא דאיך יוכשר אח"כ.

ומיהו לזה יש לנו לומר דהכי פריך דהמקשה סמך עצמו על מה דתנן ואין חוששין שמא יטרפו זע"ז והיינו כדמסיק שכל א' יסמוך על חבירו ולא ישחוט הרוב ומש"ה תנן במתני' לקמן שנים אוחזין בסכין שחיטתן כשירה דמשמע דייעבד דאל"כ לא הוה לומר אלא שנים אוחזין ושוחטין ותו לא אלא משום האי חששא שמא יסמכו זע"ז ודיעבד כשר הוא והא דתנן שמא יטרפו ולא אמר שמא טרפו כיון דדיעבד מיירי י"ל דודאי השוחט צריך שיבדוק בסימנין לאחר שחיטה כדאמר בפ"ק דף ט' א' אלא דה"א דאסור אף דייעבד שמא פ"א יסמוך על חבירו לומר שחבירו שחט רוב ובדק ג"כ ויסמוך עליו ג"כ

על בדיקתו קמ"ל דדיעבד לא אסרינן וכה"ג איתא פ"ק ט"ז ע"ב ובתוספות ד"ה שמא ידרוס יע"ש אבל לכתחלה אסור דחיישינן שמא יסמוך א' על חבירו ולא ישחוט רובו ואף שלאחר שחיטה צריך לבדוק מ"מ שמא יסמוך גם על בדיקת חבירו או דמ"מ אסור לנבל בידיים אף בהמת חולין ועובר על כל תשחית ומה"ט כתב הרשב"א ריש פ"ק דאסור ליתן לחש"ו באחרים רואין דאסור לנבל בידיים דאין לומר מש"ה אסור לכתחלה בשנים שוחטין דאיירי בקדשים דומיא דהשוחט ב' ראשין ואין שנים שוחטין זבח אחד דהא מסיק לעיל דהלכה כחכמים דשני' שוחטין לכתחלה זבח א' וכן פסק הר"מ ז"ל בפ"א מהלכות פ"ט ה"ה ואנן קיי"ל הלכה כסתם משנה וע"כ טעמא דאין שוחטין לכתחלה משום חששא שמא יטרפו זע"ז והשתא פריך דע"כ לא בעינן שחיטה מפורעת דאל"כ הא לא מיתכשרא כ"א בשחט כל הסימן א"כ אף לכתחילה מותר לשחוט בשני סכינין דנהי דמיתכשרא אחד מיעוט הסימן והשני כל הסי' ואיכא למיגזר שכ"א יסמוך על בדיקת חבירו שישחוט כל הסימן מ"מ לא שייך הא גזירה כאן דיסמוך על בדיקת חבירו כיון שלא ראה חתוך כל הסי' ומיהו לטעמא דאסור לנבל קשה ועיין מ"ש לקמן ע"ב במשנה מזה יע"ש: בא"ד ועוד פי' בשאלתות אפי' שחט כו' עכ"ל לכאורה דלמדו משאלתות זה ממה דאמר בגמרא מאי לאו בב' סכינין וא' למעלה וא' למטה שלא בהיקף א' וכן כתב התבואת שור בסימן כ"א ס"ק ו' ותמה על היש"ש שהקשה על השאלתות מנא ליה זה ולפי דעתי אין ראיה מהא דאימא אחד למעלה וא' למטה הכל בהיקף א' ולמעלה היינו לצד העור ולמטה מצדדין ומיקרי גם כן למעלה ולמטה ועיין בים של שלמה שם יע"ש: ובד"ה מתיב ר' אליעזר כו' לא בעי לשנויי ששחט א' מהן רוב דהא משמע שהשחיטה כשירה ע"י שניהם עכ"ל ר"ל לפי' השאלתות אימא דא' שחט רוב וקמ"ל דלא חיישינן שמא יטרפו זע"ז ולפי' ר"ח שא' קנה וא' רוב וושט ג"כ וקמ"ל נמי הא ותי' דמשמע שהשחיטה כשירה ע"י שניהם והיינו ע"י צירוף לפי' השאלתות בשחט כ"א שלישי סימן ובין הכל רוב ולפי' ר"ח א' קנה וא' וושט אבל לפירש"י ודאי שחיטתו כשירה לא ע"י שניהם אלא ע"י שחיטת א' מהן ששחט הרוב ולישנא דהא משמע לא א"ש.

ויש בכאן שלש פירושים פירש"י שחט במקום א' המיעוט ואח"כ הרוב לרב כשר ולשמואל פסול ולשאלתות מיירי ששחט בהקף אחד מעט מעט עד שהשלימו לרובו דמצטרף לרובו דומיא דניקבה לקמן בפא"ט דמצטרף וה"נ ולא עוד אלא אף שלא בהיקף אחד כשר ולר"ח היינו ששחט הקנה למעלה וושט למטה לרב כשר ולשמואל פסול ובי"ד אבאר בעזה"י: בתוספות בד"ה דלמא סמכי אהדדי כו' ולפירוש השאלתות בין שניהם לא יעשו רוב עכ"ל ולפירוש ר"ח לא יתיישב שפיר דשנים שוחטין א' בקנה למעלה וא' למטה בוושט למאי ניחוש כיון שכל א' שוחט סימן א' ובהמה בעינן ב' סימנין ודאי כ"א ישחוט רוב הסימן בשלמא לפי' השאלתות חיישינן שמא כ"א יסמוך על חבירו שישחוט שלישי והוא פחות משליש או שחבירו ישחוט רובו וי"ל דמיירי בעוף דדי בסימן א' ויסמוך כ"א על חבירו שישחוט רוב סימן א' דזה אינו דא"כ לא הוה מקשה מידי לפי' ר"ח אלא דשחיטתן כשירה משמע ע"י שניהם וצריך לומר דמ"מ בתחלה עמדו לשחוט שני סימנין אדע' דכ"א ישחוט ב' סימנין וקמ"ל דכשר ודע דלרש"י אין להקשות דלמא א' למעלה וא' למטה וכפי פי' ר"ח ובעוף מיירי דהוה שחיטה מפורעת דדי בסי' א' וקמ"ל

דה"א דיסמוך הא' על חבירו י"ל דרישא השוחט ב' ראשין איירי בקדשי' מסתמא ה"ה סיפא דשני' אוחזין ושוחטין בקדשים וע"כ בבהמה דבעוף המולק מיבעי ליה ועיין בת"י"ט ומ"ש לקמן: (ע"ב) גמרא מתיב רבא שחט הוושט למטה וקנה למעלה כו' הנה נראה בבירור כפי' ר"ח ז"ל דהאי נמי לאו שחיט' מפורעת הוה כיון דשחט קנה למעלה וושט למטה ואף לרש"י שפי' שחיטה מפורעת שחתך בכל הסימנין ב' פעמים מ"מ מודה לר"ח דקנה למעלה וושט למטה לא הוה שחיטה מפורעת והא דלא פירש כדבריו דקשיא ליה מה מקשה משנים אוחזין דלמא בעוף מיירי ובחולין כמ"ש התי"ט במשנה דלקמן וכמו שאבאר שם ולא משמע ליה שחיטה כשירה ע"י שניהם לכן פי' בע"א: ההוא תורא דאישתחוט בב' וג' מקומות כו' שקיל משופרי שופרי א"ל למדתנו רבינו משנתנו בב' סכינין וב' בני אדם מדאמר שקיל משופרי שופרי משמע לכאורה דאף לכתחלה שרינן דאל"כ לא הוה שקיל מיניה והא דתנן לקמן שחיטתו כשירה דיעבד משום דבקדשים איירי ועיין מה שכתבתי לקמן והא דאמר למדתנו רבינו בב' סכינין יראה לפרש כן דמלשון דאמר רב השוחט בג' מקומות שחיטתו כשירה משמע דיעבד ואילו ממה דלקח משופרי שופרי ודאי משמע דלכתחלה למדתנו דמתני' לקמן בב' סכינין ושנים אוחזין ושוחטין משמע לכתחלה כמו שכתב הכ"מ בפ"א מהל' פסולי המוקדשין הלכה ה' ולקמן אכתוב מזה ואין צורך לפרש כן: ובתוספות בד"ה החליד הסכין לקמן כו' כזאת פסולה מטעם חלדה כו' אבל לשמואל בלא"ה פסולה דאינה מפורעת לא מיבעיא בעוף דשחט סימן השני והניח העליון שלם אלא אף בבהמה ושחט אח"כ העליון מ"מ בשעת שחיטת השני לא היה מפורעת ואיך יוכשר אח"כ כמ"ש התוספות לעיל ד"ה השוחט בב' וג' מקומות.

ולשמואל ניחא הא דתנן לקמן או שהחליד תחת הב' דהיינו ששחט הראשון וכפי' רש"י כאן ולקמן ואמאי לא תני רבותא טפי שהחליד בין סימן לסימן ושחטו מלמעלה למטה נמי פסול כמו שאמר רב יהודא אמר רב משום דאי בששחט השני היה הראשון שלם בלא"ה פסולה שאינה מפורעת ולרב צ"ל כמ"ש התו' ד"ה או שהחליד דרבותא נקיט או דאורחא דמלתא וע' מ"ש לקמן במתני' או שהחליד.

ודע דהא דלא הוקשה להם אהא דלעיל דאמרינן השוחט בב' וג' מקומות, דהוה לאתויי ממתני' דלקמן שנים אוחזין ושוחטין וי"ל דשייך לפלוגתא דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף דאפשר כששחט הרוב אף שבמקום אחר נשחט מיעוטו של סי' מקרי מפורעת כמו לרש"ל ביש"ש סי' ז' דאם שחט כל הסי' הוה מפורעת ה"ה בשחט רוב במקום א' נמי הוה מפורעת אלא דאיך יוכשר אח"כ כיון דמתחלה כששחט מיעוטו של סי' לא הוה מפורעת כנראה מתו' לעיל ד"ה השוחט בב' וג' מקומות ולפי זה אי הוה אמרינן דאינה לשחיטה אלא לבסוף היה מקום לומר דכשר דשחט דבעינן שחיטה מפורעת כמו חץ שחוט לשונם היינו בסוף השחיטה תהיה מפורעת ולא איכפת לן בתחלת שחיטה אם תהיה מפורעת כיון דאין לשחיטה אלא לבסוף לזה אמר דפסולה דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף ולזה סמך מימרא זו לכאן אבל הרי"ף ז"ל סידר מימרא זו אמתני' לקמן שנים אוחזין כו' ויש עוד לפרש דמש"ה סידר הרי"ף מימרא זו לקמן אחר המשנ' דרב יהודא אמר רב אמר דוקא דיעבד ולא לכתחלה ומתני' דלקמן משמע לכתחלה דב' אוחזין ושוחטין משמע לכתחלה כפי' הכ"מ בהל' פ"ט פ"א הלכה ה' ומיירי בסכין א' כדמסיק

משא"כ דשקיל משופרי שופרי ולמדנתו רבינו בב' סכינין ואף לכתחלה ומש"ה סידר הר"ף אחר מתני' דלקמן דאף לכתחלה: גמ' בי רב אמרי תחת העור אינו יודע כתב הרשב"א בחדושו תמיהא לי הא אמרי דבי רב הוא רב הונא ורב הונא אמר בפ"ק דף כ' ע"ב מלק בסכין מטמא בגדים מפני שהוא מחליד אלמא החליד בין עצמות דמפרקת ואעפ"י שנגלה הוה חלדה כל שכן תחת העור ויש לומר דהכי קאמר דשמא תנא סובר דהוה חלדה כ"ש תחת העור ואי תחת העור לא הוה חלדה הוה מתני' סייעתא לזעירי עכ"ל ולי דבריו צריכין עיון דנהי לפי ה"א התם אפשר לומר כך דרב הונא דחי ואמר כיון דתחת העור הוה ספק אי הוה חלדה לא מוכח דין דזעירי דנשברה מפרקת דהוה נבילה מ"מ לפי האמת דמסיק כיצד הוא עושה חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר עד שמגיע לסימן ע"כ מוכח דתחת העור הוה חלדה מדתנן מלק בסכין מטמא בגדי' אבית הבליעה והא שבירת המפרקת בלא רוב בשר לא הוה אלא טריפה וע"כ משום חלדה נגעו ביה לרב הונא דאמר מוליך ומביא כשר במליקה ומכל שכן תחת העור דהוה חלדה ואף אם נאמר דבאמת דמסיק כיצד הוא עושה חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר הוה חלדה כמו שפירש"י בזבחים ס"ז ע"א מפני שנועץ הסכין שאין רוצה לחתוך רוב בשר ועיין לעיל כ' ע"ב בתוספות ד"ה מפני שהוא מחליד מ"מ קשה מאחר שחזינן דתחת הבשר שבמפרקת הוה חלדה כ"ש תחת העור ואף דאין כ"ש מ"מ מאי שנא כיון דנשבר המפרקת דלא שייכ' בשחיט' הוה חלדה ה"ה העור נמי ואפשר לומר דשאני בשר מפרקת דגרע טפי וא"כ לא קשיא ליה לרשב"א אלא מעצם המפרקת דחתך אותו לשנים וכן מורה לשונו שם וצ"ע: בעי ר"פ החליד במיעוט סימנים מאי תיקו מפני שיש בכאן שלש פירושים ופירושים אחרים אבאר בי"ד בעזה"י וג' פירושים פירש"י ור"ת ופ"ה הר"ר אושעיא אבאר בקצרה הנה שיטת רש"י ז"ל דבעיא הוא בעוף לאחר ששחט רוב סימן א' ובבהמה רוב ב' ופסק לחומר' דפוסל שהיה וחלדה במיעוט בתרא ואם נאמר דמן התורה מבעיא ליה שפיר פסק לחומרא דספק דאורייתא לחומרא אלא שזה א"א מכח התוספתא שהביאו התוס' שחט רוב קנה בעוף ושהה לזמן מרובה ושחט כשר וצריך לומר כמ"ש היש"ש בסי' ט' דמיבעיא ליה מדרבנן וההיא דתוספות הוה מן התורה א"כ מוכח דרש"י בספיקא דדינא אף בדרבנן פוסק להחמיר ואין ראייה דהוה ספק בשחיטה דאיתחזק איסורא לא אמרינן ספק דרבנן להקל במקום חזקה עיין בי"ד סימן ק"י ובחדושינו אבאר שם בעזה"י ועיין בתב"ש, סי' כ"ג ס"ק ט' שכתב דרש"י פוסק תיקו לחומרא אף בדרבנן כמאן דאית ליה הכין בהגהת מיימוני בפ"ב מהל' חמץ ומצה ובא"ח ש"ב ותל"ז וביבין שמועה כלל רפ"ה ולפי מ"ש אין ראייה דבהמה בחי' בחזקת שאין זבוח עומדת והיכא דאיתחזק איסורא אף בדרבנן להחמיר.

גם מה שכתב שם להקשות על מהרש"ל דא"כ מה הוקשה לו לרש"י מהא דלעיל דמחצה כרוב ואמאי לא דמ"ה קאמר דכשר ולא מדרבנן ואיני יודע דהא לעיל מסיק ממ"נ אי מחצה כרוב הא עביד ליה רובא ואי לא לאו כלום עבד ופירשו הרשב"א והר"ן בחמש שיטות והמהרש"א ז"ל דהאי יגמרו היינו לומר אף מדרבנן כשר דליכא למגזר דאי לא שחט מחצה ושהה לאו כלום הוא בקנה א"כ הרי בהדיא דברייתא אף מדרבנן מכשרת ולזה כתב רש"י ז"ל דההיא שינויא לאו דסמכא הוה אלא שיש לעיין בשלמא אי עיקר הקושיא היה היאך מתורץ ברייתא דחצי קנה שפיר כתב רש"י ז"ל דבאמת מחצה אינו

כרוב א"ש ולפי ה"א אה"נ דהוה מפשט ליה דאין שהיה במיעוט בתרא משא"כ אי הוכחה שלו מדברי המתרגן ודאי קשי' שפיר מי הכריח להמתרגן לומר ממ"נ ולא אמר דברייתא מן התורה איירי ואי דגמרו למה לי לרבנותא אף דשחט אח"כ דאין שהיה במיעוט בתרא במן התורה דהא תנן נמי בתוספתא שחט רוב הגרגרת וגמרו לזמן מרובה כשר ויש ליישב ובסמוך אבאר בלשון התוספתא לפי שיטת רש"י במיעוט קמא דקנה אין שהי' פוסלת אף מדרבנן מההיא דלעיל ממ"נ אי מחצה אינו כרוב לאו כלום היינו אף מדרבנן וכמ"ש והגרמה נמי במיעוט קמא דקנה סובר דכשר מדכתב בהגרמה הגרים ושחט והגרים או שחט ב' שלישים והגרים דהוה במיעוט בתרא או שחט והגרים ושחט שהחיות יוצא ע"י הגרמה ולא כתב הגרים שלישי ושחט ב' שלישים אלמא בכה"ג כשר הוא ודרסה וחלדה במיעוט קמא דקנה אפשר דטרפיה ולא דמי לשהי' דהתם אסתלק לה מעשה ראשון והוה כחצי פגום ולא דמי להגרמה דשלא במקום שחיטה הוא ובי"ד כ"ג וכ"ד אבאר בזה ומה שכתב רש"י עוד בין בשם בה"ג דהיכא דשהה בסימנין בין בתחלה ובין בסוף אסור האי בתחלה אפשר אוושת קאי ולא פליג עם רש"י בזה אבל מדברי הרא"ש ז"ל בפירש"י האי בעיא מ"ה ותוספתא לאו דסמכא יע"ש: הפירוש הב' הוא פי' ר"ת ז"ל דבוושת מיבעיא ליה דבמיעוט דקנה לאו מידי עבד מידי דהוה אחצי קנה פגום ומיבעיא ליה במיעוט קמא דוושט דשמא לא גמירי שהיה אלא במידי דמנבלא ביה כמ"ש הרא"ש ז"ל ואף בחצי סי' נמי אין פוסל שהי' אלא לאחר שחיטת רוב הוושט או רוב הקנה דלאחר שהי' רוב הסי' אזיל לי' שחיט' ראשונ' ומפסיד לסי' הב' ועיין דרישה י"ד סי' כ"ג ס"ק ט' שכ' והוכיח זה דאל"כ לא הוה מקשין התו' מידי היאך משכח' שהי' בעוף במחצה ובדריש' סי' ל"ג ס"ק ד' כתב אף דוושט בניקב כ"ש הוה נביל' מ"מ מידי דמנבל' בי' היינו שהחיות יוצא ע"י כן כו' יע"ש ואף דבהמ' אין החיות יוצא כ"א בב' סימנין מ"מ החיות של אותו סי' ליתא והוה שפיר מידי דמנבלא בו ברובהסי' ולא במחצה ועיין במהר"מ מלובלין שכתב דלמ"ד מחצה על מחצה אינו כרוב משכחת לי' שהי' בעוף במחצה יראה להגיהו בדבריו למ"ד מחצה כרוב מ"ה ומדרבנן בעינן רובא הוה שהי' בעוף מדרבנן כיון דשחט מחצה הוה מידי דמנבלא בי' כיון דמ"ה מחצה כרוב ומדרבנן בעינן רובא ולפי מה שהתבאר לעיל כ"ט ע"א יש לעיין בזה דלא שייך גזירת חכמים כאן ועיין ברשב"א שם אבל מדרבנן יש שהי' במיעוט קמא דוושט והיינו דרבנן גזרו ואמרו אף דלא הוה מידי דמנבלא ביה אפ"ה הוה שהיה ועיין פרישה בי"ד סי' כ"ג ועיין שם ומש"ה משכחת שהי' בעוף במיעוט קמא דקנה ומש"ה תני בתוספתא שחט חצי גרגרת ושהה לזמן מרובה ולא אמר וושט דמדרבנן הוה לן למפסל שהי' במיעוט קמא ולעיל אסרינן ממ"נ אי מחצה כרוב דבריית' ע"כ מדרבנן איירי דאי מן התורה מאי איריא חצי קנה אף חצי וושט נמי אלא מדרבנן איירי וכמ"ש כאן ולמ"ד מחצה הוה כרוב לא קשיא ליתני חצי וושט דמחצה כרוב דגזרינן מדרבנן אטו מיעוט קמא ואף דשהי' במיעוט קמא גופא הוה מדרבנן מ"מ אין להשוות מדות חכמים דפעמי' גזרי' גזירה לגזירה כמבואר בכמה דוכתן ומהם במס' שבת ודע לשיטת מהרש"א ז"ל שכתב בתוספות לפי' ר"ת אין שהי' במיעוט קמא דקנה אף מדרב' אלא במיעוט בתרא דסימן ראשון בעוף אטו בהמה יע"ש א"כ יקשה אמאי נקיט חצי גרגרת ולא חצי וושט דרובו ככולו וה"ה מחצה ואי מדרבנן הא במיעוט קמא אף מדרבנן אין שהי' פוסל בוושט את"ל

דלא גמירי שהי' אלא במידי דמנבלא ביה אבל לפירש"י א"ש דמיעוט קמא דוושט אף מ"ה יש שהי' ומש"ה נקיט חצי קנה ואף לפי ה"א דמחצה כרוב נמי א"ש דנקיט קנה דאלו וושט מדרבנן הוה למפסל דלמא לא אתי למעבד מחצה ומיעוט קמא דוושט פוסל מ"ה ומש"ה הוכרח לומר מ"נ אי מחצה כרוב כו' לומר אף מדרבנן כשר דליכא למימר מ"ה וגמרי לרבנותא דאין שהי' במיעוט בתרא לפום סברא דהשתא דא"כ ליתני וושט אלא ע"כ דתנא דברייתא אף מדרבנן מכשיר לי' אבל לשיטת מהרש"א בפ"י ר"ת יקשה זאת.

ומיהו הא לא קשיא כיון דמיעוט בתרא של סי' ראשון פוסל בעוף אטו בהמה לשיטת מהרש"א ז"ל איך אמר לעיל וגמרו שחיטתו כשירה אי מחצה כרוב הא עביד רובא ואף מדרבנן כשר והא גזרינן אטו בהמה חדא דלא קיימא הכי במסקנא ועוד דלעיל מיירי שלא שחט כ"א סי' א' לחוד או מיעוט של סימן שני ג"כ ולא גזרינן אטו בהמה אלא כששחט סימן ראשון ושהה ושחט אח"כ סימן שני דגזרינן אטו בהמה לא בענין אחר.

והנה אם נאמר דמחצה נמי מידי דמנבלא בי' הוא וכמו שהגירסא במהר"מ מלובלין כאן בשמעתין למ"ד מחצה אינו כרוב ואף שכתבתי לעיל דנראה להגיה כמ"ד מחצה כרוב ומדרבנן צריך יותר והוה שהי' מדרבנן מ"מ הקשיתי לעיל דכה"ג לא שייך למגזר אטו מיעוטא וע"כ הגי' הנכונה כמו שהוא לפנינו ומ"ש שם עד חצי סימן היינו עד ולא עד בכלל ומ"ש מיד כששחט כ"ש יותר הוה רוב היינו דמסתמא א"א לצמצם ומ"ש אח"כ ומיהו אם שחט מחצה בצמצום כו' א"ש וכן משמע שם וא"כ אפשר מהרש"א נמי הכי סבירא ליה והשתא ברייתא דחצי קנה בדווקא נקיט דאלו חצי וושט מידי דמנבלא הוא ופסול והא דקשיא לר"ת היאך משכחת שהי' בעוף ולא תי' במחצה על מחצה יש לומר דר"ת סובר דהא רב פפא ס"ל בעירובין ט"ו ב' פרוץ כעומד מותר דהכי אגמרי' רחמנא למשה לא תפרוץ רובא ע"כ סובר דרב דאמר מחצה כרוב לכל מילי אמר כן וה"ה בשחיטה דמחצה כרוב ועיין לעיל בתו' ד"ה כ"מ דף כ"ט וכה"ג כתב התבואת שור סימן כ"ג ס"ק ט' לדעת בה"ג יע"ש א"כ רב פפא מרא דשמעתין כאן דמיבעיא החליד במיעוט סימנין דשמא לא גמירי שהיה אלא במידי דמנבלא בי' לפר"ת וכפי מ"ש בשם ר"ת דהחליד מיבעיא ליה בחתך הסימן והחליד ממטה למעלה וע"כ אפשר דלא גמירי חלדה וה"ה שהי' וכל ה"ש אלא במידי דמנבלא ביה וכמו שאבאר לקמן אי"ה וא"כ תקשה הא אמר רב לקמן בעוף שהי' מעוף לעוף ואיך משכחת לדידי' דמחצה לרוב ור"פ סובר בכל התורה כולה מחצה כרוב ואי במיעוט קמא לאו כלום הוא ותי' מדרבנן רצה לומר במיעוט בתרא של סימן ראשון וגמר אח"כ סימן הב' וגזירה אטו בהמה וכמ"ש מהרש"א ז"ל והא דתנינא לעיל שחט חצי גרגרת ולא חצי וושט דההוא תנא סובר דמחצה אינו כרוב והוה בוושט מידי דמנבלא וכמ"ש מהר"מ ז"ל: הפירוש הג' הוא פי' הר"ר אושעיא ששחט רוב סימן הראשון והחליד תחת מיעוט הנשאר ושחט סי' הב' ומיבעיא ליה דשמא הוה כחתוך דמי מיעוט הנשאר כיון דתו לא צריך ליה ואף לאמרי דבי רב דאמרו תחת העור אינו יודע שאני התם שהוא שלם משא"כ כאן כמ"ש התו' לר"ת ומיהו הר"ר אושעיא סובר דאם תחב תחת מיעוט הראשון הוה חלדה דאמאי נימא דהוה כחתוך משא"כ כשחתך רוב הסימן שפיר אפשר דלא הוה חלדה וכן באיבעיא דשהה במיעוט סימנין נמי כסכין רעה ומה שחותך במיעוט בתרא של סי' א הוה כחותך

בידה ברגלה ולפי זה לא שייך הך איבעי אלא בבהמ' דדי בסי' א' ובי"ד סי' כ"ג וכ"ד אבאר: ובתו' בד"ה החליד במיעוט סימנים מהו כו' אבל במיעוט קמא ושחט שני שלישיין והגרים שלישי עבדינן לחומרא מדקאי הכי בתיקו כו' ולא דמי להכ' עכ"ל מ"ש במיעוט קמא היינו דוושט דאי דקנה הא כתב רש"י דלא פסלה שהי' וכברייאתא דשחט חצי.

קנה ומ"ש דעבדינן לחומרא מדקאי הכא בתיקו כו' ר"ל אף דלעיל י"ח ב' פסק רב ושמואל כר"י ב"י מ"מ מדקאי הכא בתיקו בהחליד במיעוט בתרא ה"ה בהגרים במיעוט בתרא דמ"ש ור"פ חדא מינייהו נקיט וריב"ם אומר אף אם יהיה הפי' כרש"י מכל מקום אין ראיה להגרמה דהוה שלא במקום שחיטה מה שאין כן בהחליד דהוא במקום שחיטה יש סברא לומר אף במיעוט בתרא פוסל וגם בהגרמה איכא מ"ד לעיל דכשר אף לרבנן ולא פליגי רבנן עליו דר"י ב"י אלא בהגרים שלישי כו' יעוין שם י"ט א: בא"ד אפילו לאמרי בי רב כו' א"נ מבעיא בשוחט מיעוט מלמטה למעלה וכן שהה כו' עכ"ל יראה דאי נמי היינו טעמא דמיבעיא ליה אף דנקובת הוושט במשהו טריפה וכל ששחט בחלדה לא הוה שחיטה כיון שהסכין מכוסה ברוב סימן כו' מ"מ אפשר דלא גמירי ה' הלכות שחיטה אלא במידי דמנבלא ברוב סימן ולא במיעוט כמו בשהי' דלא גמירי אלא במידי דמנבלא ביה וכמ"ש לעיל בסמוך או דמיבעיא ליה בהחליד מיעוט קמא דקנה דכשר דמידי הוה אחצי פגום או שמא כיון דדרך שחיטה עושה מיגרע גרע ועיין בב"י י"ד סי' כ"ד שכ' דדרסה וחלדה פסלי במיעוט קמא דקנה יעוין שם היטב ושם אבאר בא"ד ושהה במיעוט סימנים מפרש בסכין רעה כו' כבר כתבנו דהיינו בבהמה אבל בעוף דדי בסימן א' לא שייך הך בעיא ואף אי נאמר דבמיעוט בתרא וודאי שייך שהיה מדרבנן מ"מ כה"ג בסכין רעה כ"ע מודים דכשר כה"ג בעוף ולא מיבעיא אלא בהמה ועיין ש"ך בי"ד סימן כ"ג יע"ש באורך כאן: מתני'.

השוחט ב' ראשין שחיטתו כשיר' שנים אוחזין בסכין ושוחטין שחיטתן כשירה. השוחט דיעבד דאיירי בקדשים ואין א"א שוחט שני זבחים לכתחלה כדמסיק לעיל ושנים אוחזין ושוחטין משמע לכתחל קלל תנן שנים ששחטו שחיטתן כו' ועיין בפ"א מהל' פסולי מוקדשין אק הלח"מ כתב שם דשחיטתן כשיר' משמע דיעבד וע"ש והא דפסק הר אף לכתחל' הוא כחכמים דלעיל דאמרי שנים שוחטין זבח אחד לא ק כתב דשנים אוחזין לכתחלה וסיפא בחולין מיירי ולא ידענא אנן בקדשים וכחכמים דפליגי לעיל על ראב"ש וכמו שפסק הר"מ ז"ל ודע אף אם נאמר שחיטתן כשירה משמע דיעבד כמ"ש הלח"מ אפ"ה לא קשיא להר"מ אמאי פסק כחכמים והא סתם נותני' כר"א חדא דמדאמר ר' יוחנן לעיל זו דברי ראב"ש אבל חכמים אומרים משמע דהלכה כחכמים ועיין מ"ש בפ"ק במשנה כל מקום שיש מכר כו' ועוד דהא דקתני דיעבך היינו ב' בני אדם וב' סכי' דלכתחלה לא שמא יטרפו זע"ז ואסור לנבל בידים ועוד דשמא יסמוך כ"א על חבירו אף בבדיקה או דאסור להפסיד קדשים אבל בסכין א' אף לכתחלה שרי דלא שייך שמא יטר' כיון ששניהם במקום א' שוחטין ומשנתנו בב' סכינין וב' בני אדם דשחיטה מפורעת שרי לכתחלה אלא שמא יטרפו זע"ז כו' והא ליכא למימר לכתחלה בעינן שחיטה מפורעת דא"כ רב שמואל בר יצחק לא הוה שקיל משופרי שופרי והיה ראוי להחמיר לעצמו ואף שהר"מ ז"ל בהלכות שחיטה בפ"ב הל' י"ט כתב שחטו בסכין א' שחיטתן כשירה דיעבד לאו דוקא כמו א' ששחט ב' ראשין דלאו דוקא ואף שכתב וכן ב' אוחזין

בשני סכינים כו' לאו לגמרי משוה להו שזוה לכתחלה וזה דיעבד ובי"ד סימן כ"א אכתוב
מזה.

התיו הראש בב"א פסולה היה והתיו הראש בב"א אם יש בסכין לא צוואר כשירה עכ"ל
התיו הראש היינו סימנים לבד וכן כתב הרשב"א ולאפוקי מרמב"ן שכתב דהא דבעי'
מלא צוואר חוץ לצוואר היינו כשחתך גם המפרקת ועיין כאן בר"ן בשמעתינן גמ' דאמר
שמואל חץ שחוט לשונם ופירש"י מה חץ במשיכ' אף שחיט' במשיכה משמע מפירש"י
דשמואל דריש האי קרא דנביאי' לאסמכתא דלהכי כתיב חץ שחוט לומר מה חץ במשיכ'
כו' אבל תנא דבי ר"י אמר דמה"ת משמע ושחט לשון משיכ' ומייתי ראי' חץ שחוט
דהיינו משוך אבל שמואל לא הביא קרא דושחט כלל דכתיב בקדשים ובחולין מנלן דלא
לישי' גסטרא דהיינו דרסה ולכך אמר חץ שחוט דהוה אסמכתא מדלא כתיב חץ משוך
אלא שחוט לומר מה חץ במשיכה אף שחיטה במשיכה ועיקר דרסה הוה הלכה למשה
מסיני ועיין בריש פרקין ברש"י שם ללשון דלא לישוי גסטרא דרסה כתב והא דהלמ"מ
חץ דרסה משמע דללשון שלא יחתוך המפרקת לשנים הוהדרסה גם כן הלכה למ"מ
ושמואל אסמכתא הוא כמו שפירש"י כאן ולר"י אפשר דאי לאו הלמ"מ הייתי אומר
ושחט על דרסה ולא הוה ידעינן שלא יחתוך המפרקת ומיהו באמת אמר דמקרא גופא
עכ"פ מוכח דרסה שאין ושחט אלא ומשך כו': ובתו' ד"ה תנא דבי ר' ישמעאל אין ושחט
אלא ומשך אע"ג דהוא דריש ממקום ששחט חטהו תרתי שמעת מיני' עכ"ל היינו
לשיטתם לעיל בריש פרקין דפי' ד"ה ותו שהיה דרסה חלדה דקיימא מלתא דרב כהנא
דבאמת דוזבחת דלא לישווי' גסטרא מן העורף וה"ה מלתא דר' ישמעאל נמי קיימא מנין
לשחיטה מן הצוואר היינו מן הגרון ולא מן העורף יליף מן ושחט דכתיב בקדשים הוקשה
להם שפיר מנלן למדרש תרתי משא"כ לפירש"י דהדר ביה אלא קרא דלא לישווי' היינו
דרסה א"ש ואף אי הפי' דלא לישווי' גסטרא דלא יחתוך המפרקת לשנים מ"מ כתבנו
דרסה הלמ"מ ושחט שלא יחתוך המפרקת לשנים ומכל מקום שפיר אמר דמפשטא
דקרא משמע דרסה דאין ושחט אלא ומשך כמ"ש לעיל: ברש"י ד"ה חץ שחוט לשונם
מה חץ במשיכה כו' עיין פרישה סימן כ"ד שכתב חלדה הלכה למ"מ ויש סמך מקרא חץ
שחוט מה חץ במשיכה יע"ש אולי ט"ס נפל בדבריו וצריך להיות מה חץ בגלוי אף
שחיטה בגלוי יע"ש ושם אבאר: (דף לא ע"א) גמרא דמזמין עפר לכולא פתקא מפירש"י
משמע שצריך לזמנו בפה בפירוש ולא סגיא במה שמוצא מונח לפניו אלא אף עפר
שתחת הדם צריך להזמינו שכן כתב ומזמנו לכך כו' אבל התו' לקמן פ"ג ב' ד"ה צריך
כתבו דעפר של מטה אין צריך זימון בפה משמע דרש"י סובר צריך זימון בפה ולכאורה
יאמר דאם כותש עפר קשה א"צ שיאמר בפה אלא מצא עפר מונח תיחוח שכן כתב
רש"י היה כותש כו' אבל הרשב"א ז"ל בחדושויו כתב דמ"ש רש"י זימון בפה אין נראה
ולשון ראשון נראה יותר משמע שהוא ב' לשונות ברש"י ועיין בי"ד סי' כ"ח בפריש'
ס"ק ז' בהג"ה שכ' מדכתיב בעפר בסגול יע"ש ומפני שאין ענינו בחבור זה בשאר
דברים לא כתבתיו: ע"ש גמרא איבעיא להו כמלא צוואר כו' ש"מ מלא צוואר חוץ
לצוואר ש"מ עכ"ל יש להקשות על המקשה מאי קשיא ליה השתא בבהמה אחת כו'
אימא דבב' בהמות נמי מלא צוואר וחוץ לצוואר משהו דכמו כן ברישא מספקא ליה חוץ
לצוואר משהו אף דלא תנן במתני' וצריך לומר כמ"ש הרשב"א בחדושויו דמלא צוואר

בריוח דהוה משהו קוץ לצוואר וה"נ בסיפא ואף דלא סגי בב' בהמו' מלא צוואר א' וחוץ לצוואר משהו אלא תרי צווארים ומשהו אחד מ"מ המקש' דפריך השתא בבהמ' אחת קשה וי"ל מדנקיט בסיפ' מלא צוואר אחד דלא הוה למתני אלא מלא צוואר אלא דמיותרא ע"כ דאחד למעט משהו אתי ופריך השתא בבהמה אחת ומשני חוץ לצוואר והיינו דקתני אחד דל"ת דבעינן ד' צווארים לכל בהמה ב' צווארים קמ"ל דבג' סגי והיינו טעמא דעל החיצונה עובר ב' צווארין ועל הפנימי ג' צווארין אלא דמ"מ קשיא דא"כ לא הוה לאקשווי השתא דאחד בא לומר דל"ת מלא צוואר לכ"א ועיין ב"ד סימן כ"ד ושם אבאר ודע דהא דקתני בסיפא אם יש בסכין מלא צוואר אחד מלתא דפשיטא הוא ולדעת הר"ן דאף הראשונה פסולה אם אין בסכין שלש צווארים וע"ש א"ש דאשמעינן דאם אין בסכין כמלא שלשה צווארין שניהם פסולין דא"א שלא דרס גם הראשונה: ע"ש ה"נ מסתברא דאי מחטא דאושפכא איזמל מבעיא ואין לומר דאי הוה תנן כל שהוא הוה אמינא אזמל לכך תני אזמל בהדיא לגלויי דכל שהוא היינו מחטא דאושפכי דכל שהוא הכל בכלל ואף מחטא דאושפכי או דקשי' לי' ליתני בהפך ואף אזמל ואף כ"ש בדרך לא זו אף זו או דלתני בהדיא מחטא דאושפכי ומשני איזמל איצטריך ליה מהו דתימא נגזור כו' והוה לא זו אף זו דהוה אמינא דלגזור אטו אזמל שיש לו קרני' קמ"ל כו': מתני' נפלה סכין ושחטה פסולה שנאמר וזבחת מה שאתה זובח אתה אוכל כתב הרא"ש ז"ל וזה לשונו הא הפילה הוא כשירה שנתכוין להפילה הא נפלה מידו בלא כוונה כו' וצריך להתכוין לשם דבר מעשה ובעינן אחר לא מיקרי כח גברא עכ"ל פתח דבעינן כוונה לשם דבר דהיינו נתכוין להפילה אבל אם דחף סכין ברגלו בשינה או נכשל ברגליו ודחף הסכין פסולה אף דהוה כח גברא מ"מ בעינן מיהת כוונה להפילה וכן דעת התוספות דף י"ב ב' ד"ה זרק סכין דר"ל מכשיר אף שלא נתכוין לחתיכה, משמע מיהא דכוונה להפיל בעינן וכן דעת רש"י כאן בד"ה ואע"ג דלא מכוין לשחוט אלא להפלת הסכין הרי דהוסיף מלת לשחוט וסיים אלא להפלת הסכין דל"ת דלא נתכוין אף להפילה קמ"ל דלא כן הוא אלא דמ"מ קשיא מה שסיים הרא"ש דבע"א לא מקרי כח גברא דמשמע דמטעם כח גברא פסל ליה וזה ליתא ועיין בפר"ח ובתב"ש סימן ב' ושם אבאר בעזה"י ואין להקשות מאי אריא נפלה סכין ליתני רבותא טפי שנפלה מידו בלא כוונה או שנכשל ברגלו ודחף הסכין דפסולה י"ל דזה בכלל נפלה סכין דכ"ז דלא מתכוין להפילה הוה כנפלה מעצמה ועיין בחדושי הרשב"א שכתב כה"ג ויש להקשות לפי זה מאי מקשי בגמרא והא אמר רבא חדא זימנא דלמא הא קמ"ל רבא הא הפילה הוא שנתכוין להפילה הא נפלה מחיקו בלא כוונה או שדחף ברגלו בלא כוונה פסולה ואמר הא מני ר"נ הוא דבעי מיהת זרק סכין ולנועצה רבותא דרבנן דל"ת דווקא נפלה הא הפיל' הוא בלא כוונה כשירה וי"ל דמשמע דרבא עיקר מילתא בא לומר דהלכה כר"נ ומשני דאה"נ דה"א דכאן דלא מכוין לשום חתיכה פסולה דר"נ דווקא לנועצה קאמר קמ"ל דרבנן דרבנן, הוא דהוה ולר"נ אף בלא שום חתיכה כשירה כו': גמרא הוא תני לה והוא אמר הלכה כר' נתן ופירש"י והוא אמר מדעתו שהלכה כרבי נתן אפשר שבא לומר דמדעתו אמר כן ואף דמתני' איכא להוכיח דהלכ' כר"נ דסתים לן תנא כוותיה ונהי מההיא דהתם אין ראייה דאיכא למימר דקמכוין לחתיכת בשר מיהא מ"מ אפשר דדייק לה מתני' דכאן הפילה הוא כשירה ואפשר דמ"מ איכא למימר דההיא דזרק סכין לנועצה בכותל גרע טפי דלא מכוין

לחתיכת בשר אלא לחתיכת כותל וכה"ג כתב הרשב"א בחדושיו דהפילה הוא שלא לשום כוונה עדיף טפי מאילו הפיל לנועצה שלא לשם שחיטה יע"ש מש"ה אושעיא זעירא מסברא דנפשיה הוא דפסק הלכה כר' נתן.

ובזה מתורץ מה שהקשה מהרש"א ז"ל בד"ה ואי אשמעינן אמאי לא נקיט רבותא טפי בברייתא דאף מכוין לחתיכת בשר לא מהני די"ל דרבותא דר"נ אשמעינן אף דזרק סכין לנועצה ולא לשם שחיטה דגרע מהפילה לא לשום כוונה אפילו הכא כשר אלא דמהרש"א הקשה למה שכתבו התוספות בפ"ק דף י"ב ב' ד"ה זרק דכתבו דנקיט לנועצה לרבותא דרבנן יע"ש: ע"ש והא אמרה רבא חדא זימנא כו' לפי' התו' דווקא לרבא מקשה למה לי' לומר תרי זימני הלכה כר"נ אבל מתני' אהדדי לא מקשה דהיא דלעיל איכא חתיכת בשר אלא לרבא מקשה וצריכה שנית אמתני' קאי דלמה לי התם הא מוכח מדיוקא דכאן הא הפילה כשירה ומשני קמ"ל התם אף דלא אתיא מכח בן דעת ורבא שם צ"ל ר"נ הו' דל"ת שם רבנן ג"כ מודי' דאיכ' חתי' בשר קמ"ל דרבנן חתיכת סימנין בעינן וזה קצת דוחק דמ"מ מה אשמעינן רבא לדינא כיון דהלכה כר"נ ועוד דאמתני' דהתם אין קושיא דבא לומר דוקא דיעבד ולא לכתחלה אף באחרים רואין אותן לשיטתם שם בריש פרקין ד"ה שמא יקלקלו דמרישא לא שמעינן אלא שאין מוסרין חולין לכתחלה להשליך לכלבים וסיפא אשמעי' באחרים רואין דלכתחלה אסור אבל מפי' רש"י כאן ד"ה אבל הכא יראה דמתני' אהדדי הוה מצי לאקשוויי ר"ל ל"ל מתני' דלעיל וכולן ששחטו ואחרי' רואין אותן דיעבד כשר פשיטא דהא מוכח מכאן מדיוקא הא הפילה הוא כשירה י"ל דמלתא דאתיא מדיוקא תני לה בהדיא וכ"ש כאן דלאו דיוק גמור הוא דאיכא למימר ה"ה הפילה דפסולה והא גופא איצטריך לתנא דמתני' רצוני לומר כמ"ש הרשב"א בחדושיו דכל שלא מתכוין לשחיטה נפלה קאי ליה התנא וכמו שאבאר בל' רש"י ד"ה אבל הכא ולפיכך איצטריך למתני' דלעיל ורש"י לשיטתיה שפירש שם בר"פ אין מוסרין לכתחלה באחרים רואין אותו וא"כ הוקשה לו שפיר ל"ל סיפא דכולן ששחטו דכשר דלא בעינן כוונה ות' דהא לא תנן בהדיא במתני' דהפיל' הוא כשירה וה"א דהיכא דהפיל' הוא נפלה קרי ליה התנא ומש"ה לא פריך אלא לרבא דלמה לי' למימר תרי זימני דהלכ' כר"נ.

ומשני דכאן איצטריך דל"ת דוקא לנועצה דמכוין לחתיכה מיהא ר"ל חתיכת כותל ואי אמר כאן ה"א התם פסול דלא אתי' מכח בן דעת והא דכשר התם במתני' דיעבד דכונת אחרי' מהני דהוה גדול עע"ג וכ"כ הרשב"א בחדושיו והתו' יע"ש ומה"ט יש ליישב קושית התו' ד"ה והא אמרה רבא חדא זימנא דאי לאו דאמר לעיל דהלכה כר"נ ה"א דהתם טעמא דכונת אחרים מהני ולעולם דבעינן כוונה לשחיטה ולהכי אמר כאן הא הפילה הוא כשירה ולכך פריך דרבא אמר לעיל הלכה כר"נ אלמא דלא ס"ל דאחרים הוה כגדול עע"ג או דלא מהני בשחיטה פריך שפיר: וברש"י ד"ה אבל הכא כו' לא הוה דייקנין מיניה כו' והוא גופא איצטריך והא דתנינא חדא זימנא משום דבמתני' כו' עכ"ל.

עיינן במהר"מ מלובלין ז"ל שפי' דבמתני' איצטריך להיכא שהיה יושב ומצפה מתי תפול סכיננו דהוה כוונה יע"ש והרשב"א ז"ל כתב וז"ל פירוש לפירושו שאלמלא לא אמרה רבא ה"א כל שלא נתכוין לזביחה נפלה קרי ליה יע"ש והנה הרשב"א כתב דבריו אהא

דכתב רש"י דלא פרי תנינא כו' ויש לראות לאיזה צורך כתב כן דא"נ בלא רבא הוה דייקנין הא הפילה הוא כשירה מ"מ לא מייתר מתני' דכאן דאיצטריך לגופו דבעינן שחיטה מכח אדם ונפלה פסולה אלא דלא תקשי ל"ל מתני' דלעילוכולן ששחטו ואחרים רואין אותן לכן פי' דמתני' דכאן ליכא למידק הא הפילה דכל שלא נתכוין לזביחה נפלה קרי ליה אבל התו' ד"ה והא אמר' רבא לא פי' כן דברי רש"י להמעין שם.

אלא דקשי' לי א"כ למה ליה לרש"י לומר דאי לאו דאשמעינן רבא הא הפילה הוא ה"א דהפילה הוא נמי פסולה והיא גופא איצטריך ליה לתנא לאשמעינן דבעינן זביחה מכח אדם ותיפוק ליה דה"א כל שלא מתכוין לחתיכה בעלמא נפלה קרי לה וכמ"ש אח"כ לפי פי' הרשב"א בחדושיו שפיר' דבריו של רש"י ז"ל: בתו' ד"ה ואסורה לאכול בתרומה הא דנקיט תרומה ולא מעשר דנוהג בזמן הזה עכ"ל ר"ל דמעשר שני אינו נאכל כעת אלא בפני הבית כדאיתא במכות י"ט ועיין בר"מ הלכות מעשר שני פ"ב ה"א דמעשר שני אינו נאכל אלא בפני הבית ולא עתה אלא טעון שריפה ומעשר ראשון אין בו קדושה כלל ומותר לזרים ולאכול בטומאה וכ"מ ששנינו הוחזק למעשר וכדומה היינו מ"ש ועיין פ"א דמעשר ה"א ופי"ג מהל' א"ה ה"ה יע"ש ועיין במ"ל פ"ז מהל' בית הבחירה הל' י"ד ופ"ו מהל' מ"ש הלכה י"ו דנפל מחיצות לא הוה דשיל"מ והוא בב"מ דף נ"ב ב' ומה בכך כיון דהבית קיים וקדושת ירושלים קידשה לעתיד לבוא יכניסום ויאכלום והוה ליה לומר דחרב הבית דאיתקש לבכור ולא דנפל מחיצות דלא מעלה ולא מוריד.

והמ"ל שכתב להמעין היטב יתישב לו ואיני יודע היאך וצ"ע: ע"ש גמרא ומנא תימרא דלחולין לא בעי כונה עכ"ל והא דלא אמר ליה ממתני' דהכא הא הפילה הוא כשירה דאלמא לחולין לא בעינן כוונה וכדמקשי ליה לקמן לר' יוחנן ממתני' דהכא ולכאורה היה נראה לומר דהוה ידע מה דיונתן בן יוסף דמקיש תכבוסת שני' דבעינן דעת בחולין ומש"ה פריך ליה ומנא תימרא דבשחיטה ידעינן מדגלי רחמנא מתעסק בקדשים פסול הא חולין לא בעי כונה משא"כ בשאר דברים לילף מתכבוסת דבעינן כונה ומש"ה הוצרך להביא מתני' טבל ולא, הוחזק מותר לחולין אלמא לא בעינן כונה אף לשאר דברים אלא דעיקר חסר מן הספר דהיה לו להביא הא דיונתן בן יוסף דאי לאו הא ודאי ממתני' מוכח דבחולין לא בעינן כוונה דמשחיטה ילפינן כולהו ועיין מ"ש לקמן בהא דאמרינן מדגלי יע"ש ודע דאין לפרש דהכי פריך ומנא תימרא דחולין לא בעי כוונה ר"ל דנדה שנאנסה משמע ליה שנפלה מן הגשר פריך שפיר אימא בשחיטה גופא בעינן כוונה לחתיכה וזרק סכין לנועצה הוא דוקא אף לר"נ דבעינן מיהא כוונה לחתיכה ומנלן דרבנותא דרבנן הוא ודיוקא דדייקנין מתני' הא הפילה הוא כשירה היינו נמי ביושב ומצפה מתי תפול סכינא ותשחוט דהוה כוונה ממש כמו נפלה דמצינו לפרושי כה"ג כמ"ש מהר"מ מלובלין ז"ל לעיל ומתני' היא גופא אתי לאשמעינן דבעינן כח גברא כמ"ש רש"י ורבא הוא דדייק לי' ממתני' הא הפילה ואף דלא היה יושב ומצפה וסתמא דתלמודא הוא דפריך ליה ומנא תימרא דלחולין לא בעינן כוונה ולא רבא הוא דפריך ליה אלא דא"כ מה מייתי ראייה לקמן ממתני' טבל ולא הוחזק דמותר לחולין דלמא דמכוין להקר מיהת אלא ודאי דלא מייתי ראייה דלא בעינן כוונה מעלמא ומייתי שפיר ראייה משם ולכך צריך לומר כמ"ש מעיקרא: מאי לאו אדם דומיא דכלים מה כלים דלא

מתכווני דודאי ידע דגם בכלים מצינו לאשכוחי כוונה ביושב ומצפה כדמסיק דהוה כונ' מעלי' ואי דמאי למימרא י"ל דמ"ד למגזור משום חרדלית של בשמים כו' אלא דא"כ בחד מינייהו סגי וליתני במשנת' ונפל על האדם לחוד, אלא דמש"ה תני להו בהדדי לומר דומיא דכלים ולא ביושב ומצפה איירי ומיתורא אשמעי' זה דאי לא, הוה תני אלא כלים לחוד ה"א ביושב ומצפה איירי ודחי דלמא מש"ה תני אדם וכלים לומר מה אדם דמכוון דאי לא הוה תני אלא כלים לחוד ה"א דלאו ביושב ומצפה וחולין לא בעי כונה ומיתורא ידעינן דומיא דאדם דחולין בעי כונה והא דקאמר וכ"ת לא יתיישב שפיר לפ"ז דהא ידע המקשן דאשמעינן דלא גזרי' משום חרדלית של בשמי' וכדכתיבנא שוב ראיתי להת"ח שכתב כה"ג: (ע"ב) בתו' ד"ה דתנן מטבילין בראשין.

קצת תימא כו' תרי זימני כו' וההיא דגל אשמעינן אפילו מדרבנן אין גוזרין עכ"ל משמע דההיא דגל ליכא לפרושי טהורין מן התורה קאמר וההיא דמטבילין בראשין משום סיפא איצטריך לי' דאין מטבילין בכיפין וע' מהרש"א ויש לראות האיך מוכח זה אם לא מיתורא וא"ל דליכא לאוקמיה מ"ה דאין זה צריך ופשיטא אלא מדרבנן דאין במשמעות הלשון ומ"מ כן הוא כונתו מדרבנן איירי דאל"כ מאי למימרא פשיטא וע' מ"ש לקמן מזה בעזה"י ובב"י יע"ש: ודע דאפשר לומר לאשמעינן גל שנתלש מן הים וסתמא כפירושו ולמסתם כר' יוסי דכל הימים הן כמעין ומטהר בזוחלין וע' בתי"ט פ"ה דמקואות מ"ו מ"ש שם בשם הרא"ש גם למ"ש שם בשם מהר"י קולין שור' קט"ו דאף שאם נפסק הוה כמקוה ואינו מטהר בזוחלין י"ל דמ"מ עדיין חיים הן יע"ש וא"כ הא גופא אתי לאשמעינן דאף שנתלש מן הים עדיין שם מעין עלייהו מטהר בזוחלין ואי מהא דמטבילין בראשין אין ראי' שראש חז מחובר אל המעין ושם מעין עליהם ולכך אשמעינן דאף בנתלש לגמרי וכדאסברה מהרי"ק: וראיתי לתוס' יום טוב שהקשה למאן דאית ליה דמעין מטהר בכל שהוא אף באדם הקשה ליה גל שנתלש ובו ארבעים סאה אלמא דווקא ביש בו ארבעים סאה.

ורצה לומר דגל שנתלש מן המעיין או מן הים וכר' יוסי דאמר כל הימים כמעין הם דאי מן המקוה או מן המעיין וכיון שנתלש תו הוה ליה כמקוה ובעינן מ' סאה א"כ איך מטהר בזוחלין וכקושית מהרי"ק הבאתיו בסמוך ולפי זה יותר היה לו להקשות דברי הר"מ ז"ל אהדדי דבפרק תשיעי ה"ח מהלכות מקוואות כתב דהמעין מטהר בכ"ש ואף לטבילת אדם קאי וכמ"ש הכ"מ שם ועיין בתי"ט פ"א דמקוואות מ"ז יע"ש היטב וכתב בהלכה י"ב כל הימים מטהר בזוחלין וכר"י בפ"ה דמקוואות מ"ד וה"ה וכ"ש דמטהר בכל שהן דכמה דברים מצינו שמטהרין בכ"ש לא בזוחלין עיין בפ"ט דמקוואות הי"א ובכ"מ שם ואיך כתב בהי"ג גל שנתלש מן הים ונפל על אדם וכלים אם יש בו ארבעים סאה טהורין והלא מעיין מטהר בכל שהוא אף באדם וכמ"ש הכ"מ בה"ח והבאתיו לעיל והיה נראה לומר דיש חילוק בין ים הגדול לשאר ימים כמ"ש הכ"מ שם בהי"ב יע"ש ומיירי כאן בים הגדול אלא דמ"מ קשיא כיון דמטהר בזוחלין כ"ש בכל שהוא וע"כ או בשאר ימים או אף ים הגדול דמטהר בזוחלין ואף אם היינו אומרים דמ"ש הר"מ בהלכה ח' דמעין מטהר בכ"ש דווקא לכלים ולא לאדם מ"מ הר"מ ז"ל שינה בכוון מלשון המשנה דתנן גל שנתלש ובו ארבעים סאה ונפל על האדם ועל הכלים ומצינו לפרושי דמ' סאה אדם קאי ואלו הר"מ ז"ל כתב בהיפך גל שנתלש ונפל על האדם וכלים אם

יש בו ארבעים סאה טהורין הרי דאתרוייהו קאי והא וודאי תיובתא דמעין מטהר בכ"ש לכלים מיהת ומשנה ערוכה היא ובתלמוד כמה פעמים וע"כ לא פליגי אלא באדם אי מעין מטהר בכל שהוא או לאו אבל כלים כ"ע מודים דבכ"ש מטהר מעין וצריך עיון: שוב ראיתי בי"ד סימן ר"א שהוקשה להם זה בסעיף ה' דלמה לי מ' סאה דמעין מטהר בכל שהו והב"ח תי' דים לא מהני אלא לענין זוחלין ולא לענין כ"ש והיינו דאמר ר' יוסי כל הימים מטהרין בזוחלין והש"ך תי' בס"ק כ' דנתלש מן הים בעינן ארבעים סאה ומ"מ קשיא ליה כיון דמטהר בזוחלין אף בנתלש כל שכן בכל שהוא וכמ"ש: וראיתי בסימן הנ"ל להב"י שכתב להרא"ש דכתב גל שנתלש אתיא כר' יוסי דמטהר בזוחלין קשה א"כ אימא דהיא גופא איצטריך ומה מקשה אי ביושב ומצפה מאי למימרא יע"ש ואין לומר דפריך הא תנינן תו זימנא אחריתי מטבילין בראשין וסתמא קתני משמע דכל הימים הן כמעין שמדקדק הרא"ש מגל שנתלש יע"ש בב"י וי"ל דאכתי לא ידע הא מתני' מדפריך ומנא תימרא דאין זה מטבילין בכיפין ואין זה כלום דוכי תימא מאי למימרא הוא דברי רב נחמן ואיהו גופא קאמר לה מאי למימרא.

והב"ח כתב דפריך שפיר מאי למימרא דאי למסתם כר"י לא שייך להזכיר גל שנחלש אלא כל הימים הם כמעין כו' ולפי דברי מהרי"ק שורש קט"ו והביאו הב"י בס"י ר"א בהא דמעין שהפסיקו מן המעין דהוה כמקוה דלא תקשה מגל שנתלש דהתם לא נעשו אשבורן עדיין ועיין בד"מ שם יקשה מאי פריך מה קמ"ל הא גופא קמ"ל וכמ"ש לעיל בסו' ולא שייך תירוצו של הב"ח.

אמנם נראה לי לומר הא דאמר וכי תימא מאי למימרא לאו למימר דמתני' מיותרת היא דטובא אשמעינן כש"ש הב"י או כמה שהקשינו דאף שנתלש לגמרי מן הים ואינו מחובר אפ"ה כל זמן שלא נקוו ונעשו אשבורן שם מעין יש עליו וכמ"ש מהרי"ק אלא דקשיא ליה למה לי כלים דתנן ליתני סתמא גל שנתלש כו' או על האדם לחוד בשלמא אי לא בעינן כוונה נקיט כלים שנפל הגל עליהם בלא כוונה ואדם דומיא דכלים דלא מיכווני רצה לומר דלא היה כוונה לטבילה אלא לרחיצה בעלמא דה"א דגרע מכלים בלא כוונה כלל אבל אדם דמכוין לרחיצה ולא לטבילה אפ"ה קמ"ל דמהני דלחולין לא בעינן כוונה משא"כ אי איירי ביושב ומצפה מאי למימרא ולמה ליה כלל כלים דנקיט ומשני מ"ד לגזור משום חרדלית של בשמים כו' א"כ לגזור אטו כיפין קמ"ל והרצון בזה דאי לאו דתנן כלים בהדייהו ה"א דטהורין מן התורה קאמר ולא מדרבנן דגזרינן ראשין אטו כיפין קמ"ל כלים וע"כ תנא איירי מדרבנן דאי מן התורה למה לי ארבעים סאה דנהי כיון שנתלש מן הים דין מקוה עליהם לענין זה שאין מטהרין בכ"ש או כמ"ש הב"ח דחזקל הימים הם כמעין לענין זוחלין לחוד ולא לענין כל שהוא מ"מ במקוה גופא לא בעינן לכלים ארבעים סאה מן התורה אלא באדם דוקא בעינן מ' סאה מורחץ כל בשרו במים ולא בכלים ומדרבנן הוא דבעינן מ' סאה כדאמרינן בנזיר פרק ג' מינין דבטלוה לרביעית דמקוה ומבואר זה בפסחים י"ז ע"ב בפסחים בגמ' ורש"י ותו' ד"ה אלא דהוה רביעית וכיון שכן ע"כ תנא בדרבנן קמיירי כמ"ש וז"ש דלא גזרינן אף מדרבנן ראשין אטו כיפין או משום חרדלית של בשמים וא"כ לא קשיא קושי' הב"י גם מה שהקשינו למהרי"ק ובזה נתיישב דברי מהרש"א ז"ל היטב אשר כל דבריו קדושים ומיושרים בתו' ד"ה דתנן מטבילין בראשין דכתב ממתני' דגל ודאי מדרבנן איירי היינו כמ"ש דאי

מן התורה א"צ ארבעים סאה בכלים אף במי מקוה וגשמים ועל זה כתב דמתני' דמטבילין בראשין משום סיפא איצטריך ואין לומר דאי נמי הוה מצינו לפרש הך דגל מן התורה ע"כ מדרבנן מיירי דאל"כ מאי למימרא וא"כ בלא"ה תקשי למה לי מטבילין בראשין י"ל דהוקשה לו לפי האמת דמתני' דגל איצטריך לומר דלחולין לא בעי כוונה דאי ממתני' דהושיט ידיו טהורות לא מוכח דשאני טבילת ידיו מטבילת גוף דאל"כ תקשה לר' יוחנן מסתם משנה וכמ"ש התו' ד"ה הוא סבר כו' ולזה אמר דמ"מ ע"כ אף באמת מיירי טהורין מדרבנן מדנקיט ארבעים סאה לכלים וזה הוה דרבנן: ודע עוד שמ"ש התו' דאין מטבילין בכיפין מ"ה הוא דהוה במחלוקת שנוי' שהרי הרב אינו אומר כן בפ"ט מהלכות מקוואות הי"ח כתב הכ"מ דעת רבינו ז"ל דהא דאין מטבילין בכיפין הוא גזירה מדרבנן יע"ש ועיין ב"ח בסימן ר"א גבי כיפין יע"ש ולפי זה תקשי קושית התו' להר"מ למה לי מתני' דלעיל גל שנתלש מן הים דאי דלא נגזור הא שמעינן ממתני' דמטבילין בראשין וע"כ אף מדרבנן הוה טבילה דאין מטבילין בכיפין לא הוה כ"א מדרבנן ומפני זה היה נראה דפסק הר"מ ז"ל דהלכה כרב דטהורה לביתה דחולין לא צריכי כוונה שכן בפ"א דמקוואות הי"ח כתב כן יע"ש בכ"מ ונראה אף דהלכה כר' יוחנן לגבי רב מ"מ מוכח ממתני' דגל שנתלש דהא אתי לאשמעינן דחולין לא בעי כוונה דאי דלא נגזור הא שמעינן לה מדתנן מטבילין בראשין ואין מטבילין בכיפין דלא הוה אלא מדרבנן וכמ"ש בסמוך וע"כ לאשמעינן דחולין לא בעי כוונה ואדם דומיא דכלים אף דלא מכוין לטבילה דגרע טפי מכלים אפ"ה קמ"ל דמהני ליה טבילה ועיין בתו' ד"ה עון כרת התרת שכתבו כה"ג וההיא דמטבילין בראשין ואין מטבילין בכיפין משום סיפא נקיט לה כמ"ש מהרש"א ז"ל ובכך היה אפשר לפרש דנקיט אדם וכלים כ"א איצטריך באדם לומר דבעינן ארבעים סאה דלא תימא דמי מעיין הם קמ"ל דלעין זה הוה מי מקוה כמ"ש הב"ח או כמ"ש הש"ך כיון דנפסקו מן הים אין מטהרין בכל שהוא ואפשר דלא הוה אלא מדרבנן ולכך בכלים ודאי די בכ"ש כיון דמ"ה אף במי מקוה די לכלים בכל שהן אלא דבטלוה לרביעית דמקוה לכלים מדרבנן אבל כה"ג לא וארבעים סאה משום אדם נקיט לה וכלים נקיט דלחולין לא בעינן כוונה ועיין בתו' פ"ה משנה ו' יע"ש: עוד אבאר לך שמ"ש הב"ח ז"ל דר' יוסי דאמר כל הימים מטהרין בזוחלין לאו בכל שהן לפי מ"ש אין ראייה דנקיט זוחלין וכ"ש כל שהוא אלא שאני תמה עליו שהרי הר"מ ז"ל במס' פרה פ"ח מ"ח כתב כל הימים הן מטהרין בזוחלין ומטהרין בכל שהן כמעיין הרי בהדיא דדין מעיין יש להם לטהר בכל שהוא ואם נאמר דים הגדול אין דינו כן ומ"ש גל שנתלש מן הים הוא הידוע אבל אין דברי הב"ח כן שהרי כתב דר"י אמר כל הימים מטהרין כו' ולא בכ"ש וזה אינו כמה שכתב: גמ' כאלו לא טבל למעשר אבל טבל לחולין כו' עכ"ל הא דסיים כן היינו דאי למעשר הא תנא לה רישא אף בהוזק לחולין אסור למעשר אלא דסיפא אשמעינן דלא הוזק למעשר הא לחולין הוזק ואשמעי' דחולין לא בעי כונה כן כ' התוס' בחגיגה י"ט ע"א בד"ה לא יע"ש ועוד תירצו דגרע הוזק לחולין דעקר דעתו ממעשר משא"כ בלא כוון כלל וכעין זה כתבנו לעיל.

ומיהו להמקשה דפריך הוזק לחולין אסור למעשר הוזק אין לא הוזק לא אין להקשות א"כ למה לי סיפ' דטבל ולא הוזק דהוה כאלו לא טבל הא מרישא שמעינן לה דוקא הוזק ולתי' השני שם בחגיגה נמי לא יתישב ואפשר דדרך התנא לאשמעינן מה

דאתא מדיוקא וכהנה רבות בש"ס: בענין טבילה שלא בכוונה הר"מ ז"ל בפ"א דמקוואות פסק כרב דלחולין לא בעי כוונה וכתב דלכתחלה צריך לכוין לשם כך ודיעבד מותר ונדה שנפלה מן הגשר או ירדה להקר דהוה זו ואצ"ל זו ואפשר דהוה רבותא טפי שנפלה מן הגשר אי הוה ידעא היה מיכוונא משא"כ כשירדה להקר לא כוונה לטבילה וכה"ג כתבו התו' ד"ה עון כרת התרת ובש"ע הביא לשון הר"מ בסימן קצ"ח סעיף מ"ח בשינוי קצת נדה שטבלה בלא כוונה מותרת ופירושו ג"כ דיעבד ורמ"א מחמיר לכתחלה היינו שתטבול פעם אחת אם אפשר וכמ"ש הש"ך ס"ק ס' ועיין ב"ח: עיין בבית הלל שכתב דמ"ש בסי' קצ"ח דבזמן שהן רפויים אין חוצצין יקשה מא"ח סימן קע"א דאין אנו בקיאים ברפויים אבל המעיין במ"א בא"ח דכתב דמיירי לכתחלה אבל דיעבד ש"ד כדמסיק י"ד סימן קצ"ח הרי בהדיא דכאן מיירי מדיעבד ומשמע אף שלא שמשה עם בעלה והב"ח כתב בסימן קצ"ח דבטריחא מלתא להסירן אסור לכתחלה דגזרינן אטו שאין רפויים ודיעבד שרי משמע הא בלא טריחא אף לכתחלה שרי ובנט"י אף בלא טריחא אסור לכתחלה ומ"מ המחמיר לכתחלה אם אפשר כדברי ב"ה תע"ב לא בע"א: ע"ש בשחיטה אפילו יונתן ב"י מודה מדגלי רחמנא בקדשים מתעסק פסול מכלל בחולין כשר עכ"ל ביורה דעה סימן א' ס"ק ג' הקשה, הפרישה, מהא דחתך המפרקת לשנים דאסור לפי' רש"י נימא מדגלי רחמנא בקדשים דפסול דלא לישווי' גיסטרא מושחט הא בחולין שרי כדמסיק הכ' ובס' אשל אברהם כתב דהכא היינו ליונתן ב"י דכיבס שנית לחולין דבעי כוונה ולמה לי מתעסק דפסול אלא למעט חולין דלא בעי כוונה משא"כ בגסטרא דאיצטריך לגופא ויליף נמי חולין ולהר"מ דפסק כו' אה"נ דחולין מקדשים לא ילפינן יע"ש ולי נראה דאכתי תקשי לפרש"י ז"ל דגסטרא אסור וילפינן חולין מקדשים א"כ מאי קאמר רבא הא זכנהו ר"נ לרבנן ומאי קושיא אימא דרבנן לא סבירא להו כיונתן ב"י וכיבס שנית לית להו כסתם מתני' דטבל ולא הוחזק מותר לחולין דלא בעי כוונה ואיצטריך מתעסק לגופא בקדשים דפסול וילפינן מיני' ג"כ שחיטת חולין ואין לומר דרבא סובר דזבחת משמע ודאי דבעינן כוונה לזביחה ממש וע"כ פריך שפיר מדגלי רחמנא מתעסק דפסול דלמה לי נילף מחולין אלא ע"כ למעט חולין א"כ תו נמעטויה לגמרי אף לחתיכה דא"כ תיקשי ליה רבא לנפשי' דסובר דהלכה כר"נ דחולין לא בעי כוונה לשחיטה ואמאי הא זבחת משמע כוונה מעליא ורב שימי דפריך לר"י ואמאי לא פריך לר"נ אלא זבחת אפשר דלא משמע כלל כוונה ולרבנן הוא דפריך ליה אי זבחת משמע כוונה א"כ זביחה ממש משמע ואי כו' ומאי קושי' אימא זבחת לא הוה אלא כמו ועשית כמ"ש הרא"ש ז"ל או דלא משמע כלל וא"כ ילפינן שפיר חולין מקדשים דבעינן כוונה לזביחה ממש כמו בקדשים והא דנקיט זרק סכין לנועצה בכותל ודאי רבותא דרבנן הוא כמ"ש התוס' פ"ק י"ב ב' ד"ה זרק סכין כו'.

ואה"נ דרבנן כוונה מעליא בעינן לחולין כמו בקדשים וכמה שכתבנו כאן: ודע דרש"י פ"ק י"ג א' אהא דמניין למתעסק בקדשים פי' מתכוין לזרוק הסכין והקשו התו' דהא אפי' בחולין פסול לרבנן עד שיתכוין לחתיכת בשר יע"ש. ואין לומר דפי' כן לר"נ דהלכתא כוותי' דחולין לא בעינן כוונה כלל וא"כ איכא לפרושי מתעסק בקדשים דפסול היינו מתכוין לזרוק הסכין דבעינן כונה לחתיכת בשר או סימנים דיש לומר מהיכא תיתי לומר דפליגי ר"נ ורבנן בזה ולאפושי מחלוקת במה דלא הוזכר כלל בגמ' ועיין מ"ש

ע"א: עוד אבאר לך כפי מה שנראה כן מהגמרא דילפינן חולין מטבילה דשחיטה בעי כונה אי לא מדגלי וכן להיפך יש לנו לומר כן א"כ יש להקשות באמת לדידן דלית לן וכבס שנית וחולין לא בעי כונה בין בטבילה ובין בשחיטה כמ"ש הר"מ ז"ל בהל' מקוואות פ"א והבאתיו לעיל אם כן בתרומה וקדשים ודאי אית לן למילף דבעינן כונה בטבילה מיהת ונילף משחיטה בקדשים דבעינן כונה להיפך דמ"ש דפריך ומי אמר ר"י הכי והאר"י הלכה כסתם משנה אלמא דמקשה משחיטה לטבילה ה"ה נמי איפכא ואמאי פסק הר"מ ז"ל בהל' א"ה פי"ג ה"ב דטבל ולא הוחזק לקודש אסור וסיים דכל זה הוה מעלות מדרבנן והכ"מ כתב שכן משמע בגמ' דפסחים, דף י"ח ובאמת שגם רש"י והר"ב כולם פירשו בחגיגה י"ט ב' טבל לחולין ועוד זו מעלה משמע דאכולהו קאי ונקיט לה בהדי אינך מעלות דהוה דרבנן ואמאי בקודש ניהוי מן התורה ונילף משחיטה דמתעסק פסול ה"ה בטבילה דליבעי כונה מעליא כמו דמסיק ר"פ לר"נ שנפלה מן הגשר ולרבנן שירדה להקר וכפירש"י דלרבנן דסברי חולין בעי כונה לשחיטה חתיכת בשר או סימנין בעינן בטבילה ירדה להקר מיהת וא"כ בקדשים דבעינן כונה מעליא ניבעי בטבילה כונה מעליא ולפירש"י בפ"א י"ג א' שפי' מתעסק מתכוין להפיל סכין וסיים אלא כו' משמע מדבריו דמתכוין לחתיכה מהני והיינו לר"נ דבחולין לא בעינן כונה כלל א"ש ההיא דחגיגה דנקיט לה גבי מעלות מדרבנן הוחזק לתרומה אסור לקודש מדרבנן דמן התורה הוה טבילה דומי' דשחיט' דמתכוין לחתיכה מהני וה"ה בירד להקר די כמו דמסיק לרבנן בחולין שירדה להקר די אבל להר"מ ז"ל א"א לפרש כך שהרי בפ"א מהל' פסולי מוקדשין ה"ג כתב קטן אינו שוחט בקדשים הרי אף דמכוין לחתיכה מתעסק מיקרי כדמסיק בע"א אי אשמעינן התם דקא מכוין לשום חתיכה דקטן מחשבה אין לו אבל מעשה יש לו ואפ"ה כוונה מעליא בעינן א"כ קשה וי"ל דבקדשים בעינן חתיכת סימנים ומ"ה קטן פסול ובטבילה להקר הוה כמו שחיטת סימנין לרבנן כדמסיק שירדה להקר ובודאי לרבנן בחולין בעי שחיטת סימנין דוקא כמ"ש בכאן ובפ"ק ועוד אפשר לומר דהוה מעלה דרבנן דכונה לתרומה הוה כונה לענין קודש אלא מדרבנן ויש לעיין: הא דפריך ומי אמר ר"י הכי והאמר ר"י הלכה כסתם משנה ותנן נפלה סכין כו' יש להקשות אמאי לא מביא פלוגתא דרב ור"י בפ"ק אמתני' מאן תנא דלא בעינן כונה לשחיטה ולמפרך מיני' לר' יוחנן הא לאו קושיא דמצינו לומר נדה שנאנסה שנפלה מן הגשר ופליגי רב ור"י אליבי' דר"נ לרב זרק סכין לנועצה לאו דוקא ולרבנותא דרבנן נקיט לה ור"י אמר דוקא זרק סכין דמתכוין לשום חתיכה וה"ה וכ"ש שחיטת חש"ו דיש להם מעשה לחתיכת בשר ומש"ה כשר ונדה שנאנסה שנפלה מן הגשר אף לביתה לא טהורה משא"כ כאן דדייק הא הפילה הוא כשירה אלמא לר"נ לנועצה לאו דוקא א"כ שפיר מקשה לר' יוחנן דאף נפלה מן הגשר כי הוי טבילה כמו בשחיטה ומשני שאני שחיטה מדגלי רחמנא מתעסק בקדשים פסול מכלל דחולין לא בעינן כונה מעליא וכיון שכן אף כונה כל דהוא לא בעינן משא"כ בטבילה ילפינן מן וכבס שנית עוד אפשר לומר דטעמא דמתני' דפ"ק טעמא דאחרים עומדין ע"ג וכמ"ש הרשב"א והת"ח לעיל בהא דעביד צריכותא אלא דא"כ מכאן נמי לא קשה דרבא הוא דדייק ליה הא הפילה הוא בלא רבא לא הוה דייקנין כלל הא הפיל' הוא כמ"ש רש"י לעיל דמש"ה לא מקשה מתני' אהדדי וכמ"ש הרשב"א שם א"כ אימא דר' יוחנן נמי לא מדייק הא הפילה הוא והיא גופא

אשמעינן כמ"ש מהר"מ: ע"ש היכי דמי נדה שנאנסה אי דאנסה חברתה כו' דתנן החרשת כו' יש להקשו' דלמא חרשת ושאיין להם דעה מהני טבילה וכונה דחברתה משא"כ ביש לה דעת ולא נתכונה לטבילה לא מהני כונה דחברתה וכה"ג מחלקינן בגיטין ובכמה דוכתי בקטן וגדול עומד ע"ג דמהני דעת' דגדול ובין נכרי דלא מהני גדול עומד על גביו דנכרי אדעתיה דנפשיה עביד וה"נ כן וצ"ע: (דף לב ע"א) גמרא אמר רבא שחט פרה ובהמה אחרת עמה לד"ה פרה פסולה נשחטה בהמה אחרת עמה לר"נ פרה פסולה ובהמה כשירה ולרבנן פרה כשירה וברש"י ד"ה פסולה פרה מחמת מלאכה אחרת עכ"ל וה"ה דמצי לפרושי מחמת אותה ולא חברתה לפי גירסתו לקמן קמ"ל אותה ולא חברתה אפילו בחולין אלא דפי' כן דכי היכי דתתישב קושית המקשה דפריך פשיטא דשמעינן ממתני' דפרה כל העוסקין בפרה פוסלין במלאכה אחרת ומיהו לפי מה שאבאר לקמן דגם אותה ולא אותה וחברתה נמי מקשה פשיטא לא יתישב אמאי לא פירש"י פסולה מחמת אותה ולא חברתה ולפי מ"ש התוס' לעיל ע"א ד"ה הא אמרה חדא זימנא וד"ה ואי אשמעינן דלרבנן בעינן כונה לחתיכת סימנין א"כ מש"ה פירש"י פסול' מחמת מלאכה אחרת דאף דבהמה נמי פסולה שמתכוין לחתיכת בשר ולא לסימנים דהשתא ליכא משום אותה ולא חברתה אפ"ה פרה פסולה מחמת מלאכה כמו חתך דלעת עמה והא דפרש"י ובהמה כשירה אליבא דהלכתא דקיי"ל כרבנן דחולין לא בעי כונה ולרבנן אה"נ דשתיהן פסולות אבל אם נאמר דרש"י מיאן בסברת התוספות וסובר לרבנן לחתיכת בשר סגי והא דמוקי רבא בפ"ק וכולן ששחטו ואחרים רואין כר"נ משום דרש"י לשיטתי' שפי' בפ"ק דקטן יש לו מעשה היינו עם הדיבור וכולן ששחטן משמע בלא אמירה כלל גם רישא שמא יקלקלו כו' ועוד דשוטה וקטן אינן דומין ומש"ה א"ש הא דפירש"י שם י"ג א' מניין למתעסק שהוא פסול שהפיל הסכין כו' ושוב ראיתי כן במגיני שלמה בפ"ק שכתב דרש"י סובר דלרבנן בחתיכת בשר סגי קשה לאיזה צורך פי' משום מלאכה ועיין מ"ש לקמן ד"ה לרבנן פרה כו' יע"ש: פשיטא ופירש"י ז"ל אכתי לא שמעינן כל העוסקין בפרה פוסלין אותה במלא' אחרת עכ"ל והיא משנה במסכת פרה מ"ד והקשה הת"ח מאי פריך פשיטא והא אכתי, לא שמעינן דרשא דאותה ולא אותה וחברתה עכ"ל ור"ל דאמאי לא אמר סיפא איצטריך ליה לאשמעינן דפרה פסולה משום דרשא דאותה.

ולי נראה לגי' רש"י מקשה שפיר פשיטא דהא נמי תנן פ"ג מ"ז דפרה לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאין שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו ולא אדומה שלא יאמרו שתיים שחטו ופי' הרב דכתיב אותה ולא אותה וחברתה והדין עמו דפי' כן דאי משום מלאכה אחרת היה לו לומר שלא יאמרו שתיהן שחטו ומדאמר שתיים שחטו משמע דחששא היא שמא יאמרו שתיהן פרות היו ובב' פרות ליכא משום מלאכה אחרת כמ"ש התו' ד"ה נשחט' בהמה אחרת כו' וע"כ טעמא משו' אותה ולא אותה וחברתה ומיהו רש"י ביומא מ"ב ב' פי' שלא יאמרו שתיים שחטו ופסול משום מלאכה אחרת ולקמן נמי אמרינן ושחט אותה ולא אותה וחברתה הרי דמצינו לפרוש שתיים לאו ב' פרות אלא א' חולין או דרש"י סובר דב' פרות נמי פסולה משום מלאכה אחרת וכמ"ש התו' ד"ה נשחטה וא"כ תקשי מאי פריך פשיטא וגם אמאי לא משני סיפא איצטריך ליה דאשמעינן אותה ולא אותה וחברתה כו'.

ויש ליישב דהכי מקשה פשיטא דשחט פרה ושחט בהמה אחרת עמה דפסולה מחמת מלאכה אחרת ולמה לא השמיענו רבותא טפי דשחט ב' פרות בהדדי דשתיהן פסולות משום אותה ולא אותה וחברתה דמשום מלאכה אחרת ליכא ששתיהן פרות כמ"ש התוספות ד"ה נשחטה בהמה אחרת עמה ולא שמעינן דרשא דאותה ולא חברת' ואפשר דגם אסיפא מקשה דתו לא הוה למתני כלל נשחטה פרה אחרת עמה לר"נ שתיהן פסולות ולרבנן אותה שבכונה כשירה והיינו טעמא דפרה קדשי ב"ה הוא ומש"ה לר"נ שתיהן פסולה מחמת אותה ולא אותה וחברתה דזה נמי פשיטא וגם לרבנן אותה שבכונה כשירה פשיטא כיון דשחיטת חולין לא בעי כוונה הוה אותה שלא בכונה לא שחיטה כלל ואף לטהר מידי נבילה לא טיהרה כלל והוה כנחרה ופשיטא אותה שבכונה כשירה ומשני מ"ד חברתה דומיא דידה בעינן קמ"ל והשתא ודאי סיפא איצטריך ליה למנקט בהמה אחרת ונקיט רישא איידי דסיפא וסיפא איצטריך לי' כמ"ש: ודע דלפי מה דפירש"י ביומא שלא יאמרו שתיים שחטו ופסול משום מלאכה אחרת איכא למימר דת"ק לא דריש אותה לא בהוצאה ולא, בשחיטה ומאי פריך והא כתיב אותה אבל לפי הר"ב והוא פי' הר"ש ג"כ בפרה שלא יאמרו שתיים שחטו ופסול מחמת מלאכה אחרת שנאמר ושחט אותה ולא חברתה פריך שפיר וה"ק כיון דדריש אותה דבשחיטה אמאי לא דריש אותה בהוצאה ועיין בת"י"ט בפ"ג מ"ז דפרה ד"ה אלא יאמרו שתיים שחטו ובפירוש הר"ש שם ולרש"י ז"ל: כתב הר"מ ז"ל בהל' פרה פ"ד הלכה י"ח נשחטה בהמה אחרת עמה שתיהן כשירות וכתב הכ"מ דגרסתו היתה בגמרא נשחטה בהמה אחרת שתיהן כשירות ופריך פשיטא ומשני מ"ד אותה ולא חברתה אף חולין קמ"ל חברתה דומיא דידה, עכ"ל ובזה מתורץ קושית התו' ד"ה אבל פרה דחולין דאה"נ דעליו דומיא דידה ולפי שיטה זו א"ש הא דתנן בפ"ג דפרה מ"ז לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאין שחורה שלא יאמרו שחורה ולא אדומה שלא יאמרו שתיים ולא אמר בקיצור אין מוציאין עמה אחרת שלא יאמרו שתיהן שחטו ורחמנא אמר אותה ולא חברתה אבל להר"מ דאין איסור אלא בב' פירות לא בשא' חולין א"ש דנקיט שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו ובאדומה שתיים שחטו וכמה שכתבתי: ודע דלדעת הר"מ דאמרינן חברתה דומיא דידה יש להקשות הא דאמרינן ביומא מ"ב ב' מאן ת"ק ר"ש דדריש טעמא דקרא ואמרי' מאי בנייהו דאפיק חמור בהדה ופירש"י לת"ק שרי ולר"י אסור ואמאי לר"י פשיטא דשרי דאותה דכתיב בהוצאה נמי אית לן למדרש חברתה דומיא דידה ודוקא ב' פרות אין מוציאין דמ"ש גבי שחיטה דאמרינן דוקא ב' פרות ועוד במתני' גופא דר"י אומר לא משום זה אלא משום שנאמר אותה והא בשחורה לא שייך האי טעמא וגם באדומה אי חולין היא וכדכתיבנא.

ויש ליישב זה דהר"מ סובר דגם בב' פרות שייך פסול מלאכה אחרת דהסיח דעתו מזו דלא כמ"ש התו' ד"ה נשחטה כו' ולפי זה ת"ק דפ"ד דפרה מ"ד דהוא ר"ש כדמסיק ביומא ור"ש לשיתתי' דאמר בכ"מ פרה קדשי בדק הבית הוא ולכך הוצרך לדרוש טעמא דקרא דאי מושחט אותה וה"ה בהוצאה ה"א דוקא דומיא דידה ואי דאיך מצי למימר בשחיטה דומיא דידה תיפוק לי' משום מלאכה אחרת י"ל שלא במתכוין וחולין לא בעי כולה דפרה קדשי ב"ה הוא וכמ"ש מהרש"א ז"ל ולכך דריש טעמא דקרא ואפילו שחורה אין מוציאין ו ה"ה אדומה חולין שלא יאמרו כו' דה"ט שייך אף בבהמת חולין

שלא יאמרו וכיון דאותה דכתיב בהוצאה הוא לאו דוקא חברתה דומיא דידה ה"א אותה דכתיב בשחיטה נמי לאו דוקא דומיא דידה ואף בהמת חולין אסור לשחוט עמה משא"כ ר' יוסי אפשר דסובר פרה קדשי מזב' הוה ועיין ביומא מ"ב ד"ה שאני פרה ובע"ז דף כ"ג ע"ב בפירש"י שם דר"ש ורבנן בהא מחולקין ולעיל י"א וזבחים י"ד וס"ח ומנחות ו' ושבועות י"א יע"ש ואם כן ושחט אותה לאו דוקא חברתה דומיא דידה דאל"כ למה לי ושחט אותה תיפוק ליה משום מלאכה אחרת דבשתי פרות נמי שייך מלאכה אחרת ואי שלא בכונה שחיטת קדשים בעינן כוונה וע"כ ושחט אותה ולא אותה וחברתה בהמת חולין ושלא בכונה דפסול משום ושחטו אותה וכיון דאותה דבשחיטה לאו דוקא דומיא דידה ה"ה אותה דבהוצאה נמי לאו דוקא הוא דגילוי מלתא בעלמא הוא ואף דאפיק חמור בהדה נמי כן הוא ולזה אמר דאפיק חמור בהדה לת"ק שרי ולר"נ אסור כמ"ש משא"כ הר"מ ז"ל דפוסק דפרה קדשי בדק הבית הוה נוכל לומר שלא בכונה כשירה ושחט אותה דוקא דומיא דידה ושלא בכונה ומש"ה פסק דבהמת חולין שלא בכונה פרה כשירה דחברתה דומי' דיד' ואין להקשות הא בהלכה א' בפ"ב דפרה פסק לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאים שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו כו' והיינו כת"ק וכיון דהוציא אותה לאו דוקא חברתה דומיא דידה ה"ה ושחט אותה נמי לאו דוקא וכמ"ש לר"י בהיפך ולזה יש לומר דודאי מ"ה אין איסור להוציא אחרת עמה אלא חברתה דומיא דידה והוציא אותה אלא מדרש אין מוציאים שלא יאמרו שתים שחטו ואף חולין אין מוציאים שלא יאמרו דהעולם אין יודעין שחולין היא ובזה מתורץ מה שהקשה התי"ט בפרה פרק ג' מ"ו דבכ"מ פסק הר"מ דלא כר"ש דלא דרשינן טעמא דקרא וכאן פסק כר"ש ולפי מ"ש א"ש מדחזינן דסתם במתני' כוותי' הכין הלכתא ומיהו מדרבנן הוא דהוה דמ"ה אין איסור אלא חברתה דומיא דידה ומדרבנן הוא דאסור שלא יאמרו ומש"ה פסק נשחטת חולין עמה דפרה כשירה.

ואין להקשות דא"כ אף בשתי פרות שייך פסול מלאכה אחרת א"כ תקשי קושית התוס' ד"ה נשחטה לרבנן דאף שתי פרות למה לי אותה ולא חברתה דבעינן כונה אף לשחיטת חולין לדידהו יש לומר דרבנן דרשי ושחט אותה שלא יסיח דעתו ממנה ולפניו שיהא זר שוחט ואלעזר רואה ועיין בילקוט פ' חוקת וכמו שאבאר לקמן בתו' וא"כ אין קושיא לרבנן כלל משא"כ להנך דדרשי לפניו שלא יסיח דעתו ושחט אותה ולא אותה וחברתה שפיר יש לפרש כמ"ש כאן ובתוספות אבאר שם: תוספות ד"ה נשחטה בהמה אחרת עמה כו' וא"ת לרבנן למה לי אותה כו' עכ"ל ולכאורה אין קושיא דתרתן שמעת מיניה מאותה ולא מלאכה אחרת ולא אותה וחברתה כמ"ש והתי"ט במס' פרה פ"ד מ"ד ד"ה ופוסלין אותה במלאכה אחרת וא"כ לרבנן איצטריך אותה להא לחוד שלא יסיח דעתו ממנה שלא יחתוך דלעת עמה ויש לפרש דקושית התוס' הוא לרב ביומא מ"ב א' דאמר לפניו שלא יסיח דעתו ממנה וא"כ ע"כ ושחט אותה ולא אותה וחברתה ולרבנן למה לי דשחיטת חולין בעי כונה ועיין שם ביומא לרב לפניו שלא יסיח והיינו פסול מלאכה כמ"ש רש"י כאן דפסול מלאכה משום היסח הדעת הוא גם יש לפרש דרבנן ע"כ דרשי אותה ולא חברתה דאל"כ אמאי לא אמר רבא רבותא טפי בשחט אחרת שלא בכונה ואדם אחר מכיין לשחיטה דהוה כונה מעליא דהוה כמ"ש מהר"מ מלובלין בהא דנפלה סכין דמשכחת כונה באדם יושב ומצפה מתי תפול סכינא ותשחוט וה"ה וכ"ש כאן דאדם

אחר מכוין לשחיטה ויש כח גברא דשתיהן כשירות אלא ע"ס לרבנן גם הם דרשו אותה ולא אותה וחברתה והקשו שפיר ומיהו לפ"ז פשיטא דלק"מ דאיצטריך להאי גוונא דכתיבנא דאדם א' מכוין: ודע דיש להקשות בדברי הר"מ ז"ל שכתב בפ"ד דפרה הלכה י"ז ומנין שהמלאכה פוסלת בה שנאמר ושחט אותה כו' והלא הוא פסק כרב דשחיטת פרה פסולה בזר עיין שם בהלכה י"ו ובפ"א וא"כ ע"כ לפניו שלא יסיח דעת ממנה ואותה שלא ישחוט פרה אחרת עמה שלא בכונה דפרה קדשי בדק הבית הוא דהוה ואיך כתב מאותה: עוד אבאר לך שמ"ש מהרש"א דפרה קדשי ב"ה יש לעיין דהא חטאת קריא רחמנא והא דאין שנים שוחטין זבח מה"ט הוא דחטאת קריא רחמנא וה"ה לענין שחיטה דבעי כונה גם בשחיטה שלא לשמה פסק הר"מ ז"ל דפסולה יע"ש היטב ואין להאריך: בהא מתני' דפרה פ"ג מ"ז לא היתה רוצה לצאת והקשינו אמאי לא כלל בחזקו ב"ה לומר שלא יאמרו שתיהן שחטו ולשי' הר"מ א"ש דחולין אין פסול בשחט אותה ואכתי הא איכא למיחש שמא בכונה שחטו שתיהן ופסול מחמת מלאכה אחרת וי"ל דלא חיישינן לשמא יאמרו בכך נפסל א"נ תנא אשמעינן דרשה דאותה ועיין בתוי"ט דתרתן שמעינן מאותה: לשון הר"ן ז"ל בחדושו לחולין בחמש שיטות אהא דרב ר' יוחנן פליגי אי חולין צריך כונה כתב דלא שייכא הך פלוגתא להא דאיפלגו בפסחים ובד"ה אי מצות צריכות כוונה אי לאו דהכי טבילה ושחיטה לאו מצות הן אלא מכשירין הן ופליגי למר קילי מכשירין ממצות ולמר חמירי ממצות אבל במצות גופייהו לא מעיילי נפשייהו רב ור"י בהא עכ"ל ור"ל דרב סובר מצות צריכות כינה ומכשירין קילי ממצות או דסובר מצות גם כן אינן צריכות כונה והוא הדין לר"י אפשר דמצות אינן צריכות כוונה ומכשירין חמירי ממצות או מצות צריכות כוונה גם כן וליכא למידק מהא: מאי כדי שחיטה אמר רב כדי שחיטה בהמה אחרת המקשה לא ידע אי כדי שיגמור זאת השחיטה או כדי שחיטה בהמה אחרת גם לא ידע אי שחיטת בהמה לבהמה או שחיטת עוף לבהמה דהוה חומרא אמר רב כרי שחיטת בהמה אחרת ונפשטו תרווייהו: איכא בינייהו כן הוא גירסת רש"י ז"ל דרב ושמואל ור' יוחנן לא בעינן שיעור הטלת כ"א שיעור שחיטה ורב חנניא אמר שיעור הטלה אבל שאר פוסקים גורסים כדי שיביא בהמה כו' בעומדת להטיל ומה שיש להאריך בכאן בפירושי הפוסקים אבאר בי"ד סי' כ"ג בעזה"י: ע"ש שהיה במיעוט סימנים מהו תיקו ופסק רש"י לחומרא ולעיל כתבו התוס' פירוש שיש לפרש בבעיא זו לרש"י שייך איבעיא זו גם בעוף ולר"ת ג"כ בין בהמה ובין עוף במיעוט קמא דוושט ולהר"ר אושעיא בבהמה דוקא ושחט סימן ראשון ומיעוט בסכין רעה ומש"ה סמך איבעיא זו להשוחט בסכין רעה.

והא דאמר בכאן עוף לעוף פירשו התוס' לעיל לר"ת. ומיהו אפשר לפרש במיעוט אחרון ואף דאין שהיה פוסל במיעוט בתרא כיון דאין זקוק לשחוט עוד מ"מ משכחת ליה היכא דשחט בב' מקומות אי אמרינן דבעינן שחיטה מפורעת א"כ צריך לגמור כל סימן לא ברוב דליהוי שחיטה מפורעת כמ"ש היש"ש בסי' ז' דפסק כשמואל דבעינן שחיט' מפורעת וא"כ שייך שהיה במיעוט בתרא דעדיין צריך לשחוט כל הסימן אלא דרב הוא דאמר כדי שחיטה עוף לעוף ואיהו אמר דלא בעינן מפורעת קשיא: עיין בר"מ ז"ל בפ"י המשניות שפי' כדי ביקור טבח חכם לראות אם שחט הרוב והא בפ"ק מפרש כדי ביקור טבח חכם שיראה הסכין וכבר תמה בזה הת"ח ומ"ש כדי שחיטה בהמה לעוף הוא בהמה

דקה וכמו שסיים שם והוא במערבא דאמרי הכין בהמה גסה לגסה ודקה לדקה ועוף לא הזכירו ש"מ דעוף נמי כדי בהמה דקה נמי: מתני' שחט הוושט ופסק הגרגרת או פסק הגרגרת ואח"כ שחט הוושט עכ"ל נקיט לא זו אף זו לא מיבעיא בשחט ואח"כ פסק דהוה נבילה אלא אף בפסק ואח"כ שחט נמי נבילה כדמסיק ע"ב דאף בשחט אח"כ הוה נבילה והא דנקיט כאן שחיטה בוושט ולא בגרגרת אף שדרך הגרגרת לשחוט קודם דמונח קודם הוושט כמ"ש האחרונים ובהמתין לה עד שמתה נקיט סתמא ולא נקיט שחט גרגרת ופסק הוושט או פסק הוושט ואח"כ שחט הגרגרת.

וביש"ש סימן י"ט כתב הגירסא שחט הוושט ופסק הגרגרת או שחט הגרגרת ופסק הוושט יע"ש וכן הוא במקצת נוסחאות יע"ש במשניות בפ"ב דחולין משנה ה' שחט הוושט ופסק הגרגרת או שחט הגרגרת ופסק הוושט והא דפריך לקמן לרבא דאמר כו' הוא מתוספתא ולא מתניתין דבמשנה לא הוזכר פסק קודם אלא אח"כ פסק וברייתא הוא דתניא שחט הוושט ואח"כ פסק כו' אי פסק הגרגרת ואח"כ שחט הוושט וברשב"א ז"ל היה הגירסא כמו שהיא לפנינו אלא דלא גריס במתני' ואח"כ ולקמן גרסינן שתי תשובות בדבר חדא דהיינו קמייתא ועוד הא תניא ואח"כ שחט כו' והוא תוספתא: או שחט א' מהן והמתין עד שמתה או שהחליד תחת השני ופסק כו' עכ"ל כתב הת"ט דאי שחט א' מהן והמתין לר"ע איצטריך ור"ל דלר' ישבב כ"ש הוא משחט א' ופסק השני דהיינו עיקור אלא לר"ע איצטריך דאפ"ה טריפה הוה ולא נבילה ואף דבבהמה איירי דאילו בעוף בסימן א' מתכשר אפ"ה סובר ר"ע דסימן א' מהני לטהר מידי נבילה וכן במשנה דאלו טריפות דקתני פסיקת הגרגרת ברוב דהוה כנפסק כולו ואפ"ה בסימן השני מטהר מידי נבילה וטריפה הוה וקודם חזרה והא דאמר או שהחליד תחת השני ולא אמר רבואת שהחליד תחת שני סימנין רבואת דר' ישבב נקיט או דר"ע לא פליג אלא בסימן א' בהכשר הוא דמטהר מידי נבילה לא בשכל השחיטה בפיסול בעיקור או בחלדה דלא מטהר ואח"כ הודה לר' ישבב דסימן א' בבהמה לא מהני לטהר מידי נבילה ולא עוד אלא אפילו ניקב הוושט במקום שחיטה דתו לא מהני לטהר מידי נבילה כמו שיתבאר לקמן בגמ' אי"ה ותוספות שכתבו לעיל דף ל' ע"ב ד"ה או שהחליד רבואת נקיט היינו דלא תנן במתני' החליד סימן ראשון ואח"כ שחט השני כראוי ולזה תירצו דרבואת אשמעינן דאף דסימן א' כראוי שחוט והחליד השני אפ"ה הוה נבילה ואיני יודע למה פרט דוקא אלו ב' דברים עיקור וחלדה ולא הזכיר כל חמשה הלכות שחיטה או היה די לו באחד: בתוספות בד"ה אלו טריפות כו' מ"מ לא פקע מיניה איסור טריפות עכ"ל התוספות סוברים בפשיטות דנקובת הוושט ופסוקתא לא הוה אלא טריפה מחיים ואין שחיטה מועלת בהן משום דנפסל במקום הראוי לשחיטה וזה בכלל מ"ש במשנה נפסלה בשחיטה היינו במקום הראוי לשחיטה כמ"ש הכ"מ בפ"ג מה"ש הלכה כ"ג ועיין ב"ח בי"ד סי' כ"ז ול"ג ול"ד יע"ש ומש"ה הוקשה להם דאימא דנקיט טריפות דחייב אף משום טריפות אבל הר"מ ז"ל סובר שמעולם לא חייל עליה שם טריפות אלא שם נבילה שכן כתב בפ"ג הי"ט פסוקת הגרגרת ונקובת הוושט הוה נבילה מחיים א"כ פריך שפיר מאלו טריפות כיון דהודה ר"ע לר' ישבב דפסול בשחיטה הוה נבילה איך תנן התם דהוה טריפה והא מעולם לא חייל שם טריפה עליה ועיין בתב"ש סי' ל"גס"ק ד' יע"ש באורך ומ"מ מתני' דהכא אינו מוכח דהוה נבילה מחיים דהא דאמר ר"י כל שנפסל בשחיטה

הוה נבילה היינו לאחר שחיטה ומנא ליה להקשות ממתני' דאלו טריפות דשם טריפה מעיקרא הוה עליה כו': בא"ד והא דאמרינן בזבחים ס"ט יצא עוף שאין במיגו טריפה היינו דלקי נמי משום נבילה עכ"ל התם אמרינן בנבילת עוף טהור טריפה למה נאמר יצא עוף טמא כו' והתם אפשר הפירוש שאין טריפה חל עליה דאין איסור חע"א בטמא בין לר"י ובין לר"מ המם או בכולל או באיסור חמור לר"י שכן איסורו נוהג בב"נ ועיין בג"ה לקמן ק"א גבי האוכל ג"ה של טמאה יעוין שם וא"כ מש"ה אמר דאין חל טריפה דאין איסור חע"א ובחלב דחל עליו טריפה דהוה כולל או דהותר מכללו כו' יע"ש: (ע"ב) גמרא אלו טריפות נקובת הוושט ופסוקת הגרגרת עכ"ל משניהם פריך דתנן הכי כל שנפסלה בשחיטה היינו מקום הראוי לשחיטה הוה נבילה והודה ר"ע אלמא נקובת הוושט הוה נבילה ועיין תו"ט במתני' ועיין ב"ח בסי' ל"ג ול"ד יע"ש וכ"ש דפריך מפסוקת הגרגרת דקתני כאן שחט הוושט ופסק גרגרת דהוה נבילה ואף לפי רש"י דפסק היינו עיקור דסכין פגומה וגרע טפי מ"מ פריך מהמתין לה עד שמתה דהוה נבילה אלמא בסי' א' לא מהני לטהר מידי נבילה ואיך תנן פסוקת הגרגרת ברובו דהוה כמאן דפסיק לגמרי טריפה.

ומיהו לא יתכן מה דפריך ואח"כ שחט כו' ויש ליישב ועיין לקמן מ"ש בזה: ודע דר"ל דמשני כאן ששחט במקום חתך ודחי תלמודא להאי תירוצא כיון דכמנחא בדיקולא דמיא ומאי קושיא אימא דפסוקת הגרגרת דהתם מיירי במקום שאין ראוי לשחיטה דהיינו למעלה מטבעת הגדולה דלא הוה נבילה אלא טריפה שהרי הרב אומר כן בפ"ג מהלכות שחיטה הלכה כ"ג נפסקה הגרגרת במקום הראוי לשחיטה הוה נבילה וכתב הכ"מ דלמעלה הוה טריפה יע"ש היטב ועיין בתב"ש סי' כ"ו ס"ק ג' יע"ש ואף דסובר הר"מ אף דכמאן דמנחא בדיקולא דמיא מ"מ למעלה ממקום שחיטה לא אמרינן יע"ש וא"כ מאי קושיא אימא דנקובת וושט וגרגרת איירי שלא במקום שחיטה דלא הוה אלא טריפה לא מיבעיא נקובת הוושט דמצינו לפרושי כך אלא אף בפסוקת הגרגרת ורובו נמי דינא הכי כמו שהתבאר אלא שמצאתי להת"ח בר"פ א"ט תימא אמאי לא נקיט ניקב הוושט נפסק הגרגרת וי"ל דנקיט אף במקום שחיטה.

ולהכי תנן ופסוקת הגרגרת בוי"ו דשייכי להדדי במקום שחיטה א"ש כאן: ע"ש כי קתני דמטמא מחיים כו' הנה מדאמר דמטמא מחיים לא תנן ולא אמר בקוצר נביל' לא תנן מחיים וזה מסכים למה שכתב התבואת שור בי"ד סימן ל"ג ס"ק ד' דלהר"מ ז"ל בפ"ג מה"ש נהי דפסוקת הוושט וגרגרת הוה נבילה מחיים היינו דלקי עליה משום נבילה ולא דמטמא מחיים יע"ש באורך ולפי דבריו א"ש דאמר נבילה דמטמא מחיים לא קתני.

אבל דעת הפר"ח בסימן נ' ס"ק ה' הבין דהר"מ ז"ל סובר דפסוקת הגרגרת ונקובת הוושט הוה נבילה מחיים לכל מילי וכן דעת הש"ך בסי' ל"ג ס"ק ד' דדעת הר"מ דהוה נבילה מחיים ומטמא ובאמת שכן משמע לשון הר"מ ז"ל בפ"ב מה"ש הי"ט שכתב, ניטל הירך וחלל שלה ניכר או נקרע מגבה או ניקב הוושט הוה נבילה ודומיא דאינך משמע וא"א לומר כן דמלבד מה שהקשו הם ז"ל היה להם להקשות קושית הרשב"א בחדושו ריש אלו טריפות וז"ל כיון דנקובת הוושט מסיק לעיל דהוה נבילה א"כ וכי מתה עומד ושוחט וכה"ג הקשה דף כ' ע"ב ותי' דלא הוה נבילה מחיים יע"ש אבל אי הוה נבילה

מחיים יקשה דהדרא קושיא לדוכתיה והנכון כמ"ש התב"ש דלא הוה נבילה מחיים אלא לענין מלקות ובזה א"ש כולהו ובא"ט ריש פירקין שם אבאר הא דפריך לתנא דברייתא והאיכא בס"ג ו"ש"ב שמעתא יעוין שם היטב: גמרא אלא אמר ר"ח בר אבא אמר ר"י לא קשיא כאן קודם חזרה וכאן לאחר חזרה ומשנה לא זזה ממקומה עכ"ל לכאורה יאמר דר' יוחנן ג"כ סובר כריש לקיש כמאן דמנחא בדיקולא דמיא דאל"כ אמאי לא משני כאן ששחט במקום חתך וכאן ששחט שלא במקום חתך ועיין בתבואת שור סי' כ"ו ס"ק ב' שכ' דר"י אפשר דסובר כר' זירא דאין טריפות לחצי חיות ושאני הכי דבסי' גופא וודאי אמרינן כמאן דמנחא בדיקולא דמיא יע"ש.

עוד יש לומר כל שנפסלה בשחיטה משמע ליה היינו במקום הראוי לשחיטה ואף שלא במקום חתך הוה נבילה ממש. עוד יש לומר דר' יוחנן סובר דפסוקת הגרגרת ונקובת הווטש הוה נבילה מחיים וכמ"ש הר"מ באמת בפ"ג מה"ש הי"ט והבאתיו לעיל וכיון שכן לא מצי לשנויי כאן ששחט שלא במקום חתך דמה בכך והיאך מוציאה מידי נבילה דהוה מחיים עד שאני תמה במה דמשני ר"ל כאן ששחט שלא במקום חתך ומה בכך והיאך מוציאה מידי נבילה דכל שנפסלה בשחיטה היינו, מקום הראוי לשחיטה כמ"ש התב"ש בסימן ל"ג ס"ק ד' ואיך מוציאה השחיטה מידי נבילה אח"כ ואין לומר דר"ל אה"נ סובר דלא הוה נבילה כלל מחיים אלא לאחר שחיטה ומש"ה משני כאן ששחט במקום חתך הוה נבילה וכששחט שלא במקום חתך מהני לטהר מידי נבילה דא"כ בלא"ה א"ש דלא קשיא מאלו טריפות דמצינו לתרוצי כקושית התוספות דאלו טרפות דחל נמי שם טריפות עליה מחיים כמו שכתבו ד"ה ורמינהו אלו טריפות וכתב התב"ש מכאן הוכיח הר"מ ז"ל דהוה נבילה מחיים ולר"ל לא ק"מ: ובתוספות ד"ה וליחשוב נמי דחזקי' וא"ת אמאי לא פריך וליחשוב דזעירי וי"ל דאין טריפה אא"כ נפסק החוט והא תני לה ב"ד הוכיח ה"ט ז' בסימן כ"ז דנשברה מפרקת ורוב בשר בלא פסיקת החוט דלא הוה טריפה דאל"כ אמאי לא תנן לה בא"ט ולכאורה י"ל דאתיא בזה הכלל מה שאין כן הנך דהוה נבילה לא מצי לרבות בזה הכלל כמ"ש התוספות וי"ל דאכתי אמאי לא חשיב בברייתא דר' ישמעאל לקמן דלא תני זה הכלל שוב מצאתי כן בשו"ת בית יעקב סימן קכ"ב ושו"ת ח"צ סימן כ"ח ואין לומר דר' ישמעאל לא חשיב אלא טריפות ולא נבילות וחסר לי' פסוקת הגרגרת ומעיל ליה הא נשברה מפרקת בלא החוט י"ל דהא מסיק התם דפסוקי תרתי הוה חשבינהו כחד ואכתי איכא יותר מי"ח טריפות ומה שיש לעיין ב"ד סימן כ"ז בדברי אחיו של ט"ז אבאר בחדושינו ליוורה דעה סימן כ"ז שם אי"ה: בא"ד אבל מחזקיה פריך שפיר דמשכחת ליה גסטרא דנעקרה צלע מכאן ומכאן דקרי ליה רב לקמן גסטרא עכ"ל וכ' הת"ח ותימה דנעקרה צלע מכאן ומכאן דלא הוה גסטרא אלא כשנעקרה ג"כ החוליא עמה וא"כ הו"ל טריפה דמחמת חסרון בשדרה דמרכי בזה הכלל לקמן בריש א"ט דבסגרא אתיא בזה הכלל עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו הקדושי' ולמה ידבר האדון דברים כאלו דהתם דף נ"ב ע"א אמרינן בעו מיניה מרב נעקרה צלע מכאן ומכאן וחוליא קיימת מהו אמר להו גסטרא קאמריתו ואף דמסיק דהם צלע עם אסיתא קאמרי מ"מ החוליא קיימת אלא שהחור שהצלע תחוב בו ניטל מכאן ומכאן וז"ש וחוליא קיימת קאי על אמצעיית החוליא כו' ואף לפי האמת כן ועיין ברש"י שם ד"ה אמר ר"י ומש"ה אמר דלא שמיע ליה דרב אבל דשמואל שמיע להו שפיר דחסרון בשדרה דאמר

וכן לטריפה ואינהו באמצעות החוליא קיימת איירי ושפיר הוקשה להם לתוספות דאמאי לא חשיב דזעירי ותי' דבלא"ה טריפה משא"כ גסטרא פריך שפיר דנעקרה צלע מכאן ומכאן עם אסיתא דאמצעות החוליא קיימת דלא הוה טריפה מחמת חסרון בשדרה ובזה הכלל לא אתיא דהוה נבילה ולא טריפה ומש"ה פריך הגמרא שפיר ודברי הת"ח צריכין עיון וישוב דעת.

ובחדושינו בא"ט נ"ב ע"ב שם אבאר עוד: גמרא גופא אמר רשב"ל שחט הקנה כו' אמר רבא לא אמר ר"ש אלא בריאה הואיל כו' אבל בבני מעיים לא עכ"ל הנה משמע דבני מעיין הן הדקין התלויין בוושט ומשום דיש טריפות לחצי חיות אבל כל מה שתלוי בקנה כגון לב וכבד וכדומה כולהו כמאן דמנחא בדיקולא דמיא ולא דווקא ריאה ואף שפשוט הוא לכאן' ואף הרשב"א ז"ל בחדושו בד' שיטות אבל בשאר בני מעיים לא פ"י כששחט הקנה תחלה וה"ה אם שחט הוושט תחלה הוה איפכא עכ"ל ואף זה דבר פשוט לכאורה אבל הר"ן ז"ל בחמש שיטות כתב וז"ל לא אמר ר"ל אלא בריאה ולא דווקא וה"ה לב וכבד וה"ה שחט הוושט ונקבו בני מעיים כשירים ואינו מחזור דא"כ הרי הבהמה מתה ואיך יתירנה שחיט' הוושט וכן להקל שאם שחט הוושט ונקבו בני מעיים דטריפה שאין לנו אלא מה שמנו חז"ל ואין מזמנין כותי על בני מעיים כו' משום ריאה וכן פירש"י ז"ל עכ"ל מה שכתב דאיך יתירנה שחיטת הוושט הבהמה והלא כבר מתה לכאורה דר"ל איך נותר לב וכבד בסי' א' כיון דכבר אין א חיות ואיך יתיר אחר כך שחיטת הוושט הנה גם בריאה תקשי זאת אלא הכי אגמרי' רחמנא למשה דבעינן ב' סימנים לכל הבהמה ואה"נ דלר"ל אם שחט הקנה והוציא הריאה מבהמה קודם שחיטת הוושט דמותר דדי בסי' א' כיון שיצא כל החיות כמו עוף דזוטר חיותו די בסי' א' אלא דקשיא ליה להר"ן ז"ל אי איתא דלב וכבד נמי ניתרין בסי' א' דכמאן דמנחא בדיקולא דמיא א"כ ודאי מתה כל הבהמה בסי' א' דעיקר חיות בעלי חיים תלוי בלב ועיין בשו"ת חכם צבי במעשה דלא היה לב לתרנגולת יע"ש.

ומה שסיים וכן כתב רש"י ז"ל הוא מ"ש רש"י על הא דאמר רב אחא בר יעקב ש"מ מדר"ל מזמנין ישראל על בני מעיים ואין מזמנין כותי על בני מעיים משום ריאה ואמאי לא פ"י על בני מעיים ממש וכשנשחט גם הוושט אלא ש"מ דקים להו לחז"ל דוקא ריאה הוא דחיותותלוי בקנה לחוד ולא ינק משאר האברים ולא בשאר בני מעיים ומש"ה פירש"י משום ריאה ועיין מה שאכתוב בדברי רש"י הללו לקמן בעזה"י וכל זה לטעמא דרבא דאמר כמאן דמנחא בדיקולא דמי אית לן לומר דוקא ריאה ולא שאר אברים פנימים וה"ה שחט וושט אין ניתרין הדקין אבל לר' זירא דאמר דטעמא דאין טריפות לחצי חיות אין חילוק בין ריאה ללב וכבד ובני מעיים דטעמא לאו כמאן דמנחא בדיקולא דמיא.

ויש בדבריו דר' זירא קולא וחומרא קולא דלאו דוקא ריאה אלא ה"ה בני מעיים וכ"ט לב וכבד וחומרא דאילו שחט הקנה והוציא הריאה קודם שחיטת הוושט הוה נבילה דהיתר שלה בב' סימנין דווקא אלא דאי נטרפה אין בכך כלום דכי גמרי טריפות לאו בחצי חיות ואילו לרבא הוא בהיפך דאם הוציא ריאה בסימן א' די ואם נטרפה לב וכבד וכ"ש דקין טריפה הן אמת שמ"ש הר"ן ז"ל דמדברי רש"ל נראה דוקא ריאה ולא לב

וכבד וה"ה שחט הוושט אין ניתרין דקין וכמ"ש דראיה ממה דנקיט רש"י משום ריאה הנה ממ"ש רש"י ד"ה והדר ביה ר' זירא כו' מדבעי ר' זירא ניקבו בני מעיים בין סימן לסימן מהו לאחר שחיטת הקנה שהוא לעולם ראשון ואמאי לא פי' בין סימן לסימן איזה שנשחט ראשון או קנה או וושט כמ"ש התוס' ד"ה והדר ביה ר"ז דנקבו בין סימן לסימן משמע אף בין וושט לקנה דאל"כ הוה להזכיר בין קנה לוושט כמו דאמר ריש לקיש ורש"י כתב דרך הקנה לשחוט תחלה וסתמא כפירושו ומ"מ אמאי לא פי' בין וושט ובין קנה אלא סתמא דאף דסובר דר"ז לא פליג אר"ל מ"מ כיון דהדר ביה מטעמא דאין טריפות לחצי חיות א"כ ודאי דוקא ריאה כמאן דמנחא בדיקולא דמיא דקים ליה לחז"ל ולא לב וכבד וה"ה שחט רק הוושט ונקבו הדקין דלאו כמאן דמנחא בדיקולא דמיא ויש ליישב בדוחק ומ"מ נראה ודאי דעת רש"י ז"ל דאף בשחט הוושט ונקבו בני מעים להתיר ממה דכתב ד"ה אבל בבני מעיים לא לאחר שחיטת הקנה ולא כתב רבותא לאחר שחיטת הוושט וכן סיים דבני מעיים בוושט תליא משמע הרי בהדיא כמ"ש וכן בד"ה והדר ביה ר"ז כתב אבל בבני מעיים לא דתלוי בוושט כיון שהוושט עדיין קיים משמע בהדיא דאי נשחט הוושט אף הדקין שריא אם נקבו ומהתימא על הר"ן ז"ל שכתב דכן משמע מרש"י ולקמן ד"ה אין מזמנין ישראל ואין מזמנין כותים משום ריאה אבאר: וברש"י ד"ה אבל בבני מעיים לא דרך הקנה לשחוט תחלה כו' עכ"ל הוצרך לזה כאן דל"ת דר"ל בדוקא נקיט שחט הקנה כו' אבל בבני מעיים לא אף ששחט הוושט תחלה וכמ"ש הר"ן בחדושו ולכך פירש דמש"ה נקיט קנה שהוא דרך לשחוט קודם שהוא סמוך לעור או דלעיל הייתי אומר הטעם דאין טריפות לחצי חיות וקמ"ל דאף שחיטת הקנה סגי דחיותו זוטרי דאילו פסוקת הגרגרת ברובו דוקא ואילו וושט בכ"ש אלמא חיות הבהמה תלוי רובה בוושט לא בקנה ורבותא קמ"ל משא"כ כאן דאמר דהסי' השחוט כמאן דמנחא בדיקולא דמיא פי' דרך הקנה לשחוט קודם שהוא סמוך לעור דל"ת דוקא קנה נקט דנפיש חיותיה ולא וושט דזוטרי חיותיה: ובד"ה והדר ביה ר' זירא כו' נקבו בין סימן לסימן לאחר שחיטת הקנה שהוא לעולם ראשון כבר כתבתי דרש"י פירש כן כדי לתרץ מה דאמר סתמא בין סימן לסימן דמשמע לכאורה אף לאחר שחיטת הוושט כמ"ש התוספות ד"ה והדר לזה אמר דסתמא כפירושו דרך הקנה לשחוט תחלה ומה שלא פירש לאחר שחיטת הוושט פירשו התוספות דלא נראה לו שיחלוק ר"ז על ריש לקיש ורצונם לומר דאל"כ אמאי לא מפרש לקמן לדבריו דרבא קאמר ליה היינו הך אתקפתא מה לי בריאה כו' ולפרש הכל כפירוש התוספות ולא על איבעיא והדר ביה היינו על איבעיא אלא דאין נראה לו לרש"י שר"ז יחלוק על ריש לקיש כי סובר דהלכתא כר"ל גם ר"א בר יעקב סובר כן גם ר"י לעיל דלא מוקי כר"ל דשחט שלא במקום חתך דכמאן דמנחא בדיקולא דמיא ולפ"ז הל' כר"ל אבל לפי' התוס' דהדר מאיבעיא ומסיק דלא הדר וליה לא ס"ל א"כ אף לאחר שחיטת הוושט אם נקבו בני מעיים ה"ה לאחר שחיטת הקנה הדין כן ועיין בי"ד סי' כ"ו ובחדושינו שם אבאר בזה: ובתוספות ד"ה ואמרינן לאו היינו דבעי אלפא כו' ולטהרו מידי נבילה קאמר לה עכ"ל ר"ל אי לאו הא דבעי אלפא הייתי אומר דר"י לענין איסור אכילה מיבעיא ליה והרשב"א ז"ל בחדושו הקשה דא"נ לענין איסור אכילה מיבעיא ליה אפ"ה הדר פי' מאיבעיא מוכח דכאן אמר דשריא אפילו באכילה והניח בצ"ע והיינו לשיטתיה והיא שיטת התוספות דכאן דהדר

מאיבעיא אבל לפירש"י דהדר ממה שהקשה לרבא מה לי בקנה כו' הוצרך להביא הא דאלפא דא"כ אכתי לא ידעינן אי ודאי טריפות לחצי חיות או ספיקא מיהא הוה דהא דבעי ר"ז לענין אכילה ומסופק בדברי ר"ל אי טעמא דידיה דכמאן דמנחא בדיקולא דמיא ודוקא ריאה ולא בני מעיים או דאין טריפות לחצי חיות ולא ידעינן הלכתא לכך הביא דלאו היינו דבעי אלפא ודאי משמע דר"ז לטהורי מידי נבילה מיבעיא ליה אבל באכילה ודאי אסור ומזה ודאי ידעינן דהסכים עם דברי ר"ל דלא אמר ריש לקיש אלא בריאה ולא בבני מעים אבל לשיטת התוס' דהדר מאיבעיא יקשה לפ"ז לאיזה צורך הזכיר הא דבעי אלפא.

דא"נ לאכילה קבעי הא הדר ביה ושריא באכילה דאין טריפות לחצי חיות ואף בבני מעים נמי לאחר שחיטת הקנה שריין דאין טריפות לחצי חיות ודע לשיטת רש"י ז"ל שפ"י והדר מאתקפתא דאין לומר מאיבעיא דא"כ מה משני וליה לא סבירא ליה דדוחק לומר דפליג על ר"ל דרש"י סובר דכ"ע אית להו הא דר"ל וא"כ אי הפ"י וליה לא ס"ל הא דר"ל זה דוחק ואי הפ"י לדבריו דרבא קמיבעיא ליה וליה לא ס"ל איבעיא א"כ אין נפקותא בין הא דאמר והדר ביה ובין הא דאמר לדבריו דרבא קאמר דהמקשן נמי אמר הכין דר"ז לאו אליביה דנפשיה בעי.

ועוד דרש"י סובר דהא דאמר נקבו בני מעיים כן סימן לסימן היינו מסתמא בין קנה לוושט שכן מסתמא דרך הקנה שחוט תחלה כמ"ש בד"ה והדר ביה וא"כ ע"כ מודה להא דר"ל אמאי לא מיבעי ליה בריאה גופא דאסורה באכילה אי מהני לטהורי מידי נבילה ועוד אף אם נאמר בין סימן לסימן הוה אף בין וושט לקנה מ"מ אמאי משני מלישנא דר"ל ולא אמר ניקב הריאה בין סימן לסימן דדרך הקנה לשחוט תחלה אלא ע"כ כר"ל סובר דריאה לא מטרפא וע"כ הדר ממה דאמר מה לי בריאה דאי מאיבעיא מאי משני לדבריו דרבא קאמר אי אאיבעיא קאי הא המקשן נמי אמר דהדר ביה לדידיה ואי אאיבעיא ע"כ דהדר ביה ואי אתקפתא א"כ הא דמשני לדבריו דרבא אמר והוא סובר דלא כר"ל א"כ אכתי תקשי אמאי מיבעי ליה בבני מעיים בריאה לאחר שחיטת הקנה תיבעי ליה ועל הגמרא גופא לא קשיא מנלן דהדר מאתקפתא דלמא מאיבעיא הדר י"ל דא"כ צ"ל דר"ז פליג על ר' יוחנן דנד משינויא דכאן במקום חתך וגם על רב אחא בר יעקב דאמר ש"מ מדר"ל אין מזמנין בני נח על בני מעיים דהם סבירא להו דטעמא הוה כמאן דמנחא בדיקולא דמיא ומסתבר לומר דהדר ביה ממה דאתקיף ליה לרבא וסובר דטעמא הוה משום כמאן דמנחא בדיקולא דמיא ולא פליג עם הני כמ"ש.

ומשני דמסתבר יותר ר"ז לא הדר ממה דהקשה לרבא ולדבריו דרבא דאיבעיא ליה הרצון בזה דאי הדר ממה שהקשה לרבא זה דוחק אבל השתא לא חזר מדברי עצמו ואיבעיא נמי איתא לדבריו דרבא מיבעיא ליה וכדכתיבנא: ושיטת התוס' הפך הוא משיטת רש"י ז"ל דר"ז דאמר בין סימן לסימן משמע אף בשחט הוושט תחלה מדאמר סתמא וא"כ גרסינן והדר ביה ר"ז מדבעי ולא דבעי כו' דמאיבעיא הוא דחזר דיותר טוב לומר דחזר מאיבעיא ומדברי עצמו וסובר כר"ל וכמו דאתקיף ליה לרבא מלומר שחזר מדברי עצמו מה דאתקיף ליה לרבא וגם פליג על ריש לקיש לכן סברא ודאי שחזר מאיבעיא וע"ז משני שפיר לדבריו דרבא אמר רצה לומר דיותר מסתברא לומר דלא

הדר מאיבעיא שהם דברי עצמו ופליג על ריש לקיש ואף בשחט הוושט תחלה אסורין בני מעים אם ניקבו ולטהורי מידי נבילה מיבעי ליה וכן לא הדר ממה דאתקיף לי' לרבא דשפיר הקשה לו דר"ל ע"כ גם בבני מעיים התיר לאחר שחיתת הקנה דכמאן דמנחא לי' לר"ז וע"כ הטעם דאין טריפות לחצי חיות וא"כ ה"ה בבני מעים אבל ר"ז פליג אר"ל אבל מדברי עצמו לא חזר כלל בין מאיבעיא ובין הא דאתקיף לי' לרבא דסובר ר"ז כמאן דמנחא בדיקולא לאו סבר וע"כ דאין טריפות לחצי חיות ה"ה בני מעים נמי כן הוה: שיטה השלישית יש לנו לומר דהג"ה הוא מדבעי ר' זירא והיינו מאיבעיא הוא דהדר ואפ"ה א"ש דלדבריו דרבא אמר ולא קמבעיא לי' והיינו אתקפתא דפריך לי' ואפ"ה הלכה כר"ל דר"ז לא פליג על ר"ל והוא כמ"ש לעיל בשם הר"ן ז"ל דנוכל לומר דיש חילוק בין ריאה ללב וכבד וה"ה בשחט הוושט ונקבו בני מעיים דריאה הוא כמאן דמנחא בדיקולא ולא לב וכבד וה"ה בני מעיי' והכי פירושו דוודאי ר"ז דאמר נקבו בני מעיי' בין סימן לסימן היינו שחיתת הקנה דאי לאחר שחיתת הוושט היה לומר נקבה הריאה בין סימן לסימן דמאיבעיא הוא דהדר דהא דרך הקנה לשחוט תחלה ומשני לדבריו דרבא קאמר ר"ל לעולם דלא הדר מאיבעיא והא דאתקיף לי' לרבא נמי לא הדר לדדידי' אמר לדדידי' וודאי טעמא כמאן דמנחא בדיקולא דמיא וריאה לחוד ולא לב וכבד וה"ה שחט הוושט תחלה דבני מעיים לאו כמאן דמנחא דמיא אבל לדידך דאמרת אבל בני מעיים לא ולא אמר לב וכבד לא אלמא דטעמא דידך משום דאין טריפו' לחצי חיות א"כ מה לי בריאה אבל באמת אין סובר ר' זירא כן אלא דווקא ריאה ולא לב וכבד וה"ה בני מעים והא דבעי נקבו בין סימן לסימן מהו היינו אף בשחט הוושט תחלה ונקבו בני מעיי' ואסורין באכילה ולטהורי מידי נבילה מיבעיא ליה: (דף לג ע"א) גמרא אמר רב אחא בר יעקב ש"מ מזמנין ישראל על בני מעיים ואין מזמנין כותי עב"מ עכ"ל הת"ח בפ"ק כ' ע"ב כתב בהא דמביא הטור בסימן כ"ז מה דהוה נבילה ומה דהוה טריפה דנ"מ בזמן הזה להאכיל בני מעיים לב"נ דבטריפה שרי ובנבילה דלא מהני הך שחיטה מידי אסור להאכיל לב"נ הבני מעיים והפר"ח בסימן כ"ז השיבו דלא קי"ל כר"ל ועיין בתבואת שור שם.

ואני אימר דמ"מ נ"מ דנהי דריאה ובני מעייין לאו כמנחין בדיקולא דמיא מ"מ הסי' השחוט עצמו כמאן דמנח בדיקולא דמיא לאחר שנשחט רוב הקנה או הוושט ותדע שהרי בסי' כ"ו כתב הטור אם ניקב הסימן נגד מה ששחט כבר טריפה וכתבו אחרוני' דוקא קודם שחיתת הרוב אבל לאחר שחיתת הרוב כשר וכן הוא ביש"ש סימן י"ז יע"ש ועיין בתב"ש סימן כ"ו ס"ק ב' דנהי דריאה לאו כמאן דמנחא בדיקולא דמיא ויש בה חיות דינקי משאר אברים הקנה עצמו אין בו חיות כלל א"כ אכתי נ"מ בין מה דהוה נבילה ובין טריפה ליתן הסימן עצמו לנכרי דבטריפה כיון דמהני בישראל לטהורי מידי נבילה מהני לב"נ ובנבילה לא ולפי זה בבהמה שאירע לה פסול בשחיטה אסור ליתן לב"נ הסימנין עצמן שהן הוושט והקנה דנהי דריאה לאו כמאן דמנחא דמי דיש לה חיות משאר אברים וא"כ מה שמוכרין מנבילה הבני מעים אפשר דסמכו על פר"ח דלא קיי"ל כר"ל אלא כר"ז ואף לקולא קיימא לן כר"ז מ"מ הסי' עצמו ודאי דמאן דמנחא בדיקולא דמיא וב"נ אוכל אותו והוה אמ"ה וגם הפר"ח יודה לזה עיין סימן כ"ו ס"ק א' דאם נשחט רוב הסימן אף מה שניקב נגדו אף בבהמה בסימן א' כשר ובחזושינו ליי"ד סימן כ"ו וכ"ז

אבאר בזה: ע"ש נכרים דבנחירה תליא מלתא כו' לא מצינו בשום מקום דבן נח מצווה על הנחירה דאי הוה מצווה על כך נחירתן זו היא שחיטתן אלא דבמיתה הותר להם אבל בתוס' לקמן צ"א ע"א ד"ה כמאן דאמר כתבו שם דבן נח מצווה על הנחירה ויש לעיין ובחדושינו לקמן בפ' גיד הנשה אבאר בזה: ומולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה עיין בהעור ורוטב קכ"א ד"ה יפה יפה שכתב רש"י יותר מבשר אחר מפני שכשחותכו נבלע בו הדם בשעת צאת נפשה יותר מבשר אחר יע"ש ועיין בשמלה חדשה סי' כ"ז סעיף א' שכתב ומולחו יפה יפה יותר מבשר אחר וציין רש"י בפ' העור ורוטב ואף דבפ' כ"ה קי"ג א' אמר נמי אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו עד שמולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה סובר רש"י דהכא צריך יותר דאל"כ למה מזכיר מליחה כאן דמהיכא תיתי לומר דלא בעי מליחה דסובר לקדירה מיירי וא"כ לא עדיף מבשר אחר אלא דצריך מליחה יותר מש"ה הזכיר מולחו כו' ובשאר בשר אפשר סובר רש"י דבמליחה מצד א' די או דכאן צריך הרבה מלח כבנין ועיין י"ד סימן ס"ט מדיני מליחה ורש"י לשיטתו דסובר צלי ג"כ צריך מליח' עיין בר"פ כיצד צולין ובחדושינו לקמן בפכ"ה יע"ש.

אמנם לי נראה ממ"ש רש"י כאן ומדיחו יפה יפה מפני שעדיין הדם נבהל לצאת ולא יצא עדיין יראה דהאי מדיחו הדחה ראשונה קאמר ולא קפיד על סידרא וכאילו אמר מדיחו יפה ומולחו יפה דאי הדחה אחרונה קאמר א"כ מאי קאמר דלא יצא הדם הא בשהה שיעור מליח' ויצא כל הדם או בצלי דאין צריך שהי' אלא מיד צולהו והדם יוצא או על ידי מליח' או על ידי צליי' ולאזזה צורך הוצרך בכאן להזכיר הדחה ויפה יפה יותר משאר בשר ואף שיש לפרש בתרי גווני מ"מ נראה יותר דקאי אהדח' ראשונה דאילו בשאר בשר בחללי בי טבחי סגי כמ"ש בפכ"ה קי"ג ע"א ואילו הכי בעינן הדחה יפה יפה בהדחה ראשונה דהדח' הוא כדי לרכך הבשר שע"י כן נתעורר הדם לצאת בנקל וכאן שעדיין דם מרובה שחתך קודם צאת נפשה מש"ה בעינן יפה יפה בהדחה ראשונה.

והתם בפכ"ה קי"ג לא הוזכר יפה יפה אלא בהדחה אחרונה ועיין בי"ד סי' ס"ט ולזה כתב כאן דהדחה ראשונה נמי בעינן יפה יפה וכן יש לפרש ההיא בעור ורוטב דאהדחה קאי ולא אמליחה: ברש"י בד"ה מדר"ל כו' אין מזמנין על בני מעיים משום ריאה עכ"ל כ' מהר"מ מלובלין אמאי לא דקין בשחט הוושט דהוה כמאן דמנחא בדיקולא דמיין יע"ש ודוחק לומר משום ריאה הוא דנקיט ש"מ מדר"ל דאילו לאחר שחיטת ב' סימנין גם ר"ז מודה דהוה כמאן דמנחא בדיקולא דמיא כמ"ש הרשב"א בתה"א דף ל' ע"ג ועיין בתב"ש סי' כ"ז סק"ה א"כ כ"ע מודים בהא דאין מזמנין אלא משום ריאה נקיט לה דדרך הקנה לשחוט תחלה אלא שמלבד זה אינו דבלא"ה א"א לפרש כן דא"כ הכי הוה ליה לומר משום ריאה נקיט לה ולא משום ריאה דמשמע דעיקר האיסור משום ריאה וז"א דה"ה בדקין וראיתי להבכור שור בחדושו שכתב משום דבהעור ורוטב פליגי חזקיה ור' יוחנן דלחזק' אף בהמה טמאה שחט בה שנים הרי היא כמתה ואין בה איסור אמ"ה לב"נ וא"כ שרי הדקין ג"כ ואף דהלכה כר' יוחנן היינו דמייתי שם סיעתא מהאי בריי' ורב אחא בר יעקב לא ידע מהאי בריי' ולדי' הל' כחזקיה דרב' דר"י הוה ועוד דהתוס' דף פ"ד ד"ה דבעינן כתבו דבשחיטה ששחט כראוי הוא כמתה ממש ודוקא ריאה דשחט הקנה תחלה דהוה כמאן דמנחא בדיקולא דמיא עכ"ל ואני תמה עליו לת' ראשון א"כ מאי פריך מברייתא דתניא א' נכרי וא' ישראל מותרין בו דמיירי ששחט ב' סימנין

ומש"ה מותר דמתה הוה כחזקיה דאמר הכין בעור ורוטב קכ"א ע"ב משא"כ בריאה דעדיין לא שחט הוושט והוה כאלו הוציאה הריאה קודם שחיטת ס"ל השני והיה צריך להביא רישא דברייתא דתניא בהמה טמאה בשר הפורש מן מפרכסת אסור לב"נ דהיינו דלא כחזקיה ועדיין חיה הוה ואפ"ה בטהורה שרי דליכא מידי דאסור לב"נ ולישראל שרי דלא כר"א ב"י וכאן לא הביא אלא סיפא דברייתא דלא מוכח מיני' מידי וכדכתיבנא ומכ"ש לפי תי' שני שלו דבשחיטה כשירה הוה כמתה ממש לכל מילי ודוקא ישראל בטמאה וגוי בטהורה הוא דמפרכסת הרי הוא כחי' לכל דבריה א"כ לא מקשה כלום מהא ברייתא אף לפי האמת דהתם בטהורה שחט בה רוב שנים דהוה כמתה מש"ה שרי לב"נ משא"כ בריאה דהוה כאילו הוציאה קודם שחיטת הוושט דבישראל מותר כמו עוף דדי בסימן א וכמ"ש לעיל משא"כ לבן נח דאסור ומה פריך ועיין במהר"מ מלובלין ל מה שכתב כאן בגמרא: ובד"ה הרוצה לאכול משום דמעלי כדאמר לקמן הרוצה שיבריא עכ"ל לכאור' דלא תקשי כיון שלא הזכיר שיבריא לאיזה צורך הזכיר מליחה בשלמא לקמן אשמעי' דהרפואה הוא שימלח דוקא ולכן פי' דכאן נמי שיבריא הוא ועיין ביש"ש ס"ל י"ח דאיירי לצלי ומשום שיבריא טוב למלוח יע"ש ז"א דרש"י סובר דכל צלי בעי מליחה ורש"י לפרש בא לאיזה צורך רוצה לאכול מחותך קודם שתצא נפשה דהא צריך להמתין עד שתצא נפשה ופי' שיבריא וזה ג"כ אינו דבתוך כך יצלה: ובד"ה ומדיחו יפה שעדיין הדם נבהל לצאת ולא יצא עיין בתב"ש ס"ל כ"ו ס"א: ובתו' ד"ה ומולחו יפה יפה דחללי בי טבחי א"נ בביה"ש ולא הוצרך להזכיר ולקדירה א"נ לצלי עכ"ל ר"ל דבפכ"ה קי"ג א' אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו עד שמולחו יפה ומדיחו ופריך והתניא מדיחו ל"ק הא דחללי בי טבחי ורגילין היו בכך יע"ש ומ"ה גם כאן לא הזכיר הדחה ראשונה וא"נ כיון דביה"ש פשיטא שצריך הדחה מפני דם בעין והא דמזכיר התם הדחה ראשונה אף באין דם בעין לרכך הבשר ומ"ש לקדירה ואשמעינן מולחו יפה יותר משאר בשר כמ"ש התב"ש סימן כ"ו ס"א א"נ לצלי איירי ובחדושי הרשב"א כתב וזה לשונו ולצלי איירי דאי לקדירה מאי קאמר וממתין עד שתצא נפשה הא בשיעור שהי' של מליח ודאי שתצא נפשה ואי משום הא יש לומר דלצלי לא בעינן מליחה דהוה דם אברים שלא פי' וממקום למקום לא איכפת לן ומולחו לקדירה וממתין קאי ארוצה לאכול חי או צלי ולא קאי אמולחו יפה ובי"ד ס"ל ס"ט אבאר: ובד"ה א' נכרי וא' ישראל מותרין בו משמע דטעמא דליכ' מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור עכ"ל דאין לומר דשחט בה שנים הוה כמתה דהא איתותב חזקיה מרישא דברייתא ועוד דא"כ לאי הוה מקשה כלום לר"א ב"י וכמ"ש לעקר: בא"ד וא"ת דבפג"ה פליגי אי אמ"ה נוהג בטמאין וי"ל דמ"מ אמ"ה דידהו אסור משום דבעי שחיטה אע"ג דכותי אסור במשהו בשר מ"מ הא חצי שיעור אסור מ"ה עכ"ל מה שכתבו דבן נח מוזהר על הטמאין כטהורין משום דבן נח כתיב סתמא ומשמע בין טהורה או טמאה ושאר חיה ועוף ומהרש"א ז"ל הקשה דאימא אח"כ דנתנה תורה ע"כ בב"נ נמי שרי בטהורין יעוין שם משום דליכא מידי דלישראל שרי ולבן נא אסור כו' ומה שכתבו דטעון שחיטה היינו עשה דזבחת ואכלת עיין בשבועות כ"ד ד"ה האוכל נבי' בד"ה ומ"ש אע"ג דכותי אסור במשהו בשר גידים ועצמות כו' לכאורה שהוקשה להם מ"מ בעופות וחיות הטהורים דלישראל אסור משום דבעיא שחיטה ואין אסור אלא בכזית ולב"נ משום אמ"ה ואסור אף במשהו בשר עם

גידיים ועצמות ולזה תי' דמ"מ חצי שיעור אסור מ"ה וז"א דודאי אף לישראל אסור בכ"ש מעשה דוזבחת ואף לר"ל דחצי שיעור מותר מ"ה מ"מ עשה דוזבחת ואף בכ"ש מודה עליה דנהי דכתיב וזבחת ואכלת הא אכיל' רשות הוא וממילא דכי אזהר רחמנא בכ"ש נמי אזהר ועיין בתו' שבועות כ"ד ד"ה האוכל דכתבו דאין איסור אמ"ה יכול לחול על איסור וזבחת משמע כמ"ש דאל"כ משכחת ליה בחצי שיעור דחל עליו איסור אמ"ה יע"ש אבל נראה ודאי דהתו' קאי אהא דב"נ מוזהר על הטמאין כטהורין וקשיא להו שפיר דלישראל אין איסור אלא בכזית וחצי שיעור מותר מ"ה לר"ל א"כ בטמאים אין איסור לישראל בחצי שיעור בטמאין גם עשה דוזבחת לא קאי אטמאים כ"א אטהורים ובטמאין אין מוזהר כ"א אטמאה ואילו לב"נ מיחייב במשהו בשר גידיים ועצמות ולזה כתבו דאה"נ דלר"ל לית ליה מי איכא מידי דיש דבר שאסור לב"נ ולישראל שרי כהאי גונא דכתיבנא: ודע דמדברי התו' נראה בודאי דאף לב"נ כל היכא דכתיב אכילה הוא דוקא בכזית דאל"כ מאי כתבו ואע"ג דב"נ אסור במשהו בשר גידיים ועצמות ול"ל הכי תיפוק ליה דב"נ מוזהר בכ"ש אלא ודאי דאכילה הוה כזית גם לדידי' ואמ"ה אכילה כתיב ביה כדמסיק בג"ה ק"ב א' וזה דלא כשיטת הר"מ ז"ל בהלכות מלכים פ"ט ה"י שכתב דב"נ מצווה על אמ"ה ובשר מן החי וחייב בכ"ש שלא נתנו השיעורים הללו אלא לישראל ולא לבן נח יע"ש א"נ סובר דב"נ בכ"ש מיחייב נמצינו למדין לשי' התוס' ב"נ אינו מוזהר אלא בכזית דאכילה בכזית וכ"ש אין בו איסור כלל דלדידן אית ריבוי' דכל חלב לרבות חצי שיעור ולא לב"נ ולהר"מ ז"ל ב"נ מיחייב אף בכ"ש דסתם אכילה הוה בכ"ש ולדידן אית לן הלכתא דאינו חייב כ"א בכזית ולב"נ אוקמיה אפשטי' דבכ"ש מיחייב ועיין במשנה למלך מהלכות חמץ ומצה ה"ז פ"א מה שהאריך שם בדברי רא"מ בפ"י הסמ"ג בלא יאכל חמץ לר"י אכילה בכל שהוא והלכתא לעונש דווקא כזית יע"ש ולתו' סתם אכילה בכזית דוקא ועי' ביומא לענין חצי שיעור יע"ש היטב: כתב הר"מ ז"ל פ"ט מהל' מלכים הי"ג וי"ג החותך בשר מן המפרכסת לישראל שרי ולב"נ אסור וכבר תמה הכ"מ והלח"מ שם והרשב"א בחדושו כתב ג"כ דלא כר"מ שהרי אמר תניא דלא כרב אחא ב"י.

והנה מה דאמר תניא דלא כר"א ב"י ולא איתותב מיניה י"ל דלריש לקיש דאמר חצי שיעור מותר מ"ה ע"כ פליגי תנאי אי אמרינן מי איכא או לאו דלר"מ וחכמים בדף ק"ב דאמ"ה אין נוהג אלא בטהורים בלבד ע"כ דאמ"ה במשהו בשר לב"נ אסור מ"ה ולישראל מותר מ"ה וברייתא דתניא א' גוי וישראל מותרין דליכא מידי ע"כ סוברת דאמ"ה נוהג אף בטמאין כר' יהודא התם והסברא החיצונה דליכא מידי דלישראל שרי ולנכרי יאסור כו' וע"כ תנאי פליגי בהך סברא ור"א ב"י אפשר דסובר כר"ל ולא קשיא מברייתא לדידיה דאיהו סובר כחכמים דג"ה דאמ"ה אין נוהג אלא בטהורין וע"כ איכא מידי דלישראל שרי ומה שאמר תניא דלא כראב"י הוא לדידן דפסקינן כר' יוחנן דחצי שיעור אסור מ"ה וא"כ אין ראייה לומר דאין הלכה כהך ברייתא דא' נכרי.

ומיהו לר"מ ז"ל לא יועיל זה דהא איהו פסק כר"י ואמאי דחה ברייתא זאת מהלכה. הן אמת לשיטת הר"מ י"ל דכל השיעורים הללו לא נאמרו אלא לישראל ולא לב"נ א"כ לריש לקיש ברייתא דא' גוי וא' ישראל מותרין דלא כמאן דאף לר' יהודא דסובר אמ"ה נוהג בטמאין מ"מ לישראל חצי שיעור ולבן נח מיחייב מיתה בכ"ש וא"כ ע"כ איכא

מידי והאי ברייתא דלאו דסמכא הוא אלא שיש לומר הא דכתב הר"מ כל השיעורין לא נאמרו לב"נ הוא לר' יוחנן דאמר חצי שיעור אסור מ"ה וסתם אכילה בכ"ש והלכתא לעונש דאין חייב אלא בכזית ומש"ה בב"נ דלית הלכתא כדקאי קאי משא"כ לריש לקיש דסובר חצי שיעור מותר מן התו' אכילה בכזית משמע וה"ה ב"נ או אכילה כ"ש והלכתא אפקי' לומר דאין אסור אלא בכזית עיין במ"ל פ"א מהלכות חמץ ומצה מ"מ משנתנה תורה גם ב"נ אין נהרג אלא בכזית דליכא מידי דלישראל, שרי וזה ברור ואיך שי' קשיא: הן אמת שהתוס' הניחו כאן בתימא הא דמשמע דליכא מידי דלישראל שרי ולכותי אסור ובסנהדרין נ"ח משמע היכא דאיכא טעמא לא שייך מי איכא מידי והיינו טעמא דאמר ר"פ ולא אמינא ליה דהא טעמא אמר וכמ"ש הרשב"א בחדושו דהיכא דאיכא טעמא לא שייך לאקשוויי מי איכא מידי יע"ש ועיין בלח"מ בפ"ט מהלכות מלכים הי"ג וליישב זה נראה לומר דביפת תואר איכא פלוגתא בירושלמי בפ"ק דקדושין והביאו התו' בקדושין כ"ב ע"א ד"ה שלא ילחצנה במלחמה לרב ביאה ראשונה במלחמה ושני' לאחר כל המעשי' ולשמואל אף ביאה ראשונה לאחר כל המעשים וי"ג רב ור' יוחנן ועיין בהלכות מלכים פ"ח ה"ב בכ"מ ובלח"מ ועיין ברא"ם פ' כי תצא וא"כ למ"ד ביאה ראשונה נמי לאחר כל המעשים דהיינו שנתגיירה מרצונה הטוב כמו שנראה מדברי הר"מ ז"ל בפ"ח מהלכות מלכים הלכה ז ומה שאמר בגמרא לא דברה תורה אלא נגד היצה"ר יש לתרץ בכמה גווני א"כ לא קשיא מידי מיפת תואר דהקושיא היא מאשת ואף אשת איש דלישראל שרי ולגוי אסור והא הר"מ פסק בפ"ט ה"ח מהלכות אלו דאף בב"נ שייך גירושין או הוא מגרשה או היא מגרשתו ומשתלך מביתו הוה בגרושין גמורין ולא הוה אשתו יע"ש ועיין בירושלמי פ"ק דקדושין ובבראשית רבה פרשה ח"י סימן י"ט וכיון שכן אין קושיא מי איכא מידי דכיון שנתגיירה מרצונה הטוב הוה גירושין גמורין ואף לב"נ כה"ג שרי וליכא מי איכא מידי וסוגיא דסנהדרין סוברת דביאה ראשונה במלחמה נמי שריא וא קשיא שפיר מי איכא מידי או דלב"נ לא מהני גירושין כלל ומשני היכא דאיכא טעמא לא שייך מי איכא מידי כו' ועל קושית גזל דפריך והרי פחות משוה פרוטה לישראל כו' י"ל נמי התם טעמא רבה איכא דלבני נח הוי גזל ולישראל לא מיקרי גזל או כמ"ש הר"מ ז"ל בפ"א מה' גזילה ואבדה הלכה ב' דאסור לגזול ד"ת אף כ"ש ואף לישראל וע' בלח"מ שם והא.

דפריך והרי גזל היינו לתי' דכובש שכר שכיר אבל לר"פ אה"נ דלא קשיא מגזל דלישראל איסור' מיהו איכא ושוב אין חידוש מה שב"נ נהרג עליו וא"כ הא ברייתא דתניא א' גוי וא' ישראל מותרין בו כו' סוברת דשאני יפת תואר דלא הותר לבא עלי' אלא לאחר שנתגיירה ולא הוה א"א משא"כ הר"מ דפסק דביאה ראשונה אף במלחמה שרי א"כ ע"כ היכא דאיכא טעמא לא שייך מי איכא מידי א"כ פסק שפיר דמפרכסת לגוי אסור דאיכא טעמא דישאל בשחיטה תליא מלתא וכל היכא דאיכא טעמא לא שייך מי איכא מידי ומברייתא לא קשיא וכדכתבנא ודע דלפי מ"ש התוס' דלר"ל אה"נ דסובר דאיכא מידי דלישראל שרי ולכותי אסור א"כ יקשה מנלן דכל מצוה שנאמרה לב"נ ולא נישני' בסיני לישראל נאמרה ולא לב"נ ופריך סנהדרין נ"ט אימא לב"נ ולא לישראל ומשני ליכא מידי דלב"נ אסור ולישראל שריא ולר"ל תקשה זאת וי"ל דע"כ לא אמרינן הכי אלא לר"מ ולחכמים דפג"ה דף ק"ב משא"כ לר"י דאמר התם דנוהג אף בטמאין

לדידיה אה"נ דליכא מידי דלישראל שרי ולב"נ אסור ואנו אין לנו אלא גיד הנשה ואליבא דר' יהודא שנאמרה ולא נשנית כדמסיק בסנהדרין נ"ט ע"א ולדידי' ליכא מידי דלישראל שרי ולגוי אסור והאי ברייתא דא' נכרי וא' ישראל כר' יהודא אתיא ולרבנן ליכא מידי דנאמרה לב"נ ולא בסיני ולהר"מ דכל השיעורין לישראל כתבנו שזה לר' יוחנן ולא לר"ל: עוד יש להסתפק לפי מה דפסקינן דלא כר"מ והחותך בשר מן מפרכסת לגוי שרי מ"מ בבן פקועה שניתר בשחיטת אמו ואין טעון שחיטה אי תלש ממנו אבר בעודו חי אי שרי ליתן לב"נ מי אמרי' דליכא מידי דלישראל שרי ולב"נ אסור או דלמא שאני הכא דאיכא טעמא רבה שהרי הוא חי לגמרי ובישראל התיר הכתוב מכל בבהמה תאכלו ולא לב"נ ולא דמי לשחט בה שנים וחתך בשר מן מפרכסת דאמרינן כיון דמהני האי שחיטה לישראל דהוה כמתה ה"ה לב"נ משא"כ בבן פקועה דאיכא טעמא רבה לא אמרי' מי איכא מידי דומיא דגזל שכתבנו לעיל וקצת ראייה מפסחים כ"ב ב' דפריך והרי אמ"ה ותניא מנין של יושיט כוס יין לנזיר ואמ"ה לב"נ כו' ומאי קושיא דלמא מיירי בבן פקועה אלא משמע אף כה"ג שרי לב"נ ואין נראה אלא כמ"ש ועיין בחדושי ח"א בפתיחה מ"ש שם.

ולענין אי הוה ספיקא אי כמאן דמנחא בדיקולא דמיא או ודאי לאו כמאן דמנחא בדיקולא דמיא דמיא הנה מדברי הר"מ ז"ל בפ"ז מה"ש נראה ודאי דלאו כמאן דמנחא בדיקולא דמיא דאל"כ הוה להשמיענו דאין מזמנין כותי על במ"ע לשיתתי' בהלכו' מלכים והכא לחומרא והכא לחומרא ש"מ דמפשט פשיטא לי' דוודאי לאו כמנחא דמיא ומותר ליתן לעכו"ם בני מעיים ואף נתנבלה בשחיטה ועיין בי"ד ושם אבאר בעזה"י ועיין בפ"ח ותב"ש סימן כ"ו ועיין מ"ש לעיל לענין הסימן עצמו יע"ש: שם במשנה השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהן דם כשירים ונאכלין בידים מסואבות עיקרה דהא מתני' משו' רישא נקיט לה בהאי מסכת' דכשירים ואגב אשמעינן פלוגתא דר"ש ורבנן אי הוכשרו בשחיטה אי לאו ומדברי הטור וש"ע סימן כ"ח משמע דאשמעינן אף דלא קיים מצות כסוי כשרין והשמיט הטור בהמה וכן הרשב"א בחדושי' כ"כ אף דלא קיים מצות כסוי כו' אבל הר"מ בפ"ט מהלכות מ"א הי"ג כתב השוחט בהמה חי' ועוף ולא יצא מהן דם כו' ולא אמרינן שמא מתים היו והדין עמו דאל כ בפרק כסוי הדם הוה לי' למתני ששם עיקר דין כסוי ולא הכא אלא דלא חיישינן שמא כו' ובתר הכי תנן השוחט המסוכנת דדמי להדדי.

ולכאורה יאמר דנקיט חיה ועוף לומר אם יצא מהן דם אין נאכלין בידים מסואבות ולאשמעינן דדם חיה ועוף מכשירין וכמ"ש התו' ד"ה השוחט ובהמה אגב חיה נקיט: ונאכלין בידים מסואבות עיין בפ"ה המשניות להר"מ ז"ל וכתב אין ענינו בכאן בקדשים דדם קדשים אין מכשיר מוסיף על היות הדם ענין הכרחי בקדשים יע"ש ר"ל דם קדשים אין מכשיר והוא הוכחה נוספת על ואי בקדשים כי לא יצא מהן אמאי כשירים והלא כל עצמו לדם צריך ולא אמר אי בקדשים חיה מי איכא או להכשירו בחיבת הקודש דכתב זה שלא יצויר זה כלל בקדשים בין אי יצא דם או לא יצא דם: ובתו' ד"ה ונאכלין כו' לצלי איירי דלא בעי הדחה א"נ לקדירה והודחו במי פירות עכ"ל עיין בש"ך סי' ס"ט שכתב אף הדחה ראשונה סגי במי פירות מדכתבו א"נ לצלי איירי ועוד דא"כ הדרא קושיא לדוכתיה עכ"ל ר"ל מדכתבו לצלי איירי משמע דרוצה לצלות אח"כ דא"צ הדחה

ראשונה דאל"כ הוה להו למימר בצלי איירי ועוד דא"כתיקשי הוכשרו בהדחה ראשונה ודע שאף שכתבו התו' לעיל ד"ה מולחו דהחותך בשר קודם שתצא נפשה דצריך מליחה א לצלי והדחה התם לאו משום דיש הרבה דם שלא יצא אלא שנתעורר לצאת והוה כפירש ממקום למקום משא"כ השוחט ולא יצא מהן דם כלל אף שנבלע באיברים לא הוה פ"א ממקום למקום וא"צ מליחה והדחה לצלי אח"כ ועיין בפר"ח סימן ס"ז יע"ש ובחדושינו שם אבאר ועיין סימן ס"ט מדיח במי פירו' הדחה אחרונה בט"ז וסימן ע"ג וע"ז יע"ש: בפירש"י ד"ה הוכשרו בשחיטה מיגו דשויא הך שחיטה אוכלא להוציא מידי אמ"ה כו' משמע אף בשוחט ונמצא טריפה אפ"ה הוכשרו בשחיטה דמהני להוציא מידי אמ"ה ועיין לקמן ליה מ"ש בתו' ד"ה שחיטה יע"ש: (ע"ב) תוס' ד"ה והא נגעה היא כו' אמאי לא יאכל כשיצא הדם עכ"ל ואהא דמתני' דכל הטעון ביאת מים מד"ס לא קשיא להו דאי בנגיעה שרי אמאי אסור לאכול דההיא בשכל גופו טמא כמו האוכל אוכלין טמאין ולא אידים קאי כפירש"י כאן ומש"ה חכמים אוסרין במעשר דגופו שני הוא ונפסל מלאכול מעשר שני מה שאין כן במתני' דאין גופו טמא אלא ידיים מסואבות אמאי לא יאכל כשיצא מהן דם ומהרש"א ז"ל הקשה דאמאי לא הוקשה להם מיד בהא דאמר ע"כ לא פליגי אלא באכילה ומתני' אמאי אסור כיון דאין גופו טמא ותל' דה"א נגיעה היינו שמותר ליגע שני במעשר שני אבל מ"מ אסור תו המ"ש באכילה אח"כ אלא מדאמר והא נגיעה הוא והיינו נגיעה לאכול אח"כ הוקשה להם שפיר ועיין במהרש"א ז"ל וזה כוונתו כאן: ובהא דכל הטעון ביאת מים חיים בפ"א דפרה משנה ו' ולאחר ביאתו מותר בכולו והכ"מ בפ"ט ה"ב מהלכות א"ה הקשה במ"ש הר"מ ז"ל דט"י דרבנן הוה כשני לטומאה מהני דלאחר ביאתו מותר מיד וסיים אולי יש בטומאה דרבנן שצריך הערב שמש וצ"ע ולא הבינותי דהא כבר קדמו הר"ש שם במשנה שכתב בהדיא כן שיש טומאה דרבנן שצריכין הערב שמש והביא כמה ראיות יע"ש ועיין בפסחים י"ד בתו' ד"ה הכא פסול וטמא שכתבו דט"י דמתניתין היינו ט"י דבית הפרס שהוא מדרבנן אלמא יש טומאה דרבנן שצריכין הערב שמש והא דתנן ולאחר ביאתו מותר בכולן אין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ: דתניא ר"א אומר האוכל אוכל ראשון ראשון ה"ג ואיני יודע למה לא מביא משנה דפ"ב דטהרות דתנן שם בהדיא הן הן הדברים ששנויים כאן ואולי ט"ס יש וצריך להיות דתנן ולא דתניא.

והנה ראיתי לבאר כאן בדרך הפשוט ולא אכניס א"ע בכאן בדיני טומאה וטהרה כי עמוק מאד ואבאר רק מה דצריך לפי פשוטו בסוגין. הנה ראוי שתדע שראשון עושה שני בחולין ושני שלישי בתרומה ושלישי רביעי בקודש ואין רביעי עושה חמישי בקודש חוץ מחטאת שהיא פרה אדומה שיעשה רביעי חמישי ועיין בפ"ב דטהרות משנה ה' ובפ"ה הר"ש והרע"ב שם דבבבבב דהיינו פרה אף מאה עושין ולפ"י שני חמישי ותו לא.

ואמנם אדם האוכל אוכלין טמאין מן התורה טהור גמור הוא דאין אדם וכלים מקבלין טומאה כ"א מא"ה ואוכל אין נעשה אב לעולם ומדרבנן שיהא גופו טמא ואף שיפסול תרומה במגעו ובפ"ק דשבת מפרש טעמא זימנין אכל אוכלין טמאין ושדי משקין דתרומה לתוך פיו שסבר שבלע במעיו והם עדיין בתוך פיו ויטמא את התרומה ומוזהר לשמור בטהרה או שיאכל תרומה טמאה וכן פ"ה הר"ח ז"ל בהלכות א"ה פ"ח ה"י וסיים: וכבר בארנו בתרומה שאסור לאכול תרומה טמאה ורש"י בשבת דף ע"ו פ"י דמוזהר

לשמור בטהרה וע"ש והנה כשישמור חולין עט"ת תמצא בו שלישי ועט"ק רביעי וע"ט חטאת חמישי וזה מבואר בפ"ב דטהרות משנה בג"ה יע"ש ובחולין שנעט"ק איכא פלוגתא אי הוה כקודש ולקמן אבאר בזה.

עוד אבאר לך דכל הפוסל את התרומה והוא שני מטמא משקין להיות תחלה ואין חילוק לעולם אף מאה הן תחלה ועיין בכ"מ ובר"מ בהלכות אב הטומאה פ"ח וט' וי' וי"א וכל הפוסל את הקודש מטמא משקה הקודש להיות תחל' כמבואר ג"כ בפ"ב דטהרות משנה ו' השלישי שבכולן מטמא משקה קודש יע"ש ודע עוד דטהרת תרומה אם לא נעשה עט"ק הוא פלוגתא בפ"ב דטהרות משנה ו"ז השלישי שבתרומה לת"ק אם עשאן עט"ק מטמא משקה קודש ופוסל אוכלי קודש ואם לאו מטמא שניים ופוסל אחד דמספקינן בראשון ומטמא שני ושלישי ופוסל א' רביעי ור"א במשנה ז' פליג ואמר כי טהרת תרומה הם טהרה אצל הקודש ושלישי אין מטמא אלא פוסל אוכלי קודש וגדולה מזאת ביאר ר"א ואמר דשני שבכולן אף של חולין פוסל א' ומטמא א' בקודש ולת"ק וודאי דהוה ראשון מכ"ש מתרומה וכמ"ש בסמוך ולפי הנראה דת"ק הוא ר' יהושע דאמר שם במשנה ב' דשלישי שני לקודש בחולין עט"ת שטהרתה של תרומה טומאה היא אצל הקודש ור"א פליג וסובר אף חולין גרידא נמי לאו טומאה היא אצל הקודש ומש"ה שלישי שלישי וזה אף לקודש כמו שאבאר לקמן אי"ה.

ודע דמעשר שני הוה כחולין דאין בו אלא שני ולא שלישי ומיהו בזה נשתנה דינו בחולין באדם שאכל ראשון או שני שישוב גופו להיות שני כמו שהתבאר אמרו חכמים דאסור לאכול במעשר כדתנן בפ"א דפרה משנה ה' כל הטעון ביאת מים מד"ס אותן שהוזכרו בח"י דבר דהוה שני חכמים אוסרין במעשר ובאכילה עביד רבנן מעלה לא בנגיעה דאין שני עושה שלישי במעשר כמו שהוזכר בשמעתין לעיל ונראה דהלכה כחכמים כמ"ש הר"ב והר"ש בפ"ה המשניות ואף אם נאמר דט"י במעשר מותר אף מדרבנן שאני ט"י דקליש ליה טומאה דכמו כן אמרו כל הפוסל את התרומה מטמא משקין כו' חוץ מט"י מה"ט ועיין בר"מ הלכות מ"ש פ"ג ה"ד ולאחר אלו קצת העיקרים אבוא לבאר זאת הלכה ואיני מקבל על עצמי לבאר הכל בשלימות כי לא היה הזמן גורם כי אם מקצת.

הנה ר"א אומר ראשון ישוב גופו להיות ראשון שני שני ופוסל את התרומה שלישי שלישי (פוסל את הקודש במגע ועיין בר"ש בפ"ב דנדה מ"ב וטעם ר"א דגזרו זימנין דאכיל אוכלין טמאין וישכח ויסבור שבלע ואין מטמאין אז לתרומה דהוה כאוכלין וישקול משקין דתרומה ויטמא את התרומה מש"ה גזרו דליהוי שני ויהא נזכר דאף שיסבור שבלע האוכלין אכתי גופו טמא מדרבנן ובשני בעית למיעבדי שני דאי שלישי ויהא נזהר מתרומה כמ"ש עולא לקמן האוכל שלישי נפסל גופו מלאכול בתרומה כתב מהרש"א היינו בחולין עט"ת דאי' בהו ג' אבל בחולין גריד' דלי' בהו ג' אי הוה גופו שלישי לא הוה נפסל גופו מלאכול בתרומה ע' מהרש"א ד"ה תו' האוכל אוכל ראשון מש"ה ר"א משהו מדותיו כמו שני שני ה"ה ראשון ראשון דלא ליהוי מילי דרבנן ותקנתם כסותרין דבשני אוכל כמאכל ובראשון לא ושלישי שלישי וכתב הר"ש בפ"ב דטהרות מ"ב דאף דבשלישי ליכא להאי גזירה מ"מ לא חילקו וכתב מהרש"א בשבת דליכא שתיית משקה קודש והיינו דר"א אאוכלין קאי ובאוכלין ליכא טעם למגזר אבל

במשקין איכא טעם זימנין דשתי משקין טמאין שלישיים שנגעו בט"י דפוסל את המשקין וישכח וישקול אוכלי קודש ואין לומר ברביעי סגי ויהא גופו נפסל מלאכול קודש כמו שכתב הר"מ בפ"א הלכה יו"ד דאוכל רביעי של קודש נפסל גופו מלאכול בקודש כמו שיתבאר לקמן חזקא כיון דחולין עט"ת לית בהו רביעי שוב לא נפסל גופו מלאכול בקודש כמ"ש מהרש"א לענין חולין גרידא בשלישי ועוד לר"א משה מידותיו דלא ליהוי מילי דרבנן כו' אבל באוכל אוכלין טמאין ליכא טעם כמ"ש מהרש"א ז"ל דליכא שום שתית משקה קודש ובתו' דסוטה דף ל' ע"א ד"ה הא אייתינהו בק"ו כו' כתבו בשם ס' הישר הא דאמר בחולין אמר עולא האוכל שלישי נפסל גופו לא נודע טעם גזירה זו דאין שלישי עושה רביעי בתרומה ועיין במהרש"א שם שהקשה על מ"ש דאי משום דקשקיל משקין דתרומה ומה בכך והא אין שני שלישי עושה רביעי בתרומה יע"ש והס' הישר דלא הוקשה לו על ר"א דאמר שלישי שלישי מ"ט גזרו היינו לשיטתם שם שכתבו דאי משום גזירה דלמא שקיל משקין דתרומה וניח' להו בכך אלא דקשיא לי' ליפסל במגעו ג"כ ולר"א ניחא.

והא דלא אמר ר"א האוכל רביעי נעשה גופו רביעי וי"ל דלא איירי אלא לענין שיפסול במגעו ולא לענין איסור אכילה שיהא אסור לאכול ומש"ה לא קאמר רביעי דלא משכחת שיעשה רביעי חמישי בקודש ולענין חטאת אין נ"מ בזה דבראשון נמי מספקינן ליה ועיין בר"מ הלכות פרה: והנה לכאורה היה, אפשר לומר דר' יהושע ור"א מחולקין בפלוגתא דר"מ וחכמים בהא דכל הטעון ביאת מים מד"ס דר"א סובר אוכל שני הוה גופו שני ומותר לאכול מעשר ומש"ה, ראשון הוה גופו ראשון דחששו לתקנת מעשר דאי יהיה שני אכתי יבא לאכול מ"ש או להיפך דישקול משקין דמעשר לתוך פיו אלא דהתו' כתבו ד"ה האוכל דכל הפוסל התרומה מטמא משקין להיות תחלה.

אבל למ"ש הרב בס' פ"י בשבת ט"ו א' בהא דשקיל אוכלין טמאין וישתה משקין דתרומה הקשה אמאי לא אמר דישקול אוכלין דתרומה שזה שכיח טפי ותי' אה"נ אלא דהגמרא רבותא אמר אף מ"ה עושה איסור דאין אוכל מטמא אוכל וסיים מש"ה ניחא בישראל אמאי גזרו אלא משום אוכלי קודש יע"ש ולפ"ז שפיר איכא למימר דלר"א ראשון משום מ"ש דאם יהיה שני אכתי יבא לאכול מ"ש ור"י סובר כחכמי' דלעיל דנפסל גופו מלאכול מ"ש ובשני סגי דאף שיהא מותר ליגע אכתי לא יבא לאכול מ"ש דנפסול גופו ומש"ה ראשון ושני שני: ודע מ"ש בס' פני יהושע דחששו משום אוכלי קודש אין להקשות בשלישי סגי דאוכל ראשון וב' יהא שלישי ולא יבוא לאכול קודש וי"ל כמ"ש מהרש"א כיון דבחולין גרידא לית בהו שלישי ומיהו ז"א דע"כ לא כתב כן אלא לענין לאיפסולי גופא משא"כ לענין קודש דשלישי עושה רביעי במגעו אלא דטמויי מטמ' בקודש וא"כ בשלישי סגי וי"ל כיון דהוצרכו תו לגזור בישראל השוה מדותיה' שיהא ככהנים דשני שני וזה שסיים שם הרב אע"ג דעיקר התקנה משום כהנים יע"ש: אלא דזה צריך לומר לשיטת רש"י בריש כתובות דף כ' דפי' בתולה נשאת ליום ד' שמא יבואו עדים ולא ניחא ליה כמ"ש התוספות שם דעיקר התקנה משום כהנים וגזרו אף בישראל דמשום מעוטא לא היה להם לגזור כמ"ש הרא"ה שם וריטב"א וכבר התבאר זה בחדושינו פ"א וא"כ גם כאן לא שייך לא פלוג משום כהנים לחוד משא"כ לשיטת התו' בכתובות שפיר יש לנו לומר דעיקר התקנה משום כהנים וגזרו בישראל משום לא

פלוג ומ"ה הקשו שפיר דדי בשני דלא ניחא להו משום אוכלי קודש או אוכלי מעשר אלא כמו שאמר בשבת משקין דמעשר ולא חיישינן לאוכלין אחר אוכלין או משקין אחר משקין ומש"ה שפיר הוק' להם דדי בשני.

והר"ש ז"ל בטהרות דהוק' לו וכן בסה"י דהוקשה לו לאיז' צורך גזרו בשלישי שיהא שלישי היינו דסוברי' דלא חששו באוכלין אחר אוכלין ושתיית משקה קודש ליכא אבל לסברת פ"י מש"ה גזרו דלמא שקיל אוכלין קודש אחר אוכלין טמאין ומש"ה שלישי שלישי אלא דהם בשיטת התו' קיימי ומש"ה לא הוקשה לספר הישר אלא לעולא כו' ודע לשיטת רש"י בכאן ובשבת י"ד כ' דאוכל אוכלין טמאין שיעורו כחצי פרס דלא כשיטת התו' שם ט"ו א' דחצי פרס גזירה קדמונית היתה ולפירש"י צ"ל אף דמטעם דלמא שקיל אוכלין דתרומה או להיפך הי' ראוי לגזור אף בכביצה וצ"ל כמ"ש הר"מ בפ"ב דטהרות דאין אדם צמא לשתות אא"כ אוכל כחצי פרס והוא לפי שיטת רש"י בכתובות דמשום כהנים לא היה לגזור דהוה מיעוטא אלא משום אוכלי קודש דשכיח טפי שיאכל אוכלין אחר אוכלין וכמ"ש בפני יהושע שם בשבת א"כ אף בכביצה היה להם לגזור שיהא שני ויפסול תרומה במגעו מה"ט דאוכלין אחר אוכלין ואפשר למ"ד אין אוכל מטמא אוכל כ"א מדרבנן ולא רצו לגזור מתחלה כה"ג דהוה גזירה לגזירה אלא גזרו מתחלה בכהנים משום משקין אחר אוכלין ובחצי פרס וכיון דשייך מיהא בישראל כאוכלין אחר אוכלין דרבנן גזרו ועדיין צ"ע: עוד הקשו בתו' שם בשבת י"ד ב' ד"ה והשותה משקה טמאין דאי לא הוה תני אלא משקין לחודי' הא אוכלין לא יע"ש והיה נראה לומר דאי לא הוה תני אלא והשותה משקין טמאין ה"א דגזרו משום דזימנין כו' ואכל אח"כ אוכלי תרומה ובישראל נמי איכא אוכלי קודש ואף דבשלישי דהשוו מדותיהם ולא חלקו כמו בכהנים שיהא גופו שני כמ"ש בסמוך משא"כ באוכל אוכלין טמאין ה"א דלא גזרו משום מיעוטא דכהנים דליכא שום שתית משקה קודש כמ"ש מהרש"א על הר"ש ז"ל ולא שייך למגזר בישראל הך גזירה וקמ"ל דאפ"ה גזרה משום מיעוטא דכהנים כמ"ש לשיטת' בכתובות דעשו תקנה אף בשביל כהנים הן אמת שיש לראות בהא דהוקשה לו להפני יהושע בישראל אמאי גזרו דלא שייך הך טעמא דתרומה ואמאי לא משום משקין דמעשר שני דזימנין דאכל אוכלין טמאין ושקיל משקין דמ"ש וטמויי מטמא דכל הפוסל התרומה מטמא משקין להיות תחלה ומש"ה גזרו שיהא גופו שני ויהא זוכר שלא לשתות עוד.

משקין דמעשר וזה שייך אף בישראל ואי תימא דמש"ה לא גזרו בשביל כן כיון דהוה גזירה לגזירה הא ליתא הא באוכלין אחר אוכלין נמי למ"ד אין אוכל מטמא אוכל הוה גזירה לגזירה ועוד הא התו' כאן ד"ה האוכל וד"ה שני שני למה כ' ואי משום משקין דמעשר והיינו דיהא שני ויטמא משקין דמ"ש מטעם כל הפוסל כו' ויש ליישב דא"כ תחלה היה לגזור גזירה דכל הפוסל מטמא משקין להיות תחלה ואח"כ האוכל אוכלין טמאין כיון דאי לא הא לא קיימא הא והם גזרו תחלה אוכלין טמאין ואח"כ על משקין כל הפוסל כו' כמ"ש התו' בשבת י"ג ב' ד"ה והשותה וי"ד א' ד"ה זימנין דשקיל כו' יע"ש וע"ב ד"ה אלא יע"ש.

ולפי זה אפשר לומר כיון דבדעתם היה לגזור מיד הך הגזירה דכל הפוסל מטמא משקין גזרו ג"כ בישראל משום משקין דמ"ש והשותה משקין טמאין משום אוכלי קודש דשייך בישראל או משום אוכלין דמ"ש דמשקין לעולם תחלה הוה וגזרו שיהא גופו שני ויהא נזהר לאכול מעשר כחכמים דלעיל כל הטעון ביאת מים אסור במעשר אבל משום אוכלין אחר אוכלין או משקין אחר משקין לא שכיח כלל דלא כס' פ"י בשבת שם ועיין מה שאכתוב לקמן בתו' ד"ה שני שני למה: וראיתי להרב ז"ל בס' פ"י בחדושו לשבת י"ג ב' אהא דהקשו התוספות ליתני אוכל א' לחוד כתב אכתי ליתני סתמא אוכל אוכלין טמאין פוסל תרומה ות' לאפוקי שלישי דלא כר"א דאמ' אף שלישי בכלל והיינו לפסול את התרומה כמ"ש התי"ט בפ"ב דטהרות בשם הרא"ש וסיים דבמשקה תני סתמ' דלא שייך שלישי אלא בנעט"ק וזה לא שייך במשקין דליכא שתית משקה קודש עכ"ל ואני בעניי לא הבינתי דבריו כלל במ"ש לאפוקי מר"א דאמר אף שלישי בכלל לפסול את התרומה לא מצאתיו לר"א שיאמר כן אלא שאמר שלישי והיינו לפסול קודש במגעו כמ"ש הר"ש בפ"ב דטהרות, ולתרומה אין פוסל במגעו אלא נפסל גופו מלאכול בתרומה כעולא לקמן וכאן תנן אלו פוסלין את התרומה דהיינו מגע ועוד באכילה אף ר"י מודה כדמסיק לקמן שלישי שני לקודש ואין שני לתרומה אלא שלישי ואף דדחי מ"מ האמת כן הוא כמו שאבאר שם גם מ"ש שכן כתב התי"ט בשם הרא"ש אני לא מצאתי בתי"ט בפ"ב שיאמר זה רק בשם הר"ש כתב שלישי שלישי חכמים השוו מדותיהם יע"ש והיינו דליהוי שלישי ויפסול קודש במגעו ויהא גופו נפסל מלאכול מתרומה כעולא לקמן בשמעתין וכמ"ש.

גם מ"ש דבמשקין לא שייך עט"ק דליכא שום שתית משקה קודש כמ"ש מהרש"א לא ידענא מאי קאמר דמ"מ איכא שלישי במשקין כמו משקין שנעשו על טהרת תרומה דמצינו בהו שלישי ע"י ט"י ולכן דבריו צ"ע וישוב דעת: ובהא דכתב מהרש"א ז"ל דליכא שום שתית משקה קודש צ"ע האיכא מותר של שמן של לוג מצורע ומותר שמן של מנחת ישראל ומותר שמן המתנדב שמן והוא משנה מפורשת בפ' כל התדיר צ"א א' ועיין בר"מ הל' מעה"ק פי"ו הי"ד והל' מחוסרי כפרה פ"ד הל' ב' וג' יע"ש ודאי דאיכא שתית משקה קודש ואי תימא שהשמן לבד אין ראוי לשתייה כמו דאמרי' בברכות דאזוקי מזיק ומש"ה פסקינן בא"ח סימן ר"ז ס"ז דאין מברך עליו כלל מ"מ שותה הוא לפעמי' ע"י אניגרון או ע"י טיבול וא"כ שייך גם בקודש כן וי"ל דמ"מ מלתא דלא שכיחא הוא ולא הוה להו למגזר.

ולפי מ"ש בסמוך א"ש דהר"ש ז"ל הוקשה לו שלישי שלישי למה ואי משום אוכלי קודש או משקה קודש די לו שיהא רביעי ויהא גופו נפסל מלאכול בקודש כמ"ש הר"מ ז"ל בהל' אה"ט פי"א ה"י ויהא זהיר עוד ונאמר דלא כמ"ש מהרש"א בשבת ובכאן כיון דליכא בהנך חולין רביעי יע"ש משא"כ בשני דין הוא שיהא שני דזימנין דשקיל משקין דמ"ש וכל הפוסל כו' מטמא משקין להיות תחלה מש"ה גזרו שיהא שני ולא שלישי משא"כ שלישי די שיהא גופו רביעי ולא שלישי בראשון לא קשי' ליהוי שני משום מעשר שני שיאכל אוכלין אחר אוכלין ולית לי' הא דחכמים דלעיל דכל הטעון דמותר במ"ש ומש"ה ראשון שני שני משים משקין דמעשר ושלישי למה שלישי דדי לקודש ברביעי ות' דר"א השוה מדותיו שיהא אוכל כמו מאכל: הקשה הרשב"א ז"ל בחדושו

בשבע שיטות אהא דאמר מהו דתימא הא שכיחא הקשה אכתי למה לי הא דשותה משקין טמאין דחיישינן שמא יאכל תרומה ואח"כ ישתה משקין טמאין ותי' ממ"נ אם יזכור שלא בלע לא ישתה ואם ישכח אכתי ישתה משקין טמאין שהם אחרונים לתרומה שאכל כבר יע"ש ומיהו לפי מה שהתבאר בחדושינו בכמה מקומות וגם לקמן דספינן לי' מידי דפסול לגויה ואסור לטמאו' גופו יע"ש אכתי תקש' דמ"מ הך גזיר' מועיל' דתו לא יבוא לשתות משקין טמאין דהוה שני ואסור לטמאות גופו בימי טהרתו ויהיה זוכר ולפי מה דאכתוב ברש"י שם דווקא כהנים הוא דמוזהרין על פסול עכו"ם ולא ישראלים א"ש דמש"ה הוצרך לו' דשקיל משקין טמאין ואח"כ אוכלין דתרומה ולא להיפך דישתה אח"כ דהתינח בכהנים בישראל מא"ל וכי גזרו משום מיעוטא לשיט' רש"י בריש כתובות דלא עשו תקנה משום כהנים מש"ה אמר דשקול משקין טמאין ויאכל תרומה ובישראל אוכלי קודש: גמרא הכא בחולין עט"ת ולא כר"י כתב הרשב"א בחדושו דהא דלא קאמר וכר"א משום דשמותי מתלמידי שמאי א"נ הא דסיים בחולין עט"ת אפשר דקאי גם לר"א או לאו ומש"ה אמר דלא כר"י ודאי אבל ר"א ספק ומיהו בפ"ב דטהרות מ"ח ראב"צ אומר חולין הרי הן כתרומה וא"כ המ"ל ראב"צ הוא דאית בהו שלישי ולקמן אבאר מזה באורך: האוכל אוכל ראשון כו' רבי אלעזר פליג עם רבי יהושע בתרתי כיון דשני שני ה"ה ראשון הוה ראשון דמשוה מדותיו ושלישי שלישי בין לענין גופו שיהא נפסל מאכילת תרומה כעולא לקמן ק' למגע קודש שיהא רביעי כי ר"א סובר דאין טהרת תרומה טמאה אצל הקודש כמ"ש בפ"ב דטהרות משנה ו' ר"א אומר שלשתן שווין וכפי' הר"ב שם דלית ליה לר"א טהרתה טמאה אצל הקודש ור"י אומר כי שני יצטריך להיות שני או משום תרומה או מ"ש וכמו שאבאר לקמן אבל ראשון בשני סגי ופליג נמי בג' דהוה שני לקודש ובשבת י"ד א' פירש"י דחיישינן שמא ראשון הוא וכאן לקמן ד"ה מפני שטהרתה כו' דבשני מספקינן ליה ושם אבאר ועיין תי"ט בפ"ב מ"ג ומהרש"א שבא בחולין עט"ת אין עט"ק לא הנה דין דחולין עט"ת הוא כתרומה ועט"ק כקודש ראוי לבאר קצת בכאן מה הוא וראיתי לבאר קצת הנה מי שרוצה לאכול חולין על טהרת תרומה כדי שיהא נזהר בתרומה מכל טומאה וזה שייך בכהנים לבד וחולין עט"ק כדי שיהא נזהר מכל טומאה בקודש וזה שייך אף בישראל כי אוכל קדשים קלים הנה יהיו החולין ההם יהיו עליהן מדרבנן דין קדושת תרומה או קודש לענין שאין רשאי לטמאות] ביד כמו התרומה והקודש עצמן וע' ברפ"ק בחולין עט"ק ובפירש"י שם גם ימצא בהן שלישי אם עט"ת ורביעי אם על ט"ק אמנם צריך אתה לדעת כי מ"ש שיש בהן שלישי או רביעי הוא שאם יגעו אותן החולין שלישים לקודש יפסלו את הקודש ואותן החולין שהם רביעי עט"ק אם יאכל אותו אדם ישוב גופו רביעי ויהא פסול מלאכול קודש כמ"ש הר"מ ז"ל בהל' אה"ט פי"א ה"י ואבאר לקמן בעזה"י גבי והשלישי נאכל בנזיר הדמע אבל שיהיו אותן החולין עצמן אסורין לאכול כשנטמאו מדרבנן זה אינו ומתני' אומר כן בפ"ב דטהרות מ"ג דשלישי נאכל בנזיר הדמע וגדולה מזו דתרומה גופא אם נעשית עט"ק ונגעה בשלישי מותר לאכול אותה וכן בקודש ע"ט חטאת מותר החמישי לאכול ועיין בתוספות לקמן, ל"ד ע"ב ד"ה והשלישי נאכל בנזיר הדמע ובר"ש בטהרות ובתי"ט שם אמנם כ"ז לחד פירושו שם אבל לאינך פירושים שיתבאר לקמן באורך בעזה"י אין ראי' משם אדרבה כיון דתרומה עט"ק הוא אסור לאכול אותה וכן

קודש עט"ח ומה בכך דבדידה ליכא רביעי כיון דעט"ק היתה ואית בה רביעי מדרבנן ומ"מ חולין עט"ק נראה ודאי דאסור לטמאותם מדרבנן ואם נטמאו מותר לאוכלן בטומא' וע' ברי' פ"ק ועי' בתוי"ט פ"ב דטהרות מ"ח יע"ש במ"ש לכל הדברים ולפ"ז יש ליישב קושית ספק הישר בתוס' א' שהוקשה להם אהא דעולא מ"ט יהא נפסל גופו מלאכול בתרומה ועל ר"א לא קשיא ליה דלמא שלישי שלישי משום קודש וכמו כן יש ליישב לעולא דמש"ה גזרו שיהא גופו נפסל מלאכול בתרומה דלמא אכל אוכלין שלישי ושקיל משקין דתרומה שנעט"ק דמסתמא כל התרומה של כהני' היה עט"ק וה"ה המשקין דתרומה עט"ק דאיכא משקה קודש מותר שמן של מנח' ולוג של מצורע והמתנדב שמן וכמ"ש לעיל וא"כ יפסול את התרומה ואסור לפסול תרומה ואף דזה לא הוה אלא מדרבנן והוה גזירה לגזירה הא כבר גזרו גזירה לגזירה דהשותה משקין טמאין דטומאת משקין לטמא אחרים דרבנן כמ"ש הר"מ ז"ל בהל' א"ה פי"ד ה"ז ואפ"ה פסק דשותה משקין טמאין הוה שני שמא יאכל תרומה אח"כ דלא הוה אלא מדרבנן ואפ"ה גזרו וה"ה כאן ועוד אני אומר דזה לא הוה גזירה לגזירה כיון דיהא פסול מדרבנן וע"כ יפסיד התרומה ולא יהא ראוי לאכול והוה איסור תורה דמוזהר שלא להפסיד תרומה כדכתיב ושמרתם את תרומתי והראוי לאכילה אי אתה רשאי להדליק ולמשוח עורות כמ"ש הר"מ ז"ל בהל' תרומה פ"ו יע"ש וא"כ ע"כ הוא מפסיד את התרומה כמש"ל לחד פירושא דתרומה עט"ק אסור לאכול כשיש בה רביעי וכמו שאבאר לקמן בסוגיא דשלישי נאכל בנזיד הדמע יע"ש ומה"ט לא הוה גזירה לגזירה בשותה משקין טמאין ואח"כ מפסיד התרומה שהוא איסור תורה ובזה א"ש מה דכתב רש"י שבת י"ד א' דהתורה הזהירה לשמרה בטהרה דכתיב משמרת תרומתי ומהרש"א הקש' דתיפוק ליה משום אוכל תרומה יע"ש ולפי מ"ש א"ש דל"ת דהוה גזירה לגזירה דטומאת משקין לטמא אחרים דרבנן ומש"ה מפרש דחוזר לשמרה בטהרה שלא יפסיד ליה רצונו לומר דנגיעת תרומה במשקין טמאין מ"מ הוה איסור תורה כיון דטמא הוא מדרבנן ומפסיד ליה ונוגע באיסור תורה ורש"י אפשר דקאי על משקין או אף על אוכלין פי' כולה בחדא גוונא ובזה א"ש דפריך התם היינו הך ומאי קושיא והא אוכל אוכלין טמאים הוה מ"ה ושותה משקין טמאים לא הוה אלא מדרבנן דטומאת משקין לטמא אחריה מדרבנן וטומאת עצמן הוה דאורייתא עיין בר"מ הל' אה"ט פי"ד ה"ז ולפי מ"ש א"ש דהוה כאיסור תורה בחולין עט"ת לקמן אמרינן בג' אופנים או רבותא אמר אף בחולין עט"ת אית בהו שלישי או דווקא אמר דעט"ק לית בהו שלישי דאין נתפס בהן קדושת קודש או טעמא יהיב למילתי' מש"ה שני מפני שטהרתה טומאה אצל הקודש ולכל הפירושים יש לדקדק לאיזה צורך הזכיר זה ר"י אי אמרינן רבות' אמר לא שייך להשמיענו כאן ואי דוקא נמי לא שייך כאן בפלוגת' דפליגי ביה עכשיו ואי טעמא יהיב למילתיה הוה ליה לומר באיזה שלישי אמרו בתרומה עצמה שטהרתה טומאה הוא כו' ולאיזה צורך הזכיר חולין עט"ת ואפשר דמשום תרומה לא היה להם לגמור דמלתא דלא שכח' הוא שיאכל תרומה טמאה ומש"ה אמר עט"ח ועיין לקמן בתוספות ד"ה אף אני לא אמרתי כו' ומש"ה אמר בחולין ולא בתרומה עצמה ומ"מ קשה לאינך פרושים: בתוספות ד"ה האוכל אוכל ראשון כו' וא"ת בשני סגי וכ"ת כו' ויש לומר דר"א משהו מדותיו לעשות אוכל כמאכל עכ"ל מהרש"א ז"ל הקשה דאמאי לא הוקשה להם בשלישי סגי דיהא גופו

נפסל מלאכול בתרומה כו' יע"ש וסבירא ליה דתו לא אתי למיכל או למשתי אבתריה דאי יסבור שבלע האוכלין טמאין מ"מ פסול הוא לאכול תרומה אבל מהדורא בתרא ושאר אחרונים כתבו דחז"ל גזרו שיהא פוסל במגעו דאז מידכר דכיר ולא יגע משא"כ אם רשאי ליגע יבוא למיכל ומש"ה לא קשיא לתוספות כ"א בשני סגי ועיין מ"ש לעיל בדברי התו' הללו יע"ש.

ומה שסיימו התו' דר"א משה מדותיו פ"י דבשני ע"כ שני בעית למעבדיה ה"ה ראשון דליהוי ראשון ויש עוד לפרש דבשותה משקין טמאים ראשון בעית למעבדיה משום חששא דמעשר דשקיל אוכלין דמעשר ה"ה בראשון דאוכלין נמי הוה ראשון ודע לפי שיטת מהרש"א ז"ל יש להקשות לכאורה במה דכתבו התוספות וכ"ת משום משקין דמעשר אכתי תקשה כיון דהלכתא כחכמים דלעיל דאוכל שני הוה שני ופסול למעשר כמו ששנינו לעיל כל הטעון ביאת מים מד"ס דהיינו שני כמו שפירש"י לעיל וא"כ בח"י דבר אמאי גזרו דיהא ראשון י"ל דר"א כר"מ סובר ובי"ח דבר לא גזרו אלא שיהא פוסל תרומה כדתנן אלו פוסלין כו' עיין בסוף זבים: יש מקשין הא דעביד צריכותא בשבת דאי תנא אוכלין טמאין ה"ה דשותה משקין טמאין לא שכיחי ואמאי לא דאי הוה תני אוכלין ה"ה שיהא ראשון בשותה משקין טמאין משום חששא דמעשר שני משא כ באוכלין טמאין וא"נ ישתה אח"כ משקין דמ"ש בשני סגי דכל הפוסל כו' ולא קושיא היא דהכי קא קשיא ליה אמאי חזרו ונמנו לגזור בשותה משקין טמאין דיהא גופו פסול דהיינו הך כיון דגזרו על אוכלין טמאין ה"ה משקין ולא על התנא קשיא ליה דלמה למתני תרתי אלא על מה שהוצרכו לגזור מחדש דכיון דהוה קאי בתקנתא קמא סגי ומהיכי תיתי היינו מוסיפין לעשות ראשון כיון דלא גזרו על משקין טמאין ובכלל גזירה דאוכלין טמאין הוה.

והתוספות שכתבו שם וצריכא שמעינן היינו נמי על מה שגזרו מחדש על משקין ולא על התנא וכדכתיבנא, ולשיטת מהרש"א ז"ל ניחא דלא חששו לתקנת מעשר דהלכה כחכמים דכל הטעון ביאת מים מד"ס אסור במעשר וא"כ תו מיזהר זהיר אף אם הוא שני ולא יבא לאכול מ"ש ולשיטת מהדורא בתרא יקשה.

גם לדברי פני יהושע דחיישינן באוכלין אחר אוכלין דשכיח טפי ממשקין אחר אוכלין לא הוה התוספות מקשין מידי דר"א דמש"ה ראשון הוה ראשון משום אוכלין אחר אוכלין כיון דאיהו כר"מ סבירא לי' דשני מותר כמ"ש לעיל דמשום הכי לא הוקשה להם אלא מטעם כל הפוסל את התרומה עוד ראיתי ברשב"א בשבע שיטות בשבת על הא דאמר מהו דתימא הא שכיחא שהקשה ואמאי לא ניחוש שיאכל תרומה טהורה ואח"כ ישתה משקין טמאין ובפני יהושע כתב משמו ממ"נ אי יזכור לא ישתה ואי ישכח לא מהני כלל.

ואני בעניי לא זכיתי להבין דבריו הקדושים כלל ועיינתי ברשב"א ולא כתב דבר מזה כלל והכי כתב דזה מלתא דלא שכיחא הוא שיאכל תרומה טהורה וישכח ויסבור שבלע כבר ושקיל, משקין טמאין כי זוכר הוא משא"כ בשותה משקין טמאין או אוכלין טמאין לא שם על זכרונו זה שהם רשות ויסבור שבלע ועדיין בפיו עוד תי' שם דבאוכל תרומה ואח"כ משקין טמאין התרומה נמאסת בפיו ואין מוזהר לשמרה בטהרה דאי ראוי

לאכילת אדם עוד משא"כ להיפך שותה משקין טמאין ויטמא לאוכלין הראוי עכ"ל ויש לפרש כפשוטו ויש עוד לפרש אוכלין מה שנשאר בידו שהן ודאי ראויים לאכילת אדם ובזה א"ש טפי מה שכתבנו לעיל דשלישי נפסל גופו משום תרומה עט"ק ואף אי הוה גזירה לגזירה הוה איסור תורה ושם כתבנו ומ"ש כאן ניהא טפי דמה שבידו הוה ודאי איסור תורה כשיבוא לידי הפסד גמור.

ומ"ש הרשב"א דהתרומה נמאסת בפיו ועל המשקין אין קושיא איך יטמאו לאוכלין כיון דכבר נפסלו בפיו משתית אדם כיון דירדה להם טומאה תו אין עולין מטומאתן עד שיפסלו משתית כלב כדאיתא בר"מ ז"ל הל' ט"א פ"ב ה"ח והא דלא תי' הרשב"א כמ"ש בס' פ"י משום דלשיטת רש"י לקמן שאסור לפסול גופו אכתי תקנו שלא יבוא לשתות משקין טמאין שלא יפסול גופו והכהן מוזהר ע"ז וכמו שנבאר לקמן בהא דשלישי נאכל בנזיד הדמע ועיין מ"ש לעיל מזה: (דף לד ע"א) גמרא ואני אמינא ר"י היא ולא מבעיא קאמר לא מבעיא חולין עט"ק דאית בהו שלישי אלא אף חולין עט"ת כו' אבל רביעי אפשר לא דסבירא ליה כראב"צ בפ"ב מטהרות מ"ח דהרי הן כתרומה יע"ש ומתני' אתיא שפיר כר"י.

ויש לראות דאפשר מש"ה סיים בחולין עט"ת משום דסיים שלישי שני לקודש ואין שני לתרומה ודייקינן מיני' לקמן שני הוא דלא הא שלישי הוה ואף דדחי לה התם מ"מ האמתכך הוא דנפסל גופו מלאכול בתרומה וא"כ ה"ק הא דהוה שלישי ונפסל גופו מלאכול בתרומה ואף שאין טעם לגזירה זו כמ"ש בספר הישר בסוטה למ"ד א' ואף שכתבנו שם לעיל מש"ה שלישי שלישי משום משקה קודש דלא כמהרש"א לעיל דאיכא טובא משקי קודש מ"מ לר"י דלקודש הוה שני אמאי יהא שלישי לתרומה וגם אמאי יהא גופו נפסל מלאכול תרומה וכתבנו לעיל משום תרומה עט"ק דמסתמא הכהנים היו אוכלין תרומה עט"ק משום שירי מנחות ולחם הפנים וכיוצא בהן טובא ומש"ה הוה שלישי שלא יבוא לאכול תרומה עט"ק ויבוא לידי איסור תורה מה שישיר ממאכלו או משתייתו דאינן ראויין עוד כיון דהן טמאין לחד פירושא לקמן גבי והשלישי נאכל בנזיד הדמע או דגזרו גזירה לגזיר' באוכלין אחר משקין דטומאת משקין לטמא אחרים דרבנן וקשיא ליהוי רביעי ויהא נפסל גופו מלאכול וכה"ג הקשה מהרש"א בתו' ד"ה האוכל אוכל ראשון וצ"ל כתירוצו כיון דלית בתרומה רביעי וה"ה בחולין הללו לא עבדינן לגופו רביעי שתי' מהרש"א כהאי גוונא וא"כ זה דווקא חולין עט"ת אבל בחולין עט"ק ברביעי הוה סגי דיהא גופו נפסל מלאכול כו' כיון דאית בהו רביעי אלא עט"ת וזה שסיים ר"י בחולין עט"ת ואפשר דה"ק דעיקר גזירה היה משום זה ולשיטת מה"ב דבנגיעה עביד רבנן מעלה לא קשיא כל זה: ע"ש דאילו מאכל כביצה ואוכל כחצי פרס מפירש"י ז"ל דמאכל מקבל על עצמו טומאה בכביצה מן אחרים וסובר דלטומאת עצמו לא בעינן כביצה אלא אף בכ"ש וכן פי' בהרבה מקומות ועיין בסוטה למ"ד ובפסחים ל"ג ע"ב בתוס' ד"ה לאימת מתכשרי יע"ש דלטומאת עצמן לא בעינן כביצה והוא שיטת הר"מ ז"ל ג"כ בהלכות ט"א פ"ד ה"א לעצמן בכ"ש ועיין ברש"י ל"ג ע"ב ד"ה כביצה נמי שהביא ת"כ דמכל האוכל אף בכ"ש.

וראיתי להרב ז"ל בס' פ"י בחדושינו לפסחים שכתב דלר"ע דיטמא יטמא ושני עושה שלישי בחולין א"כ א"ש דמכל האוכל מרבין טומאה עצמן בכ"ש אשר יאכל לטמא אחרים כביצה אוכל הנאכל בב"א משא"כ לרבנן דאין שני עושה שלישי בחולין וע"כ אשר יאכל לטומאת עצמן בעי כביצה ודברים ראויין למי שאמרן אלא מהכי תקשי ליה ז"ל דהא ר"י ע"כ כדבריהם דרבנן סובר דאין שני עושה שלישי בחולין דאל"כ לאיזה צורך הזכיר חולין עט"ת הא בחולין גרידא נמי מצינו בהו שלישי ואפ"ה פי' רש"י דעל עצמו מקבל טומאה בכ"ש וזהו לא יתכן דאף טומאת עצמו בעינן כביצה.

הן אמת שמדברי רש"י שלפנינו שכתב בזה"ל מצינו שהמאכל חמור מן האוכלו דאילו המאכל קיבל טומאה בכביצה אוכלין טמאין שנגע ויש לומר בכביצה אמאכל קאי וה"ק המאכל שהוא כביצה מקבל טומאה מאוכלין שנגעו בו אבל הר"ן ז"ל בחמש שיטות פירשה למ"ש רש"י ז"ל בכביצה אוכלין טמאין שנגעו דכביצה אוכלין טמאין שנגעו קאי וז"ל פירש"י ז"ל שהמאכל מקבל טומאה מביצה אוכלין טמאין שנגעו בי' משמע דעל עצמן בכ"ש ואפשר שהיה כתוב ברש"י מכביצה כו' ומ"מ כבר אפשר לפרש כן סוגיא דשמעתין בפשי' ולא הבינותי מ"ש המגיה במשנה למלך פ"ד ה"א מהל' ט"א שסוגיא דשמעתין סובר דטומאת עצמן כביצה ויקשה למי שסובר טומאת עצמן בכ"ש ואדרבה נראה דמש"ה לא הזכיר אילו המאכל מקבל על עצמו בכ"ש דלא שייך להזכיר זה בכאן אלא ה"ק דאילו אוכל עושה פעולתו בנגיעתו לאחרים אם הוא כביצה מטמא אחרים ואילו באכילה לא עביד פעולה עד דאכיל האוכל כחצי פרס ואין להאריך כאן: וברש"י דזה על ידי משקין כו' דאכילה חמירא ממגע הוא מגומגם קצת לר"י ובד"ה ואיל ר"א ממשקין בעית למלפי תחלה נמי בעית למעבדיה ור"י לא יליף כו' עד כאן לשונו זה לא כפי' התוספות ד"ה משקין תחלה הוה ומ"מ גם לרש"י לא גרסינן שאני משקין דעלולין ורש"י ז"ל פירש כן דלר"י לא קשיא ממשקין דעלולין לקבל טומאה: ובד"ה אף אני לא אמרתי אלא באוכל של תרומ' כלומר בחולין עט"ת כדאמר ר"י בהדיא לעיל כו' עכ"ל הא ודאי אף בתרומה עצמה הוה שני לקודש וכמ"ש אח"כ שטהרתה של תרומה טומא' אצל הקודש אלא משום תרומה לא היה להם לגזור דמלת' דלא שכיחא הוא שיאכל תרומה טמאה אלא בחולין עט"ת דמותר לאכול בטומאה כמ"ש לעיל ובתרומה עט"ק כתבנו לחד פירוש' דאסור משא"כ בחולין עט"ת וכדבעינן למימר לקמן גבי והשלישי נאכל בנזיד הדמע וזה שכתב דאמר ר"י לעיל בהדיא היינו במתני' בפ"ב דטהרות משנה ב' בחולין שנעשו על טהרת תרומה וע"ש היטב: ובד"ה מפני שטהרתה של תרומה טומאה היא אצל הקודש כו' ה"ל שלישי דתרומה מספקינן ליה בשני עכ"ל ראיתי לת"ט בפ"ב דטהרות משנה ה"ו וז"ל ד"ה מטמא שנים ופוסל א' פי' הרב דחשבינן כאלו נגע בשרץ דנגדו אוכלי תרומה מדרס לקודש כתב התי"ט אבל אוכלין אין נעשין אב לעולם כמ"ש הר"מ בפרק יו"ד מהל' אה"ט הלכה ט' מש"ה לא נוכל לחשבם כ"א בנטמאו בשרץ עכ"ל הנה פשוט כוונתו דקשה ליה אמאי לא חיישינן שיהא אה"ט כמדרס הזב שהוא אב ויטמא שלשה ופוסל א' ולזה אמר דאין אוכל נעשה אב לעולם כמ"ש הר"מ פ"י ה"ט מהל' אה"ט ולפ"ז יקשה לרש"י למ"ש בפסחים י"ז א' ד"ה רביעי בקודש בתו' שם דהא דאין אוכל נעשה אב לטמא אדם וכלים אבל אוכלין ומשקין מטמא והיינו הא דמשני התם שלישי שלכם נעשה אה"ט וע"ש היטב א"כ יקשה

יטמא שלשה ויפסול א' כיון דמספקינן לי' באב ג"כ אלא דיש לומר וודאי דהא דבגדי אוכלי תרומה מדרס לקודש היינו בבגדים גזרו כן ולא באוכלין דאל"כ מאי אריא שלישי שני לקודש טהור גמור נמי אם אוכל חולין על טהרת תרומה חיישינן שמא ראשון הוא אלא דלא אמרינן הכי אלא בבגדים ולא באוכלין ומש"ה די שיהא כראשון ולא אב: ואני בעניי לא זכיתי להבין דברי התי"ט ז"ל במ"ש דאוכלין אין נעשין אה"ט דאי נמי נעשין אה"ט מה איכא לספוקי בשלמא בגדי אוכל תרומה איכא לספוקי שמא ישבה עליהן אשתו נדה או מדרס הזב דהוה אב הטומאה משא"כ באוכלין דאין נעשין מדרס לעולם דעמוד ונעשה מלאכתנו הוא אא"כ ייחדה לשיבה וטח פניה בטיט כההיא דכיפת שאור שיחדה לשיבה בכ"ש.

מ"ה ב' ובהעור ורוטב קכ"ט א' דכששימש מעשה עץ שימש ונעשה אה"ט וכ"ז מתבאר היטב למעיין בר"מ ז"ל הלכות משכב ומושב פרק ז' וט' ובהל' כלים פכ"ה הי"ב ובהל' ט"א פרק ב' ה"כ יע"ש וכיון שכן וודאי אין אוכלין המיוחדין למאכל אדם נעשין מדרס לעולם אף לרש"י שסובר דאוכל נעשה אה"ט למימני בי' ראשון ושלי ודברי תי"ט צ"ע ועיין בפ"ב דחגיגה מ"ז בר"ב ובתי"ט שם ועיין מאש לקמן ל"ה ע"ב מדרסות יע"ש: ומה שפירש"י כאן דמספקינן לי' בשני ובשבת י"ד א' פי' דהוה ראשון וכן הוא במשנה דטהרות פ"ב מ"ו בתרומה שנעט"ק ואשלישי קאי התם ועט"ת היה מטמא שנים ופוסל א' כו' דהוה ראשון ועיין בתי"ט שם במשנה ב' ד"ה שלישי שני לקודש ובמהרש"א במסכת שבת יע"ש ומיהו להמעין במ"ו פ"ב דטהרות אין הכרע דלאותה גירסא שכתובה שם בד"א שנעט"ק מצינו לומר ארישא קאי ולקמן אבאר באורך: בא"ד הלכך האוכל שני לקודש דמצינו שני עושה שני ע"י משקין ר"ל כיון דמספקינן ליה להמאכל בשני תו שני הוה שני כמו בתרומה דשני הוה שני ופוסל במגעו תרומ' ואף דהתם לא סגי שיהא שלישי אי לשיט' מהרש"א ז"ל כיון דאין בחולין עצמן שלישי ואי לשיטת מהדורא בתרא דחכמים עשו הרחקה אף לנגיעה שיהא לזהר וא"כ לענין קודש א"נ המאכל שני יהא הואי שלישי וסגי בכך דתו לא אתי לידי נגיעה דשלישי עושה רביעי בקודש יש לומר דחכמים השוו מדותיהם כיון דתרומה כך ה"ה לקודש כך: ודע דיש להקשות א"כ מה פריך ליה ר"א לר"י ועוד שלישי שני למה הא מצינו שהשלישי עושה שני ע"י משקה כדתנן בפ"ב דטהרות מ"ו השלישי שבתרומה מטמא משקה קודש דכל הפוסל את הקודש מטמא משקה קודש להיות תחלה וכן פסק הר"מ בהל' אה"ט פי"א הלכה י"א גם בהשגו' וא"כ שפיר הוה שני לקודש ולא לתרומה ולשיטת התו' ד"ה משקין תחלה נמי הוה לא קשיא דמ"מ שני למה בשלישי סגי משא"כ בשני שני דהוצרכו משום תרומה או מעשר אבל לשיטת רש"י ז"ל שפי' א"ה תחלה בעית ליה לעשות וכמ"ש לעיל א"כ מאי קושיא משלישי שני לקודש ואין לומר דקשיא ליה אליבא דלוי בפסחים ט"ז דמשקי בי מדבחייה דהיינו יין ושמן נמי דכן מלטמא לאחרים וא"כ לא מצינו שהשלישי עושה שני ע"י משקין דהא טהור מלטמא אחרים אבל לזה י"ל דהא אמרו התם לא אמרו דכן אלא שנטמאו במקומן אבל שלא במקומן לא יע"ש וא"כ מה פריך ליה ר"א לר"י והיה נראה לומר דהא דפריך אי הכי תחלה בעית למיעבדה ולא אאוכל שני קא קשיא דלמא להיות ראשון כמו שכתבו התו' בד"ה משקין תחלה הוה אלא אאוכל ראשון קשיא ליה דליהוי אדם גם כן ראשון משום אוכלין דמעשר כמ"ש הפני

יהושע דחיישינן באוכלין אחר אוכלין דשכיח טפי והבאתיו לעיל או בשותה משקין טמאין דהוה שני ואמאי הא חיישינן שישקול אוכלין דמעשר שני לתוך פיו ולא סגי בשני אלא בראשון לשיטת מה"ב דעבדו רבנן תקנה אף במגע והעד ששני שני ומיהו זה אין ראייה משום מעשר אלא דהסברא כן הוא שע"י זה יהא זכור משא"כ אי לא תקנו אלא על אכולה אכתי ישכח ויאכל ומה"ט בגזירה קדמוניות לא גזרו אלא באכילה ובשני' גזרו אף במגע ואף לרש"י שפי' דחדא גזירה הוה יש לומר כך משא"כ בשלישי שני קשיא ליה שפיל דלמה לי אי משום דמצינו שהשני עושה שני ע"י משקה קודש מ"מ למה לו להיות שני בשלישי סגי ואף לשיטת מהרש"א ז"ל אתי שפיר דר"א סובר דשני מותר לאכול במעשר כר"מ דאמר לעיל כל הטעון ביאת מים מותר במעשר ור"י לדבריו דר"א קאמר ומיהו אף אני לא אמרתי לא יתישב לפי זה דהא לר"י בלא"ה א"ש כדכתיבנאורש"י שכתב תחלה בעית למעבדיה להאי גברא יש לומר היינו לאוכל ראשון ולא אאכול שני אלא אראשון ראשון תחלה הוה כיון דשותה משקין טמאין ע"כ בעית למעבדיה משום מעשר ה"ה באוכל אוכלין ראשון דהיה להם להשוות מדותיהן ולפני יהושע א"ש בפשיטות דחיישינן לאוכלין אחר אוכלין.

או יאמר, דהכי פריך אי הכי תחלה בעית למעבדיה דהיינו באוכל ראשון שיהא ראשון ואף דלמה לו להיות ראשון מ"מ דלא ליהוי תקנתא דרבנן כחוכא ואטלולא ח"ו כמ"ש התוספות ד"ה שני שני למה ה"נ דכוותי' כיון דשני שני ה"נ הוה להשוות המדות ולומר דראשון ראשון ור"י משני לי דשאני משקין דעלולין לקבל טומאה ופריך ליה שפיר שלישי שני למה דלא ליהוי מילי דרבנן כחוכא ואטלול' ובשלישי סגי לענין קודש כמ"ש בסמוך ולר"א ניחא דראשון הוה ראשון דמצינו שני שעושיין ראשון ע"י וכן שני וה"ה שלישי שלישי להשוות המדות וכמה שכתבנו לעיל יע"ש: בא"ד מדאמר רבב"ח דאותביה ר"א לר"י כו' דוקא קאמר ולא רבותא דאי טעמא כו' עכ"ל הנה מהר"ם מלובלין ומהדורא בתרא ושאר אחרונים פירשו מדאמר אף אני לא אמרתי משמע שמרומז בדברי ר"י כמ"ש בחולין עט"ת ואי רבותא קאמר לא מרומז כלל בדבריו יע"ש ולפ"ז טעמא ליכא למימר מדאותבי' ר"א לר"מ ורבותא ליכא למימר ממה דאהדרי' ר"י לר"א ומה שסיים רש"י לעולא טעמא יהיב למלתי' ולא שמיע ליה קושית ר"א לר"א א"נ שמיע ליה הקושיא ואהדרו' לא סבירא לי' דלר"י אף בחולין עט"ק סבירא ליה דהוה טומאה אצל הקודש ואינו יודע מי הכריח לרש"י לפרש בל' ראשון דעולא סובר דהא דסיים ר"י בחולין עט"ת טעמא הוא וע"כ הא דאמר עולא ואני אומר לא מיבעי' קאמר צריך לדחוק ולומר דרבותא ממילא משתמע וגם הקושיא של ר"א לר"י לא שמיע לי' ואמאי לא כפי' השני של רש"י ז"ל דר"י רבותא אשמעינן וממילא אף אני לא אמרתי לא שמיע ליה לעולא והקושיא שפיר שמיע ליה לעולא אבל לפי מהר"ש ז"ל א"ש דאי עולא סובר ג"כ דטעמא דר"י דטהרת תרומה טומאה אצל הקודש ולא עט"ק דלא הוה טומאה אצל קודש גמור ע"כ ר"י טעמא יהיב במה שסיים בחולין עט"ת דלא שייך רבותא כיון דאפשר לטעות דרבותא לגמרי משמע לא מיבעיא עט"ק דאיכא שלישי וה"ה דנעשה שני לקודש כמו בחולין עט"ת וכעין זה כתב הת"ח דלא שייך רבות' דמשמע בכולא מילתא שווין הם עט"ת ועט"ק וז"א ולכך פירש"י טעמא ופי' שני פי' דעול' באמת סובר כן אף חולין עט"ק הוה טומאה אצל הקודש ורבותא קמ"ל ולגמרי שוין המה ולקמן

בהא דאמר ר' ינאי אבא ר' יוחנן בעזיה ויהושע"א ז"ל בחדושיהו כתב פי' אחר וז"ל דעולא סובר דלמאן דאית לי' חולין עט"ק כקודש ודאי דהוה טומאה אצל הקודש וא"כ לית ליה לרבה בר בר חנה רבותא דא"כ אף עט"ק הוה ליה להיות שני לקודש עכ"ל והיינו לר"י שסובר דחולין עט"ת הוה טומאה אצל הקודש ה"ה חולין עט"ק נמי כן משא"כ לר"א דפריך ליה שלישי שני למה והא דלא אפשר לומר רבותא אמר דלענין תירוצא דאף אני לא אמרתי הוה רבותא טפי בחולין עט"ק דאפ"ה הוה טהרה דידיה טומאה אצל קודש גמור ומש"ה ליכא למימר רבותא קאמר ואף אני ממעט קודש ר"ל שלישי של קודש עצמו דלא הוה איהו שני מטעמא דכתיב וסיים עוד ומה"ט אמר רבותא קאמר ולא אמר טעמא יהיב למלתיה אלא דסובר אף לקודש הוה שני לקודש ויש להקשות איך יאמר זאת והא בפ"ב דטהרות מ"ו תנן השני שבחולין כו' בחולין עט"ק אבל עט"ת לא דהוה טומאה אצל קודש אלמא עט"ק לא הוה טומאה אצל קודש גמור אלמא איכא מאן דסובר חולין עט"ת הוה טומאה ולא עט"ק ומכ"ש לפי מה שאבאר לקמן משנה ו' בד"א אשלישי של תרומה קאי דהוה טומאה לקודש ואפ"ה חולין עט"ק לא הוה טומאה אצל קודש ומיהו י"ל שאני תרומה ולקמן אבאר בזה: בתוספות בד"ה שני שני למה כו' משקין דמעשר כו' כחוכא ואטלולא עכ"ל מהרש"א ז"ל לעיל בתוספות ד"ה האוכל אוכל ראשון פי' דהא דשבקי תרומה דאיירי תלמודא ונקטו מעשה משום דר"י בחולין עט"ת איירי והוה סגי בשלישי ויהא גופו פסול מלאכול תרומה עכ"ל לא הבינותי דבריו הקדושים דנהי דשלישי שלישי מיירי חולין עט"ת אבל שני שני ודאי אף בחולין גרידא מצינו לאשכוחי וא"כ ע"כ שני מטעם משקין דתרומה גופייהו דאי הוה שלישי לא שייך זה כיון דאין בחולין עצמה שלישי ואין לומר לר"י דתרומה טומאה אצל הקודש מטעם דבגדי אוכלי תרומה כו' השנוי במסכת חגיגה י"ח ובפ"ב יע"ש וה"ה חולין גרידא הוה טומאה אצל תרומה ומספקינן בראשון דהכי נמי חנן התם בגדי פירושינן מדרס לאוכלי תרומה והר"מ ז"ל בהלכות אה"ט פי"ג הזכיר זה וא"כ בחולין גרידא ודאי הוה ראשון לטומאה ומש"ה אין קושיא שני שני למה ואי עט"ת יהא שלישי ויהא גופו נפסל מלאכול תרומה ולכך נקטו בדבריהם מעשר כ"י דזה לא הוזכר בשום מקום ואדרבה בפ"ב דטהרות דהוזכר בנעשו עט"ק לא הוזכר אלא לענין קודש ולא בחולין עט"ת וקתני סתמא דחולין גרידא נמי פוסל שני שבו אוכלי תרומה ולקמן אבאר גבי והשלישי נאכל בנזיד הדמע ובשבת י"ד א' כתבו התוספות טעמא דר"י משום תרומה ד"ה האוכל אוכל ראשון יע"ש משום כיון דבחולין גרידא צריך לה ות שני משום תרומה ה"ה חולין עט"ת דלא חלקו חכמים וצ"ע ומה דלא נקיט בשבת טעמא משום משקין דמעשר דשייך אף בישראל כבר כתבנו לעיל דא"כ היה להם לגזור תחלה כל הפוסל מטמא משקין להיות תחלה כו' ומ"ש התוס' דלא כחוכא כו' היינו ראשון ושני שני משא"כ לר"א דמשהו מדותיו לא הוה ח"ו וי"ל בע"א: ובד"ה משקין נמי תחלה הוה לא בא להקשות שכמוהו יעשה האדם ראשון דלמה להיות לו ראשון עכ"ל ואף באוכל ראשון מצינו לומר דקשיא ליה לר"א דליהוי אדם ראשון משום מעשר באוכלין אחר אוכלין כמ"ש פני יהושע בשבת דזה שכיח טפי והבאתיו לעיל בתחלת הסוגיא י"ל דדי בשני כחכמים דפליגי על ר"מ ואמרו דשני אסור במעשר ומכאן יש הוכחה לשיטת מהרש"א ז"ל דדי בתקנה למפסל גופו באכילה דאל"כ אכתי אימא דתחלה בעית למעבדיה משום אוכלין דמעשר

אלא דיש לומר דהתוספות סוברים לאוכלין אחר אוכלי לא חיישינן אלא משקין אחר אוכלין ותקנה משום כהן היתה דאי לישראל ומשום משקין דמעשר היה להם לגזור כל הפוסל מתחילה דאי לא הא לא קיימא הא דאין שני עושה שלישי במעשר וכמ"ש לעיל בסמוך משא"כ רש"י לשיטתיה וע"כ משום אוכלין אחר אוכלין ר"ל אוכלי קודש דשייך בישראל א"כ שפיר י"ל תחילה בעית למעבדיה משום אוכלי מעשר ואוכל אוכל ראשון ליהוי תחלה וכפי מהדורא בתרא דעיקר תקנה משום נגיעה דיהא זכור כו' או כפי מהרש"א וכמ"ש ברש"י ד"ה א ה יע"ש וכבר הארכנו בזה לעיל באורך בתוספות ד"ה האוכל אוכל ראשון יע"ש ועיין בפני יהושע בשבת י"ד ע"א בהא דזימנין כו' יע"ש: (ע"ב) גמרא אר"ז אר"א אר"י אמר ר' ינאי האוכל שלישי של חולין עט"ק נמי הוה שני לקודש וטעמא דשמיר' דידיה לגבי קודש לאו כלום הוא וחיישינן בשלישי שמא שני הוא או ראשון והאוכלו שני דהלכה כר"י דאוכל ראשון הוה ב' וקשיא לי אמאי לא אקשי ליה ממשנה ז' דתנן השני שבחולין כו' והשלישי פוסל אוכלי קודש בד"א על טהרות קודש ומייתי לקמן ל"ה ב' אלמא אי עט"ק לית בהו טומאה ואף לפי גרסתינו בטהרות השלישי שבתרומה בד"א עט"ק אלמא על טהרות קודש הוה כקודש ודוחק לחלק בין תרומה עצמה לחולין עט"ק דמ"ש ועוד בחגיגה י"ח ב' תנן במתני' יוחנן בן גודגדא היה אוכל על טהרת קודש כל ימיו והיה מטפחתו מדרס לחטאת ודייק שם בגמ' כ' א' לחטאת אין לקודש לא אלמא חולין עט"ק כקודש דמי אלמא למ"ד דכקודש דמי לא הוה טהרה דידיה טומאה אצל קודש דהכי משמע ודאי התם ואין חילוק בין תרומה עט"ק או חולין על ט"ק וכמ"ש והיה נראה לומר דר"י לא מבעיא קאמר וא"כ כיון דרבנותא הוא משמע דשניהן שוין לגמרי כמ"ש מהרש"א ברש"י ד"ה אף אני לא אמרתי וסובר ר"י אף עט"ק הוה טומאה אצל הקודש ופסק כר"י.

ובזה הוה ניחא דמשני אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן ומאי קושיא דלמא ר"י דוקא קאמר באילו חולין יש שלישי ולא עט"ק דלאו כקודש דמי ור"ז אר"א סובר דכקודש דמי ופלוגתא הוא תנאי בהכין ומתני' דחומר בקודש סוברת כקודש דמי ובגדה ע"ב ב' סוברת כקודש דמי ואפ"ה סובר דטהרתה טומאה היא אצל הקודש אלא דא"כ קשי' ההיא דלקמן ל"ה ב' והיא משנ' פ"ב דטהרו' מ"ז דמשמע חולין עט"ק כקודש ולא הוה טהרת' טומא' אצל הקודש ומתני' דחגיגה יש ליישב דלא תקשי מינה.

ומיהו, בלא"ה א"ש דע"כ לית לי' אף אני לא אמרתי דאל"כ מאי אף אני לא אמרתי דמשמע דליכא לאשכוחי אלא חולין עט"ק הוה דהוה שני לקודש הא אי משכח חולין על טהרת קודש לא הוה שני לקודש ולא כן הוא ע"ש אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן עכ"ל קשא לי אימא דר"א אר"י נמי שמיע ליה אף אני לא אמרתי ור"י ה"ק לר"א הא דין שלי לא אמרתי אלא בחולין עט"ק דאי עט"ק לית בהו שלישי כלל וכיון שכן שפיר שטהרתה טומאה אצל הקודש ובשלמא אי אמרתי אף בחולין עט"ק והייתי סבור כקודש דמי שפיר היית מקשה משא"כ השתא ור"א אמר ר' יוחנן סובר לאו כקודש אלא כתרומה כי כן סובר ראב"ז בפ"ב דטהרות מ"ח יעו"ש מש"ה אמר דאוכל שלישי של חולין עט"ק הוה שני לקודש כמו אוכל שלישי של תרומה עצמה משא"כ ר"י אמר אי חולין עט"ק כקודש דמי וכמ"ש ויש ליישב קצת: ראיתי להת"ח שכתב בהא דפריך על טהרת תרומה אין עט"ק לא ואף דר"א סתמא אמר שלישישלישי ואף בנעט"ק מ"מ

הלכה כר"י, דר"א שמותי עכ"ל לא הבנתי דבריו הקדושים דמאי סייעתא מר"א דאמר חולין עט"ק כקודש דמי מ"מ סובר דטהרתה לאו טומאה אצל קודש דאף טהרות תרומה לאו טומאה אצל קודש לדידיה וע"כ כר' יהושע סובר דטהרת תרומה טומאה אצל קודש וה"ה עט"ק ופריך שפיר והא ר"י דוקא עט"ת אמר וכמאן סובר ר' אסי אמר ר' יוחנן ולכן דבריו צריכין עיון: וברש"י ד"ה לא מיבעיא קאמר כלו' אפילו כהני איכא שלישי עכ"ל משום לכאורה לא מבעי' על שלישי שני וז"א דאדרבה הוה לאשמעינן עט"ק לזה אמר דר"י לא מבעי' אמר כלומר לענין דליהוי החולין נתפסין בקדושה אף עט"ת וזה הוה רבותא ובד"ה נוטלין כדפרישית דמיותר הוא דה"א עט"ת נמי טומאה והבן: ובד"ה קמ"ל דשלישי מיהא הוה וכי אמר ר"י כו' לענין אכילה מודה דאסור עכ"ל לפי מ"ש בריש השיטה דאיכא למגזר משום תרומה עט"ק דאית בה רביעי ובהדי דאכיל אוכלין שלישים שקיל משקין אלו לתוך פיו ויפסול אותם ולענין חולין או תרומה עט"ק לא אמרינן כקודש דמי לענין שיהא תרומה עצמה או חולין עט"ת טומאה אצל חולין עט"ק יע"ש א"ש בכאן דמש"ה צריך שיהא גופו שלישי וממיל' נפסל הוא מלאכול תרומה דפסול מיקרי לגבי תרומה וכמ"ש לעיל משא"כ בראשון דבשני סגי והכא לא סגי ברביעי כמ"ש מהרש"א כיון דאין בחולין אלו רביעי: ובתוספות ד"ה אף אני לא אמרתי עד ששאלו ר"א עכ"ל ר"ל דהאי אהדרי' סובר רבב"ח דבחולין שנעט"ת הוא לאחר ששאלו ר"א לר"י השיב לו כן ומ"ש אף שיש קודם שיש בו ג' עיין מהרש"א: ע"ש גמרא הראשון שבחולין ראיתי להעתיק בכאן משנה גדהו"ז ולבארם בעזה"י: משנה א' הראשון שבחולין טמא ומטמא והב' פוסל ולא מטמא והג' נאכל בנזיד הדמע: מ"ב הראשון והב' שבתרומה טמאים ומטמאים והג' פוסל ולא מטמא' והד' נאכל בנזיר הדמע: מ"ג הא' והב' והג' טמאים ומטמאים והד' פוסל ולא מטמא' וה' נאכל כו': מ"ד הראשון והב' שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה השלישי שבתרומה מטמא משקה קודש ופוסל אוכלי קודש שנעט"ק אבל עט"ת פוסל א' ומטמא שנים ועיין בר"ש וברע"ב ובתי"ט ואני מבאר קצת בעזה"י וראיתי שיש ד' פירושים בהמה: הפירוש הא' הוא דמיירי בחולין גרידא ותרומה גרידא וקודש גריד' וה"ק הראשון טמא אף בחולין כי עושה שני בחולין ומטמא תרומה שיהא השני נקר' טמא כי השני עושה שלישי בתרומה והשני פוסל לתרומה ולא שיהא שלישי טמא שאין שלישי עושה ד' בתרומה והשלישי ר"ל אם יש בחולין שלישי שנעט"ת יכול לערב בהן תבלין של תרומה ולאוכלם ואף דנפסל גופו מלאכול בתרומה כיון דליכא כזית בכא"פ אף דחצי שיעור אסור מ"ה כיון דפסול גוי' הוא מדר' לא גזרו כ"א באוכל כשיעור שלם ומתני' תרתי אשמעינן חדא דחולין גרידא טהרתו לאו טומאה אצל תרומה אף דטהרת תרומה טומאה אצל קודש כדמסיק במשנה ד' שנעט"ק אבל עט"ת מטמא שנים ופוסל א' מ"מ חולין נגד תרומה לא הוה טומאה אצל תרומה ולא מספקינן לשני בראשון ולכך השני פוסל ואין מטמא ועוד אשמעינן דאף דנפסל גופו מלאכול בתרומה אפ"ה נאכל בנזיד הדמע דלא כללו חצי שיעור בזה ולפי זה היה יכול להביא סייעת' לעולא ממשנה זו דקתני בנזיד הדמע דווק' דליכ' כזית בכא"פ כדמסיק הנח לנזיד הדמע משמע שסתמו כך הוא ואמאי אף ביותר מכא"פ נמי שרי דאין שלישי עושה רביעי בתרומה אלא ע"כ דנפסל גופו ואסור לאכול יותר מכא"פ והא דלא מייתי סייעת' לעול' איכ' למימר דסתם נזיד הדמע אפשר דאיכ'

כזית בכא"פ כמ"ש התוספות ד"ה הנח לנזיד הדמע ומיהו בפסחים דף מ"ד ד"ה והאיכ' כתבו דסתם נזיד הדמע לית ביה כזית בכא"פ והוה להביא סייעת' לעול' מהא והדר אמר הא' והב' שבתרומה גריד' טמאין ומטמאין קודש דשלישי עושה רביעי בקודש והשלישי פוסל את הקודש כו' והרביעי אם הוא תרומה עט"ק שיש בה רביעי נאכל בנזיד הקודש מותר לערב בו שמן של קודש או שאר תבשיל קודש ומיירי ג"כ שאין כזית בכא"פ משל קודש דאל"כ איך נאכל והא האוכל רביעי נעשה גופו ד' ופסול לאכול קודש כפסק הר"מ ז"ל בפ"א ה"י מהל' אה"ט דהאכל ד' נעש' גופו ד' ופסול מלאכול קודש יע"ש ובהשגותיו ובכ"מ ולקמן אבאר ועיין בפ"ה הר"ב שם במשנה ד' שפירש והרביעי נאכל בנזיד הקודש כלומר אם יש באותה תרומה רביעי עט"ק נאכל בנזיד הקודש דמשמע עד עתה מיירי בתרומה גריד' וכמ"ש ולא אבין איך יאמר זאת דהא תנן בהדיא אח"כ מ"ו בד"א עט"ק אבל עט"ת מטמא שנים ופוסל א' ופ"ה הר"ב דאם התרומה לא נעשית עט"ק טהרתה טומאה אצל הקודש כו' א"כ איך אמר דשלישי פוסל ולא מטמא קודש וזה א"א דהא מטמא שנים ופוסל א' ולקיים פירוש הברטנורא ז"ל א"א אם לא בא' מב' פנים או דבסיפא גורס פסול ולא פוסל וה"ק השני טמא ומטמא ולא דוקא מטמא אלא פוסל ואידי דרישא נקיט הכי והשלישי פסול ולא מטמא עוד דאין ג' עושה רביעי בתרומה והרביעי אם יש בהן כגון עט"ק נאכל בנזיד הקודש ואשמעינן אף דכמה מעלות עבדי רבנן לקודש יותר מתרומה אפ"ה נאכל בנזיד הקודש דלא כר"מ בפ"א ה"א וי"ב דבקודש אסור אף שהוא פחות מכא"פ יע"ש.

או שנאמר דאף הרישא הא' והב' טמא ומטמא והג' פוסל מיירי ג"כ תרומה עט"ק ולשון הר"ב לא יסבול זה מדכתיב והרביעי ואם יש בהן רביעי כגון שנעט"ק משמע דעד השתא בלא נעט"ק איירי ויש לדחוק ולפרש דברי הר"ב והתי"ט במשנה ד' ד"ה והשני שבתרומה מטמא לקודש יע"ש מדכתיב לקודש ולא לתרומה עצמה משמע דרוצה לפרש דלא איירי בעט"ק ומטמא רוצה לומר שיהא טמא לעשות רביעי וזה א"א אם לא לקודש כו' וקשי' כמ"ש דאף הג' יטמ' אף לעשות שנים ולפסול א' ואי איירי כולה עט"ק נוכל לפרש טמא ומטמא כולו אמינו דהיינו טמא כו' אתרומה עט"ק ולא אקודש שלא נזכר ולכן דבריו שכ' צ"ע ובתר הכי תנן הא' והב' והג' שבקודש טמאים ומטמאים ירצה בזה לחטאת דהיא פרה אדומה שיש בה חמישי הד' פוסל את החטאת ולא מטמא כי אין חמישי עושה יותר והא דתנן בסוף פרה לגין של חטאת והביאו הר"ש בכאן ע"כ דנגעו כולהו בהדדי אבל בזא"ז אין בחטאת אלא חמישי ולא ששי ובתר הכי תנן הג' שבקודש כו' והרביעי פוסל ולא מטמא והחמישי ר"ל אם יש בקודש זה חמישי שנעט"ח נאכל בנזיד הקודש היינו אף דאיכא כזית בכא"פ שרי דרביעי דוקא באין בו כזית בכא"פ והחמישי אף שיש קודש בתבשיל של תרומה או חולין יותר מכזית בכא"פ שרי משום דלא גזרו בכה"ג שיהא גופו חמישי ועוד דקודש גופא אם היה חמישי שנעט"ח מותר לאוכלו כיון דבקודש גופא לית ביה חמישי ומה"ט רביעי של תרומה עט"ק או חמישי של קודש עט"ק מותר לאכול כמו שכתב הר"ש והתוספות בשמעתין ד"ה והשלישי וכמ"ש התי"ט במשנה ד' ד"ה והרביעי ופ"ה זה דחוק מאד כמ"ש חדא דנזיד בסיפא לא הוי דומיא דנזיד הקודש דמשנה ה' ועוד דתקשה כמו שכתב דאי במשנה ד' מיירי בתרומה גרידא איך תנן ופוסל והא תרומה טומאה אצל קודש: הפירוש השני הוא יותר מרווח דבא' הוא

ע"ח רצוני לומר בבא א' חע"ת ומטמא במינו והשני פוסל לשלישי דידי' ולא מטמא והג' הזה נאכל בנזיד הדמע ובאין בו כזית בכא"פ ובבא שניה מיירי תרומה עט"ק הא' וה' שבתרומה עט"ק טמא ומטמא לשלישי שיעשה רביעי במינו והג' פוסל ואין מטמא והד' דידיה נאכל בנזיד הקודש באין בו כזית בכא"פ ובבא ג' אמר והב' והג' שבקודש עט"ח טמאין ומטמאין במינם והד' פוסל ואין מטמא ואף דבחטאת גופא אין מונין א' וב' אלא עד אלף טמא מדרבנן מ"מ בקודש עט"ח לא החמירו חכמים ודי עד חמישי ותו לא ומש"ה חמישי נאכל בנזיד הקודש ואף שיש יותר מכא"פ שרי לאכול ולערב כדפרישית לעיל דהא אף קודש גופא שנעט"ח שיש בו חמישי מדרבנן מותר לאכול אותו וכן תרומה עט"ק ברביעי כיון שאין בהם ד' וה' כדכתיבנ' מכ"ש האדם שהוא חמישי שרשאי לאוכלו אותן: הפירוש השלישי הוא דבבא ראשונה בחולין גרידא ומטמא תרומה ופוסל תרומה וה"ג אם הוא עט"ח נאכל בנזיד הדמע וכן תרומה גריד' מטמ' ופוסל קודש אלא דקשי' מ"ש בפ"ה הא' יע"ש.

ובבא שלישיית ה"ק הא' והב' והג' מטמא א"ע ומטמא לאו דוקא ואגב רישא נקיט הכי והד' פסול גרסינן הכא ולא פוסל והחמישי נאכל בנזיד הקודש אם יש בה חמישי שנעט"ח ואפשר דיש בה ששי ג"כ כיון דנעט"ח ואפ"ה שרי לאכול בנזיד הקודש אף כזית בכא"פ ודוקא חמישי ולא רביעי דמטמ' הד' לחמישי ואסור לערב לכתחלה ולטמא דנהי אם נטמא מותר לאכול אותו קודש כיון דבדידיה גופא ליכא חמישי מ"מ אסור לכתחלה לטמא קודש על טהרת חטאת דיש בו קדושת חטאת ולעשות בו חמישי כלל' דמלת' כל הנך שאמרו עט"ח נ"מ דמונין בו עד"מ חולין ע"ט תרומה מונין ג' ועוש' ד' כקודש ואותו קודש אסור וחולין מותרין ולכתחלה אסור לטמא לאותן חולין ואם נטמאו רשאין לאוכלן וכן תרומה וכן קודש וזה שתראה בתי"ט במשנה ה' ד"ה והרביעי פסול דיליף ק"ו ממחוסר כיפורים כו' והיינו דגורס בהך בבא פסול ולא פוסל מחמת קושית הר"ש והבאתיו לעיל דבחטאת אין מונין בו ראשין ושני ועד מאה כולן טמאין וכדכתיבנא: הפירוש הד' דגרסינן פסול בכולהו בין בריש' ובין בסיפ' וה"ק הראשון בחולין טמא ומטמא במינו שעושה שני והב' פסול דלא מטמא עוד והשלישי נאכל בנזיד הדמע ר"ל שהוא מגע שני והוא טהור גמור בחולין גרידא מיירי ובשביל זה יכול לערב שום ותבלין של תרומה ובתנאי שאין בתבלין כזית בכא"פ ומש"ה אף שרוצה לערב בחולין תרומה לאו על טהרת תרומ' בעי למיכליה להני חולין ואין בהן שלישי ומש"ה יכול לערב תרומה משא"כ אי הוה בהו שלישי דהיינו שיש יותר כזית מכא"פ והני חולין עט"ח בעי למיכלי' א"כ האוכל שלישי נפסל גופו מלאכול תרומה וכעולא ואסור לערב שום ותבלין של תרומה.

ודוקא באין כזית כא"פ או דעירב מתחילה תרומה עם חולין ונגע מצד החולין וקמ"ל דאם נגע בשני רשאי לאכול כיון דאין החולין עט"ח כיון דאין כזית בכא"פ בתרומה ואין בהן שלישי והגמר' כרש"י ותוספות אבאר יותר בזה. ומיהו סייעת' ליכא לעול' דאדרב' נימא כיון דבעי לערב תרומה הני חולין עט"ח הן וקמ"ל דאוכל שלישי אין גופו נפסל מלאכול בתרומה דסתם נזיד הדמע איכא למימר דיש כזית בכא"פ כמ"ש התוס' בשמעתי' ד"ה והג' נאכל בנזיד הדמע ולא סייעתא ולא תיובתא, איכא וכדמסיק ובבא שני' נמי ה"ק הא' והב' שבתרומה טמא ומטמא במינו והשלישי פסול ולא מטמא דאין

שלישי עושה רביעי בתרומה כמו שהתבאר לעיל בזה והרביעי שהוא טהור גמור נאכל
בנזיד הקודש אף שדעתו לערב בו קודש כיון דאין בה כזית בכא"פ לאו עט"ק בעי
למיכלי לתרומה משא"כ האוכל ד' של קודש או עט"ק נפסל גופו מלאכול בקודש כמ"ש
הר"מ ז"ל בפ"א מהל' אה"ט הלכה י' והבאתיו לעיל ובבא שלישיית אמר הא' הב' והג'
שבקודש טמא ומטמא במינו שעושה ד' והד' פסול ולא מטמא והחמישי שהוא טהור גמור
אלא שהוא מגע רביעי קרי ליה חמישי נאכל בנזיד הקודש ואה"נ דאי איכא יותר מכא"פ
רשאי לערב עם חמישי כיון שהוא טהור גמור אלא לדיוקא אתי דווקא חמישי ולא ד'
שאם קודש גמור נגע בג' ונעשה ד' אסור לערב בו אף פחות מכא"פ דאוכל רביעי נפסל
גופו מלאכול בקודש וכמ"ש הר"ם והבאתיו בסמוך ואיך יאכל אח"כ קודש טהור דפתיך
ביה רצוני לו' קודש טהור שפתיך בד' הזה ולזה דוקא, חמישי ולא ד' ולפי שיטה ופי' זה
נוכל לומר תרומה עט"ק שיש בה רביעי אסור לאכול מדרבנן וה"ה קודש עט"ח אסור
לאכול מדרבנן כשיש בו חמישי ואין לו' כיון דלית במינם רביעי וחמישי מותרין אלא
כמ"ש.

והרביעי נאכל בנזיד הדמע דטהור הוא אף מדרבנן דלאו עט"ק הוא כיון דלית ב' כזית
בכא"פ וכן חמישי של קודש טהור גמול הוא ולא קרי לי' חמישי אלא שהוא מגע ד' ולא
איצטריך ליה אלא דיוקא וכדכתיבנא וזה הפי' נכון ומחזור לדעתי מאד ועיין בפ"ה הרע"ב
ור"ש ור"מ בפ"י יע"ש: וראיתי להרשב"א ז"ל בחדושו בשמעתין ד"ה הראשון
שבחולין שסייע ופריק הנח לנזיד הדמע דליכא כזית בכא"פ ואין חיוב אוכל תרומה
בפסול הגוף אלא באוכל כא"פ והר"מ ז"ל פירשה במקפה של תרומה שנתערבה בה
שום ושמן של חולין שנעט"ת וה"ק הנח דליכא כזית בכא"פ היינו כזית חולין דלא נפסל
גופו עכ"ל ואני ההדיוט הכותב לא מצאתי המקום שיאמר הר"מ ז"ל כן בפ"ה המשניות
בפ"ב דטהרות מ"ג כתב וכבר התנה תנאי בזה התבשיל שלא יהא מן התרומה כא"פ כו'
אבל אם היה מתרומה יותר אסור יע"ש הרי בפירות שהתבשיל של חולין ושום ושמן
של תרומה מעורב בו וכן בהלכות אה"ט פי"א הי"א כתב האוכל שלישי של חולין
שנעשו עט"ת אסור לאכול תרומה בד"א תרומה עצמה אבל תבשיל שנתערב בה תרומה
אם אין כזית כא"פ שרי הרי מדבריו דתבשיל של חולין ותבלין של תרומה הרי כפי'
רש"י ז"ל והר"ב והר"ש נמי מפרשים כן דתבשיל של חולין היא ושום ושמן של תרומה.

וכיון דברירנא להני משניות קצת אבאר כאן בשמעתין: ברש"י בד"ה הראשון שבחולין
טמא ומטמאה תרומה כו' כתב מהר"מ מלובלין היינו ללשון שני אבל לשון ראשון נוכל
לפרש באותן חולין עצמן יע"ש ואיהו לזה י"ל אף ללשון ראשון פירושו הראשון והשני
בחולין גריד' מיירי והשלישי ה"ק ואם יש בהן שלישי שנעט"ת נאכל בנזיד הדמע וכבר
ראי' שהרב ברטנורה בפ"ב דטהרות מ"ב פירש כן והבאתי לעיל באורך א"כ ה"ה
לרש"י כן: ובתו' והג' נאכל בנזיד הדמע כו' ומפרש ר"ת בחולין גרידא מיירי ומטמא
היינו פוסל והשני פסול כו' ר"ת גורס בכולהו פסול ולא פוסל על רש"י בתרתי
כי רש"י סובר טמא שמתמא אחרים ור"ת פי' טמא היינו פסול ורש"י גורס פוסל וע"כ
היינו תרומה ור"ת גורס פסול והיינו בחולין גרידא מיירי הכל: בא"ד ולא קרי לי' שלישי
אלא דהוה מגע שני מפ' מהרש"א ז"ל לפי רש"י א"ש טפי דנגע בתרומה עצמה יע"ש
הכי משמע לישנא דרש"י שכתב והשלישי נאכל אפילו הוא נזיד הדמע ונגע בשני משמע

לאחר שעירב תרומה נגע בשני של חולין: ובא"ד הנח לנזיד הדמע דליכא כזית בכא"פ לאו שיהא סתם הנזיד הדמע כן כו' ועיין בתוס' פ' אלו עוברין מ"ד א' שכתבנו דסתם נזיד ליכא כא"פ ובפסחים כידוע: (דף לה ע"א) ברש"י בד"ה דליכא כזית בכא"פ אבל בראשון וב' אין נאכל בנזיד הדמע דאף בחולין מהני ועוד דשני פסול לתרומה עד כאן לשונו מפ"י מהרש"א ז"ל משמע דה"ק דשני בחולין מהני ר"ל דשני פוסל תרומה ואיך יאכל אח"כ דחצי שיעור אסור מ"ה ועוד דאף לערב אסור דאסור לפסול תרומה מ"ה משא"כ פסול גוי' ר"ל בשלישי דגופו מדרבנן ופוסל ומש"ה לא גזרו על חצי שיעור ויש לפרש דשני בחולין מהני והחמירו בחצי שיעור ובשלישי הוא דלא החמירו כו': בא"ד וקשיא לי דהא מוזהר לפסול אף גופו עכ"ל הנה לשיטת רש"י נראה דכהן הוא: דמוזהר על פסול גופו ולא ישראל וכמ"ש כאן לקמן ספינן ל"י להאי כהן מידי דפסול לגופה ואת למיכל תרומה אבתרה רצה לומר היאך פסלינן לגופא מלמיכל תרומה אבתרי' כמ"ש מהדורא בתרא יע"ש משמע בהדיא דוקא כהן ולא ישראל ועין בפני יהושע במס' ראש השנה ט"ז ע"ב יע"ש ולפ"ז: היה מקום ליישב דברי המ"א בא"ח הל' שבת סימן ת"ט לכהן בבית הפרס כתב ואע"ג דלא חזי ליה מכל מקום חזי לישראל ויש ליישב עפ"י מ"ש כאן דלכהן אסור דמ"מ החולין טמאין הם ואסור לטמאות גופו מ"מ חזי לישראל דלאו מוזהר על פסול גויה ולית הלכתא כסומכוס דלדידי' בעינן חזיא כו' וכתב כן לפירש"י כא ועיין מס' עירובין ל"א א' לכהן טהור בתרומה טהורה וכ"ש בחולין דאי מיטמי חזי ל"י עכ"ל ולפי שיטתו כאן דכהן מוזהר על טומאת גויה איך יתישב זאת ולכאורה היה נראה לומר דאוכל פחות מכזית כמה פעמים ושוהה יותר מכא"פ דתו לא מצטרפי ולא פסול גופו ואף כזית שלם יכול לאכול ודוחק ועוד דחצי שיעור נמי אפשר דאסור דחצי לאצטרופי ועיין תו' ריש בכל מערבין שכתבו דיכול לבוא ולחצוץ ולאכול משמע דר"מ כסומכוס סובר וכן אמר לקמן דכהן טהור בתרומה טהורה משמע דבעי מידי דחזי ל"י עכ"ל לכאורה משמע דר"מ בעי דוקא שלא הוכשרו או במי פירות דאי לאו הכי אף דלישראל חזי לכהן לא חזי וז"א לשיטת התוספות כאן דאף כהנים אין מוזהרין על פסול גוי' אלא כונת התוספות.

מדאמר ויכול לאכול משמע דוקא כשיכול לאכול הא טמא בטומאת שרץ או בשאר טומאות ועירבו בתרומה טהורה שלא הוכשרו אף דלכהן אחר שרי לאכול אין עירובו עירוב דכסומכוס סבירא ל"י דלדידיה חזי בעינן ועוד יש לפרש דאמר ולאכול משמע גם זה מעיכוב העירוב ואף דבלא"ה אין עירובו עירוב דהוא במקום אחר ועירובו במקום אחר מ"מ קאמר דיכול לילך ולחצוץ ולאכול הרצון דכל הטעמים ליתנהו: בא"ד ונ"ל בחולין גרידא מיירי רישא דמתני' והשלישי נאכל בנזיד הדמע ונגע בשני לטומאה כו' הלכך לא בעי למיכלי עט"ת והוה חולין גרידא עכ"ל מ"ש רישא איירי בחולין גרידא היינו לפי דעת המקשה איירי סיפא עט"ת אבל למאי דמשני דלית כזית בכא"פ אף סיפא שלישי איירי בחולין גרידא ולא קרו' לית שלישי משום דהוה מגע שני או כמ"ש מהרש"א ז"ל דהתרומה עצמה היתה ראוי להיות שלישי אי הוה בה כזית בכא"פ.

ויש לפרש דמ"ש רישא איירי בחולין גרידא היינו משנה ג' וסיפא מ"ד איירי בתרומה עט"ק דתנן והרביעי נאכל בנזיד הקודש דאי בתרומה גרידא מאי אשמעינן הא שמעינן

לה מרישא דמה לי תרומה או קודש והחמישי אשמעינן דלא עביד ששי אף דנעט"ח ולכך כתבו דרישא בחולין גרידא מיירי וז"א דאשמעינן דלא עביד רבנן מעלה בקדשים.

ויש לפרש דסיפא ע"כ בתרומה עט"ק דאל"כ מאי איריא בנזיד הקודש דליכא כזית בכא"פ דסתם נזיד כן הוא כר"ש בפסחים מ"ד והבאתיו לעיל דלא כמ"ש כאן בשמעתין תיפוק לי' אף שיש יותר שרי דע"כ לא עורב מקודם קודש ק קודם שנגעה התרומה בשלישי דאל"כ נטמא הקודש בשלמא בחולין מצינו לומר דנגעה הטומאה מצד החולין משא"כ בקודש דיש צירוף לקודש ואפשר אף מן הצד היה תרומ' נטמא הקודש והדבר צריך אצלי תלמוד וע"כ מקודם נגעה התרומ' וטהורה היא לגמרי שאין שלישי עושה רביעי בתרומה ויכול לערב כמה זיתים בכא"פ דבר קודש אלא ע"כ תרומה עט"ק דיש בה רביעי ונפסל גופו מלאכול בקודש כמ"ש הר"מ בפ"א מהלכות אה"ט ה"י ומש"ה כי לינא כזית בכא"פ שרי משא"כ בחולין עט"ת דכי איכ' כזית עט"ת בעי למיכליה ולהאי לישנא סבירא לן דכי לא ה' התרומה או הקודש בשעה שנגעה הטומא' אף שדעתו לערב אח"כ לאו עט"ת או עט"ק בעי למיכליה דלא כר"ת בד"ה והשלישי כו' ומש"ה פירש"י דהיה התרומה שם בשעה שנגעה הטומאה והנכון כמ"ש מעיקרא בפשט דברי רש"י ז"ל: ומה שכתב רש"י ז"ל דליכא כזית בכא"פ ולא עט"ת בעי למיכליה ליכא לאקשוויי מ"מ חצי שיעור אסור מ"ה כיון דרש"י סובר דבשעה שנגעה בשני היה התרומה מעורב בתבשיל ויקשה כמו שכתבו התוס' ד"ה והשלישי נאכל בנזיד הדמע ותי' דפסול גויה לא הוה אלא מדרבנן וזה לא שייך לפירש"י דתרומה עצמה נגעה בשני ונטמאת דרש"י פי' בחגיגה כ"ד דלמ"ד דיו דרבנן הני מעלו' דרבנן ניהו וה"ה שלישי של תרומ' דילפי' לה מק"ו אי הוה דרבנן אי דיו דרבנן או דאין אוכל מטמא אוכל כ"א מדרבנן ובחצי שיעור לא גזרו על זה אבל אין לפרש שהתרומה היה בתבשיל והשני נגע בחולין לא מצד התרומה ושוב ראיתי להר"ן ז"ל בחמש שיטות שפי' כן לדברי רש"י יע"ש אלא דא"כ אמאי לא פי' כפי' ר"ת בשלמא אי נגע בתרומה עצמה מש"ה שפיר הוה שלישי אי הוה כזית כמ"ש מהרש"א או דמ"מ שלישי הוה אלא שאין כזית משא"כ לפיר"ת אבל אי אמרינן דנגע השני מצד החולין יפרש כפיר"ת וי"ל דסבירא ליה דלא הוה עט"ת אלא כשעירב כבר התרומה הוא דהוה עט"ת וכמ"ש לעיל ומשני דליכא כזית בכדי אכילת פרס כו': בהא דתנן והרביעי נאכל בנזיד הקודש יש לראות איך יערב קודש עם תרומה והרי ממעט אכילת תרומה דאסור דקודש אם היא שמן של שירי מנחות או סולת של מנחות או לחמי תודה אין נאכלין כ"א ליום ולילה ואיך רשאי לעשות כן ועיין בפ"ג דמעשר שני משנה ב' ועיין בר"מ ז"ל הלכות מעשר שני ובכ"מ שאין לוקחין במעות מ"ש תרומה דממעט באכילה דמ"ש אין נאכל אלא בירושלים ואסור לאונן וא"כ ה"ה כאן ואין לומר כיון דליכא כזית בכא"פ מותר לאכול אך ליום המחרת ז"א דחצי שיעור מן התורה אסור ולא התירו אלא פסול גויה דהוה דרבנן ואפשר דמ"מ שרי דה"נ לוקחין זבחי שלמים במעות ע"ש: עוד אבאר לך דאפשר דהוה מצי לאוקמיה מתני' כר"ע דשני עושה שלישי בחולין וע' בחדושי רשב"א וא"כ בלאו עולא לא קשיא דאיכא למימר שלישי של חולין עצמו נאכל בנזיד הדמע שיערב אח"כ תבלין של תרומה ומש"ה בלא עולא לא קשיא איך אוכל תרומה טמאה משא"כ לעולא שאמר האוכל שלישי נפסל גופו מלאכול בתרומה וע"כ דלא כר"ע ובחולין גרידא דא"כ איך ספינן מידי דפסול לגופיה

וע"כ כרבנן אתיא דאין שני עושה שלישי בחולין והא דקרי ליה שלישי ע"כ שעירב כבר התבלין עם החולין והוה עט"ת דאי דעשה החולין עט"ת הוה ליה לפרש בחולין עט"ת דרש"י לא סובר כפי' ר"ת כיון דבדעתו לערב נזיד הדמע עט"ת הוה אלא שעירב כבר וסתמא כפירושו פריך שפיר לעולא ומשני דלית כזית כא"פ ולא הוה עט"ת ושלישי משו' דראוי היה להיות שלישי כמ"ש מהרש"א ז"ל ואין להאריך.

אלא נראה דא"א להעמיד המשנה כר"ע משום סיפא דשני פוסל אוכלי תרומה אלמא שלישי בחולין ליתא ומייתי לה ע"ב וזה ודאי דלא כר"ע מסתמא ה"ה רישא דהנך משניות נמי דלא כר"ע אתיא אלא כרבנן: גמ' אמר רבי יצחק בר שמואל בר מרתא האוכל שלישי של חולין עט"ק טהור לאכול קודש עכ"ל הנה רש"י פי' דוודאי ר"י בר שמואל סובר דחולין עט"ק הרי הן כתרומה וסובר כר"א ב"צ דמייתי ע"ב הרי הן כתרומה ואין עושה רביעי בקודש ומדסיים ואמר שאין לך עושה רביעי אלא קודש מקודש בלבד משמע ודאי אף שלישי דתרומה אין עושה רביעי בקודש וה"ה חולין עט"ק דהרי הן כתרומה והא דנקיט חולין עט"ק רבותא אשמעינן אף דנעט"ק הוה אמינא דעושין רביעי כמו קודש גמור קמ"ל דלא ולפי זה ע"כ רב יצחק פליג ג"כ אעולא וסובר דכל היכא דטהור ליגע אף באכילה לא עביד רבנן מעלה דלעולא אוכל ג' של חולין עט"ת נפסל מלאכול תרומה וכ"ש קודש ולרב יצחק אין איסור לאכול קודש והתוס' ד"ה האוכל שלישי של חולין הקשו דר"א דאמר שלישי שלישי אלמא דעושה רביעי בקודש אף שהוא לאו קודש מקודש וצ"ל דטהרתה טומאה היא אצל הקודש אף דר"א סובר שלישי שלישי ולא סובר דטהרתה טומאה פי' דחכמים השוו מדותיהן ונהי דמספקינן להאי בשני מ"מ אדם האוכלו הוה שלישי ומטמא קודש ואדם לא הוה אלא ג' וכמ"ש ומ"מ קשה במאי פליגי ר"א ור"י דבין לר"א ור"י לא מצי לטמוי קודש אלא למפסל ותו לא אלא צריך לו לומר דר"י סובר דמטמא קודש לעשות רביעי כיון דטהרתה טומאה אצל קודש גזרו רבנן שיהא שלישי עושה רביעי ור"א אמר די אם פוסל את הקודש ותו לא.

אבל חולין עט"ק דלאו טהרתה טומאה אצל הקודש, אין עושה רביעי בקודש: ודע דהא דמקשה מר"י שלישי שני לקודש והא לאו קודש מקודש כו' וכן מר"א שהוקשו לתו' ד"ה האוכל שלישי של חולין כו' אף שי"ל, דהם סברי דשלישי הוא מן התורה וה"ה רביעי בקודש כמו שיראה הרואה בחגיגה כ"ד ברש"י שם דלמאן דלית ליה דיו היכא דמופרך ק"ו הני מעלות דאורייתא נינהו יש לומר דר"א ור"י לית להו דיו אף היכא דמופרך ק"ו כדמסיק בב"ק נ"ה א' דר"א סובר קרי בזב טהור ממשא דלית לי' ק"ו דאמרינן דיו ור"י נמי התם דאי אפשר בלא צחצוחי זיבה הא לא"ה לא הוה מייתנין מק"ו אף.

דמופרך יע"ש היטב ולקמן נמי דמקשה מהא דהשני שבחולין כו' עט"ק משמע כר"י אתיא ור"א בסיפא פליג התם יע"ש: אבל להר"מ ז"ל: דפסק בפ"א מהלכות א"ה דהאוכל שלישי של חולין עט"ק טהור לאכול: בקודש ופוסק כעולא דאוכל ג' של חולין עט"ת נפסל גופו מלאכול בתרומה משום דאיהו מפרש הא דאמר שאין לך עושה רביעי בקודש אלא קודש מקודש בלבד היינו לומר דחולין עט"ק לא תפסי בהו קודש כלל והרי

הן כחולין גמורין והא דאמר ע"כ תנאי היא היינו דרב יצחק בר שמואל סובר כת"ק דהרי הן כחולין גמורין ולית בהו שלישי כלל ומש"ה טהור והא דקרי ליה שלישי דהוה מגע שני כמ"ש התוס' ד"ה והג' נאכל בנזיד הדמע והא דפריך מתחלה משני לקודש לא היה ידע וסבר טעמא הוה דמעלה דרבנן הוא וכפירש"י ומשני עד שלבסוף העלה ומסיק תנאי הוא דחולין עט"ק אין נתפסין בקדושה כלל ועיין בר"מ ז"ל ועיין כאן בשמעתין מה שכתב הרשב"א בחדושיו והר"ן בחמש שיטות וברש"י ד"ה אלא קודש מקודש בלבד ואף דמייתנין בק"ו כו' דהא מ"ט דתרומה מייתנין והיא גופא לא כתיבא בהדיא עכ"ל יראה לפרש דה"ק דמייתנין רביעי מק"ו שלישי שפסול בתרומה א"ד שיעשה רביעי בקודש וקשיא נימא דיו ואי דמופרך ק"ו הא שלישי בתרומה לא כתיבא אלא מק"ו מטבול יום אתיא בסוטה פ' כשם דף למ"ד יע"ש וחגיגה כ"ד ובכה"ג לא הוה מופרך ק"ו אלא היכא דכתיב בהדיא כמבואר ב"ק דף כ"ה ב' בסוגיא דמפץ במת יע"ש.

והא דאמרינן בסוטה ופסחים י"ז ולמדנו שלישי בקודש מ"ה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל מי לא עסקינן דנגע בשני הוה, אסמכת' וכיון דלא כתיב שלישי בהדיא לא הוה מופרך ק"ו ואמרינן דיו וכדכתיבנא. ובחגיגה פ"י רש"י דהוה דרבנן דאמרינן דיו אף היכא דמופרך ק"ו וכאן לא רצה לפרש כן דקשיא ליה א"כ בחולין עט"ת נמי נימא הכי שאין לך דבר שעושה שלישי אלא תרומה וכבר ראיתי להרשב"א שהניח בצ"ע והיה אפשר לתרץ דג' של חולין עט"ק כיון דהיא גופא שיהא שלישי בחולין עט"ק לא הוה אלא מדרבנן מש"ה לא גזרו שיהא עושה רביעי משא"כ בחולין דמדינא אית בהו שני ואפשר דאין חילוק ומה"ט הקשו התו' ד"ה האוכל שלישי של חולין ממתניתין דטהרות דקתני שלישי פוסל ומיירי עט"ק יע"ש ועיין במהרש"א ז"ל, ולפי מה שכתבנו יש ליישב זה, דמתני' דטהרות לא קשיא גם מחולין לא קשיא דהוה מופרך ק"ו דלא אמרינן דיו בכה"ג דשני בתולין כתיבא בהדיא ושלישי בתרומה הוה בק"ו מן התורה כמ"ש משא"כ שלישי בקודש לא כתיב בהדיא בתורה דקרא אשר יגע בכל טמא אסמכתא הוה ולא ילפותא גמורה היא גם מהא דתנן השלישי שבתרומה פוסל והיינו תרומה עט"ק כמו שפירשו התו' לעיל מ"מ אפשר כר"ע אתיא דשלישי בחולין טמא והו' רביעי מ"ה דמיפרך ק"ו הוא דשלישי בחולין בהדיא כתיב יטמא יטמא וע"כ רביעי בקודש מ"ה הוה משא"כ משנה השנויה בתר הכי השלישי פוסל אוכלי קודש ומטמא משקה קודש בחולין עט"ק משמ' עט"ק אין הא חולין גרידא לא וכן מה דמסיים אבל על טהרת תרומה כו' הרי בהדיא דלא כר"ע דחולין גרידא לית בהו שלישי ופריך שפיר.

ואין לומר היאך אתיא כר"ע ההיא דשלישי שבתרומה א"כ רישא איך אוכל חולין טמאין דפסול לגופי' הא רב יצחק בר שמואל פליג אעולא וכמ"ש לעיל וא"כ אין קושי' מכאן ולכך פריך ממשנה השנויה בתר הכי וכמה שכתבנו כאן ואין להאריך: (ע"ב) גמרא מתיב רבי הונא בר נתן השני שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה והשלישי מטמא משקה קודש ופוסל אוכלי קודש עכ"ל הנה במשנה ו' פ"ב דטהרות לא תנן הכי אלא השני שבחולין כו' והשלישי שבתרומה מטמא משקה קודש כו' בנעט"ק וכפי הנראה ברייתא היא דמקשה ממנה ובאמת ה"מ להקשות ממתני' דלא שנא שלישי של תרומה או חולין עט"ק כמ"ש התו' לעיל ע"א ד"ה האוכל שלישי של חולין ועיין במהרש"א מ"ש שם וכפי הנראה מדברי הרא"ש ז"ל במשנה ח' שם דמדרא"א פריך

דאמר השלישי שבכולן מטמא משקה קודש ופוסל אוכלי קודש דמשמ' אף בחולין עט"ק נמי כן וקצרה המשנה השני שבחולין הוא רישא דמשנה ו' והשלישי הוא סיפא דמשנ' ז' ומדר"א פריך וה"ה דה"מ פריך מת"ק וכמ"ש דאין חילוק בין חולין או תרומה עט"ק ושניהן שוין המה כמ"ש לעיל: ראיתי להר"מ ז"ל בפ"ב דטהרות מ"ח העתיק תוספתא אמת וסיים במעשר שני הרי הוא כחולין אמנם במעשר, ראשון תמצא בו מחלוקת בי"א מפרה עכ"ל לא ידענא מה הוא זה דאם לומר דמ"ש בחולין לגמרי שוין דאם גופו שני שרי לאכול מ"ש ועל זה דבמעשר ראשון איכא פלוגתא וזה שבמשנה ה' פי"א דפרה איתא פלוגתא כל הטעון ביאת מים מד"ס דחכמים אוסרין באכילת מעשר וכדמסיק לעיל בשמעתין ל"ג ב' ע"כ לא פליגי אלא באכילה דמעשר וזה איירי במעשר ראשון אמנם כן לא יכולתי להבין דמעשר ראשון אין בו שום קדושה כלל והרי היא חולין גמור וכל מקום שנאמר קודש או טמא הוא מ"ש ומעשר ראשון מותר לאכול בטומאה וכן כתב הר"מ ז"ל הלכות מעשר פ"א ה"ב ובפ"י יש מותרת פ"ו ופ"ז מסיק להדיא דכ"ע מעשר ראשון מותר לאכול בטומאה ומהם בהרבה מקומות בר"מ ז"ל ובפי"ג קדשו: גמ' שחיטה מכשרת ולא דם ופירש"י דנ"מ אילו נפל דם שחיטה על זרעים כו' משמע דליתא נפקותא אחרת דאי בשחט ונמצא טריפה אפ"ה הוכשרו בשחיטה מיגו דשויה הך שחיטה אוכלא להוציא מידי אמ"ה וכן כתב רש"י במתני' והרע"ב בפ"י המשניות דשויה אוכלא להוציא מידי אמ"ה יע"ש: ת"ש ר"ש אומר דם המת אינו מכשיר משמע הא דם שחוטה מכשיר הנה שיטת רש"י ז"ל לכאורה יראה דכ"ע סברי דבבהמה נמי שייך דם חללים ומש"ה כי הרגה וודאי דמה מכשיר לכ"ע ולא פליגי ר"ש ורבנן אלא דרבנן סברי דם המת נמי מיקרי דם חללים דמה לי קטלי' איהו או כו' וכן דם מגפתה רבנן סבור מה לי קטליה פלגא או כולה ור"ש סובר דלא אמרינן מה לי אבל דם מגפתו של אדם גם ר"ש מודה דמכשיר וההיא דשבת קמ"ג א' דבאשה דם מגפתה טמא והיינו מכשיר אתיא כר"ש ג"כ דוקא ומש"ה בהמה דם מגפתה אין מכשיר יע"ש ודם שחיטה סובר ר"ש דאין מכשיר דהיקשא על הארץ תשפכנו כמים סובר דאתא לדם פסולי המוקדשין למישרי בהנאה ודם חללים לא הוה כיון דרך שחיטה הוא מיקרי דם זביחה כמ"ש רש"י ד"ה ס"ד כו' ומיהו בעור ורוטב קכ"א א' כתב בד"ה והכשר ממקום אחר דלאו דם חללים הוא דחלל לא מיקרי אלא ע"י גסטרא ומצואר כדכתיב לתת אותך על צוארי חללי רשעים יע"ש והיינו מן העורף ולא מצואר וא"כ לא הוצרך לתת כאן טעם דדם שחיטה הוה דם זבוח דשייך דוקא בטהורה ולא בטמאה והלא אף בטמאה לא הוה דם חללי' דלא הוה אלא מן העורף ולא מצואר יע"ש ומיהו דברי רש"י דהתם צ"ע שכתב אבל דם שחיטה הוגנת מכשרת דאיתקש למים אבל זה לא איתקש למים ולא הוה אלא כדם מגפתה כו' והא לרבנן פי' כן דאי לר"ש אף דם שחיטה הוגנת אין מכשיר כדמסיק הכא אר"א אומר הי' ר"ש שחיטה מכשרת ולא דם והתם רב אסי מרא דשמעתין אמר ר"א שונין ישראל בטמאה כו' וא"כ מאי האי דפי' דלא הוה אלא דם מגפתה והא דם מגפתה נמי מכשיר לרבנן דפליגי על ר"ש וסוברים דמכשיר לשיטת רש"י בכאן מדאמר ר"ש דם מגפתו אין מכשיר וע"כ רבנן פליגי עליה ובבהמה איירי כמ"ש התוס' ד"ה דם המת אינו מכשיר ואם כן יקשה זאת כמ"ש: ועוד בשבת קמ"ד א' ד"ה יטמא חלב הבהמה שלא לרצון כתב דבהמה לאו בכלל חלל הוא ומיהו דם שחיטה מכשיר דאיתקש למים עכ"ל הרי דכתב

דדם בהמה לאו בכלל חלל דקרא הוה ועוד מדכתב ודם שחיטה מכשיר וע"כ כרבנן דפליגי על ר"ש ואפ"ה כ' דם מגפתה טהור אף לרבנן ואיך כ' בשמעתין דר"ש מיירי בדם מגפתה של בהמה דמשמע דרבנן פליגי עליה בזה.

וא"כ קשיא דברי רש"י בשבת בתרתי: ודע דבפ"ו דמכשירין מ"ז איכא פלוגתא דת"ק סובר דם שחיטת הטמאין לא מכשיר ור"א מטמא באלו והיינו טומא' והכשר בב"א ועיין בפ"ה הר"ב שם וא"כ בהא פליגי, ת"ק סובר דם שחיטה מכשיר מהיקשא דעל הארץ תשפכנו כמים משא"כ דם טמאים דלא הוקש למים כמ"ש התוס' י"ט שם במשנה ה' והוא גמרא ערוכה בהעור ורוטב קכ"א א' שונין ישראל בטמאה וכפירש"י שם וא"כ סובר ע"כ דם חללים לא שייך בבהמה כ"א באדם דאל"כ בטמאים אמאי לא ואין לומר דלא מיקרי חלל אלא מן העורף כדכתיב לתת על חללי צוארי רשעים דהא ת"ק סובר במשנה ז שם דם מגפתה אינו מכשיר בבהמה ובאדם מכשיר דם מגפתו כבמשנה ח' שם שדם מגפתה של אשה טמא והיינו מה לי קטלו כולו או פלגא וא"כ דם בהמה נמי ליהוי דם מגפתה מכשיר אי הוה שייך דם חללים בבהמה וה"ה וכ"ש גם שחיטת הטמאין אלא דלא שייך חלל בבהמה ור"א סובר דם חללים שייך בבהמה ודם מגפתה טמא וה"ה דם שחיטת הטמאין דמה לי קטלו כולו או פלגא ובשבת קמ"ד א' דכתב רש"י דם שחיטה מכשיר דאיתקש למים ולא דם מגפתה של בהמה לת"ק דמ"מ במכשירין כתב כן דהוא סובר כן והלכתא כותיה ומשנה ח' שם דם מגפתה טהור כת"ק אתיא ור"ש דאמר דם מגפתה של בהמה אינו מכשיר מכלל דאיכא מאן דפליג עליו אמנא לך מני ר"א הוא דמשנה ז' וכדכתיבנא דאיהו סובר דם שחיטת הטמאין מכשיר וע"כ סובר חלל לאו דוקא מן העורף אלא כעין חלל ע"י מכה ומה לי קטלו כולו או פלגא וכמ"ש אבל הא דעור ורוטב קשיא שכתב דם שחיטה מכשיר דהוקש למים והיינו רבנן דר"ש ואפ"ה כתב שם דטמאים לא דלא הוה חלל אלא מן העורף משמע דבבהמה שייך דם חללים וצ"ע: עוד אבאר לך אם נאמר דגם לרבנן שייך דם חללים בבהמה כפי הנראה מדברי רש"י בהעור ורוטב קכ"א א' והבאתיו בסמוך.

א"כ הא דאמרי' בפסחים כ"ג ע"א ולחזקיה למאי הלכתא איתקש למים כדר"ח בר אבא אר"י מניין לדם קדשים שאין מכשיר שנאמר על הארץ תשפכנו כמים כו' נקיט השלילה ולא נקיט עיקר הקושי' לומר דם חולין מכשיר היה נראה לומר דלרבנן דהלכתא כוותיהו דם מגפתה של בהמה מכשיר לשי' רש"י דרבנן פליגי על ר"ש בהא א"כ לא גרע דם שחיטה מדם מגפתה וז"א ועוד דבטהורים גרע דלא מקרי חלל אלא זבוח משא"כ בטמאים: ודע עוד דהא דפריך בריש הסוגיא ועוד בקדשים מי מכשיר והא ר"ח ב"א אר"י מניין לדם קדשים כו' ומאי קושיא והא במליקת עולת עוף או חטאת העוף דהוא מן העורף מיקרי דם חללים לשיטת רש"י בעור ורוטב קכ"א דמיקרי דם חלל בכך ומש"ה כי יצא מהן דם אין נאכלין בידיהם מסואבות משום עוף דנקיט בהדיהו דמכשיר ואף דאפשר לומר דמליקתו זו היא שחיטתו ולא הוה דם חלל אלא דם זבוח זה לר"ש דאמר שחיטה מכשרת ולא דם משא"כ לת"ק.

ומש"ה פריך שפיר לר"ש היקשא למה לי על הארץ תשפכנו כמים דאין לומר למעט מליקת עולת עוף דלא תימא דהוה דם חללים כיון דהוא מן העורף והוה בכלל דלר"ש

לא הוה דם חלל אלא דם שחיטה מליקתו זו שחיטתו ויש ליישב בענין אחר גמרא לישמענין דם שחיטה וכ"ש דם המת לכאורה דהמקשן היה סובר בדדם שחיטה נמי שייך דם חללים לשיטת רש"י וא"כ לישמענין דם שחיטה דלא מכשיר דמיקרי דם זבוח מכ"ש דם המת ומשני דם המת איצטריך ליה דה"א דמקרי יותר דם חלל אבל רש"י לא פ"י כן אלא לישמענין דם שחיטה דלא איתקש למים וכ"ש דם המת וא"כ קשיא קצת ואיך לא ידע דת"ק סובר דם המת מכשיר מטעם חלל דשייך בבהמה ודם שחיטה מטעם היקש למים ואין ענין זה לזה כלל ויש ליישב זה ועיין בחמש שיטות להר"ן ז"ל בחדושו לחולין ואין להאריך: ובתו' ד"ה למישרי דמן דפסולי המוקדשין עכ"ל בפסחים כ"ב ע"א ד"ה ור"ש סובר דכ"מ שנא' לא יאכל אכילה והנאה משמע מדאוסר ג"כ בהנאה וא"כ יקשה מהכא אמאי אמר למישרי דם פסולי המוקדשין לחוד ולא כל דם למשרי בהנאה אתא ולת"י השני א"ש שכתבו שם דר"ש לא סובר כר"א משא"כ לת"י הא' קשה כאן והנה יש ליישב דלר"ש אפשר דלא צריך קרא דדם חולין יהא מותר בהנאה והוא מדאמרינן זבחי' ל"ד א' ומ"ו אי אמרינן כל היכא דקרינא והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל קרינא ביה וטומאתו עליו ונכרתה וכפי הנראה שכן הלכה וא"כ ודאי כל היכא דקרינא והבשר אשר יגע כו' לא יאכל קרינא ביה וטומאתו עליו וכפירש"י בדף מ"ו ב' דבהדדי כתיבי בפ' צו יע"ש ור"ש אית ליה בדוכתי' טובא דאוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים שלא היה לו שעת הכושר שאסור בהנאה אין מקבל טומאה שנאמר מכל האוכל כו' עיין בכורו' יו"ד ובדוכתי' טובא וה"ה במשקה שאסור בהנאה אין מקבל טומאה שנאמר וכל משקה אשר ישתה בכל כלי משקה הראוי לשתיה כו' וא"כ אי ס"ד דם חולין אסור בהנאה ולא היה לו ש"ה א"כ למה לי תלתא קראי למעט דם מטומאה אם אכלה בטומאת הגוף כדאיתא זבחים מ"ו א' והא לא קרינן והבשר לא יאכל וה"ה משקה דכל היכא דלית בי' טומאת לאו ה"ה טומאת הגוף בכרת ואין לומר דמעט ליה שלא, יהא לאו ג"כ באוכל בטומאת הגוף הא קיי"ל כר"י שם ל"ד א' דכל היכא דלית כרת לית לאו יע"ש אלא ודאי דם מותר בהנאה ומקבל טומאה ואיצטריך למעט מכרת דם וכמ"ש: ודע דלמאן דאמר טומאת משקין דרבנן הוה א"כ למה לי קרא למעט דם שאין חייב משום טומאה עליו י"ל דמצינו בדם שנקרש דהוה אוכל כמ"ש הר"מ בהלכות ט"א פ"א הי"ט דם שנקרש הוה אוכל אם חישב לאכילה וא"כ משכחת שפיר והא דפריך פסחים ט"ז ע"ב דם שננטמא וזרקו או על מה הציץ מרצה אלמא דם מקבל טומאה ולא משני ליה בנקרש י"ל דם שנקרש אין ראוי עוד להזאה ועוד דבקדשים לא שייך חישב לאכילה ועיין.

והא דכתיבנא לר"ש למה למעט דם מטומאה אף דר"ש סובר אין איסור חע"א אפ"ה צריך למעט כמ"ש התוס' זבחים מ"ה ע"ב ד"ה אבל העצים יע"ש דמשכחת ליה באיסור ב"א בהבאת ב' שערות לאחר מיכן יע"ש. או יאמר הא דפריך פסחים כ"ג ולמאי הלכתא איתק' למים להיתר הנאה והקשו התו' אמאי לא אמר דדם הוה בכלל היתר נבילה ואפשר לומר דפריך אדם קדשים ועיין בתו' שם ולפ"ז דם חולין ממילא הותר אלא דמ"מ לא הו"ל לפסולי מוקדשים אלא לכל קדשים: שוב ראיתי שמה שכתבנו לר"ש אם הוה דם אסורבהנאה לא הוה מקבל טומאה יש לראות ביה דאכילת מזבח שמיה אכילה ה"ה שתית מזבח שמיה שתיה כמ"ש התו' במנחות ק"א ד"ה פיגל במנחה לר"ש יע"ש וה"ה

דם חשיב משקה אשר ישתה בכל כלי מטעם שתית מזבח כמו עולה שכולה כליל ואף בהוקדשה בשעה שיצאה לאויר העולה או ממעי אמו היא שלמים וולדה עולה: עוד אבאר לך שמ"ש התוספות בפסחים ל"ג ב' ד"ה לאימת מתכשרי שהקשו התוס' על רש"י שפי' על עצמו מקבל טומאה בכ"ש וגם רש"י בעצמו חזר בו בחולין פ"ב יע"ש ואני אומר כי לא חזרה היא דהתם ר"ש הוא דאמר פרה מטמאה טומאת אוכלין ולדידי' א"ש דאוכל על עצמו אין מקבל טומאה בכ"ש דמ"ט אמרינן דעל עצמו בכ"ש דכתיב מכל האוכל לרבות כו' כמ"ש רש"י פסחים ל"ג ב' ולר"ש הא איצטריך מכל לדרשא אחרנא כמ"ש התו' במנחות ק"א ב' ד"ה אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים דלר"ש אי לאו כל ריבויא הוה ממעטינן אף איסורי אכילה ואיצטריך כל ריבויא ואשר יאכל הנאכל בב"א דהיינו ביצה קאי ג"כ אקבלת עצמו דבעי שיעור כביצה לר"ש דתרתיה שמעת מאשר יאכל או שיעור הלמ"מ ומש"ה לר"ש בעינן אף טומאת עצמו כביצה ודבר זה תליא בפלוגתא דרבנן ור"ש כמ"ש כאן ועיין בתו' לקמן פ"ה ד"ה ור"ש אשר יאכל כתיב אבל בכורות יו"ד ב' ד"ה מכל האוכל כתבו בע"א דבכיוסי הדם כתיב יצוד ציד חיה או כו' אשר יאכל משמע שפיר למעט מינים טמאים משא"כ מכל האוכל אשר יאכל בא"ד ואומר ר"י אע"ג דאין היקש למחצה כו' עכ"ל כוונתם מבואר דלר"ש אמאי לא מקשינן נמי לענין הכשר שיהא דם מכשיר ותו' דאין סברא להקיש לענין הכשר אמנם כן היה נראה לומר דר"ש סובר דעצים ולבונה לאו בני קבולי טומאה נינהו ואף דדרשינן בכמה מקומות והבשר לרבות עצים ולבונה לאו מ"ה אלא מדרבנן וכמ"ש הר"מ בפ"ו מהלכות איסורי מזבח ה"ח ועיין בכ"מ ובמ"ל ופ"י מהלכות ט"א פסק בע"א ואבאר לקמן וא"כ הא דכתיב והבשר לרבויהי בשר גופא קאתי דמהני ביה חיבת הקודש ואין צריך הכשר וכקושית התו' בזבחים ל"ד א' ד"ה והבשר לרבות עצים ולבונה שכתבו ודברי תימא מנלן והבשר לרבות עצים אימא לבשר דאין צריך הכשר ולפ"ז לר"ש אה"נ דהבשר לרבות בשר גופא ולא עצים כו' ועיין מנחות ק"א ב' ד"ה פיגל וא"כ ע"כ דם שחיטה אין מכשיר דאל"כ למה לי קרא אי יצא דם הוכשרו בדם ואי לא יצא כל עצמו לדם צריך ופסול ואין לומר לר"ש בלא"ה שחיטה מכשרת י"ל דהאי הכשר לא הוה אלא מדרבנן ואף לטמא הוא גופא אפשר דהוה מדרבנן כדמסיק לקמן עשאוהו כהכשר מים מדרבנן ושם אבאר ואף דדם קדשים אין מכשיר וא"כ אכתי נימא אין היקש למחצה ולמעט דם קדשים כו' י"ל דסובר ר"ש אי דרשינן היקשא אף דם התמצית נמי מכשיר דנשפך כמים שאין מקבלין בכלי אלא דם הנפש וא"כ בקדשים גופא דם התמצית שיוורד בתחלה קודם דם הנפש כמו שאבאר לקמן מכשיר והא דאמר פסחים ט"ז הנח לדם התמצית היינו אי מדם חללים וכפירש"י שם דם התמצית לא הוה דם חללים משא"כ מהיקשא על הארץ תשפכנו כמים אף דם התמצית הוה לרבויהי ורש"י בחומש דברים י"ב פי' על הארץ תשפכנו כמים לדם התמצית יע"ש ואף אי מקרא דלעיל מיניה נמי י"ל כך ולפי זה לרבנן נמי לאו מעל הארץ נפקא אלא מדם חללים ולר"ש לאו דם חללים הוא אלא דם שחיטה ובפירש"י ולקמן ל"ו אבאר בזה.

אלא דכל זה לא יועיל אימא דהבשר לרבות שאר קדשים אתי צריד של מנחות וכדומה ואה"נ דם קדשים מכשיר אלא דהיקשא לא ולענין הכשר איירי אף לרבנן והמקשה דפריך דלא הוה ידע קרא למאי אתא ולקמן אבאר: וראיתי להפנים מאירות בח"א

בחדושינו למס' זבחים ל"ד א' אמה שהקשו התוספות וא"ת דלמא והבשר קאי לבשר קודש שאין צריך הכשר כתב דא"כ למה לי על הארץ תשפכנו כמים דדם קדשים אין מכשיר בלא"ה ידעינן דאל"כ איך משכחת בשר קודש דלא הוכשר ואי דלא יצא דם מי כשר הוא עצמו לדם צריך עכ"ל ולא ידענא חדא דהא איצטריך לגופא היקשא דם חולין שמכשיר כדמסיק כאן דמדם חללים לא נפקא דלא הוה חלל אלא זבוח כמ"ש רש"י כאן או כמ"ש בעור ורוטב דלתת על צוארי חללי רשעים כו' ודם קדשים שאין נשפך כמים ממילא ידעינן דלא מכשיר דלא הוקש למים כמ"ש רש"י פסחי' י"ו א' ד"ה שנשפך כמים דם קדשים לא איתקש למים הרי דעיקר קרא לדם חולין שמכשיר ועוד דצריך נמי להם דס"פ כיסוי הדם פ"ב לדם בהמה לא בעי כיסוי והביאו התוס' בשמעתין ד"ה למשרי דמן ועוד דמ"מ מנלן והבשר לרבות עצים ולבונה דלאו אוכלין נינהו כלל אימא צריד של מנחות וכדומה כמ"ש לעיל והתו' שכתבו בשר היינו לפי האמת דדם קדשים אין מכשיר והא דכתב הוא עצמו לדם צריך בזה הדין עמו דאי פסול גם חיבת הקודש לא הוה וכמ"ש לעיל סוף דבר שדבריו צ"ע וישוב דעת: הן אמת שמה שכתבנו דהיקשא כמים אתי לדם חולין שמכשיר ודם קדשי' ממילא לא איתקש למים יש לעיין בזה שהרי רש"י פסחים י"ו ע"ב ד"ה קיבלה מיניה כתב דם קרוי משקה דכתיב דם חללים ישתה וכתיב וכל משקה אשר ישתה כו' הנה נראה בהדיא דם חולין שמכשיר מדם חללים נפקא ודם התמצית לאו דם חלל הוא והיקשא לדם קדשים שאין מכשיר ולר"ש כתב רש"י כאן דם שחיטה לא מיקרי דם חלל אבל לרבנן אה"נ דם שחיטה דמכשיר הוא מה"ט דהוה דם חללים אלא דדברי רש"י צ"ע דא"כ מלא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים הוה לן לרבויי דם התמצית כמ"ש רש"י בחומש דהאי קרא בדם התמצית איירי ואפשר דם חללים ישתה מיותר לומר דוקא דם חללים וצ"ע: ודע דבפ' ראה כתיב רק הדם לא תאכלו על הארץ תשפכנו כמים וההוא קרא דריש לה לפסולי המוקדשין שמביא רש"י כאן בשמעתין דכתיב כצבי וכאיל כו' ובתר הכי כתיב על הארץ תשפכנו כמים ושם פירש"י דקאי אדם התמצית והיינו דהתם לא כתיב דם אלא לא תאכלנו לחוד וא"כ יש לומר חד קרא לומר הא דפ' כיסוי הדם ודם שחיטה דמכשיר מדם חללים נפקא לרבנן דפליגי על ר"ש וממילא דם התמצית לאו וחד קרא לדם קדשים אתא שאין מכשיר ובחדושינו למס' פסחי' אבאר מזה בעזה"י: (דף לו ע"א) גמרא תנא דבי ר' ישמעאל ודם חללים פרט לדם קילוח שאין מכשיר ורבנן סובר ובמקיז דם דבהמתו איירי דדם חללים נמי שייך בבהמה לרש"י ומש"ה אין מכשיר דם קילוח אלא דם הנפש וסבירא לי' לתדר"י כריש לקיש בכריתות וכו"ש התם דם הנפש הוא מטיפה המשחרת ואילך וארבע מיני דמים יש בתחילה שותת ואח"כ מקלח ועדיין הבהמה חיה ולא הוה דם חללים ומטפה המשחרת ואילך הוה דם חללים ומכשיר ולאח"כ הוה דם התמצית שאז הבהמה כבר מתה ועיין בחדושי הר"ן ז"ל בחמש שיטות יע"ש והא דאמר ר"ל מטפה המשחרת ואילך טפה המשחיר בכלל דהיא דם הנפש ואף דהתם בכריתות אמרו למעט טפה המשחיר לפי ה"א אבל באמ' דמסיק תנאי היא אף טפה המשחיר הוה דם הנפש והא דפ"ל לקמן ד"ה אינה לשחיטה אלא בסוף ודם מגפתו הוא אף דהוא כרבנן דדם שחיטה מכשיר מ"מ דם מגפתו דמכשיר לרבנן הוא דווקא דם המשחיר שנעשה בו חלל ודם שחיטה כל דם מכשיר חוץ דם שיוצא לאחר יציאת הנפש וכבר יש מקום עיון בהאי

דכריתות ואין כאן מקומו להאריך: ובתו' ד"ה ודם חללים ישתה עיין בכריתות כ"ב א'
ד"ה דם חללים שכתבו דבפ' השוחט פירש"י דם חללים פרט קילוח שהוא לאחר שנעשה
חלל יע"ש וכאן לא משמע כן מפירש"י אלא דם קילוח שקודם דם הנפש ואפשר שאין
זה פירש"י שלפנינו ופי' אחר: בא"ד ובדם שחיטה הוא איפכא עיין במהרש"א ועיין
בהל' ט"א פ"י ובפ"ז ממס' מכשירי' ובפי' הר"מ ז"ל בהא דם מגפתה של אשה טמא
ובפ"א מהל' משכב ומושב ואין להאריך: גמרא הכל מודים היכא דאיתא לדם מתחלה
ועד סוף דמכשיר עכ"ל והיינו אף למ"ד אין לשחיטה אלא בסוף והקשה הר"ן ז"ל בחמש
שיטות דהא לעיל דף כ"ט ע"ב אמר לפלוג בהכשירה דפרה ששחטה בתרי סודרין למ"ד
אין לשחיטה אלא בסוף סודר ראשון טהור אף שנגמר השחיטה בכשרות לא אמרינן
איגלאי מלתא למפרע ותי' דשאני הכא דקרא הקישן לכל דם שחיטה ודווקא כי אית'
לבסוף אבל ליתא לא יע"ש: ע"ש רב אשי אמר תולין לעולם משמע רב אשי פליג
אוקמת' דלר"ח וודאי אינה לשחיטה אלא בסוף דליתא דא"כ לא שייך לומר תולין
דלעולם משמע אלא ספוקי מספקא ליה ומש"ה כי נתקנח תולין לא אוכלין ולא שורפין
והר"מ ז"ל בפ"י מהל' ט"א ה"ג הדם המנוי בז' משקין הוא דם שחיט' השותת ולא דם
קלוח שעדיין חיים הם נתז הדם על אוכלין ונתקנח בין סימן לסימן הרי ספק ותולין
עכ"ל מ"ש דם קילוח אין מכשיר שעדיין חיים הן לכאור' יראה כפירש"י בכאן לא כפי'
התו' ד"ה ודם חללים ישתה ואין כאן מקומו ואי"ה במס' פסחים אבאר כל הצורך ואמנם
מ"ש נתקנח בין סימן לסימן הרי הדבר ספק והא בגמרא מוקי לה דר"ח ספוקי מספקא
ליה אי ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף או לאו והוא ז"ל בפ"א מהל' פסולי מוקדשין
הלכה י"ח כתב שחט מיעוט סימנים בחוץ וגמרון בפנים כו' שישנן לשחיטה מתחלה ועד
סוף וכן כתב הכ"מ שם דהלכה כר' יוחנן לגבי ריש לקיש ועיין בהל' ק"פ פ"ב ה"ה
יע"ש וא"כ למה פסק כאן דהוה ספק והאי אי ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף אין כאן
מקום לחול הספק אלא בודאי מכשיר אף שיש לומר דהא דכ' הר"מ שחט מיעוט סימנים
בחוץ פסולים היינו מספיקא ומש"ה לא כתב חייב כלישנא דגמרא דספיקא הוא דהוה
וכאן ג"כ הדבר ספק חדא שסיים דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף משמע דפשיטא ליה
כך ועוד דהא בהל' ק"פ לא משמע כך להמעייין שם היטב וא"כ דבריו קשים להולמם
וע' בה"ש פ"ד ה"ג ובלח"מ שם וע' מש"ל כ"ט ב' על דברי מהרש"ל ביש"ש סימן כהא
דשחט בתרי סודרים יעוין שם: בתוספות ד"ה צריד של מנחות וא"ת ויצטרף הכלי כו'
וי"ל דלא נתן שמן במנח' כשהסולת בביסה וה"ה דמצי למבעי בשר קודש כו' עכ"ל
הוקשה להם כמו דמהני צירוף הכלי לענין טומאה ה"ה לענין הכשר דהא מקרא דרשינן
כף אחת כל מה שבכף אחת לענין טומאת הוא הדין לענין הכשר והנה צירוף אמרינן
דלא הוה מן התורה אלא מדרבנן כדמסיק בפסחי' י"ט אלמא קסבר צירוף דרבנן כו' וכן
פסק הר"מ ז"ל בהל' אה"ט פ"ב ה"ז דכל המעלות אלו מדבריה' וא"כ לפי מה דמסיק
לקמן ע"ב דריש לקיש מ"ה בעי לה ומדרבנן ודאי דמהני חיבת הקודש א"כ שפיר איכא
לאוקמי' בהיה שמן בכלי ורב יוסף דהיה סובר דאיבעיא דר"ל מדרבנן לא דקדק בלשון
צריד דאמר ריש לקיש דמשמע מקצתה לחה ומקצתה יבשה והיה סובר דאיבעיא בלא
נתן שמן דהסולת בביסה עדיין ורש"י פי' לפי האמת דאיבעיא מ"ה ושפיר יש ליישב
לצריד של מנחות דמיירי דנתן שמן ומן התורה מיבעיא הוה כו': ועם זה יתישב הא דכתב

הר"ם ז"ל בהל' אה"ט פ"ח ה"ג הצריד הרי הוא כראשון לטומאה ומונין בו ראשון ושני ובפי"ג הי"ד כתב שהדבר ספק אי מונין בחיבת הקודש ראשון ושני וכבר הוקשה להכ"מ שם והיה נראה לומר דהר"מ סובר דהדבר ספק אף מדרבנן אי מונין בו א' וב' וכמו שאבאר לקמן ע"ב אלא דבצריד דהוא לח קצת וכבר נתן השמן והכלי מצרף לקודש והוכשר כולו ולכן ודאי מדרבנן מונין בו ראשון ושני ולכן כתב הצריד מונין בו א' וב' לא מטעם חיבת הקודש אלא מטעם צירוף כמ"ש אבל בפי"ב מהל' אלו דמיירי מחמת חיבת הקודש סיים שפיר דהדבר ספק אי מונין בו ראשון ושני דסובר דאיבעי' קאי אף מדרבנן וכסברת הר"א בהשגות בפ"ג מהל' אה"ט יע"ש אלא דלא יתיישב לשון צריד בדברי ר"ל אם נאמר דצריד משמע קצת לחה וקצת יבשה.

אלא דמצינו לומר דאיבעיא דר"ל בין מן התורה ובין מדרבנן ומש"ה כתב אוכלין שלא הוכשרו ספק מיהא הוה מדרבנן וצריד של מנחות מטעם צירוף ואצ"ל דמדרבנן מפשט פשיטא ליה ומש"ה בפי"ב מה' אה"ט דהדבר ספק ובעיא דר"ל א"ש אף בצריד אי הוה מ"ה או לא ומ"ש נקיט צריד ולא נקיט בשר קודש דלא אתי למטעי ולומר דוקא מדרבנן הוא דמיבעיא ליה ולא מ"ה להכי נקיט צריד וע"כ מ"ה מספק' ליה וכמ"ש כ"א: בא"ד והוה מצי למיבעי בשר קודש דדם קדשים אין מכשיר ודוחק לומר דר"ל כר"ש סובר דהוכשרו בשחיט' ועוד דר"ש מדרבנן הוא דהוכשרו ובעיא דר"ל הוא מ"ה ומיהו לזה י"ל דמיבעי' ליה בין מ"ה אי מונין ובין מדרבנן אי אין מונין: (ע"ב) גמרא חד בטומאת מת וחד בשרץ וצריכי וה"ה דה"מ למימר חד בתלושין וחד במחוברין דמכשרי וכל משקה לטומאת עצמן אתא ועיין פסחים ט"ז א' יע"ש: ע"ש אומר הוכשרו בשחיטה ואפי' למימני ביה ראשון ושני עכ"ל ופירש"י ובחולין אוקמי' דליכא משום איפסולי גופא לאיתסורי באכילה ויש להקשות דהא ודאי מצי' לפרושי לאיפסולי גופא דמיירי בחולין על טהרות קודש ושפיר אמר הוכשרו ואסור לפסולי וליגע בטומאה כמו ששנינו בריש פ"ק ב' ע"ב הכל שוחטין ואף חולין עט"ק דחייב להבדיל מכל הטומא' שוחט דהוה גזיר' לגזירה יע"ש וא"כ שפיר אמר דהוכשרו ואסור לאכול בידים מסואבות ואת"ק קאי: ודע דהר"ם ז"ל בפי"ב מהל' א"ה הלכה י"ד כתב דאוכל שלא הוכשר בקודש אין נאכל בידים מסואבות ולמנות בו ראשון ושני הדבר ספק וכתב הכ"מ בפ"ח מיירי בנגע בטומאה דאורייתא משא"כ כאן בסתם ידים דהוה דרבנן מש"ה הדבר ספק והנה אם נא' דר"ש דאמר הוכשרו בשחיטה אף למימני ביה ראשון ושני הוא ואמלתיה דת"ק קאי שאין נאכלין בידים כו' א"כ אכתי מוכח דמדרבנן מונין אף בטומאה דרבנן אלא דלא קאי אמלתיה דת"ק דר"ש גם ממלת הוכשרו דייק דמשמע אף למנות ראשון ושני וכן כתב הרשב"א בחדושו והר"ן בחמש שיטות וכן הא דפריך הבוצר לגת מלשון הוכשר דייק דמשמע כו': מכלל דחיבת הקודש מן התורה מגלן ומסיק מהבשר לרבות עצים ולבונה הנה משמע מכאן דחיבת הקודש מ"ה מהני לאפסולי גופא ולמנות ראשון ושני בעיא דלא איפשטא ומדרבנן מפשט פשיטא ליה דמונין בו כו' א"כ הא דמיבעי' ליה היינו אי נימא דהנך תרי קראי חד למעוטי חיבת הקודש דלא מהני הכשר לממני ראשון ושני חד במת וחד בשרץ אבל מדרבנן מהני כמו הוכשרו בשחיטה וכדומה אבל הר"מ ז"ל בהל' איסורי מזבח פרק ו' ה"א כתב דעצים ולבונה דמדרבנן מקבלין טומאה הם וכמ"ש המ"ל שם דחיבת הקודש מדרבנן הוה וכמ"ש הר"מ בהל' ט"א פ"י הל' י"ז דחיבת

הקודש לא מהני אלא מדרבנן ולא מן התור' יע"ש ובהשגות הר"א שם ואיך כתב הכ"מ בפרק ח' הלכה ג' מהלכות אבות הטומאה דסובר רבינו דבעיא דריש לקיש הוא מן התורה כיון דסובר רבינו דחיבת הקודש גופא לא הוה אלא מדרבנן והנה היה נראה לומר שמ"ש בפ"ח דמיבעיא מ"ה ומדרבנן פשיטא ליה היינו לריש לקיש דסובר כן אבל רבינו פוסק דחיבת הקודש גופא הוה דרבנן כדמסיק בפכ"ש מעלה עשו ובזבחי' ל"ד ומ"ו ב' אליבא דרבא יע"ש ור"ל כאביי התם או דמ"ש בפ"י מהל' ט"א הלכה י"ז דבפ"א להתטמא מן התורה אבל מדבריהם א"צ הכשר ה"ק להיות הבשר טמא ר"ל שיטמא אחרים אבל פסול ודאי מיקרי בלא הכשר מים דחיבת הקודש מהני ודאי לאפסולי גופא ועיין בהשגות הר"א שם ז"ל ומ"ש בפ"ו מהל' איסורי מזבח הלכה ח' דעצים ולבונה מדבריהם אפשר דוקא עצים ולבונה דלאו אוכלא נינהו דעיקר קרא דהבשר קאי לרבות בשר גופא שא"צ הכשר מים לאפסולי גופא דזה הוה מ"ה ועצים ולבונה הוא דהוה מדרבנן אבל ממ"ש הכ"מ שם דרבינו כתב דעצים ולבונה אין חייבין עליהם משום טומאת הגוף אבל חייבין עליהן משום טומאת לאו דהיינו טומאת עצמה עיין בפכ"י מהל' פסולי המוקדשין ה"ד וזה יקשה למ"ש בפ"ו מהל' אסורי מזבח אילימא מדכתיב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל דאיתכשר במאי בפסחים דף כ' א' ברש"י ד"ה הבשר כתב דאבשר דקרא לא פריך דמיירי בקדשים קלים דמדיחין בכל העיר והוכשר יע"ש והכא עדפא קאמר בק"ק שהעביר בעיר: והא אמר ר"י בר"ח משקי בי מדבחיא לא דיין שהן דכן אלא שאין מכשירין הר"מ ז"ל בפ"י מהל' ט"א הי"ו כתב משקי בי מטבחיא דם מים אין מתטמאין ואין מכשירין והנה כפי הנראה למ"ד בפסחים י"ו א' טומאת עצמן מ"ה משקי בי מטבחי' ור"מ דפסק טומאת עצמן מן התורה פ"י מהל' א"ה ה"י איך כתב דמשקה בי מטבחיא אין מתטמאין ואף שכתב הר"מ ז"ל בהל' ט"א פ"י דבר זה הלכה מפי הקבלה כו' מ"מ הא, אסיק בקושיא התם לרב פפא דאמר הכין בפסחים י"ז וי"ט שוב ראיתי בס' פני יהושע שם בפסחים י"ז א' וי"ט ב' שהרגיש בזה יעוין שם ובחדושינו למס' פסחים אבאר וראיתי להר"מ ז"ל בהל' פ"מ פ"א הל"ז כתב דם קדשי' אין מקבל טומאה שנאמר על הארץ תשפכנו כמים דם הנשפך כמים הוקש לענין הכשר ולענין טומאה יע"ש מפשט דבריו נראה דדם לא מצינו דאיכרי משקה הן לענין טומאה והן לענין הכשר דכתיב, וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא אלא או מדם חללים ישתה או מדהוקש למים ודם קדשים לא הוקש למים וגם לא הוה בכלל חלל או דמצוואר הוא דם זבוח הוה כו' או דלא שייך חלל בבהמה ומש"ה אין מכשיר ואין מטמא ג"כ ומש"ה דם התמצית נמי דנשפך אין מכשיר ואין מטמא דמדם חללים נפקא כפירש"י בפסחים דלא הוה משקה ועיין בהל' ט"א פ"א ה"ד ובברכת הזבח בזבחי' דף מ"ו ע"א יע"ש ולפי זה הא דמקשה בפסחים דף ט"ז ב' על מה הציץ מרצה על הדם ומשני מדר' ודלא כיוסי בן יועזר איש צרידה וכתבו התוס' ד"ה מדרבנן ה"ה דה"מ לאוקמי' מ"ה ולמ"ד טומאת עצמן מ"ה ולפי דעת הר"מ סמך קושייתו אמאי דמסיק מעיקרא התם מניין לדם קדשים שאין מכשיר וה"ה דאין מטמא ופריך שפיר ליוסי בן יועזר, דאמר אף מדרבנן טהור איך תנן התם על מה הציץ מרצה ושמואל דאמר משקי בי מטבחיא דכן לטמא אחרים אבל טומאת עצמן יש להם לאו אדם קאי אלא אמיא ומשקי בי מטבחיא תני עיין י"ז ע"א: ואי קשיא לי הא קשיא לי לאיזה צורך כתב הר"מ ז"ל משקי

בי מטבחייה דם קדשים אין מקבל טומאה על הארץ תשפכנו כו' ולא היה בכלל וכל משקה אשר ישתה בכל כלי ותיפוק ליה דהלכתא גמירי דמשקי בי מטבחייה דכן אף טומאת עצמן כמ"ש בפ"י מהל' ט"א הלכה י"ו והבאתיו לעיל ואין לומר דהלכתא לא נאמרה אלא שאין מכשירין והא מיא טמוי לא מטמא וע"כ דהלכתא אף על הטומאה נאמרה וא"כ למה לי בדם טעמא דעל הארץ תיפוק ליה דהלכתא ניהו ועיין בלחם משנה פ"א מהל' פ"מ הל"ו שהרגיש מזה ודבריו שם בקושי צריכין קצת עיון וישוּב דעת להמעין שם ובהא דכתב הר"מ דבר זה הלכה מפי הקבלה הוא בין לענין הכשר ובין לענין טומאה דהא הר"מ ז"ל לא חילק בהכשר בין אם הוא תלוש או לאו ובכל ענין הוא מכשיר מ"ה כמו שאבאר בסמוך ואפ"ה אין מכשירין והיינו משום הלכתא כגון שהיתה לו פרה של זבחי שלמים והעבירה בנהר וכתבו התו' דשמואל סובר טומאת עצמן הוה דאורייתא וא"כ ליכא אלא אד קרא בהכשר ורש"י סובר דלשמואל תלושין מכשי' מן התורה ולית ליה צריכותא דהתם אלא בין תלושין ומחוברין מחד קראנפקי מכל האוכל אשר יבא עליו מים נפק' לתרווייהו וכן הר"מ ז"ל אף דסובר טומאת עצמן מ"ה מ"מ לא חילק בין תלושין למחוברין ע' בהל' א"ה פ"י ה"י ובהל' ט"א כתב בפ"א סתמא ששניהן מכשירין מ"ה גם ידוע ליהוי לך שממ"ש בפ"י מהל' ט"א הלכה י"ז בד"א להתטמא מ"ה וסיים ג"כ אבל מדרבנן כו' נפסלו משמע ודאי דאף לטמאות עצמן לא הוה חיבת הקודש מ"ה אלא מדרבנן ואף שכתבנו לעיל דלא כן מ"מ הרואה יראה דאף ט"ע מדרבנן: תוס' ד"ה והבשר לרבות עצים ולבונה תימא דלמא לבשר גופא ובצאן קדשים בזבחים ל"ד ע"א בתו' שם כתב דלק"מ דרש"י כתב כאן והבשר יתירא ובפסחים דף ל"ה ע"א פירש"י מו"י יתירא ולפי' תרתי שמעת מיניה יע"ש ולפ"ז י"ל דמש"ה כתב רש"י בפסחים מו"י יתירא דהתם מסיק מעלה בעלמ' והיינו מדרבנן דרבנן פליגי עליה דר"ע ביבמות ס"ח ב' דלא דרשי ווי"ן ועיין בתו' שם ולדידהו הוה אסמכת' בעלמא אבל בשר גופא שיהא טמא בלא הכשר הוה דאורייתא מהבשר יתירא דרשינן לרבות בשר גופא וכבר זכרנו מזה לעיל קצת יע"ש ולר' עקיבא אף עצים ולבונה דאורייתא: ובד"ה עצים ולבונ' וא"ת משקי בי מדבחייה אמאי דכן לתכשרי בחבת הקודש ובפסחי' כ' ע"א הקשו דלאיז' נ"מ אמרו דמשקי בי מדבחייה דכן יע"ש וי"ל במ"ש לעיל בסמוך דלרבות עצים ולבונה הוא מדרבנן ובשר גופא הוה מדאורייתא אבל דבר שאין לו לא אוכל ולא משקה לא מהני חיבת הקודש כ"א מדרבנן כמו עצים ולבונה ור"ל בצריד מיבעיא ליה דהוה מ"ה ומש"ה לא הוקשה להם למ"ש תוס' בפסחים כ"ה ד"ה דאיתכשר אלא לאיזה נ"מ אמרו דאין מכשירים כו' וע"ו תירצו שם וע"ש היטב: (דף לז ע"א) מתני' השוחט את המסוכנת רשב"ג אומר עד שתפרכס ביד וברגל כתבו התוס' והתי"ט הא דנקיט השוחט לשון דיעבד משום דבעי למתני עד שתפרכס עכ"ל ויש ללמוד מדבריהם דכל היכא דמחוסר תקנה שייך למתני לשון דיעבד ואין זה דומה למ"ש פ"ק ג' המניח עכו"ם בחנותו וישראל יוצא ונכנס דדייק שם דיעבד יע"ש.

ומסוכנת זו שתשש כחה ונטתה למות וקמ"ל כיון דלא נולד בה אחת מי"ח טריפות שריא ולשון הר"מ ז"ל בהל' מ"א בהמה שתשש כחה ונטתה למות הואיל ולא אירע מכה שלא אסרה תור' אלא כעין חית היער שהרי עשה בה מכה הממית עכ"ל ואף דפשטא דקרא בדרוס' מיירי שהטיל בה ארס כמ"ש פ"ה מה"ש אפ"ה חשיב חסרון דסופו לינקב א'

מאברים הפנימים משא"כ מסוכנת שאין חסרון אלא שתש כחה כתב הר"מ בהל' מ"א פ"ד הי"ג אם שחטה ולא פרכסה הר"ז נבילה ולוקין עליה ובהל' ט"ו כתב השוחט בלילה ואין ידוע אם פרכסה הר"ז ספק נבילה הנה מ"ש דלוקין עליה כתב המ"מ ובסמוך אבאר מה שאמרו בגמ' בידוע שנטולה נשמתה קודם לכן עכ"ל מביא סיוע לדברי רבינו ז"ל דהוה ודאי נבילה והתבואת שור סימן י"ז ס"ק י"ז הקשה אי רוב מסוכנות מתים קודם גמר שחיטה א"כ השוחט בלילה וא"י אם פרכסה הר"ז ספק ואין לומר כל שלא פרכסה הוה סימן דמתה דהא כמה בהמות בריאות אין מפרכסין כלל עכ"ל והנה היה אפשר ליישב מ"ש הר"מ השוחט בלילה הוא דברי המשנה השוחט בלילה רא"א דיה אם זינקה וזה ניכר אם מצא כותלי בית השחיטה מלאים דם וכו' וחכמ"א עד שתפרכס ולקמן אמרינן דרבנן אדרשב"ג פליגי ולא אדר"א דזינוק עדיף מפרכוס וכשנויא אחרינא דרבנן אדר"א פליגי והטור בסימן י"ז פסק כשנויא דרבנן אדרשב"ג פליגי והר"מ ז"ל ספוקי ליה מספקא הי משינויי עיקר ומש"ה כתב השוחט בלילה וא"י אם פרכסה אלא ניכר שזינקה הר"ז ספק נבילה ומ"מ היה לו לרבינו לבאר אם זה היה כונתו ועיין בדרישה סימן י"ז ולקמן בגמרא אבאר בזה: אמר ר"ש השוחט בלילה ופירש"י בהמה מסוכנת שצריכה פרכוס כו' מתוך לשונו משמע דזינוק עדיף מפרכוס והיינו מיד או מרגל דזינוק דרשב"ג פרכוסא דידיה ודאי עדיף כדמסיק לקמן דיה אם זינקה ולהכי אמר שאם מצא כתלים מלאים דם כשירה דעדיף מפרכוס וז"א דא"כ ר"א נמי מודה דיד או רגל סגי ובמאי פליג על חכמים אלא דר"א דוקא זינוק ולא יד או רגל אם נאמר דזינוק עדיף אלא ע"כ ארשב"ג קאי דאמר שצריכה פרכוס גמור יד ורגל אם השכי' ומצא כתלים מלאים דם שפיר סמכינן אזינוק גופא והא דצריך פרכוס לאו דווקא הוא גם מה שסיים ולא ידע אי פרכסה לאו שע"י זינוק יודע אם פרכסה ולקמן ל"ח אבאר: אחד בהמה דקה וא' בהמה גסה ופירש"י צריכה פרכוס אם היא מסוכנת עכ"ל ואיני יודע אמאי נקיט לה הכי דרבנן ודרשב"ג ור"א אמאי לא תנן הכי דא' גסה ודקה צריך פרכוס דל"ת דווקא דקה אבל גסה חיותה מרובה ואין מתה קודם גמר שחי' או להיפך דל"ת בדקה אף שלא פרכסה אין זה סימן וראשון נראה יותר נכון כמ"ש לעיל בשם תב"ש.

ואין לומר לרבנן אמר זאת בהמ' גסה ודקה הוא דמהני כשכוש בזנבה ולא בעוף דדבר קל הוא כשכוש בעוף דזה לא שמעינן משום פוסק שיאמר שיחלוק מתני' על ברייתא לקמן ועיין ב"י בסימן י"ז ואפשר לומר ולאפוקי מתנא דברייתא דאמר בעוף כשכוש בזנבו ולא בהמה גסה ודקה לחד פ' בב"י ס' י"ז לכך אמר דמהני בבהמה ועיין ש"ע: שאינה אלא הוצאת נפש ופירש"י ז"ל שפשטה ידה בגמר שחיטה והוצאת נפש היינו קודם גמר שחיטה ומשמע מדבריו דלא צריך לאחר שחיט' פרכוס ואפשר דאין ראייה ולקמן בגמרא דף ל"ח ע"א אבאר שם בעזה"י: אבל אם היתה בריאה אפילו אין בה א' מסימני' הללו כשירים משום דרוב מסוכנות מתים קודם גמר שחיטה ומש"ה בעינן פירכו' כמ"ל ובתב"ש: גמרא דכתיב זאת החיה כו' והא מסוכנת אינה חיה עכ"ל וכתבו ד"ה שאינה חיה בריש א"ט דריש לטריפה שאינה חיה לפי מסקנא דהכא לכאורה לפי ה"א זו לא ידעינן דטריפה אינה חיה וא"כ מה מקשה.

טריפה למה לי השתא מסוכנת דלא מיחסרא כו' ומאי קושיא הא לפום סברא דהשתא אימא דטריפה חיה ואסור משום דמחסרא ומסוכנת מוזאת החיה אלא נראה למ"ד טריפה

אינה חיה קבלה הוא ולקמן אמר רמז לטריפה ר"ל היכן רמיזא בתורה טריפה כו' ולכך פריך לקמן שפיר ודלמא היינו נבילה היינו מסוכנת ר"ל דקרובה למיתה קורא הכתוב נבילה והתו' בד"ה דלמא מקשין אמאי לא אמר לעיל ולעבור בעשה ול"ת ואין לומר דכי מקש' היינו נביל' היינו מסוכנת אפשר דזאת החי' קאי על טריפ' שאינה חי' כמו באמת ולעבור בעשה ול"ת ושאיני טריפ' דמחסרא ולא מוקמינן זאת החי' על מסוכנת כלל ונבילה היינו מסוכנת ולעבור בלאו לחודיה וז"א דא"כ כי מסיק דנבילה לאחר מיתה ואפ"ה פריך מחיים בעשה וע"כ דפריך דטריפה אפשר דחי' ומאי פריך בתר הכי טריפה למה לי אלא ודאי דפריך דנימא דזאת החי' קאי על מסוכנת וטריפה ושפיר הוקשה להם.

וכבר יש לפרש דפריך למ"ד טריפה חי' וזאת החי' לדרוש בי' מלמד שתפס מכל מין כדמסיק בריש א"ט פריך בפשיטות אימא היינו מסוכנת היינו נבילה והדר פריך מחיים בעשה מדרשא דזאת החי' א"כ טריפה למה לי למ"ד טריפה אינה חי' ובמסקנא אתי שפיר אף למאן דאמר טריפה חיה: ודלמא לעולם אימא לך היינו נבילה היינו מסוכנת ר"ל דנבילה לאו צריכנא למימר דעשאה גסטרע אלא שמתה מאליה והיתה מסוכנת קודם ואפ"ה איצטריך לאחר מיתה בלאו ומשני מדאיצטריך טריפה למה לי וסוגין כמ"ד אינה חי' ולמ"ד טריפה חי' יקשה ואפשר דלמ"ד חי' נמי לא ק"מ דלדידי דריש מלמד שתפס מכל מין כו' ופריך היינו טריפה היינו מסוכנת כפירש"י ז"ל דטריפה אף דלא מחסרא אלא שאין יכול לחיות קורא טריפה ויש לראות א"כ ע"כ ע' טריפות שהן הלכה למ"מ למה לי השתא דלא מחסרא אסירא כ"ש דמחסרא ואין חי' דאסירא ובשר בשדה טריפה דאיירי בדרוסה שטרפה חיות היער ומטעם שסופו לינקב למה לי וזה י"ל ובפא"ט אבאר באורך בעזה"י יע"ש.

והיה יכול להקשות דטריפה דוקא מחסרא ולעבור בעשה ול"ת ומסוכנת עשה הוא דאיכא מזאת החי' ולא הוה מקשה כלום מדאסר רחמנא נבילה אלא עדיפא פריך ובמס"ק י"ל היאך יתורץ: (ע"ב) גמרא ואנא אמינא ומה מחיים חל לאחר מיתה לא כ"ש ופירש"י עיין מ"ש והנה לפירש"י דהק"ו הוא אם טריפה שהוא מחמת קירוב מיתה חל על חלב מתה ממש לא כ"ש משא"כ אי טריפה מיחסרא ליכא ק"ו ופריך אימא נביל' שעשאה גסטרע וע"ז הקשו התוספות ד' קושיות חדא דאכתי הוה ק"ו דמית' אין לך חסרון גדול מזה ומה"ט לא אמר בזבחים ע' א' וצריכא דאי אשמעינן טריפה דמחסרא דמיתה הוה יותר חסרון ועוד הקשו דמאי פריך שעשאה גסטרע אכתי איכא ק"ו אם טריפה קירוב מיתה נבילה לכ"ש וקושיא שלישיית אימא דמסוכנת בע"ש וטריפה מחסרא בלאו ונבילה לאחר מיתה בלאו וליכא ק"ו מטרי' דמחסרא וכבר רמזנו בזה לעיל יע"ש וקושיא ד' בזבחים אמרינן להיפך דאי אשמעינן טריפה שיחי' אלמא מחיים איסור חמור הוא וכאן אמר מחיים קיל הוא ועיין בתוספות שם בזבחי' גם יש להקשות דאין עונשין מדין ק"ו ולזה יש לומר כל היכא דאיכא איסורא והק"ו אינו אלא למלקות שפיר עונשין וכבר התבאר זה בחדושינו ח"א יע"ש וגם עתה בחלק שני בכללים כתבנו מזה ומ"מ שאר הקושיות קשה אבל המעיין בחדושי רשב"א ז"ל כאן ואני אוסיף קצת להקל על המעיין א"ש דהכא נמי קאמר אי ס"ד טריפה היינו מסוכנת א"כ למה לי נבילה דחייל ומהקירוב מיתה נבילה לכ"ש דליחול ולילקי שלש א' משום חלב וב' משום טריפה ונבילה וליכא

למימר דטריפה אסורה מחיים נבילה נמי אסורה מחיים וכפי' ר"ת גופא כיון דטריפה או מסוכנת אסורה בעשה מיתה א"כ נבילה מתחיל מחיים שקרובה למות ותהיה נבילה.

ומה שפירש"י ז"ל ש"מ דטריפה לאו מסוכנת וליכא ק"ו דטריפה מחסרא וכדאמרינן בזבחים ירצה בזה דודאי נבילה אין לך חסרון גדול מזה אלא דטריפ' מחמת חסרון ולא מחמת קירוב מיתה ומסוכנ' נמי שריא א"כ למפרך שכן אסורה מחיים וכדמצריכינן בזבחים שם תאמר בנבילה שלא נמצא שום ואיסור מחיים מחמת נבילה ואף למ"ד טריפה אינה חי' א"ש ופריך מנבילה שעשאה גסטרא דלא חל אסורא במקצת מחיים וכפי' ר"ת גופא לא ידענא איזה הכרח היה לתוספות שרש"י לא יפרש כן כמו לר"ת ועיין מהר"מ ובמהרש"א וא"ש הכל ועיין בפ"ז זבחים ע' ב' בתו' ד"ה ואי כתב ושם פירש"י והצאן קדשי' הגי' ושם פרשתי ול"נ כפי גי' בה"ז שם דלפירש"י א"ש הכל נכון: בהא דפריך א"כ לכתוב חלב טריפה לא תאכלהו וחלב נבילה יעשה למלאכה והיינו דקשיא ליה למה כללה התורה באיסור לאו תרוייהו נבילה וטריפה ואין להקשות בהיתר יעשה למלאכה למה כלל טריפה כיון דבא לומר שאין מטמא דא"כ היה צ"ל נבילה בפ' פעמים ולכן כללה: וברש"י ד"ה מתנותיה כו' ויחזקאל כהן הוה עכ"ל יראה לפרש דליכא למימר מבהמה שלא הורמו מתנותיה לא אכל משאר הבשר דמאי רבותי' דיחזקאל דנהי דאין המתנות טובלין דאין הלכה כר' יוחנן לקמן קל"ב ע"ב מ"מ איסורא איכא לכל אדם וכמ"ש התו' קל"א א' ד"ה ה"ג וא"כ אכתי מאי רבותי' דיחזקאל ולכך כתב שהי' כהן ודאי בכהן אף איסורא ליכא שיכול לאכול בלא הרמה שאין טובלין ונהי בשאר אדם אסור עד שיפריש ועיין בפר"ח סימן ס"א ס"ק ט': (דף לח ע"א) גמרא איצטריך ליה לאבא אזוזי אונא כו'.

מדנקיט לאזוזי אונא היה נראה לומר דאגועה והטילה ריעי לא קשיא ליה דהם פחותים מפרכוס יד ורגל בהדדי אלא או יד או רגל הם חשיבי' ושפיר אשמעי' רב דהני תרתי נמי כפרכוס חשיבי אלא כשכ' באזנה דבזה אפי' ר"ג מודה דמהני למה לאשמעינן השתא פרכוס יד או רגל מהני כ"ש און דמהני ועיין בת"ח מ"ש בשמעתין אבל מדברי התו' ד"ה גועה או הטילה ריעי לא משמע כן דאל"כ לא הוה מקשה גועה אגועה כיון דברייתא ע"כ ר"ג היא מדקתני כשכש בזנבה לא מהני ומש"ה לא מהני גועה והטילה ריעי דזה לא מהני אלא לרבנן אלא ודאי מדכייל להו בהדדי משמע אף גועה והטילה ריעי מהני לרשב"ג כמו כשכשה באזנה ושמואל חדא מינייהו נקיט וה"ה דאגועה קשיא ליה פשיטא דעדיף הוא מפרכוס יד ורגל ורב אפשר דסבירא ליה דהלכה כרשב"ג או דאשמעינן הני תלת לר"ג נמי מהני ושמואל כרבנן ופריך השתא יד או רגל מהני כ"ש דחשיבי הני כיד ורגל בהדדי ולהר"מ ז"ל בפ"ד מהמ"א הי"ד יראה שיטה אחרת הביאו המ"מ שם דרב סובר כפפה ופשטה וכייפה רצוני לומר היתה ידה כפופה ופשטה וכייפה ולא פשוטה וכפפה ולזה לא הוה כ"ש הני תלת גועה והטילה ריעי וכשכשה באזנה ושמואל סובר דפשוטה וכפפה מהני כ"ש הני תלת ולא לרב יע"ש ובת"ח בשמעתין ולדברי הר"מ ז"ל אין הכרע מדבריו מדכתב בפ"ד אבל אם פשטה ידה ולא החזירה הר"ז אסורה ולא כתב רבותא טפי היתה ידה פשוטה וכפפה דאין זה אלא הוצאת נפש דכפפה הוא יותר רבותא מפשט' לבד שהרי לשמואל כן הוא ויש ליישב ויותר נראה לומר הא דאמר שמואל איצטריך לי' לאבא אזוזי אונא ולא פריך אגועה והטילה ריעי משום דבברייתא תנא דלא

מהני הני תרי ריעי וקמ"ל רב דיש חילוק בין עמי קלא לעבי קלא ובין מתרזת כו' יע"ש: ודע דהטור בסימן י"ז הביא ב' סימנים גועה והטילה ריעי ולא הביא כשכוש באזנה ואם נאמר דשמואל אזוזי לחוד קשיא לי' א"ש הא דלא הביא אלא הני תרתי ולא אוזן: וברש"י ד"ה שפיר דהא חזינן למחר ע"י זינוק דפרכוס באורתא עיין בדרישה סימן י"ז סק"ו במ"ש שם ומשמע דזינוק עדיף מפרכוס דרבנן יד או רגל ואפ"ה מביא ראייה ר"נ בר יצחק דסבירא ליה מאחר דלא הוזכרה פלוגתא זו בין ר"א לחכמים משמע דכולהו מודים דדי בסימן בתחלת שחיטה אלא דפליגי איזה סימן מהני וסתמא דתלמודא הוא דמדחי ודלמא שאני ניזוק אבל באמת אין חילוק ומדר"א נשמע לרבנן מדלא חלקו ואמרו ובלבד שיהא הפרכוס לבסוף משמע דגם הם מודים דדי בתחלת שחיטה אלא דקשיא א"כ ר"א וחכמים במאי פליגי כיון דזינוק עדיף מפרכוס ור"א אומר אם זינקה משמע דמשום דזינוק ודאי פרכוסה א"כ ג"כ חכמים מודים ובמאי פליגי וע"כ אי זינוק עדיף סובר ר"א דוקא זינוק ולא פירכוס וחכמים מוסיפין אף פרכוס ואי זינוק קל חכמים אומרים דוקא פרכוס יד ורגל ולא זינוק ועוד מי הכריח לרש"י לפרש כן ואמאי לא נימא דר"נ ב"י סובר דזינוק קל מפרכוס כדמסיק מדאמרו חכמים עד כו' ומייתי ראייה בפשיטות מדמהני זינוק בתחילת שחיטה כ"ש פרכוס יד או רגל דהא מהני: גמרא רבא אמר פרכוס שאמרו בסוף שחיטה הטור כתב דזינוק מהני ודוקא בגמר שחיטה ואם לא היה כותב בגמר שחיטה הייתי דייק לה מדרבא דאמר פרכוס בסוף בעינן וקושיא מזינוק וצריך לומר זינוק עדיף מפרכוס וכיון שכן פשיטא דזינוק מהני משא"כ השתא דאף בזינוק בעינן גמר שחיטה וע"כ הא דשוחט בלילה צריך לומר כפי' התוספות ד"ה רבא אמר כו' דלא שכיח שיעשה הזינוק בתחלה וא"כ ע"כ הוה ליה למפסק דזינוק קל וכדדחי דחכמים אומרים עד שתפרכס דלא מהני בזינוק והלכה כחכמים והנה אפשר לומר דודאי זינוק עדיף מפרכוס וזינוק בתחלת שחיטה עדיף מפרכוס בתחלה וכן בסוף ר"ש אומר כי השוחט ולמחר מצא כתלים מלאים דם כשיר' ואף אי לא ידעינן אי היה בתחלה או בסוף וחכמים אומרים עד שתפרכס ומדאמרו עד שתפרכס ש"מ דבעינן פרכוס בסוף שחיט' דאי בתחלה הא זינוק עדיף מפרכוס ומאי עד כו' וכ"ש זינוק לבסוף דמהני דעדיף מפרכוס ומש"ה פסק הטור דזינוק מהני לבסוף ואפשר דנקיט במתני' רשב"ג ור"א וחכמים והיה לסדר רשב"ג וחכמים ור"א ואף שאין זה קושיא מ"מ יש לדקדק כן ואפשר דר"א דואם זינקה בסוף קאמר ועדיף מפרכוס דרבנן אלא דר"ש סובר אף בתחלה וזהו שאמר וכמדת ר"א ולא כר"א ממש סובר ומש"ה פסק הטור כן ובי"ד אבאר בזה: ובתוספות ד"ה רבא אמר כו' והא דלא חיישינן דלמא בתחלה כו' ורשב"א בחזושו כתב דרבא לית ליה דשמואל דכותלי ביה"ש בעינן אלא כותלי הבית ויכול להכיר ועיין ברש"י ד"ה אמר שמואל כו' וכבר כתבנו דאיכא למימר משום דזינוק עדיף מפרכוס ועוד דאמרו חכמים לאו דוקא ואידי דרשב"ג נקט כן ועיין מה שכתב דריש': (ע"ב) גמרא אלא אי אמרת לא בעינן חיותא כו' ופירש"י ש"מ כל מלתא דבעי רבנן חיותא כו' יש להקשות דמאי ראי' היא זו דמ"מ אימא אם פרכוסה באמצע השחיטה די בכך בכך וקים להו לחז"ל דבהכי הוה לה חיותא בסוף שחיטה דודאי מאן דסובר באמצע או בתחלה סגי סובר דבעינן חיותא עד גמר רוב סימנים הוא ופשיטא היא שכל שמתה קודם גמר שחיטה לבילה היא אלא דפרכוס בתחל' הוה סימן שלא מתה עד גמר: ע"ש ועוף

אפי' לא רפרף אלא גפי ולא כשכש אלא בזנבו הר"ז פרכוס עכ"ל ופירש"י דרפרף פחות מכשכוש עיין במהרש"א ורצה לומר דודאי גם תנא דברייתא סובר דכשכש זנב בבהמה מהני ומאי אפילו עוף דמשמע דסגי ליה מה דלא סגי בבהמה ואין לומר אגפי קאי דהא בבהמה נמי מה ששייך בה מהני כשכש לזה אמר רפרף סגי בבהמה לא מצינו זה אלא כשכוש דוקא כו' ולדעת הר"מ ז"ל בהל' מ"א דוקא עוף הוא סגי בכשכש זנב ולא בבהמה דלא מהני כשכוש בזנבה לתנא דברייתא כו' א"ש בפשיטות לשון אפילו בעוף כמ"ש עוף איצטריך ליה דלא תנן עיין בי"ד ובאחרונים שהקשו לשי' הר"מ דעוף מהני כשכוש זנב בבהמה: מתני' השוחט לכותי שחיטתו כשירה איכא תרי לישני בגמ' ל"ק שלש מחלוקות בדבר ת"ק סבר סתם מחשבת כותי לאו לע"ז ור"א סובר לע"ז ותרוייהו ס"ל זה מחשב וזה עובד אמרינן ור"י אומר זה מחשב וזה עובד לא אמרינן ואף שמעינן דחשיב כשירה ול"ב ג"כ ג' מחלוקת ת"ק סובר בחוץ לא אמרינן זה מחשב ור"א סובר בחוץ ג"כ אמרינן זה מחשב כו' ור"י סובר אף בפנים לא אמרינן זה מחשב וזה עובד כו'.

והא דאמר לעיל י"ג א' מתני' דלא כר"א כו' כר"א ודאי דלא אתיא אבל ת"ק ור"י אפשר דסוברים סתם מחשבת כותי לע"ז ות"ק דמכשיר דלא יליף חוץ מפנים ור"י אף בפנים פליג ומ"ה אמר דלא כר"א דלא מצי אתיא בודאי והא דתנן השוחט כתב הרשב"א דוקא דיעבד ולא לכתחלה דגזרינן אטו בדשמעני' דחשיב ללשון ראשון ולל"ב אטו שוחט גופא לע"ז יבוא לאכול והר"ן כתב בחמש שיטות וז"ל אף לכתחלה שרי והא דלא תנן שוחטין לכותי דה"א דאשמעינן דאין בזה משום לפני עור ולא שתהא שחיטתו כשירה לכך תני שחיטתו כשירה עכ"ל והא דלא הוה לפני עור אף שלא היה שחיטתו כשירה דלאו מידי עביד א"נ הנכרי בלא"ה היה עושה כן ול"ש לפני עור: (דף לט ע"א) גמרא השוחט את הבהמה לזרוק דמה לע"ז ר"י אמר פסול' ור"ל אומר מותר' ולא גמרינן חוץ מפנים ר"ל לר"ל לית לן נ"מ לאגמורין חוץ מבפנים דפנים גופא לא אמרינן מחשבין כו' חוץ פיגול שעיקר פסול בכך משחיטה לזריקה או להקטרה ועיין זבחים י' והא דאמר ר"י פסולה ופי' רש"י אסורה באכילה ובהנאה והא דלא אמר זבחי מחים כדדייק לקמן במתני' השוחט לשמהרים וכאן לא שייך תי' התוספות ד"ה פסולה דברי ר"י מוקדמין לדברי ר"ל וברייתא לקמן תניא זבחי מתים ושם אבאר ומיהו ר"ל אף באכילה מתיר וכן פירש"י בזבחים י' והא דלא הוה שחיטת מומר כתבו התוספות דף י"ד ע"א ד"ה השוחט דפ"א לא חשיב מומר והרשב"א בחדושי תי' דמיירי ששחט ע"מ שיזרוק הדם לע"ז דלא הוה שחיטת מומר ומיני' דלר"י אף בכה"ג מיסר קאסר וכן פסק בש"ע סימן ד' והש"ך בסי' ד' כתב להדיא לא נאסר אלא באכילה כה"ג ואיני יודע הא בחדושי כתב ר"י אמר אסורה בהנאה יע"ש ומשמע דגריס אסורה ולא פסולה וכן גריס הר"ן ז"ל יעוין שם: גמרא הוא מותיב והוא מפרק בארבע עבודות וה"ק ומה במקום כו' עכ"ל ורש"י ז"ל פירש דבקדשים פסולה מחשבה בד' עבודות ובע"ז בשתיים בשחיטה וזריקה ולא קבלה והולכה.

וראיתי להקדים כאן הקדמה אחת הצריך לענינו והוא דבקדשים יש ד' עבודות שחיטה קבלה הולכה זריקה וכולן עבודות הצריכות לזבח הן ולפיכך הוה עבודה לפסול בהן אבל הקטרת אימורים ושפיכת שירים ליסוד לא מעכבא ולא הוה עבודה לפסול ובד'

עבודות אם חישב שינוי קודש בשחיטה עצמה או בקבלה עצמה וכן כולם בשאר קדשים כשירים אלא שלא עלו לבעלים כו' ובפסח וחטאת פסול כיצד חטאת ששחט לשם עולה או קיבל והלך וזרק לשם עולה כו' ובשינוי בעלים אין פוסל אלא משחיטה לזריקה וכן קבלה על זריקה ובזריקה עצמה אבל משחיטה עצמה או הולכה וקבלה עצמה אין פוסל דבשינוי בעלים כתיב כפרה וכפרה לא הוה בשאר אלא בדם ויש עוד ב' מחשבות אחרות מחשבת המקום חישב בשחיטה על הקטרה או מקבלה והולכה על הקטרה להקריב כזית חוץ למקומו הראוי לו או על אכילת אדם או משחיטה על זריקה פסול ואין בו כרת ובשחיטה עצמה או קבלה והולכה עצמה אין פסול ובמחשבה חוץ לזמנו בכה"ג דחוץ למקומו חייב כרת והכלל בזה מחשבת המקום או מחשבת פיגול אין פוסל כ"א על אכילת אדם או אכילת מזבח ובד' עבודות דווקא אבל הקטרת אימורין ושפיכת שירים אין פוסל אם חישב בהקטרה לאכול למחר דעבודה דלא מעכבא לאו עבודה היא ומיהו בשחיטה על מנת להקטיר או לשפוך שירים למחר הוה פיגול ובמחשבת שינוי השם יש חילוק בשינוי בעלים דוקא מג' עבודות על זריקה ובשינוי קודש מד' עבודות דכ"א בפ"ע הוה פסול כו' והני תרתי שינוי קודש ובעלים משחיטה על הקטרה או שפיכת שירים לא מהני ודוקא במחשבת מקום וזמן דאיתרבי מהני ולא בהנך וכל זה מתבאר יפה בזבחים ד' יו"ד וי"ג ובמ"ל פט"ו ה"א מהל' פ"מ יע"ש והנה שינוי בעלים ומחשבת מקום וזמן כ"ע לא פליגי דעיקר מחשבה הוא מעבודה לעבודה כי פליגי ר"י ור"ל בשינוי קודש דר"י אמר מחשבין ור"ל אמר אין מחשבין ור"י יליף לה בזבחים י' מק"ו מפיגול שאין פוסל בשחיטה עצמה פוסל משחיטה על זריקה שינוי קודש לא כ"ש וכתבו התו' שם ד"ה מחשבין דוקא משחיטה לזריקה הוא דמחשבין לא משחיטה על קבלה דדיו כפיגול ושינוי בעלים כו' וכתב המ"ל פרק ט"ו ה"י בהל' פ"מ דה"ה מקבלה על זריקה או מהולכה ע"ז נמי שייך האי ק"ו יע"ש ועיין בפ"ג וי"ד וט"ז כר"מ ובכ"מ שם ובע"ז כתבו שחיטה ויזבחו זבחי מתים זריקה בל אסיך נסכיהם מדם הקטרה ג"כ כתבו כמה פעמים וסובר רש"י ז"ל בע"ז אם חישב בשחיטה עצמה וכ"ש בזריקה עצמה נאסר כל הבהמה כ"ג לכאורה מפירש"י אבל הקטרה אם חישב בשעת הקטרה לא מיפסל דהא בקדשים גופא לא מיפסל כה"ג ומ"ש רש"י ז"ל בד"ה וה"ק ומה מוקדשין אם חישב בשחיטה לאכול מזבח או להקטיר חוץ לזמנו הוה פיגול לאו דווקא הוא דא"כ מפגלת הוה לי' לומר כמ"ש רש"י מקודם אלא לדוגמא נקיט והק"ו הוא משינוי קודש שישנה בד' עבודות כמו שהתבאר ע"ז בב' עבודות לא כ"ש ולפירש"י לר"י מחשבין לעבודה אחרת משחיטה על זריק' או הקטרה וה"ה מזריק' על הקטרה ויליף ק"ו מפיגול גופ' לא משינוי בעלי' דא"כ דיו כהתם דוק' על זריק' ולא על הקטרה שאין פוסל שם כמ"ש המ"ל בפ"ט והבאתיו לעיל אלא מפיגול יליף לה דהתם פסול אף משחיטה להקטרה פסול וכרת איכא וזה החילוק יש בין ק"ו דפיגול ובין ק"ו דשינוי בעלים דמשינוי בעלים אין פוסל בב' עבודות אלא משחיטה על זריקה וה"ה בעצמן אבל משחיטה על הקטרה לאו די בשינוי בעלים דלא פסול משחיטה על הקטרה דלא איתרבי כמ"ש המ"ל והבאתיו לעיל ועוד בשינוי בעלים לא צריכנא לטעמא דלא איתרבי דשם כפרה כתיב ועיקר כפרה לא הוה אלא בדם כמ"ש רש"י בזבחים ד' בהא שישנן בד' עבודות יע"ש ובשינוי קודש הוא דצריך להאי טעמא וכמו שאבאר לקמן אי"ה והא דאמר בקדשים ישנו בד' עבודות הוא שינוי

קודש ובע"ז בב' עבודות בשחיטה וזריקה לא קבלה והולכה דלא אשכחן דהוה בהו עבודה והקטרה גופה אף בקדשים לא מפסל דלא מעכב' כמו שהתבאר: ודע דמ"ש המ"ל דשינוי קודש אין פוסל משחיטה להקטרה יש לראות אמאי לא יליף ק"ו מפיגול שאין שחיטה עצמה פוסלת אפ"ה כי חישוב משחיטה להקטרה פוסלת שינוי קודש לא כל שכן שיהיה פוסל משחיטה להקטרה כמו דיליף התם קל וחומר משחיטה לזריקה ה"ה להקטרה ומיהו אי יליף לה מק"ו דרב אשי התם בזבחים י' א' משינוי בעלים ליתא לק"ו אלא משחיטה לזריקה וה"ה הולכה וקבלה אזריקה דומיא דשינוי בעלים דוקא אזריקה ולא הקטרה דכתיב לכפר עליו דבר שהכפרה תלויה בו זריקת דמים כמ"ש שם רש"י ד' א' ד"ה וישנו בד' עבודות יע"ש ומש"ה כתב הר"מ ז"ל בפט"ו מהל' פ"מ ה"י שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה פסולה דמחשבין מעבודה לעבודה ולא כתב בשחיטה ע"מ להקטיר שלא לשמה משום דסובר ק"ו דרב אשי דק"ו מפיגול פריך לי' התם בזבחים י' א' ובתר הכי קאמר והדר ביה ר"נ לגבי דרבה משום ק"ו דר"א הרי הק"ו דרב אשי הוא העיקר מש"ה כתב דוקא משחיטה על זריקה ולא משחיטה להקטרה והא דכתב בה"ש פ"ב הלכה ט"ו השוחט הבהמה לזרוק דמה לע"ז ולהקטיר חלבה לע"ז הר"ז אסורה אף דמק"ו דרב אשי משינוי בעלים אנו למדים א"כ בשחיטה להקטרה אמאי פסולה י"ל אמאי פריך לה התם ק"ו דפיגול שכן כרת כו' ובע"ז ג"כ יש כרת וסקילה בהו וכן פירכא דכן ישנה בכל הקדשים לא שייך אלא לשינוי קודש שאין נוהג בכל הזבחים משא"כ ע"ז לא שייך הני פירכו' וילפינן שפיר עיקר הק"ו מפיגול גופא משחיטה להקטרה דהוה אכילת מזבח שזהו עיקר הפיגול כמ"ש: הן אמת שיש להקשות לשיטת הר"מ ז"ל בפט"ו מהל' פסולי המוקדשין א' וב' שהשוה דין שינוי קודש לשינוי בעלים וכתב שחט עולת ראובן לשם שמעון לא עלו והשווה לשינוי קודש וכבר תמה המ"ל דבגמרא ד' מבואר דשינוי בעלים משחיטה לזריקה דחק' וכן כל אינך שלשה עבודות ג"כ וצריך לומר דהר"מ סמך עצמו אמה דאמרי' התם דף י"ג א' כמו שיראה הרואה שם ואיך שיהי' קש' א"כ ליכא ק"ו משינוי בעלים דגם הם פוסלין בשחיטה גופא אם לא מפיגול יליף לה ואמאי כתב דוקא משחיטה לזריקה ה"ה נמי משחיטה להקטרה ג"כ כיון דיליף לה מפיגול ויש ליישב וצ"ע: אבל שיטת הרשב"א בחזושו וכ"ה שיטת הר"ן ברי"ף ושיטת הרז"ה הביאו מהרש"א ז"ל דודאי בע"ז אין נפסל אלא בשחיטה לבדה ולא בזריקה והקטרה והיינו כמ"ש הר"ן ז"ל כיון דבחולין עיקר הכשירו שחיטה תו לא מסתבר לפסול בשביל זריקה והקטרה בשלמא בקדשים ד' עבודות מעכבא ואף קבלה שאפשר לבטלה ששוחט בצד המזבח ממש מ"מ כששוחט רחוק מהמזבח ויש צורך בעבודה זו להכשיר הקרבן מש"ה נפסל בעבודה זו משא"כ חולין דאין צורך יותר מש"ה לא נפסל אלא בשחיטה וה"ק בקדשים יש פסול בד' עבודות בשחיטה על קבלה והולכה וזריקה והקטרה ואלו בע"ז ליכא שחיטה על זריקה והקטרה לא קבלה והולכה דלא כתיב בי' אלא שיש שינוי לשון בדבריה' כי הרשב"א בחזושו כתב וז"ל בד' עבודות חישוב בשחיטה ע"מ לקבל ולהוליד ולזרוק ולהקטיר חוץ לזמנו או לזמנו מפיגול ופסול ואין הכל הולך אלא אחר כו' והר"ן ז"ל והרז"ה לא כתבו כ"א בד' עבודות שחיטה ע"מ להוליד או לקבל או לזרוק או להקטיר בפסול כו' עכ"ל והנה מ"ש הרשב"א בחוץ לזמנו או חוץ למקומו יש לתמוה הא בפיגול לא מיתסר אלא משחיטה

על זריקה או הקטרה או אכילת אדם כמבואר יפה זבחים י' ובררנו לעיל בס"ד ואיך כתב משחיטה על קבלה דלא הוי אכילת אדם ולא אכילת מזבח וז"א ולפי שיטת הר"ן ורז"ה דלא כתבו כ"א ד' עבודות בפיסול אפשר דבשינוי קודש או שינוי בעלים מיירי מ"מ בדידהו ליכא מחשבה משחיטה על הקטרה כמ"ש המשנה למלך בהל' פסולי המוקדשין פט"ו ה"א והבאתיו לעיל וא"כ קשיא בין לרשב"א ובין לר"ן ורז"ה ז"ל כמ"ש דבין בשינוי השם ובין במחשבת פיגול לא משכחת ליה ד' עבודות ולפי מה שכתבתי לעיל מקל וחומר דפיגול יליף לה שפיר מצינו לומר דשינוי קודש פוסל משחיטה להקטר' כמו שכתבתי לעיל מקל וחומר דפיגול שאינו בשחיטה ישנו משחיטה להקטרה שינוי קודש לא כל שכן אבל לק"ו דרב אשי התם לא יתכן זו ומש"ה לא פירש"י כן ופי' בענין אחר מה"ט אבל לשיטת רש"י יקשה קושית התוספות ד"ה פנים קשיא לריש לקיש דאמאי לא מוקי במחשבה לעבודה אחרת בשינוי בעלים דליכא למימר מה לשינוי בעלים שכן אינה באותה עבודה דאם כן למה ליה לרש"י לומר דליתני מפגלת כו': ובתוספות ד"ה אלא זביחה דע"ז דמיתסרא כו' תימא אי חשיב פיגול במחשבה כו' עכ"ל ר"ל אי מחשבה אמורה בקדשים היא בלב א"כ מצינו לומר בע"ז לא מתסרא אלא בדיבור דוקא וה"ק ומה במקום שפסלה מחשבה מקום שלא פסלה מחשבה אלא דבור דוקא.

ומדברי התוספות דכאן נראה שהן מסופקים אי בעינן דיבור בקדשים או לאו ועיין בהל' פ"מ פי"ג ובמ"ל במ"ש שם דברי התוספות דזבחים ד' ד"ה מחשבה ובתמיד נשחט ס"ג ובפ' הניזקין וס"פ המפקיד ומנחות ב' וזבחים מ"א אבל דעת הר"מ ז"ל דמחשב' סגי בלא דיבור ודע דהמג"ל במ"ל שם הקשה דאי במחשבה בעלמא איך לוקה אטו מאן דאכיל תמרי בארבלא לוקה דה"נ פריך בסוף הנחנקין ולא ידענא מאי קשיא לי' אטו בדבור לא משכחת ליה ואף דלא היה פיו ולבו שווין ומאי קושיא.

והתורת חיים כתב דלא הוה לאו שיש בו מעשה דעקימת שפתיו, לא הוה מעשה כ"א בחסמה והנהיגה בקול דע"י כך הולכת ויש לראות דבפיגול נמי דהקרבת נפסל ע"י כך ודומה למ"ש התוס' בעדים זוממין דף צ' ע"א ד"ה ר' יוחנן שמחייבין הנידון לשלם הוה מעשה וה"נ כן: (ע"ב) בתוספות ד"ה מקום שאין המחשבה פוסלת אלא בשתי עבודות כו' קשה מהנהו טייעי דאמרו כו' ועוד תניא בתוספתא כו' וצריך לומר דדמה מתסר עיין במ"ה ז"ל אבל הפר"ח והב"ח בי"ד סימן ד' פירשו לשיטת התו' בזריקה אם זרק מקצת הדם נאסר כל הדם אף מה שלא זרק ובהקטרה אם הקטיר מקצת לא נאסר השאר ולא חשיב כאן אלא מה שהמחשבה עושה פעולה לאסור השאר ובזריקה מתסר השאר ומדברי התבואת שור בסימן ד' למדתי פירוש אחר דמ"ש וצ"ל לא על פירש"י כתבו כן אלא שהתו' פירשו לעצמם דאם זרק מדם נאסר מיהא הדם שזרק והא דלא חשיב הקטרה דלא מיירי אלא באותן עבודות דשייכים בקדשי' וה"ק אותן ד' עבודות בע"ז אינו אלא שתי' מהן יע"ש אבל לפירש"י ודאי א"א לומר כן דהרי כתב אבל הקטרה לאו עבודה הוא לאפסודי הבהמה והא דם ג"כ הכי הוה והכי הוה ליה לומר דלא מיירי כ"א בד' עבודות דקדשים אבל לפי הב"ח ופר"ח יש ליישב גם שיטת רש"י ז"ל דהקטרה לאו עבודה היא לאפסודי בהמה ר"ל חלב הנשאר משא"כ בזריקה דאם זרק מקצת הדם נאסר כל הדם אף מה שנשאר ושייך שפיר לישנא לאפסודי בהמה: ודע דאם נאמר

דשינוי קודש ושינוי בעלים לא שייכי כ"א משחיטה לזריקה ול להקטרה יש להקשות
איך עביד ק"ו ע"ז משינוי השם דאיכא למיפרך מה להנך שכן אין פוסלין אלא על
הזריקה דווקא ובע"ז לא כן ולפי מ"ש לעיל י"ל ואין להאריך: גמרא לא אמרו איסור
משום כבודן דרבנן והיתר משום כבודו דר"א אתיא כל"ק דאמרינן לעיל בדלא שמעינן
דחשיב פליגי ות"ק סובר דלא אמרינן סתם מחשב' כותי לע"ז ואי נמי ללישנא בתרא
דת"ק סובר אפשר דסתם מחשבת כותי לע"ז מ"מ הא איכא רבנן דסברי דלא אמרי'
סתם מחשבת כותי לע"ז בפ"ק דף י"ג ע"א מתני' שחיטת נכרי נבילה ומסיק איסור
הנאה לא דלא כר"א דאמר לע"ז הוא: (דף מ ע"א) מתניתין השוחט לשם הרים וגבעות
ימים נהרות שחיטתו פסולה ובגמרא פריך מברייתא דהוה זבחי מתים כו' הנה יש
פירושים רבים ואבארם: הפירוש הא' הוא פירש"י ז"ל דודאי מתני' מיירי ששוחט לאלו
ומתכוין לעובדם בכך לשם ע"ז ופריך פסולה אין זבחי מתים לא והא תני' זבחי מתים
לאסור בהנאה והתו' לעיל דף ל"ח ע"ב ד"ה פסולה הקשו והא תנן לעיל ור"א פוסל
ואפ"ה הוה זבחי מתים וכן הרשב"א בשמעתי' הוקשה לו כן ואפשר לומר דפריך
דברייתא תנא לשם חמה ולבנה וכדומה והכא לא תנן כ"א מחובר והיינו דלא הוה אלא
פסולה באכילה ולא בהנאה ומש"ה לא תנן חמה ולבנה דהוה תלוש כמו שיתבאר בסמוך
ואהא פריך דהא תניא בברייתא אף במחובר נמי הוה זבחי מתים ומשני מתני' להר
וברייתא לגדא דהר דהוה תלוש ומתני' אסורא באכילה מדרבנן לא מן התורה ורש"י
נמי סובר דבמחובר העובדו בסייף כדאמרינן בע"ז דף מ"ו ע"א וסנהדרין ס"א א' אלא
כיון דלא מיקרי אלוה לא מיתסר תקרובת שלו ובעלי חיים אף דלא מיתסרו מ"מ מיקרי
אלוה דכתיב הן נזבח כו' וראית השמש והירח והשתחווית והיינו לרש"י אף חמה ולבנה
גופא תלושים הן דוראית אגוף השמש והירח קאי ודאי וא"כ ע"כ תלושי' הן דאל"כ הא
מצינו מחובר שמקרי אלוה אלא תלושי' הן ומש"ה לא תנן במתני' חמה ולבנה וכוכבים
שהן תלושים מיקרי לדעת רש"י ואסור אף בהנאה ולפ"ז ברייתא תרתי אשמעינן א'
לגדא דהר נאסר אף בהנאה אף דב"ח אין נאסרין מ"מ מיקרי אלוה ונאסר התקרוב'
ועוד אשמעי' דחמה ולבנה תלושים הוה דל"ת מחוברים הוה קמ"ל דלא והיינו כמו
שכתב הת"ח דבע"פ אמרינן חכמי ישראל אומרים גלגל קבוע ומזלות חוזרים לא
כאומות עולם וא"כ הוה תלושים והדר אמר א' ששוחט לשם ברי' גדול שבכולן וא'
ששוחט לשלשול קטן הוה זבחי מתים ולפרושי רישא קאתי דמיירי נמי לגדייהו דומי'
דמיכאל וה"ה דה"מ לומר דומיא דחמה ולבנה דהוה תלושים אלא דלא פסיקא ליה
כמ"ש הת"ח: הפירוש הב' פי' התו' ד"ה הא דאמר להר כי הם סוברים דחמה ולבנה
מחוברין הם ומש"ה המשתחוה להר וכן ב"נ עובדיהן בסייף משום דגלי קרא וראית
השמש והירח ואשמש גופא קאי כמ"ש לעיל ואפ"ה חייב ותקרוב' מחובר לא מיתסר
מ"ה דכתיב אבד תאבדון ובמשמשי ע"ז קמיירי ודרשינן ולא ההרים אלהיהם שאין
צריך לאבד המשמשי' וה"ה תקרובת נמי לא נאסור במחובר א"נ מהאי קרא גופא מוכח
דהרי מיקרי אלוה דכתיב אלהיהן על ההרים ולא ההרים שאין אלוה שאין צריך לאבדם
ש"מ דמקרי אלוה לענין העובדו חייב מיתה וברייתא דחמה ולבנה מיירי לגדייהו דידהו
כדאיתא במדרש י"ב מלאכים מנהיגים את החמה ובמתני' דלא תנן חמה ולבנה צריך
לומר דתנא ושייר וע' ב"י סי' ד' וא"כ הא דפריך פסול' אין זבחי מתים לא מברייתא

ע"כ דפסולה משמע איסור הנאה לא ומש"ה לשיטתם הוקשה להם לעיל דף ל"ח ב' ד"ה פסולה יע"ש ות"י מה שתירצו ובין לרש"י ותו' מיירי במתכוין לעובדם בשחיטה זו ופסולה מדרבנן משום דמחלפא כפירש"י ומיהו אי בפ"א חשיב מומר לע"ז בפרהסיא איכא למימר פסולה מן התורה דהוה שחיטת מומר ובחדושינו ל"ד סי' ב' וד' אבאר בזה ומה שכתב הרא"ש ז"ל ור"י פ"י דמחובר מיקרי עכו"ם ר"ל דתו' סוברים דחמה ולבנה מחובר מיקרי ואפ"ה כתיב וראית השמש והירח כו' אלא מקרא דאבד תאבדון ולא משמשי ע"ז דהר ונ"מ לדינא בחמה ולבנה גופא אי הוה זבחי מתים: הפירוש הג' הוא פ"י הר"מ ז"ל במתניתין במתכוין לעבדם ודאי מן התורה הוה ת"ע ואסור בהנאה ואף לשם הרים אלא מיירי בשוחט לדברי הבאי לרפואה וכיוצא בה ומש"ה אסורה באכילה מדרבנן ולא בהנאה דהר עצמו ג"כ אינו נאסר כדכתיב אלהיהן כו' ודי לאסור באכילה ומיניה בשוחט לגדא דהר אף בשוחט לרפואה נאסר בהנאה מדרבנן מיהת דאי במתכוין לעובדם אף להר נאסר בהנאה ועובדיהן בסייף והא מ"ה הוא והא דפריך פסולה אין זבחי מתים לא מברייתא ולא ת"י דברייתא מיירי במתכוין לעובדם ומתני' ברפואה וכיוצא בהן דא"כ אמאי לא תנן במתני' חמה ולבנה דהוה תלושי' ומקרי אלוה אפ"ה פסולה אין זבחי מתים לא אלא ודאי בהני ודאי אף במתכוין לרפואה אפ"ה אסור בהנאה וא"כ אינך נמי וע"כ לגדיהו דידהו מיירי ג"כ והב"י בס"י ד' הביא דברי הר"מ ועי"ש שהפ"י הזה לקוח מדברי הרשב"א בתורת הבית הארוך ומ"מ צ"ע לגדא דהר אמאי אסור בהנאה מדרבנן כיון שהן אינן נאסרין ודאי וכל ב"ח אין נאסרין וג"כ אינו שלו אלא צ"ל כפירש"י ז"ל גם להר"מ ז"ל דהנך אלהות מיהא מיקרי דכתיב וראית השמש והירח כו' אלא שמלשון הרשב"א שכתב שהן עצמן נעשים ע"ז לא יתישב לפי זה ואין כאן מקומו להאריך ובי"ד אבאר זה בעז"ה: הפירוש הד' הוא פ"י הר"ן בדברי הר"מ ז"ל דטעמא דמתני' נמי ברפואה וכיוצא בה הא נתכוין לעובדם הוה ת"ע ואסור בהנאה מן התורה ודוקא להר או לימים ולהני דמתני' שאין דרך העכו"ם לעובדם ומש"ה לא אסור בהנאה אבל לחמה ולבנה וכוכבים ומזלות אף דהם מחוברים אסור בהנאה מדרבנן הואיל ואיכ' עכו"ם טובא דעובדי' לאלו וקרא נמי קאמר וראית השמש והירח כו' מש"ה אף לרפואה אסור בהנאה וא"כ מ"ש בפשיטות לגדא דהר אסור דדרך לעבוד ומחלפא בת"ע ממש ומש"ה אסור בהנאה מדרבנן ומש"ה לא תנן במתני' כ"א ימים ונהרות ולא חמה ולבנה דהני דרך לעבוד אותן ואין ראיה מדברי הר"מ ז"ל אם חמה ולבנה מחוברין וכמ"ש: הפירוש החמישי הוא פירוש הב"י בדברי הר"מ ז"ל דהא שכתב הר"מ בפ"ב מה"ש הלכה י"ד השוחט לשם הרים אפילו שחט לרפואה האי אפילו לגמרי משמע לא מבעיא לעובדם דאסור באכילה דמחלפא אלא אפי' לרפואה הדין כן ואפ"ה בסיפא מודה להטור דלגדיהו אף לרפואה אסור בהנאה אף דאיכא למימר דה"ק לשם הרים בין כך ובין כך אסור באכילה ולגדיהו פעמים שאסור בהנאה אם מתכוין לעובדם אלא דסיפא דומיא דרישא משמע אף בנתכוין לרפואה אסור בהנאה ולפי' זה לא ידענא איזה הכרח יש לו לרבי מאיר לומר כל ששוחט לרפואה להר אסור באכילה ולגדא דהר אסור בהנאה ובחדושינו ל"ד אבאר בזה: ע"ש גמרא לשם מיכאל שר הגדול או שלשול קטן שבים הרי אלו זבחי מתים כתב הת"ח וז"ל שלשול קטן לשר שלו עכ"ל אמת שכן כתב הטור בס"י ד' השוחט כו' ומשמע דשלשול קטן גופא לא נאסר בהנאה ואיני יודע למה דהא

דרכן לעובדן גם לפירש"י ור"י נמי אם מתכוין לעובדן אסור בהנאה מ"ה דמאי שנא מגדא שלו דאסור בהנאה אי דמקרי אלוה ה"נ ב"ח נמי אלהות מקרי כדכתיב הן נזבח תועבת מצרים כפירש"י ז"לולפי' התו' בלא"ה א"ש דוקא מחובר גלי לן קרא דלא מיתסר תקרובת דידהו ואף דעובדיהן בסייף דכתיב אבד תאבדון ובמשמשי ע"ז איירי אפ"ה ולא הרים אלהיהן שאין צריך איבוד וה"ה תקרובת דידה משא"כ ב"ח דלא גלי קרא הוה זבחי מתים ממש ואף לב"ח שאין שלו אסור בהנאה ובי"ד אבאר ועיין בתב"ש סי' ד' לבנה שאם מש"ה לא תנא ברייתא ימים דנקיט לבנה ע' אהבת יונתן סל"ח: גמ' אמר רב הונא היתה בהמת חבירו רבוצה לפני ע"ז כיון ששחט סימן א' אסרה סבר לה כי הא דאמר עולא אף שאמרו המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה עשה מעשה אסרה רב הונא תרתי אשמעינן חדא דב"ח שאין נאסרין בהשתחוואה להדיוט מדגלי נעבד לגבוה אפ"ה במעשה אסרה וחדא אף שאין אדם אוסר דבר שאין שלו עשה מעשה אסרה ולהדיוט מיירי רב הונא והא דלא אמר רבותא טפי אפי' ניסך לה יין בין קרניה משמע דזה לא מהני אלא לגבוה לאסור משום נעבד אבל להדיוט לא מיתסר אלא במעשה בגופה כן משמע לכאורה ועולא דאמר המשתחוה לבהמת חבירו כו' משמע הא בניסך לה יין אסרה לגבוה איירי משום נעבד והא דמייתי ראייה מעולא לרב הונא הכי מייתי כמו דיש חילוק בין השתחוואה למעשה כ"ד לגבוה ה"ה להדיוט יש חילוק וע' בע"ז נ"ד א' אלא דא"כ לא הוה מקש' לקמן מכדי רב הונא כעולא אמרה ועולא כ"ד קאמר אף דהתם לגבוה איירי מ"מ אפשר דפריך שפיר אבל רש"י בשמעתין לא כתב אלא מ"ש עולא עשה מעשה אף להדיוט וע' בע"ז נ"ד א' דמשמע מדברי רש"י שם דהא דילפינן מכלים דאחז היינו מדרבנן ולא מ"ה וע"כ דיש חילוק בין עשה מעשה בגופה ובין ניסך לה בין קרניה כי ההיא דאבני מזבח כו' ולהכי פריך מהשוחט בשבת כו' ולהכי נקיט רב הונא שחט דוקא דליהוי מן התורה: סבר לה כי הא דאמר עולא כתבו התו' ד"ה כי הא כו' דלא מייתי סייעתא דלמא מעשה רבה קאמר כו' ולכאורה דשפיר מייתי סייעתא כיון דאמר עולא אדם אוסר דבר שאינו שלו ע"כ בכ"ד דאי לאו דעולא הייתי אומר אף במעשה רבה אין אוסר דבר שאינו שלו וס"ד דכל הזבחים אינו שלו וחטאת כיון דקניא לכפר' הוה כדידי' וכיוצא בזה כמו שאמר ר"נ ב"י לקמן ולא קשיא ליה מ"ש חטאת דנקיט אלא ליתני זבח סתם משא"כ אי חטאת או עולה ואשם אין קושי' דחדא מינייהו נקיט וא"כ אדרב' אשמעינן חטאת דאף לכפרה וכדידי' דמיא ונאסר דהוה ת"ע וכגון שאמר בגמר זביחה עובדה וה"א דאין חייב משום שבת דמה תיקן כקושית התו' פסחים ע"ג א' אפ"ה חייב דתיקן להוציאו מידי אמ"ה אבל משום טומאה לא תיקן דת"ע נמי מטמא משום דאתקש למת וע' פסחים שם בתו' משא"כ אי הוה תנן זבח ה"א דא"י (דאיירי) בשלמים דלאו דידי' הוא ואף בגמר זביחה לא מתסר' דאין אדם אוסר דבר שאין שלו אף בגמר מעשה ולא הוה ת"ע ותיקן להוציאו מידי טומאת נבילה ולכך אשמעינן חטאת ובגמר זביחה או בחצי קנה פגום ובחטא' העוף משא"כ לעולא דאמר אדם אוסר שאינו שלו במעשה רבה א"כ מאי איריא חטאת דנקיט לאשמעינן זבח סתם ומוכח ג"כ אף דאין מוציאו מידי ת"ע מידי טומאה בגמר מעשה אפ"ה מהני להוציאו מידי אמ"ה אלא ש"מ עולא מעשה כ"ד קאמר ומש"ה נקיט חטאת דוקא ולא עולה ושאר דברים דא"כ אשחוט' חוץ לא מיחייב דמחתך בעפר הוא ולכך נקיט חטאת העוף ובחצי

קנה פגום דכולהו בהדדי אתיין ושפיר מוכח דעולא כ"ד קאמר: אשחויי חוץ לא לחייב דמחתך בעפר הוא ופירש"י ז"ל דפקע שם קדשים מיניה הר"ן כתב אף אי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו מ"מ באכיל' אסורה דלאו שחיטה הוה אלא כמתה מאליה והקשו עליו א"כ בלא רב הונא קשה מהך ברייתא ואף שיש לומר כיון דלאו משום לתא דע"ז נגע ביה א"כ קשיא מחתך בעפר הוא ואפשר כרבנן דר"ש נמי אתיא דשחיטה שאינה ראויה שמיה שחיטה דכן פליגי לקמן אלא דהמעיינן בב"ק דף ע"א ע"ב בתוספות ד"ה איסורי הנאה נינהו דכתבו דקושית הגמרא דהכא מחתך בעפר הוא היינו משום דאין מתקבל בפנים דאתסר משום ע"ז א"כ ה"ה אי אסורה באכילה נמי אין מתקבל בפנים קשיא שפיר יעו"ש: (ע"ב) גמרא אמר רב פפא הכא בחטאת עוף עסקינן דכולהו בהדדי אתיין היה סובר דרב הונא סי' א' בדווקא נקיט ומש"ה הוקשה לרש"י דלדידי' אמאי אוקמיה בחטאת עוף בחטאת בהמה ג"כ מצינו לאוקמיה דבסי' ראשון מחייב ג"כ אשחויי חוץ כדמסיק לעיל כ"ח ע"ב יע"ש: כגון שהיה חצי קנה פגום והוסיף עליה כ"ש דכולהו בהדדי אתיין הנה מכאן משמע דבמיעוט קמא דקנה נמי נאסר לע"ז וכבר הקשה הפר"ח בי"ד סי' ב' וד' על הטו"ז יעו"ש ובחדושינו לי"ד אבאר בזה בעזה"י: אי הכי מאי אריא חטאת דנקיט ללשון ראשון של רש"י ז"ל ה"פ אא"ב דסי' א' דוקא א"ש דנקיט חטאת דהיינו חטאת עוף דדי בסי' א' ובהדדי אתיין אבל אי סימן א' לאו דוקא אלא כ"ש וע"כ בגמר זביחה איירי א"כ מאי אריא חטאת וה"ה אי אמרינן אין אדם אוסר אלא בגמר מעשה ועולא מעשה רבה קאמר נמי הוה מצי לאקשוי מ"ש חטאת דנקיט דהא שלמים נמי לאו דידיה הוה כרבנן דפליגי על ר"י דשלמים נמי לאו ממון בעלים הן א"כ ליתני עולה וללשון שני לא קשיא כ"א לרב הונא דאי לעולא מצינו לומר בגמר מעשה ושלמים לא מצי למתני דשלו הווין כר"י הגלילי ועולה לא קשיא דמה לי דתנן חטאת או עולה ולכך לא קשיא אלא לר"ה דווקא וללשון ראשון בין לר"ה ובין לעולא קשיא וה"ה לר"נ דאין אוסר בגמר מעשה קשיא: ודע דלפי מה דאוקמיה בחטאת העוף ואין מטמא במגע אלא בבית הבליעה דווקא ובהמה להיפך דווקא במגע ולא בבית הבליעה דמגע בית הסתרים הוא ואין מטמא א"כ יש לראות בהא דפסחים דף ע"ג ע"א שוחט בשבת חטאת בחוץ מה תיקן להוציא מידי, אמ"ה וכאן פירש"י וגם שם שאם אכלו בן נח אין נהרג עליו דאי לישראל לא מהני דאסור משום ע"ז וקדשים פסולין אלא לב"נ שאין נהרג עליו ולא אמר לטהר מידי נבילה דת"ע מטמא' אף באוהל כמת כמ"ש רש"י שם בפסחים וא"כ בעוף אפשר לומר דאמ"ה א חשיב תיקון דלא הוי תיקון אלא מה שמהני לישראל ולא לב"נ או דמפרכסת הרי היא כחיה ולא משתריא לב"נ דלא שייך ליכא מידי דלישראל שרי דהא אסור משם אחר ונאמר כה"ג נמי הוה כטמאה וכבר הארכנו בזה במקום אחר ועיינן שם פסחים תו' ד"ה לדברי האומר וד"ה תיקן להוציא ושבת ק"ז א' ובתו' שם דאין התיקון בא מיד יע"ש ומש"ה נקיט חטאת דשייך בעוף ומהני לטהר מידי נבילה ר"ל מטומאת בית הבליעה שאם אכלו אדם ונכנס למקדש אין חייב כרת משא"כ אם מתה כך דהשתא משום ת"ע ודאי לא מטמא בבית הבליעה דהוה מגע בית הסתרים זולת עוף טהור דחידוש הוא ואי דליתני עולה מה לי חטאת או עולה ולא קשיא אלא ליתני זבח סתם ואי הוה אמרינן דקשיא מאי אריא חטאת דוקא ליתני עולה הוה א"ש: הן אמת שיש לראות הא דאמרינן בפסחים ע"ג תקן מידי אמ"ה ופירש"י

אי משום נבילה ת"ע נמי מטמאה ועיין בתוספות שם והא בחטאת עוף אוקמינהו כאן דלית ליה טומאה במגע אלא בבית הבליעה ולזה מהני שחיטה דאי משום דהוה זבחי מתים אכתי לא מטמא בבית הבליעה דמגע סתרים הוא ואילו נבלת עוף טהור מטמא שם ולזה אהני שחיטתו לטהר מידי טומאת בית הסתרים ואף דרבא אמר נדה מ"ב ב' דבית הבליעה מגע סתרים הוא ולא טומאה בלוע ונ"מ אי בלע כזית מבהמה דבמשא מיהא וטמא וכן פסק הר"מ ז"ל בהלכות טומאת מת פ"ז ה"ג וח"י ע"ש ובהל' אבות הטומאה פרק שלישי יע"ש מ"מ נ"מ בהא שלא היה טמא במשא שהיה בית הבליעה רחב וכמ"ש בנדה מ"ב ב' ד"ה יצתה זו יע"ש ואכתי איכא נ"מ זו או שתחב לו חבירו לתוך הבליעה לסוף הבליעה ועיין ברמב"ן בנדה ב' א' דאף לרבא בסוף הבליעה נבילת העוף מטמא יעוין שם ולקמן בפ' בהמה המקשה אבאר זה בעזה"י ואפשר דסוגין דהתם סברה דבבית הבליעה איירי וחטאת דנקיט דשלמים דידיה הוה ואוסר מיד ולא מחייב משחוטי חוץ ועולה לא קשיא דמה לי חטאת או עולה ואין להאריך: (דף מא ע"א) גמרא ת"ש ב' אוחזין בסכין ושוחטין א' כו' הקשה הב"ח למאן דאית ליה באכילה אסור כדעת הר"ן ז"ל א"כ מה פריך דהא שחיטתו פסולה קתני והט"ז תי' דא"נ מסלק מעשה הראשון איכא אדם אחד דכשר יע"ש בסי' ד' ואני אומר מאן לימא לן דשנים אוחזין בסכין אחד אימא כשכל א' סכיניו בידו ושחט כל א' חצי וע"י שניהם הרוב או דאחד קנה וא' וושט וא"כ אי סילק מעשה הפסול אין כאן כ"א סי' א' בבהמה וחצי בעוף ולעיל דף למ"ד נמי אמרינן ב' סכינין אף דתנן ב' אוחזין בסכין ועיין בסי' ה' ס"ק ו' תי' הט"ז זאת דשנים שוחטין משמע שכ"א עושה כל השחיטה: כתב הר"ן בחדושו על הא דמקשה מב' אוחזין ושוחטין דלמא משום שחיטת מומר וי"ל כבר כתבנו בפ"ק דבאותה שחיטה אין נעשה מומר לפסול אלא מאותה שחיטה ואילך ועוד דלרפואה מיירי עכ"ל הנה מ"ש דמאותו שחיטה ואילך פסול לשחוט דלא כדעת התוס' בפ"ק י"ד א' ד"ה השוחט בשבת ובי"ה דכתבו אהא דמשני בישראל מומר ותיפוק ליה דשחיטה מומר אלא דפ"א לא נעשה מומר הרי אף בשחיטה אחרת אין פסולה כ"א בעשה שני' וג' פעמי' כו' והר"ן ז"ל דלא קשי' ליה קושי' התו' אהמתרץ לפי תי' ראשון שלו י"ל דסובר דשנים אוחזין ושוחטין כשר ופסול שחיטתו כשירה דלא דמי למתני' דמחשב לעבודה, זרה ועיין בי"ד סימן ב' בש"ע סעיף י"א ובש"ך ובפר"ח ס"ק ל"א באורך דלא כדעת הרשב"א בת"ה יע"ש ומש"ה אמר טעמא דמחשב לעבודה זרה שחיטתו פסולה ולא משום מומר ומיירי שהשחיטה נגמר ע"י כ"א בפ"ע אלא דהיה קשיא ליה לר"ן להמקשה מאי קושיא דלמא משום שחיטת מומר והשחיטה ע"י שניהם נעשה בצירוף ששחט כל א' חצי ומש"ה שחיטתו פסולה לזה אמר דבאותה שחיטה שנעשה בה מומר אין שחיטתו פסולה כו'.

ומזה הי' נראה לומר ולתרץ מה שהר"מ ז"ל מפרש מתני' לרפואה וכיוצא מדברי הבאי הוא מפני קושית הר"ן ז"ל תיפוק ליה משום שחיטת מומר וכתירוץ שני של הר"ן ז"ל אבל המעיין בפירוש המשניות להר"מ במתני' דשוחט בשבת ובי"ה דף י"ד א' דיש פנים לכאן ולכאן יעוין שם ובי"ד אכתוב בזה.

והתוספות שהוקש' להם בדף י"ד ד"ה השוחט בהא דמשני בישראל מומר תיפוק לי' דשחיט' מומר היא ובלא"ה פסולה סבירא להו כשיטת הרשב"א ז"ל דכשר ופסול שאוחזין בסכין ושוחטין שחיטתן פסולה ומש"ה הוקשה להם דאף אי נימא שהשחיטה

נגמרה ג"כ ע"י הכשר לחוד אפ"ה שחיטתו פסולה דישראל מומר הוא אלא דבפ"א לא חשיב מומר ומש"ה דווקא ששוחט לשם דבר הוא דפסולה כמו לשם הרים ימים וגבעות השנוי שם במשנה: עוד אבאר לך שמה שכתב הט"ז ב"ד סי' ד' ס"ק ד' דהתימא על ב"י ורמ"א שלא כתבו דלאסור באכילה אף שאין שלו אסור יע"ש ועל קושית הבית חדש תירץ דהא דפריך משנים אוחזין הכי פריך דאף כי נסתלק מעשה הפסול אפ"ה שחיטתו כשירה משום הכשר ששוחט כראוי אין לומר דמשום הכי השמיט הב"י זה דלאסור באכילה דא"כ מה מקשה הגמ' מב' אוחזין בסכין והא איהו פסק לעיל בסימן ב' דכשר ופסול ששוחטין שחיטתן פסול' כהרשב"א שאני התם דנכרי או מומר ששוחט עם כשר שחיטתו פסולה אף שהשחיטה נגמר ע"י כ"א לחוד דלאו בר זביחה הוא ופסול לשחיטה משא"כ כששחט לשם ע"ז ואין שלו דלא מתסר מטעם ת"ע אלא באכיל' אסור דהוה כאילו לא מתה ע"י מה בכך הא איכא שחיטת הב' ששחט כראוי וכשר וזה דומה למ"ש היש"ש בפ"ק גבי מאן תנא דלא בעינן כוונה לשחיטה ובריש פרק שני דהיכא דמתכוין שלא לשם שחיטה דפסולה השחיטה יע"ש ואם אחר שוחט עמו ומכוין ונגמרה השחיטה ע"י כ"א לחוד כשירה כי כן מסתבר והכי נמי דכותיה הוה ולא הוה שחיטת פסול.

שוב ראיתי בתבואת שור סימן ד' ס"ק י"ד דכתב דמש"ה לא הביא הש"ע הא דבאכילה אסור דאם כן מה מקשה הגמרא מהא דשנים אוחזין בסכין ושוחטין דהא ס"ל לעיל דכשר ופסול ששוחטין שחיטתן פסולה יעויין שם. ולפי מה שכתבתי אין ראייה מהתם דשם שפסול מחמת דאינו בר זביחה ושם פסול עליו מה שאין כן כאן דאינו פסול אלא שלא התירה ומש"ה כי איכא שחיטת הכשר שעל ידו לחוד נגמר השחיטה כשיר'.

ומש"ה הוקשה לו להט"ז למה השמיט דין זה דבאכילה אסור וכבר כתבנו לעיל מזה ובי"ד אבאר בעזה"י: מתניתין אין שוחטין לתוך ימים ונהרות ולא לתוך כלי' אבל שוחט לתוך עוגה של מים אין שוחטין לגומ' כל עיקר כו' עכ"ל וטעמא דהא מלתא הוה משום מראית העין לים ונהרות שלא יאמרו לשרא דימא הוא שוחט והוה ת"ע וכדמסיק לקמן בגמרא ע"ב והא דלא אמרו שלא יאמרו לים גופא הוא שוחט שעושה הים ע"ז היה נראה לומר הטעם משום גזירה שלא יאמרו ת"ע מותר באכילה ומש"ה לים גופא דלא מתסר אלא מדרבנן כמ"ש רש"י לעיל דמחלפא בע"ז ממש ומן התורה שריא לים דמחובר הוא ולא מתסר תקרובת דידיה אלא מדרבנן ואם כן הוה גזירה לגזירה ומשום הכי אמר שלא יאמרו לשרא דימא הוא שוחט דהוה מן התורה תקרובת דידיה ואיכא למגזר שפיר שהרואה יאמר ששוחט לשם ע"ז ואתא למשרי תקרובת עכו"ם ממש באכילה ובהנאה.

אבל נראה הטעם משום חשדא לחוד שלא יחשדו הבריות שעובד עכו"ם לא שיאמרו ת"ע מותר ומה"ט כתב השמלה חדשה סימן י"א סעיף ח' וס"ק י"ב בתבואת שור דאף השוחט הטריפה נמי כן יע"ש ואפשר לשרא דימא הוא שוחט דהוא דבר השכיח טפי שדרך העכו"ם לעובדם משא"כ ימים ונהרות אין דרכן לעובדם וכמ"ש הר"ן בהא פסולה אין זבחי מתים לא והבאתיו לעיל ומש"ה נקיט כן דאיכא חשדא טפי משא"כ לים דלא חשדא הוא ועוד דלקמן אמרי' וצריך בדיקה אחריו ואם לא בדקו שחיטתו זו אסורה אף דיעבד ומש"ה אמרי' לשרא דימא דהוה ספיקא דאורייתא ולחומרא דת"ע הוא מ"ה משא"כ אי לימא גופא לא הוה אלא מדרבנן דמחלפא בת"ע הוה ספק דרבנן ולהקל

ושחיטה זו מותר ושחיטת מומר לא הוה באו' שחיטה כמבואר לעיל כמה פעמים ולא הוה ספק בשחיטה אלא ככל ספק דרבנן ולהקל בכה"ג דליכ' חזק' נגדו.

והר"מ ז"ל בפ"ב מה"ש הלכ' ה' כתב אין שוחטין לתוך ימים ונהרות שלא יאמרו עובד מים הוא היה נראה לומר דאיהו לשיטתיה שכתב בפ"ב הלכה י"ד השוחט לרפואה לימים הוא דאסור מדרבנן הא לעובדם הוה אסור מ"ה וכשיטת הטור בסי' ד' יעוין שם ומש"ה אף לים גופא הוה מ"ה ואיכא למגזר דהוה איסור תורה והכ"מ שכתב בהלכה ה' ומ"ש רבינו שלא יאמרו עובד מים פיל' לשר של ים או לשר של נהר אזיל לשיטתיה שהוא סובר שמ"ש הר"מ בהלכה י"ד אפיל' לרפואה האי אפיל' וכ"ש לעובדם דשחיטתו פסולה ואפ"ה פסולה אין זבחי מתים לא והוה מדרבנן כמ"ש בב"י בסי' ד' יע"ש ומש"ה כתב כן: והטעם בכל אלו לתוך ימים ונהרות שלא יאמרו לשרא דימא הוא שוחט ואף בעכורין אסור מהאי טעמא דכתיבנא ואף דלא שייך ביה בבואה כו' וכמ"ש דלא יאמרו לשרא דימא הוא שוחט ומשמע ודאי דבורות המכונסין מים ליכא חששא וכמ"ש התב"ש בסי' י"א.

ונראה דאין דרך לעבוד לבור מלא מים ולתוך כלים לא שלא יאמרו מקבל הדם לזרוק לע"ז ואף לר"ל דאמר שוחט ע"מ לזרוק הדם לע"ז שחיטתו כשירה מ"מ חיישינן שלא יאמרו שחיטה גופא לכך היתה ועוד משום חשדא איכא וכמה שכתבתי בסמוך. אבל אי איכא מעט מים בכלי דשוב אין הדם לזריקה ואף, דבפנים ראוי הוא במעט מים כמו ששנינו בזבחים דם שנתערב במים אם יש מראית דם כשר והובא לקמן בפ' כיסוי הדם פ"ז ב' יע"ש מ"מ דרך עובדי כוכבים במעט מים אין זורקין תו לע"ז ומעט עפר בכלי תו אין ראוי לזריקה ואין שוחטין לגומא כל עיקר מפירש"י ע"ב משמע דאין שוחטין כל עיקר אף בבית ואפשר לומר כל עיקר אף שיש עפר או מעט מים אסור לתוך הגומא והטעם דמנהג המינים לאסוף הדם בגומא ולאכול סעודתם על הדם וכתוב בחוקותיהם לא תלכו רשב"א בת"ה ובב"י סי' י"ב וי"א ובהגהת, פרישה וכ"ש אם נקיים דאסור שלא יאמרו מקבל הדם לע"ז והא דשוחטין לתוך עוגה של מים היינו מליאה מים ולא מעט מים וכמו שכתבתי וכן כתב התב"ש בסימן י"א יע"ש: (ע"ב) גמרא ובשוק לא יעשה כן שלא יחקה את המינים הנה לשחוט להדיא לתוך הגומא איכא איסור תורה שנאמר בחוקותיהם לא תלכו ובבית ליכא איסורא כמ"ש הת"ח דאיכא טעמא לנקר חצירו הוא צריך והתו' שכתבו ע"א ד"ה ובשוק לא יעשה כן אף במקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אף בחדרי חדרים אסור והא בכאן לא משום מראית העין הוא אלא שעובר בלאו דחוקותיהם לא תלכו אלא שכתבו כן אהא דמשני עושה מקום מדרון חוץ לגומא שבזה לא הוה מ"ה אלא מפני מראית העין ושפיר הוקשה להם אף בבית היה לאסור דכל מקו' שאסרו כו' ומ"מ צ"ע בדברי התו': מתני' השוחט לשם עולה כו' ור"ש מכשיר עכ"ל ופירש"י ז"ל דלית ליה מראית עין משמע דת"ק משום מראית העין אסור ליה ומדרבנן אבל הטור ביורה דעה סימן ה' כתב חיישינן שמא עתה קדשו והוה איסור תורה ואיהו גם הטור מודה דחיישינן למראית העין ואף בבעלת מום דלמא איכא מידי דכסי אמומא ולא חזי ליה אלמא חיישינן למראית העין וכן כתב שם הטור ועיין פרישה ושם אבאר בעזה"י: שנים אוחזין בסכין ושוחטין א' לשם א' מכל אלו וא' לשם דבר כשר שחיטתו פסולה עכ"ל מפני מראית העין שלא יאמרו עתה הקדישו ואוכל קדשים

בחוץ ועיין בי"ד בב"י ובאחרונים מ"ש: ע"ש באומר לשם חטאת: כו' עכ"ל הנה בי"ד מבואר שצריך שיאמר לשם חטאתי או לחטאתי בלמ"ד וביו"ד ואם חסר אחת מהן לאו כלום הוא ועיין בתו' בד"ה והא לא אמר לחטאת יע"ש.

ורש"י ז"ל פ"א מאן דחזי סבר לחטאת הוא מפריש עכשיו ומשמע נמי הטעם משום מראית עין והרש"ל בהג"ה והט"ז והפר"ח הביאו דאומר לחטאת אסור אף בהנאה ומשמע דהוה חטאת מ"ה אבל דברי רש"י מבוררין עפ"י מה שבירר הפר"ח בסימן ה' סעיף א' ס"ק ז' ח' דכל שלא אמר הרי זו לחטאתי אלא שאמר כו' סתם לשם חטאת לא הוה אלא מפני מראית העין: זה הכלל לאתויי עולת נזיר ושאינו נידר ונידב לאתויי עולת יולדת הר"מ ז"ל בפ"ב מהלכות שחיטה פסק לקולא כלישנא בתרא שפי' רש"י ז"ל והיינו דספק דרבנן ולהקל או אפשר משום דחיית רש"י לשון ראשון שכתבנו ואפשר אף באמר הרי זו לעולת אשתי דהוה מתפיס בהקדש והוה ספק איסור תורה אפ"ה שרי דמתני' הא קמ"ל ושאינו נידר ונידב עולת יולדת אף שיש לו אשה דאם איתא דילדה קלא אית לה ומשום הכי לא חיישינן ושרי אף באכילה מהאי טעמ' דכתיבנא: בפירוש רש"י בד"ה הרי זו כו' לישנא אחרינא חדא דמהו דתימא לא אמר אכל לישני דלעיל רצה לומר אמאי לא אמר נמי אהא דאם מחויב חטאת או שיש לו זבח בתוך ביתו מהו דתימא כו' ואף דלשם לא קשיא בכאן מכל מקום והיא גופא מאי קמ"ל קשה ועיין בלחם משנה שם בפרק שני מהלכות שחיטה במה שכתב בהלכה כ' ואין להאריך כאן ובעזה"י ביורה דעה אבאר.

סליק פרק השוחט:אלו טריפות בבהמה נקובת הוושט ופסוקת הגרגרת התורת חיים ומהר"מ שי"ף ז"ל דקדקו דהול"ל ניקב הוושט נפסק הגרגרת והנה וושט וגרגרת לשון זכר הוא כמו לעיל ל"ב אמר במתני' שחט הוושט ופסק גרגרת כו' או שחט אחד מהן ולקמן מ"ב הדין פסוקת הגרגרת כו' ובדקה ברוב עוביה ואמרי ברוב חללה הרי לשון נקיבה ומ"מ הו"ל לומר ניקבה הוושט כמו ניקבה הריאה, ולענ"ד דבא לומר בין במקום שחיטה ובין שלא במקום שחיטה הוה רק טריפה ולא נבילה וזה צודק למ"ש לעיל ל"ב ב' דמתני' קודם חזרה היא וכו"ע אתיא: ניטל הכבד ולא נשתייר הימנה כלום בה"ג מכשיר ניטל המרה ממתני' גופא דניטל הכבד תיפוק ליה דנטלה המרה שתלויה בכבד אלא ש"מ דכשירה ודוקא ניקבה טריפה כמו טחול ועיין בהג"א ולתוספות ד"ה ניקב הלב אין ראי' גם י"ל דאשמעינן אף באותן מינים שאין להם מרה כמו תורים ובני יונה דאי ניטל הכבד טריפה גם אין להכשיר בחסרה המרה בידי אדם דלמא מתני' מיירי בחסרה בידי שמים המרה וטריפה משום שניטל אח"כ הכבד ועיין בי"ד סי' נ' ובחדושינו ל"ד סימן מ"ב וסימן נ' אבאר בזה באורך בעזה"י: הריאה שניקבה או שחסרה לקמן מ"ז ע"ב היינו ניקבה היינו חסרה אלא לאו חסרון בפני' ומשני לר"ש דנקב שאין חסרון עד סמפונת ובחסרון א"צ לסמפון ולא ידענא אמאי לא חסרה בידי שמים דהיינו חסרה האונא מתלתא מימנא וב' משמאל כמו שיראה מדברי הר"מ ז"ל בפ"א המשניות וז"ל ואם חסרה מגוף הריאה כ"ש טריפה ואם נפחה ולא יצא הרוח וענין החסרון הוא ג' מימין וב' משמאל יעוין שם וזה כמ"ש ומ"ש ניקבה ריאה ולא קרו' עיין ר"ש: המסס וב"ה שניקבו לחוץ ופירש"י לאפוקי זה לתוך זה והנקב הולך מחללו של זה לחללו של זה היינו אף שנקבו שניהם ר"ל שני הדפנות דבלא"ה שפכי להדדי ומיהו אי לאו מתני'

דלקמן אלו כשירות המסס וב"ה שנקבו זה לתוך זה הייתי אומר שנקבו לחוץ נקב מפולש הר"ן ז"ל במשנה דלקמן ורצה לומר דה"א ניקב עור א' כשר ושניהם טריפה דבמקום חיבור יש דופן לזה ודופן לזה ומש"ה אמר לחוץ קמ"ל מתני' דלקמן דזה לתוך זה אף נקבו שניהם כשר דבלא"ה שפכי אהדדי ויותר היה נראה לומר לכאורה דמתני' דכאן הייתי אומר לחוץ ממש לאפוקי מקום חיבורן כשניקב עור א' דכשר דחבירו מגין משא"כ אי נקבו שתי הדפנות טריפה אף זה לתוך זה דזה סובל יותר ועיין בת"י"ט במתני' שמ"ש ואם הרבה מפרש כדס"ד שכתב הר"ן לעיל זה דוחק גם ללא צורך היה מפרש כן.

נראה לומר אף דיותר סובל פ"ה הר"ב לחוץ ממש לאפוקי זה לתוך זה דחד מגין אחברי' מ"מ הא הרב כתבה שם דמשנה דאלו כשירות משנה יתירא היא אורחא דתנא הכין כו' עיין שם בפ"ב דכלים והתוספות יום טוב הביאו כאן: ובתוספות ד"ה אלו טריפות כו' דקאי אפלוגתא דר' ישבב ור"ע והודה לו ר"ע עכ"ל עיין במהרש"א דכאן איירי קודם חזרה ולפי זה לא הוה הפ"ה ואלו לומר שאלו חלוקין מהתם אלא אהתם קאי ואלו המוזכרין כבר שם לא הוה רק טריפות ולא נבילות ודוחק גם לא הוה להזכיר להו לתוספות והודה ר"ע גם אין לומר דכתבו להך תירוץ כאן ששחט במקום חתך כו' דשפיר אמר ואלו המוזכרין כאן הוה רק טריפות ולא נבילות דהא איתותב הך תירוץ: בא"ד או קאי אכל הני דלעיל דהוה פסול מחמת שחיטה וקאמר הכי ואלו טריפות עד כאן לשונו הך פסול מחמת שחיטה צריך לפרש דקאי אהא דאמר בפ' השוחט מ"ג הת"ז הראש בב"א פסולה דהיינו דרסה או אמ"ד נפלה סכין ושחטה שחיטתו פסולה דהוה פסול שאירע בשחיטה דאף ר"ע קודם חזרה מודה דהוה נבילה דע"כ לא מטהר מידי נבילה אלא בניקב מקום שחיטה או פסק הגרגרת דהיינו מקום חיבורו בלחי ואח"כ שחט כראוי ומיהו גם בהחליד תחת השני פסק ר"ע דהוה טריפה דסובר סי' א' מהני לטהר מידי נבילה אבל כששחט ב' סימנים פסולין גם ר"ע קודם חזרה סובר דהוה נבילה וכן נפלה סכין ג"כ הוה נבילה לר"ע ומש"ה אמר ואלו חלוקין הן ולא הוה אלא טריפות לר"ע קודם חזרה.

אבל ליכא לפרש כל הני השוחט לשם הרים כו' חדא דאף בהנאה אינה אסורה אלא באכילה מדרבנן ואף השוחט לע"ז ומטמא באוהל למ"ד ת"ע דאורייתא או מדרבנן מיהת מ"מ איך כתבו דהוה פסול בשחיטה והא פסול מחשבה הוא אלא כמה שכתבנו דלא קאי כ"א אהתיז הראש או נפלה סכין דהוה פסול בשחיטה דשני סימנין בפסול מודה ר"ע דהוה נבילה וקאמר דניקב הוושט טריפה לר"ע קודם חזרה.

גם אשחט וחצי בבהמה לא קאי ומיהו שחט חצי אחד בעוף אפשר דקאי ואלו טריפות כו': ובד"ה ניקב הלב לבית חללו וניקב כו' וניטל הלב והריאה והדקין לא איצטריך וניקב' המרה כו' עכ"ל כתבו דניטל הלב לא איצטריך משום דפשיטא להו דטריפה וע"כ דטחול יצא מגדר הזה דאי כשירה אמאי לא תנן בסיפא ואלו כשירות כל הני נטולי אלא ודאי דכ"ש הוא דטריפה ומש"ה לא תנן כאן דכ"ש הוא ואף דאיכא למטעי מטחול יש לומר טחול חידוש הוא ואין למדין מחידושו ועוד שאני טחול דלאו בכ"מ ניקב טריפ' ועיין בפרקין ואח"כ כתבו דניקב המרה דכ"ש ניטל ולא כתבו בב"א משום דניטל המרה

איכא מחלוקת כמ"ש הג"א בשם ראבי' אי טריפה אי לאו לזה כתבו דגם במרה נראה דכ"ש ניטל ומיהו למאן דמכשיר ניטל המרה אין להקשות אמאי לא תנן בסיפא ואלו כשירות וי"ל דלא צריך מדתנן ניטלה הכבד ולא נשתייר כלום ותיפוק לה דניטלה המרה אלא ש"מ ניטלה המרה כשירה והתוספות לא ניחא להו בזה דמ"מ הוה ליה למנקט בפ"י או דמתני' אין ראייה דאיכא למימר שהמרה דבוקה בסמפוני הכבד וא"כ ליתני באלו כשירות ש"מ דטריפה ומ"ש דלא תנן כאן דכ"ש הוא א"נ דאתיא בזה הכלל כדמסיק לקמן אלא אתנא דבי ר' ישמעאל לקמן הוצרכו לומר כך: בא"ד ניקב הלב לבית חללו כו' אבל מדברי הר"ן ז"ל במתני' דלקמן משמע דמ"ש"ה תני לאשמעינן דניקב מעבר אל עבר ולא לבית חללו דכשר יע"ש במתני' דלקמן: בא"ד ניטל הכבד ולא נשתייר הימנו בגמרא פריך ריש' לסיפא היינו לפי גרסתם לקמן במשנה דאלו כשירות ניטל הכבד ונשתייר כזית אבל לפי גי' הרי"ף ונשתייר כ"ש והא דפריך לקמן מ"ו א' והתנן לא גרסינן אלא והתניא ומתוספתא פריך לה אבל התוס' לשיטתם מ"ג א' בד"ה והא ר"י דגרסינן לקמן במתני' ניטל הכבד ונשתייר כזית: גמ' אמר ריש לקיש רמז לטריפה מן התורה כו' אלא רמז לטריפה שאינה חי' כו' ונ"מ לספק טרפה אי משהינן י"ב חודש אינו טריפה כן כתב הרשב"א בחדושו והר"ן בחמש שיטות ודע דהר"ם ז"ל כתב בפ"ה מה"ש ה"ג הואיל ואין לך בפירוש מן התורה אלא דרוסה וכולן הלמ"מ כל ספק שיסתפק בה החמירו בה א"כ משמע דשאר טריפות אין מוזכרין בפסוק כ"א דרוסה דבשר בשדה טריפה היינו שטרפה חית היער א"כ מה קשיא ליה מניין הא כתיב מבשר בשדה כו' מ"מ ר"ל בעי רמז לשאר טריפות מניין היכא מרומזין בקרא ואמר זאת החיה כו' אבל המעיין בר"מ ז"ל יראה להדי' שגם שאר טריפות מוזכרין בקרא כמ"ש להדיא בהלכה א' שם כבר בארנו שהטריפה האמורה בקרא היא הנוטה למות והיינו בפ"ד מהמ"א ה"ו ושם כ' לכלב תשליכון שאין ראוי כ"א לכלב וכיון דחזינן הטעם שטריפה אסורה שאינה ראויה לחיות עוד א"כ אין חילוק בין מחמת ארי או שנולד בה דבר בגופה וז"ל המ"מ שם עיקר טריפות מפורש בתורה ופירוש פרטיו הלמ"מ יע"ש משא"כ דרוסה פרטיו מבוארין בקרא ומ"ש"ה כל ספק שיסתפק בה החמירו ולא בזולתו ומ"ש"ה פריך שפיר מניין הא כתיב ובשר בשדה טריפה שכולל כל הטריפות כמ"ש הר"מ ז"ל.

ויש לראות לתנא דבי ר"י דטריפה חי' א"כ מנלן ללקות על שאר טריפות חוץ מדרסה דהא ודאי ובשר בשדה טריפה היינו שטרפה חית היער אלא מכלב תשליכון אותו דחזינן שהקפידה התורה שאינה יכולה לחיות ואית לן תו היקשא דטריפה לנבילה מה התם אין חילוק בין מחמת עצמה כו' ולתנא דבי ר"י דאמר טריפה חי' לית לן לימוד מלכלב שאינה ראויה לחיות וא"כ מנלן על שאר טריפות דלוקה ובי"ד אבאר: ע"ש בין החי' הנאכלת ובין הקי' כו' אלו ח"י טריפות שנאמרו למ"מ ותו ליכא והאיכ' כו' בדרך פלפול אפשר לומר לכאורה דתגא דבי ר"י סובר ג"כ דטריפה אונה חיה אלא דכבר כתבנו לעיל בשם הרשב"א וקצת מהמחברים דביתר דהוה כנטול דמי בזה אמרינן דחיה והובא דבריהם במבוא שערים בשערי דורא גבי יתיר רגל יע"ש וא"כ איכא למימר לתנא דבי ר"י אמר בין החי' אשר לא תאכל וקאי איתר דהוה כנטול דאי אניקב אין חי' וקרא אמר ובין החיה אשר לא תאכל כו' אלא איתר קאי וא"כ כשתחשוב ליכא כ"א י"ח דש"ב שמעתתא לא הוה כ"א שלשה דלקתה הכוליא וניקב הטחול א"א למחשבי' דאינה חיה אלא ביתר

והני כשירים הן ביתיר דא"נ הוה כנטל כולו לפירוש דאמרינן כל יתר כנטל כולו כמו שיתבאר בי"ד בחדושינו ניטלו הכליות וניטל הטחול כשר ועיין בסי' נ' ונעקרה צלע מעיקרא ביתר כה"ג כשירה כמבואר בש"ע סי' נ"ד ס"ג וסי' שנדלדלו בין החיה אשר לא תאכל וזה אינה חי' וחסר חוליא ביתר כשר כמבואר בסי' נ"ד שם וא"כ ליכא אלא ד' דברים דמצינו למחשביה וגם אילו מצינו לומר דאפיק דרוסה דאינה חיה ונשתברו רוב צלעותי' ביתר כשירה ונפלה מן הגג אינה חיה והמסס וב"ה חשיבי חדא או דניקבה המרה אין לחשוב ואם דנמצאו ב' מרות לדעת ראבי' בהג"א כשר אם ניטלה המרה ה"ה יתר לדעת כל יתר כנטול לגמרי ואין להאריך כאן (ע"ב) גמרא אלא לתנא דבי ר"י כו' ואין לומר תנא ושייר דהא אלו קתני דמשמע תו ליכא כפירש"י לקמן נ"ד א' כ"הדתניא אלו משמע ותו לא יע"ש ומיהו הא דתנן מנינא אין ראייה כמ"ש התו' בקדושין ט"ו ע"ב ד"ה והא איבעי קתני יע"ש: סבר ליה כרשב"א כו' וצ"ל דה"ה ניטל צומת הגידין סובר נמי דכשירה ודוחק: אפיק מרה ועייל חרותא אין להקשות נהי דניקב כשירה ניטל טריפה ואכתי איכא יותר מי"ח טריפות דהא בניטל אין ראייה מאיוב דהתם ניקבה הוה י"ל דגם ניקבה המרה אין ראי' לתנא דבי ר"י דהוה כשירה מאיוב דהא איהו סובר טריפה חי' אלא מסברא אית ליה דכשרה ה"ה ניטל סובר דכשר: ודע לפי מ"ש הרשב"א בת"ה שעיקר טריפות הכבד הוא מפני שסוף המרה ליטלה וכמ"ש התב"ש בסי' מ"א וע"ש א"כ הא דמשני מרה מאן קתני לה ר"י בר"י א"כ מאן דלית ליה טריפות המרה לית ליה ג"כ טריפות, הכבד ובציר מי"ח טריפות: עוד אבאר לך לפי מה דס"ד השתא אפיק תרתי ועייל תרתי י"ל אימא דלא מפיק כלל ותנא דבי ר"י מנה טריפות ולא נבילות ונקובת הוושט ופסוקת הגרג' הוה נבילה כדמסיק לעיל דף ל"ב ע"ב ובמתני' תנן אלו טריפות אלו אסורות או קודם חזרה משא"כ תדר"י סובר דהוה נבילה ואם נאמר שלא במקום שחיטה בתורבץ הוה טריפה הוה א"ש כו' ומ"מ פסוקת הגרגרת יש לעיין דיראה אף שלא במקום שחיטה הוה נבילה דכמאן דפסוק דמי ובי"ד סי' ל"ד אבאר בזה ועוד התיינח למאן דאית ליה הכי אבל להב"י בש"ע סי' ל"ג דכתב דאף שלא במקום שחיטה הוה נבילה קשה ולפר"ח שם שכתב לאחר מיתה ולא מחיים י"ל קצת: והנה במאי שכתבנו דאכתי אמאי לא תנן ניטלה המרה י"ל חדא בחברתה דודאי ניטלה המרה ליכא מאן דפליג ואף חכמים מודים דטריפה אלא דלא חשיב להו בתרתי נטלה הכבד ונטלה המרה דחד טעם הוא כמ"ש הרשב"א בת"ה דטעם ניטל הכבד משום ניטל המרה דסוף המרה ליטלה וכה"ג כתבו התוס' ד"ה ואמר רב יהודה אמר שמואל כו' דמה"ט לא חשיב ניקב המוח והחסרון גולגולת בתרתי אלא דישי לנו לומר דודאי אי איצטריך ניקב קרום של מוח איצטריך נמי חסרון גולגולת לאשמעינן הא גופא דטריפה מטעם שסוף לינקב המוח כו' אלא דקשיא למה לי ניקב קרום של מוח ומש"ה לא חשיב בתרתי וה"נ דכות' דודאי אי נקבה המרה טריפה תרווייהו איצטרכו דאי תנן ניטלה הכבד לא שמעינן ניקבה המרה דנטלה המרה עדיף ואי חשיב ניקבה המרה אכתי צריך למתני ניטלה הכבד לאשמעינן הא גופא דסוף המרה לנטול ולכך משני מרה מאן קתני לה ר"י בר"י ולא ס"ל כן ולא היה אלא נטלה המרה ולא חשיב להו בתרתי כיון דתנן נטלה הכבד והטעם דסוף המרה לנטול תו לא צריך למחשבי' ניטל המרה דכ"ש הוא וכדכתיבנא ומזה ראייה למ"ש הרשב"א בת"ה דטעם נטלה הכבד משום שסוף המרה לטלה כו' וכדכתיבנא: נקובי

תמניא הוּו אפיק שב ועייל שב עיין במהרש"א ז"ל מ"ש דאי נמי נקובי עשרה הוּו חשבינהו בחד אלא דקושטא קאמר עכ"ל מ"ש כחייא בר רב היינו הא דאמר בסמוך אמר חייא בר רב שמונה טריפה בנקובה יע"ש אלא דמ"מ נקבה המרה לאו קושטא הוא דהא הלכה כר"י בר"י כדמסיק לקמן הלכה כר"י ואי דהוצרך לומר דמדלית מרה דאל"כ איכא נטלה המרה חדא דכ"ש הוא מניקבה המרה ועוד דנטולי תרין הוּו נטלה הכבד ונטלה המרה חשבינהו כחד ומה"ט ניחא אם מדלית מרה דאמאי לא חשיב נטלה המרה אלא דנטולי תרין הוּו חשבינהו כחד: בתו' ד"ה ואמר רב יהודא אמר שמואל וכן לטריפה וא"ת אמאי לא פריך נמי לחשוב גולגולת כו' עכ"ל יש לפרש הקישור כפשוטו ויש לפרש בריווח דאי מלתא דרב יהודה הוּו מלתא דאמוראי לא הוּו קשיא אמאי לא מקשה גולגולת כיון דכבר מקשה מנחבסה הגולגולת כמ"ש הר"ן ז"ל בה' שיטות והרשב"א בחדושיו בשם הרמב"ן יע"ש כיון דבחד אבר לא חשיב בתרתי ואף התוספות מודים לזה שכתבו בד"ה והאיכא בהמה שנחתכו רגליה כו' דהוּו בכלל יע"ש אבל עכשיו שכתבו דהוּו בכלל בסג"ר הוקשה להם זה דאמאי לא חשיב חסרון הגולגולת בהדי בסג"ר דמתניתין הוּו כנ"ל לפרש דבריהם (דף מג ע"א) בתוספות ד"ה הנך דאפקת כו' וא"ת אמאי לא חשיב חסרון גרגרת בכאיסור לכאורה יאמר דקשיא להו למאן דלית ליה דרב מתנא וע"כ חשיב צומת הגידין ונחתכו רגלי' בתרתי אף דהוּו בחד אבר א"כ קשיא להו שפיר דהוּו טפי מי"ח דחסרון הגרגרת אבל למאן דחשיב נחתכו רגלי' וצומת כחדא ה"ה חסרון הגרגרת כן ויש לחלק בע"א דלחשוב חסרון הגרגרת ופסוקת חוט השדרה בתרתי ומה שהוקשה להם מחסרון כאיסור ולא מניקבה הגרגרת ברובה בנקבים שאין חסרון דודאי בכלל פסוקת הגרגרת ברובה אבל חסרון כאיסור סברי לומר דטריפה כפ"ע הוּו ובחמש שיטות שכתב דאיכא נמי נקבים שמצטרפין לרובא אינו מדוקדק גמ' אמר חייא בר רב ח' טריפות בנקובה ופירש"י דלית ליה דרב עוירא ולכאורה היה נראה לומר דלא מנה אלא טריפות ולא מנה נקובת הוּושט דהוּו נבילה אף שלא במקום שחיטה הוּו נבילה וכבר כתבנו בזה לעיל באורך יעוין שם: בתו' ד"ה והא אר"י הלכה כסתם משנה הו' דכחדא בבא חשיב להו קצת קשה דלמא ר"י מספיקא אמר דבעינן כזית דשמא ואלו כשירות נשנית באחרונה וסתמא בתרא עיקר וכה"ג בחדש בקדושין ל"ז יע"ש וי"ל דא"כ הו"ל הלכה כזית ולא הלכה כדברי האומר צריך כזית ומש"ה הוקשה שפיר ויש ליישב בענין אחר: בא"ד וע"כ סתמא דאלו כשירות לאו סתמא מעלייתא הוּו אמאי איצטריך כו' עכ"ל רצונם לומר דאי סתמא מעלייתא אמאי איצטריך לומר הלכה הא אמר חדא זימנא הלכה כסתם משנה וסתמא בתרא עדיף אלא דלאו סתמא מעלייתא הוּו וא"כ קשה ומי אר"י הכי ואמאי פסק כדברי האומר כזית כיון דסתמא בתרא לאו מעלייתא הוּו ובאלו טריפות תנן ולא נשתייר הימנו כלום הא כ"ש כשירה דלפום סברא דהשתא סתמא בתרא עדיף אף כה"ג אלו טריפות ואלו כשירות ויש סדר למשנה אף כהאי גוונא וכ"ז לגרסתם לקמן במתני' אבל לפי גי' הרי"ף לקמן ואלו כשירות נטלה הכבד ונשתייר כל שהוא כשירה וכבר כתבנו לעיל מזה במתניתין יעוין שם: גמ' ניקב הקורקבן והכיס קיים כשירה ופירש"י כיס היינו קליפה הפנימית היינו מה שקולפין בסכין או ביד וזהו סימן קורקבנו נקלף והא דמיבעיא לקמן ניקב הכיס וקורקבן קיים מהו יש לראות אם ניקב כל הבשר והכיס קיים כשר כ"ש ניקב הכיס והבשר קיים

ואפשר היה לומר דהכי מיבעי ליה דוודאי ניקב הקורקבן והכיס, קיים מיירי ע"י חולי כמ"ש הפוסקים דאי ע"י קוץ טריפה ומיבעיא ליה ניקב הכיס ע"י קוץ או מחט מהו מי חיישינן שמא ניקב כל הבשר כמו בוושט דחיישינן כה"ג או לא דשאני וושט שעורו דק או שאר טעמים שיבואר לקמן אלא דא"כ לא הוה פשיט ליה מניקבו זה בלא זה דכשר דאיירי על ידי חולי ולא ע"י קוץ אלא דאפ"ה מיבעיא ליה שמא עיקר החיות תלוי בכיס ולא בבשר הקורקבן: אמר רבא ב' עורות יש לוושט חיצון אדום ופנימי לבן למה למימר כו' דאי דמבחוץ אין לו בדיקה הא אמר לקמן רבא וושט אין לו בדיקה ועיין לעיל כ"ט ע"ב יע"ש או דלמה לי חיצון אדום ולא אמר סתם א' אדום וא' לבן וזה שאמר ל"ל למימר ולא אמר למאי נ"מ דוודאי נ"מ לענין דרוסה דאין לו בדיקה ומשני דאי חליף טריפה ויש פירושים רבים יש אומרים דווקא שניהם וי"א אפי' א' דלא דמי לניקב דהכא כל העור לקוי וי"א בשניהם לבינים כשר ושניהם אדומים טריפה ובי"ד סי' ל"ג אבאר: ניקבו זה בלא זה כשר ופירש"י אהא דנקבו שניה' זה שלא כנגד זה זה למעל' וזה למטה משמע דוק' כה"ג הוא דבוושט פסול דפעיא ביה וזימנין דניתרמי אהדדי אבל ברוחב אף מרוח אחת כשר דאין מותח ברוחב ובי"ד אבאר: ואמר רבה קרום שעלה מחמת מכה בוושט אינו קרום מפרש"י ז"ל דהיינו טעמא דסתומה לאחר זמן לא מהניא כיון שנטרפה שעה אחת אין לו תקנה ויש מי שסובר דטעמא דסופו ליסתר הקרום ההוא ושאני ריאה שניקבה ודופן סותמה דסתימה עבה הוא ולא יתפרק לאחר זמן ורש"י לא ניחא ליה דא"כ אמאי לא מחלקינן גם כאן בין סתימה עבה לדקה אלא טעמא דהוה סתומה לאחר זמן ועיין ברא בשמעתי: ואמר רבה וושט אין לו בדיקה מחוץ אלא בפנים למאי נ"מ לספק דרוסה הנה רש"י ז"ל לעיל כ"ח ב' פי' בהדיא דבר אווזא דרבא לענין נקב איירי שאין לו בדיקה מבחוץ ובהכרח הוא לפי שיטתו כאן דלענין דרוסה יש תקנה גם בבהמה וא"צ לשחוט הקנה לבד וא"כ למה אמר החם נשחטי' לקנה אלא לענין נקב איירי התם וממה שפי' כאן בד"ה ומ"ש מספק דרוסה דהכא לא אפשר למבדקיה דנקב בעור החיצון בוושט לא מינכר א"כ קשיא מ"ש התוספות שם כ"ח ע"ב אמאי לא אמר נ"מ לנקב ולכאורה מדאמר סתמא אין לו בדיקה אלא מבפנים משמע אף בבהמה ובנקב אימא שמא במקום נקב שחיט אלא בדרוסה ואף בבהמה יש תקנה וכמ"ש רש"י כאן אלא שאין זה מספיק דאימא בעוף איירי ועוד דמשמע למאי נ"מ מדברי רבה ואין זה מוכרח וי"ל קצת מדאמר אלא מפנים ולא אמר סתמא וושט אין לו בדיקה מבחוץ ומדיוקא הוה שמעינן דבפנים יש לו בדיקה אלא דאשמעינן דיש לו בדיקה בפנים וע"כ בדרוסה הוא ור"ל מבפנים לצד המאכל שעובר בו ול"ת שצריך להפריד שני עורות זה מזה ולראות בעור הפנימי במקום שהוא דבוק לעור החיצון אם יש טפת ארס או לאו קמ"ל דאין צריך והיא קושית הר"ן ז"ל והרא"ש בשמעתי וחי' הר"ן דאין טריפה עד שיאדים גם מבפנים כמו שאבאר לקמן אי"ה לזה אמר שאין צורך אלא לבדוק מבפנים לבד כמ"ש הר"ן דעור הפנימי זך ובהיר הוא ואי הוה ארס בעור הפנימי במקום דיבוקו הוה מינכר יע"ש: והנה אומרו למאי נפקא מינה לוספק דרוסה הקשה הרשב"א בחדושיו דהוה מצי למימר דנפקא מינה לוודאי דרוסה דג"כ יש לו בדיקה כדמסיק לקמן דף נ"ג ע"ב ובתוספות ד"ה דרוסה יעוין שם, ולפי תי' א' של הרא"ש בשמעתי דבספק דרוסה הקילו א"ש דבוודאי דרוסה לא מהני בדיקה בפנים שמא האדים עור החיצון ומטרפא בכך והרא"ש הקשה מאי מהני

בדיק' לדרוסה דלמא האדים עור החיצון וטריפה ואין לומר דעד שיאדימו שניהם א"כ מה קאמר וושט אין לו בדיקה מבחוץ למה יבדקנו אף יש לו בדיקה כיון דלא מטריף בכך ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים דמאי קשיא ליה דלמא ה"ק וושט אין לו בדיקה בחוץ לסמוך עליו להקל ואם לא ימצא בחוץ כשר כי עור החיצון אדום ואין טפת הארס ניכר בו וצריך לבדוק גם מבפנים וכן הוא האמת ומאי קשיא ליה ז"ל והר"ן ז"ל תי' דבעינן שיאדימו שניהם בהאדים החיצון לחוד לא מטרף יע"ש ויש לראות דמה בכך שאין סופו לירד לעור הפנימי מ"מ עור החיצון כולו לקי והוה כניטל עור החיצון כולו ולהר"ן אפשר דסובר דאי חליף טריפה דווקא שנחלפו שניהם או פנימי לאודם דחיישינן לדרוסה אבל הרא"ש ז"ל דכתב דאי ניטל עור א' כולו טריפה א"כ אמאי לא הקשה בפשיטות שמא האדים עור החיצון והוה ניטל כולו וטריפה ויש ליישב זאת דסימנים קשים הם ואף עור החיצון גופא לא מיקלי זיהר' אם לא ירד לעור הפנימי ומה שהקשינו בדברי הרא"ש יש ליישב בדוחק דקשיא ליה להרא"ש ז"ל למה ליה לרבה לומר וושט אין לו בדיקה בחוץ פשיטא שכל א' יחמיר על עצמו כיון שאדום הוא במרא' ואין טפת הארס ניכר אלא דעיקר דינא בא לאשמעינן דבפנים מיהא יש לו בדיקה וע"ז קשיא ליה פשיטא דבלא"ה לא יבדוק מבחוץ וצ"ע: ההיא ספק דרוסה כו' הוה קא בדיק ליה מאבראי לחדודי דאביי עכ"ל יראה לי לפי הר"ן ז"ל דאם האדים עור החיצון לחוד כשר ולא ט' בבדיקה הוושט מבחוץ כלל בין לקולא ובין לחומרא דא"נ משתכח בחוץ טפת הארס אכתי איכא לאכשורי אם לא ימצא בפנים דרוסה א"כ שפיר אמר למה לי כו' ורבה עשה לחדודי דאביי להורות דין חדש שאין בדיקת חוץ מעלה ולא מוריד דאם נמצא טיפת ארס אם בפנים אין ניכר כשר וזה שהקשה לו אביי והאמר הוא דאמר וושט אין לו בדיקה מחוץ אלא בפנים וע"כ מוכח דהאדים עור החיצון לחוד כשר כקושית הרא"ש והר"ן אבל לפי תי' שני של הרא"ש ע"כ דבעי גם בדיקת חוץ להחמיר שאם ימצא שם טפת הארס אין לו תקנה אף שאין בפנימי שום ארס צ"ל דרבה היה רוצה להכשירו בבדיקת חוץ וזה שסיים הרא"ש ועשה רבה עצמו כלא היה רוצה לבדוק בפנים דלפירושו קשיא מה האי דקאמר לחדודי דאביי ואביי מה הקשה לו דלמא בדק בחוץ שאם ימצא בחוץ יטריף גם עליו החיוב לבדוק שאף שלא נמצא בפנים עדיין לא נתחלחל הארס משא"כ לפי הר"ן א"ש בפשיטות דבדיקת חוץ לא מעלה ולא מוריד: כתב הפר"ח בי"ד סימן ל"ג ס"ק י"ד דמ"ש הרא"ש דא"א בע"א והקילו בספק דרוסה אמאי והא ספיקא דאורייתא לחומרא היה אפשר לומר דהא דמחמירין בספק דרוסה לא הוה אלא מדרבנן כמ"ש הרשב"א בחדושו לקמן נ"ג א' וב' דקשיא ליה אמאי חוששין לספק דרוסה והאיכא ס"ס שמא לא דרס זה ואת"ל דרס זה שמא לא נגד החלל ותי' כל היכא דאיכא לברורי מבררין יע"ש הרי היכא דאיכ' שוורים הרבה מ"ה שריא ומדרבנן הוא דצריך לברורי כמו ברובא ומה"ט היכא דאיתא לפנינו צריך לשואלו אם הוא מומחה גם היש"ש בסי' פ"א בפא"ט כ' דמ"ה הי' להתיר ס' דרוס' שמא בשן ואת"ל ביד שמא לא נגד החלל או שמא אי הוה בדקינן הוה כשיר' ואבאר לקמן אי"ה ואף ודאי דרוסה יע"ש וא"כ נראה לכאורה דשפיר כתב הרא"ש דבספק דרוסה הקילו דהוה ס"ס שמא לא דרס ואת"ל דרס שמא שלא כנגד החלל וכיון דליכא לברורי דוושט כו' שרי ואף שכתב הרשב"א בחדו' נ"ג ע"א דהיכא דליכא כ"א בהמה אחת הוה ספיקא דאורייתא

וכאן משמע אף בבהמה אחת מקלינן אבאר לקמן באורך בעז"ה ואין להקשות דלדידן דלא בקיאינן בבדיקה כמ"ש רמ"א בסי' נ"ז אמאי אסרינן ספק דרוסה הא הוה ס"ם וליכא לברורי ועוד הא כתב רמ"א בסי' ק"י בס"ס אף דאי לברורי לא מבררינן י"ל דהוה ס' מחמת חסרון ידיע' ולא הוה ספק ואפי' לס"ס לא מצרפינן שמא אילו היה בקי היה ניכר הדרוסה נגד כו' ומ"מ הפר"ח לא מקשה דאי דאמאי כשר הא הוה חסרון ידיעה ז"א דאף הבקי אין יוכל להכיר בחוץ ולדידן אה"נ בכל ענין טריפת דאין אנו בקיאינן ועוד שיתבאר בחדושינו ל"ד בסי' נ"ז בעזה"י: דע דמדברי הרשב"א בחדושינו נ"ג ע"א יש ללמוד דע"כ אמרי' כשספק א' בגופו והב' ע"י תערובת לא הוה ס"ס אלא בספק טריפ' שנתערב אח"כ באחרות כמב' בסי' ק"י משא"כ היכ' שנולדו ב' הספיקות ביחד כי הכא שבא זאב לעדר ודרס א' מהן ואין ידוע שפיר הוה ס"ס ואף למ"ש הפר"ח בסי' ח"י ס"ק מ"ז אף שלא נודע ב' הספיקות אלא ביחד אסור שאני התם דנודע למפרע דביצ' היתה אסורה בספק מקודם לכן עד"מ ביצה שנתערבה בביצים אחרים ואח"כ נודע לנו שהתנגולת היתה ספק טריפה קודם שהטילה ביצה זו אבל אם לא נודע בבירור וספק אם בשעה שהטילה ביצה זו היתה טריפה או לאו אפשר שדומה לס"ס דרשב"א ואני עתיד לברר זה לקמן נ"ג באורך: גם מ"ש התב"ש בסימן ל"ג ס"ק י' דהבדיקה אינו אלא מדרבנן דרוב סימנים אין ארס שולט בהן ולחומרא לחוש למיעוטא והיכא דלא אפשר הלכו אחר הרוב עכ"ל הנה רש"י לקמן נ"ג ב' ד"ה, סימנין עצמן כתב כך דרוב סימנים אין ארס שולט בהן אלא דהרא"ש לא יסבור כן דאל"כ בבהמ' לשיטת הרא"ש אין תקנה בבדיקה כמבואר בסי' ל"ג ובב"י דלא כרש"י בשמעתין ואמאי כיון דא"א לברר היה לילך אחר הרוב דלא שליט הארס בוושט גם מ"ש הרא"ש הקילו בספק דרוסה אף ודאי דרוסה היה להקל מן הטעם הזה דרוב סימנים אין ארס שולט בהן אלא הרא"ש מפרש עד שיאדימו סימנין עצמן דקים להו לחז"ל דלא מזיק ארס שנגד הסימנין אלא בסימנין עצמן ולא מטעם רובא ובזה יש ליישב ולומר דבבהמה גם להרא"ש דינא הכי דא"א בבדיקה שרי כן בלא בדיקה דסמכינן ארובא והא דאמר בפ' השוחט נשחטיה לקנה היינו בעוף דאפשר: הן אמת דמ"ש הב"י בסי' ל"ג דרא"ש סובר בבהמה אין לו תקנה כפי' התוספות בפ' השוחט כ"ט ע"א ומה בכך והא איכא למימר בעוף דאיכא לברורי מבררינן ובהמה שריא בלא בדיקה כיון דא"א בבדיקה דבעי שחיטת ב' סימנין וסמכינן ארובא אלא מהא דאמר רבא היכי ליעבד ולא ידע ותקנתא דרב יוסף בד"י אמאי לא שריא בלא בדיקה היכא דא"א ורבה נמי דאמר וושט אין לו בדיקה מבחוץ הא לא אפשר בע"א אלא דליתא, ומאן דמפרש לההיא בר אווזא בדרוסה ע"כ לא יפרש כפירש"י לקמן עד שיאדימו סימנין עצמן דרוב אין ארס שולט בהן אלא שקים לחז"ל כיון שלא בא הארס מיד שוב לא יבוא מן הבשר שנגד הסימנים לסימנים ורש"י לשיטתיה לקמן שפירש בההיא בר אווזא בנקב ולא בדרוסה שפיר כתב דרוסה אין ארס שולט בהן והא דכתב בדרוסה יש תקנה קושטא קאמר ולחומרא דבעי בדיקה אף בבהמה דלא שייך לומר שמא כו' ומיהו ז"א דודאי צריך בדיקה שמא שלא במקום שחיטה הטיל ארס אלא קושטא כתב ולפרושי מלתא דפרק השוחט כתב כן דע"כ בנקב איירי גם מ"ש התבואות שור דהפר"ח חייש לשמא ולא חייש לודאי י"ל דפר"ח לדבריו דרא"ש קאמר דאי זהרא מיקלא קלי אף בעור החיצון לחוד הוה ספיקא דאורייתא ולחומרא אלא דקים לחז"ל

דאין שורף לאחר מיכן ובסי' ל"ג ונ"ז ביורה דעה אבאר בעזה"י: הן אמת דיש לראות בהא דבר אווזא דרבא דאמר היכי ליעבד ולא ידע מתקנת' דאביי נשחטיה לקנה איך הבין דברי רבה דאמר וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא בפנים דלמא במקום נקב קשחית והא משכחת בדיקה בפנים ולפירש"י ניהא דבדרוסה יש בדיקה לאחר שחטיה דארס רחב הוא וניכר מ"ש כאן איירי לענין נקב אבל לפי' הרא"ש קשה אם לא שרבא אמר כן לחדודי דאביי היה אומר כן היכי ניעבד ולא לפי האמת ואם כן אפשר דבדיקה זו היכא דאפשר לברורי מבררין ויהיכא דלא אפשר סמכינן אדרבא דאין ארס שולט בסימני' שהן קשים וכפירש"י לקמן בנ"ג א' וא"כ א"ש כל זה אמר עולא ישב לו קוץ בוושט אין חוששין כו' או דנקיט ישב לרבותא אף שקוץ עומד ברוחב הוושט וכשהבהמה מותחת צוואר נוקב ואפ"ה אין חוששין או דווקא ישב אבל נמצא נקוב עור הפנימי ולא עור החיצון וניכר שהוא ע"י קוץ חוששין שמא גם עור החיצון נקוב ואין לו בדיקה לשיטת רש"י דנקב אין לו בדיקה בחוץ ולפי' ראשון שכתבנו דרבותא קאמר ל"מ במצא נקוב עור הפנימי ע"י ק' אמרינן שלא היה ממלא כל החלל ר"ל הקוץ לא מלא כל רוחב הוושט אלא אפילו מלא כל רוחב החלל וכשהבהמה מותחת צוואר שכיח הוא דנוקב אפ"ה עולא לטעמיה דאין חושש לספק דרוסה אף דשכיח הוא וה"ה כאן ופי' השני דווקא ישב אין חוששין דאין סברא שנקב עור, החיצון וחזר לאחוריו במקצת וכה"ג כתב הרא"ש בשמעתין אבל נמצא נקוב וניכר ע"י קוץ חוששין שמא ניקב גם עור החיצון ואין לו בדיקה: בפירש"י ישב לו קוץ כו' וקורט דם, אין בפנים עכ"ל והא דלא תקשי לרש"י אם אין קורט דם בפנים אמאי אמרי' למאן דחיישלס"ד חייש הכא והא ודאי לאחר שחטיה נקב כמו לקמן נ"א ב' במחט בבית הכוסות דלא נמצא קורט דם בו תירצה הרשב"א ושאר פוסקים שאני וושט מתוך אוכלין ומשקין שטפוח לטפת דם גם התו' ד"ה ישב קוץ בוושט מודים שיש לחלק כן שהרי כתבו דאיירי אף באיכא קורט דם בפנים וכ"ש דמצי איירי באין בפנים וע"כ דיש לחלק בין וושט להמסס וב"ה והרשב"א בחדושו שכתב דתו' הכשירו באין קורט בפנים לא נתכוין לתוס' שלפנינו כמ"ש.

ומ"ש רש"י וקורט דם אין בפנים משמע אי יש טריפה והא אין בחוץ ומה איכפת לן מה שיש בפנים כקושית התו' ד"ה ישב ואף שראיתו מגמרא וכמ"ש הרשב"א בחדושו דאמר ישב לא איצטריך והיינו באין קורט דם בפנים כמו שאבאר אי"ה בחדושינו באורך סי' ל"ג בעזה"י מ"מ הכל טעמ' לעולא אמאי בקורט דם בפנים חיישינן כיון דאין בחוץ ואין לומר דרש"י כתב וקורט דם אין בחוץ לומר דאפ"ה צריך לעולא לאשמעין דבוושט אימור אוכלין ומשקין שטפוח וה"ה לדידן באין קורט דם טריפה וחיישינן דזה דוחק ולכאורה דרש"י לשיטתיה בהא דלקמן נ' ב' בברייתא במחט בביה"כ מצ"א כשירה ומדנקיט ביה"כ ושביק המסס ש"מ דשם טריפה אף מצ"א כפירש"י שם ובשבת ל"ו א' יע"ש והיינו בנמצא קורט דם בפנים דבהמסס ובה"כ לא אמרינן אוכלין ומשקין שטפוח ולא דמי לוושט ואיך פליג עולא על ברייתא דלקמן דחוששין שמא הבריא מדאמר עולא אין חוששין אף בניקב קצת מעור החיצון כמ"ש רש"י להדיא ד"ה ישב ואין נראה נקובתו בחוץ דמשמע כל שלא נראה מעבר אל עבר אין חוששין דסתמא אמר אין חוששין דאל"כ הוה לומר ישב קוץ מצ"א כמו בברייתא דלקמן וא"כ קשיא נהי דמצ"א

בבה"כ כשירה דלא חיישי' לעור א' כולו משא"כ כשניקב עור א' והשני במקצת אמאי לא חיישינן שמא נקוב כולו עור שני כמו בהמסס אלא ש"מ דכאן לא איירי בנמצא קורט דם בפנים דאיכא ס"ס שמא לאחר שחיטה ואת"ל מחיים שמא לא ניקב מעבר אל עבר ומש"ה מכשיר עולא ופריך מ"ש מספק דרוסה דמחמירינן ואף דאיכא ס"ס שמא לא דרס ואת"ל דרס שמא למטה מחלל הגוף וכה"ג כתב הרשב"א לקמן בחדושיו נ"ג א' והבאתיו לעיל וצריך לומר דספק שמא לא דרס מש"ה לא חשיב ספק דלא הוה ספק השקול דדרוסה שכיח יותר או דרוב אריות דורסין ממש והוה כמאן דליתא דמי הספק הזה ועיין תו' כתובות ט' ע"א יע"ש בסוגיא דפתח פתוח וכמו שאבאר לקמן באורך נ"ג א' גבי נמצא צפורן בגבו של אחד מהן ועיין סי' נ"ג ונ"ו ונ"ז ואף דאיכא ספק שמא לא נגד החלל לא אמרינן אוקי אחזקה אלא היכא דהיתרא שכיח טפי מלאסורא כמו ההיא אמרתא דשגרן כרעא בתרייתא שגרונא שכיח וכבר האריכו בזה הפר"ח והתב"ש בסימן כ"ט יע"ש ומש"ה כאן בדרוסה אסרינן ואפשר מ"ה מוקמינן אחזקה בספק השקול ומדרבנן הוא דאסור וכמו שהארכנו בזה בפ"ק י"א יע"ש ובפר"ח סימן ק"י בכללי הס"ס יע"ש ופריך שפיר דישב לו קוץ בוושט הספק שמא לא נתחב מעבר אל עבר לא הוה ספק השקול דקרוב לודאי דנתחב גם בעור הב' כולו כמ"ש התוס' ד"ה קסבר וכמאן דליתא דמי ולא נשאר אלא ספק א' מחיים או לאחר שחיטה והוה לאחמורי מספיקא מיהת מדרבנן כמו בדרוסה וגרע מדרוסה דספק מחיי' או לאחר שחיטה י"א דמסתבר לתלות מחיים ולא הוה ספק השקול ומשני קסבר עולא אין חוששין לס"ד דמה בכך דספק הראשון לא הוה ספק השקול מ"ה הוה רובא להיתרא דס"ס מטעם רובא הוא כמ"ש הרשב"א בחדושיו סימן ת"א וספק הב' הוה ספק השקול ובכל דהו מספק הא' הוה רובא וכבר עמד על חקירה זו הרב בספר פני יהושע בחדושיו לכתובות בסוגיא דפ"פ בתוספות שם ובסוגיא דרוב אריות דורסין אכתוב בזה בעזה"י ועיין בסי' נ' בב"ח וש"ך שם וה"ה כאן דלא חיישינן ולא דמי להמסס מצ"א דהתם ביש קורט דם וליכא אלא חדא ספיקא שמא ניקב מעבר אל עבר ולא הוה ספק השקול או דמ"מ בדיקה מיהא בעי ולקמן בסוגיא דביה"כ נאריך בו בעזה"י והתוס' לשיטתייהו בהא דהמסס מצ"א כשירה ג"כ דלא חיישינן שמא הבריא יע"ש בד"ה מחט דיש לחלק בין המסס לוושט וכמו שאבאר שם בעזה"י ומש"ה כתבו דעולא מכשיר אף ביש קורט דם בפנים דאדרבה ראייתו מהך דלקמן דלא חיישינן שמא הבריא ואנו הוא דמחלקינן בין המסס ובה"כ לוושט ועולא לא יסבור חילוק זה ואה"נ לרש"י למאי דמסיק קסבר עולא אין חוששין לס"ד ואנן דחיישינן לס"ד חיישינן היינו בניקב עור ומחצה לא בע"א דומי' דמחט בביה"כ או דיש לחלק בין וושט לשם וכדכתיבנא אבל המעיין ברש"י שבת ל"ו א' יראה להדיא דמש"ה בהמסס מצד אחד כשירה מתוך שדופן דק מאוד אין זו סתימה ולא משום שמא הבריא וא"כ קשיא הך ואין להאריך: ובד"ה אין חוששין שמא ניקב היה והבריא ונתרפא וקרום שעלה מחמת מכה כו' ואני שמעתי לשון ניקב וכמו ברא כו'.

והרי"ף פ"י הבריא נפיק לחוץ כמו פוק לברא יע"ש ומה שפירש"י לשון ראשון שמא נתרפא משמע לשמא ניקב חיישינן א"כ וושט אין לו בדיקה בחוץ לומר דלא עבר כל עור הפנימי ז"א גם כתבנו לעיל דא"א לומר כן ולכאורה דלשון ראשון למאן דסובר נקב יש לו לוושט בדיקה ומאן דלית ליה הכי מפרש כפי' שני אין חוששין שמא ניקב

עור החיצון ומיהו למאן דאית ליה נקב יש בדיקה מצי לפרש כפי' הב' אין חוששין שמא ניקב ואף בדיקה לא בעי בלשון עולא משמע הכי אין חוששין אף בדיקה א"צ ופריך מ"ש מס"ד דעכ"פ בדיק' בעי ועיין ברא"ש כאן אלא דקשה מ"ט לא בעי בדיקה נהי דלא חיישינן שמא ניקב עור החיצון דאוקי אחזקה מ"מ כל היכא דאיכא לברורי מבררינן וכדאיתא ריש פסחים ושאני ח"י טריפות דלא איתרע כלל ולא נולד שום ספק גם טריחא מלתא משא"כ לבדוק נגד מקום הקוץ אמאי לא בעי בדיקה ובי"ד סימן ל"ג אבאר בזה בעזה"י: ובתו' ד"ה ההיא ס"ד ולמאי דפי' בפ"ק דבס"ד איירי לא יתכן עכ"ל ר"ל בבהמה ע"כ אין תקנה בדרוסה מדאמר נשחטיה לקנה גם שמא במקום נקב כו' ולפרש"י איירי בנקב: ובד"ה קסבר עולא כו' נשחטה הותרה והעמידנה בחזקת שאינה דרוסה למאן דסובר נדרסה האם יזיק גם לוולד הוה האי חזקה מחמת רובא לא הוה חזקה בפ"ע משעה שנולדה דאימור נדרסה האם ויזיק לולד אלא חזקה מחמת רובא הוה: גמרא נמצאת לא איצטריך מה שיש לדקדק בזה אי איירי בקורט דם בפנים לא שייך לומר כל חיוי ברייתא קוצי אכלן יתבאר בסי' ל"ג ועיין ט"ז שם גם יש לראות נמצאת לא איצטריך ממ"נ אי יש נקב בעור פנימי אטו כולהו חיוי ברייתא נקוב עור פנימי שלהן ואי דאין נקיב עור פנימי פשיטא ל"ל כולהו קוצי אכלן הא בפנים יש לו בדיקה והיינו לשון שמא הבריא ניקב אבל ללשון שמא נתרפא א"ש וי"ל דמיירי בלא ניקב וקמ"ל דאף בדיקה א"צ ומש"ה אמר כולהו אכלן כו' גמרא' תורבץ הוושט רב אמר במשהו ושמואל אמר ברובו הרשב"א בחי' פריך לשמואל אמאי לא חשיב תורבץ ברובו לפי האמת לאו קושיא פסוקי תלת' הוה גרגרת ותורבץ וחוט השדרה חשבינהו כחד אלא דקשיא ליה להמקשה אמאי לא קשיא ליה ותי' בח"א לא חשבינן אלא כחד וכמו שבתוספות בד"ה בהמה שנחתכו כו': זיל שלים דמי תורא למרי' התו' כתבו ד"ה זיל שלים דאיירי שהאכילו בידיה דהוה נשא ונתן ביד דא"כ הוה ליה טועה בדבר משנה ואין משלם והרשב"א כתב לפי' אן בסנהדרין דאף נשא ונתן ביד פטור צ"ל דר"א היה חושב זה לשיקול הדעת דלאו בודאי תרי קולי דסתרן אהדדי דלמא כרב כולה ור"א הוא דסובר דהוה תרי קולי כו' ומפירש"י כאן משמע כל שהאכיל לכלבים אף שלא נתן ביד חייב אף בטוע' בדבר משנה ועיין בחושן המשפט סימן כ"ז: (דף מד ע"א) גמרא כולה כרב עבדה כו' והיינו אף דלאו מקום שחיטה היא מ"מ טריף ביה משהו ומיהו נבילה לא הוה וכתבנו לעיל מזה ועיין בסי' ל"ג בש"ע במ"ש או תורבץ הוושט נבילה ובש"ך והתו' בד"ה כולה כרב עבדה דהוה מצי לומר כשמואל ופסול, הגרים שלישי ושחט ב' שלישים וכן כתבו לעיל ד"ה אי כשמואל והנה אין ראייה ממ"ש דף כ' א' אמר שמואל כל הכשר כו' הא פסול בשחיטה פסול במליקה למעוטי שיפוי ראשו וכדר"ה אמר ר"א הגרים שנים ושחט ב' שלישים פסולה דלדוגמא נקטי' דשמואל לא בא להשמיענו אלא דהגרמה פוסל במליקה כמו בשחיטה יע"ש ושוב מצאתי בריטב"א שם כ' א' לדוגמא נקטי' דהלכתא הגרים שלישי ושחט ב' שלישים כשר א דה"מ לומר כולה כשמואל ורבא סובר הגרים שלישי ושחט ב"ש טריפה אלא דלית הלכתא הכי והגרים שלישי ושחט ב"ש כשירה: ע"ש למעלה עד כמה כדי תפיסת יד כתבו התוס' בשם בה"ג כדי אצבע שאוחז מכאן ומכאן והיינו גודל דכ"מ שמוזכר אצבע הוא גודל עיין בטור סי' כ' אבל בתו' משמע שיוכל לאחוז כ"ש ולא בעי גודל ועיין באחרוני' ושיעור זה הוא ג"כ שיעורא

דחותכו וכוויץ או חותכו ועומד במקומו ושיעור אחד הוא דהוה: אמר שמואל תורבץ שניטל מלחי כשר בי"ד סי' כ"ד סעיף י"ו אאריך בזה בעזה"י: (ע"ב) אמרי לה רוב עובי' ואמרי לה רוב חללה עכ"ל לכאורה כ"א משמש קולא וחומרא רוב עוביה אף שאין רוב חלל טריפה וכל שאין רוב טוביה שנפסק ממט' למעל' אף שנפסק רוב חלל' כשירה וכן למ"ד רוב חללה הוה חומרא אף שאין רוב עוביה וקולא אם נפסק רוב עוביה לחוד דכשירה אבל הפר"ח בסימן ל"ד ס"א למ"ד רוב חללה אף שאין רוב עובי' יע"ש ומ"מ אין ראיה למ"ד ברוב עוביה אי ברוב חלל מטריף או לאו ומתני' דקתני פסוק' גרגר' למאי דקיי"ל רוב חלל' בעי' אמאי נקיט פסוקת גרגרת שהוא רוב הטבעתולא נקיט פסוקת הקנה דהוא הקרום שבפני': ע"ש גמרא והיכי עביד הכי כו' כתב מהרש"א ז"ל דאין לומר דלא ידע רבב"ח דטרפיל' רב דא"כ קשיא על רב היאך שלח לרבב"ח יע"ש ובהא דמקשה וכיון שהורה חכם היכי אכיל דלמא לא ידע שאסר רב וגם לא שייך אין הקב"ה מביא תקלה ע"י כיון דמן הדין רשאי אלא מדת חסידות דאל"כ מה: רבותי' דיחזקאל אלא דודאי היה לו להודיעו שרב אסר מיסר ומיהו מה דשרי לכתחלה אין קושיא דאפשר שלא היה יודע שרב אסר כו': ובתו' ד"ה היכי עביד והתניא כו' מלתא כו' עכ"ל ר"ל לשיטת רש"י בנדה כי אמר אגמרא סמוך הדר ביה ממה דהוה אמרה כל יומא דכי הוה וה"ה כאן דאמרינן חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר ה"מ מלתא דתליא בסברא אבל אגמרי' רשאי לחלוק וא"ש לקמן מר טריף ומר מכשיר דאגמרי' סמוך ומ"ש מהר"מ מלובלין דשם לא פי' רש"י כלום דהדר משינויא קמא לכאורה ממ"ש רש"י דף כ' ד"ה מעיקרא ובד"ה אגמריה דהא דהוה מטמא משום כבודו דרבה בב"ח והא מדינא אסור חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר לא משום כבוד נגעו ביה וכמ"ש הרשב"א בחדושו בשם הראב"ד דהוה כחתיכה דאסורה אלא ע"כ היכא דאגמריה סמוך רשאי והא דהוה מטמא לה מעיקרא משום כבודו לחוד והא דלקמן במחטא מר טריף ומר מכשיר לא היה חושש לכבודו של ראשון וא"כ משמע לשיטת רש"י כי מסיק אגמריה סמוך הדר ממה דהוה אמר מעיקרא טמוי כו' ר"ל דמצי למימר דהדר ומ"מ לא הדר דניחא ליה לומר משום כבודו דרבב"ח לא היה מיקל ר"י בר"י ועיין ברשב"א שכתב חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר וא"נ מטהר לאו כלום הוא במלתא דתליא בסברא יע"ש א"כ שפיר מקשה היכי עביד הכי מסתמא הודיעו לו אח"כ שרב אסר מיסר והוה חתיכה דאסורא כמ"ש הרשב"א בשם הראב"ד מהא דע"ז יע"ש וכמ"ש לעיל עוד דע לך דהא דחכם שטימא אין חבירו רשאי דוקא באותו דבר עצמו אבל כדומה במלתא אחריתי רשאי החכם ולדעת הראב"ד א"ש בפשיטות הא ואין להאריך בזה: (דף מה ע"א) גמרא אמר רב יהודה אמר רב נקבה כנפה מצטרפי' לרובא עכ"ל מפ' רש"י ותוספות ד"ה אישתמיטתי' משמע דהוה ס"ד דאיירי ביש חסרון דומיא דנקבי הנפה ומצטרפי' לרובא ר"ל דאין מזיק בהם שיעור אחר אם לא שהם ברוחב הקנה וכ"ז שאין בהן רוב רוחב הקנה אף שיש שיעור איסר שהן ארוכין וקצרין דכי מעגלת להו איסר הוא דהוה אין טריפה ופריך מ"ש וכן פי' רש"י ד"ה אלמא כו' כאילו הוה חד נקב ולא יהבינן שיעורא אחרין' ר"ל להקל ולומ' שאין טהור אלא ביותר מלא מקד' ומ"ש וה"נ כאיסר בעי לשערינהו ר"ל בכאיסר נמי טריפה אף שאין עומדין ברוב היקף הקנה טריפה דאין לו' דאשמעי' ברובא נמי מטרפא אף שאין נפסק במקום א' אלא כאן מעט

וכאן מעט מצטרפין לרובא מאי איריא נקבו הנפה נקבים שיש חסרון בנקבים שאין חסרון נמי דינא הכי אלא ע"כ לומר אף בחסרון דוקא לרובא ולא לכאיסר אף אי מעגלת להו ועומדין באורך הקנה ולא דמי לחסרון כאיסר דהוה במקום א' ופריך מ"ש מגולגולת וכפי' רש"י ומשני דאיירי באין חסרון ונפה דקאמר לאו דוקא וכפי' התו' ד"ה אשתמטתי ומדבריה' נראה שאין השלם שביניהן מצטרפין באין חסרון דאל"כ אימא דנקיט נפה לומר כי אין בין נקב לנקב כמלא נקב הוא דשלם מצטרף וכמ"ש הר"ן ז"ל כאן דודאי אין סברא לומר שיצטרף השלם אף שיש יותר כמלא נקב אלא כמ"ש דהתו' סוברים באין חסרון אין השלם מצטרף ולפי ס"ד דמקשה אפשר דאה"נ או דנקיט כנפה דיש בהן חסרון או דיש בין נקב לנקב כמל' נקב והנה מפירש"י בד"ה מצטרפים הנקבים לרובה אילו היו כולן מחוברין יחד עכ"ל הרי בהדיא ממ"ש אילו היו הנקבים וממ"ש מחוברין יחד שאין השלם מצטרף באין חסרון ובד"ה בעופא אם חופה בין השלם היינו ביש חסרון ואין חילוק בין עוף לבהמה לענין זה ולפ"ז אין הוכחה לומר הא דאמר נקבה כנפה מצטרפים לרובה לומ' דלא מצטרף' בשיעור איסר לעול' אימא דמצטרף לאיסר והא דאמר לרובה היינו בעומדין בהקף והא דלא אשמעינן באין חסרון יש לומר דביש חסרון מצטרף השלם שביניהן ולא באין חסרון ולה"ק נקבה כנפה מצטרפין גם השלם שביניהן הן אמת שהש"ך ז"ל בסימן ל"ד סק"ו לא כתב אלא דמצטרף השלם לענין כאיסר ולא כתב לענין רובא אי מצטרף השלם שביניהן והב"ח בי"ד בסימן ל"ד יע"ש אלא דמ"מ מנא ליה להקשות אימא באין השלם מצטרף הנקבי' וביש חסרון מצטרף גם השלם והיש"ש בא"ט סימן יו"ד כתב דאף באין חסרון מצטרף השלם לרוב' וכ"ה דעת רש"י יע"ש וכפי' מ"ש כאן משמע מרש"י דאין חסרון אין מצטרפין ממ"ש ד"ה מצטרפין והבאתיו לעיל בסמוך: והנה לשון מצטרפים דאמר רב יהודא משמע ודאי דאנקבים קאי ולא אשלם ולבתר דמסיק בעופא מקפלו ומניחו ע"פ הקנה משמע כל מקום הנקב גם השלם מניחו ולא באומד הדעת או בדרך אחר וה"ה בבהמה אין חילוק דמצטרף השלם אם אין בין נקב לנקב כו' ובי"ד אבאר: וברש"י ד"ה מצטרפין לרובה דהוה כפסוקה בעלמא עכ"ל הלשון בעלמא דחוק דודאי נקבים שאין בהן חסרון לא עדיפי מאילו נפסק במקום א' כולו דבעינן רובא דוקא דדוחק לומר דיש יותר סברא להטריף מנפסק כאן מעט וכאן מעט ודומה לסימנין שנפרקו מהלחי ומי הכניסו לזה: ובתו' ד"ה מצטרפין לרובא נקיט שיעורא כו' עיין במהרש"א ז"ל מה שכתב בביאור דבריו: ובד"ה אישתמטתי כו' ולשון אישתמטתי קאי עכ"ל דמשמע דהיה סובר נקבים שיש בהן חסרון אין מצטרפין לכאיסר ואדרבה המקשה הקשה לו אמאי אין מצטרפין לכאיסר ואין לומר דאשתמטתי ליה מימרא דרב דאמר נקבים שיש חסרון מצטרפין לכאיסר דאי הוה ידע היה לו להקשות דברי רב אהדדי ממה דהקשה לו מגולגולת אף דמתניתין הוא מ"מ עדיף טפי להקשות דברי רב אהדדי מ"מ אין זה ענין לתירוצו ועיקר חסר מן הספר דלא הוה ליה לתרץ אלא דמיירי באין חסרון וכנפה לאו דוקא.

ויש ליישב קצת לפי דס"ד דאיירי בנקבים שיש חסרון משמע באין חסרון לא מצטרפין לרובא דאל"כ הוה ליה לומר נקב' כנפה אין מצטרפין אלא לרוב' אלא דמשמ' דרוב' גופ' בא לאשמעי' דלרוב' מיהו מצטרפין ומני' דבאין חסרון אף לרובא אין מצטרפין דאל"כ הי' לומר כנפה אין מצטרפין לאיסו' אלא דבא לו' לרוב' מיהו מצטרפין ומני'

באין חסרון אין מצטרפין לרוב' ומלתא מציעא אתי לאשמעינן מיני' תרתי ולזה אמר אשתמיטתי' מימרא דרב דאמר באין חסרון מצטרף לרובא וע"כ רב באין חסרון מיירי והא דאמר נקבה כנפה לאו דוקא הוא דבאין חסרון מיירי כן י"ל קצת.

שם גמרא בעופא כל שאלו מקפלו ומניחו עפ"י הקנה הלשון משמע דחותך עם השלם ומניחו עפ"י הקנה וכפירש"י והיינו היכא שאין בין נקב לנקב כמלא נקב וכפירש"י דאנפה קיימין ר"ל אנפה דבעי ר' יצחק בר נחמני מר"י בן לוי דאיירי ביש חסרון כדמסיק: ובתו' ד"ה כדי שיכנס איסר לרוחבו של איסר לאפוקי דרך עוביו עכ"ל לכאורה שהתו' מפרשי' כפי' הרי"ף והר"מ הביאו הטור בסי' ל"ד נפתח נקב מפולש משני עבריהם דמשערים כעובי איסר לדעתם והתו' מפרשים כך ואפ"ה סוברים דבעי' איסר לרוחבו ולא דרך עוביו דאי כפירש"י פשיטא דמי גרע נפתחה ועומד כדלת מנחסרה לגמרי ודוחק לומר דר"נ מפרש שיעור האי"ס האמו' לקמן במתני' דהיינו לרחבו ולא לעביו דלא שייך כאן בנפתח' כדלת ועיקר דינא בא לומר שיוצא בריוח: גמ' נסדקה אפי' לא נשתייר אלא חוליא למעלה וחוליא למטה פי' היינו במקום שחיטה צריך שישתייר חוליא לרב ולר"י כ"ש ועיין י"ד סי' ל"ד למטה ממקום שחיטה נדון כריאה בכ"ש ויש כאן חלופי גרסאות י"ג איכא דאמרי אמרוה משמיה דר' יונתן קמיה ר"י ושבחוה ופי' דר"י לא פליג כלל עם רב להך לישנא ואדרבה שבחוה לדר' יונתן דסובר כמו רב עיין ב"ח וי"ג דלא"ד פליג נמי רב עם ר"י אלא דאמרוה משמיה דר' יונתן קמי' דר"י כמו לרב ושבחוה וגי' הש"ך א"ד דר"י לא פליג עם רב בהדיא אלא משמיה דר' יונתן אמרי' קמי' במשהו ושבחוה יע"ש: בתו' ד"ה אנסה עצמה שפשטה צווארה ליטול ירק בבור עכ"ל פי' מיבעיא ליה אם מה דאמר רבא כל שפושטת צווארה ורועה אי רועה כדרכה או שפושטת צווארה ליטול ירק בבור הוה ג"כ מקום שחיטה ועיין מהרש"א והטור בסי' כ' כתב כשתפשוט צווארה בזמן שהיה רועה כדרכה ובלבד שלא תאנוס לפשוט יותר ממה שרגילה לעשות כשהיא רועה בש"ע ס"א כשהיא רועה כדרכה בלי שתאנוס עצמה ביותר ועיין ט"ו שכתב דא"ש דלא כתב הטור שאין חילוק בין אנסה אדם לאנוס' עצמה בשעת שחיט' יע"ש ר"ל דהוא סובר שמ"ש הטור והש"ע בלי שתאנוס היינו ליטול ירק בבור כפי' התו' דהכי משמע לישנא וא"כ באנסה אדם הוה ודאי נבילה ובפשטה לטול ירק הוה ס' ולחומרא וא"כ אמאי לא הזכיר הך דינא דאם אנסה עצמה בשעת שחיטה אלא שזה פשיטא כיון שכתב שהשיעור הוא כשהיא רועה כו' והש"ך כתב בלי שתאנוס עצמה בשעת שחיט' דהוא סובר דהטור והש"ע מפרשים כרש"י ובעיא דלא אפשרא ולחומרא והא דלא הזכירו ליטול ירק בבור שזה בכלל אמרם כשהיא רועה כדרכה דמלת כדרכה ודאילאפוקי מלטול ירק בבור וע"כ בלי שתאנוס היינו בשעת שחיטה דה"א דוקא בידי אדם אסור אבל אם כונה עצמה בשעת שחיטה ובא נגד צוואר כשר קמ"ל דספיקא הוא ובי"ד אבאר: גמ' קרמא עלאה אע"ג דלא אנקב תתאה וח"א עד דאנקב תתאה עכ"ל ולפי גרסא זו פליגי ח"א עילאה לחוד וח"א תרווייהו דוקא וי"ג וח"א תתאה והיינו תתאה לחוד ועיין ברא"ש שהביא ראייה מהא דלקמן כו' דפריך אלא כו' והא למ"ד תתאה נמי קשה ותי' אי ע"י חולדה אי תתאה נקיב כ"ש עילאה וכן כתב הר"ן.

בחמש שיטות ועיין ברשב"א בשמעתין ושם לקמן אבאר בעזה"י הא דאיכא פלוגתא בנקבו ב' קרומים זה שלא כנגד זה אי כשירה או לאו בוושט או כמו בקורקבן ועיין ב"ח סימן ל"א שכתב דראיית הראב"ן עד שינקבו שניהן דאל"כ מחמת שהכתה חולדה נפסק התחתון ולא העליון יע"ש וא"כ אי ס"ד נקבו זה שלא כנגד זה טריפה אכתי מה בדיקה היא זו דלמא עילאה אינקב מחמת נשיכ' ותתאה אפסק מחמת רוככו במ"א והא דלא מבצבץ לפי שאינן זה נגד זה אלא ש"מ לראב"ן כשירים הן זה שלא כנגד זה וא"כ למאי דפסקינן כראב"ן ה"ה זה שלא כנגד זה כשר ובי"ד אבאר דמ"מ אין ראייה ועיין ברש"י לקמן דנ"ו שכתב מפני ששיניה דקות ושמא ניקב הקרום שלא כנגד העצם וה"ה דה"מ לו' שמא נקבו זה שלא כנגד זה כיון ששיניה דקות אלא ש"מ כה"ג כשר ויש לדחות דעדיפא קאמר שמא נקבה בשוה שלא נגד גולגלת: (דף מו ע"א) גמרא עד ועד בכלל או דלמא עד ולא עד בכלל עכ"ל ראיתי לבאר בדרך הפשוט.

הנה שמואל סובר עד אחת ר"ל עד בין הפרשות אחת טריפה ודאי עד שניה ר"ל בין הפרשות שניה איני יודע שלישית ר"ל בין הפרשות ג' כשירה ודאי וצורת החוט כזה \$ציור בספר\$ הנה החוט הישר שבין פיצול ראשון לשני נקרא בין פרשה ראשונה ומן שניה לשלישית נקרא בין פרשה שני' וכן בשלישית ושמואל לא הזכיר לשון עד אלא בראשונה ובשניה ושלישית לא הזכיר לשון עד וידעינן ודאי דבין פרשה שניה הוה איני יודע ושלישית כשירה וחוט הישר בעובי פי פיצול קרויה פי פרשה וחוט המתפצל קרוי פרשה עצמה ועתה אבאר אחת עד ועד בכלל וא"כ עד תחלת פי פרשה שניה הוה ודאי טריפה או לא ומפירש"י משמע דעד ולא עד בכלל ובין פרשה ראשונה איני יודע והא דנקיט שניה איני יודע דלא נטעה לומר דכשירה ויש לראות מדאמר שלישית כשירה מכלל דשניה אינו יודע ועל כל פנים היה לו לומר בין פרשה ושניה אינו יודע.

והדר בעי אם תמצא לומר עד ולא עד בכלל פי פרשה מהו וכתבו התוספות בד"ה ואם תמצא לומר דהכי מבעיא ליה אי מתחלת עובי הפיצול נקרא בין פרשות ג"כ או מסוף עובי הפיצול וא"כ פי פרש' ועוד פירשו דהכי מספקא ליה אי שמואל קורא לבין פרשות פי פרשה לחוד והשתא אי לא עד בכלל פי פרשה כשירה או בין פרשות קורא לבין ממש דהיינו מן פרשה ראשונה עד שני' ועובי פיצול הוה ודאי טריפה והא דנקיט עד בין פרשה ראשונה ולא נקיט עד הפרשה ר"ל אי לא עד בכלל משא"כ אי עד בכלל א"ש שזהו בין וכתבו שהא"ח מקדים לצאת ולהתפצל ואי אמר עד פרשה ה"א דעד פיצול הראשון קמ"ל בין דהיינו עד תחלת פיצול ב' רצוני לומר עד תחל' חוט שני המתפצל.

ודרך כלל אני אומר לפירוש ראשון של תו' בין הפרשות היינו חוט הישר מן פיצול ראשון לשני והיינו באורך ר"ל כל אורך החוט מן תחלת פרשה ראשונה עד שני' הוה בין הפרשות ומיבעיא לי' אי עד ולא עד בכלל שמא מתחלה עובי פיצול ראשון נקרא בין ושייך למה שלמטה ונקרא בין או לאו ואחר כך פי' פי' אחר דמספקא לי' אי בין הפרשות הוה כפי' הא' וא"כ פי פרשה לא הוה בכלל בין הפרשות וטרפה אי לא עד בכלל או שמא שמואל קורא בין הפרשות לפי פרשה דזהו ב"ה ר"ל ובין חוט המתפצל לימין ובין חוט המתפצל לשמאל והוקשה להם תפשוט דפי פרשה ודאי דאי ספק ליתני עד הפרשו' דהיינו עד תחלתה פיצול ראשון והיינו לפירוש שני דתפשוט דבין היינו פי

פרשה שהוא בין חוט ימין לשמאל ואה"נ דעד בכלל וכן לפי ראשון ותי' דאחד מקדים לצאת ולכן אמר עד בין הפרשות דעד חוט שמאל שהוא מאוחר עד"מ או היפך הוה ודאי טריפה ולא ספק ושמאל דאמר עד בין הפרשות היינו עד פרש' ראשון' ולענין ודאי טריפה איירי דלא בא לסתום אלא לפרש ומסתמא עד תחלת פרשה הוה אלא דקשיא לי א"כ עד ועד בכלל נמי הוה מצי למבעי לפי' השני אי בין הוה בין חוט ימין לשמאל ומסוף עובי פיצול ראשון הוה בכלל אינו יודע והא דאמר שני' אינו יודע משמע למעלה משני' ודאי נידוק מרישא איפכא דעד בין הפרשות הוא דודאי ועד בכלל אבל מסוף עובי פיצול ראשון הוה איני יודע או שמא שמאל קירא בין מה שבין פיצול ראשון לשני דאין לומר דאי עד בכלל מסתמא אמרינן דשמאל קורא בין לכל אורך החוט בין פיצול ראשון לשני דהיינו בין הפרשות שהוא בין חוטי המתפצלין ראשונה לחוטי המתפצלין שניים כדי שלא תקשה הדיוקים אהדדי אם נאמר דחוט בין פיצול ימין לשמאל קרוי בין קשיא דבריו אהדדי דא"כ מה מיבעיא ליה אי עד בכלל או לאו תיפוק ליה דעד בכלל דלא תקשה אהדדי דיוקים וכבר נזהר רש"י מזה וכתבנו לעיל בסמוך וא"כ ה"נ כן וסיימו עוד התוספות ובכלל שני' יש לו להיות ר"ל לעולם שדינן ליה למה שתחתיו והיינו בכלל ראשון אין לו להיות ועיין במהרש"א שכתב דאין להוכיח התוס' פי פרשה שלישית דכשירה כיון דסתרי הדיוקים דשמא פי פרשה לא היה בכלל בין וא"כ מרישא משמע בין שני' אינו יודע הא שלישית כשירה ומסיפא דוקא בין שלישית ולא פי כו'.

ולדבריו אכתי הו"מ למבעי את"ל עד ועד בכלל פי פרשה שלישית מהו היינו אי מיקרי בין והוה בכלל כשרה כמו בין שלישית או דלא מקרי בין כלל אלא יש לו שם בפ"ע והוה איני יודע מספיקא וי"ל זאת ובחדושינו לי"ד סימן ל"ב אבאר בזה: ע"ש בעי ר' ירמיה את"ל עד ועד בכלל פרשה עצמה מהו ופירש"י דפרשה ראשונה קבעי לכאורה הא דפי' כן ולא פירש בפרשה שני' אי הוה אינו יודע כמו פי פרשה שני' או כשירה משום דמשמע ליה דלא מיבעיא אלא אי טריפה ודאי או איני יודע או כשירה לא איני יודע או כשרה דאל"כ אמאי מבעיא את"ל לא עד בכלל פי פרשה מהו ואמאי לא מיבעיא ליה את"ל עד בכלל פי פרשה שלישית אי כשירה או איני יודע אי הוה בכלל בין פרשה שלישית וכשירה או יש להם שם בפ"ע ואיני יודע דסתרי הדיוקים אהדדי אלא ודאי איני יודע או כשירה לא מיבעיא ליה אלא אי ודאי או איני יודע וזה ממ"ש עד ועד או עד ולא עד או ודאי טריפה או כשירה ומ"מ פרשה עצמה והיינו פרשה ראשונה והמתרין הביא, לו ברייתא פרשה תדין כבשר מאי לאו ראשונה ושניה דבשניה נמי איכא למבעי אי אין יודע או כשירה ודחי לא שלישית כו' ועיין: לא שלישית מכאן יש לכאורה להוכיח דפי פרשה שלישית טריפה מדאמר שלישית כשירה משמע פי טריפה דלעולם חמור פי מפרשה עצמה ועיין ב"ח ואחרונים דאיכא למימר דחוי קמדחי לה דאיירי בשלישית ופי טריפה או דאיירי בראשונה ושני' ואין ראייה דשלישית טריפה מספק ולענין הלכה קי"ל בי"ד סימן ל"ב דפי שלישית טריפה מספק: ובתו' ד"ה ואת"ל עד ועד בכלל פי' ה"ק שנפסק הפיצול מן החוט כו' ברחו' וכו' עכ"ל ר"ל לרש"י שפי' שנפסק הפיצול עצמו מן החוט משמע סמוך ליה מיד וא"כ הו"מ למבעי אי לא עד בכלל ופי' פרש' טריפ' ודאי אי פרשה עצמ' טריפה או עדיין בספק עומדת או כשירה וודאי וכתבו דלא כפרש"י אלא שנפסק רחוק מחיבורו מחוט הישר והפיצול הולך באלכסון וא"כ ליכא למבעי אי עד

בכלל אלא דאכתי מצי למבעי אי אינו יודע או ודאי כשירה אלא דלא מבעי ליה הכי כמ"ש אלא אי ודאי טריפה או אינו יודע או כשירה.

ומ"ש התוס' אבל אי פרשה כשירה לא יתישב שפיר לפי זה דודאי פי פרשה ראשונה או טריפה או איני יודע, וכן שני' ודאי אין יודע ושלישית הוא דאיכא למימר הכי וצריך לומר דלאו דוקא כתבו כשירה אלא איני יודע הוא דהוה כו': ובד"ה מאי לאו ראשונה ושניה דאי הוה טריפה הוה שייך למיבעי כו' עכ"ל דברי מהרש"א בכאן צ"ע ולא היה לי פנאי לעיין ומ"מ אכתוב קצת דודאי הא דבעי לשמואל אי כוונתו דבין פרשות ופי פרשה ופרשה אי ודאי אי לאו ודאי בשני' ליכא למבעי אי ודאי דהא איני יודע קאמר ק לן ר"ל לדידן דמספקא לן אי שני' ודאי טריפה או ודאי כשירה ליכא למבעי לשמואל אי יש חילוק בין פי פרשה ובין פרשה דהא שמואל כלל להו באיני יודע אלא דמ"מ לדידן מספקא לן הכי את"ל דפי פרשה שני' ודאי טריפה בין פרשות שני' מאי ואת"ל ודאי טריפ' פרשה עצמ' ברחוק מקום מאי וע"ז פשיט מיה' דפרש' עצמה ליכא לספוקי כלל דפ' ראשונה ושניה כו' ומשני לא שלישיית וכ"ז איננו שוה לי בדברי מהרש"א ז"ל ואי"ה בחדושינו ל"ד אבאר ועיין מהרש"ל ז"ל ומה שסיים דליכא למימר דמבעי לי' בפרשה שני' אי איני יודע כו' והיינו לשמואל דא"כ אמאי לא מיבעיא את"ל עד ולא עד בכלל בין אי פרשה אינו יודע או רחוק מן החוט מ"מ תבעי אי איני יודע או כשירה ואין להאריך כאן: בעופא ר' ינאי אמר למטה מאגפיים ור"ל אמר עד בין אגפיים אבל גירסת הרא"ש ז"ל ר' ינאי אמר עד בין אגפיים ור"ל אמר עד למטה מן אגפיים והנה מ"ש הרא"ש דהך ספיקא איכא לספוקי לר"י נמי היינו מ"ש התוס' בד"ה למטה מאגפיים אי מקום חיבור בגוף ר"ל אותו עצם המחובר בגוף יש להסתפק אי ר' ינאי עד בין אגפיים ולא עד בכלל ר"ל עד תחלת עובי אגפיים ור"ל אמר עד למטה מאגפיים שהוא סוף עובי אגפיים או שמא ר"י עד ועד בכלל עד בין אגפיים ואגפים בכלל שהוא סוף עובי אגפים ור"ל אמר עד למטה מאגפיים היינו עד מקום כלות אורך אותו העצם המחובר לגוף ועד אותו מקום הוא כח פסיקת חוט השדרה אבל הרא"ש סובר דר"י ור"ל לא הוה פליגי בענין זה אם לא שנא' דר"י עד בין אגפים עד ועד בכלל שהוא סוף עובי אגפים ור"ל פליג ואמר למטה קצת מאותו מקום הוה כח חוט השדרה דהא על שיעור דר"י קאי ומסתמא למטה בסמוך לו או שמא ר' ינאי עד בין אופים עד כלות שכיבת עצם המחובר לגוף ור"ל אמר עד למטה קצת מאותו מקום כח חוט השדר' ובי"ד אבאר מזה בעזה"י באורך: הא ר"ח הא ר"ש ברבי כו' לפירוש ראשון לר"ח טריפה לר"ש ברבי כשירה ולפי' שני להיפך לר"ח כשירה אם נשתייר כ"ש ולר"ש ברבי בעינן כזית והכי הלכתא כדמסיק לקמן דבעינן ב' זיתים יעוין שם ולדידן בעינן שלשה זיתים: (ע"ב) תוס' ד"ה אינקב תתאה כו' לעיל כו' עכ"ל התו' גורסין לעיל ואמרי' לי' תתאה ולא גורסין עד דאנקב כו' ולכך כתבו שפיר הא דלא מיבעיא ליה לעיל: ובד"ה אוכמי אוכמי פי' הקונטרס כו' כשרובה כך עכ"ל כתב מהרש"א דליכא למימר כשחוזרת למראה הריאה דא"כ בהאדימה נמי טריפה כשאינה חוזרת עכ"ל ולפ"ז לשי' רש"י דכתב ל"ש וכשירה באדומה כשירה אין צ"ל שחוזרת למראה ריאה ולא קשיא מההיא דאוכמי דפי' שחורה דאיירי בחוזר' ע"י ליבון וע"י נפיחה ולא צריך לאוקמי כי כוחלא והא דכתב רש"י ז"ל גווי גווי ובאותן מראות כשירות ולא פי' במראות פסולת ובשלמא אי אמרינן כפי'

התוספות דבמראות פסולת דוקא בכלה ולא במקצתה א"ש דחזות' חזותא בא לומר דלא הוה תרתי לריעותא אף בסמוכה זו לזו וע"כ במראות כשירות דאי במראות פסולת הוה תרתי לריעותא מיהת ובאוכמי דהיינו שחורת לא איירי בסמוכה ואשמעינן דמקצתה במראה כשירה משא"כ אי איירי שחוזרת ע"י נפיחה א"כ אף בחזותא היה יכול לפרש כן שחוזרת ע"י נפיחה ואף ממראה הפסולת ואפשר דמ"מ הוה תרתי לריעותא מיקרי ואין זה נכון דמדינא דגמ' לא פסלי תרתי לריעותא מדאמר לקמן תרתי בועי לית להו בדיקותא ויש לדחות ושם אבאר ובי"ד אבאר ג"כ: אמר רבא הני תרתי אוני דסריכו להדדי לית להו בדיקה וה"מ שלא כסדרן אבל כסדרן היינו רביתיהו כבר האריכו בזה כל הפוסקים ואני אכתוב ליישב לשון רש"י ומימרא דרבא ואען ואומר כי מ"ש רש"י ז"ל בכאן דאין סירכא בלא ניקב וקרום שעלה מחמת מכה אינו קרום דסופו לסתר ולכאורה שזה מוכרח ומש"ה כסדרן הקרו' הולך וחזק שיש לו סמוכין משני ראשיו ואף מחיתוך לגב או מגב לגב אלא דאין זה כלום דמי עדיף מנקב הריאה בגופה ויש שם קרום דאין שם דבר המפרקו ואפ"ה אינו קרום כמ"ש התו' ד"ה היינו רביתיהו ועוד דמשמע ודאי דטעמא דקרום מחמת מכה אינו קרום דלא היה סתימה דמעיקרא כמו שאבאר שהרי לעיל בדף מ"ג ע"א פירש"י דלא לסתימת דופן וחלחולת וירכים מעמידין וכבד סותמה דהני הוה סתימה דמעיקרא משמע ודאי דלאו משום דסופו לסתר לחוד הוא דאינו קרום אלא משום דלא הוה סתימא דמעיקרא ולא מציינו טריפות שחוזר להכשירו וכבר כתבנו מזה לעיל ברש"י שם יע"ש היטב וא"כ מחיתוך לגב וכ"ש מגב לגב אמאי כשירה אי אין סרכה בלא כו' וגם אין לומר כסדרן היינו רביתיהו ושם באה הסרכה בלא נקב כס' הראב"ד ז"ל והובא בתו' בשמעתין דז"א דהא כתב כסדרן זו מגינה על זו והדרא בריא אלמא דנקב היה אלא דהדרא בריא והיה נראה לומר לשיטות רש"י ז"ל מגב לגב טריפ' והא דנקיט שלא כסדרן לאשמעינן רבותא אף שנסרכה מחיתוך ראשונה לחיתוך שלישית דה"א דכשירה דא"נ סופו לסתור הקרום אפ"ה אונה חברתה שאצלה סותמת הנקב קמ"ל תרתי בעינן אונה חברתה והגנת הסרכה גופא וחדא בלא אידך לאו כלום הוא דאמרינן כי מיד שנקבה לעת צאת השואבת רצוני לומר הטפה מיד נסתם הנקב מחמת שאונה חברתה מונעת הטפה ההיא לפול לארץ ונעשה קרום והולך וחזק והוה סתימ' דמעיקר' משא"כ מראשונה לשלישית דסופו להתפרק ואינה הגנה דאונה עצמה אינה מגינה כ"א ע"י קרום ועיין בר"ן ז"ל בשמעתין שכתב לרש"י קצת כעין מ"ש ולפ"ז מחיתוך לגב וכ"ש מגב לגב טריפה דליכא הגנת הקרום כ"א אונה ואין מגינה כו' ועיין בתב"ש סימן ל"ט ויש עוד לומר מחיתוך לגב כשיר' לשיטת רש"י ז"ל דהוה ס"ס שמא הנקב הוא החיתוך וראש השני נסתבך בגב האונה שאצלה דהשתא ק הגנת ריאה והגנת הקרום דלא מתפרק כיון שהן זו אצל זו ואת"ל הוא מגב הנקב וליתא הגנה כ"א הקרום והוה סתימה דלאחר מיכן י"ל שמא לא ניקב כ"א קרום העליון לחוד וממנה נעשה הסרכא וסברא זו כתבה הרשב"א בחזושי' בשמעתין וז"ל ויש להתיר סירכא תלויה מס"ס שמא לא מחמת נקב ואת"ל מחמת נקב שמא קרום העליון ניקב וסיים שמא כיון דאיכא לברורי בבדיקה מבררינן ועיין מ"ש לקמן גבי ספק דרוסה בעל ארי ביניהן בביאור דברי הרשב"א הללו יע"ש וא"כ מחיתוך לגב יש ס"ס ומגב לגב טריפה.

ודע דלקמן דף מ"ח ע"א אמר ריאה שניקבה ודופן סותמתה הוא דסביך והיינו טעמא דאנו אומרים דגם בתחלה היה מדובק יפה לדופן או מיד כשיצאה הטפה ההוא והיינו כשאנו רואין דסביך בדופן אמרינן מסתמא מיד כשיצאה נסתמה וה"נ דכוותי' וכן כתב הרשב"א בשמעתין קצת ויש עוד לפרש במ"ש רש"י אבל כסדרן זו מגינה על זו והדרא בריא והקרום הולך וחזק תרתי קאמר דמחיתוך לחיתוך דא"נ נמצא נקוב כשירה דאונה חברתה מגינה עלי' וסותמתה ומחיתוך לגב וכ"ש מגב לגב עכ"פ בעי בדיקה דקרום אין מתפרק ומ"מ בדיקה בעי שמא עדיין לא נסתם הנקב לגמרי וטריפה דאמרינן תו אין סופו ליסתם כלל ונקבה הריאה.

ואמר זאת בעבור שרבא הזכיר הני תרתי אונא דסריכן להדדי לית להו בדיקותא ולא אמר טריפה אלא לאשמעינן דכסדרן בדיקה מיהא בעי והיינו מחיתוך לגב אבל לא מחיתוך לחיתוך וכמו שבארנו ובי"ד אבאר עוד בעזה"י בסי' ל"ט ויש בזה כמה שיטות ופרושי' הא דסרכ' טריפה ואבארם בעזה"י: הפירוש הא' דאין סירכא בלא נקב והוא פירש"י ז"ל ואף כסדרן אין סרכא בלא נקב אלא דשם אונא חברתה סתמתה ומגינה וא"צ בדיקה או דתרתי בעינן אונא והגנת קרום ובעי בדיקה שמא לא נסתם הנקב עדיין ושלא כסדרן טריפה ולא מהני בדיקה שסופו להתפרק וליכא כ"א הגנת אונא ולא מהני לחוד הפי' הב' דיש סירכא בלא נקב אלא דסופו להתפרק ויהי' נקב וכל העומד לינקב כנקיב דמי או שכן גמירי דלא חי י"ב חודש בכך וכסדרן אין סופו להתפרק.

הפי' הג' הוא דאין סירכא בלא נקב וטריפה אבל כסדרן רגילה דסירכא לבא שם בלא נקב וכשירה. הפי' הד' הוא דלאו ודאי שאין סרכא בלא נקב אלא ספק הוה אי יש נקב או לאו ולא הוה ודאי טריפה שלא כסדרן אלא ספק הוה דהוה ולא חשבינן לספק שמא לא ניקב אלא קרום העליון לחוד דאל"כ הוה ס"ס שמא א נקב ואת"ל יש שמא לא ניקב אלא קרום העליון לחוד ואמאי טריפ' אלא דלא הוה ס"ס ועוד דאפשר דלא הוה מתהפך ויש לעיין בזה דא"כ היכי קאמר הרשב"א בסירכא תלויה דהוה ס"ס והא אין מתהפך אלא שמתחלה צריך לדון אי יש נקב וסרכא זו אי באה מחמת נקב או לאו ואין כאן מקומו בזה: בתו' ד"ה היינו רביתיהו כו' היינו במקום שסמוכות האונות זו לזו דא"כ בחנם מחלק בין כסדרן ללא כסדרן עכ"ל לכאורה דהוקשה להם דאמאי לא פי' רש"י שלא כסדרן מחיתוך לגב ואין הלשון מורה כן אלא סמוכות היינו למעוטי שיפולי אונא המוזכר בפוסקים דשם אינן סמוכות וליכא הגנת חברת' עלה א"כ בחנ' מחלק רבא בין כסדרן ללא כסדרן בכסדרן גופ' הוה להשמיענו דין זה ויש לעיין בזה ועיין מ"ש ברש"י ד"ה היינו רביתיהו ומ"ש ואם היינו מפרשים היינו רביתיהו שרגילה כו' הוא פי' הראב"ד ואינו פי' לשיטת רש"י כי רש"י פי' בהדיא והדרא בריא משמע בכסדרן ג"כ ע"י נקב היא באה וגם מתוך שאר פירושו משמע כן ומ"ש פר"ח פי' מרבעיתו קשה דמשמע הטעם שהן שוכבות זו על זו ולשון שלא כסדרן משמע להו וודאי מראשונה לשלישית א"כ הקשה דבאונה הסמוכה נמי טריפה מחיתוך לגב וע"ז כתבו דלשיטת ר"ח אפשר לומר דסרכא בלא נקב באה אלא שלא כסדרן מתפרקת וכסדרן אף מחיתוך לגב אין מתפרקת אבל אין לפרש פי' ר"ח כפי' הראב"ד דא"כ עיקר חסר מן הספר דמה בכך דהיינו מרביעתו מ"מ אכתי טריפה מחיתוך והיה לו לומר דטעמא דרגילה שם לבוא הסירכא בלא נקב.

ומ"ש שיש ליישב פ' הקונט' דקרום שעלה מחמת מכה אין קרום שאין סרוך בשום מקום אבל כשסרוך' לשום מקום כו' יראה דה"ק בשלמא קרום במקום מכה הקרום חלוש כיון שהוא במקום מכה וסופו לסתור משא"כ כשהקרום נסמך למקום אחר שאין שם מכה ושם אין סופו לסתור הולך וחזק אף במקום מכה ועיין בתב"ש סימן ל"ט ומש"ה אף מחיתוך לגב וה"ה מגב לגב דנהי דאין סירכא בלא נקב מ"מ מאן לימא לן ששני ראשיהם מחמת נקב אלא במקום הא' הוא המכה תסתבך למקום אחר ושם חזק הוא ומתוך כך הולך וחזק ואין להקשות אכתי מידי ספיקא לא נפקא שמא גם שם יש נקב ושמא י"ל דאוקמינן אחזקה מחמת רובא ואמרינן שם אין מכה ויש לעיין בזה ואפשר דס"ס הוה אם נאמר שמא מחמת קרום העליון כו' ולענין פ"י רבתייהו יש כמה פירושי' לרש"י רבתייהו שהן גדלו' זו עם זו ואינן מתפרקין ולראב"ד שזהו דרך גידול' מחמת דוחק ששוכב' זו על זו רגילות לבוא שם בלא נקב ולפ"ז בגב לגב טריפ' וא"כ אכתי תקשהלפלוג בכסדרן גופא אבל בתו' כווננו לומר דרגילה לבא שם בלא נקב לומר דקים לחז"ל או מקבלה ששתי האונות הסמוכות רגילה לבא בלא ניקב ופ"י ר"ח מרבעתייהו ודווקא באונה הסמוכה לחברתה ואף מגב לגב כשירה ויש לפרש ד"ה בע"א ואני מפרשו כך ואין להאריך: עוד אבאר לך שמה שקיימו התו' פירש"י דכשהקרום במקום חזק ואין סופו להתפרק אף במקום המכה אין סופו להתפרק ומש"ה דווקא שלא כסדרן מראשון לשלישית טריפה דאונא אמצעית מפרידן ולא מחותך לגב או מגב לגב כו' או במקום שיפולי דאונא ששם אין סמיכות יש לראות א"כ מאי איריא מראשונה לשלישית אף סרכא תלו' טריפה כיון דאין סירכא בלא נקב וקרום מחמת מכה אינו קרום כיון שאין לו לסמוך בתומכי נפשו במקום החזק ומאי איריא הראשונה לשלישית י"ל דקים לחז"ל דבסירכא תלויה באה בלא נקב וכי אמרינן אין סירכא בלא נקב כשסרוכה משני ראשיה ועיין י"ד סימן ל"ט ושם אבאר ואפשר דשם ספק או מחמת נקב באה וצריכה בדיקה ומכשירין מחמת חזקה וזה צודק לפי' הראב"ד ג"כ כמ"ש לעיל: (דף מז ע"א) גמרא הני תרתי בועי דסמוכי טריפה רש"י פי' הטעם דקיי"ל מחמת נקב הוה ולדידי' אף במקום חיתוכא דאוני טריפה דלא מיסתם שפר מחמת הבועות וקרום לחוד לא מהני כמו שהתבאר לעיל ובוועא וטנרא כשר לדעת זה דלא קי"ל אלא בתרי בועי ולא בועא וטנרא ואית מאן דמפרש שדוחקת זו את זו וכ"ש בועא וטנרא טריפה דנוקבת הטנרא לבועא ואפשר דנקיט תרי בועי משום סיפא דזה לא שייך בב' טנרי דקשים כאבן ועיין בי"ד סימן ל"ז ובוועי בשיפולא אי מהדר לי' הודרנא כשר היינו חוט בשר מקיף בשיפולי כשירה: אמר רבא ה' אוני אית לה לריאה אי חליף או חסר או יתיר טריפה הת"ח כתב ד' בימין וא' בשמאל כשירין שזה לא חליף מיקרי אלא כשנתחלפו שניהם ותמהני איך לא הביא סברת רש"י דכה"ג טריפה שהרי כתב אם חסר מן אונת ימין והוורדא משלמת טריפה אלמא אף דשינ' מקומה בימין גופא טריפה שכתב דהוה חליף מכ"ש משמאל לימין אף שיש שם טעם אחר לרש"י דהוה יתר מקמא וטריפה גם אונא יש לה תואר אחר וזה תואר וורד יש לה מ"מ לשון רש"י משמע דחליף כה"ג טריפה.

ומ"ש רש"י אם חסר אונא אין הוורד משלמת לאו דווקא וורדא ה"ה יתרת בתואר אונא אין משלים דה"ל שינתה מקומה הראויה לה ומיהו מטעם יתרת מקמא אפשר לאו טריפה

לרש"י דלא מטרפינן יתרת אלא שיש ג' אונות לבדה אבל ב' אונות ויתרת משלים לכך כתב דאופן הראויות להיות חסירות הן אלא שזה יתרת הוא א"נ דהוה כחליף.

ושיטת רש"י ז"ל דיתרת מקמא טריפה וזה בכלל ביני וביני בין מקמא ובין מגבה בין שיש לה תואר וורד או שיש לה צורת אונא דב' וורדות ג"כ טריפה ומעשה דרב אשי בוורדא אחת היתה כי רוב בהמות שבזמנו לא היה להם וורדא ואמרה ליה כל חיוי ברייתא אית להן אחת ולא שתים וסיים וה"מ מגואי אבל מאבראי טריפה בין שיש לה תואר וורד או שמתחכך מגבה או מטעם יתרת דהוה כנטול דלא מכשרינן אלא מקמא ובתנאי שיש לה תואר וורד דכל חיוי ברייתא הכי אית להו ולא מגבה דאין דרכה להיות והוה כל יתר כנטול ומ"ש התוספות ד"ה כל עיזי ברייתא כו' ומה שמטריף ביני ביני כו' היינו אם נאמר דב' וורדות כשירות הן דלא כרש"י אבל אם ב' וורדות טריפה נוכל לפרש ביני וביני אף שיש לה תואר וורד טריפה כיון דשנים הן ויש לפרש ביני וביני טריפה בעומדין שניהן במקום א' דהוה חסרה הוורדא ולא בשני מקומות כי כל חיוי ברייתא הכי אית להו ולפי זה יתרת מקמא טריפא דליכא מאן דפליג עליה דביני ביני אבל הר"מ ז"ל בפ"ח מה"ש שיטה אחרת בזה דלמאי דמסיק וה"מ מגואי משמע דהדר ביה ויתרת מקמא ג"כ כשירה כן כתב הכ"מ ובב"י בסימן ל"ה מדלא מפליג אלא בין מקמא לגבה יע"ש ויראה כוונתו דאל"כ הוה לי' לפלוגי ביש לה תואר וורד או צורת אונא דבאין לה תואר וורד הוה ליה יתרת מקמא אלא ש"מ הדר ביה וסובר כל מקמא כשירה אלא מגבה טריפה ואין לומר דמעשה דרב אשי בשתים היה והכשיר אלמא יתרת מקמא לאו כלום הוא וכשירה דא"כ מנא ליה להר"מ ז"ל להכשיר באין לה וורדא כלל שכך כתב בפ' הנזכר שם.

ומנא אמינא לה מהא אין רא'. ומיהו י"ל שסובר דודאי בהמות שלנו לא נשתנו משלהם ורובן יש להם וורד ורב אשי שרצה להטריף שתים מצא בה והכשירוה וע"כ באין לה אחת כשירה דאל"ה הוה כל יתר נטול דמי וטריפה אלא ודאי כל שחסרה הוורדא כשירה אלא דא"כ מנא ליה להכשיר יתרת מקמא דהא אמרו לי' טבחי וקרי ליה עינונתא דוורדא משמע דוקא כה"ג ולא בע"א ואין להאריך: שוב ראיתי שדברי ב"י המה כפשטן מדאמר ולא אמרן אלא מגוואי אבל אגבה טריפ' ולא אמר אבל בשמאל או בימין ושינתה מקומ' טריפ' דנהי מטעם חסרה הוורדא כשירה מ"מ הוה לי' יתרת שלא בדרי דאונא דכל חיוי ברייתא אית להו מצד ימין במקום הראוי לה אלא ש"מ יתרת מקמא כשירה ולפי' הב"י בגמרא דהדר ביה ממה דהוה אמר ביני ביני טריפה א"ש דס"ד דרב אשי למטרפה דהוה סבר יתרת מקמא טריפה אמר ליה רב הונא בר אויא דעינונתא דוורדא קרי ליה וה"ה דה"מ לומר יתרת מקמא כשירה דלית הלכתא כרבא אלא עדיפא מיני' קאמר שכן דרך רוב הבהמות אבל לפי' הב"ה בגמרא שפי' ביני ביני היינו מגבה דוחק קצת מה שרצה להטריף רב אשי ועיינתי אח"כ בב"ה וכתב דר"א רצה להטריף דסובר מקמא נמי ביני וביני הוא או דשאני וורדא יע"ש ואם נאמר דחסרה הוורדא טריפה אפשר לומר דר"א בב' הוורדות היה המעשה ורצה להטריף מטעם כל יתר כנטול דמי ואמר רב הונא בר אויא דכל חיוי ברייתא הכי אית להו שדרכם בכך ולעולם יתרת מקמא כשר אף לפי דעת רב אשי והא דאמר וה"מ דקיימא בדרי דאוני לאו דווקא אלא אף מקמא כשירה ומיהו להר"מ לא מצינו לומר כך דאיהו סובר חסרה הוורדא כשירה אלא למנהגנו שאנו

מטריפין חסרה הוורדא וב' וורדות נמי טריפה ויתרת מקמא כשר שמעשה דרב אשי היה בב' וורדות מרוחקין זה מזה ורצה להטריף ר"א ואמרו ליה דז"א דלא הוה חסרה הוורדא כיון שהן מרוחקין זה מזה ועיין ט"ז סי' ל"ה וש"ך שם ס"ק י"ז יע"ש ודעת הגאונים שמכשירים בין חסרה הוורדא ובין נמצא ב' וורדות י"ל היינו שעומדות שתיהן במקום א' דהוה יתר כנטול אבל מרוחק אפשר הוה יתרת ובי"ד אבאר: (ע"ב) תוספות ד"ה אבל אגבה כו' לצד שמאל טריפה היינו מטעם יתרת מקמא ולא מחמת חסרה הוורדא דהא סיימו לעיל דעמא דבר כרש"י ועוד מדהביאו ראי' מרש"י מב' וורדות ש"מ מטעם יתרת אתינן עלי' ולא מטעם חסרה דהא לרש"י כשר בחסר' הוורדא אלא מטעם יתרת מקמא אם שינתה מקומה הראוי לה כו': ובד"ה אפי' כטרפא דאסא כו' התחתונה שהיא עליונה כו' ר"ל כשהיא תלויה ברגליה הוה התחתונה העליונה כשהיא הולכת או כשאוחז אדם בקנה ומה שסיימו אבל אם היא פחותה מטרפא דאסא נראה לאבי העזרי דכשירה אף דפשטא הוא דהא קאמר כט"ד דל"ת לאו דוקא הוא קמ"ל דכל שיעורי חכמים כך הוא בפחות משהו כשירה ועיין רא"ש בשמעתינן ואין צורך לדחוק דלא תימא מטעם חסרה הוורדא אתינן עליה ולזה אמר אבל מגבה אפילו כט"ד טריפה דסופו להתחכך אף שינתה מקומה הראוי ובפחות גם כן טריפה ואצ"ל הוא דחסרה הוורדא ואף במקום הראוי אם חסרה מט"ד טריפה כמבואר סי' ל"ה בט"ז ובש"ך בשם האגור ובתב"ש ומש"ה אמר אפי' כט"ד לאשמעינן הא מלתא דאם פחות' מט"ד אף מקמא טריפה ואין צורך לזה ובטעם מגבה דטריפה, אם נאמר מטעם יתרת פשיטא פחות מט"ד כשירה דלאו יתרת הוא ואם נאמר דלא הוה יתרת שאפשר הוורדא לפעמים עומדת מגבה אלא שסופו להתחכך ג"כ דוקא ט"ד הוא דסופו להתחכך ולא בפחות משהו דכל שיעורי חכמים כך הם: גמ' אמר רפרם האי ריאה דמיא לאופתא כו' לרש"י אין כאן כ"א שלש מחלוק' או דמיא במראה לעץ והיינו חזותא ונפיחא או במשוש היד קשה כעץ והיינו נשתא או פחיזא וא"ד דלית ליה חתיכא דאוני דה"א ע"כ לא אסר רבא אלא בחסר אונא אחת אבל כשכל הריאה אחת ה"א דלא קמ"ל דלא אבל הר"מ ז"ל פי' נפוחה שמצאה נפוחה כמו בחיי' טריפה יע"ש: ע"ש דאמר ר"ח האי שחור אדום הוא אלא שלקה ר"ח לענין דם אמר כפירש"י דהוה דם נדה דאי לענין טריפות לא שייך לומר אלא שלקה אלא הכי הוה ליה לומר האי שחור לקותא היא אבל אם נאמר אדומה גופא טריפה כדאמר לעיל ל"ש וטריפה והיא דהכא שאני דמתלבנת ע"י נפיחה או דשאני מאדומה כמ"ש הרשב"א ושאר מפרשים א"כ א"ש כאן האי שחור אדום הוא אלא שלקה אח"כ וא"כ עיקר הפסול שהיתה אדומה ביותר לכתחלה דסימן הוא כך כיון שנעשה אח"כ שחור ורש"י לשיטתיה לעיל ועיין במהרש"א לעיל דף מ"ו ע"ב בתו' אוכמי אוכמי כו' יעוין שם היטב: אמר רבא אטום בריאה מייתינן סכינא כו' עיין בי"ד אי קרעינן במקום סמוך למקום האטום ושם אין קפידא אי חותכין גם הבשר או על מקום האטום ממש צ"ל שקורעין הקרומים לבד ולא שיחתוך ג"כ הבשר דאל"כ שמא במקום החתך היה עיקר האטום יע"ש ומדברי רש"י שכ' מניחין על אותו אטום רוק אזגילא משמע כפי' השני שכתבנו: אמר עולא אמר ר"י ריאה שנשפכה כקיתון כשירה מה שפירש"י וחסרון הוא היינו שבשר הריאה ספוגית הוא ובנמסה כמים הוקטן שיעורה ולית בה כשיעור הקדום וחציה ריקנית ומה שפי' כן משום הא דמקשה אלמא חסרון מבפנים לא שמיה

חסרון דהיינו משום שחצי' ריקנית דאי משום שנמס בשר הריאה דלמא לא הוה חסרון בכך כיון דמ"מ איתנהו למיא דידה והא דלא משני ריאה שחסרה היינו מבפנים וכדר"נ ריאה שנמוקה וקרום קיים כשירה עד כדי רביעית ולא יותר דמתני' סתמא תנן ולא פי' שחסרה שיעורו בכמה והא דיש חילוק בין נשפכה כקיתון ובין נימוקה הנה נימוקה פירש"י שנתרוקנה מאליה והלך הבשר לאיבוד ומש"ה כי יש חלל יותר מרביעית טריפה משא"כ בנשפכה כקיתון שהבשר נמס למים אף שתחזיק יותר מרביעית כיון שהבשר עדיין בעולם אלא שהיה למים כשירה וביש"ש סימן מ"ב כתב שצ"ל שגרע נימוק במקום א' מנשפכה כולה כקיתון י"ל בב' פנים או כרש"י ז"ל או כפשוטו דנימוקה במקום א' והיו למים והריאה ספוגית ומחמת זה נשאר מקום הריאה ריקן רביעית הוה טריפה ובנשפכה כולה כשירה הוה וה"ה ברובא כשירה וביורה דעה סימן ל"ו אבאר בזה באורך מה שיש לעיין בזה: ובתו' ד"ה אבל נקב שיש חסרון כו' דא"כ הוה ליה לשנויי הכי עכ"ל עיין בש"ך סי' ל"ו ואין ראייה מדלא משני כאן חסרה ולאחר נפיחה אינה עולה דא"כ אמאי סתם לן במתני' והוה לן לפרושה ואינו עולה בנפיחה וכן כתב הת"ח בכאן יע"ש ומיהו אין זה נכון דמ"מ אמאי לא משני חסרה דמתני' שנראה החסרון מבחוץ לאחר נפיחה והא דלא מפרש במתני' כן דמלתא דפשיטא הוא דמתני' בהכי איירי דאי שעולה לאחר נפיחה ונראה שלימה לאו חסרון הוא דבהמה בחיי' הריאה נפוחה וכל מה שמשערינן כשהיא נפוח' משערינן ומלשון התו' שכתבו עולה בנפיחה ולא כתבו שתעלה בנפיחה משמע לכאורה אקמט קאי: הרשב"א בחדושי' הקשה דעולא אר"י ריאה שנשפכה כקיתון כשירה מי גריעא מהא דהעלתה צמחין לקמן מ"ח א' דר"י לא סבירא ליה להיתרא ותו' שאני התם שהן בין עור לבשר חיישינן שמא ניקב קרום הריאה יע"ש משמע מדבריו דאין חילוק בין נימוקה כולה או מקצתה אלא ריאה שנתרוקנה ולא נשאר כלום הוא דביותר מרביעית טריפה: (דף מח ע"א) גמרא אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה יש בכאן פירושים רבים והנני מבארם אחת אל אחת בעזה"י: הפירוש הא' הוא פירש"י ז"ל בשמעתין דר"נ משהו מדותיו דאי ליכא ריעותא לא בריאה ולא בדופן תלינן בדופן והיינו לפי שיטתו לעיל בהני תרתי אוני דסריכן להדדי דטעם סירכא הוא מחמת נקב ומש"ה אין פסול כ"א בשסרוכה לב' מקומות שהנקב פוסל בהן אבל כאן שראש הא' בדופן תלינן ריעותא בדופן או מחמת דרוב בהמות בחזקת כשרות הן ואף שזה יצאה מכלל הרוב שהרי יש ריעותא מ"מ אמרינן דלית כאן ריעותא אלא המכה בדופן ומשם באה הסירכא או מחמת ס"ס שמא מן הדופן ואת"ל מן הריאה שמא לא ניקב אלא קרום העליון לחוד ומחמת זה באה הסירכא וכה"ג כתב הרשב"א בחדושי' בב' אוני דסריכן להדדי בסירכא תלויה להתיר מס"ס והבאתיו לעיל ובין בסירכא ריעותא בריאה ובדופן תלינן מהנהו טעמי' דכתיבנא בסמוך ולא אמר חוששין אלא באיכא ריעותא בריאה ולא בדופן שאז נראין הדברים מחמת הריאה באה הסירכא וא"ת בליכא ריעותא בשניהם או באיכא ריעותא בשניהם אמאי כשירה כיון דמיירי שלא במקום רביתא כדמסיק בסמוך בשמעתין וא"כ נימא דסופו להתפרק ויהא נקב הא ליתא דע"כ לא כתב רש"י לעיל שלא כסדרן שסופו להתפרק וטריפה היינו קרום מחמת מכה סופו להתפרק ושאר הנקב כמו שהי' משא"כ כאן אם תתפרק יתפרק מצד הדופן ששם המכה לא מצד הריאה מאחר שאנו תולין

שמדופן מקום חיות' של סירכא ומצד ריאה תשאר שלימה ומדאמר ר"נ העלתה צמחין חוששין וכן מר' יהודה משמיה דאבימי אמר אחד זה ואחד זה חוששין היינו חוששין לבדוק ולא טריפה וודאית ובבדיקה מתכשרא.

הן אמת דר"נ איכא למימר חוששין וצריך לראות אם יש מכה בדופן ואם לאו טריפה וודאית אבל אבימי דאמר חוששין ואמר רבא היכי עבדינן והיינו דקשיא ליה מדאמר חוששין משמע בדיקה מהני וע"ז אמר דמייתנין סכינא דתליש פומא משום דצריך אח"כ בדיקה אם עולה בנפיחה ואי איכא ריעותא בדופן כשירה בלא בדיקה ובין אי איכא ריעותא בריאה או לאו דאבימי לא משהו מדותיו דאי ליכא לא בריאה ולא בדופן תלינן בריאה ובבדיקה מיהא מתכשרא דהכי משמע חוששין כו' ואי איכא ריעותא בריאה ודופן אמרינן מסתבר שמדופן באה הסירכא ששם לחותו רב ומשם היה וא"צ בדיקה ולא צריך בדיקה בנפיחה אלא כי ליכא ריעותא בשניהם צריך לנפחה ואפשר בפושרין היא ולא גרסינן ואי ליכא מכה בדופן מחמת ריאה וטריפה ואף דלא מפקי זיקה אלא ה"ג ואי ליכא מחמת ריאה היא, ותו לא והיינו דבדיקה צריך אם אינה מבצבץ ובדיקה זו שאנו אומרים אם היה נקב בריאה מסתמא לא היה נסתם לגמרי ותלינן המכה בדופן וכשירה ומדאמר מייתנין סכינא דחליש פומא מוכח זה דאל"כ דחליש פומיה למה לי איכ' מכה בדופן אף דאיכא בריאה כשירה וא"צ בדיקה דרב נחמיה פליג ואמר בדוק בפושרי בין דאיכא מכה בדופן ובין דליכא כמו שאבאר בסמוך אבל מר יהודא משמיל דאבימי סובר כי איכא ריעותא בדופן לא צריך בדיקה כלל א"כ למה לי חליש פומא אי איכא ריעותא בריאה ודופן כשירה בלא בדיקה אלא חליש פומא כי ליכא ריעותא בדופן ואף כי איכא בריאה מהני בדיקה זו לקול' ורב נחמיה בדיק לה בפשוירי ולהחמיר ואף כי איכא ריעות' בדופן ולא בריאה ובין ליכ' בדופן ואיכ' בריאה סמכינן אבדיקה זו בין להקל ובין להחמיר ולפ"ז לא יהיה שוה אתון אהא מתניתו דהיינו לחומרא אנן אדרבה מתנינן לה דהיינו לקולא להכשיר בבדיק' זו ומ"ש רש"י ז"ל העלתה צמחין סביב סמיכתה לדופן לאו דאי במקום סמיכתה לדופן הוה טריפ' מטעם תרתי לריעותא ז"א חדא דתרתי לריעות' הוה חומרת אחרונים ולא נזכר בתלמוד כלל סירכא מתוך בועה ועוד דמאן לימא לן דריעותא הוה דאנו תולין שהסירכא מדופן הוה ונסתבכה לריאה ואין כאן תרתי לריעות' אלא רבותא כתב אפי' סביב סמיכותה לדופן חוששין מיהת: הפירוש הב' אם נאמר דרב נחמיה בדיק לה בפשוירי אתא לפרש הא דרבין בר שבא דאמר מייתנין סכינא דחליש פומא איכא למימר דע"כ מכשירין לה כי איכא ריעותא בדופן ואף כי איכא מכה בריאה דאבימי לא משהו מידותיו וכמ"ש לפי' הא' אלא ע"י בדיקה דווקא כדרב נחמיה דבדיק לה בפשוירי ואאיכא ריעותא בדופן הוא דמהני בדיקה אבל כי ליכא מכה בדופן אף דליכא בריאה תלינן בריאה וטריפה וה"ג אף דלא מפקא זיקא טריפה דמסתבר יותר לתלות בריאה מדופן וסכינא דחליש פומא להכי הוא אי איכא מכה בדופן בדיקה מיהא בעי ולהחמיר ורב נחמיה מפרש להא דרבין בר שבא וכדכתיבנא אבל העלתה צמחין לרב נחמן או לא העלתה צמחין לאבימי כי ליכא מכה בדופן לא מהני בדיקה ורב נחמן דאמר חוששין היינו לראות אם יש מכה בדופן.

אבל מדברי רש"י ז"ל ד"ה ה"ג בשלמא הכא תלינן בדופן ולא גרסינן איכא ריעותא כו' משום לדידיה בין באיכא ריעותא בדופן ובין ליכא ואף העלתה צמחין מהני בדיקה בין

להקל ובין להחמיר ומיני' לרבין בר שבא אי איכא מכה בדופן אף בדיק' לא צריך אבל לפי' השני גרסינן לה שפיר דדוקא אי איכא ריעותא בדופן הוא דמהני בדיקה להחמיר דמדינא א"צ בדיקה אבל כי ליכא מכה בדופן ומכ"ש העלתה ריאה צמחין דלא מהני בדיקה וטריפה בכל ענין דוקא להחמיר בדיקה זו ולא להקל דלא הוה: הפירוש הג' הוא פ"ה התוס' ד"ה מייתנין ובד"ה רב נחמי' בדיק לה בפשורי יעוין שם והוא דאם נאמר דסרכא בלא נקב באה אלא שטריפות הסירכא שסופו להתפרק ואף מחיתוך לגב טריפה מהראוי וכ"ש מריאה לדופן שלא במקום רבייתא דראוי להטריף וסופו להתפרק שלא במיצר החזה ויהיה שם נקב אלא דרב נחמן אמר דתלינן שמצד הדופן תתפרק לא מצד הריאה וכשירה אבל העלתה צמחין ואפשר דהיינו במקום דיבוקה לא סביב חוששין שמא מצד הריאה תתפרק מאחר ששם ריעותא דצמחין והאי חוששין ודאי הוא ואף בדיקה לא מהני ומ"מ שייך שפיר לשון חוששין דספק טריפה הוה לא ודאי דשמא תתפרק מצד הריאה או מצד הדופן וספק הוא דהוה ומר יהודה משמיה דאבימי אמר א' זה ואחד זה חוששין לה שמא מצד הריאה תתפרק אלא מייתנין סכינא דחליש פומא ואי איכא ריעותא בדופן תלינן מחמת הדופן סירכא וכאן נסתבכה בריאה ומדופן תתפרק לא מריאה ואי לא טריפה בין העלתה ריאה צמחין או לאו דאבימי משה מידותיו כמו רב נחמן ודוקא היכא דאיכא ריעותא בדופן ולא בריאה הוא דכשירה לא בע"א וחליש פומא הוא להחמיר ולהצריך בדיקה אף כי איכא ריעותא בדופן ולא בריאה אבל כי ליכא ריעותא בשניהם לא מהני בדיקה דטעמא דסופו להתפרק ומה בדיקה שייך להקל ומ"ש התוספות איכא ריעותא בדופן כפי' הקונטרס לאו לגמרי דלרש"י אף כי ליכא ריעות' בדופן ואף כי בריאה איכ' אפ"ה מהני בדיקה כדכתיבנא לעיל ומוכרח ג"כ ממ"ש רש"י ד"ה ה"ג הכא תלינן בדופן ועכ"פ כי ליכא בשניהם ריעותא מהני בדיקה זו ולתו' דוקא כי איכא ריעותא בדופן ולא בריאה הוא דמהני בדיקה ולא בע"א.

ורב נחמי בדיק לה בפשורי ולהחמיר ולפרש בא ארבין בר שבא הא דמייתנין סכינא דח"פ כדי לבדוק הריאה שמא בתוך כך שהיתה דבוקה נפרקה קצת מצד הריאה ויהיה נקב ומ"מ להחמיר מהני בדיקה ולא להקל דלא מהני דאי רב נחמי' יפולג אדרבין ואבימי אם כן לאבימי כי איכא מכה כשירה בלא בדיקה וח"פ למה לי אי ליכא מכה בשניהם או בתרווייהו איתא א"כ בדיקה זו להקל וליתיה דמה בדיקה שייך אלא גרסינן ואי לאו טריפה ואף דלא מפקא זיקא ולפ"ז הא דאמר היכי עבדינן אין מיושב שפיר דמה קשיא ליה היכי עבדינן אימא כי איכא מכה כשירה ואי לאו טריפ' כיון דחוששין הוא שייך אף אטריפה ודאי דהא אמר אחד זה ואחד זה חוששין ובאיכא ריעותא בשניהם לא מהני בדיקה וטריפה ה"ה בליכא בתרווייהו אימא כך אבל לפי' א' וב' א"ש דקשיא ליה היכי עבדינן דחוששין משמע ספק ולא ודאי ויש תקנה ומש"ה פריך היכי עבדינן.

ואין לומר דרב נחמיה פליג ואמר אף כי ליכ' בשניהם או דאיכא בתרווייהו תלינן בדופן כרב נחמן ולהחמיר סבירא ליה דצריך בדיקה דא"כ מלתא דרב נחמיה תיכף לבתר מלתא דרב נחמן הוה לאתויי ואין זה ראייה דמש"ה סדרוה בתר מר יהוד' משמי' דאבימי משום דבין כי איכא מכה בדופן ולא בריאה ובין בשניהם או ליתא בשניהם הוה מצריך בדיקה ואי הוה מלתיה אדרב נחמן הייתי אומר דלא קאי כ"א אליכא בשניהם ריע' אבל כי איכא בדופן ולא בריאה אף רב נחמיה לא מצריך בדיקה להחמיר ולכך אמר מלת'

בתר הא דאבימי ועיין: הפירוש הד' הוא דאיכא למימר דרב נחמי' לא קאי כ"א אליכא ריעות' לא בריאה ולא בדופן דחוששין להחמיר והי' בודק בפושרין להקל ומש"ה א"ש אתון אהא מתניתו לה כו' דבין אהא ובין אדרבה בדיקה זו להקל ואי איכא ריעות' בדופן ולא בריאה או אפשר אף בשניהם א"צ בדיקה ואי כי ליכא בשניהם צריך בדיקה ול"ג ואי לא טריפה אף דלא מפקא זיקא ורב נחמיה מפרש לה לסכינ' דח"פ למה א"ת אי איכא ריעות' בדופן כשירה בלא בדיקה אלא כי ליכא בשניהם או איכא בשניהם מהני בדיק עכ"פ במי' פושרי' וסובר אין סירכא בלא נקב אלא כל סרכא שסתמה כל הנקב כשירה היא דהא דקרום מחמת מכה אינו קרום אינו אלא כשאין להקרום חיזוק רק במקום המכה לא כשראש השני נסרך למקום נאמן וקיים אלא שמא לא נסתם כל הנקב ולכך הי' בודק לו ואמר אתון אהא מתניתו אנן אדרב' מתניתן לה ותרוייהו לקולא ופריך בה הכי השת' בשלמ' הכא סגי בבדיקה דאנו תולין מצד הדופן תתפרק משא"כ התם דבכ"מ דתתפרק טריפה ויש ליישב בע"א ויש עוד פ"י ופ"י הר"מ ז"ל ובי"ד אבאר: ובתוס' ד"ה והוא דסביך בבישר' פ"י נאחז ומסובך היטב כו' וכן נראה כו' משמע דלר"נ לא בעי סריך וסביך עכ"ל לכאורה הא דלא במי לא סריך וסביך הוא מדחזינן דמותיב ר"נ אדידיה ואמאי לא משני כאן בלא סביך דריאה הסרוכ' לדופן משמע סריך לחוד אע"כ דרבינא פליג עם רב נחמן ולרב נחמן אף דלא סביך ואם כן אית לן לומר אף דלא סריך דמהיכא תיתי.

וזה אינו דמהיכא תיתי לעשוי מחלוקת רחוקה בין ר"נ לרבינא ונאמר דלר"נ סריך מיהא בעינן כו' גם מ"ש עוד וכן נראה כו' הוא לדחויי דרבינא לא מפרש דברי: ר"נ מ"מ לא מוכח דר"נ לא בעי מיהת סריך לפי מהרש"א ע"ש ולפי מהר"מ מלובלין ג"כ יע"ש אבל נראה לומר דאי לר"נ בעי סריך א"כ מאי פריך ומי אמר ר"נ הכי ומאי קושיא והא ר"נ חוששין קאמר ולשון חוששין משמע ודאי שפיר חוששין וצריך בדיק' ומש"ה אמר העלתה צמחין חוששין שמא עדיין לא נסתם נקב הריאה וצריך נפיחה לראות אם נסתם הנקב מחמת הסירכא מכל וכל וחזתכין את בשר דופן הסירכא ונופחין כיון דסריך מיהת בעינן גם לרש"י פ"י דסביך בבישרא בעינן ולא בעינן בצלעות ולעיל פ"י ריאה הסמוכה לדופן דבוקה בצלעות א"כ לא הוה פריך מידי אי רבינא בא לפרש דברי ר"נ אלא דפליג רבינא על ר"נ כו' ולכך פריך דרב נחמן אדידי' כו' וכמ"ש התו': גמרא זהו פסול החוזר להכשירו לאו למעוטי כה"ג לא למעוטי מחמת מכה עכ"ל זהו לאו דוקא דאיכא נמי סביך בדופן דהוה סתימה דלאחר מכן וכשירה והא דמהני שיש ב' סתימות הדופן והקרום ועוד דקרום הולך ומתחזק במקום שסריך לדופן ודומה לסרכא כסדרן דכשירה והכי נמי דכוותי' שהן במיצר החזה: העלתה צמחין כשיר' והא דאמר לעיל חוששין היינו בסרוכה לדופן כפי' התוס' ולא מטעם תרתי לריעותא אלא שאנו תולין שהסירכא מחמת הריאה באה ויש שם נקב משא"כ אם אין צמחין אנו תולין סירכא זו בלא נקב ותתפרק מצד הדופן או דבהעלתה חוששין שמא תתפרק מצד הריאה ואין דומה למ"ש בי"ד סי' ל"ו סרכא מתוך בועא דטריפה מטעם תרתי לריעות' ושם אבאר באורך בעז"ה ובהא דבועא בריאה כשירה הר"מ ז"ל הצריך ג"כ בדיקת הסמפון כו' ולא קשיא הא דהני רבנן דמייתי לקמן דחזי דקיימי כדי כנדי ולא אמר ולא מידי להר"מ ז"ל בלא"ה צריך לומר דבדיק אם הם עכורין או סרוחין ועיין בי"ד סי' ל"ו ול"ז והרשב"א בחדושו כאן כתב

דא"צ בדיקת הסמפון ולא דמי לנימוקה כולה אבל בועא בין עור לבשר לא עכ"ל הנה התחיל במחלוקה דנימס כולה והכי שאני דלא נימס כולה וסיים דגדילות בין עור ואין שם רקבון בשר כלל ואף נימס מקצת ליכא ועיין ש"ך סי' ל"ו ול"ז ס"ק כ"ח יע"ש היטב ואפשר דהרשב"א ז"ל תרתי קאמר וכמה שכתבנו בזה: (ע"ב) גמרא אתמר מחט שנמצאת בריא' כו' דכ"ע חסרון בפני' לא שמי' חסרון עכ"ל במחט שנמצאת בריא' שלימה עסקינן ונפחזה ואין הרוח יוצא ממנה וכפירש"י ומסיק לכ"ע חסרון מפנים לא שמי' חסרון דליכא למימר שמי' חסרון דא"כ קשיא דר"י אדר"י דלעיל אמר ריאה שנשפכה כקיתון כשירה דחסרון בפנים לא שמי' חסרון אלא שאין זה מספיק דשאני התם דהבשר נמס והיה למים מש"ה לא שמי' חסרון דחסרון זה לא הוה אלא מחמת שהריאה ספוגית וחלולה וכשנמס נתמעט הכמו' ומש"ה אף ביותר מרביעית כשר ובנתרוקנה מאליה דהיינו ריאה שנימוק' יותר מרביעית טריפה וכבר נתבאר זה לעיל יע"ש וא"כ הכי נמי שהחסרון הוה מחמת המחט שהעלה חלודה ונפסד הבשר אפשר חסרון כי האי דהבשר נפסד מן העולם אף ר"י מודה דהוה חסרון ואף בפחות מרביעית ולעיל אה"נ דה"מ לשנויי חסרון דמתני' שחסר הבשר לגמרי ולזה כתב ה"ג דכ"ע לא שמי' חסרון דאי שמי' חסרון בכה"ג א"כ מ"ט דר"י דמכשיר בכה"ג ריאה שנמצאת בה מחט אלא ע"כ גרסינן להי"פ ועיין ברש"י: ע"ש והא ר"נ ההיא סמפונא דריאה דאינקב טריפה ההיא לחבירו אתמר מפ' מהרש"א אהא דלעיל מחט שנמצאת בריאה כשירה מצינו לומר בסמפון דריאה יע"ש אמת שכן הביא הב"י בסימן ל"ז בשם בעל העיטור למאן דגריס לעיל דכ"ע שמי' חסרון דלא תקשי קושית רש"י דהמחט אוכלת הבשר שסביבותיו דנמצא בסמפון והיינו בסמפונות קטנים דריאה נמי מצינו לאוקמי' אלא דקשיא תינח לשי' התו' ד"ה דלמא אי הוה ריאה דלא חיישינן דלמא דרך הוושט אלא שמא אנקבה ריאה וחזרה המחט לאחור' וכאשר פי' דעת התו' מהרש"א ומהר"מ מלובלין וכל הפוסקים וכמו שאבאר לקמן באורך בעזה"י א"כ א"ש דלעיל ה"א דמשתכח בסמפוני הריאה ומספק לא מחזקינן ריעות' דלמא ניקב סמפון וחזרה לאחור' משא"כ עכשיו דאמר בחיתוכ' טריפה שנמצאת ג"כ בסמפון ואפ"ה חיישינן שמא ניקבה לחוץ הריאה א"כ אף בשלימה מה מהני נפיחה ובדיקה דלמא ניקב הסמפון וחזרה לאחור' ומש"ה פריך כאן משא"כ לשיטת רש"י ז"ל דפרי' דרך הוושט לבלוע וכל זמן דא"א בבדיק' מטריפין לה א"כ מאי קושיא דלמא הכי מיירי שנמצא בסמפוני הריא' אלא שאנו חוששינן שמא בחוץ מדרך הוושט נכנסה דאזלינן בתר רובא כדבעינן למימר לקמן באורך אם כן כשהריאה שלימה לקמן ונפחזה כראוי כנראה מפירש"י ד"ה מחט שנמצאת בריאה ואין הרוח יוצא ממנה כו' והיינו ע"י נפיחה א"כ חזינן שדרך הקנה נכנסה ולשמ' נקבה הסמפון לא חיישינן מספק ומאי פריך כאן גם מפירש"י ד"ה כשירה כו' נהי דרך הסמפון נכנסה הרי לא בסמפון נמצאת ע"כ נוקבה ואין מוכרח זה לומר דלא בסמפון נמצאת (ועיין בשיטה א' ושם אבאר דאין ראי' מחסרון מבפני' יע"ש) ולזה יש לנו לומר דנהי דמחלקינן בין ריאה לכבדא דהתם בקופא א"א לינקב שהבשר הכבד עב וקשה ובשר הריאה רך וספוגית ואפשר בקופה לנקב הבשר כמו שאבאר לקמן באורך מ"מ סמפוני הריאה סובר רש"י דדמיא לבשר הכבד דסמפוני הריאה ודאי דקשין הם כמו בשרא דכבדא אצל הקופה וא"כ פריך שפיר מדלא מפליג בין קופא לבר או

קופא לגיו ש"מ דנמצאת בבשר הריאה דאי בסמפוני הריאה אף בקטנים נחזי אי קופה לבר ר"ל לצד חלל הבהמה טריפה שמא דרך הוושט נכנסה ואי קופא לגיו לצד סמפון הריאה כשירה אף בחתיכא דודאי דרך סמפון הריאה נכנסה דאי בחוץ היאך נכנסה לתוך סמפון הריאה שהוא קשה יותר מן בשר הכבד אלא ע"כ בנמצאת המחט בבשר הריאה ומש"ה אף בקופא לגיו לצד סמפון הריאה טריפה מתוך שבשר הריאה והקרומים רכים הם ושמא דרך הוושט נכנסה ומש"ה דייק מיני' שפיר דאלו אית' ריאה שלימה הוה כשירה הא אינקב הסמפון טריפה ומשני ההיא לחבירו אתמר דטריפה אבל לבשר כשר: מה שהקשה מהרש"א ז"ל אי ס"ד אף לבשר טריפה תקשי ליה מתני' ר"ש אומר עד שתנקב לבית הסמפונת משמע לבשר כשר יע"ש ור"ל למה לי דניקב הריאה בחוץ עד הסמפון הגדול אף בניקב סמפון הגדול לחוד טריפה ומשמע ודאי לר"ש בעינן שינקב גם הסמפון לא עד ולא עד בכלל וה"ה דקשיא מאי איריא סמפון הגדול אף סמפונות קטנים דינא הכי כו' לפי דעת המקשה ואפשר לומר דמתני' איירי בנקב שאין בו חסרון ומשום הכי אין טריפה אלא עד שתנקב לבית הסמפונת ואלו אינקב הסמפון לחוד כשר כה"ג דבשר הריאה שהוא רך נכנס בתוך הנקב וסותמו משא"כ במחט שבשר סביב אוכלת המחט סביב ולית מידי למסתם ואפ"ה משני ההיא לחבירו אתמר ובי"ד אבאר: והנה ראיתי לפרש שיטת כ"א וא' בעזה"י על מכונה ואתחיל בשיטת רש"י ז"ל: השיטה הא' הוא שיטת רש"י ז"ל והוא דודאי כל דרך הנבלעי' דרך הוושט הוא ורובא דאורייתא מש"ה כי ליתא לריאה לפנינו או שחתכוה וא"א למבדק חיישינן שמא דרך הוושט בא ונקבה לריאה ואף אי נפחינן להאי חתיכ' ע"י קש וכדומה שנמצאת בה המחט ולא מפקא זיקא אפ"ה טריפה חיישינן שמא ממקום אחר נקבה ונכנסה שם ולא ספק טריפה אלא ודאי טריפה והאוכל ממנה לוקה דרובא הוה מן התורה ודווקא אי איתא לריאה קמן שלימה ונפחוה ולא נראה נקב אנו אומרים דרך הקנה נכנס שזה רחוק לומר שקרום עלה ונסתם והא דבוושט לעיל מ"ג ע"ב דחיישינן שמא קרום עלה ונסת' דשכיח לאיסורא טפי מלהיתרא כמו בספק דרוסה דשכיח לאיסורא טפי וה"נ שכיח טפי דרך הוושט צריך לומר דרש"י סובר כפי' שכתב לעיל ואני שמעתי הבריא ניקב כמו וברא אתהן בחרבותיהן כו' ושאיני וושט דא"א למבדקי' אבל למיחש שמא קרום עלה ונסתם לא חיישינן ומש"ה כשירה ואין חילוק בין קופא לבר או קופא לגיו וקופא לבר לפירש"י הוא לצד חלל הבהמה ולגיו הוא צד סמפונ' רבה דריאה ודכבדא והיינו טעמא כיון שריאה שלימה ונפחוה ולא נמצא נקב אף קופא לבר ונמצאת בריאה שעברה הסמפון וע"כ אמרינן דאף בקופה עברה ונקבה הסמפון ואף דכתבנו דסמפון דומה לבשר הכבד לא אמרינן קרום עלה ונסתם נהי דרוב פעמים אין נוקבת הקופא לסמפון מ"מ במיעוט פעמים שנוקבת קופא לסמפון או יאמר שכח הדוחה בבהמה דוחה למחט חוץ אף דרך הקופא משא"כ בנמצאת בחיתוכא דריאה בקופא לגיו לא הוה טריפה אי נמצא לתוך הסמפון מי הביאו לשם וראשון עיקר ובי"ד סימן ל"ו אבאר בזה באורך בעזה"י.

ובחיתוכא דריאה אין חילוק בין קופא לבר או קופא לגיו בכל ענין טריפה דל"מ בקופא לבר טריפה אף בקופא לגיו דבשר הריאה רך הוא ואף בנמצא בסמפון טריפה דאף דסמפון דומה לבשר הכבד מ"מ כיון דא"א למבדקי' בנפחה לריאה אמרינן דרך הוושט נכנס שכן רוב הנבלעין דרך הוושט הן ואיכא רובא לכאן ורובא דאין קופא נוקבת אלא

מיעוטא הוה ספק השקול וספק טריפה כיון דנמצא בחיתוכא דריאה אלא שזה ליתא דאם כן בחתיכא דכבדא אמאי כשירה בקופה לגיו והא התם א"א בבדיק' ולא אמרינן כיון דאיכא רובו שדרך הוושט נבלעין ורובא שאין קופא נוקבת הוה לה ספק השקול ובדאורייתא לחומרא אלא צ"ל דכיון דא"ל הכי וא"ל הכי אוקמינן בחזקת היתר מחמת רובא ואף אי נאמר דריעות' דמחיים לא מהני ביה חזקה כמ"ש ר"מ בסי' ל"א וסי' נ' יע"ש היינו בריעות' שנולד בבהמה מחמת חולי וכדומה וטעמא רבה איכא לחלק בהכי דיש לומר כמ"ש התב"ש בסי' כ"ט דאדרבה נאמר דרוב בהמות אין בהם מים בראש וזו יש לה מים מן המיעוט הוא יע"ש משא"כ כאן דכל חיוי ברייתא קוצי אכלן ומחטין דרכן לבלוע וכל מה שימצאו ואין כאן ריעותא שיצאה מהרוב דרוב בהמות בחזקת כשירות הן וחזקה טובה הוה דהיה להם מעיקרא מחמת רוב'.

א"נ דאין דרך הקופה לנקוב כלל כ"א היכא דאוכלין ומשקין דחקוה ולא בע"א כדמסיק בהא דהמסס ובה"כ והא דפריך והא ר"נ ס"ל סמפונ' דנקוב טריפ' ופירש"י דהא לא בסמפונ' אשתכח דאם לא כן הוה לומר ההיא מחט' דאשתכח בסמפונ' דריאה ולא בחיתוכ' דריאה דמשמע בבשר הריאה נמצאת המחט ושאיני ריאה מכבד' וא"כ יש לראות אמאי לא הקשה לעיל בריאה שלימה וכדכתיבנ'.

ואין לומר דכאן ע"כ לאו בסמפונ' הריאה נמצאת מדמקשה ר' ירמיה מחסרון בפנים אלא בבשר הריאה הוה מעשה חדא דא"כ לעיל מנא ליה לרש"י דלא גריס דכ"ע חסרון מבפנים שמיה חסרון ובאשתכח בסמפון אלא ע"כ כמ"ש הב"ח סי' ל"ו על מה דאמרינן סמפון הריאה שניקב טריפה וס"ד אף בלא ניקב אלא מונח המחט בתוך הסמפון ואוכלת קצת סביביו יע"ש לדעת הר"מ וא"כ ע"כ גרסינן לעיל דכ"ע ע שמיה חסרון ואין ראייה מכאן ג"כ ועוד דלמא בסמפון ודיצא ביה ולא ניקבה מעבר אל עבר וכה"ג כתב בה"ג והביאו האחרונים והב"י סי' ל"ו אהא דלחבירו אתמר וא"כ רב ירמיה ודאי מטעם חסרון מבפנים הוה סבר למטרפה דבמקום שתחובה שם בסמפון במקצת נחסר שם מקצת וחסרון מבפנים שמיה חסרון לדעתו ואין ראייה מ"ש שניקבה כל הסמפון ויצאה לבשר הריאה ובין כך ובין כך סוף דבר הכל נשמע לשיטת רש"י ז"ל א של דברים כך הוא בריאה לא מפלגינן קופא לבר או קופא או אלא בין שלימה לחתוכ' בשלימה אף קופא לבר כשר דבשר הריאה רך ובחיתוכ' אף קופא לגיו טריפה שמא דרך הוושט נכנסה דרוב הנבלעין הן דרך הוושט ונכנסה בקופא בשר הריאה רכה ובכבדא בין שלימה ובין חתוכה אי קופא לבר טריפה ולגיו כשירה ולפי' זה י"ל מאי קאמר חזינן אי קופא לגיו כשירה ולבר טריפה מאי איריא לבר אף שאין יודעין חנייתה או בנמצאת מונחת לרחבה בעובי הכבד כמ"ש הב"י בסי' מ"א שאם נמצאת ביושר כו' יע"ש נמי היה לנו להטריף דרוב דרך וושט הן נבלעין ואין לומר לגיו כשירה ולבר ודאי טריפה וביושר ספק טריפה אמאי נמי ודאי ליהוי דרובא הוה ולילקי נמי לילקי כמ"ש לעיל דאין לומר דיוקא דסיפא לאו דוקא הוא כיון דאיכא למטעי ולהקל הוה למידק בלישניה ובקטינת' בכל ענין טריפה כיון דאיכא ספיקא ורוב הנבלעין כו' ולשיטת רש"י לאו דוקא הוא דכי פיה יצאה לחוץ הוא דמפלגינן כן קופא לבר או לגיו אלא רבותא קאמר לא מיבעיא בטמונה תוך הכבד אנו רואין אם קופא לבר או לגיו אלא אפי' ביצאה המחט לחלל הגוף כשירה דלא דמי לקמן בקוץ עד שתנקב לחלל דהתם בכח משא"כ הכא כמ"ש הרשב"א והר"ן בחדושיהם

יע"ש ומ"ש רש"י והלכה כר"י דקים ליה ר"א ורב אשי אי קופא לבר כו' נ"ל הכי פירושא כיון דאי קופא לגיו כשירה אלמא אמרינן כיון דאין הקופה נוקב ברוב אמרינן דרך הקנה נכנסה ה"נ אית לן לומר כיון דלא חזינן ריעותא שנפחזה אית לן לומר דרך הקנה מלומר קרום עלה ונסתם שזה דבר רחוק אלא שיש לראות אי אמרינן ברוב פעמים אין קופא נוקב ומיעוטא מיתרמי דנוקב א"כ מה מקשה מהא דביה"כ אדרבה רוב נבלעין דרך וושט שם אבל המעיין שם יראה להדי' בפירש"י ז"ל דקשי' ליה נימא ניקב הוושט לא דנימ' בחוץ דרך דופן בהמה בא דאי הכי רובא דרך הוושט ורובא דאין קופא נוקבת אית לן לאוקמ' ברוב' דהיתר' או חזקה מחמת רובא או חזקה מבוררת טפי בשעה שנולדה לא היה המסס וביה"כ נקובות מחמת מחט כן נראה לי: השיטה הב' הוא פי' הרשב"א ז"ל בחדושו אליבא דרש"י ז"ל והוא דריאה וכבד' דין א' להם ובריאה שלימה נמי לא מכשרינן אלא קופא לגיו לא בע"א וזה שהביא רש"י ראייה דקם ליה ר"א בשיטה דר' יוחנן אלמ' גם בריאה לא מכשירין אלא בקופא לגיו ועוד כתב לשי' רש"י ז"ל בקטינת' ל"ש וכשי' ול"ג נקובי נקיב ואתאי והקשה הוא ז"ל וז"ל חדא בחלישת' אית לן לומר טריפה דרוב הנבלעין דרך וושט ועוד דלא חילקו כלל בריאה בין קופא לבר או לגיו ועוד בחיתוכ' דריאה למה אמר הם הכשירו שידעו מאיזה טעם היה לו לבדוק אי קופא לגיו או לבר ומיהו י"ל כיון דאשתכח בחיתוכ' לא היה יודע אי קופא לבר או לגיו עכ"ל ולזה היה נראה לומר דודאי רש"י ז"ל מודה דבריא' חיישינן שמא ניקב' המחט לחוץ וחזרה לאחורי' ונקובת הריאה במשהו וזה החילוק בין ריאה לכבדא אלא דבריאה שלימה אין אנו חוששין שמא ניקבה לחוץ כיון דנפחזה ומיהו אי קופא לבר טריפה דע"כ דרך הוושט נכנסה ומ"ש רש"י שאין דרך הקנה כו' היינו לרבנן טרופאי פי' כן דמטרפי אף בקופא לגיו והיינו מהאי טעמא ומש"ה בחיתוכא דריאה טריפה שהרי חיישינן דלמא ניקבה וחזרה לאחורי' אלא שזה אי אפשר שהרי פירש דלמא אי הוה ריאה קמן הוה מינקבה שדרך הוושט לבלוע אלמא מהאי טעמא אתינן עלה ולא משום שמא ניקבה וחזרה לאחורי' ובקופא לגיו ליכא למימר הכי וקופא לבר אף בשלימה טריפה ויש לומר עוד דבריאה שלימה בין קופא לגיו או דחלישתא כשירה ואילו בחיתוכא דוקא קופא לגיו כשירה ולא בחלישתא ולזה אמר הם ידעו מאיזה טעם שהכשירו ואנו כו' דלמא אי הוה ריאה קמן כו' דרוב הנבלעין דרך הוושט הוא ומש"ה בחלישתא יש חילוק בין שלימה לחיתוכא ומעשה דחיתוכא בחלישתא הוה ומש"ה מקשה לי' והא הם הכשירו ומשני לי' כו' אלא שהוקשה לו להרשב"א ז"ל לשיטתיה שכתב לשיטת רש"י משמע דבחלישתא ל"ש וכשירה א"כ היא מעשה בחיתוכא דריאה לא בהכי איירי אלא דלא ידענא מנא ליה זאת לרש"י אמאי לא לרש"י בחלישתא ל"ש וטריפה אם לא שגירסתו היה ק ברש"י.

אלא דיש לומר ממ"ש רש"י לקמן אבל דזיתא מיבזע בזע ולמאן דטריף כו' והא מאן דמכשיר בריאה טריף בהא דהוה דומיא דחלישתא ולפי מה שיתבאר בי"ד והפר"ח הביא קצת מזה דבמרה נמי אפשר למבדק ע"י נפיחה הוה א"ש דלמאן דמכשיר בריאה מכשיר נמי במרה ובי"ד אבאר ולע"ע לא היה ספר הפר"ח ת"י.

אמנם ממ"ש רש"י בד"ה בביה"כ משני ק אף קופא לבר כשירה אלמא כל היכא דאיכא למימר סמפונא נקיט ואתאי כמו הכא די"ל דרך הוושט כו' עכ"ל יראה מפירושו דה"ק

מדחזינן בביה"כ קופא לבר כשירה אלמא דרך הקופא לינקב וה"נ כבדא כיון דקופא נמי מנקבה ליהוי כשר דרך הסמפון בא ולא דרך הוושט אלמא אי אמרינן דגם קופא יכולה לינקב כשר וה"ה באמת בחלישתא הדין כןאלא שיש לתמוה דמאי ראי' מביה"כ דרוב הנבלעין דרך הוושט לחיתוכא דכבדאי והכי הוה ליה לפרושי אלא ע"כ דרך הקופא לינקב וא"כ כבדא אף קופא לגיו טריפ' דרוב הנבלעין כו' או הקושיא היא בביה"כ לחודי' אמאי, בקופא לבר כשירה כו' ויש ליישב דהכי פריך מדכשיר ביה"כ אף דרובא אין קופא נוקב אפ"ה אמרינן רוב בהמות כשירות הן וא"ל הכי וא"ל הכי ואוקמא אחזקה בשעה שנולדה לא היה ביה"כ נקוב מחמת מחט דהוה חזקה מבוררת א"כ ה"ה כאן ומשני שאני התם דאיכא למימר כלין ומשקין דחקה ושאיני כבדא דלא שייך לומר הכי ומש"ה טריפ': השיטה הג' הוא, לשיטת התו' ד"ה דלמא וד"ה אי דלהא לא חיישינן שמא דרך הוושט דאחזוקי איסורא ממקום למקום לא מחזקינן וכאן נמצא כאן היה, ודרך הקנה באתה המחט אלא דחיישינן שמא ניקבה הריאה וחזרה לאחוריה ומש"ה כי באתה שלימה ועלתה בנפיחה כשירה וזה החילוק בין ריאה לכבדא כי הכבד אין אוסר נקובתו במשהו ומש"ה בכבדא אף שא"א בבדיקה כיון שקופא לגיו לצד הסמפון כשירה דאין אנו חוששין שמא ניקבה הכבד וחזרה לאחור'י בבשר דמה בכך ומ"ש התו' בד"ה דלמא דהא בכבדא כשירה הוא כפי' מהרש"א ז"ל דבריאה אף קופא לגיו טריפה ואי משום דרוב הנבלעין דרך הוושט ע"כ דחקה הקופא נקבה א"כ בכבדא אמאי אלא אין אנו תולין כלל בוושט ושאיני הכא שמא ניקבה הריאה ואף דלפי שיטתם בד"ה אין ראי' דבריאה שלימה אף בקופא לבר כשירה א"כ אימא בחיתוכא דריאה דוקא קופא לבר טריפה מ"מ מדלא מפליג בין קופא לבר או לאו משמע בכל ענין טריפה ודע דיש להקשות אמאי חיישי' שמא ניקבה הריאה וחזרה לאחור'י להחזיק ריעותא מספיקא ולא אמרינן זיל בתר רובא ואף אי ליכא כאן רובא מ"מ חזקה מחמת רובא או חזקה אלימתא משעה שנולדה לא היתה נקובה הריאה מחמת מחט ואף למ"ש הר"מ בסי' ל"א וג' דבריעותא מחיים לא אוקמוה אחזקה היינו ריעותא ע"י חולי שחזינן זו יצאה מרוב וע"י קוץ או מחט דכה"ג בקוץ בוושט אי לאו דשכיח לאיסור טפי מלהיתר היה מותר מספק אף שנולד הריעותא מחיים וכבר התבאר זה לעיל וע' בתב"ש סי' כ"ט ובי"ד אאריך בעזה"י והיה נראה לכאורה דס"ס הוה לאיסורא חדא שמא דרך הוושט נכנפה וודאי ניקב א' מאבריהם הפנימים שנקובתן במשהו ואת"ל דרך הקנה ניקבה הריאה וס"ס הוה כמו רובא ורובא וחזקה רובא עדיף ואם להקל כן כ"ש להחמיר אלא שז"א דא"כ כשריאה שלימה ונפחזה כשירה דלמא אינקב הסמפון חד לחבריה וטריפה כדאמר רב נחמן בשלמא לשיטת רש"י לא מחזקינן ריעותא מספיקא אם לא היכא דשכיח לאיסור טפי מלהיתר משא"כ לשיטת התוס' הא איכא גם פאן ס"ס שמא דרך הוושט ואת"ל דרך הקנה שמא ניקב סמפון חד לחבריה ואיך נדע דבר זה ע"י נפיחת הריאה דלמא דרך הוושט וניקב א' מאבר' הפנימים ואח"כ ניקבה הקנה למעלה ממקום שחיטה ונכנסה שם לסמפון ומש"ה אין הרוח יוצא אם לא שנאמר דודאי לא מחזקינן דרך הוושט אלא כאן נמצא וכאן היה אלא דמש"ה חיישינן שמא ניקבה הריאה כח דוחה שבבהמה טבעו לדחות לחוץ וחיישינן שמא ניקבה לחון וחזרה לאחור'י ע"י איזה נענוע משא"כ חששא דשמא ניקב סמפון חד לחבר'י הוה ספק השקול דנהי דכח הדוחה דוחה

לחוץ מ"מ מאן לימא שע"י סמפון לחבריה נקוב אלא לבשר הריאה ומש"ה כי איתא לריאה שלימה אין מחזיקין ריעותא ולומר שמא ניקב חד לחבריה ולכאורה היה נראה לומר דהתו' סוברים בקטינתא ל"ש וכשירה כמ"ש רשב"א כרש"י דג"י לא שנא וכשירה ומש"ה הוקשה להם בריאה אמאי טריפה אלא דאין צורך וכמ"ש ומ"ש התוס' ד"ה אי בריאה כשירה בכל ענין דסמפון דריאה רחב ויש לו חלל גדול ופי' אף בקופא לבר מצינו שנכנס לתוכה ור"ל אף שנמצאת בבשר הריאה כח הדוחה דחקה אף בקופא ויש לפרש דבשר ריאה רך ואין להאריך אלא שיש לראות אי אמרינן דלא חיישינן דרך הוושט נכנסה כאן נמצא כאן היה כי א"כ חלישתא ל"ש וכשירה דמה למיחש ניקב הכבד כשירה לשמא דרך וושט לא חיישינן יש לחלק בין קנה הריאה דקרובה ובין קנה הכבד דרחוק ממנה יש לתלות יותר בוושט מקנה ומש"ה ל"ש וטריפה אלא אף באלימתא וקופא לבר נמי כשירה ויש לפרש עוד דהתוס' סוברים דרך הנבלעין כו' אלא שכתבו דליכא לומר בקופא לגיו ה"ט דא"כ בכבדא אמאי כשירה קופא לגיו אלא קופא לגיו אמרינן סמפונא נקיט וחיישינן שמא ניקבה הריאה וחזרה לאחור' משא"כ בכבד: השיטה הד' הוא שיטת הרי"ף ז"ל וכפי מה שפי' הרשב"א בחדושי דבריו דלעולם אמרינן כאן נמצא וכאן הי' ומפרשים בהיפך קופא לבר לצד הסמפון וקופא לגיו לצד חלל בהמה ורבנן טרופאי לא הטריפו אלא בקופא לבר שמא דרך חודה אולי נטתה אילך ואילך וניקבה הריאה אבל קופא לגיו א"א לינקב בקופ' אילך ואילך וכשירה ואף שראינו שניקבה והלכה עד הבשר אפ"ה אחזקי ריעותא לא מחזקינן ורבנן דמכשרי אף קופא לבר וכשריאה שלימה ונפחזה אבל בחיתוכ' שא"א לנפחה טריפה שמא נטתה אילך ואילך וכדאמר הם ידעו מאיזה טעם הכשירו ומשמע הא קופא לגיו אף בחיתוכ' כשירה וא"כ אכתי קשה אמאי לא הזכיר זה אי קופא לבר או לגיו כמו בכבדא ובכבדא אי קופא לבר טריפה שמא ניקבה והיינו שמא ניקבה קנה דכבד' שנקובתו במשהו כדאמר לעי ואמרי לה דכבד' כריאה ואף שכתב הרשב"א כי אשתכח בסמפונא רבה דכבד' כשירה וכדאמרינן בגמרא שקילו גלומי דטרופאי אלמא אף בקופא לבר כשירה וא"כ כי אשתכח בבשר הכבד נמי מה הוה כיון דבסמפונא רבה לא חיישינן דניקב ששם רחב הוא ולאחר שנכנס לבשר הכבד שם לית לן אי אינקב צריך לומר שאני כיון שע"כ נקוב המחט אמרינן אפשר קודם בואו לבשר נמי אולי נטתה אילך ואילך ונקבה לסמפון הגדול ובי"ד אבאר באורך בעזה"י והרשב"א הקשה א"כ בקופא לגיו כשר והא אין הקופא עשוי' לינקב ומחט דאשתכח בריאה וכבד' בבשרא משמע והניח בצ"ע יע"ש.

והנה הא דמחטא דאשתכח בחיתוכ' דריאה כו' דהוה סבר למטרפיה מחמת חסרון בפנים ע"כ בשר הריאה אמרי לא בסמפוני הריאה וא"כ ע"כ בקופא לגיו נמי טריפה מדלא מפליג כאן בין זה לזה כמו בכבדא אלא דמשום דבבשר הריאה הוה מעשה ובין אי קופא לבר טריפה אולי נטתה אילך ואילך וניקבה בשר הריאה או קנה הריאה וקופא לגיו ע"כ דרך הוושט באתה דאי לקנה היאך יכולה קופא לינקב משא"כ מחטא בכבדא אפשר דבמזרקי הכבד הוה ומכ"ש לדעת הר"מ ז"ל שסובר קנה הכבד שניקב טריפה הוה כו' וע"כ בנמצא בקנה הכבד איירי משא"כ בריאה המעשה בבשר הוה ומש"ה לא מפליג בין קופא לבר או לגיו ומיהו המעשה בקופא לבר הוה מדאמר והא רבנן מכשרי ובקופא לגיו גם רבנן טרופאי מכשרי בריאה וכדכתיבנא לעיל ובמרה דזיתא מבזע בזע וטריפה

דע"כ לא הכשירו אלא בריאה שלימה ונפוחה משא"כ מרה דא"א למבדקה דמאן נימא לן דלא איכא גילדי גילדי שמעכבין הרוח לצאת וע' תב"ש ויש עוד לפרש בחיתוכ' דריאה בין קופא לבר או לגיו שמא ניקבה הריאה וחזרה לאחורי' אבל להא לא חיישינן שמא נטתה אילך ואילך דסמפון גדול מקום רחב הוא דהא כי אשתכח בסמפונא רבה דריא' ודכבדא כשיר' כאמור ואף רבנן טרופאי לא אמרו ביה איסור וא"כ בכבד אמאי אסור אלא דחיישי' לנקיבת מזרק' הכבד ומש"ה קופא לבר טריפה במקום צר חיישינן שמא נטתה אילך ואילך וקרוב לודאי היה משא"כ בקנ' הריאה דלא חיישינן שמא ניקב א' לחבירו דלא מחזקינן איסור: (דף מט ע"א) בתו' ד"ה אבל דזיתא מבזע ולמאן דטריף כו' חיישינן שמא ניקב הוושט וחזר לכבד עכ"ל אפשר דתוס' סוברים דבריאה שלימה לאו דבדקינן לריאה בנפיחה אלא כשהיא שלימה ואנו אין רואין מבחוץ שום נקב סגי ובחיתוכא חיישינן שמא ניקבה במקום אחר וחזרה לאחוריה ומש"ה בזיתא נמי אי לאו טעמא דגסיס הם הוה סגי בבדיקה לראות אם אין נקב ואה"נ בכבדא בקטינתא די לראות אם אין שם נקב לא תלינן שבאה מן הוושט וכבר הארכנו בזה לעיל: גמ' כוותיה דאבוה דאבא מסתברא דהא תלינן בזאב לכאורה אף דודאי אוקמינן אחזקה ובטריפה שגולד לאחר מיכן אוקמינן אחזקה מחמת רובא אלא בהא פליגי מאן דטריף סובר אין סרכא בלא נקב ומש"ה צריך בדיקות הריאה דסרכ' מיעוט המצוי הוא כמ"ש הפוסקים וא"כ ודאי דשכיח ביה נמי נקבים וא"כ כי לא בדקו מנקבים לא תלינן בידא דטבחא אלא תלינן במיעוט המצוי כו' שמחיים היתה נקובה ומאן דמכשיר סובר דסרכא בלא נקב הוא אלא משום דסופו להתפרק ומש"ה כי בדיק לה מסירכות ולא מצא תלינן בידא דטבחא ולזה אמר כוותיה דאבו' דאבא מסתברא דהא תלינן בזאב וריאה בכלל בני מעיים הוה וכפירש"י לעיל ל"ג ע"א מזמנין ישראל על בני מעיים ואין מזמנין כו' משום ריאה וא"כ אף בריאה תלינן בזאב וע"כ סרכא לאו מחמת נקב הוא ומיירי שבדקה מסירכ' ואח"כ מצאוה נקובה תלינן בזאב וה"נ תלינן בידא דטבחא אבל שלא במקום משמוש ידא דטבחא הוה ספק השקול ואפשר דשכיח לאיסור' טפי דמסתבר יותר לתלות מחיים מלאחר שחיטה וכבר האריכו הפוסקים אי מוקמינן אחזקה בספק השקול אי לאו ועיין בי"ד סי' כ"ט ל' ונ' ושם אבאר: (ע"ב) גמרא חדא דהא אמר רב ששת חלב טמא נמי סותם כתבו התו' דרבא חזר בו מדאמר לקמן חז סתים וחד לא סתים ומשמע להו דרבא הכי סובר דלכאורה מצינו לפרושי דרבא משמיה"נ לענין איסור אכילה אמר ונהי, דלא ס"ל כר"נ מ"מ נ"מ במה דאמר הי מינייהו חלב טמא והי מיני' חלב טהור: (דף נ ע"א) גמרא דאקשת' כ"ע ל"פ הת"ח ז"ל הקשה למה לי הא דאינהו מיכל אכלי וכונתו מבואר כיון דודאי מסתבר חלב היתר מסתבר טפי להתי' מאקשת' א"כ ודאי חלב הית' סותם ולא דאקשת' ולא להיפך וע"ש ולכאורה לא הוה ידעינן באיזה מקום הוה חימצא ובר חימצא אי בקיבה או בשאר מקומות א"נ תרווייהו באקשתא ובאמצע שהוא מחובר יפה לקיבה כפירש"י שקורין פישט"א שם הוא סותם ואין זה ראייה דמ"ש רש"י אפשר באמצע היינו דאייתר' כו' ועיין: ע"ש גמרא אמר רב שימי בר חייא מקיפים בבני מעיים ופירש"י ז"ל אם מוצא נקב ואין יודע אם קודם שחיטה או לאחר שחיטה עכ"ל אם נאמר דבספק השקול אמרינן אוקי אחזקה שאני הכ' דמסתבר יותר לתלות מחיים ממה שנא' לאחר שחיטה ולכך צריך הקפה לדמויי לנקב אחר שחיטה והקפה לקולא הוא שאם

דומין זה לזה אנו תולין שלאחר שחיטה נעשה הנקב כמו נקב השני וע' ב"ד סי' ל"ב יע"ש: ר"י ור"א אמרו מקיפין הריאה מזה הוכיח רבינו יונה והביאו הרשב"א ז"ל בחדושו וגם הר"ן דבל' משנה הוא ריאה בכלל בני מעיים ולא בל' אמוראים מדהוצרכו לומר מקיפים בריאה אף דכבר אמר רב שימי בר חייא מקיפים בבני מעיים ואין לומר דלעולם ריאה בכלל בני מעיים אלא היכא שיש סבר' לחלק ביניהן כי ההיא דהכא דאפשר דמקיפים היינו בדקין וכדומה דהקפה הוה לחומר' דמדינ' אוקמינן אחזקה אלא מדרבנן מחמרין מש"ה מהני הקפה משא"כ בריאה דמן התורה צריך בדיקות דעלולה בנקבים וסרכות ואין סרכ' בלא נקב אלא דזה לית' מכמה טעמים וחד מהם דבדיקת הריאה כבר הסכימו דהוה דרבנן: מ"ש הש"ך בסי' ל"ו דנ"ל מוכח מש"ס דכל היכ' דתלינן בידא דטבחא לא צריך הקפה היינו מדלא הביא הא דכאן על הא דלעיל אינקב' ריאה היכ' דמשמש ידא דטבח' ומ"ש שכן מוכח בטור לא ידענא הא בש"ע ג"כ כתב אי נקבה ריאה היכא דמשמשא ידא דטבח' תלינן ואם לא נוקבין נקב אחר ומדמין כו' משמע בהדיא דכל היכא דתלינן בזאב או ביד' דטבח' אין צריך הקפה כלל וסבר' הוא דכה"ג אמרינן תו אוקמיה אחזקה: (ע"ב) גמ' אר"נ ב"י אר"א לא גדולה ממש ולא קטנה ממש כו' אלא טפח במשהו עכ"ל לשיט' רש"י ז"ל הא דאמר קטנה ממש דל"ת שאין בכל הכרס טפח או טפח מצומצם הוא דסגי ברוב' אבל כל היכא דאיכא טפי מטפח בעינן טפח ולכך השמיענו ר"נ ב"י דבחדא מיניה מיטרפא אלא מ"ש גדולה ממש לא ידענא מה היא ורש"י פירש גדולה שבגדולות ולא ידענא לפרשו דמה בכך ומה טעותא איכא אי דלא נימא הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וע' מהר"מ מלובלין ז"ל וא"כ שפיר איכא טעותא דלא נימא גדולה שבגדולות טפח והכל לפי גדלו וקטנו ז"א דהא סיים ר"י במתני' והקטנה ברובא אלמא בגדולה לאו לפי גדלו משערין לה גם מה שהקשה רובא ולא הוה טפח פשיטא לכאורה אר"י דמתני' קשיא ליה לשיטת רש"י והיאך תלוי זה בר"נ בר"י אמתני' ה"ל לאקשוויי למה ליה להזכיר והקטנה ברובא ולזה י"ל כמ"ש מהר"מ מלובלין דאר"י איכא למימר דאשמעינן דל"ת הגדול לפי גדולה משא"כ אר"נ בר"י פריך שפיר דמה אשמעינן דל"ת דוקא כשאין בכל הכרס טפח אבל כי איכא טפי מטפח בעינן והא רובה ככולה ומשני לא צריכא דאשמעינן דאיכא טפח במשהו יותר ואפשר לומר דאשמעינן דלא נימא בעינן רובא דמינכר בטריפו' ובעי' טפח בכה"ג עד"מ שאין בכל הכרס כ"א ב' טפחים חסר ג' משהין ונקרע טפח פחות משהו דהוה רוב מצומצם מהו דתימא בעינן טפח דהוה רובא דמנכר קמ"ל דרוב מצומצם סגי ועיין לעיל כ"ח במחצה על מחצה כרוב: לכשתמתח תעמוד על טפח לפירש"י אקדירה קאי שאם תמתח הקדירה לאורך או לרוחב תהיה בו טפח וע"כ רוחב הסלע ב' שלישי טפח וכל שיש ברחבו טפח יש בהיקפו ג' טפחים ולפי' התו' ד"ה לכשתמתח קאי אחוט ולפ"ז יהיה רוחב הסלע שלישי טפח וימתח החוט יהיה טפח כו' ולשון תעמוד קשה לפי' התו' ובין לפי' רש"י ובין לחו' מחמרין טפי בנקדרה דהוה חסרון מנקרע שאין חסרון דאילו התם לא מיטרף עד שיהא באורך או ברוחב טפח ובנקדרה לרש"י סגי בשיעורים דידיה ולתו' אם תמתח חצי טפח: (דף נא ע"א) גמרא ת"ר מחט שנמצאת בעובי ביה"כ מצ"א ח כשירה מב' צדדין טריפ' הנה שיטת רש"י ז"ל בב"מ דף ל"ו מבואר בפ' דוקא ביה"כ ולא המסס ואף במקצת עור פנימי טריפה וטעמא כיון שעורו דק לא הוה הנשאר סתימה ולא כמ"ש

התו' כאן דחיישינן שמא הבריא ומדנקיט מב' צדדין ולא אמר מצד פנימי כשר מצד חוץ טריפה אף שלא ניקב עור הפנימי דודאי ניקב א' מאברים הפנימים י"ל דאשמעינן מב' צדדים כמו בניקב עור ומחצה טריפה שמקצת עור החיצון אינו מגין כמו בהמסס לשיטת רש"י ואם נאמר דשאני המסס מביה"כ דעור ביה"כ עב יותר נאמר לדיוקא איצטריך ממלתא יתירא דלמה לי מב' צדדין מדאמר מצ"א כשירה משמע הא מב' צדדין טריפה אלא לומר ביה"כ הוא דבעינן הכי ולא בהמסס ומהא דשביק להמסס לא הוה ידעינן דה"א רבותא קמ"ל אף שניקב עור א' שלם אפ"ה כשירה כמ"ש התו' ד"ה מחט לכן אמר מב' צדדין טריפה לאשמעינן הא בהמסס מצ"א ג"כ טריפה משא"כ לר"ת הוצרכו לומר בע"א ואם נאמר דזה לאו קושיא הוא דהוצרך לומר ואם נמצא קורט דם דהיינו בב' צדדין משא"כ בצד החיצון לחוד אף בלא קורט דם טריפה דנהי לאחר שחיטה נקיב מ"מ הא ניקבה א' מאברים הפנימים שנקובתן במשהו ואדרבה מש"ה טריפה דלשמא הבריא ונתרפא לאחר שחיטה ליתא ולהכי אשמעינן מב' צדדין נקב מפולש אפ"ה דוקא כי איכא קורט דם הא לא"ה כשירה דאמרינן לאחר שחיטה נעשית וענין אומרו נמצא עלי' קורט דם היינו בין מצ"א ובין מב' צדדין מצ"א בין אי נמצא או לא נמצא כשירה דלא חיישינן שמא נתרפא ולא חיישינן להכי ובמב' צדדין אף אי נמצא בפנים כיון דנעשה מחיים אמרינן שנעשית כולו מחיים והכ"מ בפ"א מה"ש שהקשה בזה הוא אם נאמר שגם מב' צדדין תהיה הטפה מחוץ כסברת הראב"ד שם יע"ש וא"כ מקשה שפיר אבל שיטת הר"ש ז"ל מה"ש פ"ו דהאי מצ"א הוא אף מחוץ וסבירא ליה הא דאמרינן לקמן בקוץ עד שתנקב לחלל היינו דבדיקה צריך ובבדיקה מיהא כשר וא"כ אף בצד החיצון סגי בבדיקה וז"ש מב' צדדין טריפה הא בחיצון לחוד יש תקנה בבדיקה באברים הפנימים.

נמצינו למידין שיש בשמעתין ד' פירושים הפי' הא' הוא פירש"י בב"מ דף ל"ו דביה"כ הוא דאיכא לפלוגי מצ"א וב' צדדין והמסס לא ואף בדיקה לא מהני ליה דטעמא דחצי עור אין מגין ואפשר ה"ה ביה"כ עור ומחצה טריפה אם יש קורט דם בפנים ואם נאמר דקורט בפנים לא מעלה ולא מוריד ביה"כ דאיכא עור שני שמא לאחר שחיטה נקב מב' צדדין היינו הפולש מעבר אל עבר או בעור א' נמי אם נמצא קורט דם בחוץ במעשה דרבי לקמן ומתני' דקתני המסס לחוץ ע"י חולי או דלא קאי כ"א אביה"כ.

הפי' הב' הוא מ"ש התו' ד"ה מחט דחיישינן שמא הבריא אם נא' הבריא ניקב הא דבהמסס טריפה בלא בדיקה דכשירה משמע בלא בדיקה והא דהפך רבי מעשה אירע כך ואם נאמר דבעי בדיקת חוץ ורבי מדינא הפכה ע"כ הבריא נתרפא ובהמסס אף בדיקה לא מהני ושכתבו התו' מצינו לומר אף כולו ניקב וחיישינן שמא הבריא היינו נתרפא.

הפי' הג' הוא פי' התו' דלאו דווקא ביה"כ ה"ה המסס ונקיט ביה"כ לרבותא אף דניקב עור א' שלם. הפי' הד' הוא הר"מ ז"ל מצ"א מחיצון וכשירה ע"י בדיקה קאמר ובירורה דעה אבאר בעזה"י גמ' הגליד פי המכ' בידוע ג' ימים קודם שחיט' לא הגליד המוציא מחבירו עליו הראי' ופירש"י ז"ל למאי נ"מ ל"ג אבל ברי"ף גריס ליה למאי נ"מ למקח וממכר משמע דלא נ"מ לטריפות אלא למקח והמכר ורש"י סובר דנ"מ לענין גבינות

שנעשו מבהמה שנמצאת טריפה אם הגליד פי המכה בידוע ג' ימים קודם שחיטה וטריפה עכ"פ מה שחלבו תוך ג"י או אף למפרע כיון שיצאה מחזקתה שעה א' וא"א לומר השתא הוא דנטרפה תו לא מוקמינן אחזקה כסברת הרשב"א ז"ל בפ"ק י"א א' יע"ש אבל הרי"ף ז"ל סובר לענין טריפות אין נ"מ בזה דטריפות שנעשה מחיים לא אמרינן אוקי אחזקה וכסברת רמ"א בסי' נ' והכל טריפה ואין נ"מ בין ג"י או לאו דמספיקא אסרינן אלא לענין מקח וממכר וזה שסיים שהלוקח יכול להוציא ממון בדין אם לקחה ושחטה בתוך ג' ימים ובהא דהמוציא מחבירו עליו הראי' וודאי לענין מכירה אלא הא דמאי נ"מ קאי אהגליד פי המכה וכמ"ש בסמוך גם מה שסיים הרי"ף משני צדדין פי' מפולש הוא להוציא שלא נאמר עור ומחצה נמי: ע"ש גמרא ומ"ש מכל נקובי דעלמא התם ליכא מידי למסרך הכא כו' פי' בכל נקובי היכא דליכא למיתלי בזאב או בידא דטבחא טריפה מספק או משום דמסתבר לתלות יותר מחיים מלאחר שחיטה או בספק השקול נמי טריפה ולא אמרינן מדלא נמצא קורט דם וודאי לאחר שחיטה נעשית ומשני התם ליכא מידי למסרך או ע"י חולי והכא איכא מידי למסרך כו'.

ובהג"א כתב ע"ש רש"י מב' צדדין טריפה אף דליכא קורט דם והקשה היש"ש בסי' ס"א דזה סותר דברי הבריית' יע"ש ולכאורה י"ל מצ"א הוא דיש לחלק בין קורט דם בפנים דהוה ס"סשמא לא ניקב כולו ואת"ל ניקב כולו שמא לאחר שחיט' רצוני לומר לשיט' רש"י ז"ל דב' צדדין היינו עור ומחצה אבל במפולש ליכא אלא קרא ספיקא אלא ז"א דהא אמר איכא מידי למסרך אלא דהא גופא קשיא לי מה מקשה דלמא כאן איכא ס"ם ובכל נקובי דעלמא ליכא אלא חזא ספיקא ובעיקר הקושיא י"ל במפולש טריפה דליכא אלא חזא ספיקא והא דאמר אי איתא דהו' דם מסרך הוה סריך י"ל דה"ק בשאר ספיקות מסתבר טפי לתלות מחיים מלאחר שחיטה שהולכת כאן וכאן משא"כ במחט או קוץ תחוב הוה תו ספק השקול ובי"ד אבאר: ובפירש"י מבפנים וד"ה והפכה רבי לצד החיצון כו' נגד פיה עכ"ל מ"ש מחט שנמצא בעובי ביה"כ בפנים לשיטתי' דבחוזן אף שלא נמצא קורט דם בפנים טריפה דשמא ניקב א' מאברים הפנימים שנקובתן במשהו ואין להם בדיקה כפירש"י לקמן נ"ב ב' בקוץ עד שתנקב לחלל יע"ש ומ"ש מצ"א שלא נראה לחוזן יש לראות הא בעור ומחצה סגי לשיטת רש"י מדשביק המסס וקאמר ביה"כ אלא עור א' חצי' לא כלום ואם נאמר דביה"כ עורו עב יותר מהמסס א"ש כ"ז שאין נראה לחוזן כשירה ועיין מ"ש בזה לעיל ומ"ש נגד פיה לא סביב המחט אלא נגד פיה דווקא ועיין י"ד מ"ש: בתו' ד"ה דהוה שגרן כרעא בתרייתא לא בנפולה מיירי עכ"ל לאפוקי מדעת בה"ג שהביא הרשב"א בחדושיו והר"ן בשמעתי' מדמייתי על' דמתני' נפולה מיירי בנפולה ואין להקשות אי בנפולה הא בלא"ה צריך בדיקה ככל נפולה דעלמא ואיך אמר שגרונא נקטי' י"ל דמיירי בהלכה שא"צ לבדוק אבל התו' סוברים בנפולה אף בהלכה צריך לבדוק דלא שייך לומר בנפולה חוט השדרה לא שכיח כיון דנפלה ועיין בי"ד ס"ס ל"ב ובש"ך שם ומיהו בדיקה מהני וכן משמע לשון הטור חוששין משמע דחוששין עד שיבדוק לה יע"ש ובהא דשגרונא שכיח כו' משמע הא ספק השקול צריך בדיקה לא קשיא נימא זיל בתר רובא י"ל דאיתרע רובא שגורת רגלים ולרמ"א סימן נ' בלא"ה א"ש: אמר רב יהודא אמר רב הכה על ראשה כו' אפילו כנגד כל השדרה כולה אין חוששין זהו גי' הרי"ף והר"מ ז"ל ופירשו המפרשים דבריו לא מבעיא כשכפף

המטה באמצעו ולא נגע בבהמה אלא בראשה ובזנבה דכשירה אלא אפילו הלך המקל על כל אורך השדרה כשירה אי לא שלים חוטרא אפלגא דגבה אבל רש"י ז"ל פוסק דאי לא כפף המטה והלך על כל אורך השדרה חיישינן אף בלא שלים חוטרי' בכפף איירי ולא גרסינן אפילו נגד כל השדרה דמאי אפילו שייך דהא דוקא בלא כפף איירי וגם דוקא על פני כל השדרה הלך המקל דאי שלים חוטרי' חיישינן וכדמסיק וגרסינן ברש"י ד"ה ואפי' לא גרסינן דווקא כפף כל המטה והכה על כל הצלעות ר"ל נגד כל הצלעות כו' ועיין ב"ח ס"ס ל"ב יע"ש ומ"ש נגד הצלעות אפשר דה"ה נגד חולית השדרה או אפשר שאני חוליות דבולטין הם ע"ש בב"ח.

ורש"י שלפנינו דלעיל ד"ה הכה על ראשה שכפף המטה וד"ה ואפי' ל"ג דווקא לא כפף המטה הוא ט"ס ועיין במהרש"א שמיישבו וממ"ש אין חוששין משום ריסוק אברים משמע דאי שלים חיישינן לכל אברים וע' בי"ד סימן ל"ב: אמר רב נחמן בית הרחם אין בו משום ריסוק אברים כו' בכלו חדשיו מיירי דאל"ה אסור משום ספק נפלים כל שלא שהה שמונה ימים בבהמה ועיין י"ד סי' ט"ו ובא"ח סי' תצ"ח ופירש"י שא"צ לשהותו מעל"ע וה"ה בדיקה נמי א"צ וחדא מיני' נקיט ל"מ בדיקה דטורח רב הוא אלא אפי' מעל"ע דה"א ניחוש למיעוטא דשכיח' כמו בסירכ' דריאה ושאר דברים כמו רוב מצוין דהיכא דאיכא לברורי בקל כו' קמ"ל דא"צ ועיין בר"ן בשמעתין: בתוספות ד"ה בית הרחם אין בו משום ריסוק אברים משום דאיכא ריעותא דאינו הולך דאל"ה פשיטא וא"ת ומה ראי' כו' עכ"ל לכאורה משמע דעמדה מיהת בעינן אבל הרא"ש כתב בית הרחם אין בו משום ר"א ואף באין יכול לעמוד כן פסק הטור בסי' נ"ח והא דאמר לקמן הב"ע בהפריס ע"ג קרקע ופירש"י כדאמר לקמן עמדה אינ' צריכה מעל"ע אף דבדיקה מיהא צריכה כדמסיק לקמן עמדה צריכה כו' משמע דר"ן עיקר דיני' בלא עמדה אשמעינן דבעמדה אף מאן דדחי מודה דלא חיישינן לר"א מדלא משני הפריס והלך ע"ג קרקע ור"ן אף בלא עמדה סובר דלא חיישינן וה"ט דודאי אזלינן בתר רוב וולדות אלא המדחן סובר כל היכא דאיכא לברורי בקל בשהי' מעל"ע מבררין כמו בריאה ורוב מצוין כו' ומיהו בדיקה לא צריך דטורח רב הוא וסמכינן ארובא כמו בכל י"ח טריפות ור"ן סובר דלא חיישינן כלל וע"כ לא אמרינן כל היכא דאיכא לברורי מבררין אלא במיעוט המצוי קצת אבל לא במיעוטא דמיעוטא כנראה מדברי הר"ן ז"ל בשמעתין וע"ש היטב.

אבל התוס' ימאנו בפ"י הר"ן ז"ל ועיקר מלתא דר"ן משום דאיכא ריעותא דאינו הולך דיצא מכלל רוב וולדות הוא דאיצטריך נ לאשמעינן וא"כ הא דאמר לקמן בהפריס ע"ג קרקע כו' למאן דדחי לה וסובר היכא דאיכ' ריעותא כו' חיישינן לר"א וע"כ עגל ושווין כו' בהפריס ע"ג קרקע והלך הילוך יפה לא כפירש"י לשם דמיירי בעמדה אלא בהלך ג"כ כו' וזה שהוסיפו מהרש"א ז"ל בדבריו וכתב דלקמן מסיק בהדי' בעמדה והולך לא איצטריך לאשמעינן והיינו כמ"ש לשיטת התוס' ע"כ הא דמשני הפריס ע"ג קרקע והולך דאל"ה צריך בדיקה עכ"פ והתם קתני שזה מן המוכן משמע דאף בדיקה אין צריך ועוד אפשר כה"ג אסור לשחוט ביו"ט או משום טורח או שמא ימצא טריפה ועשה מלאכה שלא לצורך ביו"ט וכה"ג כתבו הפוסקים בי"ד סי' נ"ח אהא דלא תקשה במ"ש הטור בא"ח סימן תצ"ח וברמ"א שם יע"ש ועיין לקמן בגמרא הוא דשווין שאם נולד הוא ומומו שזה מן המוכן יע"ש ומ"ש התו' דאל"ה פשיטא דאזלינן בתר רובא כתב מהרש"א

ז"ל ר"ל בליכא ריעותא ולא מעלה כמו בתינוק כו' או בבהמה ולא ראינו אם הלך ושחטו מיד דאי באו לומר בהלך לא איצטריך ר"נ לאשמעינן לזה לא הוה צריכי לראי' דהא המדחן מודה לי' בהפריס מכלל דר"נ בלא הפריס מיירי אלא דכתבו דר"נ עיקר רבותא דבלא ריעותא ולא מעלה פשיטא דאזלינן בתר רובא אבל הא לא קשיא דאי בהולך למה לי טעמא דרוב וולדו' תיפוק לי' בהולך ליכא חשש משום ריסוק אברים י"ל דר"נ אפשר כחייא בר אשי סובר לקמן דאחת זו ואחת זו צריך בדיקה ואף בהלכה צריך בדיקה וקמ"ל ר"נ דבהולך לא בעי בדיקה כו' ומ"ש התו' מתינוק י"א מייתי ראי' דליהוי מחמת אונסו הקשה הר"ן ז"ל בחדושיו דאכתי מה ראי' מייתי בעגל שנולד בי"ט או משווין שזה מן המוכן דלמא מיירי באינה מקשה לילד יע"ש היינו לשיטתי' דמוקי ההיא דר"נ במקשה לילד אבל התו' דמוקי באיכא ריעותא לא קשיא דאה"נ דה"מ לומר בהולך בעגל וכדמסיק בשווין שהפריס ע"ג קרקע ה"נ כן וחדא מינייהו נקיט: (ע"ב) גמרא ושווין שזה מן המוכן לכאורה בשהה מעל"ע וה"ה עגל שנולד בי"ט ומיירי בב' י"ט של ראש השנה דאסור בשתיהן אלא דאכתי בדיקה בעי אלא חדא מיני' נקיט ועיין מ"ש לעיל ועיין סי' נ"ח מ"ש הב"י דברי הרא"ש והטור אהדדי ובי"ד שם אבאר באורך בעזה"י: (דף נב ע"א) גמרא אמר רב נעקרה צלע כו' והא רב גמי גסטרא קאמר כו' מכלל דר"כ ור"א כו' מה שפירש"י ד"ה והא רב נמי גסטרא קאמ' וקרי לה טריפ' לאו מדרב קרי לי' טריפה ולדידהו אמר גסטרא קאמריתו קשה דבלא"ה יקשה לרב למה לי וחוליא עמה בלא"ה תיפוק לי' כיון שנעקרו ב' צלעות אף שחוליא קיימת הוה גסטרא אלא לאלומי הקושיא כתב כן דלרב לא היה אלא טריפה ולא נבילה ולכן השיב דנעקרו ב' צלעות אף שחוליא קיימת הוה נבילה ומ"ש התוס' ד"ה והא רב נמי גסטרא קאמר דבלא הא דר"כ ור"א הוה א"ש דלמא כה"ג לא הוה גסטרא ולכאורה דלמא בלא הא דר"כ ור"א ה"א דרב צלע וחצי חוליא עמה מיירי והצלע השני' מחוברת יפה בחצי חוליא הנשאר אלא שהמקשה סמך עצמו אקושי' שניה מכלל דר"כ ור"א בלא חוליא וקשיא מר"י והא דפריך והא צלע וחוליא קאמר דאיהו הבין דמאי דמשני צלע בלא חוליא לגמרי קאמר עד שהשיב לא צלע וחצי חוליא קאמרין והוקשה לו מר"כ ור"א אף בכל החוליא קיימת מיבעי ליה והשיב לו גסטרא קאמריתו והא ר"י כו' והא דלא פריך מרב לר"י עדיפא מיני' פריך והא צלע וחוליא קאמר אלא דהתוספות עדיפא מיניה משני כו' ומה דפריך מר"י ומבר זכאי אף לרש"י שפיר' לקמן דשמואל פליג אר"י כבר פי' הת"ח דהכי פריך דדוחק לו' דפליגי פלוגת' רחוקה דלר"י כשירה כשנעקרו זו כנגד זו ולרב נבילה וכעין זה כתב הרשב"א ור"ן בחדושיו על מ"ש הרי"ף דסוגין כר"י דלית ראי' דפריך דלא יתכן דפליגי פלוגתא רחוקה: ע"ש בוכנא ואסיתא פירש"י כלומר צלע וקצת חוליא ופריך א"ה היינו דרב ובפירש"י ד"ה אסיתא חור שבחוליא היינו בחצי חוליא ומפי' מהרש"א נראה דגריס בכ"ף כחצי חוליא יע"ש ולכאורה י"ל מדכתב רש"י כלומר וקצת חוליא משמע חצי חוליא ממש וז"ל הר"ן בשמעתין קשר השדרה נקרא חוליא ובית קיבול שלה נקרא אסיתא ובית יד של צלע נקרא בוכנא וא"כ מה מקשה דלמא רב צלע וקצת חוליא היינו שניטל קשר השדרה מקצת ג"כ ומש"ה טריפה והם מיבעיא לי' כשכל קשר השדרה קיימת אלא שניטל הבית קיבול מכאן ומכאן עם הבוכנא אי הוה כשירה או טריפה והשיב רב גסטרא קאמריתו ולכך פירש"י כלומר דר"כ ור"א נמי בחצי חוליא

ממש שניטל קצת השררה והשיב רב גסטרא ופריך והא רב נמי גסטרא קאמר דבהכי מיירי אלא דקשיא מנא לי' להמקשה להקשות אימא ירב בניטל צלע עם חצי קישור השדר' דה"ק נעקרה צלע מעיקרא וחוליא עמה דהיינו מקצת הקשר לא אסיתא שיש שם בפ"ע ור"כ ור"א מיבעי להו בכל הקשר קיים אלא שניטלו אסיתא מכאן ומכאן: מה שהקשה מהרש"א אהא דפריך מכלל דהם צלע בלא חוליא קאמר דלמא הם טעו דרב צלע וכוליה חוליא קאמר עכ"ל אין להקשות א"כ תפשוט דכשירה מדאמר רב צלע וחוליא עמה מכלל דב' צלעות וחוליא קיימת כשירה י"ל דרב אשמעינן דאפילו חוליא עמה אפ"ה טריפה ולא נבילה תדע דהא למאי דס"ד מעיקרא דרב צלע וכולה חוליא ואינהו צלע ומקצת חוליא מכאן וכן מכאן לא הוה קשיא תפשוט מרב דווקא כל החוליא ולא מקצת חוליא אלא גסטרא קשיא לי' אלא כמ"ש ומיהו זה אינו כמ"ש לעיל ועיין: (ע"ב) גמרא ואמר רב יהודה אמר שמואל וכן לטריפה אבל לרב לא קשיא דאימא דלית ליה הא דשמואל ומיהו כ"ש הוה מצי לאקשווי דאיהו דווקא ב' חולית ולא חוליא א' לענין טומאה והא לרב הוה גסטרא בחוליא א' עם ב' צלעות ולזה י"ל דלרב אה"נ דלא שייכא דין טומאה לטריפות אבל למ"ש התוספות ריש פירקין ע"ב דרב יהודה מתני' הוא ולא משב שמעתתא א"כ משמע ודאי דפליגי התם אי הוה טריפה בכך ודוחק לומר דיהי' פלוגתא רחוקה דלב"ש יהי' כשירה בחוליא א' ולב"ה ולרב דפסק כוותי' הוה נבילה ועיין בתו' ד"ה נעקרה שנאדו מפירש"י מה"ט דלשיטתייהו אזלי וכמ"ש וי"ל: ע"ש בשלמא צלע בלא חוליא משכחת ליה אלא חוליא בלא צלע היכי משכחת ליה ומשני בשלהי כפלי עיין בת"ח ז"ל שהקשה אמאי לא פריך לעיל בריש פירקין דחשיב חסר חוליא ונעקרה צלע בתרתי והא בכלל חסרה הצלע הוא יע"ש ויש ליישב זאת עפ"י מ"ש יש"ש בסי' ס"ד ל"ש צלעות גדולות או קטנות שאין בהן מוח אם נעקרה צלע וחצי חוליא דהיינו ביכנא ואסיתא טריפה דנעקרו צלע מכאן ומכאן דהוה גסטרא אין לחלק בין יש מוח או לאו וא"כ מה פריך א"ה היינו דרב דלמא הם בצלעות קטנות מבעיא להו אלא דרב נמי בצלעות קטנות באין מוח אי נעקרה צלע ואסיתא מצ"א טרי' יע"ש וא"כ בריש פירקין לא קשיא דצלע מעיקרא ביש מוח איירי וחוליא בצלעות קטנות איירי דלא מטרפא משום צלע אלא משום חוליא משא"כ כאן דמסיק רב גסטרא קאמריתו אלמא בגסטרא אין לחלק בין גדולה לקטנות ה"ה נעקרה צלע א' מעיקרא אין לחלק ופריך שפיר ומשני בשלהי כפלי וכפירש"י דיש חוליות הרבה בלא צלעות כלל ומש"ה אמר וכן לטרי' אבל לעיל ה"א דלא הוה גסטרא בכך ועיין לעיל תו' ד"ה והא רב נמי גסטרא כו' וקצת קשה מאי פריך דלמא חסרה חוליא היינו קשר ושתי צלעות מחוברת יפה באמיתא ואפ"ה טריפה: פסקא ודרוסת הזאב אמר רב יהודא אמר רב בבהמה מן הזאב ולמעלה ובעוף מן הנץ ולמעלה עכ"ל במתני' פי' רש"י דת"ק פליג עם ר"י וסובר דזאב בגס' נמי דריס דפוסק כל"ק דרב פליג ארב"י ופוסק כרב דרב לחומר' גם מ"ש התוס' במתני' ודרוסת הנץ וגם בעוף לקמן בטריפות עוף הוה למתני אלא משום ר"י תנא לי' הכי ר"ל דמחלק בין ארי בגסה וזאב בדקה ונץ בעוף הדק וגם בעוף הגס ולכאורה נראה לומר דנקיט הכי דומיא דארי וזאב בין יש מצילין ובין אין מצילין הוא הדין בנץ וגס דינא הכי ועיין במה שאכתוב לקמן בגמרא ועיין בר"ן וברשב"א מה שכתוב בשמעתין ולקמן אבאר: אמר רב יהודא אמר רב בבהמה מן הזאב ולמעלה ובעופות מן הנץ ולמעלה

ופירש"י וזאב בכלל ובעופות הנדרסין כו' יש לו כח לדרוס עוף חבירו עכ"ל הנה מ"ש וזאב בכלל בא לשלול של"ת דה"ק מן הזאב ולמעלה דינו כארי ויש לו דרוסה בגסה גם יש מי שסובר כן בי"ד סימן נ"ז יע"ש וא"כ לא הוה מקשה מאי קמ"ל דטובא אשמעינן דמזאב ולמעלה דינו כארי אלא דומיא דנץ ולמעלה דהתם ליכא לפרושי מן הנץ ולמעלה דינם כגס דהא מסיק לקמן שאר עופות טמאין יש להן דרוסה ופריך והתנן דרוסת הנץ ולמאן דמפרש דאיבעיא הוא בעופות שלמעלה מנץ ומסיק דנץ דכוותי' משמע דלמעלה מנץ נמי לא דריס אלא בעוף הדק ודומיא דהכי נמי מן הזאב ולמעלה וזאב בכלל ועיין לקמן מה שאכתוב שם ומ"ש בעופות הנדרסין דל"ת בעופות הדורסין קאי וז"א דהא בבהמה אנדרסין קאי ומ"ש לדרוס עוף חבירו הוא כל"ק לקמן דנץ בדכוותי' גדול כמותו ואינך בדזוטר מיני' אלא דקשיא דמנץ ולמעלה משמע אינך נמי בדכוותי' וז"א דאינך בדזוטרי מיני' ולל"ב קשיא מנץ דאף בדבררבי נמי ואם נאמר דסובר הא דמיבעיא לקמן שאר עופות טמאין הוא למטה מנץ קמיבעיא ליה הוה א"ש דלמעלה מנץ יש לו כח לדרוס עוף חבירו כמותו כמו נץ וכל"ק ועיין מ"ש בסמוך ומ"ש רש"י מן הזאב ולמעלה הא למטה אין לו ארס אלא בעופות כתב מהרש"א אף בגדיים וטלאים יע"ש והדין עמו דאל"כ מ"ש עוף הגס דנקיט והא בבהמה קיימינן והיה לומר אלא בדקה שבדקה אלא משמע דוקא עוף הדק ולא גס דהוה כמו דקה שבדקה דהיינו גדיים וטלאים ומ"מ קשיא דא"כ מה פריך מה קמ"ל הא טובא קמ"ל דאף מגדיים וטלאים ממעט לי' דזה לא שמעינן ממתני' אלא חתול מדקה דהוא אמרי רברבי ואף ע"כ המתרץ צריך לשנויי משום ההיא דלקמן מ"מ על המקשה קשה גם יש לראות אמאי לא משני למעט חתול דאין לו דרוסה בבהמה אף בזוטר מיני' דל"ת מתני' בדכוותי' כמו נץ ויש ליישב זאת: אילימא למעוטי חתול והתנן דרוסת הזאב וכ"ת הא קמ"ל דזאב בגסה נמי דריס כו' ואבאר לעולם למעוטי חתול עכ"ל כתבו התוס' כלומר משום דיש דרוסה לחתול בגדיים וטלאים ודאי כמו שאמר רב לקמן אלא אמתני' קאי הזאב בדקה והיינו אמרי רברבי ולמעט חתול מאמרי רברבי ואף דסתמא אמר בבהמה מן הזאב ולמעלה דלא כפירש"י אין לו ארס אלא בעופות וכו' וכ"ת הא קמ"ל דזאב בגסה נמי דריס לפירש"י מתני' קמ"ל דזאב בגסה דריס והא דחתול בדקה קמ"ל רב דאף בדקה לא ואי קשיא ממתני' נמי מוכח דאל"כ אמאי לא אמר זאב בגסה וחתול בדקה כמו שאמר ר"י זאב בדקה וארי בגסה לכאורה משום דחתול דוקא במצילין כבריבי לקמן ומש"ה לא תני במתני' דזאב ואינך או באין מצילין ורב בא לומר אף מצילין אין דורס כרבנן דפליגי על בריבי דא"כ אימ' אה"נ באמת אלא משו' הא ל"ק דצריך רב להשמיענו זה דלאו כ"ע ידעי מדלא תנן במתני' חתול בדקה לא דריס והא דאמר ואבע"א לעולם למעוטי חתול לפירש"י י"ל לת' ראשון תרתי אשמעי' רב בבהמ' מן הזאב ולמעלה אך בגסה מכיון דאשמעינן למעוטי חתול ע"כ סובר דפליג ר"י עם ת"ק והלכה כת"ק ולאבע"א למעוטי חתול לחוד דל"ת מתני' אורחא דמלתא תנן אלא שרש"י בעצמו לא פי' כן ד"ה ואבע"א מתני' נמי ממעט חתול כו' ר"ל לת' ראשון הוה רב ממעט חתול ולת' ב' מתני' גופא ממעט חתול אלא משום דלא נטעה לומר אורחא דמלתא: גמרא והא ההיא תרנגולת דהוה בי ר"כ כתב מהרש"ל אמתני' ל"ק ועיין מהרש"א וכוונתו אפשר לומר דודאי ידע דזהירא אית לי' ולא קלי זיהרי ואף למה דס"ד אף בעופות נמי לא אפ"ה אית לי' ולא קלי אבל לרבנן פריך דהוה ס"ד דרבנן

במצילין סברי כמו בר"י באין מצילין ודומיא דאין מצילין אף בעופות אין לו כלל אף לרבנן במצילין אין לו כלל ומשני דלא כן הוא אלא במצילין יש לו ארס אלא דלא קלי זיהרא ולפי' הר"מ ז"ל דעד שתנקב לחלל אית לי' זיהרא ודאי מברייתא ל"ק דזיהרא אית ליה ולא"ד דברייתא כבריבי אפשר דבריבי אברייתא קאי לא אמרו אלא במקום שאין מצילין ולל"ק אמתני' קאי לא אמרו ואדיוקא קאי מדתנן דרוסת הזאב בדקה מכלל דחתול לא דרים בדקה לא אמרו אלא באין מצילין אלא דא"כ הוה משמע דאף באמרי רברבי יש דרוסה לחתול במצילין ור"ח אמר דוקא גדיים וטלאים שהוא דקה שבדקה ואפשר דה"ק מדלא תנן במתני' ודרוסת חתול בדקה שבדקה אלמא ממעט ליה אף מגדיים וטלאים ולא אמרו אלא באין מצילין אבל מצילין עכ"פ בגדיים וטלאים יש דרוסה ולא"ד דמוקי ברייתא כבריבי ובאין מצילין אין לו ארס בלל מדפריך והא היהא תרנגולת כו' ולהר"מ ז"ל מאי האי הא ע"כ מוכח דיש לו ארס מדאמר עד שתנקב לחלל אית לי' זיהרא וצ"ל דפריך מדאית לי' רוב זיהרי' כי הא וכעין מ"ש הרשב"א: ובתוספות ד"ה ה"ג ובד"ה מ"מ יש לי' בזה דברים ארוכים ועיין ברא"ש וכעת לא היה הזמן גורם לעיין ואי"ה בחדושינו ל"י"ד סי' נ"ז אבאר ד"ה באורך שם בזה: (דף נג ע"א) גמרא ל"ק הא באמרי רברבי הא בגדיים וטלאים הא בעופות עכ"ל ל"ק לעיל הו"מ לומ' ל"ק הא דאמ' לחתול ולחולדה אין דרוסה בגדיים וטלאים באין מצילין והא דחתול יש דרוסה ביש מצילין כבריבי וכו"ח דפסק כן והא דיש לחולדה דרוס' בעופא ביש מצילין אלא משמע דהלכה כל"ב כרבנן דאין חילוק בין מצילין לאין מצילין גמ' בעי ר"א שאר עופות יש להן דרוסה או לאו כו' והאנן תנן דרוסת הנץ הנה מפירש"י ד"ה שאר יראה דשאר עופות למעלה מנץ וגם מיבעיא לי' אית להו דרוסה או לאו דשמא אין ארס שלהן מזיק שכן כתב שאר עופות חוץ מגס ונץ ואלו היה הפי' למטה מהן לא היה צריך להזכיר גס בדבריו ועיין בחדושי הרשב"א והא דפריך והאנן תנן ודרוסת הנץ הכי פריך אמאי לא תנן נמי שאר עופות טמאין שלמעלה מנץ וגם כן כתב הרשב"א ולפי זה הוה למנקט והתנן נץ וגס כיון דמגס נמיקשיא ליה ומ"ש רש"י לעיל מן הנץ ולמעלה בעופות לדרוס עוף חבירו ע"כ לא הוה דומיא דזאב ולמעלה דהתם זאב בכלל והכא חוץ מנץ דנץ לא הוה כלמעלה ממש דנץ בדרב מיני' ואינך בדכוו' ומ"ש בעוף חבירו כלומ' גדול כמותו ועיין מ"ש בדברי רש"י הללו לעיל ויש בכאן פירושים רבים ואבארם בקיצור.

הפי' הא' הוא דלמטה מנץ מיבעיא ליה ולמעלה יש דרוסה עד הגס שקורין אסטו"ר או פלקו"ן דינם כנץ בדקין ולמעלה מגס דינו כגס ופריך לי' מנץ דמשמע למטה לא ומשני כו' והא דאמר רב בבהמה מזאב ולמעלה לפי מה דס"ד וכל"ק ה"ק כל מן הזאב ולמעלה שווין כמו ארי בגסה ומן הנץ ולמעלה אינו שוין דנץ בדק וגם בעוף הגס ומעלות יש אלא אידי דאמר מן הזאב ולמעלה הכין אמר בעופות ג"כ לישנא זו ולא"ד א"ש דכל כוונת רב לאשמעינן דבהמה למטה מזאב לא וה"ה בעופות דברב מיני' לא או בדכוותי' כו'.

הפי' הב' הוא דלמטה מנץ אין לו דרוסה כלל ומבעיא לי' שאר עופות חוץ מגס ונץ כפירש"י ושמעתין ולפ"ז רב דאמר מן הזאב ולמעלה למעוטי חתול אתא ולמעלה היינו ארי אבל שאר חיות לא דהני קתני ולא אחר' ובעופות מסיק דיש חילוק בין דרב מיני' ובין דכוותי' ואפשר ה"ה בבהמה.

הפי' הג' הוא דלמטה מנץ אין דרוסה ומבעיא לי' למעלה מנץ עד הגס אי יש להן דרוסה כמו גס או כמו נץ דווקא בדקין ומשני דנץ בדרב מיני' והוא עוף הדק ולמעלה אף בעוף הגס בדכוותי' או בדזוטר מיני' וגס אף בדרב מיני' בעוף הגס אלא דלא יתישב לפ"ז הא דפריך והתנן ודרוסת הנץ דמדידי' א קשיא כלל אלא מגס כו'.

הפי' הד' הוא דגס דמתני' לאו מין ידוע הוא מעופות הנקרא אסטו"ר או פלקו"ן אלא גס מנץ כו' דהיינו למעלה מנץ הוא בעוף הגס כמו אווזין ותרנגולין ומבעיא ליה למטה מנץ מהו ומשני דנץ בדרב מיניה או בדכוותיה ואידך בדזוטר מיניה ובי"ד אבאר: ובתוס' ד"ה שאר עופות טמאים כו' דבטהורים פשיטא ר"ל דמתחלה כתבו דיש דרוסה היינו בהדי דשליף שדי זוהרי' דאי דורס היינו מחיים הא אמרינן עופות טמאין דורסין אלא דהתם היינו מחיים ואהא קשיא להו א"כ אמאי נקיט עופות טמאין בשלמ' אי דורס דכאן ודלקמן א' א"ש דבעוף טהור אין לך שדורס דכל עוף הדורס טמא משא"כ השתא ותני' דפשיטא ליה דשאר עופות טהורים אין דורסין כו': ובד"ה ובא מעשה לפני חכמים כו' וי"ל דא"כ מאי אריא שועל אף חתול נמי עכ"ל מדבריהם אלו משמע דחתול עדיף משועל אבל הרשב"א ובחדושיו כתב י"א דאי יש לשועל דרוסה אף באמרי רברבי דגדול הוא מחתול ואי אין לו דרוסה אף בגדיים וטלאים אין לו וכתב דרב אמר מזאב ולמעלה ושועל למטה מזאב הוא עכ"ל יע"ש אלמא אף הרשב"א סובר דשועל גדול מחתול לענין דרוסה ויש סברא לומר אף באמרי רברבי כו' וא"כ מה מקשה דלמא התם בגדיים וטלאים ור"נ באמרי רברבי איירי ולהרשב"א י"ל דמתני' שמעינן לה דדוחק לומר אורחא דמלתא תנן או גברא אנברא קא רמית אבל לימ' אימא דר"כ באמרי רברבי וז"א קושיא ובקל יש ליישבו והא דהקשה הרשב"א ממתני' דזאב דווקא ולא למטה מזאב ללישנא קמא הוא דאמר כבריבי והלכה כן דיש חילוק בין מצילין לאין מצילין אימא דשועל ג"כ הכי הוא דביש מצילין אף באמרי רברבי ובאין מצילין לא ולהכי לא תנן במתני' דזאב ואינך אף באין מצילין אלא דא"כ לישני ההיא דבית היינו ביש מצילין ולדידן ל"ק לישני הא ביש מצילין ור"כ באין מצילין דא"כ לאשמעינן חתול לל"ק ולל"ב אין לחלק לרבנן דהלכתא כוותי' בין מצילין לאין מצילין גם יש לראות לא"ד אמר ר"כ יש דרוסה לשועל איני כו' ומשני ההיא כלב הוה ואמאי לא משני ההיא חתול הוה וברחל גדולה דאין דרוסה לחתול אבל לשועל יש דרוסה כעין קושית התו' ד"ה ובא מעשה וא"ת לישני ברחל גדולה כו' בשלמא לדידן ל"ק ההיא חתול הוה ובאמרי רברבי דמתני' היא כקושית התו' משא"כ לי"מ ע"כ ממתני' לא מוכח דהא שועל יש דרוסה אף לאמרי רברבי לא"ד אלא דאי חתול מה אשמעינן הא כבר אמר רב לעיל למעוטי חתול אלא ע"כ בגדיים וטלאי' וכלב הוה דאין לו דרוס' אף בדקה כו': גמרא אין דרוסה אלא ביד ואין דרוסה אלא בציפורן לאפוקי שן דלא הרי"ף משמע דגריס עד שינקב לחלל ועיין ברא"ש ומ"מ עד דמינקב לחלל כו' לא הוה כמו לעיל דרוסת חתול ונמי' עד לחלל דהתם דעת הרי"ף והר"מ ז"ל מטעם דרוסה והכא מטעם בקוץ עד החלל ועיין ביש"ש סי' ע"ד יע"ש והא דאמר בהדי דשליף שדי זיהרי' פירש"י כשמוצי' וחולץ צפרנו לכאורה יראה לפרש דווקא כשחולץ ציפורן מגבה שדי זיהרי' אבל כשציפורן נשאר שם והיז נשמט מן ציפורן לא שדי זיהרי' ולא קלי כו' ועיין מה שאכתוב לקמן בהא דארי שנכנס לבין השוורים ונמצא ציפורן בגבו כו' גמרא אמר רבה בר רב הונא אמר רב ארי שנכנס לבין

השוור'י ונמצ' צפורן בגבו של א' כו' רב רבותא אשמעינן לא מיבעיא אם לא ידעינן שנכנס ארי ונמצא צפורן דלא חיישינן דזה אף למאן דחייש לס"ד שרי כמ"ש הפוסקים דהוה ס"ס שמא לא נכנס ואת"ל נכנס שמא מן הכותל כמו שיתבאר לקמן אלא אפילו נכנס והוה ספק השקול שרי דרב לטעמ' אף מש"ה אמר נכנס דרב דווקא אמר צפורן אבל מקום צפורן חיישינן כדמסיק אביי לרב וזה דווקא בישיבה לו צפורן בגבו שרי כו' ומש"ה דווקא נכנס אבל לא ידענו אם נכנס שרי מטעם ס"ס אף במקו' צפורן אלא שיש לעיין בזה לא מבעי' לשי' התו' דאימר בכותל נתחכך ומהארי חולה ולא תלינן שבכותל היה הציפורן א"כ במקום ציפורן ראוי לאסור אף דלא ידעינן אי עאל ארי ביניהן אי לאו דהא מקום ציפורן זה ודאי מהארי בא ורוב בריאין וראוין לדרוס ואף לשיטת רש"י ז"ל שפי' שציפורן זה היה בכותל מקודם אפ"ה מקום צפורן אסור אף דלא ידעינן אי נכנס או לא דא"ל כל המתחכך אין צפורן יושבת לו בגבו לאו דוקא יושבת אלא אין דרכו להתחכך כל כך שיהא ניכר מקום צפורן דאל"ה א"כ מ"ש אף בישיבה בגבו כיון דפעמים עשויים ליתחב אפשר שנשארה בגבו וכמו שאבאר בתוס' ד"ה רוב ובי"ד אבאר בעזה"י אלא דא"כ קשיא אף בנמצא צפורן בגבו שכתב הרשב"א בחדושו נ"ג ע"ב ד"ה ונראה דהיכא דלא ידעינן אי עאל הוה ס"ס והא ודאי עאל אם נאמר כשיטת ר"ת אימור בכותל מהארי חולה דלא תלינן כלל בכותל אלא בארי חולה כרע שכב אצל הכותל ומשם באה הציפורן וליכא אלא חדא ספיקא אבל המעיין ברשב"א יראה להדי' שכתב וז"ל אימור לא עאל ואת"ל עאל אימור צפורן זה לא מיד הארי אלא בכותל נתחכך הרי דהוא מפרש כפירש"י שציפורן זה תחובה כבר בכותל והא דלעיל כתב פי' ר"ת בהא דרב ארי שנכנס לשוורים הא הקשה שם לדבריו וז"ל אמאי קאמר ולא אמרן אלא לחה אבל יבשה עבידא דמשמטה ולא אמר אבל יבשה אינה מורה על ארי חולה פי' דהוא כתב בשם ר"ת דלחה מורה שהי' לו מכה ברגל וחולה ויבשה כבר נתרפא וראוי לדרוס וא"כ הוקשה לו שפיר אף אם נימא דלא עבידא דמשמטא מ"מ צפורן במאי תלינן בכותל לא תלינן ומיד הארי בא וראוי לדרוס דיבשה הוא ונתרפא ולפיכך אפשר דפסק כרש"י דתלינן בכותל ולפ"ז איכא למימר דהוה ס"ס גמור שמא לא עאל ארי ביניהן וצפורן זה הית' תחובה בכותל מכבר ואת"ל עאל שמא ארי חולה היה וע"י שכב כרע אצל הכותל וע"י חיכוך השור ישב' צפורן בגבו ואף דרוב בריאין הן וראוין לדרוס ס"ס הוה ספק השקול דכל הדורס רובן אין צפרנו נשמטה ואף דכל המתחכך רובן אין צפורן יושבת לו בגבו תו הוה ספק השקול ואיכא ס"ס גמור שמא לא עאל ובכותל היה כבר ואת"ל נכנס שמא ארי חולה ונתחכך וכדכתיבנא ולא צריכנא למ"ש הפרישה והב"ח וט"ז בסי' נ"ז ומהרש"ל בסי' ע"ד דהוה כעין ס"ס דהוה משם א' שמא בכותל נתחכך אלא דס"ס גמור הוא דלאו משם א' הוא דספק השני גרע יותר ואת"ל נכנס ומיד ארי בא אימור ארי חולה וכל זה כשנמצא צפורן בגבו אבל במקום ציפורן או יבשה ודאי חיישינן דליכא תרי ספיקי דהיכי נימא את"ל מן הארי שמא חולה והא רובן אין חולין ובריאין וראוין לדרוס דמה אמרת כל הדורס אין צפורן נשמטת והא מקום ציפורן הוה או יבשה דעבידא דמשמט' כו' ולכך נראה לאסור כה"ג אבל מ"ש הרשב"א ונראה דוקא שראינו נכנס אבל לא ראינו נכנס הוה תרי ספיקא שמא לא עאל ואת"ל עאל שמא צפורן זה לא מיד הארי בא אלא מכותל ולדידן נהפוך הוא א' שמא לא עאל ומכותל בא ואת"ל עאל שמא

חולה היה וכמ"ש ובי"ד בסימן נ"ז אבאר: ארי שנכנס לבין השוורים ונמצא ציפורן בגבו של א' מהן אין חוששין שמא ארי דרסו הך עובד' ע"כ מיירי בעאל והוא שותק והן גם כן או תרווייהו מקרקרין דאי הוא שותק והן מקרקרין ורב לטעמיה דאין חוששין לס"ד א"כ להמקשה הוה ליה לאקשווי בלא אדרבה כל המתחכך אין ציפורן יושבת לו בגבו דא"נ צפורן זה מכותל הוה אימור ארי דרסו למאי דלא אסיק אדעתיה דרב לא חייש לס"ד לשיטת רש"י ז"ל דאימור בכותל היה צפורן זה אלא דאפשר דרב איירי בהוא והן שותקין מש"ה לא פריך אלא אדרבה כל המתחכך כו' והוה ספק השקול ובדרוסה מחמרין ומשני דרב לטעמיה דאין חוששין ומיניה לדידן דחיישינן אן בהוא והן שותקין אסור וז"ש הטור בסי' נ"ז אף בתרווייהו שותקין אלא שאין זה הוכחה אלא לשיטת רש"י ולא לתו' ועוד דאף דלשיטת רש"י י"ל דעדיפא מיניה פריך ולכאורה איפכא מסתברא דרב בספק דרוסה דלקמן איירי מדאמר איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי אוקי חזקה ורב לטעמיה דאין חוששין לס"ד ואף אם היה חושש בהא דלקמן בהוא שותק והם מקרקרים שאני התם דאיכא ריעותא דהוא שותק והם מקרקרין קרוב הדבר דמעשה עביד בהו ומש"ה מקרקרים תדע דהא באין יודעין אי שותקין או מקרקרין שרינן בסי' נ"ז וכמו שאבאר לקמן גבי הוא שותקוהם מקרקרים ואילו בשותק והם מקרקרי' אסור משום דקרוב הדבר דמעשה עביד בהו משא"כ כאן דהוא והן שותקין או דלא ידענו מה היה להם הוה ספק השקול ושרי דריעותא דציפורן א"ל הכי וא"ל הכי אפשר שמואל יודה דאוקי אחזקה אלא רב מיירי בהוא שותק והם מקרקרים וקאמר שפיר הוה ספק השקול ואוקי אחזקה אלא דדל צפורן מהכא לשיטת רש"י ז"ל דבכותל היה הציפורן כו' והוה לאסור משום ס"ד דלקמן ומסיק רב לטעמיה דאין חוששין לס"ד ובזה מדויק לישנא דתלמודא הוה ליה ספק השקול ואוקי אחזקה ורב לטעמיה דאין חוששין לס"ד איפכא הוה לומר רב לטעמיה דאין חוששין לס"ד דאוקי אחזקה אלא כמ"ש והיינו משום דרב סתמא אמר אין חוששין אף בהן מקרקרים ומש"ה אמר דרב לטעמיה דאין חוששין לספק דרוסה אף בהוא שותק והם מקרקרים: ודע דיש להקשות במה דאמר רב לטעמיה ע"כ לא א"ר דאין חוששין משום דהוא שותק והם מקרקרים אין ריעותא מחמת ביעותות' כו' ואיכא ס"ס שמא לא דרס ואת"ל דרס ושמא לא נגד החלל דרס דשם אין פוסל' שהרי הרב אומר כן הרשב"א ז"ל אהא דהוא שותק והם מקרקרים הקשה כשיש עוד שוורים שמא לא זו ואת"ל זו שמא למטה מחלל דרס והיינו לשמואל שחושב קרוב לודאי שדרס משא"כ לרב דהוה ס' השקול א"כ אף בא' הוה ס"ס שמא לא דרס כו' ומש"ה שרי משא"כ שנמצא צפורן בגבו במקום חלל הגוף ואין כאן אלא ספק א' והוה ספק השקול ואפשר אסור ואין זה לטעמי' עוד אבאר לך בהא דרב לטעמיה אימא דשמואל נמי יודה לזה דאיירי בהוא והן שותקים דאיכא הוכחה שלא דריס כמו שאבאר לקמן אימור שלמא שויא דהוא ודאי אף שאמר אימור וא"כ כאן דספק השקול אי ציפורן מארי או בכותל נתחכך אית לן לומר מדשתקי שלמא עביד וצפורן מן הכותל ורובא להיתרא ולא ספק השקול ושמואל יודה אלא ש"מ מאן דחייש לס"ד אף בהוא והן שותקין חייש ובי"ד אבאר: ע"ש כל הדורס אין צפרנו נשמטת כו' אבל יבשה עבידא דמשמטא בי"ד סימן נ"ז כתב הדרישה אפשר הא דאמרין בהדי דשליף שדי זיהרי' היינו כשהוציא ציפורן מגב השור אבל כשהציפורן שם אין מטיל

ארס והב"ח בסימן הנזכר ג"כ רצה לכאורה לומר כן וקשיא א"כ מה האי דאמר כל המתחכך כו' ומארי בא וגם למה ליה לומר כל הדורס אין צפרנו נשמטת לו יהיה כן שנשמט ולאביי דאמר יבשה עבידא דמשתמטא ומה בכך הא לא שדא זיהריה כשמציפורן נשאר שם בגבו ואי משום שמא דרס מקודם הא רב לטעמיה דאין חוששין לס"ד וי"ל דע"כ לא אמר רב דאין חוששין אלא היכא דלא חזינא שום ריעותא אבל אי הוה תלינן זה ציפורן זה מן ארי היה לן למיחש שמא גם בצפרנים אחרים הכה כאחת או מקודם לכן ה"נ בזה ושלף עם ציפורן דכה"ג גם רב יודה דחייש לס"ד אי לאו כל הדורס כו' ומש"ה יבשה עבידא דמשתמטא וא"כ ארי הכה וחיישינן שמא גם באחרים הכה ולקמן אמרינן דלא עביד מעשה כלל: בפירש"י ד"ה רוב אריות דורסין כלומר אף שרוב דורסין קים לן שכל הדורס אין צפרנו נשמטת בא' מהן עכ"ל מ"ש כלומר דל"ת כפי' התוס' ומיעוטן אין דורסין חולין ובכותל נתחכך ומן הארי חולה ולפ"ז טעמא דרוב אריות דורסין הוה טעמא להא מלתא דמש"ה אין חוששין דרוב דורסין ומיעוטן חולין ותלינן בחיכוך מן ארי חולה אבל רש"י מיאן בזה ואמר דלא כן שהרי פי' ד"ה נתחכך השור וצפורן זו היתה בכותל הרי דפי' דצפורן מכבר ה' בכותל וא"כ לאיזה צורך הזכיר ואמר רוב אריות דורסין לא הוה ליה למימר אלא כל הדורס אין צפורן נשמטת ואימר בכותל נתחכך וא"כ כל אריות דורסין דינא הכי ולכך אמר דה"ק אע"פ שרוב דורס והוה לן למיזל בתר רובא מ"מ כל הדורס אין צפורן נשמטת והוה ספק השקול ורב לטעמיה דלא חייש לס"ד.

ומיהו בהא דרוב אריות דורסין ראויין קאמר גם רש"י יודה לזה דאל"כ אלא דורסין ממש אמאי אין חוששין לס"ד ושאר קושיות התו' שהקשו וע' מ"ש בתו' ד"ה רוב וע' מ"ש רש"י קים לן שאין לך א' שצפרנו נשמטת הוא דלא כפי' התו' ד"ה כל הדורס דהאי כל לאו דוקא הוא ולכאורה על כרחך מוכח כן מדפריך אדרבה ואיך יתכן זה שלא נמצא במציאות וכן כל המתחכך ואיך יתכן לומר באמת א"ל הכי וא"ל הכי דתרווייהו ליתא במציאות ומ"ל זאת אין א' מהם שצפורן נשמטת בשעת הטלת ארס כמ"ש רש"י לעיל בהדי דשלף צפרנו כו' ופריך אדרבה כל המתחכך ונימא צפורן זה מיד ארי ונהי דבהא לא הטיל ארס מ"מ אימ' בשאר צפר' הטיל ארס או מקודם הטיל ארס ומיהו כל המתחכך ודאי לאו דוקא הוא כמ"ש: ובתו' ד"ה רוב אריות דורסין ראויין לדרוס ומיעוטן חולין הנה התוספות הקשו שלש קושיות א' למה באמת אין חוששין לרב לס"ד וא' דל צפורן מהכ' אימא ארי דרסו וא' למה לי מקום ציפורן תיפוק ליה בלא"ה דרובן דורסין והנה כל הקושיות יכול לתרץ כ"א משני פנים או דרוב אריות ראויין לדרוס ולא דורסין ממש ובכותל נתחכך היינו כותל ממש כפירש"י או להיפך דרוב דורסין ממש אלא בכותל נתחכך לאו בכותל ממש אלא מן ארי חולה וז"א דנהי דהך קשיא דלצפורן לא קשיא כיון דארי חולה תו אין מקום לחוש מ"מ אביי קשיא למה לי מקום ציפורן וגם רב אמאי לא חייש לס"ד אבל קשיא ראשונה קשה ומהרש"א ז"ל תי' דא"כ לא הוה ספק השקול דהא צדדא דמהארי בא כולא לאיסורא והך צדדא בכותל נתחכך לא הוה כולא להיתרא דשמא ארי ג"כ דרסו ואף רב יודה לזה דחיישינן אלא דאין סבר' לתלו' בכותל אלא מהארי חולה והוה תו שקול ומה שסיים מהרש"א מתוספות לעיל משמט דשאר שוורים אף לדידן שרי היינו ממ"ש התו' בדף מ"ג ע"ב ד"ה קסבר עולא למ"ד חיישינן לא

מוקמינן אחזקה משמע דשאר שוורים שרינן להו והיינו טעמא דבשאר שוורים איכא ס"ס ספק שמא הארי זה חולה היה ואת"ל בריא שמא לא דרס דרוב ראוין לדרוס ולא ודאי בשלמא דרוסה דלא נמצא צפורן אזלינן בתר רובא ורוב בקיאיין וראוין לדרוס ולא הוה ספק השקול משא"כ כשנמצא צפורן הוה ע"כ ספק השקול דמאין צפורן זה מהרוב ודאי לא דכל הדורס אין צפרנו נשמטת ומיעוטא דמיעוטא הוא דנשמט וע"כ ארי חולה וכן להיפך א"כ ודאי הוה ספק השקול ובהאי שור מחמירינן דיותר יש לתלות בדרוסת ארי משא"כ בשאר שוורים ודאי איכא ס"ס שמא חולה דהוה שקול ואת"ל בריא שמא לא דרס אינך אלא הזה בלבד ואף שהתו' בכתובות בסוגיא דפתח פתוח כתבו דהיכא דספק א' הוה רובא לאיסורא לא מהני ולא מצרפינן לס"ס זה ברוב.

גמור ולא ברוב דלא הוה אלא מדרבנן יע"ש וה"ה הכא בהאי שור אמרינן בחד ספק מדרבנן אסור דשכיח דרוסה טפי מחיכוך מ"מ בס"ס מהני ואני עתיד לבאר זאת באורך בעזה"י בס"י נ"א: עוד אבאר לך מ"ש התו' דל מהכא ציפורן אכתי רוב דורסין ממש אין לומר דרב לטעמיה דאיכא ספק שמא לא נגד החלל הכה ואוקמיה אחזקה לא חזקה מחמת שנולדה לא היתה דרוסה אלא חזקה מחמת רובא דכשירות הן דא"כ מאי קאמר לקמן מ"ס בעותי הוא דמבעי' מהדדי משמע אי לאו האי טעמא הוה מודה רב דחיישינן ואהא הוקשה להם שפיר: גמ' ספק עאל ספק לא עאל אימור לא עאל ספק שונרא ספק כלבא אימור כלבא שתיק ואותב בינייהו אימור שלמא שויא קטע רישיה דחד מיניה נח רוגזי' הוא מעואי והם מקרקרין בעית הוא דמבעתי אהדדי כ"פ הוא שתק והם מקרקרים הנך ה' דרכים כ"ע מודים אף שמואל דלא חיישינן כלל בספק עאל או דהוה ס"ס או דאוקמיה אחזקה וכן בשתקו כולם מראין הדברים ודאין דשלמא עביד מדשתקו תרווייהו וכן בצועקים הרי בעותי מבעתי והנך אימור ודאי הוה מה שאין כן כשהוא שותק והם מקרקרים דהוה ספק אי דרס או לאו בהא פליגי דרב מוקי אחזקה ושמואל סבר דרוסה שכיחא ולפ"ז ה"ה דלא ידענו אם שותקין אם מקרקרין מספיקא אסרינן לה ולא שרינן לה אלא בידענין דתרווייהו שתקי דאז ודאי שלמא עביד בינייהו וזה נראה דעת התוס' לעיל מ"ג ע"ב ד"ה קסבר שהקשו אמאי לא אוקמינן אחזקה ות' דרוסה שכיחא ולא תירצו דהתם רגלים לדבר דהוא שותק והם מקרקרים אלא שהם סוברים דהוה ספיקא ואפ"ה חיישינן וה"ה לא ידענין אם שתקו או לאו אסור מספיקא כמ"ש כאן אבל הרא"ש ז"ל כתב שם שאני דרוסה דיש רגלים לדבר וגם שכיחא דהוא סובר דהנך חמשה דרכים לאו ודאי הוא אלא ספק אימור כו' אלא מוקמינן אחזקה והוא שותק והם מקרקרים סובר שמואל דמראין הדברים שדרס ומש"ה הוא שותק והם מקרקרים מחמת הכאה שהכה בהם ומש"ה בלא ידענו מה היה להם שרי דאוקמינן אחזקה שהיתה מקודם בשעה שנולדו שלא היתה בחזקת דרוסה ה"ה עכשיו ועיין בי"ד סי' נ"ז מחלוקת בזה יע"ש ועיין בר"ן ברי"ף מ"ש שם בזה ולפ"ז הא דאמר הוא והם שותקין לאו דוקא ה"ה כשלא ידענו מה היה להם ולא אסרינן אלא כשידענו בבירור דהוא שותק והם מקרקרים: וברש"י ד"ה עלה ארי ביניהן וישב שם.

דקדק לפרש וכתב ארי דל"ת דקאי אמה דסליק מיניה ספק שונרא ספק כלבא שהרי הרשב"א ז"ל בחזושו כתב וז"ל כתב בעל התרומה דמעשים בכל יום דחתולין נכנסין ללול של תרנגולים והוא שותק והם מקרקרים ולא חיישינן כבריבי מקום שאין מצילין

אין דרוסה אלא כשבורחת והכה אותם אז יש דרוסה והוא ז"ל השיב עליו חדא דבמסקנא קיימא לן כרבנן ועוד דבעוף הוה מודה בריבי ועוד דעאל ואותיב בינייהו היינו חתול ממה דסליק מיניה עכ"ל ורש"י אפשר דפוסק כל"ק דהוא דאמר כבריבי וכנראה מרש"י ד"ה לא אמרו אין דרוסה לחתול לגדי ולעוף ואף שמהרש"ל ומהרש"א כתבו שם הא חזינן לבעל התרומות שסובר כן דאף בעוף אי דרוסה באין מצילין ונאמר שגם סברת רש"י כן וגם הרא"ש ז"ל סוברקצת כן שהביא דברי בעל התרומות ואף שיש לומר דרא"ש כתב לול של תרנגולי דהוא עוף הגס ודינו כגדיים וטלאים ומש"ה אין העולם נזהרין ואפשר דקשי' ליה לרשב"א אמאי אין נזהרין בעוף הדק כו' ולזה כתב רש"י ז"ל עלה ארי ביניהן לשלול דברי הרשב"א וביורה דעה אבאר זה בעזה"י: קטע ריש' דחד, מינייהו נח רוגזי' אף דלא ידענו אם מיד בבואו קטע או לא אפ"ה לא חיישינן דהא דחיי' לס"ד היינו משום דשכיח שידרוס כמ"ש התוס' ריש פרקין או דרגלים לדבר שהוא שותק והם מקרקרים והיכא דאיכא למתלי במידי לומר שמתחלה פגע בהאי ושפך חמתו ואח"כ ודאי נח רוגזי' דקים להו לחז"ל בהכי או דלא הוה שכיחא תו כ"כ ולפ"ז אף שמצאו הרבה נפצעו מוחם והרג אותם אית לן לומר דאח"כ נח רוגזיה אבל הר"ן ז"ל כתב הטעם דלכך לא חיישינן שדרס מקודם כיון דחזינן שהרג אחד מהן אי איתא שדרס א' מקודם היה לו להרוג אותו כיון דחמתו בערה בו עד שהמית א' מהן אלא מסתמא זה פגע בריש' והרג ונח רוגזיה ומש"ה כתב בחתולין שמכניסין ידיהם ללול אף שקטע רישיה דחד מיני' אסור שמא דרס אח"כ דחמתו שפוכה ולא נח מרוגזי' כיון שיכולין להציל את עצמם והנה הי' לתת טעם דחיישינן שמא דרס מקודם בשלמא דעאל בינייהו א"א דדרס היה לו להרוג מיד משא"כ כלול שאפשר להנצל קצת מפניו אלא נתן טעם אף דחזינן שדרס והרג תיכף בהכניס ידו ללול אפ"ה לא נח רוגזיה כו' ולפ"ז היכא דמצאנו דרוסי' כמה ואח"כ קטע רישיה דחד מיני' אסור לטעם הר"ן ז"ל דהא חזינן דדרס ולא עשה כרצונו להמית בפעם א' וחיישינן לכל העדר ואילו לטעם שכתבנו יש להתיר דע"כ אסרינן ס"ד משום דשכיח הוא שדורס כולן ונאמר אוקי אחזקה שפיר שמיד לאחר אלו הנדרסין הרג זה ונח רוגזיה ובי"ד יש מחלוקת בזה ושם אבאר בעזה"י: ע"ב כ"פ הוא שותק והם מקרקרים מ"ס עביד בהו מעשה ומ"ס בעותי הוא דמבעתי אהדדי הר"ן ז"ל כתב דהנך איסור הוא ודאי הא ספק אסור ומשום הכי אם לא ידעינן אי שתקו ואי מקרקרים אסור וזה סברת התו' ריש פרקין וכמ"ש לעיל דדרוסה שכיח והביא ראי' מספק עאל ספק לא עאל ואי משום הא לא אריא כמ"ש הרשב"א בחדושיו ספק עאל ושמענו קולם שהיו מקרקרים יע"ש ולדידיה בספק שרי והנך איסור ספק הוה ושרינן כ"פ הוא שותק והם מקרקרים מ"ס מעשה עביד דרגלים לדבר.

מ"ש לעיל בשם הר"ן דקטע ריש' דחד מיני' אם איתא שדרס קודם היה להרוג אותו לא בפ' כתב כן אלא מכללא וז"ל ולא אמרינן שמא דרס מקודם כיון שהן עומדין במקום שיוכל לדרוס איזה שירצה אני אומר שזה דרס ראשונה ומשמע קצת כמ"ש ובדרישה סי' נ"ז ס"ק כ"ג בהג"ה, הקשה כן דלמא דרס מקודם ות' דלעול' אין כח לברוח בהמה מיד ארי ובודאי זו דרס תחלה הרי כמ"ש כאן כיון שראינו שחמתו בערה בו והרג א' מהן אי איתא דדרס מקודם היה לו להרוג אותה וזה ל"ח שנשחטה ממנו וז"ש הר"ן ז"ל כיון שהן עומדין במקום שיכול לדרוס איזה שירצה דטעמא קיהיב למלתיה ולא קאי

למה שלמט' אלו החתולין יע"ש דאין ענין לכאן ובי"ד יתבאר זה באורך ועיין מ"ש לעיל בסמוך דנ"מ להנך ב' טעמים: הרשב"א ז"ל בחדושו הקשה וז"ל היכא דאיכא כמה שוורים אמאי לא נתיר מס"ס דהא ודאי כולהו לא הוה ודאי דדרס דלא די דניחוש לחדא מחמת שהוא שותק והם מקרקרים וא"כ איכא ס"ס שמא לא זו היא ואת"ל זו שמא למטה מחלל הגוף דאין דריסה פוסלת שם וי"ל כל היכא דאיכא למבדק מבררין אך אם נתערב באחרים שרי ואם אין בדיר אלא א' אז אם נתערב באחרים לא שרי מטעם ס"ס כמו שאמר רבינו יצחק בההיא דריש מסכת ביצה וספיק' אסורה עכ"ל מ"ש דהוה ס"ס אבל בספק א' שמא למטה מחלל הגוף ובאין שם אלא א' ל"ק לי' דנוקמיה אחזקה דלא שייך חי' התוס' כריש פירקין דרוסה שכיח ומה בכך דלמא למטה מחלל הגוף דריס ואף דרגלים לדבר דהוא שותק והם מקרקרים ומה בכך דלמא למטה מחלל הוה ומיהו לזה י"ל דלא מוקמינן אחזקה דאיכא רעותא ל"מ חזקה משנולד' דלא היתה דרוסה שהרי יצאה קצת מחזקה זו שעכ"פ נדרסה למטה מחלל גם חזקה מחמת רובא ליתא דרוב אין נדרסין כלל וזה עכ"פ נדרסה למטה מחלל וכיון שרובא ליתא ה"ה חזקה מחמת רובא לא הוה וכההיא מעשה דמים בראש בסי' נ' ובתב"ש סי' כ"ט ול"א ומ"ש דניהוי ס"ס אף שספק א' בגופו והב' בתערובת לא אמרינן כמ"ש אח"כ בסמוך בשם רבינו יצחק י"ל דכאן לא נודע מי הוא הספק ולפ"ז בתרנגולת שהטילה ביצים עם אחרות ולאח"כ מצאה טריפה לאחר שחיטה ר"ל ספק טריפה יש לצדד להתיר לדעת הרשב"א ובי"ד סימן ק"י אבאר בזה ומ"ש דס"ס היכא דאיכא לברורי מבררין בי"ד סי' ק"י פסק דא"צ לברר יע"ש ועוד לדידן דא"א בקיאינן בבדיקה אמאי לא מתירין מטעם ס"ס ומיהו לזה י"ל דהו' ס' מחמ' חסרון ידיע' דאם הי' חכם לפנינו הי' מכיר טפת ארס ואין נכנס בגדר הספק ולכך אין להתיר וצ"ע ועוד י"ל דלא הוה ס"ס המתהפך דהיכי נימא להיפך שמא למטה מחלל ואת"ל למעלה שוב טריפה אלא דמתחל' צריך להתחיל אם היה דרוס' בכאן כלל ועיין בש"ך סי' ק"י מדיני ס"ס יע"ש ואין להאריך: אתי בהו לידי תקלה רש"י ז"ל פי' מתוך שהן מרובין היינו היכא דלא תקשי קושיית התוס' דה אתי בהו לידי תקלה והתו' תירצו דהתם אי סופה לטעון ממהרת בכך משא"כ י"ב חודש הוא זמן מרובה וחיישינן לידי תקלה והא דפריך לחנוק ולישדי באשפה בחדושי רשב"א משמע דגריס א"נ לחנוק וליתנו לעכו"ם דישראל לא זבין מיני' דרואה שהן נבילות ובפג"ה איירי בשחוטה יע"ש ומ"ש רש"י ז"ל הא דלא בדק אותם הרשב"א הביא סברת ראשונים דהך בדיקה המוזכר לקמן לא הוה אלא בה' דרכי' המוזכרים לעיל הוא דמהני בדיקה ולא בס"ד דשמאל וכ"ש ודאי דרוסה יע"ש ולדבריהם אפשר ליתן טעם דה' דרכים ס"ס הוה מספק שונרא או עאל או שותקים או צועקים שמא לא דרס ואת"ל דרס שמא למטה מחלל כו' אלא כל היכא דאיכא לברורי מבררין כדעת רשב"א אף בס"ס והבאתיו לעיל ומיהו בקטע רישא דחד מיני' י"ל דלא הוה אלא ספק אבל בהוא שותק והם מקרקרים וכ"ש ודאי דרוסה לא מהני בדיקה אבל כבר הסכימו רובן ככולן מדינא דגמ' אף לודאי דרוסה מהני בדיקה ובה' דרכים א"צ בדיקה אף לדידן דא"א בקיאינן בבדיקה דא"צ כלל.

ומ"ש רשב"א דס"ס היכא דאיכא לברורי מבררין יש לראות דס"ס מטעם רובא ועדיף מחזקה כמ"ש בתשובה סימן ת"א ורובא או חזקה היכא דאיכא טרחא לא מבררין ומה"ט לא בדקינן אחר י"ח טריפות מטעם רובא או חזקה והא דהמשכיר בית לחבירו

בי"ד אם הוא בעיר שואלו כ' הפר"ח בא"ח סי' תל"ז דבקל הוא לברר משא"כ י"ח טריפות דטורח ומהאי טעמא בדיקת הריאה דבקל יכול לברר ע"י נפיחה כו' או דרובא עדיף מחזקה יע"ש א"כ בס"ס דהוה כמו רובא אמאי טורח רב הוא לבדוק כל חלל הבהמה משמע דאף מן חזקה גרוע הוא לדבריו כאן דהא בהמשכיר אם ליתא בעיר לא מטרחינן לבדוק כל הבית וכאן צריך בדיקה ובי"ד סי' ק"י אבאר באורך בעזה"י ההוא בר אווזא דהוה בי רב אשי על לביני קניא אתא כי ממסמס קועיה דמא כו' ה"נ אימור קניא מחיא עכ"ל מ"ש על לביני קניא כתב הרשב"א בחדושו דאל"כ הוה תלינן בחתול דשכיח טפי אבל י"א להיפך דהכי מיירי בחתול לפנינו אבל כי ליתא לתרווייהו תלינן בקניא ועיין לעיל כ"ח ע"א ובתוס' שם דנ"מ בין חתול לקניא אי האדים הקנה או הוושט בפנים משהו או לענין בדיקה כל החלל או אף לחומרא לשיטת רש"י ז"ל לעיל דרוסה יש בדיקה אף לאחר שחיטה דטפת הארס היה ניכר ואילו בקניא שוחט הקנה לבדו ז"ל הר"ן בין להקל ובין להחמיר תלינן בקניא דאי בדרוסה אף בבהמה מהני בדיקה דניכר ואילו בקניא חיישינן שמא במקום נקב שחיט יע"ש והנה בזה אפשר לומר דמספיקא תלינן להקל דרוב כשירות אלא דכאן הוצרך לומר על לביני קניא דאל"ה אף בבהמה היה תקנה.

וה"ה בעוף אם שחט הוושט ולא הקנה דהוה תלינן להו בשאר בהמות שאינן דורסין כמו כלב דאין לו דרוסה אף בעופות ואף אם שחט הוושט בעוף תחלה כשר דלנקב לא חיישינן וכלב אין לו דרוסה משא"כ עכשיו דעל לביני קניא תולין במצוי להחמיר ואם הוא עוף צריך לשחוט הקנה תחלה ולהפוך הוושט אם נאמר דאין לנקב בדיקה מבחוץ ולעולם כל היכא דלא שכיחא תרווייהו או שכיחא תולין להקל ומה שכתב הר"ן ז"ל בשם הרא"ה דאי חיישינן לקניא בבהמה אין לו תקנה יש לראות א"נ בשונרא ושאר דברים שמא בצפרניו ניקב הוושט וג"כ אין תקנה: בתו' ד"ה דרוסה שאמרו צריכה בדיקה נגד בני מעיים כו' והא דא"ר מכפא דמוחא כו' ונראה גם לרש"י כו' עכ"ל עיין במהר"מ מלובלין דברי מהרש"א יש לכוין עפ"י מ"ש הש"ך בס"י נ"ז ס"ק ל"ה ואבאר דבריו דודאי מתחלת הבינו התוס' מרש"י דאף שראינו שהכה הדורס ולא האדים בחוץ הוה ס"ד לשיטת רש"י דאי ודאי דרוסה אמאי יש לו בדיקה דמ"ש האדים בחוץ או לא האדים בחוץ אלא ע"כ בלא האדים הוה ס"ס ומש"ה מהני בדיקה דשמא לא הטיל כלל ארס אבל בהאדים בחוץ הרי חזינן דהטיל ארס אין בדיקה בפנים דשמא אין ניכר כ"כ כמש"כ בשם ריב"ם אח"כ בסמוך וא"כ הוקשה להם שפיר מרב דבדק מכפא דמוחא עד אטמא במאי איירי אם שאין ניכר הדרוסה שלא האדים בחוץ הוה ס"ד ורב אין חושש לס"ד וא"צ בדיקה כלל דאי כשי' המפרשים בהנך ה' דרכי' אפ"ה בעי בדיקה דא"כ איך מהני בראינו שדרסה או בספק לדידן משא"כ לפי מה שכתבו דרש"י לא כתבאלא אי האדים בחוץ א"צ אלא נגד אותו מקום רב איירי בלא האדים בחוץ ומקרי ודאי דרוסה דבאמת לרש"י ודאי דרוסה יש לו בדיקה בחוץ והא דכתב רש"י שאין ניכר דאל"כ לא הוה צריך נגד כל החלל.

ומ"מ לא דייק לן שפיר דמאי קושיא דאטו הא בהא תליא דלמא בניכר מקום הדריסה לא מהני בדיקה ואם לא ניכר מהני ואפ"ה מודה רב דחיישינן פה"ג לספק דרוסה שמא הטיל או לא הטיל ולא סמכינן אחזקה דאיתרע חזקה תדע דהא לעיל אמר ס"ס מחמת

בעותי וס"ס מעשה עביד בה משמע בכה"ג הוא דשרי רב הא אילו ידעינן שהכה בהו ולא ניכר ארס מבחוץ אוסר והתם הוה ס"ס שמא לא הכה ואת"ל הכה שמא לא הטיל ארס אכתי מאי קושיא מהא דרב מכפא דמוחא עד אטמא מיירי באין ניכר מבחוץ.

ובש"ך סי' הנ"ל ס"ק ל"ו כתב דעת רש"י דאם האדים בחוץ לא מהני בדיקה דשורף אח"כ לפנים ולא קשה כל הקושיות שהקשו התו' לרש"י יע"ש ור"ל אם לא האדים נמי הוה ודאי דרוסה ובהכי איירי רב מכפא עד אטמא ובהאדים הבשר נגד הסימנין כשירה דסימנין קשים הן ואין סופו לירד ולשורף וא"ש נמי קנה דרוסתו בכמה כו' ובי"ד אכתוב עוד ודע שמה שהוקשה להם לתו' מהאדים בשר נגד הסימנין אלמא אף ודאי דרוסה לא חיישינן שלא יכול לכוין י"ל לכאור' דסימנין קשים אצל בדיקה ומדינא א"צ בדיקה כלל דרוב אין ארס שולט בהן וכמ"ש רש"י בשמעתין וכמ"ש ד"ה עד שיאדימו סימנין עצמן וכמו שאבאר לשם ומה"ט כתב הרא"ש בריש פרקין למאי נ"מ לס"ד והקשה שם דוושט אין לו בדיקה בחוץ מה נ"מ שאין בפנים שמא יש בחוץ ות"י דבס"ד לא החמירו והיינו דהפר"ח בס"י ל"ב הקשה דספיקא לחומרא ותירץ התב"ש שם דרוב סימנים און ארס שולט בהן והיכא דא"א בבדיקה שרי א"כ ל"ק מידי מהאדים בשר נגד סימנין כיון דמדינא אין ארס שולט בהן אלא כל היכא דאיכא לברורי מבררינן וכיון דלא אפשר שרי כה"ג.

גם יש לראות לת"י א' שכ' שם הרא"ש דס"ד הקילו ואפשר כמ"ש הרשב"א דהוה ס"ס והיכא דאפשר בבדיקה מבררינן וכבר כתבנו מזה לעיל יע"ש אבל בודאי דרוס' אה"נ דאין תקנה לוושט כיון דאין לו בדיקה בחוץ א"כ קשיא הך דשמעתין דהאדים הבשר נגד הסימנים לא איכפת לן ואמאי הא ודאי דרוסה ושמה נכנס טפת הארס בעור החיצון ואין בדיקה כקושי' הרא"ש שם ולזה י"ל דרא"ש סובר דבס"ד מיירי ולהכי בהאדים בשר נגד בני מעים טריפה אבל נגד הסימנים אין בכך כלום דמדינא הוה ספק ספיקא אף בהאדים הבשר אמרינן לאו דרוסה הוא דהא בספק על והאדים הבשר כתבו הפוסקים דכשירה כו' ומש"ה מקילינן א"נ עד שיאדימו סימנין עצמן קנה וושט ויש לעיין בהא דכפא דמוחא עד אטמא דרב בודאי דרוסה איירי ואפ"ה מהני בדיק' לוושט ג"כ ואין להאריך: רב נחמן אמר בקוץ עד שתנקב לחלל בדרוסה עד שיאדימו סימנים עצמם ופירש"י בקוץ אין בדיקה שאין נקב דק ניכר בהן מדבריו משמע אבל קנה רחב יש בדיקה וה"ה במקום אחד אפשר דמהני אף בקוץ ועיין ברא"ש ומ"ש עד שיאדימו סימנים עצמן דרוב סימנים קשים הן ואין ארס שולט בהן הוה לפרושי בקיצור דאין האדמת הבשר מזיק לסימנים אלא דבא לומר דלא תקשי קו' רא"ש בר"פ דלמא האדי' סי' עצמן וכמ"ש התב"ש: (דף נד ע"א) גמרא הורי רב מכפא דמוחא עד אטמא ופירש"י הירך דריא' וכבד וכל בני מעים ובד"ה כפא דמוחא דהיינו כל החלל אף נגד הסימנין עד כאן לשונו מ"ש דריאה וכבד מפני שמפרש כפא מתחלת כפא וא"כ מאי פריך היינו כנגד בני מעים אלא דריאה וכבד בכלל בני מעי' ומ"ש כפא דמוחא דהיינו כל החלל ואף נגד הסימנים משמע דאם האדים בשר נגד סימנים טריפה לרב ופליג ארב זביד דאמר עד שיאדימו סימנים עצמם וכפא מתחלת כפא אף המוח כנגדו צריך בדיקה וזה נכלל במה דאמר רב חנן משמיה דרב נגד כל החלל ואף סימנים דחלל כולו אף מוח משמע לשי' רש"י ז"ל וע' לעיל ד"ה כנגד בית החלל לאפוקי עובי הירכים ועובי הצוואר יע"ש ובי"ד

אבאר בעזה"י: בתוספות ד"ה אילימא מכפא דידא וכן לעיל דאמר שמואל נגד בני מעים ואח"כ מוסיף רב חנן משמיה דרב נגד כל החלל עכ"ל הא דאמר לעיל צריכה בדיקה נגד כל החלל אף בסימנים לאו מדברי רב הוא אלא סתמ' דתלמוד' הוא דמסיק לה או ר' זיר' מדאמר רב נגד כל החלל היינו אף נגד הסימנים אלא מדהתם בנפולה דאמר נגד בני מעיים ומר זוטרא מוסיף נגד החלל ומיבעי' בתר הכי נגד סימנים מהו אלמא חלל לא הוה סימנים בכלל ה"ה כאן ע"כ רב בפירוש אמרה נגד החלל ונגד הסימנים וא"כ מדאמר נגד החלל ע"כ דבא להוסיף ריאה וכבד דאל"כ היה לומר בני מעי' ואף סימנים וע' מהרש"א: וברש"י ד"ה כפא דהמוחא כף הגולגלת והיינו כל החלל ואף נגד הסימנים כבר כתבנו לעיל והיה נראה לומר דרש"י מפרש נגד החלל כולו בני מעיים ובסימנים ומכפ' סוף כפא והא בפירוש מתחלת ריאה וכבד בכלל דאל"כ אימא דמיירי בכפא מתחלת כפא ומנא ליה להקשות ועי' ב"י שמפרש דברי רש"י כמה שכתבתי כאן יע"ש: הר"ן ז"ל בחדושו מפרש כפא דמוחא לאתויי צואר אתא ואם האדים הבשר נגד הסימנים טריפה וכן משמע לשונו בר"ן אצל רי"ף יע"ש וע' ב"ח סי' נ"ז מ"ש שם: שמוטה שחוטה כשירה ור"י אמר יבא ויקיף אר"נ ל"ש שלא תפס בסימנים עכ"ל ופירש"י ז"ל יבוא ויקיף יחתכנה במקום אחר אם דומין טריפה דוקא באותה בהמה אבל בהמה אחרת לאו דאין מדמין מבהמה לבהמה אלא דקשי' באותה בהמה אף אם אין דומין אין ראי' דחתך הראשון נעשה בעוד הסי' שלם ואף שנעקר ממקום חיבורו בלחי מה בכך ומש"ה מאדים יותר מן השני שכבר נשחט וראיתי להרשב"א בחדושו שהקשה כן אלא שכתב עיקור לא הוה טריפ' אלא שאין שחיטה מועלת בסימנים עקורין מגזירת הכתוב א"כ אין החתכי' דומין זה לזה ולא הבנתי דאף אם נאמר דעיקור הוה טריפה מ"מ לא הוה נבילה דלא הוה מקום שחיטה ומה ראי' דאין החתכי' שווין דאטו טריפה לית בה חיותא ולכאורה נראה דבאמת הקפה לחומרא הוא דבלא"ה כשירה כרב שא"א לשמוטה שתעשה שחוטה אלא דאי דומין החתכין זה לזה טריפה דאיגלי מלתא שהחתך הראשון היה ג"כ לאחר שנעקר ממקום חיבורו בלחי אלא שאיך יצויר להיות שווין דחתך הראשון היה קודם שחיטה והיה חיות בו ואטרוחי בכדי כו' ויש ספרים דגרסי יביא בהמה אחרת ויקיף וכן כתב הרשב"א בחדושו וא"ש דמביא בהמה אחרת ושוחט ואח"כ עוקר אם דומין החתכים זה לזה כשירה וא"ל שהחתוך האחרון מאדים יותר טריפה וה"ה להיפך שעוקר ואח"כ שוחט אם הראשון מאדים יותר כשירה וא"ל טריפה אלא שאינו רשאי להטריף בהמה טהורה לכתחל' משום בל תשחית כמ"ש הפוסקים בפ"ק בהא דידע דלא גמיר: ויש בכאן ד' שיטות.

השיטה הא' הוא דר"י פליג ארב דאמר כו' ואמר הקפ' בעינן ובלא תפס אף הקפה לא מהני והקפה לחומרא הוא כמ"ש לעיל ורב נחמן מפרש הוא לר"י ולרב ואין כאן כ"א שני מחלוקת רב ור"י והדרין לכללין רב ור"י הלכה כר"י. השיטה הב' הוא דר"י פליג אדרב בין תפס בסימנים ובין לא תפס כשירה דאילו לרב בתפס א"צ הקפה ובלא תפס לא מהני הקפה ולר"י בין תפס או לא תפס צריך ומהני הקפה ורב נחמן מפרש לדברי רב בתפס לא צריך הקפה ובלא תפס לא מהני הקפה והוה תרי לגבי' ר"י רב וכן ר"נ והלכה כרבים דבתפס אין צריך הקפה ובלא תפס לא מהני.

השיטה הג' גרסינן רב נחמן אמר ופליג אר"י דאילו לר"י אף בלא תפס מהני הקפה ואיהו אמר ל"ש אלא שתפס דאז מהני הקפה ובלא תפס לא מהני הקפה ושלב מחלוקת בדבר לרב בתפס א"צ הקפה ובלא תפס לא מהני הקפה ולר"י תפס לא מעלה ולא מוריד והקפה בכל ענין מהני ור"נ אמר בתפס בעי הקפה ובלא תפס לא מהני הקפה.

השיטה הד' הוא דר"י מודה בלא תפס שא"א לשמוטה שתעשה שחוטה כרב ובתפס פליג עלי' דאילו לרב לא מתכשרא אלא מטעם שא"א לשמוטה שתעשה שחוטה הא תפס טריפה ולר"י מהני הקפה אך בתפס ובלא תפס מודה לרב כמו שאמר ור"נ לפרושי מלת' דרב אתא או דפליג אר"י ג"כ ועיין י"ד כ"ד: זה הכלל לאתווי מאי לאתווי שב שמעתתא הא דלא אמר בסג"ר כתב הרשב"א ז"ל דהנהו משניות הן ולא צריך לתנא דמתני' לאתווי אלא שב שמעתתא של אמוראים: מתניתין אלו כשירות בבהמה עיין בר"ן ותי"ט.

ניטלה הכבד ולא גרסינן ונשתייר כ"ש אלא כזית אבל ברי"ף הגי' ונשתייר כ"ש ולעיל בריש פרקין גרסי' והתניא וברש"י ניטלה הכבד, יע"ש וברש"י ניקבה בלא חסרון איסור ר"ל דעיקר לאשמעינן דכאיסור טריפה דהא מדיוקא דרישא נפקא ניטל לחי תחתון הא עליון להר"מ טריפה: (ע"ב) גמרא א"ר מתנה בוקא דאטמא דשף מדוכתי' טריפה ורבא אמר כשירה ואפסוק ניבי טריפ' והלכתא עד דאעכול עכולי עכ"ל יש בכאן נוסחאות שונות.

הגי' הא' הוא כמו שהוא כתוב בספרים דר"מ מטריף בשף לחוד אף בלא אפסיק ניבי' ובהא פליגי ר"י ור"ל דלר"י כשר כה"ג עד דאעכול עכולי ואף דאמר אלו טריפות דוקא לאו לגמרי ממעט לה אלא בלא אעכול ניבי' וגי' הרי"ף ז"ל אמר רב מתנה בוקא דשף טריפה והוא דאעכול עכולי משמע דר"מ גופא לא מטריף אלא בעיכול ור"י ור"ל פליגי בדר"מ ולר"י אף באעכול כשירה והק' הרשב"א ז"ל בחדושו לגי' זו דא"כ קיי"ל כר"ל דהא פסקינן לקמן הלכתא דטריפה ועוד דהא בדף נ"ז לקמן ר"י גופא אמרשמוטת ירך בעוף טריפה וכ"ש בהמה והאריך שם יעוין שם והנה אם נאמר דלקמן מיירי שמוטת ירך ואפסק ניבי' ואף דלא מוזכר התם הא כבר כתבו הפוסקים והרשב"א מכללן דשם מיירי בעיכול כו' א"כ מצינו לומר דר"י פליג על ר"מ בעיכול ולא איפסק לגי' הרי"ף ז"ל וכפי' הב"ח בי"ד סי' נ"ה ס"ה דנפסק גרע מעיכול וגורס בטור או שאעכול ניבי' וא"כ ר"י דפליג באעכול הא באיפסוק טריפה וה"ה עוף באפסק דמכשיר ועיין בכורות מ' ע"א בתו' ד"ה נשמטה יריכו ובש"ך סי' נ"ה ומ"ש התו' שם דמיירי, בנשמטה מתחלת בריית' משמע שסוברי' דכל אבר שאם ניטל ביד או ע"י חולי טריפה אם נברא כך כשירה וה"ה אפסק או שלא היה לגמרי מתחלת בריית' כשר: גמ' אר"נ כסלע ביתר מכסלע כאיסור ביתר מכאיסור מה שהקשו תו' על רש"י כבר כתב הרשב"א בחדושו דרש"י נשמר בזה וכתב דלא, קאי אלמא אלא עד כאיסור דתנן במתני' דהוה עד ולא עד בכלל יע"ש ולפ"ז לא קשיא גולגלת דלא מיתניא ביה עד ומההי' דפ' הזהב קשה ואין קושיא דלפעמים הוה כמו עד כו' יע"ש ברשב"א: ע"ש ת"ש הדקין שבכלי חרס כו' מפירש"י משמע דגרס הן וקרקרותיהן ועי' ת"ח: (דף נה ע"א) אמר ר' אבהו כל שיעורי חכמים להחמיר חוץ מגריס של כתמים להקל מפירש"י יראה לאו דוק' גרים של כתמי' אלא כל

דרבנן כך הוא שהרי כ' וטעמא דכתמי' דרבנן הוא משמע כל מלת' דרבנן כך הוא וכן מצאתי בחמש שיטות להר"ן ז"ל דלאו דוקא גרים כו' ועיין תו' ד"ה כל שיעורי חכמים ואי אמרינן תפלה דרבנן הוה יש ליישב ואפשר דהוה בכלל לא תשא שמע שוא: אמר ר' עזירא ל"ש אלא ניטל אבל ניקב טריפה מיתיבי כו' דרב עזירא אף בקולשי' מטריף בניקב כדמסיק לקמן ומש"ה אקשי ליה ממתני' דבהמה המקשה והוצרך לשנויי ניקב לחוד ונחתך לחוד אב לפי המסקנא בלא"ה לא קשיא מהתם דאיירי בקולשי' ולכך אף בנחתך בסמני' טריפה וכדכתיבנא אבל בטור סי' מ"ג משמע דנחתך גרע מניקב וע' ב"ח דלא גריס ואבע"א יע"ש שהאריך ומ"ש בטריפות כוליא של עוף דלוי אמר כל מה שמנו חכמים ולא אמר כל שטריפה בבהמה טריפה בעוף אלא מה שמנו במתני' וכוליא וטחול לא מנו במתני' יע"ש לכאורה הא כל שב שמעתתא לא מנו במתני' אלא מזה הכלל מרביני' לה ואפ"ה בוקא דשף טריפ' בי"ב בין בעוף והכין הלכת' אלא דה"ק דלוי אמר כל מה שמנו חז"ל לאפוקי מה דלא מנו יש שטריפות בעוף ויש כשירות הן ולכך בכוליא וטחול של עוף דיש להתיר אותן דטחול כולא קולשי' וכולייהן סגורה מש"ה מתכוין לוי לזה להכשיר ועוד דבוקא דאטמא פסקי' לקמן בהדיא דטריפ' כהא דבוקא של עוף יע"ש ובי"ד מ"ג ומ"ד יע"ש: (ע"ב) גמרא כל הפסול בריאה כשר בכוליא כ"ש כשר בריאה כו' ופירש"י דיוקא הוא דייקנן ר"ל דאי בפ"א אמרו כך מה משני אין אומרי' בטריפו' אלא במערבא כל הפוסל בריאה כשר בכוליא ולפי המסקנא האי כלל' לאו דוקא ואפשר דכל הפסול כשר וכל הכשר פסול בהיפך ולזה אמר והרי מים זכים דכשירים כאן וכאן ואפשר דכל הפסול בריאה ודאי כשר בכוליא הא כשר בריאה פעמים פסול בכוליא ופעמים כשר דהא לקותא דפסול הכא והכא לגי' הרי"ף לקמן יש פסול כאן וכולן בלקותא או במים עכורים דפוסל הכא והכא: (דף נו ע"א) משנה ואלו טריפות בעוף נקובת הוושט ופסוקת הגרגרת פירש"י אף דכל טריפות בבהמה כנגדן בעוף איצטריך משום פסוקת גרגרת דל"ת תיטרף במשהו עכ"ל מ"ש כל טריפות בבהמה כנגדן בעוף הוא ברייתא דלוי לקמן אלא דבלא"ה מהיכא תיתי דעוף יהיה קיל מבהמה ובודאי מה דטריפה בבהמה כ"ש עוף ואף דכוליא וטחול כשירים בעוף הני טעמא אית בהו ע' י"ד סי' מ"ד יע"ש ולוי משום יתר עליהם עוף הוא דאמר הכין או לומר דוקא מה שמנו כו' ומ"מ קשיא לי מה"ת לומר דה"א עוף גרגרת במשהו דיו לבא מ"ה כו' כמו בהמה דעד דלא מפסיק רובה לא מיטרפה דהא לא תנן נשבר השדרה ונפסק החוט דל"ת דחיותו מועט טריפה אף בלא נפסק החוט וכדומה בשאר טריפות ולכאורה היה נראה למאי דמסיק לעיל דמתני' דאלו טריפות קודם חזרה נשנית אשמעינן שפיר דה"א עוף דדי בסי' א' ה"א דנפסק גרגרת בסי' א' ליהוי נבילה דחיותו יוצא בסי' א' קמ"ל דלאו לגמרי מתה היא וכי מתה עומד ומולק וע' לעיל כ' ע"ב בחדושי רשב"א שם ואמר דהוה טריפה ולא נבילה לר"ע קודם חזרה אף בעוף וכדכתיבנא וע' מ"ש לעיל במשנה דא"ט יעוין: ודע דהתי"ט כתב וז"ל ה"ה דה"מ לומר דאשמעינן דהכתה חולדה על ראשה אף קרום א' טריפה אלא דאיכא מ"ד דאף בבהמה בחזא עכ"ל לא זכיתי להבין דבריו הקדושים דמאי דאית ליה בבהמה בעינן ב' קרומים ה"ה בעוף כדאמר בהדיא בגמרא הניחא למ"ד עד דמינקב תתאה, שפיר אלמא למאן דאית ליה בבהמה ב' קרומים ה"ה עוף וברייתא דלוי מסייע קצת ודוחק לומר למאי דמשני תתאה אגב רוככי' משמע שהתחתון רך יותר

מעליון א"כ בודאי בקרו' עליון לחוד טריפה לאותה גירסא לעיל מ"ה ע"א אמרי לה תתאה והוא גי' הרי"ף ז"ל דבתתאה לחוד טריפה וע' בחדושי רשב"א שם וע' ברא"ש שכתב כאן בשם רבינו שמשון בשמעתינן הא דחסרון הגולגולת עם קרום עליון דסוף לפסוק וא"כ לגי' הרי"ף ז"ל א"ש דע"כ קרום התחתון יותר חזק תתאה מעליון משא"כ בעוף דתתאה רך דאמר הואיל אגב רוככי' מפקע פקע א"כ בעליון לחוד כמו תתאה לחוד וז"א מכמה טעמים חדא דרא"ש מפרש גי' רש"י ז"ל בדף מ"ה דעד שינקבו שניהן וכן משמע מפירש"י כאן דעד דאינקב עלאה ותתאה ועוד דלא הוה ליה לסתום ואין לומר בנקיבת עצם גולגלת מיטרפא בקרום עליון לחוד והיינו ג"כ למאי דמשני תתאה אגב רוככי' וזה ג"כ אינו וזה אפשר גם כן למ"ד עד דמנקב תתאה ועיין דף מ"ח ע"ב בתו' כמה חסרון הגולגלת וכ"ז צ"ע: והא דאמרינן הכתה חולדה פירש"י בשיני' דאילו ביד יש דרוסה לחולדה בעופות, מדבריו משמע אף בעוף הגם יש דרוסה לחולדה בעופות וכ"כ הרשב"א בחדושי דאף לחולדה בגדיים וטלאים אין דרוסה הא עוף הגם יש דרוסה ועיין לעיל במהרש"א ומהרש"ל בדף נ"ב יע"ש כמ"ש: גמ' מכניס ידו לפני פירש"י לתוך פיו ועיין ברי"ף ובפ"י המשניות לר"מ שפ"י בתוך נקב הגולגלת יע"ש ומ"ש רש"י טריפה שמא ניקב קרום אפשר שבא לומר למאן דמטריף דוקא בעלאה ותתאה א"כ כשמבצבץ מספק טריפה שמא עלאה אינקב ותתאה אגב רוככי' פקע דבהא ל פליגי כ"ע כדמסיק לקמן והבדיקה הוא להחמיר כמה שכתבנו בסמוך ואפשר הוא כפשוטו: אמר זעירי אין בדיקה לחולדה מפני ששיניה דקות ופירש"י ונקב עצם הגולגלת אינו נגד נקב הקרום משמע דאי פותח עצם גולגלת ורואה ע"י בדיקה מלמטה למעלה או למעלה כמ"ש הרי"ף וכעין פ"י המשניות, לר"מ הוה שפיר בדיקה כיון שאין שם כלום נגד נקב הקרום ואי דלמא נקבי הקרומים אינן שוין אפשר דכשר כה"ג ועוד דלא מסתבר בקרומים דקים שלא יהיו נקבים זה נגד זה ועוד תתאה אגב רוככיה פקע ולפ"ז ר"י דאמר אף במסמר אפשר דמיירי כה"ג בפותח עצם גולגלת דבין ביד ובין במסמר שרי לכ"ע ביד דליכא למימר ששיניה דקות ועקומות כדכתיבנא ולא הוה ר"י דלא כמאן דהני תנאי ר' יהודא ור' נחמיה פליגי בלא פתיחת עצם גולגלת מר בדיק בידא ואמר ליה אידך עד מתי אתה מאכיל טריפות לישראל ששיניה דקות ועקומות כפירש"י לקמן אבל בפותח גולגלת בין ביד ובמסמר שרי גם מ"ש רב נחמן לרב ענן מר אמר שמואל בדיק בידא ומכשיר אפשר דאשמעינן בכל גווני מכשיר אף בלא פתיחת עצם גולגלת דאי מההיא דלעיל ה"א בפותח גולגלת ודוחק למעלה מצד על הקרומים או בתוך פיו של עוף דוחק למעלה ומניח ידו למעלה אף כך המוח נדחק בין הקרומים ויוצא למעלה דרך נקב גם מה שהקשה לרב ושמואל מבריית' דלוי ולא ללוי גופא כמ"ש התוס' ד"ה והא תנא לוי כו' היה נראה דלעיל איכא למימר בדיקת חולדה בהכתה על ראשה וקרעה העור העליון לבד ולא ידענו אם ניקב עצם גולגלת ובדיקה זו מהני לחומרא ולקולא אם תבצבץ אז טריפה ודאי ואם לא תבצבץ ויראה לעין השמש שאין בעצם נקב כשירה אלא להחמיר עבדינן בדיקה מה שאין כן לרב ענן דאשמעינן אף בלא פתיחת עצם גולגלת מהני בדיקה דל"ת שיני' דקות הוקשה לו שפיר דע"כ הבדיקה משום קרום המוח ופריך שפיר אלא דלישנא משמע דבדיקה להקל: גם יש לראות למאן דבדק במסמר אם יחגור למאן דאית ליה עד מנקב תתאה מה זו בדיקה ואי מספק טריפה א"כ יש לפרש

מכלה ממון ישראל דלמא תתאה לא אינקב א"כ גם ביד י"ל דלמא תתאה לא אינקב ואגב רוככי' פקע דודאי כן הוא דלמאן דטרירף בעלאה לחוד סמכינן להקל בבדיקה זו ואין זה מוכרח למ"ד עד דמנקב תתאה אלא שרש"י פי' מכלה ממון ישראל פעמים עושה נקב במסמר למאן דאית ליה עלאה לחוד טריפה ולמ"ד עד תתאה אה"נ עד מתי מכלה דלמא תתאה לא אי וכמ"ש: רב שיזבי בדיק בשימשא רב יימר בדיק במיא הני נמי אית להו דעד דמנקב תתאה הוא דטריפה ובמיא יש ב' פירושים או שהיה מים מוריק המוח מצ"א וממלא מיא או שהיה מים לתוך עצם גולגלת ואם יצא לבן עמו בידוע שהוא מן המוח ועיין בר"ן ובגילא דחיתתא פירש"י כעין מסמר ועיין ברי"ף ובר"ן שהיה מייץ בגילא יע"ש: (ע"ב) גמרא באלו בני מעיים אמרו לב וכבד וכתבו התו' וז"ל בד"ה באלו דלא חשיב ריאה בהדייהו דאין ריאה לעוף ליחמר משמע מדבריהם דאף אם בדק הריאה והוריקה דכשירה אבל רש"י לקמן בהא דלא ליחמר פי' דא"צ בדיקה אבל הוריקה טריפ' ועיין סי' נ"ב: משנה ואלו כשירות בעוף ר"י אומר אם ניטלה הנוצה פסולה ופירש"י ז"ל נוצה תחתונה וזה מטעם גלודה והר"מ ז"ל פי' פי' מחודש בפי' המשניות והוא שניטל עור שעל הזפק עם נוצה שעליו ולשון הפסוק והסיר מוראתה בנוצתה יע"ש וביו"ד אבאר: גמ' ת"ר כו' איבעיא להו הורו בטרפחת לאיסורא כר' בזפק להיתרא א"ד הורו בטרפחת כר' בזפק וכו' בזפק לא סבירא להו תיקו והתו' מקשינן דה"מ למיבעי בתרווייהו להיתרא ומהרש"א ז"ל בשבת פ' כירה דף מ"ו הקשה דהתם פירש"י חדא הוראה וכו' ש בנר לא ידענא לא לאיסורא ולא להיתרא וכאן אמאי לא פי' חדא הוראה וכו' בזפק לא ידעינן והב"י בס' מ"ה מביא דעת הרוקח ניטל האם כשירה וניקב או נימוק טריפה ובאמת בגמ' אין הכרע כ"ש מניטל דכשר ושאני טחול דחידוש הוא משא"כ שאר אברים אם ניטל כ"ש ניקב דכשר ויש ליישב ע"פ פי' רש"י ז"ל וגירסתו דודאי בטרפחת לא היה מסופק סתמא דתלמודא דניטל כשירה וניקב טריפה כסתם מתני' דלעיל ניטל כשירה וניקב טריפה כסברת הרוקח אלא בזפק מיבעיא ליה וה"ק הורו בטרפחת להיתרא כר' בזפק והיינו בניטל האם או הורו בטרפחת לאיסור' דמעש' כי הוה בניקב ונימוק וכו' בזפק להיתרא והשתא בטרפחת אין בו מקום שיפול בו הספק דבניטל כשירה וניקב טריפה ואף ר"ט חזר בסנהדרין ועיקר איבעיא בזפק אי כר' או כחכמים ולכך לא מיבעיא תרווייהו להיתרא דזה לאו הוראה היא דסתם מתני' היא דניטל כשר ובלאו הוראתם ידעינן דניטל טרפחת כשירה אלא מיבעיא ליה הורו לאיסורא בנימוק וניטל דזה הוה הוראה ולא שמעינן ממתני' דלעיל וכו' בזפק להיתרא א"ד הורו בטרפחת כר' בזפק להיתרא ובניטל ולדיוקא אתי הא כר' בזפק לא סבירא להו וזה עיקר הוראתם דבאו בשניהן לשאול לפניהן בטרפחת ובזפק ואמרו דבטרפחת אנו פסקינן כר' ולא בזפק ובזה ל"ק קושי' מהרש"א ז"ל דאמאי לא מיבעיא כר' בזפק לא ידעינן כלל דא"כ לא מיקרי הוראה כלל דבלא"ה שמעינן ממתני' דלעיל ניטל טרפחת כשירה אלא עיקר הוראתם הי' בזפק דאסור וטריפה כחכמים דרבי ויש עוד לפרש הורו בטרפחת כר' בזפק וכי מה ענין טרפחת לזפק אלא דה"ק הורו בטרפח' בניקב לאיסור' וכו' בזפק להיתרא א"ד הורו בטרפחת כר' בזפק ר"ל כמו דס"ל לר' בזפק דניקב קיל מניטל ובתרווייהו כשירה בזפק כן הורו בטרפח' כן דניקב קיל מניטל וכשירה ולפ"ז כר' בזפק לא ידענא ועיין ברשב"א כאן: ובתו'.

ד"ה איבעיא להו כו' דמצינו לומר בעוף וליכא למפשט מלוי דבפלוגתא לא מיירי עכ"ל מפ"י מהרש"א ז"ל יראה דכ"ע בין רבנן ובין ר"ט מודים בעוף דטריפה אלא ר"ט מעיקרא מה דהוה סבור בבהמה טריפה ולא שייך למתני יתר עליהם בעוף ומש"ה פלוגתא לא קמיירי אבל מהר"מ מלובלין פי' דרבנן אף בעוף פליגי על ר"ט וסוברים דכשר וזה פלוגתא לא מיירי דומיא דניטל הנוצה לר"י דהוה פלוגתא ומפירש"י משמע דרבנן פליגי אף בעוף אם נאמר דסובר כמ"ש התוס' דהורו בטרפחת לאיסורא בעוף שהרי כתב הורו לאיסורא כר"ט שהאכילה לכלבים בסנהדרין אלמא כרבנן לא מיתוקמא הך הוראה וזה כפי' מהר"מ מלובלין.

ויש לפרש הורו בטרפחת לאיסורא היינו בעוף או להיתרא ומעשה כי הוה בבהמה הוה ומש"ה הורו להיתרא וז"ש רש"י כסתם מתני' וממ"ש רש"י תרתי הוראה הוה כו' משמע דאי הורו להיתרא הוה חדא הוראה וזה דהורו בטרפח' להיתר' בבהמה לאו הוראה הוה דסתם מתני' הוה דניטל כשירה אלא דהוראה בזפק הוה ובא לפנייהם שניהם באונו טרפחת וזפק והורו להוראה בטרפחת הוא דסבירא לן כר' בזפק ולא בזפק והורו לאיסור' וזה עיקר הוראתם וזה יוצדק למ"ש בגמ' לישב רוקח: בא"ד ונראה דגרסי' כו' אבל כר' בזפק לא סביר' להו עכ"ל ולפ"ז טרפחת ודאי להיתר' וזפק מיבעי' ליה ותיקן לאיסור' ועוד דהלכה כחכמים ולרש"י בטרפחת וזפק מסופק ור"ת פסק לחומרא בטרפחת בל הר"ן יש לו גי' שלישי' הורו בטרפח' לאיסור' וכר' להיתר' א"ד בטרפחת ג"כ להיתר' ולא מסופק א בטרפחת ובזפק לא מסופק ופסק כר' יע"ש: (דף נז ע"א) גמרא אמר רב יהודא אמר רב שמוטת ירך בבהמה טריפה שמוטת ירך בעוף טריפה ובקצת נוסחאות נמחק ירך בבהמה כו' ובהא דמסיק לרב הונא שמוטת ירך בעוף כשירה כ"ש בהמה לפי הא' של תו' ד"ה למה ליה למר כולי האי ורב יהודא היה רואה בפומבדית' שהיו נוהגין בשתייהן לאיסורא או בבהמה וכ"ש עוף לפום סבר' דהשת' ולקמן אבאר עוד ועי' מ"ש לעיל ובי"ד אבאר עוד: ע"ש שמוטת ירך רש"י ותו' פירשו דבוק' דאטמא איירי אבל יש מפרשים דבוקא דרב מתנה אינו ענין לשמוטת ירך דהכא דאיירי שנשמט שוק מן הירך או להיפך דכאן מיירי בוקא דאטמא דשף ור"מ בשוק מן ירך ועי' ר"ן ורשב"א וי"ד סי' נ"ה נ"ו: (ע"ב) גמרא סי' לטריפה י"ב חודש כו' סי' לטריפה כל שאין יולדת פירש"י לספק טריפ' דאי ודאי טריפה לא מהני שיהוי י"ב חודש או לידה ואף אם ירבה כחול ימים וכבר האריך היש"ש בסי' פ' בהך מלתא והנני מעתיק בקיצור הנה הרשב"א נשאל בתשובה על יתרת רגל שחיתה כמה שנים דטריפה אינה חיה והשיב דבר זה לא נהיה ואפי' אם תשוב ותאמר מה נעשה שראינו בעינינו יתרת רגל שחיה כמה שנים זו היא שאמר ריב"ל לר' יוסי בן נהוראי ועל דא את סמיך כלומר שא"א וכאלו מעיד על שא"א כו' ואם יתחזק בטעותו ויאמר לא כי אהבתי דברים זרים והם אשר ראו עיניהם ואחריהם אלך נאמר לבטל דברי חכמים א"א ויבוטל המעיד ואלף כיוצא בו ואל יבוטל דבר אחד מה שהסכימו חכמי ישראל ונביאים הקדושים ובני הנביאים והלמ"מ מזה ועוד אני אומר שלא אמרו יתרת רגל אינה חיה אלא כל שאילו ינטל אינה חיה וכן בחסר רגל אפילו חיה טריפה שאילו נולדה שלימה וניטל טריפה אף עכשיו טריפה סוף דבר מוטב נחזור אחר טענות כדי לקיים דבריהם ולא שנדחה דבריהם אמיתיים ומקוימים והמקוד' ונעמיד דבריהם של אלו הבטילים עכ"ל נמצינו למידין מדבריו דוודאי טריפה א"א

לחיות י"ב חודש בשום פנים למ"ד אינה חיה אלא ביתרת רגל דקיי"ל כל יתר כנטול
בזה אפשר שתחיה ובחסר רגל אפשר אף בנוולד ממעי אמו אינה חיה ולבסוף אמר אף
בחסר אפשר כל שנולדה ממעי אמו כך חי' תחי' ולא אמרו אינה חיה אלא בנוולד לה
אח"כ ע"י חולי או ע"י אדם אבל בנוולדה כך אפשר שתחיה יותר מי"ב חודש ולפ"ז אין
הוכחה למ"ש התו' בפ"ק י"א א' דכל חזקה שלא נתבררה לא הוה חזקה דלעולם הוה
חזקה ושאיני הכא דלמא נולדה טריפה בתולדתה וחיה יחיה שמא נולד יתרה באברים
פנימים שאילו ניטל טריפה ומייתי ראייה שפיר מפרה וכן למהרש"ל דרוב בהמות אינן
חיה ומיעוטן חיה ובספק טריפות מהני שיהוי י"ב חודש דאזלינן בתר רובא ומסתמא מן
הרוב היא ואילו היתה טריפה לא היתה יכולה לחיות י"ב חודש א"כ נמי מוכח דבתר
רובא אזלינן מפרה דאל"כ דלמא מן המיעוט הוא וטריפה ולפי מ"ש לעיל דף י"ד א'
בתו' ד"ה אתיא דקושייתם דלמא מטעם רובא וחזקה כקושית הר"ן א"ש ועוד י"ל דהאי
מיעוטא הוה מיעוטא דמיעוטא דחיה י"ב חודש ולהכי הוקשה להם שפיר דמנלן דאזלינן
בתר רובא במיעוט המצוי כו' ועיין במהרש"א שם בתו' ד"ה אתיא מפרה אדומה יע"ש.

וא"כ היכא דאירע ספק טריפות משהינן לה י"ב חודש ושרינן לה ובהנהו אווזות שיש
להם חטוורת בראשן ופתחו כמה מהם וראו שכמה מהם עצם גולגלת נסדקה לשנים
ויש רוצים להכשיר מטעם דחיה יותר מי"ב חודש ולפי' הרשב"א אין ראייה דכל שנולד
בתולדה כך חיה יחיה ובי"ד אבאר: והיכא שנמצא קוץ תחוב לחלל הגוף ומקצתו לחוץ
או שהרגישו במישוש היד שיש שם קוץ ול נודע אם מחוץ בא לשם או מוושט דיש ס"ס
לאיסורא שמא מוושט בא וודאי ניקב א' מאברים הפנימים שנקובתן במשהו ואת"ל
מחוץ בא שמא בפגעו בא' מאברים הפנימים ניקב א' מהן והוה ס"ס גמור לאיסורא
ואזלינן בתריה אפשר דלא מהני שיהוי י"ב חודש למ"ש מהרש"ל דרוב אינן חיות
ומיעוטן חיות הנה ואי דאזלינן בתר רובא דאינן חיות הא ס"ס מתנגד לרוב ושכנינן
רובא ואזלינן בתר ס"ס לשיט' הרשב"א בתשובה סימן ת"א דס"ס עדיף מרוב והביא
ראיה מסוף פ"ק דכתובות לר"ג אלים ס"ס ולא מהני שיהוי י"ב חודש ומכ"ש דרך
הנבלעין מסתמא ואף שתאמר ס"ס גמור הוא: גם מ"ש עד שתלד פי' היש"ש תרווייהו
בעינן עיבור ולידה בלא עיבור או עיבור בלא לידה לא מהני ובזה מה שהוקשה
לתו' בי"א אתיא מפרה אדומה ותי' חזקה שלא נתברר' לא הוה חזקה ואכתי הא פרה
מעוברת כשירה ודלמא הא דכתב ושרף כשהיא שלימה משום דאוקמ' אחזקה שנתבררה
בשעת לידה אלא לפי מ"ש היש"ש א"ש דעיבור ולידה בעינן ובשעת לידה הוברר הדבר
דבשעת עיבור כשירה היתה ודלמא נטרפ' לאחר עיבור ולא נתבררה: (דף נח ע"א)
גמרא איתיביה ר"א לאמימר ושווין בביצת טריפה ק שאסורה כו' אלא הא דתנן כו'
במאי קמפלגי עכ"ל עיין במהרש"א ואבאר דבריו כי הנה לפי' התו' ד"ה במאי
קמפלגיוראה דאמימר פליג אר"א בתרתי דלאמימר שיחלא קמא אסור דעובר ירך אמו
הוא ושחלא בתרא שריא דזוז"ג שרי ולרב אשי נהפוך הוא שיחלא קמא שריא דעובר
לאו ירך אמו וכשנוצר בהיתר נוצר דעדיין לא נטרפה עמו וכשנטרפה ולסוף עיברה
אסור הביצה דהיינו שיחלא בתרא דזוז"ג אסור והוה מפרש ושווין בביצת טריפה
בשחלא בתרא דהכי משמע לישנא שגדלה באיסור ובוולד טריפה דשרי ר"י בעיברה
ולסוף נטרפה דעובר לאו ירך אמו משא"כ לאמימר קשיא תרוייהו ומתחלה הקשה

ממתני דעדיות על שחלא בתרא ואח"כ הקשה על שחלא קמא אר"י דמתיר וקם אממר דלא כהלכתא כר"א ומשני דפליגי בנטרפה ולסוף עיברה ובזו"ג ואממר כר"י משא"כ לפירש"י ושווין קאי אפלוגתא דר"א ור"י א"כ לס"ד דר"א דביצה בדלא ספנא מארעא וזו"ג אסור א"כ בוולד טריפה אמאי פליגי, ר"י כה"ג ובביצה מודה ותי' מהרש"א ז"ל לשיטת רש"י רב אשי בחדא פליגי על אממר דבשיחלא קמא מודה ליה ובשחלא בתרא פליגי עלי' ואוסר דכגופ' דמי ואף בנטרפה ולסוף עיברה אסור והשתא לא קשיא ושווין ביצה שאסורה כו' דכגופא דמיא וולד טריפה פליגי ר"י דשרי בנטרפה לאחר שעיברה דעובר לאו ירך אמו ור"א סובר עובר ירך אמו אבל אממר לא סבירא ליה כגופה דא"כ שיחלא בתרא ליתסר א"כ קשה מ"ש ביצה דאסור ותי' בדספנא מארעא.

והא דלא פי' בלא אממר הייתי אומר דמיירי בנטרפה ולסוף עיברה ואסור דכגופה דמיא ומה"ט אף כה"ג אסור ובוולד פליגי ר"י דלאו אגידא בה וזו"ג שריא ואה"נ לר"א אסור מטעם שזו"ג אסור משא"כ למימר דלית ליה אגידא ביה מדמתיר שחלא כו' א"כ קשיא ביצה דשווין והוה ניחא טפי דדוחק לומר דרב אשי היה סובר דביצה בעיברה ולסוף נטרפה ולא חייש לגדלה גמ' מיבעיא ליה כו' אלא דא"כ כיון דמשני ליה בדספנא מארעא תו מה קשיא ליה אלא הא דתני וולד כו' כיון דהוה ניחא ליה לרב אשי מתחלה דפליגי בזו"ג אי ביצה איירי בעיברה ולסוף נטרפה.

ובזה כתב מהרש"א מ"ש רש"י אלא הא דתנן כיון דאמרת בדספנא מארעא דחד גורם כו' מכלל דפליגי בזו"ג אי הכי ועיקר קושיא סמוך אאי הכי ליפלגו בהדיוט כנראה מדברי רש"י משיגרת לישנא במאי קמפלגי ע"כ בנטרפה ולסוף עיברה והיינו אי הוה פליגי בעובר ירך אמו אפשר לכ"ע להדיוט שרי ולגבוה אוסר ר"ה וביצה אף להדיוט אסור לכ"ע דאגידא בי' כגופא דמיא ולא הוה קשיא ליפלגו בהדיוט משא"כ אי ביצה בדספנא מארעא ודומיא דהכי וולד בנטרפ' ולסוף עיברה וודאי לר"א אף להדיוט אסור דהא שמענין ליה לר"א פסחים כ"ז א' דכן היה ר"א אוסר בכל איסורין כמ"ש התוס' ד"ה במאי קמפלגי יע"ש ולא פירש"י כתו' דבלא אממר ה"א דפליגי בעובר ירך אמו משא"כ לאממר דא"כ קם אממר כר"א דהא רב אשי נמי היה סובר דשיחלא קמא אסור ואף שיחלא בתרא פליגי ואוסר ג"כ ואין להקשות דאכתי אמאי לא בלא אממר הייתי אומר דפליגי בעובר ירך אמו משא"כ לאממר קם דלא כהלכתא בעלמא לר"א שאני ביצה דאגידה בה משא"כ לאממר מדמתיר שיחלא בתרא ע"כ לית ליה אגידא ביה וע"כ ביצה שוה לוולד, וא"כ לר"י דמתיר בוולד ה"ה ביצה וקם דלא כהלכתא דא"כ עיקר הקושיא מהא דמתיר אממר שיחלא בתרא א"כ מעיקרא הוה להקשות אלא הא דתנן וולד טריפה ממ"נ לאממר אי מוקי פלוגתייהו בעובר ירך אמו קם אממר דלא כהלכתא ואי דשאני ביצה דאגידא ביה אממר לא סבירא ליה דא"כ שחלא בתרא ליתסר ולא להני זו"ג ועדיפא טפי מלהקשות תחלה מביצה טריפה וכתב עוד מהרש"א ז"ל ומ"מ היאך מוכח אי איירי ושווין בדספנא דחד גורם דוולד בזו"ג דלמא וולד איירי בנטרפה וקודם לכן עיברה ור"ל אף דלא הוה דומיא דביצה מ"מ ה"ק בוולד פליגי וודאי ממ"נ אי עיברה ולסוף נטרפה כשר לר"י דעובר לאו ירך אמו ואי נטרפה ולסוף עיברה הוה ליה זו"ג משא"כ ביצה דפעמים אסור בספנא מארעא ועוד מה פריך ולישני בש"ק דא"כ

אמאי ושווין בביצה ובוולד פליג דהא וולד בעיברה ולסוף נטרפה הוה כמו ביצה בש"ק ומ"ה בספנא דאמימר לית ליה חילוק ביצה דאגידא.

עוד אני חוזר לראשונה דמהא דפריך ר"א ושווין ולא קשיא לדידיה אמאי ביצה מודה וולד פליג אם לא דהוה מוקי בעיברה ולסוף נטרפה ועובר ירך אמו ושאני ביצה ולא חייש גדלה גמרה א"כ איך הונח לו במה שתי' לו אממר בדספנא הא על ביצה לא קשיא דאפשר דאיירי בש"ק לפי סברת ר"א דלא חייש דגדלה גמרה אלא בוולד אמאי פליג ומה מתרץ אממר בדספנא אכתי בוולד מ"ט דר"י דכשר אלא דהונח לו דגילה לו אממר דומיא דהכי וולד נטרפה ולסוף עברה בזו"ג פליגי ופריך אלא כו' אי ה ליפלגו להדיוט דהא ר"א אוסר זו"ג אף להדיוט כמבואר פסחים לז וכן הי' ר"א אוסר בכל איסורין שבתורה משא"כ אי ביצה בשחלא קמא א"כ וולד נמי בנטרפה ולסוף עיברה ושאני ביצה דאגידא בה משא"כ לאמימר דא"כ שחלא בתרא נמי ליתסר זהו מה שרצוני לבאר בדברי קדשו כי הם עמוקים מאוד כידוע מאוד להמעין בדבריו ואני הערתי בה הערה קטנה והמבין יבין.

ועיין בר"ן בחמש שיטות בחדושיו לחולין מה שכתב בסוגיא דשמעתין יעוין שם: אם כן גדלה גמרה מיבעי ליה וה"ה דהוי קשיא אמאי תלי טעמא מפני שגדלה באיסור אף ביצה בקליפתה נמי אסורה אם עובר ירך אמו ל"ש מעורה בגידין או בקליפתה וכן ל"ב תני גמרה לא קשיא מאי איריא גמרה י"ל דאי נטרפה, והטילה ביצתה מיד בקליפתה שריא מדינא דעובר לאו ירך אמו כר"י בוולד אלא ביצה שאני דאגידא ביה דמעורה בגידין כפירש"י קמן ואף דאנן פסקינן ב"ד סי' פ"ו דאף בנגמרה בקליפתה אסורה משום לא פלוג ועיקר טעמא משום אטו מעורה בגידין מש"ה נקיט מפני שנגמרה כי הוא עיקר הסבר' משא"כ ל"ק דאמימר דעובר ירך אמו ואין חילוק בין ביצה לוולד א"כ בש"ק אף בנגמרה בקליפתה ואח"כ נטרפה דאסורה דעובר ירך אמו דאין חילוק בין נגמר הוולד או לאו לענין זה: ובתו' ד"ה במאי קמפלגי כו' עיין מהרש"א וכוונתו מבואר דאי סמך המקשה אאי הכי א"כ אף אי פליגי בעובר ירך אמו ע"כ פליגי נמי בזו"ג דאי בעובר ירך אמו לחוד א"כ אממר דפסק שחלא בתרא מותר כמאן דהא ר"א אוסר בהדיא זו"ג בפסחים ומאן שריא אלא דסובר דר"א ור"י בתרתי פליגי בין בנטרפ' ולסוף עיבר' בזו"ג ובעיברה ולסוף נטרפה בעובר ירך אמו א"כ קשיא ליפלגו בהדיוט בזו"ג דר"א אוסר אף להדיוט ממה דפליגי לגבוה גם בעובר ירך אמו ויש לראות מה קושיא אימא דפליגי בתרתי ובעי"א נמי פליגי ולא שייך אלא לגבוה ולא להדיוט ומש"ה נקט פלוגתייהו לגבוה ועיין: רבינא לא סבר להא דראב"י כו' ופירש"י ולכך ליכא למיתני ש"ב דהא טריפה אינה יולדת ויש לראות נהי דמיעוט טריפות יולדות וחזי' י"ב חודש מ"מ אממר על הרוב דיבר או אפשר יולדת אפילו מיעוט ליכא ומ"מ לפי מ"ש יש"ש בסימן פ' והבאתיו לעיל דעבור ולידה בעינן ועיבור בלא לידה אין ראייה א"כ אמאי לא משכחת שחלא בתרא בשחט לטריפה ונמצא ביצה במעי אמן דשריא דהוה זו"ג דמותר הן אמת שיש להביא ראייה מפרישה ושכן סברת הב"ח בס"י נ"ז דעיבור לחוד תליא מלתא שכן כתבו עד שתלד פי' הב"ח דאין אנו יודעין ובפרישה יע"ש אבל לפי פי' היש"ש דעובר לאו ראייה הוא א"כ מציינו לאשכוחי להאי דינא אף דטריפה אינה יולדת ומ"מ אפשר לומר דאי שחלא בתרא זו"ג שריא ע"כ כר"י ומוקי פלוגתייהו בזו"ג א"כ

וולד טריפה יקרב ע"כ בנולדה ואין טריפה מתעברת ויולדת מנטרפה ואי בנמצא עוברת בצידה ולמאי אי חלב הא מאי חלב ושתי הכליות האמורות באשם מוצא מכלל שליל ואי בעולה הא אין נקיבה עולה ועיין בר"מ ז"ל הל' מעשה קרבנות פרק א' הלכה י"ט יע"ש: איתביה רב אשי לאמימר ושווין בביצת טריפה אלמא הדרה טענה הא דפריך ליה אף דמצינו פלוגתא דתנאי אי טריפה חיה או לאו מ"מ הלכה כב"ש וב"ה דמודים אלמא הדרה טענה אלא למ"ש יש"ש בסימן ה' איכא לאוקמי' בלא לידה ביצה טריפה במעי אמן ובעיבור לחוד אין ראייה ולישנא בתרא הכי מפרשא לרש"י בשלמא אי לאו דאמימר הייתי אומר דפלוגתייהו בזו"ג ומודים ביצה מדספנא מארעא דחד גורם הוא או דאגידא ב' ומה"ט ראוי לאסור אף בזו"ג ולשון א"ה היה נראה לומר דאמימר קאי דאוסר שיחלא קמא מטעם עובר ירך אמו וקם כר"א א"כ ר"א אף להדיוט אוסר ליפלגו להדיוט אלא שזה אינו דא"כ קם דלא כהלכתא כר"א ועוד דהא מסיק ביצה אגידא ב' ועיין פירש"י דקושיא אא"ה סמוך כמו לעיל ויש לראות דאי בזו"ג נמי יקשה ליפלגו בהדיוט דר"א אוסר בשאר איסורים וי"ל: ומודים בביצה בשחלא קמא מ"ט גופה היא ופירש"י ז"ל דמעורה בגידין כגופה היא ואנן קיי"ל כל"ב ונ"מ בין ל"ק לל"ב טובא דאלו לל"ק עובר ירך אמו ואין חילוק בין ביצה לולד דאסורה אף ביצה בקליפתה או עכ"פ באין מעורה בגידין ונגמר החלמון והחלבון אסורה מ"ה דעובר ירך אמו ולישנא בתרא עובר לאו ירך אמו וולד טריפה בעיברה ולסוף נטרפה שריא וביצה מעורה בגידין מ"ה אסור דכגופה דמיא ואינה מעורה מדרבנן אסור גזירה אטו מעורה כמ"ש רשב"א בחדושיו והב"י בסימן פ"ו גבי ביצת נבילה וטריפה יע"ש ומ"מ כתב הפרישה בסימן פ"ו דביצה שהטילה טריפה אף בספק טריפה דלא פלוג רבנן ובי"ד אבאר וביצת נבילה אף מעורה הוה מ"ה ואם נגמרה הוה מדרבנן אטו ביצת טריפה ואף דלכאורה הוה גזירה לגזירה דביצת טריפה גופא הוה מדרבנן כו' לא חשיב גזירה לגזירה דביצה טריפה בנגמרה אסרוה מטעם דלא נתנו דבריהם לשיעורין ועיין פרישה ודע דהש"ך בס' פ"ו ס"ק ח' כתב ביצת טריפה אסורה מפני שנגמרה באיסור ואף אם ילדה סמוך לטריפת' אסור משום לא פלוג כ"כ ב"י עכ"ל הנה מ"ש שנגמרה באיסור הוא מגומגם דעיקר טעמא דמעורה בגידין כגופה דמיא והוה שפיר ירך אמו כדמסיק כאן משא"כ בוולד אף דנגמרה באיסור אפ"ה לאו כגופה חשיבה ומ"ש אף סמוך לשחיטה הוה מן התורה ריאה שהוא ט"ס דלא הוה אלא מדרבנן גזירה אטו מעורה בגידין ואף הוא סיים דלא פלוג וזה יורה דהוה מדרבנן וכן בסימן ע"ט ס"ק ח' כתב הנולד מן הטריפה מותר ואף דביצה אסורה שגמרה באיסור והא בוולד נמי גדל באיסור ואם יש שום חילוק בין ביצה לוולד דביצה מחמת האם מתגדל ובין וולד שהוא בעל חי ויש לו נפש המגדלת ומאיליו הוא גדל א"כ מאי פריך לאמימר לש"ק דמכשיר ר"י בוולד ולזה י"ל כמ"ש מהרש"א דא"כ שחלא בתרא נמי ואפשר לל"ק הכי הוא אבל לל"ב אה"נ דלאו טעמא דמעורה בגידין גופה היא אלא שנגמרה אח"כ באיסור ומש"ה אסורה משא"כ בוולד דמאליו הוא רבי וגדל ואף בנטרפה סמוך לשחיטה א"א דלא גדלה קצת באיסור מחמת האם ואסור מן התורה אלא שלא מצאתי לא' מן המחברים שיאמר כן וכולם כתבו דאטו מעורה בגידין הוא דהוה גזירה מדרבנן וכ"כ הב"י בסימן פ"ו יע"ש.

עוד כתב הש"ך בסימן פ"ו ס"ק י"א אם היא ביצת שחיטה וז"ל נ"ל דלא מיבעיא אם הספק הוא שמא מתרנגולת אחרת אלא אף אם ספק בשחיטה שריא ודוק עכ"ל נראה דכוונתו לתרץ מ"ש אם ספק ביצת נבילה או שחוטה ולא אמר ספק אם מנבילה או מכשירה וכבר העיר בזה הפרישה ותירץ דניכר אם נמצא במעי אמן דרכה הוא אף שנגמרה בקליפת' ואם הטילה בחייה יעוין שם ולי היה נראה דמשום הכי כתב מנבילה או משחוטה דלא נטעה לומר בנקובת הוושט דהוה נבילה מחיים דהביצה אסורה דלא גרע מטריפה כו' וכ"ז חשב הש"ך לדוחק ולכן כתב דה"ק הש"ע אם מנבילה או משחוטה דהיינו שיש ספק בשחיטה וזה כתב בש"ע אם היא ביצת נבילה או ביצת שחוטה והיינו דספק בשחיטה אלא דקשיא לי אמאי הא ספק בשחיטה הוה כוודאי דאוקמי' אחזקה דבהמה בחיי' בחזקת איסור אמ"ה קיימא ומ"ה ביצה שריא ומדרבנן מיהא ליתסר אלא שיש לומר דלא הוה אלא ספק השקול בספק בשחיטה לא מיבעיא אם אינו יודע אם שהה או דרס או שלא שחט רוב הסימנים דרוב שוחטים שוחטין כהלכתן כמ"ש הרשב"א בחדושו בפ"ק דף י' ע"א גבי ספק שהה ספק דרס שכתב בד"ה ולענין כל ספק בשחיטה לא אמרינן הלך אחר רוב שוחטין שאין שוהין ואין דורסין וכן בשחיטת מומר כתב כי בודקין לו סכין שרי דרוב שוחטין שפיר יע"ש וא"כ בספק בשחיטה היינו טעמא דסמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא מדרבנן ולר"מ הוא דהוה מן התורה כמו שהתבאר כל זה באורך בדף י"א יע"ש בדיני רובא וחזקה ובלא יודע דשחט רוב סימנין אף דרובא דתליא במעשה זה לא הוה אלא מדרבנן כמו שצידדנו שם יע"ש וכיון שכן ביצה דרבנן תו הוה ליה ספק דרבנן להקל או ס"ס כו' ואף באין ידוע אם נשמטה גרגרת קודם או לאו דהוי ספק בשחיטה לא הוה אלא ספק נבילה דאיכא חזקה מחמת רובא דרוב אין גרגרת שלהן שמוטה וחזקה נגדה הוה ספק השקול וכל כה"ג ביצה נבילה דרבנן ולהקל ואף אם נאמר דהוה ספק תורה ולא מהני אח"כ מה דהוה ביצה דרבנן כמבואר בכמה מקומו' דבעינן שיפול הספק בדרבנן גופה לא בדאורייתא שאני הכא דלא נולד הספק כ"א בב"א עם הביצה ויש לעיין בזה גם יש לעיין דהוה תרתי במקום חדא חזקה דהשתא דגרגרת שמוטה וחזקה דאמ"ה וחדא במקום תרתי לא אמרינן ובי"ד סי' פ"ו וקי"ו אאריך בזה בעזה"י בדיני' אלו (ע"ב) גמרא הני תמרי דכדא לבתר תריסר ירחי שתא שריין ופירש"י ז"ל שהתליעו ואין ידוע אם במחובר או בתלוש שריין דאי במחובר לא הוה חיין עכ"ל משמע דווקא נמצא תולע חי הוא דשרי אבל לא מת דאכתי דלמא במחובר התליע ואסור אף במת אבל הר"מ ז"ל בהשגו' בפרק ב' מהל' מ"א דאף במת שריא לאחר שנים עשר חודש דעפרא בעלמא הוא לאחר שנים עשר חודש וכן דעת הרבה פוסקים ועיין ברא"ש ואפשר גם רש"י מודה דתמרי דרכן להתליע ואסור בלא בדיקה אף בלא ראינו שהתליע אלא דמ"ה פי' התליע דאי בלא בדיקה אף לבתר תריסר ירחי שת' אסור שמא מתים הן וע"כ בבדיקה ורואה שאין תולעים מתים אלא חיין ושריא דוודאי בתלוש התליע ומש"ה כתב שהתליע כיון דבעומד ורואה איירי וכדכתיבנא ועיין בר"ן מה שהקשה לרש"י מאי איריא תמרי דכדא דנקיט ויש ליישב קצת עפ"י מה שכתבנו ומ"ש התוס' דרבנן שמואל דכרום כו' הוא לומר כפירש"י דווקא בוודאי התליעו ורואה אבל בספק אף לבתר תריסר ירחי שתא אסורין שמא מתים הן ובמחובר התליעו וכתב עוד דאי תמרי דכדא הו"ל התליעו ר"ל לדידי הוא במונח קיים דמתים

אסירי והו"ל התליעו דהיינו ע"י בדיקה ור"ת גורס תמרי דכדא ומדלא פי' התליעו ש"מ תרתי חזא דכד שדרכו להתליע אסור מספק כי ההיא דס"פ לא לישפי אינש שיכרא בצבייתא באורתא ופירש"י שם דתמרים מצוין בהן תולעים ועיין ברא"ש כאן ובחדושי הרשב"א ועוד נשמע דאף מתים שריין דעפרא הוא כו' ויש לפרש כפשוטו דר"ש סובר דווקא ודאי התליעו ולא בספק ור"ת אומר דבר שדרכו להתליע אסור לאכול בלא בדיקה ובי"ד סי' פ"ד אבאר: ע"ש ל"ש אלא שחסר ויתר ביד מה שיש לעיין כאן בהא דיתר כנטול דמי עיין בי"ד נ"ה ושם אבאר: (דף נ"ט ע"א) מתניתין ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת ר"י אומר סנפיר א' וב' קשקשין איזהו קשקשין כו' לכאורה דר"י מפרש דברי ת"ק כמו ר' יוסי דמפרש הוא ולא פליג את"ק ועיין ברא"ש לקמן ס"ה א' יע"ש אלא דא"כ הך דתוספתא שהביא ב"י בסי' פ"ג דבעינן שלשה אחת תחת לחיו ואחת תחת ראשו ואחת תחת זנבו את"ל דאו או קתני ע"כ ר"י פליג עם ת"ק וזה שמפרש ר"י דבריו איזה קשקשת ואיזהו סנפיר דלת"ק אין חילוק בין יהיה קשקשת סנפיר וסנפיר קשקשת או כמו שהוא האמת משא"כ לר"י דריש ממלת קשקשת שנים שהוא מלה כפולה כמ"ש הר"ן מש"ה הוצרך לפרש איזה קשקשת ואיזה סנפיר כו' גמרא ת"ר כו' בידוע שאין לה שינים למעלה וטהורה וכלל הוא והרי בן גמל כו' אלא ה"ק כל שאין לה שינים בידוע שמפרסת פרסה ובלבד שיכיר בן גמל עיין בת"ח דאכתי לאו כלל הוא דאיכא בן גמל יע"ש ויש ליישב דה"ק ברייתא כל בהמה גדולה שאין לה שינים ימיה וודאי אית לה פרסה וטהורה מיהו להכיר בהם לאו סימן הוא דלמא בן גמל הוא בעודו קטן מש"ה צריך שיכיר בן גמל וכי פריך מבן גמל הוה מצי לתרוצי הכי אלא משום אינך קושית שפן כו' וה"מ לומר דה"ק כל שמעלה גרה ואין לה שינים למעלה בידוע שטהורה דתרתי בעינן אלא דמלת בידוע הגיה דקאי אסימן וגם קושטא קאמר כדר"ח היה מהלך כו' משמע דא"צ אלא שנים: (ע"ב) בסוגיא דכרוכות לא היה הזמן מספיק ואי"ה בי"ד בסי' פ' אבאר בסוגין באורך מה שיש לעיין: (דף ס ע"א) בתו' ד"ה פסוק זה שר עולם אמרו כו' כמו שיסד הפייט שר המשרת נער נקרא כו' א"נ שבע שמות כו' עכ"ל ר"ל מדיסד הפייט שר המשרת נער נקרא היינו מדכתיב נער הייתי גם זקנתי כדאיתא ביבמות וע"כ מט"ט שר העולם ואי איתא שהוא חנוך שנהפך לאש מבשר איך אמר כאן שהוא שר העולם בו' ימי בראשי' ות'י דאגדות חלוקות הן ומי שסובר מט"ט שר העולם לית ליה חנוך זה מט"ט עוד ת'י דהנך ג' אגדות ל"פ דחנוך זה מט"ט ומט"ט נער נקרא כדחשיב ז' שמות כו' ולא משום דנער הייתי ושר העולם לאו מט"ט וא"ש פסוק זה שר העולם כו': גמרא בעי רבינא הרכיב ב' מיני דשאים מהו כיון דלא כתב בהו למינהו לא מיחייב א"ד כיון דהסכים אידיהו כמאן דכתיב כו' משום דבזרעים בצוואה לא כתיב למינהו אלא בעשיה כתיב למינהו מיבעיא לי' ורש"י פי' מהו להרכיב אף דבגמ' אמר לא מיחייב משמע הא איסורא איכא פי' הוא ז"ל דאת"ל חיובא ליכא איסורא נמי ליכא וק"ו שנשא דשאים פריכא הוא ולא ק"ו גמור הוא ועיין מה שאכתוב בתוס' ד"ה הרכיב שני מיני דשאים: ובתו' ד"ה הרכיב כו' וא"ת מתני' הא אין נוטעין אילן באילן וירק בירק עכ"ל לכאורה מקרא הוה לאקשוי דכתיב שדך לא תזרע כלאים כיון דזריעה אסורה שני מיני בלא הרחקה כ"ש הרכבה דאסור דהא וודאי גרע טפי דאילן באילן הרכבה אסור ולנטוע יחד שרי ועיין בפ"א מהלכות כלאים בר"מ ובכ"מ שם דמש"ה השמיט דין ירק בירק

בא"י דכ"ש הוא מדאסור לזרוע והנראה שזה סברא פשוטה ומוכרחת הוא לכ"ע אלא
דהיה אפשר לומר דמבעיא בכאן לר' יאשיה דבכלאי הכרם אינו חייב אלא בג' מינין
דלית ליה כלאי זרעים כלל דלא מסתבר לומר כרמך לעבור בלאווי יתירא מש"ה מבעיא
ליה בהרכבה מהו דלדידיה שדך לא תזרע או דאיירי בכ"ה או דאיירי באילנות בשדה
אילן כדדרשינן בקדושין מ' ובסנהדרין מה בהמה בהרכבה וסובר כולה להכי הוא דאתא
וכלאי זרעים מדרבנן אסורין ועיין שבת פ"ז ברש"י ובתו' שם ובמנחות נ"ד ובתו' ד"ה
דגן שפיר מבעיא ליה בהרכבה מהו אבל ממתני' קשיא להו שפיר דתנן ולא ירק בירק
דדוחק לאוקמיה מתני' כרבנן דפליגי על ר' יאשיה דלא כהלכתא דהלכה כר"י כדאמר
בפ' ראשית הגז וא"נ דאי כרבנן מאי איריא ירק בירק אפילו לזרוע אסור ואפ"ה תירצו
לקמן מתני' רבנן ואשמעינן פלוגתא דר' יהודה דמתיר ירק באילן ומש"ה תנן נמי ירק
בירק איידי דירק באילן: בא"ד ומיבעיאליה אי חשיבא הרכבת זרעים כהרכבת אילן
א"נ לר' יאשיה מיבעיא דלמא מתני' כרבנן א"נ כו' קנבוס ולוף עכ"ל מתחלה תי'
דמבעיא הרכבת ירק בירק בח"ל דזריעה שריא ממייעוטא דשדך והרכבת אילן אסור
כמו הרכבה דבהמה כדאיתא בקדושין ומיבעיא ליה כאן אי למינהו בדשאים הוה הרכבה
כמו באילנות דאי לאו קרא למינהו מגופא דקרא שדך לא תזרע לא מצינו לומר מה,
בהמה בהרבעה אף שדה בהרכבה וקאי נמי אמיני זרעים כמו דקאי אהרכבת אילן ר"ל
דחוקים שחקקתי לך כבר לא קאי כ"א אהרכבת אילן שנאסר לב"נ אבל הרכבת זרעים
אי לאו למינהו ביציאתם לא הוה דרשינן מה בהמה כו' דהא לא שייך חוקים שחקקתי
כבר ומש"ה מיבעיא ליה אי למינהו בעשי' הוה כמאן דכתב בצוואה או לאו ובזה אפשר
מ"ש רש"י מהו להרכיב משמע דמבעיא אי שרי להרכיב והא איסורא מיהא הוה מק"ו
נשאו דשאים לן מהרש"א ז"ל וכפי מ"ש י"ל דבח"ל מבעיא ליה אף דאיכא ק"ו מאילנות
מ"מ מדכתבה התורה חוקים שחקקתי כבר ומה אשמעינן קרא בזה אי לאסור הרכבה
והרבעה לב"נ מלמינהו נפקא כמ"ש התו' לקמן שהוקשה להם זה אלא למעוטי אתא
דוקא חוקים שחקקתי כבר לב"נ הוא דאסור בח"ל ולא הרכבה ירק בירק דלב"נ שריא
וה"ה דמ"ל מהו להרכיב ב"נ דאין עונשין מדין בב"נ כמו שהבאתי בכללים יע"ש ומש"ה
מיבעיא ליה ומ"ש התו' דלר' יאשיה מבעיא ליה היינו אם נאמר דר"י לית ליה כלל כלאי
זרעים כקושית הירושלמי שהביאו התו' בקדושין ל"ט א' על דעת' דר"י לאיזה צורך
נאמר כו' וסובר כשיטת רש"י שבת פ"ד ומנחות נ"ד ובתו' ד"ה דגן יע"ש דהוה דרבנן
כלאי זרעים לר"י.

ואף שהתו' בקדושין ולקמן באו"ב כתבו דר"י אית ליה כלאי זרעים כאן לא פירשו כן
אלא דלית ליה כלאי זרעים. ומוקי שדך לא תזרע בהרכבת אילן ומבעיא ליה אי הרכבת
ירק הוה בכלל חוקים שחקקתי כבר עיין סנהדרין ס' ובתוס' ד"ה חוקים וה"ה דה"מ
לתרוצי דמבעיא לר' יהודה בסוף פ"א דכלאים דאית ליה בכלאי זרעים אין חייב אלא
בג' מינין כמו לר"י בכ"ה דשדך פ' יע"ש ומבעיא ליה ב' מינין בהרכבה מהו דאילן באילן
ב' מינים כ"ע מודים דאסור ואי דהלכה כר' יאשיה כפי הנראה אם נאמר דר' יאשיה לית
ליה כלאי זרעים לית הלכתא כוותיה ועיין מגיני שלמה מ"ב ע"ד: עוד כתבו התו'
דמיבעיא לרבנן קנבוס ולוף אסרה תורה ולא שאר זרעים ירצו בזה דשאר זרעים הם
מדרבנן בזריעה ומבעיא ליה בהרכבה מהו כיון דכתב למינהו ביציאה כו' ואני תמה על

עצמי מה ענין קנבוס ולוף לכלאי זרעים דע"כ אמרינן קנבוס ולוף ולא שאר זרעים אלא בכ"ה במנחות ט"ו ב' דומיא לכ"ה שנגמרו לשלש שנים משא"כ כלאי זרעים כולן אסורים אם רוצה בקיומן לזרוע וכ"ש להרכיב כמבואר יפה בר"מ ז"ל בהלכות כלאים פ"א ודו"ה ובכ"מ וכאן לענין כלאי זרעים אמרו ומה ענין קנבוס ולוף ואי דהתו' סבירא להו דכלאי זרעים נמי אין איסור אלא במאכל אדם כמ"ש הר"מ בפ"א ה"ד מ"מ אין ענין קנבוס לכאן: הן אמת שהכ"מ כתב בפ"א ה"ד שמ"ש רבינו הראוי למאכל אדם לא בא לשלול אלא דברים המרים לרפואה וכיוצא אבל מאכל בהמה אם רוצה בקיומן הר"ז כלאים יש לראות הא דכתב הר"מ בפ"ה ה"ג ואינו חייב מן התורה אלא קנבוס ולוף שנגמרי' עם תבואת הכרם אבל שאר הזרעים אסורי' מדבריה' ובמאי מיירי כיון דאכ"ה קאי ופסק לעיל בהלכה א"ב כר' יאשיה דאינו חייב אלא ב' זרעים לבד הכרם א"כ מ"ש אינו חייב עליהם היינו משום כ"ה דאי משום כלאי זרעים אף שאר מינים שאין קנבוס ולוף אסור מ"ה ולוקה ואיך כתב אח"כ ואינו אסור אלא מדבריהם והא וודאי מן התורה אסור ובשלמא אי אמרינן דמאכל בהמה אין בו איסור תורה בכלאי זרעים מצינו לומר דאיירי כאן במאכל בהמה משא"כ אי במא' בהמה מ"ה איך כתב שהוא מדבריהם ואין לומר דאין ראוי כלל אף למאכל בהמה א"כ אף מדבריהם שרי כמ"ש לקמן בה"ו וכמו שאבאר בסמוך וע"כ צ"ל דה"ק אין חייב משום כ"ה אלא קנבוס אבל משום כלאי זרעים לוקה כמ"ש הכ"מ אינו חייב כלומר משום כ"ה והדר כתב אבל איסור דרבנן יש בזרע מין א' עם חרצן ופעמים איסור תורה בב' מינין משום כלאי זרעים ודע דהעולה מדברי רבינו שם הוא כך דתבואה שהוא ה' מיני דגן וקטנית וירק הוה מ"ה עם חרצן ושאר זרעים הנאכלין בין לאדם או לבהמה מדרבנן אסור וקידש מדרבנן ועיין מ"ש הר"מ פ"ה הי"ח וי"ט יע"ש היטב ואם אין נאכלין כלל אף מדרבנן לית איסור.

ומ"מ נראה דברי התו' דכאן שלמדו כלאי זרעים מכ"ה שאין איסור אלא ה' מיני דגן וקטניות וירק וקנבוס ולוף ולא שאר זרעים. ומ"ש הכ"מ עלה דהך שכתב הר"מ אין אסור אלא הראוי למאכל אדם מהא דפ"ה הי"ח הרואה כלאים אף דהתם מדרבנן דמ"ה אין אסור אלא ה' מיני דגן כו' מ"מ מדכתב אין אסור משמע אף מדרבנן ומש"ה הקשה כן וצ"ע: כתב הר"מ ז"ל בפ"א מהלכות כלאים ה"ד המרכיב אילן באילן או ירק באילן לוקה בכ"מ וכתב הכ"מ הא דלא הזכיר רבינו ירק בירק דכ"ש הוא בא"י דאסור לזרוע כ"ש המרכיב ובח"ל שרי דממעט משדך דאיירי בהרכבה וא"ת הא דבעיא בפא"ט הרכיב ב' דשאינן אי אסור ובח"ל שרי וי"ל בא"י ומתני' סברה כיון דכתיב למינהו בעשי' איכא למימר כך נצטוו אבל ר' חנינא דאמר לא נצטוו ע"כ מיבעיא ליה והתוספות תירץ בחוצה לארץ מיבעיא ליה ועוד תירצו תירוצים אחרים עכ"ל מ"ש דסובר רבינו דממעט נמי הרכבה היינו דלשנא דתלמודא בקדושין דף ל"ט הכתיב שדך למעט זרעים שבח"ל היינו הרכבה דלא כפירש"י כ"ה דלזרעים לא אצטריך ולהר"מ לדוחק יחשב מש"ה אמר כפשטיה להרכבה ומ"מ מלת נמי אין מדוקדק דלהרכבה אצטריך ולא לכלאי זרעים דחובת קרקע היא וק"ו ליכא יע"ש בקדושין ומ"ש דלא מבעיא אלא לר"ח דלא נצטוו אלא מעצמן נשאו ק"ו אכתי מה מיבעיא מדאסור לזרוע כ"ש הרכבה בא"י כמ"ש הכ"מ מקודם דמ"ה השמיט הר"מ ירק בירק בא"י ואיך אפשר דלא נצטוו ומה בכך הא אח"כ הזהירה תורה שדך לא תזרע כ"ש הרכבה ומ"ש דהתו' תירצו עוד תירוצים אחרים היינו

לומר דרבינו לא הונח לו בתירוצים שתי' התו' דתי' א' דבח"ל מבעיא א"כ אמאי השמיט רבינו בח"ל דהוה ספק כשל תורה ולהחמיר ותי' הב' דמבעיא לר' יאשיה לא הונח לו דרבינו פסק כר"י בפ"ה ואפ"ה פוסק כלאי זרעים אסירי מ"ה מקרא דשדך לא תזרע כלאים כשיטת התוס' בקדושין ובשאר דוכתי' א"כ כיון דזריעה בב' מיני' כ"ש הרכבה גם תי' דקנבוס ולוף אין ענינו לכלאי זרעים ואי דאכתי איכא למבעי בדברים המרים או שאין רוצה בקיומן או שאין ראוי למאכל אדם א"כ אמאי השמיט הר"מ ז"ל הך בעיא ולומר ספק הוה גם אין לומר לב"נ קמיבעיא ליה כמו שתי' התו' דא"כ בהל' מלכים פ"י ה"ו כתב דב"נ מצווה על הרכבת אילן משמע למעט הרכבת ירק אתא ומש"ה כתב הכ"מ דאיבעיא לר"ח אבל באמת נפשטה איבעיא ממתני' וכבר כתבו מה שיש לעיין בדברי הכ"מ.

ויותר היה נראה לכאורה דהר"מ סובר דאליבא דר' יהודא מיבעיא דסובר בכלאי זרעים לא מיחייב כ"א בג' מיני' כמבואר בפ"א מכלאים והבאתיו לעיל מש"ה מיבעיא בהרכבה אי הוה דומיא דאילן ובהמה דמודה ר"י דמחייב בב' מיני' א"ד כיון דלא כתיב למינהו והר"ח ספק כר' יאשיה בכ"ה וכת"ק דר"י בזרעים ואין ספק: והנה מהרש"א ז"ל בחר לו דרך אחרת לתרץ קושית התוספות דמיבעיא לענין מלקות אבל איסור איכא מק"ו שנשאו דשאים כו' וההיא מתני' דאין מרכיבין א"ל איסורא מק"ו ומ"ה הר"מ דנחזי למלקות השמיט ירק בירק עכ"ל מ"ש דאיסורא איכא ומיבעיא למלקות אף דלמינהו לא הוה לאו ואף דניהוי כמאן דכתיב בצוואה אכתי מלקות מנלן י"ל או מקרא שדך לא תזרע חוקים שחקקתי כבר והיינו נמי הרכבה בירק או כיון דאשכחן איסורא בירק מלמינהו תו אית לן למילף מלקות מק"ו וכפי מ"ש המ"מ בפ"ב מהלכות מ"א ונתבאר בכללים בח"א יפה בח"ש אלא דלפי הנראה סובר מהרש"א הרכבה מזריעה לא אתיא דאל"כ כ"ש הרכבה דלוקה בב' מיני' מזריעה וכמ"ש הכ"מ טעם להשמטת הר"מ ירק בירק ובשלמא התו' היו סוברים כקושית דר' יאשיה לית ליה כלאי זרעים כלל או בג' מיני' משא"כ להר"מ דפסק בהדיא דב' מיני' לוקה כ"ש הרכבה וכבר אפשר לומר דסובר אף דהרכבה כ"ש הוא אין עונשין מק"ו ואף דהוה בכלל מאתים מנה אי לאו עם עשה דלמינהו או דמ"ה השמיט הר"מ ירק בירק דבמ"ל אין לוקה איסורא איכא מק"ו שנשאו דשאי' אבל מק"ו אין עונשין ולמינהו דכתיב דליהוי בכלל חוקים שחקקתי בעיא דלא אפשרטא ומ"ה השמיט הר"מ דנחזית למלקות דאכתי למה השמיט הרכבה ירק בירק בח"ל דאסור מק"ו שנשאו דשאים בשלמא בא"י השמיט דאיסורא ק"ו מזריעה ומלקות אף אין עונשין בכה"ג ולמינהו בעי דלא איפשטא הוא אלא הא קשיא אמאי השמיט ירק בירק בח"ל דאיסורא מיהא איכא וכדכתיבנא: בפירש"י ד"ה נשאו דשאים ק"ו בעצמן מפיל' יראה דק"ו הוא לזריעה ואיני יודע הא באילנות ליכא איסורא כ"א הרכבה גם איבעיא הוא בהרכבה לא בזריעה ועיין פ"א מהל' כלאים דבאילנות אין איסור לזרוע שני מיני אילנות כי אם הרכבה אילן באילן אסור: (ע"ב) גמרא שסועה בריה בפ"ע עיין בר"מ הל' מ"א פ"א ובי"ד סימן י"ג דבמעיי אמו אסורה דבריה בעלמא ליתא ואגמרה רחמנא במעיי אמו ועיין מהר"ם שי"ף ז"ל הא דפייט במוסף שלשבעות סוף שסועה או דיש לה סימני טהרה ואסורה או כל היוצא מטהור וטהור ושסועה מטהורה היא: (דף סא ע"א) ברש"י ד"ה עוף הבא בסימן א' טהור וכ"ש ב' או ג' ובלבד שיכיר שאין מכ"ד

עופות עכ"ל היה נראה דר"ח בדוקא סי' א' נקיט דאף שאין מכיר פרס ועזני' לא שכיחי כדאמר לקמן משא"כ בס' שמא עורב אלא מדאמר בסימן א' משמע אף בשאר סימנין זפק או קורקבן וכן כתב מהר"ם שי"ף דהאי סימן א' חוץ מאותו שאין דורס יע"ש ושמא עורב הוא אלא שמכירו ה"ה יותר ומכיר כל הכ"ד כו' ודע לשי' הר"מ ז"ל בפ"א מהל' מ"א עוף בסי' א' וא"י אם דורס או לאו טהור הוא דסבר סימן החדש אינו דורס ופ"ו לא שכיחי ועיין בסימן פ"ב בדופ' א"כ אפשר דוקא סימן א' נקיט בעורב ליכא למיחש ופ"ו לא שכיחי והיינו אצבע יתירא ואין ידוע אם דורס כו' אבל רש"י סובר כפי' ר"ח דסי' החדש קורקבן נקלף א"כ לספוקי בעורב ומ"מ גם לרש"י אפשר סי' א' דוקא דעורב מכיר הוא ואינו דורס מסופקין בו ואי לא סי' א' שמא נשר הוא ודעת רש"י יתבאר לקמן איזה סימן החדש בעזה"י: בתוספות ד"ה כל עוף וא"ת וכי כו' ואי הלמ"מ למה פו"ע דממ"נ חד מיני' דורס עכ"ל בס' אור יקרות פ' שמיני מקשה דאי לא הוה כתיב אלא חד ה"א דילפינן מפו"ע ונשר לסימנין צריך ושמא תרוייהו דורסין עכ"ל וי"ל מ"ש התוספות דלכתוב אותו שאין דורס הוא סי' הישן דסי' החדש קורקבן נקלף וע"כ דורס ומסי' ישן ליכא למילף דבב' עם י"ט כדמסיק לקמן ואם נאמר דלא ידעינן סי' החדש מ"מ אי א' דורס ידעינן סי' טהרה דסי' דורס לא צריך למילף דהלמ"מ כמ"ש הוא בעצמו ואי שניהן דורסין לא לכתוב סי' החדש והמבין יבין.

ועיין ר"מ שי"ף ז"ל מ"ש ועוד דאי שניהן דורסין לכתוב סימן חדש מיני' וי"ט עופות ילפי' סי' טומאה. ומיהו ז"א דאי לא הוה כתיב סי' חדש לחוד ה"א נילף מפ"ו ואי נשר ל"ל ה"א לילף מעורב ופ"ו צריך לסי' טהרה יע"ש: שם ע"ב ונילף מעורב א"כ פ"ו למה לי מהר"מ שי"ף ז"ל כתב דאף דלא ילפינן אלא מה דאיתא בעורב י"ל דפרס מסופק התוס' לא ידענא היכן ואפשר דפשיטא לתלמודא דאותו סי' שיש בפרס יש בעורב אמנם עזני' וודאי דאית בי' סי' חדש והא דאמר פ"ו ל"ל תרווייהו ל"ל אלא לכתוב חדא בסי' חדש ובזה י"ל קושית אור יקרות שהקשה לילף מפ"ו ואי נשר ל"ל ה"א לילף מעורב ופ"ו צריך לסי' טהרה ול"ק דא"כ סי' ישן למה לי וידעינן סי' טהרה מי"ט וסי' חדש וכן מ"ש דעדיין לא נחית דהוה י"ט כתובים ובאמת דינע מזה ל"ק מעורב לילף א"כ נשר ל"ל אלא בנין אב נשר לית לי' כלל כו' ועוד עורב עם י"ט הוה ב' כתובי' מה שמקשה מהר"מ שי"ף איך אמר לילף מסי' חדש לפי קבלת ר"ת אה"נ דורס אסור ועוד דליכא חוץ מכ"ד דדורס עכ"ל ואפשר דהתורה גלה לן שאין שום עוף טהור דורס דאם בא בסי' א' ונשחט וא"א לבודקו טהור ומאחר שקבלנו מנח שאין עוף טהור בעולם דדורס ע"כ שאין שום עוף חוץ מכ"ד דורס ומיהו בלא סימנין כלל איכא כמה מינין דורסין.

מ"ש בא"י ולוית חן דאי א' דורס לכתוב אותו שאין דורס כו' לא ידענא דא"כ נילף מפ"ו ואי נשר ל"ל א"כ נילף מעורב דהא פרס צריך לסי' טהרה אלא כמ"ש דסי' החדש אינו דורס ומסי' ישן לא לילף ואי מה דכתב מהר"מ שי"ף למאן דאית ליה סי' חדש קורקבן כו' ע"כ אית לי' מסי' ישן הוה ילפינן יע"ש כבר כתבתי שיש ליישב קושית' מה שהעלו התוס' דפרס עם עזני' ב"כ ולא סי' ישן עם י"ט ב' כתובים דאיצטריך דמי"ט ליכא למילף אפי' סי' א' כקושייתם בסמוך.

ק מ"ש בעורב ה"ח לומר למינו ב"כ ולא הקשו דהוה ב' כתובי' עם י"ט דלא מצי למילף מי"ט מדאיצטריך לגופיה ובזה נמי דלא תקשה ל"ל עורב דבג' לא מצינו למילף דהוה י"ט כתובים ובב' מצינו למילף מי"ט אלא דמי"ט ב' נמי לא מצינו למילף כמ"ש תו': (דף סב ע"א) גמרא אר"נ היה בקי בהן כו' הנה מפירש"י יראה דהיה בקי בפ"ו ובזה צריך שיהא ניכר בו סי' א' טהרה שמא נשר הוא או שמו שלושה ומי"ט הוא.

אבל הב"י הקשה דלמה ליה סי' א' ולא ידענא מאי קושי'. אמנם יראה לומר דה"ק היה בקי בהן בכל כ"ד עוף בסי' א' טהור הא אין ידוע חיישינן שמא ישאר מינין טמאין לשי' תו' שיש כמה מיני שאין מין נשר ואין להם כלל וכן יראה שי' תו' דכתבו ה"ס טהור בסי' א' ובלבד שיכיר פ"ו היינו מדאמר בקי בהן משמע כ"ד: (דף סג ע"א) תו' ד"ה הא באתרא פ"ה דדמו להם כו' עכ"ל מפירש"י ק שכתב דראינו שהוחזקו שם פ"ו א"כ משמע שמכירין פ"ו וא"כ זה שאין שמו פ"ו למאי ניהוש אי לאו דדמו וט"ז הקשו בשאר דוכתי נמי לתסרו ותי' דוודאי לאו מיני' הוא דלא כתיב למינהו בפ"ו וכן לעיל היה בקי כתבו התוספות דבעי' תרתי בהן ושמותיהן עיין מהר"ם שי"ף ז"ל ואין לומר דה"ק אאותן מקומות קרובים לאי התם דשכיחי פ"ו חיישינן שמא פ"ו הוא אף דאין שמו כך שמא דמי להן משא"כ היכא דלא שכיח לא מחזקינן ריעותא דלא שכיחי בישוב דא"כ אף במקום דשכיחי יהא מותר כיון דאף באין שכיח פ"ו נמצאי' אלו המינין וע"כ לאו מין פ"ו הם.

ועוד אמאי מנהגא איסורא ליהוי כיון דאיכא למחש לפי' עצמן ועיין מהר"ם שי"ף מ"ש בזה יע"ש: מ"ש מהר"ם שי"ף ז"ל כיון דלא כתיב למינהו בפ"ו ליכא איסורא אלא מנהגא לא ידענא הא אמרינן אף כל שאין בו א' מסי' טהרה לפי' רש"י דמרבא מין נשר אף דלא כתיב למינו ה"ה פ"ו ואם נאמר אף דמין פ"ו מותר כיון דלא כתיב למינו ועורב נמי אי לאו למינו אף דהוה מינו שריא כיון דאין למידין מהם משא"כ נשר דלמידין הימנו אף דלא כתיב למינו אסור א"כ אף מנהגא לא ליהוי דאף א"ת שהוא ממינ' שרי כמ"ש בסמוך דליכ' למילף מינייהו וצריך עי"ש: (דף סד ע"א) גמרא אלא אר"ז כו' הא דחלקן בברייתא ראשה א' כד כו' היינו דאי ב' ראשין חדין או כדין או חלמון מבחוץ נמי טמא' ובעינן שניהן לטיבותא ואפשר לומר בהיפך דאינו טמא ודאי עד שיהיו ב' ראשין כדין וחלמון מחוץ דאפשר דקבלה בידו היה דכך הוא וקשה דמה אהני הנך סימנין דאף חתוכה נמי שרי באומר של עוף פלוני וטהור דמרתת כו' דסימנין לא מעלין כיון דאיכא דעורבא כו' י"ל דוודאי א"א לב' מינין חלוקין שיהי' דומה ממש ועיין ב"י בסי' פ"ו בשם הרשב"א וא"כ אפשר דאות' מין פו"ע כמ"ש רש"י ז"ל אלא דמותר דלא כתיב בי' למינו כמ"ש לעיל ומש"ה אין לוקחין ביצים עד שיאמר ואיכא סימנים דבלא סי' אימא מפ"ו עצמן הן ואיהו אמר ממין פ"ו שהוא טהור כמ"ש בסמוך ולא מרתת דיקיף לאותו מין ויהיו ביצים דומין כיון דמין א' הוא עכ"פ אבל סימנין ליכא דדמי אלא דעורבא ועורב לאו מינו הוה ולא דמי להדדי ומרתת.

ומהר"ם שי"ף כתב דסימנין מסייע לנכרי כו' היינו דרוב טמאין אין ראשה א' חד וכד יע"ש ואיני יודע אמאי לא אזלינן בתר רובא וי"ל במ"ש בסמוך: (דף סה ע"א) תוספות ד"ה ר"י אומר ושמו חגב כו' ביאור דבריהם דאיכא בהא פליגי ת"ק סבר כתנא דבי רב

וראשו ארוך אסור ור"י סבר כתדרי' א"כ עיקר חסר מן הספר והיה לומר ד' סימנין ולא ראשו ארוך ודע לפום סברא דהשתא ע"כ לית שום מין שיהא ד' סימנין ואין שמו חגב והוא מארבה וסלעם וחגב וחרגל הכתוב דהשתא לא קשיא אמאי לא אמר ת"ק ראשו ארוך אבל באמת אפשר דלית מין חגב שיה' מארבה כו' אבל יש כמה מינין שיש ד' סי' ואין שמו חגב ועיין לקמן בתוספות מה שכתבו שם בזה יע"ש: (דף סו ע"ב) התו' ד"ה ה"א מאי קשקשת סנפיר הרבה אמר לנו טעמי' לידע מהו קשקשת עכ"ל במהר"ם שי"ף ז"ל אפשר בלא קרא דשריון נמי ידעינן אלא דלא ידעינן הי סנפיר ומבין שניהם נלמוד סי' דגים או יאמר סנפיר ידעינן בכל שאר מלות שבתורה עכ"ל וא"ל א"כ ל"ל להגדיל תורה כו' אפשר דשמואל גופא לא ידע הא דשריון קשקשים לבוש אלא מדכתיב סנפיר וקשקשת וסנפיר הפורח בהן ידעינן קשקשת לבוש אבל אי לא הוה כתיב סנפיר לא הוה ידעינן מהו קשקשת ואפשר קושטא משני דיודעינן מהו קשקשת.

אבל במס' נדה ס"א ב' בתו' ד"ה ולכתוב רחמנ' כו' וא"ת דלמ' חדא סגי ומאי קושיא א"כ לכתוב סנפיר לחוד וקשקשת יש לו סנפיר ולמה לי קשקשת אי סנפיר ידעינן אבל אי לא ידעינן אלא מכח קשקשת לבוש ידעינן סנפיר הפורח אי לא הוה כתיב אלא סנפיר א"ה הוא קשקשת ובעינן תרתי והיינו דא"כ הוה לשנויי כמ"ש.

אמנם מ"ש התו' לעיל כ"ב אמאי איצטריך קרא לקשקשת שלא נטעה ותי' דמשמע קשקשת מלשון סכסך היד יעוין שם ובסנפיר לא שייך האי תי' וצ"ע: (דף סז ע"א) א"כ תאכלו למה לי לתי' ב' שכתבו התו' דאי מקרא בתרא ה"א למעט מלאו אתא א"ל אימר פרטא לאיסור דבורת אף יש לו אסור וקרא בתרא לכלים להתיר ואת זה תאכלו למעט כלים מעשה דא"כ ימים ונחלים דסיפא דקרא למה לי מאת זה תאכלו ממעט אף מעשה: (ע"ב) פרשה ומתה כו' בי"ד סי' פ"ד כתיב פרשה ומתה קודם שמגיע לארץ או מקצת או שפי' ע"ג תמרה אסור אף דלא איבעי' אלא בראו לרחוש היינו אי פרשה ומתה מותר אבל אי אסור ה"ה פירשה לאויר העולם ולא היה לו ראוי לנפול לארץ עד שמתה אסור דאויר עולם חשיב כנפל לארץ ואסור ומ"ש מקצתו פי' מן הפרי כו' היינו אי אויר העולם חשיב כנפל לארץ ובארץ אף לא נגע אלא מקצת איבעי' דלא אפשר הוא ואסור ה"ה מן הפרי מקצת דאסור ואיני יודע אמאי לא פי' בהא לאויר העולם מהו כמ"ש הטור דעד שלא הגיע לארץ מתה והוה כמו את"ל קמא דאת"ל דבעי ראשונה לחומרא וצ"ע: שייך לדף ס"ה ע"א: מ"ש מהר"ם שי"ף דהא דאמר דאיכא דעורבא דמי לדיונה לאו דוקא אלא איזה מינים מועטים יע"ש אמת שכן הוא אלא דאיזה מינים מועטים אפשר דדמיא להעורב דכתיב בהו איה ודיה ונץ כו': אמר המחבר מן דף ס"א ע"א עד כאן ר"ל סוף הפרק לא מצאתי כתוב בקונטרס אלא מ"ש בילדותי רשמתי בכאן ולא היה הזמן מספיק ועיין: סליק פרק אלו טרפות: